REVERENDI PATRIS

FRATRIS PHILIPPI DIEZ LVSITANI, ORDINIS Minorum, regularis obseruantiæ, prouinciæ Sancti Iacobi,

QVADRVPLICIVM CONCIONVM DOMINICArum, *& festorum omnium, quæ à dominica prima Aduentus vsq; ad septuagesimam exclusiuè in sacrosancta Ecclesia habentur.*

EDITIO TERTIA NVNC DENVO PER EVNDEM authorem à quam plurimis, quibus scatebat, mendis repurgata, ac pristinæ veritati, atque integritati restituta.

TOMVS SECVNDVS.

Cum Priuilegio.

SALMANTICAE,

Excudebat Ioannes Ferdinandus.

M. D. LXXXVI.

Esta tassado a tres marauedis el pliego.

Taſſa.

YO Miguel de Ondarça çauala eſcriuano de camara de ſu Mageſtad de los que en el ſu Conſejo reſiden doy fee que auiendo ſe viſto por los dichos ſeñores del Conſejo, dos libros que compuſo el padre Fray Philippe Diez, predicador, de la orden de Señor Sant Franciſco, el vno intitulado primer Tomo Sermonario Quadrageſimal, y el otro ſegundo tomo ſermonario de que le fue dado priuilegio para los poder imprimir y vender por tiempo de diez años, taſſaron a tres marauedis el pliego eſcripto en molde de los dichos libros, y no ſe venda a mas ſo las penas contenidas en la nueua prematica, y mandaron que eſta taſſa ſe ponga al principio de cada volumen para que no ſe exceda della, y en fee de ello di eſta fe firmada de mi nõbre, a veynte y nueue dias del mes de Hebrero, de mil y quinientos, y ochenta, y quatro años.

Miguel de Ondarça
çauala.

EL REY.

POR quanto por parte de vos fray Phelippe Diez Predicador de la ordē de Señor sant Francisco de la ciudad de Salamāca nos ha sido fecha relaciō que auiades compuesto vn libro intitulado, segundo Tomo sermonario desde la Dominica prima del Aduiento, hasta la septuagesima que era muy vtil y necessario para todas las personas que del se quisiessen aprouechar del qual haziades presentacion y porque auiades passado mucho trabajo y estudio nos pedistes y supplicastes os mandassemos dar licencia y facultad para le poder imprimir y vender, y priuilegio por veynte años para que otra ninguna persona sin vuestro poder no lo pudiesse hazer, o como la nuestra merced fuesse lo qual visto por los del nuestro consejo y las diligencias que por su mandado fueron hechas cōforme ala nueua prematica que dispone sobre la impressiō de los libros fue acordado que deuiamos mādardar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon y yo tuue lo por bien y por la presente vos damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes que corren y se cuentā desde el dia de la data della en adelante vos o la persona que para ello vuestro poder ouiere y no otra alguna podays hazer imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion so pena que qualquiera persona, o personas que sin para ello tener vuestro poder le imprimiere, o vendiere, o hiziere imprimir o vender, pierda toda la impression con los moldes y aparejos della, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis cada vez que lo contrario hiziere, con la tercia parte para la persona que lo denunciare y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare y la otra tercia parte para la nuestra camara y fisco con tāto que todas las vezes que ouieredes de hazer imprimir el dicho libro durante el dicho tiēpo le traygays al nuesto Consejo juntamente con el original que en el fue visto que van rubricadas las hojas y firmado al fin del de Miguel de Ondarça çaualа nuestro escriuano deCamara de los que enel nuestro cōsejo residen para que se vea si la dicha impression esta conforme a su original so pena de caer y incurrir en las penas cōtenidas en la dicha prematica, y mādamos a los del nuestro consejo, y a otras qualesquier justicias de estos nuestros reynos q̃ guarden cumplan y executen esta nuestra cedula, y todo lo en ella contenido. Fecha en Madrid, a treze dias del mes de Hebrero, de mil y quinientos y ochenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad,
Antonio de Eraso.

Licencia.

DON PHELIPPE por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales, y Occidentales, Islas y Tierra firme, del mar Oceano, Archiduque de Borgoña, de Brabante, y de Milan, Conde de Asburg, de Flandes, y de Tyrol, Señor de Bizcaya, y de Molina, &c. Por quanto por parte de vos fray Phelippe Diez Predicador general de la orden de señor sant Francisco de la ciudad de Salamanca, nos ha sido fecha relacion que auiades compuesto vn libro intitulado, segundo tomo sermonario, desde la Dominica prima aduentus, hasta la septuagesima: y atento que era vtil y prouechoso, nos pedistes y supplicastes le mandassemos ver, y daros licencia y facultad para le poder imprimir y priuilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuesse, loqual visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias que la pragmatica por nos nueuamente hecha sobre la impression de los libros dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien: y por la presente vos damos licencia y facultad para que por esta vez podays imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion por el original que en el nuestro Cõsejo se vio, que va rubricado y firmado al cabo de Miguel de Ondarça çauala nuestro escriuano de camara de los que enel nuestro Consejo residen, y con que antes que se venda le traygays al nuestro consejo, juntamente con el dicho original para que se corrija con el, y se os tasse el precio que por cada volumen ouieredes de auer sopena de caer y incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leys de nuestros reynos, de lo qual mandamos dar y dimos esta nuestra carta sellada con nuestro sello, y librada por

lo

los del nuestro Consejo. En Madrid a tres dias del mes de Deziembre de mil y quinientos y ochenta y dos años.

El Conde de Barajas. Don Pedro Puerto Carrero. El Licenciado don Fernando Niño de Gueuara.

El Licẽciado Mardones. El Licẽciado Nuñez de Boorques. El Licẽciado Iuã Fernandez

Yo Miguel de Ondarça çauala Secretario de su Magestad la fize escriuir por su mandado con acuerdo de los de su Consejo.

FRATER FRANCISCVS Burgos Prouinciæ ſancti Iacobi Ordinis Minorum miniſter Prouincialis admodum Reuerendo patri fratri Philippo Diez noſtri conuentus Salmanticenſis prædicatori ſalutem. Quia omnes maximèque ij, qui ſæpe tibi eruditiſsimè concionanti affuimus, aureumq́ue quadrageſimalium concionum volumē à te inſigniter, editum legimus, labores, quos ardentiſsimo humanæ ſalutis ſtudio ſuſcepiſti, vberrimo Chriſtianę Reipublicæ fructui fore ſperamus: nuncque ſecundum aduentualium concionum librum habes abſolutum, quem non minori eruditione, ac ſanctimonia præditum fore ex prædictis conijci poteſt per has literas manu noſtra ſubſcriptas, noſtroque ſigillo munitas tibi licere volumus, eum, poſt ipſius correctionem adeptamq́ue Regij ſenatus, vt moris eſt, facultatem typis mandare. Datum in noſtro cœnobio Salmāticenſi octauo Calēdas Martij. Anni. 158

Frater Franciſcus Burgos,
Miniſter Prouincialis.

CENSVRA.

CVM Nonnulli libri fuerint meæ fidei commissi vt de illis Prælo mandandis iuxta decretum sacri concilij Tridentini meum elogium adijcerem: libens annui, & pro mea tenuitate id non semel præstiti viris sanè doctis. Sed nunc ausim planè dicere quod est in Paræmia, Herculem quis vituperat? Vt opus sit me censorem adhiberi his sacris concionibus authore viro doctissimo & omnibus numeris absoluto fratre Philippo Diez religiosissimæ D. Francisci familiæ insigni Prædicatore, qui sine controuersia inter nostræ ætatis Primarios concionatores merito refertur. Cum ob ingenium fœlix, multiplicem eruditionem, præclaram in docendo perspicuitatem, styli ornatum, apud omnes clarus sit. Præsertim apud Salmanticenses, quibus tam multis retroactis annis nusquam non prospicit, nusquam non attendit, cuius vocem vsque adeo perhorrescunt lupi rapaces vt ne noctu quidem (idque eminus) circa Salmantini gregis caulas obambulet, qui hac præclara euangelij tuba accensi in destinatum brauium supernæ vocationis promptiori animo feruntur, & cum verbo omnes docere non possit id præstitit his clarissimis concionibus in lucem editis, in quibus omnia quæ continentur pia sunt, orthodoxam fidem stabiliunt: sinceros mores promouent, oppositos radicitus euellunt, quæ ad hunc scopum miro sunt ingenio perfectæ summaque industria elaboratæ. Vnde tantum abest quidquam in eis esse catholicæ fidei Christianæ ve religioni, pietati aut bonis moribus aduersum vel dissonum, vt eos qui in virtute, & religione constantes sunt firmiores reddant, vacillantes confirment, ac deuios ad viam veritatis reducant. Et cum hic liber omnibus vtilis sit, maxime tamen illis quibus prædicatio verbi diuini est demandata, eos enim sapienter instruit, & qua ratione muneri suo satisfaciant singulari quadam dexteritate & perspicuitate demonstrat. Vt animarum saluti quam potissimum optare debent Deo authore consulere possint, quod testimonium quoniam verum est propriæ manus subscriptione confirmare decreui Salmanticæ in conuentu. D. Aug. die. xxiij. Octobris Anno incarnationis dominicæ. 1582.

F. Ioannes de
Gueuara.

Chriſtiano Lectori.

ACcipe lector pie volumen hoc ea, qua offerimus, charitate: ipſa etenim, vt in lucem ad animarum ſalutem prodiret, confecit. Operarij, quidem (teſte Euangelico præcone) non multi, terra autem ampla eſt & ſpatioſa nimis, ſemen quod ei inſeras, abundat. Ratio ergo iure optimo illud Emblematis in memoriam reuocat.

Surge igitur duroq; manus aſſueſce labori.

Hac modò vbertate fruere, & talento à Domino accepto negotiare. In omnibus, & pro omnibus ſoli Deo Optimo Maximo honor & gloria. Vale & ora pro me.

DOMINICA PRIma in Aduentu Domini.

CONCIO I.

Erunt signa in Sole, Luna, & stellis &c. Lucæ. 21.

SANCTVS Et Euangelicus ille Propheta Esaias ait, visio dura *Esai. 21.*
2 nuntiata est mihi, propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut angustia parturientis, corrui cùm audirem, conturbatus sum cùm viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Quænam visio hæc esse poterat quæ huiusmodi effectus in viro sanctissimo parere potuit, cui Deus prouidentiæ suæ secreta detegebat? Visio fuit vrbem Hierusalem euertendam esse, & ideò tanta admiratione, & timore plenus propheta remansit. Væ vobis & mihi, quibus visio hæc nunciata est, quæ hodierno Euangelio conti-
3 netur: visio (inquam) euersionis non vnius ciuitatis aut regni, sed totius vniuersi. Dixi: væ vobis & mihi, quia omnibus communis est. Si plures delinquentes morti damnati essent, vnus autem damnatorum sententiam pronuntiaret, quanto cum timore illam pronuntiaret? hoc idem est iudicium prædicare eum, qui etiam iudicandus est, & ideo tremere omnes hodie debemus. *Simile.* Diuus Ioannes ait: hunc filij Dei aduentum sibi fuisse in visione ostensum. Vidi (inquit) cælum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum vocabatur fidelis & verax, & cum iustitia iudicat, oculi autem eius sicut flamma ignis: & in capite eius diademata multa, & vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocabatur nomen eius verbum Dei, & exercitus qui sunt in cęlo *Apoc. 19.*

sequebantur eum, & de ore eius procedit gladius ex vtraq; par- 4
te acutus, vt in ipso percutiat gentes. O rem admirabilem, pote-
rat ne hoc mysterium magis exaggerari? Equum vocauit Chri-
sti redemptoris nostri corpus, propter leuitatis dotem, album
propter claritatem: vocatur fidelis & verax, quia promissa serua
bit iustis, & malos sine pasionum affectu iudicabit: oculi eius si-
cut flamma ignis, quia omnia igne vastabit. Signum est Domine
meus quod isti oculi nõ repræsentant misericordiam, nullus iam
est veniæ & misericordiæ locus, qua antea vti solebas, cùm pec-
Iob.7. catores peccatorum suorum pœnitebat. Ita etiam prædixit Iob
dicens, nec aspiciat me visus hominis. Quasi diceret peccatorũ
Matth.4. nomine, tunc filius virginis non aspiciet nos humanis & pijs ocu
Actor 9. lis, quibus Diuum Petrum, Diuum Paulum, vel Diuum Mat-
Luc.5. thæum aspexit, iam non pios illos & misericordes oculos inij- 5
ciet, sed oculos igneos, quibus malos torquebit. Tu verò pecca-
tor, qui peccata tua tenebris tecta tenes, tunc Domini oculos vi
debis facis instar splendescere, vt ea patefacta in lucem prodeãt.
In capite eius diademata multa, quorum alia dabuntur ijs qui esu
rientibus cibo, alia ijs, qui nudis vestitu, alia, qui infirmis curan-
do aut visitando opem tulerunt, & sic de singulis. Diadematum
enim & coronarum diuersitate diuersi præmiorum gradus sig-
nificantur, quæ Deus pro meritorum diuersitate daturus est. Et
veste aspersa sanguine: hoc significat, quòd ibi tunc pretiosis-
simus Iesu Christi sanguis pro te in cruce effusus repræsenta-
bitur, vt te tunc pudeat, eo ad salutem tuam vti cùm poteras
noluisse, & te accusans, clamabit vltionem, ita vt tunc vtilis ti-
bi futurus non sit, sed potius condemnaturus. Et hic est verus 6
Hebr. 10. eius loci Beati Pauli sensus: voluntarie enim peccantibus no-
bis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro
peccatis hostia, terribilis autem quædam expectatio iudicij, &
ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios. Animad-
uertite verbum illud, ignis æmulatio, quasi in igne Dei ho-
noris & gloriæ zelus futurus sit: & præterea illud, non relin-
quitur pro peccatis hostia. Idest altera crux Christi secun-
Chrys. in ep. dum Chrysostomum ibi: nihil erit cur secundam pasionem,
ad Heb, 10. quæ tibi medeatur expectes: prima verò, quæ mederi antea
potuisset, tunc te accusabit. Et de ore eius procedit gladius
ex vtraque parte acutus. O spectaculum horribile, lingua il-
la tam

7 la tam amabilis & suauis, qua nunc ad veniam nos & misericordiam inuitat, & vocat, tunc erit gladius anceps ex vtraque parte acutus, quo malorum corpora animasque percutiet, eos æternis tormentis condemnans. Dignum autem animaduersione est quòd cùm idem Apostolus aliam eiusdem iudicij reuelationem referret, qua Christum vidit eodem modo oculis igneis, & quod de ore eius gladius ex vtraque parte acutus exibat, addidit: & cùm vidissem eum, cecidi ad pedes eius tanquam mortuus. Quidnam hoc est? discipulus ne ille dilectus qui supra pectus Domini in cœna recubuit præ timore nunc, & admiratione cadit tanquam mortuus, iudicem eum venturum esse intelligens? ex hoc colligere possumus qualis hic sit futurus aduentus. Ita eum exaggerauit Dauid dicens, montes sicut cera *Apoc. 1.* *Ioan. 21.*
8 fluxerunt à facie Domini, à facie Domini omnis terra, id est, viri perfectissimi fluxerunt sicut cera in meditatione tam terribilis aduentus Domini, nos verò cur non timemus? timebat vir Sanctissimus Iob, qui ait: quid enim faciã, cùm surrexerit ad iudicãdum Deus, & cũ quæsierit, quid respõdebo illi? Dixit Deus ego plaudã manu ad manũ, & implebo indignationẽ meam. Percutiã (inquit Deus) inuicẽ manus, & inter illas peccatores includã, & cũ ijs indignationẽ meã implebo. Sępius à mundi primordio Deus homines punijsse legitur, nunquã tamen indignationẽ suã impleuisse dicitur, nisi hoc iudicij die. Dei manus misericordia sunt, & iustitia: plaudere manu ad manũ significat, quod tũc aderit hinc misericordia, illinc iustitia. Misericordia tot ac tanta in homines collata beneficia in memoriam reuocabit, ille ego, *Psalm. 96.* *Iob. 31.* *Ezechi. 21.*
9 qui te ad imaginem similitudinemq; meã creaui, ille ego, qui pro te humanam carnẽ assumpsi: & crudelissimam mortem subiui, ille ego, qui tot tibi sacramenta ad animæ tuæ remediũ largitus sum, & tot beneficia contuli, vt vix numerari possint. Iustitia verò horũ omnium beneficiorum rationem exiget, & prætereà peccatorum, quæ in Deum, cui tantum debebas commisisti. Et ita ambæ manus concurrent ad plausum. Peccator verò vndique inter has manus intercludetur, & hoc est plaudere manu ad manũ. Mundus vniuersus inter manus Dei est instar nihil & ita eũ destruet, tu igitur ò peccator inter eius manus constitutus quid eris? quid eius misericordię, quid iustitię respõdebis? ait Iob cũ quæsierit quid respondebo illi? tu verò peccator quid respon- *Iob. 31.*

 debis

debis si vir ille sanctissimus hæsitat, & quid respondere possit 10
Sophon.1. ignorat? De hac die Propheta Sophonias ait, dies illa dies tribu
latiònis & angustiæ super ciuitates munitas & super angulos
Esai.13. excelsos. De hac Esaias inquit: ecce dies Domini veniet crude-
lis & indignationis plenus ad peccatores cōterēdos: de hac etiā
Malach.4. Propheta Malachias, ecce dies veniet succensa quasi caminus, &
erūt omnes faciētes impietatē stipula, & inflammabit eos. Vide
tis quid de hac die Domini Prophetæ dicant? quam diē Domi-
ni vocare solent, quia præsentes dies nostri sunt, nobis dati vt in
illis salutem nobis futuram acquiramus. Infœlix ille, qui eos in-
utiles præterire sinet. Quomodo igitur fratres charissimi dum
hæc auditis capilli ipsi præ horrore non arriguntur? sed ita hæc
absq; vllo timore auditis, ac si fabulæ essent. O stulti qui vos sic
Eccles.8. excæcauit? Hoc sapiens admirabatur dicens, sunt impij, qui ita 11
securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Sed & hoc vanissimū
iudico. Quæ maior vanitas, & stultitia quā cùm luxuriosi, su-
perbi, & omnes tandem, qui in peccato mortali sunt, in summo
periculo versentur, hodie aut cras æternis inferni ignibus confla
grandi, tamen tanta securitate viuāt? opus hoc Diaboli est, qui di
uini huius iudicij memoriā ex animis nostris tollere diligētissi-
Psal.9. mè curat. Hoc Dauid significauit de peccatore dicens: non est
Deus in conspectu eius, inquinatę sunt viæ illius in omni tem-
pore: auferentur iudicia tua à facie eius. Quia Diabolus eū distra
D. Ant. de hit, nè de illis cogitent. D. Antonius de Padua in sermone quo-
Padua. dam de iudicio appositissimam affert comparationem. In locis
Simil. vbi fit sericum, si tonare, & fulgurare contingit, nè vermes deter
riti moriantur, tympana & cymbala & alia huiusmodi instrumē- 12
ta musica pulsantur, & ita decipiuntur, & distrahuntur, ne ex to
nitruum strepitu aliqua in eis impressio fiat: hoc eodem artifi-
cio vtitur Diabolus, nam cùm mortis, & iudicij homines recor-
dātur, statim delere has cogitationes studet humanarū volupta
tum & delectationum musica, ne hac recordatione perturben-
tur & conuertantur. Cùm agit prædicator de huius diei timo-
re, quàm exacta vitæ nostræ ratio reddenda sit monet, & tor-
mentorum minis, quæ malis sunt præparata deterret: tunc Dia-
bolus tympanis & mundi vanitatibus obstrepit, vt eos tympa-
nis similes factos rapiat ad interitum. Rogo igitur vos fratres
per viscera misericordiæ Dei nostri, nè decipi vos à diabolo sina
tis

13 natis,ſed ſemper diem hunc veſtros habeatis ob oculos. D. Ba- *D. Baſilius*
ſilius ſuper illud Eſaiæ:diſcite benefacere, &c. admirabilem ait *ſup. Eſa. c, 1*
ſententiam. Habete(inquit)in oculis terribilem diem iudicij, &
habete eum pædagogum. Vt quemadmodum puer ante pæda-
gogum ſtat ſummo cum timore, nec quicquam facere audet,
quod modeſtiæ repugnet,ita Chriſtianus ſe ſuoſq; mores com-
ponere debet,hunc diem in memoria perpetuò præſentem ha-
bens tanquam pędagogum. Cùm dixit Eſaias, vlulate quia pro *Eſai. 13.*
pe eſt dies Domini,clamores & vlulatus edite tanquā feræ ſylua
rum:dixit propè eſſe, quia ita eũ in memoria habere debemus,
vt prope ſit , & vna ſemper nobiſcum verſetur,& nullo prope
temporis memento ab eo obliuione diſcedamus cogitantes par
ticulare vnuſcuiuſq; iudicium hodie aut cras eſſe poſſe. De die
14 illa nemo ſcit, dicit Dominus: verum quandoquidem quandò *Mar. 13.*
erit,ignoramus:æquũ non eſt ſcire quando non erit. Sunt enim
nonnulli qui cùm quando erit ignorent,ita viuunt, acſi quando
non erit ſcirent. Non erit(inquiunt)hoc anno, viuamus nunc vt
libet,pœnitentiæ tempus poſteà non deerit. At non ita fratres
cogitare debetis,ſed potiùs quod propè eſt dies Domini, &
ideò vlulate,plorate & pœnitentiam agite.

Erunt ſigna in Sole & Luna. Proponit Sācta mater Eccleſia hoc
iudicij Euangelium in prima hac Dominica aduentus,vt ſigni-
ficet maiorem accuſatorem , quem eo iudicij die habituri ſu-
mus hoc tanti & tam exceſsiui amoris beneficium futurum eſſe,
vt eſt Deum pro homine hominem fieri, cui tanta ingratitudine
15 homo reſpondit. Agens Chriſtus Redemptor noſter cum diſci
pulis ſuis de vniuerſali hoc mundi fine dixit, tam occultũ eſſe,
vt nemo ſciat quando futurus ſit, nec filius hominis niſi pater.
Modus hic loquendi fuit,vt ſuum in humanum genus amorem
exaggeraret. Quemadmodum ſi alicui dicitis;neſciſnè quid il- *Simile.*
li amico noſtro contigerit?ille verò reſpondeat(ob magnũ quē
ex amici ſui infortunio dolorē capit)nec ſcio , nec ſcire vellem.
Tāta moleſtia afficitur,vt eā exaggerādi cauſa ſe neſcire dicat,
quod verè ſcit:ita Chriſtus Redemptor noſter verus hominum
amicus quamuis non ignoret iudicij diem, & horam noſtram,ta
men afflictionem , quam eo tempore habituri ſumus ita ſentit
vt eam exaggerandi cauſa ignorare ſe dicat;ſed patri tantum
hoc notum eſſe, quia Deus, vt Deus eſt nullo affectu affici po-

D. Chryso. test. D. Chrysostomus super illa verba Marci aliam affert ex- 16
sup. Mar. 13 plicationem dicens, quemadmodum cùm interrogauit adole-
scens ille Dominum, magister bone quid faciens vitam æter-
Luc. 18. nam posidebo, dixit autem ei Iesus, quid me dicis bonum? ne-
mo bonus nisi solus Deus. Quo modo Domine, tu quoque non
ne infinita es bonitas? ita est. Quarè quemadmodum ibi ea ver-
ba intelligenda sunt, nemo bonus nisi solus Deus, ita & ista, ne
mo scit nisi pater, quia solus pater bonitatem habet & scientiam
ex se non communicatam ab alio: filius autem à patre habet, &
Matth. 24. ita non scit ex se: & quia in eo sermone interrogauerunt discipu
1. Ad Cor. 13. li eius, quod signum aduentus tui? respondit. *Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis.* D. Paulus ait, videmus nunc per speculum in
ænigmate: per speculum, idest, per creaturas, in ænigmate, idest,
Simile. confuse, creaturæ enim sunt speculum, per quod aliquo modo 17
diuina cognoscimus. Si speculum habemus ob oculos in eo vi-
demus omnia quæ retrò posita sunt: ex rebus quas homo retrò
positas & oblitas habet, vna est ratio exactissima, quam in hoc
iudicij die vitæ suæ est redditurus, quarè Deus omnia hæc signa
hominibus ponet ob oculos, vt sint tanquam speculum, in quo
eius diei horrorem intuentes perhorrescant.

Simile. *Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis.* Cũ in domo aliqua domi-
nus mortuus est, plures solent dari mœroris & tristitiæ signa: fa-
muli lugubribus induti vestibus plorant, virgines radunt genas,
soluũt capillos, lachrymis sese, & sanguine fœdant, omnia quere
D. Aug. li. 1. de ciuita. Dei. c. 12. lis & fletibus personãt: quæ omnia vt ait D. Augustinus magis
sunt solatia viuorum, quam subsidia defunctorum. Mũdi huius
Dominus homo est, & tunc omnes homines morituri sunt: nam 18
Hebr. 9. quod D. Paulus dixit: statutum est hominibus semel mori, tũc
implebitur, nunc enim pauci paulatim moriuntur, quare quia
tunc vniuersum genus humanum moriturum est, ideò omnes
creaturæ, quæ vt homini inseruirent à Deo creatæ sunt, doloris
signa dabunt. Sol tanquam lugubri veste indutus obscurabitur:
Luna quasi pulchra virgo vnguibus faciem suam fœdans muta
bitur in sanguinem: plorabunt aues: vlulabũt feræ: omnia tandẽ
miseri hominis dolebunt interitum. O infœlix, & crudelis pec-
cator, quarè tu propria mala non defles, si Sol, Luna, Stellæ, &
creaturæ omnes tua causa lacrymantur? plora frater, plora nunc
ex animo nè tunc sit quod plores. Audi quid addat Dominus,
dicens,

19 dicens, Et *in terris pressura gentium*. Adeò vt alter alterius visce-
ribus occultari vellet, *Arescentibus hominibus*, Qui tanquam sta-
tuæ præ timore rigebunt videntes ea signa, quæ suorum sce-
lerum erunt quasi scripturæ quædam & libri, vt affirmat
Iob dicens: cæli narrabunt iniquitatem eius, quia obscura- *Iob.20.*
ri solem, mutari Lunam in sanguinem, cadere de cælo Stel-
las, id est, cometas & alia omnia fient: vt significetur quam
obscuri, quam crudeles, quam inconstantes fuerint peccato-
res. Et ait, *Præ timore & expectatione, quæ superueniet vniuerso
orbi*. Ex quo colligi videtur, quòd ea signa præsentia non ita
eos deterrebunt, ac alia maiora, & horribiliora, quæ postea
20 sunt consequutura: *Nam virtutes cælorum mouebuntur*. Idest,
influentiæ cælestes distemperabuntur, à quibus omnis ista in-
ferior machina gubernatur: & hinc sequetur omnium creatu-
rarum perturbatio. Verum hæc omnia malos tantum, timore,
& admiratione afficient: iustis enim (ait hoc loco Dominus)
*His fieri incipientibus respicite, & leuate capita vestra, quoniam ap-
propinquat redemptio vestra*. O rem admirabilem, res tam admi-
rabiles non modo admirationem & timorem non parient bo-
nis, verum etiam gaudium, & consolationem: vt pollicetur
Dominus cùm ait, vt eas respicientes lætentur, & gaudeant.
Quemadmodum in regis alicuius potentis ingressu plurima pu- *Simile.*
blicæ lætitiæ genera excogitantur, ludi, venationes, comœ-
diæ, & huiusmodi alia, ita vt homines noua quotidie summa
cum voluptate spectent, ita in filij Dei aduentu lætabuntur
iusti, cometas illos, fulgura, & coruscationes cæli, terræmo-
21 tus, & quassationes, & cætera omnia signa sine vlla perturba-
tione spectabunt, ex animalium vlulatu, ex maris strepitu
voluptatem capient. Quàm verè Diuus Paulus dixit: dili- *Roma.8.*
gentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Quandoqui-
dem ex tot infortunijs voluptatem illi & consolationem colli-
gent. Cùm prædicaret Diuus Petrus Hebræis dixit. Pœnite- *Actor.3.*
mini igitur & conuertimini, vt deleantur peccata vestra, vt cum
venerint tempora refrigerij à conspectu Domini, & miserit
eum qui prædicatus est vobis, Iesum Christum, supple, bene sit
vobis. Animaduertite obsecro, vt tempus illud timendum
refrigerij tempus appellat, ijs tantum qui veram nunc pœ-
nitentiam agunt, & diuinæ legis præceptis obtemperant,

quia his ait Dominus, quoniam appropinquat redemptio ve- 22
ſtra : qui hucuſque tanquam captiui vixiſtis. Ex his omni-
Pſalm. 48. busfratres infertur id quod ſemper timendum eſt, peccatum
eſſe & ita interrogabat Dauid, cur timebo in die mala? id eſt,
die laborioſa, quæ eſt iudicij dies? & reſpondens ait: iniquitas
calcanei mei circundabit me. O infœlices peccatores qui nunc
tanta peccandi licentia viuitis, recordamini miſeri quòd ve-
ſtræ iniquitates vos ea die circundare debent, non ſolum gra-
ues ſed leuiſsimæ quæque; mendacium nullius ferè momenti,
Simile. verbum otioſum, & huiuſmodi alia, quæ nunc minima vi-
dentur. Hoc enim ſignificat iniquitas calcanei mei. Iter quis
facit, & cùm minus id cogitabat, adſunt canes plurimi, & di-
uerſi generis, hi quidem grandiores venationi, & gregis cu-
ſtodiæ apti, illi vero minuti & puſilli, & omnes eum circun- 23
dantes latrant & mordent: ſi catulorum morſus ille vix poteſt
effugere, quomodò grandiorum propulſabit iniurias? Hoc ip-
ſum peccatoribus accidet, quia ſuis peccatis ſeſe circumueniri
videbunt, ita vt ſeſe nè à minimis quidem peccatis, quæ pec-
cata calcanei ſunt, tueri poſsint, quæ ſi peccatorem mordebunt,
quid facient peccata maiora, quæ capitis peccata ſunt? quis tunc
tibi ò peccator defenſor accurret? nemo. Et ideò ait Dauid in vir
tute propria, & in multitudine diuitiarum tunc confidendum
non eſſe, frater non redimit, redimet homo? Frater tuus Ieſus
Chriſtus, qui pro te mortuus eſt, tunc te non liberabit ab affli-
ctione illa, & redimet homines? nequaquam hoc credas: inu-
tiles etiam tuæ lachrymæ erunt, & ideò addit: non dabit Deo
placationem ſuam, hoc quod placare anteà Deum ſolebat, 24
tunc illi non offeres, quia fruſtra offerri intelliges: fruſtra etiam
Ieſu Chriſti ſanguinem pro tua redemptione effuſum offeres;
& ideo addidit; nec pretium redemptionis animæ ſuæ. Precium
illud tam efficax, quod animæ tuæ precium fuit, tunc tibi erit
inutile, ſed quod ſequetur, eſt, quòd laborabit in æternum, &
viuet adhuc in finem, quòd malorum quiſque vitali quadam
morte morietur, quæ in æternum duratura eſt. Et vt intelligatis
quid nam hoc ſit in æternum, fingite animo & cogitatione quòd
Simile. debeat quis decem millia aureorum propter quod compellatur
in carcerem ingredi: non multò poſt ſoluens quatuor millia ait
creditori ſuo, accipe quatuor millia aureorum, ſex millia ad-

huc

25 huc mihi soluenda supersunt: si responderet creditor, falleris, decem millia adhuc debes: nonne quereretur debitor nullā quatuor millium rationem haberi quæ iam soluerat? vendit reliqua omnia & sex millia quæ supererāt, soluit: ait creditor adhuc debes decem millia. *Sancta Maria Señora*, quatuor & sex millia solui, & decem millia me adhuc debere dicis? quærit alia decē millia & soluit. Idem creditor dicit: soluit viginti millia, soluit quinquaginta millia, centum millia, millies millia, semper decem millia deberi creditor clamat. Hoc est laborabit in æternum. Interrogate Iudam quam diu es in inferno, ò Iuda? respondebit, Mille quingentis annis: quid debebas initio? pœnam æternam, nunc quid debes? pœnam æternam. Centum & mille abhinc annis quid debebis? pœnam æternam, semper in eodem statu est, &
26 quamuis patitur, & soluere videtur non recipit Deus, vt preciū, quia iam nullus est satisfaciendi locus. O rem horribilem quomodo hæc audientes non perhorrescimus? ò Deus maiestatis infinitæ, illumina nos Domine, pro tua clementia, vt maturè tot malis imminentibus medeamur.

Tunc videbunt filium hominis. Et eius aduentum ignis precedet; *Psal. 96.*
horribilis vt ait Psalmographus ignis ante ipsum præcedet: de *D. Augu. l.*
quo igne dicit Beatus Augustinus ad aquarum diluuij altitudi- *20. de ciuit.*
nem esse ascensurum. Hic ignis omnes viuentes comburet, & *Dei. c 18.*
in electis id omne, quod purificandum inueniet purgabit & *Mag. sentē.*
erit loco purgatorij, vt habet Magister sententiarum. Tunc, vt *in 4. d. 44.*
ait Diuus Paulus, omnes quidem resurgemus, sed non omnes *1. Cor. 15.*
immutabimur. Tunc cum anima iusti cum corpori suo coniun
27 getur, quanta lætitia & voluptate perfundetur? veni huc (dicit illi) corpus sanctum, fruere mecum gloria, in qua acquirenda socius fuisti & comes. Cùm verò ex sepulchro excitatus resurget, & angelum custodem suum adstātem viderit, quo gaudio exultabit? veni, dicet illi angelus, veni frater, ne timeas, pro te hodiè est pronuntianda sentētia: hodie te in secura quiete, & integra illius coronæ possesione constituent, quæ tuis debetur laboribus. Animæ verò peccatoris quæ erit angustia, quis dolor, quæ tristitia: cùm ad corpus suum animandum vocabitur? Maledictum corpus, clamabit misera, maledicta hora in qua te primū informaui, quandoquidem tua causa in voluptatum pœnam quibus semper tibi sum obsequuta, condemnor. Accede huc mi

ſera, & infœlix caro, vt pœnarum ſis particeps, quæ peccatorũ 28
fuiſti ſocia. O maledicta lingua qua proximis toties maledixi,
ò maledictæ manus quibus tot eos affeci iniurijs. O oculi male-
dicti mearum libidinum miniſtri, ò membra infirma præteritas
vitæ voluptates æternis ignibus perſoluite. Cùm verò ad ſepul-
chrum adſtantem diabolum viderit, qui erit terror? qui horror?
tunc congregabuntur omnes gentes; nudi reges & imperatores
adſtabunt, nullæ ibi coronæ, nulla regna, nulla ſceptra, nulla ſer-
uorum pompa. Nudi tyrannidis, & iniuſtitiæ ſuæ rationem red
dent. Nudi mali pontifices, & epiſcopi, & eccleſiæ prælati ad-
ſtabunt ſine mitris, ſine vlla authoritate magno cum pudore vo
luptuariæ & prophanæ vitæ quam Dei ſuique muneris obliti vi
xerunt. Nudi adſtabunt iudices abſque virgis cæteriſque impe
rij inſignibus. Omnes deniquè adſtabunt ante tremendum illud 29
iuſtitiæ diuinæ tribunal: & vniuſcuiuſq; peccata & ſcelera pro
1. Theſſa. 4 dibunt in publicum. Iuſti verò (vt ait D. Paulus) rapientur in
nubibus obuiam Chriſto in aera. Quæ tunc lætitia erit, quod
gaudium, cùm militantis eccleſiæ ciues triumphantis ciuibus
coniungentur? quam dulces, quàm charos veri amoris dabunt
amplexus, vt nunquam poſteà diuellantur. Humi cætera malo
rum turba iacebit omnium dæmonum multitudine ſepta, qui
cum iuſtos aſcendentes viderint, quis mœrorem explicare poſ-
ſet, quem ex illorum gaudio & fœlicitate percipient? tunc quod
Mala. 3. per Malachiam dixit Deus, implebitur: accedam ad vos in iu-
dicio, & ero teſtis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & ijs,
qui calumniãtur mercedem mercenarij, & humiliant viduas
& pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me: dicit 30
Dominus exercituum. Teſtis velox apparebit, quia coram om-
nibus citò claritatis ſuæ radio malorum ſcelera deteget. O Dei
lux, ò ſplendor ineffabilis, quis radios tuos effugere poterit? tũc
tandem terribilem illam ſententiam diuinus iudex pronuntia-
Matt. 25. bit, diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt
Ezech. 23. Diabolo. Dixit Deus ad Hieruſalem: in via ſororis tuæ ambu-
laſti, & dabo calicẽ eius in manu tua, id eſt, quia vixiſti vt ſoror
tua Samaria, punieris vt illa. Ita hoc loco ait Deus, quia in via
Diaboli ambulaſti puniaris vt Diabolus. Heu qui diſceſſus, heu
quæ maledictio, heu qui ignis, heu quæ æternitas, heu quod Dæ
monum conſortium. Quid primum deplorabimus? ſeparatio-
nem

31 nem nè illam à Deo & sanctis eius, an maledictionem? an ignem? an malorum æternitatem? heu quam deploranda omnia sunt. Lata sententia, quæ erit tortorum in ea exequenda diligentia? Cùm rex Assuerus Aman supra reginæ lectulum vidisset, dixit iratus, etiam reginam vult opprimere, me præsente, in domo mea. Nec dum verbum de ore regis exierat & statim operuerunt faciem eius, quod morte dignum esse significabat. Nondum iusserat rex occidi, & iam tenebant vinctũ, qui ei paulò antè ministrabant. Cùm imperabit summus rex Iesus Christus, ite maledicti, qua vi, quo furore, qua sæuitia infœlices peccatores dæmonum turba rapiet ad supplicium, quod iam diu curant, & optant? si illi qui non optauerant, Assueri sententiã sunt tanta cum diligentia exequuti. Hæc fratres charissimi si medi- *Hest.7.*
32 tari aliquando vellemus, quoties à peccatis, huius saltem iudicij timore abstineremus. Cogitabat aliquando Sanson quonam modo Philistæos posset euertere: cumq; iam messis dies instaret tercentas vulpes cepit, caudisque earum iunctis, faces ligauit in medio, quas igne succẽdens dimisit, vt huc illuc per Philisthinorum segetes discurrerent: & ita accidit. Igitur igne vulpium *Iudicum.15* caudis imposito victor extitit Sanson: ita & vos fratres si vincere vultis, vulpium caudas succendere debetis: vestri affectus, vestræ cogitationes, vestræ tentationes sunt veluti vulpes. Existit cogitatio, vlciscendam esse iniuriam, specta caudam & finem, qui vltionem consequi solet: vtiq; exilium à patria, & vbicunque sis timor perpetuus, huic caudæ appone, ite in ignem æternum, & cogita in eo peccato mori te facile posse. Existit alia co-
33 gitatio & te ad ludum inuitat, vt tristitiam deponas ex animo, vulpis huius cauda est, post ludum sequi contentionem, perfidiam, periurium. Succende igitur hanc caudam, recordare si tunc mors interueniret æternis ignibus te esse conflagraturum; & ita vitiorum tuorum victor existes, Diaboli superabis astutias, & te ad diuinam gratiam recipiendam dispones, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica pri- 1
ma Aduentus

CONCIO II.

Erunt ſigna in Sole, Luna, & ſtellis &c. Lucæ.21.

INNVMERABILES Sunt cauſæ, pro
pter quas homo Deum amare, & ei omni cura
& diligentia ſeruire debet: quia nimirum bo-
nus eſt, quia potens, quia miſericors, quia libe-
ralis, & tandem quia Deus eſt. Quia hoc nomi- 2
ne perfectiones omnes continentur, quæ nec hominum, nec an-
gelorum lingua explicari poſſunt. Hoc Deus ſignificare vo-
Exod.3. luiſſe videtur, cùm mittens Moyſen in AEgyptum dixit no-
men ſuum eſſe qui eſt, qui eſt miſit me ad vos. Vt oſtenderet,
quàm æquum eſſet vt illi in eo confiderent, & eius ſe prote-
ctioni traderent. Acſi diceret, vos in AEgyptum veniſtis ob
ſpem & fiduciam, quam tunc in Ioſeph & Pharaonis familia-
ritate habebatis: eius regis virtus cauſa fuit, cur domos veſtras
deſerentes alienam terram habitare voluiſtis. Succeſsit poſteà
alius rex qui non amabat Ioſeph, vt prior, & ita vos in hoc ſerui
tutis ſtatu conſtituit. Iam potuiſtis animaduertere non eſſe con
fidendum in hominibus, qui quamuis in omnibus certi eſſent
ſaltem mortales ſunt. Et quia ego ſum qui ſum, mihi tantum 3
fidem præſtare debetis: in me omnem ſpem veſtram collocare,
Malach. 3. quia nunquam deficio, ſemper ſum, qui ſum, ego Dominus, &
non mutor: & ideò neq; promiſſa mea deficere poſſunt. Hac
conſideratione, quiſnam Deus ſit; ſancti omnes quaſi extra ſe
rapti ei ſeruire, & omnino eius ſe obedientiæ ſubijcere ſtatue-
Ecclеſ.3. bant: & eò magis, quia amorem, quo nos Deus amat, intellige-
bant. Hanc affert cauſam Eccleſiaſticus dicens; iudicium patris
audite filij dilecti, & ſic facite, vt ſalui ſitis: acſi diceret confidite
in eius amore, quandoquidē filij eius eſtis dilecti, quia amor fal-
lere neſcit. Parete illi, nā quod iubet hoc vobis cōuenire ſcitote.
Ecclеſ.2. Et alibi dixerat; vę diſſolutis corde, qui nō credūt Deo. Cor diſ-
ſolutum

4 solutum & vagum habet, qui se Deo non subijcit, neq; in eo, vt
par est, confidit: effrænati enim cordis hoc signum est, & teme-
rarij. Cũ igitur Deus sit qui est, res est omnino indigna & vilis,
moueri nos potius malis, quæ timemus ad seruiendum ipsi, quã
tot iustissimis causis, quæ nos ad eum amandum incitare debe-
rent. Seruos vestros omnia, vi, & verberibus præstare admiramĩ
ni, & timore vobis seruire, cum tamen homines sitis: cùm verò
Deus sit qui est, & tot in vos quotidie beneficia conferat, nihil
tamen vobis nisi timore, & minis persuadere posse, non admi-
ramini? ò humanam infœlicitatem. Cùm intelligeret Domi-
nus nostram duritiẽ, vt nos deterreret, signis admirabilibus quæ
vltimi iudicij diem præcessura sunt in hodierno Euangelio mi-
natur, dicens, *Erunt signa in Sole & Luna*. Sanctus Propheta Da- *Psal. 48.*
5 uid magno quodam exordio incipit, Audite hęc omnes gentes.
auribus percipite omnes, qui habitatis orbem. Omnes vocat, nul
lam nationum aut gentium diuisionẽ facit, quia ad omnes perti
net, id quod docere vult: & ideò addidit, quiq; terrigenæ, & filij
hominum, simul in vnũ diues & pauper. Quod narrare vult dig
num est, vt tam à paupere quam à diuite audiatur. Age verò o
Propheta sancte, narra iam quod dicturus es, quamuis enim non
adsunt homines delicati, qui in lectulo iacent sopiti, nec mulie-
res quæ sese comunt, & ornant nihil de sermone cogitantes, nec
potentes, qui meridie surgunt, & missa tantũ festinãter dicta cõ
tenti sunt. Hic tamen pauci adsumus, qui summo audiendi desy
derio tenemur, hoc quod te dicturũ nobis esse polliceris. Os meũ
(inquit) loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiã.
6 Dic tandem aliquãdo sanctissime rex, quod dicturus es, noli es-
se in tuo sermone prolixus: nam si hoc intelligent, paucos omni
no auditores habebis: si prolixus esse vis in conuiuijs, in ludis in
comędijs & fabulis esse poteris, Dei verbum prolixũ ferre non
possunt. Nolite obsecro defatigari, hoc enim quod dicturus sum
Dei doctrina est, nõ mea: ad quam inclinabo in parabolam aurẽ
meã & ab eo edoctus aperiam in psalterio propositionẽ meam,
vt in animis vestris faciliùs imprimatur. *Sãcta Maria Señora*. Ma
gnum quid nobis dicturus est, & ideò tã longo exordio & verbo
rum ambitu auditorum animos attentos reddit, & ita profecto
est: Subdit enim statim interrogans sibi ipse: cur timebo in die
mala? cur in laboriosa mortis die mihi timendum est? num

forte

fortè quia diuitias desero, quas tanto labore acquisiui? num 7
quia vxorem formosam desero?num quia filios orphanos? num
quia affines & amicos?num quia ad loca proficiscor ignota?ideo
nè timendum mihi est? minime verò. Quid igitur timebo?quia
supple iniquitas, calcanei mei circundabit me. Calcaneum est
humanæ vitæ extremum: calcanei verò peccata sunt quæ dum
in vltimum vitæ tempus prorogamus pœnitentiam, adueniens
mors in anima inuenit:hæc enim ita nos circundabunt, vt in infernum
præcipites agant. Hoc ò mortales nobis timendū est. O
sententiā admirabilē, quā vtinā in vestris cordibus Spiritus Sanctus
imprimeret. Hac de causa minatur redēptor noster, vt peccata
timere discamus, ne mors in ijs nos inueniat: quare (ait,)
Erunt signa in Sole & Luna. Hi erunt mūdi quasi paroxismi, & in
Psalm. 101 stantis mortis indicia. Hoc significare voluit Dauid cùm dixit, 8
opera manuū tuarū sunt cęli, ipsi peribunt, tu autem permanes,
Simile. & omnes sicut vestimētum veterascent. In senectute cæcutiunt
oculi, tremunt membra, nutare omnia videntur, & vicinā mortē
innuere:ita etiam in vltima mundi senectute, cùm iam eius instabit
interitus, eius oculi, id est, Sol & Luna, obscurabūtur, *Et erūt
terræmotus per loca.* Homines tanquam arena maris tempestate cōmota
turbabuntur:ædificia corruēt, & omnia terræ hiatibus ex-
Exod. 12. haurientur. Cùm Deus AEgyptiiam & Pharaonis obstinationē
fastidiens, vlcisci se tandē statuit: vnum ex præcipuis signis fuit
Deos, quos adorabāt euertere, & ita dixit in cunctis dijs AEgypti
faciā iudicia ego Dñs. Nā antequā ea nocte exirēt Hebræi,
AEgypti idola omnia ceciderunt:eodē modo ea omnia, quæ homines
tanquā idola venerātur, & colūt diuitias, possessiones, ędi 9
ficia, hęc prius euertet Deus, & in ijs iudicium quod est de omni
carne facturus ostēdet, & ideò subdit Dñs: *Et in terris pressura gen*
Ioel. 1. *tium & c. arescētibus hominibus.* Cū de hac die ageret Propheta Ioel
ait, vinea cōfusa est, & ficus elāguit, & omnia ligna agria ruerūt,
& causam addit, quia cōfusum est gaudiū à filijs hominū. Quod
si arbores eo die arescent, quid facient homines peccatores?quare
addit:accingite vos, & plangite sacerdotes vlulate ministri altaris,
ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei, quoniam interijt
de domo Dei vestri sacrificiū & libatio, id est, quia tūc nō
erit sacrificiū, quo Deum placare possitis, nunc sacerdotes dum
tempus habetis pœnitentiam facite, sanctificate ieiuniū, vocate

10 cœtum, congregate senes: omnes habitatores terræ in domũ Dei vestri, & clamate ad Dominum. Aduertite: vt sacerdotibus, & senibus iubet, vt cæteros omnes ad pœnitentiã prouocent. Statim verò tanquam tristitia plenus exclamat A, a, a, diei, quia propè est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet. Monet nos eo loco per hunc prophetam Spiritus sanctus dicens, confusum est gaudium à filijs hominum propter afflictionem, in qua se ea die videbunt. Si pes aut manus, aut aliquod aliud membrũ luxatum est, & è suo loco motum, vt in suũ locum redeat, sine magno dolore fieri non potest: quid si omnia corporis membra è suis locis mota essent? quot mẽbra, tot essent dolores. Considerate obsecro fratres omnes mundi status, qui membra ipsius mundi sunt & luxata videbitis, & è suis locis in aliena prolapsa, ecclesiastici, *Simile.*
11 nobiles, mercatores, artifices, rustici, & fere omnes è proprijs locis moti sunt tanquam membra detorta. Pauci in officio continentur, pauci præstant quod debent. Eo igitur die reformator ille vniuersalis adueniet, & vnumquodque membrum in locum suum nõ sine magno dolore reuocabit. Proprius enim locus, qui illi debetur, qui in culpa versatur, est pœna. Heu mundus infœlix, quo dolore in omnibus tuis membris miser afficieris: cum iustus ille iudex reddet vnicuiq; secundum opera sua?

Arescentibus hominibus præ timore. Aliqua hic videtur esse cõtradictio, quia alio in loco ait Dñs; sicut factũ est in diebus Noe, ita erit & in diebus filij hominis: edebant & bibebãt, vxores ducebant, & dabantur ad nuptias vsq; in diẽ, qua intrauit Noe in arcã, & venit diluuiũ & perdidit omnes. Apud Lucã dixit, attẽdi *Luc.17.* *Gene.7.* *Luc.21.*
12 te autẽ vobis nè forte grauẽtur corda vestra in crapula, & ebrietate & curis huius vitę, & superueniat in vos repẽtina dies illa tã quã laqueus enim superueniet in omnes, qui sedẽt super faciem omnis terrę. Hic autẽ ait: erunt signa, & arescent homines præ timore. Quomodo igitur edẽt, bibẽt, vxores ducent, si hæc signa erũt? sed facile respõdetur, diẽ nõ vocari tãtũ vltimũ illũ iudicij diẽ, sed totũ illud tẽpus ab initio turbationis vsq; ad aduentum Dñi, & antè quã ea signa fiant, edẽt homines, bibẽt, vxores ducẽt &c. & ideò paratos nos esse monet in id tẽpus, quo ea signa vẽtura sunt. Quasi significet, postquã ea venerint, & turbari homines incipient, difficile posse nos pœnitentiam facere. Plurimum autem notandum est, quòd cùm tot futura sint, quæ præ

sentia timorem hominibus afferent, ait tamen quod, timebunt 13
res futuras præ timore, & expectatione eorũ; scilicet, quę super-
uenient vniuerso orbi. Quasi diceret, quod non ea signa tantum
timebunt, quantum rationẽ quam diuino iudici reddituri sunt.
Hoc nũc præuidẽtes timere deberemus cogitantes, cùm opera
Simile. nostra rigoroso Dei iudicio tanquam setaceo cribro decutiẽda
erũt, farina nè an furfur exibit. Accidit mulieri cũ farinã à furfu
re separare vult (vulgo *quando cierne*) inuenire totũ ferè furfur
esse, alias totam esse farinã & furfuris nihil penè habere admix-
tũ. O *vala me la beatissima Trinidad.* Cũ mea ieiunia, meæ oratio
nes, meæ eleemosynæ meus status diuini iudicij cribro purgabũ
tur, quid exibit, farina nè, an furfur? inuenietur nè totũ fuisse va-
nitatẽ & apparẽtiã, an pura opera & perfecta? hoc est quod plus
timeri debet. *Nam & virtutes cælorum mouebuntur.* Idest angeli, se 14
cundũ aliquos, quæ magna exaggeratio est, dicere quod ipsimet
Simile. angeli timebunt. Quemadmodum siquis vrbem ardere videat,
quamuis in tuto sit, & securo loco, quo peruenire ignis non po-
test, ex ipso tamen ignis aspectu horrorẽ quendã concipere vi-
D. Greg. su detur. Ideò B. Gregorius super illa verba Iob, colũnæ cæli tre-
per Iob. 26. munt, & contremiscant ad nutum eius, ait, quid facient tabulæ
quando tremunt colũnæ? quid virgula deserti quãdo cedrus pa
Simile. radisi concutitur? *His autem fieri incipientibus respicite.* Cum hyeme
gelat, tectis homines continentur, vere autẽ incipiente, cùm vi-
rent & florent omnia, tunc exeunt, & campi pulchritudine gau
dent: ita nunc iusti tanquã hyeme afflicti tristes & inclusi, tunc
verò tanquã adueniente vere signa illa spectabunt, ac si flores, &
rosæ essent: Et ita illis ait Dominus, vt ea respiciant, & gaudeant. 15
Respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio ve-
Simile *stra.* Si rex aliquis Christianus Turcarum vrbe obsidet, captiui
qui in ea sunt, cum bombardarum strepitum audiunt, & expug-
nari vrbem intelligunt, vt gaudent proximæ libertatis spe ere-
cti? ò Deus æterne quam certa tua victoria est, quam meritò gau
debunt iusti cùm viderint terræmotus illos, fulmina, fulgura, &
cætera omnia tuæ potẽtiæ signa, quibus hostes tuos deterrebis)
cogitãtes libertatis suæ tempus aduentare. Si huius sortis parti-
cipes esse vultis estote hic fratres captiui: vnicuiq; Christiano-
Genes. 49. rũ ea verba conueniant, æquũ est, quæ dixit Patriarcha Iacob fi
lio suo Isachar: Isachar asinus fortis accubãs inter terminos. Vi-
dit re-

26 dit requiem quòd esset bona, & terram, quod optima, & suppo-
suit humerum suum ad portandum, factusq; est tributis seruiēs.
Mundus bonos appellat asinos irridendi gratia, neq; id, quod di
cit intelligit: quia malitiosi, fraudulenti, iracundi non sunt, asi-
nos esse putat: at ita esse eos conuenit si saluari debent, vt quisq;
sit tanquam asinus fortis qui omnes vitiorum terminos, & extre
mitates, euitet quadam mediocritate contētus. Hoc enim est ac
cubare inter terminos. Et præterea habitare inter terminos dici-
tur quia ita spiritualia, & cælestia curat, vt corporis & earum re
rum quæ necessariæ sunt ad id alendum, penitus non obliuisca-
tur & ita corporalia & terrena curat, vt nō obliuiscatur cælestia:
cogitans autem quam præstans sit gloriæ quies diuinæ legi hume
ros suos libentissime subijcit, & Dei amore facit se tributarium.
17 Sunt aliqui qui si ab eis eleemosynam pro pauperibus petis: quo
tidie (inquiūt) petere á nobis debetis? sumusne tributarij? ò quātū
à vero erratis, nam si gloriam lucrari vultis tributarij Dei in hac
vita sitis necesse est. Cogitate hæc obsecro fratres, quæ magni
momenti sunt, & dicat vnusquisq; in corde suo: Domine meus
tributarius tuus sum, tributum hoc tibi soluere volo, quotidie,
manè, & vesperi aliquantulum temporis insumam, me diui-
næ tuæ maiestati commendans, & vitæ meæ rationem dispo-
nens: & in meliorem ordinem redigens: vt tuo sancto seruitio de
dicer. Missam quotidie audiam maiori qua potero deuotione,
diebus Dominicis sermonem, octauoquoque die confitebor
peccata mea, & sanctissimæ eucharistiæ sacramentum accipiam
bis saltem in mense, lucri quartam partem pauperibus distri-
28 buam, visitabo hospitalia, & carceres, si me iniuria afficient, ig-
noscam. Hæc omnia tributa pro te Domine soluam, & tanquam
captiuus in posterum viuam factus, tributis seruiens. O te bea-
tum si ita viues quia redemptionem ea die inuenies. Quod si in
libertate hic viuere vis tuæ voluntati obsequens, diuinæ verò re-
pugnans, ne expectes tunc redemptionem, sed captiuitatē æter-
nam, quia illis tantum, qui hic demisso capite, & humiles sunt, di
cit Dominus; *Respicite & leuate capita vestra quoniam appropinquat
redemptio vestra, & tunc videbunt filium hominis &c.* Cur quæso ò
Domine tu ipse rationem ab hominibus exigere vis? quis nam
rex, quis Dominus in hoc mundo est, qui à seruis suis rationem
exigat? Mayordomo id committere solet, vt postquam exegit

Iob. 14. ipse videat. Hoc admirabatur Iob dicens: homo natus de mu- 19
liere &c. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos
tuos, & adducere eum tecum in iudicium? vt digneris tu Domi
ne rationem in iudicio repetere à re tam vili, & miserabili, vt ho-
mo est: & altissima tua maiestate dignum hoc existimes: melius
esse videretur, vt angelo hoc committeretur, & eò magis, quòd
alia grauissima negotia illis commissa sunt, vt illud omniū quot
quot fuere grauissimum verbi diuini incarnationis, quod Diuo
Luc. 1. Gabrieli commissum est. O ineffabilis Dei misericordia, & bo-
nitas, ipse rationem exigere vult, quia si alius exigeret summo iu
stitiæ rigore æquaret omnia: & ideo, vt imbecillitati nostræ cō-
pateretur, & plurimum de eo, quod debemus ignoscendo re-
mitteret ille ipse rem nostram agere vult. Præterea quia non
modo operum, sed desideriorum & cogitationum rationem red- 20
Matth. 24 dere debemus, quas solus Deus nouit non angeli. Dicitur etiam
quòd ante eius aduentum apparebit signum eius in cælo, quod
sanctissimæ crucis signum est: quod malis maiori erit tormen-
Exod. 13. to. Columna illa, quæ die nubes Hebræis videbatur, noctu ig-
nis erat. Heu peccator, filij Dei crux, & passio, quæ nunc nubes
est, quæ omnes vmbra sua tuetur ac protegit, eo die contra te
in ignem mutabitur: nisi ea nunc ad tuam salutem vti volueris.
Vtaris igitur frater tanto bono hac enim cruce iter tibi secu-
rum reddes, & tutum. Hinc intelligetis cur Dauid rogabat ve-
Psalm. 142 hementissimè Deum dicens: non intres in iudicium cum seruo
tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.
Psalm. 42. Qui tamen alibi ait: iudica me Deus, & discerne causam meam.
Quomodo vir sanctissime contraria à Deo petis? modo vt te 21
iudicet, modo ne iudicet? vtrumque dico, nec tamen vlla re-
pugnantia est. Nam cum dico, nō intres in iudicium cum seruo
tuo, quia non iustificabitur &c. Hoc dico mea tantum peccata
cogitans, quæ si tantum spectat Deus, condemnari timeo. Cum
verò te Domine tot ac tanta pro me passum esse recordor, tuis
meritis confidens, quæ pœnitentiæ meæ valorem tribuunt
magna cum fiducia dico: iudica me Deus. Et ita sancta Eccle-
Ex. D. Am- sia in solenni illo cantico, Te Deum laudamus: cum diuini iu-
bros. & Au- dicij mentionem fecisset dicens: iudex crederis esse venturus:
gust. tanquam metum ex eo, & terrorem concepisset: ad sacratis-
simum Iesu Christi sanguinem tanquam ad remedium humi-

22 li sese inclinatione demittens, confugit dicens: te ergo quæ sumus tuis famulis subueni, quos precioso sanguine redemisti. Præterea in ijs verbis, iudica me Deus, & discerne causam meã de gente non sancta: includitur in quonam magna iustorum fiduciæ pars consistat: hoc est, in fine, propter quem omnia sua opera fecerunt. Quasi diceret, ne iudices Domine labores sudores, pericula, vigilias, tantum, quia hæc omnia auari etiam pecuniæ causa tolerant: gulosi vt edant, luxuriosi, vt suis appetitibus obsequantur, superbi & ambitiosi gloriæ & dignitatum desiderio. Quare ò Domine ne iudices opera mea sic nuda, sed discerne causam meam de gente non sancta: hoc est magna ex parte spei meæ, & fiduciæ fundamentũ te solũ meorũ operum finem fuisse & causam. Tua tantũ causa, tuo amore laboraui, tu meus es
23 vnus, & solus finis. Discerne causam meam de gente non sancta, quæ alios fines suorum operũ habet. O quanti momẽti istud est: vt plurimũ finẽ, cuius gratia operamur spectemus, quãdoquidẽ iudex, qui nos iudicaturus est, nouit hominum cogitationes, & corda, itaq; tũc nõ tantũ virtutes, & bonorũ opera patefiẽt, quæ hic illi occultant, tanquã agricola, qui frumẽtum abscondit sub terra, ne aues illud comedant: verum etiam patefient eorum sanctæ intentiones. Illi verò quibus satis non fuit benè operari pura & sancta intentione, sed omni efficacia, & studio curauerunt, vt alij quoq; bene operarentur, & Deo seruirẽt: quas ibi coronas accipient? hoc magno erat D. Paulo solatio qui aiebat: quæ est enim nostra spes, aut gaudiũ, aut corona gloriæ, non ne vos ante Dominũ nostrũ Iesum Christũ, estis in aduẽtu eius? & iterũ repe- *1. ad The. 2*
24 tit, vos enim estis gloria nostra, & gaudium. O fœlices illos, qui suis oculis peccatores videbunt, sua opera, & diligentia ad pænitentiam conuersos. Tunc dicet rex ijs, qui à dextris eius erunt, venite benedicti patris mei, &c. esuriui enim & dedistis mihi mãducare. O ineffabilis Dei benignitas, qui nos de hoc monere voluit. Cũ in vniuersitate aliqua in licentiatorum numerũ aliquem volũt admittere, eũ prius doctores summo cũ rigore examinãt: nec monent, qua de re arguere debent. Dicite obsecro nõne illi, qui gradũ accipere debet singulare beneficiũ videretur, vt multo ante communicarent cũ eo quæstiones, quas propositur sunt: vt esset ad respondendum paratior? ita est profecto, & si certior hac de re factus, non se antea præpararet, nulla esset excusatione *Matth. 25.* *Simile.*

dignus. Vltima illa iudicij die licentiatus gradū expectamus, 25
quia tunc licentiam nobis daturus est Dominus, vt eius faciem
cū beatis videre liceat. Voluit autem vniuersalis magister Iesus
Christus Redemptor noster singulari beneficio monere nos an-
tea: quas tūc quæstiones nobis propositurus est. Quæ sunt, esu-
riui, sitiui, hospes erā, nud⁹ erā, &c. In his nūc nos exercere debe
mus, vt tūc interrogati sciamus respōdere. Et ideo dixit Dauid,
Psalm. 3. iucūdus homo, qui miseretur, & commodat: disponet sermones
suos in iudicio, id est, quid tūc respōdere possit, habebit. Cū di-
cet Dñs: esuriui, verè respōdere poterit: at ego Dñe dedi tibi mā
ducare. Cū dicet hospes erā, sciet huic difficultati respōdere, &
dicet: ego te collegi, & sic de omnibus operibus misericordiæ.

Plurimū autem notanda sunt ea verba, quod vni ex minimis
meis fecistis, mihi fecistis: quę verba declarat S. Augustinus hoc 26
Aug. sup. illud. Matth. 25. exemplo, Quemadmodū ob naturalem amorē, quo mea omnia
membra amo, si quis pedem premit aut manū, dico, heus tu rece
de, quia me premis: cū tamē pedem tantū aut manū premit: & si
Simile. podagra pedes laborant, dico me esse infirmū: & cū in vinculis
pedes sunt, dico me esse vinctū: ita etiam quia omnes Iesu Chri-
sti membra sumus, qui nos tam singulari amore diligit: ait se vin
ctum esse, & infirmum cùm suorum aliquis vinctus est, aut infir
mus. Et quemadmodū si pedis vulnus curamus, homo curatur,
qui dicere solet, ò quantum me refecistis, ita etiam tanquam pro
prium solatium recipit Dominus, quod pauperi datur: vt ipse-
Esai. 28. met significauit per Esaiam dicens: hæc est requies mea: reficite
lapsum, & hoc est refrigerium meum. Benedictus & glorificatus
sit talis Deus, qui ita pauperes diligit, & eos qui illis benefaciunt 27
1. Reg. 25. æternis remunerat præmijs. Nam vt Dauid Abigail ob munus
quod ei tempore suæ necessitatis obtulerat, in vxorem accepit
& reginam illam fecit: ita te Deus si illi nunc in suorum necessita
te succurres, regem faciet, ideò enim dicturus est: percipite reg-
num. His igitur quæstionibus studete fratres charissimi diligen-
ter cum pauperibus vestra distribuentes, qui Iesu Christi loco in
terris sunt. Nolite esse, vt animalia, quæ nisi mortua, & cocta co
medi non possunt. Ita diuites nonnulli sunt, qui nisi anteà morte
coquantur nihil prosunt. Facite vobis thesaurum non deficien-
Luc. 12. tem in cęlis (ait Dominus) cū videat homines thesaurizandi ami
cos esse, eos thesaurizare non prohibet: sed in cęlo thesaurizare
iubet

Siubet, qui locus ſecurus eſt: vt Diuus Paulus cùm videret homines tanto gloriæ, & honoris deſiderio teneri, non dixit eos nullo modo gloriari debere: ſed qui gloriatur (inquit) in Domino glorietur. 2. Cor. 10.

Super iſta verba Domini notare poteſtis quàm malũ ſit peccatum, quandoquidem theſauros in diuino pectore abſcõditos, quo fur non appropinquat, mortale peccatum inde auferre poteſt. Vt intelligatis, quãto odio peccatũ dignum ſit, & quoniam eleemoſyna facienda eſt in gratia & gratioſe cũ gaudio & lætitia, ideo vocauit Diuus Paulus ipſammet eleemoſynam gratiam dicens, cùm autem præſens fuero quos probaueritis, per epiſtolas ad vos mittam perferre gratiam veſtrã in Hieruſalem, ideſt, eleemoſynam veſtram. Quod ſi in hoc ſeculares ſe & laici exer- 1. ad Cor. 16
29 cere debent, multo magis eccleſiaſtici, & omnium maximè prælati. Et ita ait Diuus Auguſtinus, bona clericorum bona pauperum ſunt: vnde ego, qui epiſcopus ſum, cauere debeo, ne res pauperum diuitibus elargiar. Conſanguineos habeo, ad me veniũt dicentes, da nobis pater aliquid, caro enim tua ſumus. Et tamen Dei gratia conſanguineum aliquem ditaſſe non recolo. Chariores enim mihi pauperes reputo, quã diuites. Heu, heu, heu, quã deploranda hæc tempora ſunt, quantum hodie in ſuperfluitates inſumitur: cùm in vna quaque Chriſtianorum republica tanta ſit pauperum multitudo. Verùm cur ò Domine eorum tantum recordaris, qui corporalia pietatis opera exercuerũt? illis tãtum regnum datur & præmium? cur nullam eorum mentionem facis, qui tuo amore mundum deſerentes, ſeſe religionum clau- D. Auguſt. ſerm. 21. ad frat. in er.
30 ſtris incluſerunt, viuentes in paupertate, obedientia, & caſtitate? cur nullam eorum, qui vt legem tuam docerent tot labores ſubierunt? cur nullam tot martyrum qui pro nominis & gloriæ tuæ confeſſione tot paſſi ſunt tormentorum genera? hoc Dominum ſignificare voluiſſe dico vt quæ ac quanta horum futura ſunt præmia, ſi pro aqua frigida, panis buccella, & minima quaque re pauperi in eleemoſynam eius amore data regnum largitur æternum. Benedicta ſit tanta liberalitas, & magnificentia: & beati illi, qui huic Domino ſeruiunt. Cùm ita bonos & electos Dominus ſolatus erit, ad malos ſeſe tanquam leo iratus conuertet, dicens: diſcedite à me maledicti. Hoc verbo diſcedite denotatur maxima pœna damnatorum, quæ à theologis pœna dam- Matt. 25.

ni vocatur, quæ non est æqualis omnibus, quia eò maior erit do- 21
lor: quẽ dãnati ex diuinæ visionis priuatione percipiẽt, quò plu
ra peccata, & maiori malitia, & deprauatione cõmiserint. Vt la
Simile. pis fertur lõgiùs, quò sæpiùs & maiori vi iacitur. In verbo, male
Scotus q. 4 distin. 44. q. 2. dicti denotatur ligatio intellectus, & volũtatis, quia (vt ait Scotus) pœna sensus dãnatorũ cõsistit quantũ ad animas (quia corpora eorũ post resurrectionẽ verè patientur, & cremabuntur ab igne infernali) in ligatione siue incarceratione intellectus, qui ita est ligatus, vt necesse omnino sit eũ de pœna illa & igne in quo detinetur perpetuò cogitare. Voluntas verò ligata est, vt maximè odiat illã pœnã. Ex quo sequitur illa tristitia, qua tristantur damnati. Pœnã autem hãc terribiliorẽ facit hoc quod ait Dominus: discedite in ignẽ æternum. Nam si huic pœnæ certum aliquod tempus præscriberetur, aliquod damnatis esset consolatio- 22
nis genus. Considerate oceani magnitudinẽ, quam immensa est aqua, quã continet, fingite animo centesimo millesimo quoque anno formicã ex eo bibere, quantum formica potest: diceret autẽ Deus damnatis, cõfidite, nam cũ exhaurietur à formica mare, tunc pœnarũ vestrarum finis erit. Dico magnam ex eo spem cõcipere posse dãnatos, & meritò: quia finis aliquis futurus esset, imò millies, & millies millies exhauriri posset: & hoc omne nihil omninò est, si cum æternitate comparetur, quæ nunquã, nunquam, nunquam, finẽ habitura est. Vt intelligatis fratres quanti referat victores ea die existere, & quãuis ignis ille obscurus est,
Matth. 22. & tenebrosus vt ea Dñi verba significant, eijcite in tenebras ex
B. Greg. teriores, tamen quòd illis pœna augere poterit ibi videbunt. Et
ita B. Gregor ait: vt peccatores amplius in supplicio puniantur, 23
& eorum vident gloriã, quos contempserunt, & de illorum tor-
Psalm. 111 quẽtur pœna quos inutiliter amauerũt. Et ita dicitur, peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet. Quis tunc erit malorũ terror, cũ terribilẽ illam sententiam audient, cũ vix paruã stillã sermonis eius audierimus quis poterit tonitruũ magnitudinis illius intueri? ait Iob: omnes huius vitæ labores vo-
Iob. 26. cat eo loco Iob stilla sermonis Dei, eius verò magnitudinis tonitruũ, vltimam huius diei sententiã. Quarè ò infœlix homo si leuem huius vitæ dolorem minimã quamq; molestiã ferre non potes: quid tũc facies, terribili huius sententiæ tonitruo deterritus? quid respõdebis? vt obmutesces cũ Deus illã condẽnationis

34 tuæ causam afferet: quia esuriui, & non dedistis mihi manduca- *Psalm.106*
re, res quæ tã facile fieri potuissent, mutus tacebis infœlix, quia
omnis iniquitas opilabit os suum. Nunc cũ peccamus plurimas
semper excusationes excogitamus, quibus peccata nostra oc-
cultare, aut minuere volumus: ibi vero intelligẽt mali excusatio-
nes omnes fore inutiles. Cum primi illi parentes peccauerũt cũ *Gene.3.*
cognouissent se esse nudos consuerunt folia ficus, & fecerunt si-
bi perizomata. Sed adueniente Deo absconderunt se, & cum cla
maret Deus, Adam vbi es? respõdit, timui eo quod nudus essem
& abscondi me. Ante quã Deus adueniret folia illa ficus optimũ
nuditatis suæ remedium videbãtur: at adstãte Deo hoc nihil pro
ficere intellexit: & ideò se nudum fatetur. Idem omnino, pecca-
toribus accidet: nam cùm adolescens hoc tempore peccat, excũ
35 sat se dicens nobilem se esse, & ita fieri inter adolescentes. Mu-
lier, quæ tot horas in se ornando consumit, excusat se & statum
suum hoc requirere ait, illa verò quæ castitatem suam turpis-
simo pretio vendit, sese paupertate excusat. Et hoc antequam
Deus veniat fit, at cùm clamabit, Adam vbi es? tunc in diuinæ
suæ maiestatis cõspectu excusationum tuarum folia peccata oc
cultare non poterunt. Ideò Esaias: erubescetis (inquit,) quãdo eri *Esai.1.*
tis sicut quercus decidentibus folijs. O infœlices huius sæculi fi-
lios quæ tunc vestra erit confusio, qui pudor vt peccatorum ve-
strorum grauitatem intelligetis, quæ nũc nullius fere momenti
videntur? Literæ quæ citri succo scribuntur legi nõ possunt, nisi *Simile.*
igni admotæ: ita etiam peccata, quę nunc in corde cõcupiscẽtię,
& sensualitatis succo, & humore scribuntur a peccatoribus non
36 dignoscuntur, nec dignoscentur, donec inferni ignibus ad mo-
ueantur. Vt epulo ille diues cùm esset in tormentis tunc tãdem
peccati sui grauitatem intellexit, & remedium petebat ab Abra *Luc.16.*
ham inutiliter. Quis hæc fratres audit, & non perhorrescit, de vi
tæ suæ mutatione cogitãs? Quare obsecro vos, de his sępè nõ agi
mus? cur non hęc quotidie meditamur? quarè res tanti momenti
obliuiscimur? quare qui paruo damno mouemur, hoc quod om-
nium maximũ est, quo Deus amittitur, nõ timemus? quis vos ita
incãtauit, & amẽtes quodam modo reddidit? quis mẽtes vestras
excæcauit, vt mala tam timenda pauci omnino sint, qui timeãt,
& ab his sese liberare studeant? quantæ nunc esset vtilitatis corpo
ra nostra affligere, animas purificare, antequam hoc tempus

aduениat, quod non pœnitentiæ, sed iudicij tempus est. O bea- 37
tos illos qui anteà iudicati & à se ipsis puniti ante supremi iudicis tribunal adstabunt. O quanta cum voluptate gratia iam iustificatus, recipies ibi præmia gloriæ: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica I. Aduentus

CONCIO TERTIA.

Erunt signa in Sole, Luna, & stellis &c. Lucæ. 21. 1

Exod. 9. CVM Daret Deus legem Moysi, eum in montem Sinai iussit ascendere. Et cum iam ad montis culmen peruenisset, ecce cæperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem clangorque buccinæ vehementis perstrepebat & timuit populus, qui erat in castris, ita vt dixerint postea Moysi: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur. Res omnino digna admiratione, quod vt daret Deus legem tantam prius in monte tempestatem concitarit: ita decebat fratres, sciebat Deus gentis illius malitiam, & ad legem frangendam promptitudinem, & vt tempestatem illam videntes timerent, ideò eam ante legem præcedere voluit. O magna Dei secreta, nouit ecclesia 2
à Spiritu Sancto recta, quòd doctrina, quam in hoc aduentu vobis tradere vult excidet citò vobis ex animo, & ideò hodie diem illum vobis ponit ob oculos, in quo Deus pluere debet fulgura, & fulmina super inimicos suos. Reuocat hodie in memoriã terribilem illam tempestatem, tubæ illius sonum horribilem, ad quem mortui omnes resuscitabuntur. Hebræis dedit Deus legẽ cum tempestate, vt deterreret, nè eam frangerent, vobis sancta mater ecclesia doctrinam cælestẽ tradit cum hac iudicij tẽpestate, vt deterriti, eius nunquam obliuiscamini. Quod si dicat ali
Roma. 8. quis, D. Paulus ait, non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritũ adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, abba pater. Quare si filij sumus, filij amore potius alliciendi,

3 ciendi, quam timore deterrendi? Dico hanc esse sagittam è Sathanæ pharetra egressam, qua eius ministri damna plurima ecclesiæ his temporibus intulerunt: qui cùm amatores carnis, & defensores sint, non solum verbera, sed nè verba quidem ferre possunt. Et ita in suis legibus præcipiunt ne iudicij sermo prædicetur: & qui secus fecerint loquentes de iudicio, homines sine iudicio existimandos esse. At non ita dicebant homines illi Dei amantissimi primitiuæ ecclesiæ. Diuus Augustinus toties *D. August.* hunc iudicij diem in memoriam suis auditoribus reuocabat, vt cum prædicaret aliquando, super ea verba Matthæi, cum venerit filius hominis in maiestate sua, &c. rogauerit eos: ne si to-
4 ties iudicij recordationem inculcaret molestus ijs videretur: nam si id non fecisset Deus negligentiæ suæ rationem exacturus esset. Dico enim vobis: (inquit ille) quod ipsemet Christus summus hominum Magister suis discipulis hoc per diuersas parabolas, & similitudines sæpissimè prædicauit: vt in sacra Euangelij historia videre est. Neque mirum est hoc fecisse Dominũ, quia hoc vnum ex negotijs est, cur pater eum misit in mundum vt affirmat Esaias eius nomine dicens: ad annuntiandum man- *Esai. 51.* suetis misit me: vt prædicarem agnum placabilem Domino, & diem vltionis Deo nostro. Et ideò veri cælestis huius Magistri sectatores eum in hoc etiam imitantur: vt doctrinam hanc sæpius iterent, vt ea auditores deterriti conuertantur ad Dominum. Pro quò est notandum duo esse timoris genera. Primum *Duo timoris genera.* humanum est & malum, multorum malorum principiũ & Christianæ libertati contrarium. Alterum bonum est, Spiritus San-
5 cti effectus & donum, bonorum omnium principium. Prior timor est ille, quo temporalia damna timemus. Inter alias conditiones malorum, quas refert Dauid vna est, quia illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor: *Psal. 52.* & ita eiusdem Dauid verba declarat Diuus Basilius, à timore inimici eripe animã meam, idest *D. Basilius.* libera me Domine vt timeam vllum malum, quod mei inimici mihi volent inferre: quia qui se timori dedit, prope est, vt ijs etiã rebus se dedat, quę inde oriri possunt: alius timor est sanct⁹, quo Deum, & eius iudicium iramq; timemus, qui animam quantum *Psal. 118.* uis dissolutam refręnat. Et ideo dixit Dauid, confige timore tuo *D. Basil. homil. 2. in psal. 33.* carnes meas à iudicijs enim tuis timui. Sanctus Basilius ait: in his verbis metaphoram desumptam esse ab ijs, qui clauo confi-

xi sunt, quos claui ita continẽt vt prę dolore neq; in hãc neq; in illã partẽ moueri audeat ne maiori afficiatur dolore: ita etiã qui diuino timore configitur sese mouere non audet, neque vllum peccatũ committere rigoris eius memor quo ea Deus punire solet. Taurus cum emittitur omnes in theatri septa intrare cõpellit. Ita iudicij, & inferni timor sæpissimè efficit, vt nos ad pœnitentiæ septa recipiamus. Vt igitur hunc timorem in hominum animis imprimeret, monet nos Dominus de vltimi illius diei rigore. Cum Dei nomine Propheta Zacharias moneret Tyrum, & Sidonem de onere quod ijs venturum erat, ne miremini, (inquit,) me tot annis ante monere, quia Dominus est oculus hominis, qui à longè præuidet periculum, nè in eo pedes prolabãtur. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui nobis est instar oculi, & quo possimus offendere spectat, vt moneat ne offendamus: & ideo ait. *Erunt signa in Sole & Luna.* Ex hoc apparatu, qui in eius aduentu fieri debet, eius seueritas colligitur moueri cælũ & terram, creaturas omnes rationales conuenire. Res est, quæ admirationem parit: fingite, quòd vellet rex de homine aliquo sententiam ferre, & hanc ob causam omnia sua consilia, & regni totius principes cõuocaret, imo omnes qui eius iurisdictioni subijciuntur: quantum hæc timorem illi afferrent, cuius causa hoc iudicium fieret, & eo magis si plures esse causas intelligeret propter quas res meritò eum punire debet, quas anteà dissimulauerat: vt de omnibus simul eo die cum illo apparatu iudicaret? O infœlix peccator tu ille es, aduersus quem vniuersus mundus surgere debet, cum quo Deus toties dissimulauit, quid de te erit eo die tam laborioso? & ita ille dixit per Esaiam, tacui semper, silui, patiens fui, sicut parturiens loquar, loquar, vt ille qui pectus vestrorum scelerum prægnans habet parere desiderans, & producere in publicum, vt seuerissime puniantur, dissipabo & absorbebo simul. Quemadmodum naues dum prospero ac secundo vento nauigant, à fluctibus, & tempestate cũ minus id cogitãt, extolluntur, & turbine facto absorbentur: ita (ait Deus) cum homines tuti sibi esse videbuntur, excitabitur huius diei tempestas, & Dei ira absorbebuntur. Solent è terra frigidi quidam vapores excitari, & ijs alij quidam fumi vapores que calidi conuoluti frigidi cõuertuntur in nubes, quæ calidos & siccos in seipsis includunt: hi exitũ sibi quærunt, & à suis cõtrarijs recedere tentant,

Simile. Simile. Zacha. 9. Simile. Esai. 42. Simile. Simile.

9 tant, qua pugna tonitrua fiunt, quę quidem deterrere solent. Sed liberet nos Deus, cum frangitur nubes, & fulmē huc illuc erumpit. Ita fratres mei in diuinæ misericordiæ nube iustitiæ suæ ignis latet inclusus, exitū sibi sæpè iustitia quærit, sed cū ibi retineatur, nihil aliud nunc facit, quam tonare & strepere: satis nunc Deo est minari, & deterrere dicēdo, *Erunt signa in Sole, & Luna.* Veniet filius hominis. Supplicia etiā quibus nūc homines afficit in hac vita fulgura & tonitrua sunt, ne postea afficiātur æternis. Verū liberet vos Deus cū ex nube ignis erūpet, cū iustitia misericordię nubē franget. O quę rigoris & iræ fulmina ò quot mortis æternæ sagitæ, hoc est, patiēs fui, sicut parturiēs loquar.

Erunt signa in Sole, & Luna, &c. Si quis crimē aliquod cōmisit quod morte dignū sit, si iustitiæ ministri ei dicant, captus esto *Simile.*
10 regis nomine, quamuis fortissimus sit, statim regis nomine deterritus cōtremiscit. Creaturæ omnes, quę Dei ministri sunt eo die clamabūt, captus esto ò peccator sanctissimæ Trinitatis nomine: quis tunc terror erit, & horror ò infelix homo, cum omnes creaturæ contra te surgent? quia scriptū est, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Omnia seruiunt ei, qui Deo seruit. Egressus est populus Israel ex Aegypto, cœlum, terra, mare, flumina, omnia illi seruiebant. Cælum dabat illi manna, ignis in itinere præcedebat: aquæ eis erant quasi pro muro, aer siccabat terram, per quam transituri erant, per medium maris montes èxultauerunt vt arietes, & colles sicut agni ouium. Omnia Dei seruis seruiebant. Eo verò die omnes creaturæ eum qui Deum offendit, offendent, Sol, Luna, stellæ, mare, flumina suis *Sap. 5.* *Exod. per totum.* *Psalm. 13.*
11 mugitibus, terra suis terræmotibus. *Et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum.* Neque solū insensibiles creaturæ, verùm etiam sancti ipsi pietate pleni contra eos, consurgent. Cū essent manus Moysis graues, eas Aaron, & Hur ex vtraque parte sustētabant. O quā graues manus habet Deus, adeò vt afflictiones omnes suas Iob diuinæ manus tactum appellaret, cum aiebat, miseremini mei quia manus Domini tetigit me. Si diuitiarum amissionem, & filiorum mortem, vxoris persequutionem, corporis plagas tactum diuinæ manus solū appellat, quid fuisset si verberasset? verū quamuis hæ Dei manus graues sint, duo tamen nunc sunt, quæ tanquam Aaron & Hur eas sustentant, ne super nos cadāt. Eius nimirum misericordia, & sanctorū *Exod. 17.* *Iob. 19.*

oratio. Sed veniet illa dies in qua misericordia conuertetur in iu 12
dicium, & sancti fient ex intercessoribus accusatores, quia sta-
Sap. 5. bunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiaue-
runt. O miseros huius seculi filios: cùm misericordia & sancti
liberas Dei manus ad supplicium cadere sinent, quæ verbera,
Hebr. 10. quos ictus vobis infligent? quam verè dixit Diuus Paulus horrē
dum est incidere in manus Dei viuentis: Si hominem inimicum
habes, quamuis ex potentioribus huius mundi sit, cras tamen eū
moriturū esse sperare potes: & ita inimicitiæ finis imponetur.
Verùm si Deum habes inimicum, quisnam finis expectari po-
test? & ita eius manus, manus sunt Dei viuentis, scilicet in æter-
nū. Curate igitur fratres mei obsecro vos, incidere hic in manus
Dei mortui, quæ manus sunt vulneratæ, à quibus nihil mali,
imò bona plurima vobis prouenient. Incidere in has manus est, 13
eius sanctissimorū vulnerum meritis ad vestræ salutis remediū
vti. Quod si in has Dei mortui manus non inciditis, necessario
ea die in manus Dei viuentis incidetis, quod horrendū est. Hāc
ob causam hæc vobis prædicamus, vt modò vos præparare in-
cipiatis. Sed heu, heu, quis sanguinis lacrymas haberet, vt negli-
gentiā vestram deploraret: & quam leuia ista existimetis, dicen-
tes: non deerit posteà tempus, tūc hoc præstare poterimus. Car
nalem videtis, qui cum diu adulter fuerit, mortis suæ tempore
crucifixum amplectitur, & dicitis: ita & ego faciam & me salua-
bo. O stulte, quomodo scis, sisnè ad hoc tempus peruenturus? an
repentina & inopinata morte moriturus, vt alij quam plurimi?
quomodo scis, si pœnitentia illa, quam peccator ille eo tempo-
re fecit, satis fuit ad Dei gratiam consequendam? putas ne nihil 14
aliud requiri, quam crucifixum amplecti, & ideò sanctum rema
nere? nonne audisti sæpius dicere rem esse difficillimam in vlti-
ma illa mortis hora veram pœnitentiam facere eum, qui in om-
ni vita in peccatorum pelago natauit, & nūquam sanus ab ijs re-
cedere voluit? Multi tanquā boni Christiani hominum opinio-
ne moriuntur: & dicimus omnes: benedictus sit Deus, mortuus
ille est tanquam sanctus, & fortè in inferno est, quia illud omne,
Iudi. 5. quod lucet, non est aurū. Cū maledictus ille dux Sisara è domo
sua exiret aduersus Debora, & Barac pugnaturus, quadraginta
militum millia, & magna curruum, & equorum multitudo eum
sequebatur: cùmq; Hebræi pauci essent, eius mater & vxor cer-
tam

15 tam esse victoriam existimabant: adeò vt cum tardaret nec tam cito, vt illa sperauerant, reuerteretur, respiciens mater per fenestram vnde victorem eum, & triumphantem putabat aspicere, moram admiraretur, ducis vero vxor dicebat illi, forsitan nunc diuidit spolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei, vestes diuersorum colorum Sisaræ traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur. Hoc mulier conijciebat, quia nihil nisi pompam illam, cum qua egressus erat Sisara, spectaret: & ita hæc omnia de illo fœlicia, & prospera suspicabatur. Verum si quantum mulier illa deciperetur, scire optatis, & quam diuersa Dei iudicia sint, à iudicijs hominum, audite quid de hoc Sisara tunc fieret scriptura dicat. Voluebatur ante pedes Iahel, & iacebat exanimis & miserabilis, defecit & mortuus est. O
16 quoties id videmus accidere, nam quia aliquis magnum sibi testamentum fecit & in eo plurima pia legata reliquit aut aliqua dedit pœnitentiæ signa, statim dicitis: hic Deo nunc in cælo, angelorumque societate perfruitur, & fortè ob sua peccata secreta, & ignota in inferni ignibus palpitans iacet. Quam ob rem nolite periculosum illud mortis tempus expectare: nunc, nūc Deo seruire incipite, hoc enim tutius est, & certius.

His verbis, *Arescentibus hominibus &c.* Coniungi debet, quod inferius sequitur, *His autem fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra, quia appropinquat redemptio vestra.* Quæ verba iustis dicuntur, quibus gaudiū, & consolationem Dominus pollicetur, tunc cū mali tanquam statuæ præ timore arescent. Curate igitur fratres, vt captiui in hac vita sitis, & virtutis serui, vt tunc fœ
17 lici hac redemptione, & libertate perfruamini. Iusti vita perpetuū hic est captiuerium, vt significauit Diuus Paulus dicēs: Humanū dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis mēbra vestra seruire immūditię, & iniquitati ad iniquitatē: ita nunc exhibete mēbra vestra seruire iustitiæ in sanctificatione. Cū enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. Super hæc verba notāt Diuus Ambrosius, Diuus Augustinus, & Origenes, quāta cum moderatione loquutus sit Apostolus dicēs: vt eo modo Deo seruiamus & virtuti, quo modo peccato seruiuimus nè difficilis Christiana religio gentibus videretur. Poterat nē minus petī cū Deus sitis, qui est, & virtus illa quæ est, peccatum vero id quod est? & cum seruiēdo peccato ęterna pœna acqui-

Roma. 6.

Ambrosius Augustinus & Origen. sup. ea verba Paul. ad Roma. 6.

quiratur, ſeruiendo vero Deo æterna gloria. Sed pēto, cūm dicat 18
Apoſtolus: ſeruire nos debere Deo, vt ſeruieramus peccato, ſi
quis biennio aut triennio peccato ſeruierat, ſatis nec erit, vt bien
nio quoque virtuti ſeruiat? reſpōdeo, ſatis nō eſſe, quia qui perſe
Matth. 10. uerauerit vſq; in finē hic ſaluus erit. Quo modo igitur intelligē-
dum eſt illud, ita exhibete? dico D. Paulū tanquā magnū theolo
gū locutum eſſe propriè & formaliter: quia de ratione peccātis
mortaliter eſt quātū in ſe eſt facere ſe perſeuerantē in malo, niſi
Dei miſericordia ſubueniat: quia per ſe ſurgere non poterit.
Ideò ait, ſufficere ad ſalutem ſeruire iuſtitiæ, vt peccato ſer-
uiuimus: quia de ratione ſerui eſt: vt perpetuò maneat in ſerui-
tute ſi nō liberetur. Ideo myſterioſe dicit: ſicut exhibuiſtis vos
ſeruire iniquitati, ita nunc exhibete vos ſeruire iuſtitiæ: id eſt,
vt perpetuos nos iuſtitiæ ſeruos efficiamus. Et aliam affert ra- 19
tionem dicens: cum enim ſerui eſſetis peccati, liberi fuiſtis iu-
ſtitiæ, id eſt, cùm in peccato eratis, ab omni virtute alieni era-
tis, vacui, & liberi à iuſtitia: ita nunc ſeruientes iuſtitiæ, ab om-
ni malo alieni, & liberi eſſe debetis. Aliam etiam rationem ad
dit: quem ergo fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc
erubeſcitis? id eſt, ſi cum res ſit peccatum vtilitatis nullius, dam
ni verò plurimi, ei tamen tam diu ſeruiſtis quanto æquius eſt
ſeruire vos iuſtitiæ, quæ tam vtilis eſt, & fructuoſa? quia gratia
Dei vita æterna, id eſt, opera à gratia & libero arbitrio ema-
nantia habent pro præmio vitam æternam. Quare ſecundum
1. *Theſſa.* 4 hæc Diui Pauli verba, gratia eſt ſeminarium gloriæ. O beatos il
los, qui ſeſe hic huic ſeruituti ſubijciunt. Hi enim eo die redem-
ptionem libertatemque inuenient. Idem Diuus Paulus ait. Ipſe 20
Dominus in iuſſu, & in voce archāgeli, & in tuba Dei deſcēdet,
de cęlo, & mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgēt primi. O *valame
la Beatiſsima Trinidad*, quam potens ſunt angeli, ſi dum clamabit
vnus, & tuba ſignum dabit, vniuerſum genus humanum ad eius
ſonum exurget: orbem vniuerſum ab imo vſq; ad ſummum vox
illa penetrabit: vt intelligatis quanta ſit Dei potētia, qui vni crea
turæ tantum poſſe dedit. Et quamuis D. Paulus iuſtorū tantū re
ſurrectionis mentionē facit, omnes tamē reſurgēt iuſti, & pecca-
1. *ad Cor.* 15 tores: quāuis, vt idē D. Paul. dixit: omnes quidē reſurgemus, ſed
non omnes immutabimur. Et ita illud intelligendum eſt: non re
Pſalm. 1. ſurgent impij in iudicio, id eſt, non leuabunt ibi capita ſua, non
flore-

21 florebunt vt iusti, qui in hac vita tanquam arbores in hyeme sicci videbantur sine virore & folijs. Immutationem appellauit Iob resurrectionem suam, qui sese hac spe consolabatur dicen, cunctis diebus, quibus nunc milito: expecto donec veniat immutatio mea. O admirabilis immutatio, qui hic marcidi, & aridi erant ibi efflorescent, qui floridi fuerunt, ibi marcidi existent, & tristes. Quid tunc erit videre Alexandros illos, Darios, Xerxes illos Cæsares, Romanos imperatores, illos mundi monarchas, animos, quos hic habebant, & audaciam deposuisse, qui eos hic vidit tanta cum pompa, & maiestate, & tanta ibi nudita te & confusione spectabit? Si Adam ad vocem tantum Domini se abscondit deterritus, cùm tamen nesciret adhuc, quid Deus vellet, sed quod eum conscientia sola argueret: quantus erit illo-
22 rum timor, qui vocem illam audierint, cũ non ignorent, ad quid vocentur, & eos mundus vniuersus accuset? Iob.14. Gene.3.

Dum simul omnes erunt, ait Sanctum Euangelium: *Tunc videbunt filium hominis venientem in potestate magna & maiestate*. O Christe, cælorum potentissime imperator, qui te sedentem vidit spinea corona coronatum, consputum, flagellatum, blasphematum ab impijs iniquitatis ministris, & te ibi in tam ineffabili gloria à tanta angelorum & sanctorum multitudine laudatũ, & glorificatum aspiciet, ò quanta erit bonorum voluptas & gaudium, ò quanta malorum tristitia & mæror. Sanctos omnes adducet secũ vt testes sint aduersus peccatores. Et ita Diuus Paulus, cùm de pluribus sanctis locutus esset dixit: habentes ergò tantam impositam nubem testium: vbi sanctos testes appellat,
23 quia sanctissimæ Christi Redemptoris nostri vitæ, & cælestis doctrinæ testes sunt in terris: cùm eius fuerint vitæ imitatores. Et ita idem Dominus dixit suis discipulis: eritis mihi testes vsque ad extremum terræ. Sua enim vita sanctissima nostras condemnabit. Eodem modo declarat Diuus Augustinus verba illa apocalypsis: vidi thronum magnum candidum & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit terra, & cælum: & vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitæ: & iudicati sunt mortui ex ijs, quæ scripta erant in libris, secundũ opera eorum. Libros enim priores sanctos esse ait veteris & noui testamenti, in quibus diuinæ legis præcepta apparebunt in Ad.He.12. Acto.1. D.Aug. li. 20. de ciuit. Dei. c. 14. Apoc.20.

eorum cordibus inscripta. In corde meo abscondi eloquia tua 24
vt non peccem tibi. Et alibi, legem tuam in medio cordis mei,
Psalm. 118 quo significatur, iustum diuinæ legis esse amantissimum. Ergo igi
Psalm. 39. tur die sanctorum conscientiæ aperiendæ sunt tanquam libri: &
quam similes sint vitæ libro, qui est Iesus Christus, videbitur: &
ex his libris homines iudicabũtur. Dissimiles autẽ inueniri ma-
lorũ conscientias à bonorum vita est, esse bonos, teste contra il
los, cũ omnes ex ossibus cõstarent, & carne, omnes imbecilli es-
sent, & infirmi: omnes eundẽ haberent Deũ adiutorem. Ergò nè
cõtra nos testes futuri sint, eorum vitam summa cum attentione
spectemus, tanquã exemplar, vt nostra illi similis fiat. Tunc Do
Matth. 25. minus ad electos, pios, & lætos oculos conuertet: ita vt in cor
suũ eos admittere velle videatur dicens: venite benedicti patris
mei. In malorũ maledictione nõ ait, patris mei. Cur hoc? quia ni 25
mirum Deus benedictionis est author, & bonorum operũ iusti
Orige. Ho- fautor præcipuus: vt notat Origenes, mali verò propria malitia
mi. 34. in. sese maledictione illa dignos effecerunt. Perditio tua ex te
Matth. Israel. Non est Deus author illius. Possidete paratum vobis reg
Oseæ. 13. num. O Dei serui tolerate, tolerate nunc hic quicquid est labo-
ris. Deliciæ enim omnes, & voluptates ad illud tempus vobis à
Deo seruantur. Cùm verò ita bonos exceperit, ad malos sese ira
to vultu conuertet, quos seuerissima illa sententia vulnerabit: di-
2. *Regu.* 13 scedite à me maledicti. O quanta est amissio, Deum quod infini
& . 14. tum est bonum amittere. Cùm Absalon ab exilio ad vrbẽ Hie-
rusalem reuocaretur, hoc ea conditione factũ fuit, vt regis faciẽ
non videret: & quamuis domi suæ esset, diuitijs affluerent, filios 26
haberet pulchros, & vxorem dilectam: misit tamen regi nantiũ,
qui diceret, obsecro, vt videam faciem regis, quod si memor est
iniquitatis meæ interficiat me. Tãto afficiebatur dolore patris
priuatus aspectu, vt mori mallet. O infœlix peccator quid erit
Dei faciẽ non videre? ab eius aspectu in perpetuum te esse reie-
ctum? Ideo orabat Dauid, ne proijcias me a facie tua. Quomo-
Psalm. 50. do inquit B. Ambrosius proijciat Deus à facie sua? audi dicẽtẽ:
D. *Ambr.* tollite illum in tenebras exteriores. Discedite à me. Quamuis
Apolog. Deus vbiq; est, dicitur tamen recedere à malis, non solũ quia
David. c. 14 eum nunquam videbunt, verùm etiam quia nunquam auxilium
Matth. 25. in eo, & fauorem inuenient. Peccauit Adam & vniuersum hu-
Gene. 3. manum genus euertit: sed refugium habuit ad arborem, quò cõ-

fugit:

27 fugit: quo significatum est eius remedium in arbore crucis futurum esse. Cum euersa est Sodoma Loth ad montem recurrit, peccauit mundus tempore diluuij & in arcam confugit Noe, quæ sanctissimæ Iesu Christi humanitatis figura fuit. Peccabat populus Israel, & recurrebat ad templum. Peccatis nunc & ad diuina sacramenta recurritis. Verùm tunc ò peccatores quo recurretis? non ad arborem crucis, quæ vobis iustitiæ virga erit, non misericordiæ signum, vt modo est. Eadem virga qua Moyses maris Rubri fluctus diuisit, vt Hebræos defenderet, eadem puniuit AEgyptios, ita sanctissima hæc crux, quæ bonorum fuit remedium, malorum erit quoque supplicium: non ad Saluatoris nostri humanitatem confugietis, vt Noe ad arcam. Tanti enim ea tunc erit terroris, vt dicat Diuus Hieronymus dam-

Gene. 19.
Gene. 7.
Exod. 14.
D. Hiero.

28 natos melius sibi esse inferni pœnas, quam eius præsentiam tolerare: ita eos suo torquebit aspectu. Non recurretis ad montem tanquam Loth, idest, ad angelos, vt vos defendant, quia illi diuinæ iustitiæ ministri futuri sunt. Non recurretis ad templum: id est, ad sanctissimam virginem Mariam pietatis parentem, quæ tunc suam vobis intercessionem denegabit. Quô igitur ibitis infœlices cùm verba illa audietis, discedite â me? vtimini igitur fratres his remedijs, quandoquidem, & opportunum tempus habetis, & ea vtilia vobis futura non ignoratis. Maledictos eos appellat. Benedicere Dei secundum Hieronymum est benefacere, maledicere autem non est malefacere, sed tantũ benedictione priuare, quam anteà dedit. Maledixit arborem ficum, id est, prohibuit ne fructum afferret: ita maledicere malos est,

D. Hiero.

29 eos steriles relinquere nè vnquam posteà bonorum operum fructus producant nec remedium suum mereri possint. Et ita addit in ignem æternum. O verbum timendum quis te lapis audit, & timore non frangitur, tales pœnas, & talia tormenta in æternum dum Deus erit Deus, esse duratura? aiebat Dauid, Sagittæ tuæ transeunt, vox tonitrui tui in rota. Sagittæ, quas Deus in hac vita iaculatur, monentis amici sagittæ sunt. Cum carcere quis vinctus includitur, & quomodo exire & à supplicio se se eximere possit ignorat: sagittam iacis cum literis, quibus quid illi faciendum sit, mones. Ita fratres infirmitates, & tribulationes, quas Deus in hac vita immittit non sunt sagittæ, vt vulnerent, & occidant: sed vt moneant, quonammodo è pec-

Psalm. 76.
Simile.

Psalm.63. cati vinculis exire posſitis. Labores ſunt breues, & momentanei, quia finientur breui, omnes inimicorum veſtrorum iniuriæ, & perſecutiones ſunt quemadmodum ait Dauid, ſagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum. Si puer ſagittam in vos puerili arculo iacit, ferit quidem veſtem, ſed non elicit ſanguinem: ita ſunt malorum inuentiones, & artificia, quibus bonos perſequuntur, non eliciunt ſanguinem, externa tantum lædunt: Dei gratiam ſi nolumus non auferunt. Liberet vos Deus à tonitrui eius voce quæ nullum finem habitura eſt, quia ignem minatur æternum. Et ideò in rota eſſe dicitur: vox tonitrui tui in rota, quæ eſt horribilis illa ſententia. O ſi ex tot horis, quas in veſtras vanitates fratres inſumitis, vnam ſaltem quotidie in pœnarum, & gloriæ æternitatis meditationem inſumeretis. Cogitate ſi vobis in alicuius delicti pœnam in molli lectulo per annum iacendum eſſet, quamuis filij, vxor, affines, amici adeſſent, & vos cantuum ſuauitate oblectarent, nonne pœna vobis intolerabilis videretur, & eius euitandæ gratia quemcunque laborem libentiſsimè ſubiretis? at quid erit non per annum, non per centum, aut mille annos, ſed in perpetuum, non in molli lectulo, ſed in igne æterno iacere, non cum ſuaui filiorum & amicorum, ſed terribili dæmonum ſocietate, quæ ſola tormentum eſſet grauiſsimum? cur igitur obſecro vos paruum hunc laborem, vt eſt diuinæ legis præcepta ſeruare recuſatis, vt mala euitetis æterna? O luminum pater, illumina nos pro tua clementia, vt quantum hoc ſit malum, intelligamus & nunc ploremus, nè tunc fruſtra ſit, & inutiliter plorandum. Eſau lentis edulio vendidit primogenita, & cùm poſteà præreptam ſibi à fratre benedictionem vidit dicitur, quòd eiulatu magno flebat. Vera hæc eſt miſeriæ noſtræ imago, comedimus nunc, & lentis edulio cæli primogenita vendimus. Quid enim eſt ô peccator totum illud, cuius cauſa Deum offendis, niſi duę, aut tres lenticulę? poſteà verò cùm diuini iudicis decretum audiemus, tunc plorabitur, ſed fruſtra. Verùm peto Deus ęterne, ſi vt dixit Dauid iuſtus es Domine. & rectum iudicium tuum: cur in tua ſententia pœna non eſt culpę ęqualis? cur cum peccatoris culpa ſit temporalis, quamuis omni vitę tempore peccauit, quę morte finitur, cur (inquam) pœnam aſsignas ęternam? huic

30 (right margin, line 1); 31 (right margin, at "inſumeretis"); 32 (right margin, at "vendidit")

Gene.25. & 27. cap. (margin, at "hoc ſit malum")

Psalm.118. (margin, at "Dauid iuſtus es Domine")

Diuus

33 D. Augustinus respondit Deum non solum peccatum punire, D. August.
verum etiam & multô magis malitiam: hæc autem in voluntate consistit quæ si recte aduertitis æterna est. Cur enim peccatorem peccandi finem fecisse existimatis? an propter Dei amorem? an propter odium peccati? minime verô: sed quia finiri vitam videbat, quam si credidisset æternam, aut facere potuisset æternam, semper peccare voluisset. Cum igitur Deus malitiam voluntatis tunc puniat, in qua æternum est peccatum, quia æternum illud peccator faceret, si quomodo vitam facere posset æternam, inueniret. Ideò æquum est pœnam esse æternam. Et ita (ait hic sanctus) vasi iræ non perpetuus remaneret interitus, nisi spõtaneum probaretur habuisse peccatum. Habetur. 15. q. 3. c. Nabuchodonosor. Peto domus, vestræ ignis cur extinguitur? respondebitis quia
34 ligna deficiunt. Et si nunquam ligna deficerent, nunquam ignis extingueretur: ita etiam in inferno ligna quæ ardent sunt mala voluntas, quæ cùm nunquam deficiat, nunquam ignis extinguitur. Videbitis lusores quosdam, qui ludo ita delectantur, vt nunquam cessent: donec candela deficiat, imò deficiente candela ludendi desiderium non deficit, & sese affligunt dicentes: ô nobis cãdela deficit, iam ludere non poterimus: ita etiam sunt damnati, quibus quamuis vita deficiat, peccandi tamen voluntas non deficit. Voluissent inquit Beatus Gregorius sine fine viuere, vt sine fine possent in iniquitatibus permanere. Alia præterea huius rei ratio affertur, peccatum scilicet, esse infinitæ malitiæ, quia infinitum est bonum, contra quod committitur: & ita vt proportionatum habeat supplicium, & culpa pœnæ respon-
35 deat, æquum est pœna infinita persolui: infinita esse non potest intensiue, quia creatura rei infinitæ secundum intensionem capax non est, ideò petit iustitia vt pœna sit secundum durationem infinita, lata sententia demittent miseri caput, nec replicare poterunt sed eam sese meruisse intelligent. Cum filij Iacob peterent à fratre in AEgypto frumentum, qui dixit ad eos exploratores estis, vos eritis in vinculis, donec probentur, quæ dixistis: tunc loquuti sunt inuicem, merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, dum deprecaretur nos, & non audiuimus, idcirco venit super nos ista tribulatio. O peccatores, filius virginis, qui frater est vester precatur vos nunc ne eum vendere velitis: vos autem duri, & obstinati

Simile. *Greger.* *Genes. 42.*

non auditis: at tunc vinciri vos, & in carcerem perpetuum detrudi iubebit, vestræ autem conscientiæ dicent, meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Quis igitur erit, qui altissimam hanc Dei maiestatem posthac offendere audeat hæc intelligens? nemo sit, sed omni spiritu, & efficacia pœnitentiam facere curemus, vt Deus suam hic nobis gratiam largiatur, & posteà gloriam. Amen.

In eadem Dominica Prima Aduentus

CONCIO QVARTA.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis, &c. Lucæ. 21.

CVM In omnibus Dei operibus infinita eius elucet misericordia, tum in hoc præcipue quòd nunquam punit, & vulnerat nisi antea minetur, vt minis, quos punire vult, moneat, vt pœnam euitent, quam si volunt, euitare facile possunt. Cum primi nostri parentes peccas-
Genes. 3. sent, venit Deus, vt puniret, ait enim scriptura. Et cùm audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem. Vox illa, & illud deambulare erant quædam veluti animæ quibus eos, vt ad suam misericordiam confugerent, admo-
Gene. 4. nebat. Cum peccasset Cain, venit Deus ad ipsum, & posuit signum in Cain: quod signum doctores Hebræi magnum dicunt fuisse tremorem, qui erat Dei admonitio, vt ad pœnitentiam conuerteretur: vitam etiam illi tribuisse longissimam, ita vt
D. Ambros. septem suas generationes viderit, fuit (vt ait Diuus Ambrosius)
Gene. 7. quia Deus, vt se corrigeret expectabat. Antequam Deus mundum vniuersali diluuio obrueret, centum annis ante iussit Noe, vt arcam fabricaretur, qua etiam homines minari voluit, vt sese conuerterent. Antequam Deus turpissimas illas vrbes Sodomam, & Gomorrham incenderet, misit antea Loth, qui
Gene. 19. generos suos moneret vt antequam vrbem Deus deleret egre-

derentur. Ante quã Pharaonem, & exercitum suũ rubi maris flu- *Exod.3.vsque.12.*
ctibus mergeret, misit Moysem, qui coram eo tot signa faceret, vt
conuerteretur. Hanc ob causam dixit Dauid, dedisti metuenti- *Psalm.59.*
bus te significationem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dile-
cti tui. Auceps, vt quiescat in ramo auis spectat, & tunc iaculatur,
vt certior sit ictus, quia eam optat occidere. Deus autem, non ita,
sed ante quàm iaculetur, monet, & minatur: vt caueant illi, quos
vulnerare vult: & sagittas suas euitent. Pœnę etiam istæ tempora
les, quibus nos in hac vita punit, minæ sunt, nè in æternas incida-
mus, quemadmodum quod natura corrumpit, ex accidenti cor- *Simile.*
rumpitur, quia præcipuus eius finis rei sibi similis productio est,
non corruptio: vt in igne apparet, qui lignum corrumpit, vt ig-
nem sibi similem generet, non vt lignum præcipuè corrumpat,
4 quod corrumpit, quia generare non posset, nisi corrumperet. Ita
etiam præcipuus Dei finis in huius vitæ suppliciis, est nos deifica
re, & sibi similes gratiæ participatione efficere, & quia vnum ex
medijs aptioribus ad hoc efficiendum est, nos castigando, & fla-
gellando corrumpere, ideô sæpè hoc præstare solet. Dignum au-
tem animaduersione est, Dei supplicia vocari eo in loco â Dauid *Simile.*
arcum, duas ob causas, primum quia quemadmodum iaculator
ante quam sagittam emittat arcu priùs feriat sibi pectus necesse
est, dum remittitur arcus & reflectitur: ità & Deus antè quam pu
niat homines, seipsum prius in suo diuino pectore ferit: vt pa-
tet in Genesi, vbi dicitur: tactus dolore cordis intrinsecus, dele- *Gene.6.*
bo (inquit,) hominem, quem creaui. Magnam vim habent, &
emphasim verba illa, delebo hominem, quem creaui: idest opus
5 hoc quod præcipua quadam ratione meum est quod tantopere
amo, eius peccatis cogor, vt destruam. Hoc quod dicimus ferire
se dum punit Deus in pectore, significat, si Deus tristitiæ capax
fuisset, maximam in animo reciperet, quod cogatur (si ita dici po
test) eorum malitia, vt puniat. Secundo arcus vocantur, quia quẽ *Simile.*
admodũ in arcu quò magis retrahitur sagitta, & neruus intendi-
tur eò maior est ictus, ita Dei suppliciũ, quo magis differtur, &
expectatur eò grauius esse solet, & hoc est, quod significat Diuus *Roma.2.*
Paul. dicens: an diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longani-
mitatis contemnis? ignorans quod benignitas Dei ad pœniten-
tiam te adducit: secundum autem duritiam tuam, & impœnitẽs
cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij

Dei, qui reddet vnicuiq; secundũ opera eius. Notate verbũ illud 6
thesaurizas tibi iram. O rem terribilem, cogita peccator quid facias: nam quô plura peccata committis, eò maiorẽ iram tibi thesaurizas, & accumulas in Dei pectore. Cum verò minus id cogitabis misericordiæ septa frangentur, & repentè ira erumpet, vt cũ magni alicuius fluminis septa euelluntur. Quid igitur tibi fiet infœlix cùm Dei ira tot dierum spatio accumulata supra te cadet? O si hæc cogitaretis nec Dei longanimitate, & patientia, qua vos expectat, abuteremini: nè in maiorem condemnationem posteà mutaretur. Quemadmodum diximus vnam ex rebus, in quibus Dei elucet misericordia, esse quod minatur prius, & monet; antè quam puniat: ita etiam vna ex rebus, in quibus miseria nostra ostenditur est, quod nullam ex his admonitionibus, & 7
Gene.4. minis percipiamus vtilitatem: vt nec percepit Cain, nec diluuij
Gene.7. homines, neq; generi Loth, neque AEgyptij. Et quamuis Deus
Gene.19. miseriam nostram cognoscit, & eius minas nos parui facere vi-
Exod.14. det, tamen non cessat solita sua misericordia vti, & ita pollicetur in hodierno Euangelio ante vltimum illud iudicium futura signa, vt moneat malos, qui ea tunc videbunt, & etiam nos, qui nũc ea futura audimus. *Erunt* (inquit) *signa in Sole & Luna*. Quasi dicat, sint homines quantum libet mali, non ideò eos monere desistam. Non vacat mysterio, quod cùm verum sit, Dei secreta prophetis per Spiritum Sanctum alijs alia fuisse reuelata: & ita hi de passione scripserunt, illi verò non: hi de incarnatione, illi nequaquam, & sic de alijs. Verùm vltimum hoc, & terribile iudicium fuit prophetarum ferè nulli occultum, omnes de eo scripserunt: quia nimirum vidit Deus plurimum referre, vt illud 8
Esai.40. nobis semper versaretur ob oculos. Et ita dixit Esaias. Nunquid non scietis? nunquid non audistis? nunquid non annuntiatum est vobis ab initio? nunquid non intellexistis fundamenta terræ? qui sedet super gyrum terræ, & habitatores eius quasi locustæ, quæ in cophinis colliguntur, & mittuntur in foueam, nè lædant terram. Hoc omne fuit vt nos deterreret, & ad nos præ-
1. ad Cor.11 parandos incitaret. Quia (vt Paulus ait) si nosmetipsos diiudicaremus non vtique iudicaremur. Hoc autem iudicium, quo
Psalm. 96. nos ipsos iudicare debemus, cum iustitia fieri debet. Hęc enim duo necessaria sunt ad animę reparationem. Nã (vt ait Dauid) iustitia, & iudiciũ correctio sedis tuæ. Dei sedes anima est, quæ si per

9 perdita eſt,& tanquam ſedes fracta ſtridet,vt Deus ſedeat in ea,
neceſſarium eſt,vt duo illi artifices, iudicium & iuſtitia eã reſar-
ciãt. Iudicium ad intellectum pertinet, qui ſi inquiſitionẽ faciat
conſcientiam,quæ ita accuſat inueniet. Fur es,qui alienã rem poſ
ſides: Murmurator es,qui proximũ tuũ infamia affeciſti: Gulo-
ſus es, carnalis, & ſic de ſingulis ? iudicet igitur intellectus ex
huius fideliſsimi teſtis accuſatione, & lata ſententia ſupplicium
quod ſibi meruiſſe videbitur imponat. Adſit mox iuſtitia, quæ *D.Tho. 2.2.*
iudicatum exequi facere debet, quod ad voluntatem pertinet *q.58.ar. 4.*
iudicium mei intellectus me tanquam laſciuum, & carnalem
condemnat: volo igitur me affligere diſciplina, ieiunio, cilicijs,
condemnat me iudicium, vt furem, reſtituere volo aliena, &
mea largiri pauperibus, & ſic de alijs. Hoc enim modò Dei ſe-
10 des,quæ anima eſt,reparabitur,vt in ea diuina maieſtas quiete ſe
dere poſsit. Hãc ob cauſam Eſaias Dei nomine ait: ſi fuerint pec
cata veſtra, vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint *Eſai.1.*
rubra,quaſi vermiculus,velut lana alba erunt,id eſt,ſi erunt pec-
cata veſtra ſanguine tincta,& purpureo colore infecta, ex nigris
vt anteà erant, alba fient vt nix. Ita hæc verba exponit Tertu- *Tertulia lib.*
lianus. Quo ſignificatur ſecundum huius grauiſsimi doctoris de- *2.cõtra Mar*
clarationem,ſanguinem volũtarie pro Ieſu Chriſto effuſum, & *tionem.*
laſciuientis carnis afflictionẽ tantæ vis eſſe, & efficaciæ, vt Deũ
placare poſsint: & vt ipſa peccata pulchra videantur efficere. Nõ
quia peccatum colorem vllum habeat, cùm rectitudinis priua-
tio ſit: ſed quia cauſa eſt cur homo ſanguinem effundat, & ſe
Deo per pœnitentiam reconciliet. Hoc autem iudicium, quod te
11 cum ipſe facere debes, ſtatim tibi faciendum eſt, cum neſcias ho-
die nè an cras vocabit te Deus ad iudicium. Dicit Dominus: cùm *Luc.12.*
vadis cum aduerſario tuo ad principem in via, da operam libe-
rari ab illo. Quo in loco vtile nobis conſilium tradit,vt nimirum
dum in hac vita ſumus, quæ eſt veluti via, ab aduerſario noſtro
liberemur, antequam ad iudicis præſentiam deueniamus. Hoc
accidere ſolet duobus litigantibus, qui ſæpê ante quam in forum
veniant de componenda lite conſentiunt. Aduerſarius no-
ſter ſyndereſis eſt illa rationis, & conſcientiæ ſtimulus, qui
nos perpetuo pungit, & ſemper nobiſcum eſt: cùm hoc in vi-
ta conſentire debemus, & quod monet efficere, vitam noſtram
corrigere, & tot culparum onera ex animo deponere: Syn-

D.Tho 2.2. dereſis in intellectu eſt, vt ait Diuus Thomas, & Scotus Doctor 12
q. 44. &. ſubtilis. Et eſt ſcintilla animæ viua, quæ ſemper hortatur ad bo-
Scot.in 2.d. num: & quia malus in hac vita ſemper huic ſyndereſi repugnat:
39. voluit Deus æquiſsime, vt hæc ſyndereſis, quæ in hoc mundo
nos inclinabat ad bonum, in alia vita tãquã tortor crudeliſsimus
nos torqueat, qui vermis remordens appellatur. De quo Eſaias,
Eſai.66. vermis eorum non morietur. Et ideò (ait Dominus) dum ſumus
in via, vt demus operam, cum hoc aduerſario trãſigere: & addit
Matt.5. cauſam nè fortè trahat te ad iudicem. Vbi illud ne fortè ſignifi-
cat certè, & abſq; vlla dubitatione: vt, Ne mittas margaritas an-
te porcos nè fortè cõculcent eas. Nulla enim dubitatio eſt, quod
Matt.7. conculcabunt. Quod autem inferius ait: quod iudex eijci te iube-
bit in carcerem è quo non exibis, donec nouiſsimum minutum
Gene.8. reddas, illud donec, non ſignificat quod aliquando exibis: vt ali- 13.
Pſalm. 119. bi dicitur: coruus non eſt reuerſus donec ſiccarentur aquæ: & ta-
men nunquam eſt reuerſus. Et alio in loco, ſede à dextris meis
donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum nõ ſignifi
cat quod poſt gentium conuerſionem ad Chriſti fidem non ſe-
Pſalm.72. debit Chriſtus ad dexteram patris: ſed quod perpetuò ſedebit. Et
iterum orietur in diebus eius iuſtitia, & abundantia pacis: donec
auferatur luna. Nunquam enim auferetur de cælo luna: & ita il
lud, donec, perpetuitatem ſignificat. Diuinum profectò & cæ-
leſte conſiliũ, quo vtimini fratres chariſsimi per reuerentiam il-
lius Domini, qui illud tanto cum amore & ſalutis noſtræ deſide-
rio dedit, cogitate, quòd niſi nũc in via cum aduerſario trãſigitis,
nullum poſteà coram principe remedium erit. Audite quid de
Roma.3. hoc cæleſti principe Diuus Paulus dicat, quem (inquit) propo- 14
ſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius ad oſten-
ſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſsionem præcedentium deli-
ctorum, in ſuſtentatione Dei, ad oſtenſionem iuſtitiæ eius in hoc
tempore. O verba ſuauiſsima digna, vt amoris viſceribus, & gra-
tiarum actione excipiantur, in quibus ait Diuus Paulus quod
vna ex rebus, in quibus potiſsimum Dei iuſtitia conſiſtit eſt, pec
cata ignoſcere, & homines ſanctificare. Iuſtitia enim virtus eſt,
quæ ſuam vnicuique tribuit. Iuſtitiæ ſpecies videtur eſſe, vt ig-
nis calefaciat, nix refrigeret, quia operationes ſunt, quæ horum
naturæ debentur. Cum autem ſit natura Dei piiſsima, æquum
Simile. eſt, vt peccata ignoſcat. Et quemadmodum agentiũ naturalium
vis

35 vis, nulla in re magis cognoſcitur, quàm cùm alia in ſe ipſa conuertunt: ita infinita Dei iuſtitia cognoſcitur plurimum, cũ peccatores in bonitatis ſuæ ſimilitudinem cõuertit, vt ignis vix ex ligno ignem efficit. Et ideo peccatorum iuſtificationem vocat. D. Paulus diuinæ iuſtitiæ oſtenſionem: & ita dum viuimus in ſeipſo Deus iuſtitiam exercet, poſt mortẽ exercebit in nobis. Quare addidit in hoc tempore: quia nunc Deus efficit quod eius bonitas iuſtiſsime petit & ideo hoc eſt bonitati ipſi iuſtitiam facere poſtea verò id quod malitia noſtra merebitur faciet. Quã obrem plurimum nobis refert in hoc tempore hac opportunitate vti: quia (vt ait Sanctus Dionyſius) quod angelis fuit caſus, & obſtinatio, hoc hominibus peſsimis eſt mors, ne poſtea à peccato recedere poſsint. Quare verba illa, quæ ſcripſit Hieremias exag- *S. Diony. li. de diui. no.* *Hiere. 17.*
36 gerationis cauſa: peccatum Iudæ ſcriptũ eſt in vngue adamantino, ſtylo ferreo, illis conuenire optime videntur, qui in peccato moriuntur: & hoc myſterium illud, cur cùm adduxerunt ad Chriſtum Redemptorem noſtrum adulteram, ipſe digito ſcribebat in terram, ibi enim eorum, qui aderant peccata ſcripſit, vt gloſſa ait. Ea autem in terram ſcribere voluit, vt ſignificaret quãtum huius tẽporis peccata differant ab ijs, in quibus moriemur. Nam quemadmodum quod in terra ſcribitur minimo quoque vento tegitur vt non appareat: ita peccata, quæ nunc habemus in anima contritionis & pœnitentiæ actu (vt par eſt) qualificato teguntur. Et ideo dixit Dauid de veris pœnitentibus, beati quorum remiſſę ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Verum poſt mortẽ ſcripta peccata ſunt in vngue adamãtino, & ſty- *Ioan. 8.* *Gloſſa ibi.* *Pſal. 31.*
37 lo ferreo quia nunquam deleri poterunt. Quam ob cauſam monet nos Spiritus Sanctus dicens: memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, quando tenebreſcent videntes per foramina: quando ibit homo in domum æternitatis ſuæ, antequam conteratur hydria & confringatur rota ſuper ciſternam. Seruias Deo frater in iuuentute tua (ait Spiritus Sanctus) magna omnino eſſet impudentia ſiquis regem inuitaret piſcium ſpinis corroſis, carnium oſsibus, & pomorum corticibus, quæ omnia ſtomachum illi mouerent ad vomitum. At quid aliud eſt defatigata ſenectus, niſi adoleſcentiæ ſpina? os corroſum, cortex putridus? & vis tu ò peccator Sathanæ in iuuentute tua ſeruire, & poſtea Deo in ſenectute ſeruias? magna *Eccleſ. 12.*

omnino impudentia est. Offer offer Deo infinitæ maiestatis ętatis tuæ optimum: & illi maturè seruias. Videntes per foramina, sunt animæ potentiæ, quæ vident nunc per foramina, id est, per bona & mala, quæ in hac vita recipimus. Cùm magnum aliquod vobis solatium succedit, & gaudium, foramen illud est per quod anima cæli bona, & gaudia cõsiderare debet, dicens: si hæc momentanea, & corporalia gaudia, ita delectant, quid cælestia facient, & æterna? cum aliquid aduersi succedit foramen est, per quod anima inferni tormenta considerare debet, dicens, si hic labor, & dolor tam paruus, tam breuis, videtur tam durus, & difficilis ad tolerandum: quàm dura quàmque difficilia æterna inferni tormenta videbuntur? igitur ante quam tenebrescant vidẽtes per foramina conuertere ad Deum. Quandò autem tenebrescent? certe in morte. O quam confusæ & attonitæ tunc erunt ani- 18
mæ nostræ potentiæ, cogitantes post horam, aut dimidiam duarum sortium tam inęqualium, vnam esse recepturas pœnam, aut gloriam æternam. O Deus immutabilis quomodo hæc cogitantes non contremiscimus: ait præterea, quando ibit homo in domum æternitatis suæ. Ait suæ: quia boni aut mali æternitas, quam in alia vita habituri sumus nostra est, quia nostris debetur operibus. Hæ sunt duæ illæ ciuitates, quas Diuus Augustinus ait: duos amores efficere. Duo amores fecerunt duas ciuitates, amor Dei vsq; ad contẽptum sui fecit ciuitatem cęlestẽ, & amor sui vsque ad contemptum Dei fecit ciuitatem infernalem. Specta igitur quis nam amor est tuorum operum finis, & quam primum remedium adhibe, antequam conteratur hydria, & cõfringatur rota super cisternam. Hic mundus cisterna appellatur, non fons, quia voluptates, honores, & cætera huius mundi bona sunt tanquam aqua cisternæ, quæ breui consumuntur, omnia aquæ sunt mortuæ, & corruptæ, quæ nunc vento, nunc calore siccantur. Est quis diues, & prosperus vanæ gloriæ, & ambitionis aura inflatus, magnos sumptus facere cœpit, breui diuitiæ exhauriuntur. Quid huius cisternæ aquam exsiccauit? vanitatis, & superbiæ ventus. Alius auaritiæ calore, & desiderio acquirendi correptus pluribus se negocijs implicare voluit, defecerunt ij quibus cum negociabatur, & amisit omnia. Quid cisternæ huius aquam exhausit? nimius cupiditatis calor. Videtis igitur quam propriè vocetur mundus cisterna. Rota verò homo est, qui tan-

D. August. lib. 14. de ciuitat. Dei. c. 28.

Simile.

quam

21 quam rota nunc lætus nunc tristis, nunc sanus, nunc infirmus, nunc pauper, nunc diues circum agitur. Hydria verò è fragili luto, corpus hoc est: hac hydria, & hoc luteo vase homo tanquam noriæ rota ex mundi cisterna voluptatum, & vanitatum aquas haurit. Omne enim quo hic fruimur corpore hoc miserabili, & infœlici colligitur. Igitur antequam morte hydria confringatur & rota, creatoris nostri prius recordemur necesse est. O fratres mei vllam ne vobis vtilitatem hæc, quæ dicimus allatura sunt, quæ non solum carnea, & humana corda, sed lapides prope ipsos mouere posse videntur? Cauete obsecro vos, ne verba ista tortores vestri aliquando fiant, ita vt quo plura audistis eô etiam plura sint futura tormenta. Hoc vt vobis persuadeat, agit hoc loco Deus de signis, quæ eius aduentum præcessura sunt dicens. *Erunt*
22 *signa in Sole & Luna*. Erunt, vt ait B. Bonauentura, signa, quam ter- *Bona. in. 4.*
ribilis secundus eius aduentus futurus sit, quandoquidem tam timenda signa præcedent. Erunt tanquam admonitio, quæ condẽnationem præcedent. Quemadmodum in cæli tempestatibus an- *Simile.*
tequam tonet fulgura videmus: ita ante horribilem illius diei tẽpestatem antequam tonitruum diuinæ sententiæ audiatur, hæc signa tanquam fulgura spectabuntur.

Erunt signa in Sole & Luna. O Deus infinitæ misericordiæ, quidnam in te Sol, Luna, & planetæ alij peccauerunt: vt eos punire velis, & sua illos luce, & pulchritudine priuare? Non enim ideò peccauerunt, quia peccatoribus inseruirent: vt nimirum intelligatis quanto odio Deus prosequatur peccatum, cùm non solum peccatorem puniat, sed ea etiam, quæ peccato seruiebant, quãuis
23 insensibilia sint. Cùm Holofernes vicisset terram Madian descẽ- *Iud. 2.*
dit in campos Damasci in diebus messis, & succendit omnia sata, omnesque arbores, & vineas fecit incidi: & cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram: ita omnia destruet, & euertet Deus, malos, vt se conuertant, deterrens. In regis Pharaonis figu- *Ezec. 32.*
ra minatur Deus, quam eo die stragem facturus sit, his verbis. Et operiam, cum extinctus fueris, cælos, & nigrescere faciam stellas eius, solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum, omnia luminaria cæli mœrere faciam, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus. O infœlix peccator omnia tua causa plorant, tu verò durus, tuique oblitus non ploras?

Erunt signa in Sole & Luna. Imitabitur Deus medicum, qui

cum

Simile. cum videt, infirmum regulæ quam illi prescripsit, obtempera- 24
re nolle: sed quicquid libet quamuis noceat, comedere velle:
comedat (inquit) & moriatur. Venit Christus redemptor no-
ster, in hunc mundum, tanquam lux, quæ illuminat omnem
Ioan.3. hominem & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.
Quare dixit Deus, ita tenebras & peccata amatis? His tamen ci-
bis quamuis noceant, delectamini. Mutentur igitur lucidissimæ
omnium creaturæ in tenebras, satiate vos tenebris, & cum illis
D. Bernar. moramini quandoquidem tātopere illas amatis. *Et in terris pres-*
sura gentium. Ideo B. Bernard. ait: O quam angustę erūt tunc vię
reproborum, quò fugiet tunc miser peccator, non enim poterit
ascendere sursum, quia ibi erit iudex iratus, de cuius ore procedit
gladius bis acutus, nec à dextris, quia ibi sunt peccata eum accu-
santia, nec à sinistris, quia ibi sunt dæmones eū accusantes, neq; 25
intra se quia ibi erit vermis conscientiæ remordax. Sed quid mi-
Simile. rum ita peccatores timere. *Nam & virtutes cælorum mouebuntur,*
ait Dominus: angeli ipsi reuerentiæ quodam timore contremis-
cent: tanquam filius dilectus, qui cum patrem iratum videat
seruos virga punire, quamuis certo scit, quod se non magis quam
pupillam oculi tanget tamen deterritus tremit. Tunc tubæ so-
nus excitabit omnes. Et vt ait Diuus Ioānes, Et dedit mare mor-
Apoc.20. tuos, qui in eo erant, & mors, & infernus dederunt mortuos suos,
qui in ipsis erant. Quid tunc erit videre mare, & terram, tot mor
tuorum corpora parere, & tot nationum exercitus vndique ex
diuersis orbis terrarum partibus in vnum eundemque locum cō-
currere? Stabunt ibi potentes qui hic tanta cum pompa, & tam
inflati steterunt, in magna humilitate & confusione. Oculi (in- 26
Isai.2. quit. S. Isaias.) sublimis hominis humiliati sunt, & incuruabitur
altitudo virorum, exaltabitur autem Dominus solus in die illa,
quia dies Domini exercituum super omnem superbum, & super
omnem arrogantem, & super omnes cedros Libani & super om
nes quercus Basan, & super omnes montes excelsos, quibus no-
minibus varia peccatorum genera significantur.

Et tunc videbunt filium hominis cum potestate magna, & maiestate.
Malorum nullus Christi redēptoris nostri diuinitatem videbit.
Aug.li.1. de Quia vt ait B. Augustinus, Oculi eorum erunt improportiona-
Trini.c.pen. ti, sed gloriosam eius humanitatem videbunt: ex quo magno af-
ficientur dolore, quia oculus infirmus magnum lumen videndo
offenditur.

27 offenditur. Et præterea quia tunc diuina præsentiæ suæ luce omnes eorum malitiæ patefient: & minimæ quæque cogitationes. O quot tunc mala inuenientur, quæ hic bona videntur. Acceditis ad frumenti aceruum, qui in area est, & cum cribrare incipitis nihil exit præter paleam: acceditis ad alium, & exit frumentum absque vlla palea: cum eo die opera nostra diuinæ iustitiæ cribro decutientur, palea ne an frumentum exibit? Cùm sacerdotis, religiosi, iudicis, prælati, prędicatoris munus, cùm ieiunia, eleemosynæ, orationes nostræ, eo diuino cribro purgabuntur, palea exibit è multis, quia omnia vanitatis plena fuerunt, ex alijs autem frumentum, qui solum Deum tanquam finem in suis actionibus habuerunt. *simile.*

Videbunt filium hominis. O Christe animarum sponse suauissime
28 cur cum diabolo pugnaturus tanquam agnus venisti, nunc verò hominem iudicaturus tanquam Leo venis iratus? contra diabolum venisti inermis, & nudus contra hominem venis cum potestate, & maiestate magna. Similem omnino rem narrat sacra scriptura de Dauid, qui cum Gigante Goliath pugnaturus arma deposuit, & tanquam pastor pugnauit, & vicit inermis, cum verò vlcisci voluit Nabal Carmelum, qui rusticus erat, armatus & magno suorum exercitu profectus est. Figura hæc fuit eius, quod Iesus Christus redemptor noster facturus erat: nam in primo aduentu venit, vt culpas redimeret, & pro ijs labores subiret, & mortem & ideò ita venit, vt pati posset. Sed in eo iudicij die in quo culparum rationem exacturus est, vigore, & seueritate indutus adueniet. Pauperem & humilem in priori aduentu venisse artificium *1. Reg. 17.*
29 fuit, vt diabolum fallendo vinceret (vt canit Ecclesia) ars vt artē falleret, & medelam ferret inde, hostis vnde læserat. Et pręterea, quia in priori aduentu venit noster: in secūdo autem veniet suus. Et ideò tunc cùm noster venit, more nostro venire voluit, sese miseriæ nostræ accommodans: cùm vero veniet suus more suo veniet cùm potestate magna & maiestate. Ibi clamabunt angeli, & iusti dicentes: exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis, id est, conculca Domine hos malos, qui seruos tuos in mundo ita conculcabant. Hoc illud est, quod dicitur. Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. Idem Moyses qui Deum aliquando, rogabat, vt plagas à Pharaone auerteret: vt patet in pluribus locis Exodi cùm eum verò obstinatum *Psalm. 92.* *Sapient. 6.*

natum vidit, idem extendit virgam, vt eum Deus eiuſq; exerci- 30
Simile. tum maris fluctibus mergeret. Quemadmodum pater, qui po-
ſtea quam filium virga puniuit, vt ei blandiatur: accipe (inquit)
fili mi hanc virgam & proijce in ignem: ita etiam Deus iuſtos in
hoc mundo malis tanquã virga verberauit: tunc vero eis has vir-
gas tradet, vt in ignem proijciant per approbationem ſententiæ.
Tunc bonos pio & hilari vultu reſpiciens, ſuauiſsima illa verba
Matt.25. dicet. Venite benedicti patris mei, &c. O verbũ benedictũ. O in-
uitatorium glorioſum ô beatos illos, qui hanc vocationem audi-
turi ſunt, eſuriui enim, &c. O quã ſalutaris eſt communis illa D.
Ambroſ. ſententia. Ambroſij ſententia, ſola miſericordia comes eſt defunctorũ. Nec
ſolum comes erit in iudicio, verum etiam in hora mortis. Certum
eſt, quotquot hic ſumus, ex hac miſera vita citò eſſe migratu-
ros, in quo diſceſſu deſertos nos inueniemus, & ſolos, Rex, an Pa- 31
pa, & totius orbis monarcha ſis nihil refert: ſolus in eo itinere pro-
fecturus es: non te comitabuntur ſerui, non amici, non affines, nõ
dilecti filij, non chariſsima vxor, nõ diuitiæ, quas tanto labore ac-
quiſiſti. Omnis huius vitæ pompa cadauer tuum ad ſepulchrum
vſq; comitabitur: tua verò anima ſola ſine vllo comitatu ibit, vt
præteritæ vitæ diuino iudici rationem reddat, quæ erit potẽtium
admiratio: qui horror, qui tanta ſeruorum turba in hac vita ince-
debant: cum ſe in horribili illa regione ſolos videbũt? in tãta igi-
tur ſolitudine ſola miſericordia comes erit, & alia bona opera. Et
Apoca.14. ita cæli illa vox dixit. Opera enim illorum ſequuntur illos. Hæc
nõ ſolum te ſequẽtur, verum etiam defendent, & pro te interce-
dẽt: nõ res, quas tanta cũ ſolicitudine accumulaſti, ſed quas cũ pie
tate diſtribuiſti. Si cõtra te cõſurgẽt dæmones, audi quid dicat Spi 32
Ecclеſ.29. ritus ſanctus. Super ſcutum potẽtis, & ſuper lanceã aduerſus ini-
micũ tuum, ipſa pugnauit. Quis tam durus, & ſibi ipſe inimicus
erit, qui ſeſe optimis his ſocijs munire nõ cogitet, qui tã vtiles eo
die futuri ſunt? & quoniam malos illis deſtitutos videbit, irato
vultu, & horribili voce clamabit, Diſcedite â me maledicti in ig
Matt.25. nẽ æternũ. O æquiſsime iudex, cur ais, æternum? Repugnare hoc
Apocal.18. videtur illi ſententiæ, quantum glorificauit ſe, & in delicijs fuit,
tantum date illi tormentũ, & luctum. Ergo ſi delectatio tẽporalis
fuit, cur pœna æterna? nunquid iniquus eſt Deus, qui infert iram
Roman.3. id eſt pœnam æternam? Abſit (inquit) D. Paulus. Sed notandum
Simile. eſt, quod ſicut cibi niſi ſtomachi calore decoquũtur, aut vomũtur.

mortales

33 mortales solent in corpore morbos generare: ita etiam peccata, quæ cibi sunt pessimi animarũ, nisi in cõscientiæ stomacho pœnitentię calore digerũtur, nec confessione vomũtur, cruda in anima perpetuo & indigesta remanẽt. Quare pœna illis similis debet esse, & quia illa æternaliter ibi manent, pœna quoq; debet esse æterna. Hæc illa est admiranda redẽptoris nostri sententia. *Ioan.9.*
Si cęci essetis non haberetis peccatũ, nunc vero dicitis quia videmus, peccatũ vestrũ manet. Quomodo manet? Manet, quia nunquã pœnitentiã egerũt. Ideò de peccatore dicitur: nõ dabit Deo *Psalm.48.*
placationẽ suam, & pretiũ redẽptionis animæ suæ: & laborabit in æternum. Quẽadmodũ illa quę seruntur, similẽ sibi fructũ afferunt, triticũ, triticũ, hordeum, hordeũ, & sic de singulis: ita etiam ait D. Paulus. Quæ seminauerit homo, hæc & metet, quoniã si se *Gala.6.*
34 minat in carne sua, de carne metet corruptionem, qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet in vitam æternam. Quare quia mala hæc peccatorum semina perpetuo in anima manent: ideo perpetuo ex illis pœnæ fructus colligendus est, vt iusti ex virtutibus gloriæ fructus perpetuo colligent. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare. Quomodo domine homicidiorũ, adulte- *Matth.25.*
riorũ, furtorũ nõ recordaris? O incõprehensibilia iudicia Dei, vt significaret, quod si homines pij essent, & misericordes cum proximis suis: hac ratione sese ad aliorũ peccatorum pœnitentiam disponerẽt: ideò operũ misericordiæ tantum mẽtionem facit. Et præterea vt significaret, si ignis debetur æternus illis, qui esurienti pauperi cibũ nõ præbẽt, quid ijs debebitur, qui eos expilant, & tot iniurijs afficiunt? Quid alijs qui alia maiora peccata commit
35 tũt? Cõcludit, D. Matth. dicens: & ibunt hi in suppliciũ ęternũ, *Matth.25.*
iusti autẽ in vitã æternã. Meministis nè nomina, & cognomina, & titulos, quibus potẽtes mundus honorat, quamuis mali sint: videte hic quo nomine Spiritus sanctus appellet, ibunt hi. Vix habet mũdus nomẽ, quo plus aliquẽ parui faciat, quã cũ appellat, hunc, hoc nomine ibi Deus malos dedecorat. Quomodo ò Dñe nonnè erunt ibi Reges, Pontifices, Imperatores? cur ais, ibunt hi? Quia nimirũ corã Deo mali titulo, & nomine carẽt: quãuis Reges sint. Bonos autem quos mũdus stultos, reipublicę perturbatores, & hypocritas vocat, hos appellat Dñs benedictos, & honorat dicẽs, Iusti autẽ in vitã ęternam. Intellexistis fratres charissimi hæc omnia? audistis quis bonorũ & malorũ finis futurus sit.

Quos

Quos igitur sequi vultis? plurimũ ne vobis referre videtur vitia 36
deserere, & virtutũ exercitationẽ seriò aggredi? decernite hoc ali
quando per Christi crucifixi viscera, vt omnes tantæ maiestatis
iudicem præueniamus, & præoccupemus faciem eius in confessio
ne peccatorum. Ploremus nunc ne perpetuò plorandũ sit. Noli-
te vobis parcere, vt parcat Deus. Oportet enim vel pœnitere vel
in ęternũ ardere. Sed heu, heu heu, quam securi & sine vllo timo
re hæc audimus, & dicimus, ac si res nostra non ageretur, vel ac si
fabulæ essent, & nunquam dies ille venturus sit. Cùm tamen pe
rorauerit Dominus dicens, Cælum & terra transibunt, verba au-
tẽ mea non transibunt: quare merito hac die ecclesia sancta eam
Diui Pauli epistolã proponit, in qua nos hortatur dicens, Fratres,
hora iam est nos de somno surgere. Quisnam hæc audiens iacere
in somno potest? Surgẽdi iam tempus est & pœnitentiam agen- 37
di, vt Dominus parcat, & suã nobis gratiam largiatur, qua acqui-
ritur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sancti Andreæ

CONCIO PRIMA.

*Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fra-
tres, &c.* Matth. 4.

Sapien. 8. DE Diuina sapientia dicitur, attingit à fine vsque 1
ad finẽ fortiter, & disponit omnia suauiter. Quo si
gnificatur, quòd quamuis diuina sapientia poten-
tissima sit, nullam tamen rebus vim infert, sed re
git & disponit omnia suauiter: Cælestis doctri-
næ scholam instituit, & ad eam mũdi magistros vocauit Diony-
sium, Augustinũ, Cyprianum, Iustinum, & qui mendaciorũ, &
vanitatum doctores fuerant, vt veritatis & virtutis essent, effecit.
Negotiationem fecit spiritualem, & actorem suum mundi mer-
catorẽ esse voluit Franciscum. Ratiocinatore egebat, vt suæ ge-
nealogiæ temporalis parentes numerarentur, & virtutes, quibus
cælestis beatitudo acquiritur, recenserentur, Matthæum vocauit
homi-

2 hominem ratiocinandi peritũ. Patientiæ incudẽ facere voluit, & *Simile.*
quemadmodũ in fabri ferrarij officina ex malleo sępe fit incus,
ita Saulum vocauit, qui cum malleus esset, qui Sanctos torquebat:
ac percutiebat, ex malleo, patientiæ incus in Ecclesia fieret.
Et ita cum diceret Ananias, Domine, audiui à multis de viro
hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem. Respondit *Act.9.*
Dominus. Ego ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine
meo pati? quasi diceret, Si hucusq; malleus fuit, sanctorum tortor.
posthac patientiæ incudem efficiam. Piscari voluit animas,
piscium vocauit piscatores. Sciebat enim quãta cum cura, & patientia
trium, aut quatuor minutorum piscem piscãtur. Ex quo
intelligitur quanta cura, & patientia piscatoribus hominum, qui
tanti precij sunt necessaria sit. Videtis igitur quanta cum suaui-
3 tate diuina sapientia regit omnia, nec suas hominibus artes eri
pit, sed potius perficit. Est etiam animaduersione dignum,
quod idem Dominus, cum Deus sit, qui lapides filios Abraham
facere potest. & ignorantibus scientiam, & sapientiam largiri, tamen
ad diuersa officia diuersos elegit homines. Ita Diuus Pau- *Ephe.4.*
lus affirmat, dicens. Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam
autem Prophetas, alios Euangelistas, alios autem pastores, &
doctores ad consummationem sanctorum, in ædificationem cor
poris Christi. Et hos aliquam humanarum rerum experientiã
habere voluit: vt inde ad spiritualia duceret. At non ita nunc mũ
di Reges, & Principes facere solent, sed illi, quem plus amant,
omnia imponunt officia, ac si hominum esset inopia. Et ita homini
literato, qui nihil scit, nisi libros suos volutare & legere, bel
4 li aut pecuniæ administrationem tradunt, cuius nullum habet
vsum, & experientiam: ac si esset illa quæ in chartarum ludo appellatur
[*Malilla*,] quam nunc Regem, nunc equum vt libet faciunt.
Ex quo magna in regnorum gubernatione perturbatio sequitur.
Eques si robustus est, & fortis vna quidem lancea pugnare
optime poterit, duabus verò nihil faciet, & multò minus tribus.
Scriptor quamuis scribendi arte præstet, vnò tantum calamo
scribere potest, & si duobus scribere vellet, aut tribus, deleret
vnus, quod scriberet alter. Est prætereà notandum, quod ipse met
Dominus elegit & vocauit homines istos, vt eius essent ministri,
& non per aliam personam. Quod etiam Diuus Paulus no- *Gala.1.*
tauit de seipso dicens. Paulus Apostolus non hominibus, neque

per homines, sed per Iesum Christum, & Deum patrem qui suscitauit eum à mortuis, & alijs in verbis paulò ante citatis dixit: & ipse dedit quosdam apostolos, &c. Vbi plurimum ponderandæ sunt duæ illæ dictiones, & ipse, quæ magnam vim habent, & emphasim. Quia cum dixisset Diuus Paulus de ineffabili Iesu Christi redemptoris nostri excellentia illis verbis, qui descendit, ipse est, & qui ascendit super omnes cęlos, vt adimpleret omnia: subdidit statim, & ipse dedit quosdam apostolos, &c. Quasi diceret: cùm esset tantæ excellentiæ, ipse tamen ministros suos, & seruos vocauit, & sua illis ministeria distribuit. Scire nè optatis causam, cur Reges & alij Principes malos sæpissimê seruos, & ministros habent? Causa ea est, quia eorum plures aliena sunt factura, qui eos à quibus aluntur in regum loco habent, ijs tantum seruiunt, eos venerãtur, & colunt, quia eis illuc aditum prębuerunt: domestici enim Regum, & familiares non hoc tantum contenti sunt familiares esse, sed cæteros quoq; per seipsos volũt admitti: & ita plures ab his, quam ab ipsis regibus ad officia vocantur, & eliguntur.

Ephe.4.

Notandum præterea est, quòd hos apostolos inuenit Dòminus, alios quidem piscantes, alios autem reficientes retia (vt ait sanctum Euangelium) *Vidit Iesus Simonem & Andream mittentes retia in mare, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius reficientes retia sua.* Nunc verò si oculos ad aliquam Christianorum rempublicam conuertitis omnes fere videbitis piscantes, nemo reficit retia: & quamuis in republica plurimæ sint fracturæ vix tamen est, qui resarcire velit: & tot malorum, quæ in ea sunt, minori saltem remedium aliquod afferre: hoc etiam suis temporibus. D. Paulus deplorabat, qui omnes (inquit) quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. O *vala me la beatissima Trinidad*. quæ miseria est, tot ac tã varios piscatores in mũdi huius mari videre, hi diuitias, illi honores, hi voluptates, illi dignitates, hi beneficia & prælaturas illi principum familiaritates piscãtur: & propter hæc omnia admirationem parit, quot sint retium genera, fallaciæ, mendacia, assentationes, munera, hypocrises. Quot retia tendit auarus, vt proximi sui pecuniam capiat? Cùm venisset Esau de agro lassus à fratre Iacob petijt, vt sibi aliquid daret, quo se reficeret: cui cùm diceret Iacob, vende mihi primogenita tua, respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita? & ita lẽtis edulio, sua

Philip.1.

Gene.25.

ab

8 ab illo primogenita emit: qui quamuis in hoc non peccauit. cum
sciret Dei sententiam: quia illis verbis, seruiet maior minori, die
rat, sua esse primogenita. & ea posse se quoquo modo acquirere,
quemadmodum neque Hebræi peccauerunt cum spoliauerunt
AEgyptios quia ea omnia illis AEgyptij debebant, vos tamen *Exod. 2.*
grauissime peccatis, qui cum proximum vestrum necessitate cō-
pulsam videtis, dicitis: vēde vineā, aut possessionem minoris pre
cij, si meas vis lentes comedere. Ita ne? Vineam illi eripitis? at dia
bolus animā vobis (quod peius est) eripiet. O infœlices, qui odo-
ribus pleni, & sericis vestibus vestiti superbè inceditis, quasi quis
premeret: pauperum (credo) sanguinem eliceret, nec cogites mi
ser lentes tantū vendidisse, sed animam etiā, & vitam ipsam sæ-
pissime vendidisti: vt affirmat Spiritus sanctus, dicens: auaro au-
9 tem nihil est scelestius. Quid superbit terra & cinis? nihil est ini- *Ecclef. 10.*
quius, quàm amare pecuniā, hic enim & animam suā venalē ha-
bet, quoniam in vita sua proiecit intima. Vide, vt eo loco Deus
auarum quodammodo depingat, qui animam suam in manu ve-
nalem habeat: vt minimo quoq; pretio vendat. Vbi auaritia reg
nat nulla est conscientia: & ideò nihil scelestius. Auarus raro ad
senectutē peruenit, quia sese lucri desiderio torquet, ac macerat.
Et hoc significat in vita sua proiecit intima sua, tanquam sese eui
sceret. At quid dicam de ambitiosorū retibus, vt dignitates, & of-
ficia consequantur? vix iam est qui obtineat dignitatem nisi eam
sibi negotietur & ambiat. Ait D. Ioannes vidisse se belluā de ter- *Apoc. 13.*
ra ascendentē, cuius tanta erat potētia, vt factura esset, nequis pos
set emere, aut vendere nisi qui habet characterē bestię. Et ait apo
10 stolus hic est patiētia, & fides sanctorū. Bellua ambitio est, quæ
iam ita dominatur, vt qui se illi non subijcit, vix viuere possit: &
ideò magnā habeant fidem, & patientiā sancti necesse est, ne af-
fligantur, & doleant, dum vidēt prauos hominū, corruptosq; mo-
res. De his omnibus dicere possumus illud Isaiæ: telas araneę te- *Esai. 59.*
xuerūt, in aranea omnes peccatores reprȩsentātur, superbus sig-
gnificatur, quia aranea caput habet paruum, pedes autē lōgos, & *Simile.*
plures. Solet autem è suorum viscerum filis suspensa incedere: ita
superbus, qui paruo est capite, id est, parum sapit, & tamen plu-
rima habet, longa imperandi desideria, & semper è suorum
negotiorum, & prætentionum filis suspensus incedit. De api-
bus refert Plinius: nihil eis plus nocere, quàm si ad eas aranea *Plinius.*

 ingressa

ingressa suas ibi telas texat, eas enim suo veneno corrumpit: apum vas est capitulum, consistorium, monasterium, vbi boni tanquam apes conueniunt, vt mel fabricentur, id est, vt cælestibus & diuinis rebus occupentur & alijs ad rempublicam pertinentibus quos si superbus, aut ambitiosus ingrediatur, omnes veneno inficit: & negotiorum suorum telis perturbat. Inuidus quoque in aranea significatur, quæ sese, vt texat euiscerat, & consumit: ita etiam inuidus sua propria consumitur, & maceratur inuidia. Iratum etiam repræsentat, quia vt aranea ore venenum expuit, ita iratus ore venenosa verba in proximos suos vomit. Auarum quoque, quia vt aranea tenuissimos, & subtilissima fila texit: ita auarus subtilia machinatur artificia, & acutas excogitat inuentiones, vt proximos fallat. Gulosum itidem repræsentat & sensualem: quia vt tota venter est, & ore texit, & præterea animal est sordidissimum: ita & gulosus totus vēter est, omnis eius actio, & loquutio est comedere, & bibere, & hinc sordes, & sensualis turpitudo nascitur. Accidiosum etiam, & pigrū repræsentat, quia vt aranea sua ipsius tela capta remanet, & in ea dum sedet vita insumitur: ita accidiosus suis ipsius peccatis remanet irretitus & in ijs vsq; ad mortem hęrens, sese ijs explicare non curat. Itaq; de singulis peccatoribus, & omnibus simul dici potest, telas araneæ texuerunt, araneæ enim sunt, & tāquam araneæ texūt: eorum retia nihil aliud præter quam muscas, id est mundi vanitates venātur, & captant. Quanto cū dolore de hoc querebatur Dauid, dicens. Filij hominum vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? ait filij hominum, significans, quod si bestiarum filij essemus, quæ nihil aliud cogitare debent, quâm nasci & mori: mirum non esset: res humanas, & terrenas tāta cum solicitudine quęrere: cùm nihil in futura vita expectēt, & sperent. Sed D. Hieronymus transtulit ex Hebræo, filij inclyti mei, vsquequò ignominiosè diligitis vanitatem? quæ maior exaggeratio est, creaturas tam illustres res tam viles, tanta cū ignominia quærere. Cū igitur omnes piscando sint occupati, vix qui in reficiendo retia occupetur inuenies, quod parui omnino in Deum amoris indicium est: cùm tam negligētes in eius honoris defensione simus & cûm tot fracturæ (vt dixi) sint, tot mala tot scelera, tot tyrannides in Christianorū republica: nemo resarcire, nemo remedium afferre cogitat. Gentium historiæ narrāt,

Psalm. 4.

14 Crœsum Lidiæ Regem filium habuisse, qui mutus natus erat. Cùmq; pater aduersus Syriæ Regem proficisceretur, sustulit in pugna miles dextram, vt Crœsum ferro percuteret: quem cum filius vidisset, qui patrem comitabatur, linguæ solutis impedimentis edere cœpit voces, & clamare, ô homo caue, ne regem Crœsum occidas. Res omnino admirabilis amoris vim linguæ impedimenta tollere potuisse: nos verò qui quotidie homines suas manus videmus extollere, vt parentem nostrum cælestem tot iniurijs afficiant, & illis filium eius Iesum Christum iterum crucifigere, muti tamen aspicimus, neque saltem vt eos lingua deterreamus, in verba prorumpimus: quamuis enim muti verè essemus, verus amor linguæ impedimenta solueret: ita vt zelo saltem proximis nostris diceremus, cauete, cauete nolite parentem no-
15 strum, cui tantum debemus, offendere. Quanto magis cùm muti non simus, & vnusquisq; proximum monere tam facile possit. Vnum ex potissimis medijs, vt Deus defensor noster sit, & protector, est eius honoris defensores, & propugnatores esse. Vt Ezechias fecit cùm Sennacherib, & seruorum eius blasphemias audisset, quem posteà Deus vltus est. Misit enim angelum suum qui percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia hominum. Quo zelo in honorem Regis sui Dauid turbatur Abisai, qui cum illi maledici audiret, quare (inquit) maledicit canis hic moriturus domino meo Regi? Vadam & amputabo caput eius. Cur igitur nos non eundem animum in Dei iniurijs ostendimus? Cur non dolemus cum eum offendi videmus? Postquã Dux Iudas Machabęus exercitũ suum ad pugnã sanctis
16 admonitionibus hortatus esset, cùm iam pugnaturus esset (ait sacra scriptura) statuerunt dimicare fortiter, eò quod ciuitas sancta, & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus, filijs, itemque pro fratribus & cognatis minor solicitudo. Maximus autem pro sanctitate timor erat templi. Hæc omnia exempla paruum nostrorum temporum zelum reprehendunt, & accusant. Quod quamuis in omnibus reprehensione dignum est: multò magis in Prælatis, in Gubernatoribus, in iudicibus reprehendendum est, quorum munus est reipublicæ fracturas resarcire. Vna autem ex rebus, quibus mederi præcipuè debent, est diuitum, & potentium in pauperes tyrannis, & violentia. Cum loqueretur Dauid de eo, quod Messias facturus erat in mundo, nor

4. Reg. 19.
2. Reg. 16.
1. Mach. 15.
Psalm. 71.

mam poſuit, ad quam ſe dirigere debent ij omnes, qui alijs præ 17
Pſalm.71. ſunt cæleſtis illius præſidis, & iudicis imitatione. Deus (inquit)
iudicium tuum regi da. Ad quid? Reſpondet: iudicare populum
tuum in iuſtitia, & pauperes tuos in iudicio: in quo autem hanc
cum pauperibus iuſtitiam ſeruare debet? In hoc quia liberabit
pauperem à potente, & pauperem, cui non erat adiutor. Parcet
pauperi, & inopi, & animas pauperum ſaluas faciet. Ex vſuris &
iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum
coram illo. Vbi quatuor ponit, quibus omnia continentur, quæ
cum pauperibus pręſtari poſſunt. Primum eſt, vt cùm diues pau
perem vorare vult pauperi faueatis, & ideò ait: liberabit paupe
rem â potente. Secundum eſt, parcet pauperi & inopi. Hodie
legibus pauperes tantum ſubijciuntur: at non ita fieri debet: ſed
ſi frangi aliquando debent in pauperum potiùs, quàm diuitum 18
fauorem frangendæ ſunt. Tertium eſt, ex vſuris, & iniquitate re-
dimet animas eorum. Tu quoque curare debes, vt eos ex omni
vexatione iniqua, & iniuſta tributorum, & onerum impoſitio-
ne, quibus quotidie affliguntur defendas. Quartum eſt, honora-
bile nomen eorum coram illo, vt nimirum ſi pauper à te aliquid
petat, citius expedias quàm diuitem. In Hebræo, loco, honorabi-
le nomen eorum, ſic habetur, pretioſus ſanguis eorum coram il-
lo. Sed heu, heu, contrarium omnino hodie fit. Si quis morti
damnatur, pauper eſt: diues autem quamuis ea dignus ſit, pecu-
nia liberatur.

Eſt etiam in hoc euangelio notandum Chriſtum redempto-
rem noſtrum Eccleſiam ſuã fundaſſe in duabus fraternitatibus.
Nam D. Petrus, & D. Andreas fratres erant, Diuus Ioannes, & Ia 19
Exod.4. cobus ſimiliter. Cùm Synagogam inſtituit, eam in vna tantum
fraternitate fundauit: in Moyſe, ſcilicet, & Aaron, qui fratres
erant. quo ſignificauit, in hac gratiæ lege maiorem debere eſſe
charitatis vnionem, & vinculum? cùm maiorem lucem, & maio-
ra beneficia acceperimus. Quãtò minor eſſet veteris legis amor
& charitas. Cùm amicos tantum amabant, oderant autem inimi
Matth.5. cos: declarauit Dominus dicens. Audiſtis, quod dictũ eſt oculum
pro oculo, dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non reſiſte-
re malo, ſed ſi quis te percuſſerit in dexteram maxillam tuam,
præbe illi & alterã. Ex quo patet aliquo modo Euangelij apo-
ſtatas eſſe, & iudaizare illos, qui vlciſci volũt iniurias. Imo ipſis

Iudæis

20 Iudæis deteriores esse, quia illi dentem pro dente, oculũ pro oculo petebant: nunc vero ad quadruplum. Qui mihi capillum auferet, vitam illi eripiam. O sæuitia, & immanitas diabolica, in ijs qui tam sanctam, & piam legem profitentur. Obsecro vos fratres mei per reuerentiam huius domini, qui nos in hac sancta Ecclesia tanto ac tam singulari beneficio collocauit, vt eum supra omnes, & propter eum proximos vestros amare omni studio & diligentia curetis. Audite quid dicat D. Paulus, Plenitudo legis est dilectio. Vt differt vas plenum à vacuo, ita cogitare debetis, legem sine amore, & charitate vas esse vacuum, quamuis cętera omnia legis præcepta seruentur, nisi adsit charitas, plenam legem non esse. Et in hoc sensu ea D. Iacobi verba declarari possunt: qui cum de proximi amore loqueretur dixit: quicunq; totam legem seruauerit, offendat autem in vno factus est omnium Roma. 13. D. Iacob. 1.

21 reus. Hoc vnũ est charitas, quæ omnia implet, si adest, & si abest omnia remanent vacua. Et ita vt charitas etiam plena sit, non vacua, non solum in verbis esse debet, sed corde, & operibus: vt affirmat B. Ioannes. Filioli non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Nolo (inquit Apostolus) vt verba tantum sint amore, & suauitate plena: sed vt verus sit amor, non fictus, & quod verbis promittitur operibus ostendatur. Statim autem de se ait, & suis socijs. Cognoscimus quoniam ex veritate sumus: idest, veritatis nos esse filios, qui Deus est: filios veritatis, id est, veritatis amatores, eò quòd verè proximos nostros amamus, & in conspectu eius suadebimus corda nostra: id est, coram Deo, hoc ita esse probabimus, corda nostra pro testibus afferentes: 1. Ioan. 3.

22 quoniam, si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. Quia si cùm mentimur cor nostrum nos reprehendere potest, & tanquam mendaces conuincere, eô quod charitas in eo non sit, quâm lingua profitetur: quantò magis Deus nos conuincere poterit, qui maior est corde? & ita declarans hunc locum Oechumenius ait: quod dicimus, tanquam Deo inspectori dicimus. Oechũ. sup. 1. Ioan. 1.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Ambulans Iesus, &c. vidit duos fratres*, hoc est nostrorũ bonorũ omnium principiũ, vt Deus nos aspiciat: fœlices illos in quibus Deus suos oculos figit. Hinc enim fit, vt vestros in eo figatis, magna profectô res est, beatos Deum in gloria illa cælesti perpetuò contemplari, sed mea quidem

sententia maior est, quòd Deus ipsos contempletur: nõ dico bea- 23
torum gloriam in eo consistere, vt Deus eos contempletur, nõ vt
ipsi Deum contemplentur, sed si illi Deum vident, & in eo suos
oculos perpetuo habent defixos: & ex hac visione fruitio, & bea-
titudo procedit: hoc esse quia Deus eos aspexit inde omnia eis
bona promanasse, prospiciens enim, quia eos prædestinauit, vo-
Simile. cauit, iustificauit, glorificauit. Vt speculi imago eum intueatur,
qui eam spectat necesse est, vt qui eam facit, eã prius intueatur.
O anima, que Dei imago es, & oculos hîc defixos habes vt illi
Psalm. 16. de quibus ait Dauid. Oculos suos statuerunt declinare in terram:
omnes cogitationes tuas, & affectus in humanis rebus collocatos
habes, nunquam eos in Deum tolles, nisi in te anteà suos ille de-
mittat. Quapropter roga eum omni affectu, vt te respiciat: vt ro-
Psalm. 85. gabat Dauid. Respice in me, & miserere mei. Ezechiel ait de se- 24
Ezec. 2. ipso: ingressus est in me spiritus, postquam loquutus est mihi: &
statuit me supra pedes meos. Hoc spiritualiter fit in eo, quẽ Deus
respicit, & ei diuinũ suum spiritum infundit. Pedes enim, qui af-
fectus sunt ante Dei ingressum supra hominem sunt, ei dominan
tur, eum premunt, & in terram inclinare faciunt. Posteà verò su-
pra pedes suos homo statuitur, suorum affectuum fit Dominus,
eos vt decet, gubernat, & regit. Hac visione vidit Dominus hos
Simile. sanctos Apostolos, in quibus id fecit, quod Sol in conchis facere
solet, quas ad litus maris eijcit refluxus: quæ cùm clausę sint orien
te Sole aperiuntur, quibus apertis Sol reflectitur, & ita in eas in-
fluit, vt humor ille crystallinus, qui intus est, congeletur, & ita
margaritæ generantur: ita duo hi fratres, Petrus, & Andreas tan-
quam duæ conchę clausæ erant, simplices, & ignorantes, ita vt pri- 25
mas Hebraicæ linguæ literas ignorarent. Cumq; sic starent iuxta
mare venit sol iustitiæ Iesus Christus. *Ambulans Iesus iuxta mare Ga-
lilææ,* qui eos diuina luce illuminans, intellectus eorum aperuit vt
bonum agnoscerent, & voluntatem, vt illud amarent. Mox in eo-
rum animis ita reflexus est influendo in eis fidem infusam, chari-
tatem infusam, & tot gratias, & excellentias, vt facti remãserint
duæ Apostolici collegij margaritæ. Sed plurimum notãdum est,
cùm diceret Dominus, Venite post me, illi continuò relictis reti-
bus sequuti sunt eũ. O beatos viros, qui diuinæ voci tam promp-
tè obtemperauerunt. Non refert hic Euangelista, quid dixerint,
sed quid fecerint. Quid dixerunt? nihil, quid fecerunt? reliquerunt
quic-

26 quicquid habebant. O fratres mei quàm cælestis doctrina hæc est scitote cælum non verbis, sed operibus acquiri. Cûm rationem in iudicio exiget Deus quid proderit plurima nos esse loquutos? plurimum laudat D. Paulus Christi redemptoris nostri obedientiam, & citat illud Psalmi, in capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam: ingrediens mũdum dixit: ecce venio, vt faciam voluntatem tuam, in qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi, semel: id est, cûm hoc exequutus est tunc nobis sanctificationem meruit. Magna hæc est D. Pauli põderatio, noluisse Christum Redemptorem nostrum, solo illo voluntatis actu infiniti meriti nos redimere, sed exequi eam voluisse, vt doceret nos, nè bonis tantum desiderijs, & verbis contenti essemus, sed ad opera veniendum esse. *Hebr. 10.* *Psalm. 39.*

27 *Relictis retibus.* Omnia reliquerunt. Qui magnam aliquam domum fabricatur in cellis vinarijs, & reliquis locis subterraneis trabes ponit rudes, & impolitas, in cœnaculis verô, & cubiculis trabes collocat summo artificio elaboratas, quia in oculis omnium sunt, in sublimiori, & nobiliori parte. Sancti sunt in ecclesia Dei, qui reges, & imperatores fuerunt, & plurima bona temporalia habuerunt: illi autem qui in sublimiori ecclesiæ parte collocari debebant voluit Christus Redemptor noster bonis omnibus terrenis esse nudatos, vt ita perfectissimi essent: horum imitatione plurimi nunc facultates suas, & diuitias deserunt, & pro Christo se pauperes faciunt: alij verò non modô proprium, sed nè alienum quidem relinquunt (quôd maximê dolendum est.) *Simile.*

De vsurario quodam legitur, pecuniã suam in monasterio deposi- *Exemplum.*
28 tasse, vt ibi asseruaretur: cûm que quodam die eius conuentus religiosus iuxta arcam vbi erat pecunia oraret, diabolum supra arcã sedentem vidit: deterritus sanctus vir sese crucis signo armauit, & cum interrogaret, cur hic sedes? aut quid expectas peruersissime diabole? meritô (respondet diabolus) & iure optimo hic sedeo, ñam quod meum est, custodio. Quæ cum audisset monachus certiorem hac de re abbatem fecit, qui statim arcam, & pecuniam extra monasterium eijci iussit. Liberet vos Deus â pecunia malê acquisita, quæ pecunia Diaboli est, neq; eius depositum domi vestræ consentire velitis. Non solum ait. *Relictis retibus,* Sed addit, *Sequuti sunt eum.* Quod pręcipuum est. Nam plurimi etiam philosophi diuitias reliquerunt, & tamen nihil illis pro-

 fuit.

Diog. Laert. de vit. Philosop. fuit. Diogenes Laertius de Diogene Cynico refert, cum magnam 29
auri, & argenti summam illi Alexander offerret, respondisse Diogenem, tolle, tolle, non sunt hæc munera hominum, sed onera iumentorũ. Et ideò non solum temporalia bona relinquere debemus, sed Saluatorem nostrum Iesum Christum vera eius vitæ imitatione sequi, vt hi sancti Apostoli vsque ad mortem sequuti sunt. Nam ita gratię diuites, ad fruendum gloria ibimus, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo Sancti Andreæ

CONCIO SECVNDA.

1

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres, &c. Matthæi. 4.

Res est animaduersione digna, ter à Domino Diuum Andræam vocatum esse. Primò cùm staret gloriosus Baptista cum duobus discipulis suis, quorum vnus erat Andreas, & respiciens Iesum ambulantem dixit: ecce Agnus Dei. Et tunc duo illi discipuli sequuti sunt eum dicentes: Rabbi vbi habitas? Secundo piscium miraculo vocauit: cum laxare eos retia iussit, quod cùm fecissent copiosam piscium multitudinem concluserunt. Tertio hoc loco cum relictis retibus sequuti sunt eum. Ex quo colligitur 2
tribus modis à Deo homines vocari. Primo cum illis sui ipsius cognitionem tribuit, vt ex ea ad amorem paulatim deueniant: quia nihil volitum, quin sit præcognitũ. Gentibus hanc cognitionẽ dedit naturæ lumine: vt affirmat D. Paulus dicens: quod notũ est Dei manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles. Notate verbum illud, intellecta, quo docet apostolus, quòd intelligens humanus intellectus naturali lumine res creatas, per illas ad creatoris cognitionem venit. Hebræis præter hanc cognitionem aliam dedit clariorem, per sanctas scri-

Ioan. 1.
Luce. 5.
Roman. 1.

3 pturas prophetis reuelatas. Nos verò Christianos multò etiam magis illuminauit per suum vnigenitum filium, vt Diuus Paulus exaggerat dicens: multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis nouissimè diebus istis loquutus est nobis in filio, quod maximum fuit beneficium, quòd si gentiles inexcusabiles fuerunt, multo magis Iudæi, & maximè omnium erunt Christiani. Secunda vocatio est, sui ipsius cognitionē homini dare, vt D. Petro dedit in eo piscium miraculo: ita vt statim ideò dixerit procidens ad genua Iesu: exi à me Domine, quia homo peccator sum. Eandem cognitionem habuerunt eius socij, cùm ibi dicatur, quòd stupor circundederat eum, & omnes, qui cū illo erant. Altissima cognitio est, se ipsum cognoscere. Adam omnibus animalibus nomē imposuit. Ait enim scriptura id om-

Hebr. 1.

Luc. 5.

4 ne quod vocauit Adam animę viuentis, ipsum est nomen eius. Mirum autē est, quòd cum cæteris rebus nomen imposuerit, nullum sibi ipsi imposuit: hoc enim nomen, Adam, appellatiuū est, & omnibus hominibus cōmune, quamuis primo homini tribuatur vt propriū. Quemadmodū homo ab humo (quod terrā Latinè significat) deriuatur: ita Adam ab Adamath, quod terram Hebraice significat. Esse autem hoc nomen Adam cōmune testatur Diuus Hieronymus & D. Augustinus. Quod autē nullum sibi nomen Adam imposuerit, non sine aliquo mysterio factum esse dicendum est. Quod hic solet responderi est, quod vt sciat quis nomina rebus conueniētia imponere, earū priùs essentiā & naturā cognoscat, necesse est. Cū autem Adā in eo statu rerū omnium, quæ naturaliter sciri poterāt, cognitionē haberet, vt D. Thom. &

Gene. 2.

Hiero. de nomini. Hebr. & Aug. li. 15 de ciuit. Dei. Thom. 1. par. q. 94. art. 3. D. Augusti.

5 D. August. affirmāt: facile illi fuit eas proprijs nominibus appellare. Se autē appellare noluit, quia fateri ausus nō est seipsum cognoscere. Docere nos primus ille parēs voluit sui ipsius cognitionem adeò esse difficilem, & philosophiā tam sublimē, vt faciliùs rerum quantumuis abstrusarū naturam, quā nos ipsos possimus cognoscere. Ab antiquis tam singularis habita illa sententia est: homo nosce te ipsum, vt dicat Plato in templi Delphici ianua fuisse scriptam. Causa autem esse illa videtur, vt esset tanquam Dei salutatio ijs omnibus, qui templum ingrediebantur. Nam quemadmodum cùm homines se salutāt inuicē, quod cuique videtur optimum precari solet, ij salutem plurimam, illi vitam longęuam, alij fœlicem diem, ita etiam verba, quibus Deus homi-

Plato.

homines salutat sunt petere vt seipsos cognoscant: quia hæc plu- 6
rimorum bonorum fons & origo est. Tertia vocatio cùm Deus ita hominum corda incendit, vt quæ habent omnia deserant, & ita nudi eum, & liberi sequantur, vt sanctissimi hi duo viri fecerunt, & alij plurimi. Esse homines inuenietis, qui vitam omnem in priori vocatione insumant, quæ scire est vbi habitas. Nolunt
Luc.4. aliud sibi prædicari, quàm quid sit Deus, vbi habitet, quid ipsi sint, & vbi habitent scire nolunt. Cùm ingressus Christus Redemptor noster esset in Synagogam Nazareth, traditus est illi liber Esaiæ prophetæ, & vt resoluit librum, inuenit locum vbi scriptum erat, spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. Ex quo infertur, prædicatio
2.Petr.1. nis fundamentum debere esse sacram scripturam. Ita D. Petrus non enim indoctas fabulas sequuti notam facimus vobis Domi- 7
ni nostri Iesu Christi virtutem. Hodie plurimi vt scientiã ostentent, nihil fere in toto sermone afferũt præter gentiles historias, ita vt sermo gentilis potius quam Christianus videatur. Plurimum etiam notandum est, quòd cùm Dei filius in mundum venerit, vt tam diuitibus, quàm pauperibus Euangelizaret, & ipsemet discipulis suis dixerit, prædicate Euangelium omni creatu-
Marc.16. ræ: cur in eo Esaiæ loco dicat: Euãgelizare pauperibus misit me? respondeo: hoc dicere, quia quamuis omnibus Euangelium prædicetur diuitibus, & potentibus eiusdem ferè est vtilitatis, acsi non prædicaretur. Dico prætereà Hebræum, verbum, quod eo in loco est, non solum pauperes, sed humiles etiam, & mansuetos significare. Et ita diuites etiam, qui his virtutibus præditi sint, comprehendit. Cæteri enim si aliquam ex prædicatione volu- 8
ptatem capiunt est, cùm in ea agitur, quid Deus sit, & vbi habitet, si verò eos tantillum tangis, qui nam sint, irascũtur, & si possent prædicatorem viuum comederent: vt illi Nazareni, qui dum
Luc.4. declarauit Dominus Messiæ prophetiam mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore eius. Cùm verò eos reprehendere cœpit repleti sunt omnes ira, & duxerunt illum vsque ad supercilium montis, vt præcipitarent eum. O malitia infernalis, & quàm consueta semper in omni ætate fuisti. Cùm prædi-
Hiere.26. caret propheta Hieremias populo verba, quæ illi Deus iusserat. Hæc dicit Dominus, si non audieritis me vt ambuletis in lege mea, &c. vrbem hanc dabo in maledictionem cunctis

genti-

9 gentibus terræ. Cumque compleret Hieremias loquens omnia,
quæ præceperat ei Dominus, apprehenderunt eum sacerdotes,
& omnis populus dicens: morte moriatur. Semper huiusmodi re
prehensiones & minæ male ab auditoribus acceptæ fuerunt, &
odij causa. Volunt homines, vt libet viuere, & cùm in periculo-
sis præcipitiis eorum vita versetur de Dei gloria, & bonorum bea
titudine sibi prædicari volunt & certam eorum possesionem fu-
turam esse dici: amitti eam nulla ratione posse. At scitote fratres
tam lætos nuntios vestris corruptis, ac deprauatis moribus non
deberi, sed reprehensiones, & minas, quibus deterriti de vestra
conuersione cogitetis. Alij sunt, qui vitam omnem in secunda
vocatione insumunt, magnos se peccatores esse fatentur, & no-
scunt, sed nolunt hoc à te dici. Peccatores se ipsi publicare volunt
10 à te vero publicari vt iustos. Itaq; omnia confitebuntur, omnia
dicent: sed si eorum nauim, & retia tangis, ferre non poterunt,
quod superbiæ, & imperfectionis signum est. De Philippo Ma
gni Alexandri parente dicitur, inter regios pueros quos nunc
appellamus [*Pajes*] habuisse vnum cuius erat munus hæc verba
illi quotidie dicere, Philippe homo es. Acsi diceret nè viuas tui
oblitus, nê tua te fœlicitas cęcet: tandem enim vt homo moritu-
rus es. Itaq; vt cæteri principes pueros habẽt, qui lanceā gestent,
qui pocula ministrent, & alijs alij fungantur muneribus: ita Phi
lippus puerum hũc habebat, qui suam illi miseriam in memoriā
reuocaret. Plus hoc ille præstabat, quâm alij plurimi, qui cùm
Christianos se esse profiteãtur, ferre nullo modo possunt: vt quis
quā defectuum suorũ sit præco, nec etiā vt eos solos priuatim ad-
11 moneant & dicant cogita te esse hominē. Non satis fuit Sancto
Dauid hominem vocare hominem, sed filium hominis vocare *Psalm. 143.*
voluit: vt magis eius miseriam declararet dicens: Domine, quid
est homo quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas eũ?
filius hominis Hebraicê significat non solum hominem esse mi-
serum, sed miseriam suam amare. Hæc quoq; ratio est, cur cum
Deus familiariter prophetas alloquebatur, nō dicebat, audi pro
pheta, sed fili hominis: nè intima illa cū Deo familiaritas super
biæ causa esset, eam hoc verbo fili hominis tẽperabat. Quasi di-
ceret, quamuis mecum familiariter loqueris ne superbias. cogi-
ta te esse filium hominis. O quanti momenti esset, vt nō tantum
propria nostra cognitione contenti essemus, sed vt gauderemus
quoque

quoque cum alij, ad eam nos admonitionibus, & reprehensionibus excitant. 12

Alij sunt, qui vlterius progrediuntur, nauem, retia, & seipsos quoq; deserentes, vocantem Dominũ sequuntur. Ait igitur Euangelium, *Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres.* Primum de quo hic mẽtio fit, est visio Domini, quia ex ea duobus istis fratribus plurima bona prouenerunt eos enim aspiciens eorum intellectus illuminauit, & corda molliuit. Cum fugeret Agar è domo Abraham misit Deus angelum qui ei reditũ suaderet, & quid
Gene.16. illi faciendũ esset doceret, vt Dominæ suæ placere posset. Illa autem beneficium agnoscens dixit: tu Deus qui vidisti me. At quanto æquius hoc duo isti sanctissimi viri dicere potuerunt, quandoquidem talia in illis operata est Dei visio, verba etiam illa, quæ statim eadem Agar dixit: vidi posteriora vidẽtis me: explicant ali 13
qui hoc modo, vidi oculorum vestigia, eius qui me aspexit. Vidi effectum, quem in me ipsa operati sunt. Tantam vim habẽt Dei oculi, vt admirabiles causentur effectus in eorum animis, quos aspexerunt. Et hoc est Dei oculorum vestigiũ, noua desideria ardẽtissimi affectus, firmissima proposita, & tãdem signa quędam ex quibus singulari modo conijcitur, Deum animã illam respexisse. Hoc ea verba significant: qui respicit terram, & facit eam tremere
Psalm.103. tangit montes & fumigant. Vbi terra, & montes nihil aliud sunt, quam terreni, & superbi peccatores, in quibus Dei visio tot operatur effectus: vt postea in his sanctus quidam timor, & diuini amoris ignis remaneat, qui fumo, id est, externis operibus pate-
Psalm.34. fit. Hoc cognoscens Dauid magno cum animi affectu clamabat, Domine quando respicies? restitue animam meam à malignita- 14
te eorũ. Anima enim plus est vbi amat, quàm vbi animat. Cùm Dauid instigãte diabolo, quod ei non licebat, amauit: sine anima tunc fuisse ipsemet fatetur. Quarè à Deo eo loco petit vt illam sibi restituat, eum diuinæ misericordiæ oculis respiciens. Heu, heu, quomodo id dicam? quomodo? ò filij Adam, quot hic adestis corporibus, qui animas alibi habetis, hi quidem in pecunia illi verô in amica, alij in suorum ambitionũ, & prætẽsionũ negotijs. O Christe, vere cordium reformator. Respice Dñe suauissimis tuis oculis, respice meos istos fratres, & animas illis, quas dęmon eripuit, restitue. Eia igitur fratres ad hoc vnicum, & singulare remedium accurrite: rogate pijssimum hunc Dominũ, vt vos clemen-

15 tiæ suæ oculis respiciat: & quamuis in malo nunc statu sitis, & ita vos vinctos esse sentiatis, vt explicare vos ignoretis: missam saltem quotidie audite, coram sanctissimo sacramento vos deuotè prosternite, ibi vestra vulnera detegite, vt vobis medeatur precãtes: ita enim aliquando vestri status miseria, eius misericordiæ viscera commouebit, quamuis ea indigni sitis. Quid merebantur Hebræi, cùm omnes fere essent in AEgypto idololatræ? cùm Deus misericordia motus dixit Moysi. Vidi afflictionem populi mei in AEgypto, & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum, qui præsunt operibus: & descendi, vt liberarem eum. O ineffabilis Dei misericordia, qui perditissimę gentis clamores audiuit, & illi remedium attulit. Quid merebatur Ioachaz rex Israel, qui vna cum populo suo idola adorauerat? Deus tamen ita *Exod.3.* *4.Reg.13.*
16 misertus est, vt dicat textus: vidit Deus angustiam Israel, quia attriuerat eos rex Syrię. & dedit Deus Saluatorem Israeli. & liberauit eos de manu regis Syriæ: quamuis certò sciret neq; hoc beneficio à peccatis, & idololatria Ieroboam recessuros esse: vt verè accidit. At quãtô magis tibi opem feret, quamuis hoc non merearis, si vero illi seruiendi desiderio teneris. Quamuis vt eleganter dixit D. Ambrosius: accipimus sine merito, quo tendamus ad meritum. Prosternite igitur vos fratres coram sanctissimo altaris sacramento, vt Diuini illius solis radij, qui ibi candida illa nube contectus includitur, animarum vestrarum niuem liquefaciant. Si in cera molli sigillum imprimitis, turres, muri, montes, & quicquid in eo erat, remanet impressum. Quòd si eam, ad solem ponitis radiorum reflexione liquescit cera, & turres illæ, muri, *3.Reg.12.* *Ambro.* *Simile.*
17 montes, & cætera omnia desinunt esse. Ita etiam auaritiæ, ambitiones, passiones, & cætera omnia, quæ in anima Diabolus imprimit, diuini huius solis luce liquescunt. Vos igitur fratres qui consensum Sathanæ præbuistis, vt in cordibus vestris quicquid vellet imprimereret: petite ab hoc diuino Sole, vt vos suis potentissimis radijs feriat, vt non solum quod in vobis malum est, liquefiat: sed vt in virtute magis ac magis quotidie proficiatis. Hic enim Dominus ille est, qui Hebræis dixit, respiciam vos, & crescere faciam: & hoc in vobis spiritualiter operabitur. *Leuit.16.*

℟ *Vidit duos fratres.* Antequã eos vocaret, antea eos diligenter inspexit: vt ille qui cùm rẽ aliquã emere vult, eam priùs optimè solet inspicere. O si hoc fratres mei faceretis, antequã res, quas

vobis

vobis dæmon, & mundus proponit, & offert, acciperetis. Persua- 18
det Sathanas, vt episcopatum, aut aliquam aliam dignitatẽ ambias, diuitias tibi, honorem, & alia, quæ inde sequuntur proponens. Hortatur vt proximi tui mulierem habere cures, aut quid aliud, quo Deus offendatur, efficias, dicens: magnam te in eo voluptatem, & delectationem inuenturum esse. Quòd si rem nullius pretij empturus, eam priùs diligentissimè tentas, & inspicis: cur non eadem vteris diligentia, tecum ipse considerans, quid
Tob.6. nam Dei offensionibus consequi possis? Cũ iuuenis Tobias ambularet, iuxta fluuium Tigris, piscis immanis exiuit ad deuorandum eum, cui angelus, qui eum comitabatur dixit, apprehende branchiam eius, statim subdidit, exentera hunc piscem, & cor eius, & fel, & iecur repone tibi: sunt enim hæc necessaria ad medicamenta vtiliter. Hoc ipsum tibi frater dico, piscem istum, qui 19
te deuorare vult, id est, peccatum, quod tibi offertur exentera, cogita quid voluptati illi, quid honori, quid diuitijs subsit. Hoc enim animæ tuæ oculos curabit. Cogita, quis malæ illius conuersationis finis futurus sit, quid boni possis ex ludo, aut ex vltione percipere. Vt cũ hoc intellexeris, reijcias quod tibi magno futurũ est detrimẽto. Nesciũt hæc perditionis filij cõsiderare. Et ita
Psalm.11. declarauit quidã illud Psalmi, in circuitu impij ambulant: idest, externa tantum & quæ circa rem sunt spectant mali, quod intus est negligunt, & ita decipi se sępè sinunt. Rem preciosissimã, vt anima est, momentanea voluptate, & vilissimis quibusque rebus permutantes. At non ita obsecro sit fratres: & cũ homines sitis, & rationis participes, ab ea vos regi sinite. Nec tanto cum impetu, vt bestiæ ad voluptates, & alias res temporales accurrite. 20

Posteà quam eos Dominus aspexit, dixit illis: *Venite post me, at illi continuo relictis retibus sequuti sunt eum*. O admirabilis promptitudo, & obedientia in Christianorum confusionem, quoties nos Deus interius vocat, & exteriùs, & nullum in cordibus nostris operatur effectum. De interioribus vocibus ait
Apoca.3. Dominus: ego sto ad ostium, & pulso, quas non audiunt, nisi qui diligenter attendunt: delicatæ enim sunt, & cum plurimi alijs rebus occupati sint, non eas percipunt. Similes hi sunt
Simile. mulieribus quibusdam, quæ diem integrum insumunt in fenestra quid in via fiat aspicientes, quæ etsi clamores, & voces plurimæ domi edantur exaudire non possunt, quia strepitus vię impe-

21 impedit: ita etiam animæ sunt quædam, quæ vitam omnẽ in sen
suũ suorum fenestris insumunt. Hæc quidem in oris fenestra de
alienis moribus, & vita loquens, illa verò in auriũ fenestra obscæ
na verba, & profana audiens: hæc in fenestra oculorum vanitates
aspiciens, illa rebus alijs externis occupata: & tandem omnes ita
distractæ, vt Dei voces, quas in corde loquitur audire non pos-
sint, quia diabolus eas de via alloquitur, per tot instrumẽta, quot
se se offerũt occasiones, quibus eas distrahere possit, nè Dei vo-
ces audiant. O infœlix anima, quæ nunquam domũ suam ingre
ditur, cogitationes suas colligens: vt meditetur qua nã in re vita
insumatur, quam sibi paulatim eripi non aduertit. Ideò ait Esaias Esai.46.
Dei nomine, redite præuaricatores ad cor, satis sit hucusq; vaga- Gene.8.
tos esse. Aperiens Noe fenestram arcæ, dimisit coruum, qui egre-
22 diebatur, & non reuertebatur, donec siccarentur aquæ super ter-
ram, id est, nunquam. Dimisit quoque columbam post eum, quę
cùm non inuenisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum
in arcam. Videtis hic quid inter bonos, & malos intersit, mali
ita extra seipsos egrediuntur, vt quemadmodum coruus sese ca
daueribus pascens, nunquam reuersus est: ita illi carnis, & mun-
di fœdissimis voluptatibus pasti, nunquam de reditu cogi-
tant: boni verò si aliquando extra se egrediuntur, cùm cœ-
num omne esse aspiciant, & vbi requiescere possint, non es-
se: statim ad se redeunt. Et hi sunt, qui Dei voces audiunt,
quia à mundi strepitu semoti sunt. De exterioribus Dei vocibus
quibus nos per prædicatores vocat, & quæ quotidie in nos con-
fert beneficia, ait Diuus Paulus afferens verba quædam, quæ Roma.10.
23 Deus dixit per Esaiam. Tota die expandi manus meas ad po- Esai.63.
pulum non credentem & contradicentem mihi. Tota die, id
est, toto vitæ tempore te Deus vocat. Manus expansæ, Dei bene
ficia sunt, & supplicia quoque, quibus nos punit, & tamen his
omnibus vocibus surdi sumus. Seneca, bona mens, inquit, nec cõ- Sene ep.27.
modatur, nec emitur: & puto si venalis esset, non haberet empto-
rẽ, at mala quotidie emitur. Gentilis quidẽ dictũ, sed verissimũ:
sua enim nos gratia Deus inuitat, & sanctos nos vult pro sua infi
nita bonitate efficere: & tales sumus, vt gratiam gratis nolimus
accipere. Pudeat igitur nos fratres charissimi nostræ duritiæ,
promptitudinem hanc videntes, qua duo isti fratres diuinæ vo-
ci paruerunt, quos, & alios plures Deus nobis ad imitandum

Hebr.6. proposuit. Et ita ait Diuus Paulus: cupimus vnumquemq; ve- 24
strum eandem ostendere solicitudinem ad expletionē spei vsq;
in finem, vt non segnes efficiamini: verùm imitatores eorum, qui
fide, & patientia hæreditabunt promissiones. Ita sese Diuus
August. Augustinus incitauit qui cùm pœnitentiam audisset, & conuer-
sionem Diui Antonij Abbatis, feruido animi affectu quid fa-
cimus (inquit:) surgunt indocti, & rapiunt cælum, nos cum no-
stris scientijs demergimur in infernum, quid piget imitari? vti-
nam fratres hunc spiritum conciperetis, & hæc verba seriò di-
ceretis, horum apostolorum consideratione excitati, qui cùm
pauperes essent, rudes, & idiotæ piscatores, ita seipsos vicerunt,
& omnia relinquentes diuinam lucem, quæ eos illuminabat,
sequuti sunt.

Relictis retibus sequuti sunt eum. Vt diuinum illum ducem, qui tā 25
velociter per virtutum campū currit sequamur plurimū refert,
humana deponere, quæ tanto oneri & impedimento sunt, vt om
nes quotidiè experimur. Quarè vbi translatio nostra habet: erat
Gene.13. Abraham diues valde, versio Grǽca habet, erat Abraham gra-
uis vehementer, quo Spiritus sanctus onus, quo diues premi-
tur significauit. Quanquam priscis temporibus bona tempora
lia tanto vt nunc impedimento non erant: quandoquidem qui
illis affluebant humiles nihilominus erant, & charitatiui. Cùm
esset Abraham opulentissimus, ita vt seruorum tantum suorum
exercitu quatuor reges superarit, non ideò tamen peregrinorum
pedes lauare dedignabatur: non vitulum à grege humeris gesta-
re, vt eo illos reficeret, non ijs cibum ministrare, vxor verò eius
panem, & alios cibos coquere non recusabat. Nunc verò siquis 26
quatuor habet minuta seruos vult, vt princeps, & omnia humi-
litatis, & charitatis dedignatur officia. Et ideò pluris nunc re-
fert hæc nostris temporibus relinquere. Cùm ad pugnam cum
1. Mach.4. suo exercitu Iudas Machabæus egrederetur, dixit: non concu-
piscatis spolia, quia bellum contra nos est, sed state nunc con-
tra inimicos nostros, & expugnate eos, & sumetis posteà spo-
lia securi. Ita & vos fratres moneo, cùm tam sǽuum bellum con
tra nos sit, nè nos mundi huius rebus oneremus, quia finito bel-
lo, & acquisita victoria, erit opportunitas, vt ǽternis honori-
bus, & diuitijs perfruamur. Quod si nunc vos his oneratis, pe-
Colo.2. riculum erit, nè illa amittatis. Ideò Diuus Paulus nos monet,

dicens,

27 dicens; nê tetigeritis, nec gustaueritis, nec contrectaueritis, quæ sunt omnia in interitum ipso vsu. O admirabilis exaggeratio, qua nos Diuus Paulus monet, vt quocunque modo ab his rebus abstineamus, quibus vtitur diabolus, tanquam esca: vt suis nos laqueis irretire posit, vt arboris fructu vsus est: cum primos illos parentes decepit. Neque solum harum rerum considera- *Gene.3.* tione contenti simus, sed omni diligentia diuini magistri, & ducis sequamur vestigia: vt gloriosus hic Apostolus Andreas sequutus est, qui tanto cum gaudio crucem eius amore ascendit, quam cùm à longê vidisset, exclamare cœpit. O bona crux, quę decorem è membris Domini suscepisti, diu desiderata, solicitè amata, sine intermissione quæsita, & aliquando cupienti animo præparata: accipe me ab hominibus & redde me magistro meo
28 vt per te me recipiat, qui per te me redemit. Qui hæc dicebat, obsecro vos fratres erat ne mortalis, an angelus? an noua aliqua creatura natura diuersa? hominem fuisse mortalem, & passibilem passio, & mors ipsa ostendit. Vnde igitur tantum gaudium, & in tanta fragilitate tanta constantia? mortem, quam ita omnes timent, hominem ex ossibus, & carne, vt nos sumus non timuisse? Belluæ ipsæ, quæ ratione carent, eam vehementissime timent. Ita vt ad rugitum leonis feræ, ad vocem aquilę volucres contremiscant. Sanctus autem iste vir instrumentum mortis aspiciens, gaudet, & gestit. Quod autem maiorem parit admirationem, est, quòd cum Christus Redemptor noster *Marc.14.* esset, qui erat, & in ætatis suæ flore mortis tempore, cæpit pauere, & tædere: Andreas verô iam senex aduentante morte læta-
29 tur. Cùm equus indomitus est, quamuis equitandi artem quis *Simile.* optimè calleat, eum timet ascendere: at postea quam domitus est, pueri ipsi equitare in eo audent. Crux antequam eam Christus Redemptor noster ascenderet, equus erat indomitus, qui quotquot eam ascendebant, prosternebat, eorum honorem, & vitam adimens: quare sacratissima Dei filij caro, vt vera erat caro saltus istos & succussus pertimescebat: at postquam eam animosus ascendit, ita domita, & mansueta remansit, vt pueri, & senes ausi sint, eam absque vllo timore ascendere. Et vt clarius loquar secundum doctores inter Christi Redemptoris nostri, & sanctorum dolores, hæc vna ex differentijs est, quia Christus Dominus, sine auxilio relinquebatur, vt fortis, vt ma-

Matth. 27. gis dolores perciperet. Ideo, vt hoc declararet; dicebat: vt quid 30
& Mar. 15. dereliquisti me? quia quamuis diuinitas nunquam sese ab hu-
manitate separauit, eam tamen ita pati permisit, acsi secum non
haberet vnitam, Martyres vero contrario modo passi sunt,
nam ex passione Christi Redemptoris nostri, suas ipsi conso-
Marc. 14. lationes habebant: & hoc est, quod ipse Dominus orabat in
& Luc. 22. horto dicens: transfer calicem hunc à me, id est, oro, vt transeat
calix iste ad membra mea, vt in suis tormentis ex huius calicis
consideratione, consolentur. Itaque ex Domini passione forti-
tudo ad ipsos proueniebat, vt non solum patienter, sed hilari-
ter paterentur. Nec solum mortem ferre potuerunt, sed & appe-
tere, & tanquam ad epulas inuitati adire tormenta: in quibus Spi
ritus Sanctus talem rorem, & consolationem in eorum cordi-
bus influebat, vt longe tormenta illa superarent. Ita Diuus Ber- 31
D. Bernard. nardus: leuabat nempe dux benignus Christus inter ipsa dura
tormenta militis deuoti oculos, & vultum in sua vulnera: vt il-
lius ex hoc animum erigeret, nè sua propria sentiret. Vbi erat
tunc anima martyris? nempe in petra, in visceribus Iesu. Quid
ergò mirum, si in petra habitans, in modum petræ perdurauε-
rit, & omnia ferret? quod si mors crudelissima, & acerbissima
tormenta suauia sanctis videbantur: cur igitur diuinæ legi ob-
temperare, quod neque mors est neque tormentum non erit,
eiusdem Domini auxilio, & fauore suaue? hæc si experiri fra-
tres in vobis ipsis aliquando velletis: vt verissima esse depre-
Eccle. 23. henderetis. Cognoscent (inquit Ecclesiasticus) qui dereli-
cti sunt quoniam nihil melius est, quam timor Dei, & nihil
dulcius quam respicere in mandatis Domini. Poterat nè cla- 32
riùs dici? Animalia natura ipsa herbas cognoscunt, quæ vti-
les ipsis, aut nociuæ sunt: & vtiles quibus conseruantur, ma-
gna cùm voluptate pascunt. Homo vero qui rationis est parti-
ceps & à fide doctus, res, quæ sibi vtiles sunt ad animæ suæ
Eccle. 23. salutem cognoscit, vt per illas vitam consequatur æternam,
qua animi alacritate eas exercere debet? Ideò Spiritus San-
ctus ait: nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini. Et
Psalm. 144 Dauid de iustis cum Deo loquens ait: memoriam abundantiǫ
suauitatis tuæ eructabunt: & iustitia tua exultabunt. Mira
exaggeratio: tantam esse iustorum suauitatem, vt cum eam
vix anima capiat, per os exitum sibi quærens erumpat:
hoc

33 hoc enim est eructabunt, & cor præ gaudio saliat, quod signifi-
cat, exultabunt. Post hanc verò maximam huius vitæ consolatio-
nem, aliam maiorem in cælo recipiet, quæ est gloria ad quam
nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem festo Sancti Andreę

CONCIO TERTIA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres, &c. Matth. 4.

1 NATVRALIS Visio secundũ perspectiuæ præcepta per intromissionem fit, recipiendo species. Dei verò visio non ita, sed per extramissionem fit: nobis misericordiæ suæ dona cõferendo: ita vt Deũ videre sit bona conferre. Homines quamuis alios aspiciant, non ideo eorum quos aspiciunt, necessitatibus medentur. Dicere sibi inuicem aulici magna cum voluptate solent, rex me aspexit. Quid tum, quod inde bonum consequutum est? nullum. At Dei oculus tantam habet vim, vt animam bonis refertã efficiat. Hinc verba illa intelligetis, quę sanctissima virgo Maria Luca. 1.
domina nostra in suo cantico dixit: quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Hoc nomen humilitas in Latina lingua varium est, & æqui-
2 uocum, ex quo aliqui in sacræ scripturæ intelligentia falluntur. Sæpe enim pro re vili, & infima sumitur. vt in illo, saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reforma- Philip 3.
bit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ, id est quamuis corpus nostrum vilissimum sit, illud tamen ad sui similitudinem clarificabit. Dixit etiam Dauid: vide hu- Psalm. 24.
militatem meam, & laborem meum, id est, quam vilis, & miser sim: ita hic, humilitatem ancillæ suæ, miseriam significat, & abiectionem. Quasi diceret sanctissima virgo: Quamuis abiecta sim, & vilis, visio Dei ita potens est, vt me respiciens talem effecerit: vt ideò beatam me omnes generationes dicturæ sint. Itaque ex hoc, quòd respexit me, omne in me bonum prouenit.

Psalm. 32. Ita etiam Dauid ait: ecce oculi Domini super metuentes eum, vt eruat à morte animas eorum: & alat eos in fame. Quo in loco significat bona omnia, tam corporalia, quam spiritualia à Dei oculo promanare. Hinc infertur quantum à Deo petere debeamus, vt nos clementiæ suæ oculis aspiciat. Quod vt melius intelligatis, considerate: quòd cùm vos ipsos in speculo aspicitis formatur in eo imago, cuius omnis existentia in eo consistit, vt eam vos aspiciatis: nam si aspicere desinitis esse illa desinit. Fingite igitur imaginem illam ratione præditam esse, & loqui posse. Dicite, obsecro qua efficacia peteret, nè ab ea recederetis, nec cessaretis aspicere? intelligens suum esse à vobis pendere, vt nunquam vos dies, noctesque rogando defatigaretur. Placeat infinitæ Dei maiestati mentes vestras illuminare, vt ex hoc intelligatis, quanti sit negligentia vestra detrimenti. Dic obsecro, ô peccator, nonnè credis animam tuam imaginem esse, quæ nullam aliam vitam habet, neq; aliud esse gratuitum, nisi dum eam Deus aspicit? cur igitur ab eo dies noctesque non petis, vt nunquam sanctissimos suos oculos auertat? cur rei tam necessariæ obliuisceris? ô cælum, ô terra, tanta, & tam communi miseria obstupescite. Quin plus etiam hoc exaggerare volo. Si videretis imaginem illam speculi, non solum rogare ab eo, qui eius causa est, vt in ea suos semper oculos defixos haberet: sed iniurijs, & maledictis eum irritare, & vt inde recederet prouocare, nonnè eius stultitiam admiraremini? maximè verò, & meritò. O infœlices, & cæcos huius seculi filios, cur vos ipsos, non admiramini, qui vestris peccatis diuinam maiestatem quotidie prouocatis: vt vos aspicere, & opem in necessitatibus ferre cesset. Intelligite obsecro fratres mali huius grauitatem, & à Deo magno cum affectu dies & noctes petite cum Dauid dicentes: vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.

Simile. (margin, beside "beamus, vt nos clementiæ...")

Psalm. 24. (margin, beside "cum affectu dies & noctes...")

Vidit duos fratres Simonem *&c.* Priùs fraternitatem nominat, quàm eorum nomina, ea enim & amor mutuus, quo simul laborabant, dispositio fuit ad hoc, vt eos Christus redemptor noster aspexerit, & vocauerit. Erant enim fratres carne, mente, amore, & officio. & tandem in omnibus. O si hæc fraternitas hodie inter Christianos inueniretur, Dei oculos vt nos aspiceret, inuitaret. Hoc verissimum esse inuenietis, quamuis plurimæ sint viæ,

6 vt mundum fugiamus, vnam tantum esse, vt cælum ingrediamur. Cùm Hebræi ex AEgypto egressi sunt, per plurimas partes mare diuisum est, vt affirmat Dauid dicens: qui diuisit mare rubrum in diuisiones aquarum, verùm cùm promissionis terram ingressi sunt vnum tantum in Iordane factum est iter. Omnia fere præcepta decalogi sunt, vt peccata fugiamus, vt, non mæchaberis, non occides, non furtum facies, &c. verum vnum tantum est, vt promissam gloriæ patriam ingrediamur, & hoc est charitatis præceptum, ad quod cætera omnia diriguntur. Et hoc in Dei, & proximi amore consistit. Proximi amor tanti momenti est, vt in eo totam legem Diuus Paulus incluserit dicens: qui enim diligit proximum, legem impleuit: & ita illud seruauit, vt de se ipso dicat, optabam ego ipse ana- *Psalm. 135.* *Iosue. 3.* *Roma. 19.* *Roman. 9.*
7 thema esse à Christo, pro fratribus meis. Quæ verba pluribus modis explicantur. Primum de separatione temporali, id est, à spirituali conuersatione, quam cum Christo in contemplatione habebam, aliquandiu separari desiderabam: vt fratribus meis seruirem, tanto eos amore amabam. Secundo modo exponitur de separatione à bonis æternis, quasi diceret: nolo Domine cæli tui gloriam, nisi eam meis quoque fratribus largiaris. Tanquam mater, quæ puerum lactat, & nutrit, si publicum aliquod spectaculum exhibetur, & ei dicunt: si eò ire vis, puer tibi domi relinquendus est: illa verò, nolo ire (inquit,) si puer mihi reliquendus est. Ita Paulus tanto filiorum amore incensus erat, vt dicat exaggerationis causa: ire nolo, nisi & ipsi quoque vna eunt. O admirabilis amor, vt quis pecuniam det ne Deus of- *Simile.*
8 fendatur bonum est, & dicat. Accipe soror hanc dotem, qua nubere possis, nè Deum offendas. Accipe frater hanc Eleemosynam, nè fureris, & pecces. Magna quidem charitas hæc est, vt vitam etiam quis det, nê alij peccent: maior verò vt cælum, & gloriam recuset Diuus Paulus: cùm præsertim eam iam anteà ad tertium vsque cælum raptus prægustasset & nolo eam dicat: vt Deum fratres mei offendere cessent, hoc non nisi vehementissimi amoris potuit esse effectus. Agê verò ô Sancte Apostole, nonnè scis cælum absque culpa amitti non posse, ergo desideras culpam? sed respondeo, quod amor nescit habere modum, non spectauit vir sanctissimus culpam, quam nullo modò habere voluisset: desiderium tantum spectauit, quo

vt omnes boni essent, & Deum amarent tenebatur. Alia etiã affer 9
tur declaratio, quæ literæ videtur esse conformior, & vt intelliga
tur, notandum est ex Budæo in Pandectis, anathema Græcè idẽ
Budæ. in Pã-decta. esse quod homo sacer: homo qui propter rempublicam sese in
sacrificium offerebat, quod ita solebat fieri, cum pestis in repu-
blica erat, aut bellum, aut aliquod aliud infortuniũ: ibat aliquis,
& dicebat populo, vestra scelera huius infortunij sunt causa, vo-
lo me pro vobis sacrificare: tunc sacris eum vestibus indutum
per vrbem ducebant, stabat quisq; ante ostium domus suæ, & eo
transeunte, dicebat peccata mea super te: inde ad mare deduce-
bant, aut ad sublimem aliquem montem, vbi non esset mare, &
inde præcipitabant dicentes: esto victima, esto piaculum ciuita-
tis, omnia nostra peccata in te finem habeant. Hic igitur vocaba-
tur homo sacer, siuè anathema: & hoc significans ait D. Paulus: 10
cupio anathema esse. Quasi diceret: ò quis mihi concederet mo
ri, vt fratres meos à peccatis liberarem. Quarta etiam declara-
tio affertur: pro cuius intelligentia notandum est: in omnibus
linguis nomina esse, & vocabula, quæ contrarium omnino, &
aliud quàm sonant, significant: vt lucus, syluam Latine signifi-
cat, non quia lucet, sed quia obscura est: parcæ vocabantur à poë
tis fata, eò quòd nemini parcant. Hebræa lingua, quæ non adeò
copiosa est, plures habet huiusmodi voces: & ita benedicere, di-
cunt pro maledicere, & piscinam lacum vocant sine piscibus.
Nos etiam de homine malo dicere solemus *Es vn hombre de la gra-
cia de Dios*, cùm dicere velimus Diaboli esse hominem: & ita per
anathema, quod rem remotam significat, res etiam significatur
Deo propinqua: vt ex alijs sacræ scripturæ locis probari potest, 11
in quibus pro anathema in Hebræo habetur Hærem. id est, ex-
cissum, quod res significat ab hominum vsu remotas, & gloriæ
Dei dicatas. Itaq; in hoc sensu optat D. Paulus, Deo ita esse pro-
pinquus, & tanto amore & charitate incensus, vt suos etiam fra-
tres posset eodem amoris igne incendere. Eius igitur imitatione,
& horum fratrum, nos quoque fratres in perpetua fraternitate, &
amore viuere curemus.

Vidit duos fratres mittentes rete in mare erant enim piscatores. Cur
necesse erat, dicere eos fuisse piscatores? nonne satis erat dixisse
eos piscari? nihil carere mysterio dico. Plurimi sunt, qui piscan-
tur, sed non sunt piscatores. Piscantur nobiles plurimi recreandi

animi

12 animi causa, & tamen piscatores non sunt. At verò duo isti fratres piscabantur & piscatores erant, proprio munere fungebantur. Locus vbi Iesum Christũ expectare debes, est munus tuum, & officium. Apparuit Deus Moysi, cum minasset gregem ad interiora deserti. Et D. Paulus ait. Mulier saluabitur per filiorum generationẽ, idest, viuens, vt nupta & matrimonij leges seruans. Helias reperit Eliseum arantem in duodecim iugis boum: vbi specificat textus, quod ipse vnus erat ex arantibus, & tunc eũ vocauit: eò quòd Deus eum sibi Prophetam elegisset. Ita etiam hos duos fratres ad Apostolatum vocauit cùm proprijs officijs occupati erant. Vna ex multis miserijs quæ in mundo sunt est, propriam artem & munus deserere, & alienis incumbere. Quia filij Aaron, Nadab, & Abiu, obtulerunt Deo ignem alienum, quod
13 eis præceptum non erat, egressus est ignis à Domino; & deuorauit eos. Si nuptus es viue vt nuptus, ne offeras ignem alienum, quia te Deus puniet. Arma Saul meliora erant, quàm arma Dauid, sed non ideô vtiliora, ideò suis proprijs armis gigantem superauit, Religionis status matrimonio perfectior est. Verùm tibi qui vxorem habes, plus te ita viuere decet, vt nuptum, quàm vt religiosum rerum quæ familiæ tuæ necessariæ sunt oblitum, Sancta erat lex, quam Sichem volebat accipere, sed quia sui tantum appetitus gratia recipiebat nihil illi profuit. Cùm Gedeon excuteret, & purgaret frumenta, apparuit ei Angelus Domini, & dixit Dei nomine: vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu Madian. O quãtum in Dei seruitio proficeremus, si in eo tantum nos occuparemus, quod muneri nostro, & officio
14 conuenit: ea verò, quæ ad nos minimê pertinent omitteremus. Fatetur Dauid se amisisse virtutem, cuius rei causam fuisse ait, animi sui distractionem: dereliquit me (inquit) virtus mea & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum. Vbi illud &, denotat causam. Acsi diceret, quia lumen oculorum meorum non est mecum, quo non se cæcum fuisse significat, sed quod intellectu, quem cum Deus illi dedisset, vt seipsum cognosceret, & eo animæ suæ damnis mederetur, eo non in seipso, sed in alijs vtebatur. Quid inde factum est? Amici mei, & proximi mei recesserunt à me. Hoc enim ijs accidere solet, qui aliena curant, vt eum omnes, & ipsimet amici odio prosequantur, & deserant, scilicet, si boni sunt, tales enim esse debebant amici Dauid.

Exod. 3. *1. Timot.* 11. *3. Reg* 19. *Leui.* 10. 1. Reg. 17. *Gene.* 24. *Iudi.* 4. *Psalm.* 37. *Ecclesi.* 1.

Plurimum hæc exaggeratur miseria à Salomone, cùm ait: pro- 15
posui in animo meo quærere, & inuestigare sapiẽter de omnibus
quæ fiũt sub Sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus fi-
lijs hominum, vt occupentur in ea. Notate vt occupationem pes-
simam vocat, & ait, quòd dedit eam Deus filijs hominum, id est,
permisit illis in ea occupari in aliorum peccatorum pœnam. Vt
cum tot in anima tua, & in familia habeas, quæ cures, aliena ta-
men spectes, vt viuit illa mulier, & quis illi dedit, quod habet, &
alia huiusmodi: ex quibus tot damna, & mala in republica con-
sequuntur. Obsecro igitur vos fratres per viscera misericordiæ
Dei nostri, ad vniuscuiusq; pedes humiliter demissus, vt pessimã
hanc occupationem omittere, & vestris malis mederi omni di-
2. ad Cor. 5. ligentia posthac velitis. Audite quid Diuus Paulus dicat. Om-
nes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnus- 16
quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Vi
detis nê, vt dicat vnumquenque propriorum operum rationem
Deo esse redditurum: vt præmium, aut pœnam, prout illa me-
rentur accipiat? O verba plusquam acuti gladij acuta ò animæ
æternæ, & immortales animaduertite hæc, recordamini, quòd
quàm æternus est Deus, tam æterni vos eritis, aut viuis in inferno
ignibus conflagrantes, aut incomparabili cæli gloria perfruen-
Simile. tes: & ideô sua quisque curet. Ingredimini in domum aliquam
amplam, & puluere sordidam, videbitis cubicula depicta, & aurea
araneis plena, & semidiruta, quæ ingressi vespertiliones, & aues
aliæ fœdãt. Quid hoc est? Quæ nam est huius rei causa? quia nimi
rum Dominus in ea non habitat. Principis cuiusdam est, qui in
regis aula viuit: & ita cum habitatore careat ruinam per diuersas 17
partes minatur. Huiusmodi est anima, & conscientia tua, ò infœ
lix peccator nam, quia in ea non habitas, fœda est, sordida, & pro
pè euersa.

Ait illis: Venite post me, faciam vos piscatores hominum. Suauem
Dei prouidentiam animaduertite: qui eorum officia non tollit,
sed perficit. Eodem modo cùm hominis affectus tolli non pos-
sint, eos vult perfici. Plures sunt affectus, quibus mouetur ani-
mus, scilicet, gaudium, spes, dolor, timor, amor & odium, quæ-
quidem euelli ex animo nõ possunt, quod curare debemus est, vt
Exod. 3. ex malo mutentur in bonum. Cum sciret Deus Hebræos edendi
amicos esse, cum ex Aegypto liberare vellet: Iussit Moysi illis di

cere

28 cere, Deus patrũ vestrorum apparuit mihi dicens. Visitans visitaui vos, & dixit: vt educam vos de afflictione AEgypti ad terrã fluentem lacte & melle. Videtis ne Dei artificium, qui affectum quidem nõ tollit, sed ab AEgypti cibis ad terræ promissionis cibos immutat. Cũ ad sacrificandũ idolis inclinatos videret: sacrificare non prohibuit, sed sibi sacrificari iussit, vt in libris Exodi, & Leuitici videre est: ita & nos affectus nostros in melius mutare vult. Spem in hominibus collocatam habes, muta, & in Deo colloca, quia maledictus homo qui confidit in homine, qui ponit car
nẽ brachiũ suũ. Mũdi timetis infortunia, nolite timere eos, qui oc *Hiere.* 17.
cidunt corpus, animã autẽ non possunt occidere, timete eum, qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Hu
manis rebus gaudetis, audite quid suis discipulis Dñs dicat: in hoc *Luc.*22.
29 nolite gaudere, quod spiritus vobis subijciuntur, gaudete autem, *Luc.*10.
quod nomina vestra scripta sunt in cælis. Tristes estis ob damna 2. *Cor.*7.
temporalia, mutate hanc tristitiam, quæ enim secundũ Deũ tristitia est, pœnitentiã in salutẽ stabilẽ operatur: sæculi autẽ tristitia mortẽ operatur. Hoc artificio vsus est dñs hoc loco: non enim dixit, Venite post me, faciã vos principes terræ, ne officij nouitate obstupescerẽt: sed faciã (inquit) vos fieri piscatores hominum.

Venite post me. O Christe vitæ reparator, & animarum nostrarum amor suauissime cur ô domine rem adeô difficilẽ vt est te sequi hominibus iubes? quid est homo, vt sequi possit Regem factorem suum? ait Ecclesiastes. Quod tanquam rem difficilem ait, *Eccles.*1.
imo & naturæ corruptæ viribus impossibilem: nam quemadmo *Simile.*
dum agnus infirmus & tener, leonem neque in fortitudine, neq;
30 in cursu, neq; in rugitu, neque in victoria sequi potest: ita homo *Psalm.* 103.
imbecillis & miser, te potentissime Rex sequi non potest, qui am- *Hebra.* 7.
bulas super pennas ventorum. De quo Diuus Paulus ait: quòd & sanctus: & innocens segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus est. Sed respondeo illum vna cum diuina vocatione fauorem quoque & auxilium suppeditare: vt eum sequi possimus, & ita quod impossibile humanis viribus esset, diuina fit ope facillimum. Qua in re plurimum notandum est, quòd Deus nõ vult nos esse quod ipse est, neque posse quod potest, neq; scire quod scit: sed velle tantum quod vult. Per voluntatis iter eũ nos sequi desiderat: & vt ille omne quod bonũ est amat, ita & nos amare. Operibus autem id tantũ quod præstare possumus exequi vult.

Ne igitur

Ne igitur queri homo posset, & diceret, quomodo domine, iubes 21
me humilem esse, & me ipsum contemnere, qui honorem &
gloriam tuam ita amas: vt Angelos ipsos, eò quod in ea te læde-
re voluerunt de cælo deieceris? Iubes vt meas iniurias ignoscam,
Psalm.93. & Deus vltionum vis appellari, & nemo te iniuria afficit, qui
pœnas non det. Pauperem esse iubes, qui tam diues es, vt dicas,
Psalm. 49. meus est orbis terrarum. Iubes me noctes ac dies laborare, tu
verò tanta cum gloria in cælo quiescis. Mansuetum me esse, &
humilem iubes, qui tanquam Leo es iratus, & rugiens, cui nemo
resistere potest. Hoc idem est ac si scribere nos, aut pingere sine
exemplari iuberes. Accipit itaque diuina maiestas candidam
illam sacræ humanitatis chartã, propria manu quæ est filij per-
sona, & in ea virtutes omnes, & perfectiones scripsit, quas nos in
de transcribere possemus. Accipit pulcherrimum illud sanctis- 22
simi corporis velum Spiritus sancti manibus in sacratissimæ vir-
ginis textrina contextum: & in eo duris clauis in sanctæ crucis
ligno extenso ea nobis omnia depicta proposuit, quæ nobis imi-
tanda sunt. Querebaris hominem Deum esse terribilem, &
tremendum: aspice hic mansuetum, & humilem, tanquam ag-
num, cuius vellere te debes induere, & sanguine lauare. Que-
rebaris Deum adeò honorem, & gloriam suam æstimare, te ve-
rò humilem velle, & demissum: aspice hic humilem, & demis-
sum vsque ad mortem, mortem autem crucis. Querebaris Deũ
esse vltionum: audi voces quas patri pro inimicis fundit, pater
ignosce illis. Querebaris cùm diues esset, paupertatem iubere:
aspice nudum, & pauperem, ita vt non habeat vbi reclinet ca-
put suum. En igitur exemplar, quod imitari potes. En quod 23
in Deo sequi debes: merito igitur clamat pijssimus Iesus: veni-
te post me. O ineffabilem Dei misericordiam qui miseriæ, &
imbecillitati nostræ respondere voluit. Quæ igitur causa est, cur
Simile. eum tam pauci sequuntur? Cùm iter facitis, nè aberretis â via ab
ijs qui occurrunt petitis vt doceant. Si is qui docere debet lon-
giùs distat galerum manu sumit, & eo indicat, qua iter fit: quôd
si propè est manu indicat: & tunc si aberratis maior est culpa.
Eodem modo cùm homines per hanc mundi viam iter facientes
in cælum cuperent peruenire: petebat Dauid à Deo eorum no-
Psalm.24. mine, vias tuas domine demonstra mihi. Verùm cùm longissi-
mè Deus distaret, qui nondum humanam carnẽ assumpserat,
nec

24 nec dum tam singularia in nos beneficia contulerat, (hoc enim distare appello.) Galero docebat iter. *Con el sombrero, con la sombra*, quæ erat cæremoniarum sacrificiorum & præceptorum legis multitudo. De quibus omnibus ait D. Paulus: quæ sunt vmbra futurorum. At verò cùm Deus hominibus factus est humanitate propinquus, tot in eos beneficia & tam singularia conferendo, vt redemptionis beneficia sunt, iã nõ galero, sed propria manu, quæ vnigenitus eius filius est, iter docet. Et ita hoc exaggerans beneficium sanctus Isaias, inquit: non faciet auolare à te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum post tergum monentis. Ait post tergum, nos esse sic admoniturum hac eundum est. Quamquam liberum arbitrium non tollit, quia vocat, non cogit. Quam igitur excusa- *Colo.2.* *Isai.30.*
25 tionem afferemus, si tali auxilio errabimus? Cur non omnes viæ labores & difficultates superare conamur sicut iusti faciunt? Hoc significat sanctus Hierem. dicens. Non sum turbatus te pastorem sequens. Non turbantur sancti te, ô Domine, in laboribus præeunte. Hæc omnia his verbis significantur, venite post me. *Hiere.19.*

At illi continuo relictis retibus sequuti sunt eum. O admirabilis promptitudo quæ pigritiam nostram redarguit. Quod si dicitis admirabile aliquod Christi redemptoris nostri factum viderunt, quo ad eum tanta cum celeritate sequendum incitati sunt: nos verô nihil huiusmodi videmus, & ideô mirum non est si non ita accurrimus, dico: dubitãdum non esse plurima, & stupenda domini opera eos vidisse: sed certa est, & indubitata veritas nihil maius vidisse Apostolos, quo incitari possent, vt relictis omnibus dominum
26 sequerentur: quam hoc ipsum quod fide credimus, adeò certê & firmiter, imô multo magis acsi oculis videremus: & ideo nulla excusatione digni sumus. Hoc verbum, continuò admirabilem diuinæ vocationis efficaciam significat, quam etiam singulari quadam ratione declarauit sponsa, dicens. Dilectus meus misit manũ suam per foramen, & vẽter meus intremuit ad tactum eius. Venter, idest, viscera mea cõtremuerunt ad tactum eius, vel vt in Hebræo est, super eum, id est, eius gratia. Quam turbata diuino illo tactu remanserit, clarius Hebræum verbũ significat, hamu, pro quo posuit interpres, commota sum. Cùm proprie significet infremere, & de mari turbato propriè dicatur. Vnde sponsa desumpsit, vt significaret, cor suum tanquam mare fremens, & turbatum tem- *Cant.5.*

pestate

pestate remansisse. *O vala me la beatissima Trinidad.* Quam admirabilis est in anima diuinæ manus operatio, quæ mugire eam, fremere, & suspirare efficit, irati & tumefacti maris instar, quem quidem effectum hi sancti viri in seipsis ostenderunt, quandoquidē statim quicquid habebant, reliquerunt: vt eum sequerentur. Cū Abraham singulare illud opus effecit, proprium filium Deo in
Gene. 22. sacrificium offerendo, dixit ei Angelus. Nunc cognoui, quod timeas Dominum, idest, nunc cognoscet mundus, quod timeas Dominum. Tunc pietas & verus Dei timor, & amor cognoscitur: cum nè eum offendamus, res quas plurimum amamus, amittere
Luc. 14. malumus. Et hoc est quod ipsemet dominus dixit. Nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Quod si dicitis hos pauca reliquisse: quia nihil præter retia reliquerunt, dico quod plura reliquissent, si plura habuissent. Deus non tantum, quod præstatur, sed etiam quod optatur spectat. Et ita dixit Angelus Abraham loco citato: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti vnigenito filio tuo, benedicam tibi: quam uis re ipsa Abraham nō sacrificauit filium voluntatē Deus recepit, ac si vere sacrificasset. Et ideo ait, quia fecisti. Si igitur hi sancti Apostoli totius orbis principes fuissent eū, (credo) reliquissent vt Christum redemptorem nostrum sequerentur, & hoc desideriū
Psalm. 9. diuina maiestas spectauit. Vnde Dauid. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Non ait desiderium diuitum, quia diuitibus, qui plurimum possunt, non satis sunt desideria, nisi ea exequuntur: pauperes vero plus præstare non possunt. Benedictus, & glorificatus sit talis Deus. Quis est tam durus, & ferreus, qui tam pio Domino, & tam grato seruire recuset? Mundi principes quamuis plurima ijs diligentia seruias, vix opera, & facta remunerant: hic verò non solum bona opera, sed etiam bona desideria magnis remunerat præmijs: hic gratia, in cælo gloria, ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius, Amen.

In

In eodem festo Sancti Andreę

CONCIO QVARTA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres, &c. Matth. 4.

QVI Columbaria habent, vt columbis frequententur, hoc artificio vti solent: columbam vnam ex domesticis granis odoriferis, & dulcibus pascunt, rostrum deinde & alas melle vngunt: & ita emittunt: vt ad loca euolet, quò siluestres columbæ conuenire solent, quæ dulcedine illa allectæ eam sequuntur: quas eodem modo melle liniunt, vt cæteris esca sint, & ita paulatim columbarium frequentetur. Creauit Deus cælum, vt columbis impleret, & ideò columbarium conuenientissimè appellari potest, eò enim columbæ tantum ingredientur. Et ideo Dei filius monuit homines, dicens. Estote simplices sicut columbæ. Coruis enim nigris, & fœdis in cælesti hoc columbario locus non est, nisi prius in columbas mutentur. Et hæc causa est, cur sponso non satis fuit dicere, quòd sponsa, quæ est anima iusti, oculos habet columbæ: verum etiam columbam absolutè vocat. Cùm enim dixisset: quàm pulchra es amica mea, oculi tui columbarum, inferiùs dixit, aperi mihi columba mea. O quot ac quantas excellentias, hoc columbæ nomine Spiritus Sanctus significat synceritatem, & bonæ æstimationis splendorem, quia pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Significat lachrymarum abundantiam, quia columba gemitum pro cantu habet. Significat etiam fidem, quam anima diuino sponso seruare debet, quia columba non miscetur indifferenter, vni tantum sociatur, Cùmque columbus, vt experientia videre est, zelosissimus sit: càm foris venit ad locum, vbi columba est, quasi aliquid suspicetur, concutitur, & turbatur, attollit pectus, & tanquam iratus gemit, eam hinc inde circumit, & rostro aliquando ferit: quæ omnia singulari

Simile. *Matth. 10.* *Cant. 4.* *Cant. 5.* *Psalm. 67.*

mansuetudine columba perfert, quia nec fugit, nec se defendit, donec eius patientia columbus mansuefit, iras deponit, & suspicionis oblitus ad amores redit. Quæ omnia animæ sanctæ mansuetudinem & patientiam repræsentant, quæ si diuinus sponsus eius amoris zelosissimus aliquando irascitur, & aduersi aliquid ei in hac vita permittit accidere, nè suum amorem in alio collocet, perfert & tolerat omnia, donec eius mansuetudine motus, mansuetus factus, & mitis, eam suauissimis cæli delicijs, & amoribus consolatur. Vt igitur has columbas in cælum pater æternus attraheret, mansuetissimam hanc columbam Iesum Christum redemptorem nostrum immisit, quæ fuit diuinæ fruitionis suauitate depasta, vt fatetur Ecclesiasticus, eius nomine dicens. Spiritus meus super mel dulcis. Os habuit suauissimum, & ita verba loquutus est suauissima. Alas etiam dulces habuit: quæ sunt admirabilia eius opera & ita & verbis, & operibus, ad sanctissimam suam legem homines conuertit, quorum primi fuerunt Apostoli, qui cum relictis retibus sequuti sunt. Quibus etiam vt alias columbas attraheret verba dedit, & opera admirabilia, vt ijs pollicitus est dicens: dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri. Ex his omnibus fratres intelligetis quanti nobis referat curare, vt columbæ fiamus, id est, eius conditiones habeamus, vt superius declaraui: si in cæleste illud columbariũ admitti volumus. Res est admiratione digna, quam ob causam cum Christus redemptor noster mundum vellet ad suam obedientiam redigere, huius operis ministros sibi, & coadiutores elegit rudes homines, qui nihil ferè sciebant, præterquam retia reficere, & piscari. Huic dubitationi respondetur: huiusmodi elegisse, vt admirabilem suam potentiam magis ostẽderet, & humanam superbiam ita euerteret: vt intelligeretur Dei opus hoc esse, non hominum. In operibus artificialibus, quò maior laus instrumẽto tribuitur, eò maior detrahitur artifici. Si quis calamo bene præparato scribit quãuis optime scribat, dici tamen solet hoc calamo quiuis optime scribet: quòd si male præparato optimè nihilominus scribit, laus omnis, & gloria scriptori tribuitur, qui tam malo instrumento opus fecit tam bonũ. Hæc igitur fuit Dei gloria admirabilis, qui tam vili instrumẽto opus fecit tam singulare, vt est mundi ad fidem conuersio. Et hoc est quod Diuus Paulus ait his verbis. Habemus thesaurum istum

Ecclef. 24. Luc. 12. Simile. 2. Cor. 4.

7 in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis,
id est, prædicationem Euangelij posuit Deus in infimis hominibus, vt infirmitas vasculi facile declaret, hæc tam magnifica opera nequaquam à tam infimis vasculis facta fuisse. Hoc idem docuit, dicens. Misit me Christus, euangelizare, non in sapientia verbi, vt non euacuetur crux Christi, idest, ne humano artificio animarum conuersio facta videatur, & honor Iesu Christi cruci detrahatur. Et inferius sese magis declarans ait: videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnē, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: vt non glorietur omnis caro in conspectu eius, quia si sapientes elegisset, potuissent gloriari dicentes: hoc sapientia nostra factū est. Clamauerunt filij Israel ad Dominum, qui suscitauit eis
8 saluatorem vocabulo Aioth, qui vtraque manu pro dextera vtebatur, quod sacra scriptura notauit, vt doceret, quid Principes, & Gubernatores præstare debeant, suos nimirum subditos ab exterioribus inimicis defendere, & ab interiorum tyrannide. Sunt enim plurimi, qui vna tantum manu pugnant, & subditos suos ab externis inimicis tuentur, non ab internis, qui propria cuiusque vitia sunt, & affectus. Vbi nos legimus, vtebatur vtraq; manu pro dextera in Hebræo habetur, erat Aioth inualidus manu dextra: quo significatur quam bonus artifex est Deus qui instrumentis vilibus, & infirmis admirabilia operatur: vt eo duce, qui inualidus erat manu dextra, quod plurimum ad rem facit, de qua loquimur. Et ideo fratres, cùm nos inutiliores, & imbecilliores nobis esse videbimur: tunc confidere maxime debe-
9 mus, conuenientiora diuinæ operationis instrumenta fore: vt Dominus infinitam suam sapientiam, & potentiam in nobis ostendat. Hanc ob causam ait propheta Isaias. Et non dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus. Eunuchis, qui custodierint sabbatha mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea locum, & nomen melius â filijs, & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. Benedicta sit ò Domine altissima tua maiestas, qui tantam his verbis fiduciam hominum imbecillitati præbes. Neminem desperare iubet, quamuis se noscat infirmum eius se voluntati subijciat, qui res admirabiles ea ipsa infirmitate poterit operari.

1. Cor. 1.

Iudi. 3.

Isai. 56.

Acto.10. Ait igitur sanctum Euangelium. *Ambulans Iesus iuxta mare Galilaæ*. Quærebat Dominus, cui benefacere posset, de quo Diuus Petrus. Qui pertransit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo. Hac de causa deambulabat Iesus iuxta mare: non vt otiaretur, vt plurimi, qui domi Deum offendendo defatigati per hortos, prata, & alia loca amœna deambulant: vt hic quoque rursus offendant, & alios, vt offendant, inducant. Quemadmodum Christus, Dei filius singulis horis, & momentis domi, & foris stans, & ambulans sanctis rebus occupabatur: ita homines sunt, qui omnibus horis, & in omni loco sunt ad innumerabilia prope mala committenda parati. Magna est profecto confusio, quod viuant hodie Christiani, tanta cum negligentia, acsi ad edendum tantum ad ludendum, ad deambulandum ad omnia scelera, & mala nati es-
Sap.15. semus. De his dicit Sapiens, AEstimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum. O cæcitatem horribilem ita viuere acsi alia vita non esset, nec Deo actionum nostrarum ratio reddenda. Qua in re plus peccant nobiles, & diuites, quam pauperes. Et ita de his queritur Domi-
Hiere. 48. nus, dicens: Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit in fæcibus suis nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abijt, idcircò permansit gustus eius in eo, & odor eius non est immutatus. Hoc enim in nobilibus, & diuitibus accidit, qui cùm ab adolescentia sua in delicijs, & omnium rerum abundantia educati fuerint: fæces, quæ peccata sunt, ita in his resident, vt mores mutare nesciant: sed semper in eodem vitæ sapore, & odore persistunt, Dei gustui insipidi & inter homines infames. Hoc enim significat, saporem malum, & odorem habere, per fœces autem peccata significauit. Et hoc
Sopho. 1. propheta Sophonias declarauit his verbis: & erit in tempore illo: scrutabor Hierusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis, qui dicunt, &c. O infelices peccatores in peccatorum fœcibus defixos, quid vobis fiet in eo Iudicij die, nisi nunc vos mutare curatis, & transfundi de vase in vas? Omittite igitur fratres inutiles istas deambulationes: sed potius foramen vobis aliquod quærite, in quo peccata vestra deplorare possitis.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilaæ: Et cum diues esset thesaurum

suum

13 suum secum habebat, vt si necessitas aliqua occurreret, opem ferre posset. Non vt nonnulli facere solent, qui quamuis diuites sint, domo exeunt sine crumena, & si pauper ab ijs eleemosynam petit, promptam habent excusationem, domi crumenam reliqui. Discite crudeles à diuino hoc præceptore, qui cum deambulatum exibat, thesaurum suum secum semper habebat: & cùm duos hos fratres vidisset egentes, vt opem ferret vocauit dicens. *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Quasi diceret: singularia vobis beneficia polliceor. Idem & vobis faciendum est, vt vos pietatis oculis Deus aspiciat. Audite quid dicat Spiritus Sanctus. Fili eleemosynam pauperis ne defraudes. Animaduertite, vt eleemosynam pauperis esse dicat, & quod suum est non esse illi denegandum. Ne existimetis beneficium maximum esse cum datis, sed fraudem esse, cum denegatis quod *Eccle.4.*

14 si illi, qui rem sudore suo, & labore acquirunt fraudem committunt, nisi pauperum necessitati medentur cum possunt, & cùm fieri hoc Dominus iubet: quid de Ecclesiasticis dicendum erit, nisi pij sunt, & misericordes? Horum enim redditus iustiori titulo pauperũ eleemosynæ vocantur: & maiorem omnino fraudem cõmittunt. Idolo cuidam, quod vocabatur Bel offerebat populus escas plurimas, & vinum: quia Sacerdotes persuaserant illi, idolum ea omnia, quæ illi offerebant, comedere, illi autem (inquit sacra scriptura) fecerant sub mensa absconditum introitum, & deuorabant ea, neque solum illi, sed eorum quoque vxores, & filij: sed excitauit Deus Danielem, qui fraudem ex vestigijs Regi detegeret, qui eos seuerissimè puniuit. Nostris tempori- *Dani.4.*

15 bus populus Christianus multa templo offert, vt sunt decimę, primitiæ, & alia: & hæc offert sibi persuadens quod detracto eo, quod ad templi ministros alendos necessarium est: quod superest Deus, id est, eius pauperes comedunt. Certum enim est, quòd eorũ nullus, qui sanctis Ecclesijs redditus reliquerũt, voluit, vt ijs canes venatici alerẽtur, neq; alia fierent vana & profana: taceo de mulieribus & filijs, quod de hominibus Deo sacris, nec dum dici ferendum esse videtur. Verũ ingrediũtur plurimi sacerdotes per portas secretas, & absconditas vt redditus istos comedãt, & hi sunt, qui per ambitionẽ, & simoniam ad ecclesiasticas dignitates ascẽdũt de quibus Dñs: qui nõ intrat per ostium ille fur est, & latro. *Ioan.10.* Hi ex vestigijs cognoscuntur. Spectate eorum vitam, & quam

populo præbent exempla, & inde intelligetis an per ostium ingressi sint, an per absconditum introitum: pastores ne sint, an fures: ingressi ne sint Dei Ecclesiam, vt orent an vt comedant, quæ offeruntur, vt sacerdotes illi Bel, qui postquam in furto sunt deprehensi, morte pœnas dederunt. Nunc verò in Christiana republica, vix est qui malis nonnullis Ecclesiasticis dicat saltem male agis. Sed quamuis in hac vita impunè peccent, nisi sese emendent pœna eos expectat æterna.

At illi continuo relictis retibus sequuti sunt eum. O quot hic adestis quos sæpius Deus vocauit, & à malo recedere optantes, pigritia tamen vos in eo detinet. Sicut ostium voluitur in cardine suo ita piger in lectulo suo. De vno quoque peccatorum hoc dicitur, qui pigri sunt, & negligentes. Ostium quamuis hinc inde circumagitur, semper tamen hæret in cardine: ita piger bonis desiderijs huc illuc mouetur, quæ Deus in eo imprimit, sed nunquam exit è peccato & in eo tanquam in cardine ostium voluitur. De his etiam dicitur. Leo est in via (dicit piger) & leæna in itineribus. O superbe, dæmon tibi Leo factus obijcitur, nec te Iesum Christum per humilitatis, & cæterarum virtutum iter sequi sinit. Si ignoscere vis, pusillanimitatis existimationem opponit. Si viuendi mediocritate contentus es, & vestium, & supellectilis pompam contemnis, cæteris te contemptui fore ait, Si aliena restituis, de necessitatis periculo admonet. Hic est Leo, qui in virtutis via occurrit. Leæna autem glossa ait: præteritorum peccatorum esse delectationem, quæ te ne Iesum Christum, redemptorem tuum sequaris alacriter remorantur: & ita per dirupta, & periculosa rupium, & saltuum itinera vagaris incertus: vt vagari solent ij, qui rectum, & planum iter Leonem fugientes reliquerunt. Dicere volo, quod si Iesum Christum sequeris, diuinæ eius legis præcepta seruans quietus, & securus viues: & si hæc, quæ difficilia quidem videntur, fugis, in plurima pericula, & labores incides. Hanc ob causam inter laudes, quas Spiritus Sanctus animæ iustæ tribuit, vna est, & potissima, accinxit fortitudine lumbos suos, roborauit brachium suum: & addit, fortitudo, & decor indumentum eius. Merito vocat fortitudinem indumentum, quia quemadmodum vestis non vni tantum membro, sed omnibus vtile est, ita fortitudo communis est virtus, quæ non vni tantū virtuti, sed omnibus inseruit.

Proner. 26.

Prouer. 26.

Glossa.

Prouerb. 31.

Simile.

Quæ

19 Quæ enim virtus, dicite obsecro, sine fortitudine exerceri potest, cum omnes repugnantiam habeant? Anima sine fortitudine est tanquam miles inter armatos hostes inermis, quem quiuis facillime superare potest. Rogate igitur fratres Dominum, vt vos hac virtute muniat, quo maiori animo retia ista, quibus vos irretitos video relinquere possitis: & redemptorem vestrum magna cum alacritate sequi. Mundi creaturæ omnes, retia quædam sunt quibus homines leues, & infirmi capiuntur. Pulchritudo illa, & voluptas, qua alliciuntur est esca, vt ea inuitati facilius retibus implicentur: quæ non ipse dico, sed sacra scriptura affirmat, dicens. Creaturæ Dei factæ sunt in tentationem animæ hominum, & in muscipulam pedibus insipientium. Quæ non ita intelligenda sunt, ac si Deus creaturas fe- Sapi.14.
20 cerit, vt hominibus tentatio essent, & laquei. Non enim eas ideò tam pulchras effecit: sed vt per eas ad diuinum eius amorem attraherentur. Verùm homines sua malitia eas sibi retia effecerunt, vt sese earum illicitis amoribus irretirent, creatorem suum propter eas deserendo. Et ideò sententiam illam statim limitauit, nam cùm dixisset, factæ sunt in tentationem, addidit, & in muscipulam pedibus insipientium: significans insipientes tantũ decipi. Hæc igitur retia sunt nobis relinquenda: scio tamẽ hoc hominibus persuaderi difficile posse, quia si id quod furati sunt non sine dolore restituunt, quanto magis id, quod proprio sudore, & labore acquisierunt? Egebat Adam societate, quia, vt dicitur: non inueniebatur ei adiutor similis eius inter omnia bruta animantia: decebat autem, vt mulier, quam Deus illi datu- Gene.2.
21 rus erat in sociam, ex eodem Adam egrederetur: vt eam plus amaret, & vt omnes ab vno principio orti maiori vnitate, & concordia coniungeremur. Verum nè ægrè ferret Adam vnam sibi de costis eripi, quamuis in eius vtilitatem fieret: immisit Deus soporem, id est, extasim in Adam, vt hoc modo sopitus costæ dolorem non sentiret. Potuisset quidem Deus costam ei, sine dolore eripere, quamuis sopitus non esset, sopire tamen maluit; vt doceret nos, quòd vt homines mundum sine dolore relinquant, sopire eos debemus: & vt dormiant persuadere, id est, vt diuina contemplentur, & orationis, & meditationis amici sint: hoc enim cælesti somno, & extasi ab humanis rebus sine dolore, imò, magna cùm voluptate auellimur. De

aliquo, qui diues sit dicere vulgariter solemus, [*Es hombre que tiene costilla.*] Hanc igitur costam: si dormire scit, idest: orare, & meditari sine vllo dolore dabit. Quoties fratres rogaui vos, vt aliquam temporis partem in rerum diuinarum consideratione velitis insumere? Iterum nunc rogo, & toties rogabo, quoties sese offeret occasio: inde enim discetis creaturarum amorem ex animo deponere, & in creatore collocare. Quòd si hoc somno sopiti non estis, non modo costam, sed nè duo quidem minuta sine dolore vobis elici poterunt. De hoc diuino exercitio ea verba intelligenda esse puto: Lætare cum muliere adolescentiæ tuæ, Cerua charissima & gratissimus hinnulus: vbera eius inebrient te in omni tempore, in amore eius delectare iugiter. Hinnulus gratissimus est Spiritus Sancti gaudium; quod in contemplatione acquiritur: vbera eius sunt fructus eius, qui animam alunt, & admirabili voluptate perfundunt. O verba diuina, imprimat ea Dominus in cordibus vestris. Mulier adolescentiæ tuæ vocatur hæc cælestis sapientia, & diuina conuersatio quia ab adolescentia eam amare debemus; & in eius suauissimis amplexibus exerceri. [*O sancta Maria señora.*] Hæc si facerent homines, qua puritate, & amore, quo gaudio, & voluptate viuerent? Hanc amaui, & quæsiui eam â iuuentute mea, & quæsiui sponsam mihi assumere, & amator factus sum formæ illius: de iusto dicitur. O Deus Deus ô Deus maiestatis infinitæ inclina Domine pro tua clementia horum, qui me audiunt, corda, vt hinc pulcherrimæ huius mulieris amatores discedant. Hoc optabat Dauid cum dicebat. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt videam voluntatē Domini: vbi Diuus Hieronymus ex Hebræo vertit: vt videam pulchritudinem Domini, quia vnum ex præcipuis contemplationis exercitijs est, Dei pulchritudinis cōsideratione delectari. Quod si adolescentiam vestram fratres, sine mulieris huius cælestis amore transegistis, tempus adhuc superest: nunc nūc quàm primū eam amare incipite, & præterita damna compensabitis, & relictis rebus (imò & vobis ipsis) Dominum sequemini, se enim ipsum relinquere res est maioris momenti, & quæ plus ad diuinam hanc sequelam confert. Narrat Diuus Antoninus, quod cū Socrati dixisset quidam, sese hominum familiaritatem reliquisse nihil tamen hoc sibi ad animi quietem profecisse, interrogauit Socrates, an seipsum secum adduxerat, cùm ab hominum familia

Prou.5. — *Sapi.8.* — *Psalm.26.* — *Hierony.* — *D. Antoni. 1. parte.*

milia

25 miliaritate receſsit: & cum ita eſſe reſpondiſſet, igitur (inquit) ſolus non eras, aderat ſocius, & quod peius eſt, malus ſocius ſi tecum tu ipſe aderas, tu ipſe tibi prius relinquendus eras, (ideſt, propria voluntas,) quam ſi reliquiſſes, nec ab ea te trahi ſineres, quietiorem omnino, & meliorem vitam inueniſſes. O admirabilem Gentilis philoſophi ſententiam: quam quoties plurimi experimur, qui mundum reliquimus, & tamen nihil in moribus, & vita profecimus: vani, ambitioſi, auari, eodém fere modo ſumus vt antea. Iam ſcitis fratres in vnoquoque veſtrum duos reperiri, in vno quoque hominum (ait Diuus Paulus) duo ſunt homines. Hoc ſcientes quod vetus homo noſter ſi- Roma. 6.
mul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato. Homo vetus eſt corruptio illa, quæ ex Adam ad
26 nos hæreditario quaſi iure peruenit. Homo nouus eſt renouatio illa ſpiritus, quam per merita Chriſti Redemptoris noſtri accepimus. Cum igitur corruptionem illam relinquimus, & renouationem hanc ſequimur, tunc nos ipſos relinquere dicimur, & Ieſum Chriſtum verum ducem huius glorioſiſsimi Apoſtoli imitatione ſequi, qui quamuis retia reliquit, quibus piſces capiebat, alia accepit, vt homines piſcaretur, ideſt, euangelicam doctrinam, nam quemadmodum retia ex plurimis funiculis, & filis conſtant ab vno tamen puncto incepta in puncto terminãtur, ita Euangelij doctrina quamuis præcepta plurima, & conſilia continet, duobus tamen punctis includitur, quæ ſunt Dei amor & proximi, in eo quod ad volũtatem pertinet: nam quod ad intellectum pertinet, duobus etiã punctis includitur, id eſt, articulorũ,
27 fide eorũ quæ ad diuinitatem pertinent, & eorum quæ ad humanitatem. Præterea quemadmodum rete aquam continere non poteſt, ita etiã doctrina euangelica non bona hæc temporalia, quæ mundi huius aquæ ſunt amariſsimæ captare debemus, ſed homines piſcari, vt Dei ſint cibus. Hanc ob cauſam aiebat D. Paulus: 2.Cor.12.
Non quæro veſtra, ſed vos. Hic veſter, ò patres in veſtris prædicationibus finis eſſe debet, homines in profundo peccatorum pelago demerſos extrahere, vt peccato moriantur, & ſolo Deo viuant: aquas verò bonorũ temporalium exire ſinite. Et quemadmodum piſcatores nauiculã habere ſolent, vt ex ea melius rete iacere poſſint, & plures piſces capere: ideo glorioſus hic Apoſtolus Andreas in cruce tanquã in naui poni ſummo cũ gaudio paſſus eſt, & in ea

per duorum dierum spacium crucifixus vixit, vt inde sanctissimæ suæ doctrinæ retia melius explicaret, vt prædicandi munus ad quod vocatus à Deo erat, exerceret. O rem admirabilem: Christus redemptor noster crucis meditatione cohorruit, Andreas ad crucis aspectum exiluit. Quiá nimirũ Christus cum timebat Andreæ erat humanitate vestitus, cùm gaudebat Andreas, Christi erat fortitudine vestitus. Timuit enim Christus redemptor noster nè nos timeremus. In hoc æquum est, vt prælati, & sancti Euangelij ministri veros sese Christi seruos esse ostendant, vt crucem nimirum ascendant, & labores libenter subeant: vt piscentur animas, quæ tanquam pisces voluptatum aquis demersi, natant in
Psalm. 103. hoc mundi mari. Ita enim eum vocauit Dauid dicens. Hoc mare magnum, & spatiosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus. Dixit spatiosum manibus, & non pedibus, quia quamuis amplus sit mundus, angustus tamen est, vnius tantum auari, & ambitiosi desiderijs, qui illum vno si posset haustu absorbere vellet. Manibus etiam spatiosus est, & amplus, tanta enim hominum in bonis operibus pigritia est, & negligentia, vt satis spatij ijs relinquatur qui se se in virtutibus exercere voluerint. Qui eleemosynam dare optauerit, saltem hoc non ideo omittet, quia alij vicem præuenientes acceperint, omnium pauperum necessitatibus succurrendo, plurimæ illi supererunt. Qui orare voluerit, Ecclesiam non inueniet adeô plenam, & occupatam, vt locus illi ad orandum non sit: & ita de alijs bonis operibus. Hoc igitur significat spatiosum manibus. In hoc mari Dei serui piscari debent peccatores, quamuis crux illis, & mors esset subeunda. Et ita mutuô nobis auxiliantes gratiam à Deo hic consequemur, & in cælo gloriam, ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius, Amen.

1 # DOMINICA SECUNDA in Aduentu Domini.

CONCIO PRIMA.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. 11.

CVM memoriam Dei filij in hunc mundũ aductus sancta mater ecclesia hoc tempore celebret: cùm nos redempturus aduenit,
2 euangelia nobis quædam proponit, in quibus certissimæ huius veritatis testimonia continentur: vt hodiernum. Huius initium magnam nobis admirationem parit. Res enim admiratione digna videtur, virũ hunc tam heroicum D. Ioannem Baptistam Dei adeò familiarem, cuius vita tantæ erat vtilitatis, in vinculis esse. Manum illam, quæ Deum hominem factũ digito indicauit dicens: ecce agnus Dei, ferreis manicis esse deuinctam. Linguæ illi, quæ tam clarũ summæ veritatis dedit testimonium, tantum esse silentium impositum. Libertatem illam, qua in deserto tanta cum sanctitate viuebat, carcere esse inclusam. Virum illum, qui Iordanis aquis Christum Dei filium baptizauerat, dignus â Deo factus, vt æterni pa-
3 tris compater esset, talem (inquam) virum in carcere crudelissimi tortoris manu proprio sanguine baptizari. O admirabile spectaculum, quod subliniiora etiam ingenia stupida reddere admiratione potest. Et vt admirabilior res videatur, animaduertite verba illa Canticorum: en lectulum Salomonis, sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, vniuscuiusque ensis super femur suũ propter timores nocturnos. Quorum verborum verus & legitimus sensus est, per lectulum iustum significari: nam in peccatore videtur Dei maiestas quodammodo pressa esse, & contracta & eius magnificentia in angustum deducta, quia eius opera & effectus impedit, & ita vnum ex maioribus malis, quæ peccatum facit est, Dei

Ioan. 1. *Cant. 3.*

bonitati impedimento esse. Diuinæ enim bonitatis inclinatio est, seipsam communicare, quam communicationem peccatũ impedit. In iusto verò iacet Deus tanquam in amplo lectulo, & extenditur, & ita Hebræum nomen quod lectulum significat, ab extendendo, & dilatando deducitur. Sexaginta verò fortes diuersa Dei auxilia significant, quæ vndique iustum ambiũt. Quod nostra translatio ait optimê: omnes tenentes gladios: si verbum interpretemur ex verbo. In Hebræo est, omnes capti, siue apprehensi gladijs: quo significatur ipsa Dei auxilia ab ipsa auxiliandi inclinatione & desiderio apprehendi, quæ mira exaggeratio est. Vniuscuiusq; ensis super femur suum significat, quam parata Dei auxilia sint, vt iusto accurrant. Propter timores nocturnos, id est, propter damna, quæ timet iustus in huius sæculi nocte.

Sap. 3. Quæ cum ita sint cur tot enses ad iusti auxilium parati, virum hunc iustissimum ab hominum vi non defenderunt? verbis diuinæ scripturæ respondebo. Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis, vel vt alia translatio habet, tormentum malitiæ quæ peccatũ est. Maxima omnino prærogatiua & excellentia, iustorum animas talem meruisse locum: vt de ijs dicatur in manu Dei sunt, vbi eas defendit, vt non à corporis laboribus, sed à peccato tangi non possit. Et hoc mysterium illud fuit, cur ipse Dominus prophetæ Ezechieli dixerit,

Ezech. 3. vt adamantẽ, & vt silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos. Adamas enim quamuis feriatur, non læditur: imò si sagittis percutis, resiliunt & reflectuntur in te ipsum sagittæ, ita & iustorum persequutiones persequutoribus ipsis detrimento esse solent. Cum igitur certum hoc in sacra scriptura sit Deũ seruis suis tribulationes, & persequutiones permittere: inferri ex eo potest quanti ijs referat sese fortitudine armare, vt aduersa forti animo tolerare possint, & ijs magnas sibi coronas acquirere. Hoc illud est, quod

Prouer. 30. muliere illa significare voluit Spiritus Sãctus: de qua dicitur, mulierẽ fortem quis inueniet? procul & de vltimis finibus pretiũ eius. Et cûm exaggerauerit, quam difficilis sit, & rara fortitudo, narrat statim admirabiles eius effectus dicens, confidit in ea cor viri sui, & spolijs non indigebit: reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ suæ: quæsiuit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum. Quibus verbis, & alijs quę sequuntur significat fortitudinem esse tanquàm mulierem diligentissimam,

quæ

7 quæ domum, & omnes qui in ea viuũt, rebus necessarijs instruit.
Sermone integro opus esset ad omnes huius præstantissimæ virtutis effectus declarandos, qui eo in loco à Spiritu Sancto varijs & diuersis metaphoris referuntur. De duce Veneto dicitur: quotannis mari solenni quadam cæremonia nubere, & in huius fœderis signum annulum in mare proijcere: quo significat precipuã eius curam esse debere nauium & triremium classem apparare, & instruere: quia inde lucrum omne, & vtilitas in eam rempublicam manat. Ita virtutis amicus huic mulieri, quę fortitudo est patientiæ & tolerantiæ mater, nubere debet, & eam tanquam vxorem amatam amplecti: ita enim citò virtutum diues eueniet. Cũ igitur sciamus cur Deus iustos affligi, & tribulari permittit, ęquũ est etiam vt sciamus quam ob causam iusserit rex Herodes san-
8 ctissimum hunc virum vinciri. Quam refert Diuus Marcus: ipse (inquit) Herodes misit, ac tenuit Ioannem; & misit eum in carcerem propter Herodiadem vxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Ioannes Herodi: non licet tibi habere vxorem fratris tui. Plurimos D. Ioannes reprehendit, vt ex sanctis Euangelistis constat, verũ nemo de eius morte cogitauit præter Herodem, nemini tam ingrata, & odiosa veritas fuit, vt illi, qui rex erat. O quam miseri hac in re sunt reges, & potentes, quibus nemo ferè vera dicere audet, hi quidem quia nullum Psalmũ canere volunt præterquam, placebo Dño, alij quia ne audiantur, sed potius persequantur, timent. Cum lasciuus ille rex Baltasar cum vxoribus, concubinis, & regni sui optimatibus in conuiuio potaret: & vasa aurea, & argentea quæ è templo Hierusalem eius
9 pater attulerat, profanaret, in eadem hora (inquit textus) apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ: scribebat autem pænam, & supplicium, quod Deus illi præparabat. Admirabile hoc fuit mysterium, quo Deus significare voluit æquum esse vt in regum, & principum palatijs parietes ipsi loquantur: cùm homines loqui nõ audeãt, & veritas in lapidibus manu â cælo dilapsa scribatur, cùm in terra ore eam pronũtiare audeat nemo. Quod nam naturæ secretum esse, dicemus, vt arbor altissimis humi fixa radicibus vento euellatur, arundo verò vix luto inhærens eiusdem venti impetu perculsa euelli non potest? dico quia arbor vento resistit, vi vim propellit ventus: arundo verò non repugnat,

Marc.6.
Psalm.114.
Danie.5.
Simile.

pugnat, sed infirma & imbecilla inflectitur, & eum liberè sinit excurrere: & ita cùm nullam ventus inueniat repugnantiam, nullam ei vim facit. Hoc ipsum in potentium domibus accidere solet, Dei seruum, qui firmissimas in virtute defixas habet radices statim eijciunt, hominem verò perditissimum, qui in vitiorum luto radices habet, diu ibi perseuerare videbitis. At quomodo euellunt arborem, & non arundinem? quia nimirum vento arbor resistit, arundo, quoquò impellit ventus, inclinat. Iustus domini vitijs, quæ superbiæ, & vanitatis sunt venti, repugnat, ideo deijcitur: peccator verò, qui tanquam arundo inflectitur, & domini vitia non modo non reprehendit, sed laudat, hic alitur, hic amatur. Legitur Noe posteros quosdã dixisse: venite faciamus nobis turrim, cuius culmen pertingat ad cælum. Perfici autẽ turris non potuit, quia confudit Deus linguas eorum: ita vt alter alterius linguã non intelligeret, & qui in inferiori turris parte erãt, non ea cæmenta præberent, quæ, qui in superiori parte ædificabant, ab ijs petebant: nam si petebant calcem, dabant arenam, cũ petebant arenam, aquam præbebãt, & sic magna erat rerum omnium perturbatio. Turris quam mundani ædificant, vt nomen suum extollant, & famam sibi, & gloriam acquirant, tam diu durat, quàm diu qui in inferiori turris parte sunt, materiã, & cæmenta præbent quæ petũt ij, qui in superiori parte sunt. Mũdi fauor, & gratia tam diu durat, quàm diu, minores maiorum voluntati obsequuntur: quod ipsi volunt loquuntur, vitia eorum laudant, & in ijs opem & auxilium præbent (hoc enim est materiam & cæmenta præbere, quæ petunt) at cùm secus fit, & aliud quam ipsi volunt, præbent: cùm eos reprehendunt, & eorum vitijs opem ferre recusant: statim cessat ædificium, & euertitur. Hanc ob causam imperfecti pigrescunt, & vera dicere nõ audent. At Diuus Ioannes Spiritu Sancto plenus scelus illud nefandum, vt fratris sui vxorem viuente fratre, publicè ducere auderet Herodes, acerrimè reprehendere non timuit. Ita hoc vitium cæcos homines & amẽtes reddit, vt affirmat propheta Oseas dicẽs: fornicatio, & vinũ, & ebrietas auferũt cor. O admirabilem exaggerationem: vix potuit sanctus Propheta paucioribus verbis mali huius vim melius explicare, quã ebrietati illud cõparando. Quemadmodum enim ebrietas iudicio homines priuat, qui eo tempore nihil à stulto, & amẽte differũt: ita hoc vitium homines bestijs similes reddit.

Gene.11. *Ose.4.* *Simile.*

13 dit. Hoc rectè sacra scriptura expendit, cùm ait: fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: at illi comederunt & biberunt, & adorauerunt Deos earum. Initiatusq; est Israel Behelphegor, idolum erat hoc obscœnissimum, quod ab alijs dicebatur Priapus. Ex hoc igitur intelligitur, quo nos carnalis delectatio cæcos, & amentes rapiat. Quis crederet populum illum Israel à Deo electum & edoctũ ad tantã mẽtis cæcitatem deuenturum, vt obscœnissimum idolum adoraret? libido nimirum, & luxuria causa fuit. Subdit eo loco textus: quod Moyses & omnis turba flebant ante fores tabernaculi, dum idololatræ illi fœdissimæ adorationi operam dabant. Nunc autem maiorem ferè mundi partem eidem Behelphegor idololatriæ deditam videmus, & vix est, qui Moysis imitatione deploret. *Nume.* 25.

14 Illi Dei iussu in eodem loco pœnas morte dederunt, nunc verò vix est, qui reprehendere saltem nostros idololatras audeat. Verũ non ideò miseri carnales Dei manus effugisse existimate, hoc enim vitium seuerissimè Deus punire solet. Quod tunc declarauit cum terram lasciuia, & luxuria plenam spectans dixit: non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Vbi Hebraicè legitur, non litigabit spiritus meus cum homine, quia caro est, id est, nolo cum homine verbis contendere, sed operibus eum seuerissimè punire, quandoquidem carni deditus est. Inferius autem dixit: delebo hominem quem creaui, à facie terræ, ab homine vsque ad animantia, à reptili vsque ad volucres cæli. Omnia deleuit, ita vt animal nullum (præterquam pisces quia nõ carnali coitu, sed alio modo multiplicantur) supplicij immune fuerit. *Gene.* 6.

15 Alia peccata solet Deus reprehẽsionibus punire, hoc verò punit operibus. Videte, vt Iudæ filiũ Iacobi nepotẽ punijt: de quo legitur quòd quia obscœnũ quiddam, & turpe cõmitteret, id circo percussit eum Dominus, quòd rem detestabilẽ faceret: & ita infelici morte mortuus est. De septem verò Saræ maritis legitur quod dæmonium occidit illos. Et additur, ab angelo illius supplicij causa, quia coniugium susceperant, vt suæ libidini vacarent: sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. O *vala me la beatissima Trinidad.* Quot hodie huiusmodi peccata, & scelera fiunt, quæ si Deus statim non punit, nè obliuione id fieri existimetis, nam quo magis differtur, nisi correctio sequatur maior erit pœna. Nam si eos, qui tot ab eo beneficia non acceperant, puniebat, *Gene.* 38. *Tobi.* 6. *Psalm.* 31.

quantò

quantò magis vos puniet, quos maiori obligatione deuinxit? aduertite, obsecro, fratres hæc, quæ vobis Dei nomine dico, nè posteà maioris condẽnationis causa fiãt. Hoc igitur peccatũ fuit quod infœlicem hũc regẽ Herodẽ adeò excæcauit, vt propter Herodiadẽ virum hũc sanctissimũ in carcerem detrudi iusserit. Ex quo infertur, quod de homine carnali quodcũq; malũ præsumi potest. Ideò de Magdalena dixit D. Lucas, quòd erat peccatrix indefinite: quòd si petitis, quo peccati genere erat peccatrix? quocũq; quia carnalis erat, & ideô hinc multa alia vitia habuisse sequitur. Et ita de ea dixit D. Marcus: de qua eiecerat septẽ dæmonia: per quæ D. Gregorius ait, septem peccata mortalia intelligi. Magna inter peccata communio, & societas est, quia sibi inuicẽ dispositio sunt. Hoc significauit D. Paulus dicens exhibuistis membra vestra seruire iniquitati in iniquitatem. Et D. Lucas hanc Herodis crudelitatem referens ait, adiecit & hoc super omnia, & inclusit Ioannem in carcerem. Animaduertite verba illa, & adiecit super hæc omnia, quibus significat plurima alia peccata, quæ cõmiserat, ad hoc aditum patefecisse. Peccauit infœlix adulterio, peccauit mox veritatis, & reprehensionis odio: inde ira consequuta est mox carcer, & vincula, & tandem capitis amputatio. Cum quereretur propheta Oseas Dei nomine, quod mundus malitia plenus esset his verbis: maledictum, & mendacium, & homicidiũ, & furtũ, & adulterium inundauerunt: addidit statim, tãtorum malorum causam dicẽs: & sanguis sanguinem tetigit. Vbi illa, &, est causalis, idest, quia sanguis sanguinem tetigit: quia peccatum peccati causa est. Nam quia homines nascentibus malis iter nõ intercludunt: hinc fit vt ijs plurimi obruãtur. Qua propter timete, obsecro, fratres prima peccata, neq; peccare audeatis dicẽdo: hoc tantum peccatũ cõmittã nõ plura. Peccata enim sunt tanquã cerasa: nam si ex cerasorũ aceruo vnũ tantũ sumitis, illud vnũ duo secum trahit: & duo illa, tria, & tria illa, quatuor: & quatuor illa, octo: & ita sese inuicem sequuntur. Idẽ in peccatis accidere solet. Quare si fortè Deũ aliquando offendere audetis, recidite statim peccatorũ filũ, priusquã volũtas in ijs resideat, & vires acquirat: posteà enim à malo magna cũ difficultate dimouetur. Voluit Hiel vrbem Hierico reædificare: cũ maledixisset Iosue Dei nomine eos, qui hoc facere ausi essent: & cũ vix primũ ædificij lapidẽ posuisset, mortuus est illi filius primogenitus, qui vocabatur Abirã: nec tamẽ ab opere cessa-

Luc. 7.
D. Mar. 16.
D. Gregor.
Roma. 6.
Luc. 3. c.
Ose. 4. c.
Simile.
3. Reg. 16.
Iosue. 6.

19 cessauit, sed dum ædificabat paulatim eius filij moriebantur, donec perfecto opere nullus ei filius superfuit. Liberet nos Deus ab animi obstinatione, & in malo perseuerantia posteâ quâm in voluntate radices egit.

Quãuis in vinculis esset Ioãnes, amor tamẽ vinciri nõ potuit, solutus erat & liber, & ideò in carcere de animarũ remedio, & rebus ad Dei gloriã pertinẽtibus agebat: nos vero tã miseri sumus vt minima quaq; aduersitate à virtutis exercitatione desistimus. At nõ ita homines magni, & virilis animi, quibus quãuis aduersa plurima accidãt, ea tamẽ quę prestare debẽt, nõ obliuiscuntur: & hanc verã esse existimo eorũ verborũ intelligentiã, anima mea in manibus meis semper: & legẽ tuã nõ sum oblitus. Phrasis est Hebraica: ad significãdũ aliquẽ in mortis periculo versari, vel mortis pe- *Psalm. 118.*
20 riculo exponi, dicere animã habere in manibus: vt dixit Ionathas patri suo Saul de Dauid, posuit animã suam in manu tua id est, morti se se tua causa exposuit, & pythonissa dixit ad Saul: Posui animã meã in manu tua: & ita hic, anima mea in manibus meis semper, & legẽ tuã nõ sum oblitus, significat, quãuis in mortis periculis cõtinuò verser cũ vndiq; ab aduersarijs meis mihi parentur insidiæ, nõ ideò Dñe, legis tuæ præcepta obliuiscor. Idẽ Dauid iusto loquẽs, tãquã singulare beneficiũ exaggerauit, per diẽ Sol nõ vret te, neq; Luna per noctẽ. Quasi dicat aduersa plurima & prospera, res sunt periculosę: verũ Deus te seruabit, ne prospera, cũ res tibi tãquã Sol claræ, & lætæ succedẽt, extollant: neq; aduersa, cũ res tristes tibi, & obscurę tãquã nox videbũtur, demittãt, & ad impatiẽtiã prouocẽt, imo vires & animos addant. Hoc fuit *1. Reg. 19.* *1. Reg. 26.* *Psalm. 120.*
21 mysteriũ illud cur Deus Moysi in rubo apparuit: nã in medio rubi magnus erat ignis, quo rubus ardebat, & non cõburebatur: quo significauit, eodẽ modo populũ Israel tot ac tãtis AEgypti afflictionibus, & laboribus oppressum nullũ tamẽ detrimẽtũ receptũ esse, quia Deus erat cũ eo. Ergò si Deũ habes, tribulationũ ignis lædere te nõ poterit, sed maiori tibi erunt vtilitati, & gloriæ. *Exod. 13.*

Mittens duos de discipulis suis &c. Animarum zelus, qui eum in Herodis carcerẽ incluserat, hic diem zelus effecit, vt è carcere ad Christũ Redẽptorẽ nostrũ duos hos discipulos mitteret. Vsus est vir sanctus hac cautela vt hi discipuli, Dñi fierẽt discipuli. Vtinã nostrę omnes cautelę in vtilitatẽ proximorũ fierẽt. Vtimini fratres cũ peccatoribus huiusmodi cautelis, adducite ad sermonem

caute-

cautela aliqua forte enim error in quo versantur illis eripietur, vel forte ad virtutem animum applicabunt. Ideò hoc vel illo modo adducite. Cùm voluit Christus, Redemptor noster Lazarum resuscitare, misit Martham vt vocaret Mariam, & cum ea venirent simul Iudæi, qui ad eam consolandum conuenerant, & videntes miraculum crederent in eum. Videtis cautelam qua vsus est, vt eos ad bonum attraheret. O si charitatem haberemus quot cautelas excogitaremus, vt fratribus nostris mederemur. Cũ viderentur discipulis Diui Ioannis opera, & miracula Iesu Christi nomen Diui Ioannis magistri sui obscurare, tacti inuidia vt homines imperfecti, quæ nam melior schola esset, Christi nè an Ioannis contendebant. Semper hoc malum in mundo fuit, vt si quẽ amatis, & illi fauetis alterius damno hoc fiat. Si deuotus es ordinis Diui Francisci, & eius sermonum, aliorum ordines, & sermones contemnis, & è contra: in quo vehementer erratis, nam virtus sequenda, & imitanda est, pardis nè, albis, an nigris vestibus induatur, nihil refert. Nunquam virtus est alteri virtuti contraria, sed vitio. Et tandem hinc infertur animi affectus homini esse impedimento, nè verum iudicare posit. Certum enim est opera & miracula Christi Redemptoris nostri præstantiora fuisse, & admirabiliora & tamen Diui Ioannis discipuli ita magistrum suũ amabant, vt nullus ei comparari posse sibi videretur. Quem errorem, vt illis D. Ioannes eriperet necesse fuit, vt ad Christum tanquam ad solem eos mitteret: qui eos in ignorantiæ suæ tenebris illuminaret. In Genesi dicitur: Vidit mulier quòd bonũ esset lignum ad vescendum. Videte quid amoris effectus efficere posit, vt quod proprius est effectus potentiæ gustus, oculo tribuatur. Ita Eua pomum illud amabat, vt illud videns bonum ad vescendum, & gustui gratum iudicauerit. Liberet vos Deus ab homine affectibus cæco, qui vt illi benefaciat quem amat, tibi malefacit: & in eo se non errare existimat. O quot hac de causa iniustitię fiunt, ò quot suffragia in electionibus iniustè dantur indignis magna cum Dei offensione, & conscientiæ onere. Verùm peto, cur ipse Diuus Ioannes hunc errorem ex discipulorum suorum animis euellere noluit, sed eos misit ad Dominum? huic dubitationi responderi potest, cognouisse gloriosum Baptistam hoc à se ipso præstari non potuisse: quidquid enim dixisset in sui ipsius contemptum, humilitati tribuissent. Et quo plus de sua virtute verbis

Gene. 3.

25 te verbis detraxisset plus eos eorum opinione confirmasset. Vnus Iesus Christus, eius vulneris medicus esse poterat, & ideô eos ad illum misit. Postquam Elias igneo curru à Deo raptus est, cùm 4.Reg.2.
prophetarum filij scire cuperēt, quid de eo factum esset: misit eos Eliseus per montes, & valles, vt eum quærerent: & cùm tres dies, ac noctes errassent, nō inuenerunt. Nō dubitabat Eliseus à Deo raptum fuisse Eliam, sed vt illorum dubitationem tolleret, misit eos, vt quærerēt. Eodem modo D. Ioannes misit discipulos suos, vt crederent, quod ipse sine vlla dubitatione credebat. Causam etiam eos mittendi fuisse existimo: quia vidit D. Ioannes populi illius duritiem, & cæcitatem, qui suum de Iesu Christo Dei filio, testimonium recipere nolebat: & cùm hanc ob causam magnum animo dolorem caperet, proximum se morti videns admirabile
26 quoddam artificium excogitauit, quo Dei filiū manifestare posset. Et hoc fuit, mittere suos discipulos, vt publicè hoc ab eo interrogarent. Quasi diceret: iam ô Domine, de te testimonium dedi, nec mihi fides præstatur, da tu de te ipso testimonium, & fortassè tibi credent. Existimabat sanctissimus vir magna cum prudentia, quod diuini redemptoris responsum magnam eorum tenebris lucem esset allaturum. Vt quemadmodum pater, & Spiritus sanctus, dederant de eo in Iordane testimonium: ipse etiam de seipso daret in maiorem fidei confirmationem. Et ita verê accidit, quia respondens Iesus ait illis: *Euntes renuntiate* Ioanni, *quæ audistis, & vidistis. Cæci vident &c.* Opera hæc quæ Christus Redemptor noster faciebat, modus, quo ea faciebat scilicet iubendo, & imperando tanquam Dominus, non deprecando, vt solent san-
27 cti, reddebat mirabilia: & eô magis, quia ea omnia, à prophetis anteà prædicta inueniebantur, à Messia facienda esse. Vt clariùs apparet ex illo Esaiæ vbi dicitur, ecce Dominus veniet, & saluabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Quæ omnia maxime Christum, verum Deum & hominem esse, & Messiam mundo promissum confirmabant. Sed Redemptoris modestiam (quæso) animaduertite: non ait, cæcos illumino, mortuos resuscito: sed, cæci vident, mortui resurgunt &c. Qui verè humiles sunt omnibus in rebus, tam in corde quàm in verbis humiles esse debent: superbi quod in corde habent, verbis ostendunt, vt Nabuchodonosor, qui superbia infla- *Esai.35.*

Daniel. 4. tus dixit: nonnè hæc est Babylon ciuitas magna, quam ego ædificaui in Domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? quæ cùm tam superbe, & gloriosè iactaret, vox de cælo ruit: tibi dicitur rex, regnum tuum transibit à te, & ab hominibus eijcient te, & cum bestijs, & feris erit habitatio tua, fœnum quasi bos comedes. Ita Deus superbos punit, etsi nunc cùm tot sint, non eodem supplicij genere punit, ne tamen securi sibi esse videantur. Nam nisi se emendent, eos Deus ad maiora mala reseruat. Quapropter fratres à veræ humilitatis magistro discite, & si quæ bona facitis, nolite gloriari dicendo: hoc vel illud feci, bonorum enim operum potissimam partem Deus facit etiãque si opera vestra cum sanctorum operibus confertis imperfectissima videbuntur. Quod per se albũ videtur, iuxta niuem positum ferè nigrum videtur. Si hoc facitis, vos sagitta illa non ferietde qua dicitur, Deum dilectos suos liberare, à sagitta volante in die, quæ vanitas est, & diei sagitta vocatur, quia prodit è luce bonorum operum, & herba est venenosa infecta. Interrogauit Pharao patriarcham Iacob, quot sunt dies annorum vitæ tuæ? respondit vir sanctus, dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt, parui, & mali. Quod tamen tempus à pueritia sua Deo seruiendo insumpserat & magnos quos habuerat labores patientissimè tulerat, nihilominus tamen ait, parui & mali. Quasi parum illi videretur, & imperfectum, quod fecerat. Ita & vobis videri æquum est. Recordamini cælestis illius doctrinæ, quam nobis diuinus magister dedit dicens: cum feceritis omnia, quę præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus. Quomodo Domine inutile nè est ieiunium? inutilis eleemosyna? minime, sed significat, ex his omnibus nullam Deo vtilitatem prouenire, serui inutiles sumus Deo scilicet, cũ vtilitas nostra sit. Et ideò nihil est cur nostra laudemus, quia quæ facimus bona in vtilitatẽ nostram facimus. Plurimũ notandũ est, quod inter signa, quæ dedit Dominus aduentus sui, vnũ est, pauperes euangelizantur. O rem stupendã: Sunt homines propriæ vtilitatis tam amici, vt Dñs affirmet admirabilẽ rem, & aliquomodo nouam esse, prædicare euangelium pauperibus à quibus nullum lucrum, nulla sperari posit vtilitas & pro ijs labores pati eos illuminandi, & regendi causa, sicut cæcis visum, mortuis vitam restituere, quia in hoc magna erga proximos charitas & amor ostenditur. Qui enim perfectè Deum

Simile.

Psalm. 90.

Gene. 47.

Luc. 18.

amat

31 amat omnes diuites,& pauperes ad eundem amorem vellet attra
here, quamuis de vita periclitandum esset. Cùm causam suam Act.26.
D.Paulus coram Agripa, & Festo defenderet, & verba quædam
interdum interponeret,quæ magnum quo tenebatur, desiderium
ostendebant: vt quotquot aderant omnes sese ad Christi fidem
conuerterent,dixit illi Agripa: paucis Christianum me facere
vis, in modico suades me Christianum fieri. Cui sanctus Apo-
stolus,opto(inquit)apud Deum & in modico,& in magno, non
tantum te, sed etiam omnes qui audiunt hodie fieri tales, qualis
ego sum. Vbi illud,& in modico, & in magno significare existi-
mo,quocunq; precio vel modico vel magno,etsi vita ipsa,& san-
guine hoc mihi emendum sit.Et hic intelligetis cur ad Philippē
ses scribēs dicat:testis est mihi Deus,quod cupio vos omnes habere Philipp.
32 in visceribus Iesu Christi,idest,vt amorē,quo vos amo,&vestram
salutem opto videretis.Neq; hoc solū admirabile est,vt Euāgeliū
pauperibus tāta cū libertate prędicatū sit,verū etiam vt illud pau
peres ipsi prædicauerint.Inter cætera enim quę admirationem no
bis parere debēt,est,videre quonā modo vsus sit Deus, vt cælestes
aduētus sui nuntij,& Euāgelica reciperētur. Elegit forsitā duode
cim Platones,an duodecim Demosthenes,& Tullios,vt hoc my-
steriū mūdo persuaderet?duodecim elegit pauperes, omnis elo-
quētiæ,&doctrinæ pręsidio destitutos.Et ita dicitur,quod mirabā Act.4.
tur scribę,& pontifices audiētes mirabilia,quæ loquebātur,D.Pe-
trus & D.Ioan.cōperto quod homines essent sine literis,& idiotę.
Hos igitur mūdi imperatores,& sapiētes Euāgelij iugo subiecisse
signū est certissimū diuini spiritus afflatu loquutos esse.Quare ele
33 gantissime D.August.dixit:nō cōuertit Deus piscatorē per ora- D. August.
torē,sed oratorē per piscatorē:non armis,sed spiritu.Hoc est mira de ver. Dñi.
culorū omniū maximū sufficiētissimū ad probādū Iesum Christū,
esse illū quē tandiu antea mūdus sibi promissū expectauerat. At
verò facilia erāt fortasse creditu,quæ prædicabāt? nihil vnquā au
ditū est in omni ętate tā difficile.Sanctissimæ scilicet,Trinitatis
mysterium,Dei filij incarnatio,sacratissimę mortis,& resurrectio
nis mysteriū,vniuersalis mortuorum resurrectio,quæ sola vt per-
suaderetur,quot annorum millia necessaria fuissent?Diuina sacra
mentorum mysteria prædicauerunt, & breui temporis spatio tan
tos in fide progressus fecerunt,vt omnia mundus vera,& indubi-
tata esse crediderit.Quæ fides durat adhuc & duratura est vsq; ad

consummationem seculi. Hoc igitur est mysterium, quod his verbis significatur, pauperes euangelizantur. 1.Reg.30. Cùm Dauid Amalechitas persequeretur, Aegyptium quendam inuenit in agro itineris labore, & fame defatigatum. Cui cùm dixisset Dauid, cuius es tu, vel vnde? respondit: puer Aegyptius ego sum seruus vnius viri Amalechitæ. Dereliquit autem me Dominus meus, quia ægrotare cæpi nudius tertius. Duc me igitur (inquit Dauid) ad illos. Quod cum fecisset Aegyptius inuenit eos Dauid comedentes, & bibentes, & quasi festum celebrãtes diem. Quarè ita eos percusit vt nullus ex eis euaserit præter quosdam, qui ascenderant camelos, & fugerant. Qua in re hoc mysterium depictum videtis. Nam cum venisset Deus in mundum, vt mundanos persequeretur, pauperes quosdam inuenit: qui lasi ac defatigati mundi diuitias & pompã sua paupertate sequi non poterant. Huiusmodi enim homines à tergo mundus relinquere solet. Hos igitur desertos & cõtemptos elegit Deus itineris sui duces, eos Euangelij sui prędicatores efficiens. His ducibus mundum vitijs, & voluptatibus occupatum inuenit: his eum culpæ occidit, & obedientiæ suæ subiecit suauissimum Euangelij iugum imponens. Huic igitur potentissimo Domino, qui tanto cum amore remedium nobis allaturus aduenit, omni voluntate pareamus: vt suã nobis gratiam largiatur, qua gloria acquiritur, ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dñica II. Aduentus

CONCO SECVNDA.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. 11.

Apocal. 14. GLORIOSVS Euãgelista Ioannes ait: vidisse se angelũ qui clamabat voce magna. Si quis adorauerit bestiã, & imaginem eius, & acceperit characterem in fronte sua aut in manu sua, hic bibet de vino iræ Dei quod mixtum est mero in calice iræ ipsius, & cruciabitur igne & sulphure in cõspectu angelorũ sanctorũ, & ante cõspectum agni. Et

2 Et fumus tormentorũ eorũ ascẽdet in secula seculorũ. Et subdidit paulò post: hic patiẽtia sanctorũ est, qui custodiũt mãdata Dei, & fidẽ Iesu. Quibus verbis Spiritus sanctus nos docere vult: quod cũ homines ad id malitiæ culmẽ peruenerunt, vt de ea glorientur: tunc Dei serui maxima indigẽt patientia. Homines quidã sunt adeò perditi, vt iactent sese quod proximum suum iniuria affecerint, quod virginẽ violarint, quod turpissima sua desideria cũ nupta expleuerint, quod fratrẽ deceperint, & tandem Christum iterum crucifixisse gloriantur. De quibus Esaias ait: peccatum suũ quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Væ animæ eorum quoniam reddita sunt eis mala. O peccator quomodo verba hæc audiens non perhorrescis? tolera hic parum doloris, nè posteà patiaris æternos. Ne plurimos patiaris dolores dentem tibi *Esai. 3.*
3 soles euellere, & vnum quamuis maximum pati dolorem vis, vt te pluribus minoribus liberes. Cur igitur paruum nunc dolorem, & laborem non eligis: vt te à tot quot in inferno sunt maximi, & æterni liberes? hi igitur dæmonij characterẽ in fronte sua impressum habent. Videbitis aliquos ita immodestos, adeò prophanos, vt vultu ipso & oculis impudentiam suam ostendant. Hi bestiæ imaginem in fronte habent, & in manibus, plurima passim peccata operando. Hic patientia sanctorum est, hic Dei amici qui tanquam lapides pretiosi firmi in Iesu Christi fide consistitis, & diuina eius præcepta seruatis, hic necessaria patientia est. Cùm virtus deijcitur peccatum extollitur, & homines eò deueniunt, vt peccare gloriosum sibi esse ducant. Tunc duas ob res ait Angelus, patientia necessaria est ijs, qui custodiunt mandata Dei & fi-
4 dem Iesu. Vna est Dei præcepta seruandi causa: cum praua exẽpla ad vitium prouocent, altera est, vt fides Iesu Christi seruetur, idest, fidelitas, quæ ei debetur eius nos honoris defensores, præbẽdo. Has potissimum ob causas patientia necessaria est, & multò magis ob secundam, quia Dei defensores existentes, & deprauatos hominum mores reprehẽdentes statim hominum in nos odiũ concitamus. Hinc persequutiones, hinc vincula, & tandem mors vt Diui Ioanni Baptistæ accidit. Hic patientia sanctorum est, & quãuis vniuscuiusq; peccati continuatio homines ad hanc impudentiam trahit, eorũ tamẽ, quæ maximè trahunt est sensualis turpitudinis vitiũ, quod homines imbecilliores reddit, & ad resistendum infirmiores. Quam ob causam, de his singulari quadã ratio-

Esaiæ 1. ne verba illa Esaiæ intelligũtur:& erit fortitudo vestra,vt fauilla 5
stupæ, & opus vestrũ quasi scintilla.& succẽdetur vtrũq; simul,
& non erit qui extinguat. Passim cõburuntur miseri,tanquã stu-
pa igni admota: neq; plus resistunt quã scintilla,neq; solũ infir-
mi remanẽt,verũ etiã tanquã insani & amentes. Et ita dixit pro-
Ezech. 23. pheta Ezechiel de gẽte libidinosa:insaniuit libidine. Cum verò
hoc vitiũ tot fautores habeat, & hortatores, quia alios alij per-
dũt,& vt peccãdi pudorem amittant,efficiunt,ideò de hoc præci-
Apoc. 2. puè queritur Deus dicens de peccatore quodã:habes illic tenẽtes
Nume. 24. doctrinã Balaã,qui docebat Balac,mittere scandalum corã filijs
25. & 31. Israel,edere,& fornicari. Notate,vt ponere mulieres corã homini
bus,vocet Deus scandalũ,ad quòd offendũt sæpissime. Ideò pluri
mum refert oculos ab huiusmodi rerũ aspectu remouere:quia de
Thren. 3. his ait propheta Hieremias peccatorũ quorundã nomine. Ocu- 6
lus meus deprędatus est animã meã in cunctis filiabus vrbis meę.
Quomodò oculi animam deprædantur?ita est,deprędãtur, & ex
tra ad rem visam,& delectabilẽ trahunt,taliter vt ibi captiua re-
maneat. Quia plus est vbi amat quam vbi animat. Qua propter
Ecclés. 6. moneo vos fratres,& rogo,vt Salomonis consilium capiatis, qui
ait:omnis mulier,quæ est fornicaria, quasi stercus in via cõculca-
bitur. Nã quẽadmodũ,cum iuxta sterquilinium transeũdum est
oculos clauditis, & nares premitis,nè vos fœdissimę rei aspectus,
& odor offendat:idem iuxta mulierem fornicariã transeuntes fa
cere debetis,& quasi eam stomachantes expuere: neque solũ ocu
li ab ea,sed à quacunq; alia remouendi sunt, quia vt eo loco ait
sapiens,propter speciẽ mulieris multi perierũt. Et ex hoc cõcupi
scẽtia quasi ignis exardescit. Ideò vocatur scandalũ, & maledicti 7
illi sunt,qui scandala proximis suis obijciunt,vt ad ea offendant.
Quẽadmodũ infidelis ille Balac, qui quidem hoc ideò fecit, vt
Nume. 22. filios Israel hostes suos euerteret. Nunc verò Christiani cùm si-
tis,cum ijs quos maximè amatis hoc crudelitatis genere vti sole-
tis. Bona ne vobis amicitia videtur esse eos, quos amatis in æter-
nas inferni pœnas deijcere? ô crudeles,feris, & venenosis serpen-
tibus crudeliores,nulla nè in vobis est pietas, amicos vestros tan-
to damno afficere? neque solum eos deprauatis rerum tur-
pium, & obscœnarum aspectu, sed vbique de rebus loquentes
tam sordidis, vt aerem ipsum corrumpere posse videamini.
O quàm verè Sathanæ (non Dei) filios vos, & sectatores esse

8 ostenditis. Cum creasset Deus hominem dixit statim, crescite & multiplicamini. Idem dixit Noe, in quo animaduertite, quam honeste Dominus de actu matrimoniali loquutus sit: non dixit: iungite vos vxoribus vestris, sed crescite, & multiplicamini: vt discant homines, si de huiusmodi rebus aliquando agendum est, honestè de ijs esse loquendum. Et ita ait D. Paulus, estote imitato res Dei sicut filij charissimi. Et paulò post, fornicatio (inquit) & omnis immunditia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos. Ita mundi esse debemus, vt nec verbum quidem immundum esse in ore debeat. Videtis igitur, quam his contraria sint, quæ hodiê fiunt? vos enim inuicem prophanatis, & bestiæ infernalis imaginem non solum in manibus, sed etiam in fronte, & in linguis im pressam habere gloriamini, videre autem D. Ioannem Ange-
9 lum descendentem de cælo, qui ijs minarerur, qui bestiæ imaginẽ haberent, nihil aliud significat, quam quod quãuis magna sit in mundo peccantium multitudo, nunquã tamen Angelici viri deficient, qui eos reprehendant, & virtutis iter edoceant, vt Herodi, qui in nefario illo scelere publice versabatur, non defuit, qui eum reprehenderet, gloriosus enim Baptista tantum crimen tanto rei publicæ scandalo, tanta cum Dei iniuria ferre non potuit. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam, dicebat de seipso Dauid vir qui ad superandos hostes tanta erat for titudine præditus, Dei videns iniurias animo deficiebat idem fortissimo Baptistæ contingit. Verùm hic patientia sanctorum est.

Gene. 1. *Genes. 6.* *Ephes. 5.* *Psalm. 118.*

Cûm igitur maledictus hic rex insanus amore sensuali esset & cæcus, minas, & reprehensiones indignatus, iussit sanctissimum
10 virum vinciri & in carcerem compelli. *Et cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c.* Si lucernam aliquo in loco includitis, quamuis clausus sit locus lucis, tamen radij contineri non possunt, quin per rimas, & foramina egrediantur. En igitur lucerna ardens, & lucens, de illo dicitur: qui quamuis carcere esset inclusus, inde tamen lucis suæ radios emittit, ibi etiam animarum remedium quacumque potest ratione curat. Et ideò *Mittens duos de discipulis suis, &c.* D. Gregorius hoc in loco dubitasse ait D. Ioannem, an verè, & realiter ad limbũ esset Dominus descensurus, vt inde sanctos patres educeret, an potius hoc erat ex hoc mundo iussurus & ideò vt hanc veritatem certô sciret, misisse hos duos discipulos ad Dominum. Nam vt viuos lætissimo illo nuntio de filij Dei aduẽ

Simile. *Ioan. 3.* *Grego. Ho. in Math.*

tu consolatus erat: ita & mortuos solari cupiebat, certissimum ijs Domini descensum prænuntians. Tanto Dei serui benefaciendi desiderio ardent, vt non tantũ viuis benefacere, verum etiam, mortuis velint. Et ita de quodam dixit Noemi nurui suæ: benedictus Ruth. 2. sit à Domino, quoniã eandem gratiam quã præbuerat viuis seruauit & mortuis. Quam pauci hodie hoc faciunt: viuorum tantum, quos quotidiè videtis recordamini, mortuorum vero qui fortè sæuissima in purgatorio tormenta patiuntur non recordamini, quamuis parentes vestri sint, à quibus vitam, & bona omnia accepistis: quæ magna est sæuitia, & inhumanitas. Per reuerentiam Dei obsecro vos fratres, vt mortuorum omnium, qui in purgatorio sunt, memoriam in quotidianis vestris orationibus habeatis, & eorum præcipuê, quibus plus debetis. Quamuis grauissimi doctores ideò Diuum Ioannem duos hos discipulos misisse existimant: vt certiorem per seipsos redemptoris cognitionem haberent. Qua in re præclarissimum parentibus, magistris, & superioribus omnibus exemplum præbuit, vt de suis famulis, seruis, filijs & subditis præcipuam curam gerant. Nemo dicat victum illis & vestitum præbeo, quod ad animam, & conscientiam pertinet, ipsi videant: non enim episcopus sum, nec Parochus. Vehementer 1 Timot. 5. erratis: quòd si mihi nõ creditis, audite quid Diuus Paulus dicat: siquis autem suorum, & maximê domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. O verba timenda, quæ ijs conueniunt, qui familiarum suarũ maiorem curam non habẽt, quam si Arabes essent, & infideles. Et quamuis fidẽ habeant, eam Simile. tamen negare D. Paulus ait: quia viuunt, acsi non haberent. Si cũ rueret domus tua clamaret quis, exi, exi foras, ruit enim domus: tu verò lætus, & securus accumberes, nec eius vocibus deterritus te à ruina subduceres: nonnè certum esset indicium fidẽ te illius verbis non præstare? ita profectò, nam si præstares festinus assurgeres, & te ex periculo imminenti proriperes. Ruunt in caput tuum domesticorum, & subditorũ peccata: monet te hac de re sacra scriptura, nec vllũ remedium adhibes, quid igitur aliud, quam te nõ credere significas etsi verê credas? moneo itaq; vos fratres Dei nomine, vt in hoc plurimũ vigiletis, nè vos alienis peccatis implicari velitis. O præclarissime Baptista quã tui ipsius carceris, & mortis, cui eras propinquus oblitus eras, plus te discipulorum cura angebat: non vt diuites eos relinqueres, sed Christo vnires, quæ

verę

14 veræ animi diuitiæ sunt. Loquens D. Paulus de sancto Euangelio ait. Virtus Dei est in salutem omni credenti. Iustitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est. Iustus autem ex fide viuit. Vocatur euangelium Dei virtus, quia agit de admirabilibus virtutis, & omnipotentiæ Dei operibus. Et præterea est virtus, Dei credentibus, quæ eos illuminat, ducit, & disponit ad Dei gratiam, & virtutem recipiendam, & in eo Dei iustitia reuelatur: quia de bonorum præmio, & de malorũ pœna in eo memoratur. Citat statim Habacuc dicens. Iustus autẽ ex fide viuit, id est, iustus iam per gratiam, & fidem formatam viuit, idest, habet ius ad vitam æternam. Exemplum vero affert de bonorum præmio, hic sanctus apostolus tantum & non de malorum pœna: quia hoc inde necessario sequitur. Nam contrariorum eadem est disciplina. Hoc eodem loquendi modo vsus est Diuus Ioannes dicens. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. De malis, qui non credunt, tacuit: quia certum est Dei filios non esse, neque gloriæ hæredes. Hæc igitur omnia mysteria reuelantur in Euangelio de fide in fidem, idest, è maiorum, & parentum fide ad minores fides peruenit: per doctrinam, quam maiores minoribus tradere debent. Neque hoc nouum est, sed antiquissimum, vt filij religionis lucem à parentibus accipiant. A patre Adam filij, & nepotes Dei mysteria didicerunt: & ex illis ad Noë per Mathusalem eorum scientia deuenit, diù enim tempore Adam vixit Mathusalem, quem Noe cognouit, quinquaginta annis antequam moreretur Noe natus est Abraham, qui vnà cum Melchisedech, pulurima à Noe discere potuit. Ex Abraham multa accepisse Iacob verisimile est: & ita de alijs. Neque solum eos ipsi docere debent, sed ad eos etiam mittere, qui plus sciunt. Nam quamuis sapientissimus esset Diuus Ioannes, misit tamen suos discipulos, vt eos Dominus magis illuminaret. Posteaquam Moyses Dei iussui parere decreuit, tulit vxorem suam, & filios suos: & imposuit eos super asinum, reuersusque est in Aegyptum. (ait sacer textus) Omnes secum ducebat, vxorem, & filios, non sine causa, vt Dei mirabilia, quæ ibi operaturus erat, proprijs oculis viderent: & in diuino timore, & amore educarentur, vxor præsertim, quæ à gentilibus ducebat originem. Sapiens quidem erat Moyses, verùm nõ satis illi erat eos docere, & instruere

Margin notes: *Roman. 1.* (beside line 1); *Habac. 1.* (beside "in eo memoratur"); *Ioan. 1.* (beside "Diuus Ioannes dicens"); *Exod. 4.* (beside "suos: & imposuit").

Margin numbers: 15 beside "rum eadem est disciplina"; 16 beside "pulurima à Noe discere potuit".

& antequam aliorum magister, & dux esset, suorum prius esse voluit. Hos igitur gloriosissimos viros fratres imitamini, & semper illuc vxores vestras, & filios adducite, vbi Dei mirabilia audire possint: non ad theatra, & comœdias, vbi mundi vanitates audientes deprauentur: neque hoc tantum contenti sitis, sed eos cùm necessitas postulat, punite. Quot damna euenerunt, eo quod
2. Reg. 13. Dauid filij Amnon incestum punire noluit? Quare scriptura ait, noluit contristari spiritum Amnon filij sui, quoniam diligebat eum quia primogenitus erat ei. Quot inde mala euenerunt? eum enim Absalom interfecit, qui cùm Dauid ei nollet ignoscere, ob cædem, iratus de vita illi & regno auferendo coniurauit. Ex quo tot cædes, tanta est perturbatio consequuta. Et tandem, quia filiorum vnum punire noluit amisit vtrosque. Et ita tam filijs quam patri blandities illa detrimento fuit, & erit ijs omnibus, qui eas
Prouer. 29. vtentur. Quod Spiritus Sanctus significauit. Qui â pueritia delicate nutrit seruum suum, postea sentiet eum contumacem. Vbi alia translatio sic habet. Qui delicate à pueritia sua seruus erit, nouissimê contristabitur. Vbi videtis, quam apertè moneamur, tam in priori, quam in posteriori translatione, quod qui in delicijs nutritur maiores suos postea contristabit, & ipse quoque contristabitur.

Interrogauerunt igitur Dominum Ioannis discipuli. *Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Respondens* Iesus *ait illis, euntes, &c.* Cur non aperte respondit, dicens, ego sum? dico satis aperte re-
Simile. spondisse. Nã si ab aliqua arbore interrogaretis, malũ ne es, an pyrum, an cerasum? Satis aperte tacẽdo responderet, si pendẽtes fructus ostenderet. Animaduertite autem, non satis fuisse Dño vno tantum opere quisnam esset testari, sed pluribus. Ait enim. *Cæci vident, claudi ambulant.* O admirabilem doctrinam: sunt aliqui,
Gene. 1. qui si vnum, aut alterum opus virtutis exercent, nihil faciendum superesse existimant: in quo plurimum errant. Dixit Deus: germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. Et paulô post dixit: Producat terra animam viuentem in genere suo, iumenta, & reptilia, & bestias terræ secundum species suas. Factumque est ita. Quod si vult Deus terram, herbas, arbores, fructus, & tam diuersi generis animalia producere, quanto magis volet, vt tu vno tantum opere contentus non sis. Sed vno perfecto, facias aliud

&

20 & aliud: & semper ad alia facienda sit disposita, & præparata
voluntas. Hoc enim significat terræ iubere, vt germinet her-
bam virentem. & facientem semen, & lignum, cuius semen
in ipso sit. Quia semen est dispositio, & principium ad aliam
herbam, & alium fructum. Et profecto posteaquam Christus
Dei filius nos suo sacratissimo sanguine rigauit, æquum est, vt
in sanctis, pijsque operibus fertilissimi simus, & abundantissi-
mi. In Canticis verba quædam dicuntur, quæ sponsi nè sint an
sponsæ, sciri non potest: sed sponsæ potius conuenire viden- Cant.2.
tur. Ea hæc sunt, ego flos campi, & lilium conuallium. & an-
tea dixerat sponsa: lectulus noster floridus, tigna domorum no-
strarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Et statim addit:
ego flos campi, & lilium conuallium. Vt his omnibus sponsum
21 inuitaret, vt vna cum ea habitare vellet, quasi diceret. Vides hic
spõsę lectulum floridum, domum perpulchram, me verò formo-
sam tanquam rosam, hæc omnia æquum est, vt te hic mecum
detineant. His rebus omnibus diuersa exercitia significantur,
& diuersa iustorum opera, quæ vt Deo placeant facere solent.
Verba autem illa sponsæ esse, & hanc operum fertilitatem
significare, ex Hebræo probari potest. Nam vbi nos legimus
flos, in Hebræo est, habaceleth, quod rosæ genus quoddam si-
gnificat nigri coloris: sed egregiæ pulchritudinis, & odoris opti-
mi quod sponsæ conuenire videtur, quæ anteà dixerat, Nigra
sum, sed formosa, & vt rem magis exaggeraret addidit: lilium
conuallium, quia in vallibus pulchriora nasci solent lilia, & plu
ra, quia ibi maior est humoris copia. Alij vbi nos legimus, ego
22 flos campi, transtulerunt: ego flos saturitatis, aut vbertatis, id est,
ego sum flos optimi, & fertilis anni. Flos vbertatis Iesu Christi re
demptoris mei, & sponsi. Hæc bonorum operum fertilitas, & abũ Eze.8.
dantia animam ad altissimũ perfectionis culmen excitat. Quod
in his Ezechielis verbis, significatum est. Emissa (inquit) similitu
do manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & eleuauit 4.Reg.13.
me spiritus inter terram & cęlum: Eodem modo bonorum ope-
rum manus à Spiritu sancto recta, & gubernata animã ad mag-
nę perfectionis altitudinem eleuat, & magnas illi spirituales vi-
ctorias acquirit. Rex Ioas Elisei iussu sagittam iecit. & cum plu-
res iacere deberet tres tantum iecit, has tantum sufficere exsti-
mans. Et iratus est vir Dei contra eum, & ait, si percussisses

quin-

quinquies, aut sexies, aut septies, percussisses Syriam vsque ad consummationem: nunc autem tribus vicibus percuties eam, tres tantum victorias de ea acquires, & si pluries percussisses plures acquireres, donec eam omnino euerteres. Ita & nos quia in bonorum operum exercitatione deficimus, & quia multum in virtute nos esse progressos existimantes sæpe consistimus, ideò affectus nostros vitia nostra, & prauas inclinationes nō omnino euertimus: quod si perseuerare vellemus, magnas victorias consequeremur, & tandem in mortis nostræ hora securum iter inueniremus. Cùm Ephratæi per vada Iordanis transituri essent, vt in patriam suam proficiscerentur, tribus Galaad Iordanis vada occupauit, vt eos insidijs exceptos occideret. Cum igitur aliquis de Ephraim accedebat, vt scirent Galaaditæ, an Ephratæus esset hāc vocem illi pronuntiare iubebant, Schibboleth: quæ spicam significat. Nam si Ephratæus erat, Sibboleth, respondebat, eo quod literam illam non posset exprimere: vt nunc Valentiani exprimere non possunt el, *Ce*, sed eius loco dicunt, *Se*. Ita igitur Ephratæos agnoscebant, & iugulabant. Ephratæi sunt huius sæculi diuites, qui velint nolint per mortis vadum ex hac vita ad aliam trāsituri sunt: quos dæmones aduersarij nostri æternæ damnationis pœna occident, quia Schibboleth exprimere non poterunt, id est, spica sum bonorum operum fertilis: illi verò, qui bonorum operum spicas tulerunt condemnationis morte non morientur. Ideò enim dixit Christus redemptor noster scriptum esse. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Quia non est Deus mortuorum, sed viuentium, quia qui moriuntur in gratia non mortui, sed viui potius vocari debent. Quare in eo Diui Pauli loco regnauit mors ab Adam vsque ad Moysem, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ, Origenes & Diuus Ambrosius affirmatiue legūt: in eos, qui peccauerunt. Nam quamuis negatiue optime legatur: vt Diuus Hieronymus, Diuus Augustinus, Irenæus, Cyrillus, Teophylactus, & alij plurimi legunt, tamen non incongruè dici videtur, mortem in ijs propriè regnasse, qui peccatores fuerunt, vt Adam: nam cæteri, qui diuinam gratiam receperunt, & in ea vsque ad finem perseuerauerunt, parum certe mors potuit.

Iudi.12. *Matth.22.* *Exod.3.* *Roma.5.*

Illis autem abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne. O quam fidelis amicus est Dominus. In mundo statim, ac quis est in adi

26 uersitate aliqua constitutus, statim amicis destituitur. Quot habebat amicos Aman, cùm regi Assuero acceptus erat? at cum Rex illi iratus esset: non defuit, qui dixerit, en lignum, quod parauerat Mardochæo stat in domo Aman. Quasi diceret: ibi eum suspendere possunt. Quòd si amici tunc cum necessitas postulat, deficere solent: quid facient extranei, & ignoti? vt Pharaonis ministri, qui ita Ioseph dum in carcere detinebatur, obliti sunt, vt cum adolescentulus in eam ingressus esset, barbatus exierit? quænam eorum temporum iustitia esse debebat, quæ ita vinctos obliuiscebatur? sed & nostris temporibus maiorem esse, & diligentiorem non existimo. Pharaonis verô pincerna quamuis ab eo somni interpretationem audierat, eodem modo ac cæteri eius oblitus est. Plena est sacra scriptura admonitionibus, & consi-
27 lijs, vt homo non confidat in homine: & inter alios locos vnus ex præcipuis est. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, idest, fiduciam suam, quæ eius brachium est, in carne collocat. Vel ille, qui carnem sibi pro brachio & defensione accipit. Merito huiusmodi hominibus dicere possumus: quod dixit quidam regi Ezechiæ. Ecce confidis super baculum arundineum, cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius, & perforabit eam. Admirabilis comparatio, quam quotidie plurimi experiuntur: qui dum hominum gratię, & fauori inniti volunt, vnde auxilium sperabant, ibi maiorem doloris, & tristitiæ occasionem inueniunt. Et ideò beatus ille cuius Deus Iacob adiutor eius. Huic baculo fortissimo, & fidelissimo niti vos volo. Videte, vt vinctum Ioannem defendit, vt in eius lau-
28 des prorumpit, & toties eius virtutum fit præco. Benedicta sit Domine meus, tua ista lingua sanctissima, qua doces nos quod cûm mundum iustos persequi videbimus, tunc eos nos laudemus, & defendamus, AEquum præterea est, fratres charissimi, vt diuini magistri imitatione vinctorum recordari, & misereri discamus: quod magnæ pietatis opus est, & magnæ remunerationis. Ita significauit D. Paulus (Hebræos enim de hac virtute laudat dicens) nam & vinctis compassi estis, & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Et postea addidit: nolite itáque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Cum patientia vinctorum compassionem coniungit sanctus Apostolus gaudij plena: tunc cum eorum bona diripie-

Esther.7. *Gene. 41.* *Gene.40.* *Hiere.17.* *Isaia.36.* *Psalm.145.* *Hebra.10.*

ripiebantur, quæ singularissima virtus est.

Prorupit igitur Dominus in laudes Diui Ioannis dicens, *Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?* Non est profecto. D. Ioannes arundo, sed arbor virtutum fructibus plena. Peccator arundo est: nam vt illa non in terra solida, sed in stagnis & paludibus radices agere solet: ita peccator amorem suum in rerum humanarum luto defixum habet. Et quemadmodum arundo cùm semel in cœno, & luto radices egit, euelli difficilè potest: ita & peccator si semel ad res transitorias animum appulit, magna cum difficultate diuelli potest. Arundo foris quodammodo splendet, intus autem inanis est, & vacua, eodem modo peccator corporis pulchritudine, & ornatu foris splendere curat, animam autem intus virtutum omni vacuam habet. Ideò D. Augustinus aiebat. Cum iniquis omnia pulchra sint, ipsi soli remanēt turpes. Tandem arundinis fructus lanugo est, quam diripit ventus: ita peccatoris fructus omnes ventus aufert: de iusto vero ait David. Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit. Beatus non quia diues, non quia potens, sed quia peccato caret. Hoc est beatitudinis fundamentum, carere malo, peccatoris via est malum facere, & in eo perseuerare: cathedra autem pestilentiæ est, alios in malo erudire. Quapropter moneo vos fratres si vestram salutem amatis, vt primum fundamentum sit nulla de causa nulla vtilitate, aut lucro, nulla occasione mortaliter peccare. Neque hoc tantum, sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Ex diuinæ legis amore diurna, & nocturna eius meditatio sequitur. O quantæ est vtilitatis hæc diuinæ legis lectio & meditatio in qua si nos exerceremus quantos in virtute progressus faceremus. Hæc enim est tanquam aqua iuxta arborem decurrens, quæ ei humorem, & vires præbet ad fructum. Ideo subdit? erit tanquam lignū quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et quia perfectus verè non est, qui operatur tantum, sed qui vna operatur, & docet, vt ipse Dominus dixit. Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum, ideo addidit, & folium eius non defluet, id est, cui sancta, & proximis vtilia verba non deficiant. Et quia iustus non crescit, & decrescit vt luna, sed semper in virtute proficit: ideò ait, & omnia quæcunque faciet prosperabuntur. Eia igitur fratres videtis

August.

Psalm. 1.

Matth. 5.

32 videtis hic iusti definitionem, qui non arundo est, sed arbor plan
tata secus decursus aquarum. Videamus igitur an adsit hic quisquam, cui hæc definitio conueniat. O Deus meus Deus meus: quis cor diuini amoris igne haberet incensum, vt hæc magno cũ dolore dicere posset, qui verba haberet efficacissima, vt res tanti momenti postulat. At, quid hoc est pater, quòd tanta cum efficacia dicere optas? dicere volo plures hic fortasse adesse quibus plus conueniat definitio illa, quam statim subdidit Propheta, dicens. Non sic impij non sic, sed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ. O quam verè hoc de peccatore dici potest. Iustus est tanquam arbor pulchra, florida, fructibus plena, quæ magnam voluptatem, vtilitatẽ, & vmbram ijs præbet, qui ad eam accedunt. Impius verò tanquam puluis sterilis, leuis, inutilis ad omnia, præterquam ad eorum oculos cæcandos, qui iter
33 faciunt. Ita malorum conuersatio eos cæcare solet, qui in virtutis via progrediuntur. Et ideò prudentes ab hoc puluere quàm maximè possunt recedere solẽt: claudite oculos, nè vos hic puluis cæcare posit. Nolite inconstantes istos, & leues aspicere, quos leuissimus quisq; ventus, minima quæque tentatio proijcere potest. Sunt enim tanquam puluis, pondus illud, & humorem non habent, de quo Diuus Paulus. Optimum est enim gratia stabilire cor, & cùm tales sint, ideò non resurgunt impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum, id est, propter instabilitatem, & leuitatem nunquam mali è proprijs peccatis surgunt, neque in iudicio proprio, quando id statuunt diuina aliqua inspiratione incitati: neque in consilio alieno, quod illis iusti præbere solent, id est, ita inconstantes sunt, vt non satis sit ipsos in se ip-
34 sis cogitare, quàm malum sit peccatum, & quo in periculo versentur: neque satis sunt aliorum consilia, & præcepta, vt à peccatis surgant, adeò perditi sunt, & deprauati. Liberet nos Deus ab infœlicissimo hoc statu. Curemus fratres omni diligentia & studio arbores esse non arundines: gloriosissimi Baptistæ vitam imitantes, quem Dominus tantopere laudauit.

Hebræ. 13.

Et ita suam hic nobis gratiam dabit, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica secunda Aduentus

CONCIO TERTIA.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi,&c. Matth.11.

D.Chrys. DIVVS Chrysostomus super hoc Euangelium hoc in loco magnis quibusdam exclamationibus immoratur. Ioannes (inquit) magisteriũ vitę, sanctitatis norma, schola virtutis, est in vinculis? O rẽ admirabilẽ videre iustũ persequutũ: quæ ipsi quoque
Psalm. 87. Dauid admirationẽ parit, qui cũ Deo loquens ait. Nunquid cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis? Obliuionis terrã vocat hanc vitam, quia Deus bonorum obliuisci videtur in laboribus, quos eius amore tolerant. Malorũ autẽ obliuisci cùm eos, vt eorũ peccata merentur, non puniat. Di-
Simile. cite obsecro, si Dux aliquis in hostiũ confinibus esset, qui die ac nocte ferro oneratus incederet, nunquam cibum & quietem sumeret, vt arcem regis sui defenderet, Rex autẽ nunc eius bona eriperet, nunc vxorem, nunc filios occideret: & tandem eum vulnerare iuberet, nonnè regem ingratum appellaretis, nonnè officiorum omnium, & meritorum huius oblitum esse diceretis? ita profectò. Idem iustis in hac vita contingit, qui vt hanc animæ arcẽ, quam Deus illis mandauit ab hostium suorũ vi, & insidijs tueantur, die ac nocte laborãt, ieiunãt, orãt, vigilãt, & sanctis alijs exercitijs occupantur: Deus verò illis nũc eripit bona, nũc filios, nunc vxores, nunc morbis affligit, nunc doloribus torquet. Quæ siquis considerat, nonne ei Deus seruorum suorum oblitus esse videbi-
Simile. tur? Etiam si in hac vrbe latro esset famosus, homicida, proditor, & millies mori dignus, qui adeò impudens esset, vt in oculis iustitiæ in foro deambularet: iustitiæ autem ministri dissimularent, & impune hoc facere sinerent: nonnè iudicem tanquã iniustum accusaretis? nonne huius hominis scelerum ablitum esse diceretis?

4 ceretis? Ita profectò, has ob causas vocat Dauid hunc mundum terram obliuionis, quia Deus non solum bonorum oblitus esse videtur, verùm etiam malorũ, qui latrones sunt omni supplicio digni. Superbus Deo aufert honorem, & gloriam, quæ eius diuinæ maiestati debetur, & sibi tribuit. Carnalis Deo aufert amorem, & in creaturis collocat. Iratus Deo adimit vltionem, qui eam sibi seruauit, vt ait Paulus. Mihi vindictam, & ego retribuam. Roma. 12.
Auarus Deo adimit obedientiam, quam illi debitam, pecuniæ præstat: & tamen cum latrones sint famosi, in diuini iudicis conspectu, qui omnia aspicit, tam securi deambulant, ac si Deus nõ esset. Deus autem impune eos viuere sinit, ac si eorum scelera non essent, neq; ijs offenderetur. Quod admirãs Dauid dicebat. Vsquequo peccatores Dñe, vsquequo peccatores glo- Psal. 93.
5 riabũtur? Hác igitur causam esse dico: cur hic mũdus terra obliuionis vocetur, in qua si externa tantum spectamus, neq; occulta Dei mysteria penetramus, nõ videtur diuina iustitia elucere. Exemplum nobis sanctum euangelium prębet. Nam cùm esset iustus Ioannes in vinculis, impius regnabat Herodes. Verùm occultum Dei latet iudiciũ, quod suo tempore patefiet. Est in vinculis Ioannes, vt postea regnet in cælo. Triumphat Herodes in hac vita, vt in inferni carcere æterna patiatur tormenta. O stupendum spectaculum, ò timendũ exemplum quod nobis Dominus in sanctis suis proponit. Cùm bonos afflictos in hac vita, & tribulatos videmus. Tunc plorare peccatores, & de conuersione sua cogitare, ęquum est: ita dixit Christus redẽptor noster. Cùm ad mõtem Caluarium cruce oneratus ascẽderet. Filiæ Luc. 23.
6 Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete: quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Si talia ipse propter peccata vestra patior, quid quisq; ꝓpter sua patietur, cùm lignum sit omnium virtutum aridum? O arbor viridis, & preciosa sanctitate, & virtute onusta, Si talem te, ò totius pulchritudinis flos, aliena peccata reddiderunt, qualẽ me propria peccata reddent. O *Sancta Maria señora*. Magna profectò cõsideratio, ꝙ cùm sanctissima Domini passio tot lachrymis digna sit, vult tamen eius diuina maiestas, vt hoc non cõtenti ad eius causam, quæ nostra sunt peccata progrediamur: & vt hæc deploremus cogitãtes, quid propter ea passuri sumus, nisi veram pœnitẽtiã agimus: si pro his innocentissimus agnus talia passus est. Ex

hoc Euangelio aliud etiã argumẽtũ huic simile deduci potest. Si virum sanctissimũ qui nũquã mortaliter peccauit talia Deus pati voluit, quæ te & quãta, ò infœlix peccator expectãt supplicia? Ideo dixit B. Petrus. Tempus est vt incipiat iudiciũ à domo Dei. Si autẽ primum à nobis, quis finis eorũ qui nõ credũt Dei Euangeliũ? & si iustus quidẽ vix saluabitur, impius & peccator vbi apparebunt? Vix saluabitur, idest, laboriose. Quomodo igitur putat peccator lusu, & ocio sine vlla molestia, & labore saluari, si iustus tanta cũ difficultate saluabitur? Si hæc patitur, qui vera dicit: de eo qui passim mẽtitur, & periurus est, quid fiet? Si qui locustas comedit, & pilis cameli vestitur, in vinculis est, quid gulosi, & delicati? Si qui ne venialiter peccaret, in deserti solitudine vixit, occiditur: quid illi qui, vt peccarẽt, prauis sese, & corruptis familiaritatibus dediderũt? vere tẽpus est, vt incipiat iudiciũ à domo Dei, idest, magni momẽti fuit, vt Deus amicos suos, ita prius affligere inciperet: vt peccatores cõfunderẽtur, & cogitent, si in hac vita nõ patiũtur, in æterna se esse passuros. Ex hoc etiã apparet, quã sit parui facienda mũdi gloria & fauor, cùm videamus virum tantæ ęstimationis, & gloriæ tanta cum ignominia breui temporis spatio carcere inclusum, catenis vinctum, & tandem decollatum: quia bellè puella saltauerat. Quis nam cogitasset illã vniuersæ Iudææ admirationẽ, quæ de eius ortu narratur, hunc finem, & exitum habituram? quis hoc de Baptistæ fama cogitasset? quid illi Herodis familiaritas profuit? quid ingẽs illa hominũ multitudo, quæ desertum eius causa frequentabat? O munde munde, talis est tua gloria, talis fauor, & plausus. Vir quidam Lystris infirmus pedibus, sedebat claudus ex vtero matris suæ, qui nunquã ambulauerat, cui cùm Paulus magna voce dixisset, Surge super pedes tuos rectus: exiliuit & ambulabat. Turbæ autem cùm vidissent, quod fecerat Paulus, leuauerũt vocem suã dicentes: dij similes facti hominibus descẽderũt ad nos & vocabant Barnabam Iouem, Paulum verò Mercurium. Sacerdos quoque Iouis tauros, & coronas ante ianuas afferens, cũ populis volebat sacrificare Paulo & Barnabæ tanquam dijs. Paruane gloria videtur hominẽ pro Deo habere, coronas illi tanquã Deo, & sacrificia pręberé velle? sed quĩ finis? Superuenerũt quidã Iudæi (inquit sacer textus) & persuasis turbis lapidãtes Paulũ traxerunt extra ciuitatem existimantes eũ mortuum esse. En finis.

1. Petri. 4.

Act. 14.

nis, en vt mundi gloria desinit. Res est consideratione digna, *Simile.*
10 quanto cum labore, quanta cum diligentia aranea telam sibi te
xere soleat. Nunc ascendit, nunc descendit, vltro citroque cursi
tat se semper euiscerãs. Post multos verò labores quid illi rema
net? fragilis tela, & adeò tenuis, vt minimo quoque vento fran
gatur. Quæ & quanta patitur homo, vt texit, vt huc illuc excur
rit, vt sese euisceret, honoris aut fauoris gratia, & tandẽ falsi te-
stimonij flatus, minimum quodque infortuniũ omnia frangit,
& disijcit. Telas araneæ texuerunt dixit de his Isaias. Vnus ex *Isai.59.*
erroribus in quibus genus humanũ versatur est, existimare hu-
manas res firmas esse, & stabiles, ex quo errore in aliũ homines
prolapsi sunt: vt falsa nomina rebus imposuerint: & ita status
appellãt, res quæ nunquã consistunt, sed semper sunt in motu.
11 Vocant statum principum, statum nobilium, statum plebeo-
rum, nomen quod ab ijs qui fidei lacte, & Christiana doctrina
nutriti sunt, expellendum esset: si omnia transeunt, nihil consi-
stit quidnam status appellari potest? homo quomodo dici po-
test consistere? De quo Iob. Fugit velut vmbra, & nunquam in *Iob.13.*
eodẽ statu permanet, nõ dixit ire, aut currere, sed fugere, vt ma
iorẽ significaret velocitatẽ. Cùm igitur, fratres humanarũ rerũ
instabilitatẽ intelligatis, cur eas tantopere optatis? cur nõ eas an
teà relinquitis, quam vos ipsæ relinquãt? Hyberno tẽpore sæpe *Simile.*
accidit dum ad ignem sedetis pigrescere, & eũ relinquere nolle
donec vos ipse ignis relinquit, & paulatim extinguitur: & ita fri
gidi disceditis dormitũ, qui maturè calidi discedere poteratis:
ita & mundus, si eum relinquitis cum sese vobis propitiũ osten
dit, & prosperum, res erit vobis magni meriti, & magna dispo-
12 sitio, vt diuino amore calefacti eatis ad mortem: quod si pigre
scitis, & mundum relinquere dura res videtur, cum minus cogi
tatis ipsamet prosperitas extinguitur, mundus vos relinquit, vi-
ta finitur: & ita frigidi sine amore, & charitate moriemini. O ter
ribilis cæcitas, illuminet vos Deus, vt quam graue hoc malum
sit intelligatis.

Erat igitur Diuus Ioannes in vinculis, quia Herodem repre-
henderat. Omnes enim sine vlla exceptione reprehendebat.
Verus enim Dei seruus nemini parcit. Quasi tuba exalta vo- *Isai.36.*
cem tuam, annuntia populo meo scelera eorum, dixit Deus,
Quasi turba dixit, quia tuba in exercitu omnes vocat, omnib' ca

Isai.60. uit & alibi de prædicatoribus dicitur, qui sunt isti, qui vt nubes volant? nubes cum aquā demittunt, non spectant diuitisnè cāpus sit, an pauperis, nobilis an ignobilis, sed vbiq; pluūt: ita prædicatores esse debent. Dixit Deus: mittā multos venatores, & Hiere.16. venabūtur eos de omni mōte, & de omni colle. Hoc prædicatorum debet esse munus. Nā quēadmodum venatores per spinas, & sentes ingrediuntur feras venādi desiderio: ita Dei serui quēcumq; laborem subeunt, & vitam ipsam exponunt, vt peccatores venentur, qui tanquā bestiæ rationis expertes, per peccatorum suorum montes, & saltus vagantur.

Quod autem gloriosus Baptista Herodi dicebat, hoc erat. *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Notate verba illa, nō licet tibi. Reges & potentes omnia sibi licere putāt, nullas esse leges, nisi quas eorū appetitus probat. Iuliam Seueri Imperatoris vxorem, & Antonini Nouercā, cùm sæpius nefarius Priuignus aspexisset, reuerentiæ tandē ius violans, quā patri, cuius illa secunda vxor erat, debebat: vellem (inquit) si liceret. Cui iulia, si vis, licet, nescis te esse Imperatorē, qui legis alijs dare debet, & à nullo accipere. Quæ cùm audisset malus Imperator, quā toties antea optauerat turpitudinē, exequutus est. Hęc nefanda Iuliæ doctrina à maiori principū parte recepta est. Cui⁹ rei testis est nō solū quod gentiliū tempore cōtigit, sed quod in imperijs Christiana religione sacris factū est, & quotidie fit. Ita enim principes viuunt, vt mors illis cū cæteris non videatur esse cōmunis. De aliquibus, non de omnibus loquor, non igitur licet tibi, qui Rex es, quod diuiæ legi repugnat: imo si plus, & minus diuina lex admittit, cui min⁹ huiusmodi scelera cōmittere licet, quā regi, qui plura à Deo accipit beneficia? qui vniuersæ reipublicæ plusquā cæteri suo nocebit exēplo. O quot hominib⁹ hodie dici posset, nō licet tibi vicini tui, aut amici vxorē habere, sed infęlicitas ea est, quod tunc quidē vnus tantū Herodes erat, & vnus D. Ioānes, qui eū reprehēdebat: nunc verò sexcenti sunt Herodes in vnaquaque ciuitate, nec vllus est, qui D. Ioānis zelo, & spiritu dicere audeat. Non licet vobis. O scelus horribile affinis amici, aut vicini titulo, & colore alicuius honorē violare. O nefanda proditio amicitiam simulare, vt fides matrimonio debita frangatur. Erat Herodes Philippi frater, & hoc titulo magnam cum eius vxore familiaritatem habebat, & tandē ex hoc

16 puluere lutum hoc factum est. Liberet vos Deus ab huiusmodi
familiaritatibus: vt Dei nomine monet Hieremias dicēs. Vnus- *Hiere. 9.*
quisq; se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo nō habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedit, & vir fratrem suum deridebit. Clariusnè dici poterat? viuite igitur caute, & occasiones maxime fugite: ita enim non solum mala euitabitis, verùm etiam in virtute maximè proficietis, vt docet Spiritus sanctus, dicens,
Qui obturat aures suas, nè audiat sanguinem, & claudit oculos *Isai. 33.*
suos, ne videat malum: iste in excelsis habitabit, munimenta saxorū sublimitas eius. O verba plurima animaduersione digna, audistisnè vnquā sanguinem loqui? Cur igitur ait, ne audiat sanguinem? Sanguis in sacra scriptura peccata significat, quæ mise-
17 ram hanc carnem inuitant, & hortantur, vt ea committat, luxuria, gula, hinc clamant, illinc superbia, & auaritia, & tandem peccata omnia, nos passim inuitant. Beatus ille, qui sese huiusmodi vocibus surdum præbet, & claudit oculos, nè quid videat quòd se ad malum incitare possit: iste enim in excelsis habitabit, id est, ad magnum perfectionis culmen ascendet, & eius ædificiū non erit super arenam. Munimenta saxorum sublimitas eius, idest, hac diligentia plurimas virtutes acquiret, super quas perfectionem suam fundabit. Et quamuis huiusmodi vir in fœdissimo carcere versetur, tamen in excelsis habitat. Quæ verba si in animis vestris fratres hærerent semper, & illud quod significāt, præstaretis: maiori profecto virtutis luce vita vestra fulgeret.
En las Ataraçanas de Malaga, Quia magna ibi semper pulueris *Simile.*
18 sulphurei copia esse solet: mortis pœna dicitur esse ijs cōstituta, qui illac igne transeunt, ne puluis ignem concipere possit: ad cōcipiēdum ignem maximè dispolita est corrupta hominum inclinatio. quomodò igitur ignem pulueri admouere audetis? Nonne videtis magna inde incendia cōsequutura? recedite, recedite obsecro quam longissime fieri potest ab igne, claudite oculos, & obturate aures, cùm ex hoc tanta sequatur vtilitas.
Itaq; gloriosus Baptista nephariū Regē publicè reprehēdit (vt *Lira.*
Lira ait) & cùm se conuertere debuisset, maiorem animo indignationē cōcepit: & ab Herodiade persuasus vinciri iussit Ioannem. Liberet vos Deus à mulieris furore, & ira: nam quēadmodū cùm amat, vehemēter amat, ita cùm odit, vehementer odit,

in amoris, & odij extrema semper prolabitur. Ex quo infertur prædicatorem, qui Dei negotia fideliter tractat mortem certã sibi futuram existimare debere: vt sanctus Hieremias affirmat, dicens. Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio. Quot labores, & iniurias pertulit sanctus Noe centum annorum spatio, cum arcam fabricabatur: & homines monebat, quã ob causam eam fabricaretur, immissurum esse Deum diluuium, quo eos in suis peccatis, nisi se emẽdarent demergeret. Quoties eũ irrisisse credimus? quot affecisse iniurijs, ob reprehensiones, & admonitiones? quanta cum patientia sanctus vir nunquam à suo munere destitit? Hoc exemplum vobis proposui, tanta martyrum, & sanctissimorum virorum multitudine prætermissa, qui plurima pericula subierunt, quia palam, & publicè vera dixerunt: eò q̃ Noe longissimo temporis spatio in veritatis prædicatione perseuerauit. Cùm igitur hoc sit præmium, quod mundus veritatis prædicatoribus tribuere solet: ideò tam pauci sunt, qui vera dicere audeant, & quod magis deplorandum est, qui vitia reprehendere velint. Plurimi passim inueniuntur, qui malis assentantur, quod magnæ est crudelitatis genus. Nam si hominem videretis, qui pelagi fluctibus penè obruitur, alium verò qui cùm opem ferre deberet, saxo aliquo, aut pondere, eum magis opprimeret: nonnè hunc appellaretis crudelem? Si homini vulneribus pleno non vnguenta, sed venenum imponi videretis, quid obsecro diceretis? O crudelitas horribilis, at crudelior est, & omnium crudelissimus assentator, natat proximus tuus in peccatorum pelago, & penè demergitur: tu verò, qui charitatiuis reprehensionibus manum ei deberes porrigere, assentationibus tuis deprimis, dicens. Humanum est peccare, fruere nunc hoc tempore, quod datur, pœnitentiæ tempus non deerit. O crudelis, quid hoc aliud est, quàm eius collo saxum appendere, vt facilius in profundum descendat. In profundum illud, de quo Sapiens. Impius cùm in profundum venerit peccatorum contemnit, Et hoc etiam est, vulnera, quæ peccata sunt veneno curare, vt plus corrumpantur. O quam vere de hoc dici potest, quod sanctus Hieremias dixit. Maledictus vir, qui annunciauit patri meo dicens: natus est tibi puer masculus, & quasi gaudio lætificauit eum. Eo die quo quis inimicum suum vltus est, eo die quo mulieri vim fecit, eo die quo subditos suos tributo onerauit.

Thre. 3. *Gene. 6.* *Simile.* *Prou. 18.* *Hiere. 20.*

22 uit iniquo: quæ omnia opera sunt effœminata, & muliebria, quia tanquam fœmina, & pusillanimus à proprijs affectibus superatus est, hoc die seruus, filius, aut amicus ei dicit: natus est tibi hodie puer masculus, virile opus fecisti, virum te esse ostēdisti. O maledicte ita proximum tuum peruertere, ac deprauare non pudet, cui sanctū aliquod consilium dare deberes, quo peccatorum suorum dolorem conciperet: istis assentationibus blādiris, quibus quasi gaudio lętificasti eum? Abstincte vos fratres à tanto malo, satis vobis sint vestra peccata, nolite vos onerare alienis.

Cùm igitur in vinculis esset Ioānes, audiuit opera Christi. D. Lucas magis hoc declarat: nam cùm plurima Christi redemptoris nostri miracula retulisset, quæ tunc fecerat, cum D. Ioannes erat in vinculis, addidit, & nunciauerunt Ioāni discipuli eius de omnibus his, & forte alia etiā dixerūt inuidia tacti, vt tactus ea Luc. 9.
23 fuisse videtur D. Ioānes euāgelista cū dixit Domino: pręceptor vidimus quendā in nomine tuo eijcientē dæmonia, & prohibuimus eū, quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illos Iesus. Nolite prohibere, qui enim nō est aduersum vos pro vobis est, neque verò hoc malū tūc incepit. Cū enim multo antea videret Iosue homines quosdā prophetare, currēs ad Moysem dixit, Dn̄e mi Moyses prohibe eos. At ille, quid (inquit) æmularis pro me? quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det ei Dn̄s spiritū suum? nostris etiam temporibus passim huiusmodi inuidias videre est inter discipulos de præceptoribus, inter auditores de prædicatoribus contendentes, dum quem quisque audit, & se-
24 quitur cæteros omnes eū audire, & sequi vult. Hoc seuere reprehendit D. Paulus dicens: sitis autem perfecti in eodē sensu, & in eadem scientia: significatū est enim mihi de vobis, quia contētiones sunt inter vos, dum vnisquisque vestrū dicit. Ego quidē sum Pauli, ego autem Apollo: ego verò Cephæ, ego autē Christi. Diuisus est Christus, nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? Videtis, vt moneat eò ꝙ vna, & eadē doctrina est. Omnes sint Iesu Christi ministri, omnes Iesu Christi amore amari, & honorari debere, qui omniū honorū autor est & principiū. Et vt hoc illis magis persuaderet dixit paulò post: videte vocationē vestrā fratres, quia nō multi sapiētes secūdū carnē, &c. sed quę stulta sūt mūdi eligit De', vt nō

Luc. 9. Num. 11. 1. ad Cor. 1

glorietur omnis caro in cóspectu eius, ideſt, ideò elegit Deus instrumenta tam vilia, & illis mirabilia operatus eſt, vt illi gratia referretur: & inſtrumenta non propter ſe ipſa, ſed quia Deus ijs vſus eſt, honorarentur. Hæ omnes inuidiæ & diſſenſiones charitati repugnát: & ideò patres prædicatores, & magiſtri recordamini quid Dominus diſcipulis ſuis, Moyſes, Ioſue Diuus Paulus Corinthijs reſponderit. Hoc enim veſtris diſcipulis reſpondere debetis: cùm inter eos huiuſmodi factiones ex nimio amore oriri videtis. Attendite diligentiam, qua Diuus Ioannes cùm in carcere eſſet mittit ſuos diſcipulos, vt ab eis errorē in quo verſabantur eriperet. O Deus immortalis, catenæ, & vincula impedimento nō erant, quominus ſuo fungeretur officio. Nos vero minima quæque tribulatio à bono, & virtute reuocat. Si ab aliquo petitis, cur frater non itā ſæpe, vt ſolebas confiteris peccata tua? cur ſermones non audis? cur in ſanctis exercitijs, quibus occupari ſolebas, factus es negligentior? Reſpondet, infortunium mihi contigit huiuſmodi, vt mei pene oblitus ſim. O ſtulte tunc cùm magis Dei recordari debebas, tunc eius maxime obliuiſceris? Quid obſecro, equo pigro, & vitioſo faceretis, qui ſi calcaribus pungitis, vt acceleret, tunc maximè calcitrans, aut quieſcit, aut retrogreditur? Quis malam hanc beſtiam aleret, & non potius quocunque pretio venderet? Cum lentum te, & remiſſum Deus in virtute videt: tribulationibus quibuſdā quaſi calcaribus incitat. Tu verò, aut remiſsior es, aut retrograderis. Quid de te dici poteſt, preterquā monere, vt caueas, ne tibi accidat, quod tepido cuidā & remiſſo dixit Dominus? Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Non ita facere ſolent viri diuino ſpiritu pleni, qui in tribulationibus meliores eſſe conantur. Sanctus Ionas in ventre ceti poſitus ſuſtulit manus ad Dominum in ſpiritu, & tam quietè orauit, ac ſi in tēplo Hieruſalem fuiſſet, Orauit Ionas ad Dominum Deum ſuum de ventre piſcis & dixit: clamaui de tribulatione mea ad dominum, & exaudiuit me. De vētre inferi clamaui, & exaudiſti vocē meā. D. Paulus è carcere catenis vinctus ſcribebat epiſtolas quas maiorē habere ſuauitatē, & eloquentiā, quā cæteras D. Chryſoſt. & Theophylactus teſtātur. Roſæ cōculcatæ plus olent, quātò magis preſſæ. Tres pueri in camino ignis compoſuerunt, & cecinerunt pſalmum illud, Benedicite omnia opera Dñi, Domino

Simile.

Apo. 3.

Ioan. 2.

D. chryſ. homi. 1. in epiſt o. ad colo.

28 in quo creaturas omnes ad Deum laudandum inuitant. Glorio
sus Baptista in vinculis suorum discipulorum non obliuiscitur:
sed eos misit, qui interrogarent Dñm: *Tu es qui venturus es an aliũ*
expectamus? ait autem D. Lucas in ipsa hora multos curauit à lã- Luce.7.
goribus suis, & plagis, & cæcis multis donauit visum. Et ita di-
xit: *Euntes renũciate Ioanni quę audistis, & vidistis, cęci vident, &c.*
His operibus & miraculis doctrinam suam Redemptor noster
confirmauit, & probauit eum se esse, qui mundo promissus fue
rat. Nos etiam bonis operibus testari vult, qui nam sumus, & ita Matth.5
dixit. Vt videãt opera vestra bona, & glorificẽt patrem vestrũ,
qui in cælis est. Quã pauci hodie hæc de seipsis testimonia præ
beant, vos ipsi videtis. Vix est, qui benè operari sciat: ex quo ap
paret, quãto in periculo saluatio nostra versetur. Vt de hoc nos
29 Spiritus Sanctus moneret gloriosum Baptistam in primo suo
sermone clamare voluit. Iam securis ad radicem arboris posita
est, omnis ergo arbor nõ faciens fructum bonum excidetur, &
in ignem mittetur, ò verba timenda quis est tam durus, vt ea au Luc.3.
diens, nõ contremiscat? ò Deus maiestatis infinitæ illumina Do
mine animarum nostrarum oculos, vt quanti hoc momẽti sit,
intelligamus. Ponderate fratres vnumquodq; verbum, non di
xit exciditur, sed excidetur: vt cogitemus tempus quidem nos
habere, sed breue, & incertum, & ideo dormitandum nobis nõ
esse. Per arbores enim homines intelligit, per securẽ verò mor-
tem. Ad radicem (inquit) securis posita est, & non ad ramos, vt
nullam spem esse significaret, arborem denuò pullulare posse:
nam cùm arbori rami tantum amputantur, statim reuirescũt: at
30 cũ radicitus euellitur, nulla spes est. Ita & homo ab hac vita di-
uulsus nunquã mereri poterit. ideò addidit: omnis arbor nõ fa
ciẽs fructum bonũ excidetur. Omnis arbor (inquit) modo rex
sit, modo pastor, modo diues, modo pauper, omnibus minatur,
nisi bonum fructum in hac vita afferent. Fructũ autem nõ spe
cificat, quia vnaquæque arbor fructum naturæ suæ similem af-
fert. Pyrus pyra: castanea castaneas: &c. Ita vnusquisque, ita vi-
uere debet, vt eius status postulat. Nuptus vt nuptus: clericus, vt
clericus: religiosus, vt religiosus: neq; dixit, fecit fructũ bonũ,
vel faciet, sed faciẽs, quia satis nõ est benè nos esse operatos ne
que benè operãdi in posterum propositũ habere, sed in pręsen
ti benè operari necesse est. Non ait: arbor malum fructũ faciẽs,

sed arbor non faciens fructum bonum: quia satis nō est, nō operari male sed benè operari debem'. Quarè nemo dicat, neminē occido, non furor, non mæchor, non satis est abstinere a malo, sed bonū etiam facere necesse est. Quis igitur hæc intelligēs, tā sibi ipsi crudelis erit, vt inferni pœnas malit, quàm res tā faciles præstare, vt hæ sunt, quas Deus in Euangelio iubet? Scitote fratres, si nunc dum tempus habetis in res vanas, & inutiles insumitis, quod vos aliquando frustra pœnitebit, & rabies mordebit æterna. Ideò temporis opportunitate nolite obsecro abuti.

Illis autē abeūtibus, cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioāne. Hinc verba illa intelligetis ante mortē ne laudes hominē quemquā. Vbi B. Chrysostomus legit: ne laudaueris hominē in vita sua. An forte significant ne laudemus hominem dū viuit: minime: quia cōtrariū fecisse redēptorē nostrū videmus, cuius opera, vt ait. D. Augustinus exemplar sunt, quod imitari debemus. In veteri testamento laudauit Iob, cùm adhuc viueret, cùm ait, nūquid cōsiderasti seruū meū Iob, quod nō sit ei similis in terra, homo simplex & rectus &c. Dauid laudauit dicens: inueni virū secundum cor meū. Laudauit Nathanael dicēs: ecce vir Israelita in quo dolus non est. Laudauit Chananæá, Centurionē, Magdalenam, & hoc loco D. Ioannē. Cur igitur ait Spiritus Sāctus, ne laudaueris hominē in vita sua? significat nimirū hominē in aliena vita laudari debere nō in propria. Quid enim ex nobis habemus? Deus dicit per Oseā perditio tua ex te Israel, tantummodo ex me auxiliū tuū. Cùm auari estis, gulosi, carnales, hæc vita vestra est. Cùm verò casti, misericordes, humiles, hæc vita aliena est. Ideo ait Diuus Paulus: viuo autem iam nō ego, viuit verò in me Christus. Ita hæc verba declarauit D. Bernar. dicens: cū laudatur homo, in quo iá viuit, non ipse, sed Christus: nō in sua laudatur, sed in Christi vita. Atq; per hoc non laudatur cōtra sententiā quæ prohibet laudare hominē in vita sua. Hæc ille, hæc laudatio iusto proficit, quia ea incitatur, vt magis in virtute proficiat. Et ita ait Spiritus sanctus: quomodo probatur in conflatorio argētū, & in fornace aurū: sic probat̄ homo ore laudātis. Nā si hæc laus illi nihil proficit, vera virtus nō est. Nā queādmodū in cōflatorio, & fornace quod aurum non est, & argentū, in fumū, & spumam mutatur, aurum vero lucet magis: ita virtus laudata si falsa est, laude consumitur, & in vanitatis fumum mutatur: si

Marginalia: Eccles. 11. — D. chryso. — D. August. — Iob. 1. — Ioan. 1. — Ose. 13. — Gala. 2. — D. Bernar. Epist. 23 & Ser. 5. omn. sancto. — Prouer. 27 — Simile.

34 verò solida, & vera virtus est, nullum patitur detrimentum. Et qui ea præditus est, vires acquirit, & animos, vt vlterius progrediatur. Quemadmodum venti, qui mense Maij spirare solent, frumentis adiumento sunt, vt spicas emittant: ita laus bonis ad virtutum segetem adiumento est, vt tanquam segetes sint fœcũdæ, & vberes. Ita igitur fratres viuamus, vt ab eo qui Diuum Ioannem laudauit, laudari nos quoque mereamur in vltimo illo die, cum dicturus est: venite benedicti patris mei. Vt laudatione illa & benedictione protecti eius gloria perfruamur. Ad quam nos perducat idem Iesus, Mariæ filius. Amen.

Simile.

Matth. 25.

In eadẽ Dñica. II. Aduentus
CONCIO QVARTA.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. 11.

1 Discessurus ex hoc mũdo Christus Redẽtor noster dixit discipulis suis: in hoc cognoscent omnes, ꝙ discipuli mei estis, si dilectionẽ habueritis adinuicem. Noluit Dñs oues suas sine signo relinquere, quo dignosci possent, & à diaboli hircis differrẽt. Signũ autem est, amor & charitas. Qualis autẽ amor hic esse debeat, quovnusquisq; proximũ suũ amare debet: idẽ Dñs iam declarauerat: cũ dixit: diliges proximum tuum sicut te ipsum. Ex quo infertur, quod qui diuersis oculis proximi res, & suas spectat, & aliorum res alienas putat, suas vero proprias, tantum à vera, & Christiana charitate abest, quantum proximi res extraneas, & alienas putat. Et ita cùm ait Diuus Paulus charitas non quærit quæ sua sunt, videtur hac voce sua vti, vt vulgari hominum linguæ se accommodaret, qui sua, non nisi propria appellare solent. Nam charitatis lingua magis proprie diceremus, quòd charitas semper quærit, quæ sua sunt: quia omnia, quę ꝓximo vtilia sunt, sua putat, & vocat: & quę detrimẽto illi sunt, odit, ac si sibi ipsi nocerent. Aristoteles ipse, qui quid esset charitas ignorauit præter natu-

Ioan. 13.

2 (beside "quisq; proximũ…")

Matth. 22.

1. Cor. 13.

Aristo. 8. Ethi. c. 4. naturalem amorem dixit:ex amoris defectu iustitiæ ortam esse necessitaté,quia amor inæqualitatem,cui medetur iustitia, ferre non potest.Quare inter veros amicos neque furta fierent,neque adulteria,neque homicidia, neque aliæ insolentiæ,& iniuriæ cómitterentur.Quáto minùs si vera in nobis esset charitas, Iosue.3. amor hic proximi ex Dei amore nascitur.Diuisæ sunt aquæ Iordanis,& retrorsum cóuersæ sunt,vt testaméti arca trásire posset neq; solú arcæ transitú præbuerunt:sed eius causa(vel vt melius dicam)Domini ipsius causa,quem arca repręsentabat omnibus Israelitis: quo significatum est quod in corde in quo Deo datur ingressus,datur etiam proximis,si cor vere Deú amat, vere etiá 1.Thess. 4. proximos amat,quia Deus iubet.Et ita ait Diuus Paulus:de charitate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis: ipsi enim vos à Deo didicistis,vt diligatis inuicem,etenim illud facitis in omnes fratres in vniuersa Macedonia. Hoc nos ppter peccata nostra dicere nó poterimus,quod magnum est malum. Magna est Christianorum cófusio,vt currentes vndæ propriú Exodi. 13. & naturalé cursum deserant,vt testamenti arca, & vniuersus populus ingrediatur:homines verò ratione, & fide dotati Deo & proximis suis iter intercludant,quò minus in eorú corda ingredi posint. Qua nam pœna dicite,obsecro digna est tata iniquitas,vt homines homines se esse obliti, & feris ipsis crudeliores facti,sese inuicem discerpát,& vorent?sanctus Apostolus ait:nó necesse habuimus scribere vobis de charitate fraternitatis. Ego vero dico necessarium maximè esse,vt omnes prædicatores sæpisimè hoc præceptum inculcent, dicentes cum eodem Diuo Hebræ. 13. Paulo:charitas fraternitatis maneat in vobis.Ideò rogo vos, vt postea quam cæteras omnes virtutes eiecistis, hanc saltem retineatis,& si nihil aliud heroicum facitis,hoc saltem facite. Hinc enim remediú,& salus vestra dependet:eo quòd Christus Redemptor noster, vt homo erat,altisimam hanc charitatis virtutem in summo & perfectisimo gradu habuit. Ideó dicút theologi eius mortis sanctisimę dolores omnibus doloribus,qui excogitari possunt,fuisse maiores:nó solum propter torméta corporis, verùm etiam propter sacratisimæ eius animæ tristitiam. Ná vt nos amauit táto ac tá singulari amore,peccata nostra accepit vt sua: & ita idé quod eius anima eam Dei cognitioné, & amorem habens quem habebat, sensisset,si in seipsa peccata il-

la vi-

6 la vidisset, sensit ea in nobis vidēs. Et si peccata sua fuissent, idē
q̄ fecisset, vt ea deleret, idē fecit, vt nostra deleret. Et hæc eorũ verborũ sententia videtur esse, quæ difficilia sunt: & obscura. Exod. 28.
Portabitque Aaron iniquitates eorum quæ obtulerint, & sanctificauerint filij Israel in cunctis muneribus, & donarijs suis, id est, vt peccata remitterentur ijs, qui pro illis sacrificia offerebāt: necesse erat, vt ea sacerdos tanquā sua, & propria acciperet, & vt talia Deo offerret, & veniā peteret: & hoc totum summā Redēptoris nostri charitatem significabat, qua hominum peccata accepit vt sua, remissionem petijt, & satisfecit pro illis.

Cum itaque D. Ioannes diuino hoc charitatis affectu proximos suos diligeret, hinc factum est, vt regem Herodem tāto feruore, & spiritu, reprehenderit, eius animæ remedium desiderās,
7 ac si ipsemet in ea necessitate versaretur. Huius charitatis defectu hodie ita obmutescimus, vt ne vnum quidem verbũ in nostrorum proximorum remedium loqui audeamus, & maximè si potentes sunt, quia eos timemus. Ipsi Ægyptij quamuis gentiles essent, ausi sunt in rege suo Pharaone duritiem, & obstinationem reprehendere, dixerunt autem serui Pharaonis ad eum: Exod. 10.
vsquequo patiemur hoc scādalũ? dimitte homines, vt sacrificēt Domino Deo suo: nonne vides, quòd perierit Aegyptus? Pōderate verba illa, vsquequo patiemur hoc scandalũ, scilicet, vt peccet rex, & puniatur populus? Videtisnè gentilium animũ, quo potentissimum regem accusant? nōnè vides (inquiũt) quod perierit Aegyptus, idest, tā cęcus es, cũ sis in sublimi hoc loco positus, vt populi dāna prospicere nō possis: tam cęcus es, vt ea nō
8 videas? dimitte homines, vt sacrificēt Domino Deo suo. Et nō fuit reprehensio inutilis: nam dixit statim Hebræis rex, ite, sacrificate Domino Deo vestro. O si inter Christianos homines tanti animi inuenirētur, qui regibus, & principibus dicere auderent: nonnè vides, quod perierit regnum? fortè non parũ Christianę reipublicę damnis prodessent. Quot bona fecit Saul quāuis malus Samuelis consilio, quæ sua sponte nunquam fecisset? Eadem charitas, quæ causa fuit, vt regē Diuus Ioannes reprehēderit, eadem causa fuit, cur hos duos discipulos ad Christũ Re- 1. Reg. 5.
demptorem nostrum miserit. Nam cùm eorum ignorantiā ita sentiret, ac si eā ipsemet haberet, eam ijsdē remedijs curare voluit, quibus suam curasset. Itaq; neque existimatio, nec opinio

eum

eum à proposito dimouere potuit, quò minus ei mederetur. Vna ex maioribus tentationibus diaboli, qua plurimos decipit est ijs persuadere, vt quá quisq; habet inter homines existimationem, & opinionem sustineat. Accusat principis alicuius familiaris, & domesticus proximi sui peccatum, mentitum se esse scit, & de famæ restitutione teneri: sed tamen ea retractare non vult, nè existimationẽ, quá de eo eius Dominus habet, amittat: eandem ob causam aliena bona restituere nolunt, quia si restituerent, pompa illis, & faustus relinquẽdus est. Hac sagitta, quæ acutissima est, diabolus Pilatum superauit, cùm suorum membrorum linguis ei dixit: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Cõtendebat infelix Dominum dimittere, quàm iniustè accusaretur, cognoscẽs. Sed hoc ictu effecit, vt se victũ daret. Maluit malus iudex existimationem, & opinionem, quá de eo Cæsar habebat sustinere, quam sese ab innocentis sanguine purum cõseruare. Hac tentatione Pharisæi, Saluatorẽ nostrum superare voluerunt: cùm mulierem adulteram ei obtulerunt, tentantes eum. Nam cùm Dominus à populo amaretur quia cum peccatoribus pijssimus erat, existimauerunt, vt hãc opinionẽ conseruaret, iussurum esse nè eam lapidarẽt. Et ita ijsdem lapidibus, quos in manibus habebant, vt adulteram lapidarent, posse se eũ lapidare, eò quòd legem non seruaret. Hæc igitur arma, quibus tot satanas vicit, gloriosæ Baptistæ nocere non potuerunt, quo min' discipulis suis mederetur. Cũ tamẽ potuerit suspicari hoc magno futurum esse detrimento, magnę quá de eo habebãt existimationi, si discipulos suos mitteret, qui Dominum interrogarent: *Tu es qui vẽturus es?* Hoc enim erat occasionem præbere, vt crederent ignorasse se, quòd dixit, cùm eum digito indicauit dicens, ecce agnus Dei, aut certè mentitum esse. Hæc omnia Dei, & proximorum suorum amore postposuit. Dicant, credãt quic quid velint (secum ipse dixit) nam cùm hoc ad Dei gloriam & proximorum vtilitatem pertineat, hoc faciendum est. O admirabilem viri sanctissimi charitatem, quæ efficit vt quod mundus tanti facit contemnat. Hæc charitas fratres vtinã esset nobis, vt proximorum peccata propria esse existimaremus, & in remedio diligẽtiores essem', Quo animi affectu dicebat Dauid: cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Et paulo post, spiritu principali confirma me.

Ioan. 1.

Psal. 5.

Cur

12 Cur verò tot à Deo munera petat, declarat mox dicens: docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Quasi diceret: si quæ à te petij beneficia concedis ò Domine, non solum vt alij in vijs tuis offendant, nõ efficiam, vt ante solebam: verũ etiam tanquam cæci ductor, ijs qui cæci affectibus sunt, manum porrigam, & viam docebo ne errent. Docebo iniquos vias tuas, quæ tua præcepta sunt: & impij ad te conuertẽtur, & non ad me qui sine te nihil sum. Ad te non ad me, quia in eorum conuersione non meam gloriam & vtilitatem quæram, sed hoc tantum mihi propositum habebo, vt meis admonitionibus & doctrina ad te plurimi conuertantur: tibi gloriam dent, & gratias. In Deuteronomio iussit Deus: siquis absq; liberis moreretur, vt frater eius defuncti vxorem acciperet, & sic fratris sui semen excitaret, nõ *Deut. 25.*
13 pro seipso, sed pro fratre suo: & ita primogenitus ex ea fratris defuncti nomine appellandus erat. Hoc vt D. Augustinus declarat, significat, quod vir Euangelicus debet in vxore defuncti Christi Iesu, quæ ecclesia est, sanctæ doctrinæ semine filios spirituales generare, non ptopter se, sed propter fratrem suum & Dominum Iesum Christum, cui omnis honor, & gloria debetur, cuius virtute omnia fiunt. Hunc sanctissimum virum, de quo agimus, pater eius Zacharias, prædixit missum à Deo esse ad dandam scientiam salutis plebi eius. Non dixit ad dandam salutem, quod Saluatoris munus est, sed scientiam, & cognitionem salutis. Vt hoc significaret in parabola illa Euangelica non appellauit Dominus seruum malum & pigrum, quia talento illo, quod illi dederat, nihil erat lucratus: sed quod negociatus *August.* *Luce. 1.* *Matth. 25.*
14 non esset, & numularijs non dedisset: vt ostenderet docendi tantum diligentiam ad nos pertinere, proficere autem Dei esse munus. Iussit Deus vt tabernaculi cortinæ ita fierent, vt sese inuicem traherent: significans quod in sancta Ecclesia inuicem nos ad Dei cognitionem & seruitium debemus attrahere. Quòd si hoc cum omnibus faciendum est, multò magis cum filijs proprijs & domesticis fieri debet: & curare vt à pueritia in virtute exerceantur. Quia vt dicitur: prouerbium est, adolescens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea. Cùm ait, prouerbium est, sacra scriptura significat vsitatum hoc esse & antiquum, vt pueri in quo aluntur, in eo perseuerent. Si lana pura purpura inficitur, colorem illum, *Exod. 26.* *Prou. 22.* *Simile.*

& splen-

& splendorẽ diutissime conseruat: atsi quod nigrum antea erat purpureum fiat, vix nouum colorẽ imbibit, & nigrum amittit: ita & homo, qui virtutis colorem à pueritia accepit facile cũ in omni vita conseruat, at qui à pueritia in peccati & vitij nigredine tinctus fuit, eã postea magna cum difficultate amittet. Quã difficile esset flumen, quod in hãc partem longissimo temporis spatio fluxerit, ad aliam partem conuertere: est nostra sensualitas rapidum flumen, & si in hanc partẽ fluere semel assueuit, in aliam difficillimè mutari potest. Liberet vos Deus, vt anima vestra per vitia currere assuescat, qua enim vi opus erit, vt hic cursus mutetur? & ideò filij à pueritia in virtute exercendi sunt. Nemo equi pullũ sinit indomitum, donec equus fiat, tunc enim vitia tolli non possunt. Nemo suillam carnem sale cõdit, cùm putrida est & rancida, sed cùm recens est: ita etiam filij cùm pueri sunt, tunc domandi sunt, tunc virtutis sale condiendi. Cùm filij Dauid manè è lectulo surgerent, per regis patris sui cubiculum transibant, vir autem sanctissimus dicebat illis. Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini. Filij autem respõdebant, sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & vsq; in seculũ: Et ita pater & filij totum illum Psalmum decantabant. O quàm vtilis doctrina, imprimat eam Dominus, in cordibus vestris: nulla enim lingua explicari potest vtilitas, quæ ex eius exercitatione consequitur, neque damnũ, quod ex cõtrario succedit. Sunt nonnulli patres, qui filiorum suorum nõ maiorem curam & sollicitudinem habẽt, quàm si Christiani non essent: hi sunt tãquã struthio, de quo dicitur. Pẽna struthionis similis est pẽnis Herodij & Accipitris. Quãdò dereliquit oua sua in terra, tu forsitan in puluere calefacies ea: obliuiscitur, quòd pes conculcet ea, aut bestia agri cõterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laborauit nullo timore cogente. Ait hoc loco sanctus Iob quòd quamuis struthio pennas habeat Herodij pennis similes, eandem tamen filiorum suorum curam non habet. Oua enim faciens statim eorum obliuiscitur. Et illud, tu forsan in puluere calefacies ea, est ironiæ genus elegantissimum, quasi diceret: ouorum obliuiscitur, vt tu ea calefacias. Eius autem negligentiã supplet Sol, cuius calore exeunt pulli: illa enim frangãtur, nec ne nihil curat, postea quàm solis beneficio egressi sunt: auis est tã crudelis, & erga filios suos tã impia, ac si eius filij non essent: duratur

Simile.

Psal. 112.

Iob. 39.

18 ratur ad filios suos quasi nō sint sui. Huiusmodi sunt patres in filiorū educatione negligētes. O struthiones, struthiones, nihil nè pudet tā crudeles esse? si Deus dedit vobis filios cur nō timetis, nè eos vobis infernalis bestia cōterat, & conculcet? quod siquis hac in re negligēs fuit, & struthioni similis, sit saltē aliquis soli similis, qui eius negligentiæ medeatur, & pullos suo calore extrahat. Cogitate, ꝙ nihilominus eorum cura ad vos iure pertinet. Et cū statum aliquem, & nouā viuendi rationē accipiant: quomodò se in ea gerere debēt, vos ipsi etiā filios vestros docere debetis: ipsi enim rerū experiētia carēt. Ita dixit Spiritus sanctus, vir in multis expertus cogitabit multa: & qui multa didicit enarrabit intellectū. Vxorem ducit filius, dicite illi, vide fili vxorem ducis, eā vt te ipsum ama, fidem ei serua, vt tibi seruari vis, Ecclef. 34.
19 sis illi virtutis & sanctitatis exēplū. Quòd si filia est. Vide filia, maritū habes non solū vt sociū, sed superiorem etiam tuū esse recordare: ei obtēpera, ei serui, & fidē serua. Cùm Tobias Sarā vxorem duxit, Saræ parentes, eam quid illi faciendū esset, longa oratione monuerunt, monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum & seipsam irreprehensibilem exhibere. Sara iam grandior erat, sed quia nouam vitæ rationem accipiebat, cuius carebat experientia: ideò id omne quod necessarium videbatur, parentes docebant. Tob. 10.

Mittens duos de discipulis suis, ait illi, tu es, qui venturus es, &c. Nō misit discipulos suos ad amicos, vt se viserent, de eius libertate agerent: & innocentiā suam regi probarent: carceris & vinculorū obliuiscitur, omnem curā in Dei gloria, & proximorum vti-
20 litate collocatam habet. Animaduertite autem mysterium, ꝙ quia vt diximus, in hoc nullam propriæ existimationis rationem habet, attamen vero hominum amatoris satis non fuit Diui Ioannis discipulos illuminare, tot miracula coram illis faciens in diuinitatis suæ probationem: sed cœpit dicere ad turbas de Ioanne. *Quid existis in desertum videre, &c.* Benedicta sit Deus meus tua lingua, benedictum sit os tuum, quod ita laudat eum, qui laudem tibi, & gloriam quærit. Credite mihi obsecro fratres, cum res aliqua se vobis offeret, quæ ad Dei seruitium spectet, quæ absque vestro contemptu fieri non potest, non ideò eam omittatis: nam præter præmium, quod Deus in cælo vobis daturus est: in terra etiam vestri honoris

defensor erit. Videtis pauperem, orphanum, de honore & anima periclitari? scitis auxilium vestrum & eleemosynam remedium fore? sed status vestri dignitatem & authoritatem seruare, vt antea non poteritis: non ideò quod necessarium est, illi suppeditare pigeat, quia nunquam ob hanc causam dignitas vestra & honor minor erit, quamuis pompa sit minor. Iniuria vos quis affecit, ignominiam ducitis esse ignoscere, & pusillanimitati tribui posse: superate vos ipsos, & cogitate vnam ex rebus in quibus Deus gloriam suam maximè manifestat, esse, misereri & parcere vt ait sancta Ecclesia, Deus qui omnipotentiam tuam miserendo, & parcendo maximè manifestas. Eum igitur imitamini, & confidite honoris vestri eum futurum esse defensorem. vt hoc loco gloriosi Baptistæ existimationem tueri voluit, nè crederent homines mysterium illud, quod ab eo per discipulos suos quærebat ignorare. O Deus meus quam amicus es tuorum amicorum. Beati qui amicitiam tuam magna cum efficacia optant, & curant. Honorem Diuo Ioanni restituit, quem ipse non abstulerat. Vt intelligatis quanta cum diligentia fama illis restituenda sit, quos affecistis infamia. Audietis aliquos dicere benedictus sit Deus, tres hodie missas audiui, sed quid prosunt infœlix nisi famam illis restituis, cui abstulisti? restitue priùs, & quod mentitus es, retracta: & sic tibi proderunt missæ. Cùm igitur Dñs Diuum Ioannem laudat, primum de perseuerantia mentionem facit dicens: *Quid existis in desertum videre arundinem vento agitatam?* Non est profectò arundo, sed Ecclesiæ columna firmissima. Et ita de eo ipso verba illa Hieremiæ cani possunt: ego dedi te hodie in columnam ferream. Meritò eũ columnã appellare possumus quia neq; ventis, neq; tẽpestatibus: neque mundi honoribus, & fauore commotus est. In hac perseuerantiæ virtute eum quantum in nobis est, imitari debemus: ideò enim Deus nobis in hac vita suo fauet auxilio, vt semper in eius seruitio perseueremus. Quod significauit sponsa dicens: dilectus meus, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ, vbi pascitur, significat, ꝙ nos ipse pascit: quia dum nobis fauet, ita Deus delectatur, acsi ipsemet eos fauores reciperet. Ita ait sponsa, quòd pascitur, cùm nos pascit. Donec aspiret dies, idest, vsque ad diei finem, qui vitæ finis est. Aspirare (ait) quia vesperi venti quidam suauissimi spirare solent:

Hiere. 1.

Can. 2.

24 & quia occidente Sole, maiores fiunt vmbræ, ideo ait, inclinentur vmbræ. Vbi quod interpres Latinus vertit inclinentur, Hebræum verbum significat, fugiant: quia tunc vmbræ velocius currere videntur, quam meridie, cùm Sol est sublimior. Dicens igitur: donec aspiret dies, non solum significat, quod Deus fauet homini vsque ad finem vitæ: verum etiam quòd tunc fauores, quos ijs largitur, qui perseuerarunt, suauiores sunt, significati per auras illas suaues, quæ vesperi spirare solent. Et dicens: quod tunc fugiunt vmbræ, significat quod qui in virtute perseuerarunt: quo magis ad finem accedunt, eò magis ab ijs imperfectionum, & humanarum infirmitatum vmbræ fugiunt. Vt hoc significaret Spiritus Sanctus, his metaphoris vsum esse existimo, cum vno verbo di-
25 cere potuisset, vsque in finem diei. Virtus est perseuerantia tantæ præstantiæ, vt eam Diuus Paulus inter præcipua iustifi- Rom. 6.
cationis signa ponat, dicens: qui enim mortuus est iustificatus est à peccato. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus, quia simul etiam viuemus cum illo: scientes quòd Christus resurgens à mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur, quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel, quod autem viuit, viuit Deo. Ita & vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuente autem Deo in Christo Iesu. Quamuis nemo sine reuelatione scire potest in hac vita, an iustificatus sit, hic tamen Diuus Paulus tria iustificationis signa ponit, primum mori peccato, secundum viuere cum Christo ad illius imitationem: tertium mori semel peccato, & non ampliùs, quæ
26 est perseuerantia. Nō quòd qui hęc habent, de sua iustificatione certi esse posint: sed quod signa quędā sint, ex quibus id cōijci potest: tertiū signū eo in loco ponitur, quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel &c. vsq; in Christo Iesu, id est, sicut Christus, pro peccatis generis humani semel mortuus est: ita oportet vos ad eius imitationē semel mori peccato in baptismo: ita vt amplius mori vobis nō cōtingat. Ná qui pluries peccat, licet pluries per pœnitētiam resurgēdo moriatur peccato, nō tamē est perfectissimus Christi imitator. Qua propter magnū est iustificationis signū perseuerātia in innocētia baptismali: & ideò tam affirmatiue ait: existimate vos mortuos quidem

esse peccato, viuẽtes autem Deo in Christo Iesu. Eandẽ ob causam D. Ioannes de malis quibusdam hominibus dixit, ex nobis exierũt, sed nõ erant ex nobis: si enim fuissent ex nobis, permãsissent vtiq; nobiscũ. Ille Dei est, qui cũ Deo permanet. O quã timẽda hæc verba sunt, cur nullũ nobis timorẽ incutiũt, qui tã quã arũdines sumus inanes & leues, sine perseuerãtia, qui minimo quoq; vento mouemur & flectimur? nullus est affectus, nullus amor, nullum desiderium, quo noster animus non rapiatur.

I.Ioan.2.

Ait præterea Dominus. *Sed quid existis in desertum videre? hominẽ mollibus vestitum? ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regũ sunt.* O rem magnę confusionis: ait dominus eos qui mollibus vestiuntur, in domibus regum esse. Nostris verò temporibus in artificum domo, qui sudore vultus sui victum sibi lucrantur, vestes inuenietis tam molles & pretiosas, ac si reges essent. Cùm esset regina Saba tam diues & potens, ipsa tamen & sui omnes vestitu vti debebant adeò simplici: vt inter cætera quæ in regis Salomonis domo est admirata, fuit seruorũ Salomonis vestitus, & regiæ domus pompa. Ex quo infertur neq; ipsam, neque gẽtilium reges, ea magnificentia & apparatu vsos esse. Quantò magis admiraretur regina illa si videret, nõ regis Christiani, sed mercatoris, aut notarij domum, tanto apparatu instructam, ac si principes essent. Cur hæc fratres non deploramus, cũ ex his plurima peccata & vitia oriri sciamus? non deploramus, quia Dei, qui offenditur, amor in nobis non est. Suetonius Trãquillus de Augusto Cæsare refert, dicere solitũ: vestitus insignis vexillum est superbiæ, & nudus luxuriæ. Notate gentilis dictum, & hominis qui fidei lumine carebat. Ideò tanta hodie superbia est, tanta luxuria: quia homines his vitijs vires dant, vestium superfluitate. O gloriose Baptista, tua pompa & apparatus, vestes tuæ & ornamenta, pili erãt cameli: & cùm sic nudus esses, & corpus adustum haberes, & fœdum, animi pulchritudinem & ornamenta quærebas. Iustorũ nomine (ait sponsa) nigra sum, sed formosa: sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Arabes vocat sacra scriptura Cedar, quia à Cedar Ismaelis filio duxerunt originem: Hi autem in tabernaculis viuebant. Notandum autẽ est hoc in loco, vt in alijs sacræ scripturæ locis, quòd particula prima, sicut, non est coniungenda cum propinquiori nomine, sed remotiori: non enim dicendum est, formosa sum sicut.

3.Reg.10.

Sueto.

Cant.1.

30 ſicut tabernacula Cedar, ſed dicendum eſt, nigra ſum ſicut tabernacula Cedar, ideſt, tabernacula Arabum, quæ nigra ſunt ſole & aquis fœda. Et formoſa ſicut pelles Solomonis, quæ erant pulchræ non nigræ. Hæc omnia cæleſti huic viro conueniunt, qui cum animam formoſam intus haberet, corpus aduſtum & aſpero veſtitu contectum erat. Vos autem è contra corpora formoſa, & molliter veſtita: animas verò carbone nigriores.

Quid exiſtis in deſertum videre? prophetam? etiam dico vobis & pluſquam prophetam. Pluſquam propheta appellari poteſt: vel quia quem cæteri prophetarunt ipſe digito indicauit. Et ita idé Dominus de eo dixit lex & prophetæ vſque ad Ioannem, ideſt, quia ibi pauſam quodammodo fecerunt prophetæ. Accidit (in
31 quit Diuus Gregorius) Diuo Ioanni & prophetis, quod in accidere ſolet, qui balliſta iaculantur ad ſcopum: vnus enim proxime accedit, alter propinquius, alter autem attingit, & tunc iaculandi ſit finis. Sic prophetarum ſcopus eſt Chriſtus: omnes accedebant ad ſcopum, alij tamen propinquius alijs, Diuus vero Ioannes ſcopum attigit digito, & ita prophetandi de Chriſti aduentu ad redimendum homines finis tunc factus eſt. Appellatur etiam pluſquam propheta, quemadmodum, ſiquis in regis domo eſſet (*Mayordomo Maeſtreſala y Veedor.*) diceretis de eo: eſt mayordomo, & pluſquam mayordomo: ita Diuus Ioannes, quia Apoſtolus fuit, præcurſor & propheta, dicitur eſſe pluſquàm propheta. Hunc igitur glorioſiſsimum ſanctũ, quem Deus ipſe ſuo ore laudauit, patronum nobis & interceſſorem
32 habeamus: & eius virtutes quãtum in nobis eſt imitemur.

Matth. 1 · *Gregor.* · *Simile.*

Et ita Deus ſuam nobis gratiam daturus eſt, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius.
Amen.

In festo immaculatæ Conce-ptionis Beatissimæ virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham, &c. Matth. 1.

Gene. 3. HOdiernus hic dies tam solennis & lætus est mise-
ris Adæ filijs: vt post diem illum infœlicem & tri-
stem, in quo mundus eius culpa lapsus est poste
nullus eo vsq; huic similis illuxerit. Hodie enim li-
bertatis nostræ signum apparere in mũdo cæpit: & ideo magn
cũ lætitia canit ecclesia: cóceptio tua Dei genitrix virgo gaudi
Simile. annuntiauit vniuerso mundo. Fingite animo & cogitatione, ca
ptiuum aliquem in misera seruitute positũ, qui pro certo habe
regem ipsum venturũ esse, vt eũ redimat, sed quando hoc futu
rũ sit, nescit: cũ videret hic captiuus regi tabernaculũ præpara
ri, quam obsecro, lætitiã animo cóciperet, videns libertatis su
tempus instare? at hic dies est in qua cælesti regi Iesu Christo
sanctissimũ hoc tabernaculũ præparari cœptũ est: ex quo Dñ
in natiuitatis suæ die egressus est, vt mundum redimeret. In tam
celebri festo proponitur sacrum hoc Euangelium, in quo d
sanctissimæ virginis generatione agitur, quonam modo ex sa
ctis illis regibus, patriarchis & prophetis descenderit: vel (vt ma
lius dicam) ascenderit, quia omnes in gratia & sanctitate super
Psal. 86. uit, vt significauit David dicens: fundamenta eius in montib
sanctis. Qui quidẽ Psalmus ex omnium fere sacrorum doctoru
sentẽtia loquitur ad literam de sancta ecclesia, quæ fundamen
sua habet in montibus, idest, Iesu Christi Dei filij meritis. Et
ligit Dñs portas Sió super omnia tabernacula Iacob, idest, pr
stãtiora sunt huius ecclesiæ sacramẽta, quę portæ sunt, per qu
ad gratiam recipiendam ingredimur, quàm omnia tabernacu
Iacob, idest, quicquid lex vetus habebat. Verum quia quod
toto dicitur de pręcipua totius parte dici potest: præcipua ver
Ecclesiæ pars est beatissima virgo, ideò de ea etiam dici pote
ad literam fundamenta eius in montibus sanctis. Per montes a
tem

4 tem reges, prophetæ & patriarchæ significantur: quia super eorum culmina & perfectiones virginis huius fundamenta posita sunt. Fundamenta, infima sunt ædificij pars, & quod in tota domo minus perfectum est. Quo significatur perfectionis suę infimum sanctorũ perfectionibus fuisse perfectius. Quo igitur cælestem hanc reginam perfectionum suarum culmine peruenisse dicemus: si quod infimum in ea est, & minus perfectũ super aliorum sanctorum capita, id est, supra perfectionum culmen extollitur? rectè igitur diximus ex sanctis illis patribus ascẽdisse potius, quam descendisse, quandoquidem ita eos superauit. Addit statim, diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Quæ verba duos habent sensus. Prior est, quòd diligit Dominus exteriorem eius sanctitatem, & exteriora opera, quæ portæ sunt, per quas ad interioris sanctitatis considera-
5 tionem ingredimur, quæ ineffabilis aliquomodo & intelligibilis est: vt ex exteriori conijci potest. Quare illuc Deo tantum ingredi licet, quia ipse solus hoc comprehendere potest. Hoc significauit Ezechiel dicens, porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam: quoniam Dñs Deus Israel ingressus est per eã. Quod de Beatissima Dei matre intelligitur secundũ B. Hieron: de qua nihil fere videri potest præter quam porta clausa, id est, solus Deus, quod intus est cõprehẽdere potest. Alius sensus est: quòd diligit Deus sanctissimę matris suæ portas, id est, ingressum in hanc vitã & egressum: cõceptionem & mortem plus quam aliorum sanctorum vitam & mortem. Hoc enim pri- *Ezech.44.*
9 mum redemptionis nostræ opus est, quia post sacratissimã redemptoris nostri animam, hæc primum prædestinata fuit. Primum dico: nostro loquendi modo & in rerum ordine. In Deo enim, & in eius scientia nihil prius & posterius est, sed quemadmodum in imagine color, qui perfectior est, plus ferit oculum, & prius videtur, quamuis in imagine omnes colores æqualiter ab oculo distent: & cum vnà omnes sint, videntur tamen eorũ aliqui eminere, alij recedere, eò quòd alij alijs perfectiores sint: ita in diuinæ sapientiæ imagine, quáuis omnia simul sint & ab æternitate, sine prioris & posterioris ordine, ea Deus cognoscat: quæ tamen perfectiora sunt, citiùs videntur, & ideò secundũ earũ qualitatem prius sunt ordinatę. Hoc prioritatis genere ait Scotus, Doctor subtilis, quòd prius Christi Redemptoris *Simile.* *Scot. in. 3. senten. d. 7. q. 3.*

noſtri anima prædeſtinata fuit ad gloriam quam omnes ſancti
& poſt eam ſanctiſsima eius mater, quia cùm decreuit Deus hu
manam carnem aſſumere, eam ſibi matrẽ eligere decreuit: & ta
lem illi dignitatẽ & excellentiam dare, qualis eius matrem dece
bat. Et hanc huius ſanctiſsimæ virginis præſtantię cauſam af-
fert in eo Pſalmo Dauid: nam cũ dixiſſet, glorioſa dicta ſunt de
te ciuitas Dei, paulò inferius dixit: nũquid Sió dicet, homo, &
homo natus eſt in ea, & ipſe fundauit eã altiſsimus. quaſi dicat
quid admiramini ciuitatis huius excellẽtias, quia idem, qui eam
fundauit, ſibi in matrẽ elegit. Sed videndum eſt cur eam ciuita
tem appellet, quod vt intelligatur, notãdum prius eſt quòd D.

August. in ep. ad Max.

Auguſtinus ſcribens ad maximũ, cũ quæreret antequã Deus
mundũ crearet, vbi moraretur, reſpondit: in ſeipſo, in ſua infini
tate & immẽſitate. Morari in ſe ipſo dicitur Deus, quia in eius
diuina eſſentia tãquã in proprio habitaculo diuinus eius intelle
ctus, & voluntas morari & quieſcere poſſunt. Noſtrę omnes po
tentiæ ſua habẽt obiecta, tanquam domos & manſiones, id eſt,
res illas in quibus operantur & in his tanquam in proprijs do-
mibus quieſcunt. Oculorum domus & manſio eſt color pul-
cher, & bene proportionatus: quia in eo oculi quieſcunt. Aurium
manſio eſt muſica ſuauis & conſonans, quia in ea delectantur:
& ita de noſtra voluntate doctores dicunt, quòd cùm vehemẽ
ter amat, à ſeipſa exit & ad rem amatam tranſit, quia ea eſt vo-
luntatis domus, in qua delectatur, & quieſcit. Eodem modo di
cimus, quòd intellectus & voluntas Dei in infinita eius eſſen
tia quieſcunt, tanquam in proprio habitaculo & manſione, quia
in ea operantur, & operationes omnes ſuas exercent, quas ope-
rari poſſunt. Poteſt intellectus infinitè intelligere, & ita noti
tiam producit infinitam: & in ea infinita eſſentia beatificatur.
Idem de diuina voluntate dicimus, amat enim quam maximè
amare poteſt, & in ea infinita eſſentia beatificatur. Hanc igi-
tur ob cauſam Deus ab æterno in ſeipſo morabatur, & mora-
tur. Verùm poſtquam creaturas creauit, ita moratur in illis, vt
in ſe ipſo remaneat. Et ideo ait D. Dionyſius: quod Deus paſ-
ſus eſt ecſtaſim, id eſt, quod extra ſeipſum abſtractus eſt (ſi ita
de Deo dici poteſt) vt moraretur in creaturis: in quib⁹ ita eſt in
trinſece, vt quãcunq; creaturã accipiatis, prius in ea Deus, quã
ipſa inueniatur. Morari autem in creaturis Deũ eſt eſſe in illis
per

10 per potentiam, præſentiam, & eſſentiam: quod quanuis ſæpius dici audiuiſtis neſcio an omnes intellexeritis: & ideo ſimilitudine declarabo, qua res obſcuræ optime declarari ſolẽt. Fingite animo, Regem intra ſuũ regnũ in aliquo palatij ſui cubiculo ſedere: per eſſentiam in ſella tantum eſt, quia eam ſolam occupat, & implet, per præſentiam in toto illo cubiculo, quia inde quicquid in eo fit videt: per potentiã in toto regno eſt, nã in eo non eſt per eſſentiam, quia illud non implet, vt ſellam, neq; per præſentiam, quia omnia quæ in regno fiunt nõ videt, ſed per potẽtiam, quia ſua potẽtia punit, ignoſcit, & gubernat: & quia Deus infinitus eſt, in omnibus rebus eſt per eſſentiã, quia omnes res implet melius, quam Rex ſellam, & per præſentiam, quia omnia videt melius quam Rex cubiculum, & per potentiam, quia omnes creaturę eius concurſu & fauore operantur. *Simile.*

11 Sed magis particulariter moratur in iuſtis per aliũ illapſum magis particularẽ, ſuã ijs gratiam, & diuina dona cõmunicando. Et ideo præcipua quadam ratione, iuſti domus Dei vocantur. Sanctiſsima autẽ virgo inter omnes ſanctos per excellentiam quandã, Dei ciuitas appellatur, ob maiorem amplitudinem & diſpoſitionẽ, quam in eius anima Deus inuenit. Et hoc ipſamet ſignificauit, cũ in ſuo cantico dixit. Magnificat anima mea Dominũ. O ſacratiſsima virgo, quomodo hęc dicere auſa es? Quomodo magnificat anima tua Dominũ? Dicam. Quãuis Deus in iuſtis alijs moretur, inueniet eorũ animas adeo occupatas, diuerſis cogitationibus, vxoris, filiorum, familiæ, & aliarũ rerum (quãuis ſine vllo peccato) vt aliquo modo moretur in ijs Deus, tanquã preſ- *Luc. 1.*

12 ſus, & cõtractus (vt ille qui in anguſto aliquo loco verſat) id eſt ipſæmet animæ nõ ſinũt operari Deũ quod operaretur ſi maiorem diſpoſitionẽ inueniret: verũ cùm in hãc puriſsimam virginem ingreſſus eſt ita liberam inuenit, & expeditam, adeo ei dicatam, vt in illa ſeſe vt voluit extendere potuerit, id eſt, diſpoſitionẽ in ea inuenit tantam, vt quicquid voluit in ea operari potuerit. Et ita, Magnificat anima mea dominum, ſignificat in anima mea ita moratur Deus, vt vult, vt in ea magnificetur: ab effectu, quia in ea talia operatus eſt, vt ſuam omnipotentiam maxime oſtenderit. En igitur cauſa cur eam ſpiritus ſanctus ciuitatem appellet, dicens. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei. Ex quibus verbis pſalmi conſtructio incipienda eſt: glorioſa enim

quę de ea dicũtur, sunt quæ procedunt, scilicet, fundamẽta eius in mõtibus sanctis, & quæ posteà sequútur, præter alia multa, quæ de ea tã in veteri quã in nouo testamẽto dicuntur. Et hoc significat: Dñs narrabit in scripturis populorũ. Hoc enim testamentũ nouũ est, quod nõ vni tãtũ populo, vt vetus testamentũ datum est. Cæteri enim populi poterant quidem legem illã accipere, sed sine ea saluari poterant, legẽ naturalem seruando, Euangeliũ autẽ omnium populorũ est, quia vniuerso mũdo datum est, vt dixit Dñs, Ite in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ. In his igitur scripturis populorũ narrauit Dñs gloriosa de hac ciuitate sua, neque solum ibi, sed & principum, id est, in scripturis principum, qui fuerunt in ea: patrum, scilicet, antiquorum, qui in ea per amorem, & desiderium fuerunt. Hoc igitur significat, quod in scripturis noui & veteris testamenti narrauit Deus res gloriosas de hac sancta ciuitate, ex quibus vnam tantum vobis dicam, quæ in Psalmographo est, vbi dicitur. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, id est, gratiæ Spiritus sancti impetus, lætificauit hanc pretiosissimam reginam. Peccatum & gratia in eo instanti, quo eius anima creata fuit, ad hanc ciuitatem magno cum impetu cucurrerũt, sed gratia maiori impetu, & ita citius peruenit ad animam. Etiam gloriosi Baptistæ currebat gratia, sed peccatum velocius fuit, & ita originali culpa infectus est, sed ad hanc ciuitatem Dei non peruenit hæc culpa, quia fluminis gratiæ maior impetus fuit, qui hanc ciuitatem lætificauit: & talia in ea fundamenta iecit, vt antiquorum patrum, & progenitorum suorum perfectiones excesserit: & ideo diximus ex ijs ascendisse potius quam descendisse.

Matth. vlti.

Psal. 45.

Ait igitur sanctum Euangeliũ. *Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abrahã, &c.* Plurimum notandum est, & deplorandum ex tot regibus, qui hoc loco recensentur, tres tantum iustitiæ fuisse cultores, & religionis, vt sacra scriptura testatur, his verbis. præter Dauid, Ezechiam & Iosiam, omnes peccatum com miserunt: nam reliquerunt leges altissimi Reges Iuda, & contempserunt timorem Dei. Ex quo apparet non solum humanæ naturæ imbecillitatem, verum etiam potentiam & imperium plurimorum malorum causam esse. Nunquam finem dicendi facerem, si damna hic referre vellem, quæ regnis

Eccle. 49.

16 illis,& populis malorum Regum peccata attulerunt: quia diabo
li fraus est, vt subditos euertat, prius capita euertere. Quod aper
tè sacra scriptura affirmat. Consurrexit Satan aduersus Israel, & 2.Paral.21
quid fecit? incitauit Dauid, vt numeraret Israel, idest, caput
prius voluit inficere: vt vniuersum corpus destrueret. Quæ cũ
ita sint magna cum diligentia præceptum illud Diui Pauli ser-
uare debemus, cùm nos monet, dicens. Obsecro primum om- 1.Timo. 2.
nium orationes, & obsecrationes fieri pro Regibus & Principi-
bus: & ijs, qui in sublimitate constituti sunt: vt quietam, & tran-
quillam vitam habeamus in omni pietate, & castitate. Cùm ait,
obsecro primum omnium: quanti momenti hoc sit, significat,
& quoniam tantoperè Diuus Paulus exaggerat: ego quoq; eius
nomine vos obsecro, vt in vestris orationibus magnæ vobis
17 hoc curæ sit. Ex hoc prætereà infertur consolari plurimum nos
ipsos debere, qui pauperes sumus neque tantam habemus po-
tentiam, vt mala exequamur. Et ita Sanctus quidam vir nostri
ordinis dicebat, Dei seruos Deo debere gratias agere, cum ten-
tantur, quia peccandi opportunitatem non habent: & quando
habent, agere etiam debent, quia tunc non tentantur. Ex hoc
etiam sequitur, cùm potentes in tanto periculo versentur, æ-
quũ esse, vt nos prædicatores eos sæpissime moneamus, vt me-
liores se quam plebeij esse debere recordẽtur, quia plura à Deo
beneficia, & maiora acceperunt. Cęli puriores sunt & perfectio
res quam elementa. Inter elementa ignis purior quam aer, aer
purior & clarior quam aqua, aqua clarior quam terra: & in ipsa
etiam terra montium culmina puriora sunt & pulchriora quam
18 valles, quæ luto & nebula plenæ sunt. O reges & potentes ter-
ræ, recordamini obsecro, ꝙ quo sublimiores estis, virtutibus
etiam clariores esse debetis. Imperatores & Reges cæli sunt, per
quos inferior hæc machina gubernatur: & ideo maior in ijs or-
do requiritur. Virtutibus tanquam stellis debẽt esse ornati, qui-
bus bonorum exemplorum influentias demittant ad inferiora:
& ita de omnibus statibus sublimioribus, & inferioribus dici
potest: vt diximus de elemẽtis. Qui vero in sublimiore statu col
locati estis, vt virtutes acquiratis, & in ijs perseueretis Dei legẽ
optime omnium tenere debetis, & semper habere in oculis. Ei Deute.17.
qui Rex futurus erat, hoc præceptum dedit Deus: postquam se
derit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis, ac-
cipiens

cipiens exemplar à Sacerdotibus: & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominũ Deum suum, & custodiat verba, quæ in lege præcepta sunt, ne eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos, nec declinet in partem dexteram, vel sinistram, vt lógo tempore regnet ipse & filij eius super Israel. Hoc præceptũ diligentissimè seruabat Dauid, qui
Psalm. 118. ait. Quomodo dilexi legem tuam Domine? Tota die meditatio mea est. Et consilium meum iustificationes tuæ. Et si attẽte eius psalmos legimus, monachus potius deserti cõtemplatiuus, quá Rex, aut belli dux esse videbitur. Quandoquidem satis illi non erat Deum septies in die laudare, verum etiam media nocte surgebat ad orandum. Ponderate plurimum verba illa Deuteronomij, sunt enim digna quæ in Regum & Principum memoriam sæpissimè reuocentur: & præcipuè notatè verbum illud à Sacerdotibus, quo Reges docentur sanctorum, & prudentum Sacerdotum consilio vti debere. Ioas rex Israel cum posuisset manũ
4. Reg. 13. suam super arcum, vt sagittas iaceret, sanctus propheta Eliseus superposuit manus suas manibus regis. Itaque iaculabatur rex, sed propheta regis manus tenebat. Hodie contrarium fit: reges enim prophetarum manus tenent, & eos iaculari, vt sibi videtur, iubent: & inde magna rerum perturbatio consequitur.

Filij Dauid, filij Abraham. Abraham autem genuit Isaac. Et ita per patriarchas, & reges paulatim delabitur ad sanctum Ioseph. *Virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Agit in hoc
Simile. sanctus Euãgelista, vt ille qui terrã eruit, & post tergũ deijcit, donec pfectissimi auri venã inueniat. In toto em̃ hoc Euãgelio nihil fere agit aliud sanctus euãgelista, quã terrã extrahere, oẽs, scilicet, illos terrenos peccatores: donec purissimi auri venã detegat, quæ est sacratissima virgo Maria, mater gratiæ & misericordiæ, quæ è tot peccatoribus duxit originẽ. Et sic dicitur de sponsa. Collũ tuũ sicut turris eburnea. Spõsa est sancta Ecclesia, collũ
Cantic. 7. autem quæ pars est cæteris omnibus post caput sublimior, est sanctissima virgo, quæ post Iesum Christũ Dei filium primum in ecclesia locũ obtinet. Per collum caput inclinatur ad corpus: ita per huius pijssimæ matris intercessionem ad opem nobis ferendã inclinatur Christus. Ebori eam cõparat Spiritus sanctus, quod os est candidum, & pulchrum, quod ab elephante extrahitur, qui animal est gibbosum, nigrum, & fœdum: ita os istud pul-

22 pulcherrimum è natura deformi & peccatrici horũ progenito rum, qui hic recensentur extractum fuit. *Virũ Mariç de qua natus est Iesus.* Iam ad auri venam ventum est, quç sub hac terra latebat occulta: iam lux inter tot tenebras apparuit, nulla iam adulteria hic sunt, nulla homicidia, non tyrannis, non idololatria: vt in superioribus, omnia hic sancta sunt, sanctus Ioseph, Maria sanctior, sanctissimus & totius sanctitatis fons Iesus. Sicut Lilium inter spinas, sic amica mea inter filias, (ait Sponsus.) Truncus est spinis plenus vniuersa hæc genealogia: omnes tanquam spinæ læserunt, & offenderunt Deum, omnes peccatores fuerunt. Ex spinis extitit sacratissima virgo tanquam lilium, candida, pura, nitida, absque vlla peccati spina, *De qua natus est Iesus.* Nihil aliud de ea sanctus Euãgelista dixit. Dum enim hoc dixit *Cant.1.*
23 omnia dixit. Quemadmodum. D. Ioannes Euangelista dicens. Verbum caro factũ est, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre: plus dixit, quam pluribus verbis, imo libris dici potuisset. Ita hoc loco Diuus Matthęus sanctissimæ virginis perfectiones his verbis inclusit. *De qua natus est Iesus.* D. Paulus ait. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Quæ verba vere significant, ꝙ Deus ijs quos elegit, eã largitur gratiã & dignitatem, qualẽ muneris ad quod eliguntur, dignitas postulat. Videtis autẽ ad quam dignitatem hanc sanctissimam virginem Deus elegerit, vt nimirũ eius mater esset. Tremũt dęmones, stupent Angeli, posse mulierẽ vere dicere, Dei mater sum. Vt probaret. D. Paul. Christũ redemptorem nostrũ, vt homo est, Angelis esse maiorẽ ait: tanto melior angelis effectus, quan *Ioan.1.* *1. ad Cor.3.* *Hebrę.1.*
24 tò præ illis excellentius nomẽ hęreditauit. Cui enim angelorũ aliquãdo dixit Deus, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Nulli angelorũ dixit, & dixit Christo, ergo maior est omnibus angelis. Eodem modo de hac angelorũ regina possumus argumẽtari: omnibus angelis meliorẽ esse. Quia quis angelorũ aliquãdo Deo dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te? O admirabilem mulieris dignitatem. Tanta hæc dignitas est: vt dicat. B. Thom. quòd beatissima virgo dignitatem habet quandã infinitam, quæ prouenit ei ex bono infinito, quod est Deus. Plus distat Mariæ sacratissimæ officium à Diui Ioannis officio, quàm præseruationis gratia, à sanctificationis gratia, ergo si cõueniens fuit Diuum Ioannem sanctificari, vt esset Christi præ- *D. Tho. 1. p. q. 25. artic. 6.*

cursor cóuenientius fuit sanctissimam virginem præseruari, vt Dei mater esset. Ex hoc infertur singularis quędam conclusio, quæ est, quòd in ijs rebus, quæ ad eius honorem pertinent, non requiritur, vt expresse eas scriptas inueniamus, sed satis est si nullus in sacra scriptura locus sit, qui repugnet. Nã si eam Dei matrem cõfitemur, eandem ob causam æquum est, vt ei omné tribuamus honoré, qui neq; fidei neq; sanctæ ecclesiæ cõtrarius sit. Ideò non eam omnipotẽtem, neque summum bonũ appellabimus, quia fidei repugnat, sed eam ab omni peccato tã actuali quam originali puram pleno ore fatebimur. Et quãuis dicat
Roma. 5. D. Paulus cùm loqueretur de Adã, In quo omnes peccauerũt: Respondetur, quasdam esse in sacra scriptura propositiones vniuersales, quæ non ita vniuersaliter, vt sonant, accipiẽdæ sunt, vt
Isai. 4. est illud Isaiæ. Videbit omnis caro, quod os Domini loquutum
1. Cor. 9. est. Et illud. D. Pauli. Omnia factus sum omnibus, vt omnes lu-
Philip. 2. crifaciam: & illud: Omnes quæ sua sunt quærunt. Quæ loca nõ de omnibus intelligenda sunt. Ex quo apparet, quam infirmum argumentũ quo purissimæ virginis puritati contradicitur sit, citare húc. D. Pauli locũ. Nam. D. Iacobus etiã dixit: In multis offendimus omnes, vbi de peccatis actualibus loquitur. Cũ di-
Iacob. 3. cat in multis. Originale autẽ peccatũ vnũ tantũ sit: ergo si omnes offendimus in multis, & nemo excipiendus est: debẽt illi eodẽ modo dicere: quod beatissima virgo, offendit in multis, id est, in pluribꝰ peccatis actualibꝰ. Quod si dicunt hæc. D. Iacobi verba intelligẽda esse, omnes, excepta beatissima virgine, cur nõ eodẽ modo. D. Paulus explicandus est: cũ vtraq; propositio vniuersalis sit, vtraq; diuino spiritu dictante scripta sit? Et quanuis verum sit hæc. D. Pauli verba vniuersaliter esse intelligẽda,
Cõc. Triđē. vt sanctum conciliũ Tridentinum declarat, vbi eos omnes, qui
Sessio. 5. hoc negant anathematizat: verùm idẽ Conciliũ in ejus decreti fine sic ait: Declarat tamen hæc ipsa sancta synodus nõ esse suæ intentionis cõprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatã & immaculatã virginẽ Mariam Dei genitricẽ. Videtis, vt eam sanctũ conciliũ immaculatam appellet? Per huius decreti verba possumꝰ secure fateri liberã fuisse, & immunẽ ab vniuersali illa D. Pauli sentẽtia. Præterea nõ minus repugnare videt vniuersalibꝰ sacræ scripturæ propositionibꝰ, quod fuerit sanctificata in vtero, quã quod fuerit præseruata. Nã idẽ

D. Paulus

28 D. Paulus ait. Omnes nascimur filij iræ, & non dixit, omnes cõcipimur filij iræ: & tamen fatentur omnes vniuersaliter, quod sanctißima virgo iræ filia nata nõ est: cur igitur nõ fatentur etiam, iræ filiã nõ fuisse cõceptã? Qui piæ huic veritati repugnãt, & ea quę Spiritu sancto plena de seipsa dixit: Quia fecit mihi magna qui potens est: hac in re adeo infimã, vt cæteros Adæ filios efficere voluerũt, videntur in cælesti hac suarũ laudũ musica eam sibi vocem suscepisse, quæ vulgo appellatur (*Contrabaxo.*) Nã vt hæc vna ex vocibus est, quæ musicã suauiorẽ reddũt, ita hæc cõtradictio vna ex rebus fuit, quæ hanc laudũ suarum musicã, & festũ hũc sanctæ, & immaculatæ Cõceptionis diem, suauiorẽ faciunt & pulchriorem. Sanctus Augustinus ait. Ideò permisit Deus hæreses in ecclesia: vt discuterent Christiani pigritiã, & secreta profunda diuinarũ scripturarũ solicite perscrutarẽtur. Ita

Rom. 5.

Simile.

S. Aug. de vera relig.

29 vtilitas, quam cõtraria opinio purißimæ attulit cõceptioni fuit, plurimas sanctißimæ virginis excellentias in lucem hac occasione prodijsse. Et ideò eos vocaui (*Contrabaxos*) quia cum in hoc Dei matrem infimã, & alijs creaturis æqualẽ facerẽt, occasionẽ præbuerũt: vt eius festũ sublimius esset, & celebrius. D. Thom. in diuersis locis idem quod nos cõstantißime affirmat: nimirũ sine peccato originali fuisse cõceptã, & cùm dicat, quod nõ fuisset, qualis ea esse conueniebat, vt Dei mater esset, si venialiter peccasset. ergo si originaliter peccasset fuisset indignior: nã veniale peccatũ nõ facit animã iræ filiam, vt originale, & tamen sanctũ Concilium Tridentinum, anathema esse decernit eum, qui eã venialiter peccasse affirmet. quia cùm Deus ex ea humanam car-

D. Tho. 1. sent. d. 44. ar. 3. & sectio. 6. supra. c. 3. ad Gala. Idem 3. p. q. 27. art. 4. Cõci. Trid. sessio. 6. cano. 23.

30 nem assumpserit, magna est irreuerentia dicere, quòd ex ea matre carnem assumpsit, quæ veniale habuit peccatum. At cùm maius malum sit originale peccatum, quàm veniale: maior igitur erat indignitas, originale peccatum habere, quàm veniale. Conuenientißimè itaque dicimus omnibus caruisse: Nam ex omnium theologorum sententia, Christus Redemptor noster venit, vt hominem à peccato originali potiùs quàm actuali sanaret: & quia sanctißima virgo tanto in hac redemptione adiumento fuit, quandoquidem propter illam ab omni peccato actuali liberã fuisse dicimus, cõuenienter etiam dici potest purã ab originali fuisse. Iussit Deus ne trituranti boui os alligaretur, quia æquũ videbatur animal illud, quod tãtopere laborauerat,

Deute. 25.

vt

vt fructus illi colligerentur, maiorem ex ijs vtilitatem percipe-
ret, neq; illi, vt alijs animalibus certa aliqua mensura præbenda
1. Cor. 9. erat. Nunquid Deo cura est de bobus? ait Diuus Paulus. Signifi-
cans propter homines potius quam propter bestias eam legem
à Deo fuisse datam. Cum igitur benedicta hæc virgo in hoc re-
demptionis opere Domino in omni vita seruierit: non solum
sanctum ei corpus dando, quo passus est, sed ei vsq; ad crucem
& sepulchrum seruiendo, æquum erat, quòd non alligaretur os
boui trituranti: non eadem mensura redemptionis vtilitas ei da-
da erat, ac cæteris. Dixit Dominus: qui recipit Prophetam in no-
Matth. 10. mine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Et quemadmo-
dum hæreticorum fautores hæreticorum pœna puniuntur: ita
æquum erat, vt maiorem illa, quàm cæteri vtilitatem ex sancta
redemptione acciperet. 1

De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Hoc est omnium
quæ diximus fundamentũ, in quo notate obsecro mysterium
quoddã pro totius sermonis cõclusione: quod cùm institueret
Dñs ineffabile altaris sacramentum, noluit consecrari pane fer-
mentato: fermentum enim denotat corruptionem. Sed cur hoc
Domine facis, siquidem panis substantia non remanet, sed acci-
dentia tantum? noluit Deus panis corrupti accidẽtia remanere.
Sed accidentia te, ó Domine, non tangent. Verùm quidem est,
sed tamen quia debent esse veluti cortinæ quædam, quibus oc-
cultandus sum: nolo corrupti panis ibi esse accidentia. O De-
ineffabilem puritatem quantum in hoc ostendit, quam odiosa
ei sit culpæ corruptio. Quod si accidentia, quæ eum tangere non
debebant noluit, tamen corrupti fermenti accidentia ibi esse: 2
creditis ne voluisse, quòd singularissima illa virgo, quæ adeò ei
contigua futura erat, & ita illum tangere deberet, vt tanti Dei
mater fieret, & vehiculum, originalis culpæ fermento corru-
pta esset? nolite hoc per Dei charitatem cogitare. Cùm igitur
purissimæ huius Conceptionis festum celebremus: studeamus
omnes fratres puram quãdam huius sanctissimæ virginis deuo-
tionem & amorem concipere. Conemur eam quantum in no-
bis est, in puritate & sanctitate imitari: puros nos ab omni pec-
cato conseruantes, cùm res sit Deo vt diximus tum odiosa, vt
in pluribus sacræ scripturæ locis, videre est: & præcipue in his
Isaiæ 1. Isaiæ verbis. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comede-

34tis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos. Vbi notate obsecro, quod noluit dicere Dominus: si me non audieritis, vt sententia postulare videbatur: cùm dixisset antea, si me audieritis, sed dixit, si me ad iracundiã prouocaueritis. Quia voluit hoc loquendi modo peccati naturam declarare, quæ est, odiosos nos Deo reddere, & simul ostendere, quanta cum æquitate peccatum tam seuere puniatur. Cum tantum in nos Dei odium concitet: vt ad iram prouocet. Precemur igitur cælestem hanc Reginam misericordiæ matrem, vt à Deo nobis magnum peccati odium obtineat, & gratiam consequatur: qua vnà cum ea perfrui aliquando possimus gloria, ad quam nos perducat Iesus eius filius. Amen.

1 In eodem festo immaculatę Conceptionis virginis Mariæ.

CONCIO SECVNDA.

Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham, &c. Matth. 1.

INter plurima, quæ à liberalissima Dei manu accepimus beneficia: vnũ ex præcipuis est redẽptionis beneficium. Duas ob causas inter alias potest beneficium aliquod appellari magnum, vel, quia in eo plurimũ verê datur, vel quia plurimo labore datur,
2 vt aqua illa, quã Dauid tres illi, & generosi principes obtulerunt. Quãuis aqua tantũ esset: tamen quia illi magno cùm vitę periculo è cisterna Bethlehẽ hauserant, tanti eam fecit Dauid, vt Deo eã offerre voluerit. Et ita dixit. Propitius sit mihi Dominus ne faciam hoc, num sanguinem hominũ istorum bibam? Redemptionis beneficium magnum est, vtramq; ob causam, primum quia in eo magnum in nos donum collatum est, donum nempê diuinæ gratiæ liberatio à morte æterna, & cum patre æterno reconciliatio, & ita ait Isaias Dei nomine, non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor: sed gaudebitis, & exultabitis vsque in sempiternum in his, quæ ego creo, id est, talia in homines beneficia conferam redemptorem ijs dando, vt præterita omnia

2. Reg. 23.

Isai. 65.

beneficia obliturì sint. Magnum etiam hoc beneficiũ fuit, qui
magno redẽptoris nostri labore collatum fuit: nam vt ait D. Pe-
1. Pet. 2. trus. Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis, sed pr
cioso sanguine, quasi agni immaculati Christi. Pro hoc igitur m
ximo beneficio, maximas Deo gratias agere debemus. Et ita a
Psalm. 102. Dauid. Benedic anima mea Domino: & omnia quæ intra m
sunt, nomini sancto eius: & vna ex præcipuis causis quas affe
Roma. 5. est, quia redemit de interitu vitam tuã. Et, D. Paulus, de ineffabi
hoc beneficio agens ait. Iustificati ergo ex fide pacem habeamu
ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem
gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: non solum autẽ, sed & glo
riamur in tribulationibus: & paulò post ait: non solum autẽ, se
& gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum Christum
per quem nunc reconciliationem accepimus. Significat sanctu 7
apostolus his verbis quod ad Christianam perfectionem pertine
propter Dei beneficia, propter charitatẽ quam nobis pater æte
nus ostẽdit: propter eius filij mortem, propter iustificationem ac
ceptam, & glorificationem promissam, gloriari. Non solum ai
sanctus apostolus. Gloriari in spe gloriæ filiorum Dei, & in trib
lationibus: verum quod maius est, & perfectius, in ipso me
Deo gloriari. Hæc igitur verba viri Christiani progressum oste
dunt, & de virtute in virtutem ascensum, quò nos accepta bene
cia vocant. Gloriari, scilicet, in spe gloriæ, & in tribulationibus: e
gloriari in Deo, est paulatim ad sublimiora ascendere. Gloriari a
tem in solo Deo, & nullam aliam sibi gloriã quærere, res est adeo
perfecta, vt ideò addat statim per Dñm nostrũ Iesum Christ
Quasi ad hoc particulare auxiliũ necessarium sit, quod nobis Ie 8
sus Christus sua morte meritus est: & ita quamuis vt in spe glor
& in tribulationibus gloriemur, necessariũ etiam est diuinum a
xiliũ: tamen hic præcipue addidit per Dominum nostrũ Iesu
Christum: vt particulari auxilio hic opus esse significaret. Add
per quẽ nunc recõciliationẽ accepimus: vt ostenderet quod is, q
nos patri sua morte recõciliauit, quod omniũ beneficiorũ fund
mentũ est: is etiã nobis hęc omnia auxilia meruit. Tãti igitur be
neficij principiũ hodierna die celebramus. Hodie enim planta
fuit arbor, quæ vitæ nobis fructum erat allatura. Hodie purissim
illa virgo cõcepta est, de qua carnem assumere Deus decreuera
ex quo efficacissimũ infertur argumentũ eius cõceptionẽ fuiss
pu

6 purissimam: quia cùm redēptio fuerit, vt à peccato nos Dñs libe
raret, æquū erat huius redēptionis principiū, & primū illius opus
esset ab omni peccato alienum. Opus tam admirabile à principio
tam vili vt est in peccato conceptio, incipiendum non erat. Tem
pli Salomonis portæ omnes ex oliua fuerunt. Ita sanctissimæ vir 3.Reg.6.
ginis conceptio, quæ redemptionis porta fuit, ęquum erat vt tota
misericordiæ, & diuini fauoris opus esset. Solet Ecclesia sanctissi-
mam hanc virginem verbis illis ex Prouerbijs laudare: Dominus Prouerb. 8.
possedit me in initio viarum suarū, quæ verba quæ iam dicta sunt
confirmant. Et vt ea intelligatis notandū est, quod Deus vt Dñs
& creator ius habet, non tantum ad proprietatem omniū creatu-
rarum & præcipuê rationalium, vt ait B. Thomas, verumetiā ad D.Tho. 2.2.
earum possessionem, cùm in eius gratia sunt, & amore. Cùm verò q.10.
7 peccant mortaliter amittit Deus hanc possessionem, & diabolus
eam acquirit. Fructus verò animarum eius semper sunt, qui pos-
sessionem habet: vt in rebus corporalibus fieri videmus. Nam qui
beneficiorum Ecclesiasticorū possessionem habet, eorum fructus
percipit. Idē est in hæreditatibus & in cæteris omnibus rebus: ita
etiam iusti fructus, qui eius bona opera sunt, suos Deus facit. Glo
ria & honor Dei est: vtilitas vero ipsiusmet animæ, imo alia etiam
opera, quæ ex se nec bona, nec mala sunt: sed indifferentia: si ad
Deum referūtur, Deo quidē gloriæ sunt, animæ verô iusti vtilita-
tis: & ita dixit D. Paulus. Diligentibus Deū omnia cooperātur in Roman. 8.
bonum, si prospera succedūt, Deum laudant, si aduersa eodē mo-
do. Vt idē Apostolus dixit. In omnibus exhibeamus nosmetip-
sos sicut Dei ministros. Et paulò inferius per arma iustitię à dex- 2.ad.Cor.6
8 tris & à sinistris, per gloriā & ignobilitatem, per infamiam & bo-
nam famam: ex omnibus iusti vtilitatem sibi percipiunt: & Deo
gloriā. Sed plurimū notandū est, quod vbi nos legim⁹ omnia coo-
perantur in bonū, Græcè sic legitur, omnia cooperatur in bonū,
idest, Deus reducit omnia quæ accidunt iusto in bonū, & augmē
tū gratiæ. Nō ait, operatur, quia meritoria opera non operatur iu-
stus sine Deo, neq; Deus sine iusto. Vt iusti fructus sint maiores S.Bonaue.2.
vel minores tria consideranda sunt, vt docet Sanctus Bonauētura. senten.d.29
Primum est operis difficultas. Secundum, Promptitudo volunta- q 3.
tis. Tertium, Magnitudo charitatis: & ita quanto difficilius
ex se opus est, & maior volantatis promptitudine fit, & maiori
charitate: tantô magis meritorium est, & hoc est animam maio-

rem fructum dare. Quam ob causam curate obsecro fratres, vt re 12
arduas & difficiles suscipiatis, & ad eas vos incitetis, vt prom-
pte fiant & in earum exercitatione magna vos charitate incend-
tis, vt vestri fructus & merita sint in conspectu Dei maiora. At v-
ro cum anima in peccato mortali est, cùm in diaboli possessio-
sit, omnia opera possessoris sunt: & ita Deus possessione remane-
spoliatus, & fructibus, idest, operibus, quæ facit, neq; meretur gra-
tiam neq; gloriã. Ideo diligenter vnusquisq; caueat ne frustra la-
boret. Verum tamen est, quod bona opera in peccato facta bon-
merẽtur temporalia: vt patet per Ezechielẽ cui dixit Deus, fili h-
Ezech. 29. minis Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitũ su-
seruitute magna aduersus Tyrum, & merces nõ est reddita ei, ne-
que exercitui eius de Tyro, propterea hæc dicit Dñs. Ecce ego da-
bo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra AEgypti, & acci- 13
piet multitudinẽ eius, & diripiet spolia eius, &c. En vt peccatoru
4. Reg. 5. merces sunt bona temporalia, & dicitur de illo Naamã leprosoq-
erat princeps militiæ regis Syrię, quod per illũ dedit Dominus sa-
lutem Syriæ, quãuis infidelis erat, dabat ei tamen Deus victoria
propter eius bona opera. Cũ igitur animę à tam diuersis domini
possideantur, si à sanctissima virgine petimus, quis eius possess-
sit, Respondebit. Dñs possedit me in initio viarum suarũ. Dei v-
pręcipua quadã ratione redẽptionis sunt vię, quarum initiũ cõce-
ptio fuit huius immaculatæ virginis. Tunc possidere eam cœpit
vt nũquam posteà amitteret. Hoc ipsamet verbis illis humillim-
significare voluit: cũ dixit ad angelum. Ecce ancilla Dñi. O virgo
singularis plus in hoc dicis, quã ingenio nostro assequi possumu-
Dei ancilla vocatur, per antonomasiam, quia præter Deũ null- 14
alium habuit Dominũ, nec possessorem. Nos enim prius posse-
dit diabolus, postea Dominũ in baptismo mutamus: verum sa-
ctissimæ virginis in primo suæ cõceptionis instanti possessione-
Dñs accepit: & ita quemadmodum in die, in quo Imperator al-
quis amplissimi imperij, possessionem accipit, plurima & singu-
ria beneficia cõferre solet: ita hoc die in quo Deus huius sancti-
mæ virginis possessionem accepit, credendum est singularia læ-
tiæ dona cæli angelis, Limbi patribus, & terræ iustis largitũ esse.

In tanta festiuitate proponit nobis Ecclesia hoc D. Matthæ
Euangeliũ, in quo de Christi redemptoris nostri generatione a-
tur, secundum carnẽ. Videndum autẽ est, cur voluerit Domin-
gen-

12 generationis suæ memoriā fieri. Nā D. Paulus ad Timotheū ait. 1. Timo. 1.
Rogaui te vt remaneres Ephesi, cùm veni in Macedoniam: vt an nuntiares quibusdam ne intēderēt fabulis & genealogijs, & scribens ad Titum. Stultas (inquit) quæstiones & genealogias deuita: sunt enim inutiles & vanæ. Tit. 3. Cur igitur tāta cū diligentia sanctus Euangelista Christi redēptoris nostri genealogiā recenset? nullam dico esse inter D. Paulū, & D. Matthæum repugnantiam: ambo enim eodē spiritu scripserunt. Erant inter Iudæos quæstiones plurimæ de genere, cū alij alijs nobiliori se genere ortos contenderēt, & hi quidem â Iosue, illi verò â Moyse, alij à Caleb suam repetebant originem. Et ijs quæstionibus Deum offendebant, vt hodie etiam fieri solet: vbiq; enim homines alijs generis nobilitate præferri volūt, quāuis virtute inferiores sint. Si lignū aliquod intelle- Simile.
13 ctū haberet, & cū putridū esset carie & puluere corrosum in regis throno ponendum se esse existimaret: quia è monte Libano, vel mōte Thabor, vel alio aliquo mōte insigni excissum esset, magna profectò esset amentia. Quid igitur tibi, ò infœlix homo genus prodest, si tot vitijs putridus & corruptus es: ita vt inferni tantum titio esse possis ad cætera omnia inutilis? nullā mōtis habet rationem artifex vnde lignū excisum sit, sed securi tētat, an sit vtile ad opus suum, necne. Tentate vestras cōscientias, & nobiles nê sitis, an nō, videbitis. Nam vt ait D. Paulus. Gloria nostra hæc est, testimonium cōscientiæ nostræ. 1. Cor. 1. [*O sancta Maria señora.*] quam pauci nobiles inueniētur, si cōscientiæ testimoniū spectatur, quo vera probatur nobilitas. Melchisedech qui fuit Rex Salem & Dei sacerdos, sine patre, sine matre, sine genealogia in sacra scriptura po
14 nitur, vt notat Diuus Paulus. Vt nimirum significaret verā nobilitatē, nō in carnali cognatione, sed in virtute cōsistere. Hebr. 7. Ita affirmauit Deus dicēs. Quicūq; honorificauerit me, glorificabo eū: qui autē cōtēnunt me, erunt ignobiles. Poterat ne clarius dici, vt vanas hominū iactātias tolleret, nisi carerēt iudicio? 1. Reg. 2. Isaias etiā ait, dicit Dñs, redēptor Israel ad cōtemptibilē animā, & seruū dominorū. Isai 49. Notate quibus titulis peccatorē appellet, quamuis sit mundi Monarcha. Animam vocat ab angelis imo ab ipsis etiam dæmonijs contemptam multorū dominorū qui sunt vitia & affectus seruū. Plus dicā, quod si rectè aduertitis inuenietis generis antiquitatem ignominiam aliquo modo in sacra scriptura, significare. Genus enim omniū antiquissimū est genus Adā, & vt peccatores igno-

Psalm. 4. minia afficiat: Adæ filios appellat, dicens, filij Adam vsquequo 1
graui corde. Non nego tamẽ generis nobilitatem metallum esse
maximè proprium & accõmodatum, vt in eo virtutes tanquam
gemmæ in auro includantur. Magna enim auro iniuria fieret,
in eo plumbum aut ferrum, non gẽma includeretur. O munci
biles cur non pudet generis vestri auro metalla tam vilia, vt sunt
peccata & vitia tanquam auro ferrũ includere? [vulgo engastar,
cur nõ potiùs misericordiam, humilitatẽ, castitatẽ & alias virtu
tes, tanquã preciosissimas gẽmas cũ nobilitatis auro coniurgi
cetera enim omnia vana & inutilia sunt & hæc ea sunt, quæ D.
Paulus locis paulò ante citatis reprehẽdit. Verum D. Matthæ.
tanta cum diligentia hanc Christi genealogiam scripsit, non
Christum honoraret, quia ipse suorum progenitorum honori
& gloria. In alijs enim nobilitas à parentibus descendit in fili 1
filij nobiles sunt, quia patres nobiles fuerunt. Hic è cõtra patr
antiqui omnem nobilitatem à IesuChristo, Dei filio acceperu
Apoc. 5. & hic legitimus est eorum verborum sensus Apocalypsis. Vi
Leo de tribu Iuda radix Dauid. Videtur enim Dauid potiusCh
sti radix fuisse, quia ab eo Christus, secundum carnem duxit or
ginem. Verùm quia bonum omne Dauid à diuino redemp
re accepit, ideò à Spiritu sancto radix Dauid elegantissimè a
pellatur. Non igitur Christi genealogia scribitur, vt ideò hono
tur, sed necessarium fuit, vt Hebræis verus hic esse Mesias à ge
neratione Abraham & Dauid in lege promissus probaretur. H
magnum sacræ scripturæ mysterium intelligetis, quòd cùm re
Gene. 6. laret Deus sancto Noe, mundi per diluuium, euersionem, non 2
gitur rogasse vir sanctus Dominum, vt peccatoribus ignosce
Exod. 32. At cum diceret Deus Moysi. Cerno quod populus iste duræ ce
cis sit, dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & dele
eos: faciamq; te in gentẽ magnã, tamẽ quamuis Deus illis ma
rem & meliorẽ populum polliceretur, vehementer eum orabat
populo illi ignosceret: ita vt veniam tandem sit precibus cõse
tus. Quæ igitur causa est, cur Noe mundi vniuersi ruina insta
Dei misericordiã non precatur, Moyses verò pro vnius tant
populi euersione, tanto cum affectu orat, quamuis alium illi p
pulum, cuius esset dux, Deus polliceretur? Causa hæc fuit, qu
tempore Noe nondum Deus promiserat ex aliquo genere de
minato humanam se carnem assumpturum: at tempore Mo
ja

18 iam promiserat Abrahæ generationem mundum esse redemptu-
ram, cum dixit. In te benedicentur vniuersæ cognationes terræ Gene.12.
Quare vt hoc fieret, & in ea generatione, ideò tãto cum affectu
pro eo populo Moyses orabat. Vt igitur promissionem hanc &
aliam, quam deinde fecit sancto Dauid impletam iam esse D.
Matthæus ostenderet: ideò omnes istos patres recensuit ab Abra-
ham vsque ad sanctissimam virginem, *De qua natus est Iesus.*
Cũ numerus aliquis supputatur, summa in fine apponi solet: Simile.
ita sanctus Euangelista cùm in hoc Euangelio tot Patriarchas, &
Prophetas enumerasset, in fine quasi omnium virtutum & per-
fectionum summam posuit sanctissimã virginẽ, de qua natus est
Iesus. Hanc ob causam eam talẽ effecit: & ita Salomon ait, de cæ- Prouer.31.
lesti illa muliere, de qua ibi loquitur, de vltimis finibus pretium
19 eius, quia re vera ex vltimis duobus finibus, qui sunt Deus & ho-
mo sanctissimæ huius mulieris præstãtia cognosci potest. Homo
rerum corporalium finis est, Deus est vltimus hominis finis & an
geli. In his duobus finibus quæ nam sit sanctissima virgo cognos-
citur, quia mater electa fuit Iesu Christi, veri Dei & veri hominis
& vt sola ad altissimã hanc dignitatẽ electa fuit, ita omnibus san
ctis fuit virtute sublimior. Quare explicans D. Bernardus verba D.Bern.sup.
illa Ecclesiastici. In plenitudine sanctorũ detentio mea, ait: quod illa.ver.
supra omnium sanctorum perfectiones singularissima hæc vir- Eccles.24.
go fundata fuit: & omnes illorum perfectiones in ea tanquam in
compendio includuntur. Imo etiam perfectiores in ea sunt, quam
in illis hoc significauit tabernaculum illud, quòd Deus fieri ius-
sit, cui omnes offerre voluit. O Deus maiestatis infinitæ: tu qui Exod.25.
20 diues es & potens, vt tabernaculum tibi fiat tributa imponis? Tu
ne eges tributis? Si mundi Reges hoc iuberent, qui vt egere se
ostendant, quotannis tributa renouant noua & inaudita, mirum
non esset. Tu verò qui egere non potes, cur pro tabernaculo fa-
bricando tributum petis? aurum, argentum, margaritæ, Indiæ, &
vniuersus orbis est tuus, & pro tabernaculo ipsasmet animalium
pelles, & caprarum pilos petis? Hoc nimirum tabernaculũ illius
figura est, quæ vnigeniti mei filij mater futura erat, & quia virtu-
tes omnes omniũ sanctorũ habere debebat: ideò iubeo vt omnes
pro hoc sanctuario offerãt. In ea futura erat patriarcharũ fide pro
phetarum veritas, iustorũ gratia, sacerdotũ religio principũ iusti-
tia, ducum fortitudo: & omnia in perfectiori gradu. Notare autem

vos volo mysterium quoddam animaduersione dignum, quod... 2
pro eo tabernaculo obtulerunt, vt plurima superfuerint: ita vt c
sacerdotes auari non essent monuerunt populum nè plura offe
ret At nonnè diximus quod dona illa beatissimæ Dei matris vir
tutum figura erāt, quæ ergo virtus inuenitur in ea superflua? quid
in alijs sanctis inueniri potest, quod in ea non inueniatur perfe
ctius? Dico in sanctis virtutes quasdam esse necessarias, quæ ei
sunt perfectioni superfluæ. Contritio virtus quidem necessaria e
nobis omnibus qui peccamus: at sanctissimæ cælorum reginæ qu
nunquam peccauit superflua est. Culpæ confessio, suo tempo
necessaria est: at columbæ huic immaculatæ superflua fuit. Sati
factio ijs, qui aliena possident necessaria est, at quæ nec mini
quidem in re proximis suis dāno fuit, ei hæc virtus superflua fu
& hoc per ea dona, quæ in tabernaculi oblatione super fuerunt 2
gnificatum est: & ita quemadmodum cùm Dei sanctuarium fu
mater eam sine actuali culpa fuisse fatemur: ita etiā eandē ob ca
sam ab originali fuisse liberā cōuenientissimè dicimus. Ita vt m
Iob. 1. rito verba illa dicere possit, quæ seruus dixit Iob. Chaldæi feceri
tres turmas, & pueros percusserunt gladio: & ego effugi solus, c
Ecclés. 21. vt intelligatis notandū est, quod ait Ecclesiasticus. Quasi rōpha
bis acuta omnis iniquitas. Duplicem habet aciem ensis iste. v
corpus, altera animam lędit, vel bis acuta est, qu... gratia pri
& gloria. Ensis est tam acutus, vt vix sentiatur vulnus, dum ea d
lectatione vulnerat, quam in se peccatum habet. Hoc ense pu
nat diabolus: & ideò cùm nos in tanto periculo versari Deus vi
Ephe. 6. deret, alium nobis dedit ensem, quo aduersus hūc hostem pugn
remus: & hic est diuinum verbum, de quo D. Paulus, Assumite g 2
dium spiritus, quod est verbum Dei. Ideò auditis fratres sermo
nes, vt diuinum verbum in vestra memoria tanquam ensis in v
Luc. 18. gina inclusum remaneat: & tunc cum diabolus ferire vos vult e
trahatis, si vos superbia tentat, defendite vos ea sententia, qui se h
miliat exaltabitur. Si sensualitate aut auaritia: defendite vos
Ephes. 5. sententia. Omnis fornicator, immundus, aut auarus non habet
hæreditatem in regno Christi, & Dei. Si tentat gula, defend
Luc. 13. vos ea sententia: nisi pœnitentiam egeritis omnes simul per
tis. Hoc est ensem extrahere, vt inimici propulsetis iniurias. S
quemadmodum aliqui sunt adeô timidi, vt quamuis ense præ
cti sint, educere tamen eum è vagina non audent, quamuis h
ca

24 eos persequatur, & vulneret: ita nonnulli sunt, qui quamuis plurimas sacræ scripturæ sententias optimè sciant, ijs tamen cùm opus est vti nesciunt. O timidi & pusillanimi, nonnè vinci vos & vulnerari pudet, cùm optima habeatis arma, quibus vos defendere possitis? at cauete ne vobis Deus arma eripiat, eò quòd ijs vti noluistis. pœna enim solet Dei esse æquissima permittere, vt qui scientia ad suam vtilitatem vti noluit, eam amittat, & in errores incidat. Vt affirmat Dauid, auertisti adiutorium gladij eius, & non es auxiliatus ei in bello. Diximus igitur peccatum esse gladium & quemadmodum Chaldæi fecerunt tres turmas, & pueros percusserunt gladio, ita dæmonum artificio tria peccatorum genera facta sunt originale mortale & veniale: quãuis veniale propriè nõ vulneret nisi leuissimè: ita vt pungat potius quã vulneret. Vt *Psalm. 88.* *Simile.*
25 cùm mulier acu pungitur non ideò impeditur, vt opus suum non possit efficere quamuis non ita facile, vt anteà: ita etiam peccatum veniale ita pungit animam, vt eam tanta cum facilitate & delectatione operari nõ sinat. Originale verò & mortale vtrũque hominem efficit vt iræ filius sit, & gloriam amittat: quamuis magnum sit discrimẽ inter eos qui propter mortale, ab ijs, qui propter originale eam amittunt. Et ita de his dici potest, quod dixit Hieremias, melius fuit occisis gladio, quã interfectis fame. Nam qui gladio occiditur, semel tantum moritur, at qui fame, millies moritur: ita de his, qui in peccato mortali moriuntur fame interfici dici potest, quia millies in inferno moriuntur: alij verò, qui in originali moriuntur, vna tantum morte moriuntur, quæ est Dei visione carere. Has igitur tres turmas fecerunt dæmones, & omnes *Thren. 4.*
26 gladio percusserunt, quia omnes contraxerunt saltem peccatum originale, & venialiter peccauerunt. Paucissimi autem à mortali liberi fuerunt. Solus purissimæ virginis spiritus dicere potest? Chaldæi, idest, dæmones percusserũt omnes gladio & euasi ego solus, solus ab omni peccato liber effugi. Et optimè sequitur ex eo, quod peccato actuali caruerit, originali etiam caruisse, vt paulò ante dicebam, cum de illis verbis Iob agere cœpi. Quod argumentum est D. Augustini, quo probat si Christus Redemptor noster originale habuisset peccatum, actuale etiam habuisset, & ideò non habuit actuale quia non habuit originale. *D. Augusti.*

Probatur præterea istud, quia cælestis regina non habuit originalis peccati sequelas: Pro quo est notandum, quòd duo

sunt sequelarum genera: aliæ, quæ nobis vt mereamur adiumento sunt: vt fames, sitis, labor & mors, & has Christus, Redemptor noster habere voluit, vt ijs nos redimeret. Suam etiam sanctissimam matrem eas habere voluit, vt maioris meriti causa essent. Aliæ sequelæ sunt, quæ impedimento sunt, vt ignorantia & sensualitatis rebellio. Has non habuit sanctissima virgo, vt ait B. Augustinus. Probatur idem, quia maxime ad Christi Redemptoris nostri honorem pertinebat matrem suam, quam maximè poterat, honorare, quia in Prouerbijs dicitur: gloria filiorum patres eorum: & alibi, gloria hominis in honore patris sui, dedecus filij pater sine honore. Et ita laudamus filios propter patres vt fecit Gabellus ille Tobiæ, qui dixit Tobiæ iuueni, benedicat te Deus Israel quia filius es optimi viri & iusti, & timentis Deum, & eleemosynas facientis: Saul autem vt filium suum Ionatham iniuriosè appellaret: vocat filium mulieris vltro virum rapientis. Cûm igitur Dei filius sola voluntate talem qualem ipse voluit matrem suam efficere potuerit: cur non ab omni peccati genere puram fecisse fatebimur? Si Deus tantam vobis potentiam concederet, vt vnusquisque matrem sibi suam faceret, qualem obsecro faceretis: nonnè perfectissimam, & purissimam? cur igitur matrem suam non ita faceret Deus, qui parentum honorem nobis tantopere commendauit. Reliquum igitur est, quòd cum Deus hanc cælorum reginam tantopere honorauerit: nos etiam eam quantum in nobis est, honorare studeamus eius nos tutelæ, & patrocinio committamus, vt nobis in nostris necessitatibus faueat. Et gratiam nobis à Deo obtineat, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus eius filius, Amen.

B. August. lib. de ciuit. Dei. cap. 4.
Prouer. 17.
Eccle. 3.
Tob. 9.
1. Reg. 10.

In eodem festo immaculatę Conceptionis virginis Mariæ
CONCIO TERTIA.

Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham, &c. Matth. 1.

HVius Euangelij enarrationi, in qua sanctus Euãgelista per tot patriarchas, reges, & prophetas paulatim ad Ioseph & Mariam delabitur, opti-
2 mè verba illa Canticorum conueniunt: vbi ait Cant. 2.
sponsa, quæ est sancta Ecclesia. Eccè iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Montes & colles, per quos venit cælestis sponsus, sunt hi patriarchæ & patres, quos hic recenset sanctus Euangelista: per hos ad montem virginalem peruenit, de quo anteà dixerat Habacuc: Deus ab austro veniet, & sanctus Habacu. 3.
de monte Pharan. Ab austro, id est è Bethlehem. Et pro monte Pharan, verterunt septuaginta interpretes, de monte vmbroso, id est, de monte arboribus denso, & ideò vmbroso. Hic mons est sacratissima virgo, omni arborum genere, id est, virtutum plenus, quem Deus diuina sua gratia & fauore obumbrat. Hoc significauit angelus dicens, Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Luc. 1.
altissimi obumbrabit tibi: vbi notandum est, non dixisse veniet,
3 sed superueniet: quia in instanti suæ conceptionis in eam venit, & sua diuina virtute illi obumbrauit, postea noua gratia & virtute superuenit. Sãctus Esaias ait: sub vmbra manus suę protexit me. Esai. 49.
Quibus verbis Ecclesia gloriosum Baptistam honorat. Hoc autẽ nomẽ vmbra, aliquando protectionẽ, & fauorem in sacra scriptura significat: & sub vmbra alicuius esse, est ab eo defendi, & protegi: vt vmbra eos, qui sub ea sunt à solis calore defendit. Et ita in ea Iudicum parabola, ierunt ligna, vt vngerent super se regem cũ elegissent rhãnũ, dixit eis: si vere me regẽ constituistis venite, & sub Iudi. 9.
vmbra mea requiescite, id est sub mea protectione. Et in Threnis Thren. 4.
dicitur, spiritus oris nostri Christus Dñs, captus est in peccatis nostris, cui diximus in vmbra tua viuemus in gentibus. Per manum

num autem Dei filius in sacra scriptura significatur: quia vt manus est instrumentum quo operamur(& ideo vocat eam Aristo. instrumentum instrumẽtorũ.) ita filius Dei manus Dei est, quia omnia per ipsum facta sunt. Huius igitur manus vmbra est diuinus eius fauor. Quẽadmodũ verò res, quæ vmbram facit, ea melius propinquiores quàm remotiores defendit: ita æquum est, vt fateamur protentissimam hanc patris æterni manum, perfectius sanctissimam hanc virginem protexisse, ac defendisse, quàm cæteros omnes sanctos quia ei cæteris omnibus propinquior fuit, cũ eius mater fuerit. Si igitur alij sancti, vt Diuus Ioannes Baptista, & Hieremias in matrum suarum vtero huius diuinæ vmbrę, & protectionis virtute sanctificati fuerunt: sequitur quia hæc sanctissima mater propinquior erat, & magis ab hac vmbra protecta fuit, plusquam sanctificatam fuisse. At hoc est fuisse præseruatam. Ad hanc diuinam manum fratres dilectissimi omnes accedere curemus vt cælestis fauoris vmbra nos protegat, & concupiscentiæ ardorem extinguat. Sed scire vos æquum est, quod vt bona vmbra inuenitur: ita etiam mala inuenitur, quæ est peccatũ, de qua dicitur, cooperuit nos vmbra mortis. Hac vmbra mala omnes filij Adam in suæ conceptionis instanti cooperiuntur: ita vt de ijs dici possint verba illa Iob, obtenebrentur stellæ caligine eius, expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis aurorę. Stellæ omnes, id est, omnes animæ hac originalis peccati vmbra obscuratæ sunt, sola vera illa lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Christus Redemptor noster ab hac vmbra liber fuit natura, quia nõ est conceptus ex viro & ita quamuis Deus non fuisset, originali tamen culpa caruisset. Et ortum surgentis auroræ. O aurora pulcherrima virgo sanctissima, mater gratię aurora lucẽs, ex qua ortus est Sol iustitiæ Christus Deus noster neq; te mala hęc peccati vmbra tãgere potuit. Ortus tuus, id est, principiũ tuũ, est, tua conceptio, ab his tenebris liber euasit. Et quoniã stellę omnes, id est, omnes filij Adã hac vmbra obscurati fuerunt, quãuis posteà per baptismum illuminati sunt, plurimæ tamen imperfectiones in ijs remanserunt. Cum ligna incenditis, quæ flammam magna cum difficultate concipiunt, sed fumum & humorem emittunt, statim dicitis: hæc ligna ex vmbroso aliquo loco excisa sunt, in valle aliqua humida & vmbrosa nata sunt: nam quę in sublimi loco nascuntur, & soli ex-

Arist.

Psalm. 43.

Iob. 3.

Ioan. 1.

Simile.

polita

7 posita sunt, statim excitant flammam. Fructus etiã qui in vmbrosis locis consiti sunt, nunquã maturescũt, semper acerbi esse solẽt & insipidi: ita etiã omnes homines, qui in peccati originalis vmbra concepti sunt quamuis interdum virtutis lucem emittãt, multarum imperfectionum fumo miscetur, & bonorum operum fructus sapore & maturitate carent: quam habuissent, nisi in ea peccati vmbra conciperentur. Hoc est, imperfectiones omnes, quæ in sanctis viris sunt, à peccato originali promanant. Hinc intelligetis, quam inique faciãt ij, qui aliquas iustorum imperfectiones admirantur. Videtis aliquem, qui diuina sacramenta frequentat, qui rerum cælestium contemplationi vacat: si in leui aliqua re offendit obstupescitis, & statim dicitis, nonne vides vt irascitur? vt indignatur? nonne audis quâm aspere respondeat? At quomo-
8 do, putatis ne hominem non esse? Adæ filium non esse? Magnum Dei beneficium est posse illum se â peccatis mortalibus diuino fauore abstinere, & admirabili prouidentia venialiter eum interdũ Deus peccare permittit, vt infirmitatẽ suam cognoscat. Ita dicebat Iob, si peccaui, & ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate *Iob.10.* mea mũdum me esse nõ pateris? idest, si grauiora peccata mea misericorditer condonasti, cur à minoribus delictis purus esse nõ possum? cur in ea me prolabi sinis? Hoc Deum efficere dico in maiorem nostrã vtilitatẽ. Non dico, vt negligentes sitis, & venialia peccata parui faciatis: quia (vt Ecclesiasticus ait:) qui timet Deũ *Eccles.17.* nihil negligit. Sed ne Dei serui nimia tristitia obruantur, cũ se imperfectionibus subiectos vident: & eas tam facile superare nõ possunt. Vos autem miseri peccatores: qui quotidie tot peccata mortalia committitis, si vosmetipsos non admiramini: cur mirũ vo-
9 bis videtur, si iustus venialiter aliquando peccat? Originalis peccati reliquiæ sunt, & earum aliquæ in hominibus etiam in gratia cõfirmatis inuentę sunt. Et quia mala hæc vmbra non vidit ortum surgentis auroræ: hinc factum est, vt omnia immaculatæ huius virginis opera perfectissima, & suauissima fuerint. Videtis igitur quid inter vtramque vmbram intersit? peccati originalis vmbra, omnium malorum fons & origo est, bona autem quæ est Christi Dei filij fauor & protectio omnium bonorũ causa est. Et hinc tot in hanc purissimam virginem bona prouenerunt, vt mysticê dixit propheta Esaias verbis obscuris: primo tempore *Isaiæ.9.* alleuiata est terra Zabulon & terra Nephthali, & nouissimè ag-

graua-

grauata est via maris. Primo tempore, id est, in principio redemptionis generis humani alleuiata est terra Zabulon & terra Neph hali:per has duas terras sanctissima virgo significatur in varijs temporibus. At nonne Diuus Matthæus ait hoc loco esse ex tribu regali Iuda, quomodo ais esse è Zabulon & Nephthali? dico illud esse secundum carnem, hoc secundum spiritum: quia Zabulon significat domum fortitudinis, & huiusmodi fuit purissima virgo in sua conceptione, vbi cadimus omnes diuina gratia deficiente, quæ est animæ fortitudo. Nephthali significat rem latam & amplam. Et hoc in sanctissima eius morte factum est, cùm tam in anima, quàm in corpore ineffabili gloria amplificata est. Ait autem propheta quod abstulit Deus onus de terra Zabulon, & onus de terra Nephthali, quia duo sunt onera grauissima, quibus omnes premimur: priori quidem in vitæ huius ingressu, quod est originale peccatum, & pœnas quas secum adducit. Alio verò in egressu quod est mortis amaritudo redire hæc corpora, quæ tantopere amamus in puluerem & vermium escam fieri. Hæc duo onera non abstulit omnino sanctissimæ virgini, sed alleuiauit: partem abstulit, partem reliquit. In ingressu abstulit partem, quia eam culpa liberauit, reliquit partem, quia pœnas, famem scilicet, sitim, & laborem reliquit. In egressu reliquit partem, quia mori permisit, abstulit partem, quia noluit eius sanctissimum corpus dolorem vllum sentire, neq; mutari in puluerem: & ideò ait, alleuiata est terra Zabulon & terra Nephthali, & nouissime aggrauata est via maris. Christus Redemptor noster est via in mari huius mundi, Beati illi, qui per hanc viam ambulabunt, quia nulla alia est quæ nos deducat ad patrem. Hæc via aggrauata fuit doloribus, tormentis & morte: vt eius mater sanctissima à peccato originali, à mortis doloribus & à corruptione liberaretur. Onus ipse assumpsit, & quamuis cum ea concepta fuit, Redemptor noster nondum mortuus erat, propter mortem in diuina mente præuisa, hoc ei beneficium factum est. Ex hoc igitur monte vmbroso, aiebat Habacuc venturum esse Deum & in Bethlehem nasciturum. Et hoc est quod hic ait sanctus Euangelista: *De qua natus est Iesus.*

Res est profecto animaduersione digna tanta cum diligētia sacros Euāgelistas vel (vt melius dicam) Spiritum Sanctū. D. Ioannis Baptistæ vitam scripsisse, conceptionis eius nuntium, sanctificatio-

13 cationem, ortum, mirabilia, aquæ in eius circuncisione & nominis impositione acciderunt: in desertum cùm puer adhuc esset secessionem, vestitus asperitatem, & ipsummet cingulum quo præcingebatur, cibum, potum, baptismum, mortem, sepulturam: ita vt studiosè Spiritus Sanctus eum nobis in Euangelio depictum proponere voluisse videatur, vt eius sanctitatem intelligeremus. De hac verò sanctissima cælorum regina quæ Seraphinos superat puritate, nihil fere scribunt Euangelistæ, & hoc ipsum quod scribunt, tanta cum breuitate: vt admirationem pariat. Cùm de Baptista loquuntur longissimi sunt, cùm de beatissima Dei matre loquendum est, propè obmutescunt. Non caret hoc mysterio. Causa enim est, quia Diuus Ioannes natus est, vt de Christo Redemptore nostro testimonium da-
14 ret: vt digito eum nobis ostenderet, vt expressè de eo ait Diuus Ioannes, fuit homo missus à Deo cui nomen erat Ioannes, hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Et ita necesse erat, vt eius ortus & vita admirabilis hominibus cognita esset, vt fidem eius testimonio præstarent. Et hanc vitæ sanctitatem prædicari in mundo opus erat non minori cum authoritate, quàm ea, quam Spiritus Sanctus suis Euangelistis dedit, vt talis fuisse crederetur ille, qui à Deo erat ad hoc munus electus. At vt de sacratissima virgine maiora, & perfectiora crederentur, satis fuit hæc verba scripsisse, *De qua natus est Iesus*. Hinc Christiano animo philosophari & contemplari licet, omne illud quod virtus Dei non est, nec Christi, minus esse eo, quod in hac sanctissima virgine reperitur. Vt Diui
15 Ioannis virtutes credam, Spiritus Sancti testimonium necessarium est, sed vt credam quantum hæc diuina mulier præstet, Ioanni, omnibus sanctis & omnibus cæli Hierarchijs, satis est vt dicat Spiritus Sanctus, *De qua natus est Iesus*. Mulieres quæ exigui sunt corporis egent soccis altioribus, quos [*vulgo chapines*] vocamus, quæ verò maiori sunt corpore & cæteris per se ipsæ eminent duorum vel trium digitorum socculis contentæ sunt: alij sancti vt D. Ioannes, Diuus Petrus, Diuus Paulus, ne eorum virtutes & merita ab hominibus ignorarentur, necesse fuit, vt de ijs ea omnia sacra scriptura scripserit, quæ scribit: at de sanctissima virgine quamuis nihil præterquam hæc verba, *De qua natus est Iesus*, scriptum extaret, sufficeret, quia in illis quæ dici possunt,

Ioan.1.

Simile.

omnia,

omnia continentur, imò ea etiam, quæ nec humana, nec angeli-ca lingua possunt explicari, nihil dixi. Matris Dei nomine comprehendi dico, quod nec humano nec angelico intellectu comprehendi potest. Quia Deus, cuius illa mater est, intellectus omnes creatos tantum excedit, vt neque cum fide, nec sine fide clara visione intelligi vlla ratione posit qualis quantusq, est, solus ipse se ipsum intelligit & comprehendit. Mater relatiuum est ad filium: filius est infinitus: igitur mater Dei dicit quandam infinitatem, ex quo eius excel entia infertur, cum ad altissimum hunc finem electa fuerit. Homines sæpe eos eligunt ad officia & dignitates, qui ijs indigni sunt, & hinc in sæcularis & Ecclesiasticæ reipublicæ gubernatione tanta perturbatio, quia propriæ vtilitatis

Esai.3. & lucri cupiditas eo deuenit: vt quemadmodum ait Esaias apprehendat scilicet vnusquisq; fratrem suum & domesticum patris

Deut.17. sui. Quæ maxima est iniustitia: nõ enim eligi debet, qui tibi videtur,

1.Reg.8. sed vt dicitur, eum constitues regẽ, quem Dominus Deus tuus elegerit. Dixerunt Hebręi ad Samuelem, constitue nobis regem vt iudicet nos sicut vniuersæ habent nationes: & cũ hanc ob causam sanctus vir tristis esset, dixit ei Deus: non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Imo hoc ipsum Samueli displicebat: videre eos Deum contemnere. Ex quo patet indignatum esse Deum: non quia regem petierunt (hoc enim licebat eis) sed quia eorum finis erat propria libertas, non Dei honor, & iustitiæ conseruatio & ita non dixerunt, da nobis regem, vt cum zelo Dei seruitium vlteriùs prosequatur, sed da nobis regẽ, sicut vniuersæ habent nationes. Regem volebant, vt gentilium more viuerent: regem qui prophanis eorum desiderijs morẽ gereret. Hæc vna est ex maioribus rerũ publicarum miserijs, ex qua plurima mala nascuntur vt eligant homines mali alios malos, & sibi similes, vt eos in sua illa viuendi libertate viuere sinãt. At non ita Deus elegit sed semper

S. Ansel. li. cur Deus homo. meliores: Quare talem sibi matrẽ elegit, vt dicat Diuus Anselmus, decuit, virginẽ ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi. In omnibus sciẽtijs primũ aliquod principiũ per inuenistis, ex quo cætera probãtur, & eiusdem scientiæ conclusiones deducuntur: ita Spiritus Sanctus hoc nobis tanquam primum principiũ posuit, *De qua natus est Iesus*. Vt si mysteria & veritates scire optatis, ex hoc principio deducere possitis. Hinc deducitur sine peccato fuisse conceptam, cùm ad finem hunc p[...]

stanti

19 stantissimum electa fuerit. Cum referret Dauid impensas in ædi *1.Parali.29.*
ficium templi præparatas, & vniuersum populum hortaretur, vt
quæcunq; posset offerret, addidit causam dicens: opus enim grã
de est, neq; homini præparatur habitatio, sed Deo. O quam ad-
mirabilis doctrina hinc deduci potest, æquum scilicet esse, vt in
operibus illis, quæ propter gloriam & honorem Dei facimus, di
ligentissimi simus. Magna est enim cõfusio videre, quanta cum
solicitudine humana, quanta cum negligentia diuina fiant.

Cuiusuis artis artifex omnes intendit vires, vt opus suum pri *Simile.*
matum inter cætera teneat. Quot excogitant, vt homines dele-
ctent, vestium tot varia & diuersa genera pretiosissima, vasa au-
rea & argentea tanto cum artificio elaborata, vitrea tanta cũ ele-
gantia conflata: vt iam aurea aliquo modo excedant. Diuina ve
20 rò opera tanta cũ molestia & fastidio faciũt, vt coacti quodam-
modò ea facere videantur. Si auditis missam quæ opus Dei est,
vbi altissimum illud mysterium celebratur, quamuis sacerdos fa
cie ad vos conuersa moneat vos, dicens: Dominus vobiscũ, vos
tamen non cum Deo, sed cum Sathana estis, cum pecunia, cum
concubina: & tandem vbi cor vestrum habetis. Quid dicemus
de inquietudine & animi distractione, qua sermones audiuntur?
de imperfectione qua omnia pietatis opera fiũt? ò infælices ho-
mines, nonnè cogitatis quod opus grãde est, & quod non homi-
ni prçparatur habitatio, sed Deo? non ea saltẽ diligentia in rebus
diuinis vteremini, qua in humanis vtimini? O sancte Dauid *Psal.58.*
quàm diuersè tu id agebas, qui dicebas: fortitudinẽ meã ad te cu
stodiã. Quicquid possum, quicquid in me boni est, tibi Domine
21 custodio, vt tibi eo seruiam. Neq, hoc multũ est, cùm peccatores
fortitudinẽ suã, sanitatẽ, diuitias, ingeniũ, quicquid habent, totũ,
diaboli seruitio dicauerint, qui eos æternis tormentis remunera-
bit. Si igitur Dauid videbantur omnes illæ impensæ, quas ad tẽ-
pli ædificiũ præparatas habebat satis nõ esse & omnes hortatus
est, vt offerrent donaria, quia nõ homini, sed Deo præparabatur
habitatio: quæ igitur dona, quas diuitias spirituales æquum erat
sanctissimam hanc virginẽ habere, vt Dei mater esset? opus enim
grande erat, & non homini præparabatur habitatio, sed Deo.

Ad hunc sensum particulari quadam ratione verba illa appli-
cari possunt, quæ dixit Dauid. Tu cognouisti omnia, nouissima
& antiqua, tu formasti me, & posuisti supra me manũ tuã. Existi

mate verba esse quæ sanctissima virgo Deo dicat: tu Dñe cognouisti omnẽ senectutẽ, quæ peccatum est. Nulla est senectus, quæ magis hominẽ debilitet, & infirmũ reddat, quàm peccatũ. Cum igitur peccatũ hominum cognosceres, cognouisti etiam nouissima, idest, renouationẽ hominũ; & statuisti quomodò renouãdi erãt per incarnationẽ, vitã, & mortẽ vnigeniti filij tui, per lauacrũ regenerationis & renouationis Spũs sancti, quem effudit in nos abũde per Iesum Christũ Saluatorẽ nostrũ ait D. Paulus. Et proptereà tu formasti me: & posuisti super me manũ tuam. Oĩa quæcũq; sunt formauit Deus, & super oĩa posuit manũ suã: sed particulari quadã ratione hoc de sanctissima virgine dici potest ob singularia beneficia, quibus eã Deus ornauit: præcipuè Dei manuũ opus appellari potest, & ita de ea canit ecclesia. Et dixit mihi creator omniũ & qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Cur virgo sacrata postea quàm Deũ creatorẽ vocasti omniũ rerũ addis statim: & qui creauit me? cur hãc creationẽ à cæterarũ rerũ creatione distinguis? vt nimirũ significaret creationem suã aliarũ rerũ creatione fuisse præstãtiorẽ, cũ in ea Dñs tã singularia ei dona & beneficia cõmunicauerit; cũ propter finẽ huncta illustrẽ & nobilẽ eã creauerit. Ex quo (vt diximus) sanctissimæ eius conceptionis puritas infertur. Quod vt clarius intelligatis quomodo hoc ex eo principio deducatur: notate verba illa, quæ dixit D. Paulus, vnus mediator Dei & hominũ homo Christus Iesus, qui nos liberauit à morte & consecutus est gratiã à patre, quæ est vita animarũ. Ex quibus verbis format Scotus efficax argumẽtũ. Nã cũ Christus Dei filius perfectissimus redẽptor sit, vt D. Paulus eo in loco vocauit dicẽs, vnus mediator, idest, perfectissimus; cõueniebat, vt vnã saltẽ animã, perfectissimè redimeret quia artifex perfectissimus nõ vocatur, nisi vnũ saltẽ opus in sua arte perfectissimũ facit. At Christi Redẽptoris nostri modus quo nos redemit perfectissimus nõ fuit, quia redemit nos cũ iam captiui essemus, qui minus perfectus est redimendi modus: duo enim sunt redẽptionis genera, vnũ est redimere aliquẽ, qui captiuus iã sit, aliud est redimere antequã ille captiuꝰ sit, qđ priori perfectius est. Nã dicite obsecro si cum rex aliquis nauigaret, Turcæ eius nauẽ inuaderẽt, vt cũ captiuũ facerẽt, Regis aũt milites cum opẽ ferre deberẽt, dicerẽt, sinamꝰ eũ captiuũ duci, & posteà redimemus & ita fieret, duceretur Rex captiuus, ferro oneratꝰ, ab hostibꝰ cõtẽptꝰ, & irrisus: si eo tẽpore cũ eũ captiuare volebãt, sui eo

Ad Tit. 3.

Eccles. 24

1. Tim. 1.

Scotus in. 3. d. 3. q. 1.

Simile.

25 periculo liberassent, certũ est hoc perfectius esse redimẽdi genus ita dicimus perfectiorẽ esse redẽptionẽ, præseruare animã antequã culpæ captiua fiat, quàm cùm iã captiua est à diabolo contẽpta & irrisa, iustificare: quemadmodũ medicinæ perfectiores illę sunt, quæ à morbo pręseruãt, quã illæ, quæ sanãt. Hãc autẽ appellari redẽptionem patet ex illo Dauid, Deus redimet animam meã de manu inferi & alibi, Eruisti animam meã ex inferno inferiori. Nã Dauid nunquã fuit in inferno inferiori, sed in limbo, & ita ait D. Hierony. ꝙ Abrahã fuit redẽptus de Hur Chaldęorũ in quo frater eius fuit cõbustus. Cũ itaq; hic perfectior sit redimẽdi modus cõueniebat, vt diuin⁹ Saluator perfectissimũ redẽptorẽ se esse ostẽderet, animam saltẽ vnã perfectissime redimere, & si aliqua hoc modo redimẽda erat, nulla æquius redimi poterat, *Psal.48.* *Psal.84.*

26 quã eius sanctissimæ matris. De Germanis in historijs legitur, ꝙ cũ pugnaturi erant, stabant à tergo vxores in curribus eos ad pugnam clamoribus hortantes: eia viri fortes pugnate fortiter, vincite nè nos Romanorum captiuas videatis. Quæ voces tãtos illis animos addebãt, vt cũ iam inclinaret acies & propè vincerentur facto impetu in hostes ruerẽt & victoriã ꝓpe iã desperatã reportarẽt, & hoc faciebãt ne eorũ vxores in hostiũ potestatẽ captiuæ venirent. Nã quãuis scirẽt eas se redimere posse, nè tñ ea ignominia afficerẽtur, occũbere in acie liberi malebãt, ꝙ si hoc gẽtiles faciebant, quid vnigenitũ Dei filiũ facere æquũ erat, nè eius mater nè pũcto quidẽ tẽporis diaboli captiua esset? Hoc significare vidẽtur verba illa Ieremiæ. Torcular calcauit Dñs virginis filiæ Iu *Simile.* *Thren.1.*

27 da, idcirco ego plorãs, & ocul⁹ meus deducẽs aquas: quia lõgè factus est à me cõsolator meus. Dñm ait calcasse torcular, qa cũ dñs mittit seruos suos, vt vuas in torculari calcẽt, ipsum tanquã Dñm calcare dicimus scilicet iubẽdo ꝙ si ipsemet calcat, calcare eum dicimus tãquã seruũ. Christus redẽptor nr̃ tãquã seruus ꝓ vniuerso humano genere calcauit in sanctissimæ crucis torculari formã serui accipiẽs at ꝓ sua sacratissima matre & virgine filia Iuda calcauit tanquam dñs antequam factus fuisset homo nondũ actualiter patiendo sed iubendo (si sic dicere fas est) venturæ passioni, & suis meritis præuisis animam eius, quæ sua mater futura erat, præseruaret. Idẽ illi accidit, quod ei interdum accidere solet, qui cũ amici sui capiti ensem videat imminẽtem dũ interponit se se, ictũ ab amico ꝓpulsat, & co vulneratur: & ita vt vulgo dici solet. *Simile.* *Simile.*

Lleua el despartidor la peor parte, eodem modo in eo instanti, in quo sanctissimæ virginis anima creata fuit, iustitiæ suæ ensem pater æternus manu tenebat, vt eam vulneraret cõmuni illo culpæ originalis ictu: interposuit sese eius filius, pœnã in se ipso tanquam fide iussor recepit, vt posteà eam in cruce persolueret, vt eius mater à culpa libera remaneret. Et ideò calcabat tunc, idest, redimebat tanquam Dominus iubendo, torcular virgini filiæ Iuda, cui ait sanctus propheta dominum adeò fuisse propinquũ, vt ploraret videns se eius respectu longê à Deo factum esse: Vbi docet nos quantum plorandum nobis sit, cũ videmus alios nobis in virtute præstare, non quia illi vincunt, sed quia nos vincimur. Quod sanctæ cuiusdã inuidię genus est: quã habuisse se D.
2.Cor..11. Paulus fatetur cũ ait: AEmulor enim vos Dei ęmulatione. Quia ipse solus optabat præstare q cæteri omnes simul præstabant. O qui hoc virtutis desiderium haberet, de quo Spiritus sanctus ait:
Ecclef.4. Pro iustitia agonizare pro anima tua. O verba vere diuina agonizamini fratres charissimi, vt sanctos in virtute assequamini, vt peccatores agonizantur, vt eos quos sibi in humanis rebus præ-
Ioan.1. stare vident, assequantur. Audite quid dicat B. Ioãnes. Quod vidimus, & audiuimus annũtiamus vobis, vt & vos societatem habeatis nobiscũ. A csi diceret, nolite desperare, quia vos quoq; & martyres, & abstinentes, & sancti esse poteritis, cùm omnia in vestra voluntate sint posita, si pro iustitia vultis agonizari.

Sed vt ad rem redeam, notate obsecro, Sanctus hic propheta Ieremias, sanctificatus fuit in vtero, & tamen ait eo loco, plorare se, & aquas deducere, eò quòd longè factus esset à Deo, si cũ beatissima virgine cõparetur. Ergo illa plusquã sanctificata fuit, & hoc est fuisse præseruatã. In quo ostẽdit Dei filius perfectissimè se esse Redemptorem, vt eum D. Paulus appellat cum ait: vnus
Cant.6. mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, & ita etiã ait spõsus de hac perfectissimè redẽpta, vna est columba mea. Ego vnus mediator sum & tu vna es columba mea, ò verba amabilissima, quanta cum suauitate in auribus huius mansuetissimę columbæ resonarunt. Ex singulis verbis ratio deducitur efficacissima, vt pia hæc veritas cõprobetur, vt vna, idest, singularis quæ æqualem non habet, & ideò de ea canit Ecclesia, nec primam similem
simile. visa est, neq; habere sequentẽ. Nam vt in cithara chordæ omnes binæ collocantur, præter eam, quæ prima vocatur: ita in hac mi-

litaut-

31 litanti ecclesia, quæ Dei quodámodo cithara est, iusti sunt chordæ spiritus sancti concentu temperatæ, quæ singulæ alteram sibi sociam coniūctam habent. Nullus enim iustus inuenitur, qui alium sibi æqualem nō habeat, aut meliorem, sola huius citharæ prima, quæ est sacratissima Virgo Maria Dei mater nullam sibi sociam, & parem habet, ipsa perfectissima omnium vna omnibus eminet. Filius eius vnigenitus vnus est, & singularis Redemptor ipsa vna & singularis redempta: ipse vnus, ipsa vna, ille innocentissimus, illa innocentissima. Quamobrem ipsemet de illa dixit: equitatui meo assimilaui te amica mea. Vbi septuaginta interpretes clarius transtulerunt, equo meo assimilaui te amica mea. Verbum diuinum eques est, cuius equus est sanctissima humanitas: huic equo, huic humanitati verbum diuinum, pre- *Cantic.1.*
32 ciosissimam virginem similem fecit: nō dixit, mihi similis es sed assimilaui te, quia vere anima illa in originalem culpam, vt cæteræ omnes incidisset, nisi eius filius eam liberasset. Ille eam sibi assimilauit, & hac de causa dixit ei Sancta Elisabet, Benedicta tu in mulieribus & benedictus fructus ventris tui. Vbi particula illa, &, non est copulatiua, sed causalis, vt ibi annotauit Theophylactus & ita significat, benedicta tu, quia benedictus fructus ventris tui. Inde in te bona omnia prouenerunt: arbor es à cæteris diuersa. In alijs arboribus terra virtutem à sole & aqua recipit quā radici communicat, radix trunco, truncus diuidit in ramos rami in flores, flores in fructus. At in hac cælesti arbore non ita fit, quia ab eius benedicto fructu in eam manauit virtus, ab ea in trūcum, idest in Patriarchas, & in radicem, in primos scilicet paren- *Luc.1.* *Theophy.*
33 tes, imo & in ipsam quoque terram, idest, in nos miseros peccatores, qui terra sumus. In nos enim sanctissimi illius fructus remedium per hanc sanctissimam virginem promanauit. Quare ait: B. Anselmus, quòd statim ac Adam & Eua peccarunt, annihilari meruerunt: sed misericordia diuinæ iustitiæ occurrit, ne meritum ab ijs supplicium exequeretur, singularissimæ huius virginis merita expectans quæ ab ijs erat aliquando nascitura. Et si antequam nasceretur, Deus eius causa misericordias conferebat, quāto magis nunc conferet, si qui eam sibi aduocatā elegerint? ideo fratres si verum est quod vulgo dicitur: *Quien a buen arbol se arrima buena sombra le cubre*. Ad sanctissimam hanc arborem magno cum affectu & deuotione confugite, & eius vmbra & fructu *Anselm.*

Genes. 8. perfruemini. Secundum verbum est columba, quæ auis est sine felle, in quo innocentia eius significatur, nullũq; peccati habuisse fel. Huius columbæ figura fuit, colũba illa quæ ex arca egressa cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius, cùm omnia luto essent plena, in arcam reuersa est. Ita etiam cælestis hæc columba à Deo per creationem egressa, ad eum est per glorificationem reuersa: neque se mundi cæno fædauit, nunquam affectus sui pedem in creatura aliqua posuit. O quantoperè deplorandum hoc est si consideramus quam defixi in rerum humanarum luto versemur: vix vlla creatura est, in qua pedem nõ ponamus, eam magna creatoris iniuria inordinate amãtes. Ideo fratres clamemus cum David, ampliùs laua me ab iniquitate mea. Iterum atq; iterum laua me Deus meus. Cùm adeò sordidus sit mundus: tam infælix ipse, & miser, vt quicquid video, quicquid audio: quicquid tango me fædet. Tertium verbũ est, mea, quia sola illa, singulari quadã ratione Dei esse dicitur. Spectate quicquid in terra, quicquid in cælo oculis conspicitis, omnia inuenietis Deũ hominis causa creasse. Hanc verò columbã sibi ipsi peculiari modo creauit: & ideò meritò suam appellat. Quod si ea, quæ hominis causa creauit Deus adeò perfecta creauit omnia: Soli statim lucem dedit, Lunæ & Stellis admirabiles virtutes & influentias, & ita cæteris omnibus creaturis: eam, quam sibi ipsi creauit, cur nõ statim gratiæ suæ splendore clarificasse dicemus?

Psalm. 50.

Cant. 3. Ferculum fecit sibi rex Salomon, & quoniam Rex potentissimus opus illud sibi ipsi faciebat, credi non poterat, non esse opus ea maiestate dignũ: & ita additur statim: de lignis Libani, colũnas eius fecit argenteas, reclinatoriũ aureum, ascensum purpureum, media charitate constrauit, idest, ipse Salomon in sella sedet: nam amatorio quodam modo amans, amor, & charitas vocatur, ait propter filias Hierusalem, quæ eum amabant: quia dignus erat ab ijs amari. Et alij transtulerũt, & mediũ tenet ipse accensus, seu combustus amore ob filias Hierusalem. Quia Hebræa verba ambigua sunt, & vtrũq; significant. Id quod alij interpretes veterunt, significat, ꝙ Salomon eas amabat. At D. Hieronymi translatio significat, quòd ipsæ eum amabant. Si igitur huiusmodi erat Salomonis opus, quale tandem fuisse dicẽdum est, quod potentissimus Deus fecit, vt eius mediũ teneret ipse amoris igne combustus, quid à Deo expectari poterat, præterquam con-

Hieron.

37 conceptio omnium quotquot fuerunt & erunt purissima? Chri-
sti redemptoris nostri nomine dicitur: pauper sum ego, & in la-
boribus à iuuentute mea. De eodem dicitur: singulariter sum *Psalm.87.*
ego, donec transeam. Vtrunq; simul significat, quamuis pauper *Psal.140.*
sum, singularis sum. Quia lancea, quæ latus meum aperuit, nun-
quam aliud aperuit, corona, quæ caput meum coronauit, nun-
quam aliud coronauit, in cruce in qua crucifixus sum, nũquam
alius crucifixus est, sepulchrum in quo positus sum, nũquam re-
cepit alium. Domus igitur in qua Deus nouem menses mora-
turus erat, consentire ne Deus debebat, vt Sathanæ priùs esset
domus? nolite quæso hoc, per huius Dei reuerentiam dicere.
AEquum erat, vt purpura illa, qua se Deus vestire debebat nul
la esset macula fœdata, æquum erat vt linteum illud candidissi-
38 mum, ex quo diuinum verbum preciosissimam personæ suæ su
buculam conficere debebat nulla vini nigri macula turparetur,
quæ quamuis lauetur, semper aliquod sui vestigium relinquit.
Has omnes ob causas Sacratissimæ huius Virginis Conceptio-
nem ab omni tam actualis, quàm originalis peccati macula pu-
ram fuisse, meritò fatendam nobis esse videtur. Et finem iam di-
cendi faciens, obsecro vos fratres (siquidem de conceptione agi-
mus) vt studeamus omnes Deum in animis nostris concipere:
cùm ipse vita illarum sit, & remedium, & quia impossibile est
mulierem quæ prægnans est concipere, nisi priùs quod visceri-
bus suis continet pariat: parere priùs debemus prauos animarũ
nostrarum affectus, vt malitiæ vacui Deum possimus concipe-
re: hic gratia & posteà gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ
39 filius Amen.

In eodem festo immaculatæ Conceptionis virginis Mariæ.

CONCIO QVARTA.

*Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abra-
ham, &c.* Matth. 1.

QVæri solet cur D. Matthæus sanctum suum Euan- 4
gelium librum generationis Iesu Christi appella-
uerit? non enim de Iesu Christi redemptoris nostri
generatione tãtum in eo agitur, sed de glorioso Bap-
tista, de Apostolorum conuersione, de Saluatoris no-
stri prædicatione, de eius miraculis, morte, resurrectione & ascen-
sione. Huius rei ratio est Diuum Matthæum inter Hebræos scri-
psisse, quorum consuetudo erat, libros ex eo quod initio contine-
bant, appellare. Et ita quia Genesis à mundi principio exordi-
tur: in principio creauit Deus, ideò liber principium appellatur,
& Isaiæ liber, quia à visione incipit, quam sanctus propheta vi-
dit: vocatur visio Isaiæ. Hanc ob causam, quia Diui Matthæi
Euangelium à Christi redemptoris nostri generatione incipit:
Ideò liber generationis Iesu Christi vocatur. Alia etiam affer- 5
tur ratio, quòd quemadmodum Moyses cùm Adæ creationem,
cæli, solis, syderum, elementorum, & rerum omnium in Genesi
scriberet, tamẽ cum in quinto capite nomẽ libro vellet impone-
Gene. 5. re, ait, hic est liber generationis Adam. Quasi hoc esset præci-
puum, cuius causa cætera omnia, creata essent: ita quamuis in
hoc Euangelio D. Baptistæ, Apostolorum, & plurimorum re-
demptoris nostri operum mentio fit, tamen quia hæc omnia fe-
cit Deus, vt Christus redeptor noster eiusque generatio cogno-
sceretur in terris, ideo hoc nomine appellari voluit, & quia con-
ueniens erat, vt gratiæ lex à verbo tam suaui & grato inciperet,
tanti ac tam singularis beneficij, vt est sacratissima Verbi diuini
incarnatio, ideò hac suauitate orditur sanctum Euangelium di-
cens: *Liber Generationis Iesu Christi*. Huius libri figura fuit liber 6
Ezech. 2. ille, de quo propheta Ezechiel ait: vidi, & ecce manus missa ad
me, in qua erat inuolutus liber, & dixit ad me: fili hominis co-
mede volumen istud, & aperui os meum, & cibauit me volu-
mine illo. Et dixit ad me, fili hominis viscera tua complebun-
tur volumine isto, & comedi illud, & factum est in ore meo si-
cut mel dulce. ô legis euangelicæ liber admirabilis, quantam ex
te percipit suauitatem is, qui non modo te videt & legit, sed te
etiam comedit. Non tantum ostendit Deus sancto prophetæ
librum, verum etiam dixit illi, comede librum. Plurimi san-
cti Euangelij librum legent, & intelligent: qui tamen non sal-
uabuntur, quia eum nõ comedunt. Filij Dei doctrina & opera
non

4 non tantum legi, & audiri curiosè debent: verum etiam mandi, gustari, vorari & ruminari debent, vt anima cælesti hoc cibo alatur, & pinguescat. Et ideò ait: complebuntur viscera tua volumine isto. Addit propheta: comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce. O mei redemptoris vita & amor, quæ anima est adeò sicca & insipida, quæ si te gustat & ruminat, dulcem te & suauem non inueniat? ita vt mundi suauitas, & delectatio posteà amarissima videatur: ò quā suauis est ortus tuus animæ illi, quæ eum contemplatur. O quam dulcis est tua vita, dulcis tua paupertas, dulcis tua doctrina, dulcis labor, dulcis passio, dulcis mors, & tandem dulce lignum, dulces claui, dulce pondus. Hæc verba illa sunt, quæ cùm nobilis ille rex & propheta Dauid gustasset clamauit. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel *Psal.* 118.
5 ori meo. Hoc mel suauissimum in ore nostro, quod est vniuscuiusq; affectus liquefactum, & à corde nostro gustatū, efficit vt oculi animæ illuminentur, vt corporis oculi Ionathæ filij Saul, *1. Reg.* 14. qui cùm cæcus esset, eò qđ paululum mellis gustasset illuminati sunt oculi eius. Hac suauitate sancti omnes vitę huius labores vorarunt. Hæc dulcedo patrem, matrem, patriam, affines, amicos, & nos metipsos obliuisci facit. Hanc ob causam prophetæ liber ille datus est, & nobis sanctum Euāgelium, vt illud comedamus, & eo compleantur viscera nostra. Nam quemadmodum cibus digestus vires membris omnibus impartitur: ita sanctum Euangelium, si comedatur, animæ potentijs vires dat, & corporis sensibus, vt in Dei seruitio occupentur. Comedere autem hunc librum; mandere, & ruminare nihil aliud est, quàm sæpissimè de
6 his rebus, quæ in eo continētur cogitare & meditari. D. August. *D. Aug.* ait Christiani vitam esse perpetuum cęlestium rerū desiderium. At quomodo desiderari ea poterunt si nunquam ea meditamur? Cùm sanctus Dauid hoc ardebat desiderio dicens: concupiuit *Psal.* 118. anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tēpore, quonam modo ardentissimum hoc desiderium esset assequutus, nisi ea perpetuo animo & cogitatione voluisset? quod etiam magis exaggerat aliorum interpretum trāslatio, qui verterunt: attrita est anima mea præ desiderio iustificationum tuarum omni tempore. Quod nam & quantum desiderium erat, quo sanctissimi huius viri anima tanta cum vehementia torquebatur? Sancta nimirum meditatio diuinum spiritum ad animam attrahit, & inuitat

 tat

tat: vt in ea ardentissima hæc desideria excitet. Hinc suspiria illa 10
Roma.8. hinc gemitus, de quibus, B. Paulus ait: in quo clamamus Abba pater. In eodem psalmo vbi nos legimus: nã testimonia tua meditatio mea est, cõsilium meũ iustificationes tuæ, alij verterunt nam & testimonia tua delectationes meæ sunt: & cõsiliarij mei. Aptissimè profectò leges Dei cõsiliarios appellat, Beatos illos qui eos cõsulant, cũ ijs sua omnia negotia communicant. Quid enim esse potest tutius, quid prudentius, quàm actiones suas ad diuinæ legis normã dirigere? Verùm adeò negligentes sumus, & de salute nostra tam rarò cogitamus vt hinc appareat, quàm parũ nos hunc diuinæ legis librũ gustemus. Hic enim est fons, ex
Psal.9. quo plurima & maxima mala nascuntur, & ita cũ narrasset Dauid plurima peccatoris mala, addidit causam dicẽs: non est Deus incõspectu eius: inquinatę sunt viæ illius in omni tẽpore: vbi verterunt nõ est Deus in vllis cogitationibus suis, id est, ita viuũt acsi Deus non esset, & ita eius obliuiscuntur. O cæci filij Adam cur rem tanti momenti parui facitis? cauete, quia tunc cũ minimè 11
Simile. cogitabitis huius libri rationẽ ipsemet Iesus Christus, redẽptor noster, qui eum nobis dedit, exacturus est. Et quemadmodum magister, qui puero exẽplar dat vt scribat, blandè & amanter dare solet, cùm verò rationẽ exigit, nisi rectè scripserit eum seuerissime verberat: ita pius ille Iesus, qui suã nobis legẽ tãto cũ amore dedit, cùm in mũdi fine rationem exiget, singulas literas & virtutes spectabit: quas si ab huius libri scriptura diuersas inuenerit nos seuerissimè puniet. Itaq; cùm dedit legẽ, fuit velati magister 12
qui exẽplar suis discipulis magna cũ suauitate dat: vt illud imitetur, & ita D. Paulus affirmat dicens: apparuit benignitas & hu-
Tim.3. manitas Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus erudiẽs nos vt abnegantes impietatem & sęcularia desideria, sobriè, & iustè & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatã spem & aduentũ gloriæ magni Dei. Videtis vt benignitatis mẽtionẽ facit, qua nos docuit, & quomodo mox de iudicio agat, in quo doctrinæ suæ rationẽ exacturus est? ¶ *Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham.* Cùm omnẽ Dñi genealogiã D. Matthęus scripsisset, tres generationũ ordines effecit, & singulis ordinibus quatuordecim generationes collocauit: & vt hunc seruaret ordinem reges aliquos prætermisit. In quo significatur, voluisse Spiritum sanctũ, vt Christi redemptoris nostri passiua generatio singu-

quo-

10 quodã ordine describeretur: vt doceret nos, neminẽ actiuæ eius generationis participẽ futurũ, nisi qui in suis operibus & viuẽdi modo ordinẽ seruabit. Isaias Dei nomine ait: cælũ sedes mea, & quia cælũ magnũ in motu ordinẽ seruat, significare Deus voluit animã, quæ ordinẽ in vita seruat, esse sedẽ eius. In sacra scriptura duo casus narrantur animaduersione digni, vnus cùm propheta Eliseus vaticinari vellet, vt vaticinãdi spiritũ qui sopitus videbatur excitaret citharã pulsari iussit. Adducite (inquit) mihi psaltem. Cùmq; caneret psaltes facta est super eũ manus Dñi & ad sonũ, & cãtũ venit super eũ Spiritus sanctus. Alter est, quod amici Saul, vt Dæmonis furorẽ & impetũ, quo torquebatur reprime *Isai.66.* *4.Reg.3.* *1.Reg.16*
11 rent, dixerunt ei: vt quæreret hominẽ scientẽ psallere citharam. Ita enim fore vt cùm malo spiritu exagitaretur, cantu labor & dolor leniretur. Cumq; adduxissent Dauid, cùm spiritus Domini malus arripiebat Saul, tollebat citharã, & percutiebat manu sua. Refocillabatur Saul, & leuius habebat, recedebat enim ab eo spiritus malus. Dubitandũ nõ est, quòd cùm intelligeret sanctus ille propheta esse aliquid in musica, quod Spiritũ sanctũ attrahit & inuitat, & cùm Saul amici scirent esse in ea aliquid ad dæmonẽ fugãdũ accõmodatũ, ideò illũ psaltem sibi poposcisse, hos verò suasisse regi, vt psallentem audiret: & ita profecto est. Musica enim tota ordo est, & concentus ita vt si vel minimũ quẽq; tonũ aut modulũ cantor amittat: musica cõstare nõ possit. Cùm igitur Deus ordine plurimũ delectetur dæmõ autem cõtrariò: vult
12 sanctus propheta sibi cani, vt cantu eius spiritus excitetur, & spiritũ sanctũ inuitet, & cum dæmon ordinis & cõcentus inimicus sit, vt eũ expellant amici Saul musicũ accersiri iubẽt. Res est ordo adeò præstans, & perfecta, vt perfectiores hominũ status, qui sunt religiones, ordines appellemus, & præstantiora ecclesiæ munera, quæ sunt sacra ministeria, ordines etiã vocemus, ordo diaconatus, ordo presbyteratus, &c. Vt intelligatur ordinẽ rẽ esse in humana vita præstãtissimã, & ideò D. Paulus, monet nos dicẽs: omnia autẽ honeste & secũdũ ordinẽ fiant in vobis. O Deũ incommutabilẽ, quot hic dici possẽt de magna nostrorũ tẽporũ cõfusione! nullus iã enim in victu, null⁹ in vestitu, null⁹ in verbis, null⁹ in familiaritatibus ordo seruatur. Hinc tot inhonesta, & turpia nascũtur, ex ordine enim honestas, ex cõfusione turpitudo oritur. *1.Cor.14* Et hãc ob causã cũ dixisset D. Paul. eo in loco, oĩa honeste, addidit, & secũdũ ordinẽ fiãt; optimè enim honestatẽ ordini cõiũxit.

¶ Est præterea in hoc euangelio notandũ cur permiserit Dei filius, in sua generatione tot peccatores esse, nam si rem diligẽter spectemus, nullũ est ferè peccatorũ genus, quod hic nõ inueniatur: homicidæ, Idololatræ, adulteri, &c. Et eò magis mirandũ est, quia Christus redẽptor noster poterat sibi quos volebat patres eligere, cur igitur nõ oẽs iustos elegit & sanctos? dico hoc significare nobis voluisse, quãtopere nõ peccata, sed peccatores amet: odit Deus peccata, nõ peccatores. Murmurabant de Christo redẽptore nostro Hebræi, eò ꝙ peccatores reciperet, & manducaret cũ illis. Plus dicere potuissent nõ solũ mãducare cũ peccatoribus sed manducari à peccatoribus, & diuinũ suũ spiritum peccatoribus dedisse, & ijs ipsis peccatoribus, qui eũ cruci fixerant. Nam cũ spiritũ sanctũ super Apostolos misisset, egressus est D. Petrus & cõcionatus est ad populũ: & inter alia plurima dixit, vos autem sanctũ & iustũ negastis, & petistis virũ homicidã donari vobis, auctorẽ verò vitæ interfecistis: pœnitemini igitur, & cõuertimini, vt deleãtur peccata vestra. Et cum pœnituissent, datus est eis Spũs sanctus. Qui igitur tãtũ in peccatores ac tã singulare beneficiũ cõfert, quid mirum est si à peccatoribus originem secundum carnem ducere voluit? vt significaret quãto eos amore prosequatur, & vt ostẽderet ius quod in eo peccatores habent: filius enim de iure naturæ patri succurrere debet: & pater de iure naturæ habet & actionẽ ad filij rem. Vult igitur Deus recipere peccatores vt patres, vt hoc modo ius & actionẽ habeat peccator ad cõpetendã à filio suo Iesu Christo, qui tanquã filius patri peccatori opem ferre teneatur. O ineffabilem Dei bonitatẽ, animaduertite artificia, quæ Deus excogitat, vt peccatoribus animos addat, quò cõfidenter ad eũ tanquã pater ad filiũ accedãt. Eia igitur peccatores quandoquidẽ Deus filius vester est, quid expectatis? cur nõ ad eũ accurritis? O infelix anima quæ talibus blanditijs nõ mollitur. O cor verè adamantinũ, quod tãto amore nõ frãgitur. Percurrẽs itaq; sanctus euãgelista oẽs istos patres tãdẽ ad sacratissimã matrẽ deuenit dicẽs: *De qua natus est Iesus, Idest*, de qua natus est Saluator, & quia Verbũ diuinũ ex ea carnẽ assũpsit, vt in carne pateretur, & ita mũdũ redimeret: hinc infertur eiꝰ innocẽtia & puritas: quod vt intelligatur, diligẽter, quæso, attẽdite quæ dicturus sum. Sãcta scriptura ð duobꝰ vitę & mortis gñribꝰ agit, de vita corporis & animæ, de morte corporis & morte animæ.

Luca. 15. (margin)

Act. 3. (margin)

16 17 18 (margin numbers)

16 Vita corporis est esse in eo animam: vita animæ est Deum in ea-
esse, & ita ait D. Augustinus, sicut corpus viuit ex anima, ita ani *D. Aug.*
ma viuit ex Deo. Mors corporis est animæ ab eo discessus, mors
animæ est Dei ab ea discessus. De hac duplici morte dixit Dñs *Matth.12.*
nolite timere eos, qui occidũt corpus, animam autẽ non possunt
occidere. De duplici vita dixit D. Paulus quod autem nũc viuo *Galat.2.*
in carne, in fide viuo filij Dei, qui dilexit me. Hæ mortes & vitæ
quamuis plurimũ inter se differãt, in hoc tamen corporis & ani-
mæ vitæ conueniunt: quòd eorum vterq; vitam recipere non po
test, nisi moriatur ille, qui eam tribuit. Probemus hoc, prius in vi
ta corporis, quam diximus esse animam, in eo habitare, in eo in-
stãti cùm anima corpus animare incipit, & vitam illi dare: in eo
instanti mortua illa remanet peccato originali, quod omnes occi
17 dit. Res profectò admiratione digna est: artificis lapidarij artifi-
cium, qui *En vn camafeo*, quamuis exiguo vultum exprimit pul-
cherrimũ, sed si annulo deinde includitur, gemmæ splendor ob-
scurari potest, si annulum ex auro falso cõflauit aurifex, & ita gẽ
ma illa, quę extra annulum perfectissima erat, in annulo nescio
quid pulchritudinis suæ videtur amittere aurificis culpa non la-
pidarij. Eodem modo magnus ille lapidarius Deus in anima no
stra imaginem suam tanquam in gemma exprimit, dum creat,
creat autem eam perfectam in suo naturali ad suam imaginẽ &
similitudinem factam, verum aurifices, qui sunt causæ secundæ,
pater & mater annulum fabricãt ex metallo imperfecto & ma-
lo, quod est corpus indispositum & corruptiuum: & ideò cùm
hæc gemma annulo includitur, idest, cũ corpori anima infundi-
18 tur, perfectionem illam amittit, & originali culpa moritur. Non
adducit secum anima culpam neq; corpus eius capax est: sed in
animæ cum corpore coniunctione contrahitur. Atramentum *Simile.*
ex gummi, galla, & vino albo fit, quorum nihil est per se nigrũ,
sed simul coniuncta nigredinem efficiunt: ita culpæ nigredo cõ-
trahitur. Ignis ex silice & ferro elicitur, & tamẽ nec in ferro neq;
in silice inest, sed tactu vtriusque & motu existit: eodem modo
neq; in anima per se, neq; in corpore inest peccatũ: sed ex vtrius-
que coniunctione cõtrahitur. Ratio autem cur tunc & nõ antea
contrahatur est: quia corpus per se non est homo neque anima
per se, sed cum vtrumq; coniungitur, tunc totum illud simul ho
mo est, & cum homo esse incipit, tũc filius Adæ est, & cum filius

Adæ est, iustitiæ originalis obligationem habere incipit, quam
dedit Deus Adæ, & eius omnibus descēdētibus. Et vt hoc me-
lius intelligatur sciēdum est, quid nā sit iustitia originalis, ex hoc
enim in originalis peccati cognitionē deuenietis. Cū Deus crea-
Psalm.8. uit hominē adeò perfectum creauit, vt vbi nos legimus minui-
D.Hieron. sti eum paulominus ab angelis D. Hieronymus vertat, minuisti
eum paulo minus à Deo. Quo exaggerauit Dauid excellētiam
Eccles.7. in qua Deus hominē creauit. Ecclesiasticus ait, Deus creauit ho-
D. August. minē rectū. Quæ rectitudo (ait D. Augustinus) in perfecta cor-
poris ad animā subiectione cōsistebat: & ita in eo statu sensus ra-
tioni obtemperabat. Quæ tamē obediētia nō erat illi naturalis, v
igni calor est naturalis, imo sensui naturale est rationi repugna-
re, & ideò necesse fuit donū aliquod supernaturale in appetit.
ponere quod eū rationi obediētē redderet, & hoc donū vocātiu-
Simile. stitiā originalē, facilius hoc similitudine intelligetur. Equus e
natura sua tuæ volūtati subiectus non est: quare si tibi eū parer
vis, frænū imponis, quo eum regis, vt libet: ita iustitia original
tanquā frenū erat, qđ sensum rationi subiectū & obediētē fac
bat. Vocatur hoc donū iustitia, quia iustū est, vt inferiores pot
tiæ pareant superioribus. Vocatur originalis, quia eā Deus Ad
dederat pro se ipso, & posterius omnibus qui ab eo originē duc
si qđ seruādū illi erat, seruasset: & ita omnes à Deo hāc iustitiā
cepimus in Adā, qui pater omniū fuit, hanc ob causam omn
Deo pro illa debemus, acsi rex daret parēti tuo comitatū aliqu
aut ducatū pro se & posteris omnibus. Amisit pater tuus crim
ne aliquo læsæ maiestatis, ita vt ad te non peruenerit: tñ regi be
neficiū illud debes, quod tibi in patris tui persona fecit, eodē mo
do oēs pro eo beneficio quod nobis Deus in Adā fecit, tenemu
Originalis igitur peccati formale nihil aliud est præterquam i
stitia illa originali carere, cum quisq; eā habere debet: vt ait A
Alex. de xander de Ales & quia in animæ & corporis vnione Adæ fil
Ales. 2. p. esse incipit, ideò tunc hæc obligatio incipit, & quia omnes fui
q. 122. filij, omnes in obligationem hanc & peccatum incidimus. Sic c
Simile. ua prægnans est, & venenosa sagitta à venatore configitur, c
tum est ceruæ filios vna cum matre interire, quos cerua ven
cōtinebat: eodē modo diabolus parentem nostrū Adam ten
tionis venabulo cōfigens culpa occidit: & cum omnes in eo o
ginaliter & seminarie essemus, eū occidens, nos quoque occ

nec

22 neque solum originali culpa occidit, verũ etiam plures alias miserias reliquit, voluptas enim tam infirma remansit, vt absq; eo iustitiæ originalis fræno sensus regere non posit: sed statim ac sua obiecta apprehendunt, ad ea tanquam equus effrænus & pręceps accurrunt. Hinc est, vt tactus libertatem non habeat, quin rebus mollibus & delicatis delectetur, neque aures quin ex cãtu & cõcentu capiant voluptatẽ, & sic de alijs sensibus. Hãc ob causam dixit D. Paulus, ego autẽ carnalis sum venundatus sub peccato, idest, secundum sensum carnalibus & sensualibus delectationibus inclinatus sum. In statu innocentiæ nihil huiusmodi fuisset, at iustitia originali amissa, venundatus sum sub peccato, idest, victa sensualitas mea remansit, & inclinationis suæ serua. *Roman. 7.*

23 Peccatum vocat eo loco Diuus Paulus inclinationem illã, quã sensus habet, vt proprijs delectetur obiectis, non quòd ea peccatum sit, sed quia ad peccãdum incitat, & peccati occasio est. Causa autem cur sensum adeò his delectationibus subiectum habeã, est, quia (inquit) quod operor non intelligo, idest, pasiones illas, quas interdum sentio, non intelligo, idest, appetitui intellectiuo non obtemperant, qui est voluntas? & ita non quod volo bonum, hoc ago, sed quod odio malum illud facio, idest, ita liberi sunt sensualitatis appetitus, vt me nolente suas capiant voluptates. Si non esset peccatum neque gustus, neque tactus, neque alius sensus in suis proprijs obiectis, nisi permittente voluntate delectarentur.

Neq; solum hæc repugnantia nobis ex peccato remansit: ve *Psalm. 5.*
24 rum etiã ignorãtia cũ alijs pluribus miserijs. Dauid tractat hoc egregiè cũ ait: sepulchrũ patens est guttur eorũ, linguis suis dolose agebãt, iudica illos Deus. Decidãt à cogitationibus suis, secũdũ multitudinẽ impietatũ eorũ expelle eos, quoniã irritauerunt te Dñe. D. Paulus, cum diceret omnes peccatores esse, inter alia quibus hoc probat vnum est, sepulchrũ patens est guttur eorũ. Adæ peccatum gutturis peccatum fuit, & gulæ, quæ primos illos parentes occidit, & quia non eos solum, sed omnes occidit: ideò ait sepulchrum esse apertum vt deuoret omnes. Ait præterea Dauid, linguis suis dolosè agebant, quia post peccatum male locuti sunt. Nam cũ vocaret eos Deus ad iudiciũ dixit Adam: mulier quã dedisti mihi, &c. Quasi diceret: nõ dedisses mihi Dñe hanc sociam, hæc enim me ad peccandũ induxit, Male loqueris *Roman. 3* *Genes. 3.*

Adam,

Adam, quia liberum habebas arbitrium & iudicium, ne te vin[...] ac decipi sineres. Respondit Eua: serpẽs decepit me, inepta exc[...] satio, mulier adeò prudens vt tu eras à bruto animali ita decipi [...] bebas? Quare quia iustam peccandi causam non attulerunt, a[...] dit Dauid: iudica illos Deus. Sed qua pœna eos puniri æqu[...] erat? ea nimirum, quæ à sapiente ponitur per quæ quis pecc[...] per ea torqueatur. Blasphemus es, clauo lingua configenda e[...]

Sapien. 22. Vna ex pœnis quibus illi digni erant est, decidant à cogitatio[...] bus suis, contra ac cogitabant, fiat. Dei scientiam habere op[...] bant, cuius scire est: filium sibi æqualem, & eiusdem sapiẽtiæ g[...] nerare, scire hoc optatis? at tantæ temeritatis pœna erit, vt que[...] admodum Deus filiũ generat, natura sapiẽtẽ & bonũ, vos fil[...] stultos & malos & miseriarũ plenos generetis. Cui datur aliq[...]

Simile. plurimi valoris & pretij seruandum si illud ea qua debet dilig[...] tia nõ seruat: æquum est vt ei auferatur. Dedisti Domine pri[...]

Genes. 2. illis parentibus paradisum voluptatis custodiendum, ingrati [...] runt custodes, quia ab eo quod illis vetitũ à te erat abstinere [...] luerunt: ideò secundũ multitudinem impietatũ eorũ expelle[...] quoniã irritauerunt te Dñe. Ait secundum multitudinem, q[...] si statim peccatũ suum agnouissent, & verã egissent pœnitẽt[...] neq; peccatum peccato suis excusationibus addidissent: sta[...] Deus ignouisset, neq; eos à paradiso eiecisset. Cùm igitur cer[...] simum sit, omnes in peccato esse conceptos, necessario sequi[...] corpus viuere non posse, nisi moriatur illud, quod ei vitã trib[...] idest, anima, neq; etiam viuere potest anima, nisi moriatur il[...]

1. Ioan. 5. per quod viuit. Animæ vita Deus est, & ita ait D. Ioãnes qui [...]

Roman. 5. bet filiũ Dei habet vitã. Hæc vita datur nobis per eius sacrat[...] mã mortem, vt affirmat D. Paulus dicẽs: recõciliati sumus D[...] per mortem filij eius, cuius virtute animæ omnes sanctæ qua[...] initio mundi fuerunt, vitam acceperunt, & accipiẽt omnes, q[...] erũt vsq; ad cõsummationem sæculi. Vt igitur Dei filius an[...] nostræ vitam tribueret, humanã naturã decreuit assumere, [...] narum plenam. Sed pœnas sine culpa esse voluit, quia culpæ [...] medium futuræ erant. Et ideò conueniẽtissimũ erat, vt sanct[...] ma mater, ex qua carnem pœnarũ plenã erat assumpturus, [...] ni culpa careret: vt illa sola ab hac cõmuni miseria immun[...] set & libera, & ita eius anima corpori vitam daret, vt diuina [...] tia viua remaneret per virtutẽ mortis filij sui vnigeniti. Qu[...]

28 quis peccato originali careat, satis est habere aut iustitiam originalem, vel aliud quidpiam tãti valoris, aut etiam maioris: & hæc est diuina gratia, quæ si absolutè loquimur, præstãtior est quàm iustitia originalis quia perfectiùs nos cum Deo coniungit, vt ait Scotus & Gabriel. Quamuis habent se gratia & iustitia originalis sicut excedens & excessum: quia iustitia originalis frænabat sensualitatem, quod non facit gratia, tamen gratia excedit iustitiam in præstantiori proprietate, quia cõiungit nos fini vltimo, vt summè honesto, propter se summè diligendo: at iustitia originalis cõiungebat nos Deo vt fini cõuenienti & delectabili. Quẽadmodum dicimus hominẽ perfectiorem esse leone, quãuis leo homini in fortitudine præstet. Et certũ est quòd gratia animam plus ad bonum inclinat & excitat, quàm iustitia originalis, & ita

Scot. in. 2. d. 19. ad. 4. argumentum. Gabriel. 2. p. d. 30. q. 1. dubitatio. 2.

29 fortiores sunt iusti & constantiores diuina gratia muniti, quàm fuit Adam sola originali iustitia, vt experientia patuit, quandoquidem tot ac tanta pati tormenta maluerunt, quam Deum offendere. Adam autem tam leui occasione peccauit. Quapropter illud dici optimè potest Esaiæ, lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus. Adam & Eua lateres fuerunt, leuissimo enim ictu contriti sunt, iusti autem nunc lapides sunt durissimi ad cæli ædificium restaurandum, & tales lapides vt tot ictus integri & solidi perferre potuerint. Quot ictus tot martyres pertulerunt: quod si nunc infirmiores sumus, non est quia non possumus sed quia diuinæ gratiæ auxiliũ quærere nolumus, quo anima corroboratur. Audite enim quid de se D. Paulus dicat. Omnia (inquit) possum in eo qui me confortat.

Esai. 9

Philip. 4.

30 Cùm igitur gratia sit iustitia originali præstantior, sanctissimam illam animam ab originali peccato liberare potuit, & eam puram & innocentem efficere, vt Dei matrem decebat. Et ideò dixit Dauid eius nomine. In hoc cognoui, quoniã voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Quæ verba Dauid conuenire non videntur, quia innocens nõ fuit, neque Christo redemptori nostro, qui semper Deus fuit, & eius humanitas non fuit antequam vniretur diuinitati: igitur propter innocentiam suam suscipi non potuit, quia nũquam fuit antequam susciperetur. Quare nulli verba illa tam propriè conuenire posse videntur, quam sanctissimæ virgini.

Psal. 40.

Me autem propter innocentiam suscepisti, quia Deus talem effecit, ideò eam sibi matrem elegit. Dico eum talem effecisse quia ipsemet illam præseruauit per merita præuisa suæ passionis. Hoc significasse videtur Propheta Habacuc verbis quibusdam obscurissimis. Sol & Luna steterunt in tabernaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastæ tuæ. Tabernaculum in quo Deus creauit hominem fuit innocētia, quę mansio erat omnibus hominibus communis, verum ex ea illos Adæ culpa eiecit: at Sol & Luna steterunt in tabernaculo suo. De sanctissima virgine dicitur, pulchra vt Luna, electa vt Sol. Sol vocari potest, quantum ad animam, Luna verò quantum ad corpus: & hic Sol & Luna statim in innocentia positi fuerūt & in ea steterunt. Ibunt (inquit) in luce sagittarum tuarum. Hæ sagittæ dolores sunt & tormenta Redemptoris nostri. O acutissimas sagittas ad filiorum Adæ corda cōfigenda infœlix anima quæ ab ijs se se vulnerari non sinit, nec duci lumine & splendore fulgurantis hastæ, quæ est sanctissima crux. Per hos igitur dolores, per hanc crucem meruit Christus Redēptor noster sanctissimæ matris suæ præseruationem. Ideo ait sponsus, sicut lilium inter spinas sic amica mea. Lilium à spinis non læditur sed custoditur, nè manibus contrectari possit: ideò horti spinarum septo muniri solent. Vt igitur lilium inter spinas seruatur: ita cælestis hæc virgo per sanctissimæ passionis spinas & dolores est præseruata. Et ideò de ea etiam dicitur. Comæ capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus. Ait Aristoteles quòd homo est arbor euersa, eius enim radices capilli sunt, & quia radices principium sunt, ideò per purissimæ virginis capillos eius principium, & conceptio significatur. Et hanc ait esse Spiritus sanctus tāquam purpurā recenter egressam è canalibus, vbi perfectissimo illo colore tingitur. Quod significat conceptionem suam lotam & imbutam fuisse in canalibus illis preciosissimi corporis Christi, qui sunt eius vulnera. O canales sanctissimi, vbi Christianorum animæ lauantur, & diuinum colorem accipiunt. Hic hic fratres charissimi si vos interdum sancta meditatione & contemplatione lauaretis, alium profecto colorem haberetis, ab eo quem nunc habetis diuersissimum. Cùm rex Pharao fugientes sequeretur Hebræos diuisit Deus mare, vt Hebræi sicco pede transirent: quod valdè manè factum est, ...

Habacuc. 3
Cant. 2.
Cant. 7.
Aristot.
Exod. 14

pri

34 per virgam: cumq́ue iam liberi essent, Maria Moysis soror ac-
cepit tympanum & aliarum mulierum chorum ducens laudes
Deo canere cœpit. Quam ob causam inter alias matronas iu-
nior Maria pulsat tympanum, chorum ducit & cantum incipit
prior, mota nimirum Spiritu sancto hoc agebat, huius sacratissi-
mæ Mariæ figura erat, quæ cũ præseruãda esset à culpa illa festũ
præseruationis filiorum Israel celebrare voluit. Præseruatio fuit
illa miraculosa, quia nisi Deus eos liberasset, perijssent omnes.
Sequebatur Pharaonis exercitus populum Israel, diuidit Deus
mare, transeunt Hebræi, obruuntur AEgyptij, instrumentum
Moysis virga fuit, cuius tactu apertum est mare & clausum,
& hoc (vt dixit) diluculo fuit: eodem modo diabolus & pec-
catum sanctissimam hanc Dei matrem sequebantur, & eam asse
35 quuti profectò essent, nisi Deus eã sacra hac crucis virga præser-
uasset, & hoc valdè manè, idest, in conceptione, vt prædixe-
rat anteà Dauid dicens: adiuuabit eam Deus manè diluculo. *Psalm.45.*
Fuisse autem præseruationem illam Hebræorum huius figu- *Cant.1.*
ram & typum apertè dixit sponsus his verbis, in curribus Pha-
raonis assimilaui te amica mea. Si matris meæ (ait verbum diui-
num) prærogatiuas scire optatis, in curribus Pharaonis eam de-
pinxi & præfiguraui. Quapropter meritò cælestem hanc re-
ginam puram ab omni culpa fuisse fatemur. Verùm quia de
originali peccato egimus: quæro cùm parentes nostri pecca-
uerunt, quodnam obsecro, crimen commiserunt? Occiderunt
nè aliquem, fures ne fuerunt aut aggressores itinerum? minime,
sed quia pomum tantummodò comederunt, ideò statim tot pœ
36 nis à Dei iustitia sunt tanta cum seueritate puniti? adeò seuerus
est Deus? ita nè peccatum odit, ita punit? ita profectò: & ideò
fratres charissimi, si (vt Diuus Iacobus de lingua loquens dixit) *D.Iacob.3.*
paruus ignis magnam syluam incendit, paruum Adę peccatum
vniuersæ humanę naturæ detrimento fuit. Quomodò
nunc peccare audemus? quod si dicitis, Quid paruum ne vo-
cas Adæ peccatum? paruum voco si alijs quam plurimis, quæ
vos quotidie committitis, comparetur. Peccati grauitas abso-
lutè consistit in obiecti & præcepti præstantia, contra quod com
mittitur, ideò peccata contra præcepta primæ tabulæ sunt gra-
uiora, quã contra præcepta secundæ tabulæ. Et peccatum, quod
est contra præceptam legis naturæ grauius est eo, quod fit cõtra

 solam

solam legem diuinam positiuam quale fuit Adæ peccatum: ita 2
vt grauius peccatum sit blasphemia contra Deum, odiũ contra
proximum (quo plenus est mundus) quàm Adæ peccatum. Et
Scotus in. 2. d.22. ita Scotus ait, quod si Adam eo peccato damnatus fuisset, minorem pro eo pœnam in inferno habuisset, quam alij plurimi habituri sunt ob alia peccata. Caueamus igitur diligẽtissimè nè Deũ qui peccatum ita odit & punit nostris irritemus peccatis. Eum continuis precibus rogemus, vt nos à diaboli insidijs seruet & *Psal. 16.* custodiat, & cùm Dauid dicamus: custodi me vt pupillam oculi tui. Peto à te Domine, vt me custodias, non vt caput tuum, quod spinis coronari permisisti, non vt manus tuas & pedes, quos clauis confodendos, non vt corpus tuum, quod crucifigendum tradidisti, sed vt pupillam oculi tui, vt matrem tuam sanctissimam, quæ est oculi tui pupilla, custodisti, vt si te hucusque offendi, saltem posthac caueam nè te vlla in re offendam gratia tua custoditus, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen 3

DOMINICA III. in Aduentu Dominì

CONCIO PRIMA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioannis. 1. 4

CELEBRAT hoc tempore sancta mater Ecclesia (vt præterita Dominica diximus) magni illius beneficij memoriam, quo Deus è cælo in terram delapsus homo voluit apparere: & ideò his diebus nobis Euangelia proponit in quibus Iesum Christũ verũ esse Deũ præclarissima comprobant testimonia. In superiori Dominica de seipso Dominus testimoniũ dedit & de diuo Baptista: hodie de alio testimo-

2 stimonio agitur, quod D. Ioannes de seipso & de Christo Dei filio dedit. Nam postea quàm gloriosus Euãgelista Ioãnes tres illas veritates proposuisset adeò difficiles, vt vix eas mundus deglutire potuerit, quarum prima fuit, in principio erat verbum & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: secunda, dedit eis potestatem filios Dei fieri, ijs, qui credunt in nomine eius: tertia verbum caro factum est & habitauit in nobis. Vt has veritates confirmaret, addidit statim, Ioannes testimonium perhibet de ipso. Et easdem ibi veritates alijs repetit verbis, quibus eas antea sanctus Baptista protulerat: quasi diceret: videbuntur vobis hęc quæ dixi creditu difficilia, at credite verissima ea esse & indubitata. Quia alius cui vos fidem præstatis, ea anteà dixit sanctus scilicet ille vir Ioannes, qui fuit missus à Deo vt testimonium per
3 hiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Itaque subli-miora sacri Euangelij mysteria sanctus Euangelista confirmare voluit, quia ea gloriosus Baptista, prædicauerat: tanta eius erat authoritas. Et statim ait: hoc est testimonium Ioannis quando miserunt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes & leuitas ad eum. Tunc enim clarum hoc de eo testimonium dedit dicens: *Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est.* D. Augustinus Beatus Ambrosius, Beatus Gregorius dicunt, ante me, hoc loco significare, honoratior est me: mihi in honore & dignitate præstat. Verùm duo hæc verba ante & post, cùm contraria sint, & ideò eiusdem generis, necessariò sequitur debere fieri circa idem: & ita si vnum prius tempus significat, alterum posterius tempus significabit: non rem diuersam, vt est, post me factus est homo, & me
4 honoratior est. Quòd si animaduertimus quonam modo Diuus Ioannes paulò post eadem verba retulerit dicens: hic est, de quo dixi, post me venit vir qui ante me factus est, veram hanc esse intelligentiam inueniemus, quia Christus Redemptor noster in instanti suæ conceptionis fuit vir, idest vsus est ratione, & omnem habuit sapientiam quam semper erat habiturus, quæ sunt viri opera: & ita significat quod ille, qui venit, & natus est post eum, factus fuit vir ante eum. Et ita hoc intelligit Magister sententiarum & doctor seraphicus D. Bonauentura: & hanc ob causam quia sanctus hic vir hæc de Redemptore testimonia daturus erat res fuit conuenientissima, vt eum ante quàm baptizarit, non viderit neque familiaritatem cum eo habuerit: vt ipsemet fatetur

Ioan. 1.

Aug. tract. 4. super Ioã. & Ambro. lib. 3. de fide. c. 5. & Gre*gor. homil. 9. sup. Euange.*

Magi. *sent. in. 3. d. 13. c. 1 & D. Bona. lib. 3. & in 2. sente. d. 3. art. 3. q. 1.*

paulò inferius dicens & ego nesciebam eum. Et credendum est, q? plurimum Domini familiaritatem optabat, eum semper audire, ab eo nunquam discedere voluisset. Verum quia præcipua cū Deo cōuersatio est, eius præceptis obtēperare & eam vocationi qua nos vocat sequi, maluit D. Ioānes cū Deo cōuersari, vt præcursoris officium postulabat, quàm vt desiderium suū optabat, quia qui muneris sui obligationem ob aliā rem, quæ perfectior sibi videatur, relinquit: si ita se Deum quærere putat, fallitur, se enim, non Deū quærit. Fallitur si diuino spiritu, se moueri existimat: proprij enim amoris spiritus est, quem legis obligationi anteponit: impossibile enim est Dei spiritū, contra quod iubet mouere; imò quò magis id quod relinquimus, vt quod exigit obligatio, fiat, delectat, eò maior est virtus, & magis heroica: & ita verus Dei seruus diligentior esse debet & prōptior ad ea quæ obediētia præcipit præstāda, quāuis suæ sint inclinationi cōtraria quā ad ea, quæ ipsemet optat. Septē cæli orbes ad primi mobilis motū vno die eūdē motū perficiūt, & quādo proprio vnusquisq; motu mouetur, cùm in illo velocissimus sit, in suo nimis tardus est, luna enim est omniū infima, quæ mensis vnius spatio propriū cōficit motū: sol per annū, Mars per duos annos, Iupiter per duodecim, cælū stellatū triginta & sex millibus annorū indiget, vt semel gyrū suū, & orbē semel conficiat, ita vt quo sublimior orbis est, & á terra remotior, eò tardior sit in proprio motu, ita & Christianus quò est in perfectione sublimior eò tardior in proprio suæ volūtatis motu esse debet. Et hoc est quod dixit Dominus: si quis vult venire post me, abneget semetipsum. Et quia Dei præcepta cæteris omnibus rebus præferri debēt, ideò Dauid eis perfectionis nomē imposuit, dicēs: quoniā, quæ perfecisti destruxerūt. Vbi litera Hebraica habet, quoniā fundamēta dissipata sunt, vbi per fundamēta præcepta intelligūtur, & ita Simacus & B. Hieron. trāstulerūt: quia leges dissipatæ sunt. Fūdamenta vocātur, quia hoc præcipuū est in quo homines fundari debent: sed hoc est malū, quod vt queritur eo loco Dauid, fundamēta dissipata sunt. Vt appetitibus suis homo obsequatur Dei præcepta omittet: nec qđ munus suū necessario requirit, præstabit. Quod si reprehendendus est, qui vt cum Deo in cubiculi sui angulo conuersetur, officij sui obligationes prætermittit, quid de eo dicemus, qui eas prætermittit, vt ludat, venetur, deambulet, & alia mala

Simile. *Luc. 9.* *Psal. 10.* *Simach. & Hieron.*

8 mala faciat, siue iudex sit, siuè prælatus. O magnũ malũ & aliorũ malorũ causa, quę subditi & inferiores ob superioris absentiã cõmittẽt. Dixit Deus Moysi: sumes duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israel, portabitq; Aaron nomina eorum coram Domino super vtrumque humerũ ad recordationem. Audiant hoc superiores quo modo portare debent oues suas super humeros. Et notandum est, quòd iubebat Dominus, nomina in lapidibus scribi non atramento, sed stylo ferreo: vt superiores intelligant, nullam ob causam inferiorũ suorum memoriam debere eos amittere. Et quia gestans in humeris nomina facilè ea obliuisci potuisset, ideo iubebat Deus vt supra pectus quoq; gestaret, vt quocunq; in loco semper ea haberet ob oculos. Qui ita ea in corde gestaret inscripta officij sui & guber- *Exod.18*

9 nationis negocia: nõ ita facilè omittere, vt suis appetitibus obsequatur. Hæc omnia diximus occasione desumpta ex magno animi dolore, quẽ D. Baptistam cepisse verisimile est, eo quòd diuini Saluatoris familiaritate careret, & hoc æquo animo ferebat, eò quòd sic officium suum postulare videbatur, vt testimonium, quod de Domino daturus erat, omni suspicione careret.

Ait igitur sanctũ Euangeliũ: *Miserũt Iudæi ab Hierosolymis, &c.* Non ignorabant isti D. Ioannem non esse Christum, & Redemptorem mundo promissum. Nam cum Herodes de Messia interrogasset, responderunt statim vt homines legisperiti, sic scriptum est per prophetam: & tu Bethlehem terra Iuda. Et quamuis scirẽt Messiam è tribu Iuda futurum esse: tamen Diuũ Ioannem hi sacerdotes & Leuitæ interrogant, *Tu quis es?* Quia videba *Matt.2.*

10 tur illis Diuus Ioannes suæ intentioni aptus esse ad regendum populum, eò quòd semper in deserto viueret & vrbana negotia contemneret. Hic, aiebant illi, in solitudine degens, quid in vrbe fiat minimè curabit, liberos nos in vrbe facere sinet, quicquid libet. *O Vala me Dios.* Quam odiosa est malis boni præsentia, omnis qui male agit odit lucem & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius, dixit Dominus. De eo qui boni præsentiam & cõuersationem amat ait Ecclesiasticus: pondus super se tollit, qui honestiori se communicat. Videbitis pullos quosdam equorum indomitos, qui si eos domare vultis, & frænum & equitem saltibus recusant, & calcibus: quare imponunt illi onus aliquod, & ita paulatim mansuefiunt, & equitis subijciuntur imperio: *Ioan.1.* *Eccles.13.* *Simile.*

 ita

ita iusti conuersatio & communicatio est leuibus tanquam pondus, & ideò illud deijcere à se sæpe conantur & à iusti præsentia quantum possunt recedunt: quod si cuiusuis iusti præsentia malis odiosa est, quantò odiosior erit illius iusti præsentia, qui prælatus est & puniendi authoritatem habet? & ideò hi Diuum Ioannem prælatũ sibi voluissent, existimãtes eum semper inter montes & syluas victurum esse: quòd si in vrbe vellet habitare, si eum sibi eligerent prælatum hoc deuinctum beneficio eorum vitia simulaturum esse sperabant. Quæ vna est ex magnis Adæ filiorum miserijs, eos tantum sibi præesse velle, quos eligunt: ita enim fore existimant, vt omnia sibi facere liceat, neq; eos prælatus eius beneficij memor reprehendere audeat. De hoc queritur
Isai. 30. Deus per Isaiã dicens: væ filij desertores, vt faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum: vt adderetis peccatum super peccatum. Vbi in Hebræo loco illius verbi, ordiremini est verbum nasach, idest, constituere. Vnde aliqui sic vertunt, væ filij desertores, vt ponerent, idest, constituerent super se principes nõ secundũ voluntatẽ meã. Itaq; eligere prælatum aut iudicem indignum, vocat Spiritus sanctus ordiri telam aduersus Deum, & hoc efficere homines, vt peccatum peccato addant, nè sit qui eis malæ vitæ filum incidat. Et ibi vocat etiam Deus malum prælatum, erroris frænum, & cũ se euersurum minatur, quia cum frænum esse deberet ad frenandas subditorum cupiditates, est frænum erroris, idest, frenum errans. Solet enim sacra scriptura genitiuum pro adiectiuo ponere. O quam verè vocatur malus prælatus frænum errans: qui cum subditos frenare deberet, liberos eos in omni vitiorum genere errare sinit impunè. Neq, solum eum tantũ nobis prelatũ volumus, quem ipsi eligimus, verùm neq; Deum etiam vellemus, nisi eũ quem nos ipsi facimus: vt infelices isti, qui Deo debitum honorem tribuebãt Diuo Ioãni. Res profectò est admiratione digna. quòd cùm soleret senatus Romanus (vt humanæ narrant historiæ) cum præclarum aliquod factum de homine aliquo referretur, statim eum in deorum numero adscribere, Christum Redẽptorẽ nostrũ qui in Iudæa tot & post hominũ memoriam inaudita miracula faceret, in ceterorum saltem deorum numero non retulerint. Causa autẽ quæ afferri solet ea est: quòd cùm deliberarent, an Deus esset publico decreto declarandus, declarare noluisse,

14 luiſſe, eò quòd ſe ſine ſenatus authoritate Deum eſſe dixiſſet, & pro Deo in Iudæa haberetur. Itaq; eum tantũ Deum volebant, quẽ ſibi propria authoritate eligerẽt. O nos infœlices qui cùm Chriſtiani ſimus in eodem errore aliquo modo verſamur, neque verò Deo obedire volumus, ſed dijs, quos nobis ipſi facimus, hi pecuniam ſibi Deum faciunt, illi ventrem, alij honorem, alij voluptatem, & tandem vt Diuus Auguſtinus ait, hoc quiſque Deum facit, quod ſupra Deum diligit. *D. Aug.* O ſumma peruerſitas hominem fide illuminatum viles creaturas plus amare, quàm Deũ immenſum & infinitum. O cælum, ò terra, ò creaturæ inſenſibiles, ob tam horrendum ſcelus obſtupeſcite, ò feras hominum mentes, ò pectora cæca, ò demẽtiam ſanguineis etiam lachrymis deplorãdam vbi quæſo ſenſus, vbi ratio, vbi iudicium, vbi conſilium?

15 In Exodo iuſsit Deus, nõ habebis Deos alienos corã me: vbi in Hebræo habetur, non erunt, vel non ſint tibi dij alieni. Exo. 20. Magnã vim habet, & emphaſim verbum illud: tibi. Quaſi dicat barbaras alias gentes in hunc errorem incidere magnũ quidem eſt malũ, ſed non tanta admiratione dignum. At verò te popule dilecte, qui tot à me beneficia accepiſti in eundẽ errorem induci, maius omnino malum eſſet. Quid de te Chriſtiane dicam, qui Ieſu Chriſti ſanguine lotus es? quanam ratione, hoc tibi perſuadere potes? vbi nos legimus, alienus, in Hebræo eſt, poſteros. Vere enim poſteri Dei ſunt, id eſt, poſt Deum verum, id eſt, creaturæ, addit coram me, quaſi dicat: cogita me omnia videre, nihil me latere, ne minimũ quidem cordis tui affectum, quo has creaturas amas, magnam me exiſtimare iniuriam pecuniæ, aut vo-

16 luptatis cauſa te facere, quod mea cauſa non facis, & hoc me eſſe ſeuerisſime puniturum ſcias.

Interrogant igitur Sacerdotes & Leuitæ à glorioſo Baptiſta, *Tu quis es?* Malitioſi hominis interrogatio eſt, tu quis es? at interrogare, quis ego ſum, interrogatio eſt hominis Deum timentis. Malitioſi hominis eſt aliorum vitam & mores inquirere: alios, non ſeipſum ſpectare: at vero qui Deũ timet ab alijs oculos auertit, & ad ſeipſum conuertit: & ita ait Eccleſiaſticus. Qui timet Dominum conuertetur ad cor ſuum. *Eccleſ. 21.* Nam vt ſanctus vir quidam noſtri ordinis dixit. Quáuis homo mille annos viueret, nũquam tamen ea perficeret, quæ in ſeipſo quiſque debet efficere. *ſimile.* Qui domum habet optimã libenter domi continetur: raro extra vaga-

 tur,

tur, quia nihil foris est, quod ibi non habeat, qui verò malam ha-bet domum, domus ipsa eum foras exire videtur compellere: ita peccator mala conscientia tāquam mala domo torquetur, & ita extra seipsum vagatur, vt aliena inquirat: at verò qui bonam ha-bet conscientiam secum ipse manet Dei conuersatione fruens qui in creatura interius manet, quàm ipsamet in seipsa.

Existimans gloriosus Baptista, quod interrogabant an esset Mesias. *Confessus est & non negauit, & confessus est, quia non sum ego Christus.* Animaduertite humillimi viri responsum, & quibus ni-verbis illud exaggerat sanctus Euangelista, toties hanc confessio-nem iterans: vt significaret quanta cum constantia honorem il-lum quem illi offerebāt recusarit. Nam vt ait B. Gregorius for-tasse non est difficile gloriā non appetere, sed valde difficile est non recipere cum offertur. Maior fuit hæc tentatio, quam Hero-dis carcer & vincula. Verùm quemadmodū in bello milites, cum sagittam in aere vident minantem vulnus, sese demittunt, & sic supra caput volat sagitta, neq; eos vulnerat: ita sanctissimus hic vir demisit sese, & humiliauit, ne inanis gloriæ sagitta damnum illi inferret. Quare non modo quod illi offerebant non recepit, verùm etiā dixit, *Non sum dignus vt soluā eius corrigiam calceamenti,* qui verus Mesias est. At non ita nos facimus, sed oblatum ho-norem libentissimè recipimus, & non oblatum optamus & quæ-rimus: iniurias vero quamuis leuissimas quanta cum impatien-tia recipimus. Lepus magna cum facilitate ad superiora ascendit, at nō ita facile ad inferiora descendit, quia priores pedes breuio-res ei sunt, quā posteriores. Hoc vitio nos etiam laboramus: ani-mæ pedes affectus sunt, priores quidē cæli affectus, posteriores vero terreni: & cū cæli affectus breues habeamus, terræ vero lon-giores, hinc fit vt magna cum difficultate ad iniurias descenda-mus: ad honorem vero, ascēdamus facillimè. Vnusquisque itaque Deum sese in terra vult facere, & præcipue principes & poten-tes. Priscis temporibus in his terris, quas habitamus, colebant gētiles varios ac diuerso Deos: eorū loco nūc nobiles, diuites, potentes mundi Deos sese faciunt, & tanquam verus Deus coli volunt. Verum qui nam sunt isti Dij? verus enim Deus nihil fa-cit malum: hi vero nihil faciunt bonum. Deus nunquam men-titur, isti nunquam vera dicunt. Deus ignoscit multa, hi nun-quam ignoscunt. Deus pro omnibus quæ facit laudari dignus est: hi

B.Grego.

Simile.

Simile.

pro-

20 pro omnibus quæ faciunt vituperatione digni sunt: isti vix semel in hebdomada verum *Deũ* adorant & ipsi decies in die adorari volunt, & qui eos alloquuntur genua flectere, quæ magna est impudentia & abominatio. Legitur apparuisse Angelum *Diuo* Ioanni. Cecidi (inquit) ad pedes eius, vt adorarem eum, & dixit mihi: vide ne feceris conseruus tuus sum. Noluit Angelus, vt eum homo flexis genibus alloqueretur, sed dixit, omnes *Dei* serui sumus, *Deum* adora: nunc verò prophanus homo, quia diues est & potens genibus flexis adorari vult. Cum esset *Diuus* Petrus tanto honore dignus, & Cornelius Dux Romanus procidens ad pedes eius adoraret eum, eleuauit illum dicens: Surge & ego ipse homo sum, animaduertite sancti viri humilitatem, qui cum ei honor ille deberetur eum tamen recusabat. In Psal- *Apoc.19* *Act.10.* *Psal.92.*

21 mis dicitur. Mirabiles elationes maris. Quia res videtur admirabilis, quod tãta aquæ multitudo & ita grauis vt est maris aqua minimo quoque vento infletur & attollatur: ita mirandum profecto est, hominem cùm è terra sit, quæ grauior est quàm aqua, inanis gloriæ aura ita extolli vt cælum ascendere velit, & tanquam *Deus* coli & adorari. Sed quàm facile maris fluctus euanescunt: ita humana gloria in nihilum facillimè redigetur, & ita dicitur Hoc scio, quòd laus impiorum breuis sit, si ascenderit vsque ad cælum superbia eius & caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniũ in fine perdetur, & qui eum viderant dicent, vbi est? velut somnium auolans non inuenietur, transiet sicut visio nocturna. O metaphoras elegantissimas quibus humanæ gloriæ breuitas & vanitas optimè explicatur. Quid somnio & no- *Iob.20*

22 cturna imaginatione velocius? Ita ò infœlices superbi fœlicitatis vestræ pompa transibit. Magnum est diuinæ gratiæ argumentum, cum se quis demittit & humiliat, ne superbiæ sagittis vulneretur. Cùm Saul Dei erat amicus, (& talis vt de eo sacra scriptura dicat. Non erat vir de filijs Israel melior illo) cum diceret illi Samuel, Deum elegisse illum ad populi sui regnum, respondit. Nunquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israel, & cognatio mea nouissima inter omnes familias de tribu Beniamin? Quare ergo loquutus es mihi sermonem istum? Videtisne, vt se viliorem facit, dum ait: non solum se esse de minima tribu, sed de minori familia minimæ tribus: cum tamen filius esset Cis, & nepos Iemini. Verùm quia Iemini *1.Reg.9.*

generis

generis sui truncus fuit, & homo infimæ sortis, vt se magis humi- 26
liaret vocauit se filium Iemini non filiũ Cis. Quia nimirũ Deus
in eius anima erat: at posteà cùm Samuel dixit illi: quia proiecisti
sti sermonẽ Domini, proiecit te Dominus: Respondit ipse pecca-
1. Reg. 15. ui, sed nũc honora me corã senioribus populi mei & corã Israel.
Animaduertite quantũ à seipso differat. Cùm Deus ipsum ama-
bat & honorabat, hominum honorem cõtemnebat. De eo enim
dicitur: cùm Regem eum elegissent, ecce absconditus est domi.
1. Reg. 10 Cùm verò à Deo deiectus est, petit coram hominibus honorari.
Honorem hominum quæris? signum est te à Deo esse proiectũ.
O quam timenda res est persuadere nobis à Deo nos amari: &
tamen mundi auram tanta cum diligentia captemus. Cùm di-
1. Reg. 19 cerent Dauid generum eum futurũ esse Regis, quanta cũ humi-
litate respondit. Quis ego sum, vt sim gener Regis? Prudens illa 27
Abigail cùm nuntiarent Dauid nuntij eius futuram vxorem, &
2. Reg. 25 dicerent, Dauid misit nos ad te vt accipiat te sibi in vxorem, sta-
tim consurgẽs adorauit prona in terram, & ait. Ecce famula tua
sit in ancillã, vt lauet pedes seruorũ Domini mei. Attendite mu-
lieris humilitatem, vtinam fratres charissimi his excitati exẽplis
ad superbiam contemnendam, & humilitatem amplectendam
incitaremini.

Cùm audissent Sacerdotes & Leuitæ humile hoc Diui Ioan-
nis responsum, qui Christum se non esse dicebat, neque Eliam
dixerunt ei, *Quis es vt responsum demus ijs, qui miserunt nos?* Respon-
dit vir sanctus, *Ego vox clamantis in deserto.* Quod responsum iure
etiam humilitate plenum. Duas de D. Ioanne prophetias in ve- 28
teri testamento legimus, vtrasque in Euangelio relatas: vnam
Mala. 3 Malachiæ. Vbi dicitur in persona Dei. Ecce ego mittam Ange-
lum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Alteram
Isai. 40. Isaiæ, vbi dicitur, Ego vox clamantis in deserto, dirigite viã Do-
mini. Quare cùm esset D. Ioannes angelus & vox, tanta fuit eius
humilitas, vt interrogatus quisnam esset, non nobiliori se nomi-
ne appellarit dicẽs: Ego Angelus, sed humiliori, ego vox. In quo
diuinũ magistrum Iesum Christum imitatus est, qui cùm vere
Dei filius esset & sacratissimæ Virginis Mariæ, vt tamen eam
quam prædicabat verbis humilitatem, doceret exẽplo, sæpe vo-
cauit se filium hominis. Non ita hodie homines, qui cùm hono-
ris ita cupidi sint semper nobiliorem & præstantiorem titulum
assumant.

26 assumunt. Verùm attendite Domini artificium, qui eò quòd D. Ioãnes ignobiliorem titulum elegisset, se vocem appellans: cum Christus redẽptor noster eum laudare voluit nobiliori titulo honorauit dicens. Hic est de quo scriptum est, Ecce ego mitto angelum meum. Eligite vos fratres quod infimum est & humile, & Deus quod sublime est, vt vos honoret, eliget. Ita etiam quia Christus redemptor noster vocabat se filiũ hominis, pater æternus in Baptismo & transfiguratione dixit: Hic est filius meus dilectus; & alibi ait Dominus iustis. Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite, serui inutiles sumus. Seruos eos se appellare vult, quibus tamen inquit non dicam vos seruos, sed amicos. Humiliate vos, nam quo humiliores vos Dominus videbit, eò magis exaltabit. *Matt.3.* *Luc.17.* *Ioan.15.*

27 *Ego vox clamantis.* Ait vir sanctus. Modus est loquẽdi Hebræis vsitatissimus, qui vt rem aliquã exprimerẽt, genitiuis vti solẽt: vt filius mortis, idest, morte dignissimus, filius huius sęculi, idest, nimis deditus rebus mundanis: ita vox clamantis, idest, vox maxime clamans. In quo docemur prędicatorem, cum res postulat, clamare & vociferari debere, tanquam rem agat magni momenti, voces edere debere affectu plenas: & hoc est mysterium illud, cur sancto Ezechieli iusserit Deus. Comede volumen istud, & viscera tua complebuntur. Nam quod cæteris prædicare debebat, vt priùs ipse comederet, iussit, & eo illius viscera cõplerentur: vt voces ex ipsis visceribus magna cum vehementia prodire viderentur: & alibi dixit. Quasi tuba exalta vocem tuam. Organorum vox vento emittitur, qui flat super terram, at tubæ *Ezech.3.* *Isai.39.*

28 vox vento fit, & flatu ex visceribus extracto: & ideò prædicatorem non organo, sed tubæ Spiritus sanctus cõparauit: quia eius voces & verba è visceribus magno cum feruore & spiritu exire debent. Et hanc ob causam sancti prophetæ ab indocto vulgo, qui mysterium ignorabant stulti & dementes existimabantur: tanto cum affectu, & vehementia loquebantur, & sacrati apostoli cùm repleti Spiritu sancto prædicabant, Ebrij à multis appellabantur. Musto pleni sunt isti, sed quod plus id confirmat est, quòd summus prædicator, & prædicatorum omnium magister Iesus Christus redemptor noster tanto cum spiritu & efficacia prædicabat, vt suæ prædicationis initio dicat D. Marcus. Quòd admirabantur sui eum ita loqui audientes. Et cum audissent sui, *Act.2.* *Marc.3.*

exierunt

exierunt tenere eũ, dicebant enim, quoniam in furorẽ versus e[st].
Quod nã exemplũ admirabilius prædicatores expectãt, vt scia[nt] 1
quo nam feruore prædicare debeant? & non hoc tantum, sed &
D. August. reprehendere seuere debent, & cum D. Augustino dicere. Qu[i]
serm.47.ad video, q vos non pudet publicos esse peccatores: ideò nec me p[u]
fra. in cre. det aspere vos reprehendere: corrigite vestros mores, & m[u]
D. Chrysost. ego reprehensiones corrigam. D. etiam Chrysostomus, frigid[os]
homi. 11. in quosdam prædicatores alloquens, qui virili animo reprehend[e]
Matth. re scandalum putant, ait: quod vbi non est vehementia iræ & re
prehensionis seueritas nihil doctrina proficiet: neq; vlla erit e[men]
datio. Qui spiritualem animarum vtilitatem non spectant, se[d]
auriũ oblectationem & vulgi plausum, ita frigidè loquuntur, [vt]
dicere videantur, nihil faciatis eorum quæ prædicamus. N[on] 2
2.Cor.4. erat huiusmodi D.Paulus, neque eius socij, siquidem (inqui[t] [ha]
bentes hanc administrationem iuxta quod misericordiam co[n]
sequuti sumus, non deficimus, sed abdicamus occulta dedec[o]
ris, nõ ambulantes in astutia, neq; adulterantes verbum Dei, [s]
in manifestatione veritatis: & paulò inferius ait: non enim n[os]
metipsos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostr[um].
O cælestis doctrina, qua sanctus Apostolus docet patientiã, pe[r]
seuerantiam, synceritatem & zelũ, quo diuini verbi ministe[rium]
debet à prædicatoribus ministrari, & finem Dei, scilicet, glo[riam]
& animarum vtilitatẽ. Sed inter cętera notare vos maxime v[o]
lem verbum illud nõ adulterantes verbum Dei, ab adulterio c[on]
sumpsit metaphoram sanctus Apostolus, quia adulteri finis n[on]
est generatio, sed voluptas: ita prædicator, qui verba inutilia c[om]
ponit & sine spiritu loquitur, neq; reprehẽdere audet: nõ hab[et] 3
tanquam finem, spiritualẽ generationem, idest, animarũ cõue[r]
sionem, sed tanquam adulter voluptatem tantũ sibi, & delect[a]
tionẽ propositã habet in illo applausu & vanitate quod mag[is]
est Ecclesiæ sanctæ flagellum. Nam in peccatorũ nostrorũ p[œ]
nam tales Deus prædicatores permittit, qui causa sunt vt ani[mæ]
in suis vitijs securè & quiete permaneãt. Quamobrem rogo [vos]
patres prædicatores per Dei charitatem, vt ab inani eloque[ntia]
abstineatis, sed voces sitis valdè clamantes cum spiritu & e[ffica]
cia, vt vos proterui audientes, eorum aures timeant, & dete[rriti]
conuertantur ad Deum, vt suam illis gratiam largiatur qua [ac]
quiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, A[men].

1 In eadem Dominica tertia Aduentus.

CONCIO SECVNDA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioannis. 1.

AGitur in hoc sacro Euangelio de singulari testimonio quod gloriosus Baptista, de Christo Redem-
2 ptore nostro dedit quibusdam Iudæorum legatis, qui à Hierusalem venerunt, vt interrogarent eum. *Tu quis es?* In quo quanta sit virtutis vis declaratur, quia quamuis isti mali erant, ab ea tamen allecti eam honorare volunt, & quamuis in desertum D. Ioannes secessisset: inde tamen virtutis eius odor in Hierusalem manabat. Virtus enim occultari non potest, vbicunque sit, appareat necesse est. Et hoc est, quod malorũ animos vincit. Ideò aiebat D. Paulus. Ego sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum. Hoc pugnare appellabat, corpus suum castigare & pœnitentiam agere. Hac pugna superabat gentiles, & alibi ait. Epistola nostra vos estis, quæ scitur & legitur ab omnibus: manifestati, quod epistola estis Christi, ministrata à nobis & scripta non atramento, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis. Sa-
3 cra Iesu Christi lex in libris atramento scripta est: in cordibus vero iustorum spiritu Dei viui, & multò magis malos attrahit, & inuitat in cordibus scripta, quàm in libris. Et ita Diuus Paulus perfectam iustorum vitam epistolam vocat, quæ attrahit ad se se omnium oculos & animas. Hoc enim significat, scitur & legitur ab omnibus. Vtinam nunc ita viueremus, vt Dei epistolæ & libri vocari possemus, & vita nostra malos ad virtutem alliceremus.

1. Cor. 9.

2. Cor. 3.

Et cõfessus est & nõ negauit, Nullus vnquã maritus, tãtopere in vxoris suæ honore puro & incorrupto seruãdo studiosus fuit: vt sãcti oẽs in honore, qui Deo debetur: ne. s. aliquid de eo detraheretur,

&ijs

Act.14. & ijs tribueretur. Cùm Lystres. D. Paulum & Barnabam ob mi- 7
racula quæ faciebant, tanquam Deos adorare vellent: sancti vi-
conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes, Viri qu-
hæc facitis? & nos mortales sumus similes vobis homines annu-
tiantes vobis ab his vanis conuerti ad Deum viuum. Quoniā a-
fectu Dei gloriam sanctus Moyses curabat? ait sacratus textu-
Exod.17 quòd pugnabat populus Israel contra Amalechitas, Moyses a-
tem & Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis: cum-
leuaret manus Moyses vincebat Israel. Cumq; suis orationib.
& bona, qua vsus est diligentia victoriam à Deo cōsequutus e-
set, ædificauit Moyses altare, & vocauit nomen eius Domin-
exaltatio mea, idest, meus honor & gloria, Deus est, cuius virt-
te vicimus. Nihil vir sanctus, neque propriæ virtuti, neque p-
puli viribus, sed omnia Deo adscribere voluit: ita & vos fratr- 8
charissimi, cùm ieiunatis, oratis, diaboli tentationes superatis, -
cite, Dominus exaltatio mea. Ad hanc rem etiam facit, quod n-
Gen.9. tat in Genesi, vbi benedicēs patriarcha Noe filio suo Sem, di-
Benedictus Dominus Deus Sem, at cur vir sancte dum bene-
cere vis Sem, benedicis Deo? quia nimirum omnis benedicti-
Deo est, & quia obedientia illa & virtus propter quam Sem -
eo benedicendus erat, Deo potius quàm Sem referri debebat -
Iacob.1. cepta. Quia vt ait D. Iacobus. Omne datum optimum, & om-
donum perfectum de sursum est, descendens à patre lumin-
Ita D. Baptista cùm videret gloriam sibi offerri, quæ soli Deo -
betur (quia solus ipse humanam carnem assum: e... redemp-
noster esse voluit,) ideò sæpius & pluribus verbis se non e-
Christum affirmauit. Et quamuis Dei honorem vsurpare g- 9
uissimum sit peccatū: aliquos tamē inuenietis, qui quāuis D-
se esse verbis non affirment, re tamen ipsa diuinum sibi hon-
vsurpant, & tāquam Dij adorari volunt. Regi Tyri seueris-
Deus minatus est, eo quòd (inquit) eleuatum est cor tuum, &
Ezech.28. xisti, Deus ego sum. *Vala me la beatissima Trinidad*. Homo n-
sus est dicere. Deus ego sum? non ait eo loco ore hoc eum dix-
sed quomodo dixerit statim declarat dicens: Dedisti cor tu-
quasi cor Dei, idest, ita te gessisti, ac si esses Deus. Dic, obse-
nonne Deus rerū omniū finis est, & ideo super omnia, amar -
bet, & ad eum dirigi omnia debent? Ita est profecto. Quo-
vltimum te finem facis, teipsum super omnia amas tua caus-

7 cis omnia: nonne Deum te facis? & quamuis Dei tibi nomen non vsurpes, Dei officium vsurpas: & es Dei diuinitatis aggressor. O creatura rationalis pudeat te tantæ abominationis, & cum D. Paulo dicas, soli Deo honor & gloria. 1. *Tim.* 1.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis. Vt honorem, qui Deo debetur, creaturæ tribuerent. Nihil est magis in mundo vsitatum, quàm hominum voluntates creaturis idololatrare. Hæc sunt nostrarũ voluntatum adulteria cultum Deo debitum creaturis præstare, vitam illis, cogitationes, & desideria omnia sacrificare: & quãuis intellectu creditis, Deum plusquam creaturas mereri, volũtate tamẽ plus creaturas amatis? & ita intellectus Christianus est, voluntas autem idololatra. Et hoc est quod ait D. Paulus. Cõfitentur se nosse Deum, factis autem negant. Pedem alterum in mari habent, alterum verò in terra: & ita neque nauigant, neque ambulant: sed hinc in periculo versantur, nè vndis obruantur illinc nè terra absorbeantur, vt Dathã, & Abiron. Quonam affectu sanctus Elias Hebræis quibusdam idololatris dixit, vsquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus sequimini eum, si autem Baal sequimini illum. Idem & vobis dico, si Deum creditis summum esse bonum, creaturas vero Deos non esse, neq; eis amorem deberi & cultum, cur Deum vestrum & creatorem contemnitis, & creaturas sequimini? Cur tantæ maiestati tã tam iniuriam facitis? O monstrum horrẽdum, ô detestabilem nequitiam, ô execrãdum facinus sempiterno supplicio, sempiternisq; ignibus meritò vindicandum: in quem enim magis ignis ille desæuiet, quam in diuinæ maiestatis violatores & contemptores? quid magis contra cõmunem humani sensus & rationis iudicium certat, quàm vilissimam creaturam nobilissimo conditori, & parẽti anteferre? O quàm verè dici vobis potest, quod sanctus Moyses dixit populo illi duro & obstinato. Generatio praua atque peruersa. Hæccine reddis Domino popule stulte & insipiens? nonnè ipse est pater tuus, qui possidet te & fecit & creauit te? quod perinde est acsi diceret: si adeò naturæ consentaneum est, vt filij parentes diligant & venerentur, à quibus existendi principium & vitam acceperunt, quantò iustius erit, vt homo Deum, quem parentem agnoscit multo maiori ardore diligat & obseruet, à quo solo animam accepit? Celebris doctorum sententia est, vt in instante extremæ necessitatis a[illegible]

Tit. 1.

8 (beside "ri habent")

Num. 16.

3. Reg. 28

9 (beside "ptores")

Deut. 32

& vrgente fame vnus tantũ panis haberetur, & hinc pater, inde 13
filius fame periclitarentur: patri potius quã filio esse subuenien
dum, & vnici ac dilectissimi filij mortem ferendam, vt patris vi
tam tuearis. Quòd si tantus amor terreno patri debetur, quid pa
renti cælesti qui non modo te totũ cõdidit, sed modo etiam cõ
ditum seruat: sine quo neq; esse, neque viuere, neque spirare, ne
Dani. 5. que loco moueri posses? Hac ratione Daniel propheta Regi
Assyriorum impietatem exaggerauit, quòd illum Dominũ ad
iracundiam prouocaret, qui flatum ipsius haberet in manu sua.
Exaggerari etiã potest hęc abominatio, quia præter illud, quod
Deo debes, & quod ille meretur, in eo solo vera satietas, vera
quies & voluptas inuenitur, in his cisternis quas tibi fodisti
aquæ viuæ fontem deserens, nõ inueniens aquã quæ sitim extin
guat: sed potius augeat. Probauit hoc Elias idololatris illis, qui 14
3. Reg. 18 verũ Deũ negabãt. Cõuenerũt enim Elias & sacerdotes Baal, vt
suũ ipsi Deũ vocarent, qui ignẽ immitteret & Elias etiam pro
misit se esse suum Deũ vocaturum, & eum Deũ qui voces exau
diret, & ignem immitteret verũ Deum esse crederẽt. Vocabant
prophetæ suũ Baal, & ignẽ ab eo petebant, à mane vsq; ad me
diẽ, & nõ erat, qui eis respõderet. Illudebat eos Elias dicens: cla
mate voce maiori forsitã enim in diuersorio est, aut in itinere
aut certe dormit. Ipsi verò maiori voce clamabãt, & cultris se, &
lanceolis incidebant, donec perfunderentur sanguine nũquam
tamẽ respõdit Baal. Vocauit Elias Deũ suũ & nostrum dicens:
Dñe Deus Abraham & Isaac, & Israel ostẽde hodie, quia tu es 15
Deus Israel, & cecidit statim ignis Dñi, & vorauit holocaustum.
Quod cùm vidisset populus clamare cœpit, Dñs ipse est Deus
Dñs ipse est Deus. O quã irridendi sunt idololatræ isti, qui crea
turas adorant. Dicite ijs vt inuocent pecuniã, forte eorum voce
exaudiet: petant ab ea, vt sua desideria satiet, & ignẽ super holo
caustũ vestiũ immittat, quo cura ista & metus, in quo viuitis co
sumatur. Petat carnalis à suo Deo quicquid voluerit, & se amo
suorũ causa cultris incidãt & se mutuo vulnerẽt, occidãt sese va
ni & ambitiosi honoris causa, sanguinẽ iracũdi vltionis causa e
fundãt: frustra clamabũt, frustra laborabũt. O miseri Adæ fi
cur creaturas inuocatis, vt vestris appetitibꝰ satisfaciãt, quæ om
nes simul (nõ dicã) vestris omnibus desiderijs, sed nè minori q
dẽ satisfacere possunt. Quare nolite eas tãquã Deos adorare, sed

13 ijs vtimini ad id tantũ cuius gratia Deus eas creauit. Quôd si dici tis cuius gratia creauit? Dauid significauit dicẽs. Omnia subiecisti sub pedibus eius, vbi significare voluit, hominẽ rerũ omniũ dñm à Deo creatũ esse. Cur non dixit, sub manibus eius, quo dominium etiã significatur? dico, vt significaret res omnes creasse Deũ, vt tanquã scalæ essent, quibus ad eũ ascenderemus: & quia scalæ sub pedibus collocantur, ideò dixit. Omnia subiecisti sub pedibus eius. idest, res omnes creasti Dñe, vt tanquã scalæ essent per quas homo ad infinitæ bonitatis tuæ & omnipotẽtię cognitionẽ ascenderet: & ideo te singulari amore amaret. Vides igitur homo quomodo creaturis vti debeas, & quã ob causam creatæ sint? Creauit Deus cælos, vt te conseruarent: creauit terram, vt cæli influentijs tantam herbarũ & florũ varietatẽ produceret,
14 tantam fructuũ copiã pareret: hos quidẽ ad cibũ, illos verò ad voluptatem, creauit homines ingenio & inclinatione, diuersos, vt quisq; sibi quos vellet amicos sibi cõformes eligeret. Benedictus sit talis Deus, benedictus sit talis creator, qui tot nobis beneficia tanta cũ liberalitate donauit. Quonã affectu aiebat Dauid? Delectasti me Dñe in factura tua. Vtere igitur frater creaturis, vt peregrinus & hospes diuersorio: vt nauta portu, vt paulũ scilicet recreati, iter maiori cũ alacritate sequãtur: sint tanquã panis Eliæ, quo per quadraginta dies iter fecit, donec ad Dei montẽ Horeb perueniret: sint tanquã diuitiæ Iob, qui omniũ se partẽ vocabat: sint tanquã Abrahę filius, vt si Deus postulauerit prõpti & parati sitis ad sacrificiũ. Verum heu, heu quã pauci sunt, qui hoc præ-
15 stẽt, sed in his finẽ nostrũ collocam⁹: quæ magna peruersitas est. Et ita qđ ait Dauid de malis: transierũt in affectum cordis, verti etiã ex Hebręo potest, cõsumpserũt vitã suã seruiendo idolis ex corde, & vbi nos legimus, Proba me Dñe, & vide si via iniquitatis in me est. Hebræa vox significat etiã si via idoli in me est. Et ita trãstulit B. Hiero. & vtraq; trãslatio vera est & optima. Significare hoc voluit Spiritus sanctus malorũ viam, eorũ viam esse qui sua idola adorãt: & tot esse cordiũ nostrorũ idola, quot sunt res quibus voluntatẽ nostram diuinæ repugnantes occupamus.

Et confessus est & non negauit, & confessus est quia non sum ego Christus. Videtur D. Ioãnes respõdere, vt ait Isaias de quodã, quod dicẽti sibi Princeps noster esto, respõdebit, nõ sũ medicus, & in domo mea nõ est panis neq; vestimẽtũ: nolite cõstituere me principem

Psalm. 8. *Psal. 91.* *3. Reg. 19.* *Psal. 72.* *Psal. 138.* *Hierony.* *Isai. 3.*

pem populi. Ita hoc loco cum ait Diuus Ioannes, nõ sum Chri-
stus, idem est ac si diceret. Non sum medicus, solus enim Chri-
stus animarum pulsum sanctis aspirationibus tãgere scit. Solus
corda vulnerare cauterio timoris efficacis & vehementis: solus
gratiæ medella curare, quæ vim carnis superat, solus sacramen-
torum fascias facere ad culparum vulnera alliganda. O admira-
bilis doctrina, recusat vir sanctus illud quod verè nõ est, esse exi-
stimari: tu verò infœlix peccator quod non es existimari cupis.
Prudens, animosus, & fortis existimari vis: cũ stultus sis & timi-
dus: diues existimari optas, qui pauper es, & bonus qui malus
es, videri tantum & existimari non re vera esse gaudes. Anima-
uerte etiam, vt Sanctus hic vir oblatam dignitatem recusat: tu
verò vt assequaris id quod tibi non offerunt, neque fortasse con-
Iob.26. uenit desudas. Semper iusti cæteris imperare, & munera recipe-
re recusauerunt. Gigantes gemunt sub aquis ait Iob. Diuus Gre-
gorius, Diuus Ambrosius, Diuus Augustinus, & alij huiusmo-
Apoc.17. di sancti, qui in Ecclesia Dei præerant, hi erant Gigantes, aquæ
(ait Diuus Ioannes) sunt populi, aquæ multæ, populi multi
& sancti illi quamuis Gigantes in virtute fortissimi, sub his
aquis, dignitatis & prælatiæ onere depressi gemebant: tu vero
nanus, idiota & imperfectus dignitates accumulare vis, & cum
eas obtines gaudes? O magna stultitia tunc cum plorare debes
Prouer.17. rides? hoc illud est quod dicitur. Stultus homo plaudet mani-
Simile. bus, cum spoponderit pro amico suo. Nonne stultus vobis vi-
deretur si quis exiliret gaudio & plauderet manibus, & si ab eo
lætitiæ causam peteretis, responderet, lætus sum, quia decem
aureorum millia pro quodam spopondi, & tamen centum au-
reos non haberet, quos pro alio soluat. Huiusmodi stultitia ...
imò & maior illius, qui eo die, quo prælatiam, & animarum
onus consequutus est: ita lætum se esse ostendit, vt seipsum præ
gaudio capere non posse videatur. Animæ suæ rationem non
habet, & alienæ rationem reddere spondet. Neque solum ...
magna cum lætitia, & voluptate recipiunt, sed vt assequantur
Genes.25. ita omnia perturbant, vt inde plurima mala in Ecclesia Dei con-
sequantur. Magno in periculo Rebecca versabatur, eo quod fi-
lij, quos gestabat in vtero, quis nã prior exire deberet, contende-
rẽt, & tandẽ prior egressus est Esau malus ille & hispidus, & ...
tũc primogenitură præripuit. Hic cõtentiones istę Christianorũ
qui

19 quisnam in prælatia, aut in quacunque dignitate præferēdus sit, Dei Ecclesiam perturbant & maximis doloribus torquēt: & accidit sæpè peccatorum nostrorum causa, vt deteriores vincant, & dignitates præripiant quia pilosi sunt sicut Esau, idest quia plus habēt lanæ, plus pecuniæ, plus fauoris & gratiæ. Vetustissimum hoc malum est in mūdo, de quo ait Salomon. Est malum, quod vidi sub sole, vidi seruos in equis, & principes ambulantes super terram quasi seruos, idest vitiorū suorū seruos in dignitate positos: bonos vero & iustos qui sibi ipsis imperare sciūt pedestres, in angulo positos sine vllo honore & officio. *Eccle. 10.*

Cum Iudæorum legati gloriosum Baptistam tam humiliter de seipso sentire viderent dixerunt ei, *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta?* Videtis hic malorum conditionem, vt erant Pharisæi isti, qui cùm D. Ioanne egere se existimabant, humiles se esse ostēdunt & modestè dicunt, Tu quis es? dic nobis quæsumus veritatem, an sis Messias, nam te magna cum pompa & honore ad vrbem adducemus. Sperabant enim fore, vt eos statim Canonicos & Archidiaconos crearet: at statim ac eum non esse Messiam audiunt, neque ab eo nihil se sperare posse intelligunt, iracunde & aspere dicunt: *Si tu non es Christus, &c.* qua nam authoritate baptizare audes? Eodem modo plurimi sunt qui cum à te aliquid sperant, conculcari se sinent: at cùm nulla est vtilitatis spes, statim te contemnunt: imo etiam si possunt, iniuria afficiunt & ignominia. O quàm multi hodie dicere possumus, cur diuina administras sacramenta, si sufficientiam non habes? neque es Christus eius sacratissimæ vitæ imitatione,
20

21 neque Elias, cùm neque diuinæ legis, neque tuæ salutis, neque proximorum tuorum zelum habeas: neque propheta, qui rem tam certam & futuram, vt est inferni te ignibus esse (nisi te corrigis) conflagraturum præuidere nescis. Cur igitur hac vita & his moribus diuina audes exercere ministeria? O te infœlicem. Timendum quiddam vobis dicam fratres charissimi, seuerissimum nempe supplicium, quo Deus maledictis quibusdam sacerdotibus filijs Heli comminatur: de quibus dicitur, filij Heli, filij Belial, idest filij Diaboli, nescientes onus, neque officium sacerdotum ad populum. De ijs etiam eodem loco dicitur, quod dormiebant cum mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. De his igitur ait Dominus vlterius, Idcir- *1. Reg. 2.*

1. Reg. 3. còiurauit domui Heli, quòd nõ expietur iniquitas domus eius in victimis & muneribus vsque in æternũ. O stupendum Dei supplicium. O verba aspera & seuera ò patres Sacerdotes, audite iustam Dei sententiam, qua decreuit, vt nihil sacrificia proficerent ijs, qui contra sacrificia peccauerunt. Quemadmodum ijs qui peccauerunt in Spiritum sanctum, qui peccatorum remissionis author est: peccatorum venia indigni sunt, vt dixit Dominus.
Luc. 12. Ei qui in Spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur. Hoc supplicio puniri digni sunt mali Sacerdotes, vt quia diuina sacramenta in peccato administrant & ita contra illa peccant, ipsa sacramenta nihil illis prosint: & ea nunquam digne recipiant, sed in suis peccatis moriantur. De his & huiusmodi hominibus
Psalm. 68. ait Dauid. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum. Non est hæc deprecatio: sed seuerissimæ pœnæ Prophetia, qua puniuntur, qui grauissimis his peccatis diuinam maiestatem offendunt: vt nimirum diuino destituantur auxilio, vt à peccato in peccatum prolabantur. O Deus infinitæ maiestatis, illumina quæso mentes nostras, ne in horrendum hoc supplicium incidamus.

Respondit eis Ioannes dicens, Ego baptizo in aqua, &c. Ego aqua lauo, vt mulieres lintea sordida & immunda aqua prius lauare solent, & præparare vt colari possint: tum sapone iterum
Simile. lauant, & si quæ sunt maculæ delent: ita ait vir iste Sanctus, ipse dum baptizo aqua tantum lauo, & præparo ad aliud lauacrum
Mala. 3. efficacius. Christus Dei filius verè vos lauabit cum in ligno crucis colabit filios Leui. Diuini sui amoris igne, & sanctissimæ suæ carnis cinere, lixiuiam faciet ad animarum maculas diluendas. O Christe vere animarum baptizator, laua nos obsecro Deus meus, quos tam sordidos & immundos vides. Eia peccatores, eia carnales, homicidæ, vsurarij huc huc accurrite: vt vos acri sanguinis sui preciosissimi lixiuia, & molli misericordiæ suæ sapone lauet. Ipse lauit nos à peccatis nostris in sanguine
Apoc. 1. suo ait Diuus Ioannes. Et quemadmodum ipsum, & quotquot iusti fuerunt lauit, ita & vos lauabit. Durat enim adhuc sanguinis sui sacratissimi virtus & duratura est, quia infiniti valoris est.

Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis: ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est. Hæc verba ante

25 ante me factus est, intelligi non possunt de Christo vt Deus est.
Nam vt ait Beatus Athanasius, vt Deus est, filius non est factus, *Athanasius*
neque creatus, sed genitus: non creatus quia quod creatur, ni- *in symbolo.*
hil anteà fuisse intelligitur, vt mundus qui è nihilo creatus est.
Christus autem ab æterno fuit Deus, neque etiam factus, quia
facere præsupponit materiam, quæ in Christo vt Deus est non
inuenitur, quia est actus purus. Sed genitus est, quia genera-
tio substantiæ communicationem præsupponit? & quia pater
totum suum esse filio communicat, & filius per intellectum pa-
tris producitur: ideò dicitur genitus. Quod si ante factus dici
non potest, quoad diuinitatem, dici quoad humanitatem vi-
detur falsum, quia Diuus Ioannes sex menses, antequam
Christus conceptus est: vt declarauit Angelus sacratissimæ vir- *Luc.1.*
26 gini dicens: & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis.
Respondeo, ante me hoc loco significare citiùs quàm ego, fa-
ctus fuit homo, quia in instanti incarnationis factus fuit homo. *Simile.*
Quemadmodum si quis, duo vasa aurifici facienda daret, & vnũ
quidem breui perficeret, alterum verò longiori temporis spa-
tio: dicemus enim ante fuit hoc factum, quia breuiori tempore
factum est.

Ait præterea gloriosus Baptista, *Cuius ego non sum dignus, vt sol*
uam eius corrigiam calciamenti. O mira humilitas, quanti refert cæ-
lestis cum Deo conuersatio, sanctæ meditationis & orationis
exercitatio: vt quis veram assequatur humilitatem. Quia in his
rebus Dei maiestas, & nostra infirmitas patefit, vnde humilitas
27 nascitur. Ex oratione & contemplatione, quam in deserto age- *Simile.*
bat Diuus Ioannes, tantam percepit humilitatem. Nobilis qui
nunquam regis aulam vidit, nullum se esse in vniuerso orbe no-
biliorem, neque opulentiorem putat: at qui plurimum in aula
versatus est, cum in ea tot principes & nobiles viderit non tanti
se æstimat, ita qui cum Deo conuersantur & cælestis gloriæ vias
contemplatione perambulant, & angelorum & iustorum pul-
chritudinem contemplantur, statim seipsos contemnunt & hu-
miliant. Cùm si ijs comparentur nihil se esse cognoscant: & ita
ait Iob. Nunc autem oculus meus videt te, idcirco ipse me repre- *Iob.42.*
hendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Quid clarius dici
poterat ad hoc quod dicimus confirmandũ? hæc humilitatis vir-
tus tanti momenti est, vt dicat D. Paulus, Qui non habet spiritũ *Rom.8.*

Christi, hic non est eius. Vbi spiritum Christi, humilitatem vo- 28
cat, quæ singularis est corũ verborum declaratio. Spiritus Chri-
sti vocatur humilitas, quia eam redemptor noster maxime ama-
Philip.2. uit, & in ea se particulari quadam ratione exercuit. Quare idem
Diuus Paulus eam nobis particulariter commendauit dicens:
hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in
forma Dei esset, nõ rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo:
sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Notate ob-
secro, quòd humiliare se vocat Apostolus, sentire idem quòd
Christus, Christi Iesu sensum & spiritum habere. Cùm igitur
res tanti momenti humilitas sit, & quia existimo fratres his ver-
bis eius amore vos esse incensos: ideò quædam vobis præcepta
tradam, vt eam facilius consequi possitis: quamuis enim eius,
vt cæterarum omnium virtutum Deus sit author præcipuus, 29
non ideò tamen, vt eas assequamur, & assequuti conseruemus,
inutile est humanum exercitium, quia propter hoc vocantur vir-
tutes acquisitę & non infusæ, quamuis Deus eas etiam infunde-
re potest: ex acquisitis vna est humilitas, quam Deo adiuuante
acquirimus. Ex quo infertur, quantopere decipiantur illi qui si-
ne vllo labore & industria, se virtutes acquirere posse existimãt
Nunquam obediens erit, nisi qui sæpius voluntatem suam alie-
næ subiecerit: nunquam castus, nisi qui sæpius libidinis impetus
superauerit: nunquam temperatus, nisi qui sæpius gulæ triũpha-
tor extiterit: virtutes sunt istæ, quæ in anima exercitatione na-
scuntur & aluntur: in quo mœchanicis artibus similes sunt, quæ
sine vsu & habitu acquiri non possunt. Nemo enim aurifex, pi-
ctor, aut citharœdus esse poterit, nisi qui diu se in his artib⁹ exer- 30
cuerit: ita nemo etiam humilitatem & cæteras virtutes acquisi-
tas consequi poterit, nisi prius in earum exercitatione laboret.
Primũ autem huius virtutis mediũ videtur esse ipsius amor &
desiderium: ita vt eundem in animo sentiamus affectum, quem
in seipsis experiri solẽt qui amant. Intimo debet amari affectu,
lachrymis & suspirijs peti, & nõ modo septem annis, sed & qua-
Genes.29. tuordecim eius acquirẽdi gratia seruiri: vt Iacob, ob amatã suam
Rachel fecisse sacra scriptura testatur, imò & toto vitæ tẽpore si
opus est. Ita Salomõ cũ secũ ipse decreuisset, ad regni sui guber-
natione necessariam sibi esse sapientiam; antequam eam à Deo
obtinuit eam prius adamauit &, plurimi, vt par est ęstimauit: &
ita

31 ita ait. Optaui, & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ: & præposui illam regnis & sedibus, super salutẽ & speciẽ dilexi illã. Post vehemẽs hoc desideriũ, & singularẽ amorem, nõ solũ eam assequutus est: sed venerunt (inquit) mihi omnia bona pariter cũ illa. Hac eadem diligentia vti tu debes frater: vt hanc virtutem assequaris, & vt te vincas & humilies. Fac prætereà quod dixit Moyses populo Hebręo. Ne dicas in corde tuo, propter iustitiam meã introduxit me Dominus, vt terram hãc possiderem. Memento, & ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris Dominũ Deum tuũ. O singularem doctrinam, disce quonammodo te infœlici rerum euẽtu gerere debeas, nè superbia intumescas. Cogita cõmissa peccata, & ita secundas res & prosperas non ob tua merita tibi euenire cognosces: *Sap.7.* *Deut.9.*
32 imo iudicium Dei esse timebis, nè te terrenis rebus remuneret, vt cælestes deneget. His rebus addenda est continua diuinæ maiestatis & potẽtiæ meditatio, à qua se ad tantã demisit humilitatẽ, vt humanam carnẽ assumeret: & sæuissimam crucis mortem subire voluerit. Durum profectò cor erit, quòd si sacrosancta Dei mysteria frequenter tractet, inde humiliare sese non discat. Idèò obsecro vos fratres mei, vt horũ præceptorum memores sitis, vt puro corde vos humiliantes Deus exaltet, hic gratia & posteà gloria, ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica tertia Aduentus

1

CONCIO TERTIA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioannis. 1.

MOS est principum, vt cum nobilissimam aliquam fœminam vxorem ducere promiserunt, ei antequã sponsalia fiant, imaginem suam mittant, ex qua pulchritudinẽ suã cognoscere aliquo modo possit. Cum igitur Dei filius humanæ naturæ se iũgi promiserit: misit anteà

gloriosum Baptistã tanquã sui imaginẽ, quæ eũ ita expressit: vt ipsummet principem esse nõ imaginem principis mundus existimarit. Et ideò mittunt à Hierusalem ad eum *Sacerdotes & Leuitas vt interrogarent eum, tu quis es?* Bonum erit vt hic paululum commoremur, & notemus quod ad hoc vt humilis Baptista diceret quis esset, necessarium fuit: vt antea ab eo interrogarent: tu quis es? Nunc verò homines, gloriæ & famæ, ita auidi sunt, vt antequam interroges quinam sint, ipsimet præueniant, & sese de genere, de literis, de virtutibus iactent & ipsimet suorũ operum præcones sint. Vt Pharisæus ille de quo dicitur, quod orans in templo aiebat: non sum sicut cæteri, ieiuno bis in Sabbatho, decimas do omnium quæ possideo. Et quia se de virtutibus iactauit, eius oratio talem habuit euẽtum, vt condemnatus in domum suam descenderit. Est diabolus adeò astutus & sagax, vt cum bona opera impedire non potest, inuidia motus ipsismet operibus nos lædere tentet, efficiens vt ex ijs inanem gloriam & delectationem percipiamus: & ea cum iactantia publicemus, vt alios contemnamus, quos in aliquo peccare videmus, & ijs nos meliores esse existimemus. In hunc errorem Romanorum aliqui primitiuæ Ecclesiæ inciderant, quos ideò Diuus Paulus in ea quam ad eos scripsit epistola, monuit dicens: si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis & socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es: noli gloriari aduersus ramos, quod si gloriaris non tu radicem portas, sed radix te. Vbi monet gloriosus Apostolus Iudęorum & Gentilium exemplo vt Christianorum nullus quanuis se in virtute profecisse videat, glorietur aduersus eos quos in peccatis aut in infidelitate viderit. Cogita quisnam tu antea esses, eras enim oleaster: quòd si nunc aliquid es, à Deo omnia accepisti, & ideò ait: cùm oleaster esses, insertus es, non te in Iesu Christi societatem inseruisti, sed insertus es. Cogita vt Hebræi illi cum à Deo tantopere amarentur, fracti tamẽ sunt, & in infidelitatis errorem prolapsi sunt. Eodem modo & frangi tu ipse poteris, & ex oliua fertilissima in qua nũc insertus es (quæ est Iesus Christus) cadere. Cogita magnum illius beneficium, quo te in sua gratia conseruat, tu ab hac radice virtutem accipis, illa autem nihil à te recipit. Noli autem sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis nõ pepercit, ne forte nec tibi parcat. Hebræos vocat naturales cælestis huius oliuæ ra-

Luc.18.

Roma.11.

5 uæ ramos. Quia vt idem D. Paulus dixit de illis: Qui sunt Israelitæ quorũ adoptio est filiorũ, & gloria & testamẽtũ & legislatio & obsequiũ, & promissa, quorũ patres, ex quibus est Christus secũdũ carnẽ, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula Amẽ. Si propter hæc omnia eos naturales ramos appellat, & cũ huiusmodi essent, fracti tamẽ sunt & ceciderũt: cur igitur nõ timebis tu, quãuis à Deo te amari sentias? Ait præterea, vide ergo bonitatẽ & seueritatẽ Dei, in eos qui ceciderũt seueritatẽ, in te autẽ bonitatẽ Dei, si permãseris in bonitate: alioquin & tu excideris. Docet hic sanctus Apostolus, ꝙ vt homo in virtute perseueret, cõtinua cõsideratione eget, ꝙ semper Dei bonitatẽ & misericordiã habere debet ob oculos, qua cum ijs vti solet qui perseuerant, & seueritate qua vtitur cum ijs, qui ceciderunt. Bonita- *Roma. 9*
6 tẽ priùs quã seueritatẽ ponit? quia bonitas magis propria est Dei quia vt ea vtatur merita nostra nõ expectat, seueritate autẽ vtitur propter demerita. Et ita ait Esaias, Ambulate in lumine ignis vestri, & in flãmis quas succẽdistis, idest, pœnarũ, quibus affligimini, vestra demerita causa sunt. Ait autem, in te bonitatẽ Dei, scilicet videbis si permanseris in bonitate, non ait, si permãseris in fide sed in bonitate, idest in omnibus operibus bonis. Quodnam clarius argumentum contra hæreses adduci potest? quod si non permanseris, audi pœnam: alioquin (inquit) & tu excideris. Quæ pœna intelligi potest, quod amissa bonitate fides sæpe amittitur, & vniuersaliter intelligi potest de separatione æterna in alia vita, vt dixit Dominus, omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Verba *Esai, 50.* *Matth. 7.*
7 sunt ista Diui Pauli tantæ efficaciæ, vt si ea semper in memoria hærerent, magna nobis essent humilitatis causa, nè de virtutibus & bonis operibus gloriaremur. Per Esaiã ait Deus: ego Dominus primus & nouissimus ego sum. Et cum dicat D. Paulus: imitatores Dei estote sicut filij charissimi, in hoc etiã cũ aliquo modo possumus imitari, vt quisq; primus in virtute studeat esse & in propria opinione & æstimatione nouissimus. Odiosa quidẽ res est diabolo, in virtutis exercitatione priorem esse, odiosior tamen est esse humilitate nouissimum. Et ideò qui prudentes non sunt rarò ad hanc virtutis perfectionẽ deueniũt: quia maximis diabolus vtitur artificijs vt hoc impediat. Callidi & experti duces cùm vrbem aliquam expugnare volunt, ex aliqua parte *Esai. 41.* *Ephes. 5.* *Simile.*

eam

eam aggrediuntur, & scalis illac ascendere simulant: vt defensores eò accurrant, & cæteras vrbis partes defensoribus destitutas deserant: tum qui insidijs latent desertam partem aggrediuntur & expugnant facillimè: ita & Sathanas ira vos & luxuria tentat, quòd si vos præparatos inuenit, & ei resistere videt, deserit statim callidus hanc partem, & aliam aggreditur inopinatam. Tentat statim vos inani gloria & superbia, vt si alia parte, castitate, aut patientia vicistis, hic victoriæ ipsius iactantia vincamini, eius gloriam vobis ipsis adscribentes, quæ magna est in iustitia. Diuus Thomas ait, tantò maius esse delictũ, quanto maius est obiectum cæteris paribus. Ex quo patet magis peccare eum qui Deo honorem eripit, quàm qui homini pecuniam. At tu qui tentationum quas superasti, & bonorum operum quæ fecisti, gloriam tibi tribuis, vide quàm graue peccatum committas, Deo auferens quod ei tanta iustitia debetur. Hoc quod Pharisæi à Diuo Ioanne petierunt interrogantes, tu quis es? hoc ego ab vno quoque vestrũ fratres charissimi petere vellem. Tu quis es? sed antequàm respondeatis notare vos volo, quòd quamuis fide certum & indubitatum sit hominem ad imaginem & similitudinem Dei fuisse creatum: quia hoc sancta scriptura affirmat: hanc tamen veritatem hoc modo probare possumus. Quo enim modo imaginem aliquam in cera impressam, cuius nam sigilli imago sit cognoscetis? ita nimirum si sigillum imagini superimponitis: si nihil vacuum remanet & in omnibus cum ea quadrat eius sigilli imaginem esse dicetis, eodem modo deprehenditur, hominem Dei esse imaginem & à Deo tanquam sigillo esse impressam, quia nihil omnino, præter Deum animæ vacua, & angulos implere potest. Et sicut dicit Scotus quod nulla creatura naturaliter animæ dignitatem cognoscere potest, neq; ipsamet seipsam, quia Dei est imago (quomodo enim poteris cognoscere Ioannẽ Petro similem esse, nisi Petrum cognoscis: ita cùm quisnam Deus sit ignoremus, scire non possumus quidnam anima sit, quæ eius est imago:) attamen eius præstantiæ cognitionem aliquam assequi possumus, cùm videmus omnes creaturas minori eius desiderio satisfacere nulla ratione posse. Hunc cognoscendi modum docet sponsam sponsus dicens: si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres egredere & abi post vestigia gregum tuorum, & pasce

D. Tho. 3. pa. q. 3. ar. 5.

Genes. 1.

Scotus in. 4. dist. 14.

Cant. 1.

11 pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. Propria animæ domus & requies Deus est, ad quam reuerti optabat Dauid, cũ aiebat, Cõuertere anima mea in requiem tuam. Ouium greges sunt nostri sensus, hœdi eorum sunt appetitus, qui per huius mundi prata pascere solent, vbi pastores, qui sunt homines carnales sua tabernacula habent collocata. Ait igitur sponsus ad sponsam, visne cognoscere quænam sis? egredere post vestigia gregum tuorum. Non iubet eam egredi, sed modus est loquendi, quo & hodiè vti solemus: nam cùm quis non cognoscit bonum, quod domi vestræ habet, dicere soletis: egredere è domo mea, & tunc quod in ea bonum habes cognosces. Non iubetis eum egredi, sed idem est acsi diceretis: cum egressus eris tunc præsens bonum cognosces: hoc idem ait sponsus his verbis spon

12 sæ. Cùm è domo tua egressa eris: cum à Deo tuo recedes: ab eius amore & gratia, & effrænatos tuos sensus sequeris, eorum appetitus pascens, per huius mundi pascua vbi peccatores sua habent tabernacula, tunc videns paruam quam in eis inuenies, delectationem, & plurimum molestiæ & doloris, quem secum praua & corrupta vita afferre solet: tunc animæ tuæ præstantiam cognosces, quæ nulla in re præterquã in Deo quiescere poterit. A te igitur quem Deus tanta cum excellentia creauit interrogo, tu quis es? es ne forte homo ad imaginem & similitudinẽ Dei creatus? si ratione vteris, & Deo assimilari studes, & vt anima ista adeò præstans & nobilis vili & infimæ carni imperet, merito hominem te esse respõdere poteris: at nisi hoc habes, quamuis pulchritudinem habeas, diuitias & honores, bestia potius quam ho

13 mo appellari debes. Magna profectò stultitia est, vt cùm res omnes, quotquot sunt ob suas proprietates laudemus, hominem tãtùm ob res externas laudemus. Dicite obsecro bonamnè appellabitis nauem, quia depicta egregie est? minimè vero, sed quia ex optimo ligno est, & optimo artificio contexta, quia leuis est, & velis ventisque optime paret: ensem bonum esse dicetis, quia auro est exornatus & vaginam habet elegantem? minimè, sed quia optimè secat & ferit: regulam ligneam laudabis ne, quia pulchra est? minime sed quia recta: cur igitur hominẽ laudas, quia diues est? quia pollet gratia, quia fortunæ bonis affluit, quæ nihil ad hominis naturam faciunt: si tamen eum tanquã bestiam viuere vides, & hominis nomine indignum esse? quis igitur

Psal. 114.

simile.

tur es, si homo non es neque vti ratione vis? num te seruum Dei possumus appellare? minime, quia huius fundamentum est ratione non affectu vti. Seruus solicitus coram Domino suo stat paratus ad iussa, oculos in eius oculis defixos habet, vt si vultu aut capite, aut manu annuat prõpte exequatur: & ita ei addictus est, vt quicquid illi gratum esse nouit diligẽtissime prestet. Heu heu vix vllus est, qui Deo ita seruiat. Videretur nè vobis bonus esse seruus, qui quamuis Dominus oculis & manu annueret, tũ voce ipsa iuberet, hæc audiens & vidẽs terga verteret & eius iussa cõtemneret? quis nam huiusmodi seruũ domi suæ ferre posset, neq; hanc iniuriã puniret? ò infœlix & impudens peccator: Dei inspirationes & beneficia, prædicatorum voces quid aliud sunt, quã nutus & vocationes Dñi? tu vero omnia contemnis, seruus igitur Dei non es, sed irrisor potius, & æternis dignus supplicijs.

Roma. 1. At nõ ita D. Paulus, qui dicebat: testis est mihi Deus, cui seruio in spiritu meo. Vbi græce verbũ, latreuo, quod latine per verbũ

D. Aug. seruio translatũ est. Quia vt ait B. Augustinus nullo vocabulo latino potest plenius explicari significatio latriæ, quã per verbũ seruio, quia latria significat seruitutẽ summam factã Deo cũ timore vehementi, & sic seruiebat Deo B. Paulus. O quam pauci nunc ita Deo seruiunt: ita vt meritò de nobis dici posset, quod

Ezech. 5. dixit Deus per Ezechielem de Hierusalem. Contempsit iudicia mea, vt plus esset impia quàm gentes, & præcepta mea vltra quam terræ, quæ in circuitu eius sunt. Impius (inquit) est populus meus plus quam gentiles & idololatræ, qui lapides adorant, illi enim fidem dijs suis seruant & ijs obediunt. Maurus si quid legi suæ repugnare scit, ab eo abstinet, Christianus verò minime. Intuere (inquit Deus) infidelem & Arabem, qui Christianum te esse docebũt. Et ita ait illis, & in illis nobis omnibus quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt, & iuxta iudicia gẽtiũ non estis operati: ideò faciã in te, quod non feci propter omnes abominationes tuas. O quanta confusio est, vt dicat nobis Deus: iuxta iudicia gentium nõ estis operati. Cur saltem legem naturæ non ita seruamus, vt suos ipsi ritus seruant? quin etiam virtutibus moralibus sæpe nobis præstant. Itaque existimo peccatum, tales vos fratres charissimi reddidisse, vt vix huic interrogationi respondere possitis, tu quis es? Quare idem de vobis

Psal. 143. dici posse videtur qđ dixit Dauid, libera me Dñe de filijs alienorum

norũ: quorũ os loquutum est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij sicut nouellæ plantationes à iuuẽtute sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo tẽpli. Promptuaria eorũ plena eructantia ex hoc in illud. Attendite quod nomen imponat, filij alienorũ, gens sine nomine, quæ nè verbum quidẽ virtutis loqui scit, sed i excẽtas vanitates & ineptias, quales sunt patres, tales sunt filij, Tanquã plantæ nouellæ, quæ præter folia & ipsa amara nullũ afferunt fructũ: ita mẽtiuntur, ita iurant & periurant, ita murmurant, ita proximos suos infamant: vt eorum patres. Filiæ eorum compositæ, quicquid possunt furantur, vt filias suas ornent & componant tanquam templi imagines. Pauperis Ecclesiæ sacrista, qui vnam tantum vestem habet ad ornandas imagines, eam omnibus Ecclesiæ suæ *Simile.*
18 imaginibus aptat: ita vt in festo Diuæ Catherinæ ea veste eius imaginem ornet: in festo Diuæ Luciæ, Diuæ Catherinæ vestis detrahenda sit, vt Diuæ Luciæ imago componatur. Et ita in omnibus anni festiuitatibus. Vnde tritum est illud sermone prouerbium, *Descomponer a vn sancto por componer a otro.* Hic mundus est tanquam sacrista pauper, vix vni vestiri & componi possunt, nisi alij denudentur. Infœlix homo, qui filias suas cõponere vult, tanquam templi imagines: difficulter id præstare poterit, nisi proximos suos spoliet iniquis contractibus. Vt *Iud.14.* daret Sanson triginta vestes quibusdam, qui eas sibi problematis solutione meruerant, percussit triginta viros quorum ablatas vestes dedit ijs, qui problema soluerant: Hoc est horum tyrannorum munus, qui nomine carent, occidere & spoliare proxi-
19 mos suos vt filias suas componant. Occidere eos dico, quia ijs alimentum quo viuebant, auferunt, & ita remanent promptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Ex hoc magna eorum auaritia patet: arcas enim plenas habent, & promptuaria noua quotidie efficiunt, vt nouis rebus impleant. Nam si quæ plena iam sunt pauperibus darent, nihil opus esset noua efficere. Moneo igitur vos vt caueatis, ne vobis contingat, quod dixit Dominus contigisse auaro cuidam diuiti, qui cogitabat intra se dicens. Quid faciam, quod nõ habeo quò congregem fructus *Luc.12.* meos? & dixit, hoc faciam destruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi: non recordabatur infœlix hospitalia esse, carceres, viduas, orphanos, vbi

quod

quod illi supererat conseruare optimè poterat. Non habeo (in-quis) quo congregem fructus meos. Mentiris scelestè, mentiris, nam nihil opus est horrea tua maiora efficere. Ob hanc crudelitatem & auaritiam, cùm hæc secum ipse cogitaret Dei vocē audiuit dicentem, stulte hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autē parasti cuius erunt? O Deus incōmutabilis quam multis illud accidit hodie, quibus in maioris suæ auaritiæ pelago vulgo, golfo, mors interuenit repentina, quorū animas diaboli rapiunt, quæ antē lucrati sunt hic remanent, neq; vlla in re illis prodesse possunt. Obsecro igitur vos fratres per viscera misericordiæ Dei nostri, vt recordemini, pauperum domos horrea esse & promptuaria, vbi quæ vobis supersunt seruanda sunt. Imò etiam ex ipsis quæ vobis necessaria sunt, non quæ supersunt tantum ijs dare deberetis: & ita de vobis dici non poterit, promptuaria eorum plena, & eructantia ex hoc in illud.

Cum respondisset, D. Ioānes se non esse Christum, neq; prophetam, vt veteris testamēti prophetæ, qui vēturū esse Messiam prædicebant ipse verò digito indicauit, neque Heliam esse quamuis spiritum & virtutem haberet Heliæ, dixerunt illi. *Quis es, vt responsum demus ijs, qui miserunt nos? quid dicis de te ipso? ait ille, ego Vox clamantis in deserto.* Vox clamantis, idest, valde clamantis vox efficax. Vox per omnes partes est vox: ita Diuus Ioannes totus erat vox, eius cibus, eius vestitus, eius austeritas, eius paupertas, tota eius vita erat vox, omnia clamabant omnia sanctitatem & virtutem prædicabant. Vtinam daret Ecclesiæ suæ Deus plurimos prædicatores Diuo Ioanni similes. Petite hodie ab eò fratres, vt prædicatores det qui voces sint clamantes & efficaces: vt vita plusquàm verbis prædicent, quamuis plurimi cum sese emendare nolunt, prædicatores frigidos vellent non efficaces, qui eorum aures verbis mulcerent potius quàm corda vulnerarent. Dicebant Hebræi ad Moysem. Loquere tu nobis, non loquatur nobis Dominus nè fortè moriamur. Cùm eos angelus Dei nuntius cum fulgure & tonitruo alloqueretur, eum deterriti audire nolebant, sed Moysem qui blandiùs loquebatur: ita hodie gens maximè perdita ait, nè nobis prædicent angeli, qui nos minis deterreant, qui tonent, fulgurent & metum incutiant: prædicent nobis homines, qui vt homines loquantur, ornate compositè & tepidè. Hoc illud est ...

Exod. 20

23 pus de quo *Diuus* Paulus dixit: Erit tempus cùm sanam doctri-
nam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi ma *2.Tim.4*
gistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auer-
tent, ad fabulas autem conuertentur. O pessimum signum audi
te quid de his dicat *Dauid*. Omnem escam abominata est anima
eorum & appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Per hoc *Psal.106.*
verbum, omnem escam, *Dei* verbum significatur, quod esca est
perfecta. Phrasis enim est sacræ scripturæ, hoc nomen, omne
pro perfecto accipere. Ita illud Pauli intelligitur. Vt in me osten *1.Tim.1.*
deret Christus Iesus omnem patientiam, idest, perfectam patien
tiam, & quoties in suis epistolis ait, in omni patientia intelligi de
bet in perfecta patientia. Et illud Sapientiæ. Panem de cælo præ- *Sapien.16.*
stitisti illi omne delectamentum in se habentem, & omnis sapo-
24 ris suauitatem, omne delectamentum, idest, perfectum. Ita hic
omnem escam, idest, perfectam escam, & cùm *Dei* verbum esca
sit tam perfecta & animis tantæ vtilitatis, eam abominari est
mortis & æternæ cōdemnationis portis propinquum esse. Qua-
re fratres nè existimetis ideò vos *Dei* verbum non abominari,
quia prophana quorundam prædicatorum eloquentia delecta-
mini, quæ non Iesum Christum, sed se ipsos prædicant. Nam ni
si perfectam hanc escam abominaremini, eos libenter audiretis,
qui *Dei* verbum prædicant cum spiritu, efficacia, & simplicitate
vt decet.

Vox clamantis, Significat etiam conquerentis *Dei* vocem esse. *Simile.*
Cùm vir aliquis generosus patiens & potens conqueritur: signū
est querelam suam esse iustam, & cùm potēs sit, & vlcisci se pos-
25 set & tamen conqueritur, signū est, ideò queri nè vlciscatur: sed
vt querelis medeatur rei de qua queritur. *De Deo* ait *Dauid*, *Deus*
iustus, fortis & patiens. Quarè cum patientiæ sit & fortitudinis *Psalm. 7.*
infinitæ: & tamen de nobis conqueritur signum est iustam esse
querelam, & nè suas vlciscatur iniurias, sed vt nos eius querelas
audientes mores nostros emendemus, & finem imponamus in-
iurijs. Ibat Saul cum suo exercitu quærens Dauid, vt eum inter-
ficeret: & speluncam quandam ingressus est, vt purgaret ventrē *1.Reg.24.*
in qua latebat Dauid, quem cùm non videret Saul, serui *Dauid*
eū hortabantur, vt se se vlcisceretur, & inimicum suū occideret:
noluit Dauid occidere sed chlamydis orā clam abscidit. Cum ve
rò egressus esset è spelunca Saul, clamauit Dauid post tergū eius:

dicens: quare audis verba hominum loquentium, Dauid quærit 26
malum aduersum te? iam vides quod te occidere potuissem: &
tamen chlamydis tantum partem abscidi. Sed verum est prouer
bium ab impijs egredietur impietas, qualis quisque est talia præ
1. Reg. 26 stat. Audiens Saul querelas Dauid, leuauit vocē suam, & fleuit:
& culpā suam agnoscens ei reconciliatur. Nō multos post dies
fœderis oblitus Saul (vt vlterius legitur) magno rursus cum exer
citu Dauid persequitur: & cùm instaret iam nox castrametatus
est & dormire cępit. Aduenit eò Dauid secreto & cum ad vltio-
nem incitaretur, vlcisci se noluit: sed hastam ad caput eius defi-
xam, & aquæ scyphum abstulit, eumq; abijsset de mōte clama-
re cœpit, & queri de Saul iterum se eum occidere potuisse signi-
ficans. Quibus vocibus excitatus Saul iterum amicitiam polli-
citus est dicens: peccaui, nequaquā vltra tibi malefaciā, eo quòd 27
preciosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie, sed secunda pro-
missa seruauit vt prima. Nōnè igitur vobis videtur fratres quòd
meritò Dauid de perfido Saul querebatur? non nè magna vobis
eius ingratitudo videtur? At maior vestra ingratitudo sine du-
bio est, & æquius de vobis Deus queri posse scitote. Cogita in-
fœlix peccator tuis peccatis Deum te, quantum in te est, perse-
qui & occidere velle. In malitiæ tuæ spelūca abscōderis, & putas
eò quòd tu Deum non videas, ideò te à Deo non videri: sed falle
ris quia omnia videt Deus, qui tecum semper plusquā tu ipse te
cum adest. Eius iustitia & omnipotentia eum ad iram & vltio-
nem prouocant: vt te in peccatorum tuorum spelunca occidat.
At Deus vestis tātū oram abscindere vult vt te deterreat, aliquid
tibi ex bonis temporalibus aufert, filium tibi eripit, permittit: 28
vt aliquod tibi infortunium succedat: mox clamat & queritur
per suos prædicatores dicens, vide homo, quòd quemadmo-
dum diuitias tibi, aut filium ita & vitam tibi auferre poteram, vi
de quid tibi accidisset, si te in eo statu mori permisissem, vide
quot te beneficijs afficio, tu verò me iniurijs, quia qualisquisque
est talia præstat. Quoties frater has querelas audiuisti? quoties te
mordet conscientia & ploras in corde tuo statuens post hac nun
quam Deum te esse offensurum? Sed statim promissi oblitus ad
iniurias redis & rursus cælestem hunc Dauid persequeris, & dū
in tuis flagitijs & sceleribus sopitus iaces, aduenit Deus, & ha-
stam aufert, quæ est fortitudo corporis & salus, cui tanquam
hastæ

29 hastæ omnia tua peccata nituntur: auferta quæ vas, vxorem tibi occidens, quæ vasis tibi instar erat, vt voluptatum humanarum aquas potares: vita te priuare posset sed adhuc te patienter expectat: iterum clamat, & te ex illo infœlici somno excitat: tu iterum ploras: iterum pœnitentiam polliceris: sed vix pollicitus es, cùm iterum obliuisceris. O feras hominum mentes, O pectora cæca, vbi iudicium, vbi consiliũ, vbi saltem naturalis periculorũ timor, qui tantò acrior est quantò periculũ imminẽs grauius & certius est? quid autem certius quã quòd catholica fides prædicat? quid grauius quam id, in quo de sempiternis gehennę supplicijs (quæ omnia huius vitæ supplicia vincunt) sententia deferenda est? quis igitur nos ita de mẽte deduxit? quis ita sensus nostros obstupefecit, vt ista, nec videamus, nec timeamus? O pater
30 luminum illumina nos ob tuam clementiam in tantis cæcitatis erroribus, ne diuinæ tuæ maiestati, non solũ querelæ, sed vltionis causam præbeamus. Videtis igitur quanta cum causa dicat Diuus Ioannes, ego vox clamantis? Vox Dei sum, qui clamat & queritur. Idem etiam Euãgelici prędicatores dicere possunt, & quoniam Dei querelæ cum adeo potens ille sit, ideò sunt, vt vos deterreant, & ad pœnitentiam prouocent, efficite obsecro ne inutiles vobis sint, & ita suam hic vobis gratiam dabit: qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica tertia Aduentus

1

CONCIO QVARTA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioannis. 1.

QVIA homines in suis actionibus inconsiderati sunt, neque sua desideria diligenter examinant: ideo fit vt sæpè decipiantur, & virtutem esse existiment id quod verè nõ est. Quapropter maximè est

huiusmodi temeritas reprehendenda in re tanti momenti, vt est
Prouer. 18. animæ salus, aut condemnatio. Et ideò dicitur, iustus prior est accusator sui, venit amicus eius & inuestigabit eum. Hoc est iustus, cum res aliqua magni momenti facienda offertur, primum seipsum accusat, ignorãtiam suam agnoscens, & ita eius determinationem prudenti amico relinquit, eius consilium suo anteponens. Si Pharisæi sacros diuinæ scripturæ libros consuluissent, neque in re tanti momenti præcipites & inconsiderati fuissent, intellexissent profectò nihil opus fuisse, cur Sacerdotes, & Leuitas mitterent ad Ioannem, qui ab eo peterent an esset Messias. Cùm apertissimè in sacris scripturis, ex qua tribu futurus erat & vbi nasciturus prædictum esset. Sed quamuis in hoc eorum temeritas & imprudentia patefiat, declaratur etiam, quantæ potentiæ sit virtus. Et antè quàm hoc explicem
2. Cor. 1. explicabo verba illa obscurissima Diui Pauli. Nam quia in Dei sapientia, non cognouit mundus per sapientiam Deum: placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Cum Dei cognitio sit bonorum omnium principium, voluit Deus, vt per admirabilia creationis opera, in quibus infinita eius sapientia tantopere elucet deuenirent homines ad eius magnitudinis infinitæ cognitionem. Sed quia homines propria malitia cæci Deum ex mundi creatione & conseruatione non cognouerunt: ideò voluisse eum (ait Apostolus) vt ex rebus quas mundus stultitiam putat (vt est cæli & terræ Dominum esse pauperem, vitæ & mortis Dominum condemnari, flagellari & crucifigi) eum cognoscerent. Et ita subdit Apostolus. Quoniam & Iudæi signa petunt, & Græci sapientiã quærunt, nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. Christum crucifixum prædicare, Iudæis scandalum erat, & Græcis stultitia. Quia videbatur illis quòd cùm prædicaretur res tam admirabilis, vt est Deum hominem fieri, aliæ saltem qualitates Dei maiestati conuenire deberent: vt homo esset potentissimus, cui mundus vniuersus obtẽperaret: diues & liberalis, vt Deũ esse decet. Nos autem (ait Diuus Paulus) nõ prędicamus nisi Christũ) qui verus Deus est, & verus homo) & hunc crucifixum, quia in hac humilitate maiora & Deo digniora latẽt, quàm in ea pompa & superbia quam Iudæorum incredulitas & gentilium curiositas

petit, &

5 petit, & verè quandoquidem decreuerat Deus humanam carnẽ assumere nihil plus ei cõueniebat, quàm paupertas, quã vos ita cõtemnitis. Res enim fuisset à *Deo* maxime aliena & eo indigna in hũc mũdũ venire Iulij Cæsaris in apparatu, Alexandri in Imperio & diuitijs æmulũ, hoc est. *Fuera cosa indigna de Dios venir a la tierra à competir en el aparato con Iulio Cesar y en el mando y riquezas cõ Alexandro.* Et ita hæc omnia & cætera quæ carnales homines *Deũ* hominẽ factũ habiturum esse sperabãt, omnia sub alterius hominis (qui *Deus* nõ esset) iurisdictione & dominio esse potuissent vt Christus R. noster in ijs tantũ rebus debebat excellere, quas nemo, præter illum habere poterat: vt est mundũ veritatis vi acquirere, & homines sublimis ingenij humilitatis admiratione sibi subijcere: omnia quæ mũdus amat contẽnere, & quæ cõ

6 temnit amare, ita vt maius in eo aliquid & diuinius latere videretur. Quarè ex rebus magnis eas tantum sibi elegit, quæ *Deo* tantũ conuenire poterant: vt mortuos resuscitare, mari imperare & ventis & huiusmodi alia. Ex cæteris verò rebus occasionem tantũ accepit, vt virtutis valorem ostenderet, & diuinum spiritum, qui in eo erat: & hæ fuerunt pauperẽ esse, contemni & crucifigi, quibus in rebus plus quisnã esset ostẽdit, quàm coronis & imperijs ostẽdisset: quod ex hoc Euãgelio probari potest, quãdoquidẽ videmus oẽs mũdi imperatores & potentes principũ tantum præstantissimorũ & fortium ducũ nomẽ obtinuisse: *D.* verò Ioãnes cameli pelle vestitus, herbarũ radices pascens, tyranni potentiæ subiectus; sine vllis miraculis tãtam Hebræis peperit admirationẽ, vt *Deũ* esse posse, & Mesiã in lege promissum existima

7 rint, & hanc ob causam ab eo interrogasse. *Tu quis es.* Quod autẽ hoc voluerint illi verbis suis dicere, patet ex eo quod respõdit dicens: *non sum ego Christus*, esset enim *D.* Ioãnis humilitate indignũ respondere *Deũ* se non esse, nisi hoc ab eo petere voluissent. Quod si tãtam vim habuit gloriosi Baptistæ virtus, quã habuisse credimus Christi R. nostri virtutẽ, quæ erat sine vlla cõparatione, maior? Videtis igitur vt ex opinione, quã D. Ioannes sua virtute consequutus est, infertur, quanti momenti fuerit: vt quo homines in Dei humanati cognitionem deuenirent, humilitatẽ & paupertatẽ quã elegit, eligeret, & in ea mirabilia, quæ operatus est, operaretur. Sed occurrit hoc loco quæstio: Cur Pharisæi qui homines erant mali & perditi, hominẽ tam seuerum & sanctum,

rectum,pauperem & eorum moribus omnino contrarium, qui eos genimina viperarum tanta cũ libertate vocabat: volebant tamen, vt Messiam & prælatum recipere? Respondeo: sæpe accidere, vt in hominibus vitiosis virium aliquod maius sit vitij minoris frænum, plusquàm Dei timor, neque aliud quicquam. Nã cùm vitiorum actus sint inter se sæpè contrarij, qui plus in animo potest vincit & frænat alios. Est aliquis luxuriæ deditus, quẽ neque prædicatorum voces, neque inferni timor ab hoc vitio deterrere potest: quòd si ambitiosus esse incipiat, aut auarus, infamiæ metus, aut amor pecuniæ efficit, vt in opere saltẽ castus sit, si desiderium non omnino euellit. Ita nouorum deorum desiderium effecit, vt aurum omne & gemmas ad idolum cõflandum libenter præberent Hebræi licet auari essent. Tanta erat Pharisæorum superbia, tantum erat publicæ existimationis desiderium: vt plus in ijs potuerit opinionis acquirendæ spes, quam Diui Ioannis seueritatis & integritatis timor. Et ita quia sanctos à populo haberi se existimabant, si talem sibi Messiam eligerẽt legatos ad eum miserunt. Cũ dux Ioab mitteret, qui regi *Dauid* nuntiarent infortunium, quod in vrbis cuiusdam Amonitarum obsidione contigerat: vbi cum vrbis mœnibus propius accederent plurimos milites interfecerant. Cumque regis iram & reprehensionem timeret (eò quòd ex Abimelech Gedeonis filii morte belli pericula metuere non didicisset, quem mulier ex turre lapidis ictu occiderat: cum mœnibus audacius accedere voluisset) monuit nuntium dicens: si videris irasci Regẽ dices: Etiã seruus tuus Vrias Hethæus occubuit. Paruit nũtius, & cum Vriæ mortẽ *Dauid* audiuit, tãtũ in eo potuit innocẽtis viri morte desideriũ suũ expletum esse, vt iram placarit, quam nec verba plurima neq; excusationes placare fortasse potuerant. Vt intelligatis quonammodo maior affectus minorem sæpe frænare soleat.

Luca. 3.

Exod. 32

2. Reg. 11

Iudic. 6.

Et confessus est & nõ negauit: & cõfessus est, quia nõ sum ego Christus. Nõ videtur magna in *D.* Ioãne virtus fuisse, hos indebitæ sibi gloriæ titulos recusasse, quòd si sancti hoc in eo plurimũ laudãt, hoc faciũt propter hominũ consuetudinem, qui plus de opinione & existimatione, quã de rei veritate gloriantur: & boni existimari malũt, quàm esse. Ex quo infertur, quàm infimum vitium sit superbia, quandoquidem in mendacio, & in eo quod verè nõ est fundatur. Hinc etiam infertur nullum verũ esse honorem præter eum,

11 ter eum, qui in Dei seruis est: quorum honor in opinione funda tur quam Deus de illis habet, qui falli nulla ratione potest. Hic tantum honoris nomine dignus est, & ita Dauid postquam de certa cognitione, quam Deus de hominibus habet, loquutus esset, dicens: imperfectum meum viderunt oculi tui. Hinc infert: nimis honorati sunt amici tui Deus, & ita ait Diuus Paulus, ꝙ nullus peccator verum honorem habet, vt declarauit quidam verba illa: omnes peccauerunt, & egent gloria Dei, idest, omnes destituti sunt vera gloria, quæ in iudicio Dei consistit. Quem ad modum in sacra scriptura montes Dei vocantur, qui in gratia Dei sublimes sunt & excelsi: ita gloria Dei vocatur vera gloria. Hæc fratres gloria est, quam omnes optare, & ambire debemus,
12 Hãc vt assequamur, mors ipsa, si opus est, subeũda est: humana enim quæ falsa est & inanis, nobis est inutilis, imò ea carere vtile.

Psal. 128.

Roma. 3.

Cùm respondisset Diuus Ioannes se eum non esse, quem ipsi cogitabant, dixerunt illi. *Quis es, vt responsum demus ijs, qui miserunt nos: ego vox clamantis in deserto, idest*, vox Dei sum, quæ clamat & queritur, Cum Deus creauit mundũ, quia nihil diuinæ eius voluntati repugnabat: nõ ait Sãcta scriptura eũ clamasse, sed loquutũ esse. Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux. Fiat firmamentum, congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt, &c. Et factũ est ita. Et ita notat B. Augustinus super illud, Spiritus Domini ferebatur super aquas: quod per aquas ibi nebulosa illa obscuritas intelligenda est & illud quod Philosophi materiam primam appellãt, quæ est massa ex qua cætera omnia formata sunt, antequam pro
13 prijs formis distinguerentur, & aquas appellat, quia vt artifex nullã in aqua repugnantiam inuenit: sed quamcunque figuram facile recipit: nam si rotundam & globosam eam facere vult in rotundo vase eam ponit, & statim illa sine vlla repugnantia orbicularem figuram recipit. Si triangularem, aut quadrangularem, nullam eodem modo repugnãtiam inuenit: ita Deus cum specificum & indiuiduum esse rebus omnibus daret, nullã in ijs repugnantiam inueniebat. Illud autẽ Spiritus Domini ferebatur super aquas ait D. Augustinus significare ꝙ erat tanquam auis quæ ouis incubat, vitam ijs tribuens. Ita spiritus Dñi infinitæ suæ potentiæ calore rebus omnibus distinctum & specificũ esse dabat: & id omne sine clamore faciebat quia omnia Diuinæ

Genesi. 1.

August.

D. Aug. lib. 1. sup. Gen. c. 18.

eius voluntati obtẽperabant. At postquam peccauit homo neq; que Dei præcepto paruit, ait textus, quòd audiuit Adam vocẽ Domini deambulantis in paradiso. Iam clamabat Deus, & de Adæ inobedientia conquerebatur. Neq; solũ his vocibus cõqueri se de homine significabat, verum etiã hominem propter peccatum procul eo abesse. Nam tunc clamare solemus, cũ quis lõgius distat. Et ita ait Dauid: longe à peccatoribus salus: vera autem salus Deus est. Quòd si petitis quomodo cùm sit Deus infinitæ potẽtiæ, creatura tã vilis eum à se posit eijcere: ita vt Deus longè esse à peccatoribus dicatur? Rẽspõdet Scotus. Quod hoc fit non formaliter, neq; effectiuè sed demeritoriè per peccatum mortale: nulla enim est vis quæ Deũ effectiuè posit eijcere, sed demeritoriè. Quod fit, vt dici solet, non verbis dicã tibi vt abeas, sed operibus. Cùm esset Iacob in domo Laban, & abire ex ea decreuisset, Liæ & Rachel vxoribus suis discesionis causam affert. Video faciẽ patris vestri, ꝙ non sit erga me sicut heri & nudius tertius. Quidnã refert sancte patriarcha Laban amabilẽ tibi & lætã (vt antea solebat) faciẽ non ostẽdere? quia ex facie cor conijcitur, vt Eccles. significat dicens, Cor hominis inmutat faciem eius. Faciẽ auertere, mutatum esse cor significat, ideò discedere volo. O Deus ineffabilis meritò discedere à peccatore potes, qui faciẽ adeò tristem, cor adeò peruersum diuinæ tuæ maiestati ostendit: mũdi creaturis lætam ostẽdit faciẽ, quia eas amat, tuis verò rebus tristẽ, quia eas non amat: ieiunio, sermoni, eleemosynæ, orationi & omnibus virtutis operibus tristem faciem peccator ostendit, quia te, Dñe nõ amat. Hoc significat quod ait Ecclesiastes. Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sinistra illius. Certum est ꝙ vterque quoad naturalem dispositionẽ cor in sinistra habet. Sed hoc ait, quia cor est operum auctor, manus autem dextera est quæ recta operatur, sinistra verò mala & imperfecta, si sinistra scribis, aut suis, aut cædis aliquid, imperfectũ opus efficies. Ideò ait, quod sapiens habet cor in dextra: quia cor habet ad bona opera inclinatũ, stultus verò qui est peccator in sinistra, quia cor habet inclinatum ad malum. Et ideo in rebus quæ ad Dei seruitium pertinent, malam & tristem faciem ostendit. Et ideò discedit ab eo Deus. Et vt intelligas, ò miser peccator, quanta cum causa Deus discedat: vide quid agas cum mortaliter peccas nunc in lege gratiæ. Vt affirmat D. Paulus dicens. Irritam

Genes. 3.

Psalm. 118.

Scotus in. 2. dist. 37.

Genesi. 31.

Eccle. 13.

Eccle. 10.

17 Irritã quis faciens legẽ Moysi sine vlla miseratione duobus vel *Hebr.10.*
tribus testibus moritur: quantò magis putatis, deteriora mereri
supplicia, qui filium Dei conculcauerit & sanguinem testamenti
pollutũ duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contu
meliã fecerit? Exaggerat eo loco sanctus Apostolus peccata, quę
in lege gratiæ fiunt quia post initũ fœdus commissa sunt. Refert
autem tria peccatoris scelera, quæ admirationem pariũt & timo
rem. Primum conculcat Dei filium. Cogita, quæso infœlix homo, quod si peccatũ aliquod cõmissurus es: illud, nihil aliud esse quam sancti alicuius os cõculcare: vtinã hoc cõsiderares ita nam que à peccando deterrereris, quanto magis sciens hoc esse nõ sanctũ aliquẽ, sed ipsummet Christũ Iesum R. tuũ conculcare. Quo modo igitur tantã maiestatẽ tanta iniuria audes afficere? Ait se-
18 cundò ꝙ polluit sanguinẽ testamẽti. Si cũ peccare vis, diceret tibi diabolus: efficiam, vt quod optas prę stare nõ possis, nisi anteà calicẽ in missæ sacrificio cõsecratũ stercore & sordibus imples. Quis nã tam audax & temerarius peccare hac conditione vellet? Tertio ait, ꝙ spiritui sancto cõtumelia fit. Cõsidera hic, ꝙ, si cum peccare vis ipsemet rex te vocaret dicẽs: velle te filium suũ & regni hæredẽ facere, esses tu adeò impudẽs & insanus, vt eũ cõtẽneres neq; audire velles, vt desiderio tuo satisfaceres: quid nam tua hæc mereret impudẽtia? multo enim peius est spiritũ sanctũ hac cõtumelia afficere. Hæc oĩa quæ hic ait D. Paulus, non potestis dicere à me esse excogitata, sed spiritus sancti esse necessariò fatendum est. Ita sentit Deus huiusmodi temeritates, vt de ijs cũ cælo & terra per Isaiam cõqueratur dicẽs. Audite cæli auribus per- *Esai.1.*
19 cipe terra, filios enutriui & exaltaui: ipsi autẽ spreuerũt me. Cũ creaturis queritur sensu carentibus, nó cum rationalibus, significans rem huiusmodi esse, vt cælo ipso & terra quæ sensu carẽt sentiri debeat. Exaggeratur etiam hoc verbis illis Ecclesiastici, altissimus odio habet peccatores. Si vas aliquod haberetis ex auro malo & foetido, liquore plenum, ideò nè vas eijceretis? minime profectò, sed potius lauari illud iuberetis & seruari: ita Deus peccatum odit, vt quamuis anima vas sit preciosissimum (cùm spiritualis) tamen quia peccatum in se continent, eam quoque odit Deus, & vtrùmque deijcit in infernum, & hoc est odio habet peccatores. Non enim satis illi fuit dicere, odio habet peccatum. Et hoc demẽtũ illud est, cuius causa dicebamus Deum ab ani- *Eccles.12.* *Simile.*

ma discedere, & abire longius, ita vt clamare necesse sit.

Ego vox clamantis in deserto. Hæc vox cæteris omnibus vocibus præstat, quia nunquam rauca facta est. Admirabilis vox fuit Diuus Petrus, cùm dixit, tu es Christus, filius Dei viui: sed passionis tempore adueniente ita timoris frigore raucus deuenit, vt verbum Diuinum confiteri ausus non sit. Hæc vero vox mori potius maluit, quam clara vox esse desinere & veritatẽ constantissimè profiteri. Sed quonammodo rauca fieri poterat ea vox, quæ tam suaues gratiarũ & donorũ spiritus sancti nectares (hoc est lamedores) in matris vtero acceperat? Vox clamãtis in deserto gloriosus hic vir vocatur, quia in deserto prędicabat, & eò omnes, vt eum audirẽt conueniebant. Nunc etiã prædicatores appellari possumus voces clamãtes in deserto; quia nihil plus ferè proficimus, quam si in deserto prædicaremus. Nã quamuis in vrbibus prædicemus, & hominibus impleantur ecclesiæ; idem tamen est ac prædicare in deserto. Plures enim veniunt, vt videãt, quomodo prædicetur: quàm vt id, quod prædicatur efficiãt. Videbitis aliquos ociosos, qui ex silice ferro ignem excutiunt, non vt ignem accendant, sed vt videant quomodò euolent scintillæ, & eas salientes contemplentur, percutiunt silicem, & vix scintilla exiluit, cùm clamant, en vt hæc scintilla volauit: percutiunt iterum, & aiunt: plus ista volauit. Sed quamuis plures iterẽt ictus nunquam tamen ignem accendent: quia escam non admouent silici, nam si admouerent, ignem statim conciperet. Auditorum intellectus est tanquam silex prædicatores verò sunt tanquam ferrum (hoc est *eslauon*,) vos igitur auditores huc conuenitis, vt prædicatores, vos suis vocibus & aures & animos feriant, non vt charitatis ignis accendatur, sed vt videatis quænam scintillæ plus euolent: quisnam in verbis ornatior sit, quis in rebus plus eruditus, quis in gestu venustior, quis in pronuntiatione clarior & decentior: & ita dicitis, plus volat hic quam ille, melior est hic prædicator quam ille: & nunquam diuini amoris ignem accenditis, quia non applicatis escam (quæ est voluntas) vt ignem concipiat. Nam si vt intellectus, quod prædicator docet, apprehendit, statim voluntas tanquam esca amplecteretur, & amaret, vt exequeretur, magnus in animis vestris ignis excitaretur. Neque ita frigidi hinc disceederetis, vt disceditis: quia eum tantum finem habuistis, vt videretis quonammodo prædicator

Matth. 16.

simile.

23 dicator diceret & repræsentaret: ac si prædicatores histriones essent, & comœdiarum repræsentatores. O scelus horribile ò iniuriam, quæ Dei verbo fit vt ait propheta Ezechiel, & tu fili hominis, filij populi tui veniunt & audiunt sermones tuos, & non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, & auaritiam suam sequitur cor eorum: & est eis quasi carmē musicum, quod suaui dulcique sono canitur. Accidit sæpe vt dum in lectulo nocturno iaces, canant alij in via: surgis & è fenestra musicam magna cum delectatione audis, qua absoluta ad lectulū statim redis & somnum. Idem omnino contigit pluribus, qui huc conueniunt, vt Dei verbum audiant, & libenter quidē audiunt, sed sermone absoluto ad lectulum, idest, ad peccatum in quo iacebant, reuertuntur: ante sermones carnales sunt, post sermonē carnales: an-
24 teà auari, & posteà auari, anteà iracundi, posteà iracundi: & vtinam nō discedatis interdū, prædicatores irridentes, vt Israelitæ suos irridebant prophetas, qui eorum temporum prædicatores erant. Hoc deplorabat sanctus Esaias dicens: Et erit eis verbum Domini, manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. Solebant prophetæ Dei præcepta sic prædicare, iubet Deus, ne adoretis idola, ne furemini, nè occidatis, &c. Recordamini aliam esse vitam, mortem instare & rerum omnium rationem reddituros vos esse exactissimam. Hæc audientes non modo non se corrigebant, sed discedebant è templo secum ipsi repetētes id quod prophe-
25 tæ dixerant, eos irridendi gratia sibi inuicem dicentes: vides ne quā importuni sint nostri isti prædicatores dum dicunt: Deus hoc iubet, Deus illud iubet, manda remanda, expecta. Nam altera est vita vbi etiā est bonorū præmiū vel malorū pęna: expecta reexpecta, modicum ibi, modicū ibi (hoc est, cito hæc vita finietur & illa succedet.) Quid nostra refert? percussimus fœdus cum morte, & cū inferno fecimus pactū, neq; mortē neq; iudiciū, neq; infernū timemus cū his omnibus fœdus iniuimus. Mandet Deus, & remādet, nos enim viuemus, vt libet. Propter hoc audite verbū Dñi viri illusores. Ego ponā in pōdere iudiciū, & iustitiā in mensura: & delebitur fœdus vestrū cū morte, & pactū vestrū cū inferno non stabit, flagellū inundans cū transierit, eritis enim in conculcationē. O *vala me la beatissima Trinidad*. Vt idem prorsus nostris quoque temporibus accidit. Clamamus hinc quotidie

Ezech. 33.

simile.

Isai. 28.

quotidiè abstinete à periurio, à ludo, à murmuratione, recordamini Dei præcepta hæc esse, recordamini aduentare mortem, quam seuerissimum Dei iudicium consequitur. Quid nam his rebus respondetis viri illustores? profectò postquam hæc audiuistis: ita securè & absque vllo timore viuitis, vt cum morte & inferno pacti esse videamini. Quid igitur expectatis fratres tanta conscientiæ libertate? discite obsecro, discite timere, & aliquam ex cælesti doctrina vtilitatem percipite. Disponite animos vestros, & præparate, vt illa in ijs operari possit. D. Paulus ait: quã speciosi pedes Euãgelizãtium, id est, O quam bona desideria prędicatores Euangelici habent, vt sudant & laborant pro animarũ remedio, sed non omnes obediunt Euangelio, quia non se disponunt. Ad imaginem depingendam non sufficit pennicillos bonos esse, colores bonos & pictorem egregium, nisi tabula antea optimè complanata est, æquata & leuigata: ita non satis est prædicatorem bona habere desideria, sanctam & integram doctrinã si corda leuigata non sunt, sed dura, aspera & rudia, ita vt verbũ Dei imprimi in illis non possit.

Roman.10

simile.

Si tu non es Christus, quare baptiZas? Respondit Ioannes dicens: Ego baptiZo in aqua, medius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Ille animam lauat, ego præparo, vt sit ad sanctum baptismum recipiendum disposita. Vt quis suere discat, & manum leuem faciat & velocem, priùs acum ei dant sine filo, vt ea pannum qua maxima potest velocitate multoties perforet, vt paulatim manus habituetur: at qui eum à longè spectant suere existimant, cùm tamen nihil efficiat, quia deficit filum quo panni extremitates coniungi debent: huiusmodi erat Diui Ioannes baptismus, qui nihil aliud erat quàm veri Iesu Christi baptismi exercitatio, qui perfectè animas à peccatorum sordibus purgare debebat, & eas gratia & charitate tanquam filo cum Deo coniungere. Diui Ioannis baptismus non coniungebat eas cum Deo, quamuis exteriùs baptizare videbatur: vt ipsemet Saluator. Itaque ait Diuus Ioannes cum eo, qui post me venturus est comparari nulla ratione possum (qui in medio vestrum est) ille sol est, ego verò Lucifer qui solis luce aduenięte euanescit: ille iudex est, viuos & mortuos iudicaturus est: ego verò præco sum, qui ei vt vos moneam præcurro: ille est sanctissimum Sacramentum, animarum pastus & refectio, ego verò sum tanquam campanula quæ præ-

Simile.

cedit,

29 cedit, vt omnes se prosternant & eum venerentur. Ille est horologium qui mortalium vitas ordinat & mensurat: ego verò manus sum, qui eum indicaui dicens: ecce Agnus Dei. Ille vinum est, qui corda amore inebriat, ego vero ramus sum & signũ qui cæteros moneo, vt ad eum accurrant. *Ioan.1.*

Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Cum Diuus Ioannes hoc dixit, nondum Christus se reuelauerat mundo miraculorum operatione, & ideò mirum non est, si eum quamuis in medio eorum staret, nondum tamen cognoscebant. Nũc vero cùm iam se manifestarit, & in medio nostrum stet in sanctissimo scilicet altaris Sacramento, vbi eum meritò venerari debemus: ita tamen viuere ac si eum nesciremus, hoc maxime accusandũ est. Et prætereà cùm Deus vt Deus est, in medio nostrum stet, inte-
30 rius quàm quisque nostrum in se ipso stet, & tamen vt audeamus in eius oculis ea facere, quæ coram hominibus infimæ conditionis facere puderet: hæc magna omnino impudentia est. Quænam mulier adeò impudens inuenietur vt in mariti sui cõspectu committere audeat adulterium? quisnam latro adeò scelestus, vt coram iudice furari audeat? Quomodo igitur, ò infœlix homo coram altissima hac maiestate peccare audes? Considerate hæc obsecro, fratres, & cogitate Deum in medio vestrum stare: hac enim consideratione proficiebat in virtute Dauid qui ait, seruaui mandata tua & testimonia tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo. Mandata & testimonia sunt Dei præcepta & consilia, quæ Dei voluntatem testantur. Habens te (ait Dauid) Deus meus præsentem, quomodo rem, quæ volũtati tuæ repug- *Psal.118.*
31 net cogitare, nedum præstare audeam? quia meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. O beatos illos, qui hoc verè de se ipsis dicere possunt. Ita enim sese disponunt ad gratiam, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

DOMI-

DOMINICA. IIII. in Aduentu Dominì

CONCIO PRIMA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris procurante Pontio Pilato Iudæam. &c. Lucæ.3.

NArrat hoc loco Diuus Lucas, ꝙ cũ gloriosus Bapista prædicare cœpit humani generis redemptionẽ, aduenisseq́ue Verbum diuinum, & hominem factum inter homines conuersari tũc Iudæorum regnum in quatuor principat⁹ seu gubernationes diuisum erat, quibus homines Gentiles Imperij Romani nomine præerant. Voluit aũt spiritus sanctus horũ gẽtiliũ mẽtionẽ fieri, vt impletas iam esse prophetias appareret quæ hoc tẽpus prædixerãt, in quo Dei filius humanã carnẽ erat assumpturus, inter quas est illa celebris

Genes.49. Patriarchę Iacob, qui morti proximus dixit: non auferetur sceptrũ de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Vbi verba illa, qui mittẽdus est, Hebræũ verbũ interpretantur, schilo. Quã dictionẽ in nullo sacræ scripturæ loco pręterquam hic reperiri aiũt, & eius diuersas afferunt interpretationes. Nostra translatio habet, qui mittẽdus est, septuaginta interpretes (cui reposita sunt) trãslatio Chaldaica (Messias) propriè autẽ schilo significat, eũ qui in omnibus fœliciter agit & prosperatur, & omnia quæ incipit ad fœlicẽ exitũ perducit. Et ita quicquid de hoc verbo dicitur, solũ Christo Redemptori nostro, cõuenire potest, non alij. Ille enim est qui mittẽdus erat, ille est cui reposita erãt facienda ea, quæ nemo pręter eũ facere poterat: vt est humanũ genus redimere, & cũ æterno patre recõciliare, cœlũ reserare, inferno spolia detrahere, diabolũ vincendo & mortem, ille est Mesiah, idest vnctus, quem pater vnxit

Psal.44. oleo lætitiæ præ consortibus suis: ille est qui prospere omnia fecit & ad debitum perfectumq́ue finẽ perduxit, vt pater ei iusserat dicens: intende prosperè, procede & regna, vt est in eodem psalmo:

4 psalmo:& quamuis Dæmonis astutiæ eum impedire voluerint, nunquam tamen potuerunt. In eadem Iacob prophetia, vbi nos legimus, & ipse erit expectatio gentium, in Hebræo est, & ipsi aggregabuntur gentes. Vt patuit experientia cum tanta hominum gentilium multitudo eius se obedientiæ subiecerit: non vi & armis coacta, sed sola Apostolorum prædicatione persuasa.

Mentionem præterea facit Sanctus Euangelista malorum pontificum Annæ & Caiphæ: vt corruptos illorum temporum mores significaret: non sæcularis tantum ordinis, verum etiam ecclesiastici, & ita ait Diuus Paulus. Lex autem intrauit, vt abũdaret delictum, vbi autem abundauit delictum superabundauit & gratia, vt sicut regnauit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum Do- *Roman. 5.*
5 minum nostrum. Quod non intelligendum est, legem fuisse datam, vt plura essent delicta. Mali enim propria malitia ei parere noluerunt: quare lex illis in maius malum redundauit, & ideò ait, lex intrauit, vt abundaret delictum. Vbi particula illa, vt, non denotat causam, sed consecutionem effectus. Quasi dicat, eò quòd Deus legem illis dederit, propria eorum malitia consequutum est, vt plus peccauerint, quia plus optare homines solent id quod prohibetur. Plurimum autem notanda est temporis opportunitas, cùm Deus maximum omnium beneficium largiri voluit, cùm nimirum abundauit delictum, cum in culmine malitia erat, cùm mundus minus hoc merebatur. O bonitas Dei ineffabilis. O charitas incomprehensibilis, dic obsecro, Domine quanã & in re homines de te bene meriti sunt, vt in eos
6 tam liberalis esse volueris? ad hoc eo loco Diuus Paulus respondet. Vbi abundauit delictum superabundauit & gratia. Hoc nos cogitare vult Deus, & in animo semper habere, vt diuinus in nobis amor excitetur. Quapropter per Isaiam ait. Non me inuocasti Iacob, neque laborasti in me Israel, veruntamen seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatib⁹ tuis. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, reduc me in memoriam, & iudicemur simul: narra siquid habes, vt iustificeris: pater tuus primus peccauit, & interpretes tui præuaricati sunt in me. Quasi dicat. Non ob tua neque maiorum tuorum merita hoc in te beneficium confero, quia omnes peccatores estis. Discite fratres ab hoc pijssimo *Isai. 43*

Domino

Isai.49. Domino benefacere ijs, qui vobis malefaciunt. Hoc vnum est inter alia quæ vt doceret, venit in mundum. Et ideo per Isaiam ait illi pater æternus. Dedi te in fædus populi, vt suscitares terrã & posideres hæreditates disipatas, vt diceres ijs qui vincti sunt exite, & ijs, qui in tenebris, reuelamini. Primum quod illi dicit est, dedi te in fœdus populi. Non solum nobis eum dedit, vt nos infinitæ suæ maiestati reconciliaret, verum etiam vt nos inuicem reconciliaret, & amorem in cordibus nostris accenderet. Ideò addit, vt suscitares terram. Terra mortua esse dicitur cũ iacet inculta, & nullum producit fructum, qui vtilis sit: ita terreni homines terra sunt mortua, quia verũ fructum (qui est amor) non gignunt: & eandem ob causam eos vocat hæreditates dissipatas quia in vetustis & dirutis ædificijs lapides dissipantur, & cæmenta omnia. Quod significat, quam diuisa sint hominũ corda & nullo amore & charitate coniuncta: vt nos iterum coniungeret, venit Dei filius. Et admirabilis profecto fuit amorem docendi modus, homines ipsum amare, & tunc tot eis bona largiri cùm illi tot in eum mala faciebant. Quamobrem fratres nõ ideo proximos vestros odio prosequamini, quia vos iniurijs afficiãt: quandoquidem hoc redemptoris nostri exemplum propositum habetis ob oculos. Antequam hunc amorem Deus doceret iusserat Hebræis, non abominaberis Idumæum, quia frater tuus

Deut.23. est. Erant Idumæi filij Esau, Hebræorum hostes acerrimi, & tamen ait: non abominaberis Idumæum. Et affert rationem, quia frater tuus est. Ex quo loco optimè infertur, quam ob causam inimicos etiam amare debeamus, quia nimirum frater tuus est. Ne spectes malum quod tibi facit, neque damnum quod infert sed fratrem tuum esse cogita, vnam esse carnem, vnum sanguinem, omnes ad imaginem Dei factos. Quod si hoc olim Deus iubebat, quid nos hodie facere æquum erit? & si res tibi difficilis

Psal.102. & laboriosa videtur scias eum qui hoc iubet non ignorare, quod potes. Ipse cognouit figmentum tuum, recordatus est quoniam puluis sumus. Poterat ne infirmitas nostra plus diminui, quam puluerem nos appellando, qui minimo quoq; flatu spargitur? Cũ igitur imbecilles nos & infirmos esse nõ ignoret, & tamẽ rẽ adeo difficilẽ iubeat: vt est bonũ pro malo reddere, ille opem feret: & vires vt præstare hoc posimus, suppeditabit. Cum iussit

Genesi.6. Deus Noe, vt cuiuscunq; generis animalia arca includeret: dicere san-

pore sanctus vir potuisset quonammodo, tam diuersa animalia, per orbem dispersa colligere potero? quomodo leones, tigres, vrsos, lupos domare & mansuefacere? Præuenit huic difficultati Deus dicens, bina ex omnibus ingredientur tecum, idest sine vllo labore ipsamet sponte sua arcam ingredientur. Ego qui hoc iubeo, modum etiam quo fieri facile posit dabo. Idem in hoc præcepto accidit & in cæteris omnibus, quæ magnam hominibus difficultatem habere videntur. Ipse enim Deus, qui vires nostras optimè scit, suo nobis fauet auxilio, vt facilè fieri posit.

Hoc tempore ait sanctum Euangelium. *Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto.* Plurima hic notanda occurrunt. Primum quòd cùm esset Diuus Ioannes in matris
11 vtero sanctificatus & in gratia confirmatus, vt mortaliter peccare non posset: hominum tamen familiaritatem fugit, & cum bestijs in deserto vitam degere maluit. Præstat enim inter animalia bruta, quam inter homines viuere: ita mali iam sunt adeò perditi & bestijs ipsis deteriores. Leo leonem non occidit, homo verò non hominem tantum, sed & fratrem, cùm etiam parentem ipsum occidit à quo vitam accepit. Bestiæ cùm filios necessaria habere vident quiescunt: homo verò quamuis filijs careat, nec die, nec nocte quiescit, vt dicitur, vnus est & secundum nō habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, neque satiantur oculi eius diuitijs: nec recogitat dicens, cui laboro, & fraudo animam meam bonis? in hoc quoque vanitas est & afflictio pessima. Bestiæ de crastino die solicitæ non sunt: ho- *Eccles.4.*
12 mo verò quamuis ad viginti ætatum annos (si tot viuere posset) opes suæ sufficient, nunquam tamen contentus viuit, sed nouas semper artes excogitat, vt plus possideat, acsi perpetuò victurus esset. O hominum peruersitas, beatus ille, qui à vobis secedens in remotas & desertas syluarum solitudines fugit: quia nihil est quod hominem ita peruertat vt homo. Cùm daret Deus terram Chanaan Hebræis, primum quod eis præcepit, vt omnes eius habitatores destruerent, significans nihil maiori esse hominibus detrimento, quàm homines malos. Ideò Sanctus Moyses cùm dixisset Hebræis, quòd nisi diuinæ legi parcerent, Deus eos erat ex terra illa eiecturus in peccatorum suorum pœnam, inuocat statim cælum & terram dicens, testes *Num.16. & 33* *Deut.4.*

inuoco hodiè cælum & terram cito perituros vos esse de terra, quam possessuri estis: non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus atque disperget in omnes gentes: ibique seruietis dijs, qui hominum manu fabricati sunt ligno & lapide. Videtis vt prædicit, quòd permixti semel cum idololatris breui idololatræ fieri debebant, & gentium Deos adorare, vt intelligatis quàm periculosa sit malorum familiaritas, quorũ exemplum plurimum ad malum incitare solet. Et ideò ait, ibi seruietis dijs. Quasi dicat cum gentilibus gentiles statim eritis. Quod confirmari etiam potest ex eo quod dixit Dauid loquens cum Saul. *1.Reg.26.* Maledicti sunt in conspectu Domini, qui eiecerunt me hodiè vt non habitem in hæreditate Domini, dicentes: vade, serui dijs alienis. O admirabilis exaggeratio: ait enim quòd qui causa erãt vt à Dei populo exularet & inter gentiles viueret, idem erat ac si illi dicerent: ito & idola adora, significans rem esse difficillimã si inter idololatras verseris non idololatrari. Quod si gloriosus Baptista, cum mortaliter peccare non posset hominum tamen familiaritatem tantopere fugit; cur vos fratres imbecillitatis vestræ conscij, eos quamuis mali sint nõ fugitis? imò causa cur eos ametis & ijs familiariter vtamini potissima est, quia mali sunt, nam bonorum aspectum & familiaritatem fugitis, vt dæmones crucem. Secundum quod hic notandum occurrit est: fugisse sanctum hunc virum hominum frequentiam & vrbium strepitum vt se diuinæ contemplationi dederet. Sanctus Esaias ait, vocabe- *Esai.58.* ris Sabbathum delicatum, & sanctum Domini gloriosum. Qua in re significauit animę quietem & otium esse diuinarum rerum contemplationem, quæ res est valdè delicata, & si tantillum distrahimur, facilè amittitur. Hanc ob causam Dei serui, humanas conuersationes quam maximè possunt fugere solent: quod *Psal.45.* Deus ipse docet dum ait: vacate & videte quoniam ego sum Deus, significans, quòd vt eius bonitatem & potentiam consideremus, & ita eius amore incendamur, necessarium est vacare à rebus omnibus humanis. Et ita in Ecclesiastico dicitur: *Eccles.38* Sapientiam scribe in tempore vacuitatis. Sapientia est suauis, & amabilis Dei delectatio, quæ in anima tempore vacuitatis im- *Psalm.101.* primitur. Quarè pro eo quòd nos legimus: respexit in oratio- *4.Reg.19* nem humilium, Beatus Hieronymus ex Hebræo vertit: respexit in orationem vacui, idest, egeni & omni humana ope &

con-

36 conuersatione destituti. Et alibi dicitur, quodcũque reliquũ fue
rit de domo Iuda, idest saluatum, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum, hoc est quo magis se quis recondet, & si fieri posset sub terra, eò magis in amore & meritis crescet. Tanti æstimat Deus animæ quietem, quòd cùm dies omnes creauerit, septimo tantum benedixit: Benedixit diei septimo, & sanctificauit illum. Causa statim affertur, quia in ipso cessauerat ab omni opere suo, quod creauit Deus, non benedixit primo sed septimo, idest Sabbatho, vt doceret nos Dei benedictionem, & diuinæ contemplationis quietem coniungi solere, quia res est Deo adeò grata. Sponsus adiurat filias Hierusalem, ne dormientem sponsam cælesti quiete & somno excitent, dicens, adiuro vos filiæ Hierusalem per capreas ceruosque camporum, ne suscitetis,
37 neq; euigilare faciatis dilectã, quo ad vsq; ipsa velit. In quo significatur, quãtum sit malum Dei seruos in sua quiete perturbare. Quapropter obsecro vos fratres diuini huius sponsi nomine nè cùm iuxta religiosorum monasteria inceditis, obscœnis verbis & importunis clamoribus iustorum animas, quæ Dei sponsæ sunt, in diuina cælestis sponsi cõuersatione occupatas perturbetis: Cauete enim nè vos Deus ob tam graue facinus seuerissimè puniat. Ex hac spirituali doctrina inferre potestis Dei spiritum & amorem valdè remissum in hominibus esse, qui magno cum animi affectu in humanarum rerum strepitu viuunt. Quanam quiete viuere eorum animus potest, qui tanquam fornax est, vbi innumera fere desideria fabricantur, & incus in qua tot curas assiduè tundunt? ò infœlix homo, qui manè surgis pro
38 prijs desiderijs excitatus & curis, & primum, quod facis est cogitare, quonammodo telas ordiri, & retia texere possis quibus proximos tuos fallas: ita vt à peccato incipias ducere omnes dies. O cæcitas, ò miseria, vt velit homo ob res tam vanas, res tãti momenti (vt sunt cælestes) amittere. Si fugimus fratres à procelloso mari ad portum, si à naui fracta rimarum plena, & naufragio proxima, si ab ædificio ruinam minanti, cur non etiam mundum fugimus, in quo tot capiti nostro pericula imminentia videmus? Ex hoc quia in hoc strepitu cælestium rerum obliti tanta cum perturbatione versamur fit, vt Dei amor amittatur & charitas, quæ quiete acquiritur & conseruatur. Hebræi ignem in altari ad sacrificia perpetuò seruare soliti erant,

Genes. 1.

Cant. 3.

Leu. 6.

at postea quàm Babyloniorum captiui facti sunt, illum altaris ignem sacerdotes in ima quadam spelunca occultarunt: transactis iam captiuitatis annis reuersi ad Hierusalem, ignem in spe-
2. Mach. 1. lunca positum quæsierunt (vt narratur in Machabæorum libris, & non inuenerunt ignem, sed eius loco aquam crassam quasi lutum, qua cum sacrificiū aspersissent, solis percussa radijs in ignē mutata est, & ita consummatum est sacrificium. Qua in re plurimum notādum est, quod dum Hebræi in Hierusalem fuerunt, ignē in altari habebant: cùm in Babyloniam profecti sunt ignis mutatus est in aquam, & lutum factus est. Cum ad Hierusalem sunt reuersi aqua rursus in ignē mutata est. Qua in re significauit Deus, quòd cum homines quietè & pacifice viuunt ab humano strepitu remoti, diuini amoris ignem in suorum cordium altari cōseruant, quo desideria affectus & opera diuinæ maiestati sacrificāt: at verò si ab hac quiete egresi in Babyloniā proficiscuntur, ignis ille mutatur in lutum, in carnales & sordidos amores, donec ad spiritus quietem, & pacem reuertantur. Tertiūm quod in glorioso hoc viro animaduerti debet, est, tantorum annorum in eo deserto, & in ea vitæ austeritate perseuerantia. Nunc verò si forte aliquandò virtutis sumus iter ingresi, vix biduum vel triduum progredimur, cùm statim labore defatigati minima quaque de causa ad peccati viam reuertimur. Magnopere prudens quædam
2. Reg. 24. mulier regem Dauid sibi laudare visa est cùm dixit. Sic est Dominus meus rex sicut angelus Domini, qui neque benedictione neq; maledictione mutatur. Angelo eum comparauit, qui ab eo quod semel apprehendit non mutatur. Fœlix ille qui ita virtutē amplectitur, vt neq; benedictione neq; maledictione, id est neq; prosperis neq; aduersis rebus eā dimittat. Est hæc perseuerantiæ
Luc. 22 virtus tantæ præstantiæ, vt cùm dixisset Dominus discipulis suis: vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: addidit statim, & ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. O præmium ineffabile quod ijs pollicetur Deus, neq; ait, quia patrem, aut matrem, aut bona vestra reliquistis: sed quia permansistis mecum: quia perseuerarunt, ideò illis cœleste pollicetur regnum. Et quamuis infirmi & instabiles simus, vt arboris folium, quod vento & sine vento mouetur, & exis-

22 exiguo calore arescit, & decidit (quam ob causam dixit Esaias. Cecidimus quasi folium vniuersi) nihilominus tamen si Deo innitimur, perseuerare poterimus, quia de eo qui hoc facit dicitur. Firmabitur in illo, idest Deo & non flectetur. Et ita diuino hoc auxilio firmatur iustus vt idem Ecclesiasticus paulo vlteriùs dicat iustus sicut sol permanet, qui nunquam lucem suam amittit de peccatore autem ait statim, stultus sicut luna mutatur. De chamæleonte narratur & experiētia probatum est, colorem mutare pro diuersitate rerum, quæ illi obijciuntur: albedini tātum similis non fit, ita vt si rem nigram apponis, niger, si viridem, viridis videatur, quod si candidam, candidus non fiat. O quàm verè hoc de te peccator dici potest, ad quamcunque rem mutaris,
23 cuicumque rei similis fis, præterquam virtutis candori. Apponantur ludi, voluptates, lucra, vltiones, harum omnium rerum colorem accipies, at si castitatem, misericordiam, humilitatem pietatem in tuo proximo videas, color iste virtutis & candor nihil in te operatur, huic soli assimilari nos vis. Audi infœlix quod Diuus Paulus ait secundum duritiem, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuiq; secundum opera eius, ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam & honorē, & incorruptionem quærentibus vitam æternam: ijs autem, qui sunt ex cōtentione, & qui non acquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operātis malum. O pœnam seuerissimam, quam tibi sanctus Apostolus Dei nomine comminatur, eò quòd tam facilis
24 sis & promptus ad malum: tam durus & difficilis ad bonum, vos autem iusti lætamini, audientes hæc, quæ Deus pollicetur præmia, ijs qui secundum patientiam boni operis vitam æternam quærunt. Vbi boni operis patientia significat perseuerantiam vsq; ad mortem. Sic exponit Origenes hunc locum. Et ait, secundum patientiam, quia ad perseuerantiam maximè necessaria patientia est. Magna enim in virtute repugnantia est, si iniurias ignoscere vis, quanta sit repugnantia vides, si mundum deserere & religiosam vitam eligere, quot etiam hic impedimenta occurrunt? si castus esse vis, si humilis, in vnaquaq; tandem virtute multa inuenies, quæ patiētia superāda sunt. Ait præterea ijs, qui quærunt vitam æternam. Quia plurimi sunt, qui in bonis operi

Esai.64.
Eccles.15.
Eccles.27.
Simile.
Roma.2.
Origen.

Psal.118. bus exercentur, sed non propter vitam æternam. Ideò orat David, auerte oculos meos ne videant vanitatem, scilicet, nè oculus intentionis tendat in vanitatem & appetitum humanæ laudis: sed quicquid facit, Deum tanquam finem spectet. De malis qui in malitia obstinati sunt, ait Apostolus. Qui credunt iniquitati. Credere iniquitati est, credere nullum sibi ex iniquitate malum euenire posse, quod quamuis ore fateri non audeant, in suis tamē cordibus persuasi sunt, quamuis male viuant, condemnandos tamen non esse. Quia ipsamet iniquitas eos cæcat, & persuadet pœnitentiæ tempus non defuturum. Horum pœnā (ait) futuram esse iram, & indignationem, quia indignabuntur in inferno Deum appellantes iniustum, & perpetua quadam rabie & furore concitati horrendis blasphemijs Deo maledicent, vt dicitur. Apoc.16 AEstuauerunt homines æstu magno, & blasphemauerunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas. Tribulatio autem est pœna, qua eos dæmones afficient: angustia quam Dei visione priuati recipient, quæ pœna est omnium maxima. O Deus bonitatis immensæ. Hæc dicimus, hæc audimus, acsi ad nos non pertinerent. Quæro à vobis fratres, quid vos in hoc tanto discrimine cōsolatur? quæ spes animum vestrum erigit? quid nunc animo voluitis? quid cogitatis? quid nam solatij capitis? quid (quæso) agit ratio? quid sensus? quid mens atque consilium? si hoc ita est, si hoc veritas dicit, si fides & credit & confitetur, quomodò qui ita puniendi sunt tam facilè, tamque leuibus de causis committere audent, quod sempiterno acerbissimoque supplicio vindicandum est? Quamobrem adiuro vos sanctissimæ Trinitatis nomine, vt statim pœnitentiam facere incipiatis: & vt in illa perseueretis Diui Pauli præceptum seruate, qui Ephesijs ait: Eratis aliquandò tenebræ, nunc autem Ephes.5. lux in Domino: vt filij lucis ambulate. Vt filij lucis Hebraice significat, vt homines virtuti maxime subiecti & dediti. Fructus enim lucis (idest cordis per pœnitentiam & fidem illuminati) est in omni bonitate, iustitia & veritate, probantes quid sit beneplacitum Deo: Probantes, idest, experimento cognoscentes. Ex quo patet necessè esse vt qui mali fuerunt, in plurimis virtutibus exerceantur, vt prauos habitus tollant, & nè ad vitia redeant. Magna profectò miseria est videre, vt nunc satis sit hominibus dicere: iam peccata mea confessus sum, nihil ne

facien-

28 faciendum superest cùm in tot peccatorum sordibus tandiu vi-
xeris? nullam adhibent diligentiam, vt in virtute perseuerent,
quæ maxima Dei iniuria est. Vt Tertullianus affirmat, ait enim *Tertulli. lib.*
huiusmodi homines inter Deum & Diabolum comparationem *de pœnit.*
facere voluisse, videntur & vtriq; seruire: diabolo quidem cùm
in peccato erant, Deo autem cum se conuertunt. Statuisse tandẽ
melius esse diabolo seruire quam Deo, quandoquidem tam cito
ad priorem viuendi rationem reuertũtur: quod sine timore nec
dici, nec audiri potest.

Et venit in omnem regionem Iordanis. Non ignorabat D. Ioannes
quid sibi euenturum esset si egrederetur. Multa in mundo se vi-
surum esse sciebat prophana, & diuinæ legi repugnantia, quę re
29 prehendere sine vitæ periculo non poterat: nihilominus tamen
diuinæ voluntati obtemperat, & omnibus se periculis libenter
eius amore exponit. Fallimur si volumus Deo seruire in ijs tan-
tum rebus, quæ voluntati nostræ consentaneę sunt: sinite vos fra
tres à diuino spiritu, non à proprio affectu trahi. Verisimile est
Diuum Ioannem si propriam volũtatem spectasset, maluisse in
ea solitudine viuere, Deum contemplari, angelorum conuersa-
tione vti, dulcem illam & quietam vitam viuere quàm tot an-
nos vixerat, verùm in eo instanti cùm factum est verbum Do-
mini super eũ, sciens Dei voluntatem esse, vt inde discederet, eã
propriæ delectationi anteposuit. Ex quo infertur virtutem esse,
orationem interdum & cõtemplationẽ relinquere, vt misericor
diæ opera cum proximis exerceamus. Hoc significatur in Canti
30 cis, vbi loquens sponsus cum sponsa ait. Quæ habitas in hortis
amici auscultant te, fac me audire vocem tuam: vt idem sponsus *Cant. 8.*
dixit: quod fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi feci-
stis. Ita ait in persona vniuscuiusq; eorum. O anima, quæ habi- *Matth. 25.*
tas & deambulas per diuinæ cõtemplationis hortos, veni ad hęc
hospitalia, & me tua voce, tuis verbis, tuis operibus cõsolare: spe
cta hos amicos tuos pauperes & infirmos, qui te videre, & auscul
tare desiderant. Et ita ait Ezechiel de quatuor illis animalibus, ꝙ *Ezechie. 1*
volabant, & manus hominis sub pẽnis eorũ in quatuor partibꝰ.
Quo significatur velle Deum, vt cõtẽplationis alas habeas & si-
mul bonorum operum manus ad proximorũ necessitates suble
uandas. Et plurimum notandũ est, ꝙ omnia illa animalia manꝰ
hominis habebãt. Nonnulli sunt, qui Aquilæ alas habent, leonis

autem manus: orant, missam audiunt, libros legunt deuotos, sed post orationem aut lectionem murmurare eos videbitis, negotiari, proximos fallere. Quid prosunt diuinæ contemplationis alæ nisi manus habes hominis, quæ opera rationalia & charitatiua significant? quod si sublime hoc contemplationis exercitium interdum relinquendum est, vt corporalia misericordiæ opera exerceantur, multò magis, vt exerceãtur spiritualia, quia maius est misericordiæ opus animam diuinæ doctrinæ preceptis illustrare: quàm corpori victum, aut vestitum præbere. Sed quia carnales sumus, omnem adhibemus diligentiam in corporum necessitatibus, de anima vero nulla fere cura est. Fraternitates sunt confradiæ quæ carcere inclusos & vinctos visunt, eos alunt, eorum libertatem studiosissimè curant. Bona quidem hæc opera sunt & sancta. Verùm nulla nè erit fraternitas, quæ animarum curã gerat, vt eas è carcere peccati & diaboli laqueis liberet? vt
2.Tim.2. Diuus Paulus ait: vt resipiscãt à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Nulla ne adhibebitur diligentia, nè vicinus tuus cum concubina tot annis viuat, nè alius animam suam vsuris captiuam habeat: alius vltione & ira, nullus erit, qui eas misera hac seruitute liberet? Hospitalia etiam sunt, vt corpora curentur: & si quis in morbum incidit, aut vulneratur, ibi diligentissimè curatur. Quod quamuis bonum sit, quantò melius esset, si quæ essent hospitalia ad animorum morbos & vulnera curanda? mulieres sunt, quæ dissolutè vixerunt, & errorem suũ cognoscentes honestam & castam vitam libenter susciperent: & cum locum, quo confugere possint, non inueniant in suis peccatis viuunt. Nonne videtur magnũ esse hoc malum? id omne nascitur eo quòd pluris faciamus corporis, quàm animæ vulnera.

Vt igitur hæc spiritualia misericordiæ opera faceret. D. Ioannes deserti quietem deseruit, *Et venit prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum*. Et vt homines ad pœnitentiã incitaret aiebat: quòd Saluatoris aduentu, iter cæli facilius fieri debebat. Hoc enim ea verba significant, *Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas*. Quasi diceret, difficultates omnes, quæ in itinere occurrere possunt, eo adueniente tollentur. Iter difficile esse solet, si montes habeat & valles, si asperum sit, si indirectum: quæ omnia erant in lege veteri: vt *D.* Petrus significauit, cùm dixit, Quid

34 Quid tentatis imponere super ceruices discipulorum iugum, *Act.15.*
quod neque nos neque patres nostri portare potuimus? Aequa
uit omnia Christus redemptor noster, qui iugum nobis dedit
suaue, & onus leue. Ex quo patet, maius argumentum & fortius *Matth. 11.*
ad credendum cæli iter æquum esse & suaue ijs, qui illud exper-
ti non sunt (cæteri enim qui illud experti sunt, iam experientia
hoc didicerunt) hoc esse, Dei filium in hunc mundum venisse:
vt hoc iter æquum redderet & suaue: in quo tãto pere laborauit,
vt propter hanc causam vitam & sanguinẽ effuderit. Dicemus
nè igitur non fecisse, quod voluit, cùm verus sit Deus, cuius per
fecta sunt opera? Quidnam de eius infinita potentia & sapientia
ignominiosius dici posset? Quòd si tibi cæli iter asperum, vide-
tur: ieiunare, orare, eleemosynam dare & cætera huiusmodi, ca-
35 uere debes ne hoc sit, quia anima tua diuino amore flagrans non
est, qui res difficiles, faciles & suaues reddit. Audi quid sacra scri-
ptura dicat. Viæ eius viæ pulchræ & omnes semitæ eius pacifi *Prouer. 36.*
cæ, Pœnitentiam age, animam tuam purifica, Iesum Christum
vere amplectere potentissimum animarum auxilium, & facilli-
mè per hoc virtutis iter incedes, per quod, imò per sæuissima
martyrij tormenta ipsimet pueri, & virgines transierunt. Quod
deplorandũ nobis esset, illud est, quòd cùm sit peccati iter adeò
difficile & asperum facile nobis & suaue nostra deprauatione
videatur. Vnde ait Dauid. Inimici Domini deficientes, quem- *Psal. 36.*
admodum fumus deficient. Quo non modo vanitatum breuita
tem significare voluit, verùm etiam molestiam, quam secum af
ferre solet peccatum. Quid vilius reperiri potest, quid vanius fu
36 mo? & tamen ita oculis molestus est: vt lachrymas eliciat, fauces
ita constringit, vt spiritum intercludat, præterea ignis signum
est, quæ omnia peccato conueniunt: animam enim cæcat, tor-
quet, & æterni ignis signum est, quo peccator, nisi pœnitentiam
agit conflagraturus est. Plus etiam hoc declarat Hieremias di- *Hiere. 9.*
cens, Vt iniquè agerent laborauerunt. Quòd si antequã fiat pec
catum, laboris causa est, quid erit cùm committitur? quid post-
quam commissum est? Si cepæ odor tãtum lachrymas excutit:
quid faciet cùm manditur? quare si laborauerunt, vt inique age-
rent: quid cùm inique egerunt? Verum sunt homines adeò à se-
ipsis alienati, & tam inuersi, vt vix peccati molestiam & laborẽ
sentiant: suauissima autem Dei lex difficillima videatur. Rogo

igitur vos fratres, vt aliquando resipiscatis, & quantoperè erretis intelligentes, cordis vestri iter præparetis, vt diuinus hic hospes quem expectamus aduenIat. Hic gratia, vt in alia vita perfrui possimus gloria, ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica quarta Aduentus

CONCIO SECVNDA.

Anno quinto decimo Imperij Tiberij Cæsaris procurante Pontio Pilato Iudæam. &c. Luc. 3.

QVæri hoc loco solet & meritò cur sanctus Euangelista, cùm de gloriosi Baptistæ prædicatione agere vellet, agat priùs de hac gente idololatra, & tam deprauati temporis mentionem faciat? Huic quęstioni respondetur, hoc fecisse, vt impletas iã esse prophetias
Daniel. 2 ostenderet, quæ filij Dei aduentum pollicebãtur. De statua quadam narratur, quæ caput aureũ habebat, pectus verò argenteum pedes luteos: & abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus fictilibus. Quod significabat, cum genus humanum à capite aureo, idest, ab aurea illa Patriarcharum ætate, ad luteos illius temporis pedes descendisset: in quo tam gentilium, quàm Hebræorum mores corruptissimi essent. Tũ lapis qui est Christus Dei filius debebat abscindi ex monte, id est, ex sanctissimæ virginis visceribus, & luteos pedes percutere, statuam, scilicet illam rempublicam quæ erat ex gentilitate & Iudaismo composita euertere, & vnam Ecclesiam conficere quæ ex duarum gentium hominibus formata remansit. Et ita
Galat. 4. ait D. Paulus. Quando venit plenitudo temporis misit Deus filium suum, factum est muliere. Quæ plenitudo tẽporis est? Plenitudo peccatorum, plenitudo necessitatis, & indigentiæ
Osea. 6. humanæ. Hanc ob causam filij Dei aduentus promissus est vt pluuia serotina & quasi imber nobis serotinus ait Oseas.

Qui-

3 Quia huiusmodi pluuia tunc decidere solet, cùm terra aqua maxime indiget, & minima est messis & fructuũ spes. In maiorib' necessitatibus solet Deus maiori succurrere auxilio. Cùm Ieroboam decem tribuum regem se videret electum, nè cum rege Iuda iterum cõiungerentur, & in vrbem Hierusalem diebus festis, vt lex iubebat, ad sacrificia cõuenirent, duos vitulos cõflauit, & tẽpla duo ædificauit, & ibi vniuersos sacrificare iussit. Tãtæ igitur necessitati opẽ tulit Deus, viros duos sanctissimos mittens Heliam & Eliseũ. Antequã vituli fierent, & tẽpla, nõ erant in Israel huiusmodi homines, sed tũc cùm necessitas postulabat extiterũt. Ita tantæ tyrãnidi & ambitioni (vt narrat hoc loco sanctus Euãgelista) mederi voluit Deus, mittẽs D. Ioãnẽ, & poste à filiũ suum vnigenitũ: vt tot tantisq; malis mederetur. Ex quo colligi *3. Reg. 12.*
4 potest, quantũ Deo debeamus: qui vt sua in nos beneficia cõferat, non merita nostra, sed immensam eius clementiam spectat: at è contra infœlix homo nulli benefacere solet, neque parentibus, neque filijs sine propria vtilitate. Si ad sublimẽ aliquem locum vultis ascendere, scalam, quamuis grauis sit & onerosa, pro prijs humeris gestatis: sed cùm ea iam vsi estis, in angulo collocatis, & nunquam eius recordamini, nisi cùm necessitas postulat. Cum vestro proximo tanquam scala vti vultis, vt eius fauore & auxilio, id quod optatis consequamini, tunc eius molestias æquo & libenti animo fertis, at cum nulla ab eo sperari potest vtilitas, quamuis frater sit, imò & pater vester statim obliuisci soletis. Vna ex præstantioribus perfecti Christiani virtutibus est: absque vlla vtilitate benefacere. Imò ijs etiam, qui malefaciunt, *simile.*
5 & nos odio prosequuntur cælestis patris imitatione, qui ijs qui eum offendũt, benefacit. Super ea verba dixit Dominus Deus, non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutoriũ ait D. Chrysostomus. Quomodo Domine dicis non est bonum hominem esse solum? Imo optimum videtur, cur dare illi vis adiutorium, cùm scias hoc illi incitamentũ esse ad malum? & respondet, bene dicis Domine, nos erramus: plures vis esse malos, quibus ignoscas, quàm vnum tantum iustificatum, qui te laudet & glorificet. Non placet Deo peccatores esse, sed si iam sunt, ijs ignoscere, & benefacere placet. Benedictus & glorificatus sit talis Deus: beatos illos qui eum quam maxime possunt, imitari studẽt Apud D. Lucã quædã Samaritanorũ inhumanitas narratur, *Chrysost.* *Luc. 9.*

qua

qua cum Christo redemptore nostro vsi sunt. Nam eò quod ad Hierusalem proficisceretur, vt ibi pascha celebraret, eum hospitio excipere noluerunt, cùm inter eos & Hierosolymitanos magna esset de templo controuersia: eius itaq; discipuli cum tantam viderent inhumanitatem dixerunt. Domine, vis dicimus, vt ignis descendat de cælo, & consumat illos? Ferri nè potest tanta inhumanitas, vt pedestri tot stadiorum itinere defatigatos, & fame propè enectos excipere nolint? Non ignorabant discipuli Samaritanos neminem excipere, qui illac ad templum iter faceret: & quamuis fame & itinere debilitati essent: veritatem tamen fateri maluerunt, se ad vrbem Hierusalem proficisci, quàm hoc negando periculum, quod imminebat, euitare: ne scilicet, si hoc dicerent eijcerentur, vt vere accidit: tantus erat in Apostolorum animis veritatis & simplicitatis amor. Conuersus autem Dominus increpauit illos dicens: nescitis cuius spiritus estis, Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare, id est, meministis nè filios Dei vos esse, eius Dei qui totus amor est & misericordia? Quomodo hæc dicere audetis? talis patris filij vltionem petere non debent. O ineffabilem redemptoris nostri clementiam, quis nam est, qui cum Christianus vocetur, malũ pro malo reddere audeat: quin mãsuetissimi agni clementiã animaduertite, qui cum reuceteretur, eos qui eum eiecerant, cælesti sua doctrina cõuertit. His rebus nõnulli frigidè & ineptè respondent. Christus, Deus erat ego vero homo sum peccator & infirmus: & ideo nihil mirũ est ipsum hoc præstare potuisse, quod ego nõ possum. O stulte tuis verbis te conuincere volo, & probare hanc ipsam ob causam te hoc facere debere. Si Rex scopas proprijs manibus acciperet, & domum ipsemet mundaret & verreret, & militi alicui diceret, vt idem faceret, quandoquidem ipsemet rex hoc faciebat: nonne ineptus vobis miles videretur si diceret, Rex hoc fecit, qui Rex est, ego pauper sum? imo hoc contra te est, si Rex cum Rex sit hoc facit: cur tu vilis & infimus homo non facies? Eodem modo, si Deus, cùm Deus sit, tam facile ignoscit iniurias, & bonum pro malo reddit: cur tu idem vilis creatura non facies? nescitis cuius spiritus estis. O vos qui vestra scientia, dignitate & pecunia vlcisci iniurias vultis: vt discipuli illi, qui sua potentia ad eam inhumanitatem vlciscendam vti volebant. Non ita Samuel, quem cùm Hebræi contempsissent, cùm ab eo se gubernari nollent, in-

Simile.

tame-

9 tamen dixit. Absit autem à me hoc peccatum in Domino, vt ces- 1. Reg. 12.
sem orare pro vobis: & docebo vos viam bonam & rectam.
Quid respondebunt, qui in euangelica lege viuunt, si veteris le-
gis homines suis inimicis ignoscebant, & bonum pro malo red-
debant.

Factum est verbum Domini super Ioannem in deserto. Viginti &
quinque annos Sanctus vir in ea solitudine vixerat, cum Deo
communicans, & ab eo discens quod mox prædicaturus erat.
Ex quo patet, quod vt diuina conuersatione fruamur, non so-
lum à malis, verum etiam à bonis interdum recedendum esset.
Nobiliores aues nunquam inter homines viuunt, quia varias il- *Simile.*
lis tendunt insidias, sed in syluis, vbi quietè & maiori cum liber-
tate morantur, ibi suos sibi nidos faciunt, & suos filios absque
10 nulla molestia alunt: ita homines spirituales, vt aquila, de qua ait
Iob. Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in ar- *Iob. 39.*
duis ponet nidum suum? in petris manet & in præruptis silici-
bus commoratur: inde cotemplatur escam, & de longe oculi
eius prospiciunt, O beatum Dei seruum, qui quietis locum sibi *Oseæ. 2.*
quærit: ibi plorat, ibi orat, ibi ieiunat, ibi contemplatur sine
vllo impedimento Deum. Ducam eam in solitudinem, & lo-
quar ad cor eius, dixit per Oseam Deus. Est Deus amans, mo-
destus & pudens, qui nisi dilectam suam solam videt, loqui non
audet, neque suum cor illi detegere. Ideo Diuus Bernardus aie- *D. Bernar.*
bat. O anima mea sola esto, vt illi soli te solam serues, quem ex
omnibus elegisti. Primum quod optat sponsa est. Osculetur *Cant. 1.*
me osculo oris sui. Et in textu Græco legitur. Osculetur me os-
11 culis, siue ab osculis oris sui. Non vnum tantum osculum petit,
sed plura. Quo significatur animam vero Dei amore flagrantem
non breui tantum spirituali conuersatione contentam esse, sed
longa & diuturna: non vnum, aut alterum donum à sponso vel-
le recipere, sed plura. Ea etiam verba, quæ paulò post ait: intro-
duxit me rex in cellaria sua, non solum ineffabilem volupta-
tem, & omni humana voluptate maiorem significant: verum
etiam quandam ab omni humana conuersatione separationem,
per quam anima nulla re occupata tota in Dei corde includitur.
Neque mirum est, quòd qui semel Deum gustauerunt, solitu-
dinem ament: nam ipse quoq; Iulius Cæsar dicere solebat. Nun
quam se minus esse solum, quàm cùm solus erat. Interrogatis au

tem

tem cur hoc esset, respondit: illos nos habere debere socios, qui nos meliores reddant: eos verò fugere, qui deteriores nos reddere possunt? si igitur viuorum societatem quæro, omnes ad malum pronos video, nam si in re aliqua boni sunt, in pluribus mali sunt: at verò cùm solus sum mortuorum societate & familiaritate fruor, eorum gesta lego & virtutes, quæ calcaris mihi instar sunt, vt eos æquare, aut etiam superare studeam, quod viui non faciunt, imò me tanquam fræno retardant, ne ad id quod opto, contendam. Attendite gentilis verba, & pudeat eos qui doctrinam Euãgelicam profitentur, ita solitudinis esse inimicos: vt ne vnam quidem horam in sanctorum vita & gestis legendis insumere sciant: vt ad virtutẽ eorum imitatione incitentur, aut certe in diuinis rebus contemplandis, vt diuinus in nobis amor excitetur. Sed sexcentas nobis familiaritates & confabulationes inquirimus, quibus animus in varias partes distrahatur. Nolite obsecro fratres, rem adeò preciosam (vt est tempus) ita contemnere. Recordamini illius præcepti diuinitus diuo Antonio dati. Si vis saluari fuge honores & homines. Cùm igitur in hac solitudine viueret gloriosus Baptista, factum est verbum Domini super eum, iubens vt inde egrederetur ad prædicãdi munus. Animaduertite, ex quo loco efficacissimũ hunc prædicatorem Deus eduxerit. In actibus apostolorũ legitur: erant in Ecclesia Antiochiæ prophetæ & doctores, ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus dixit Spiritus sanctus: segregate mihi Paulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes imponentesq; eis manus dimiserunt illos. In hoc occupabatur gens illa à Deo dilecta in oratione, scilicet, & ieiunio, & ex ea elegit Deus Paulum & Barnabam in opus suum. O patres Prædicatores, nõ nego mũdi doctores & magistros proficere posse quamuis vestibus induti incedant, quas eorũ dignitas & authoritas postulat: non nego mulis & curribus vehi posse, hoc enim negare temeritatis esset: nihilominus tamẽ plus meo iudicio proficerent, si homines essent ieiunio, orationi & pœnitentiæ dediti, & sine tanta pompa viuerent. Hoc enim sanctæ prædicationis opus est, domini vineam colere, vineæ autem cultor & operarius vestibus oneratus inutilis ferè est, ligonem enim altius infigere non potest, quòd si vestes deponat, liber remanet & leuis ad opus, & plus vnus vel alter ligonis sui ictus facit, quam cæterorum

Act. 13.

15 rorum decem. Ita Prædicatores, qui humanis rebus exuti pœnitentiæ sibi vitam elegerunt, plus auditorum animas penetrant, & altius Dei verbum inhumanis cordibus imprimunt.

Notandum etiam hoc loco est Diuum Ioannem prædicatoris munus non propria authoritate suscepisse, sed à Spiritu sancto ei fuisse demandatum. Idem de se affirmat *D.* Paulus, his ver *Roman.1*
bis. Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Euangelium Dei: vocatus & segregatus, idest, non mea authoritate hoc facio, sed vocauit me Deus, & segregauit tunc cùm minus id cogitabam. Vocari debemus & trahi ad hoc munus: & si idonei nobis esse videmur, tunc suscipiendum est, sed maximo cum timore. Quot excusationes afferebat Moyses cùm iubebat *Exod.3.et.4*
illi Deus, vt in AEgyptum proficisceretur. Et quamuis Deus di
16 ceret illi, perge, ego ero tecum, & ego ero in ore tuo, docebo te quid loquaris: se tamē excusabat dicens. Obsecro Domine mitte, quem missurus es. Donec vidit Deum iratum, tunc enim obtemperauit. Heu, heu, & millies heu, hodie ambiunt dignitates, & in primis Ecclesijs prædicare volunt, & cùm ambitione pleni sint, eam animarum vtilitate velant. Cor mundum crea in me *Psal.50.*
Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis: & spiritu principali cōfirma me, aiebat Dauid. Cur ò sanctisime Rex tot à Deo virtutes petis? Respōdet. Docebo iniquos vias tuas. Hæc omnia necessaria sunt, vt prædicatoris munus recte fiat, & quod maximè notandum est, cùm Dauid leones discerpsit & vrsos, cum Gigantem occidit, tantum à Deo auxilium petisse non legitur: vt verò malos doceret, iam videtis quot petat: quia nimi
17 rum difficilius hoc est, quam leones & vrsos occidere. Eliseus *4.Reg.2.*
etiam duplicem à Deo spiritum petijt, vt recte suo fungeretur munere, quia qui prædicat & zelum habet cum honoratur, cùm vero excitatur inuidia persequentiū deterritus, vera, quæ antea libere dicebat, dicere non audet, hic duplicem spiritū nō habet. Non ait faciendū est, sed vt D. Paulus ait. Exhibeamus nosmet- *2.Cor.6.*
ipsos in omnibus, sicut Dei ministros, in multa patientia per arma iustitiæ, à dextris & à sinistris, per gloriam, & ignobilitatem: per infamiam & bonam famam. Hoc duplicem habere spiritū, libere & palàm vera dicere, cum necessitas postulat.

Et venit in omnem regionem Iordanis, vt baptizandi munere fungi posset, ad locum venit aquis abundantem. Discamus hinc

fratres

fratres locos quærere opportunos ad benefaciendum: ita vt ipsimet loci bonorum operum occasionem præbeant. Cùm Esaias
Isai.38. dixit ad regem Ezechiam infirmum: dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues: conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad Dominum & fleuit fletu magno. Super
D.Hiero. quod ait Diuus Hieronymus, conuertisse se ad parietem, vt oraret & fleret. Quia cùm Salomon templum ædificaret, ædes suas
3.Reg.7. iuxta templum ita ædificauit, vt idem paries esset templo, & domui regiæ communis: vt quæ occurrerēt negotia, de ijs cum Deo agere faciliùs posset. Ita etiam sacerdotes omnes iuxta templa habitare solebant: vt hæc maioris esset virtutis, & deuotionis occasio: & in Numer. iussit Deus, Leuitæ, per gyrum taber-
Num.1. naculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel: & excubabunt in custodijs tabernaculi testimonij. Ponderate verba illa, ne fiat indignatio, quibus significat Dominus, quod Leuitæ illi & Sacerdotes iuxta tabernaculum habitabant tanquam patroni populi, vt eorum meritis & oratione Deus populo benefaceret. Hodie verò propter peccata nostra omnia permista sunt, omnia confusa, sicut populus, sic Sacerdos, nemo iam locorum opportunitatem quærit, vt melius suo fungatur officio. In ea loca prope Iordanem venit Ioannes prædicans Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Duo maximè singularia de sanctissimi huius viri prædicatione notantur. Primum est, quòd cùm pœnitentiam prædicaret
Luc.3. ait Diuus Lucas, quòd ipsimet, quibus in suo sermone dixerat: Genimina viperarū, quis ostēdit vobis fugere à ventura ira, etc. efficacissimis verbis conuersi illi dicebant: quid faciemus? ille verò respondebat, qui habet duas tunicas det non habenti, & qui escas similiter. Res admiratione digna hominibus tam perditis, vt Dei misericordiam consequantur præcipere, vt misericordia cum pauperibus vtantur. Idem præcepit veritatis magister Christus Dei filius Pharisæis, apud eundem Diuum Lucam
Luc.11 vbi rem animaduersione dignam inuenietis: ea hæc est. Narrat Diuus Lucas, vt Christus redemptor noster Pharisæos & legisperitos seuerè reprehenderit, dicens. Væ vobis pharisæis qui diligitis primas cathedras in synagogis, væ vobis, quia estis vt monumenta, quæ non apparent. Væ vobis legis peritis, qui tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos, qui introibant

21 introibant prohibuistis. O Deus infinitæ potentiæ quam aspera reprehensio, quæ tam sæua cõminatio, ipsummet Deum toties hominibus dicere, væ vobis. Post huiusmodi minas, quisnã existimaret, aliquam huiusmodi hominibus salutis spem esse reliquam? At scitote ijs ipsis hominibus, in eodem capit. eundem Dominum dixisse. Veruntamen quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quid nam addi potest ad eleemosynam laudandam? potestne hoc verbis exaggerari? si hos eleemosyna mundare potest, quemnam mundare non poterit? non hoc illis ideò dixit, eo quòd nullum aliud remedium esset ad eorum peccata mundanda: sed quia illi teneri erant, delicati & sui ipsius amatores: & ideò asperiora & difficiliora remedia non recepissent. Idem nos dicere meritò possumus nostro-
22 rum temporum diuitibus, qui cum ad pœnitentiam, ad orationem, ad humilitatem & difficiliora virtutis opera tam idonei non sint, cum delicijs omnibus & voluptatibus affluant, nisi ad eleemosynam confugiunt, omne salutis iter aliquo modo clausum ijs esse videtur. Et ita dixit Daniel magno illi peccatori Nabuchodonosor. Cõsiliũ meũ placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime. Quod si hoc ita est, dic mihi obsecro, ô peccator, quem nam fundum maioris redditus, quamnam supellectilem maioris vtilitatis tua tibi pecunia poteris comparare: quàm te à tuis peccatis mundare? quòd nisi maturè facis, in ignẽ æternum sine vlla dubitatione cito deijcieris: vtinam Deus ob suam clementiam mentis tibi oculos aperiret, vt hæc tandem intelligeres. Nõ tamen ex his inferre debetis fratres, si in peccato estis
3 sola eleemosyna veniam vos esse consequuturos, sed docere tantum vult Dominus eleemosynam dispositionem esse ad pœnitentiam, quæ si fiat posteà etiam eleemosyna redimuntur peccata, idest pœna, qua propter illa in purgatorio peccator afficiẽdus erat. Duas præterea tunicas habenti iubet Diuus Ioannes vt alteram det non habenti: nunc autem tres & quatuor habetis, & nullam pauperibus dare vultis, nisi cum laceræ iam sunt & inutiles. Non attenditis fratres dicere Diuum Paulum, Qui parce seminat parcè & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Conuenientissime seminare vocat Apostolus eleemosynam dare: nam quemadmodum diuerso tempore seminatur, & metitur: ita in hac vita eleemosyna dan-

Danie.3.

1.Cor.9.

da eſt, vt in alia fiat gloriæ meſsis. Et quemadmodum frigora & 24 niues vberiorem faciunt ſementem: ita perſequutiones & contradictiones in virtute, augent merita: & mirum omnino eſt huiuſmodi ſementem ſi in terra ſterili fiat, maiorem fructum reddere, quam ſi in fertili fiat, hoc eſt quod pauperibus datur, qui ſunt terra ſterilis, magni eſt meriti in cælo, non quòd diuitibus datur. Ideò dixit Dominus, cum facis conuiuium voca pauperes & debiles, & hic Diuus Ioānes ait, det non habenti.

Luc. 14.

Secundū in hac D. Ioannis prædicatione notandum eſt, quòd non ſolum publicè eum concionantē audiebāt: ſed vnuſquiſq; priuatè quid ſibi faciendum eſſet interrogabat. Miles, publicanus, diues, pauper, nobilis, ignobilis & omnis ordinis homines, vt narrat hic Diuus Lucas. Hæc vna ex cauſis eſt, cur noſtrorum temporum concionatores parum proficiant, quia auditores hi eq; tantum eos audiunt, priuatim autem, quid vnicuique cōueniat, nullus ferè eſt qui petat, concionator non poteſt doctrinam omnibus accommodatam hoc loco afferre, ſed communis eſt, & vnicuique ſufficere non poteſt. Vendit veſtiarius plurima veſtium genera, quæ cum ad corporis tui magnitudinem factæ nō ſint, tibi ex omni parte conuenire non poſſunt: at ſi ſartor veſtē corpori tuo aptam & æqualem faciat, tunc nec longior erit nec breuior, ſed optime quadrabit. Concionator in hac cathedra eſt quaſi communis doctrinæ mercator, quid vnicuique conueniat ſcire non poteſt, neque decet vt hoc loco iniuria quiſquā & ignominia notetur: quia locus iſte non eſt actus inquiſitionis, vbi datur pœna ſecundum allegata & probata ſed cathedra potius eſt, vbi docere, monere & reprehendere debemus: non pœna & ignominia afficere: & ita parum in virtute proficitis. Quòd ſi vnuſquiſque priuatim prædicatorem adit: tunc ille præcepta tibi tradere poterit, quæ tuæ neceſsitati conueniant. Accidere enim poteſt duos eundem habere ſcrupulum: & tamen circunſtantias vtriuſque ita eſſe diuerſas, vt diuerſo remedio opus ſit. Et quò homines in maiori dignitate poſiti ſunt, eò magis priuatis hominum prudentium conſilijs egent, qui & ſcientia & conſcientia præditi ſint. Et ita ait Diuus Ioannes. Hanc ſibi eſſe viſionem oſtenſam. Ecce ſedes poſita erat in cælo, & ſupra ſedem ſedens: & in circuitu ſedis ſedilia vigintiquatuor, & ſupra thronos, vigintiquatuor ſeniores ſedentes. Ita vt ſedens in throno à ſeni-

ſimile.

Apoc. 4.

27 senibus circundaretur. Eodem modo qui in aliqua dignitatis sede collocatus est, senes circa se habere, debet qui nõ tantũ annis quantum scientia & virtute sint senes, quia senectus venerabilis non diuturno tempore, neque annorũ numero computatur. Ca *Sap.4.*
ni enim sunt sensus hominis, Et ita dixit *Deus* Moysi. Congre- *Num.11.*
ga mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quòd senes populi sint: vt sustentent tecum onus populi. Cum ait, quos tu nosti, quòd senes sint, significat se non de senibus loqui, qui canos in capite habent: hos enim omnes senes esse vident: sed de ijs, quos ipse prudentes esse expertus erat. Sunt non nulli ætate iuuens, qui sunt scientia & virtute senes. Adolescens erat Timotheus, & ita eum vocat Diuus Paulus dicens. Nemo *1.Tim.4.*
adolescentiam tuam contemnat: tamen eum creauit Episcopũ, *1.Tim.3.*
28 & alios eo seniores reliquit, & cum Episcopi conditiones referret, nullam ętatis mentionem fecit, quia vir iustus, honestus, grauis & prudẽs quamuis paucorum annorum sit, senex existimari debet. In Genesi etiam dicitur: Israel autem diligebat Ioseph *Gene.37.*
super omnes filios suos eò quòd in senectute sua genuisset eum. Vbi Lira in Hebræo sic esse ait, eò quòd genuit illum filium se- *Lira super*
nectutis, hoc est, quia quamuis paucorum esset annorum, inge- *Gene.37.*
nio tamen & virtute fratres superabat. Et ita eos quamuis minor esset reprehendebat. Tales igitur viros adire debemus dicendo, quid faciemus? vt hi Diuo Ioanni dicebant, & hi præcipuè (vt diximus) qui in aliqua dignitate positi sunt.

Ait sanctum Euangelium, quòd prædicante Diuo Ioanne, impletum est quod dictũ erat per Isaiam. *Vox clamantis in deserto.* *Isai.40.*
vbi vocem Diuum Ioannẽ appellat. Plurimi sunt prædicatores
29 qui vocẽ habent, sed vox ipsi non sunt, quia aliud prædicat vox, aliud vita & mores. Nõ prædicabat D. Ioannes aliud Euangeliũ *3.Reg.19.*
nostro melius, neq; maiores profitebatur veritates: & tamen ad eius vocẽ Iudæa omnis cõtremuit; neq; Helias cũ tantum regi timorem suis vocibus incutiebat: verum aliud in eorum vita virtutis exemplum à nostro diuersum spectabant: lachrymis eos consumptos cõtemplabantur, in cibo parcos, in vestitu asperos: vt ipsum vitæ genus timorem & admirationem afferret. Clamabat autẽ hæc vox, *Parate viam Domini,* Quàm benè hoc huic tempori conuenit, in quo æquum est, vt nos ad hũc Domini aduentum præparemus, & quamuis hoc à nobis superioribus omni-

bus diebus factum sit, nunc maiori diligentia faciendum est. Quia communis est Philosophorum sententia, naturalem motum quò magis accedit ad finem, eò maiori impetu, & velocitate ferri: & cùm hic aduentus motus quidam fuerit & cursus spiritualis, ad redemptoris ortum: nunc cùm propinquiores huic fini simus æquum est, vt feruidiores & diligentiores simus. Qui chirothecas induere vult solet priùs oris halitu calefacere vt eas calidas, manus inueniat, idem in toto hoc Aduentu Ecclesia præstitit: corda enim nostra tot prædicationibus, tot spiritualibus canticis, tot admonitionibus, tot ieiunijs & orationibus tanquã oris sui spiritu calefecit: vt cũ diuina illa manus aduenerit, quam nunc tanta cum efficacia petit dicens: emitte manum tuam de alto, animas nostras dispositas inueniat, vt in ijs admirabilia operari possit. Faxit *Deus*, nè nos adeò frigidos inueniat, vt ea nostræ indispositionis causa operari nolit, vt sæpè contingere solet. O quantoperè deplorandum est, quòd eo tempore in quo clamat Ecclesia, Parate viam Domini, nihil tamen eius vocibus moueamur: sed in nostris peccatis lenti, & ociosi sedemus. Clamat illa, parate, nos vero remissis animis aliò diuertimur. Hoc est, diziendo nos la sancta Iglesia parate, nosotros acudimos con disparate en muchas cosas que hazemos desbaratadamente. O Christe vere animarum nostrarum amator, quibusnam verbis conqueri potero de tanta disconuenientia & inordinatione, quæ sanctissimo hoc natiuitatis tuæ tempore fieri solet, inordinatio hoc est disparate in conuiuijs, in vestibus, in lusibus, in risu, in conuersationibus & familiaritatibus: ita vt cum innumerabiles tibi pro tam singulari beneficio gratias agere deberẽt, tunc maioribus te iniurijs afficiant. Obsecro igitur vos fratres per maximũ illud diuini huius sponsi amorem, quo nos ab alto dilapsus inuisit: vt huiusmodi vanitates & ineptias eijciatis, vt ab omni malo vacui vestrorum cordium ianuam illi aperiatis, in quibus gratia nascatur, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Simile.

In eadem

1 In eadem Dominica quarta Aduentus

CONCIO TERTIA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris procurante Pontio Pilato Iudæam. &c. Lucæ. 3.

INter clariores de Christi filij Dei in hunc mundum aduẽtu prophetias, ea esse videtur, quæ extat in Genesi, vbi patriarcha Iacob iam moriturus, dixit. Nõ *Genes. 49.*
2 auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gẽtium. Verùm ex his verbis, non auferetur sceptrum, donec veniat: magna oritur difficultas, nam cùm Christus redemptor noster, natus est, iam triginta duos annos Herodes Idumæus regnauerat, qui Gentilium & externorum regum in Hebræa gente primus fuit. Ille nimirum, de quo Diuus Matthæus ait. Magorum aduentu turbatum esse. *Matth. 2.* Ex quo sequitur à gentibus expectatum Hebræorum sceptro deficiente non aduenisse, sed triginta duobus annis postquam ab Hebræis regnum est translatum ad gentes. Quomodò igitur ait: non auferetur sceptrum, donec veniat? Huic dubitationi D. Hieronymus respondet, quòd vltimus qui ex Iudæis in Iudæa regnauit fuit Hyrcanus, cuius filiam, quæ *D. Hiero. super Isai. 1. c.*
3 Marcana dicebatur, Herodes vxorem duxit. Cùm verò Hyrcanus à Parthis captus esset, Romam Herodes profectus est, & ab Augusto Cæsare, & senatu Iudææ regnum (eò quòd Hyrcani gener esset) obtinuit: quod per annos vnum & triginta magna cũ tyrannide & crudelitate gesſit sine Iudæorum consensu, qui externum hominem admittere ad imperium noluissent, sed tandem vt erga eos benignior esset, eum vt regem legitimum recipere decreuerunt, tyrannidis suę anno trigesimoprimo, in quo Christi redemptoris nostri incarnatio fuit, natiuitas autem sequenti anno nimirum trigesimosecundo, vt affirmat Eusebius. *Eusebius in Chronicis.* Et ita tunc hæc prophetia impleta est: quia tunc sceptrum tribus Iuda defecit. Antea enim defecisse dici non potest, quia vi.

potius vsurpatum erat. Nam cùm quod vi vsurpatur, non ideò eius dominium ad eum qui vim facit, transit: sed quod tu propria voluntate tradis, tunc tuum non esse vere dici potest: Philo etiam breui, de tyrannica hac vsurpatione agit, tribui Iuda facta. Hoc Herode mortuo diuisum est regnum in quatuor gubernationes, de quibus hoc loco sacrum Euangelium loquitur dicens: *Anno quinto decimo, &c.* Vbi considerare possumus, quod terram illam Abrahæ à Deo toties promissam, cum ait, ego Dominus, qui eduxi te de Vr Chaldæorum, vt darem tibi terram hanc, vt possideres eam: nunc ijs propter eorum peccata abstulit. Hæc est diuinæ iustitiæ consuetudo, regna & possessiones sæpius auferre propter possessorum, aut eorum parentum peccata. Nullum legitur publicum commisisse peccatum Roboam Salomonis filius, cum duodecim regni sui partium decem quæ ab eo defecerunt amisit: & cum copias faceret, vt eas recuperaret: venit Dei nomine propheta Semeias, qui ei dixit. Hæc dicit Dominus. Non ascendetis, nec bellabitis contra fratres vestros filios Israel, à me enim factum est verbum hoc. Igitur cū Deus nihil faciat, neque fieri permittat sine causa, certissimum est, flagellum hoc passum esse Roboam propter parentis sui Salomonis peccata. Ita sæpe accidit vt hæreditas, aut dignitas, quæ ad te iure pertinebat, occulto Dei iudicio alteri adiudicetur, propter tua vel parentum tuorum peccata: & hinc est cur tot sententiæ contra notoriam & publicam iustitiam ferantur, & tot proprijs possessionibus & dignitatibus spolientur. De Saul etiam sacra scriptura narrat regnum illi esse à Deo ablatum ob eius peccata. Quod cum consideraret Dauid dixit morti iam proximus successori suo Salomoni. Obserua vt custodias mandata Domini, vt confirmet Dominus sermones suos, quos loquutus est de me dicens. Si custodierint filij tui viam meam, & ambulauerint in veritate, non auferetur tibi vir de solio Israel, & quia Salomon in ea veritate non ambulauit, ablatum est eius successori regnum. Heu peccator infœlix, nisi te corrigis tua tibi bona, vitam & gloriam Deus eripiet: quamuis Christianus sis. Et ideo dixit Dominus. Filij regni eijcientur in tenebras exteriores.

Philo. lib. 2.

Genesi. 12. & 15.

3. Reg. 12

3. Reg. 2.

Matth. 8

Cùm horum principum Gentilium Sanctus Euangelista mentionem fecisset, postea sacerdotum mentionem facit. Huiusmo-

7 iusmodi erant illi ambitiosi nempe & simoniaci, vt Gentiles ijs præferendi essent. Hoc illud est, quod Dominus dixit. Quod si sal euanuerit, ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras, & cõculcetur ab hominibus. Et paulo post ait: qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cęlorum. Ex hoc etiam colligi potest, principũ in vno eodemque regno multitudinem, peccatorum pœnam esse: cùm propter Hebræorum peccata permiserit Dominus, tot in eo regno dominari. Et ita ait Salomon. Propter peccata terræ multi principes eius. Ex quo in rebus publicis discordiæ plurimæ, & damna nascuntur. Notate præterea fratres, quod perditissimis his temporibus gloriosus Baptista, in tanta sanctitate viuebat: vt intelligatis malos, nisi vos ipsi vultis, parũ vobis no-
8 cere posse. Nam (vt ait Diuus Petrus) quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? Sed etsi quid patimini propter iustitiam beati plurimum refert, vt boni simus æmulatores, quamuis enim plurimi sint mali, nunquam tamen deerunt boni, quos imitari possimus. Etsi mundus huiusmodi esset, vt nihil in eo imitatione dignum videres: cum Dauid dicere posses. Introibo in potentias Domini: Domine memorabor iustitiæ tuæ solius. Potentiæ Domini vocantur Angeli, quia eius potentiæ executores sunt. Sublimis autem exercitatio est, inter choros illos Angelorum affectu, & consideratione ascendere, & inde infinitam Dei bonitatem, & pulchritudinem contemplari.

Matth 5.

Prouer. 2.8

1. Pet. 3.

Psal. 70.

Ait igitur sanctum Euangelium, quod hoc tẽpore, in quo tãta erat in gẽtilibus tyrãnis, in sacerdotibus ambitio: tot peccata in
9 subditis, propter quæ ita opprimebantur, *Factum est verbũ Domini super Ioannem in deserto*, Vt inde egressus mundi redemptorẽ iam aduenisse nunciaret. In quo plurimum infinita Dei bonitas & sapientia elucet, qui tunc cum homines deteriores erant, neque vllam ex supplicijs vtilitatem perceperant: cum eos vltimo supplicio afficere & euertere posset, tanto ac tam singulari beneficio eos affecit, vt amoris vi eorum animos obedientiæ subiectos efficeret. Et quo discere nos æquum est, quomodo nos cum inimicis nostris gerere debeamus eius exẽplo & imitatione. Si Rex te frater vocaret, & diceret: inimicos quosdam habeo, qui mihi molesti sunt, iubeo tibi, vt eos maiore, qua potes diligentia capias, & viuos adducas, nam pro vno quoque opti-

Simile.

mam tibi & pinguem *Encomienda* polliceor, sed vide ne eos occidas, sed viuos mihi adducas. Dic obsecro, quot nam artificia excogitares, vt Regis iussa tanta tibi proposita vtilitate exequereris? At cogita Christiane, omnes qui te persequuntur & offendunt, hac ipsa de causa Dei esse inimicos, qui nè eos occidas iubet. Vt dixit Dauid. Deus ostendit mihi super inimicos meos: ne occidas eos: sed viuos eos sibi adduci vult, id est, vt ad eius obedientiam & amorem eos adducere studeas, & pro vno quoque ineffabiles tibi diuitias pollicetur, sed dices, quomodo viuos adducere potero? à D. Paulo hoc pete, qui ait, Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sit, potum da illi: hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius, id est in anima inimici tui diuini amoris ignem, beneficiorum multitudine congeres. Ita solet Deus inimicos suos ad se conuertere, vt hoc loco videmus: hanc enim ob causam in tanta temporum peruersitate vnigenitum filium suum misit in mundum. Ideo Philosophi de beneficio dixerunt, Beneficium qui accipit, libertatem amittit, & qui beneficia inuenit compedes inuenit. Et eò magis fratres hoc nobis faciendum est, quia inimicos nostros, non inimicos, sed diuinæ iustitiæ ministros esse existimare debemus. Quamobrē vbi nos legimus, eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tuæ, D. Hieronymus ex Hebręo vertit, eripe animam meam ab impio, qui est gladius tuus. Ex quo patet inimicos nostros, Dei gladios esse, quibus nos vulnerat: vt si in peccato sumus conuertat, si in gratia maioris meriti præbeat occasionem. Quis igitur posthac inimicis suis nocere audebit, considerans diuinæ iustitiæ gladios esse & Deum audiens, qui non *Vna encomienda*; sed æternum regnum pollicetur ijs, qui inimicis suis benefaciunt, & ad eius obedientiam beneficijs adducere student? quod si se conuetere nollent damnum illorum erit, meritum autem in conspectu Dei idem erit, acsi seipsos verè conuertissent.

Psal. 58. *Rom. 12.* *Psalm. 16.* *Hierony.*

Ait q *Factum est verbum Domini super Ioannem in deserto.* In quo à pueritia vixerat, vt nos doceret, hanc pænitentiæ partem, quæ in carnis maceratione consistit, non solum peccatoribus vtilem & necessariam esse, verùm etiam iustis ad virtutis conseruationem. Interrogatus vir quidam sanctus nostri ordinis, qui frater Gil appellabatur, cur cum gloriosus Baptista cùm tantę sancti-

tatis

13 tatis esset & virtutis, in desertum profectus sit alia interrogatio-
ne respondit. Cur caro recens, quæ nondum malum odorem cõ
cepit, sale cõditur? nè scilicet, corrumpatur: ita nè se D. Ioannes
in mundo venialibus peccatis cõtaminaret (venialiter enim pec
care poterat) se pœnitentiæ sale condire voluit, vt de eo canit
Ecclesia. Nè leui saltem maculare vitam famine posset. Et vt in-
telligatis quam necessarium sit omnibus corpus seuerè & aspere
pœnitentia macerare, referam quod ait D. Hieronymus. Nam *D. Hierony.*
cum viueret vir iste sanctissimus in deserto vitam asperrimam, *in episto. ad*
& ita debilitatus esset vt vix caro hæreret ossibus: nihilominus *Eustochium.*
tamen inter Romanarum virginum saltantium choros esse in-
terdum illi videbatur. Quod si huiusmodi cogitationum pugnã
hi euitare non possunt, qui in remotas solitudines ab vrbiũ stre-
pitu recesserunt, quid faciẽt ij qui sæculi voluptatibus perfruũ-
14 tur, & noua quotidie delectationum genera excogitant? quo-
rum cura omnis & studium est, ventrem cibis onerare, & igni li-
gna suppeditare, vt ardeat. Et tamen periculi sui magnitudinem
infœlices non sentiunt. O vtinam D. Pauli spiritum haberem,
& eius linguæ efficaciam: vt tantam infœlicitatem exaggerare
possem. Da mihi ò Deus maiestatis infinitæ ob tuam clementiã
verba, vt res tanti momenti declarare posim. Quomodo fratres
mei à peccatis abstinere vultis, voluptatibus & diuitijs affluen-
tes? scitote hunc plurimorum malorum fontem esse, & vnam
ex maioribus Christianæ reipublicæ persecutionibus. Tres per
sequutiones D. Bernardus Antichristi aduentum præcessuras *B. Bernar.*
esse dixit: Primam tyrannorum, secundam hæreticorum, tertiã
voluptatum & delectationũ: quam plus esse (ait) periculosam,
15 & totum fere Ecclesiæ corpus penetraturam. Et ita eius scilicet
sanctæ Ecclesiæ esse vocem (inquit) illam: Eccè in pace amaritu *Esai. 38.*
do mea amarissima. Amara enim fuit persequutio Tyrannorũ,
amarior Hæreticorum, amarissima persequutio deliciarũ. Ideò
plorat sancta Ecclesia, ecce in pace, idest in delicijs amaritudo
mea amarissima, idest, maior mea persequutio. Quia (vt ait B.
Chrysostomus) tormenta faciebant martyres, blandimenta ve- *D. Chrysost.*
rò faciunt Epicuros, Proh dolor, & quot hodie in Ecclesia Dei
sunt Epicuri. Inter infideles esse plurimos nihil mirum est sed in
ter eos, quorum caput est Iesus Christus: hoc parit admiratio-
nem, vt sub capite spinoso membra sint delicata & mollia, & vt

meliùs intelligatis, quàm necessarium sit delicias fugere & aspe-
riorem vitam sequi: notate quod de se ipsa ait sponsa dicens: ni-
Cant.1. gra sum sed formosa, quæ verba Origenes animæ esse (ait) quæ
Orig.hom.1 in Cant. ad Deum sese paulò antè conuerterit. Nam quamuis sit diuina
gratia & charitate formosa, nigra tamē adhuc est, ob prauas pro-
pensiones & habitus, qui ex peccatis in ea remanent. Ea ipsa ni-
gredinis suæ causam affert dicens. Nolite me considerare, quòd
fusca sim, quia decolorauit me sol. Vel vt in Hebræo est, quia
aspexit me Sol, Sol hoc loco vim illam & calorem malæ concu-
piscentiæ significat, qui animam nigram efficit. Et Hebræa ver-
ba, aspexit me Sol: malam hanc concupiscentiæ operationem
plus exaggerant: denotant enim magnam in anima reflexionē
efficere. Addit prætereà. Filij matris meæ pugnauerunt contra
me posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custo-
diui filij matris meæ, idest sensus corporis, & vis animæ vegeta-
tiua, & sensitiua, qui filij sunt ipsius naturæ, isti pugnant contra
me. Et in Hebræo est, excandescunt & incenduntur, scilicet eo
igne concupiscentiæ: & ij animam incitauerunt, vt ea tantum
curaret, quæ ipsos delectabant. Et hoc est posuerunt me custo-
dem in vineis, & ideò vineam meam non custodiui, idest, quod
animæ meæ conueniebat, non præstiti: non quia cæteras poten-
tias custodire & eas fouere ex se malum sit: sed quia inordinatè
hoc fieri solet. Quæ cùm ita sint manifestè patet, quàm necessa-
rium sit, hos naturæ filios superare, nè animam concupiscentiæ
igne incendant. Hac de causa Dei serui corpora sua tanta cum
cura affligere solent & macerare: Sathanæ verò filij è contra ea
Roma.8. omni deliciarum genere curant. Nam vt ait Diuus Paulus. Qui
secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui verò secun-
dum spiritum sunt, quæ sunt spiritus, sentiunt. Nam prudentia
carnis mors est, prudentia autem spiritus vita & pax, quoniam
sapientia carnis inimica est Deo, legi enim Dei non est subiecta
nec enim potest: Qui autem in carne sunt Deo placere non pos-
sunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu, si tamen spiri-
tus Dei habitat in vobis. O verba perpetua memoria digna quæ
frænum nobis esse debent, nè prauam carnalis appetitus propen-
sionem, sed rectam spiritus voluntatem sequamur. Ait primò
qui secundum carnem sunt, idest fautores carnis, *y de su vando*
quæ carnis sunt, sapiunt. Quæ sint carnis opera, idem Aposto-
dix-

19 dixit his verbis. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, ebrietates, comessationes & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Ait, qui secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus sentiunt. Quæ sint opera spiritus idem Diuus Paulus loco citato refert his verbis. Fructus spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, modestia, continentia, castitas. Cur autem ea fugere, hæc debeamus amplecti causam affert dicens. Nam prudentia carnis mors est, prudẽtia autem spiritus, vita & pax. Non ait prudentiam carnis mortẽ parere, tanquam causam effectum, sed vt hoc malum exaggeraret, ait, prudentiam carnis ipsammet mortem esse spiritualẽ. Prudentia definitur, est recta ratio rerum agibiliũ. Quod si ita est,

Galat. 5.

Aristot. 6. Ethic.

20 cur Apostolus carnis hanc stultitiam prudentiam appellat? loquitur nimirum ex vulgi opinione & loquendi consuetudine, qui hoc prudentiam vocat: & qui carni suæ voluptatibus & delicijs blandiri possunt, hos prudentes existimat. Hanc carnis sapientiam esse (ait) inimicam Deo, quia hæc animam Dei inimicam facit, nam quamuis anima Deum odio prosequi nequeat, potest tamen eius effectus odisse. Ideo addit, legi enim Dei non est subiecta nec potest: quia hæc prudentia diuinæ legi repugnat. Sed plurimam parit admirationem, quòd mox ait. Qui autem in carne sunt Deo placere non possunt. O nos miseros (si qui nunc in carne sunt Deo placere non possunt) quando quidem omnes in carne sumus. Dico in carne esse hoc loco est carnem amare, & illi obtemperare. Secus enim omnes tam iu-
21 storum quàm peccatorum animæ, in carne sunt eam informantes. Sed iustorum animæ in eo sensu quem diximus, in carne nõ sunt, quia carni non parent, carnis amatores nõ sunt. O rem deplorandam, quot mala carnis prudentia congerit, vt in his verbis D. Paulus affirmat. Et è contra quot bona è prudentia spiritus consequuntur: quam vitam & pacem appellat exaggerationis causa. Loquens autẽ cum Romanis qui fidem Christi receperant, & in eorum persona cũ omnibus Christianis ait. Vos autẽ in carne nõ estis, sed in spiritu, si tamẽ spiritus Dei habitat in vobis. Attendite, vt carni nõ obtẽperare signum esse dicat, & argumẽtũ Dei spiritũ in anima esse. Ex quibus omnibus discere vos fratres vellẽ, quàm necessariũ sit carnis amorẽ deponere, & eã nè

animæ noceat ieiunijs, vigilijs, orationibus & cæteris pœnitentiæ operibus nobis subiectam reddere; nō tantum peccatoribus sed etiam iustis (vt dixi.)

Factū est verbum Domini super Ioannē in deserto. Et statim audijt, & diuino verbo obtēperauit. Nūc sæpè clamat Deus, plurima verba loquitur seruorum suorū ore; sed ea non audimus, quia nō in deserto viuimus, sed in rerum humanarum strepitu & tumultu

Esai. 50. versamur. Qua de re meritò Deus conqueritur per Esaiam dicens, eccè enim iniquitatibus vestris venditi estis, &c. quia veni,

simile. & non erat vir, vocaui & non erat qui audiret. Cùm domi plurimi clamant & saltant magno cum strepitu, quamuis ad ianuam clament alij, vox audiri ab ijs qui domi sunt commodè non potest, & eò magis si foris etiam in via strepitus fiat. Idē tibi ò peccator contingit: intus tot voces sunt, quot habes appetitus, appetitus voluptatis, honoris, diuitiarū, vltionis, omnes clamant. Foris autē prauarū conuersationū & familiaritatū strepitus fit, quæ te à te ipso alienatum, & in varias curas distractū tenent: ne Dei voces audias, quibus te singulis momentis vocat. O quanti momenti esset huiusmodi tumultus relinquere, & in desertū & solitudinem secedere: quia difficile nimiū est, iustū esse, & inter pec-

Genes. 7. catores versari. Ideo laudauit Deus Noe dicens; Te enim vidi iustum coram me in generatione hac, idest, inter homines adeò malos: nam mirum fuit non contaminari, & de Iob sacra scriptura

Iob. 1. ait exaggerationis causa. Vir erat in terra Hus nomine Iob, & erat vir ille simplex & rectus, ac timens Deū, & recedēs à malo. Res noua, vt in terra illa maledicta perfectus hic vir inueniretur. O beatos illos, qui hæc cōsiderantes miseris hisce tēporibus sese in sanctas religiones includunt, vbi & corpora sua mortificare & maiori cum securitate viuere possint, quod eis vitæ reliquum est. Cū flumina niuibus & imbribus tumefacta se se supra ripas

simile. extollunt: ita vt iter quod ad fluminis ripā positū est periculosum sit: tutius est paululū ascēdere, & sublimius iter eligere. Ad: flumina his tēporibus, ambitionū & carnalitatum aquis tumefacta sunt: itinera autē quę propè flumen sunt posita, sunt status sæculares, quæ aquis adeò plena sunt vt vix per ea tute possit cedi: ascendite igitur, ascendite ad sublimiora itinera, quæ sunt sanctæ religiones, ad quas aquæ istæ non ita perueniūt: & ita per eas potest maiori cū securitate incedi, & quamuis maiori cum

bo-

25 bore & difficultate, res digna est, in qua quisque laboret. Qui in
arca Noe continebantur quamuis inclusi & præ multitudine *Genes.6.*
animantiũ presi essent, nihilominus tamen singulare hoc eis be
neficium videbatur, quia foris omnia erant aquis & animalium
hominumque cadaueribus referta. Ita quamuis religiosi inclusi
& subiecti viuant, maximum tamen Dei beneficium existiman
dum est, cum foris aquis & cadaueribus plena sint omnia. Si mũ
di homines aquarum multitudine obrutos, & fluctuum tempe
statibus agitatos contemplamini: religiosorum autem quietem
& securitatem attẽditis, qui in arca iam estis nunquã gratias *Deo*
agere cessabitis: qui autẽ foris adhuc estis, à Deo maximo cum
affectu rogabitis, vt vos in eam recipere velit.

Egressus D. Ioannes, à deserti quiete Spiritus sancti iussu, *Ve*
26 *nit in omnem regionem Iordanis prædicans Baptismum pœnitentiæ.* V*bi*
per baptismũ pœnitentiæ, ipsa pœnitentia intelligi potest, quæ
lauacrũ est, in quo anima à peccatorum suorum sordibus purga
tur. Hanc prædicabat D. Ioannes, vt ea se Hebræi disponerent
ad altissima Saluatoris veri Dei & hominis Iesu Christi myste-
ria credenda. Quia qui sese optima hac dispositione præparaue-
rant, fidẽ facilè recipiebant, vt in Cornelio patuit, & in reginæ
Candaciæ eunucho. Et ita dicitur quod cũ prædicarent Apostoli *Actor.10.*
audientes gentes gauisę sunt, & glorificabant verbum *Dei*, & cre *Actor.8.*
diderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Quod *Actor.13.*
ita intelligi potest, eos qui aliquem ordinẽ in vita seruabant, &
se se naturali ratione regebant (quod erat quædam præordinatio
ad vitam æternã) hos fidem magna cũ facilitate & suauitate reci
27 pere. Vt autẽ hanc Hebræis pœnitentiam persuaderet, eos mor
tis & inferni minis deterrebat dicens: *Facite fructus dignos pœniten-
tiæ: iam enim securis ad radicem arboris posita est, omnis arbor non faciens
fructum bonum excidetur & in ignẽ mittetur.* Quæ verba plurimum
eos mouebant, quamuis nunc etiam mortẽ & iudicium prædica
mus, quæ lapides ipsos mouere possent, & tamẽ in plurimis qui
audiunt nihil imprimuntur, quod reprobationis signum est.
Cùm Saul Philistæorum timeret exercitũ, Pythonissam consu- *1.Reg.28.*
luit, vt pugnæ euentũ illi prædiceret. Orbẽ mulier facit & in eo
stans dæmones inuocat, venit Deus, neq; dæmonẽ vllum exire
passus est. Iussit Samuelis spiritũ exire, qui postero die eum & fi
lios suos morituros prædixit, vt his minis ad Deũ conuerteretur.

Infœ-

Infœlix tamen Saul non maiorem vtilitatem ex his minis accepit, ac si eas non audiret. O duritiem diabolicam, vtinam idem nostris quoq; temporibus nõ contingeret. Sed quot Saules hodie sunt quos quamuis morte & inferno deterreas, nihil tamen proficis? Non inutiles D. Ioannis minæ suis auditoribus fuerunt qui eius vocibus persuasi ab eo petebant, *quid ergo faciemus?* vox illa, ergò, non vulgarem emphasim habet, perinde enim est acsi dicerent, si iam vt prædicas omnis arbor excidenda est, quæ non facit fructum bonum: & in æternũ ignem conijcienda, quid faciemus, vt hoc incendium euitare posimus? vir autem sanctissimus tanquam incipientibus res non admodum difficiles iubebat, vt ibi videri potest. Ita D. Paulus dicebat, ego fratres non *1.Corint. 3.*
potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam, nondum enim poteratis. Lactis nomine res faciles intelligũtur quas eos initio docebat. Et idem Apostolus regi Agrippæ dixit, opto apud Deum non tantum te, sed etiam omnes, qui audiũt hodie, *Act.16.*
fieri tales qualis ego sum, exceptis vinculis his. Quomodo cum D. Paulus labores & vincula pluris faceret, quam vllus vnquam imperator imperium, & omnes perfectos esse Christianos optaret, qualis ipse erat, & sibi vincula optaret, cur alijs etiã non optabat? quia nimirũ ipse plurimum iam in virtute profecerat, incipientes autem ea patientia & alacritate non ferrent qua ipse ferebat, & ideò sibi ea non alijs optabat. Hanc D. Ioannis & *D* Pauli regulam seruare debent prædicatores & prælati, nè scilicet incipientibus quos sibi subiectos habent, difficilia imperent.

Illud hoc loco maximè notãdum est, sanctum Euangelistam vulgi tantum, militum & publicanorum mẽtionem facere. Hos D. Ioannis prædicatione conuersos dixisse (ait.) *Quid faciemus*. Sacerdotum autem, Pharisæorum & legis peritorum nulla eo mentio fit. O rem timendam, illi qui cæteris ad virtutem duces se præbere deberent, illi qui maiorem ex prædicatione vtilitatem percipere deberent, illi aridiores & minus deuoti discedunt, & sæpè ea quæ à prædicatore dicta sunt irridẽtes. Cum in *simile.*
nuptijs comessationes fiunt, adsunt famuli quam plures cum patinis & vasculis vario rerum genere plenis: fratres autem nuptæ & parentes ministrate hæc, inquiunt alijs, nos enim domestici sumus: ita plurimi Ecclesiastici facere solent in hoc ca-

31 siæ conuiuio, & in his spiritualibus nuptijs, nam cùm concionator cælestia documenta auditoribus ministret, dicunt ipsi, hanc orationem quam prædicas, hanc contemplationem, hanc mortificationem, hoc silentium, alijs da pauperibus, & ignobilioribus hæc præcepta trade, nos enim domestici sumus: satis eis esse videtur sacerdotes & ecclesiasticos esse. Admirabilis res omnino fuit, quod cùm passionis tempore terra tremuit, & sol obscuratus est, turbæ reuertebantur percutientes pectora sua: sacerdotes autem & pharisæi ita obstinati erant, vt quãuis omnia illa signa vidissent, Pilatũ tamẽ posteà adierint dicentes, recordati sumus, quod seductor ille, &c. Liberet nos Deus à malo sacerdote, postquã Dei timorẽ amisit, quia in suæ ingratitudinis pœnam solet eũ Deus in sua obstinatione relinquere, vt nihil ei proficiat. *Luc. 23.*

32 Ait sanctum Euangelium, quod cum hæc D. Ioannes prædicaret, impleta est Esaiæ prophetia. *Vox clamantis in deserto parate viam Domini.* Quæ verba nobis ecclesia sancta proponit vt nos ad spiritualem filij Dei in animas nostras aduentum præparemus. Scire enim vos volo fratres hunc aduentum ideo celebrari, nè nos excusare possimus dicentes: quòd si nati eo tempore essemus cum Redemptor noster in hunc mundum venit, aliter eum recepissemus, quam Hebræi receperunt. De Necromanta quodam narratur, quod cùm nobiles quidam coram rege Castellæ Hectoris & Achillis gesta minuerent & si eorum tempore vixissent ostensuros se fuisse plus eos nomine & fama, quam virtute præstitisse, & eorum temporum milites formicas fuisse, non homines: & ideò tantam esse eos fortitudinis opinionem cõ *Esai. 40.*

33 sequutos. Hæc cùm audiret Necromanta, secretò inde discessit, & suis incantamentis effecit, vt in cubiculum in quo rex & nobiles illi erant, Hector & Achilles armati ingrederentur, vel vt meliùs dicam Dæmones duo sub Hectoris & Achillis figura: qui statim mutuis ictibus sese tanto cum impetu vulnerare cœperunt, vt nobiles illi timore deterriti aufugerint: arridens Necromanta, hæc ne (inquit) vestra fortitudo est? vos ne cum ijs pugnare ausi essetis, quos nec pugnantes quidem spectare potuistis? prophana hæc quidem est historia & fabula potiùs videtur: sed si cur eam adduxerim cogitatis, magnam nobis lachrymarum copiam effundere faciet. Eodem enim modo se plurimi nunc homines iactare solent his verbis, si eo

tempo

tempore vixissem cum Dei filius natus est, vt animam meam ad eũ recipiendũ præparassem: ad præsepe illud vbi natus est, cu currissem, ibi ei & sanctissimæ eius matri maiori qua possem di ligentia seruissem: ô quanto cum amore & deuotione Christum redemptorem meum pauperem, nudum, & frigore rigentem, in lachrymas liquefactus spectassem. Hoc nè fecisses? at non id idem nunc præstare cesses, ait Deus. Fingite me natum nõ esse, celebret ecclesia aduentum meũ, celebret natalem diem, videa mus, an vos præparetis, an ieiunetis, an conscientias vestras mũ detis, an bona vestra in pauperes distribuatis, an diuina recipi tis sacramẽta? Nam si hæc facitis, & me in hoc spirituali aduen tu (vt decet) recipitis, signum est tunc quoq; cùm corporaliter ad ueni me fuisse recepturos. Quòd si secus facitis, signum est, de sores vos esse & mendaces vos, si eo tempore me vidissetis omnia primos me occursuros fuisse. Quapropter ne à verbis opera diuer sa sint, omni affectu nos ad hunc spiritualem aduentum præpa remus, vt eum per gratiam hic recipientes, consequi mereamur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica quarta Aduentus

CONCIO QVARTA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris procurante Pontio Pilato Iudæam &c. Lucæ. 3.

IN omnibus Dei operibus nõ minori considera tione dignũ est, cur facta sint, quàm ipsamet opera: ideò põderatione dignũ hoc loco videtur, cur Deus elegerit tẽpus hoc adeò infame populo Israelitico, Ioãnẽ mitteret ad vnigeniti filij sui aduentum prædicandũ. cùm hoc mecũ ipse cogitarẽ, memini, ꝙ vnũ ex Dei nominibus, quæ grata illi in sacra scriptura, esse solent, est, zelotes. Et ita Exo. 20. & 34. ego sum Dñs Deus tuus fortis zelotes, & paulò inferius, Dñs ze lotes nomẽ eius. Vocatur hoc nomine, nõ solũ quia Deũ præter se nullũ adorari patitur: verùm etiã quia nihil vt seipsum ama ri vult, neque vt in alio sicut in eo spes ponatur. Actus sin

2 vult esse obiectis, & cum solus Deus, Deus sit, & vltimus finis infinitè perfectus, ita amorē & spem, quæ in eo collocatur, singularem esse vult, & cæteris omnibus maiorē. Est Deus honoris & gloriæ suæ adeò zelotes, vt eius amorem & seruitium non recipiat, qui alium illi æquare velit. Imo huiusmodi amorē odiū potiùs quàm amorem existimet. Itaque eo maior est animæ in Deū amor, & spes, quo minor est erga cæteras res amor & spes: quemadmodum in libra vnius lancis ascensus est alterius descensus. Efficacissimum hoc argumentum est ad probandum solum Deum animæ, quæ vere eum amat sufficere, eo quod ab ea petat, vt cæterarū rerū omniū amores deponat. Esset enim Deus iniquissimus, & eius zelus iniustus: si nos terrena spe priuaret, *Simile.*
3 neq; esset cęlestis, in qua nos collocat securior. Quare salutis nostræ principium est humanarū rerū naturā penitùs cognoscere. Difficile enim id, quod amo, odisse potero: nisi prius cognoscā illud non esse adeo bonum, vt existimabam. Sed plurima illi deesse quæ anteà nō animaduerteram. Et ita D. Ioannes Baptista, pœnitentiam mundo persuasurus temerariā & vanā Hebræorū opinionē euertere cœpit, qui ad æternā beatāq; vitam satis esse existimabāt Abrahæ filios esse, quare dixit. Ne cœperitis dicere patrē habemus Abrahā, dico enim vobis, quia potens est Deus, de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Hæc mihi causa fuisse videtur, cur Deus hoc tempus elegerit, in quo D. Ioannes pœnitentiam prædicaret: cùm populus ille gētilium tyrānide oppressus erat, & Iudæa plurimum à pristina sua gloria & dignitate defecerat. Quia vna ex dispositionibus, quę meliores sunt, vt nonnullis pœnitentia persuaderi facile possit, est, cùm spem illam quam in rebus humanis collocatam habebant, iam amiserunt. Tunc cùm aperte cognoscunt amorem, qui in illis collocatur, & laborem inanem esse: tunc enim facilius moueri possunt ad præteritos vitæ suæ annos inutiliter insumptos deplorādos, qui nullum alium fructum præter pęnitentiam afferrè solent. Primum quod præstitit Moyses, vt idololatriæ veniam consequeretur, & Hebræos ad pœnitentiam prouocaret, fuit, vitulum quem adorauerant, conterere, & eius puluere aquam adspersam eis bibendam præbere. Vt scilicet, videntes, quàm infirmum & impotentem Deum sibi elegerant: qui eos liberare non poterat, cum seipsum liberare non potuisset: faciliùs veniam à vero & immortali Deo peterent. *Luc. 3.* 4 *Exod. 32.*

Cum sanctus Euangelista Gentilium mētionem fecisset, qui populum Israel sua opprimebant tyrannide, mox Synagogę pōtificum mentionem facit: & ita Iudæos cum gentilibus coniungit. D.Gregorius super hoc euangelium ait, voluisse spiritū sanctum Iudæorū & gentilium mentionē hoc tempore fieri in quo Domini narratur aduentus: vt significaret vtrorumq; Redemptorem aduenire, vt gentilibus & Iudæis mederetur & ex omnibus vnam fundaret ecclesiā, & ita vbi nos legimus dixisse Moysem, laudate gentes populū eius, in Hebræo est: laudate gētes cū plebe eius. Et ita eū locū citat D.Paulus, quāuis vtraq; lectio ... significat. Nimirū hos duos populos, Hebræū & gētilē tanta amorū coniunctione copulatos futuros esse Dei filij aduentu, qui fecit vtraq; vnū: vt gētiles Hebræos laudaturi essent, aut cōmunē vtrorūq; lætitiam futuram esse ab vno eodemq; amore ... Charitas certè hic significatur, quæ inter hos duos populos futura erat, ad eandem fidem eundemque Deum conuersos. Ex quo patet eos, qui proximum suum contemnunt, & ignominia afficiunt dicentes: eum malo vel ignobili genere ortum esse: huic charitati aduersari: sit ille in Christo genitus, & in eius amore viuat & gratia quocūque sit genere ortus: nihil refert, quia in Christo, nec Iudæus nec Gentilis nec seruus & liber: sed omnia & in omnibus Christus, ait D.Paulus, &c.

D.Gregor.

Deut.32.

Roman.5

Colos.3.

Hoc tēpore *factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto.* Ibi sanctus vir à pueritia vixit non solum res diuinas contēplans, verùm etiam famē, sitim, frigus & calorem magna cum animi cōstantia perferens. Et hæc vna ex causis est, cur Dñs dixerit: à diebus Ioannis Baptistæ, vsq; nūc regnū cœlorum vim patitur, & violēti rapiūt illud. Quod vt intelligatis, notandū est, ꝙ vt regnū cœlorū acquiratur, necessarium est, diligenter cōsiderare, vnde sit pugna incipiēda. Sæpè enim accidit, vt quis victoriā amittat, eò quòd ab inutili parte oppugnationē aggressus est. Videbitis aliquos, quorum omnis cura est de religiosorum moribus & vita agere dicētes: cur non se domi continent? cur extra monasteriū vagantur? aliorum omnis cura est de clericorum cura agere: redditus (inquiunt) ecclesiasticos ipsi ecclesiasticis pietatis opera, vt par est, nō impendūt. Alij Doctorum & literatorum mores reprehendunt, & vidistis nè (aiunt) illum, qui nudius tertiùs Bachalaureus erat, & hodiè maiorasgū fecit? nescio quānā in suis legibus alchimiā doctores isti inueniāt; ex qui... tantum

Matth.11

8 tantũ auri colligũt. Alij nobiles tyrãnos appellant, & hos respu
blicas euertere, aiunt. Alij mulierũ pompã ferre non possunt:
prophanas eas appellãt & suis vestibus & ornamẽtis maritos, fi
lios & vniuersam familiã perdere aiũt, & tandẽ vnusquisq; cœ-
lũ acquirere vult neque ab ea à qua decet parte pugnã aggredi-
tur. In ea fratres stultitia & errore versamini, vt quisq; cœlũ pro
ximo suo dare velit, pro se autẽ infernũ accipiat, ò cæcitatẽ in-
credibilẽ, alienã curare salutẽ propriã verò contẽnere. Cœlũ bel
lo acquiritur, sed pugna à te ipso incipiẽda est. Tecũ ipse pugna
te ipsum supera & ita cœli Dñs fies. Hãc ob causam dixit R. no-
ster, à diebus Ioannis Baptistæ regnũ cælorũ vim patitur. Quia
hic docuit, & verbis & exẽplo. Vnde cœlũ oppugnandũ esset:
vnde pugna incipienda esset, cùm proprio corpore per viginti
9 quinq; annorũ spatiũ tanta vitæ austeritate pugnãdo: ò quanti
referret virũ hũc angelicũ imitari occasiones, & pericula euitan
do. Nã si qua diuina gratia munitus erat: hoc tñ vitæ genus ele-
git, quid nobis faciẽdũ esset, qui ad malũ adeò ꝓni sumus & pec
cato subiecti? de quibus ait Dauid: Pluet super peccatores la-
queos: quot nobis laqueos diabolus vbiq; tẽdit? hos Dauid plu- *Psal. 10.*
uiæ guttis comparauit, & tñ adeò cæci sumus, vt eos minimè vi
deamus: vel adeò pigri, vt quãuis videamus, ad securũ tutũq; lo
cũ cõfugere nõ audeamus. Quot hic adestis quos sæpe Deus san
ctis inspirationibus ad religionis solitudinẽ vocauit? & tñ Diui-
nis eius vocibus surdos vos præbuistis, pœnitẽtiæ asperitatẽ re-
formidantes? audite quid D. Paulus dicat, Spiritum nolite ex-in
guere, idest, scintillam, quam Deus in corda vestra diuinis inspi *1. Thes. 5.*
10 rationibus inijcit, nolite extinguere. Eã sufflate, & magnus ex-
ca ignis excitabitur. Plurimæ Dei inspirationum scintillæ ex-
tinguũtur, quia eas spiritu non alitis, & accẽditis. Significat hoc
sanctus Apostolus, vt cùm Deus sanctis vos inspirationibus vo
cat, eas orationibus, suspirijs, lachrymis, deuota librorũ lectione
sanctorũ hominũ cõuersatione suffletis. Quia hęc omnia sunt tã
quã flatus, & spiritus quo huiusmodi scintillæ accẽdũtur. Ex q-
b⁹ eã potissimũ magna cũ diligẽtia sufflare debetis, ne extingua
tur, sed flãmã excitet. Cùm Deus vos ad religionis statũ vocat,
cùm res sit tanti momẽti ad salutẽ animarum Dei autem seruo
rum sit tuis, cum quibus hoc cõmunicabitis, pigritiã istam & ti-
morem prudentibus consilijs & admonitionibus expellet.
Nam Deus, qui religionis asperitatem superioribus patribus

dulcẽ reddidit & suauẽ, tibi quoq; reddat, & difficultates omnes tollet. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnõ.
Num.21. Scopuli torrentium inclinati sunt, vt requiescerent in Arnon, & in finibus Moabitarum. In Scopulis istis Arnõ, de quibus hic agitur erant (vt Hebræi affirmant) speluncæ quædam, in quibus hostes armatos homines posuerant, vt Hebræis nocerent. Sed Deus super ipsos inclinauit scopulos, & ita omnes ijs oppressi mortui sunt. Hebræi verò sine vllo detrimento amnẽ transierũt. Hæc igitur verba (quæ in numeris citantur ex libro bellorũ Domini) significant Deum seruis suis omnes, quæ se se offerũt, difficultates tollere, vt inceptũ iter magna cũ suauitate prosequantur, & ita Hebræos cùm ad scopulos illos peruenissent, verbis
Deut.20. illis animabant duces, sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrẽtibus Arnon. Idem tecum frater dilecte præstabit Deus. Et quẽadmodũ alijs: ita & tibi pœnitentiæ laborẽ suauẽ reddet. Et ideò metum istũ, qui te impedit animose & audacter expelle, iubebat Deus, vt cũ ad bellũ profecturi essent duces, audiente exercitu proclamarent: quis est homo, qui ædificat domũ nouam, & nõ dedicauit eã? vadat & reuertatur in domũ suã. Quis est homo qui plantauit vineã, & necdũ fecit eã esse cõmunẽ? vadat, & reuertatur in domũ suã. Quis est homo, qui despõdit vxorẽ, & nõ accepit eã? vadat & reuertatur in domũ suã. Quis est homo formidolosus & corde pauidus? vadat, & reuertatur in domum suã nè pauere faciat corda fratrũ suorũ, sicut ipse timore perterritus est. Quibus verbis quatuor hominũ genera significãtur, quę vt sibi vim faciãt, & cælorũ regnũ acquirãt, idonea nõ sunt, vt tũc quę bello inutilia erãt, à Deo dimissa sunt. Per eos, qui domũ ędificauerãt, superbi significãtur, qui amplas domos habitare volunt, & in omnib⁹ dignitatẽ ostẽtare & põpã. Per eos, qui vineã plãtauerãt, auari significantur, qui vitam omnẽ, in excolẽda terra consumunt. Per eos, qui vxorẽ despõderant, carnales significãtur. Quę omnia magno huic bello spirituali impedimento sunt. Et inter hæc vitia timor etiam mortis & pœnitentiæ asperitatis enumeratur, qui homines pigros reddit & pusillanimos: ita vt ieiunijs, vigilijs & orationibus corpora sua affligere non audeant, morbum aliquem, aut ipsam etiam mortem metuentes. Qui suo timore & pigritia cæteros quoque timidos & pigros efficiunt. O stulti ad quid vitam vultis nisi vt eam in eius seruitio insumatis, qui eam vobis dedit? nolite eã fratres seruare febri aut lateris dolori

14 lori, qui eam vobis duorum aut triũ dierum spatio eripiet. Tunc enim nonnè melius fuisset, ea eius datori seruisse? O cæcitas intolerabilis, existimatisnè eorum vitã, qui Deo seruiunt breuiorem fieri? non ne videtis militem in bello trium aureorũ pretio de vita singulis horæ momẽtis periclitari, vos autem æternæ gloriæ proposito præmio eam ne minimo quidem periculo audetis exponere? O Deus æterne aperi ob tuam clementiam horum fratrum oculos, vt intelligant quanti referat, se se ad pœnitentiæ laborem animare: & ita diuinis tuis vocibus respondeant. Referam quod ait Diuus Paulus cùm de fide ageret, qua se antiqui patres ad eligendos labores, & delicias euitandas incitabant: vt nos nostræ pudeat timiditatis. Fide (inquit) Moyses grandis factus negauit se esse filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi *Hebr.11.*
15 cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatẽ, maiores diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum improperiũ Christi. Plurimum notandum est verbum illud grandis factus, cùm scilicet, ea ætate esset, & capacitate Moyses, vt principis statum in quo positus erat æstimare posset, tunc eum reliquit, cùm alius maiori illi⁹ cupiditate captus fuisset. Itaq́, his verbis sanct⁹ Apostolus significat, Moysem in pueritia tantum aut in adolescentia in Pharaonis domo & delicijs vixisse, sed cùm iam grandior esset factus, ea omnia, tanquam animæ perniciosa reliquisse, & ita Beatus Gregorius Nicenus hoc, quod hic Diuus Paulus refert, non tunc fecisse intelligit, cùm ex AEgypto fugit eò quod AEgyptium occidisset, sed multò antè è regia domo egressum fuisse, & cum electis seruire, quàm cùm idololatris impera- *B.Greg.Nicen.in. l. de vita Moysis.*
16 re maluisse. Sed quod magis ponderari debet, est, quod addit dicens: maiores diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum improperium Christi. Ex quo patet eo etiam tempore labores sanctos viros plurimi fecisse propter labores, quos Dei filius in mundo passurus erat, & ita Diuus Paulus eius temporis labores vocat improperium Christi. Quòd si hoc Moyses fecit tot annis antequàm redemptor noster in cruce moreretur: quomodò nos labores parui facimus? quomodò odiosum nobis est, pati, cũ tanta Dominus pro nobis passus sit? Magna profectò imbecillitas, par uus eius imitationis zelus. Animate, animate vos, obsecro fratres ad Diuini huius magistri Iesu Christi imitationem, & nè vos excusare velitis dicentes illum verum Deum & hominem fuisse, vos verò homines tantum esse infirmos. Diuum Ioannem

contẽplamini, qui purus homo erat: vt nos ſumus. Amate ſolitu- dinẽ, amate vitæ aſperitatem, amate diuinam cõmunicationem & conuerſationẽ: vt ille amabat, & intelligite, Deum ſe plus per interiorẽ cõuerſationẽ, quàm per hæc externa cõmunicare. Ita
2. Cor. 3. illud Diui Pauli, Diuus Theodoretus declarat. Nos verò omnes reuelata facie gloriã Dñi ſpeculantes, in eandem imaginem trãſ- formamur à claritate in claritatem, tanquã à Dñi ſpiritu, id eſt, per cõuerſationẽ ſpiritus Domini, & eius in cordibus noſtris cõ- municationẽ tãquã per ſpeculũ, in quo eius imago repræſenta- tur, eius gloriã & perfectiones aſpicimus, & cõtẽplamur: ex qua viſione ab eius gloria illuſtrati, ab eius luce illuminati, ab eius bonitate perfecti remanemus: vt alios etiam illuminare poſsi- mus, tanquã ſpeculũ nitidũ, quod non modò ſolis figuram, ſed radios etiã recipit, & ſplẽdorem, & per reflexionẽ radios ex ſe ia- cit, quibus eam, quam ferit partem illuſtrat. Ita etiã intelligit, D.
D. Baſilius. Pſalm. 96 Baſilius illud pſalmi, lux orta eſt iuſto (ait enim) ſolem omnib⁹ oriri, quantũ ex ſe eſt ſed verè cæcis, aut ijs, qui oculos claudũt, aut ſe abſcõdũt nõ oritur, cùm eos nõ illuminet: ita diuinus ſol eos illuminat, qui cordis oculos aperiunt. O quã vtilis doctrina hæc eſt prædicatoribus, qui cæteros illuminare debent. Studete patres mei hãc D. Pauli doctrinã ſequi, ſæpè cũ Deo diuina me- ditatione, & contẽplatione cõmunicãtes. Nõ dico omnia in cõ- tẽplatione cõſiſtere: ſacræ verò ſcripturæ ſtudium inutile eſſe. Nõ enim ex eorũ numero ſum, qui deuotionis ſpecie ſcire ſe, & ſtudere nolle dicũt, & illud D. Pauli citant: ſcientia inflat, chari- tas verò ædificat. Qui hoc dicũt, attendant, quòd ait Dominus
1. Cor. 8. Oſeæ. 4. per Oſeã. Quia tu ſciẽtiam repuliſti, repellã te nè ſacerdotio fun- garis mihi. Repellere ſciẽtiã, eſt, eã cõtẽnere: pœna autẽ eius, qui ſciẽtiam cõtẽnit, eſt à Deo cõtẽni. Nullus vnquã Dei amicus ſa-
Prou. 12. piẽtiã odit, imò amauit plurimũ, & ita ait ſpiritus ſanctus. Qui diligit diſciplinã, diligit ſcientiã. Videtis, vt virtutẽ & ſcientiam cõiũgit. Cũ verò aiũt ex Diuo Paulo ſcientiã inflare, optimè D.
D. Chryſoſt. Chryſoſtomus reſpõdet, etiã ieiuniũ inflat: & eleemoſyna in- flat. Ideò nè ieiunãdũ nõ eſſe dicẽt, neq; Eleemoſynã dandã? mi- nimè verò fratres, ſed vt homines rationales vanitatem, quæ ex bonis operibus & ſcientia naſcitur ſuperate: & ita duplex c.. meritũ, vnũ quod ex bonis operibus, alterũ, ꝙ ex inanis gloriæ victoria cõſequitur. Dicere etiã iſti ſolẽt rudes homines & idio- tas nullo Dei eccleſiæ detrimento eſſe, vt eruditos, qui ſæpè in

hæreticos

20 hæreticos errores labi solent. Quæ quidem ratio rudes potiùs & indoctos quàm eruditos oppugnat: nã ridiculũ esset si arundo diceret: saltẽ mea causa nõ ruet ædificium, nam illi dici posset: tu quidẽ neq; vtilis es neq; inutilis, trabes enim, non arũdines susti nẽt ædificiũ, quamuis in eo positæ sint. Quod si trabis ruina ruit etiam ædificiũ, signum est trabẽ illud sustinuisse. Dubitandum nõ est viros eruditos plurimum afferre auxilij ad Dei ecclesiam sustinendam, & quamcunque congregationem & societatem, quæ tunc erit beata cùm à doctis: & sapientibus regetur. Quòd si aliqui eorum in errorem aliquem incident, tũc apparebit quã tæ vtilitatis essent, tunc cùm stabant: quandoquidem eorum rui na & lapsus tanti mali causa fuit. Priscis temporibus Iulianus & Porphyrius Dei ecclesiam irridebant dicentes congregationem *Simile.*
21 esse ab hominibus rudibus & indoctis fundatam. Contra quos scripsit Diuus Hieronymus librum, qui appellatur illustrium virorum in quo breuiter recensuit permultos viros & sapientia & sanctitate illustres, qui nascentis ecclesiæ initijs fuerunt: & à sanctis Apostolis exorditur, quos ipsa cœlestis sapientia Dei scientiam edocuit, cui mundi sapientia resistere non potuit. Et ita de illis dixit Dñs. Est scriptum in prophetis, erunt omnes do cibiles Dei. Iniuria profectò esset ecclesiæ sanctæ si verum esset quod scelestus ille Iulianus asserebat quia rudes & ignari sine sa pientum consilio & eruditione sunt aliquo modo tanquam cor pora sine anima, tanquam exercitus sine duce. Quòd si inter- *Ioan. 6.*
22 dum sapientes errant, hoc non fit eo quòd sapiẽtes sint, sed quia à vera sapientia discedunt. Quapropter patres mei virtutem cũ sapientia cõiungere studeamus: & ita tempus diuidamus, vt pars orationi & contemplationi, pars studijs, pars cæteris virtutum exercitijs detur. Et ita quantum in nobis est, præstabimus, quod necessarium est, vt prædicatio vtilis sit & fructuosa. *Et venit in omnem regionem Iordanis prædicans Baptismum pænitentiæ.* Plurimũ animaduersione dignum est in hoc Dei cõsilium, qui omnium hominum innocentissimum elegit, vt pœnitentiam prædicaret. Quod munus Dauid potiùs alicui, aut D. Petro cõuenire videba tur, quiquàm amara sint peccata optimè sciebãt, & quàm egeãt pœnitentia illi, qui Deum offenderunt. Deus tamen è contra cũ duos eligere vellet ministros, vnum quidem vt pœnitẽtiam præ dicaret, alterum verò vt misericordiã distribueret, & dispẽsaret. Pænitentiæ prædicatorẽ Diuũ Ioannem fecit, qui tunc omnium

erat innocentissimus: misericordiæ verò ministrum D. Petrum, qui inter eos, qui in eius collegio remãserũt, maximus omnium peccator fuit. Ratio autẽ fuit, vt eò magis intelligerent homines quàm necessaria sit pœnitentia, quò maior esset eius, qui eã prædicabat innocẽtia, qui minus ea indigebat. Nã quomodò existimare potero saluari me posse sine pœnitẽtia, vidẽs ab eo eã prædicari, cui parũ necessaria est? & prætereà intelligerent, quã certa & secura Dei misericordia sit illis, qui eã quærũt & petunt: cũ ab eo eã petere debeãt, qui in seipso eam nemini denegare didicit. Cùm scilicet, peccator vt ego existens, ea vt ego indiguerit. Quod si petitis cur D. Ioãnes prædicare cœpit pœnitentiã in remissionẽ peccatorũ? cur nõ à Charitate, aut à spe incepit? Respõdeo à pœnitẽtia incepisse, qa hæc cęterorũ omniũ virtutũ fundamentũ est, quæ, nisi adsit pœnitentia virtutis nomen amittunt.

Simile. Quẽadmodũ q̃ imaginẽ aliquã diuersis coloribus pingere vult priùs tabulã complanet, & leuiget necesse est. Propterea hoc est quod quotidiè prædicare debemus, & auditoribus sæpissimè inculcare: nã cum quotidiè homines peccent, quotidiè persuadẽdi sunt, vt cõmissa peccata deplorẽt, & creatorẽ suũ offendisse pœniteat. *D. Gregor.* Ait enim D. Gregorius, verba illa declarans Diui Pauli, *Ephes. 5.* redimẽtes tẽpus quoniã dies mali sunt. Tẽp⁹ redimimus quãdò ante actã vitã quã lasciuiẽdo perdidimus, flẽdo reparamus. Et vt intelligatis, quẽ nã mœrorẽ & tristitiã ex peccatis cõcipere debeamus, referã quod de Alexãdro Magno Gẽtiliũ historiæ narrãt. Nã cùm ebrius aliquãdo esset Alexander, familiarẽ quẽdam suũ, qui Clito appellabatur occidit, cũ verò ad se reuersus, quod fecerat, intellexisset tantũ ex amici morte & ex eo scelere, quod patrauerat dolorẽ cõcepit, vt sibi ipse manus abscindere, & mortẽ sibi ipse cõsciscere voluerit. Quid igitur nos facere æquũ erit, q̃ toties nostris peccatis quãtũ in nobis est Deũ occidimus, ò angelorũ gloria & beatorũ vita Iesu Christe, Dei fili, nõ dolebo, nõ mœream nõ lachrymis cõsumar & fletu considerãs peccata mea huic te cruci affixisse: & tã sœua morte affecisse? Cùm peteret *Psal. 6.* Dauid à Deo peccatorum veniã aiebat. Miserere mei Dñe, quoniã infirmus sum, & inter cætera quæ se fecisse eo loco refert, vt hãc misericordiam consequeretur, hoc erat, turbatus est à furore *D. Hiero.* oculus meus. Vbi D. Hierony. vertit, caligauit præ amaritudine oculus meus, & alibi idẽ *D.* Hiero. pro eo q̃ nos legimus, exitus aquarũ deduxerũt oculi mei, vertit: riuos aquarum deduxe-

runt

26 tunt oculi mei. Et quoniã quatuor ad verã pœnitentiam necessaria sunt, scilicet, peccati odiũ super omnia odibilia, & q odiũ hoc sit propter Deum super omnia dilectum, summusque dolor cum firmissimo proposito euitãdi peccatum plusquam omnia damna mũdi, quæ omnia vires humanas excedũt, necessariũ est ea à Deo magno cũ affectu petere. Nã qui per Ezechielẽ dixit: Facite vobis cor nouũ, & spiritũ nouũ, idem hoc nobis cor dare pollicetur per eundem prophetã dicens: Dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in visceribus vestris, & auferã à vobis cor lapideũ. Ideò sacrosancta Concilia decreuerunt, si quis dixerit Deũ impossibilia præcepisse, Anathema sit. Impossibile enim appellari nõ potest, quod diuini fauoris auxilio (quod nunquam ex Dei parte deficit) præstare possum. Et hoc auxilium idẽ per prophetam Zachariã nobis pollicetur, dicens: *Ezech.18.* *Ezech.36.* *Zacha.1.*

27 Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Verum ne fiat hoc negligenter, sed magis cum animi ardore & studio, quia in Deuteronomio scriptum est: Si quæsieris Dominum Deum tuum inuenies eũ si tamẽ quæsieris eum in toto corde tuo, & tota tribulatione animæ tuæ. Cæterum cũ hoc omne Dei amore fieri debere, dixerimus, cũ plurimi sint, qui plus pœnæ timore mouentur, quid de his dicemus? nũ fortè nullum his afferri potest remediũ? potest profectò. Ad horum solatium decreuisse videtur Tridentina Synodus. Illã verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur: quoniã vel ex turpitudinis peccati cõsideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur: si voluntatẽ peccandi excludat, cũ spe veniæ, declarat, nõ solũ nõ facere hominẽ hypocritã, verum etiã donum Dei esse, & *Deut.4.* *Conci.Triden.sessio.14.c.4.*

28 Spiritus sancti impulsum, non adhuc inhabitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiã parat. Et quãuis sine sacramento pœnitentiæ per se ad iustificationẽ perducere peccatorem nequeat: eum tamen ad Dei gratiam in sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit.

29 Prædicans D. Ioannes docebat Hebræos, vt si Saluatorẽ à Patre in terras missum cognoscere, & videre vellẽt: suas præpararẽt conscientias eas à peccatorũ sordibus mũdantes. Vt Isaias multò antè monuerat, dicens: Parate viã Dñi, omnis vallis implebitur, &c. Et videbit omnis caro, idest, omnis homo qui hoc faciet, salutare Dei. Quæ omnia significant, quòd qui se, vt par est, homines præparabunt per veram pœnitentiam deponentes omnia *Isai.40.*

peccata, his Deus sui ipsius cognitionē dabitur Etità omnia per imperatiuum interpretari debent, ex linguæ Hebrææ proprietate, vt omnis vallis exaltetur omnis mons & vallis humilietur, &c. Et omnia vno verbo includit, quod est pœnitentiam agere, quia hæc omnia impedimenta tollit. Idem clarius dixit Dominus, verbis illis memorabilibus: Qui diligit me, diligetur à Patre meo. & ego diligā eum, & manifestabo ei me ipsum. Quod idē est, cum eo, & videbit omnis caro salutare Dei. O verba suauissima: fœlices illi, qui ad salutē suam ijs vti scient. Tanti fecit Moyses Deū ad mōtē Sinai descendisse, vt dixerit: interroga de diebus antiquis: qui fuerunt ante te ex die, quo creauit Dñs hominē super terram, si facta est aliquando huiusmodi res, vt audiret populus vocē Dei loquētis de medio ignis, sicut tu audisti, & vidisti. Quid fecisset Moyses, si Deū hominem factum inter hoīes versari vidisset? Nolite, obsecro fratres, tāto ac tā singulari bñficio ingrati esse. Præparate corda vr̄a, mundate cōscientias, & ita diuinū hūc Saluatorē videbitis, hic fide & gratia, & postea in cælo gloria: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Ioan. 14.

Deut. 4.

In festo Expectationis beatissimæ virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilaæ, &c. Luc. 1.

HODIERNA festiuitas ad laudem & gloriam purissimæ virginitatis Dei matris instituta fuit. Decreuit rerum omnium potentissimus Dominus singulare hoc Redemptionis beneficium hominibus facere: sed sine vllo sanctissimæ illius mulieris detrimento fieri voluit: ex qua carnem erat assumpturùs. Et ideò admirabili sua potentia hoc sine virginitatis læsione fieri iussit, & hoc est, quod in ea Spiritus sanctus laudat, dicens: Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus lilijs. O Deus altissime, nihil occurrit pulchrius cui spōse tuæ ventrē comparare posses, quam frumenti aceruus, si dixisses, vēter tuus sicut crystallū, aut sicut glob⁹ aureus refulgens cōuenientius hoc esse videbatur. At vero tritici aceruus res est vilis, & nihil ad rē facere videtur. Significare Spiritus sanctus

Cant. 7.

3 hac cõparatione voluit gaudiũ: qđ beatiſsim⁹ ille matris Dei vẽ
ter hominibus erat allaturus. Nã quo tẽpore ruſticus maiorẽ ani
mo capit voluptatẽ; nũ cũ terrã colit? minimè, quia hoc magno
cũ ſudore & labore facit: nũ cùm ſeminat? minime, quia tunc tri
ticũ perdere videtur: periculũ enim eſt, ne aut illud volucres co-
medant, aut certe areſcat. Num cũ in herba eſt? minime, quia pe-
riculum eſt, ne greges illud depaſcãt. Nũ cùm iã in ſpicas erũpit?
minime, quia grãdine verberari poteſt, nũ quãdo metit? nũ quã
do triturat? minime, quia tũc ſudat, & æſtuat, & periculũ quoq;
eſt, ne maxima aquæ vis decidat, vt neq; meti, neq; triturari poſ
ſit, ſed in area ipſa marceſcat. Maior igitur eius lætitia eſt, & volu
ptas, cũ triticũ purgatũ palea & puluere excuſſum, & coacerua-
tũ in area videt. Tũc ea, quã ſentit, lætitia p̃teritorũ laborũ obli-
4 uiſci videtur. Tũc per areã iũctis poſt terga manibus tumidus &
inflat⁹ incedit, & nullũ ſe beatiorẽ exiſtimat. Vt igitur Spiritus
ſanctus ſignificaret beatiſsimæ Virginis ventrẽ lætitiã mũdo at-
tuliſſe ait: Vẽter tuus ſicus aceru⁹ tritici. Aceru⁹ etiã tritici anni
fertilitatẽ denotat, Annus enim nõ ideo appellatur fertilis, quia
magna pomorũ copia ſit, ſed ſi tritico abũdat. Ideò Spũs ſanctus
hac metaphora vſ⁹ eſt, vt ſpiritualis cibi, & ſubſtãtialis animarũ
alimẽti abũdãtiã denotaret, quã fertiliſsim⁹ hic vẽter attulit. Et
ne quis cogitaret eò quòd mater eſſet, puritatẽ eius virginalẽ læ-
ſam eſſe: ideò addidit, vallatus lilijs. Lilia enim ob candorẽ & cæ
li colorẽ virginitatẽ ſignificãt. In hac feſtiuitate ſancta mater Ec
cleſia hoc nobis Euãgeliũ proponit, in quo oſtenditur, quãti ęſti
5 maret cęleſtis hęc regina Virginẽ eſſe, quãdoquidẽ nũquã matrẽ
eſſe aſsẽſa eſt, donec hoc illæſa virginitate futurũ eſſe intellexit.
Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo. Ab Angelo, verbi diuini Incarna
tionis, & mũdi reparationis hiſtoria incipit: vt ab Angelo lapſus D. *Bernar.*
& culpa inceperat. D. Bernardus ſuper Cantica ait, (vt eius ver- 5. *&*. 7.
ba declarat Alexander de Ales) quòd præuiderat Lucifer homi *ſuper Cant.*
nẽ cum Deo perſonaliter aliquando coniungi debere, & quod *Alexan. de*
hoc illud eſt: cui in cœlo repugnauit. Idẽ ſentire videtur Lactã *Ales.*3.*p.q.*
tius Firmianus, & huc videtur alludere. D. Paulus, cùm ait: Et cũ 74.*mẽb.* 8.
iterũ introduxit primogenitum in orbem terræ, dixit: Et adorẽt *Lactan.Fir.*
eũ omnes Angeli Dei. Vbi plurimũ notandũ eſt illud, iterũ, in *lib.*2.*c.*9.
quo ſignificatur antea iuſsiſſe Deũ Angelis, vt ſacratiſsimã illã *Hebr.*1.
humanitatẽ adorarent, antequã ex puriſsimo Virginis vtero na
ſceretur, nempe ſtatim vt illos creauit propterea ſic ordinanda
ſunt

sunt verba Diu Pauli, & cum introduxit primogenitum in orbem terræ iterum dixit, &c. De hac etiam reuelatione Angelis initio suę creationis facta idem Diuus Paulus loquitur, dicēs: Manifestè magnū est pietatis sacramentū, quod manifestatū est in carne apparuit Angelis. Cùm igitur Lucifer intellexisset humanam naturam verbi incarnatione sublimandam esse, inuidia plenus primos illos parentes ad peccatum inducere voluit: vt impediret ne Deus fieret homo, neque homo Deo æqualis fieret. Optimum enim sibi medium visum est vestem fœdare peccato, vt cum Deus eam sordidam videret, eam recusaret induere. Sed impedire hoc existimans, ei potius adiumento fuit, nam cum nulla antea huius rei esset occasio, vt existeret, nolens effecit. Quia vt Doctores plurimi affirmant, & præcipuè D. August. si Adā nō peccasset, Deus homo factus nō esset, & cū peccasset plus pro eo Deus quàm pro Angelo fecit. Non ideò dico, propter peccatum plus amasse hominē (vt ait B. Tho.) Et rationem affert, quia pater plus insumit in seruū infirmū, quàm in filiū sanū, & tamē nō ideò dicimus plus seruū infirmū, quàm filiū sanū amare. Ex hac doctrina inferri potest, quot astutijs & fallacijs vtantur dæmones, vt sancta hominū cōsilia impediāt. Nā si diuina impedire ausi sunt, quantò faciliùs audebūt impedire humana? & ideò cautissimè viuamus necesse est, & magno cū timore, quamuis desperandum non est. Nos enim plurimum D. Paulus solatur, dicēs: In carne enim ambulātes, tamē nō secundū carnē militamus: nā arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potētia Deo ad destructionem munitionū cōsilia destruētes & omnē altitudinē, extollentem se aduersus scientiam Dei. Hæc arma merita sunt passionis & mortis Christi Redemptoris nostri, virtutes infusæ, & doctrina Euangelica, quæ vocantur arma potētia ad id omne, quod Dei seruitium est. Hoc enim significat potentia Deo. His armis muniti & firmissimè statuentes Deum offendere nolle, si eam, quæ opus est diligentiam adhibeamus, hostium nostrorum victoriam consequemur: & quia sanctissimæ Virginis festiuitatē celebramus, hoc vobis dicam, quod plurimum nos animare debet. Scilicet eius nomine dici. Ego murus, & vbera mea sicut turris, ex quo facta sum corā eo, quasi pacem reperiens. Quibus verbis fatetur hæc pijssima Virgo, quòd quia Dei mater est, auxiliari nobis omnibus debet: cum propter peccatores mater Dei fuerit effecta vt D. Bernardus ait cū ea loquēs his verbis. Peccatores non

1. Tim. 3.

D. August.

D. Tho. 1. pa. q. 2. art. 4.

2. Cor. 10.

Cant. 8.

D. Bernar.

9 non abhorres, sine quibus non esses mater Dei, & hoc significat,
Ego murus, murum, scilicet, esse vt nos defendat: & vbera mea turris. Vbera vocat, matrem Dei esse, quia ex vberibus tantum exterius cognosci poterat matrem esse: nam cùm virgo conceperit, & pepererit, matrem esse cognosci non poterat, nisi quod puerum lactaret vberibus. Et ideò maternitatem vbera vocat, & eam turrem esse (ait) quia esse illam Dei matrẽ, nobis est munitissima turris: vt in ea nos à diuina iustitia tueatur: addit, ex quo facta sum coram eo, quasi pacem reperiens. Quia donec ad aliam vitam profiscamur, & in gratia confirmemur, veram pacem habere non possumus, sed quasi pacem. Pariens autem illa Dei filium, qui nos cum æterno Patre reconciliauit, quãdam quasi pacem nobis in Deo reperit. Et ideò fratres cùm à diabolo vos oppugnari videtis ad sacratissimam hanc turrem confu-
10 gite, quæ magno vobis erit ad victoriam adiumẽto. Idem etiam significant verba illa Ecclesiastici, quibus sancta Ecclesia cælestem hanc reginam laudat. Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas. Platanus folia habet latissima, ita vt vnumquodque scuto vulgo, adarga, simile videatur. Per aquas, populi significantur, vt in Apocalypsi. Aquas quas vidisti populi sunt, & gentes & linguæ. Esse igitur sanctissimam Virginem tanquam platanum iuxta aquas, est esse illam tãquam scutum populorum. Esse in ea plurima auxilia, & defensiones, quibus peccatores ad eã deuote confugientes tuetur, & protegit: vt in platano plurima folia sunt scutis similia.

Eccle. 24.

Apoc. 17.

Ait igitur sanctũ Euangelium: *Missus est Angelus Gabriel.* Ma-
11 gna videbatur Angelis angelicæ naturæ iniuria, & (si ita dici potest) ignominia ex ea extitisse eum, qui hominibus tanto fuisset detrimento. Quare vt hanc Deus deleret ignominiam, & illi aliquo modo illatum damnum restaurarent: misit Angelum Gabrielem, vt hominibus Redemptionis nuntios afferret, & de ea cũ sanctissima Virgine ageret. Ex quo potestis intelligere, quantopere errent illi, qui vnius tantum mali causa cæteros eiusdẽ societatis & ordinis condemnãt. Si sacerdotem, aut religiosum aliquem peccare interdũ vidẽt statim exclamant, ò sacerdotes, ò religiosi pessimũ hominũ genus: praua hæc profectò iudicia sunt. O gens temeraria, si mali Angeli malitia & inuidia, qui Euã tentauit, vos scandalizat, sanctorum angelorum, qui eiusdem naturæ sunt, charitas vos ædificet. Quandoquidẽ beatos hos spiritus

videtis, cùm creaturæ sint adeò nobiles quanta cum diligentia
de nostra vtilitate agunt, quanta cum cura nos diu noctuque cu-
stodiunt: & præcipue singulare hoc beneficium considerate,
quod gloriosus hic Angelus lætissimo hoc redemptionis nun-
tio attulit mundo. Ita & cum ecclesiasticis gerere vos debetis,
vt siquis eorum vos scandalizat, cōsideretis alios esse quàm plu-
rimos, qui vos suo exemplo & virtute ædificant: & in Dei con-
spectu die ac noctu perpetui sunt vestri intercessores. Et ideò co-
gitate quātopere eos amare, & venerari debeatis. Altissimæ etiā
dignitatis in qua eos Deus posuit habenda est ratio. Magnum
enim sacrilegium est eos vestris maledictis linguis vulnerare.
Chalce. conci. actione.7 Optimè quantum sacerdotibus debeatur Imperator Martianus
intelligebat, qui in Chalcedonensi concilio, in quo sexcenti tri-
ginta & sex Episcopi conuenerunt, dixit: nolle se in ea sanctissi-
ma cōgregatione esse, vt quod in ea decerneretur, confirmaret:
sed potiùs vt exequeretur, & cæteros oēs eius sacrosanctis Decre-
tis parere iuberet. Idē magnus Constantinus ostēdit, qui in con-
cilio Niceno adstātibus Episcopis cōplures libellos combussit,
quos ipsi ei dederāt, in quibus se inuicē accusabāt, & cùm legere
eos noluisset, dixit: vt inter se de illis rebus iudicarēt: regibus si-
tam autoritatē tributā nō esse, vt de ijs iudicare possint, vt patet
11.q.1.sacerdotibus. Quòd si regibus autoritas data non est, quis
popularibus eā dedit, vt tot Dei seruis maledicāt: eo quòd culpā
aliquam in vno, aut altero eius societatis animaduertant?

Ait præterea sanctū Euangeliū hunc Angelū à Deo missum
esse. *Ad virginem desponsatam.* Voluit Deus sanctissimā Virginē
túc cùm verbū diuinū conceptura erat, despōsatam esse ne adul-
terio cōcepisse existimari posset. Nō satis est Deo homines esse
bonos, sed videri etiā vult. Et ita D. Paulus ait: Ab omni specie
1.Thes.5. mala abstinete vos. Ipse autē Deus pacis sanctificet vos per om-
nia, vt integer spiritus vester, & anima & corpus sine querela in
aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Videtis, vt optat
sanctus Apostolus, vt sancti simus per omnia interiori, & exte-
riori sanctitate, & vt corpore exterius virtutis interioris præbea-
Deut.22. mus exemplū? Iussit Deus Hebreis: Funiculos in fimbrijs facies
per quatuor angulos pallij tui, quo operieris: vt nimirū Hebræi
qui sui erāt serui, nō circūcisione tantū quod signū erat occultū
sed vestibus etiā à cæteris gētibus distinguerētur, significās velle
se etiam, vt serui sui à diaboli seruis non interioribus tantum
signis

15 signis, sed exterioribus etiam differre. Et ita dixit, Luceat lux ve-
stra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorifi- *Matt. 5.*
cent Patrem vestrum qui in cælis est. Recusat Deus virtutem,
quæ vitij habet speciem. Quare dixit: Iuste quod iustum est, per
sequeris, vt viuas. De sancto Loth ait D. Petrus: Iustum Loth *Deut. 16.*
oppressum à nefandorum iniuria, ac luxuriosa conuersatione *2. Petr. 2.*
eripuit. Aspectu enim & auditu iustus erat habitans apud eos,
qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant
aspectu, quia non solum interius, sed etiam exterius erat iustus.
Ponderate vnum quodque verbum, vbi tanquam causam cur
Deus in sordida illa hominum conuersatione integrum incorru
ptumque seruauit, affert: quia aspectu & auditu iustus erat. Qui
omnia videre & audire vult, corruptum se habere cor significat.
16 Nam qui à malis contaminari nō vult, oculos ab ijs & aures de-
bet auertere, & hoc est iustū esse aspectu & auditu. In locis vbi *Simile.*
auri venæ latent, semper externa aliqua signa apparere solent: vt
in lapidibus, vel herbis: vnde qui vsum & experientiam habēt,
aurum ibi esse conijciant: ita cùm in anima gratiæ thesaurus re-
conditus est, saltim exteriora signa, quæ sunt sensus, hoc indi-
cant. Cùm, scilicet, in oculis honestas est, in manibus erga pau-
peres liberalitas, in pedibus ad virtutis opera facilitas & promp-
titudo: in auribus sanctæ & salutaris doctrinę auiditas, in ore ca-
sta & deuota verba, hæc omnia thesauri, qui in anima latet argu-
menta sunt. Et ita Dominus dixit: Ex abundantia cordis os lo- *Luc. 6.*
quitur. Sed heu, heu, quam pauci in hominum cordibus thesau
ri latent, quandoquidem tam pauca foris apparent indicia. In-
17 tuemini, quæso, huius sæculi homines, vix quidquam inuenie
tis, quod vos ædificet, & ad virtutem sit incitamentum. In ore
mendacia & periuria, in manibus furta & auaritiæ: in pedibus
ad malū mira velocitas. Omnia corrupta sunt. Obsecro itaque
vos fratres, vt hac in re, quæ plurimi momenti est diligentiores
sitis. Et cum Deus voluerit, vt sanctissima eius mater non modo
optima esset, sed vt etiam videretur, & ideo desponsatam esse di
uina sua prouidentia ordinauit, vt vos quoque nō tantum boni
esse studeatis, verum etiam videri in omnibus, quæ exterius ap
parent & licet ad hoc omnes tenemur multo magis qui ecclesia-
stici sumus. Vbi Isaias ait: Ecce Dominus, exercituum auferet
à Hierusalem senem, septuaginta interpretes pro senem tran- *Isai. 3.*
stulerunt sacerdotem, quia nimirum sacerdos senex esse

debet

debet nō canitie, sed ingenio, grauitate, & modestia, in omnibus suis actionibus, senile quoddam virtutis præbens exemplum. Nam lingua illa, quæ cœli clauis est, inferni sera, aurea amoris cathena, quæ Deum in cœlo vinctū (si ita loqui fas est) in terram consecrationis verbis trahit, verba ne prophana loquetur? manus illæ, quæ Dei thronum, & sedes sunt, quandoquidem in illis residet quotidie Deus, turpia ne operari debent? cor illud, quod in sacratissimo Iesu Christi sanguine tanquam in fonte quodam quotidie mergitur, prauas ne in se ipso cogitationes cōtinere poterit? Profecto nisi lapides essemus, aut dæmones, cùm potentissimum Deum verbis nostris vinciri, & amore nostro capi se sinere credamus, neque cor, neque linguam, neque oculos, neque manus, neque corpus ad altissimam eius maiestatem nostris sceleribus offendendam haberemus, cogitantes nos totos sanctissimi eius corporis tactu consecratos esse. Quod si tanta esset ecclesiastici alicuius, aut alterius cuiusuis Christiani deprauatio, vt malum se esse cōstitueret: saltem curare deberet, ne proximos suos exteriori exemplo scandalizaret. Contingere solet, vt mulierem quis habeat concubinam, quæ præter illud peccatum, quod cū eo committit, aliquas habet virtutes, quæ hominem induxerūt vt eam sibi vxorem duceret: & ita quæ antea erat concubina vxor legitima fit. Eodem modo accidit, vt quis bona, quædā opera faciat ne malus videatur, sed virtutis opinionem acquirat. Paulatim se se bonis illis operibus aliquo modo disponit: ità vt postea eadem opera Dei tantum amore efficiat, & ita virtus, quę antea quasi concubina erat, vxor legitima fit. Et ideò minus malū est hypocritam esse, & inanis gloriæ, causa virtutis, speciem præ se ferre, quàm dissolutum esse & prophanum, & cæteris suo exemplo nocere.

Simile.

Ait præterea sanctum Euangelium: *Ad virginem desponsatam viro, cui nomē erat Ioseph de domo Dauid.* Primus cui promissum specialiter à Deo fuit Dei filium ex sua generatione, esse nasciturum secundum carnem, fuit Abrahā: & ita cùm nomē mutauit Abrahe, addidit hanc literā Hebræam (he) quæ vna est, ex quatuor essentialibus, quibus ineffabile Dei nomē scribebatur. Est autem inter Hebræos aspirationis litera, vt inter nos litera (h) iā scitis, ... aspiratione viuere, & ita Deus significare voluit ex Abrahā ... esse venturū, qui vera hominū vita & spiratio futurus erat, q. est Iesus Christus. Ita eū vocauit Hieremias: dicens Spiritus oris nostri

Gene. 17.

Thren. 4

21 nostri Christus Dominus. Nihilominus tamen gloriosus Euangelista non Abrahæ hoc loco, sed Dauid mentionem facit, cui etiam posteà idem beneficium promissum est, vt ex illo Psalmi patet: Iurauit Dominus Dauid veritatem & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Nouus loquendi modus. Cum viro loquitur, qui filium ventre non concipit, quod mulieris proprium est, & tamen ait: De fructu ventris tui, quia nimirum Christus redemptor noster nõ erat à Dauid per virũ, sed per mulierem originem ducturus, & per solam mulierẽ sine hominis auxilio: & ideò ait, de fructu ventris tui, id est, è fructu ventris Virginis, ex genere tuo, & familia regni tui successorem efficiam, quod est regnum fidelium, in quo florere *Psalm. 132.*

22 debet fides, spes & charitas quã tu habes. Hanc enim ob causam militans Ecclesia regnum Dauid appellatur. Solius autem Dauid mentio fit hoc loco, vt intelligamus quàm grata sit pœnitẽtia Deo, & quanto pœnitẽtes honore afficiat. Hoc enim honore, quo hũc peccatorem conuersum afficit, inuitare nos ad pœnitentiam vult. Eia igitur peccatores, quid expectatis cum Dei misericordiam adeò certam habeatis? Si ad eum accurrere vultis attendite artificia quibus vtitur, vt vos attrahat. Cùm Absalon infœlici illa morte quam sæpiùs adiuistis, interijsset: ij omnes, qui eum nulla Dei, iustitiæ & fidei, quam optimo regi Dauid debebant habita ratione sequuti fuerant, cùm infidelitatẽ suam agnoscerent, de conuersione sua agere cœperunt, & obediẽtiam ei præstare decreuerunt. Quod cùm intellexisset Dauid, hoc tãti fecit, vt per nuntios ijs dixerit. Fratres mei vos os meum & caro mea vos. O admirabilem Regis clemẽtiam, sed potest ne hęc Dei clementiæ comparari, qui ait: Gaudium est in cęlo super vno peccatore pœnitentiam agente. Mira exaggeratio, non satis ei fuit dicere angelos gaudere, sed cęlum vniuersum. Angeli, Cherubines, Seraphines, omnis aula cælestis, & eius Rex peccatoris conuersione gaudent. Plus ne dici poterat? Incipite igitur fratres cordibus vestris volutare & cogitare, quonam modo ad Deum vos conuertere posſitis: nam si Dauid plurimi fecit, vt eius subditi, qui infideles illi fuerant, errorem suum agnoscerẽt, & de reuersione agerent: pluris facit Deus, vt vos de vestra conuersione per veram pœnitentiam cogitetis. *2. Reg. 19* *Luc. 15.*

23 (number beside "ti fecit" line)

Et ingressus Angelus ad eam. Domi clausa sanctisſima Virgo

continebatur, vt Virginem decebat. Ex plurimis rebus quæ lachrymis dignæ sunt, vna est, paucos esse huius virtutis amatores: sunt enim ferè omnes extranei, & extra seipsos vagantur, quod magnum est argumentum animas esse corruptas. Iter faciens quis uo tẽpore diuersorium aliquod inueniens quiescere in eo vellet: sed cùm muscarum plenũ videat, & hospitam iratam & querebundam, eamus (inquit) aliò, hic enim requies non est. O quis cẽdi hic finẽ faceret, & sanguineis lachrymis silẽtio deploraret. Nã si in teipso ô peccator quiescere aliquãdo vis, & de vita tua, & moribus cogitare cõsciẽtiã tuã talẽ inuenis, vt tristitia plena statim, eamus hinc (dicas) ad amici alicuius domũ, & ibi ridebo, & hãc animi tristitiã deponã. O te infœlicẽ qui ideò extra teipsum vagaris, quia in te nihil boni inuenis, quo te oblectare possis. Et quamuis omnibus hæc virtus necessaria sit, multò magis virginibus, & in hoc potissimũ tẽpore: antiquis enim temporibus hoc tãtoperè necessariũ nõ erat. Nam de Rebecca dicitur quòd cũ virgo esset honesta & pulchra, & digna quę magni illius Patriarchæ Isaac vxor esset: nihilominus tamen ad aquã hauriẽdã sine vllo periculo sola egrediebatur. Nunc vero tanta est iuuẽtutis impudẽtia, vt vix matres filias suas ad ecclesiã adducere audeant: & quod peius est, postea quã eas magnis importunationibus, & falsis promissis deceperunt, ipsimet infamiæ præcones sunt, ab illis se rogatos iactãt, & propriã malitiã sexcentis excusant periurijs. Tantoperè amauit Adã vxorem suam, vt eius causa peccauerit. Maluit enim illi morem gerere, quàm Deo parere, vt notat D. Augustinus super illa verba: Qui comedit. Sed post peccatum cùm à Deo reprehenderetur, amoris oblitus eam accusauit dicẽs: Mulier, quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno, & comedi. Huiusmodi solet esse humani amoris finis, qui neque in Deo, neque in virtute fundatur.

Simile. — *Genes. 24.* — *Genes. 3.* — *D. August.*

Ingressus Angelus ad eam, magna cũ veneratione dixit, *Aue gratia plena Dominus tecum,* De egregio quodam pictore, qui Zeuxis appellabatur, legitur quòd cù pulcherrimam quandam Iunonis imaginem pingere vellet, pulchriores vrbis virgines contemplatus: quinque quæ inter eas pulchritudine præstare videbantur elegit: ex quibus quod pulchrius & elegantius visum est, vt eo suam ornaret imaginem, desumpsit. Plus sine vlla comparatione fecit Deus in Virgine hac, inter omnes ad hãc dignitatẽ electa

27 nam admirabili sua sapientia & potentia in ea gratias omnes & virtutes expressit, quæ inter cæteras omnes mulieres distributæ fuerãt: Quare Diuus Hieronymus ait. Ceteris virginibus præstatur gratia per partes: Mariæ verò tota se effundit plenitudo gratiæ. Sed notandum est, quòd proprijs viribus diuinam gratiam conseruare non possumus, nisi particulari aliquo auxilio Deus nobis assistat, vt ait Beatus Thomas. Et hoc significat Dauid, dicens: Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ. Hoc enim significat opus esse, vt Deus manum suam imponat ei, qui in gratia est, vt perseueret in ea. Et ideo addit: Et non discedimus à te. Hanc ob causam cum dixisset Angelus, gratia plena: addidit, *Dominus tecum*: significãs, quòd cũ eam Deus gratia impleuit, statim in ea confirmauit. Indigemus præterea diuina benedictio

D Hiero. in sermo. aßũptionis Virginis Mariæ.
D. Thom. 1. 2. quæstio. 190. art. 9. & 10.
Psal. 79.
Psal. 83.

28 ne, vt ad virtutem & exercitium, & augmentum nos corroboret. Et ita dixit Dauid. Etenim benedictionem dabit legislator, ibũt de virtute in virtutem: & videbitur Deus Deorum in Sion, idest, vt videatur. Hoc orabat Diuus Paulus, dicẽs: Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlis & in terra nominatur, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine. Et ideo postea quam Angelus dixerat, Dominus tecum: addidit: *Benedicta tu in mulieribus.* Dei benedictio est, bona nobis spiritualia largiri, vt ait D. Paulus: Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali, in cælestibus scilicet consequendis, & statim quæ est Dei benedictio declarat, quod scilicet elegit nos in Chri

Ephes. 3.
Ephes. 1.

29 sto ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius, in charitate, idest vt essemus pleni virtutibus & gratia, & immaculati ab omni sorde peccati. His benedictionibus plena fuit sanctissima Virgo, non solum plus quàm cæteræ omnes mulieres, sed plus quàm Angeli omnes, vt ait Beatus Thomas.

Videns Angelus, quod laudari se audiens humilissima Virgo turbabatur, dixit ad eam. *Ne timeas Maria inuenisti gratiam apud Dominum*. Qui apud homines gratiam inueniunt illi timere debent, quia qui plus gratiæ humanæ & fauoris habet, hic in maiori salutis suæ periculo versatur. De quadam Aquilonis regina refertur filiam suam pulcherrimam

B. Thom. opusc. 4.

veneno aluisse, & eam ad Alexandrum Magnum misisse, vt eam amplexus moreretur, quod cum sapiens quidam regni intellexisset, factum hoc impediuit: & ita Alexander motuus non est. De hoc mundo ait Diuus Ioannes: Mundus totus in maligno positus est, & cum veneno plenus sit: ille quem amplectitur est suæ condemnationi propinquior. Tu vero Virgo sanctissima nihil est cur timeas, cùm gratiam non apud homines, sed apud Deum inueneris. *Ecce concipies in vtero, &c.* Statim ac Virgo sanctissima, salua sua virginitate concipere se posse intellexit (vt affirmauerat Angelus) profunda humilitate consensus sui ianuam aperuit, dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* In hoc instanti verbum diuinũ in purissimis eius visceribus incarnatus est. Et hoc hodie sancta Ecclesia celebrat, nobis repræsentãs quomodo gloriosissima hæc Regina Dei filium in suo ventre virginali habuerit: vt in hominum manibus poneret, ne amplius desiderij sui compotes facti suspirarent: sed Redemptorem suum iam tenentes gauderent. Et hoc significatur in solẽnibus his Antiphonis, quas his diebus Ecclesia sancta decãtat. Omnes enim ab exclamatione, O, incipiũt, vt mundi suspiria & desideria significẽt: quibus sanctissima Virgo satisfacit. Clamabat mundus: O Domine, ignarus sum, & quid mihi conueniat nescio: timeo ne tu quoque me ignores, quia ignorans, ignorabitur: & ideò clamo, dicens: O sapientia, quæ ex ore altissimi, prodijsti: attingens à fine vsque ad finem, veni ad docendum nos viam prudentiæ. Tace ò munde, nec clames: ista enim sapientia quam petis, nunc in schola Virginalis vteri dolorum tuorum scientiam experientia discit, vt tui misereatur: citò ad docendum exibit. Clamabat mundus: O Domine, captiuus diaboli sum: & ideò clamo, dicens: O Adonai, & Dux domus Israel, veni ad redimendum nos in brachio extento. Tace ò munde, nam Dux ille, quem vocas armatus iam est in virginalis vteri domo, carnis & pœnarum humanarum armis, quibus tyrannum illum qui te captiuum tenet superaturus est: cito ad te redimendum exibit. Clamabat mundus: O Domine spirituali alimento indigeo: adeo enim infirmus sum & imbecillis, vt in virtute nihil proficiam: & ideò clamo, dicens: O radix Iesse qui stas in signum populorum, veni ad liberandum nos, & noli tardare. Tace ò munde, quia hæc radix quam

Epist. Ioan. 5.c.

optas

33 optas in purissimi ventris furno coquitur, vt vitæ panis fiat, quẽ
qui manducet non moriatur in æternum, citò in præsepio collo
cabitur tanquam in mensa, vt eo te reficias. Clamabat mundus
O Domine in culpæ carcere vinctus detineor, & ideò clamo, di-
cens: O clauis Dauid, qui aperis & nemo claudit, veni & educ
vinctum de domo carceris. Tace ò munde, nam clauem istam
quam petis cœlestis hæc mulier in cingulo iam positam habet:
cito eam tibi tradet, vt te ab infœlici hoc carcere liberes. Clama-
bat mundus, ò Domine peccati tenebris cæcus sum: & ideo cla-
mo, dicens: O oriens splendor lucis æternæ & sol iustitiæ, veni
& illumina sedentes in tenebris, & vmbra mortis. Tace ò mun-
de, nam lux illa quam petis est ita refulgens vt oculi tui eam fer-
re non possint, & ideò beatissima Virgo è visceru m suorum tela
34 laternam effecit, vt radios suos mitigaret, & videbit omnis caro
salutare Dei. Clamabat mundus, regem non habeo qui me gu
bernet, & regat: & ideò clamo, dicens: O rex gentium & deside
ratus earum salua hominem, quem formasti de limo. Tace ò
munde, quia ecce Rex tuus venit tibi, & gloriosa hæc domina
est lectica, qua vehitur, sed videri adhuc non potest, quia lecti-
cæ alis, & cortinis occultatur. Clamabat mundus: O Domine
solum me video, ita vt si cado, non habeam qui me subleuet: &
væ soli, quia cùm ceciderit non habebit subleuantem se: & ideò
clamo, dicens: O Emanuel Rex legifer noster, veni ad saluan-
dum nos Domine Deus noster: ò Emanuel, idest, ò Deus nobis- *Eccles. 4.*
cum. Tace ò munde, quia verbum caro factum est, & habitauit *Ioan. 2.*
35 in nobis: iam socius noster venit & cohabitator: cœlestis autem
hæc Virgo domus est vbi habitat, & vbi eũ inuenies cum opus
erit. Præparemus igitur nos, fratres charissimi, vt diuinum hunc
saluatorem digne recipiamus, qui venit vt tot nobis bene
ficia faciat, & suam gratiã cõmunicet, qua acquiri-
tur gloria: ad quam nos perducat Iesus
Mariæ filius, Amen.

In eodem Festo expectationis beatissimæ Virginis Mariæ

CONCIO SECVNDA.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, &c. Luc. 2.

TAnta est Dei potentia, sapientia & bonitas, vt non solum ex bono, sed etiam ex malo bonum eliciat: cùm ageret Moyses de beneficijs, quæ Deus populo Hebræo fecerat, ait ex ijs vnum fuisse, quòd constituit eum super excelsam terram, vt sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Hoc dixit, vt terræ fertilitatem exaggeraret, in qua petræ ipsum oleum & mel stillare videbantur: ita etiam dici potest Dei omnipotētiam è petris durissimis (vt sunt peccata) oleum & mel suxisse: cùm ex ijs plurima bona deduxerit, & quotidie deducat. Et ita malus ille seruus dixit: Homo austerus es & metis quod nō seminasti. Verum dixit, quia Deus è semente quam non seminauit plurimum colligere solet. Nunquam Deus seminauit peccatum, & tamen plurima ex eo bona collegit. Magnū fuit malum Luciferi peccatum, vt creatura creatori parere nollet, & in eius regno bellum contra ipsum excitare auderet. Sed tanta est (vt dixi) Dei potentia & sapientia, vt ex hoc malo magnum bonum deduxerit: nempè hominis creationem. Nam cùm magna Angelorum multitudo de cælo ceciderit, & plurimæ cœlestis regni sedes vacuæ remanserint: creauit Deus homines, vt implerentur. Magnum fuit Adæ peccatum, qui vt vxori suæ morem gereret Dei iussum fregit, nam si rem aliquam difficilem Deus iussisset, quam sine magno labore præstare non potuisset, peccatum maiori excusatione dignum videretur, sed rem facillimam iussit, vt est ab vno tantum arbore abstinere, & tamen tanta eius fuit inobedientia, vt prior ex qua comederit, fuerit illa quā Deus prohibuerat. Magnū profectò malum, sed ex eo Dei sapientia tantum bonum, vt fuit filij sui incarnatio, deduxit. O ineffabilem Dei misericordiā quis nā imaginari

Deut. 32

Luc. 19.

Genesi. 3.

4 ginari potuisset, quòd pro miserorum vermium remedio (quales homines sunt) Deus homo fieret? Hoc admirabatur Iob, dicens, Quid est homo quia magnificas cũ, aut quid apponis erga cũ cor tuũ? Diuus Augustinus ait: Filium vocari cor patris. Tanti igitur fecit hominem Deus, vt pro eius salute suũ ei cor dederit. Et ita in Genesi. Quòd cùm videret Deus hominũ malitiam tactus est dolore cordis intrinsecus. Res ponderatione digna est, q̀ Deus propter peccata hominum dolorem in corde ostendit, quod est filius suus vnigenitus. In hac parte æterno Patri residet dolor, quia cor istud peccatorum nostrorũ onus ferre debebat. Quomodo igitur tantum beneficium altissimæ tuæ maiestati persoluemus; quas tibi gratias ò Domine pro eo agemus? infœlices profectò fuissemus, si cùm tu Deus meus tuis manibus nos formasses, alius præter te æterna morte liberasset. Nam cũ plus

Iob.7.
D. August. lib. de sabbatã.diuinita.
Genes.6.

5 sit redimere quam creare, indigna res esset vt tibi de creatione, alteri de redemptione gratias ageremus. Quare vt ait B. Anselmus: Ne amorẽ diuideres (ò homo) inter creatorẽ & redẽptorem, idẽ tibi factus es cõditor & redemptor: vtrumque illi debemus. Vt hoc igitur beneficium homini faceret *Missus est Angelus Gabriel à Deo ad Virginem, & ingressus ad eam dixit: Aue gratia plena.* Admirabilis hæc est excellentia, gratia plenã esse & Deo dilectã, & è cõtra, vnus ex titulis maioris ignominiæ quibus homo vocari potest, est peccatorẽ & Dei inimicũ vocari. Maiorem sentiunt pęnam dãnati in inferno, cũ videant odiosos se esse Deo, quàm quod teterrimo illo carcere inclusi sint: at è contra inter maiora beatorũ gaudia, est securitas quam habẽt in Dei odium se incidere non posse? & de eius amore ita certos esse, vt deficere

B. Ansel.

6 nunquã possit. Diuus Ambrosius ait, quòd inter cætera quę sanctus Iob passus est, nihil maius doloris vulnus inflixit, quàm cũ tres illi eius amici dixerunt, eum peccatorẽ esse & Dei inimicũ: & ideò à Deo tot infortunijs puniri, vt patet his verbis: Recordare obsecro te, quis vnquam innocens perijt. Quæ cum Iob audiret & huiusmodi alia, magno dolore respondit. Consolatores onerosi omnes vos estis, nũquid habebunt finem verba ventosa? Hoc nos etiam fratres, nisi tam cæci essemus super omnia timere deberemus, peccatum, scilicet, quod ignis quidam est, qui totum hominem vrit & consumit, tempestas quædam est, & diluuium, quo omnia destruuntur; est malum quoddam,

D. Ambro. lib. de interpellatione.
Iob.4.
Iob.16.

quo homo inutilis fit, vt tãquam palmes infructuosus ampute-
tur, & in ignem æternum deijciatur. Cũ persuaderet Bethsabee
Reg. 1. regi Dauid vt filium suum Salomonem regni sui hæredem face-
ret, eò quòd si secus faceret, ipsa & filius in magna infœlicitate
remanerent vt hoc exaggeraret, hæc verba protulit: Eritque cũ
dormierit Dominus meus Rex cũ patribus suis, erimus ego &
filius meus peccatores: hoc nomine comprehendit, quod pluri-
bus verbis explicari non poterat. Quasi diceret, erimus paupe-
res, miserabiles, orphani, derisi, ignominia & iniurijs affecti, men-
dici: hæc & plura hoc nomine, peccatores, significare voluit.
Tandẽ peccatum res est tam odiosa Deo, vt de eo scriptura di-
cat, terribiles in Deo effectus operari, & ita D. Paulus cùm dice-
Ephes. 5. re vellet: Nolite peccare, ait, Nolite cõtristari Spiritum sanctum
Osee. 14. Dei. Et Oseas ait: Pereat Samaria: quoniam ad amaritudinem
concitauit Deum suum. Et in Hebræo est: Amaricauit os Domi-
Psalm. 77. ni. Et Dauid ait: Quoties exacerbauerunt eum in deserto: quæ
omnia dicũtur, vt significentur effectus quos peccatum in Deo
causaret, si Deus eorum capax esset. Ex quo colligere potestis,
quam æquũ sit, vt super cætera omnia peccatum ab eo reamus,
& Dei gratiam quæramus, ex qua plurima in nos bona proma-
nant. Hanc ob causam laudans sacra Scriptura D. Stephanum,
Act. 6. ait: Stephanus autem plenus gratia & fortitudine faciebat pro-
digia & signa magna in populo. Primũ ait, gratia plenũ fuisse,
quia hic fons est ex quo fortitudo, & cætera omnia bona nascũ-
tur. Et D. Paulus in suis Epistolis Christianos his verbis saluta-
D. Paulus. bat: Gratia vobis & pax. Quasi diceret: Cõmunicet vobis Deus
suam gratiam nam si eius amici estis, facile pacem habebitis ad
inuicẽ. Sed tibi, ò Virgo sacrata, singulari quadam ratione dixit
Angelus: *Aue gratia plena.* Et secundũ omnes sacros Doctores ve-
Eccle. 24. re de se ipsa dicere potest illud Ecclesiastici. In me omnis gratia
quia ea gratia plena fuit, quam vocant gratũ facientem, quæ om-
niũ præstantissima est, & sola nos Deo gratos & amicos facit.
Omnes præterea gratias habuit, quæ sunt virtutes omnes Theo-
logales & Cardinales, fides scilicet, spes & charitas, fortitudo,
temperantia, iustitia & prudentia, cum cæteris quæ accessoriæ
dicuntur: vt est, humilitas, patientia, mansuetudo, misericordia,
&c. Fuit præterea plena gratia septem donorum Spiritus sancti,
fuit etiam plena nouem allis gratijs, quas gratis datas appellant,
quas

10 quas Deus largiri solet, vt quis alios ad Deum conuertat. Prima est, admirabilis rerũ inuisibiliũ certitudo, quam D. Paulus fidẽ appellat: gratia quæ rerũ diuinarũ cognitionẽ dat, quam ibi vocat D. Paulus sapientiam, gratia, quę rerum humanarum cognitionẽ dat, quã ibi vocat sciẽtiam: gratia quæ potentiam dat faciẽdi miracula ad sananda corpora, quam ibi vocat gratiam sanitatũ: gratia quæ eandẽ potentiam dat ad diuinam potentiam manifestandam, quam ibi vocat operationem virtutũ: gratia quæ docet futura prædicere, quam ibi vocat prophetiam: gratia, qua cordis secreta assequimur, quam vocat discretionẽ spirituũ, gratia varia linguarũ genera sciẽdi & earũ sensus intelligendi, quã vocat genera linguarũ & interpretatio sermonũ. Fuit præterea vt omnes asserunt plena gratijs quæ priuilegiatiuæ vocantur vt Dei matrẽ esse & iustorum omnium, cœli portã, ante iudicij vni- *1 Cor. 12.*
11 uersalis diẽ resuscitatam esse, & super omnes choros angelorum exaltatam: hæc omnia significat, gratia plena. Finxerũt antiqui poetæ virginẽ quandam dijs omnibus gratam, quam eorũ quisque dono aliquo ornauit, ideoq; Pandoram appellabant, idest, omnium Deorum donis ornatam. Et hoc quod tunc fabula erat in sacratissima virgine veritas factum est, quæ beatissimæ Trinitatis donis plena fuit. Pater ornauit eam potentia & fortitudine, filius sapientia, spiritus sanctus amore & charitate.

Ait præterea angelus, *Dominus tecum*. Quamuis Deus in omnibus rebus sit, in iustis singulari modo inuenitur, & in te ò virgo beata particulariori quodam modo. Cum aliquo esse, est attente ipsum audire, & ita ijs, cum quibus de re aliqua magni momẽti loquimur dicere solemus, *Estad conmigo*, idest, attente, quæ dico
12 audias & tũc maxime attẽti sumus ad ea quæ narrantur quãdo nobis nimis grata sunt. Et ita horũ verborũ *Dominus tecum* sentẽtia esse potest, Deus tuis rebus omnibus valde attẽtus est, quia omnes illi gratæ sunt. Tua deuotio, tuæ lacrymæ, tua cõtemplatio, tua desideria, tuæ cogitationes, tuæ preces, tua cõceptio, tota tua vita, quicquid in te est illi gratissimũ est. Alio modo intelligi possunt, nã res dici solẽt esse cũ alijs, vel quia iunctæ sunt vnæ alteris, aut quia cõglutinatæ, aut quia clauis defixæ, aut quia per mixtæ vt aqua & vinũ, & his omnibus modis solet Deus animę coniungi, primũ funib⁹ sibi Deus hominẽ ligat, idest beneficijs, quibus eũ sibi obligat: & ita dixit, In funiculis Adã trahã eos, in *Osee 11.*

vinculis charitatis. Tribus funiculis vinxerat Deus Adam, qui tria erant beneficiorum genera quibus eum suo amori deuinxerat, scilicet bona naturæ, bona gratiæ & bona fortunæ. Et his velle se ait homines trahere: & ita facit, nam omnibus bona naturæ tribuit & fortunæ, & paratus est vt gratiæ bona largiatur iis qui se ad ea recipienda disponent: dicitur enim funiculus triplex difficile rūpitur. Tu verò peccator, qui mille funiculis vin-
Eccles. 4 ctus es, idest mille beneficijs quæ à Deo accepisti, eos tanta cum facilitate rumpis, vt tua ista violentia & furor terrorem pariat. Qui stupor esset & terror videre bestiam aliquam, quę pluribus funibus vincta, eos magno cum impetu rumperet: vt ad herbam viridem depascendam accurreret? ò quę bestiæ furia quæ fames & quanta, quæ vt herbam pasceret, tot fregit vincula. O infœlix peccator tu hæc bestia es, quæ cum tot beneficiorū vinculis Deo deuinctus sis: omnia paruæ delectationis existimationis, aut lucri causa frangis, & à Dei obedientia fugis. O infernalis ingratitudo, o homo cæce quomodo tantæ te impudentiæ non pudet?
1. Reg. 13 Secūdus res iungēdi modus, est cōglutinatio, & ita dicitur, Anima Ionathæ cōglutinata est animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam. Hæc cōglutinatio vnam rem cū Deo
1. Cor. 6. nos facit, vt ait D. Paulus. Qui adhæret Dño vnus spiritus est, scilicet cum eo. Tertius cōiunctionis modus est, cum res clauis iunguntur, & ita homo cū Deo diuino timore tanquam clauo quo-
Psalm. 118. dam configitur: quod donum adeo singulare est, vt Dauid magna cum efficacia illud à Deo peteret, dicens. Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Quibus verbis vates sanctus tātam huius timoris vim à Dño postulabat, vt nō modo spiritus eius sed caro etiam hoc timore transfixa, ipsum quoq; spiritū ad peccati odiū excitaret. Est autē (vt B. Basilius eleganter eo
B. Basilius loco adnotauit) metaphora sumpta ab ijs qui patibulo affixi sunt, qui immobiles persistere nituntur, quoniā si vel paululum se in aliquam partē verterint, nouo doloris aculeo vulnerantur. In simili igitur cruce, sanctorum mentes defixæ manent ne se aduersus Dei legem vlla in re mouere possint. Vt enim illic dolor ita hic timoris aculeus mentem pungens à quouis delicto reuocat. Itaque si impura aliqua cogitatio, si fratris odium, si fraternæ inuidiæ stimulus, si superbiæ aut inanis gloriæ tumor sese animis obijciat: superuenit statim diuini udicij metus, qui ... men-

16 mentẽ concutit, vt omnia ista procul à se sine vlla cunctatione abigat. Si igitur viri sanctissimi diuinæ iustitiæ iram reformidant, vnde quæso in sceleratorũ hominũ mentibus hæc tanta salutis suæ è sola Dñi misericordia, confidentia? quasi in ipso sola sine iustitia esset misericordia. Nos igitur fratres non falsam improborũ securitatẽ, sed salutarẽ sanctorũ metũ sectari studeam' & spẽ nostrã præ timore bonorũ operum studio & peccati odio fulcire cõtẽdamus. Quartus cõiũctionis modus, est mixtio, non tamẽ vt aqua vino, sic anima Deo miscetur; sed per intimã quãdã vnionẽ similẽ se Deo in virtute efficiens. Diuus Dionysius similitudinẽ quãdã affert ex qua intelligi potest, quonam modo Deus in anima maneat. Nã si in aliquo cubiculo tres faces accensas ponas, ex omnibus vna resultat claritas, & tamẽ vnius clari-
17 tas est ab alterius claritate diuersa, neq; ita miscentur vt vna lux fiat, quod manifestè patet, (vt philosophus quidã ait) quia si earũ facẽ vnã tollis, secũ suã lucẽ aufert, quia principiũ suũ quod est fax sequitur: igitur nõ erat vna lux ex tribus mixta. O anima in qua (si Dei amica es) Deus manet, vt B. Ioannes affirmat. Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. Sed nulla fit cõfusio, nõ permiscetur *Deo* vt aqua aquæ, sed vt duo lumina quæ coniunguntur & vnum ab alio distinctũ remanet: ita anima cũ Deo coniũcta est & admirabilem Dei similitudinem habet: sed tamen distinctus est ab anima *Deus*, quia ille Deus est per essentiam anima vero per gratię participationem deificatur.

D. Diony. de diuinis nomini. cap. 1.

1. Ioan. 4.

De his igitur omnibus cõiũgendi modis intelligi possũt hæc
18 verba, *Dominus tecum*. Dominus tecum est, ô sanctissima virgo, quia maiorum beneficiorum vinculis deuincta es, quam vlla vnquam pura creatura fuit, aut erit. Tecum efficacissimo amoris glutine conglutinatus est: & vt ea, quæ glutine tenaciter hærent faciliùs frangi, quam diuidi possunt: ita tu quamuis mille mortis genera subeunda essent, ab eo diuidi non poteras. Dominus tecum, quia diuini timoris clauo te fixam tenet, timoris (inquam) non seruilis, sed reuerentialis, de quo dixit Dauid. Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. Qui quidem timor proprie pertinet ad latriam, quæ sic græce dicitur, à verbo, latrin, quod est tremere, eò quod valdè trementes Deum nos colere oporteat: & hic sanctus timor, non tristitia animam, sed lætitia afficit. Quare idem Dauid aiebat

Psalm. 18.

lætetur

Psal.85. lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. *Dominus tecum.* Quia tecum etiam est, tanquam lux cum alia luce, quia nulla extitit vnquam pura creatura, quæ tam singularẽ in virtute similitudinem cum eo habuerit vt tu habuisti. Hoc D. Anselmus conside- *D. Ansel.* rans magnam illam exaggerationem dixit: Decuit virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi.

Quæ cum audisset turbata est in sermone eius. Quemadmodum qui aliquod auri thesaurum habet abscõditum, si fures iuxta illud videat, maximè timet, ita qui veræ humilitatis thesaurum habet, cùm se laudari audit, timet, quia laudes fures esse intelligit, qui humilitatis thesaurum furantur. Ideò dicitur, popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te seducunt, & semitas gressuum *Isai.5.* tuorum dissipant. O quam delicata est (fratres) humilitatis virtus, quam exigua vanitatis aura, aut extrinsecus veniens, aut in nobis ipsis orta solet euertere. Quamobrem quæcunque æstimatio, aut laus tanquam sæuissima pestis diligentissimè nobis fugienda est. Et statim ac aliquid huiusmodi audimus, à nobis tanquam infernalis ignis scintilla decutienda est. Vtinam omnes ab humilissima hac virgine disceremus, quæ quamuis in gratia confirmata esset, tamen laudibus angelico ore prolatis turbata est. Quid igitur nobis faciendum est, qui tam infirmi sumus & proni ad malum, cùm ab hominibus nos laudari audimus, qui nos falsa sæpè assentatione decipiunt? Salutaris hæc est doctrina principibus & potẽtibus seculi, quibus magna semper assentatorum turba solet obstrepere: ità vt vix sit, qui veritatem illis dicere audeat. Monstrabo (inquit Seneca) cuius rei inopia laborant magna fastigia, & quid omnia possidentibus desit, *Senec. epist. ad Liberal. suum.* ille scilicet, qui veritatem dicat. O magna infœlicitas, neminem habere qui dicat, male facis, sed eos tantum, qui ipsa met vitia laudent & probent.

Et ait angelus ei, ne timeas Maria inuenisti enim gratiã apud Deum. In mundo plus præstat regibus & principibus placere, quàm multorum annorum spatio seruisse. Solent enim plura in eos beneficia conferre, quos amant, quàm ijs, qui illis magna cum diligentia seruire student: alijs enim quadraginta, aut quinquaginta aureorum millia annui redditus dant: hos verò centum aut singulis annis remunerare sibi videntur. Et ita nullam fere in illo regno familiam ex maioribus & nobilioribus videbitis, cuius initium

tinitium nõ fuerit eò quod earum fundatores fuerint illorum tẽporum regibus chari. Quod si hominũ gratia & fauore tot opes & dona assequimur, quidnam cœlestẽ hãc reginã diuina gratia cõsequutã esse existimatis? Plurimis bonis ornata fuit quia illa meruit: sed alijs eò quòd inuenit gratiã apud Deũ. Ecclesiã illi à Christo R, nostro, in cruce cõmendari, vt esset (quẽadmodũ D. Ignatius ait in epistola quadã ad D. Ioannẽ Euangelistã) doctrinæ nostræ magistra, hoc suæ sapiẽtiæ datũ est. Collocari in cęlo supra oẽs choros angelorũ, profundissimæ eius humilitatis præmium fuit. Tot illi gloriæ gradus dari prẹmiũ fuit, quod magnis suis laboribus debebatur. At verò Dei matrẽ esse hoc mereri nõ potuit, quia hoc omnia merita excedit, vt affirmat D. Bonauentura purã hoc fuisse gratiam ait. Et hoc est quod ait angelus, inuenisti gratiam apud Deum, ecce concipies, idest, magnam tibi Deus dignitatem cõfert, nimirũ vt eius mater sis: & hoc non ob tua merita, sed quia inuenisti gratiam apud Deũ. Sed quæro cur dixit concipies in vtero? num fortè solent mulieres in alia corporis parte concipere? Respondeo, hoc dixisse vt significaret iam in anima concepisse: & si prius non cõcepisset eum in anima, in vtero postea non concepisset. Propheta Ieremias hoc mysterium multo ante prædixerat dicens. Nouum faciet Dominus super terram, mulier circundabit virum. Sed antequam eum circulo carnis circundaret: anteà amoris circulo circundedit. Ita enim amorẽ D. Dionysius vocat dicens: Amor est circulus bonitatis, à bono in bonũ perpetuò reuolutus. Tria hic ait sanctus hic doctor maximè notanda, primum: amorem esse circulum qui eos qui se amant vincit. Secundum circulum esse bonitatis, qui amor Diuinus ita bonus est, vt eos etiam in quibus est, bonos efficiat. Tertium à bono in bonum procedere & reuolui, quia à Deo oritur, qui summum est bonum, inde ad cor humanum deueniens, bonum illud efficit, eius affectum rapit, & secũ ad Deum reuersus adducit. Ex se autem perpetuus est, nisi homo filum illi propria malitia recidat. Quare perpetuo reuolutus significat id, quod Deus ait, Ego diligentes me diligo. Hic est ille circulus, de quo Iob cum Deo loquens dicebat. Nunquid pones circulum in naribus Leuiathan, aut armilla perforabis maxillam eius? Qui quidem Leuiathan (secundum Diuum Gregorium super hunc locum) est diabolus, eius nares sunt homines

D. Igna.

D. Bonauen. in.3.

23

Ierem.31.

D. Diony. lib. de diui. nomini.

24

Prouer.8.

Iob.40.

D. *Grego.*

mines malitiosi & astuti: eius maxillæ sunt tyranni proximorū destructores: & solus Deus diuini sui amoris circulo callidū proximorum deceptorem, sæuum bonorum persecutorem, murmuratorem (qui Sathanæ os est) vincire potest, & ex diaboli membris sua membra efficere. O opus admirabile potentissimæ Dei manus. Rogate ab ea fratres, vt vos qui liberi & soluti per vitā effræni excurritis, diuino hoc circulo vinctos detineat. O beatos illos, qui tantum à Deo beneficium recipiunt: ita enim hic circulus homines circundat, vt illi etiam Deum circundatum teneāt
Psal. 144. & suæ voluntati deditum, quia voluntatem timentium se faciet, ait Dauid. Hoc igitur amoris circulo preciosissima virgo Deum prius circundedit, & postea purissimo eius vtero. Et ideo ait Angelus, ecce concipies in vtero.

Hæc est fratres charissimi, hui⁹ diei festiuitas quomodo Deus se in hoc virginali circulo inclusit, vt hominū manibus vinctū & victū dederet: qui cœleste hoc donū tantopere optauerat, & tot precibus à Diuina maiestate postulauerant. Sāctus Moyses
Exod. 33. à Deo magno cū animi feruore petijt: si inueni gratiā in conspectu tuo ostende mihi faciē tuā, vt sciā te, vbi aliqui in Hebræo se asseruēt, ostēde mihi manū tuā. Sed ex vtraq; trāslatione manifestū est à Moyse vnigenitū Dei filiū peti, quia Christus non solū manus, sed etiā facies Dei est. Nam quēadmodū homo per faciē cognoscitur: ita pater per filiū cognitus est, vt D. Ioannes
Ioan. 1. affirmat dicens. Deū nemo vidit vnquā, vnigenitus ipse enarrauit nobis. Hoc etiam sanctorū patrū desideriū, verbis illis Isaiæ
Isai. 45. significatur. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustū, aperiatur terra & germinet Saluatorem. Cælum & terram inuocabat sanctus Propheta, vt significaret hæc duo ad hoc beneficiū debere concurrere: nam per trium personarum sanctissimæ Trinitatis concursum, & aperiente se terra per assensum voluntatis huius humilissimæ virginis, cœlestis hic ros & pluuia erat descensura. Quòd si dicitis, nomen Mannæ (quod suauissimū erat) aut panis quo alimur, aut vini quod lætificat cor, conuenientius esse videtur ad hoc Diuinum beneficium significandum, quā nomen aquæ, quæ vilis esse videtur: Respondeo, nomine aquæ vsos esse, vt vehementissimum illud desiderium significarent, quo huius beneficij tenebantur, quia sitis plusquam fames affligere solet, quę aqua facilius quàm vllo alio liquore extinguitur.

28 De hoc sancto veterum patrum desiderio ait D. Bernardus. Ardorem desiderij patrum suspirantium Christi præsentiam frequentissimè cogitans, compungor & confundor in me metipso & nunc vix continere lachrymas valeo: ita pudet tẽporum horum miserabilium. Cui namq; nostrum tantum ingerit gaudiũ gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus sanctis accẽderat desideriũ promissio? Quod si hoc de suis tẽporibus D. Bernardus aiebat: quid nũc diceret, si viueret, cùm vix ineffabilis huius beneficij recordamur? & si sancti illi patres hũc filij *Dei* aduentum tantæ sitis ardore optabant, quid de sanctissima virgine dici potest quæ illis omnibus charitate præstitit, & omniũ maximè generis humani redẽptionẽ desiderauit? Cũ verò grauidam se videret, & iam diuinum illud verbum tantoperè expectatum vtero

D. Bernard. serm. 2. sup. Cantic.

29 contineret, spem habebat feruentiorem & desiderium vehementius. Vxor quæ maritũ suũ ex Indijs diutissimè expectauit, & literis sæpissimè reuocauit, quo suæ viduitati & paupertati mederi sperat: cũ è naui iã iam descẽdit in portũ, tunc spes & desideriũ ita augeri sentit vt, cor in pectore saliat, & vix lætitiã in seipso cõtinere possit. Sed quid hoc est, si sanctissimæ virginis desiderio cõparetur, quæ matrem Dei se esse, & vtero cũ continere sciebat? quo nam affectu eum virginali suo sinu tenere, & amplecti optasse credimus? Illud Cãticorum secũ ipsa dicens, quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te solum foris, vt deosculer te. His cõsiderationibus fratres his dieb⁹ nos occupemus, animas nostras magna cũ solicitudine purificãtes: vt in hac sacratissima festiuitate Diuinum hunc sponsum ita recipiamus, vt suam no-

Simile.

Cant. 8.

30 bis gratiam communicet, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO PRIMA.

Thomas autẽ vnus de duodecim, qui dicitur Didymus nõ erat cum eis, quandò venit Iesus. &c. Ioan. 20.

Res

RES est animaduersione digna, quòd cùm in sancto-
rum festiuitatibus sancta ecclesia Euangelia nobis
proponat, in eius laudem & gloriam, cuius festum
celebratur, hodierna die in gloriosissimi huius Apo-
stoli festo Euangelium proponit, in quo eius infirmitas in fi-
refertur. In confessorum festo talentorum Euangelium propo-
nit, significans eos optimè à Deo accepta beneficia negotiatos e-
Matth.25. se. In Martyrum festo Euangelium illud proponit, vbi dicitu-
Luc.6. beati eritis cum vos oderint homines, vel illud vbi dicitur, si q-
Matth. 16. vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem sua
& sequatur me: vbi admirabilis patientia significatur, qua lab-
Matth.25 res pro Deo susceptos pertulerunt. In Virginum festo virginu
parabolam proponit, quę suis lampadibus oleo plenis sponsu-
suum expectabant: vt magnam earum prudentiam significar-
Luc.1. qua diuinũ sponsum expectare voluerunt. In festo Diui Ioan-
Baptistæ Euangelium proponit, in quo eius sancti admirab-
ortus proponitur. In festo Diui Petri proponit euangelium,
Matth. 16 quo de magna eius fide mentio fit. At in hodierno euãgelio san-
cti huius Apostoli infidelitas & durities narratur: ita vt sancta
clesia ignominia eum potiùs quàm honore afficere velle vide-
tur. Sed respondeo, Dei seruos alio modo honorem in corde ha-
bere, quàm mũdani solent: illi enim gaudent suas infirmitate-
culpas ab omnibus sciri, vt plus honos & gloria sublimetur c-
Simile. ni illius medici Iesu Christi, qui eorum infirmitates curauit,
homines grati solent, qui de magno aliquo morbo quem hab-
runt sæpissimè loquuntur, vt medicus qui eum aliqua expe-
tia curauit, maiorem in vrbe famã & opinionem acquirat. Q-
1.Cor.4. ob causam cõuenientissimè D. Paulus de seipso & cæteris Ap-
stolis dixit. Tanquam purgamenta huius mundi facti sum
omnium peripsèma vsque adhuc. O admirabilẽ metaphor-
qua humilissimus Apostolus declarat, quid nam ipsi esse-
se, & ad quantam dignitatem eos Deus extulerit. Peripsema
Simile. nificat pomorum corticem: qui proijci solet & conteri. In
citreis comedi solet quod cortice contectum est: cortex
rò tanquam inutilis contemnitur, sed qui corticem co-
vult, quamuis conculcata iam sit & sordida, colligit, rad-
uat, & tandem melle vel saccaro coquit: & ita cocta, &
dita ei quod intus latebat sapore & suauitate præstat: ita

4 tigit & cõtingit quotidie Iesu Christi regno, quod est eius eccle-
sia. Mũdani homines id statim eligunt, quod sibi optimũ vide-
tur pomi scilicet medullã. Siquis collegiũ aliquod instituit, pri-
mũ omniũ iubet, vt homines admittãtur, qui nullã in suo gene-
re maculã habeãt: qui filiæ suæ maritum quærit nobilẽ eligit, vel
eruditũ vel diuitẽ, Deus è cõtra elegit omniũ peripsema, rudes
homines, pauperes, & à mũdo reiectos. Sed artifex est adeò præ-
stãs, vt hæc purgaméta radẽs & lauãs, ex ijs mira cõdimẽta fece-
rit, eò sine vlla cõparatione meliora, ꝙ mũdus tãquã optimũ, &
medullã eligit. Ita vt cũ mali & qui se in mũdo cæteris præstare
existimabãt, eos quos iniurijs & ignominia affecerũt, tãta in cœ
lo gloria & honore ornatos spectabũt: illud magno cũ animi do
lore dictari sint. Hi sunt quos aliquãdo habuimus in derisum & *Sapient.5*
5 in similitudinẽ improperij, nos insensati vitã illorũ existimaba-
mus insaniã, & finẽ illorũ sine honore: eccè quomodò cõputati
sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorũ est. O gloriosi Do
mini Apostoli quales olim fuistis & quales nũc estis. Benedicta
sit altissima Dei maiestas, quæ ita vos ab imperfectionũ sordi-
bus lauit, & ita in suauissimo gratię suę & amoris melle decoxit,
& diuino suo spiritu impleuit, vt in eius conspectu adeò precio-
si essetis. Eia fratres dilectissimi, qui vos contritos nunc & cõtẽp
tos videtis, & tanquam purgamenta humi sparsa sordidos; tradi
te vos diuino huic artifici lauandos, qui preciosissima ex vobis
condimenta conficiet, & ex peccatoribus iustos, ex sordidis pu-
ros efficiet. Hãc ob causam sancta ecclesia interdũ sanctorum vi-
rorũ peccata nobis proponit, vt nos animet eorũ exẽplo: nã qui
6 eos è peccatorũ suorũ sordibus lauit, & ad tantũ virtutis culmen
erexit: idem etiam nobis eum si volumus præstabit, & infœlix
ille qui nolit.

Ait igitur sanctũ Euangeliũ, *Thomas autẽ vnus de duodecim.* Vt
eius infidelitatẽ sanctus euãgelista narraret, hoc anteà dixit: qua
si diceret vnus ex ijs quos plus Dei filius amabat, & qui maiora
ab eo beneficia acceperat, hic ille est, qui eũ tã grauiter offendit.
O magna ingratitudo: de qua magno cũ dolore cõqueritur Isa-
ias, dicẽs: Audite cœli, auribus percipe terra, quoniã Dñs loquu- *Isai.1.*
tus est: filios enutriui & exaltaui, ipsi autẽ spreuerũt me. Ita etiã
propheta Nathã, peccatũ à Dauid cõmissũ exaggerauit dicens:
Hæc dicit Dñs Deus Israel, ego vnxi te in regẽ super Israel, & *2.Reg.12*

ego erui tē de domo Saul, & dedi tibi domum Dñi tui, & vxo-
Dñi tui in sinu tuo: dediq; tibi domũ Israel & Iuda: & si pa-
sunt ista, adijciã tibi multò maiora. Quarè ergo cōtēpsisti ve-
Psal. 40. Dñi, vt faceres malũ in cōspectu meo? & in persona Christi no-
exaggeratio illa dicitur: Qui edebat panes meos magnifica-
Deut. 32. super me supplãtationē. & Moyses ait de populo illo rebelli: in-
crassatus est dilect⁹, & recalcitrauit incrassatus, impinguatus, di-
latatus. Dereliquit Deũ factorē suũ, & recessit à Deo salutari su-
Quibus verbis plurima, quæ populus ille à Deo beneficia acce-
perat, significat, & quia eũ ita ditauerat recalcitrauit. Quàm v-
hoc de mũdi potētib⁹ dici pōt, qui (quia eos Deus ditauit) ad-
sus eũ insurrexerũt. Nō fecit eos Deus potētes & diuites, vt co-
dãt, dormiãt, delicijs se se & voluptatibus dedãt, plusquã cæte-
sed vt queadmodũ diuinæ maiestati potētia similes sunt, sim-
etiã ei virtute & sanctitate sint. Ipsi verò cōtrariũ omnino fa-
Neq; solũ de potētib⁹ & diuitibus, sed & de cęteris quoq; De-
cōqueritur. Quado quidē cũ nos Deus in hac ecclesia tãta lu-
sacramētorũ copia collocarit, & tot in sua in fidelitate reliqu-
Ezech. 16. ei tñ ingratos nos tot cũ iniurijs offēdēdo ostēdim⁹. Per Eze-
lē de Synagoga admirabili quadã parabola cōqueritur dicēs:
dix tua & generatio tua de terra Chanaan, pater tuus Am-
rhæus, & mater tua Cethæa, idest, cum parentibus peccator-
orta sis, quàdò nata es, aqua nō es lota in salutē, neq; sale salita
q; inuoluta pãnis. Nō pepercit super te oculus, vt faceret tibi
de ijs misertus tui. Sed proiecta es super faciem terræ in abiect-
ne animæ tuæ, in die qua nata es. Transiens autem per te vid-
cōculcatã in sãguine tuo, & dixi tibi, viue & grãdis effecta v-
tua intumuerũt, idest, venit tēpus cũ iã nubilis eras, & eras n-
& cōfusione plena, & trãsiui per te, & vidi te, & ecce tēp⁹ tuu-
tiũ, idest, amari iã poteras, & expeti vxor. Et expãdi amictũ m-
super te, & operui ignominiã tuã, & iuraui tibi: & ingressus
pactũ tecũ, & facta es mihi, idest, recepi te vt spōsam, laui te a-
& mũdaui sanguinē tuũ ex te: & vnxi te oleo, & vestiui te c-
loribus, & ornaui te ornamēto, & ornata es auro & argēto, &
fecta es in decore meo, quē posuerã super te dicit Dñs De-
habēs fiduciã in pulchritudine tua fornicata es. Quidnã vi-
hac ingratitudine videtur, vt Rex potētissimus puellã recē-
tã, malis parētibus humi iacentem, sanguine sordidam, ab o-
bus destitutam inueniens ipsemet eam exciperet, lauaret, v-

xoret, ornaret? & cùm iam nubilis esset vxorẽ duceret. Illa verò tantorum beneficiorũ oblita, plures sibi quærẽs amatores, Regi datã fidẽ proderet? quidnã de hac ingratitudine diceretis? hoc de adultera illa Synagoga dictum est, cui Deus tã singularia beneficia fecit. Sed sine vlla cõparatione maiora sunt, quæ idẽ Christianis fecit: & tamẽ cũ passim plurimis & nephãdis peccatis offendimus amorẽ nostrum in vilissimis creaturis collocãdo: in hac etiã parabola declaratur, quãto cũ amore Deus peccatorẽ sordidũ & scelerũ suorũ sanguine cõtaminatũ recipiat, & proprijs manibus curet: ille verò tot beneficia nõ agnoscit. Nescio ꝑfecto quomodò nos tãtę impudẽtiæ nõ pudet, quomodò manus nostræ & corda clemẽtissimũ hũc Dñm offendere audeãt. Eidẽ Synagogę dixit Deꝰ per Ieremiã. Eccè loquuta es, & fecisti mala & potuisti. Mirari videtur Deus, posse homines eũ offendere. Loquuta es (inquit) scilicet in corde tuo cogitasti. Quasi dicat: quomodò in animũ cadere tibi potuit, vt Deũ tuũ offenderes? Et si hoc cogitasti, quomodò exequi illud potuisti? æquiꝰ hoc à te (ò Christiane) interrogari põt, qui cũ plus Deo debeas huiusmodi crimina cõmittis, quomodo hoc cogitare, quomodò exequi potuisti? Respõde infelix quã nã in diuino cõspectu excusationẽ afferes? Diligẽter hæc quæso fratres aduertite, digna enim animaduersione sunt. *Ierem.3.*

Vnus de duodecim, qui dicitur Didymus nõ erat cũ eis, quãdo venit Iesus Dixerũt ergo ei alij discipuli, vidimus Dñm. Ille autem dixit eis, nisi videro &c. non credam. Verisimile est quod sancti oẽs discipuli ei hãc veritatẽ persuadebãt, & prædicabãt: vt eũ à tanta infidelitate dimouerẽt, nõ enim erãt vt nos sumus, qui quãuis fratres nostros
12 in magna aliqua necessitate spirituali videamus, ne salutari quidẽ cõsilio eis opẽ ferimꝰ. Magna confusio est ꝙ oẽs qui corpore infirmos visunt, morbi causam ab eis diligẽtissimè quærũt, & vt se curent, monent: si quod habẽt remediũ, docẽt. Cũ verò fratrẽ vestrũ superbię, luxurię, auaritiæ morbo laborãtẽ videtis, nè verbis quidẽ & sanctis cõsilijs ei mederi vlla vobis cura est: non nè magna hæc crudelitas & inhumanitas est. Audite quid sctã scriptura dicat, plus proficit correctio apud prudentem, ꝙ̃ centum plagę apud stultũ. Et in Hebręo habetur. Melior est clamor intelligenti, quã percutere stultũ. Qua voce clamor, significatur spũs & efficacia, qua correctio fieri debet. O quãtã Dei seruus percipit animo voluptatẽ, cũ ꝓximi sui aĩã eiꝰ opera emẽdatã videt *Prou.17.*

2.Co.2. ita ait D.Paulus. Quis est, qui me lætificet, nisi qui contristatur ex me? idest, qui correctionē meā humiliter suscipit & cōtristatur, quia Deū offendit? nūquā lætitiā hāc spiritualē sētiet, qui cū proximo suo vti hac pietate nescit. Sed quāuis cęteri oēs Apostoli hāc veritatē plurib⁹ testimonijs cōfirmarēt, semper tamē in sua infidelitate permāsit dicēs. Nisi videro, non credam. Liberet nos Deus, à tali duritia. Magnū omnino malū est propriā sententiā sequi tātū velle, ex quo errores plurimi nati sunt. De leone dici-
Prou.30. tur. Leo fortissim⁹ bestiarū ad nulli⁹ pauebit occursum, nō retro cedet, nō desistet ab impetu quo fert, quāuis sæuissimū quodq; animal occurrat, optimè hæc similitudo vnicuiq; hæreticorū cōuenit quos nemo, qui se eorū furori opponat deterrere ab incepto potest. Nascētibus Arrij erroribus occurrit eius diœcesis episcopus in qua Arrius morabatur & nihil profecit, occurrit Syluestrus Pontifex sublegatū mittens aduersus eū: & nihil etiā profecit: occurrit Cōstantinus Imperator, & in vrbe Nicæę Concilium cōgregauit ex ducentis & octoginta episcopis, viris & sanctitate & eruditione præstantibus, qui omnes se huic leoni opposuerūt, ille verò ad nullius pauebat occursum: O infernalis bestiæ ferocitas, Extitit patrum nostrorū memoria maledictus ille Lutherus, cui Eckius occurrit, occurit Leo decimus Pōtifex: qui ei per literas suasit, vt ab eo errore discederet: proponunt ei sanctissimorū & antiquissimorū doctorū (vt D. Irenæi, D. Cyprian. D. Ambrosij D. Hieronymi, D. Augustini) testimonia, qui aliter ac ipse sentiebāt, proponūt sanctæ ecclesię vsum, quę ita se mille & quingentos annos gubernauit. Sed nihil horum ferocissimū leonem deterrere potuit, qui in eodem semper vestigio hærens ad nullius pauebat occursum. Huiusmodi hominibus mi-
Ezech.13. natur Deus per Ezechielē dicēs, Væ prophetis insipiētibus, qui
D.Hiero. sequūtur spiritū suū & nihil vidēt. Vbi D. Hieronymus ait, hoc prophetæ nomē bonis & malis esse commune. Boni nō suū, sed diuinū spiritū sequūtur, qui per illa quatuor sancta animalia pe-
Ezech.1. na oculis designātur de quibus dicitur, quod vbi erat impetus spiritus illuc gradiebantur: nō ambulabāt aduersus spiritū, sed quò eos ducebat spiritus. De malis autem prophetis qui sequuti sunt spiritū suū, ait, quod nihil vidēt, & quid dicāt nesciunt. Magnæ superbiæ signum est, propriā sententiam sequi velle in omnibus & magnæ humilitatis indiciū ab alijs regi se sinere, & præcipue

ab ijs,

16 ab ijs, qui & sapientia & virtute præstant. Hoc modo olim eremi patres sancti illius patris Simeonis spiritum & virtutem experti sunt: nam cùm sanctus hic vir viuēdi modum ab omnibus diuersum elegisset, quia in columnæ vertice mansiunculam sibi in qua habitaret effecerat: cæteri eremi patres (vt refert Euagrius scholasticus) miserūt quendā, qui ei diceret cur eā vitæ rationem à cæteris omnibus (qui in ea solitudine vixerāt) diuersam elegisset, vt eā statim relinqueret, & vt cæteri, viueret. Nūtium autem, qui hæc dicturus erat, ita monuerūt. Si cùm hæc dices, ille libēter læto & alacri vultu descēdet, & illā viuendi rationem relinquet: tūc ei patrum omniū nomine dices, vt in ea (si velit) vita perseueret, manifestum enim erit ob eius obedientiam ab humilitate ortam à Spiritu sancto ductū esse: quod si parere nollet, vi eum ex *Euagrius*

17 eo loco expelle. Nōdū sanctus vir omnia nuntij verba audierat, cùm iā descendebat, vt aliorum sentētiam sequeretur; & tamen vitam illam quam elegerat Dei esse sciebat, & iam plurima fecerat miracula: sed tanta erat eius humilitas, vt aliorū potiùs patrū quàm propriā sententiā sequi mallet. Nondum D. Thomas ad hoc perfectionis culmē peruenerat, qui ita in sua sententia obstinatus hærebat, vt cæterorum Apostolorum persuasione, ab ea dimoueri non potuerit. Tinea in optimo pāno ita hæret, vt vix extrahi possit, in viliori verò & rudiori facilè moritur. Ecclesiæ sanctæ tinea hæresis est, quæ ab homine erudito & acuti ingenij difficilè aut nunquam euellitur: quia cum maiori malitia peccauerit, plus inhæret, & Dei auxilio indignior est. At in homine *Simile.*

18 ignaro, vel rudioris ingenij, qui minori malitia peccauit, nō ita hæret: sed facilè optimis consilijs, & admonitionibus remoueri potest. Hāc ob causam prioribus minatur Deus per prophetam Isaiam dicens: Væ qui profundi estis corde, vt à Domino abscōdatis cōsiliū, quorū sunt in tenebris opera. Abscōdere cōsiliū à Dño est, nolle Dei cōsiliū sequi, neq; Dei seruorū. Væ illis, quorū opera sunt in tenebris, qui cū malitia peccēt à Deo in sua cæcitate destituūtur. Et hinc intelligetis causam, cur miseris hiscè tēporibus peccata sint ita exorbitātia. Nā quēadmodū optimū acetū nō nisi ex optimo vino fit, ita magna malitia ex magno ingenio effici solet. Et cùm nūc optima sint ingenia, hinc fit etiam, vt maiora sint vitia: quæ diabolica peruersitas est, vt qui maiora à Deo beneficia acceperūt, ijs, vt plus eū offendant, abutantur. *Isai.29* *Simile.*

Post dies octo, venit Iesus. &c. O ineffabilis Dei bonitas, qui vnius 19
tantum Apostoli causa rursus apparere, rursus tua vulnera ostē-
dere voluisti. O Christe angelorum gloria, vere hominum ama-
tor, quantopere vnū quenq; nostrum diligis, & quā parū te nos
omnes simul diligimus: non præsens peccatū, sed præterita meri
2. *Par.* 19. ta clementissimus Iesus spectare voluit. Iosaphat Iudææ rex fuit
vir bonus, sed grauiter *Deū* offendit, eò quod cū Achab, (qui ma
lus erat) familiaritatē haberet: cui cùm in prelio quodam auxilia
tus esset, venit ad eū propheta Iehu, qui Dei nomine dixit, im-
pio præbes auxilium, & ijs, qui oderunt Dñm, amicitia iūgeris:
& idcircò irā Dñi merebaris: sed bona opera inuēta sunt in te, eò
ꝙ abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, vt re-
3. *Reg.* 2. quireres Dñm Deū patrū tuorū. Deū imitatus Salomō, dixit ad
Abiatar Sacerdotē: Vir mortis es, sed nō interficiā te, quia sustī-
nuisti laborē in omnibus, in quibus laborauit Dauid pater meus. 20
Nunquā accepta ben[illegible]ia obliuisci deberemus neq; labores ab
ijs, qui nobis seruierūt, susceptos & si aliquādo errāt eorū merita
in memoriā reuocemus; & hoc modo iracūdia mitigabitur. Po-
steà quam Diuinus Redēptor oēs cōmuniter salutauit dicēs: *Pax*
Iona. 4. *vobis*, dixit Thomæ. *Infer digitū tuū huc, & vide manus meas.* O quā
manifestè ineffabilis amor hoc loco declaratur, quo *Deus* animā
diligit. Cùm Ionas ignouisse Deū Niniuitis vidisset, afflictus est
Ionas afflictione magna, & iratus est, & orauit ad Dñm, &c. &
nūc Dñe, tolle (quæso) animam meā, quia melior est mihi mors
quā vita. Et cùm ex vrbe egressus esset, præparauit ei *Dñs* hederā
in cuius vmbra requiesceret. Sed cū statim exaruisset, & cōtrista
retur sanctus propheta, dixit ei Deus: putas nè benè irasceris tu 21
super hederā? tu doles super hederā in qua non laborasti, & ego
nō parcā Niniue ciuitati magnæ; doles tu, eò quòd hederā amiſe-
ris, quæ nullius pretij est, me verò tot animarum, quot in Niniue
sunt perditionē sentire nō vis? nescis ô Iona, qui sit vnius animæ
valor & pretiū. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, quis est
tā durus & ferreus, qui pijssimum hunc Dominum non amet,
qui nos terræ vermiculos tanti æstimat & amat?

Affer manū tuam & mitte in latus meum. Attēdite obsecro, quā
nā suauitate eum vocet. Eia peccatores nunc vos quoque vocat
Ierem. 3. per Ieremiā dicēs: Cōuertimini filij reuertētes, & sanabo auersio
nes vestras, ô admirabilis pietas, filios vocat, qui eū toties offēderūt

Con-

22 Cõuertimini filij reuertẽtes, idest, filij, qui toties mihi terga ver-
tistis ad creaturas cõuersi: adhuc vos amo, tãquã pater, & ideò cõ
uertimini ad me, & sanabo auersiones vestras. Quid igitur fra-
tres expectatis? qd vos detinet? cur nõ ad eũ accurritis, & respon
detis id, qđ ibi sequitur? Ecce nos venimus ad te, tu enim es Dñs
Deus noster. *Affer manũ tuã* dixit Thomæ, qd mirũ sanctissimã
suã carnẽ discipulo suo tãgẽdã tradidisse, qui eã Iudæis flagellãdã
& crucifigẽdã tradiderat? Accessit sanctus Apostolus, & cũ san-
ctã illã humanitatẽ vidisset, statim credidit diuinitatem, & dixit
Dñs meus, & Deus meus. In hac ipsa diuini pectoris schola didi
cit D. Ioãnes quę posteà mũdũ edocuit cùm in ea vltima illa no- *Ioan*.21.
cte suauissimè dormiẽs recubuit. ò schola admirabilis! ex qua hu
iusmodi discipuli ꝓdierũt, quorũ vnus ea, quã ibi didicit doctri-
na super angelos euolare cępit dicẽs. In principio erat verbũ: &
23 verbũ erat apud Deũ, Alter verò veritatis luce, quę inde emicuit *Ioan*.1.
illustratus clamat. Dñs meus, & Deus meus. Ita vt vix in toto
euangelio clarior de Chri∫ti nostri diuinitate confessio extet.
In hac schola fratres charissimi studere debem⁹, hic vbi sanctus
apostolus grauem hunc infidelitatis morbũ curauit: nos quoq;
nostrarũ tentationũ & spiritualiũ infirmitatũ remediũ quærere
debemus. Felix anima illa, quæ sese in his vulneribus intima cõ
sideratione abscondit: ibi enim miseriæ suæ medelam inueniet.
*Dicit ei Iesus, quia vidisti me Thoma credidisti, beati qui nõ viderũt, &
crediderũt*. Magnũ nobis solatiũ hæc verba afferre debẽt, nã si an-
teà dixerat Dñs, beati oculi qui vidẽt, quæ vos videtis: ait etiam
hoc loco, beati qui non viderũt & crediderũt. Illud maioris sola-
tij fuit; hoc maioris meriti. Quid mirũ D. Petrum, D. Andream,
24 D. Thomam pro Iesu Christi Dei filij cõfessione mori voluis-
se, qui eũ resuscitatũ & ad cælos gloriosè ascẽdentẽ viderũt? plus
admirari debemus eos, qui eũ non viderũt pro eo tamẽ mori vo
luisse. Hoc exaggerat D. Petrus dicẽs. Quem cùm nõ videritis: 1. *Petr*. 1.
diligitis: in quẽ nunc quoq; nõ videntes creditis, credentes autẽ
exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem
fidei vestræ salutẽ animarum vestrarum. Gaudeamus igitur fra-
tres hoc tam fœlici nuntio. Amemus clementissimũ hunc Dñm
qui singulare hoc beneficium nobis fecit vt in eum quem non
vidimus firmiter credamus: ita enim gloriosum gloriæ finẽ con
sequemur, ad quem nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO SECVNDA.

Thomas autem, vnus de duodecim qui dicitur Didymus non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 2.

Colos. 1. DIuus Paulus ad Colossenses, ait Adimpleo ea, quæ desunt passionũ Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia: cuius factus sum ego minister secundum dispensationem Dei, quæ data est mihi. Audacia videtur, sanctum Apostolũ hæc dicere: dic enim (obsecro vir sanctissime) defuit nè aliquid Christo redẽptori nostro, quod pati deberet: & nõ passus sit, quod tu nunc patiaris? Nõ hoc mea verba significant: sed quod posteà quã Christus passus est, & resurrexit, nihil iã deerat, præterquã homines qui sacratissimæ eius vitæ, volũtariæ eius mortis, admirabilis eius resurrectionis, gloriosę eius ascẽsionis testimoniũ præberent, qui pro fidei cõfessione vitã exponerẽt persecutiones, tormenta & mortẽ corã mũdi regib⁹ & tyrãnis cõstãtissimè perferrẽt. Cũ igitur hoc D. Paulus prẹstabat, tot labores in carne sua patiẽs: tunc quæ passioni Dñi deerãt implebat. Ex quo patet martyriũ duas res habere prẹstãtissimas. Prima quidẽ est æternę vitę meritoriũ esse: altera est eo Iesum Christũ Dei filiũ honorari, quia eo impletur quod eius passioni defuit, testimoniũ scilicet, de eius pretio, & gloria hominibus dare. Et ita martyr testẽ significat, vt sanctissima hęc passio quę (vt D. Paulus ait) his quidẽ scãdalũ, illis verò stultitia videbatur, Martyrũ testimonio cõprobata ab omnibus honoraretur & reciperetur. Quæ cùm ita sint cur ò Deus æterne elegisti ad hoc homines adeò timidos & imbecillos, qui cùm te mortis tẽpore deseruissent, cùm te postea resuscitatũ viderũt timidi adhuc sunt & domi se clausis ianuis cõtinẽt? ita enim post octo dies inuenisti (vt sanctũ hoc euãgeliũ refert) cur nõ ꝓdeunt in publicũ? cur latẽt? cur nõ te fautore ad oĩa subeunda pericula animãtur? Tales homines Dñe meus eligis, vt mysteriorũ tuorũ testes sint: oẽs timidos, vnum infidelem, qui nisi te videt crediturum se non esse affirmat? O admirabile Dei artificium: quo eius potentia

1. Cor. 1.

4 potētia admirabilior manifestatur, cū huiusmodi homines fortes & animosos esse cerit. Doctores plurimi, & Theologi doctissimi libros de natura & gratia scripserunt, in quibus laborauerūt: vt quid natura, quid gratia posit, declararent. Sed hoc optimè Apostolorum exemplo declarari potest. Hic enim exiguas naturæ vires videbitis, si consideratis, quibus nam armis eos Dominus ad sanctisimæ suę pasionis pugnam instruxerit, eā multò ante prædicens quonam modo & vbi futura esset: potentiam suam tot miraculis & signis confirmans: & tamen nō solum eos mortem pro eius fide pati noluisse, sed postea quā iam resuscitatum viderant, adeò timidos fuisse, vt mortis timore in publicum exire non auderēt. O infirmitas filiorū Adæ miserabilis, quod nam clarius argumentum ad eam comprobādam afferri potest?
5 quid autem eadem natura diuinę gratię auxilio posit, in ijsdem Apostolis videri potest, in eo scilicet, quod postea Spiritu sancto pleni præstiterūt. Ex quo discere nos ęquum est nihil nos in proprijs viribus cōfidere debere, sed magna cum humilitate petere diuinæ gratiæ auxilium, quo confirmati & corroborati eos imitari posimus, qui infirmi (vt nos sumus) antea fuerūt. De sancto illo sene Mathathia Machabæorū patre legitur, cùm iā moriturus esset, nullum aliud filijs suis testamentum, neque legatū reliquit, quàm salutare hoc cōsilium his memorabilibus verbis. Nunc ergo, ô filij æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum, & mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: & accipietis gloriam magnam, &
6 nomen ęternum. O singulare sancti viri consilium, vt filios suos animaret (ait) vt patrum & auorum suorum virtutes imitentur, quorum gesta eo loco refert, à Patriarcha Abraham initium ducens: nimis enim hominem mouet alterius hominis exemplum, vt in eo quantum posit videat, & si non posse sibi videtur hoc esse, quia non vult. Homo est iustus, vt peccator, eiusdem naturæ miserijs & imbecillitatibus subiectus, idem Deus vtriq; auxiliatur & fauet. In hoc differunt, quod peccator à proprijs affectibus superari se sinit, & eò quò rapiunt, fertur: quapropter bestiæ potiùs quàm hominis nomine, qui ita viuunt digni sunt. De quibus Ioel: Computruerunt iumenta in stercore suo, id est peccatis suis. Quemadmodum quod diu sub stercore iacet, putrescere solet: & ita tāquam res putrida nulli malo, quod

1.Mach. 2.

Ioel. 1.

Ezech.23. illis offeratur, resistere sciunt. De his etiam Ezechiel ait: Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum, & vt fluxus equorum fluxus eorum. O mira exaggeratio! homines ita deprauari & corrumpi, vt de ijs dicat Spiritus sanctus; in suis fluxibus & passionibus nihil ab asinis aut equis differre. O miseri peccatores! quomodo hæc audientes non confundimini? vt quamuis sericis & aureis vestibus vos induatis, quamuis pulchro & venusto corpore vobis esse videamini? Deus tamen vos asinos & equos appellet? Studete igitur fratres, homines & re, & nomine esse: imitamini sanctorum exemplum, qui infirmi vt vos nati sunt: studete eos imitari in pœnitentia, quam post peccata egerunt, & in virtutibus, quibus diuinæ gratiæ auxilio, naturæ suæ infirmitatem superare potuerunt. Hanc enim ob causam eorum peccata referuntur, vt nos scilicet, eorum incitemur exemplo: non vt culpas nostras excusemus, quæ magna iniuria est, quam Deus vt propriam ac-
2.Reg.10. cipit. Legitur, filios Amon nuncios regis Dauid iniuria affecisse radentes dimidiam partem barbæ eorum, & præscindentes vestes eorum medias vsque ad cingulum. Quam iniuriam cùm accepisset Dauid vt suam, misit Ioab cum exercitu, vt eam vlcisceretur. Cùm carnales se se Dauid adulterio, vel Magdalenæ lasciuia & libidine excusant, vsurarij Diui Matthæi auaritia suam excusant, tyranni crudelitatem suam excusant, dicentes: Diuum Paulum Ecclesiæ persequutorem fuisse: & alij suas culpas excusant eo quod Diuus Petrus ter magistrum suum negauerit, & Diuus Thomas incredulus fuerit, hi omnes profectò eorum vestes scindunt, & eorum pudenda detegunt. Sed si Dauid iniuriam seruis suis illatam vltus est, scitote, quod Dei filius eos qui seruos suos hac afficiunt ignominia non relinquet inultos. Si homines isti, de quibus loquimini fratres, in cælo Dei gloria perfruuntur, hoc non illis datum est propter peccata, quæ commiserunt: sed propter veram pœnitentiam quam egerunt. Et quandoquidem imitati estis in malo, imitamini etiam in bono; secus enim æterna pœna vos expectat.

Hæc igitur fratres, vna ex causis est præcipuis propter quas permittit Deus vt eius amici aliquando cadant. Quare si interrogatis cur sanctus hic Apostolus in hanc infidelitatem, & alij

10 alij Dei amici in alias miserias ceciderint: cùm scriptum sit in Ecclesiastico. Oculi Domini super timentes eum, protector potẽtiæ, fundamentum virtutis, tegimen ardoris, & vmbraculũ meridiani, adiutorium casus, & illuminans oculos; vbi alij verterũt, amatores suos respicit Dominus potens præsidium, firmamentum validum, tegumentum ab æstu, vmbraculum à meridie, à casu auxilium, animam euehit, oculos illuminat, munditiam & vitam affert. Respondeo hoc à Deo (vt dixi) permissum esse, ne nos si aliquando caderemus, desperaremus, sed diuinam misericordiam ad omnes recipiendos præparatam esse intelligeremus. Qui theriacam vendit, filio suo venenum tradit bibendum, & cùm iam intumescit corpus, tunc eum theriaca curat, vt omnes medicinæ præstantiam experientia videntes eam facilius emãt. *Eccl.34.* *simile.*

11 O infinitæ misericordiæ Pater, & totius consolationis Deus; cur permittis Domine, filium tuum à te tantoperè dilectum (vt Diuus Thomas erat) à peccati veneno infici? Permisisse hoc dico, tum vt ipsemet sanctus se humiliaret: tum vt nos diuinæ misericordiæ efficaciam experientia ipsa cognosceremus, quæ huiusmodi venena tanta cum suauitate sanat; & ideò salutare hoc remedium maiori cum diligentia quæreremus. Hoc mirè Diuus Paulus exaggerauit, dicens: Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere; quorum primus ego sum. Sed ideò misericordiam cõsequutus sum, vt, in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam. Cùm igitur pijssimus hic Pater tam facilè *1.Tim.1.*

12 parcat, ad eum omnes accurramus, & theriacę huius remedio ad salutem nostram vtamur.

Cum D. Thomas non adfuisset, cum Dominus sanctissimæ suæ Resurrectionis die discipulis suis apparuit, retulerunt illi, quod acciderat dicẽtes: *Vidimus Dominum.* Ita faciẽdũ est fratres, vt beneficia, quæ à Dño accepimus cũ proximis nostris cõmunicemus. Cõmunicant priùs cum D. Thoma, quia eorum sodalis erat, & eiusdem professionis: charitas enim incipere ab ijs debet qui nobis coniunctiores sunt. Dicebant autem, vidimus Dominum; rem adeò sublimem, vt est Christum resuscitatum videre, & eius sanctissima vulnera manibus contrectare, quomodo celare poterant? Ah Domine qui te vidit quonam modo

tacere

tacere poterit? qui vulnera tua tractauit, quomodo se continebit, quin clamet; qui tecum cõuersatus est, & donorum tuorum suauitatem gustauit, quomodo silere poterit? Profectò fratres si hic adessent aliqui à diuino Spiritu tacti, satis essent ad cæteros incitandos. Sanctus Isaias ait: Vnusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicet, confortare. Cõfortabit faber ærarius percutiens malleo eũ, qui cudebat tum temporis dicens, glutino bonum est, & confortauit eum clauis, vt non moueretur: & tu Israel serue meus Iacob, quem elegi, &c. Scilicet, non facies hoc? O mirifica verba, imprimat ea Deus in cordibus vestris, vt quisque proximum suum ad bonum incitet, vt faber ille, qui cùm opus aliquod effecit, alium docet quomodo fieri debeat. At quãto magis vos Dei serui proximos vestros docere debetis, vt claues sibi cudere possint, quæ Dei cor peccatis clausum reserent, quid enim lachrymæ sunt? quid suspiria? quid oratio? quid virtutum exercitia? nisi claues quibus Dei cor aperitur; ex quo inæstimabiles thesauri hauriuntur. Quod si omnes inuicem nos confortare debemus, multò magis ij quorum munus hoc est, vt sunt Ecclesiastici. Cùm Abrahæ seruus in Mesopotamiam profectus est vt Domini sui filio vxorem quæreret, quamuis eo itinere defatigatus peruenisset, & appositus esset illi panis (panis autem nomine mensa hoc loco intelligitur omnibus cibis instructa) dixit, non comedam, donec loquar sermones meos. Videtis ne serui fidelitatem & diligentiam, qua sponsam Domino suo quærebat? Infœlix ille ecclesiasticus, qui vt comedat & molliter ac delicatè viuat hoc (quod munus suum postulat) prætermittit: deliciæ omnes, & voluptates patres mei postponi debẽt, vt Dño nostro sponsam, id est proximi nostri animã quæramus. In hoc omni studio & diligentia & verbis & exemplo laborandũ est, vt Rebecca cũ Isaac desponsetur, id est, anima quæ infidelis erat, & peccatrix Iesu Christi Domini nostri sponsa fiat. D. Paulus ait: Sectamini charitatem, æmulamini spiritualia, magis autem, vt prophetetis. O mira exaggeratio: monens nos D. Apostolus, vt in charitate exerceamur, & spiritualia opera faciamus, quæ alios facere videmus, super omnia tamen dicit, vt alios verbis & cõsilijs bonos esse doceamus. Hoc enim est, magis autem vt prophetetis. Hoc Apostoli faciunt, cùm Diuo Thomæ dicunt, vidimus Dominum, non semel, sed sępiùs per octo dierum spatium.

Isai.41. *Genes.24.* *1.Cor.14.*

Ille

16 *Ille autem dixit eis, nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, &c. non credam.* Decẽ homines, qui vniuersum orbem Saluatoris nostri fidei subijcere potuerunt, sanctum hũc virum subijcere non possunt. Ratio autem fuit, quia Apostolus erat, & prædicator vt illi. Credite fratres, quod si homo perfecti status à Deo deficit, pri' lenonem aliquem perditissimum, vel meretricem aliquam conuertetis, quam ipsum, quia cùm peccat, grauius peccat. Cùm Angelus sancto Zachariæ apparuit & filium Deũ illi daturum nuntiauit nomine Ioannem: inter cætera quæ de eo dixit, hoc fuit: Et multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deũ ipsorum. Non dixit, plurimos Gentiles conuertet, & infideles, sed multos filiorum Israel, quemadmodum si nunc diceret, multos Christianorũ. Hoc ait exaggerationis causa, quia difficilius est conuertere malum religiosum vel clericum, quàm lenonem. Vi- *Luc.1.*

17 detis enim hoc loco quid nam opus fuerit vt D. Thomas ab ea infidelitate discederet. Verisimile enim est, quod per octo illos dies non Apostoli tantum, verum etiam sanctæ illæ mulieres, & quod plus est, sanctissima Virgo hanc ei veritatem persuadere conabãtur, & nihil tamen proficiebãt. Hoc est illud mysterium visione illa Ieremiæ significatum, vbi dicitur: Ostendit mihi Dominus, & ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis, vt solẽt ficus esse primi tẽporis, & calathus vnus ficus habebat malas nimis quæ comedi non poterant, eò quòd essent malæ. Ita boni Ecclesiastici valdè boni sunt, mali verò valdè mali. Obsecro igitur vos patres mei per misericordiã Dei, vt diligenter caueatis, ne in incepto virtutis itinere prolabamini: nam semel prolapsi magna cum difficul- *Ierem.24.*

18 tate surgetis. Ideò aiebat Diuus Paulus. Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee secundum præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bonam militiam habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragauerũt. Prophetiæ hoc loco studia significant diuinæ legis, & ita Diuus Hieronymus super ea verba Pauli: Dedit quosdam prophetas, id est, homines (inquit) qui student, & diuinæ legis intelligentiam discunt. Quare monet Diuus Paulus Timotheum, vt viuat secundum ea, quæ in diuina lege didicerat, & his armis pugnet, doctrina scilicet & virtute, ne naufragiũ faciat, vt alij qui doctrinam & scientiam à virtute separauerũt: & hoc Timotheo potissimum *1.Tim.1.* *D.Hero. sup. illud ade Ephes. 4.c.*

potissimum præcipit, qui ecclesiasticus erat. 19

Cùm itaque Diuus Thomas in ea infidelitate perseueraret, iterum apparuit Dominus: & cum omnes salutasset, dixit *Thoma, infer digitum tuum hùc*. O Thoma non est hoc tempus vendendi gratias & munera magno pretio. Equidem existimo, quod si opus fuisset, iterum pijssimus Iesus pro hoc discipulo passus esset: quanto magis ei, quod semel passus erat ostendere. Attendite mansuetudinem. *Affer* (inquit) *manum tuam, & mitte in latus meum*. Cùm omnibus discipulis apparuit, vt narrat Diuus Marcus: Exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiã cordis. Hic verò nulla asperitate, sed mira mansuetudine hunc incredulum alloquitur, & ait: *Noli esse incredulus*. Vbi docet nos, quòd qui omnes generaliter alloquitur, seuerè reprehendere potest, sed qui vnum tantum particulariter corrigit, mansuetè hoc præstare debet. Piscatores aliquando arundine, interdum retibus piscantur: cùm arundine piscantur, magna opus est patientia, pasim debent incedere, neque strepere, ne pisces deterreant: cùm verò retibus piscantur, strepunt, aquas verberant & pisces deterrent; ita enim plures capiunt. Ille qui aliquem admonet, est tanquam qui piscatur arundine, patiens esse debet & mansuetus, ne qui se emendare debet magis peruertatur. At verò prædicator euerriculo quodam piscatur, cum sagena missa in mari; & ideo minis ac reprehensionibus strepere debet, nam cum communes omnibus sint, nemo conqueri potest. Hac mansuetudine allectus discipulus accessit, & tetigit, & tanta suauitate perfusus est, vt statim dixerit: *Dominus meus & deus meus*. O quàm verè dixit Dauid: Superuenit mansuetudo & corripiemur. Cum expectaret Elias, vt transiret Deus, transijt priùs spiritus grandis & fortis subuertens montes, & conterens petras ante Dominum, nõ in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis, ibi Dominus. O admirabile mysterium, tanta ne mansuetudine venit Dominus? quid hoc est? significatur nimirum, qua nam in re præcipue salutis nostræ remedium constat. Putatis ne, vt cum prædicatores vos mortis & gehennæ pœnis deterrent, has minas sufficere, vt victos vos Deo dedatis? minimè: non ignoro plurimum hoc posse, quis enim non huiu-

moc

Marc. vltimo. c.

simile.

2. Reg. 19.

Psal. 89.

22 modi minis contremiscat, & precipuè credens quòd dum in peccato mortali manet secundum præsentem iustitiam æternis ignibus damnatus est? sed quamuis huiusmodi timor & motus excitetur, tamen non ibi Dominus, quia nondum vos omnino dedidistis, donec filius Virginis impulsu interiori & leui accedit ad cor.

O suauissime Iesu, quàm suauis est sibilus ille, quo hominum corda alloqueris, dicens: Fili, ego te creaui, ego te meo sanguine redemi conuertere ad me. Tūc efficacissimis his vocibus anima victā se Deo tradit. Quapropter rogo vos fratres, siqui in peccato mortali estis, vt voces audiatis, quibus vos filius Virginis in corde alloquitur: vnicuiq; vestrum dicēs, affer manum tuam. Vult enim, vt ad vestram iustificationem manus vestras
23 adhibeatis. Optat peccator saluari, sed sine vllo labore: omnia Deum præstare vellet. Plurimum Deus (ò frater) præstat, qui semper te vocat, & sanctis inspirationibus excitat: nisi tu surgere vis, & tuas quoque manus afferre, semper in eodem statu remanebis. Dominus ait: Ego sto ad ostium, & pulso; si quis audierit vocem meā, & aperuerit mihi ianuā, introibo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Quid significat hoc conuiuij genus? nonne satis erit dicere, cœnabo cum illo, cur addidit; & ipse mecum? Idem est ac si dixisset, ambo cœnam parare debemus; ille suos mihi cibos apponet, ego illi meos. Ille pœnitentiam mihi dabit, qui meus est cibus; dabit lachrymas, qui meus est potus: dabit deuotionem, quæ mea voluptas est. Ego verò suorum
24 peccatorum veniam illi dabo: dabo gratiam, dabo Spiritus sancti gaudium, quæ ille tantopere desiderat. Quis igitur sibi ipsi adeò inimicus erit, qui cælestis huius hospitis vocibus nō respōdeat? Audite vt clamat, sto ad ostiū & pulso. Moræ & negligētiç nostræ, importunatione (si ita dici potest) supplet? donec nos excitet. Ter vocauit Samuelem, & per Samuelem vocabat Heli sacerdotē, & quamuis sic se ad voces excitarēt: statim tamē ad somnum redibant, tam senex quàm iuuenis: sed toties clamauit, vt tandem surrexerint. Sed heu, heu, quibus nam verbis hoc dicā? quot hic adestis, quos Deus non ter, sed tercenties & millies vocauit, & quāuis aliquo cōscietiæ remorsu semisomnes excitamini, statim tā reditis ad somnū. Cauete fratres, moneo enim vos quod omnes hæ voces, nisi vllam ex eis vtilitatem percipitis,

Apoc. 3.

1. Reg. 3.

maio-

maioris erunt aliquando condemnationis causa. Et ita notat D.
D. Hiero. super Isai. 16. Hieronymus, quòd quia homines Dei misericordia obdurescere solent, mos est sacræ Scripturæ, vt cùm magnum aliquod Dei
Psal. 114. beneficium pollicetur statim seuerissima minetur supplicia.
Psal. 145. Quare cum dixisset Dauid, Custodit Dominus omnes diligentes se; addidit statim: Et omnes peccatores disperdet. Et cũ dixisset, suauis Dominus vniuersis & miserationes eius super omnia opera eius (quod significat, omnia Dei opera misericordia tecta esse) statim minatur, dicens: Confiteantur tibi Domine opera tua, & sancti tui benedicant tibi, vt notam faciãt filijs hominum
Psal. 62. potentiã tuã. Et alibi. Semel loquutus est Deus, duo hæc audiui: quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, quia tu reddis vnicuiq; iuxta opera sua, id est, quadã vice loquutus est mihi Deus, & ab eo duo didici, quod quãuis misericordiã habeat, potentia tamẽ & iustitia non caret. Vtamur itaq; fratres diuina misericordia, vt gloriosus hic Apostolus fecit, qui sacratissima illa vulnera vidẽs, magno diuini amoris igne incensus clamare cœ-
Cant. 7. pit; *Dominus meus, & Deus meus.* O quã cõuenienter dicitur: Comæ capitis tui sicut purpura Regis iũcta canalibus. Optima purpura priùs sine vllo colore est, sed postea colorem illũ purpureũ in vasis quibusdã suppositis flãmis feruentibus tincta recipit, ita vt quãuis postea aqua abluatur, purpureũ illũ colorẽ amittere non possit. Caput spõsæ (quæ est Ecclesia) Iesus Christus est Dei filius, cuius capilli sunt sancti eius Apostoli. Nã vt capilli virtutẽ à capite recipiũt, & ideò crescũt, quia in eo fixas habẽt radices (detõsi enim crescere nõ possunt) ita Apostoli Christi, virtute & fauore creuerũt. Hi sine colore erãt, sine fortitudine, sine animo: adeò timidi, vt nõ dicã sancti, sed vix homines viderẽtur: sed Dominũ iã resuscitatũ vidẽtes, & vulnera illa sanctissima manibus cõtrectãtes, tantã animo fidelitatem, tantum amorem conceperunt, vt tanquam purpura optima & pulcherrima remanserint. Et quamuis omnes sine vllo colore fuerant, multo magis Diuus Thomas eo carebat, qui in tanta infidelitate versabatur. Sed statim ac preciosissima illa vulnera tetigit, quæ erãt optimæ & preciosissimæ purpuræ canales, huiusmodi colorem cepit, vt nunquam postea amiserit. Iam videtis fratres, vt omnes nullum fere Christianitatis colorẽ habeamus, nã neq; in verbis, neq; in vestitu, neq; in nostris cõuersationibus Christiani videmur, sed potius

Ara-

28 Arabes & gentiles. Eccè igitur hic feruentis purpuræ canales, aspicite aperta illa vulnera in glorioso Redemptoris nostri corpore impressa, quod verè & realiter est in ineffabili illo altaris Sacramento, illuc deuota consideratione intrate, ibi vos sanctissimo illo sanguine mergite: considerate amorem, quo illa vestra causa excepit, ruminate hoc sæpè sæpiùs, vt diuino illo colore tincti, Christiani & re, & nomine sitis. Scitote diuini illius capitis vos esse capillos, & quemadmodum capilli si regis capiti inhærent, maximo honore digni sunt, auulsi verò tanquam purgamenta & sordes in sterquiliniũ deijciuntur: ita vos Iesu Christo per gratiam & amorem hærentes honorant angeli, metuúnt dæmones: auulsi verò tanquam sordes in inferni sterquilinium deijciemini.
29 Curate igitur, cum talis capitis capilli sitis, sacris his canalibus sæpius lauari vt regia purpura sitis optimo charitatis colore fulgentes, vt posteà quam hic vixeritis gratia, deducat vos Dominus ad gloriam, Amen.

In eodem festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO TERTIA.

1 *Thomas autem, vnus de duodecim qui dicitur Didymus non erat cum eis quando venit Iesus, &c.* Ioan. 20.

PRudentum & fortium ducum mos est, vt posteà quam magnas de suis hostibus victorias reportarũt, si aliquã aliã pugnã expectãt, milites qui sparsi vagabantur conuocare, & eos oratione animare: ita Iudas ille fortissimus Machabæorũ dux, facere solitus est. Et quia Christus redẽptor noster, missus ab æterno patre fuit in mũdũ, tãquã dux sui exercitus, vt ipsemet dixit per Esaiã, dedi eũ ducẽ ac præceptorẽ gẽtibus. Vbi propter diuinæ promissionis certitudinẽ antè quàm daret, se dedisse ait: tanquã fortissimus & prudẽtissimus dux, post cãpestrẽ illã mõtis Calua- *Mach.1.* *Esai.55.*

-riæ pugnā in qua diabolū vicit cū iam eū ad infernum vsq; fuga tū prosecutus esset, & spolia inde ampla reportasset: quia alia certamina expectabat futura, nō secū, sed cū sanctissimis suis discipulis, ideò eos qui illis diebus dispersi vagabātur in vnū locū aduisimo pacis nomine salutauit, & vt optimus dux, ad ea quæ sui mirabili prouidētia cōuenire voluit: & in medio eorū stās eos suspererant certamina animauit. Ex quo etiam patet quàm fidelis dominus, & amicus sit Deus, & quam diuersus ab huius sęculi Dominis, qui quidem suos, laboribus & periculis exponere sępè solent, & eos tunc cum maxime ipsorum indigent auxilio destituunt: at pijssimus hic Dominus & in minoribus & in maioribus afflictionibus semper in medio suorum stat, neq; solum cum omnibus simul, verum etiam cum singulis, vt ipse met affirmat dicens: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Versabantur sacri discipuli in magno corporis, & animæ periculo. Corporis quidem quia à Iudæis occidi metuebant: & ideò domi se clausis ianuis continebant: animæ verò ob fidei imbecillitatem, & omnium maximè Diuus Thomas, qui ad tantam duritiam & obstin tionem deuenit. Animæ pericula nobis fratres charissimi maximè timenda sunt, & deploranda, si in ijs nos aliquandò videmus, vt deplorabat Dauid dicens: pericula inferni inuenerunt me: tribulationem & dolorem inueni & nomen Domini inuocaui. Et statim tanquam se in magno periculo videret (ait) ò Domine, libera animam meam misericors Dominus, & iustus. Hæc sunt omnium periculorum maxima, nam si semel in infernum cadimus, nullum est remedium. Si opes amittitis non desunt remedia ad nouas acquirendas, nouæ quotidie Indiæ deteguntur, quo nauigare potestis: si famam amittitis, cras ea præstare poteritis, quibus maior acquiratur. Si vitam amittitis in vniuersali resurrectione recuperabitis meliorem: & tandem quacunq; re amissa non deest remedium. At verò si anima in inferno amittatur nullum posteà remedium erit: in hoc igitur periculo versatur, qui est in peccato mortali. Et vt melius huius periculi magnitudinem intelligatis, appositissimam vobis similitudinem proponam. Facite vobiscum puteum aliquem profundum ardentibus flammis plenum, dracones in eo & serpentes quàm plurimos patentibus faucibus expectare eos qui illuc decident. Imaginamini ad

Psalm. 9.

Psalm. 114

simile,

5 ad os putei capillo aliquem esse suspensum, teneri autem capillum ab alio manu sinistra qui dextra nudatum ensem tenet, vt capillum illum secet, quo secato infœlix ille in puteum casurum sese esse videt, ignis & draconum prædam. Proh quam timenda res est, dum dicitur tantum & auditur, metum incutit. Discite obsecro fratres, qui se in huiusmodi periculo videret, quosnam clamores ederet, quas lachrymas, quas preces funderet, quanto cum affectu opem sibi ferri peteret? quòd si eum riderein eo periculo videretis, & cum eripere inde velletis ipse recusaret: eum verò qui manu capillum quo suspenditur tenet, verbis iniuriosis incesseret, & prouocaret vt capillum secaret, quidnam diceretis? hominem esse stultum & carere iudicio,
6 cùm periculi magnitudinem non perciperet. Vtinam Deus lucem mentibus vestris hodie daret, vt periculum in quo versantur ij, qui in peccato mortali sunt hac similitudine intelligatis. Omnes credimus, secundum fidem quam profitemur, terribilem gehennam & flammis plenam esse & crudelissimis serpentibus, idest magna dæmonum multitudine. De hoc puteo profundissimo ait Esaias. Præparata est ab heri Tophet à rege præparata profunda & dilatata, nutrimenta eius ignis & ligna multa. Flatus Domini sicut torrens sulphuris succēdens eam. Scitis etiam quid dixerit Dominus cùm de Ecclesiæ suæ constantia loqueretur. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam, nō quia infernus portas habeat è ligno aut ære, sed inferni portas, hæreses vocauit & peccata, quia per hæc tanquam per portas ad in-
7 feros ingressus est, ergo tu qui in peccato mortali versaris ad os inferni stas capillo suspensus, quia vita ipsomet capillo infirmior est, quæ minimo quoque vento, aquæ frigidæ potu, vnius cœnæ superfluitate eripi potest: quid dico? eò eius infirmitas & miseria deuenit, vt interdum alterius hominis halitu corrumpi possit: nullus inueniri potest capillus adeò tenuis, vt oris halitu secari possit: tua igitur vita frangi & secari faciliùs potest, quàm capillus. Hic capillus (qui tua est vita) in Dei manu positus est, qui dum in peccato mortali es, iustitiæ ensem dextra tenet, vt eum secet: quia à sua iustitia suadetur, vt vitam tibi secet, & in inferni puteum deijciat. Cogita igitur infœlix homo, & considera periculum, in quo versatis. Salus enim tua ab vno tantum capillo suspensa dependet, quòd si hoc

Esai. 30.

Math. 16.

certissimum est, vt est, & tu ita esse credis, cur in tanto periculo 8
rides, ludis, comedis, bibis, dormis, acsi fabula esset. O miser quis sic te dementauit? ò cælum & terra, ò creaturæ insensibiles, ob tantam insensibilitatē obstupescite. Sed quod peius est, cùm Deus te diuinis suis inspirationibus, & ecclesię suę vocibus quotidie moneat, velle te ex hoc periculo extrahere, tu non modo non assentiris: sed peccata peccatis addens, eius iustitiam prouocas, vt vitæ tuæ capillum secet, & in æternas gehēnæ pœnas præcipitet: nullis profectò verbis huiusmodi cęcitas exaggerari posse videtur. Ex his omnibus infertur, quod ipsum tantum peccati nomen nos deterrere deberet. Iam audistis colloquium quod inter Christum redemptorem nostrum, & Pilatum factū est cum interrogauit, Tu es rex Iudæorum? quid fecisti? vnde es tu? quid

Ioan. 18. & 19.

est veritas? scitis etiam quātoperè eius vxor optauit, vt eū absol- 9
ueret, & vt iusserit illi nuntiari, nihil tibi & iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Sed parū his omnibus rebus motus est, sed cùm redemptor noster dixit ad eum, propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet: statim additur, exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Statim ac dixit vide quod peccas, quamuis alij plus peccant, quamuis Romanus esset, infidelis, homo ethnicus, qui Deum nō cognoscebat, solo tamen peccati nomine extimuit, & exinde quærebat dimittere eum. Quantum igitur timorē nobis deberet incutere imaginari si hoc facio, peccabo & Deum offendam? profectò quāuis millies moriendum esset, eum offendere non deberemus. Videtis igitur quanta cum causa aiebat Dauid, pericula inferni inuenerunt me? & in his periculis versabatur D. Thomas. 10

Matth. 27.

Quòd si causam petitis, dicam, quia nimirum, *Non erat cum eis quando venit Iesus*. O quàm multa tunc amisit, quia non erat cum eis. Primum ineffabile illud gaudium amisit, quod habuerunt alij, quia gauisi sunt discipuli viso Domino. Secundo magnum illud donum, quod dedit illis dicens, pax vobis: & posteà insufflauit dicens: accipite spiritum sanctum. Tertio scripturarum intelligentiam quia aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas: Quartò magnam illam remittendi peccata potestatem. Quorum remiseritis peccata remittentur eis: vbi eos omnes episcopus consecrauit. Hæc omnia amiserat quia non fuerat cum eis quādo venit Iesus. O quam salutaris est

bono

11 bonorum conuersatio & familiaritas. Carbo niger & frigidus si *Simile.*
inter carbones accēsos inijciatur, facilè & ipse quoq; accenditur:
at verò carbo accensus per se solus facile extinguitur, & ideò sacri
doctores existimāt monasticā vitā in societate & cōmunione so
litaria esse tutiorem: quia homo peccator niger, & frigidus tan-
quam carbo in sancta aliqua congregatione positus facilè accen
ditur. Iustus autem solus per se quamuis diuini amoris igne accē
sus sit, faciliùs extinguitur. Et hoc est quod ait Ecclesiastes. Me- *Eccles. 4.*
lius est duo esse simul, quàm vnū, habent enim emolumētum so
cietatis suæ. Si vnus ceciderit ab altero fulcietur. Vę soli, quia cū
ceciderit non habebit subleuantem se. Et si dormierint duo foue
būtur mutuò, vnus quomodò calefiet? ex quo infertur, quòd quē
admodum qui carbonē diu inter prunas positum teneret, & nun
12 quam accēderetur neque pruna fieret & præcipuè si assiduè quis
insufflaret sed frigidus semper & niger permaneret, mirum om
nino videretur: ita magna admiratione dignū est, quod religio-
sus diu in iustorū congregatione versetur qui sunt carbones accē
si vbi tot flatibus eū excitant, vt diuino amore incendatur & ta-
men frigidus semper & niger tanquam carbo permaneat. Quid
obsecro, sunt bona cæterorum religiosorum exempla? quid chori
cantus & mentalis oratio? quid refectorij lectiones? quid reddi-
tus quibus aluntur? qui sunt Eleemosynæ ad homines virtuosos
alendos legatæ? quid cæteræ omnes sanctæ ceremoniæ? quid hęc
omnia sunt nisi vehementissimi quidam flatus vt religiosus in-
tentissima charitate incendatur? & tamen niger carbo perseue-
rat? Mira omnino res, quæ à propheta Ezechiele in Luciferi cō-
13 fusionem, & vituperationem dicitur his verbis: Tu Cherub ex- *Ezechi. 28.*
tentus & protegens & posui te in monte sancto Dei, in medio la
pidum ignitorum ambulasti. Et posteà magna cū emphasi sub-
dit. & peccasti, & eieci te de monte sancto Dei. Magna profe-
cto reprehensio, & confusio hæc est vt inter tot angelos sanctos
infœlix illa creatura peruerteretur. Sed magna etiam confusio
& ignominia est hominis, qui inter iustos iniustus, inter bonos
malus viuit. Quòd si vt paulò antè dicebamus ille qui à bonorū
societate ad solitariam vitam secedit in periculo versatur; quan
tò maius erit illius periculum qui à bonis discedens cum malis
coniungitur? dicitur enim, muscę morientes perdunt suauitatem
vnguēti. Vnguētū in sacra scriptura, quęcūq; liquorē odoriferū *Eccles. 10.*

significat, quẽ quidẽ musca tantũ corrumpere potest. Quo quam delicata sit virtus significatur. Ita enim iusti vnius bonitatẽ verbum aliquod negligenter dictum, minimaque occasio corrumpere potest. Hæc autem verba quæ initio capituli decimi ponuntur optimè conueniunt cum superioribus in fine capituli noni. Qui in vno peccauerit multa bona perdet, id est, vna tantum culpa virtutis splendorem obscurat, & causam afferens addit; muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti. Si igitur huiusmodi res minimæ tantum homini nocent, quantum nocebit vnius hominis mala conuersatio, & quantò magis plurimorum hominum malorum societas? obsecro vos fratres per reuerentiam Domini, vt in amicis & familiaribus eligendis cautissimi sitis. Scribens Seneca ad quendam amicum suum ait, scribis vt te moneã à quibus nam cauere debeas. Non dico vt à Tigribus & Leonibus: sed vt à malis societatibus caueas. Videte quid sentiat homo ethnicus. Quòd si dicitis, de Iob dicitur, Iob erat vir simplex & rectus: Vbi in Hebræo est cham quod significat immaculatum & perfectum, & idem est quod latinè dicitur iustus. Cùm igitur huiusmodi esset, de se ipso ait, frater fui draconum & socius struthionum vbi inter cætera, quæ se fecisse narrat in Dei seruitium, vnum est socium fuisse malorum hominũ, quos dracones & struthiones vocat ergo bonum est conuersari cũ malis. Respondeo, viris perfectis rem esse licitam & meritoriam cum peccatoribus conuersari, vt eos conuertant: nam qui tales sunt si eam conuersationẽ nocere sibi posse vidẽt, cùm iam in virtute firmiter hęreãt: facilè tunc à malis recedunt. At verò qui ita perfecti non sunt sed adeò infirmi, vt mala eos conuersatio corrumpat: æquum est, vt sibi caueant neque temerè suarum virium imbecillitati confidant. Si castaneas integras in ignem deijcitis, statim exiguo calore concepto resiliunt; at verò quæ demorsæ proijciuntur, quamuis igne tangantur nihil mouentur, donec carbones fiunt. In hoc perfecti ab imperfectis differunt. Perfecti castaneę integræ sunt, quæ in igne positæ, in malorum scilicet, conuersatione vt eos conuertant si vri se & peruerti sentiunt, saliunt statim, & ab ea conuersatione recedunt: qui verò mala aliqua cõuersatione demorsi sunt, nihil resistunt, sed in ea mala cõuersatione perseuerãt, donec carbones fiunt. Et hoc est mysterium cur patriarcha Abrahã seruo illi suo antiquo dixit: nõ accipies vxorẽ filio

Seneca. *Iob.1.* *Iob.30.* *Simile.* *Gene.24.*

17 lio meo de filiabus Chananæorũ inter quos habito. Cur ô sancte vir prohibes filio tuo, quod paucos post dies tu ipse facturus es? an non Cethuram ex ea terra duxisti vxorem. Respondetur quod sanctus hic senex in fide & amore Dei optimè fundatus erat, & ita ab ea vxore peruerti non timebat: imò eam meliorem reddere sperabat. Iuuenes verò, qui teneri adhuc in virtute sunt, peccati occasiones euitare debent. Hæc omnia diximus, eò quod infidelitatis principiũ in D. Thoma fuit, qui non erat cum discipulis quandô venit Iesus, & si infirmitatis suæ remedium consequutus est, tunc fuit, cûm erat vnà cum cæteris. *Genes. 25.*

Cùm igitur ad locum vbi cæteri erant reuersus esset, magna cũ lætitia dixerunt ei: *Vidimus Dominum, ille autem dixit, nisi videro in manibus eius fixurã clauorum, &c. non credam.* Ex quo infertur quanta
18 fuerit clauorũ magnitudo, & vulnerum, cûm dicat, digitos se in ea & manum in latus immittere velle, & si ita nõ vidisset, se non esse crediturum. Sed falleris sancte Apostole, nã videre & credere vna esse in domo Dei non possunt, prius credẽdũ tibi est, & posteâ vidẽdum. Quare vbi nos legimus si nõ crediderítis nõ permanebitis, Septuaginta interpretes legunt, si nõ credideritis non intelligetis: & ita hunc locum citat D. Augustinus. Refertur Patriarcha Iacob septẽ annis seruisse Laban propter Rachel, quæ pulcherrima erat, & cùm eã iam vxorẽ ducere vellet, dedit illi pater in vxorẽ Liam dicẽs, nõ est in loco nostro cõsuetudo, vt minores antê tradamus ad nuptias. De his duabus filijs ait eo loco sacratus text⁹, quod Lia erat lippis oculis, Rachel autẽ decora facie & venusto aspectu: Quãuis vt posteâ patuit, Lia fæcũda erat *Isai. 7.* *Genes. 29.*
19 & plurimos filios pariebat: Rachel verò sterilis. Duas filias habet Deus, duas scilicet, Ecclesias, vnã triũphantẽ, quæ est Rachel pulchra facie & venusto aspectu, ibi enim iusti diuinã maiestatẽ clare aspiciũt. Sed sterilis est, quia ibi merẽdi locus nõ est. Altera est Ecclesia militãs, quę lippis est oculis vt Lia, quia nihil hîc rerũ diuinarũ, & spiritualiũ videmus: sed tãtum credimus, & tamẽ fœcunda est, & plurimos parit filios, quia hîc est meritorũ opportunitas. Priùs Liæ nubere debetis, priùs in hac Ecclesia & fide viuere, merita quàm plurima gratia & amore producẽtes. Tunc verò cũ Rachel nubere poteritis, Deo in cęlesti gloria perfruentes. Quapropter errant, qui dicunt, nisi videro non credam, imò ê contra, vt videam in cælo priùs hîc credam, & nisi credidero nõ videbo.

Et post dies octo venit Iesus & stetit in medio eorum. Mira res est, quoties Dominus in medio inuentus est. In præsepio pastores eum in medio animaliũ inuenerũt, vt ait Habacuc iuxta septuaginta interpretes. In medio duorũ animalium cognosceris. Inuenit eũ sanctissima eius mater in medio doctorum, in cruce etiã in medio duorum latronũ erat. Vt nimirum extrema nos fugere doceret: & cũ nos in pœnitentiæ cruce ponemus, semper in medio cõsistentes euitemus extrema. Duo enim latrones, duo extrema sunt, latro manus sinistræ est, cum quis omnia animæ furatur, vt corpori tradat, cum tẽpus omne, vires omnes & opes in corporis vtilitatem insumit, nulla animæ habita ratione Latro verò dexteræ manus, est, omnia corpori auferre, & animæ tradere, cũ omnia in res sanctas & spirituales insumere volumus, corporis necessitatũ obliti: manus dexteræ latro vocatur, quia hoc semper recta intentione fit, quamuis sine prudẽtia, & ideò latro vocatur & malus est, vt alter. Cùm igitur in pœnitẽtię cruce positi sumus in medio consistere debemus vtraq; extrema fugientes, vt nimirum corpori ita satisfaciamus, vt animam non obliuiscamur, & è contra. Et hoc est stare in medio.

Habac.3

Deinde dixit Thomæ: infer digitũ tuũ huc & affer manũ tuã, & mitte in latus meum. Benedicta sit hęc ineffabilis Dei charitas. Cùm mater filiũ suũ frigere videt, solet eius manus pectoris sui calore fouere dicens, mitte huc fili manus tuas, vt calescant. O Christe, vitę reparator, suauissime animarũ amator, qui tanquã pijssima mater videns filium tuũ Thomã in amore & in fide frigidũ, petis ab eo manus vt eas sanctissimi lateris tui calore foueas dicens; veni huc fili mi Thoma, hìc te calefacere poteris, affer manum tuam, & mitte in latus meum. O quã verè adimpletum tunc est quod dixit Dauid, abyssus abyssum inuocat in voce cataractarũ tuarum. Abyssus Dei misericordia vocatur, quia est infinita, hominum misericordia finita est; & statim deficit. Si illatã vobis iniuriã ignoscitis importunis amicorũ precibus, statim dicitis; hanc tantũ non aliã ignoscã si iterũ me irritat dabit pœnas omnium simul. O quã breuis misericordia statim tãgit solũ. At Dei misericordia abyssus est; quæ solo caret & fundo. Nã quãuis homines eũ sæpè offendant, nunquã tamẽ ignoscendo defatigatur & si se vt decet, disponunt; eodẽ amore & voluntate millesimũ peccatũ ignoscit, vt primũ. Vocatur etiã peccator Abyssus, quia

Simile.

Psalm.41.

Abys-

23 Abyssus in alio sensu rem obscuram significat: & præterea rem profundam, ex qua difficilis est exitus, peccator autem non solum in tenebris versatur, sed in profundissimo loco, ex quo nemo eũ præter Deum potest extrahere. In culpæ scilicet, statu, versabatur. D. Thomas in abysso sine vllo fundamẽto, quia fide carebat, quæ (vt ait D. Paulus.) Sperandarũ rerum est substãtia, idest, fundamentũ: omnia amiserat, nihil iam ei reliquũ erat. *Hebr.* 11.
Nam cũm quis mortaliter peccans gratiam amittit, remanet tamen illi fides, & spes: at vero fide amissa quæ est virtutũ theologalium fundamentum nihil prætereà superest quod amitti possit, cataractę in vno sensu significant viscera, & ita cũ dicitur. Cataractæ cæli apertæ sunt, significat quod videbatur hominũ opinione cæli viscera aperiri. Strabo in vltimo suæ cosmographię li *Gene.* 7. *Strabo.*
24 bro significare, ait, cõcauitates quasdã, & locos præcipites & abrutos, vt concauitates istæ, in quas aqua Nili confluit. Quare conuenientissimè Christi redemptoris nostri vulnera cataractæ vocari possunt, id est, cauernæ, quibus infinitæ pietatis & clementiæ flumen retentũ est: vt inde in plures confluentes diuisum credentium corda irrigaret. Dicimus ergò, quod abyssus abyssum inuocat in voce cataractarũ tuarum, idest, abyssus misericordiæ Iesu Christi filij Dei vocat miseriæ abyssum, qui erat D. Thomas, in voce quæ ex pijssimis visceribus exibat, & prætereà sanctissimorum suorũ vulnerum vocibus. Quia hæc eadem vulnera clamabant aliquo modo, vt infidelis ille discipulus gloriosissimæ resurrectionis mysterium crederet: sed & hodie clamant, vt ijs ad salutem nostram vti velimus, neq; nouus est hic loquendi modus.
25 Nam & D. Paulus ait. Accessistis ad sanguinis aspersionem melius loquentem, quàm Abel. Morbo quis aliquo laborat, & vt conualescat (aiunt medici) patrię suæ aërem maxime salutarem futurum esse. Eia peccatores, qui periculoso peccati morbo laboratis, patria vestra Iesus Christus est saluator mundi: eò vos sanctissima eius vulnera vocant dicẽtes, huc, huc ad patriam vestrã accurrite, hic remedium & salutem inuenietis, quid igitur statuitis? vultis ne, an non? Illuminet corda vestra Deus, vt efficaciter, quod hic vobis dico præstare possitis. *Hebr.* 12. *Simile.*

Accessit D. Thomas & sanctam humanitatem videns, credidit diuinitatem, & dixit, *Dominus meus & Deus meus.* Qui aurum explorare volunt, & cuius nam valoris sit scire, lapide quodam *Simile.*

Luc. 2. illud tangunt, post octo natalis dies Christus redemptor noster gladio lapideo tactus fuit, quo circuncisus est, & ita exploratus est verum esse hominem, post octo resurrectionis dies [*Diole este discipulo otro toque, tocandole.*] obstinationis suæ lapide: & quamuis carnem tetigit, veruntamen Deum esse cognouit. Et quoniã nos talem credimus & fatemur, nihil iam reliquum est, nisi vt promptè ei pareamus, vt suam nobis gratiam cõcedat, qua acquiritur gloria ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO QVARTA.

Thomas autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 20.

CVM Dominus discipulis suis post gloriosissimam eius resurrectionem apparuit, vt eos consolaretur, D. Thomas non erat cum illis negotio fortasse aliquo occupatus. Quam ob causam, neque Dominum cum cæteris vidit, & mox in tantæ infidelitatis miseriam lapsus est. Plurima damna hominibus euenire solent ex huiusmodi negotijs temporalibus. De quodam refertur, qui ad nuptias ire recusauit, vt iret ad negotiationem suam, quo magna Christianorum pars significatur, quæ si condemnatur, est, quia nimis sæcularibus negotijs occupantur. Ideo Diuus Paulus discipulo suo Timotheo, aiebat. Labora sicut bonus miles Christi Iesu: nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, vt ei placeat cui se probauit. Hinc intelligetis causam cur vna ex præcipuis apparitionibus, qua Dominus discipulos suos, maxime post resurrectionem consolatus est, qua dedit eis Spiritum sanctum, episcopos eos consecrauit, & alia prętereà singularia contulit beneficia fuit, cum ianuis clausis domi se continerent, vt doceret, quod qui â mundi strepitu remoti in secreto aliquo loco Deo vacant,

Matt. 22.

2. Timot. 2.

3 cant, hi particularia à Deo beneficia accipiunt. In vitis sanctorũ
patrum de venerabili illo Abbate Arsenio legitur, quòd cum à
Deo magno cum affectu peteret, Domine quid faciam? Cæle-
stẽ vocem audiuit dicentem, fuge, tace, & quiesce. id est, fuge ho-
minum conuersationes, silentium serua, & ne cures sæcularibus
negotijs perturbari. Ex tribus inimicis, quos habemus, mundus
tantum nos deserit fugientes: caro & diabolus etiam nos fugien
tes persequuntur: & ideò qui mundum fugit liber ab eius insidijs
remanet, & quietè viuere potest. Et vt intelligatis, quantum no-
ceat inquietudo: audite quid dicat Propheta Hieremias. Hæc di- *Hiere.14.*
cit Dominus populo huic, qui dilexit mouere pedes suos, & non
quieuit & Domino non placuit, nunc recordabitur iniquitatum
eorum, & visitabit peccata eorum, & dixit Dominus ad me, No
4 li orare pro populo isto in bonum, cùm ieiunauerint, non exau-
diam preces eorum, & si obtulerint holocaustomata, & victimas
non suscipiam. Magnum ne videtur malũ inquietudo, quę Deũ *Canti.3.*
ad tantam indignationem prouocat? Ait sponsa, surgam & cir-
cuibo ciuitatem, per vicos & plateas quæram, quem diligit ani-
ma mea: quæsiui illum, & non inueni, inuenerũt me vigiles, qui
custodiunt ciuitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? &
nihil ab ijs de eo scire potuit: imò percusserunt me (inquit) & vul
nerauerunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum.
Quod si sponsa per plateas ciuitatis & vicos errans, sponsum suũ *Cant.5.*
inuenire non potuit: sed vulnerata, percussa, & nuda redijt, quid
tibi accidet, ò homo inquiete & dissolute, qui per vrbem vagaris?
5 non vt sponsum inuenias, sed vt ociosus deambules, vt spectes,
vt desideres, vt in sexcentas vanitates effundaris? Qualem do- *Exod.4.*
mum te rediturum existimas? magnũ fuit illud manus Moysis
mysterium, quam cum leprosam in sinum misisset, protulit in-
star niuis. Quo significatur quod optimum ad euitanda mala re-
medium est clausura, qua animæ lepra curatur. Ideo Diuus Pau *1. Thessa.4.*
lus ait, Rogamus vos fratres vt operam detis, vt quieti sitis, & vt *& c.5.*
vestrum negotium agatis. Et postea dixerat. Rogamus autẽ vos *2. Thessa.3.*
fratres, corripite inquietos. Et in secunda quam ad eosdem scri-
psit epistola. Denũtiamus (inquit) vobis fratres in nomine Dñi
nostri Iesu Christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante
inordinate, & non secundum traditionem, quam acceperunt à no
bis. Ipsi enim scitis quẽadmodũ oporteat imitari nos, quoniã nõ
inquieti

inquieti fuimus inter vos. O Deus quanti detrimēti esse debet inquietudo quandoquidē toties iubet Apostolos: vt inquietos fugiant, & corripiant: & quietudinē, quā in se, & in socijs viderant imitentur. Quis igitur hæc audiens non studebit post hac præceptum illud cæleste seruare, fuge, tace, & quiesce? Fœlix ille qui Hericij industria vtitur, qui cùm venatores & canes sentit, ore & pedibus contractis in globi formam conuoluitur, & ita cū nihil canes præter aculeos inueniant delusi remanent: eodem modo qui sese ad intimā cordis suæ partem contrahunt dęmones facile superant, qui ita eos munitos inueniūt vt nocere non possint.

Simile.

Reuersus D. Thomas audiuit, quid nam cęteri discipuli vidissent, sed plus peccauit respondens, quàm peccauerat discedens. Et vt magis propriè loquar, & veriùs: ita respondit, quia ita discesserat. *Nisi videro* (inquit) *in manibus eius fixuram clauorum, &c. non credam.* Credite fratres plurimum de Deo, & de mundo scire non posse, nam qui plus de mundo, minus de Deo sciunt, & è contra. Ex quo sequitur, quòd homines, qui sancta exercitia intermittunt, vt mundanis rebus implicentur, non solùm in virtute non progrediuntur, sed retrocedunt. Nam si citharœdus biduum citharam pulsare cessans, mox manum impeditā sibi habere quodammodo videtur, & ad munus suum tardiorem, & idem in cæteris omnibus artibus contingit, quantò magis hoc in spirituali musica continget, quę magnam assiduitatem & exercitationem requirit? Discedit Apostolus à cæterorum societate, qui de Iesu Christo, & eius mysterijs agebant, quisnam eius discessionis finis esse poterat? Nisi videro non credam. Quid Arabs, quid infidelis dicere potuisset, qui nullum tot miraculorum, quæ Dominus fecerat vidisset, & eorum authoritatis & sanctitatis, qui hoc asserebant, nullam cognitionem habuisset? Optime hîc manifestatur quod dixit propheta Baruch. Disce vbi sit prudentia, vbi sit intellectus, vt scias simul vbi sit lumen oculorum & pax. Et addit statim: qui nam sint ij, qui non inueniunt eam, & ex iis ait esse filios Agar, qui exquisierunt prudentiam, quæ de terra est, negotiatores terræ & Theman. Vbi significatur quod homines terræ negotijs dediti rebus diuinis idonei non sunt: sed facilè in errores labuntur. Nam quemadmodū naturalis hominis cognitio, vt homo est, paulatim ætate perficitur: ita vt cū iam vir perfectus est, perfectior etiā sit naturalis rerū cognitio: ita hominis, vt

Simile.

Baruch. 3.

Simile.

6 (vt Christianus est) cognitio paulatim perficitur. Quæ quidem
similitudo D. Pauli est, dicentis: cum essem paruulus loquebar 1.Cor.13.
vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruul⁹, quan
do autem factus sum vir euacuaui quæ erant paruuli. Nunc co-
gnosco ex parte; tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum:
vbi fatetur. D. Paulus, quòd in hac vita homines sanctis exercita
tionibus in Dei cognitione proficiunt, donec in cælũ ascẽdant,
vbi vnusquisque cognoscet Deũ sicut & cognitus est. Quæ ver
ba non significant, quod Deum ita quisque cognoscet, vt à Deo
cognitus est, vt D. Augustinus declarat, sed quod cognitio cer- D.Aug.
ta erit & clara. Per oculorum aspectũ Dominus equum suum Simile.
cognoscit & equus cognoscit Dominum: sed præstat Domini
cognitio equi cognitioni, ità Deus cognoscit vt Deus, & homo
10 cognoscit vt homo. Quare hæc Dei cognitio diuinorum myste
riorum spiritualibus exercitijs conseruatur & augetur, si autem
ea homo intermittit, & terræ se negotijs immiscet remanet quo
dammodò tanquam bestia, ita vt facillimè huiusmodi deliramẽ
ta dicere possit, qualia hic discipulus dixit his verbis, *Nisi vide-
ro, &c. & mittam manum meam in latus eius non credam.* Videte au
daciam: nescis, ò Thoma cuius latus illud sit, & quanta reueren-
tia dignum? Ita ne manus illuc immittere vis? Credite fratres nul
los esse homines audaciores, neque qui minori cum timore & re
uerẽtia res sacras tractent, quam homines peccatores, qui iusto-
rum habent circunstantias. Nam qui valde mali sunt & publicè
mali, res diuinas tangere non audent, & magno cum timore eas
tractant, boni eodem modo: illi verò qui non sunt adeô mali
15 quamuis in peccato sint, quia Apostoli sibi esse & Ecclesiastici
videntur, ad res diuinas irreuerenter accedunt. Malus Ecclesia-
sticus quia sancti statum sibi habere videtur, minus quàm cæte-
ri res sacras veneratur. O impudentiam diabolicam. D. Hiero- Hieronym.
nymus in quadam epistola de seipso ait, Cùm iratus fuero, aut
me nocturnum phanthasma deluserit, basilicas martyrũ intrare
non audeo, ita animo & corpore contremisco. O Deus, quanto
vir iustus timore res sanctas reuerebatur, tu verò infœlix sacri-
lege quanta cum impudentia ad diuina sacramenta accedis, non
somnio & phantasmate delusus: sed actualibus immunditijs sor
didus: equidem existimo vnum hoc esse ex tuæ reprobationis
signis. Terrorem incutit, timor, reuerentia & puritas illa, qua in
veteri

veteri lege iubebat Deus ad res tẽpli accedi, quæ nouæ legis my-
Exo.30. steriorum vmbra tantum erant. Deus iussit vt quoties Aaron summus sacerdos & eius filij tabernaculum ingressuri essent, manus & pedes lauarent, nè interirent. Et in Leuitico dicit Do-
Leui.22. minus. Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ cõsecrata sunt & quæ obtulerint filij Israel Domino, in quo immunditia est peribit coram Domino. O Deus maiestatis infinitæ, quot nunc dissimulas, nam si statim pereundum esset ijs omnibus, qui ad res sacras immundi accedũt, quot passim quotidie perirent? Sed væ illis si Dei patientia abutuntur, seueriùs enim quam illi punientur: & vt melius rei huius grauitatem intelligatis, attendite quod legitur, Sacerdotem Abimelech nunquam
1.Reg.25. sacrum illum panem mensæ propositionis Dauid & seruis eius dare voluisse, donec certò sciret eos mundos esse, maximè à mu-
D.Hiero. super Mat. lieribus. Qua de re Diuus Hieronymus hæc ait, Si panes propositionis ab ijs comedi non poterant, qui vxores tetigerant, quantò magis panis qui de cælo descendit, non potest ab ijs qui coniugalibus paulò ante vacauere amplexibus, violari atque contingi? non quòd nuptias condemnemus, sed quòd eo tempore (cum, scilicet, sanctissimum eucharistiæ sacramentum recipere debemus) vacare carnalibus operibus non debemus. Quid vobis (obsecro) de sancti huius viri sententia videtur? plurimum verbum illud, violari, ponderari debet. Quamuis hanc D. Hieronymi sententiam secundum congruitatem, non secũdum necessitatem intelligendam esse fateor: vnde talis suo iudicio estre-
D.Tho.2.p. q.8.artic.7. ad.2. linquendus an eo die communicet, nec nè. Vt tenet B. Thomas. Non parua animaduersione dignum est, quòd non legitur in sacro Euangelio cæteros Apostolos fratri suo Thomæ indignatos esse eô quòd testimonium suum ab eo contemni viderent, nam
1.Cor.3. charitas patiens est, benigna est, non irritatur, ait D. Paulus passio & propensio hominum virtuosorum esse solet, vt si in proximis suis peccatum aliquod vident statim irascantur, quæ non solum ira est, sed occulta etiam superbia & cæterorum contemptus, eò quòd in eo se minime peccare videant. Quapropter huic morbo Dei serui plurima remedia quærunt, quibus vix eum curare possunt. Et inter cætera remedia illud est valde efficax, vt vnusquisque se diligenter & sua spectet: vt cordis sui secreta scrutetur, in quo plurimos affectus & complures miserias inuenie-

isniet. Cogita vel eadem te peccata commisisse, vel alia similia, vel forte committes aliquando: ideò misereri potius quam indignari debes: nam si morientis amici misereris, quantò magis misereri debes peccantis? Et ita D. Augustinus ait, non sunt in te vi- *D. August.*
scera charitatis, si plangis corpus à quo recessit anima, & non plãgis animam à qua recessit Deus. Quamuis igitur sancti Apostoli Thomæ duritiam & infidelitatem viderent, non ideò indignabantur, sed pie & patienter monebant; quia ita Dominus faciendum esse docuerat.

Si quis rem aliquam emendi desiderio tenetur, interponit ro- *Simile.*
gatores & pararios, vt eam cõsequatur: quod si ita eam consequi non potest, ipsemet venditorem cõuenit, & pete (inquit) quodcumque pretium, nam etsi quicquid habeo petas, domum sine
26 ea redire nolo: ita & Dominus, cùm hanc huius discipuli animam possidere maxime optaret, rogatores prius quã plurimos & pararios interposuit: cæteris, scilicet discipulis & sanctis illis mulieribus persuadens, vt eum alloquerentur & patienter admonerent. Sed cùm hoc satis non fuisset, *Venit Iesus ianuis clausis, & dixit Thomæ, affer manum tuam*. O Thoma pete quicquid volueris, da mihi manum tuam, in hoc latus immitte, & inde quicquid volueris accipe, ea conditione, vt sine anima tua non discedam. Benedictum sit Domine mi os tuũ, quo pijssima hæc verba protulisti, quæ quanti facias vel vnam tantum animam declarant. Si quis se demittit vt vnum tãtum minutum ex humo col- *Simile.*
ligat, auarum ex hoc conijcitis esse, & pecuniæ auidum: quid
17 enim dicitis fecisset si aureum vidisset: si se demisit ad minutum? Cùm igitur Iesus Christus, saluator mundi se ita demiserit, & tãta vsus sit diligentia mali illius discipuli causa à quo traditus est, lauans ei pedes, & deosculans in cibum se illi præbẽs: & potum. Qui hæc Iudæ causa fecerat: quid pro D. Thoma facturus erat? Nolite igitur admirari tot eum, ac tanta præstare, quia est cupidissimus animarum.

Intrare autẽ voluit ianuis clausis, tunc scilicet, cũ minus id cogitabant, vt doceret diuinæ suæ potentiæ & prouidẽtiæ nullam esse ianuam clausam. Si clamas inops & pauper sum, fame pereo, quid faciã? tace & confide, nam cũ minus hoc cogitabis aderit Dominus ianuis etiam clausis. Ita filij Israel noctu dormiebãt, mane autẽ humum cibo plenã inueniebãt, Deiectus sanctus

Daniel

Daniel.14. Daniel in lacum Leonum, quid faceret? vnde ô vir sanctissime, cùm lacus vndiq; clausus sit opem expectas? sed diuinum auxilium etiam ianuis clausis sperandum est: & ita missus est à diuina prouidentia Angelus qui Habacuc capillis abreptum eo portaret, vt cibo quem messoribus suis gestabat, Danielis vires reficeret. Fugiebat Dauid Saul & eò deuenit, vt dicat sacra scriptura Saul & viri eius in modum coronæ cingebant Dauid & viros
1. Reg. 32. eius. Cùmq; in tanto periculo versaretur Dauid & mortem iam expectaret, tunc cum minus cogitabat nuntius venit ad Saul dicens, festina & veni, quoniam infuderunt se Philisthijm super terram. Reuersus est ergo Saul desistens persequi Dauid. Videtis igitur vt sæpe ianuis clausis insperatum Dei auxilium adueniat: & ideò fratres nunquam diffidere debetis, quamuis confidentiæ virtus difficilis admodum est. Pauci enim sunt, qui in pe-
Genes. 19 riculo & necessitate positi in solo Dei auxilio spem habeãt collocatam. Ascendit Loth de Segor, & mansit in monte: duæ quoque filiæ eius cum eo, timuerat enim manere in Segor, & mansit in spelunca ipse & duæ filiæ eius. Quamuis elegisset sibi Loth Segor, vt ibi tutior esset, & promisisset ei angelus, tutè ibi manere posse, timuit tamen, & plus in montis altitudine quàm in angeli promissis confidit, vt videatis quàm difficile sit plus in Dei promissis, quàm in humanis auxilijs confidere. Non igitur existimare debemus, hanc virtutem nostris viribus acquiri posse, sed à Deo maximo cum affectu petendam esse.

Cùm igitur intrasset Iesus ianuis clausis, vt discipuli huius necessitati succurreret & sanctissima eius vulnera tetigisset clamare cœpit, *Dominus meus, & Deus meus.* Quid hoc est ô Dñe? à Magdalena, quæ tantum te amabat, tangi recusas, cui dixisti, noli me tangere. Ab hoc verò incredulo & latus, & manus contrectari, & palpari permittis? respõdeo, quod medicina seruata est infirmo, & vulnerum tactus vulnerato. Magdalenæ iubet nè tangat, vt plus mereat: Thomæ iubet vt tangat, vt ab infirmitate sua cu-
Ioan. 1. retur. O admirabilem vulnerum virtutẽ, & ô beatos illos qui eã semper noctu diuq; habent ob oculos, qui assiduè sacris his carnalibus os admotum habent, ex quibus cælestis dulcedo potatur. O fœlices columbas, quæ in his petræ foraminibus id est Christo crucifixo nidum suum & habitationem efficiunt. O fœlices illos qui diuinam hanc prædam iaculari sciunt, quæ nun-
ita

21 ita quieſcit, vt ictũ expectare videatur. Duo ſunt venationis genera, vnũ curſus cum ſcilicet, leporem tam diu currendo defatigamus, donec aſſequamur: aliud venationis genus eſt iaculi, cùm ſcilicet, feram dum ſtat, & quieſcit iaculo confodimus antequam Deus homo fieret, curſu aſſequendus erat, & plurimum quidẽ ijs currendum erat, qui eum aſſequi optabant. Quare pauci niſi canes optimi, & in curſu velociſsimi eſſent, eum aſſequi poterant: ſed poſtquam homo factus eſt iaculi iam venatio eſt, ita ſe poſuit: vt, [*àpie quedo.*] vnuſquiſq; iaculari poſsit. Videte quã [*à pie quedo.*] eum D. Thomas tetigerit. Nos etiam nũc eum in ſanctiſſimo illo altaris ſacramento, ita quieſcentem habemus: vt ſine vllo labore ad eum poſsimus accedere. Priſcis temporibus tam pauci eum aſſequuti ſunt, vt tempore Noe plures in terra iuſti Simile.
22 non eſſent, quam ipſe & eius familia: tempore vero Abrahã fortaſſe non multò plures: nunc verò, ita ſe præda appoſuit, vt eam aſſequi plures poſsint, & quotidie aſſequantur. Eia igitur fratres amoris ſagitis ex voluntatis veſtræ arcu emiſsis cæleſtẽ hanc prędam iaculamini, vt eam hîc per gratiam capientes, ea perfruamur in gloria, ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen.

IN DIE NATIVITATIS Domini

CONCIO PRIMA.

Exijt edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis, &c. Luc. 2.

1 Hodierna feſtiuitas, & altiſsimum quod in ea celebratur myſterium non tam lingua, quàm cordis affectu celebranda eſt. A Deo enim petere debemus, vt cùm tantum nobis beneficium largiri dignatus ſit, eius cognitionem, & ſenſum denegare nolit, nè ſimus eius liberalitati ingrati, quid tot à Deo dona accepiſſe profi-

ciet, nisi ea nos accepisse intelligimus? nihil profectò, nisi vt tam quam ingrati meritò accusari possimus. O diem fœlicissimum! in quo Deus homo factus apparuit. Hunc diem vidit in spiritu Dauid, & lætitia plenus cùm eam in se continere nõ posset, creaturas omnes inuocare cœpit, vt vnà Dominum, pro tam singulari beneficio laudarent. Et ita clamat, Lætẽtur cæli, & exultet terra, cõmoueatur mare & plenitudo eius: gaudebunt campi & omnia, quæ in eis sunt. Et ad quid erit, ò sancte propheta, tam vniuersalis omniũ, & immoderata lętitia? Respondet ipsemet, exultabunt à facie Domini, quia venit, cùm dixisset. Cantate Domino canticum nouum, causam addit, dicens, quia mirabilia fecit. Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam: recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel. Per antonomasiam & singularitatem quandam hoc opus misericordiam Dei appellat, & ita hoc beneficium à Deo petierat his verbis. Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperantes in te. Quasi diceret: ex illa misericordiarũ tuarum, & innumerabilium gratiarum multitudine, mirifica, ò pater misericordiarũ, idest, exprime, extrahe, [*Como por alquitara*] Ex omnibus vnam quæ cęteras omnes excedat, misericordiã vnam, in qua omnes tuę misericordię tanquam in epilogo inclusæ sint: quæ erit hominẽ te fieri, vt pro homine patiaris. Hoc etiã opus Diuus Paulus per singularitatem quãdam gratiam Dei vocauit dicens, apparuit gratia Dei. Gratiam vocat, quia Deus hodie mundo gratiosus apparuit. Quod elegantissima illa similitudine, significauit Dauid, dicens: tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Sponsus è thalamo lætus egreditur, animi lætitiã vultus hilaritate ostentans. Alioquin si tristis esset existimarent omnes minimè sibi placere sponsam. Vt igitur sanctus propheta denotaret maximum gaudium, quod sponsus Iesus Christus capit ex nuptijs & nouo matrimonio, quod inter diuinitatẽ & humanitatẽ factũ est: cõparat eũ spõso egrediẽti de thalamo, qui a gratioso & hilari vultu egredi solet. Vocatur etiã Dei gratia absolute vt significetur, fuisse hoc beneficiũ sola Dei gratia factũ, quia in hominibus nullũ esse potuit meritũ, propter quod tanto munere digni essent. Pura Dei liberalitas fuit & gratia: vt videns homo eius in nos amoris magnitudinẽ, suauissimis eius vinculis vinctus remaneret. Elephas nobilissimum est animal: ita vt cum ...

Psalm.95. *Psalm.97.* *Psalm.16.* *Titu.2.* *Psalm.18.* *Simile.*

6

7

5 ris omnibus animalibus instinctu naturali præstet, & qui irrationalem eum esse ignoraret, existimare posset, aliquã in eo rationis scintillam inesse. Præstat etiam viribus, ita vt capi à venatoribus sine hac cautela non posit. Nam cùm bellua sit vasta & grauis si semel cadit surgere non potest, quia iuncturis caret, & ideò vt somnum noctu capiat non humi proijcitur, vt cætera animalia solent: sed stans, arbori alicui innititur. Obseruant igitur venatores arbores quibus inniti solet Elephas, quas serra in trunco ita secant, vt partes paululum inter se cohęrentes remaneant: & ita cùm inniti arbori putat elephas, vnâ cum arbore prosternitur, & cùm surgere nulla ratione posit, accurrit tunc venator, tanquam doleat ob eius casum, & ei, qui belluam prostrauit irascatur. Et ita manibus & humeris subleuat, donec per se elephas stare posit.

6 Qui cum tantũ homini se debere videat, ob allatum auxiliũ, eum tanquã agnus mansuetisimus sequitur, quasi nulla alia ratione gratias illi pro accepto beneficio persoluere posit. O magna belluæ gratitudo, ô magna hominum confusio, qui à bestijs se in hac virtute superari sinũt. Simili vsus est Deus artificio, qui cũ hominem prostratũ videret eo quòd vetitæ arbori inniti voluisset: ita vt proprijs viribus surgere nulla ratione poset: tantæ miserię cõpatiens, eum fortisimo amplexus amore à culpæ lapsu subleuauit, vt homo tanquam animal gratum tanto deuinctus beneficio eum sequatur, & amet. Sed, ô immanitas, ô crudelitas! non dicã, ferina sed humana quandoquidem bestiæ nos humanitate superant. Sequitur elephas benefactorem suum, homo stat, neq; tam singulare beneficium agnoscit. Quid dicã stat? imò fugit, & terga

7 vertit, precari igitur Deum debemus omnes fratres charisimi, vt mentes nostras illustret, & tanti beneficij cognitionẽ det, ex qua gratitudo consequatur, & amor. Et vt gratitudo quoq; nos ad huius beneficij considerationem incitet, non ab re erit de eo hîc non nulla afferre. Quamuis vt verum fatear, tot ac tanta vndiq; occurrunt mysteria, vt vndè exordiri debeam, prorsus ignorem.

Cum plurima vasa ex auro summo cum artificio elaborata, exponuntur vendenda, diligenter priùs considerãdum est, quod nam ex ijs omnibus eligi debeat, nã sæpe accidit, vt vnum quodque per se ita emptorẽ alliciat, vt quod sibi optimum videatur, & pulchrius statuere nesciat: vt emat omnia, pecunia, quam habet nõ sufficit: vt vnum eligat, electio non occurrit, & ita secun- Simile.

ipse sic loquitur. Si hoc emo, illud relinquere dolet, si illud emit, hoc sine dolore relinqui non potest: sed tandem vnum vel plura ex ijs eligit quāuis cætera relinquere doleat. Magnus ille mercator, de quo ait D. Paulus. Deus autē qui diues est in misericordia plurima hodie vasa in Bethlehem exponit, quorum vnumquodq; per se adeò preciosum, adeò pulchrū tanti artificij est, vt quod nam eligere debeam prorsus ignorem, Vnaqueq; circunstantia, tot est plena mysterijs: vnumquodq; mysteriū tam suaue tam gratum, tanto amore plenum, vt de quo primum agere debeam dubitem. Si cælum, lunam, & stellas intueor, noua luce fulgere videntur: si aërem specto, Seraphinum vbiq; choros audio: Angelos huc illuc volitantes video, & tanquā niuis globos è cælo descendere, vt Deum suum ê virgine natū adorēt. Si ad mōtes oculos conuerto, pastores video muneribus oneratos festinanter descendere, vt primū omniū, redēptorem suum venerentur. Si Bethlehē specto omnibus totius orbis ciuitatibus nobiliorem & ditiorem factā video: si stabulum contēplor, Salomonis templo beatius iudico: si præsepe aspicio, obstupeo, animaliū mensam regis gloriæ thronū factā considerans. Si oculos in nato infanti defigo hinc ab angelis adorari video: inde tremētem frigore, & suis lachrymis madefactum animaduerto. Si matrem obseruo quid dicam nescio, virginē eam videns & matrem: & matrē Dei in stabulo peperisse. O diuitiæ ineffabiles! ò thesauri cælestes, ò vasa preciosissima! vt omnia emam pecuniam nō habeo, quia de omnibus his mysterijs agere non possum, sed quis posset? non angelorum linguæ, nō omnium sæculorum tempora; sufficerent: diuino tamen inspirante fauore de his nōnulla dicere aggrediamur.

Ephes. 3.

Ait igitur sanctum Euangelium, *Exijt edictum à Cæsare Augusto.* Permisit Deus, vt hic tyrannus ita superbiret & edictum hoc per vniuersum orbē diuulgari iuberet, vt scilicet, occasio esset benedictisimę virgini proficiscendi Bethlehē. Neque hoc mirum videri debet, nam & diabolis quoque vtitur Deus, tanquam prouidentiæ suæ ministris. Quare cū oratis & Deo seruire velle dicitis nolite indifferēter seruitiū dicere, nā quāuis mali sitis seruire Deo potestis, quare petere ab eo debetis, vt suā vobis gratiā largiri velit: vt scilicet ei seruire possitis, eo seruitij genere, quod gratum sit, & vobis meritoriū. Nam alioquin creaturę omnes quāuis male sint, Deo seruiūt: & in hoc sensu accipiēda sunt verba illa Dauid Quoniam

Psalm. 118.

11 Quoniam omnia seruiunt tibi: vt hic Imperator quãuis tyrãnus seruijt hac in re Deo, qui permisit, vt hoc tẽpore, superbũ hoc edictum ferret, vt huius itineris occasio esset: & ita eius filius maiori cũ labore & paupertate nasceretur. Mirũ profectò est quot artificia Deus excogitet, vt seruis suis labores accumulet, vt maioris inde meriti sumatur occasio. Quam vere dixit D. Paulus. Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mũdus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura: & addere potuisset, siue Cæsar, siue Roma, omnia vestra sunt, vos autem Christi, id est, si mittit apostolos, si mittit infirmitates, si mittit persequutiones omnia fiũt, vt perfectiores sitis Iesu Christi imitatores. Idẽ significat illud Oseæ. Et erit in die illa, exaudiã (dicit Dñs) & exaudiã cælos, & illi exaudiẽt terrã, & terra exaudiet triticum & vinũ & *1.Cor.3.* *Osea.2.*
12 oleũ: & hæc exaudient Israel, & seminabo eã mihi in terrã, & miserebor eius. Attendite vt omnia illius addicta seruitio sint, cui Deus benefacere vult, sed plurimũ notãdum est, quod cũ Dauid hoc ipsum peccatũ cõmiserit, imò non ita graue, vt hoc Cæsaris Augusti, qui auaritiæ & lucri siti incẽsus tributũ sibi ab omnibus solui iussit: nihilominus tamẽ peccatũ Dauid statim peste punitum est, Augusti verò peccatum tunc impunitũ remansit: vt grauius gehẽnæ flammis puniretur. Vere igitur ait D. Paulus: Quos diligit Deus corrigit & flagellat omnem filium, quem recipit. Iubebat Deus, homo, qui maledixerit Deo suo portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. Qua de re Origenes ait, res admirabilis est hæc, quòd eum, qui tam graue *1.Reg.24.* *Hebra.12.* *Leui.24.* *Orige.hom. 14.in Leui.*
13 peccatum committebat, vt est maledicerè Deo suo, non iuberet puniri, eum verò qui blasphemaret nomẽ Domini, quod leuius peccatum esse poterat, lapidibus obrui vellet. Nimirum quia leuius peccatum hic punitur, ne in alia vita puniatur, grauioris vero peccati pœna in aliã vitam reseruatur. Et ideò melius fuit Dauid hic puniri, quàm Cæsari impunitum remanere, vt post mortem pœnis puniretur æternis. Gratias igitur dilectissimi agite Deo, cùm post peccatũ in hac vita vos punit. Signũ enim est nolle vos maiori punire supplicio. Et ita læto libẽtiq; animo subite labores vt vobis pro purgatorio sint. Ait D. Paulus de peccatore quodã, qui grauissimũ crimen cõmiserat. Ego quidem absens corpore præsens autẽ spiritu, iã iudicaui, &c. tradere huiusmodi *1.ad Cor.5.*

hominem Sathanæ in interitum carnis. Cur hoc, ò sancte Apo-
stole? ipse statim declarat dicens, vt spiritus saluus sit in die Do-
mini nostri Iesu Christi. Hæc est mortis temporalis vtilitas, hæc
etiam Machabæorum vnus intellexit, qui crudelissimo illi tyran-
2. *Mach*, 7. no Antiocho dixit. Nos propter nos ipsos hæc patimur pecca-
tes in Deũ nostrum: tu autem nè existimes tibi impunè futurum
quòd contra Deum pugnare tentaueris. O rem timendam homi-
nes videre peccatis oneratos: prospere tamen & fœliciter diutis-
sime viuere. Signum est reprobationis, vt è cõtra vitæ huius sup-
plicia prædestinationis interdum sunt signa, & præcipuè cũ pa-
tienter ea ferri videmus, & ijs mores corrigi deprauatos. Per Hie-
Hiere. 64. remiam dixit Deus. Dolore & flagello castigaberis Hierusalem,
vti nè abscedat anima mea abs te. O verba amore plena, felí-
Hebræ. 12. ces aures quæ ea audire meruerunt. At è contra attende verborũ
rigorẽ D. Pauli. Quis enim filius quem nõ corrigit pater? quod
si extra disciplinam estis adulteri & non filij estis. Nolite igitur
fratres posthac peccatorũ fœlicitati, qua in hac vita perfruun-
tur inuidere. Miseratione enim potius quàm inuidia digni sunt.

Ait præterea sanctũ Euangeliũ, *Hæc descriptio prima facta est à præ-
side Syriæ Cyrino*. Nunquã tyrannis superbię, & auaritię suę mini-
stri defuerũt, qui quod tyrãnicè & iniuste iubent, diligentissimè
2. *Reg*. 11. pręstãt. Vix iusserat Dauid duci suo Ioab, vt vbi fortissimũ es-
set pręliũ Vriam collocaret, & ibi eum desereret, vt percussus in-
teriret: cũ statim iniqua iussa Ioab exequutus est. O vos infœli-
ces! qui peccatis vestris nõ cõtenti, iniustitię etiã alienæ instrumen-
ta esse vultis, sed vtrũq; simul ęternis pœnis punietur, & iussores,
& executores ijsdem flãmis pœnas dabunt, & ita existimo, quod 19
quemadmodum potentes plurimos in hac vita comites, & secta-
tores habere solent: ita & in alia vita plurimos habebunt pœna-
rum comites, qui maioris tormenti causa erunt. Quamobrẽ na-
ture cauendum est, ne, scilicet, maiores iniqua imperent: minores
verò si iniqua imperẽt nõ pareant, vt serui Saul fecisse dicũtur.
1. *Reg*. 22. Quibus cum rex ille crudelissimus imperasset, conuertimini &
interficite sacerdotes Dñi, nã manus eorum cũ Dauid est: nolue-
rũt extẽdere manus suas in sacerdotes Dñi: ita faciendũ est, diui-
nę volũtati repugnari nõ debet, vt hominum appetitui satisfiat.

Ascendit autem & Ioseph cum Maria desponsata sibi vxore prægnante.
Cõsiderate dilectissimi hoc sanctissimæ virginis iter: vt disce-

17 vt proficiſcitur: quid cogitet, qui ſint itineris ſocij. Nam ſi Dauid tanta cum ſolẽnitate arcã Domini reducebat quot nam Angelorũ choros cęleſtem hanc Reginã comitatos eſſe exiſtimatis? quo nam gaudio quanta cũ reuerentia cuſtodiã illam, in qua corpus Dñi continebatur, venerabãtur? quã benedicta terra illa remanebat quę digna erat à ſanctiſsimis illis pedibus calcari? O qui tunc Domina mea ramis te & veſtibus excipere potuiſſet! ô qui meruiſſet itineris lapides, quacunq; trãſibas, oculis tollere. O cęlorũ imperatrix quò nunc procul à patria proficiſceris? cæteræ mulieres prægnantes ſi abſunt, ad patriã redeunt: neque ſolum tantum domi ſuæ ſe continent, ſed parentes vocant, & fratres: vt omnes partus tẽpore adſint. Tu verò prægnãs à patria, à cognatis & affinibus procul diſcedis, pedeſtris, pauper, vnius tantum viri mu-
18 nita præſidio. Quid hoc eſt? quo progrederis virgo prudentiſsima? Si cùm prudentiſsima ſit, hoc facit proculdubio diuino ſpiritu ducta facit, vt Dei filius humanatus ipſomet natalis ſui die peregrinus eſſe inciperet. Cùm igitur Bethlehem vnà cum viro ſuo Ioſeph perueniſſet, cùm gens eſſet plurima charitas verò exigua cùm diuerſorium diu diligenter quæſiuiſſent, non inuenerunt. O munde munde, iam Deum tuum reijcere incipis, qui ad te tanto cũ amore venit. Non ita fecit Dauid cum hoc ipſo in loco hoc ipſum myſteriũ in vmbra & figura præuidens, ante arcam teſtamenti ſalutauit. Neque enim veriſsimile eſt, grauiſsimum illum Regem tũc tanta cum lætitia ſaltaſſe, eam tantũ ob cauſam, quia arca vrbem Bethlehem ingrederetur. Nam anteà ſæpius arcam viderat, neque vlla tantę lætitiæ ſigna dederat: myſterium igitur *2.Reg.6.*
19 fuit, eò quòd intelligebat, illac ſacratiſsimã virginem eſſe aliquãdo tranſituram, cuius viſceribus verbum diuinum humanatum contineretur: & ita quaſi arcæ illud iter in Bethlehem nouæ huius arcæ typus, & figura eſſet: diuino ſpiritu inflammatus & venturi Meſsiæ amore correptus, qui per has portas virginali ventre incluſus in Bethlehem ingreſſurus erat, in eius venerationem magna cum lætitia, & hilaritate ſaltauit. Sed quid obſecro, feciſſet ſi tunc cum ſanctiſsima virgo ingreſſa eſt, adfuiſſet? Eia Chriſtiani, erit nè aliquis, qui pauperem, & peregrinam virginem domi ſuæ velit excipere? O quam vere dici illud poteſt, vulpes foueas habẽt, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi reclinet caput ſuum. O cæleſtis *Luc.8.*

auis, quæ nido cares, neque auicula sacratissima mater tua locum habet, vbi te reclinare possit, cùm ex eius purissimo ventre exibis. Construite dilectissimi in cordibus vestris nidũ, vbi requiescere possit. Et quonam modo faciendus sit discite ab auibus quæ interiores nidi partes rebus mollioribus, & suauioribus sternunt, vt sunt plumæ, fænum, paleæ. Foris autem spinis eum, sentibus & asperioribus rebus muniunt. Ita & vobis faciendum est. Sit in intimo cordis mansuetudo, benignitas, amor, modestia, & patientia, foris autem cilicij & vestis asperitas, ieiunium, abstinentia, disciplina. Et ita eritis tanquam nidi, vt in vobis cælestis hæc auis nasci, & requiescere possit. Sed heu, heu, quot hoc lachrymis deplorandum esset. Omnia nostra externa mollia sunt interna vero aspera: vestes linteæ & sericæ: cibi preciosi & delicati: corpus nitidum, mundum, omnibus delicijs affluens: in corde verò spinæ & sentes, auaritiæ, iracundiæ, cogitationes turpes, & denique deprauati affectus, vt Dominus in eo quiescere nullo modo possit. Tollite, tollite fratres per reuerentiam huius pijssimi Iesu, qui in animis vestris nasciturus aduenit: tollite has spinas & impedimenta, quia diuinus hic Dominus in humilibus tantum & quietis habitare se ait. Et ita vbi nos legimus, ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, alij legunt, super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietum.

Simile.

Isai. 66.

Cùm igitur sanctissima virgo locum in diuersorio non inueniret: & appropinquaret iam nox, magna cum patientia & spirituali gaudio ad porticum quendam semidirutum, in quo erat præsepium confugit. Nam cùm ait D. Lucas, non erat ei locus in diuersorio. Significat præsepium illud extra diuersorium fuisse. Nam si in eo fuisset, dixisset, reclinauit eum in præsepio, quia nõ erat alius locus in diuersorio. Sedebat itaq; in stabulo virgo sanctissima partus horã expectans: quę tãdẽ circa noctis medium aduenit, hora illa tantopere desiderata, hora omnibus horis perfectior & nobilior. Sentire iam cœpit virgo partũ appropinquare, non doloribus, vt cæteræ mulieres, sed diuina quadã suauitate, & amore quodam interno, quo viscera liquefieri sibi quodammodo videbantur. Quisnam virgo sanctissima explicare posset, quæ nam scintillæ tunc ê corde exiliebant? Quibus nam coloribus virginalis facies decorabatur? Sol ille iustitię qui ex-

23 nasciturus erat, te quasi aurorã candidissimis splendoribus illu-
strabat. Equidem existimo quòd tenerrimum illud beatæ virgi-
nis corpus vehementissimas illas impressiones ferre nullo mo-
do potuisset, nisi ille ipse qui eam illuminabat & incēdebat diui
næ suæ lucis radijs, miraculosê interiùs eam sustentasset. Mōtes
& petræ sicut cera fluxerunt à facie Domini. Et delicatissima vir *Psalm.96.*
ginis caro resistere potuisset, tot ac tantis repleta gaudijs? *Peperit
filium suum vnigenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præ-
sepio.* O vitæ reparator Christe, ô animarum amor suauissime
quid de te dicam? attonitus hæreo, nec vndè exordiar scio. Vbi
Domine imperatorum pompa? nihil præter miseriã & pauper
tatem video. Vbi parietes regij cubiculi serico & auro vestiti? ni
hil nisi aranearũ telas aspicio. Vbi lectus preciosus? nihil nisi fe-
24 num durissimis impositũ lapidibus cerno. Vbi caminus vbi ig-
nis? nihil nisi gelu & hyemē video, quo membra tua tenella tor-
quentur. O rex gloriæ, vt te sine gloria video. O cælestium diui-
tiarum hæres, ô beatorum gloria quonam mundum amore pro-
sequeris, vt te ipsum ita oderis, & contempseris? quid nam ô
Domine non facies? quid non intentabis, quandoquidem neque
nascens cunam, neq; moriens lectum, neq; viuens domum, neq;
mortuus sepulchrum habes? cur obsecro Deus meus non in me-
ridie potiùs nasci voluisti? non enim defuisset, qui sanctissimæ
tuæ matri rebus necessarijs succurreret. Cur noctu nasceris inex
pectatus? qui tam bonum opus facturus aduenit, cur fugit lucē?
nam qui malê agit odit lucem. In omnibus, scilicet, rebus esse ali
quid voluit laboris in tempore & in loco. *Ioan.3.*

25 *Et reclinauit eum in præsepio quia non erat ei locus in diuersorio.* No-
tate quod ait ei, significans quod alijs erat locus non ei. Quod
vaticinium quodammodo fuit eius, quod in mundo euenturum
erat: nostra enim corda, tanquam publica diuersoria omnia pec
catorum genera recipiunt: soli Deo locus non est. O ingratitudo
diabolica, vt creatura creatorem suum non agnoscat. Verba illa
reclinauit eum in præsepio nostram superbiam, nostras delicias
& voluptates confundunt. Et veram humilitatem, verum rerum
humanarum contemptum docent. Ingressus Ionas Niniuē cla-
mat. Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur. Rex vt Dei
iram placet è regio throno surgit, & preciosas vestes deponēs in
duit saccum: & cinere caput aspergit, & omnes Regis exemplum

imitati sunt. Clamabat Dei iustitia, pereat homo ꝓpter peccatū ab- (Ionæ.3.)
Surgit cæli rex ê throno regio, vt æterni patris irā placet, carnis
nostræ saccū indutus in præsepio iacet. Cur ô homines eum non
imitamini. Cū Dauid irā Absalonis nudis pedibus per mōtis lat'
aufugeret, sua deplorans peccata, & diuinę iustitiæ flagellū illud
esse existimans: omnes etiam eum sequebantur deplorātes oper-
to similiter capite. Dicite, obsecro dilectissimi, siquis ex eorū nu- (2.Reg. 15.)
mero tunc equitare voluisset maxima cum lætitia & pōpa, quis
eum non appellasset insanum? si igitur angelorum rex se, non
propter propria peccata, vt Dauid, sed ꝓpter tua ita humiliauit:
cur tu vilissime vermis ita surperbis? eia fratres ad infantis Iesu
vagitus excitamini. Satis iam satis hucusque dormiuimus. Satis
iam mundo viximus. Satis carni obtemperauimus, tempus iam
est vt aliquid temporis magno huic Deo detur, qui nos ad eius
amorem tot allicere voluit artificijs. Audite suis vos lachrymis
vocantem. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda
vestra. Si hodie eum præ frigore plorare auditis, & sanctissimam
matrem filij nuditatem suspirātem, emollite vestra ista corda tā
dura, vnusquisq; & filij, & matris vocibus respondeat, nolite ob
durare corda vestra, ait Dauid. Petite ab eo vt ex tot lachrymis (Psa'.94.)
quas plorando effundit, vnam saltem det, quæ non vestra tantū
peccata, sed mundum vniuersum lauare poterit. Induite vos sac
co, regem vestrum vilissimis pannis inuolutum videntes. *Et pan-
nis eum inuoluit.* O quanta est vestium inter Christianos abusio, &
quot inde peccata nascuntur. Cùm quereretur Deus de populo
Hebræo inter alia hæc ait. In alis tuis inuentus est sanguis anima- (Hierem.2.)
rum pauperum & innocentium. Vbi in Hebræo est in veste præ-
ciosa. Hebræi enim vestibus vtebātur longis, quarū ora, fimbrijs
ornabātur, & fimbrias illas, & superfluitates, alas appellat. Quasi
dicat, tua ornamēta, tuę superfluitates (quę sunt alę, quibus ad in
fernū volas) pauperum sanguine factæ sunt, vel quia pauperibus
sanguinē aufers, id est, pecuniā, qua alendi erant, vel quia tātum
in preciosas vestes insumis, vt pauperum necessitatibus mederi
non possis. Hoc enim est sanguinē auferre pauperū & illis quę
debemus, nō præstare & suppeditate. Hæc fuit illius diuitis epu-
lonis condēnatio, cuius meminit Lucas. Nā inter cæteras caulas (Luc.16.)
hæc affertur, quôd induebatur purpura & abysso Lazarū autem
fame perire sinebat. Quod si hoc in Hebræis ita reprehendeba-
tur,

29 tur;quantô magis in Christianis reprehẽdendum erit, quorum vita Ieſu Chriſti imitatio eſſe debet? Prædixit Dauid eorum ho *Pſalm.84.*
minum perfectionẽ & ſanctitatem, qui in lege gratiæ viuere debebant dicens, Dominus dabit benignitatem, & terra noſtra dabit fructum ſuum. Iuſtitia ante eum ambulabit, & ponet in via greſſus ſuos. Tunc dedit Dominus benignitatem, cùm in ſtabulo *Ad Tit.3.*
homo factus apparuit. Quare ait Diuus Paulus apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei, non ex operibus iuſtitię, quæ fecimus nos, ſed ſecundum ſuam miſericordiam. Ait prętereà quòd terra, quæ erat ſterilis, id eſt, genus humanum, datura erat fructum vitæ æternæ. Et iuſtitia quæ exulabat, tunc inceptura erat, ponere in via greſſus ſuos, & tanquam iam libera & ab exilio reuerſa per mundum vagari multorum iuſtorum exer
30 citatione, qui iuſtè viuere incipient. Quæ quidem prophetia quamuis in pluribus iuſtis adimpleta eſt, qui in hac gratiæ lege fuerunt & ſunt: nihilominus tamen ſeueriſsima nobis reprehenſio eſt, in ea enim quales eſſe deberemus, & quanta cum iuſtitia viuere admonemur. Quid igitur fiet ſi Hebræis prophaniores ſumus, & iuſtitiam longiùs quàm ipſi eiecimus? quonã ſupplicio exiſtimatis, tantam ingratitudinem eſſe puniendam.

Et reclinauit eũ in præſepio. Hoc diuina prouidentia factũ eſt, vt doceret illũ verũ animarũ noſtrarũ cibũ eſſe. Cętera omnia, nõ cibus ſed cibi ſomniũ ſunt. Quẽadmodũ qui dormiẽs comedere ſe *Simile.*
ſomniat, varia & optima ciborũ genera, & dũ in maiori delectatione verſatur, pulſari audit ianuã, & ieiunus excitatur ê ſomno: ita fratres nobis cõtingit, qui ad hãc mũdi mẽſam omni voluptatũ
31 genere refertã ſedemus, & cum maior eſt edẽdi ſuauitas, pulſabit mors ianuã & qui nũc dormimus, ieiuni excitabimur, famẽ paſſuri ęternã. Et ita dixit Dauid de malis. Famẽ patiẽtur, vt canes. *Pſalm.58.*
En igitur verus animarum cibus Ieſus Chriſtus, Dei filius, qui replet in bonis deſideriũ tuũ. Nõ intelligũt hoc Deus meus miſerabiles Adę filij, qui cęci mundi ſectãtur ineptias: tu Dñe, qui verus es doctor, eos hoc doce. Docebo (inquit ille) reclinent me in præſepio, & inde docebo. Imaginamini igitur, fratres è præſepio ita vos alloqui: veſter ego cibus ſum, ô homines, non honor, non pecunia, nõ voluptas, nõ vltio. Ego ſum panis viuus, qui de cælo de *Ioan.6.*
ſcẽdi: & quia beſtijs & iumentis ſimiles facti eſtis, ideò me in pręſepio pono, quod beſtiarum eſt menſa. Rediẽs animal ab aratro *Simile.*
de-

defatigatum domum ingreditur, & à nemine ductum, recta se in præsepium confert: quasi dicat, hic meus est cibus, mea fames satianda est: ita & tu homo bestiæ similis ad sanctum illud præsepium accurre. Ipsa te animalia bruta, quæ ibi tanta cum veneratione iacere inuenies; quid facere debeas docebunt. Qui præsepij duritiem dedignatus non est, cordis tui duritiem non dedignabitur. Qui bestiarum societatem non abhorruit; te etiam quamuis bestia sis non abhorrebit sed è bestia hominem te rationalem efficiet. Qui in stabulo nasci voluit, te peccatorum stabulum, & sterquilinium non reijciet; si te eum offendisse pœnitebit. O animæ peccatrices, vt vos his omnibus rebus animat, vt ad eum accedere audeatis. Accedite igitur per veram pœnitentiam, & eum singulari amore amplectimini. Studete posthac in magna puritate viuere, memores fratres vos esse Iesu Christi, & eiusdem naturæ socios, quam in vobis ipsis fædare peccatis scelus esset impudentissimum. Huius naturæ violatoribus minatur Deus per

Esai.9. Esaiam dicens: Omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem & cibus ignis. Et huius vltionis causam assignãs, addit, paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis. O verba seuerissima, væ illis in quos hæc iustitia exercenda est. Sententia hæc est, studeat vnusquisque carnem suam puram & mundam conseruare: quando-

Ioan.1. quidem verbũ caro factum est. Secus enim, sciat quòd eum æternus ignis expectat, quo non solum eius anima, verùm etiam eius caro comburetur in æternum in eius iniuriæ pœnam quam sanctissimæ carni verbo diuino vnitæ facit. Vestimentum mixtum sanguine est caro peccatorum sordibus fædata, quæ animæ vestis est: violenta vero prædatio cum tumultu est anima tentationum impetu superata. Quisquis igitur vel in anima prauis desiderijs victus est, vel in carne malis operibus sordidus, sciat ignis cibum futurum esse. Quis igitur post hæc eam in se ipso naturã violare & fædare audebit, quam vnigenitus Dei filius suæ naturæ vniendo sublimauit? Deus eam supra choros angelorum collocauit: tu verò eam bestijs similem facis? sit, sit posthac saltẽ vnusquisque purus, quandoquidem Deus hominis amore se fecit hominem; & ita in hac puritate viuentibus suam vobis gratiã Deus largietur, qua aquiritur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In ce-

1 # In eodem die Natiuitatis Dñi CONCIO SECVNDA.

Exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. &c. Lucæ.2.

SCire vos æquũ est dilectissimi, quòd omniũ festiuitatum dies, omnia diuina officia, omnes Ecclesiæ sanctæ ceremonię ideò institutę sunt, vt harũ rerum, memoria & exercitatione in diuinæ bonitatis contẽplatione occupemur: & ex ea in diuini amoris cognitionẽ deueniamus, quo incensi eius amplitudinem, & magnificentiam laudemus.
2 Supremi illi spiritus, qui corpore carent non egent rebus corporeis & visibilibus, vt per eas Dei amore incendantur: & eũ assiduè laudent, vt faciũt. Nos verò, qui corpore cõstamus & anima huiusmodi festiuitates tanto cum apparatu celebramus, vt ex rebus corporalibus ad spirituales excitemur cogitationes, & inde ad laudes Deo & hymnos magna cum lætitia decantandos incitemur. Et ita ait Dauid, Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquię cogitationum diẽ festum agent tibi. *Psalm.75.* Quia diuinorum beneficiorum cõsideratio, ita fidelium animas diuino accẽdit amore, vt vix se continere possint: quin eorum datorem laudent. Vt ipsemet Dauid exaggerat dicens, cõfiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. *Psalm.14.* Vbi significat, quod ipsamet Dei opera Deũ laudant & homines mouẽt, vt
3 Deo suo benedicant. Hæ sunt piæ reliquiæ, quæ in anima remanent admirationis scilicet, gratitudinis & amoris affectus, quib⁹ reliquijs festum Deo agitur. Posse autem ita festos dies celebrare illius Domini donum est, qui mysteria, quæ in his diebus celebrantur, operari potuit. Solus ille qui tanta in nos beneficia contulit, eorũ quoq; pium affectum dare potest: vt affirmat D. Paulus dicens. Nos autẽ, non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo data sunt nobis. *1.cor.2.* Quia ex eodẽ fonte beneficia, & eorũ cognitio manat. Hoc donũ sanctus Dauid à Deo acceperat, qui hunc diem in spiritu, contẽplãs lætitia plenus clamabat, omnes inuitãs, vt vnà secũ laudes Deo & hymnos pro tanto beneficio canerent, dicẽs. Cãtate *Psalm.49.*

can-

Psalm. 97. Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. Notũ fecit om- 4
nibus salutare suum. Canticũ nouum postulat, non vetus. Super
bia cãticum vetus est & antiquum, quod Lucifer in cælo canere
Gene. 4. cæpit. Inuidia canticũ vetus est, quod initio mundi cecinit Cain.
Gene. 6. Luxuria canticũ vetus est, quia ipso ferè mundi primordio, om-
nis caro corruperat viam suam: cantate igitur canticum nouum.
Concordia & amor proximorũ canticum nouum est, humilitas,
mundi contemptus, & castitas, cantica noua sunt. Tum quia ani
Ioan. 13. mam renouant, tum quia homines ea canere non solebant. Ideò
Psal. 46. dixit Dominus mandatum nouum do vobis. Neque solum lin-
gua propheta sanctus Deũ nos laudare voluit: verùm etiã ait: om
nes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis.
Plaudite manibus, Eleemosynis, scilicet, pauperũ inopiæ succur
rẽdo: plaudite manibus, corpora vestra castigando, nê caro & sen
sus rationi repugnet. Et ita posterior pars, iubilate Deo in voce
exultationis priorem declarat. Quia iubilum est cordis gaudium
quoddam, quod explicari non potest. Et ideò plauditur mani-
bus, vt explicari aliqua ratione possit. Eodem modo fratres inte
riorem animi lætitiam, quam in hac festiuitate vnusquisque ve-
strum percipiet, non solum lingua: verûm etiam manibus, idest,
bonorum operum exercitatione declarare debet. Et quam-
uis verum sit, hos omnes spirituales affectus dona esse spiritus
sancti: nobis tamen aliquid faciendum est, vt ea impetremus,
non solum precibus à diuino spiritu ea postulando, verûm etiam
contemplatione & consideratione ea assiduè ruminando. Et vt
faciliùs hoc fiat sæpè de ijs agere & loqui debemus. Verùm my
steria adeò sublimia sunt, vt obmutescat lingua, & intellectus
tam humanus quam angelicus obstupeat.

1. ad Tim. 2. Quare Diuus Paulus ait, Manifestê magnum est pietatis sa-
cramentum, quod manifestatum est in carne. Quod vt exagge-
Ioan. 1. raret Diuus Ioannes, priusquam diceret, verbum caro factum
est: diuini huius verbi magnitudinem retulit dicẽs. In principio
erat verbum, id est, in æternitate erat verbum, quod est æter-
na quædam Dei notitia: vel in principio erat verbum, id est,
in patre ab æterno erat filius. Et verbum erat apud Deum. Vbi
diuinarum personarũ distinctio denotatur, quia verbum apud
seipsum esse non potest, ergò, si æternaliter erat apud patrem,
æternaliter erat, & erat distinctio inter eum & patrem. Et

cùm

7 cùm dixisset hoc verbũ illustrissimi esse & antiquissimi generis, quia vt quis bonus sit, satis non est, genitum esse è bonis parentibus nisi ipse per se bonus sit, ideo addit statim, & Deus erat verbum. Quasi diceret: non solum filius boni patris est, sed Deus est vt pater, bonus vt ipse met pater, infinitus & omni potens vt pater. Laudes eius prosequens ait. Omnia per ipsum facta sunt. Et tandem cum plurimas diuini huius verbi excellentias narrasset, concludit, Et verbum caro factũ est. Non ait, verbum factum est homo, sed caro vt maiorẽ denotaret humiliationẽ. Quid magis infimũ carne? quid sublimus verbo in rebus spiritualibus quantumcunq; vultis ascendite ab angelis ad archangelos, ab archangelis ad thronos vsque ad Seraphines; quos quamuis præstantissimæ sint naturæ, infinitè tamen verbum excedit. In rebus tempo

8 ralibus quantumcunque vultis descendite nihil infirmius, nihil corruptibilius inuenietis carne. Hæc altitudo se ad hanc humilitatem nostra causa demisit. Homo spiritu & corpore constat: quoad spiritum, creaturis omnibus spiritualibus minor est: quoad corpus omnibus creaturis corporalibus aliquo modo minor est, quoad spiritũ angelos habet superiores, quoad corpus ipsas etiã plantas aliquo modo superiores habet, quę vitam habent vegetatiuam puræ potentiæ, & nullum animal est pluribus miserijs subiectũ, quã corpus humanum. Nihilominus tamen Deus humanã naturã accipere dignatus est. Quod vt significaret Diuus Paulus dixit. Nusquam angelos apprehendit sed semen Abrahæ. *Hebr. 2.* Non ait assumpsit sed apprehendit, quia quod currendo assequimur apprehendere dicimus, & quia Deus infinito amoris cursu

9 currens hominem, qui ab eo infinita perfectionis distantia fugiebat assequutus est; ideò ait apprehendit semen Abrahæ.

Concludens D. Ioannes ait, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre. Vbi illud quasi, nõ diminutionẽ, sed identitatẽ significat. Vt cùm D. Paulus de prelatis dixit, ipsi enim per uigilant, quasi rationem pro animabus reddituri. *Hebr. 13.* Vbi illud, quasi, nõ denotat diminutionem, sed quod verê rationem reddituri sunt. Quemadmodum, cûm rex vrbem aliquã magna cum põpa ingreditur; interrogat quis, quomodo ingressus est? respondet aliter, quasi rex. Ita hoc loco, vidimus gloriam eius, significat, vidimus pompam, qua hunc mundũ ingressus est. Quę nam prophetarum pompa per quinq; annorũ millia antequam nasceretur *Simile.*

præ-

precéssit? quãta angelorũ multitudo eũ nascentẽ adorat? reges à remotissimis orbis terrarũ partibus aduẽniũt. Noua in cęlo stella emicat, Simeõ & Anna prophetizãt. Hęc gloria fuit quasi vnigeniti à patre. Verũtamen ineffabilis fuit Dei humiliatio humanã carnẽ accipere, quod exinanire D. Paulus appellat dicẽs, Qui cũ in forma Dei esset nõ rapinã arbitrat⁹ est, esse se ęqualẽ Deo: sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiẽs, in forma Dei id est cũ esset essẽtia Deus. Notate autẽ plurimũ verbũ illud semetipsum exinaniuit. Nã si angelũ, aut Seraphinẽ humiliasset: vt Seraphim simul & homo fuisset, & natus in pręsepio esset (vt theologi affirmãt fieri potuisset) tantã nobis admirationẽ non pareret. Sed vt semetipsum ita Deus humiliare, & exinanire voluerit: hoc est quod stuporẽ parit. Addit formã serui accipiens. Ita seruus factus est vt statim nobis seruire inceperit. Quis seru⁹ est, qui quamuis seruus nascatur, ante decimũ aut duodecimum annum seruiat? sed tu ô clemẽtissime Iesu vix natus nobis seruire voluisti: nec duodecimũ ætatis annũ expectasti. O me⁹ seru⁹, ô meus frater, ô meus magister, ô meus Redemptor, quid essem quid scirẽ sine te? Arabs essem, rusticus essem, tu me illuminasti, tu me virtutes omnes docuisti. Quę cũ ita sint, non ideò tamen ob mysteriorũ altitudinem silendum omnino est: sed nonnulla dicere æquum erit, quæ animo & cogitatione volutare possitis.

Ait igitur sanctũ Euangeliũ. *Exijt edictũ à Cæsare Augusto.* Nasci tũc voluit, cũ vniuersus orbis tyrannica lege describebatur, & se quoq; legi non necessitate, sed voluntate subiecit: vt nos ab ęterna liberaret captiuitate. Vt ait D. Paulus, vbi venit plenitudo temporis misit Deus filiũ suũ, factũ ex muliere, factũ sub lege: vt eos, qui sub lege erant redimeret, vt adoptionẽ filiorũ reciperemus. Cũm ait factũ ex muliere, puritatẽ & virginitatẽ, qua cõceptus est denotat. Quod etiã, multò antè significauerat Deus per prophetã Oseam dicens, ero quasi ros, & Israel germinabit sicut lilium. Israel vocat sanctissimã virginẽ matrẽ suã, quia fuit totius Israel quasi flos. Quemadmodum eos, qui ciuitatis gubernationi pręsunt appellare solemus, [*La ciudad*] quia sunt [*La flor, y la nata de la ciudad*] Hęc (inquit) virgo Israelitica pariet, vt pariet lilium rorem. Vidistis nè lilium rore perfusum: cuius guttis tanquã preciosis margaritis decoratur: ita vt neq; madefiat lilium neq; colorem & candorem suũ amittat. Flante verò aura decidit ros, & lilium

Philip. 2.
Gala. 4.
Ose. 14.
Simile.

13 & lilium ita siccum reliquit, ac si nunquam rorem habuisset. Eodem modo Dei filius in purissimis matris suæ visceribus erat, tanquam ros & gemma orientalis. Sanctissima verò Virgo tanquam rosa vel lilium, quæ cælestem illum rorem habens; non ideò tamen virginitatis suæ florem & candorem amisit: tempore autem diuina prouidentia constituto cælestis Spiritus sancti aura spirauit, quæ sua virtute & operatione rorem è lilio deiecit, cùm nimirum filium suum vnigenitum peperit, remanens tanquam lilium excusso rore, tam integra, tam pura, ac si nunquam peperisset. Certissimum est plurimum differre lucem, quam Sol generat, & eam quam generat ignis: illa enim à Sole manat sine rei vllius corruptione. Ab igne verò egredi non potest, nisi illud vnde exit, corrumpat. Christus Dei filius, vt
14 Diuus Ioannes ait: Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Genita hæc lux fuit quo ad naturam hamanam solis, qui est Spiritus sanctus, operatione & virtute, & ideò eadem virtute è purissima matre, sine vlla corruptione egressa est. Nos verò cùm ignis concupiscentiæ virtute generati simus: cùm ad huius vitæ lucem egredimur, tanquam lux ignis egredimur, matres nostras vnde egredimur corrumpendo. Hanc igitur integritatem declarat Diuus Paulus dicens: Factum ex muliere. *Ioan. 1. c.*

Ait præterea, & factum sub lege, vt eos qui sub lege erant; redimeret. Quemadmodum si Princeps aliquis nobilissimus pauperis alicuius qui vinctus carcere detineretur, libertatem peteret, & vt eam facilius impetraret, vnà cum eo in carcere viue-
15 re vellet, neque inde exire donec illi liber traderetur, dicens: Serui, afferte huc cibum, nunquam hinc discedam, quin mecum vnà hunc vinctum extraham: ita Dei filius legi se & tributo subiecit, vt nos à legis & tributi infernalis subiectione liberaret. Hinc intelligetis magnum quoddam sacræ Scripturæ mysterium, quæ de mundi salute loquens sæpè eam non mundi, sed Dei salutem appellat. Et ita dixit Iacob: Salutare tuum expectabo Domine, Et Dauid: Exultabo in salutari tuo, & salutare tuum da nobis. Et Isaias: Viderunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. Et Simeon: Viderunt oculi mei salutare tuum. Et Dauid: Vt liberentur dilecti tui, saluum fac dextera tua, id est, filium tuum. Nunquam finem dicendi facerem, si *Simile.* *Gene. 49.* *Psalm. 9.* *Isai. 52.* *Luc. 2.* *Psalm. 59.*

omnes scripturæ locos hoc probãtes referre vellem . Mysterium
autem cur nostra salus, Dei salus vocetur est: quia Dei filius se le-
gi subiecit, & miseriarum nostrarum carcere inclusit, vt seipsum
ab ijs quo ad corpus redimens, nos vnà etiam quo ad animam re-
dimeret. Et ita eius salus & redemptio nostra est.

Ait præterea D. Paulus, vt adoptionem filiorum reciperemus:
id est, hæc omnia fecit, vt nos adoptaret . Nam si quis spurios fi-
lios habet, iam scitis eos hæredes iure esse non posse, neque etiam
sacros ordines recipere: Remedium autem vt legitimi fiant, est
si pater mulierem è qua eos suscepit, vxorem ducat. Omnes ho-
mines ante mundi redemptionem erant spurij propter culpam:
& ideò neque gloriæ hæreditatem recipere poterant, neque sa-
cros ordines, id est, inter sacros illos Angelorum ordines & cho-
ros admitti. Quare vt legitimi fierent, Deus se tãquam matrimo-
nio cum humana natura coniunxit: & ita legitimi facti gratia
quam nobis vt homo meruit, cælestis hæreditatis capaces, & sa-
crorum ordinum facti sumus. Et ideò ait, vt adoptionem filio-
rum reciperemus. Et eandem ob causam (vt diximus) se legi &
nostris pœnis subiecit, vt in sacro Euangelio patet . Non solum
enim describi se & tributum, vt cæteri soluere voluit: sed in ma-
xima paupertate nasci, vt his carnis suæ sacratissimæ pœnis plu-
rima carnis nostræ onera & molestiæ tollerentur . Mirabile istud
Isai.40. hoc singulare beneficium multò ante sanctus Isaias prædixerat:
qui cum temporalem verbi diuini incarnationem, & natiuitatem
retulisset, dicens: Consolamini, consolamini popule meus, dicit
Deus vester: loquimini ad cor Hierusalem, & aduocate eam, quo-
niam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius. Susce-
pit de manu Domini duplicia pro peccatis suis. Et paulò post. Et
reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro pariter, quod
os Domini loquutũ est. Quibus verbis conceptionis & ortus my-
sterium inclusit. Addidit statim vox dicentis: Clama, quasi dice-
ret Spiritus sanctus Isaiæ: Cur propheta hęc prævidẽs taces? cur
tam singulare beneficium cognoscẽs illud publicare cessas? quo-
modo non rumpuntur præ gaudio viscera? quomodo hoc iam mil-
ties nõ repetis, vt fauces arescant & labia? Clama, clama, noli esse
ingratus. Et dixi, quid clamabo? id est, quomodo rem tam incredi-
bilem clamabo? qua lingua? quibus verbis? qua exaggeratione de
sublimi hoc mysterio loquar? Clama, vt potes, & dic, omnis caro
fœnum,

19 fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri: exsiccatum est fœ-
num.& cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit in eo: & hoc
declarans, ait: Verê fœnum est populus, exsiccatum est fœnum,
& cecidit flos,& verbum Domini manet in æternum. Quid cla-
riùs? fœnũ est populus, fœnum est caro, verbum caro factum est,
& exsiccatum est fœnum, quia spiritus Domini insufflauit in eo.
Exsiccata est caro quia Deus spiritum suum sparsit super omnẽ
carnem,& ita eius flos exaruit: homo propter peccatum in car-
nẽ mutatus erat (vt dixit Deus:) Non permanebit spiritus meus *Genes.6.*
in homine, quia caro est. Hanc carnem Deus assumpsit, vt omnis
homo mutaretur in spiritum. Et ita D. Ioannes ante quam dice-
ret, verbum caro factum est, vt vtilitatem, quæ inde consequuta
est, declararet, dixit, Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Non sta
20 tim eos filios Dei effecit, sed potestatem dedit, vt, si vellent, fieri *Ioan.1.*
eius fauore possent. Et vt filiorum Dei naturam intelligeremus,
addidit statim: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate car
nis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, id est, qui non
peccato, non sanguine, non humana persuasione ducuntur: sed eo
rum cura & studium est appetitus omnes & delectationes, quæ â
carne & sanguine manant reijcere. Carnem autem humanam
siccam & aridam remansisse verbi diuini incarnationis virtute
experientia patet. Dicite enim, obsecro, dilectissimi, antequam
verbum humanam carnem assumeret: quales nam homines na-
tura generabat? Priscis temporibus, quot castos extitisse legi-
mus? vix duos aut tres scilicet, Heliam, & discipulum eius Eli-
seum. Et hos etiam an casti fuerint, ignoramus, sed tantum
21 vxores eos habuisse non legimus. Cæteri quamuis sancti vxo-
rem duxerunt. Nunc verò â filio Dei carne recepta, & tot
pœnis afflicta, quot nam virginum chori? quanta seruorum
Dei multitudo, qui puros se & immaculatos sine matrimo-
nio conseruant? Num fortè non est hoc aridam esse carnem,
& fœnum exsiccatum? Quamobrem initio huius prophetiæ,
vbi nos legimus: Completa est malitia eius: alij non incon-
gruê, militia legunt. Militabat enim caro nostra diuina gra-
tia destituta aduersus legem spiritus: & ita prosternebatur quo-
tidie. Sed Iesu Christi virtute carnis vires diminutæ sunt, &
additæ spiritui, cuius victoriæ causam fuisse declarat, eo quod
Deus homo factus sit, dicens: Et videbit omnis caro, quod os

Domini loquutum est. Quæ verba referens D. Ioannes Bapti-sta retulit secundum septuaginta interpretum translationem di-
Luc. 3. cens: Et videbit omnes caro salutare Dei. Vtraq; tamen transla-tio eandem rem significat: quãuis hęc posterior clariùs hoc, quod dicimus, significare videatur. O piissime Iesu! ô Angelorum gloria! quas tibi gratias pro tam immenso beneficio agemus? quibus te laudibus efferent homines, quos tua gratia quasi in aliam naturam commutasti? grauissimum carnis pondus reci-pere non recusasti vt nostram efficeres leuiorem. Nam quam-uis caro tua sanctissima culpæ onera non habuit: pœnas tamen omnes, quæ culpa carent, recepit. Considerate, si Deus nunc ali-cui Angelorum imperaret, vt humanam carnem indueret, carnis molestias & affectus experiretur, quâm molestum illi esset huic parere imperio. Quid si iuberet, vt ea sæuissima tormenta mor-tem & crucem, & cætera omnia pateretur, quæ Dei filius no-stra causa passus est?

Et factum est, cùm essent ibi, impleti sunt dies vt pareret & peperit fi-lium suum primogenitum. Vocat primogenitum, quia neque antea neque postea alium peperit. Nam in sacra Scriptura ille voca-tur primogenitus, qui primum natus est, quamuis nullus po-stea nascatur. Primus non quia sequatur alius, sed quia nullus
Nume. 18. præcesit. Vt patet ex illo Numerorum, vbi ait Dominus: Quic-quid primum erumpet è vulua cunctæ carnis, quam offerunt Domino, siue ex hominibus, siue de pecoribus fuerit tui iuris
Exod. 12. erit: ita (duntaxat) vt pro hominis primogenito pretiũ accipias. Vbi definit Deus, quid sit primogenitus, dicens: Quicquid pri-mum erumpit è vulua. Cùm Deus omnes primogenitos occidi iussit, dicitur. Neque erat domus in qua non iaceret defunctus. Num fortè vnaquæq; domus plures habebat filios? minimè. Imo plurimæ vnum tantum habebant, & tamen primogenitum vo-cat, & vt primogenitus occisus est.

Et pannis eũ inuoluit. O humana superbia quomodo hæc audis, nõ cõfunderis? iacet rerũ omniũ creator Deus homo factus, pan-nis vilibus inuolutus, homo verò vilissimus terræ vermis maria na-uigat, terras pererrat, vt pretiosis vestibus induatur: & noua quoti-
Iob. 40. die eorũ genera excogitat. In libro Iob dicitur: Si habes brachiũ sicut Deus, & voce simili tonas, circunda tibi decorem, & in su-blime erigere; & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus.

Vbi

25 Vbi denotat preciosas vestes Deo, nõ peccatori cõuenire. Quod si Deus cũ Deus sit, vilibus tamen induitur vestibus: quanto magis tu, qui peccator es, hæc ornamenta deponere, & cinere & cilicio tegi deberes? Postquam Hebræi vitulum illum aureum ado rauerant, iussit Deus Moysi: vt iuberet illis; iam nunc depone ornatum tuum, vt sciam, quid faciam, tibi. Et ait Textus sacratus statim: Deposuerunt ergo filij Israel ornatum suum. Et hoc fecerunt, vt Deum placarent: nam ornamenta ad vanitatem potiùs & prophanitatem, quàm ad pœnitentiam prouocãt. Et ita quia Dei filius nascebatur, vt peccatorum nostrorum pœnitentiam faceret, & æterni Patris iram placaret: ideò se pœnitentiæ vestibus induit. Tu verò infœlix homo peccatis plenus cùm te humiliare deberes: ita te ornas, vt templi potiùs imago videaris & ido *Exod.33.*
26 lum, quàm homo. Propheta Habacuc dixit: Ecce iste coopertus est auro & argento, & omnis spiritus, non est in visceribus eius. Quod verissimè de ijs, qui preciosis vestibus ornati incedũt, dici potest. Nam quo maiora habent ornamenta, minorem habent spiritum Dei: & ita tanquam statuæ sunt & Idola. *Habac.2.*

Et reclinauit eum in præsepio. O admirabilis Dei humilitas! sed admirabilior aliquo modo hominum superbia, qui post tantæ humilitatis exemplum ita superbiunt. Magnam parit admirationem, videre Deum ipsum vsque ad puluerem demissum, in præsepio reclinatum ante asini pedes, inter bouis cornua. Sed plus aliquomodo admirationis parere debet, dum videmus puluerem & terram supra cælum extollere se velle superbia, tantæ humilitatis habens exemplum. Dixit Angelus ad Iacob:
27 Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israel, quoniam si contra Deum fortis fuisti, quantò magis contra homines præualebis? Hoc ipsum argumentum de Christi Redemptoris nostri humilitate fieri potest. Quia si contra æterni patris iram fortis fuit ita vt eam placare potuerit contra homines magis præualebit. Quomodo igitur humanam superbiam superare non potuit? Cur tam superbi remanent homines, ac si nunquam Dei filius se humiliasset, vt ijs humilitatis præberet exemplum? O corda lapidea, quin ipsis etiam lapidibus duriora, quæ tales ictus non sentiunt. Quintus Curtius refert, quod cùm Alexander Persiam debellabat, tanta niuis copia decidit, vt milites pedestres incedere non auderent: quod cum videret Alexander, *Gene.32.* *Quintus Curtius li.5*

xander, ex equo descendit; & per niuem pedestris incedere cœpit, quem statim familiares & domestici sequuti sunt, mox duces, & tandem omnis exercitus. O homines regem vestrum humi iacentem videtis, cur eum non sequimini? præsepium, stabulum, panni, nuditas, frigus, humilitas, omnia clamant illud Lucæ: Si quis non renuntiauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Cùm vocasset Dauid ab exercitu seruum suum Vriam; cùm ea quæ ad bellum pertinebant, interrogasset; dormire eum iussit domi suæ, & quiescere, noluit optimus miles proficisci in domum suam, sed dormiuit ante portam domus Regiæ. Cùmque interrogaretur à Dauid cur hoc fecisset, respondit: arca Dei & Israel habitant in papilionibus & ego ingrediar domum meam, vt comedam, & bibam? Per salutem tuam non faciam rem hanc. Vtinam hoc ipsum Christiani dicerent: Dei filius humanatus, & sanctissima Virgo eius mater in stabulo habitant, ego verò comedam domi meæ, bibã, dormiam, delicijs omnibus affluam? nullo modo hoc faciã. Sed heu contrariũ omnino hodie fit, ita, vt huiusmodi festiuitates non aliam ob causam institutæ videantur, quam vt voluptatibus vanis prophanisque rebus vacemus. Nihil de mysterijs, quæ celebrantur cogitantes præter paucos quosdam, qui Spiritu sancto pleni festos dies (vt decet) celebrare sciunt. Cùm Ioseph fratres suos agnouit non potuit se vltra cohibere, multis coram adstantibus: vnde præcepit, vt egrederentur cuncti foras, & nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. Et cùm egressi essent AEgyptij leuauit vocem suam cum fletu, quam audierunt AEgyptij, dicens: Ego sum Ioseph frater vester, nolite pauere. Hæc omnia verba, quibus sanctus Ioseph fratres suos consolabatur, quamuis AEgyptij, qui foris stabant, eorum sonum audirent; soli tamen fratres intelligebant magna sua cum voluptate & gaudio. Idem prorsus hodie accidit, in his enim festiuitatibus sanctissimus Ioseph Iesus Christus, se veris suis fratribus manifestat, qui intus cum eo loquuntur in amoris cubiculo, vbi eos suauissimis verbis deosculatur & amplectitur. At verò AEgyptij, qui sunt peccatores extra manentes, non audiunt nisi voces & verborum sonum, nihil nisi externa intelligunt. Natiuitas est, festus est dies, edamus, bibamus, lætemur vnà cùm amicis nostris, ornemus corpora

Lucæ.14.
2.Reg.11.
Gene.45.

31 stra vestibus: notos & familiares nostros visitemus: his rebus exterioribus suas festiuitates celebrant, tanquam Aegyptij sonum tantum verborum audiunt; interiorem autem sensum non intelligunt, quid, scilicet, festus dies, quid Natiuitas, & eius celebratio significet. O dulcissime Ioseph, ô dulcissime Iesu, ò suauissime filiorum Adæ amator, ô verè & fidelissime hominum frater. Rogamus te ob tuam clementiam, vt te nobis interiùs manifestes, vt intelligamus, quæ nam sit festiuitatum medulla, neque vocibus tantum & verbis, vt Aegyptij contenti simus: vt ea puritate, sanctitate, & gratitudine viuamus, quam tempus, & tot beneficia requirunt. Et vt intelligatis fratres, quid à nobis hoc tempus requirat. Notate quod ait Isaias de eo loquens, in die illa cantabitur Canticum istud.
32 Aperite portas, & ingredietur gens iusta custodiens veritatem: siue vt alij verterunt, seruas pactum: quibus verbis significat sanctus Propheta, quod portæ (quas Dauid sibi aperiri postulabat) dicens: Aperite mihi portas iustitiæ, & ingressus in eas confitebor Domino, clausæ erant, & venienti filio Dei apertæ fuerunt, quibus gens iusta ingressura erat; & gentem iustam Christianos appellat. Propheta Daniel etiam prædixit in aduentu huius dulcissimi Domini peccatum eijciendum esse, dicens: Et finem accipiat peccatum, & adducatur iustitia sempiterna. Et certè has prophetias bene considerando, & eas cum nostrorum temporum corruptis moribus conferendo; equidem existimo antiquis prophetias fuisse, nobis autem maximæ ignominiæ causam esse. His nam-
33 que rebus, non quales sumus, sed quales esse debemus, declaratur; cùm tot beneficia, & tale exemplum à Iesu Christo, Dei filio acceperimus. Isaias etiam prædixit nullos hoc tempore lupos, nullos vrsos, siue leones, aut serpentes futuro esse: sed omnes agnorum mansuetudinem imitaturos esse. Quæ prophetiæ non dubito quin in principio Ecclesiæ præcipuè impletę fuerint. Nunc autem proh dolor, quibus nam verbis id dicã, ignoro. Dic tu Domine meus his hominibus, vt tantorum criminum grauitatem intelligant. O quot leones tyrãni, quot lupi voraces, quot canes detractores, quot vrsi turpes, quotque venenosi serpentes malitiæ & inuidiæ veneno sunt hodie in sancta Dei Ecclesia. Quod autem Gentiles sicut bestiæ viuant, mirum non est:

Psalm. 26.

Psalm. 117.

Dan. 9.

Esaiæ. 11. & 65.

at Christianos tali lege & præceptore mutatos esse in besti-
hoc admirationem parit. Obsecro, igitur vos dilectissimi vt tem-
pus & legem, in qua viuitis, spectetis: nouo enim spiritu & amo-
re viuendum nunc est; vt gratia hîc ornati perueniatis tandem
ad gloriam: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem die Natiuitatis Domini

CONCIO TERTIA.

Reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuer-sorio, &c. Luc. 2.

QVatuor ob causas olim homines de Deo conque-
rebantur. Primum quòd ea, qua voluissent faci-
tate eum inuenire non poterāt. Et ita Dauid ai-
Fuerunt mihi lachrymę meę panes die ac noc-
Isai. 41. dum dicitur mihi quotidie; vbi est Deus tuus? P-
rabat die ac nocte, eò quòd hominibus indicare
Ioan. 1. nō potuisset, quod digito D. Ioannes Baptista indicauit, dicens:
Ecce Agnus Dei. Itaq; Dauid lachrymę hoc petebāt, vt Deus ho-
mo factus se se hominibus manifestaret. Secundò querebantur
Deū manꝰ habere graues, & ijs verberare & punire grauiter. Ideo
Iob. 13. Iob dicebat: Manum tuam longê fac à me. Tertio querebantur,
seuerê eum & asperè loqui. Et ita dicebant Hebræi ad Moysem:
Exod. 20. Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus,
ne forte moriamur. Quartò querebantur, quod quamuis mol-
liter & suauiter loqueretur: sedebat tamen in throno qui-
dam tantæ maiestatis, vt eum alloqui non auderent. Ita eum
Esai. 6. vidit Isaias, vt ipsemet refert, dicens: Vidi Dominum seden-
tem super solium excelsum & eleuatum: Seraphim stabant
& clamabant alter ad alterum dicentes: Sanctus, Sanctus, San-
ctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra glo-
ria eius. Hodiernum igitur Euāgelium refert Angelum quendam
ê cœlo delapsum nuntiasse pastoribus gaudium magnum dicen-
tem. Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præ-
sepio. Quasi diceret, nulla est iam querelę causa: nam si quæ
...

3 mini quod inueniri non posset, nunc inuenietis. Si querebamini verba eius esse aspera, nunc inuenietis infantē: infans est & mutus qui infinitum est æterni patris verbum, & lachrymis & vagitu suauiter & amanter loquitur. Si querebamini eò quòd manus haberet graues, nunc inuenietis infantem pannis inuolutum: vilibus pannis vinctas habet manus. Et ita sanctæ Melchiadæ loquutus est Christus Redemptor noster dicens. Scis, quòd cùm natus sum pannis inuolui volui & fascijs, quia qui vinctus est, neque se defendere, neque alios offendere potest: & si bona illi sua eripere volunt resistere non potest. Et ideò vinciri volui, vt denotarem quod siquis cœlestes thesauros, quos mecum attuli, eripere voluerit, non impediam. Et prætereà vt ostenderem me non ideò in hunc mundum venisse, vt offenderem. Easdem ob causas moriēs
4 clauis in cruce configi volui. O magnæ suauitatis nuntium! quis hæc audiens non audebit accedere, vt eius vitæ & mortis merita dum vinctis manibus, & brachijs detinetur, eripiat? Si querebamini in sublimi throno sedere, nunc inuenietis positum in præsepio, pro throno iam habet lapides duros & gelidos. Si Seraphinum multitudine circundatum eum Isaias vidit, hic brutis animalibus circundatum inuenietis. Illic omnis terra erat sua gloria plena, hîc verò omnis sua gloria plena est terra. Magnam igitur lætitiæ causam habemus. Cùm natus est Noë, pater eius Lamech dixit: Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuū nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. Plurimas horum verborum rationes doctores afferunt: omnium optima videtur esse Diui Hieronymi, & hæc est, Magnum ante Noe arandi & semi- *Genes. 5.*
5 nandi terram fuisse laborem, quia lignis quibusdam arabant, & quia Noe iugo & animalibus arare primus homines docuit, ideò eius pater quod futurum erat prædicens dixit. Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum. Sed quantô æquius est, vt in ortu huius diuini Noe lætemur, qui nos tanto labore liberauit, & edocuit quonam modo glorię fructum percipere facilè possimus, tollens prius ipse proprijs humeris crucis aratrum, & Euāgelicæ legis iugum & dicens omnibus tollite iugum meum super vos, & discite à me, & inuenietis requiem animabus vestris. Cùm peperit Sara quæ diu sterilis anteâ fuerat dixit. Risum fecit mihi Dñs, id est magnā mihi lætitiæ causam præbuit. Quicūq; audierit corridebit mihi. Et ita filio nomen Isaac impo- *Hierony.* *Matth. 11.* *Genes. 21.*

fuerũt, quod risum & lætitiã significat. At quãtò verius dicere ho
die sanctißima virgo potuisset, risum fecit mihi Dñs, quicunque
audierit, corridebit mihi. Omnes nos huius lætitiæ participes ef-
fecit, cùm hic ortus in nostrã vtilitatẽ sit. & ita angelo iubet vt fe-
Isai. 35. lices hos nuntios nobis afferat. De hac lætitia agitur his verbis. Læ
tabitur deserta & inuia, exultabit solitudo, & florebit quasi lilium:
quare hoc? quia gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron,
id est quia terra, quæ erat quasi desertũ inuia, arida, sterilis & in-
culta, spinis & sentibus plena, nunc à Dei filio culta fœcunda re
manebit. Virtutum referta floribus, & æternę vitæ fructibus. Nõ
benê hanc fertilitatẽ percipimus, quia non profundè considera-
mus diuinorum sacramẽtorum excellentiã, quæ in ecclesia sunt,
quæ quidem anteà synagoga erat arida & sterilis, in qua nõ ma-
nabant perẽnes hi gratiæ & sanctificationis fontes. Notate autẽ
quod ait angelus, Euangelizo vobis gaudiũ magnũ quod erit om
ni populo. Quod verbũ intelligi potest de vniuerso mundo, quia
Eccle. 1. ca. quantũ ex Deo est, omnibus hoc dedit. Et ita ait Ecclesiast. Ipse
creauit illam in spiritu sancto, & vidit & dinumerauit & mẽsus
est, & effudit illã super omnia opera sua & super omnẽ carnem:
secundũ datũ suũ, & prębet illã diligẽtibus se. Vbi loquitur de ad
mirabili æternę sapiẽtię incarnatione, quę quidẽ sapiẽtia, id est,
verbũ creata nõ fuit sed genita. Sed humanitas creata dicitur, quia
anima, quæ est præcipua pars creata fuit, & quantũ ad humanita
tẽ vnitã verbo intelligitur hîc, ipse creauit illã, & quãuis opera
ad extra indiuisa per omnes tres sanctißimę Trinitatis personas
fiũt alia tamẽ vni, alia alteri tribuũtur personę. Opera autẽ gra-
tię & misericordię spiritui sancto tribuũtur: & ideò ait in spiritu
sancto. Ait prętereà. Et vidit & dinumerauit, & mẽsus est, id est,
Rei quã dabat pretiũ & valorem optimè sciẽs, effudit illã super
omnẽ carnẽ. Liberalißimus est Deus, ita vt nihil sibi ipsi reserua
re posse videatur, quandoquidẽ vnũ tantũ filiũ, quẽ habebat no-
bis dedit. Res parui pretij cùm damus clausis oculis dare solemus
res verò magni valoris diligẽter priùs inspicimus, metimur & di
numeramus. Ita Deus cùm res tẽporales dat tanquã qui res viles
& parui pretij det, eas quodã modo clausis oculis dare videtur, at
cum filiũ suum dedit vidit, & dinumerauit & dimensus est & po
steà effudit super omnem carnem. O Deus æterne cur hoc bene
ficium tanta cum diligentia priùs inspicis, dinumeras, & metiris?

9 ris? Auari hęc solet esse cōditio, qui quod dat prius inspicere ma-
gna cū auiditate solet, imo sępe etiā cū quod dat manu tenet qua
si liberalitatis suę pęniteat manū retrahit eô ꝙ plurimū sibi dare
videatur. Tu verò Dn̄e qui liberalissimus es, cur hoc facis? hoc si-
gnificat ineffabile & infinitū fuisse donum. Et pręterea quia qui
exactā alicuius rei rationē petituri sunt eā prius quā dēt dinume
rāt & metiūtur. Vultis igitur scire quā exactā vnigeniti filij sui ra
tionē à nobis Deus sit repetiturus? ex hoc colligere potestis quod
eū antequā nobis daret vidit, dinumerauit & mēsus est. O dulcissi
ma & timēda verba, dulcissima quia singulare hoc beneficiū signi
ficāt, timēda quia vnà denotāt quā exactā eius rationē simus red
dituri: beneficiū fuit secundū datū illius, id est, Dei donū est dato
re dignū quāuis pro vno quoq; hominū nouū mundū crearet vt
10 creare potest multò minus esset Deo quam vobis vnū tantū mi
nutū dare. At verò vnigenitū filiū suū dare donū est infinitū qua
lis ipse est & ideo ratio quā repetet erit exactissima: qua propter
nolite quæso fratres permittere vt magnū hoc bonū in maximū
malū mutetur, omnes ex eo vtilitatē percipiāt, quia omnibus da
tū est. Hoc enim significat effudit illā super omnia opera sua, &
super omnē carnē. Ex quo inferri potest, quod D. Bernardus ait *D. Bernar.*
super ea verba, factus est pro nobis sacrificiū, nimirū, quòd angeli *serm. 22.*
boni redēpti fuerūt per Iesum Christū, Redēptorē mūdi, qui eos
à lapsu pręseruauit, & hoc significāt verba illa Apocalypsis. Qui
occisus est ab origine mundi, quia tunc eius mors angelis profice *Apocal. 3.*
re cæpit. Quare vt significaret quod filij Dei aduētus alijs etiā pre
ter homines vtilis erat, ait: effudit illā super omnia opera sua &
11 super omnē carnē. Id etiā probari videtur verbis illis ad Hebręos.
Decebat enim eū in quo omnia, & per quem omnia, auctorē esse
salutis eorū. Sed notate quod quamuis omnibus natus sit, pastori *Hebræ. 2.*
bus tamen particulari quadā ratione dixit, angelus natus est vo-
bis hodie Saluator. Quasi significaret, quod quamuis omnibus na
tus sit, nō tamē omnibus profuit, sed vobis id est, humilibus pau
peribus & simplicibus pastoribus, non diuitibus superbis, auaris,
ociosis carnalibus. Ita Malachias. Orietur sol iustitiæ vobis timē *Malach. 4.*
tibus nomen suū. Oritur manè sol omnibus, sed siquis in cauer-
na aliqua & spelunca occultatur neq; prodire in lucē vult, quid
ei prodest sol? qui solis luce frui vult necesse est, vt vmbræ terga
vertat, De rebus humanis dicitur. Transierunt omnia, tanquam

vm-

vmbra: huic igitur vmbrę terga per contemptum vertere debet
Isai.61. qui diuini solis luce frui voluerit: hoc etiã prædixit sanctus Isaias dicens Saluatoris nostri nomine: contritis corde misit me, vt darem eis coronã pro cinere, oleum gaudij pro luctu: palliũ laudis pro spiritu mœroris. Da nobis ò pijssime Iesu hæc omnia, & vt ea efficaciori petamus desiderio quàm filios sibi dari postulabat
Gene.30. Rachel cum coniugi suo dicebat. Da mihi liberos alioquin moriar, da nobis Domine contritionem, da spiritum pœnitentiæ, da nobis lachrymas propter peccata propria & aliena, vt sanctissimus tuus aduentus nobis prosit. Notate autem quòd nõ dixit, natus est hac nocte, sed hodie, nullam temporis rationem habẽs, sed rei quæ tantæ lætitiæ fuit vt tempus in quo facta est non nox sed
4.Reg.7. dies sit appellandum. Ita quatuor illi leprosi quamuis noctu Assyriorum castra cibis & opibus plena inuenissent, tamen dixerunt, hæc dies boni nuntij est. Lætam noctem vocarunt diem.

Nume.17. Ait prætereà angelus quod hoc fuit in ciuitate Dauid. O mira Dei liberalitas, qui plus darę quam pollicetur solet. Iussit Deus vt vnaquæq; tribus virgam acciperet & eum cuius virga floruisset sacerdotem futurum esse dixit: accepit Aaron virgã suam, quę non solum floruit, sed folia dedit & fructus, dedit enim amygdalas, plus igitur dedit Deus quàm promiserat: petit à Deo Dauid: ostende nobis Domine misericordiam tuam & salutare tuum da nobis. Quod ei Deus promittit sed non solũ hoc dat, sed vult etiã vt ex suo genere & in sua ciuitate nascatur, & hoc significasse aiũt desiderium illud, quo tenebatur potandi aquã ex cisterna Beth-
2.Reg.23. lehem: nam cùm ciuitas Bethlehem à Philistęis oppugnaretur dixit Dauid. O siquis mihi daret potum aquæ de cisterna quæ est in Bethlehem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, & attulerunt ad Dauid. At ille noluit bibere. Res profectò admiratione digna. Quomodò ô sancte Rex vt tibi aquam tantoperè optatam afferant mortis periculo se exponunt: tu verò eam bibere recusas? Dicere potuisset Dauid: non hanc ego aquam suspiro & opto sed aquam illam cisternæ quæ est in Bethlehẽ iuxta portam. Tu sanctissima virgo gratiæ & misericordiæ mater, tu es cisterna portæ Bethlehem; iuxta portam Bethlehem Dei filiũ humanatum peperisti: quæ aqua est salutaris ad cordium nostrorũ sitim extinguendam, hęc erat aqua, quã desiderabat Dauid: aqua quæ

15 quę in cęlesti illa cisterna requieuit: aqua enim pluuia aspera est Simile.
& insuauis, at cum in cisterna resedit & requieuit grata fit & sua
uis, ita & Deus ante incarnationem asperum se & terribilem ho
minibus ostendebat, sed postea quâm humanam carnem assum-
psit, & in purissimis Marię visceribus per nouē menses requieuit
tanquam aqua in cisterna mollis & suauis factus est. O aqua vitę
quæ sicut pluuia in vellus descendisti, & sicut stillicidia stillantia
super terram, irriga Domine, corda nostra, & appetituum nostro
rum sitim extingue nè posthac humanarum voluptatum aquas
potare velimus, sed si eas diabolus aliquandò offeret deijciamus,
vt Dauid aquam illam, quam illi obtulerunt, diffudit,

Et Hoc vobis signum. inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio! O admirabile Dei artificiū! ô solitudo, ô paupertas;
16 ô humilitas. Artificia hæc fuerūt, vt ad se ipsum corda nostra at-
traheret, nam cum regem aliquem magna cum pompa & multi
tudine, vt fieri solet aspicimus: intuentium oculi in varias & di-
uersas res distracti regem ipsum ea attentione aspicere non pos-
sunt: ac si solum sine illa pompa intuerentur, & ideo altissimus
Dei filius pauper & solus in stabulo nasci voluit, vt hominum o-
culi distrahi non possint, sed in eo solo defixi hęreāt. Nihilomi-
nus tamen negligentiæ aliquo modo mater eius sanctissima ar-
gui posse videtur: aut certê pia vt matrē decebat, non fuisse quan
doquidem infantem suum vix natum statim in duro pręsepio rē
clinauit. O misericordiæ & pietatis mater si lectulum tibi tua de
negabat paupertas, sinus saltem tuus lectulus esse potuisset ipso
præsepio mollior & ad tenella membra fouenda & calefaciēda
17 aptior. Sed respondeo, quòd in huiusmodi rebus id semper pijssi
ma mater præstitit quod filij voluntatem esse sciebat, quia eum
nō vt ipsa, sed vt ille vellet & illi inspiraret alebat & hęc vna fuit
ex maioribus sanctissimæ virginis angustijs, eum scilicet, quem
tam molliter amabat, tam asperè educare. Sed tamen regebātur Simile.
hæc duo corda sicuti cœlestes orbes in suo motu; nam secundum
Astrologos quamuis inferius cœlum contra ac superius naturali
ter mouetur, semper tamen superius regit & mouet inferius: ita
quamuis sanctissima virgo, vt pijssima mater naturaliter optabat
infantem Iesum molliter & delicatê nutrire, ab eo tamē qui suus
erat Dominus regi se & moueri sinebat, & eius voluntatem pro
priçante ponebat. Præterea reclinauit eum in præsepio, vt eum
geni-

genibus flexis humiliter adoraret,& pro tot beneficijs, quę mun is
do facturus erat gratias ageret:ab eo etiã peteret,vt alias sibi ma
nus,alia vbera crearet,vt eũ tãgere digne posset.Nã quẽadmodũ
cũ eũ cõcepit se appellauit ancillã ita cũ tãgebat,& alebat se exi
stimabat indignã.Heu heu,patres sacerdotes hinc discite quanã
veneratione verbũ incarnatũ sanctissimę hostię accidentibus cõ
tectũ,vestris manibus cõtrectare,& in sacro altaris pręsepio col-
locatũ adorare debeatis.Sed valde miror ô angele beatissime(D.
D. August. August.ait.)cur hoc gaudiũ hominibus tã infimi generis,vt sunt
pastores annũtias?an nescis quod bonum est male collocatũ va-
lorẽ suũ amittere?Iustitiæ virga quæ vt quiete quisq; viuat facit
& securè quod suũ est possideat in hominis tamẽ manu posita in
fimi imperiti & timidi dignitatẽ suã & æstimationẽ amittit,qui
uis enim ei parere recusat & eius iussa contẽnit.Præterea magni is
pretij & valoris res est fides,quæ tamẽ in corde sine operibus va-
lorẽ suũ amittit,quia sine operibus mortua est.Prȩlatiæ quoque
quæ sunt lucis throni si eas statuæ quædã & idola occupant auto
ritatẽ suã amittũt.Cur igitur ô angele benedicte non hæc potiùs
nuntiabas aulæ regiæ aut ciuitatis Hierusalẽ senatui aut pontifi-
cũ & pharisæorũ collegio?ô homo(ait angelus)nê admireris me
hæc non nuntiasse regi qui tyrãnus est & crudelis. Rex autẽ cru-
delis tantæ pietatis nuntio indignus est. Qui vrbis gubernationi
præsunt auari sunt,& omnes quæ sua sunt quærũt. Et ideò tantæ
liberalitatis nuntio indigni.Principes & pharisæi ambitiosi sunt
qui amãt primos recubitus in cœnis , & primas cathedras in Sy-
Matth. 24. nagogis,& ideô tantæ humilitatis nuntio indigni, quare paupe-
res & humiles pastores elegi. Mundi etiam diuitibus & delicatis 20
hæc non nuntiaui quia plurimas horas in se ornãdo consumunt.
Sed ijs quos vestes nihil remorantur cum vestiti dormiant , neq;
molles lectuli quia humi iacẽt,qui statim certiores facti ad Beth
lehẽ festini accurrere possint. Homines vult Deus expeditos vt
se illis communicet. Agricolæ arbores fructiferas in trunco syl-
uestri facilè inserũt,si est inter eas aliqua affinitas [*Como si son de pepita o de espino,*] & ita cum paupertas euangelica & pastoralis as-
peritas affines inter se sint,ideò eam angelus huic inseruit. At è
contrà mollis lectulus,vestes pretiosæ plurimum à præsepio dif-
ferunt,& ideô alterum alteri inseri magna cum difficultate põt
O diuites mundani quam diuersa est vestra viuendi ratio ab ea
quàm

21 quam Dei filius homo factus elegit. Per Isaiã vocat ad se Deus *Isai.55.*
omnes dicẽs: omnes sitientes venite ad aquas: & singulariter paulò post, pauperes vocat dicens: & qui non habetis argentum properate id est, cum aurum & argentum vos non oneret, & impediat properate, quia diuites quamuis Christum sequantur ita properare non possunt eo quod onerati sint diuitiarum pondere. Dixit Iacob ad fratrem suum Esau: nosti domine mi quòd *Genes.33.* paruulos habeam teneros, & oues & boues fœtas mecum, quas si plus in ambulãdo fecero laborare, morientur vna die cuncti greges: præcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar paulatim vestigia eius, sicut videro paruulos meos posse. Idem nunc dicunt diuites quibus cum personæ dignitas seruanda sit & magna cum põpa & seruorum turba incedendum, ideò fratrem
22 suum maiorem Iesum Christum, qui festinat & currit sequi non possunt. Hanc ob causam sancti Apostoli & alij eius imitatores relictis omnibus quæ habebant nudi & expediti eius sequi vestigia voluerũt. Et ita Diuus Petrus omnium nomine dixit. Ecce *Matt.19.* nos reliquimus omnia & sequuti sumus te. En igitur ratio cur angelus hoc gaudium pastoribus nuntiauerit dicens, Ecce annuntio vobis, attentionem ab ijs requirens, vult enim Deus sua beneficia attentè considerari, vt debitæ pro ijs gratiæ habeantur.

Cum hæc dixisset angelus, *Subito facta est cũ eo multitudo militiæ cælestis exercitus laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis Deo, &c.* Quę omnia, fœlices illi pastores magna cum voluptate spectabant. Nascente sole omnia, matutinis auium cantibus resonant vt cœlestes cantus imitari quodammodo videantur. Sed
23 eos non audiunt molles & delicati homines qui nunquam nascentem solem vident, Sed in lectulo vsque ad meridiem sopiti iacent. Rustici tantum pastores & huius generis homines qui manè surgunt horum cantuum suauitatem recipiunt. Ita etiam diuino hoc sole Iesu Christo, nascente cœli aues id est, angeli per aerem volitantes suauissimè decantant, gloria in excelsis Deo, quos tamen, cantus carnales & voluptuarij homines, qui in peccatis suis iacent sopiti, non audiunt, sed pauperes tantum pastores, qui erãt vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Sed ô angeli beati cur canitis? quia Deus homo factus est: si angelus fieret ęqua fuisset canendi causa, sed nusquam angelos apprehendit sed semen Abrahę. Vilior fieri natura ve-

stra

stra videtur hominē esse aliquē vobis omnibus nobiliorē, hominē, qui angelorū omnium caput sit & hominum. O admirabilis beatorū spirituū charitas, in hoc cantu fœlicissimus illorū status declaratur, in quē nulla cadere potest inuidia, quia si charitas (vt
1. Cor. 13. ait D. Paulus) in hac vita non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, quantò magis hæc habebit perfectissima angelorum charitas? Si charitatē dilectissimi haberemus, nulla ob proximorū fœlicitatem torqueremur inuidia, imo ex ea acsi propria esset magnā perciperemus lætitiam & vna pro ijs Deo gratias ageremus. Ita nos amāt angeli vt gloriā nostrā acsi propria esset celebrent, & cū vires nostras ad gratias pro tanto beneficio agendas non sufficere intelligāt vicē nostrā sumunt pro nobis, altissimam Dei maiestatē glorificātes. Notandū prętereà plurimum est, quod cū cęlestis regina cū rege regū in stabuli angulo lateat, mittit Deus angelos qui eā suis vocibus & cantibus manifestēt, quia omnis qui se
Simile. humiliat exaltabitur. Cū noctu musicā aliquā suauē auditis à lōgè, statim amores eos esse infertis, & amantē proculdubio ibi esse aliquē quandoquidē media nocte nemo caneret, nisi quis ex propinquo audiret. Eodē modo quandoquidem media nocte canūt angeli circa tabernacula pastorū donec suprà stabulū Bethlehē quiescunt, proculdubio amās aliquis ibi esse debet; & profectô ita est, amans est, qui ibi hodie nascitur, & vt nasceretur amor effecit, qui media noctę illi à cœlesti angelorū choro cani vult, quā omniū maxime adamauit, suę, scilicet, sanctissimę & purissimę matri. Cātores, ait euangeliū milites esse cęlestis exercitus, mira profectô res nā magnū profectô bellū esset, si pōtificis motu proprio religiosi omnes diuinis officijs & ministerijs prętermissis arma sumere, & stipēdia mereri vt milites iuberentur, & ē contra si milites nocturnas excubias deserentes vagari per vrbē canentes videretis: pacis hoc esse signum diceretis & bello iam finem esse impositum. Cū igitur militiæ celestis exercitus hodie canant, gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus: certū signum est, in cælo & in terra pacem esse; quandoquidem angeli qui crudeles huc vsq; hominū vindices fuerant pacem publicè nūtiāt. Huc vsq; neq; cū Deo, neq; cū angelis, neq; nobiscū pacē habebamus quia in animis nostris bellū etiā inerat & discordia, at nūc vbiq; pax. Sed attendite quod ait *in terra pax hominibus*

bine

27 *bonæ voluntatis.* Et ita cum dixiſſet Deus per Eſaiam, creaui pacem *Eſai.57.*
ei, qui lõge eſt & qui propè, addidit vlterius, impij autẽ quaſi mare
feruens, quod quieſcere non poteſt. Et paulo poſt, non eſt pax *Apoc.14.*
impiis. Et Apocalypſis, Neq; habẽt requiẽ die ac nocte. qui adorauerunt
beſtiam ideſt, appetitus ſuos belluinos. Ideò ſtudete fratres
bonũ volũtatem habere vt cęleſti hac pace perfrui poſsitis,
amet voluntas bonum, nã quemadmodũ chamæleõ illius rei colorem
aſſumit quæ illi obijcitur, ita etiam talis erit voluntas, qualis
ea res quam amat, & ideô à te ipſo aliquomodo bonitas tua depẽdet.
Et hac de cauſa cùm dixiſſet Deus, quodcumq; fecerat eſſe *Gene.1.*
bonũ, de homine nihil dixit. Quia vt dicitur: reliquit eũ in manu *Eccleſ.15.*
conſilij ſui vt nimirum eius fauore bonitatem acquireret. Et
quia voluntas fons eſt boni & mali: ideò angeli bonam nobis vo
28 luntatem optant, vt res omnes in nobis ipſis bonę ſint. Et ita in
græco originali Diui Lucæ eſt, in terra pax, in hominibus bona
voluntas quaſi eam nobis optarent & precarentur. Cum hæc audiſſent
paſtores, loquebantur ad inuicem dicẽtes, *Transeamus vſq; ad
Bethlehem.* Ita faciendum eſt vt ad bonũ inuicem nos hortemur.
Et venerunt feſtinantes. Ita quærendus eſt Deus, feſtinanter & diligẽter,
vt monet etiam Eſaias, ſi quæritis, quærite, conuertimini & venite, *Eſai.21.*
quaſi lentè & negligentér quærere, non ſit quærere, & ideò
ait, ſi quæritis quærite, id eſt, ſi quæritis diligenter quęrite. Si nautæ
in portu cum tempus eſt nauigationi opportunum, aliud expectant
opportunius, tũc cum minus id cogitant mutatur ventus
& nauigationis tempus elabitur: & ita putreſcit nauis & omnia
pereunt. O quot perierunt & nunc gehennæ flammis comburũ-
29 tur, quia temporis opportunitate vti noluerunt falſa quadã imaginatione
maiorem in poſterum opportunitatem fore. Non ita
fecerunt paſtores iſti, ſed ſtatim venerunt feſtinantes. Humanas
res lentè & remiſſe fieri parum refert, at quæ ad Dei ſeruitiũ pertinent
remiſsè & negligenter fieri ſine magno periculo non poſſunt.
Cum Salomon propriam domum ędificauit, duplo maius
tempus inſumpſit quam in templi ædificatione inſumpſerat. *3.Reg.6.*

Et inuenerunt Mariam & Ioſeph & infantem poſitum in præſepio. An- *Simile.*
gelus, inuenietis infantẽ, dixerat. Sed præter infantẽ Mariam &
Ioſeph inueniunt, quia (vt diximus) diuinæ liberalitatis eſt, pluſquã
promittit largiri. Primũ ait, inuenerunt Mariã. O magnũ
myſterium, Ieſum quærunt & Mariam prius inueniunt. O virgo

Maria, tu es iter ad Iesum, tuus fauor, tua intercessio iter illis est qui Iesum & eius gratiā inuenire volunt. *Videntes autem cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.* Quid hoc est? dixerat illis angelus mysterium, & non bene illud perceperūt donec puerum viderunt. Scitote enim fratres, quod quamuis angeli vobis prædicent, nunquā tamē ea, quæ dicuntur exactè intelligetis, donec doctrinam opus & exercitatio cōsequatur, quia virtutū exercitatione intellectus clarior fit & volūtas in amore virtutis feruentior. Ideò dicitur, sentite de Deo in bonitate & simplicitate cordis quærite illum, apparet enim eis qui fidem habēt in illū & iustitia simplicis dirigit viam eius, videtis quam aperte hic Spiritus Sanctus cognitionē declaret, quæ virtutis exercitatione acquiritur, & quo modo paulatim ad maiora iter aperiatur. *Et reuersi sunt pastores glorificantes, & laudantes Deum.* Ita & nos facere æquum est quandoquidem singularis huius beneficij cognitionem accepimus, nunquā nec die nec nocte diuinā liberalitatē laudare & glorificare cessemus vt his sanctis exercitijs hic mereamur gratiam & posteà gloriā. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amē.

Sap.1.

In eadem die Natiuitatis Dñi

CONCIO QVARTA.

In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum & Deus erat verbum. Ioan.1.

Diuus Hieronymus Nepotiani sacerdotis epithaphium his ferè verbis exorditur. Magnas materias parua ingenia sustinere non possunt, & cùm eas tractare nituntur in medio itinere oneris depressa magnitudine cadunt: & quò maior res est, quam explicandam suscipiunt, eò magis obruuntur, eò quod verbis rerum magnitudinem æquare non possunt. Si hæc ait vir tantæ eloquentiæ & sanctitatis de vnius sacerdotis laudibus dicturus, quid mihi dicēdum esset, qui vnam ex maioribus materijs magis gloriosam, magis admirabilem tractandam suscepi? qui nam spiritus, quæ eloquen-

2 eloquentia, quæ vires sufficerent ad tot & tam alta mysteria explicanda quæ tantum humana excedunt ingenia? Antê quam Sancti Euangelij verba declarare incipiam, monere vos dilectissimi volo, quòd hodierna die cũ ad sermonem audiendum conuenistis, existimetis, ad alicuius principis mensam conuenisse; in qua varia & diuersa sint ciborum genera, quorum alij alijs stomachis & palatis conueniant. Et mos est Hispaniæ [*que sirven con plato cubierto a los señores de salua, y con plato descubierto a los que no lo son*] ita in hodierno sermone fiet, aliqua enim tractabimus [*con plato cubierto,*] vt illustrisimis seruiamus ingenijs, nam in hoc sacro euangelio res aliquæ continentur adeo sublimes, vt cum demitti non possunt ad omnium captum, apponi debent (vt dixi,) [*A plato cubierto*] splẽdidioribus & acutioribus ingenijs. Alia
3 sunt clariora quæ dabuntur, [*A plato descubierto,*] ijs, qui ingenium non habent adeô illustre. Primum quod notandum occurrit est tanquam rem notam & receptam à Diuo Ioanne prætermitti Deum esse, sed statim docet quomodo admirabilis hic Deus habet filium. Adeò à philosophis vnum esse Deum receptum erat, vt Athenienses Prothagoram magno supplicio affecerint, qui librum quendam scribẽs initio hanc quæstionem posuit: an Deus sit. Hanc enim ob causam Athenis eiecerunt in exiliũ tã quã hominẽ, qui de eo dubitaret quod certisimũ haberetur. Librũ itẽ cõburi iusserũt. Sanctisimæ tamẽ Trinitatis mysterium philosophi assequi nõ potuerunt. Si perfectisimã aliquã imaginem prudentis viri oculis obijciunt, facilè ex ea conijcere potest pictoris præstantiam sed albus ne esset an niger si oculos haberet *Simile.*
4 an non, hoc ex imagine scire non potest: ita philosophi mundi imaginem contemplantes, eius artificium, & ordinem singularem, creaturarum diuersitatem & perfectionẽ cognoscere ex his rebus potuerunt infinitæ esse scientiæ, infinitæ potentiæ & bonitatis harum rerum autorem & opificem. At alias Dei proprietates vt est patrem esse & filium habere sibi æqualem, assequi non potuerunt. Et hoc est quod D. Paulus ait. Quod notum est Dei, manifestum est in illis, id est, per creaturarum excellentiã id tãtum manifestatum esse illis, quod notũ de Deo est & cognoscibile vt est eius bonitas, eius sapientia & eius potẽtia. De hoc igitur quod philosophia assequi non potuerunt & sanctæ Ecclesiæ diuina fuit reuelatione manifestatum, agit hoc loco gloriosus Euãgelista *Roman. 1.*

 gelista

D. Augu. lib. 6. de Trinit. gelista dicens, *In principio erat verbum.* Verbum secundum Diuum Augustinum, idem est, quod filius, quia verbum propriè significat conceptum determinatum, seu notitiam, nam verbum exterius quod ore profertur non appellatur verbum nisi quia interiorem manifestat notitiam, hanc notitiam, quam pater essentiam suam contemplando & intelligendo producit, filium Dei & diuinum verbum appellant. Verbum vocatur quia est notitia totius essentiæ patris, declaratiua. Vocatur filius quia genitus est cum vita & ex patre viuente, & cum similitudine in omni essentiali, quia filius est imago patris & est imago bonitatis illius. Nos non sic imagines Dei sumus, sed ad imaginem Dei creati, quia non omnis Dei perfectio in nobis declaratur. Spiritus Sãctus etiam, imago patris est quia in ipso etiam, tota patris perfectio declaratur, nõ tamen filius appellatur quia ita procedit vt illi non conueniat imaginem esse vt filio. nam quod per voluntatem procedit est amor qui non repręsentat tanquã imago obiectum quod amamus. Notitia quam alicuius hominis habeo in eius absentia instar speculi & imaginis mihi est. Amor verò quo illum amo speculum mihi esse non potest, quia si notitia illa & figura quam illius hominis habeo obliuione deleretur quamuis oculis eam viderem non tamen propter amorem cognoscerē, quia amor illius imago non est, sed si notitia permaneret per illam eum videns agnoscerem. Discedit puer aliquis decem annorum ê parentum suorũ domo quē parentes vehementer amant. Abest per quadraginta annorũ spatium quo tempore nunquam eum parentes vident, notitia quidem amittitur, sed non amor, reuertitur tandem filius senex & canus. Amant eum parentes & tamen non agnoscunt, quia amor non est imago rem amatam repræsentans, eô quòd voluntas nõ efficit speculũ vt intellectus. Ex quo patet Spiritui Sãcto eo quod sit amor patris esse imaginē non cõuenire sed quia tãtus & talis amor sit, scilicet, infinitus: verbum autem est imago patris quia notitia & non solum quia talis & tanta notitia scilicet, infinita. Et ideo quamuis Spiritus Sanctus est imago patris non tamē filius vocatur quia imaginē esse non cõuenit ei ex modo procedendi vt diximus, cum nõ per intellectum sed per voluntatē procedat. Solũ igitur verbũ est filius & hoc verbum erat in principio, id est, in ęternitate coęternus patri, & cũ filius sit patris, æternus vt pater, eiusdē essentię cũ patre

disti n-

8 distinctus tamen est à patre, cum à patre genitus sit, pater autem seipsum generare non posit. Et ideô addidit, *Et verbum erat apud Deum*. In quo denotauit verbi & patris distinctionem, sed quamuis distinctum sit â patre cum eiusdem sit essentię cum patre, Deus est vt pater, & ideò addit, & Deus erat verbum.

Et vt huius verbi omnipotētiam declararet, quæ eadem est cū omnipotentia patris, ait, omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat quia rerū omnium creatarum ideæ tam naturaliter & ęternè in verbo sunt vt in patre. Hæc vltima verba. D. Ambr. & D. Augu. diuersè declarant. Nam D. Aug. super hunc locum ait, post verbū illud factū est inter pungendum esse hoc modo, quod factum est, id est, totū quod factum est, in ipso vita erat, omnia ante quam fierent esse in eius mente habebant. D. verò Ambr. super Psalmos declarans hæc ipsa verba ait. Post verbum in ipso interpungendū esse hoc modo. Omnia quę facta sunt in ipso, scilicet, verbo vita erat, vbi sanctissimæ incarnationis mysterium indicatur. Pro quo notandum est, quod quamuis verbum factū non fuit sed æternaliter genitū, tamē in verbo facta fuerūt anima, caro, labores, lachrymę, mors. Hæc omnia, in verbo facta fuerunt, & hoc omne vita erat quia in verbo erat. Nā quamuis hoc omne finitum esset, infinitæ tamen personæ ratione, infiniti erat valoris. Et ita vel vna tantū lachryma quę facta est in ipso erat vita sufficiens ad totius mūdi redemptionē, & hinc admirabilē illum loquēdi modū intelligetis D. Pauli, qui ait, scitis enim gratiam Dñi nostri Iesu Christi, quoniā propter vos egenus factus est cum esset diues, vt illius in-
10 opia vos diuites essetis. Quis vnquam sua ignorantia doctos alios effecit? quis fortes, sua infirmitate? quis liberales sua auaritia? natura ipsa docet quod à bono bonum, â malo malum procedit, à paupertate pauper, â diuitijs diues efficitur, & alibi ait de eodem, qui factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio, id est, eius sapientia in nos deriuata sapientes nos effecit per suā prædicationem. Eius autem iustitia nos iustos fecit, quia illa nostram nobis iustificationem meruit & tandem per eius redemptionem redempti sumus. Videtis igitur vt dicat gloriosus Apostolus quod Christi Redēptoris nostri diuitiæ nobis communicatę nos diuites effecerunt. At paupertas bonorū temporaliū priuationē dicit, quomodo igitur nos eius paupertate & inopia diuites

D. Aug. & D. Ambro.

D. Ambro. sup. Psalm.

2. Cor. 8.

1. Cor. 1.

fecit? dico eius paupertate spirituales nobis meruisse diuitias: quia quod factũ est in ipso vita erat, & sic paupertas quę facta est in ipso, vita erat nobis. Prȩterea eius paupertas diuites nos facit quia exẽplũ nobis fuit vt pauperes facti spiritales diuitias acquireremus.

Hoc itaq, altissimũ verbum, per quod omnia facta sunt quod est vita & lux hominũ, caro factum est. Est verbum mentale, verbum vocale & verbum scriptum, verbum mentale non potest videri, quoniam in mente remanet, verbum vocale quamuis non videtur, auditur tamen: verbum autẽ scriptũ potest videri. Filius Dei, verbum mentale est in patris mente absconditum vbi haud quisquam mortalium illud viderat: & hoc verbum mentale factum est verbũ vocale, quod per prophetas loquutũ est; qui illũ audiebant, non tamen videbant. Adueniente autẽ tẽpore vniuersalis misericordiæ factum est verbum scriptum vt illud videre & audire possemus, scriptum autem est in purissimis Mariæ virginis visceribus. Esaiæ dixit Deus; Sume tibi librum grandem & scribe in eo stylo hominis velociter. Quod autem scribi in eo iussit, vt in textu patet, fuit admirabile verbi diuini incarnationis mysterium. Quæ admirabilis scriptura fuit in libro grandi stylo hominis scripta: stylus hominis est tribus digitis & calamo scribere. Hoc autem diuinum mysterium tribus sanctissimæ Trinitatis personis scriptum est, & sanctissimæ virginis lingua tanquã calamo cùm dixit; ecce ancilla Domini grandis liber fuit venter eius purissimus, quia in eo magnum hoc verbũ scriptum est, verbum scilicet, diuinum quod ibi caro factum est, vt sic scriptum illud videre & audire in eius doctrina & prædicatione possemus. Hoc significat, verbum caro factũ est & habitauit in nobis, Quasi dicat impressum est in nobis, & hinc intelligetis metaphoram illam, qua vtitur sponsus dicens: pone me vt signaculum supra cor tuum, id est, imprime me in corde tuo vt sigillum in cæra imprimitur: nam quemadmodum propter peccatum imago quam Deus in anima posuit deformata est, ita sigillo opus fuit, vt denuo formaretur, & ideò Dei filius hominem se fecit: vt suam imaginem in cordibus nostris tanquam sigillo quodam imprimeret: & vt cordium nostrorum cæram liquefaciat, & cæterarum rerum omnium imagines deleat: calorem secum amoris adduxit.

Esai.8. *Luc.1.* *Cant.8.*

Verbum igitur diuinum homo factum sigillum est. [*Que tiene vazios y llenos, los llenos*] Eius gratia sunt, eius sapiẽtia, eius fortitudo &

Simile.

14 do & cæteræ omnes virtutes [*Los vazios*] sunt eius paupertas, eius humilitas, eius dolores, & quemadmodum cum sigillum in cera molli imprimitur [*La cera se mete por los vazios del sello, y los llenos del sello entran por la cera:*] ita cum Christus se in nobis imprimit, ille suam nobis gratiam sapientiam, fortitudinem, & amorem communicat quia hæc omnia, se in animas nostras infundunt. Nos verò in eius paupertatem in eius dolores in sanctißima eius vulnera debemus immittere, ibi perpetua consideratione hærentes. Verbum igitur diuinum vt melius nos in huiusmodi rebus imprimere possemus, nasci voluit tanta paupertate & solitudine in stabulo. Nam si diuitis alicuius domum intratis in varias res animus & oculi distrahentur. Preciosa vestis, argentum mire elaboratū, imagines artificiosè depictę, hęc & alia multa ita ad se ocu-
15 los attrahunt vt vix earum rerum Dominum intueantur. Hanc ob causam Dei filius ita nasci voluit vt nihil pręter ipsum intueri poßimus. nihil in stabulo est quod distrahere oculos posſit, nulla vestis, nullū argentum, nō picturę, nō serui, solus ipse cum matre iacet qui non verbis, sed operibus quæ plus mouent ita vos alloqui videtur. Vide ô homo amorē quo in mundū homo factus aduenio. pone pone me vt signaculum supra cor tuū. Hunc amorē sponsa significauit. Ecce iste venit saliens in montibus, transiliēs colles, id est, ecce venit trāsiens per ea omnia quę impedire illum aut detinere posse videbātur. Quasi diceret, veniet veniet procul dubio quāuis mōtes & colles transiliēdi sint, qui quidem peccata sunt maiora & minora quæ nos ab eo diuidebāt. Quēadmodum montes & colles regiones alteram ab altera diuidunt. Et cum tan- *Cant. 2.*
16 to veniendi desiderio teneretur ambitus & circuitus euitauit sed rectà per montes & colles trāsiliens, venit & ita statim capreæ & hinnulo cōparauit dicēs, similis est dilectus meus capreę hinnuloque ceruorum. Mox magis hunc amorem declarat dicēs, En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Metaphoram elegantißimè desumpsit ab eo qui virginem aliquam amat, & sibi sponsam optat, cuius amor vehementißimus facit vt eius domum circumeat & hac illac prospiciat per ianuas, per fenestras & cancellos an amatam suam videre posſit, an alloqui & suum illi amorem exaggerare.

Elegantißime igitur hic filij Dei amor significatur, quo naturā humanam amauit, quia hic dicitur fecisse, vt ille à cælesti monte ad

te ad hanc lachrymarum vallem descenderet, & cum Deus esset inuisibilis poneret se post parietem humanitatis nostræ visibilis prospiciens per corporalium oculorum fenestras, & audiens per auriũ humanarũ cancellos & per cæteros omnes sensus miserias nostras & necessitates. Experiẽs itaq. tãquã amans post humanitatis parietẽ stabat, inde animas nostras ꝓspiciebat, inde eas alloquebatur & in amorẽ sui diuinis operibus attrahebat vnicuique animarũ dicens, pone me vt signaculum supra cor tuum, pone me vt amoris tui signũ & scopũ: quandoquidẽ ego te vt amoris mei signũ posui. Hoc enim significat quod in eodem capitulo, paulo ante dixerat sponsa, ordinauit in me charitatẽ quasi dicat amorem omnẽ quẽ spõsus in varias res à se creatas dispersum habebat in me vnã collegit, in me ordinauit charitatẽ, [*Y toda la corriẽte de su amor,*] in me vnam sponsus immisit. O immensa Dei bonitas quanti facis rẽ vilissimã & terræ vermiculũ, vt dicaris tuam omnẽ charitatem in eũ ordinare. Hunc amorẽ mystice primus

Genes. 2. ille parẽs significauit cũ dixit ad mulierẽ, hoc nunc os de ossibus meis: quã obrẽ relinquet homo patrẽ suum & matrẽ & adhærebit vxori suæ. Res scitu digna est, cur nã hæc verba de homine potius, quã de muliere dicantur, cùm tamen plus illi conueniãt, quę cũ infirmior sit & plena miserijs, quibus vix sine viro mederi potest, veriùs dicere posset, propter hunc relinquet mulier patrẽ & matrem & adhærebit viro suo. Hoc profectò nõ caret mysterio.

Ephes. 5. Pro quo notate, quod hæc verba D. Paulus Christo Redemptori nostro tribuit: nã cũ dixisset, propter hãc relinquet homo patrem & matrẽ suã, addidit statim, sacramentũ hoc magnũ est. Ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Quibus verbis declarat amorẽ quo Christus Ecclesiã suã amat. Et quia plus Christus Ecclesiam suã amat, quã ab ea amatur: ideô hęc verba quæ altissimũ hunc amorem mysticè exprimunt, de viro, non de muliere dicuntur.

Hæc igitur ô homo infans Iesus ê præsepio loquitur his blanditijs te ad sui amorem allicit. Si puerum formosum nudũ, pauperem, & plorantem videmus, quis est, qui se moueri nõ sentiat, & ad eius amorem attrahi? hoc mouit Pharaonis filiã vt puerum

Exod. 2. Moysem tantoperè amaret & in filium sibi adoptarit cum nulla intercederet affinitas, imô quisnam esset ignoraret. Benedictum sit ô Domine nomen tuum in secula qui hæc artificia excogitasti vt quamuis nulla alia esset causa, hæc sufficeret vt pietate saltem

moti

20 moti te amaremus neq; solum in præsepio iacens nos ad amorẽ *ad Tit. 2.*
allicit, sed tot tantisq; virtutibus nos erudit, vt cùm dixisset D.
Paulus Apparuit gratia Dei & saluatoris nostri omnibus, addi-
dit statim, erudiens nos. Tunc apparuit gratia & salus mundi, cũ
apparuit Dei filius in præsepio natus quia antea non erat in mũ
do, qui nos saluaret. & statim apparuit erudiens nos, res profectò
mira, quod Euangelistæ fecisse referunt Christum redemptorem
nostrum, triginta annos natum cum prædicare & docere cœpit,
hoc D. Paulus ait statim facere cœpisse cum apparuit in mundo:
& ita profectò fuit quia in pręsepio non loquens, sed plorans nos
erudijt, ibi impleri cœpta est celebris illa prophetia Dauid. Bene
dictus Dominus die quotidie: & quare benedicẽdus est quotidiè? *Psalm. 67.*
Prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum. Dicitur
21 Deus salutarium nostrorum; quia quot nobis peccata ignoscit,
tot nobis concedit salutes. Et addit Deus noster Deus saluos fa-
ciendi, & Domini, Domini exitus mortis. Solus ipse magnum
hoc opus facere potuit, vt est saluos facere homines & morti exi
tum dare. Quod à præsepio vsque ad crucem docuit, vocat prospe
rum iter ad cæli, scilicet, patriam.

Contemplare igitur homo diuinum tuum magistrum, qui in
præsepij cathedra positus est erudiens nos, sed quid docet? vt ab
negantes impietatem, & secularia desideria sobrie, pie, & iuste vi
uamus in hoc sæculo. O admirabilis doctrina, ô admirabilis do-
cendi modus, ponderate verbum illud abnegantes, quod vt pon-
derat Oecumenius, significat magnam separationem non solum *Oecume.*
à peccatis, sed etiam à desiderijs: & ab his omnibus rebus, quæ no
22 biscum in cælum ascendere non possunt. Impietas est omne il-
lud, quod diuino amori repugnat & impedit piam Iesu Christi
sequelam. Secularia desideria sunt, libertas, abundantia, diui-
tiæ, vltiones, honores, &c. Sobrie viuamus in vestitu, in cibo, in
somno, in verbis: cogitate Dei filio cæli & terræ Domino in præ
sepio omnia defuisse, & vobis omnia superesse vultis, & nihil
omnino deesse? Sobrie viuere vobiscum debetis, iustè cum pro
ximis sine murmurationibus & iniurijs, pie cũ Deo oratione me
ditatione, & contemplatione, omnes omnium Christianæ reipu
blicæ miserias ex hoc fonte manare existimo, ex orationis, scili-
cet, & contemplationis defectu: nam quis est qui si profunde cõ-
sideraret quod Deus meretur, quod illi ob tanta beneficia debeat

quæ sit pœnarum, quæ præmij & gloriæ magnitudo nõ incitare-tur ad bonũ? Ideo D. Paul. discipulũ suum Timotheum admone-
1. Timot. 4. bat dicens. Exerce te ipsum ad pietatem nam corporalis exerci-tatio ad modicum vtilis est promissionem habens vitæ quæ nũc est & futuræ: & statim addidit, fidelis sermo & omni acceptatio-ne dignus. O fidelissimus nuntius, Dei nomine nobis nunciatur quod pietate & spiritus eleuatione Dei amore incensi possumus si volumus beati esse in hac vita incipere spiritualibus voluptati-bus perfruẽtes. Fidelis sermo (inquit D. Paulus) & recipi dignus amoris visceribus, recipite igitur fratres & in celesti hac doctrina proficite expectantes beatã spẽ, & aduentum gloriæ magni Dei qui nũc puer apparuit. Eum tũc magnum Deũ in magna glorię maiestate videbimus, nũc igitur accedere debetis & sanctas has le-
Simile. ctiones audire eas operibus discendo, vt eas diuinus magister ope-ribus docet. Venator antequam carnẽ accipitri vorandã prębeat priùs eam mãdit & molliorẽ reddit, vt eam faciliùs vorare possit quod si adhuc mansa & mollis in faucibus tamen hæret flatu ipso & spiritu venator propellit inferius: ita cælestis hic magister, quia paupertas, humilitas pœnitẽtia, & cæterę virtutes duræ no-bis videbãtur & difficiles eas prius mãdere & molliores reddere voluit in seipso exercẽs. Cui enim paupertas, nuditas, & humili-tas dura videbitur, si hęc omnia in vnigenito Dei filio cõtẽplatur? quod si tamẽ hęc vorare nõ possum⁹ humiliter ab hoc ipso Domi-no precemur dicẽtes. O Christe paupertatis, humilitatis & pœ-nitẽtiæ amator, obsecro te per infinitę tuę clemẽtię viscera vt di-uini tui fauoris & gratiæ flatus spires vt hęc facile & suauiter vo-rare possim. Hunc docendi modum magno cum affectu petebat
Psalm. 142. Dauid dicẽs: Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam. Non ignorabat Dauid quænã esset Dei volũtas: cùm eam illi Deus in lege declarasset, & tamẽ eo loco petit vt eã facere se doceat. Nõ satis mihi est vt Abrahã obedientiã, Isaac patiẽtiã do-ceat, sed ex te tãtũ discere volo, qui verus es magister. Quasi dice-ret. Si vis Deus meus me humilẽ esse, prius humilẽ te volo videre & in præsepio reclinatũ vt me flagellare discã, volo prius te fla-gellatũ videre, vt me viuũ carcere includã, volo te priùs carceratũ & cruci affixũ videre. Et profectò hæc omnia illũ docuit: quando quidẽ tanto tempore ante hæc illi reuelauit, & ita dixit. Loquens
Psalm. 118. cum patre æterno. In veritate tua humiliasti me, idest, in filio tuo docuisti

26 docuisti me humiliare: sed quid erit fratres si post hanc doctrinam acceptam imperiti vt antea remanebimus, superbi, auari, carnales, ac si Christus nunquam humilis & pauper fuisset? O nos infœlices! qui non intelligimus ad quam nam dignitatem elati simus, tunc cùm Deus nostram carnem assumpsit. Si rustica aliqua regi nuberet nonne æquum esset vt in verbis, in vestibus, in incessu, in cibo & in omnibus rebus, noui status diuersitatem ostenderet? Ita etiam æquum est vt natura nostra, quæ cum Deo quodam quasi matrimonio coniuncta est carnis operibus renunciet & se spiritualibus dedat, verum dicere possumus illud Hieremiæ. Quam vilis facta es iterans vias tuas, per easdẽ vias ambulamus per quas olim ante Christi aduentum homines ambulauerunt. Nullum ferè in nobis apparet vestigium ex quo or- *Simile.* *Hiere.2.*
27 tum esse Christum, coniici posit, vbi enim pax quam nobis tantopere commendauit? vbi paupertas spiritus? vbi mundi contemptus? vbi cordis humilitas? nam si Deus homo factus non esset, & Christiani non essemus, minus profectô harum virtutum nõ haberemus. Facti sumus quasi in principio cum non dominareris nostri, dixit sanctus Isaias. Ita viuimus, ac si Dei cognitionem non haberemus. Querebatur Moyses dicens. Vos vidistis vniuersa quæ fecit Dominus coram vobis signa illa portentaq; ingentia & non dedit vobis Dominus cor intelligens & oculos videntes vsq; in præsentem diem. O Deus maiestatis infinitæ quãtô æquius potes nunc de Christiano populo queri cuius causa maiora signa fecisti, & tamen multi nondum ea intellexerunt: nonne scitis dilectisimi, quod sancta Ecclesia huiusmodi festiui- *Isai.63.* *Deut.29.*
28 tates celebrat, vt in memoriam nobis reuocet mysteria, quæ his diebus nostra causa operatus est Deus: vt ita ea æstimemus & pro ijs gratias agamus, ac si eo ipso die iterum ea operaretur?

Quod si hoc ita est spectet se vnusquisq; & cõsideret quot horas in huius sanctisimę festiuitatis cõsideratione insumpserit. & ita qualis nã sit intelliget: ô gens ingrata quã vere illud Isaiæ vobis dicere possum, væ, qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandũ vsq; ad vesperã, vt vino æstuetis, cithara & lyra, & tympanum in conuiuijs vestris, & opus Dñi non respicitis. Væ vobis qui voluptatibus dediti hoc opus quod nunc celebramus non aduertitis quod singulari quadam ratione opus Domini vocatur: quid est in hac festiuitate magis obliuioni traditum, *Isai.5.*

quàm

quâm ineffabile opus, quod in ea factũ est? ludis, saltationibus, & comessationibus, delectationibus, tota dies insumitur, & neque vna tantum hora huius mysterij considerationi relinquitur. Verè igitur opus Domini non respicitis, pudeat vos dilectißimi tantæ ingratitudinis, & mementote quod Angeli ipsi vt hominum festiuitatẽ celebrarent, corpora phantastica à cælo dilapsi assumpserunt, laudes illi & hymnos decantantes qui verum corpus assumpsit, quid igitur homines facere æquum erit, cùm Deus non Angelus fiat, sed homo: celebremus hunc diem amore & spiritus puritate: accedamus omnes & mentis excessu eum in præsepio adoremus, qui puri sunt puritate Angelica, accedant & eum adorent vna cum Angelis, qui puri sunt & casti cum virginibus accedant, quia purißima mater & eius custos ambo sunt casti, pauperes pastoribus se misceant, peccatores bestijs se socient. Ideo inter bestias natus est, & in stabulo patenti sine ianua, vt nulli aditus intercluderetur. Accede peccator humiliter, & si oculis non potes, corde saltem lachrymare, noli esse timidus, nam vt peccata mundaret aduenit. Erit fons patens domui Dauid & habitantibus Hierusalem in ablutionem peccatoris, & menstruatæ, ait Zacharias, videte quam patens sit diuinus hic fons cum quemadmodum dixi locus in quo natus est, ianuam non habeat: lachrymæ Ioseph metum fatribus abstulerunt, qui eum tanta cum inhumanitate vendiderant (nam vt dicitur in Genesi: ipsemet eleuauit vocem suam cum fletu, & dixit. Ego sum Ioseph frater vester, quẽ vendidistis nolite pauere.) O sanctißime Ioseph Iesu Christe, Dei fili qui in præsepio plorãs clamas, Ego sum frater vester quem vili pretio vendidistis nolite pauere, meæ lacrymæ securos vos faciunt & peccata vestra si vultis abluent, quis igitur timidus erit? Quis hæc audiens non confidẽter accedet? his considerationibus his diebus vos occupare deberetis non prophanis lasciuisq; rebus: & si lætamini fiat hoc, vt ait propheta Isaias. Lætabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores capta præda, quandò diuidunt spolia. Qui lætantur, & nõ coram Deo, errant, quia lętitiæ suæ frænum non imponunt, isti verò qui ita lætantur vt semper se coram Deo adstare existiment immoderatam lætitiam frænant quia videri se à Deo sciunt, vel vt melius dicam nullam ob rem lætantur quæ non sit Dei seruitium, & hoc significat lætabuntur coram te, & quia scripta leterat

Zacha.13. *Gene.45.* *Isai.9.*

32 erat nox humida: ideo messes & fructus ad maturitatem peruenire non poterant: sed iam venit legis gratiæ dies & Sol iustitiæ Christus apparuit qui hominum corda amoris sui radijs feriens eorum fructus, & opera matura, & perfecta reddit. Lętari igitur debemus sicut lætantur in messe, & sicut exultant victores capta præda qui diuidunt spolia; quandoquidem tantum diuini fauoris auxilium aduersus hostes hodierna die acquirimus, vt quasi iam certa victoria sit lætari debeamus, vt hic gratia victores gloriæ spolia tandem consequamur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In festo Sancti Stephani protomartyris

CONCIO PRIMA.

Dicebat Iesus turbis Iudæorum, Ecce ego mitto ad vos Prophetas, &c. Matthæi. 23.

CVM peccasset Adam vocauit eum Deus vna cum muliere & serpente, & cùm omnes cõuenissent dixit serpenti. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius. Vbi translatio Chal- *Genes. 3.*
2 daica clariùs sic ait: Inimicitias ponam inter filium tuum & filium eius; & ipse, scilicet, filius eius conteret caput tuũ. Quasi diceret, mulier & vir tecum amicitia coniuncti sunt quandoquidem tibi potius quam mihi obtemperare voluerunt: sed hanc amicitiam dissoluam, & inimicitias ponam inter filios tuos & filios mulieris, qui nam sunt filij serpentis, id est, dæmonis? Peccatores, præsciti, & reprobati à Deo, hi sunt semen diaboli: & ita dixit Dominus, huius generis hominibus. Vos ex patre diabolo estis, iusti autem & prædestinati sunt filij mulieris, sed di- *Ioan. 8.*
ces, cur peccatores non appellantur filij mulieris? nonne ex muliere vt cæteri nati sunt? Ita est, sed sciendum est in eodem loco dixisse Deum mulieri tanquam in peccati sui pœnam, multipli-

cabo

cabo conceptus tuos. Ex quo colligunt aliqui, inter quos est D. Eucherius, & Hugo, quod in statu innocentiæ non peperissent mulieres, nisi filios prædestinatos & iustos: & si nunc mali inter bonos nascuntur, hoc est pœna peccati: ergo causa cur peccatores nascãtur fuit serpẽs, quia ad peccatũ prouocauit, & ita merito mali serpentis, idest, diaboli semen vocantur. Itaq; si Eua non peccasset Cain qui peccator fuit nõ peperisset. Hinc D. Ioãnes ait, Nõ sicut Cain qui ex maligno erat, & occidit fratrẽ suum. Vbi sanctus apostolus significare videtur Cain propter peccatũ natũ esse qui ex maligno erat. Inter hos igitur filios serpentis, qui sunt peccatores & reprobati, & inter filios mulieris, qui sunt prædestinati & iusti magna semper fuit inimicitia & ita in primis Euę filijs maledictio ista adimpleri cœpit, vt sacra scriptura refert cum Cain fratrẽ suũ Abel occidit. Durat hæc maledictio & hodie, & vsq; ad vniuersalẽ mundi finem duratura est, vt mali bonos persequãtur ob maiorẽ malorũ condẽnationem, & maiorẽ iustorũ coronã. Faber qui ex ferro opus suũ cõfici nõ posse nouit, nisi illud prius plurimis ictibus cõtundat & molliat prius forcipe firmum illud & stabile super incudẽ tenere conatur, vt postea ictus mallei recipere tutius posit & in opus quodcũq; facilius formari. Ita supremus ille artifex Deus, cum quã necessariũ sit iustis intelligat, ab iniquis & malis affligi, & tanquã mallei ictibus cõtundi, prius eos amoris sui forcipe tenaciter apprehendit, tum eos verberat à malis iniuria & dãno affici permittens. O quã tenaciter & firmiter D. Paulus, & cæteri eorum tẽporum sancti hærebant. Et ideò clamat. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an gladius? certus sum enim quia neque mors, neq; vita, neq; Angeli, neque principatus, neq; creatura alia poterit nos separare à charitate Dei. O quam tenax, ô quã firmus forceps est amor, vt animã semel apprehẽsam tenet nè per impatientiã falliat, cùm persequutionum ictibus tunditur, quia quẽadmodum ferrum si forcipe apprehensum non est ad vnumquemq; ictum resilit & cadit: ita homo nisi diuino amore hæreat apprehensus, ad vnumquẽque persequutionis ictum resilit impatienter, & cadit. Optimus etiam forceps vt homo patienter ictus perferat, solet esse spes, quam obrem dicebat D. Paulus. Confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchorã habemus animę tutam ac firmam, & incedentem vsque ad interiora velaminis.

D. Euche. in comment. in Gen. & Hugo.

1. Ioan. 3.

Simile.

Roman. 8.

[illegible]

6 Quibus verbis significat spem nobis valde necessariam esse do-
nec intremus in sancta sanctorum gloriæ, vbi nullum erit fidei
velum: claram enim Dei visionem, interiora velaminis, vocat. Eô
vsque semper tundi & formari debemus, vt perfectionẽ illam as-
sequi tandẽ possimus quam Deus nos habere vult, ad quam plu
rimũ malorum persequutio confert, quia vt ait Dauid. Dum su- *Psalm.*
perbit impius, incenditur pauper, id est, superborum persequu-
tionibus iustus amore incenditur. Et ideò dilectissimi cùm vos
mali affligunt, cogitate ad martyrium vobis esse adiumento, cũ
vos contẽnunt, humilitatis vobis occasionem præbere, cùm vos
reprehendunt, cogitate vestros esse parentes & magistros: & ita
tanquam apes, [*sacar eys miel de la retama*] persequutionum amari
ties in gloriæ suauitatem mutabitur, & qui euertere vos cogita-
7 bat scala vobis erit ad perfectionem.

Hæc cùm intelligerẽt iusti aduersitates omnes singularia Dei
beneficia esse existimabant. Hinc sanctus Ezechiel de seipso lo-
quens dixit. Cum essem in medio captiuorum, cum captiuus vt *Eze.1.*
cæteri Hebręi esset, non dixit, cum essem captiuus, primum quia
non criminis alicuius causa vt cæteri captiuus erat, sed vt cęteros
captiuos consolaretur. Deinde ex captiuitate illa percipiebat vti
litatẽ, & eâ tanquã instrumẽto vtebatur ad perfectionẽ. Alij vo-
cãtur captiui, quibus inutilis est, & infructuosa captiuitas: qui ex
corporis seruitute spiritus libertatẽ colligere nesciunt. Permittit *Simile.*
etiã Deus, vt mali bonos persequantur, nè humanas res ament.
Qui iter faciunt per loca fontibus & syluis plena hinc quiescen-
8 di occasionẽ sumunt: quod si arida & deserta sunt loca nullibi cõ-
sistunt, sed vlteriùs progrediuntur: ita homines in humanis deli-
cijs & voluptatibus quiescere solent, & ideò Deus iustorum iter
aridum esse vult, & asperum ne vlla re retardari possint. Ita He-
bræos in AEgypto permisit affligi, vt promissionis terram ve-
hementius expeterent: & quamuis Iacob iustus esset, dum ta-
men lætum & hilarem vultum à Laban sibi ostendi, vidit, nun-
quã ab idololatris illis discedere voluisse, legitur. Prætereà affli-
gi vult Deus iustos, vt cælestis quies videatur transacto iam labo
re suauior, vt Hebræis labore itineris defatigatis. aqua illa quæ è
petra manauit adeò suauis visa est vt mel esse existimarent, vt ait *Deut.32.*
Chrysost. Antequàm Deus Abrahæ quietem daret, per quot iti- *D. Chrys.*
nera & peregrinationes duxit? Antequam Iacob diuitijs Laban *to.5.hom.*
per-

perfrueretur, quot annis illi seruiuit? antequam Ioseph in Aegy
pto princeps esset, quot pertulit? antequā Dauid regni pace frue
retur, quot passus est infortunia? antequā Hebræi promissionis
terrā ingrederentur, quot per deserti itinera labores pertulerūt?
quibus omnibus rebus significauit Deus plurimū referre per la-
bores ad quietē transire: vt pluris æstimetur & suauîor videatur.

Hoc igitur posito permitti à Deo, vt mali bonos vtilitatis suæ
causa persequantur: sequitur quod quāuis Deus intelligat bono-
rum consilia & exemplū malis, nullius futurum esse vtilitatis: ni-
hilominus tamen eos mittit, vt eos venia & misericordia inuitet
ad maiorē causæ suę iustificationē & maiorem iustorū coronam.
Et ita ait, *Ecce ego mitto ad vos Prophetas & sapientes*. Cûm ait mitto,
mittendi quandam cōsuetudinē significat, semper enim mittit
& mittet homines sanctos & iustos: nam quēadmodū nō omnia
poma simul producuntur, sed alia alijs suo quæq; tempore matu-
rata succedunt: ita nō omnes sancti vno eodēq; tempore vixerūt,
sed alij alijs succedūt, quia suprema illa sapientia quę omnia ma-
gna æquitate metitur & diuidit: noluit vno quidē tempore mun-
dū sanctis esse refertū, alio autē omnes esse malos, in hos quidē
poma omnia effundere, illis verò nihil pręter folia remanere.
Hos verô sanctos tāta charitate & amore incēsos mittit in anima-
1. Thess. 2. rū remediū: ita vt de se & suis socijs dicat D. Paulus. Facti sumus
paruuli in medio vestrū tanquā si nutrix foueat filios suos. Ita de-
siderātes vos cupidê volebamus tradere vobis, nō solum Euange-
lium Dei, sed etiā animas nostras: quoniā charissimi nobis facti
estis, memores enim facti estis fratres laboris nostri, & fatigatio-
nis nocte & die operantes, ne quē vestrū grauaremus prædicaui-
mus in vobis Euangelium Dei. Vos testes estis & Deus quā san-
ctè & iustè, & sine querela vobis, qui credidistis adfuimus. Ponde-
rate quæso, fratres vnum quodque verbum sunt enim omnia pō-
deratione digna, & per ea intelligitur quantum sit Dei benefi-
cium huiusmodi ministros mitti ab eo tanto salutis nostrę desi-
derio flagrantes. Benedicta sit talis maiestas quę ita peccatorum
miseretur, & eorum remedium tantopere optat & curat, quę ni
mater, obsecro, pro filij sui salute ita desudauit, vt laborasse re-
1. Thessa. 3. fert hoc loco sanctus Apostolus in proximorū suorū vtilitatem.
& in eiusdē epistola, ita se eorum bonis gaudere ait ac si propria
essent vita dicens. Itaque nunc viuimus si vos statis in Domino.

Cùm

12 Cùm autem Corinthiorum aliquos peccasse intellexisset: ita eo
rũ peccata deplorabat, vt in secunda quam ad eos scribit, episto
la dicat. Ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis 2.Cor.2.
per multas lachrymas, non vt contristemini: sed vt sciatis, quam
charitatẽ habeã abundantius in vobis. Si ita nũc Dei offensiones
sentiremus, tot ac tãtæ sunt, vt in lachrymarũ pelago perpetuò
nataremus. Qui à Deo ad hoc munus mittũtur, tanta cu sanctita
te & æquitate illud exercere optãt, vt idem Apostolus dicat. Et 1.Cor.2.
ego fratres in timore & tremore multo fui apud vos. Qui timor,
vt Teophylactus declarat, nihil aliud erat, quàm quòd metueret Theophy.
nè diuinæ prædicationis munus ex sua parte impediret. Quod
exaggerat dicens: In timore & tremore multo fui, quasi tantus
esset animæ timor, vt corpus ipsum tremeret, ne scilicet, homi-
13 nes culpã in eo aliquã animaduerterent: & ita hoc singulari exẽ-
plo Euangelicæ legis facilitatem & suauitatem ostendebant.
Philo ait Dei legem mortuam esse & viuam, mortuã esse eam Philo.
quæ tantũ intelligitur: viuã eam esse quæ exercetur. Mortua ap-
pellatur non ab effectu, sed per comparationem, quia quemadmo
dum homo mortuus plusquã viuus deterret, vt experiẽtia patet,
plures enim magnæ fortitudinis & audaciæ videbitis qui decem
homines viuos & armatos non timẽt, & cum vno tantũ mortuo
soli remanere nõ audẽt, statim enim timore illis arrigũtur capilli
& toto corpore cõtremiscunt. Ita & lex cũ tantum intelligitur
est quasi mortua quia deterret. Iubet enim à vitijs nos abstinere,
& in rebus exerceri carni & sensui contrarijs. Viua verò hæc lex
& exercitata, non solum à viris adultæ iam ætatis, sed à pueris
14 ipsis & senibus maxima cum suauitate & facilitate obseruatur,
Tũc nõ deterret, sed animat peccatorem qui horum commotus
exemplo. Si illi (inquit) qui homines sunt hæc præstare possunt,
cur non ipse quoque præstabo? Itaque Dei nũtij non solum ver-
bis, sed etiã operibus nos ad virtutẽ inuitãt, & hoc illud est quod
sponsus laudat in sponsa, dicens. Dentes tui sicut greges tõsarum, Cant.4.
quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis
non est in eis. Comparatio hæc, ò quam impropria videtur: quid
enim simile inter oues tõsas, & dentes? melius dixisset, Dẽtes tui
æquales & candidi, tanquam alabastrum, comparationem ta-
men dico esse singularissimam, & Spiritu sancto, qui eam appo-
suit dignam: dentes enim Ecclesiæ sunt ministri Ecclesiastici,

Dentes sunt candidi, firmi, & quamuis è carne nascãtur, carnem tamen & pellem non habent, nihil intra se ferre possunt, sed statim si quid hæsit sibi dentiscalpio expellendum est, eorũ munus est mandere, & cibum conficere in omnes corporis partes distribuendum. Hæc omnia in Ecclesiasticis esse debent, candidiores enim esse cæteris omnibus debẽt castitatis & pudicitiæ candore, fortiores non ense & clypeo vt milites; sed heroica quadam animi fortitudine ad aduersitates tolerandas, & tentationibus resistendum. Carne tegi non debent, sed omni carnali amore carere debent: ita vt illis vere dici possit illud Pauli. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Pelle etiam tegi non debent, idest humanos fauores ambire: imo ipsi cæteris fauere debent. Nihil externum intra se ferre debent, sed quicquid diuisionis, aut scandali causa esse potest statim diuino amore tanquam dentiscalpio tollere debent. Mandere etiam debent, & cibum omnibus mystici Ecclesię corporis membris conficere, quia eorũ munus est omnibus cælestis doctrinæ alimenta suppeditare. Hi igitur dentes esse debent tanquam oues tonsæ, & omni temporali vtilitate denudati ex humanis ea tantum accipiẽtes quæ vitæ conseruationi necessaria sunt. Hæ oues sunt quæ è sancti baptismi lauacro ascenderunt, quia cęteri Christiani maiorem habere perfectionem non tenentur ea quam in baptismo promiserunt. ipsi verò ascenderunt de lauacro, perfectiores esse debent, quia præstantiorem, & perfectiorẽ vitæ statum elegerunt: & ita æquum est vt maiori spiritu, & feruore à cõmuni virtute ad maiorẽ ascendant. Omnes gemellis fœtibus, quia & verbis, & exẽplo docere debent, & sterilis nõ est in eis, quia nullus debet esse ecclesiasticus, qui Christianæ reipublicę non profit: sed heu dolor, ò Ecclesia sancta, multos nunc habes dentes non naturales, sed factitios, id est, *postizos*. Quot enim sunt Ecclesiastici quos ad eam dignitatem Deus non elegit, sed ipsimet in ea se superbia, & ambitione posuerunt, non sunt ex ijs, de quibus ait Dominus. Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes. Non enim missi sunt, sed ipsimet propria voluntate venerũt. Factitij dentes ad speciẽ tantum inseruntur, & vt verba facilius exprimantur, cibo vero inutiles sunt: & ita cum cibus sumendus est tolluntur, & supra mensam collocantur. O Ecclesiastici quot vestrum dentes estis ad speciẽ tantum vtiles, & ad verborum sonitum, Cum vero ad

Roma. 8.

bonorum

18 bonorum operum mensam veniendam est inutiles estis. Obse-
cro vos patres mei per Christi crucifixi viscera vt quantum in
vobis est diligenter Christiani populi salutem attendatis. Vide
te quid sancta Iudith populi sui sacerdotibus dixerit. Et nunc fra Iudith. 8.
tres quoniam vos qui estis presbyteri in populo Dei, & ex vo-
bis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum eri
gite. Quod cum ita sit studete omnium corda ad Dei amorem,
& seruitium erigere.

Ait igitur Christus redemptor noster Hebręis *Ecce ego mitto ad
vos prophetas, & Sapientes, & Scribas, & ex illis occidetis, & crucifige
tis, &c. Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super ter-
ram.* Quasi dicat. Tanto & tam graui supplicio ob illam crude-
19 litatē, & ingratitudinē puniendi estis ac si Dei ira semper repres
sa, & retenta fuisset, neque vnquam maiores vestros, iustorum
sanguinis effusores punisset, sed supplicium omne in caput ve-
strum effundendum cōseruasset. O minas horribiles quibus do
cet Dominus, quod ijs, qui in alijs diuinę irę supplicia ob aliqua
crimina viderunt, neque ideò se corrigunt, sed eadem, & ipsi cri
mina committant, maioribus supplicijs digni sunt, quàm prio-
res illi fuerunt. Punierat grauissime Deus præteritis temporibus
populum Israeliticum, vt refert propheta Hieremias, dicens, Fa Hiere. 25.
ctum est verbum Domini ad me, & loquutus sum ad vos de no-
cte consurgens & loquens, & non audistis, & misit Dominus, ad
vos omnes seruos suos prophetas consurgens diluculo mittens-
que & non audistis, neque inclinastis aures vestras, vt audiretis,
cum dicerem reuertimini vnusquisq; à via sua mala, & à pessi-
20 mis cogitationibus vestris, & non audistis, dicit Dominus, vt
me ad iracundiam prouocaretis in operibus manuū vestrarū in
malū vestrū. Desumit hic Dominus metaphoram à patre fami
lias, qui magna cura & diligentia mane surgit matutinū sibi som
num qui suauissimus esse solet detrahens, vt operarios in vineā
suam mature mittat. Quo infinita Dei prouidentia denotatur &
cura qua operarios in ecclesiam suam mittit qui eam cœlesti do-
ctrina, & sanctis admonitionibus excolant, nihil tamen tāta Dei
diligentia ingratæ illi Hebręorū genti profuit. Quare ait, & non
audistis me in malū vestrū, propterea hæc dicit Dominus exer-
cituū pro eo quod non audistis verba mea, ecce ego mittā & as-
sumam vniuersas cognationes Aquilonis & Nabuchodonosor

regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habitatores eius. Seruum suum vocat Dominus Nabuchodonosor idololatrā, quia ei vt instrumētum inseruijt quo Iudæam omnem seuerissime punijt. Quod quidem supplicium, & alia præterea plurima nō ignorabant illi, quibus hoc loco Christus, Redēptor noster minabatur, & quia eorum exēplo discere noluerunt: sed eos malitia superabāt tot crudelitatis genera in Dei seruos & nuntios exercētes. Ideò maiori dignos aiebat supplicio. Quo autē supplicio puniēdi erāt, ipsemet paulo inferius declarat, dicens. Ecce relinquetur domus vestra deserta. O supplicium seuerissimū quod à nobis vtinā diuina maiestas auertat. Attendite quā deserta & destituta sit domus Israel cæca, dura, obstinata, in sua infidelitate relicta. Magnis olim supplicijs affecta est vt illud de quo paulò ante dicebamus per Nabuchodonosor & illud alterum, de quo Isaias ait, vbi cū dixisset, væ genti peccatrici populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerant Dominum, blasphemauerunt sanctū Israel ab alienati sunt retrorsum super quo percutiam vos vltra addentes præuaricationem. subdit statim tanquam tanti sceleris pœnam, & derelinquetur filia Sion vt vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, sicut ciuitas quæ vastatur.

Isai. 1.

Isai. 5.

Aliud etiam supplicium horribile idem Isaias refert, vbi cum maxima illius gentis peccata narrasset ait. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit & germen eorum vt puluis ascendet, linguam hoc loco igni tribuit, quia flāmas ex se iacit quasi linguas, & præterea, vt significaret quod eadē velocitate qua lingua in ore mouetur eos deuorare debebat. Radicis nomine patres significantur, germinis autē nomine filij, quare patres, ait, Dei irę nō magis resistere poterūt quā arista igni, filij autem quamuis iuuenes, & formosi tanquam puluis erunt, quem ventus magna facilitate dispergit. Hæc omnia supplicia quāuis magna fuerunt, minora tamen sunt hoc, de quo hoc loco Dn̄s agit dicēs. Relinquetur domus vestra deserta, quia eos propter eorū peccata in summum pertinacissimæ infidelitatis malū prolabi permisit. Equidem nescio dilectissimi, cur hæc audientes nullū animo cócipiamus timorē, nè nos Deus vt illos deserat, & paulatim preciosissimū fidei thesaurū amittamus, vt nostris quoq; tēporibus tot regna

24 na misisse videmus: vt prædixerat D. Paulus: Nouissimis tēpori *1. Timo. 4.*
bus (inquit) discedent à fide cauteriatam habentes cōscientiam: metaphora est à cauterijs desumpta, quibus seruos emptos inurunt, & quibusdam signis notant, vt serui esse dignoscantur. Ita quoq; diabolus seruis suis cauterium & signum quoddam imposuit, quandam, scilicet, conscientiæ deprauationem, duritiem, & obstinationem. Ex qua impudentia & dissolutio nascitur, qua publicè se Satanæ seruos ostendunt, & ex hoc quod cauteriatas habeant conscientias, plurimi paulatim ad infidelitatem dilabuntur: & hoc significat, discedent à fide cauteriatam habentes conscientiam. Eia igitur dilectissimi, adestnè hic quisquam, qui hāc in se deprauationem, & peccandi impudentiam sentiat? ò quot adesse timeo. Quid igitur expectatis, an vt Deus vos deserat &
25 vt in aliquem infidelitatis errorem incidatis? An vt mors adueniat improuisa, & æternis gehennæ ignibus vos dedat comburēdos? cogitate quod diuina misericordia, qua vos Deus expectat, in maiorem iustitiæ pœnam vestra culpa mutabitur. Qua de re
sic ait D. Paulus, Si Deus volens ostendere iram, & notam face- *Roma. 9.*
re potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ prẹparauit in gloriam: ex quibus verbis apertè colligitur, quamuis ex se misericordia sit, peccatorum pœnam differri, magnum tamen esse interdum iræ argumentum, & ideo ait, volens Deus ostēdere iram suam sustinuit in multa patientia va
sa iræ. In eodem sensu declarat D. August. ea verba Psalmi, Exa *D. August.*
cerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem irę suæ *super psal. 9.*
26 non quæret. Itaque qui plurimorum peccatorum conscij à Deo vos diutissimè expectari videtis, & tamen non ideò vos emendatis, timete nè ista Dei misericordia in maiorem iram mutetur.

Antequam Dominus seuerissimam hāc pronuntiaret sententiam, *Ecce relinquetur domus vestra deserta*, eorum duritiem & obstinationem declarauit his verbis, *Hierusalem Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti.* O ineffabilem Dei clementiam, quidnam vobis fratres de horum verborum suauitate videtur? Comparat se immensus Deus gallinæ, quæ tantum in pullis nutriendis, & fouendis laborat, quos alarum tegit præsidio, vt à milui tueatur iniurijs: & tamen

homines in tanta suorum affectuum cæcitate versantur, vt ex tanta clementia nullam ferè vtilitatem percipiant. His verbis respondet Dominus cuidam hominum querelæ: nam cùm dicat D. Paulus. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum: contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Conqueri homines potuisse videntur iniquum esse hostes à Deo dari adeò fortes & potentes tam prudentes, & sapiétes hominibus, qui tam infirmi & ignari sunt. Iniquum tamen non est ob magnum quod Deus nobis suppeditat auxilium, si eo vti volumus.

Ephe.6.

1.Reg. 17. Cùm Dauid in campũ cum Gigante pugnaturus descẽdit, impar videbatur pugna: & ita dixit Saul. Non vales resistere Philisthæo isti, neque pugnare aduersus eum: quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua. Quid nam puer Dauid videretur coram vasto illo Gigante, molis cuiusdam, & turris instar? Humano iudicio impar videbatur pugna, at reuera nõ erat, nam ipsemet Dauid Giganti dixit. Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum: & dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: vt sciat omnis terra, quia est Dominus Deus in Israel, & quia non in gladio, neque in hasta saluat Dominus. Et ita qui ex se erat infirmior diuino munitus auxilio victoriam consequutus est. Misit Rex Syriæ exercitum suum, vt Eliseum ad se captum adduceret, & cum eum vndique iam septum tenerent, seruus eius Giezi timere, & plorare cœpit dicens, heu, heu, heu, Domine mi quid faciemus? At ille respondit, Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. Et orãs Propheta ad Deum, vt aperiret oculos pueri vt videret: aperuit Dominus oculos eius & vidit: quia ecce mõs plenus equorum & curruũ igneorum in circuitu Elisei. Quis nam dixisset hominem senem infirmum, & solum, regis Syriæ copias superaturum esse? Verùm tot fuerunt Dei auxilia, & tanta per currus illos igneos significata, vt illis non solùm regis Syriæ, sed vniuersi orbis exercitus vincere potuisset. Ad hãc rem facit etiã illud Apocalypsis, vbi vidisse se Diuus Ioannes ait Angelũ descendentem de cœlo habentem clauem abyssi, & catenã magnã in manu sua, & apprehendit draconem serpentẽ antiquum, qui est

4.Reg.6.

Apoc.20.

30 est diabolus & Sathanas, & ligauit eum per annos mille, & misit eum in abyssum. Quibus verbis significatur potestas quam Christus redemptor noster habet, & habebit in æternum in potestates infernales. Nam per mille annos, quod est tempus finitum, infinitum significaretur. O beatos illos: qui ad has alas confugiunt, & hoc se præsidio muniunt, quia quamuis ex se infirmi sint, dæmones autem potentissimi, hoc tamen freti auxilio victores existent. Contemplamini, obsecro, dilectissimi diuinum hunc redemptorem tanquam gallinam alis in cruce expansis: vos verò tanquam pullos à rapacissimis auibus inferni septos esse considerate, quæ vt vos vnguibus deprædentur, huc illuc circumuolant. Properate, properate, & ad hoc diuinum præsidium, quamprimum, accurrite. O Christe supreme
31 mundi reparator, animarum amor suauissime, qui gallinæ te tanta cum clementia, & humilitate comparasti. Aperi, quæsumus, cælestes alas, & tua nos defende tutela: ita vt dæmones communes hostes damnum nobis inferre non possint. Huius auxilij certitudinem significauit Diuus Stephanus, cùm vidisse se dixit, cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Quòd si petitis cur gloriosissimo huic martyri potius quam cæteris admirabilis hęc visio ostensa est? Respondeo, quod vt ait Diuus Paulus, oportet accedentem ad Deum credere, quia est, & inquirentibus eum remunerator est: quod non solum necessarium est credere Deum esse bonum: verum etiam seruorum suorum optimum remuneratorem. Et quia in hac Ecclesia Diuus Stephanus martyrum omnium primus
32 fuit, cæterorum quasi signifer, vt alios, qui eum sequerentur, vehementius incitaret. Ostendit ei Deus in hac vita præmium, quod in alia daturus est ijs, qui vitam, & sanguinem eius amore effundunt. Gaudeamus igitur omnes quandoquidem præstantissimum aduocatum è terra in cælum hodie misimus, qui qua nam ratione amicorum in gloria poterit obliuisci qui inter lapides non est oblitus inimicorum? O admirabilem martyris charitatem, lapidum oblitus, qui innocentissimum caput vulnerabant: & animarum memor eorum, qui eos i[illegible]bant, plus spiritualia proximorum vulnera, quàm corporis sui ictus sentiebat.

Act. 7.

Hebr. 11.

Quare pro seipso stans rogauit dicens, Dñe Iesu accipe spi-

ritum meum. Pro ijs verò, qui eum lapidabant genibus flexis 33
& clamans rogauit. Positis autem genibus clamauit voce magna dicens, Domine ne statuas illis hoc peccatum, efficacius & vehementiùs orauit: vt illud quod difficilius videbatur impetraret. Non frustra orauit, quia Diui Pauli conuersionem impetrauit. Vtinam idem nunc impetret ijs, qui in peccato duri, & obstinati versantur. Hoc à gloriosissimo hoc martyre petendum, & sperandum est. Nam vt à Diuo Rocho pestis auersionem, à Diua Lucia oculorum conseruationem petimus: ita à Diuo Stephano, vt cordis mollitiem à Deo impetret petere debemus, qua corda nostra è duro lapide in mollem carnem mutentur, quod vt ab eius intercessione sperare possimus, non solum admirabilis Diui Pauli conuersio facit, verum etiam magnum quoddam miraculũ quod Diuus August. refert. Nam cum paganus quidam morti iam proximus esset, eius filia, quæ Christiana erat, & gener ei vt ante quam moreretur Christianus fieret suadebant: cumque nihil preces, nihil prodessent lachrymæ, gener flores quosdam ex Diui Stephani altari desumptos ad caput morientis posuit, qui mane expergefactus, clamare cœpit vt Episcopum ad se quàmprimum adducerent, qui tunc cum Diuo Augustino erat, & cum statim accurrisset baptismum, quod magnis precibus postulabat pagano concessit. Qui peccata sua pluribus cum lachrymis confessus est, & ex eo tempore donec animam exhalauit, semper ea Diui Stephani verba in ore habuit, Domine Iesu accipe spiritum meum. Cum tamen hæc Diuum Stephanum dixisse à nullo accepisset. Quod si hoc gloriosus hic martyr pagano sua intercessione impetrauit, & 31
cum æternæ damnationis, quæ iam imminebat, periculo liberauit: quid deuotis suis fidelibus non impetrabit? Petamus igitur ab eo fratres, vt cordis nobis mollitiem impetret, vt ea veram agamus pœnitentiam, qua acquiritur gratia, & posteà gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

D. August. li. 2. de ciuit. Dei.

1 # In eodem Festo Sancti Stephani Protomartyris

CONCIO SECVNDA.

Dicebat Iesus turbis Iudæorum, & principibus sacerdotum, ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes,
2 *& scribas. &c.* Matth. 23.

EX maioribus diuinæ liberalitatis beneficijs vnū est, mittere viros iustos diuino spiritu, & sapientia plenos, vt peccatoribus medeantur: vt affirmat Diuus Paulus dicens. Et ipse dedit quosdam Ephes. 4.
quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Pōderate verba illa, ad consummationem sanctorum, quæ dupliciter intelligi possunt. Vel mittere huiusmodi ministros, vt in muneris sui, & ministerij functione opera sanctissima, & consummata operentur in ædificationem Ecclesiæ, vel tantam illis virtutem tribuisse Deum, vt instrumenta sint operis adeò sublimis, vt est peccatores sanctos consummatos & perfectos efficere. Et profectò si huius beneficij magnitudinem
3 intelligeremus nunquam gratias Deo agendi finem faceremus, cùm dona omnia, & gratię quas in suos ministros diuisit, omnes ad vtilitatem nostram sint. Et ne existimaremus hos ministros tot Spiritus Sancti donis ornatos missos tantum à Deo esse nascentis Ecclesiæ initio, addidit S. Apostolus, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Significās quòd nunquam sancti Dei ministri deficient vsq; ad vniuersalem omnium resurrectionem. Et hoc etiam significat præsens verbum quo dominus hoc loco vsus est dicens. *Ecce ego mitto ad vos.* Semper mitto & mittam vsq; ad consummationē sæculi. Ex quo infertur quanta veneratione digni sint Ecclesiæ sanctæ ministri cū

eos Deus salutis nostræ causa mittat. Nam si regnum nuntios, & legatos tantopere æstimamus, & veneramur, vt ipsas etiā quas afferunt literas capiti nostro venerationis causa imponamus, quid nam cum cælestis regis nuntijs faciendum erit? & vt videatis Dei nuntios & legatos esse, audite quid Diuus Paulus dicat,

2.Cor.5. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum & posuit in nobis verbum recōciliationis. Pro Christo ergo, legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. O verba consolatione & suauitate plena tibi ò vilissime terræ vermis potentissimus cæli rex legatos mittit. Videte quanti te faciat. Quis nam hoc considerans diuino se amore inflammari non sentiet? ò ipsismet lapidibus duriores, qui hoc non sentitis. Notate vt dicat Sāctus Apostolus, in Christo posuisse patrē opus reconciliationis, nulla mundi meritorum habita ratione: qui tantum beneficiū non merebatur. In nobis autem posuit (inquit) verbū reconciliationis, non ipsam reconciliationem. Pro Christo ergò legatione fungimur, eius nomine vos ad reconciliationem & veniam inuitamus: neq; solum inuitamus, sed obsecramus pro Christo. O summa Dei clementia, qui ab homine tot læsus iniurijs, non ideò tamen vindicem Angelum mittit, qui eas seuerissimè vlciscatur; sed legatos mittit: qui eum venia & reconciliatione obsecrent. Obsecramus pro Christo, vtinam huius verbi vim perciperemus: nam reuera significat, quòd cùm euangelij minister vos ex hoc loco obsecrat & hortatur ipsemet Christus vos ad misericordiam & amicitiam hortatur, & obsecrat. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eia homines, quot vobis legatos magnus hic rex mittat, videtis, quid igitur respondetis? væ vobis si tantum beneficium contemnitis. Date, obsecro, fratres in cordibus vestris tale responsum, quale huiusmodi legatio petit? secus enim magnam legatis iniuriam fieri scitote, & regi, qui eos mittit maiorem.

Gala.4. Videte si iniuriam & ignominiam existimabat Diuus Paulus nihil sua legatione & prædicatione prodesse, qui ait, vellem modò esse apud vos, & mutarem vocem, quoniam confundor in vobis. Mutarem vocē inquit, idest, iam non tanta mansuetudine prædicarem, sed seuere vos reprehenderem: quia pudet nihil vobis mea prædicatione profuisse. Et è contra, cum pro-

7 prodesse se intelligebat suam hanc esse coronam dicebat:vt cùm *Philip.4.*
ait,fratres mei dilectissimi,& desideratissimi, gaudium meum, & corona mea, sic state in Domino charissimi, modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dn̄s enim propè est. Gloriæ coronam Philippensium in virtute progressum existimabat. O quā paucas huius generis coronas hodiè nos sancti Euangelij prædicatores sperare possumus, & quam verè dicere, confundor in vobis, quandoquidem sudores & labores nostros parum omnino, spiritualiter proficere videmus. O Domine mi Iesu Christe, num hi sudores mei, hæ voces iustitiam coram te aliquandò clamabunt horum hominum, qui me audiunt & toties audierunt vltricem? Quam nam Deo rationem fratres tot meorum laborum reddetis? satis iam satis duricies & pertinacia sit, qua hucus-
8 que surdos vos meis vocibus præbuistis, dedite iam vos, & vinci aliquando sinite, nolite permittere, vt mea omnis cura & studium, quo vos per tot annos ad bonū incitaui maioris vobis pœnæ causa sit. Per Esaiam minatur Deus proteruis quibusdam di *Esai.29.*
cens: væ Ariel Ariel ciuitas, quam expugnauit Dauid, additus est annus ad annum, solennitates euolutæ sunt, & circūuallabo Ariel, & erit tristis & mœrens. Et cùm labores plurimos corporales retulisset, quibus ciuitatē illam volebat affligere eò quòd plurimi anni & solennitates plurimę trāsactę essent, quibus eos, vt se cōuerterēt, monuerat, & nihil profuisset: addit statim aliud suppliciū, quod (inquit) erit sicut somniū visionis nocturnæ, si cū superioribus cōparetur. Hoc autem suppliciū paulò post declarat his verbis. Quoniam miscuit vobis Dn̄s spiritū soporis,
9 claudet oculos vestros. Et statim metaphoram declarat dicens. Prophetas & principes vestros, qui vidēt visiones operiet, ne scilicèt, quę vobis cōueniunt & vtilia sunt, pręuidere possint: & ita in vestrę obstinationis & pręuaricationis pœnā cęci & sine duce remanebitis. Hęc omnia cū ciuitate Hierusalē propheta loquebatur: quā Ariel vocat, quod Leonē significat, vel quia fortissima erat, vel quia dura & Dei pręceptis rebellis. Sed quā verè eadem verba de plurimis Christianorū ciuitatibus, & de plurimis hominibus priuatim dici possunt, væ tibi respublica, væ tibi anima, ciuitas, quam tanto labore verus Dauid Iesus Christus, & tanta sanguinis effusione expugnauit. Additus est annus ad annum, solennitates & quadragesimæ euolutæ sunt: & tu sem-

per

per iu peccatis obdurescis, væ tibi quia non solùm te Deus corporalibus, sed spiritualibus etiam puniet suplicijs, quorum vnum erit, oculos tibi claudere, qui sunt sapientes & prædicatores, nè quæ tibi conueniunt dicere possint, Vel certè tam frigidè & sine vllo spiritu, & deuotionis affectu dicant, vt nihil plus prosint, quàm si non dicerent. Per hanc metaphoram oculorũ, quam Deus hoc loco posuit & ex loco in quo eos natura collocauit declarat nobis Dominus quãtæ vtilitatis sint sapientes, & illis sublimiorem & priorem in Christiana republica locũ deberi in qua oculorũ munere funguntur. Oculi enim res nobis ostẽdunt, antequam ad eas accedamus, vt scilicet, eas vel sequamur, vel fugiamus. Et hac de causa non in pedibus, sed in eminenti loco eos natura posuit vt decebat, vt scilicet, vtilia prospicerent & noxia euitarent. Ita & sapientibus qui reipublicę oculi sunt; locus debetur sublimior vt inde quid reipublicę corpori vtile sit, & quid noxiũ prospicere possint. Per eundẽ prophetam Esaiam declarauit Deus ex grauissimis supplicijs quibus populũ suum punire solet, vnum esse, non solum oculos illi claudere, sed etiam prorsus auferre: & ita Isaias ait: eccè dominator Dominus exercituum auferet ab Hierusalem & ab Iuda iudicem, & prophetam, & senem, & honorabilem vultu, & consiliarium, & dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis, & corruet populus. O seuerissimum supplicium, quod vtinam fratres à nobis Deus auertat, nam si his temporibus cum tanta hominum copia sit qui sapientia, virtute, vsu, & prudentia præstant, & nos ad virtutem doctrina incitant & exemplo, nihilominus tamen nulla fere vitæ & morum correctio est, si hæc deficerent auxilia, quid obsecro nisi reipublicæ euersio expectari posset? Põderate potissimũ verba illa, auferet senem, principem, & dabit pueros principes eorum. Ex quo manifestè apparet Dei esse supplicium prædicatores, prælatos, & principes senes deficere, & hæc munera adolescentibus sine vsu & experientia, & quod peius est sine virtute demandari. Cicero plures respublicas adolescentium temeritate euersas esse affirmat, & senum prudentia restauratas: & hanc ob causam supremum Romanorum consilium senatum appellatũ fuisse ait, eò quòd ex senibus constaret, quos rerum vsus & experientia prudentes efficit. Ideò enim Aristoteles adolescentes ait esse imprudentes, quia rerum ex-

Isai. 3.

Cicero de senect.

Arist. 6. Ethi. 8. c.

13 experientia carent. Et Iulius Frontinus, duces ait, senes esse debere, vt prudenter gubernent, milites vero iuuenes, vt fortiter pugnent. Stobeus quoque, Solonis fuisse legem apud Athenienses refert, vt nullus adolescens ad aliquod consilij genus quãuis sapientissimus esset, admitteretur. Sed quid gentilium exempla refero? Nonnè Diuum Ioannem Baptistam, & quod plus est Christum Redemptorem nostrum, nunquam nisi triginta annos natos prædicare voluisse legimus? cur igitur nos ante hos annos prædicandi aut confitendi munus exercere audebimus? ab eo certè abstinendum esse monet D. Anselmus D. Cyprianus & D. Thomas. Ex his etiam verbis, *Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes*, colligitur sacrorum ministeriorum munera non sponte nostra suscipi debere, sed prælatorum expectã-
14 dum esse imperium, & tunc cùm aut illi imperabunt vel certè electi ab ijs fuerimus, qui eligẽdi potestatem habent, charitas est ea Dei amore recipere, & propriam interdum quietem vniuersali animarum saluti postponere, res est magni meriti. In libro Iudicum legitur, quòd quia oliua olei sui pinguedinem, ficus fructus sui dulcedinem, vitis vinum suum deserere noluerunt, vt arborum regnum acciperent, eò res deuenit vt rhamnus, id est, (*çarça*,) fuerit arborum regina constituta. Quo significatur: quod quia nonnulli ne quietem suam & spiritualia exercitia deserant, publica munera recusant, ideò sæpè homines indigni eliguntur, qui nocent potius quam prosunt.

Iuli. Front. lib. 4. cap. 1.
Stobe. serm. 112.
D. Ansel. in C. Luc. 3. c
D. Cypria. de. Iein. & ten. Christ.
D. Tho. 3. p. q. 39. art. 3.
Iudic. 9.

Hucusq; de magno Dei beneficio diximus, quo homines afficit, cùm ad eos ministros mittit & sapientia & sanctitate prę̃stã-
15 tes. Reliquum nũc est, vt de hominũ ingratitudine dicamus, qui non solum ex ijs nullam capiũt vtilitatem, sed eos etiã ad extremum vsque spiritum persequuntur, vt significat hoc loco Dominus dicens: *Et ex illis occidetis*. Ex tanta crudelitate, quam illi in Dei seruos exercuerunt horum sanctitas & virtus inferri potest, quam tantæ crudelitatis obiectum Deus esse permisit. Cum homini infirmo & imbecilli vena inciditur, monet medicus vt parum sanguinis detrahatur, periculum enim est nè vires omnino deficiãt. Labores & persequutiones nihil aliud sunt, quàm sanguinis detractio: & ideò eas Deus ex subiecti qualitate metitur. Quare cùm Sanctus Iob patientiæ & fortitudinis viribus polleret, ideò ille ipse qui sanguinẽ illi Dei permissione

de

detrahere debebat, qui fuit Sathanas, dixit, extende paululum manum tuam & tange cuncta, quæ possidet. Et profectò omnia illa infortunia, quæ alios debilitassent, Iob nullo erant detrimento. Diuum quoque Ioannem Baptistam, qui vir erat perfectissimus, mundi monarchia & Messiæ honore oblato Deus tentari permisit. Abrahæ fidem arduo illo facto, vt est proprij filij sacrificij tẽtauit. Sanctissimã virginem Mariam magno dolori vulnerauit, cùm morti suæ adesse, & tot in seipso tormenta pro-
1. Cor. 10. prijs oculis spectare voluit. Et hoc illud est, quod D. Paulus ait: Fidelis autẽ Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum vt possitis sustinere. Ex quo etiam infertur quam imbecilles in virtute simus, qui si tantillum sanguinis nobis exigua aliqua persequutione aut tentatione detrahitur, statim deficimus. O miseros Adæ filios! Quid nam esset si accensos ignes, præparatas cruces imminentes capiti gladios videremus? Quod si quis vestrum petet quonam modo hæc D. Pauli verba intelligendi sint, nõ patietur vos
Exod. 3. tentari supra id quod potestis? respondeo verbis illis Exodi vbi dicitur, ardebat rubus, & non comburebatur. Quomodo hoc esse poterat si ille verus erat ignis & rubus combustibilis? fieri hoc modo potuit, vel Deus rubi vires auxit, aut ignis vires depressit, vt rubi resistentia minores essent. Idem etiam in tentationibus fit, vel auget Deus iustorum vires vt eas perferre possint vel tentationum vires diminuit & iustorum viribus æquat. Quo igitur hominũ malitia deuenire poterat? quid præstare iniquius quàm Dei seruos & ipsummet Dominum occidere, & ipsis medicis, vitam quam ab ijs debebant accipere auferre, & theriacam in venenum conuertere? Hoc vnum est ex maioribus malis quæ sibi ipsis mali inferre possunt, scilicet, iustos persequi, & muros, qui eos tuebantur, euertere.

Cum autem ait, *Vt veniat super vos, omnis sanguis iustus*, Significat meritas aliquando pœnas daturos, qui quidem loquendi modus
Matth. 27. Hebræis est familiaris, quo etiã vsi sunt illi, qui dixerunt Pilato
2. Reg. 1. sanguis ei⁹ super nos & super filios nostros. Et dixit David Amalecnitæ, qui mortem Saul illi nuntiauerat, sanguis tuus sit super caput tuũ, idest, pœna tibi ob sanguinis effusionẽ debita veniat supra te. Ait igitur, *Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terrã*. Eo quod maiorũ suorũ peccatis tã seuerè a diuina

digna iustitia punitis nullum timorem animo conceperant, sed eadem, imo maiori licentia & libertate peccabant. Ex quo supremi iudicis iustitiam colligere possumus qui non solum beneficiorum ingratitudinem, verùm etiam duritiem cordis & obstinationem punit, cùm nihil aliorum mouemur supplicijs. Et ita cum Daniel regi Balthasar declarauit quid manus illa in pariete scriberet: supplicium scilicet, quod de eo diuina iustitia sumptura erat, inter cęteras querelas, quas Dei nomine eo loco affert, vna est, quia patris sui Nabuchodonosor supplicio nihil profecerat, quem Deus eius superbia tanquam belluā tandiu per syluas errare permiserat: & ideo ait, tu quoque filius eius Balthasar non humiliasti cor tuum, cùm scires hæc omnia: sed aduersum dominatorem cœli eleuatus es? idcirco missus est articulus magnus, qui scripsit hoc, quod exaratum est. Daniel.5.

Ait autem Dominus. *A sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare.* Vbi apertè declaratur quomodò Deus iustorū causam propriam efficiat. Nunquam Abel de fratre suo Cain questus est, & ita Dominus non dixit ad Cain, frater tuus clamat ad me, sed vox sanguinis fratris tui clamat ad me: vt dixit etiam Habacuc, lapis de pariete clamabit, & lignum quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit. Vbi nō dixit eos quibus lapides & ligna, per vim erant ablata clamare, sed ipsimet lapides & ligna. Quòd si has voces audit Deus quātò magis eorum voces audiet, qui iniuria afficiuntur? De Zacharia apertè legitur cùm moreretur hæc dixisse, videat Dominus & requirat. Et vt intelligatis crudelitatem, qua hic Zacharias occisus est, sciendum est, quod in libro quarto regum legitur, Athaliam crudelissimam & impijssimam Ochoziæ matrem mortuo filio omnes regios filios & nepotes occidi iussisse. Solus Ioab adhuc infans vnà cum nutrice liber euasit, quem Ioiada summus sacerdos, & regis mortui gener secreto in templo ali iussit: & tandem cùm opportunum tempus visum est, eum populi consensu regem creauit, & Athalia iuxta regis palatium interfecta est. Mortuo Ioiada, rex & principes omnes idololatrę esse cęperūt, quos cum Zacharias filius Ioiadę sacerdos, & ipse diuino spiritu motus reprehēderet regis iussu à populo eo ipso in loco lapidatus est, vbi eius pater ipsum regem ab Athaliæ violentia & furore defenderat. Quare

Gene.4.
Habac.2.
2.Para.24
4.Reg.11.
Para.24.

eo in loco sancta scriptura ait, Non est recordatus Ioas rex misericordiæ, quam fecerat Ioiada pater illius secum: sed interfecit filium eius. Quod scelus diuina iustitia non modò æterno alterius vitæ supplicio sed hic quoque punire voluit. Nam vt eo in loco refertur cum euolutus esset annus, surrexerunt contra eū serui sui, & occiderunt eum in lectulo suo in vltionem sanguinis Zachariæ. Credite dilectissimi plurima à Deo flagella immitti ob huiusmodi violentias, quæ iustis fieri solent. Hoc intellexerunt filij Iacob cùm dixerūt, meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Quibus dixit Ruben, nunquid non dixi vobis, nolite peccare in puerum, & non audistis me? en sanguis eius exquiritur. Et quamuis interdum propter occulta diuinæ suæ prouidentiæ iudicia simulat tunc cum homines minimè id cogitant pœnas repetit. Peccatum illud crudelitatis, quod Amalechitæ quadringentis annis anteà commiserant iussit Deus à Saule puniri. O magnam hominum stultitiam, qui quod præsens non vident supplicium nunquam venturum esse existimāt. Ita infœlix illa Babylonia existimabat, quæ dicebat in corde suo, sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non video. De qua statim ibi dicitur, ideò in vna die venient plagæ eius, mors, & luctus & fames, & igne comburetur, quia fortis est Deus qui iudicabit illam. Et qui eam videbunt dicent, væ, væ, ciuitas illa magna Babylō quoniam vna hora venit iudicium tuum. Hoc si cogitares ò infœlix peccator, cùm peccare vis, non te ita temerè præcipitares, vt facis. Qui in diuersorio sedet lætus & hilaris comedens & bibens, quātumcunq; libuerit, quamuis nihil de sumptibus cogitet, quicquid tamen insumitur, diuersorij Dominus diligenter notat, neq; eū discedere sinet, nisi priùs vel minimū quadrantem persoluat. Ita quamuis tempus vobis à Deo ad pœnitentiam datum in lasciuias, in ludos, & in alia sexcenta scelera insumatis, non ideò tamen Deum vestrum obliuisci existimetis, sed diligenter omnia spectat, & notat, & omnium suo tempore rationem exiget. Et ita ait Dauid. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Quamobrem qui iniuria aliqua affecti sunt, ignoscant quàm primum, neque vlcisci se studeant: quia si qui eos iniuria affecerunt & iniustitiæ suæ pœnitentiam non fecerint, cum minus cogitabunt, Deus vlciscetur. Quia ait, mea est vltio, & ego retribuam

Gene. 42.

1. Reg. 12.

Apoc. 18.

Simile.

Psalm. 38.

Deut. 32.

3 sbuam eis in tempore, vt labatur pes eorum, iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora, iudicabit Dominus populum suum.

Amen dico vobis, venient hæc omnia, super generationem istam. Hoc factum esse manifestissimè patet, cùm iam per mille & quingentos & octoginta annos Hebræorum gens infidelitatis & crudelitatis suæ pœnas dent, qua Dominum & eius seruos tot tormentorum generibus necauerunt. Dixit illis Deus in pœnam idololatriæ, seruient omnes gentes istæ Regi Babylonis septuaginta annis. Et seruitus illa pœna idololatriæ fuisse dicitur Regis Manasis. Et verum est Deum peccata alia alijs grauius punire, non aliam ob causam, nisi quia grauiora sunt, peccatum illud idololatriæ, septuaginta annorum seruitute puniuit. Hoc autem tot an- Hiere. 25. 4. Reg. 21.
26 norum seruitute, tot flagellis, tot iniurijs, tot ignominijs punit. Sequitur igitur hoc idololatriæ peccato maius sine vlla comparatione fuisse. At nullum inueniri potest grauius idololatria, nisi Deum occidere: ex quo quamuis nullum aliud esset argumentum, satis apertè conuinci Iudæi possunt, hominem illum quem occiderunt verum fuisse Deum. Sed plurimum hoc loco notandum est, quòd non ait Dominus quia me occidetis, venient hæc omnia super generationem istam, sed *quia occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt.* Et qui ad te mittentur. In quo ineffabilis Dei bonitas apparet, qui proprias iniurias obliuisci videtur, eas verò quæ amicis suis fiunt vlciscitur. Ita eos æstimat, & amat & damna quæ illis inferuntur propria existimat, & vt talia punit. Quamobrem dixit Moyses, armate ex vobis viros ad pugnam,
27 qui vltionem Domini expetere posint de Madianitis. Vltionem Domini vocat, vt intelligatis Deo vos iniuriam facere, cum proximos vestros læditis: & tunc maximè cum eos ad peccandum prouocatis, vt fecerant Madianitæ. Iam verò mecum vna dilectissimi considerate quanta cum commiseratione pijssimus Iesus de supplicio Hierusalem loquatur, quam his verbis pietate plenis appellat, Hierusalem, Hierusalē, quæ occidis prophetas. Nume. 21.

Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? O clementiam infinitam ò summum amorem ò pietatem Dei immensam, qui se gallinæ comparat nam inter cætera omnia animalia gallina magnum amoris & pietatis affectum erga pullos suos ostendit, ita vt cum ijs se tanquā

infirmam faciat, & vocem mutet, & colorem quasi se in illorum ęgritudine
infirmitate commutet. O Christe, vere hominum amator qui
tanquam gallina infirmitates nostras & dolores suscepisti, & cum
Cant.5. esses (vt dixit sponsa) candidus & rubicundus, electus ex millibus,
faciem tuam pallidam reddidisti, & ita mutatus & fœdatus
Matth.11. cruci affixus es, ex qua pullos tuos pijs vocibus vocas dicens.
Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam
vos. Eia igitur Christiani, huc tanquam pulli accurrite, &
ad sanctissimas gallinæ huius alas confugite, si eius misericordia
& fauore protegi vultis. Nolite eius voces contemnere cogitantes
quid nam illis comminatus sit, qui eius protectionem recipere
noluerunt. Ecce (inquit) *Relinquetur vobis domus vestra deserta.*
Hæc est diuinæ protectionis contemptorum pœna, cuius magnitudinē,
Deum magno cū affectu rogate vt vobis declaret, ne
posthac timore saltem deterriti hac in re peccetis. Hac gallinæ
cōparatione docet diuinus magister quàm suaues, quàm mansueti
& pij prælati & Domini esse debeant erga subditos, & inferiores,
scilicet, tanquam gallina erga pullos suos non Leo esse de
ecle.4. bes, vt monet Spiritus sanctus dicens. Noli esse sicut Leo in domo
tua, euertens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi.
Neque vt Taurus, qui hunc arripit, illum dimittit, & quot potest
omnes cornibus vulnerat. Noe & filijs suis dixit Deus, terror
vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, idest, rigore &
Gene.9. timore cum bestijs vtendum est, vt vobis obtemperent. Homines
verò rationis participes amore regendi sunt. Et discipulis suis
Matth.20. dixit Dominus, scitis, quia principes gentium dominantur eorum,
& qui maiores sunt potestatem exercent inter eos non ita ge
erit inter vos. Gentiles tyrannos esse & crudeles nihil mirum
est, at verò Christiani mansuetissimi agni Iesu Christi sectatores,
illum in mansuetudine vt in cæteris omnibus virtutibus imitari
debent. Vitæ vestræ perfectio subditorum flagellum sit, &
eos modestia vestra refrænet. Hoc gloriosus Apostolus Diuus
1.Pet.5. Petrus præclarè docet. Pascite (inquit) qui in vobis est gregem
Dei, prouidentes, non coacte, sed spontaneè secundū Deū,
nec turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in
cleris, sed forma facti gregis ex animo, & cùm apparuerit princeps
pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.
O verba diuina, & digna quæ in prælatorum & principum cor
dibus

31 dibus imprimantur. Non coactè (inquit) sed forma facti gregis, nec vt dominantes. Quòd si faciem vt Moyses cornutam habetis, velo eam obtendite, hoc est, si naturaliter iracundus es, seuerus & grauis, vim aliquomodo naturæ facias; & humanior fias hoc enim est velare faciem, nè subditos cornibus deterreas, ita vt ad te in suis necessitatibus accedere non audeant. Isaiam *Isai. 22.*
Deum sibi dixisse refert, vade ad Sobnam præpositum templi, & dices ad eum. Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinaceus, quasi pilam mittet te in terram latam & spatiosam, ibi morieris, & vocabo seruum meum Eliachim, & induam illum tunica tua, & potestatem
32 tuam in manu eius, & cæt. O male prælate (ait Deus) qui magnum tibi sepulchrum, id est, magnam domum ædificasti, ita vt rectè appellari possis (*Capon en caponera*) Asportabit te Deus vendendum in Babyloniam tanquam gallum gallinaceum, & alium tibi successorem dabit, qui pater sit, tu enim tyrannus es, non pater. Videtis fratres supplicium, quo hominis huius crudelitatem Deus puniuit: qui cum prælatus esset pius pater non erat. Et ideò patres mei & Domini, alieno exemplo discite nè vos Deus in hac & in alia vita puniat. Sed animaduertere vos æquum est, quod etiam patris & prælati muneri maximè conuenit, cum subditorum dissolutio & duritiès postulat, rigore & seueritate vti, cuius enim prælati patientia & modestia ad subditi proterui, & inobedientis mores emen- *Aristot. 2.*
33 dandos sufficiat? Aristoteles ait, quod actus actiuorum sunt *de anima.*
in patiente disposito: hinc videmus plurimos prælatos benignos, & mansuetos subditorum immodestia asperos factos esse & seueros. Quis Moysem (de quo dicitur, erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabãtur in terra) quis (in- *Nume. 12.* *Exod. 32.*
quam) eum tot hominum seuerissimum fecit homicidam, nisi *Iosue. 7.*
subditorum malitia? Quis eius successorem Iosue è patre & duce Dei exercitus terribilem fecit interfectorem nisi subditorum inobedientia? Quis mansuetudinem Dauid, qui dicebat, memento Domine Dauid & omnis mansuetudinis eius in tantum rigorem mutauit, vt mortis tempore, cum iam animam Deo esset redditurus, testamentum humano sanguine infecerit, iubens

Ioab & Semei occidi, nisi subditorum malitia? Quis tandem ma-
3. Reg. 2. num illum mansuetissimum Iesum Christum Dei filium in le-
nem iratum mutauit, cùm vendentes illos & ementes è templo
Matth. 21. eiecit: nisi subditorum malitia? Quapropter qui subditi sumus, quantum in nobis est, curare debemus nè nostra: immodestia prælatorum modestia abutamur: sed tanquam pulli mansueti & mites eorum exemplo & virtute nos quasi quibusdam alijs protegamus: & ita tam prælati quam subditi plurimum in virtute proficiemus. Et hic gratiam consequemur, qua acquiritur gloria, Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In Festo Sancti Ioannis Euangelistæ

CONCIO PRIMA.

Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, &c. Ioã. 21.

Ex pluribus & magnis miserijs, quę inter homines sunt, vna est quod cũ se ad aliquã dignitatem, ascendisse vident statim eorũ qui inferiores remanent, obliuiscũtur, cum contrariũ omnino faciendũ esset quia cùm Deus aliquem ad nobiliorẽ statum excitat æquũ est, vt ille cogitet, non sua tãtũ causa hoc fieri, sed vt ijs, qui in paupertate remanẽt, opẽ ferat. Sciebat Deus famem, quæ futura erat in terra Chanaan, quarè misit anteà Ioseph in Aegyptũ, & eum ad eam quã sæpè audiuistis dignitatẽ,
Genes. 45. extulit. Qua de causa? Ipsemet dixit: pro salute vestra misit me Deus ante vos in Aegyptũ. Et paulò inferius, pręmisit me Deus vt reseruemini super terrã, & escas ad viuendũ habere possitis. Præuidit Deus, quãtę afflictionis Hebræis causa futura erat malitia Aman, & ideò diuina sua prouidentia fecit, vt Esther Regi Assuero placeret, & in legitimã vxorẽ ab eo reciperetur. Cur? vt scilicet, ad regiã dignitatẽ exaltata afflictis mederetur. Ita ad eã

scripsit

3 scripsit Mardochæus his verbis. Nè putes quòd animam tuam tantum liberes, quia in domo regis es, si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur Iudæi, & tu & domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrū idcircò ad regnum veneris, & in tali tempore parareris? Cùm plures pueri hortum aliquem ingrediuntur, qui inter eos corporis agilitate præstat in arborem ascēdit vt poma decerpat: æquum nè esset, vt ille, qui ascendit cæterorum qui ad arboris radicem expectant obliuisceretur: & sibi tantum poma colligeret? O magna iniquitas, & inhumanitas homines in magno aliquo, & opulento statu positi cæterorum, qui in magna versantur necessitate, obliuiscantur: & ipsi soli opulentia illa & abundantia frui velint. Montium nix solis percussa radijs & eius liquefacta calore ad valles & ima loca descendit, & *Esther. 4.* *Simile.* *Simile.*
4 ea irrigans fertiliora reddit: quòd si non liquescit signum est solis reflexione non calefieri, sed frigore congelatam obdurasse. O diuites & potētes huius sæculi credite, quòd si ad valles, idest pauperes liquefacti non descenditis, vestra illis bona communicantes, signum est non obscurum corda vestra, diuini amoris radijs calefacta non esse, sed peccatorum frigore gelasse. Hoc est argumentum efficacissimum D. Ioannis, cùm ait: In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere. Sed quomodo animam pro eo quis ponet, cui neque ea quæ illi supe rest pecunia succurrit? Et ideò paulò inferiùs addit, qui habuerit substantiam huius mūdi & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodò charitas Dei manet in eo? *1. Ioan. 3.*
5 quomodò diues, qui clausa sic habet viscera perspicuo hoc argumento non contremiscit.

Ex hoc sancti Euangelij initio Diui Petri magnanimitas apparet, qui in suprema illa dignitate positus, & Christi vicarius factus, non ideò tamen amici sui Diui Ioannis obliuiscitur, imò Dominum interrogat dicens: *Hic autem quid?* Quasi diceret, Domine, Cùm mihi munus hoc dederis eminentissimum, tuo huic dilecto quid dabis? Non ignoro tamen alios aliter sentire, quòd nimirum cùm Dominus interrogauit Petrum, diligis me plus his? Respondit, etiam Domine, tu scis quia amo te. Cui Dominus: Pasce agnos meos. Quibus verbis ei summi Pontificatus dignitatem tradidit, in qua nullum admittere socium Diuus *Ioan. 21.*

Petrus voluit, sed amorem sequi ad eam necessarius erat habere constantissimè profitebatur. Quare tunc non dixit, hic autem quid? At verò cum dixit Dominus, sequere me scilicet, per mortem, tunc interrogauit, Domine, hic autem quid? Num tuus hic dilectus te quoque per mortem sequetur? Ex quo videtur in labore socios voluisse, non in dignitate. Sed hoc reuera de Diuo Petro mihi persuadere non possum, qui diuino amore & charitate incensus erat. Commune tamen hominum peccatum esse fateor, qui malorum socios habere solatium esse existimant, bonorum verò socios ferre non possunt. At non ita Sponsa illa sanctissima, quæ cum ad tantam dignitatem peruenisset, vt à Rege in cellaria sua introducta esset, quod erat cordis intimum: & cum dixisset, dilectus meus mihi & ego illi, mutuum significans amorem, socias mox inuitat, vt secum vnà sponso & dilecto suo perfruantur dicens. Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua. Sed cur benedicta sponsa sponsum tuum tanta cum liberalitate ostendis? an non times vt cæteræ mulieres eius pulchritudine captæ eius amorem expetant? Terrenæ & humanæ cogitationes istæ sunt. At meus sponsus diuinus est: & cœlestis, non terrenus, qui vt vnam amet cæteras odisse debeat. Omnes cœlestis hic sponsus amat, neq; ob vnius amorem alias minus amat. Omnes summè diligit, & tamen ego non ideò minus dilecta sum: & ita omnes eum amare volo, omnes eius pulchritudinem videre. Egredimini egredimini, & videte Regem Salomonem, omnes eum amate. Quantò magis quis amat Deū, tantò magis ab omnibus eum amari vult. Hæc est iustorum consuetudo vt omnes prosperitatum participes, aduersitatum verò expertes esse velint. Imo nè cæteri labores ferāt eos ipsi suscipiunt, & præferunt, & ita suis vestibus aliorum corpora contegentes ipsi nudi remanent: vt pauperum fami succurrant, suum sibi cibum detrahunt: vt peregrinus itineris labore defatigatus in molli lectulo requiescat, ipsi humi iacent. Sunt enim vt ait Diuus Paulus, Necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes, & tandem, vt idem Apostolus dixit vsque in hanc horam esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus. Vel vt alij verterunt, incertis vagamur sedibus, propriam domum non habemus. Hæc omnia libentissime pro-

Cant. 3.

Roma. 12.

1. Cor. 4.

9 perferebant, vt proximos suos laboribus liberarent æter-
nis.

Denotat prætereà hæc Diui Petri interrogatio, *Domine hic
autem quid?* Curiositatem quandam, qua homines aliena cura-
re solent. Nam cùm à Christo, Redemptore nostro Diuus Pe
trus vocaretur conuersus discipulum quem diligebat Iesus, re-
spexit, & quid illi faciendum erat interrogauit. Hoc ipsum, qui
à Deo vocantur præstare solent. Vixisti omnes vitæ tuæ annos
in peccatorum cœno: vocauit te Deus ad pœnitentiam, & vix
te triduo in virtute exercitasti, & omnes tuæ curæ & cogita-
tiones sunt de illis agere, quos à tergo te reliquisse putas, cur il-
le non idem quoque faciet? Cur non hanc sibi viuendi rationem
eliget? quid illi misero fiet? Stulte & inepte quid ad te? *Tu me*
10 *sequere* ait Dominus. Qui te in hac lite iudicem fecit, nonne ad
me hominum cura pertinet? Tu quis es qui iudicas alienum ser- Roman. 14.
uum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est
enim Deus statuere, ait Diuus Paulus, pro eo potius Deum
orare & obsecrare debes, & si res postulat fraternè corrigere
debes de vita autem & moribus eius sollicitus ne sis. Hoc deplo
rabat Dauid dicens: Et lumen oculorum meorum & ipsum non
est mecum. Quibus verbis non se cęcum esse neque oculorum Psalm. 37.
lumen amisisse significat: sed oculorum suorum lumine aliena
non propria spectare, & sui ipsius cognitionem amisisse. Mag-
num profectò malum est vt ea cognitione, quam Deus nobis, vt
nos ipsos cognosceremus dedit, in aliorum peccatis cognoscen-
dis vtamur. Hinc enim virtutem se amisisse fatetur Dauid di-
11 cens: dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum
non est mecum, particula enim illa (&) denotat causam. Quasi
diceret, quia lumen, &c. Sed plurimum hoc loco notandum est,
quòd cum de se ipso D. Ioan. Euangelista loquitur non ait sim-
pliciter, vidit illum discipulum, qui vocabatur Ioannes, sed ma
gno verborum ambitu vsus est dicens: *vidit illum discipulum
quem diligebat Iesus, qui & recubuit in cœna super pectus eius.* Iactan-
tia alicui videri posset, hæc de se ipso referre, & maior humilitas
fuisse ea tacere, & alteri euangelistæ dicenda relinquere. Sed ta-
men nulla hic potest esse iactantię suspicio, Primo quia non ser
uitia hic refert, quæ Christo Redemptori nostro fecerat sed be-
neficia, quæ ab ęo acceperat tanquā gratus & memor, Secundò

quia licet seruitia referret ea iustus beneficia esse reputat. Sanctissimum verò exercitium est, diuina beneficia semper habere ob oculos, de ijs sępè loqui & agere: ita enim diuinus amor in nobis solet excitari. Iubebat Deus, ignis in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subijciens ligna mane per singulos dies. Ignis est iste perpetuus, qui nunquā deficiet in altari. Quo significauit vnū ex præcipuis exercitijs, quibus Dei seruus occupari debet, vt amoris ignis in cordis sui altari perpetuus sit, est ligna quotidie subijcere, quæ sunt accepta beneficia singulis diebus imo etiam singulis horis & momentis in memoriam reuocare, & ex abundantia cordis os loquitur, nam ex beneficiorū memoria & cordis gratitudine, oris nascitur pronunciatio. O quam diuersa vita nostra esset ab ea, quam viuimus, si hæc assiduè cogitaremus. Nam non solum amoris ignis in nobis accenderetur, verum etiam ex hac gratitudine promptitudo quædam nasceretur in Diuinæ legis executione. Hanc ob causam cum Deus Hebræo populo legem dare voluit initio legis hæc verba posuit, ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti de domo seruitutis, & hoc posito statim præcepta subijcit dicens: Non habebis Deos alienos, &c. Prius in memoriam reuocat collata beneficia, vt intelligant quanta cum diligentia legem illam seruare debeant, quia quem accepta beneficia nō mouent, quid mouebit?

Leuitic. 6.

Exod. 16. Hanc etiam ob causam iussit vt Manna, quo eos per tot annos aluerat vnà cum legis tabulis in arca seruarent: vt illius beneficij memoria intelligerent homines, quanta cum cura legis essent præcepta seruanda. Ideò enim Manna & legem simul idest, beneficium, & id quod iubebat vna esse voluit. Magnas gratitudinis laudes in sacra Scriptura inuenietis, & ex præcipuis vna ea esse videtur clauem quandam esse Diuinæ misecordiæ, quam si consequi vultis omnium, beneficiorum quæ ab eo accepistis grati estote, idest, omnium quęcunque habetis, & conseruationis illorum. Quod optime notauit David dicens: Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam, ædificare domum in sacra Scriptura est, domum dare vnà cum vxore, familia, & diuitijs, vt in Deuteronomio, sic fiet homini qui non ædificat domum fratris sui, & de obstetricibus, quæ trimuerunt

Psal. 126.

Deute. 25.

Deum

35 Deũ dicitur, quod ædificauit eis Deus domos. Ita hoc loco, nisi *Exod.1.*
Dominus ædificauerit domũ significat: si Deus non daret nobis
domum, vxorem filios, & cætera bona omnia, quæ possidemus,
nihil horum haberemus: Et nisi Dominus custodierit ciuitatem
frustra vigilat qui custodit eam, id est, non solũ dat nobis bona,
sed etiam conseruat, & nisi ea ipse conseruaret: statim perirent.
Deo igitur pro omnibus gratias agite, & hac gratitudinis claue
Dei cor aperietis, vt maiora etiam beneficia conferat. Hoc facie
bat Dauid qui ait: Ego autem semper sperabo, & adijciam super *Psalm.7.*
omnem laudem tuã, idest, semper noua sperabo beneficia, quia
ob vetera tibi gratiam habeo. O quãtum in hac gratitudinis vir-
tute antiqui illi patres floruerunt, qui non solum, si quid à Deo
accepissent, sed si quid eis ab illo promissum esset, gratos se ostẽ
36 debant. Et ita cùm dixisset Dominus Abrahæ: Semini tuo dabo *Genes. 12.*
terram hanc. Statim subdit sacra scriptura: Qui ædificauit ibi al
tare Domino, vt scilicet, gratias pro accepta promissione age-
ret. Nunc vero quam ingrati sumus, non tantum ob promissio-
nes, sed ob ipsa etiam munera & beneficia. Et ita quæ prodesse
nobis deberent, nostra culpa maioris sunt detrimenti causa. Ca-
pilli, quibus Absalon nihil habebat pulchrius, mortis ei causa *1. Reg. 18.*
fuerunt. Nam eò quòd ijs abusus erat, ideo diuina iustitia eos ip
sos mortis suæ esse voluit instrumentum. Ita etiam accidere so-
let, vt id quod pulchrius & præstantius est inter naturæ bona,
ingenium, scilicet, scientia, generis nobilitas, corporis pulchritu
do, & vires, quæ omnia Dei beneficia sunt: eò quòd ijs sępè abu
tamur, temporalis nostræ destructionis, & æternæ condemna-
37 tionis instrumenta sint. Ideò D. Paulus, cùm monuisset homi-
nes, vt pluribus se virtutibus ornare studerent, ait: Super omnia *Coloss.3.*
autem hæc charitatẽ habete, quod est vinculum perfectionis, id
est, perfectissimum, & pax Christi, exultet in cordibus vestris,
in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Hæc tria
eos super omnia habere iubet.

Hanc ob causam gloriosus Euangelista in diuinis beneficijs
recẽsendis nimius aliquo modo, si dici potest, esse videtur. Sed
dicet aliquis, optima quidem arrogantiæ excusatio hæc, quam
attulisti videtur esse: sed quæ inurbanitatis afferri poterit excu-
satio, qua vsus est cùm supra pectus Domini in cœna recubuit
vt priuilegium D. Ioanni Baptistæ concessum fuit, vt sanctis-

ſimum Ieſu Chriſti caput in baptiſmo tangeret: & tamen de eo dicitur: nō audebat tangere ſanctum Dei verticem, ſed cum timore & tremore dicebat: Sāctifica me Saluator, nā ego à te debeo baptizari, & tādem tangere illud voluit. Nam vt priuilegia quam vt obediētia ſingularis eſſet. Conceſſum etiam eſt ſanctæ illi peccatrici Magdalenę, vt diuini illius medici pedes tangeret, q̄ peccata curabat: & ſuo vtens priuilegio, à tergo magna cū humilitate acceſsit, vt ſanctiſsimos illos pedes lachrymis ſuis rigaret, & capillis ſuis detergeret. D. Thomæ iuſsit Dominus ſacra ſua vulnera tāgere, vt quæ in eo erant infidelitatis vulnera curarentur. Tremens S. Apoſtolus obtemperauit, & ſtatim eius diuinitatem cōfeſſus eſt dicens: Dominus meus, & Deus meus. O rem admiratione dignā, eò quod cæteris vt ſingulare priuilegium conceſſum eſt, & quo cæteri tanto cum timore & veneratione vtuntur, ſanctus hic diſcipulus tāta cū audacia, & nulla humano iudicio veneratione vtens ſuper pectus illud ſanctiſsimum in cœna recumbens. Sed reſpondeo dilectiſsimi diuinas vrbanitates ab humanis diuerſiſsimas eſſe. Immodeſtum & inurbanū dictum illud videtur Dauid: Propter nomen tuum deduces me. Quis enim regi dicere auderet, Dn̄e deduc me obſecro, illuc enim proficiſci volo. Impudens & inciuilis, nonne ſatis tibi eſt, vt Rex ſeruū ſuū mittat qui te ducat, ſed ipſummet Regē, Ducem tibi poſtulas? At quanto maior impudentia erit hoc à Deo petere? Nonne Angelum aliquem qui ſe deduceret petere potuiſſet? Et tamen nulla hæc fuit impudentia, quia vt dixi, ſpirituales vrbanitates à mundanis diuerſæ ſunt. Humanæ vrbanitatis præcepta ſunt vt ſerui, ſe dominis ſuis ſeruire offerāt, & ſi eorum domini ipſi ſeruire voluerint, vt ſerui hoc non permittant. At vero aliud ſpiritualis vrbanitas iubet, non enim Deo ſeruire debes, niſi tantum in ijs rebus quas Deus imperabit: & ſi Deus ipſe ſeruire voluerit, eius ſeruitium recipere magna cum ſynceritate debes. Scriba quidam ad Chriſtum Redemptorem noſtrum acceſſiſſe dicitur, dicens: Magiſter, ſequar te quocunq; ieris, & dicit ei Ieſus: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; filius autem hominis non habet vbi reclinet caput ſuum. De alio autem refert D. Lucas, qui quamuis non accederet, dixit Dominus ſequere me. Ille autem dixit, Domine permitte mihi primum ire, & ſepelire patrem meum. Neque tamen eum Dn̄s ire permiſit, dicens

Matth. 14. Pſalm. 30. Matth. 8.

21 dicens: Sine vt mortui sepeliant mortuos suos. Quid hoc est? cū
qui sponte accedens, eum se sequuturum esse asserit, dimittit; &
eum qui se excusat, inuitat? Qua in re significatur plurimos Deo
seruire velle in eo statu & officio, ad quod eos ipse non vocat,
neq; in eo eorum seruitiū recipere vult. O quot religiosam, aut
clericalem vitā elegerunt, non tam Dei spiritu, quā propria vo-
lūtate impulsi, qui quidem si vxorē duxissent & filios procreas-
sent, boni in eo statu fuissent, & tamen mali ecclesiastici sunt.

Alij qui ad religionis statū idonei essent, matrimoniū malūt
nulla ad illud Dei inspiratione vocati, & ita pessimi in eo statu
sunt. Vnum ex præcipuis Christianæ Reipublicæ damnis, vnde
plurima nascuntur hoc esse existimo; neq; me falli puto, nimirū
quia nos plurima sponte nostra eligimus, neque antea delibera-
22 mus, an ad illa nos Deus vocet. Cum Deus Pater sit omniū pijssi
mus, tam fortis, quàm infirmi curam gerit, & quæ vnicuique ne-
cessaria esse videt, ea suppeditat; & ita cū de virginitate D. Pau
lus loqueretur, ait: Volo autē omnes vos homines esse sicut me *1.Cor.7.*
ipsum, sed vnusquisq; propriū donū habet ex Deo, alius quidē
sic, alius verò sic. Notate, vt optabat Apostolus, quantū in eo erat
omnes esse continentes, vt ipse erat, sed tamen fieri hoc nō posse
ait, quia non omnes ad hunc statum vocat Deus. Nam te qui in-
firmus es ad matrimonij statū elegit, quia religionis labores fer-
re nō posses, neq; tua inclinatio quæ lasciua est tibi ad eos perfe
rendos adiumento esse posset. Et ita ait eo loco D. Paulus: Si nō
se continēt nubant; melius est enim nubere, quā vri. In hoc statu
pacificè viuas, fidem vxoris serues, filios optima morū discipli-
23 na educes, familiā tuā prudenter regas, omnes Dei timorē & ver
bis, & exēplo doceas, & ita saluari poteris, quia hęc tua vocatio
est. Hinc D. Paulus paulò inferius ait: Vnusquisq; in qua voca-
tione vocatus est in ea permaneat. Tu verò qui robustus es, & na
turali inclinatione castus, ad religionē vocaris à Deo; noli tarda
re, sed sanctam hanc vocationē quamprimū exequere, & eo quo
incepisti spiritu perseuera. Pessima profectò electio esset, si ma-
trimonio idoneus, religiosus fieret, & è cōtra, nulla naturæ, nulla
cōplexionis, & corporis habitudinis, nulla diuinarū inspiratio-
nū habita ratione, nulla prius adhibita diligentia sacramentorū,
scilicet, receptione conscientiā suam purificans, & à Deo effica-
citer petens, vt id sibi inspiret quod plus illi gratum futurum sit.

Quamobrem cùm dicat Diuus Paulus: Vnusquisque proprium a Deo donum habet ex Deo signum est, quod cum donũ Dei sit in sta tus electione & deliberatione non errare, necessarium est hoc à Deo vehementissimè & magna cum animi puritate petere. Fieri enim potest vt in peccatorum tuorum pœnam eum à te statũ eligi Deus permittat qui naturæ tuæ minimè conuenit. In alijs locis ad artes eos tantũ admittere solent qui naturalem ad eas habent inclinationem, & ita in artibus præstant, quia natura magnum arti adiumentum afferre solet. Verùm, quia is, qui ad sutoris artem naturalem habet inclinationẽ, sæpè pictor efficitur, & è contra, ideò fit, vt mali artifices euadant. Sed maior etiam inclinatio necessaria est ad eum statũ quem sibi quisque debet eligere: & ideò maiori etiam consideratione & deliberatione opus est. En igitur ratio cur Diuinus Magister eum qui sponte se se ei obtulit, dimisit; quia quamuis tunc illud non mala intentione optabat: ipse tamen scrutator cordium superbiæ in eo, vel ambitionis, vel malitiæ inclinationem, minime ad eum statum idoneam
Luc. 9. cognouit: & ideò respondit: Vulpes foueas habent, &c. Quasi diceret, vulpium foueas non habeo, id est, malitiosorum & callidorum hominum: neque volucrum nidum, id est, superborum hominum qui ad dignitates volare & ascendere cupiunt. Alium verò qui se non offerebat, vocauit; eò quòd cordis intimum penetrans, plus quam ipse de se sentiret, posse intelligebat, & hoc modo intelligendum est, quod initio dicebam Deo seruiendum esse in illis tantum rebus, in quibus nos illi seruire vult. At è cõtra, si nobis ille seruire velit, permittere debemus, & assentiri. Nam si aliter fiat, audite quàm seuerè Diuum Petrum lauari ab eo recu-
Ioan. 13. santem reprehenderit, dicens: Nisi lauero te, non habebis partem mecum. Et quoniam Dauid optime sciebat Deum, & illi, & suis omnibus ductorem esse velle; ideò non solum hoc ab eo seruitiũ recipit, verùm etiam illud ab eo magna cum reuerentia & humilitate petit, dicens: Propter nomen tuum deduces me. Et gloriosus Euangelista Diuus Ioannes, non ignarus diuinæ huius vrbanitatis hoc à clementissimo Magistro seruitium recepit, qui sanctissimum suum pectus præbere voluit, vt in eo discipulus requiescẽs cordis sui secretarius fieret: Nam cum in vltima illa cœna de grauissimis rebus cùm eo agere vellet, ne verba & tempus insumerẽtur, iussit caput ibi eum reclinare, vt dũ corpus somnũ caperet,

27 caperet, & quiesceret, anima diuina cordis secreta videret. Et ita vt D. Augustinus ait: Fluenta Euangelij de ipso dominici pectoris fonte potauit, quibus vniuersum orbem irrigauit. Nos verò posthac dilectissimi, cum sciamus Deum nobis seruire velle ne recusemus eius seruitia, sed ea efficacissima oratione petamus, & profundissima humilitate recipiamus.

D. August. Tractat. super Ioannē.

Res autē est ponderatione digna, quòd cùm sanctus hic Apostolus magnis à Deo priuilegijs ornatus esset, solius tamen amoris hoc loco mentionem facit. Dicere potuisset, cōuersus Petrus vidit illum discipulum, qui Patriarcha fuit omnium quot quot fuerunt, maximus, quem Christus Dei filius in Ecclesia sua tanquam præcipuum eius reformatorem, post cæterorum omnium Apostolorū mortem superstitem diu reliquit, quia vt D. Hie-
28 ronymus asserit, sexaginta octo annos post Domini Ascēsionē vixit, & semper regula fuit & norma ad errores, omnes qui tunc in Dei Ecclesia excitabantur, corrigendos. Dicere etiam potuisset, vidit illum discipulum, qui in gratiæ lege princeps prophetarum fuit: quia vt idem D. Hieronymus ait: Apocalypsis habet tot sacramenta, quot verba, parum dixi, pro merito voluminis minor est omnis laus. Dicere etiam potuisset, vidit illum discipulum, qui matrem habuit omnium, quæ in mundo fuerunt pręstantissimam. Nam D. Ioan. Baptistæ ortus ex matre Elisabeth in templo nuntiatus ab angelo fuit, tunc cum pater eius Zacharias Deo offerebat incensum. Huius verò dilecti discipuli ortus singularis ex beatissima Virgine, tunc nunciatus fuit, cum magnus ille Sacerdos Iesus Christus in ara crucis, non incensum, sed
29 proprium sanguinem in peccatorum sacrificium æterno patri offerebat. Quare verbis illis quæ Redemptor noster dixit: Mulier ecce filius tuus, magnam sanctissima Virgo dignitatē accepit, quæ spiritualis noui huius filij mater facta est & in eius persona omnium fidelium, & singulare dilecti huius discipuli beneficium fuit: qui talis matris filius factus est & singulari ratione ipsiusmet Saluatoris Iesu Christi frater, qui quidem titulus omnes humanos titulos nobilitate & præstantia excedit. Dicere etiam potuisset, vidi illum discipulum, qui cæteros omnes Martyres superauit, eò quòd amoris Martyr fuit, qui vnà cum matre sibi à Saluatore data iuxta crucem martyrio affectus fuit, moriēs nō in se ipso, sed in amato fratre suo Iesu, vt plus quodammodo

D. Hieron.

D. Hieron. in Epistola ad Pauli.

Ioan. 9.

ipse

ipse moreretur. D. Laurentius sęuissimè combustus fuit, D. Bartholomæus pelle exutus, D. Petrus decapitatus, & cætera omnis Martyrum multitudo de morte gloriosissimè triumphans,
1. Cor. 13. cum Diuo Paulo decantabat: Absorpta est mors in victoria, vbi est mors victoria tua? Quia ex sanctissima diuini Saluatoris morte fortitudinem ipsi, & virtutem percipiebant, vt læti tormenta perferre possent. Sed tu ò gloriosissime Martyr, dum in eo quem tantopere amabas, moriebaris, nullum inueniebas solatium, non mori mors tibi erat, nam moriebaris, quòd mori non posses eo in quo viuebas moriente. Itaque ex fonte illo vnde in cæteros Martyres gaudium & solatium ad sua martyria perferenda manabat: inde dolor tuus & mœror oriebatur in tuo. Qua in re notate quæso mysterium ponderatione dignum: nempe quod passionis Domini tempore, solus D. Petrus, & D. Ioannes, cum eo remanserunt. Et quidem D. Petro sceleris ministri toties molesti fuerunt, interrogantes: Tu ex illis es? nam & loquela tua manifestum te facit. Qua interrogatione turbatus, se illius esse discipulum negauit. Diuus verò Ioãnes in palatio, & in prętorio adfuit cum eum accusabant, cum flagellabant, cum spinis coronabant, cum eius faciem conspuebant, iuxta crucem stetit cum eum crucifigebant, plorare eum, suspirare, & magistri sui mortem dolere videbant, & tamen eorum nullus interrogat, cur ploras? Nemo accusat, neque ait, suus iste erat discipulus amicus & fautor cum ita eius mortem deploret: & eo magis, quia eius curæ matrem suam commendat. Dico admirabile hoc fuisse amoris priuilegium, vt amati sui Iesu tormentis & morti adesset, & vt è passionis suæ calice nullo repugnante biberet. Diuina hoc prouidentia statutum fuisse, vt nemo hanc ei gloriosissimi martyrij palmam impediret.

Matth. 26.

Harum rerum omnium sanctus Apostolus mentionem hoc loco facere potuisset, tamen omnes silentio pretermittit, & tantum Iesu Christi dilectum se fuisse profitetur, dicens: *Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus*. Quo in loco occurrit illud Salomonis, cum ait: Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit. Sed omnia in futurum seruãtur incerta, eo quod vniuersa æquè eueniant iusto & impio, idest, quãuis verum sit iustos in hac vita, reperiri & sanctos: ipsi tamẽ an à Deo amentur, ignorãt, quia

Eccles. 9.

hæc

33 hæc externa, infortunia, scilicet, & labores tam iustis, quàm iniustis eueniunt. Quomodo igitur diuinus hic Apostolus omni dubitatione remota à Iesu redemptore nostro, amari se constanter asseuerat? O te Diue Ioannes beatum: qui in huius vitæ exilio esse de tua salute securus meruisti, & tanti tituli dignitate nobilitari. Si in seraphicos illos cœli spiritus diuini amoris igne flagrantes cadere posset inuidia, plus hunc tibi titulum quàm cætera omnia creata inuiderent, vt eorum aliquis Dei dilectus posset singulari ratione vocari: nam re vera hic titulos omnes excedit: & ideò vnigenito Dei filio datus fuit, de quo Pater æternus in *transfiguratione* & in baptismo dixit: Hic est filius meus dilectus, & hoc eodem titulo sanctum hunc discipulum honorare voluit. Nam cæteri omnes tituli sine hoc nihil ferè sunt, & hic *Matth. 17.*
34 per se solus instar est omnium, imò omnes vnus superat. O Deus maiestatis infinitæ, si hoc per tuam clementiam doceres eos, qui humanos titulos tanti faciunt. O quantum optarem, vt hoc diligenter considerarent. (*Los Guzmanes, los Manriques, los Mendoças.*) Et cæteri huius mundi gigantes, nempè quod si Apostolatus quod tanti æstimabat Diuus Paulus, vt scribens ad Romanos dicat: Paulus seruus Iesu Christi, vocatus *Roma. 1.*
Apostolus segregatus in Euangelium Dei. Si (inquam) Apostoli, Euangelistæ, & Prophetæ munus sine diuino amore inutile est, quid obsecro generis nobilitas? quid corporis pulchritudo? quid diuitiæ & cætera omnia, quæ homines tanti faciunt, prodesse poterunt, nisi Dei adsit amor? O filij Adam, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Cur id quod tam vile *Psalm. 4.*
35 est tanti æstimatis, id verò quod tanti est momenti, vt est diuinus amor contemnitis? Illuminet vos Deus vt vanitates istas posthac nihili faciatis, & diuinum amorem seriò & diligenter habere studeatis, cùm ei qui tantum amauit, tãtus amor debeatur. Hi vestri tituli esse debent, hoc palam & publicè profiteri debetis amantes & amatos Dei esse qualis fuit hic gloriosus Apostolus, cui dilectus suus non solum in vita, sed etiam in morte magnum quo eum prosequebatur amorem ostendit, quam à cæterorum Apostolorum morte diuersam esse voluit. Nam cum iam plenus dierum esset, & mortis aduẽtare diem præuideret & suos discipulos & vniuersum Ephesi populũ in Ecclesiam cõuocauit, quo cùm omnes conuenissent suum aperiri sepulchrũ iussit, &

in

in illud ingressus, non tanquam moriturus, sed tanquam ad læ-
tum aliquod iter discessurus populum est suauissimè & deuotissimè alloquutus monens, vt eam quam ipsis prędicauerat fidem, præstantissimè retinerent. Prælatis diligenter obtemperarent, mutuum inter se amorem, mutuam pacem, & concordiam conseruarent: & tandem, vt humana omnia contemnerent, cœlestia & diuina quærerent. Quæ cum dixisset, & populus rei nouitatem admiraretur, quidnam sibi vellet ignarus, ecce de cœlo dilapsa lux, sepulchrum in quo Sanctus iacebat, contexit, quæ cum paulò post videntibus omnibus euanuisset, nihil in sepulchro inuentum est, præter Manna quod è sepulchro tanquam arena è fonte manabat, & ita diutissimè perseuerauit. De sancto Apostolo quid factum sit, ignoratur. Piè creditur sanctissimum eius corpus vnà cum anima in cælestem gloriam fuisse translatum.

D. Augustinus. D. Thom. Ita Diuus Augustinus affirmat, & nonnullis probat argumentis. Ita etiam Diuus Thomas affirmat, verba illa Domini declarans, sic eum volo manere. Quod nostra interest illud est, vt húc Dei dilectum omnes Patronum nobis & aduocatum habeamus in cœlo, eius puritatem & sanctitatem imitantes, vt posteaquam gratia hic vixerimus perfrui mereamur gloria: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem festo S. Ioannis Euangelistæ

CONCIO SECVNDA.

Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus, &c. Ioann. 21.

POSTEAQVAM Christus Redemptor noster Diuũ Petrum ouium suarum pastorẽ creauit vt ei significaret moriendum illi esse earum causa, vt ipse mortuus fuerat, dixit illi, vt se per crucis iter sequeretur. Quasi diceret, nõ ideò te mearũ ouiũ pastorẽ feci, vt te otio & delicijs tradas lactis & lanæ beneficio fruẽs: sed vt eas

2 eas exemplo & doctrina pascas, & tandem propter eas mea imitatione moriaris. Sed peto si omnes Apostoli per hoc mortis iter Christū Redēptorem nostrū sequuti sunt, cur tantū D. Petro dixit: Sequere me? Nam si hoc dixisse putas ob mortis genus, eò quod crucifigēdus erat vt ipse, falleris; quia D. Andreas quoq; & D. Simon crucifixi sunt; ergo nō solus ipse per crucis iter magistrū suum sequutus est. Respondeo igitur, hoc illi tantum dixisse eò quòd omniū prælatus esset, significans, quòd si is, qui cęteris præest, primus omnium cælestem hunc ducem sequitur, facile etiam eum cæteri sequentur. Hoc vnusquisq; potissimū curare debet, vt non se ipsum, sed omnium virtutū exemplū Iesum Christum sequatur. Quid enim querelæ illæ Isaiæ significant, cū *Isai. 65.*
ait? Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui
3 graditur in via nō bona post cogitationes suas: hoc enim est quod homines in infernū præcipites agit, malorum affectuum iter sequi. Sunt Adæ filij adeò inclinati ad id quod appetitus postulat exequendum, vt nisi id quod optant consequantur, nulla alia re acquiescant. Quemadmodum puer, qui si pro gladio suspirat & *Simile.*
plorat, quæcunque illi des, contemnit; neque ideo clamare & plorare cessat: ideò ait eo loco dominus, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Væ illi, qui per hoc iter incedit & proprium appetitum sequitur, qui tanquam coruus ei oculum eruit; à quo alebatur. Primum igitur fratres quod faciendū est, vt Saluatorē nostrū sequamur, est appetitus nostri viā deserere, & idola ista quę hucusq; sequuti sumus: vtrumq; enim sequi nō possumus, vt sanctus ille senex Mathathias dixit. Qui cū vt Ido *1. Macha. 2*
4 la adorare vellet, persuaderetur, magna voce dixit: Etsi omnes gētes Regi Antiocho obediunt, vt discedat vnusquisq; à seruitute legis, ego & filij mei, & fratres mei obediemus legi patrum nostrorum, propitius sit nobis Deus, nō est nobis vtile relinquere legem & iustitias Dei, vt eamus altera via. Vtinam Deus spiritum nobis & efficaciam daret, vt ita appetitui nostro & cæteris omnibus rebus, quæ nos à Iesu Christi filij Dei via reuocare volunt, respondere possemus. Sed, ò cælestis Dux, ò infinitæ virtutis Deus, ecquis nam te Domine sequi poterit? Quomodo formica & vermis, & qui tanto carnis pondere opprimitur, eum sequi poterit, qui exultauit vt Gigas ad currendam viam? Sed confide, nam qui te vt eū sequaris, inuitat, vires etiā vt hoc pręstare possis

suppeditabit: hic enim est ille qui dat lapso virtutē, ex ijs, qui nō
Isai. 40. sunt fortitudinē & robur multiplicat. Huc facit exaggeratio illa
Ephes. 3. D. Pauli, quā notare vos vellē (ait enim) Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, à quo omnis paternitas in cęlo & in terra nominatur, idest, ex quo & beatæ mentes quæ in cælo sunt, & homines qui in terra viuunt suam ducunt originē, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ, id est, gratiæ suæ, quæ eius gloriā maximè declarat, virtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine Christum habitare per fidem in cordibus vestris in charitate radicati & fundati: qui ita cōfirmati & corroborati essent, cælestē hunc gigantem magna cum suauitate sequerētur.
Simile. Pueri accensis facibus præire solent, vt dominis suis præluceant. præcedere etiā alij serui solent, vt turbam remoueant, & si quid iter impedire posit, tollāt. O ineffabilis Dei bonitas, ac si domini nos essemus vnigenitus Dei filius præire voluit, cælesti
Psalm. 118 sua doctrina prælucens, vt fatetur Dauid, dicens: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumē semitis meis: viā etiam plenā & facilē reddit omnia nobis impedimenta tollens. Ita ipsemet per
Isaiæ. 3. Isaiā promiserat, vbi de filij Dei aduentu loquēs, ait: Et erit ibi semita, & via sancta vocabitur, non transibit per eam pollutus: & hæc erit vobis directa via, ita vt stulti non errent per eam, nō erit ibi leo, & mala bestia nō ascendet per eam. Hæc via, Euangelica lex est, per quam non transibit pollutus, id est, sensualis & carnalis. Dicere autem ita vt stulti non errent per eam, exaggeratio est: vt huius viæ rectitudo & facilitas significetur, & quā facilis & suauis sit gratiæ lex ijs, qui per eam volant, magna intētionis sanctitate, & puritate incedere. Dici etiā potest, quod illi stulti, de
1. Cor. 4. quibus ait D. Paul. Nos stulti propter Christū, nō errant per eā. Semitā autē vocat, quia pauci ambulant per eam: & quia ita angusta est, vt triumphales currus, mulos & equos oneratos, idest, mundi superbos & auaros capere nō posit. Ait etiā: Nō erit ibi leo, & mala bestia nō ascendet per eā: significans Redemptorem nostrum omnia impedimenta sustulisse, quæ cęli iter in veteri lege impedire videbantur, & omnia pacis & securitatis plena reliquisse. Quis igitur est adeò piger & timidus, qui per hanc viam adeò securam & suauem ad summum illud bonum, vt est cælestis gloriæ præmium contendere recuset? O infælices illos, qui tanta opportunitate vti nolint, Nemo se imbecillitate excu-

sei,

8 set, quia corã Deo inutilis erit excusatio, nihil est, cur dicat ouis suum se pastorem sequi non posse: nam si viæ labore defatigabitur, aut claudicabit, ipse suis gestabit humeris. O clementissime pastor Iesu Christe, benedictum sit os tuum & tua lingua, qua suauissima illa verba dixisti, scilicet, quòd inueniens pastor ouẽ amissam imponit in humeros suos gaudẽs. O beatã ouem, quæ talem meruit habere pastorem. Sed peto Domine, nonne dixit D. Petrus, suo & sociorum suorũ nomine: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, cur igitur rursus nunc illi dixisti, sequere me, si iam te ille sequutus est? Nimirum, quia quamuis plurimum quis me sequutus sit, semper tamen superest, in quo me sequi possit. Et ita scriptum est: Cùm consummauerit homo,
9 tunc incipiet: Quia semper iustus existimare debet tunc incipere, neque sistere debet, donec vitæ cursus conficiatur: secus enim parum incepisse proficiet. Effundit arbor magnam florum copiam: cùm autem fructus afferendi tempus est, sterilis est & infœcunda. Alia, cùm tener est fructus, statim arescit. Alteri, cúm fructus maturus iam est, decedit. Idem omnino hominibus accidit: aliqui enim nihil dant pręter flores, alij dant quidem fructus sed teneri adhuc & immaturi arescunt, alij tandem iam ætate maturi & senes deficiunt: vt Salomon de quo dicitur: Cum iam esset senex deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos. Ideò dicitur: Ecce veniet cito, tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam. Quasi dicat, cum breuis vita sit, donec ad metam peruenias noli quiescere.

Luc. 15. Matth. 19. Eccles. 18. Simile. 3. Reg. 11. Apoc. 3.

Dixit Præterea D. Petro: *Sequere me*. Quia huc vsq; eum sicco pede sine vlla sanguinis effusione sequutus erat, post hac verò
10 eũ se sequi vult eius causa in cruce moriendo. *Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat* Iesus *sequentem*. Quid hoc est ò Iesu Christi dilecte? nõ te sed D. Petrum Dominus vocauit: quò vadis; quem sequeris? Iesum Christum, mundi Saluatorem, & D. Petrum summum mundi Pontificem, sequor, quos enim meliores duces habere possum, quam Dei filium & eius in terris vicarium? Rectè ais. Idem & nobis dilectissimi faciendum est, summi Pontificis obedientiam amplectamur, sanctorum Conciliorum authoritatem sequamur, quæ eius cõfirmauit authoritas: & ita nulla in re errare poterimus. Ideò enim tanta hominum multitudo errauit, quia per hanc viã incedere noluit. Sed plurimum

notan

notandum est pro eorũ verborum declaratione: Vidit illũ discipulũ quem diligebat Iesus, amorẽ inter cætera, nomina, hęc quatuor in sacra Scriptura habere. Vocatur vulnus, & ita ait spõsus: Vulnerasti cor meũ soror mea sponsa. Quasi dicat, in amorẽ me
Cant. 4. tuum attraxisti. Vocatur autẽ vulnus, quia quemadmodũ qui sagitta aliqua vulneratus est, quiescere nõ potest, quanuis lectulus in quo iacet mollis sit; ita qui diuini amoris sagitta vulneratus est, quiescere in creaturis non potest, quãuis suaues sint & delectabi-
Psalm. 41. les. Hac sagitta vulneratus erat Dauid, cũ dixit: Quemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deũ fontem viuũ: quando veniã & apparebo ante faciẽ Dei? De ceruo dicitur, quod cũ sagitta vulneratus est in frigido aliquo fonte mergi desiderat. Et quãuis riuuli occurrãt lucidi & clari; tamen donec fontẽ ipsum inueniat nunquã quiescit. Creaturę omnes quãuis pulchritudine pręstẽt, nihil tamẽ aliud sunt, quã infinitæ bonitatis riuuli, quę Deus est. Anima autẽ diuino amorę vulnerata in his creaturis tanquã ceruus in riuo mergi recusat, & donec ad diuinũ fontẽ perueniat, nũquã quiescere poterit. Et ideò aiebat Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuũ, quemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarũ. Sed quid de vobis dicã dilectissimi quos viuũ fontẽ relinquere, & riuulos consectari video; nisi signũ esse, & argumẽtum ceruos vos vulneratos nõ esse, neq; adhuc diuini amoris vulnus habere? Vocatur etiam diuinus amor liquefactio. Et ita dixit
Cant. 5. spõsa: Anima mea liquefacta est, vt dilectus loquutus est, Quod liquefit ita dissoluitur, vt nihil in eo integrum remaneat. Nã cũ ædificium euertitur integræ eius partes remanent, si euellitur arbor, integra remanet, si frangitur, remanet truncus & rami: si secatur, remanet radix; si mola tunditur frumentum, remanet furfur. At eius quod liquefit nihil integrum remanet, & res liquefacta quocunq; vis dilapsa diffunditur: hoc est (*se cuela*) Hic est diuini amoris effectus, quo anima ita liquefit vt nihil in ea integrum, nihil durum remaneat, & quocunque Deus vult, diffluit tam per honorem, quam per ignominiam, tam per salutem, quam per infirmitatem, tam per diuitias, quàm per paupertatem, per omnia diffluit, per omnia diffunditur: iustus nulla in re diuinæ volunta-
Philip. 1. ti repugnans. Ita te D. Paule, diuinus amor liquefecerat, vt dixeris: In nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper & nunc

14 nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem, mihi enim viuere Christus est, & mori lucrũ. Quanta hic fratres deplorandi causa esset, si duritiam nostram consideramus, & quanta cum difficultate & repugnantia, quo Deus nos ducit, fluimus. Ponderate obsecro ea D. Pauli verba, vt intelligatis parum omninò diuino amore tactos vos esse: quãdo quidem tanta adhuc in cordibus vestris durities remanet. Vocatur etiam amor mors. Fortis sicut mors dilectio. Nã quemadmodum mors intimam hanc corporis & animæ vnionem dissoluit, animam rapiens, & à corpore diuidens: ita diuinus amor animam rapit, & ad cælestem contemplationem excitat eam humanis, & terrenis rebus hærentem vi quadam suauissima auellens. Quare si plurimum terrena amatis intelligite, nondum Cant. 8.
15 vos hoc suauissimo mortis genere mortuos esse. Vocatur tandem amor languor quidam, & defectio. Et ita dixit sponsa: Dicite dilecto meo, quia amore langueo. Autor quidam languorem vocari dixit amorem, eò quod intellectus nunquam perfectè intelligere & cognoscere illud posit, quod amat voluntas: ita vt non solum vires corporales, verum etiam spirituales langueant & deficiant. Voluntas enim plus amando, quàm intellectus intelligendo ascendit, quia volũtas res etiam diuinas amat, quas intellectus intelligere in hac vita non potest. Itaque vt voluntas perfectionem suam assequatur necesse est, vt ea amet, quæ assequi intellectus non potest: & si ea, quæ intelligi possunt amat, vt sunt corporalia, vilescit: quia cùm voluntas in eas res, quas amat, transformetur: si amat terrena, terrena fit. Hinc ver- Cant. 2.
16 ba illa Domini intelligetis: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Quomodo Domine in homine, nonne post peccatũ anima remanet spiritualis, cur ais carnem esse? Nimirum, quia cùm anima in rem amatam transformetur, si amat carnem, caro fit: & ita quamuis sit spiritus, caro vocatur. Verum quamuis verum sit voluntatem eo ascendere, vt ea, quæ intellectus intelligere non potest, amet: non ideo tamen vocatur amor languor & virium defectio, quia hic non de actibus intellectus, sed de voluntatis amore agimus. Et huius ratio petitur, cur in sacra Scriptura languor, & defectio vocetur. Et inter alias causas, quæ afferuntur illa est, quia amoris præceptum, præceptũ quoddam est, quod perfectè in hac vita seruari non potest; vt D. Au- Gene. 6.

Luc.10. gustinus affirmat super ea verba Lucæ: Diliges Dñm Deũ tuum 17
ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mẽte tua. Et inter alias causas, quas ibi affert vna est, quia cũ amor Dei, & amor sui inter se contraria sint (Amor enim Dei ordinat omnia in Deum, amor vero sui, siue cupiditas omnia ordinat ad se) hinc necessariò consequitur in nobis regnũ suum charitatem obtinere non posse, nisi perfectè moriatur cupiditas. Cupiditas autem in hac vita minui quidem potest, extingui autem non potest: quandiu ergo aliqua ratione viuit cupiditas, nondum in nobis perfectè regnat charitas. Quemadmodum enim vt lignum admotũ igni vertatur in ignem necesse est, omnem eius humiditatem & frigiditatem expelli (quandiu enim humiditatis in eo aliquid residet, nondum perfectè ignis est) ita planè cùm charitas & cupiditas inter se contraria sint necesse est, vt 18
tota cupiditas ab anima expellatur, vt in ea charitas plenè dominetur, quod in hac vita fieri non potest. Alia etiam ratio vniuersalior cur amor languor & defectio vocetur, etiam in omnibus beatis qui Deo in cælo perfruuntur, hæc est, quia Deum amare
Isai.44. non possunt, vt amari dignus est. Dicitur enim: Ecce Libanus nõ sufficiet ad comburendum, & animalia eius non sufficient in holocaustum. Quod idem dici potest de omnibus beatis mentibus: sicut enim neq; animalia cuncta, neq; ligna Libani, neq; cæterorũ omniũ montium dignum Deo sacrificiũ offerre possunt: ita neq; omnium creaturarum mentes debitum amoris holocaustum eidem offerre sufficient, quia immensa Dei pulchritudo & bonitas digna est amari amore infinito. Ex hoc languore, & ex hac virium in amore defectione, eò quod Deum amare beati nõ 19
possunt, vt amari dignus est: magnam animo lætitiã percipiunt, cum se ab infinito illo amoris pelago superari videant. Et hac læ
Psalm.72. titia illud Psalmi dicere possunt: Defecit cor meum Deus cordis mei. Itaq; cõprehendi Deum & amari vt dignus est, nisi à seipso non posse magna est beatorum gloria: secus enim neq; ille infini
Matt.25. tus esset, neq; illi beati. Ideò dixit Dñs: Dicturum se esse seruo illi, qui accepta talenta negotiatus erit: Intra in gaudium Domini tui, vbi denotatur beatos omnes à gaudio illo cælesti & diuina bonitate & amore plus superari, quàm exiguus piscis ab vniuerso Oceano superatur, cum in eius profundo natat immersus.

Cùm igitur verum sit amorẽ vulnus esse liquefactionẽ, languo

rem,

20 rem,& mortē quomodo hæc oĩa in Deum cadere possunt? & si in Deũ non cadũt, amor etiã creaturarũ in eũ cadere nõ posse videtur. Cur igitur ait sanctũ Euãgelium: Vidit illũ discipulũ quē diligebat Iesus? Huic dubitationi verbis illis Isaiæ respondebo: Nõ enim cogitatiões meæ cogitationes vestræ, neq; viæ vestræ viæ meæ, dicit Dñs, quia sicut exaltãtur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viç meæ à vijs vestris, & cogitatiões meæ à cogitationibus vestris. Vbi docet nos de eo nõ ita nos sentire debere, vt de nobis ipsis sentimus. Magnus Dionys. Diuinus (inquit) amor nõ permisit ipsum esse sine genere, idest, coegit quodãmodo (si ita dici potest) vt oẽs creaturas crearet, & se illis cõmunicaret, & amor (idē ait) via est per quã Deus ad rationales creaturas descē dit. Et D. Aug ait, quod amore venit Deus in mũdũ, & amore homo fá-

21 ctus est. Via etiã per quã nos ad Deũ ascē dimus, amor est. Ait igitur vt cælũ à terra differt, ita vias suas à nostris, id est, amorem suũ à nostro differre. Inter cętera, quib9 cęlũ à terra differt illud est, quod cælũ vt ait Arist. Nõ recipit peregrinas impressiones. Terra enĩ nunc frigida est, nũc calida, modo humida, modo sicca, & assiduè mutatur, at cęlũ has mutationes nõ recipit, ita Dei cogitationes mutabiles, vt nostræ nõ sunt, sed æternæ & immutabiles. Amor noster, quia mutari potest rectè mors & vulnus, rectè lãguor & liquefactio appellari potest. At Dei amor qui infinitus est, & immutabilis, peregrinas impressiões nõ recipit. Humanus amor hominē à se ipso rapit, & eũ in re amata ponit: at diuinus amor nõ Deũ à se ipso ad rē amatã, sed è cõtra hominē à se ipso ad Deũ trahit & rapit. Hinc alia oritur difficultas. Cũ amor

22 Dei infinitus & immutabilis sit, quomodo discipulus iste à Deo singulariter dilectus esse dici posset: nã in rē immutabilē, & quæ vna semper est, neq; alia esse potest, vt est Deus, quomodo hæc amoris singularitas & differētia amoris cadere potest, ita vt hũc plus illo diligat? Respõdet Magist. Sēten. ex D. Aug. hãc amoris singularitatē nõ esse ex parte diuinæ essentiæ, in quã nulla nouitas cadere potest, cũ immutabilis sit. Et ita ait D. Aug. Absit, vt dicamus q̃ tēporaliter Deus aliquē diligat, quasi noua dilectione, quç in ipso antea nõ erat, apud quē, neq; præterita transierũt, & futura iã facta sunt. Prouenit igitur hęc differētia ex donorũ & gratiarũ diuersitate, quas diuina eius gratia in creaturas distribuit: ita vt illũ plus amare dicatur, cui plures gratias elargitur, &

Isai. 53. *Mag. Dionys. li. de diui. nomin. c. 4.* *D. August.* *Aristot.* *Magi. sent. in. 3 d. 32.* *D. Aug. li. 4. de ciuita. Dei.*

ex hoc infertur D. Ioãnes singulariter à Deo amatus fuisse, quia singularia illa dona communicauit, In vltima illa cœna discipulos suos magnis gratijs & beneficis remunerauit, ob id quod vna
Luc. 22. cum eo passi fuerant, & ita dixit: Vos autem estis qui mansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut dispo suit mihi pater meus regnum: vt edatis & bibatis supra mensam meã in regno meo, & sedeatis super thronos iudicãtes duodecim tribus Israel. Verùm inter cæteros omnes D. Ioãnem sociũ sibi elegerat, vt in maioribus sanctissimæ suæ passionis, & mortis laboribus socius illi esset & comes. Et cum ęquum sit, vt qui damni est socius, lucri etiam socius sit: cùm laborum suorum cum lo ciũ fecisset, volens omnia eum videre vt omnia doleret, & vt vulnera, quę cęlestis agnus corpore recipiebat, corde dilectus discipulus reciperet: æquũ erat, vt eum ad lucri etiã societatẽ admitteret. Et inter cætera, quæ gloriosissima eius morte lucratus est, fuit sanctissimi sui nominis exaltatio, vt affirmat D. Paulus,
Philipp. 2. dicens: Factus obediens vsq; ad mortẽ; mortẽ autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomẽ, quod est
Ecclesi. 24. super omne nomen. Ita vt verè dicere posset illud Ecclesiastici: In omni populo & in omni gẽte primatũ habuit. In rebus enim naturalibus in vnoquoq; genere vna inuenitur, quæ sit metrum & mensura cæterarum omnium rerum illius generis: eò quod omniũ præstantissima, sit & primatum quodammodo habeat inter eas, ita vt quot sint rerum genera, tot sint primatus. Inter planetas, Sol primatum habet, inter metalla, aurum; inter gemmas, carbunculus; inter arbores, palma; inter flores, rosa; inter aues, aquila; inter animalia, leo; inter pisces, cete. In rebus gratiæ non ita est, sed maioris concordiæ & conformitatis causa voluit Deus, vt solus Christus vnigenitus eius filius inter omnes status & ordines sanctorum primatum haberet. Et ita inter Angelos vocatur: Magni consilij Angelus. Inter Patriarchas maximus omnium est, quia est pater futuri sæculi. Prophetarum etiam primus est, & ita de eo dicebant omnes: Propheta magnus sur-
Luc. 7. rexit in nobis. Apostolus fuit in mundum à Patre missus Apostolorum omnium princeps & caput. Euangelista fuit cæteris omnibus præstantior, quia non in libris, sed in fidelium cordibus Euangelium scripsit. Martyrum etiam Rex fuit, quia in eius passione omnes causæ insunt, quæ in cæteris omnibus Mar-

tyribus

26 tyribus sparsę inueniuntur. Alij enim passi sunt ꝓpter iustitiã: vt Abel, alij propter Dei legem vt Machabæi, alij eo quod vitia se uerè reprehenderent, vt Ieremias, Isaias, & D. Ioannes Baptista. Alij propter fidem vt D. Stephanus, & cęteri omnes Apostoli: quæ omnes causæ in sanctissima Saluatoris nostri passione fuerunt, inter castos etiã castissimus fuit, & corpore & anima, neq; solum castus fuit, sed vt dixit Diua Agnes, eius amor cæteros fa cit castos: & à D. Vrbano appellatus est seminator casti cõsilij. Genes. 4. 2. Mach. 7.

Harum igitur rerũ omnium sociũ suum fidelissimũ D. Ioannem participẽ fecit. Primũ, vt quemadmodũ ille nomen habuit super omne nomẽ: ita hic singulari hoc nomine appellaretur, scilicet, Iesu Christi dilectus. Admirationẽ parit inter duodecim
27 homines, quos Dñs ad munus Apostolatus elegit, vnũ D. Ioannem ita cæteros superasse, vt propriũ Ioãnis nomẽ amitteret & Dñi dilectus appellaretur, titulo adeò sublimi, vt humanũ intellectũ attonitũ stupore reddat. Præterea primatus etiã partici pem fecit, quẽ supra omnes sanctorũ status habet: nã supra ange los primatũ illi quendã dedit, quia illud eos docuit, quod assequi per se non poterãt, illud scilicet, de quo Isaias ait dubitãs his ver bis: Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestib⁹ de Bosra. Quę verba alijs doctorũ expositionibus omissis D. Hieronymus ait esse minorum angelorũ, qui à maioribus in admirabili Dñi ascẽ sione petunt, quis est iste, &c. Et D. Dionys. ait, hãc interrogatio nem esse omnium beatorũ spirituũ plus informari cupientiũ de incarnatione Christi. Edõ sumitur ibi tanquã nomẽ appellatiuũ, & significat rubicundũ. Bosra significat munitionẽ, aut septum; Isai. 63. D. Hieron. D. Dionys.
28 quarè interrogabãt, quis est iste, qui venit rubicũdus ob carnem preciosissimã, qua vestitus erat, & vulnera illa rubicũda, quę san ctissimo suo corpore exceperat, & tanta septus multitudine pro pter animas, quas secũ è limbo ducebat, ergo interrogatis ò ange li gloriosi, quisnam iste sit? D. Ioannes vobis respondet: verbum caro factum est. Neq; hoc mirum videri debet, quia D. etiam Chrysostomus affirmat Angelos plurima Christi Redemptoris nostri mysteria à D. Ioãne & Ecclesia didicisse, quod verbis illis Diui Pauli confirmat vt innotescat principatibus & potestatibus in cælestibus per Ecclesiã multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo Iesu Domino nostro. D. Gregorius Nicen. ait & Theophylactus etiam refert, quòd multiformis scientia Dei D. Chryso. Ephes. 3. D. Grego. Nicen. Theophy.

significat, Deũ ad vnũ eundemq; finẽ consequendũ plurima &
diuersa habere media. Sapiẽtia est fines assequi per naturalia me
dia & illis cõuenientia: vt si morbo aliquo laboras sapiẽtia est te
curare, & pristinam valetudinẽ tibi restituere, qui quidẽ finis est
medici applicando remedia saluti cõuenientia, sed maior sapiẽ
tia est, si medicus hunc morbum curaret rebus omnino cõtrarijs,
ita venit Deus in mundum & cum cœlestẽ doctrinã docere vel
let, duodecim magistros elegit. Media huic fini cõueniẽtia hæc
esse videbantur homines eligere ingenio, doctrina, & linguarum
cognitione prestantes. Sed humana hæc fuisset sapiẽtia, quæ fi
nes suos assequi nescit, nisi per media naturalia & communia. At
Dei sapiẽtia diuersa est, est enim multiformis & medijs sæpe fi
ni assequendo cõtrarijs vtitur: & ita quia illi cæterorum omniũ
magistri futuri erãt, ideò rudes, ignaros, & omni humana sciẽtia
destitutos elegit, vt diuine sapientiæ magnitudo intelligatur, &
hãc sapientiã innotuisse ait, D. Paul. angelis per Ecclesiæ sanctæ
prædicationẽ & doctrinã. Ait igitur D. Chrysostomus si ab Ec
clesia principatus & potestates plurima redẽptionis mysteria di
dicerũt: vt eo loco D. Paulus. affirmat, precipuus Ecclesię magi
ster fuit gloriosus Euãgelista Ioãnes, igitur ille est hominũ, & an
gelorũ magister: ò admirabilis prerogatiua & excellẽtia. Neq;
tamẽ existimetis hãc ãgelorũ iniuriã esse, nã in Regis domo plu
rima regni secreta regis filij ignorãt, quę secretarius & legatus op
time nouit. Incarnationis mysteria Archãgelus Gabriel tanquã
legatus sciuit, & sciuit. D. Ioãnes vt secretarius, neq; mirũ est eo
rum mysteriorum aliqua angelos ignorasse, quãuis filij Dei sint.
Primatum etiam inter prophetas D. Ioannes habuit, nam cæte
ri prophetæ vt fuit Isaias & Ezechiel Deum viderunt seden-
tem super solium excelsum & eleuatum. At D. Ioannes cum eo
sedit & supra sacrum pectus recubuit. Cùm Rex ob aliquam
sibi illatam iniuriam iratus est, nemo quamuis familiaris sit & do
mesticus eum alloqui audet, imò neque oculos eo præsente tol-
lere, Dixerat Christus cœli rex magna cum animi tristitia disci-
pulis suis, vnus ex vobis me traditurus est, cogitate, quàm tristes
quàm perturbati essent audientes inter eos esse eum, qui magi-
strum traditurus erat, oculos tollere non audebãt: sed demisso ca
pite pudore suffusi, timore pallidi deplorabãt. Hoc tẽpore cùm
ecclesiæ sanctę colũnę nutabãt, amatus discipulus singulari amo
ris

32 ris priuilegio vtebatur supra pectus amãtis recumbens. O te D. Ioãnes beatum qui nullo vnquã tẽpore exclusus à rege fuisti, sed tunc cum tristis ita esset ad domesticá eius familiaritatẽ admittebaris. Magna profectò res fuit prophetas Deũ vidisse sedentẽ, sed maior cum eo sedisse, & in eius pectore suauissimè tali tẽpore cõquieuisse. Primatum quoq; habuit inter euãgelistas, & ita in admirabili illa Ezechielis visione quatuor animaliũ, quæ alas habebãt & volabãt, ait propheta. Facies Aquilę desuper ipsorum quatuor. Per hęc quatuor animalia sancti omnes doctores, quatuor Euãgelistas significari affirmãt? & per alas eorum contẽplationẽ & spiritus eleuationẽ. Aquilã autẽ desuper ipsorum quatuor volare ait. Ex quo infertur supra se ipsam volasse. Hęc Aquila D. Ioãnes est, qui adeo sublimis volauit, vt se ipsum & omnem Ezech. 1.
33 humanum intellectum superarit. Cęteri euangelistæ vix se supra humũ excitarunt, quia quicquid scripserunt, omne fere de Christi humanitate fuit: at verò D. Ioannes ad sanctissimę Trinitatis mysteria euolauit. Cum autẽ dicitur animalia illa habuisse alas, significatur nõ naturales fuisse, sed factitias. Leo enim bos, & homo naturales nõ habẽt, quia nimirum humanitati de qua illi scripserunt si debetur contẽplatio, est nõ ex se sed quia diuinitati vnita est: & ita alę nõ sunt naturales sed appostitię, eò quòd cõtẽplatio quę est spiritus quędã in Deum eleuatio, proprie Deo debetur. Aquilę autẽ alæ naturales sunt, quia de diuinitate tractauit cuius propria est cõtẽplatio. Inter Martyres quoq; primatum habuit, quia quater martyrium passus est: primum in sanctissima magistri sui passione. Secũdò cùm veneni vas potauit. Tertiò cũ
34 in insulã Patmos relegatus fuit. Quartò cũ in feruẽtis olei doliũ eiectus est. Quod si oleũ quãuis feruẽs eum cõburere nõ potuit: Dei fuit auxilium, qui cum oleo cõcurrere voluit, vt in eo illud operaretur, imo tãquã piscis in eo tãta cum voluptate natabat, ac si aqua esset tẽperatissima: quãuis vir sanctus frixum ibi se remansurũ esse existimauit, vt D. Laurẽtiũ prunis impositũ: sed noluit Dñs eum oleo frixum comedere (*Sino guisado en el escaueche de la dulce oracion y contemplacion de tantos años*) Quod si quisquã dicere audebit, quòd cum D. Ioãnes nullã in suo Martyrio lęsionẽ senserit, ideò Martyrij coronã amisit, necessariò etiã illi dicẽdũ erit nullũ fuisse Dei beneficiũ eum illęsum cõseruasse, sed potiùs dãnũ & fraudẽ eò quod cũ martyrij gloria & corona, quã tãtoperè optabat

optabat priuarit: quod falsissimum esset. Et præterea probatur hoc quia Dominus illi & fratri suo æqualiter dixit, calicem quidem meum bibetis. Hunc igitur Iesu Christi dilectum omnes aduocatum & intercessorem nostrum habere studeamus, vt gratiam nobis impetret, qua acquiritur gloria, Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem Festo S. Ioannis Euangelistæ

CONCIO TERTIA.

Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, &c. Luc. 21.

CVM Christus Redemptor noster discipulis suis post gloriosissimã suã resurrectionem apparuisset ecclesiam suam D. Petro commendauit dicens: pasce oues meas. Et vt illi declararet quodnã illi præmiũ in hac vita daturus esset, addidit statim: Amẽ dico tibi cũ esses iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas, cũ aũt senueris extẽdes manus tuas & alius cinget te & ducet te quò tu nõ vis. Hoc aũt dixit significãs qua morte clarificaturus esset Deum. Quasi diceret, pastoralis huius muneris pręmiũ erit mortem mea causa patienter ferre. Ex quo infertur patientiã in perferẽdis laboribus aliorũ bonorũ operũ præmiũ esse: & è cõtra impatiẽtiã aliorũ peccatorũ pœnam esse. Agẽs D. Ambrosius de gloriosis martyribus D. Geruasio, & Prothasio, ait, Apparuisse illi D. Paulum in somnijs, & dixisse: isti sunt, qui monita mea sequuti sunt, respuẽtes prædia & diuitias: sequuti sunt Dñi nostri Iesu Christi pia vestigia in vrbe hac, & per decem annos in Dei seruitio perdurantes ad hæc pertingere meruerũt, vt Christi martyres fierẽt. Quasi diceret, tantos in virtute progressus fecerunt & tanto tempore perseuerauerunt: vt meruerint hoc tanquam præmiũ quoddã cõsequi, vt Martyres Dei fierẽt idest, locupletissimi testes, quos Deus adducit ad fidei suæ confirmationem.

Ioan. 21.

D. Amb.

Ex quo

3 Ex quo inferri potest si plurimi sancti Martyres nõ fuerũt, hoc ideò fortasse permisisse Deũ eò quod hac corona digni minimè fuerint. Notate autem quod vt D. Ioannes ait, D. Petrus patienter mortẽ tolerando clarificaturus erat Deum, quia magno sibi honori Deus esse existimat, vt homo ad eũ amoris gradum perueniat, vt vitam ipsam eius amore profundere suauissimũ putet, & vt se plus Dñs declararet, cũ hoc dixisset, dicit ei, *sequere me*. Cũ autem D. Petrus intelligeret beneficij magnitudinẽ eũ de D. Ioanne interrogauit, quẽ etiã sequentem vidit, *Domine hic autem quid*, idest, si me, qui te negaui tãto afficis beneficio, hũc quẽ tantopere amas qui tecũ vsq; ad sepulturam tãta cũ fidelitate perseuerauit, quo nã beneficio & præmio remunerabis? Qua in re significat D. Petrus, eos qui à Deo plus amantur maioribus tribu-
4 lationibus affligi solere, & hæc esse maiora amoris indicia. Et ita dixit Dauid, potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Mensura autem erit, vt amatus, & domesticus plus tribuletur. Cum Moyses fœdus inter Deum & populũ ferijt: vniuersum populũ sanguine aspersit, quo facto, reliquum sanguinem fudit super altare. Qua in re significatum est, quod fœdera & amicitiæ inter Deum & homines, sanguine fieri debent, neq; solũ Christi Redemptoris nostri sanguine, sed proprio etiã vniuscuiusq; labores & tribulationes patiẽter tolerando, verũ hæc differentia est inter homines vulgares & perfectos, qui Dei altaria appellari digni sunt: quod illis aspergi tantum sanguine, satis est, hi vero non aspergi tantũ sed profundi sanguine debent, & quodãmodo mergi, id est, ad plurimos labores perferendos debent esse parati.

Psalm. 79.

Exod. 24.

5 Cum autem de se ipso gloriosus Euangelista loquitur, magna quę à Dño acceperat beneficia tanquam gratus apponit dicens: *Vidit discipulũ illum, quem diligebat Iesus.* Ita faciebat Dauid qui ait venite, audite, & narrabo vobis, omnes, qui timetis Deũ, quanta fecit animæ meę. Hæc fuit sanctorũ omniũ consuetudo, passim Dei beneficiorum mentionẽ facere. Cũ Iacob fratrem suũ in itinere alloquutus est, petijt ab eo Esau. Quid sibi volũt isti, & si ad te pertineant? Respõdit, Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo. Rogans verò Esau, vt de bonis suis, quod illi offerebat assumeret dixit, suscipe benedictionem, quam attuli tibi & quã donauit mihi Deus tribuẽs omnia. Videte vt omnia Deo adscribat, nõ ita prę̨scitus Esau, qui dixerat, habeo plurima frater mi, sint

Psalm. 65.

Genes. 33.

sint tua tibi. Non dixit: mihi quoq; Deus multa bona tribuit sed habeo (inquit) plurima, tanquam ingratus, & immemor beneficiorum loquens. Eadem consuetudine vsus est sanctus Ioseph di-
Genes. 45. cens. Deus fecit me Dominum vniuersæ domus Pharaonis, ac principem in omni terra Aegypti. Nō dixit Pharao me fecit dominū, vel mea prudentia hoc assequutus sum: sed à Deo hoc ac-
Genes. 41. cepi, illi non Pharaoni habēda est gratia. Et alibi dicitur, quòd nati sunt Ioseph duo filij, quorum vnum vocauit Manassem dicens: obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum; alterum verò vocauit Ephraim dicens: crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. O magna sancti viri gratitudo! qui non solū pro malis auersis, & bonis acceptis gratias Deo agit, sed nomina etiam filijs hęc beneficia significantia imposuit: vt ita asiduè hęrerent in animo, & eum incitarent ad gratias pro ijs Deo agēdas.
Iosue. 2. Mira, pfecto gratitudinis artificia, Exploratores illi, quos Raab à mortis periculo liberauerat, & mox diceret illis, iurate mihi per dominū, vt quomodo ego misericordiam feci vobiscū: ita & vos faciatis cum domo patris mei: respōderūt, innoxij erimus à iuramēto hoc, quo adiurasti nos, si ingredientibus nobis terram signū non fuerit funiculus iste coccineus & ligaueris eū in fenestra, per quam dimisisti nos. Attendite artificium: nam eo ipso in loco signum poni voluerunt, per quem eos incolumes dimiserat, vt scilicet, accepti beneficij memores efficacius ad gratitudinē mouerentur. Cùm verò homines per se nō mouētur, vt hæc artificia excogitēt, Deus ipse ea docet & vt ijs vtātur iubet, vt patet.
Iosue. 4. Cū Deus Iordanis aquas filijs Israel diuisisset, vt sicco pede transirēt, in ei⁹ beneficij memoriā dixit Deus Iosue: elige duodecim viros singulos per singulas tribus: & præcipe eis, vt tollāt de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacerdotū, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorū, vbi fixeritis hac nocte tētoria. Notate noluisse Deū, vt oēs illi viri ex vna tātū tribu eligerētur, sed è singulis tribubus, vt scilicet, ab omnibus cōmune agnosceretur beneficiū. Iubet autē non quoscūq; lapides sed durissimos poni, vt significaret perpetuā velle beneficiorum memoriā: sed vt in sacro textu dicitur, alios quoq; duodecim lapides posuit Iosue in medio Iordanis alueo, vbi steterūt sacerdotes, & sunt ibi vsq; in pręsentē diē. Duodecim tantū lapides poni Deus iusserat extra Iordanē: sed Iosue alios duodecim in medio

9 dio Iordanis poni iussit, tanquam columnas suprà aquas eminē
tes, vt nō solum in terra, sed etiā in aqua tanti beneficij monumē
tum extaret. Seruus enim Dei non solū Dei iussa exequi debet,
sed plus etiā præstare si potest. Quo significatur quā libenter & Gene.24.
promptè obtemperet. Signum quod petijt seruus ille Abrahā, vt
quęnam Isaac spōsa futura erat dignoscere posset, hoc fuit, puel
la cui dixero inclina hydriam tuam, vt bibam; & illa responderit
bibe, quin & camelis tuis dabo potum, ipsa est, quam præpara-
sti seruo tuo Isaac. Ita etiā argumentum est, & signum satis aper
tum animam in Spiritus sancti sponsam electam esse, cum plura
dat, quam ab ea petatur. Ex eo quòd iussit Iosue, colligitur etiā
quantoperè vir sanctus optabat vt Hebræi Deo ob accepta bene
ficia grati essent: quandoquidem plusquam Deus iusserat præsti
10 tit. O quàm durum est videre his temporibus tantam Christia-
norum ingratitudinem, qui cùm multò præstantiora à Deo be-
neficia acceperint, vix tamen eorum recordātur. De rege Assue Esther.6.
ro legitur quòd noctem duxit insomnem, legens historias & an
nales priorum tēporum, in quibus scripta extabāt omnia, quæ
acceperat beneficia, & eos quos nullo præmio se remunerasse cō
perit, statim remunerari iussit. Quomodo fratres Ethnici regis
gratitudinem audiētes nō cōfundimur? dicite enim obsecro, ho
mines fidei lumine illustrati, & legis euangelicæ doctrina erudi-
ti quot noctis horas insomnes transegistis, vt à diuina liberalita-
te accepta beneficia considerantes eius amore inflāmati gratias
illi, vt æquum est haberetis? Respondete, obsecro, corda adaman
tina quæ nullo artificio molliora fieri video. Diligentiores post
11 hac, hac in re dilectissimi esse oro, & obtestor vos per Iesu Chri
sti charitatem ob oculos semper habentes ineffabilia, quę à Deo
accepistis beneficia, vt ex tot horis, quas die ac nocte in tot ine-
ptias insumitis, vna saltem huic considerationi relinquatur.

Primū beneficium, cuius gloriosus hic euangelista mentionē
facit, est amor, quo eū Dñs amauit; quia hic est cæterorum bono-
rum fons: Nam ipse quoq; Plato in Socratis conuiuio in oratio- Plato.
ne Aristophanica amorē vocauit diuinum potēs, singulare & vni
cum mūdi beneficium, quia Deus nō amat, vt homines amare so
lēt, his pręsertim tēporibus, qui verbis tātū amāt: Deus autē ope
re & veritate amat. Quin inter homines etiā quāuis frigidè & len
tè ament, si accidit, vt Rex aliquem ex domesticis suis amet, ille
statim

statim fit alter quasi Rex & regni Regisq; possessor, nam Regiā i- sibi voluntatem acquirenti & Rex, & regnum, & omnia in amati vtilitatē vertuntur. At quātò maiora Dei dilecto, quem Deus verè amat, ex hoc amore bona proueniunt? Hinc miraculorum illi; prouenit operatio. Nam eò quòd Dei amici sunt rerū natura illis obtemperat. Hinc etiā D. Ioannes tam singularibus à Domino ornatus est beneficijs, quia scilicet, eū inter cæteros singulari quodā amore prosequebatur. D. Paulus docet cœlem hūc Regē domus suæ munera & officia in varios homines distribuisse. Ait enim, Ipse dedit quosdā Apostolos, quosdā autē prophetas: alios verò Euāgelistas, alios autē pastores & doctores. Suum vnicuiq; munus dedit, quia singula singulos sufficiētissimè honorare poterant. D. Petrus Apostolus fuit nō Euāgelista. D. Marcus Euāgelista nō Apostolus, D. Laurentius martyr fuit, nō doctor, D. Augustinus doctor fuit nō martyr. At D. Ioannē ita Dei filius amauit, vt officia & dignitates, quas inter cæteros sanctos distribuit, omnes in eo vno collocarit, quem Apostolum, Euangelistam, Prophetam, doctorem, confessorem fecit, & martyrem. Tunc scilicet cùm iuxta crucem stans ab eo qui moriebatur occidebatur, & amor erat tortor, & nō mori maior erat mors.

Ephes. 4.

Martyr prętere a fuit, cùm in feruētis olei dolium eiectus est. Quòd si tūc cōbustus nō est, hoc accidit, quia satis Deo fuit prōptissima sancti martyris volūtas opere, quātum in eo erat adimpleta. Quòd si dicitis mortuus ibi non est, ergo martyr non fuit. Peto, dicere nè auderetis Deum miracula facere in sanctorum suorū detrimētum? Minimè profectò: magnus enim esset error, igitur, si miraculum illud non in eius detrimentum, sed vtilitatē potiùs factum est, & sine miraculo martyr fuisset, sequitur cū miraculo etiam fuisse & quod conueniens erat coronā illi nō eripere, quam vehementissimus hic amoris actus merebatur. Quod si omnia beneficia quæ à Deo vir iste sanctissimus accepit silentio prętereunda essent, illud certè nullo modo sileri potest, in quo maiorē illi amorē ostēdisse videtur. Cū esset Patriarcha Iacob morti proximus, vt singularē amorē, quo filiū suum Ioseph prosequebatur ostēderet, dixit. En ego morior, & erit Deus vobiscū reducetq; vos ad terrā patrum vestrorum, do tibi partē vnā extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo. Ita Patriarcharum pater Iesus Christus morti proximus cùm

Genes. 48.

15 cùm animã in cruce patri iam redditurus eſſet, vt ſingularẽ amorem, quo ſuum hunc diſcipulum proſequebatur, oſtenderet: dedit ei partẽ illã, id eſt, matrẽ ſuam ſanctiſsimã, quã crucis, & paſſionis gladio & arcu præſeruauit, nè à diabolo tangeretur dicẽs. Ecce mater tua. Benedictus & glorificatus ſit talis Deus, ò Domine quanto honore amicos tuos afficis: fœlices illi, qui tuo ſe ſeruitio dedicant. (*Aqui lo hizo Comendador mayor, de la mas rica y preciosa encomienda, que jamas vuo en el mundo.*) Cuius ſtatim poſſeſsionẽ accepit, quia ex illa hora accepit eã diſcipulus in ſuã. Merito dicitur bonum eſſe aſtare ſeruum iuxta Dñi moriẽtis lectulũ, cùm teſtamentũ facit: quia ſi eũ amat, aliquid ei legare ſolet quo locuples fiat. Iacebat Dei filius in duro illo crucis lectulo, & teſtamẽtum ſuum condens, in quo ſpiritum patri legabat, diſcipuli ſui *Ioan.19.*

16 qui iuxta crucẽ ſtabat memor, eius rei, quã poſt animã ſuã plus cæteris omnibus amabat, id eſt, ſanctiſsimæ virginis matris ſuæ um fecit hæredẽ. Mercator, qui per mare nauigat vrgente tẽpeſtate omnibus in mare proiectis arculã tantũ ſibi aliquã pretioſis refertã gẽmis ſeruat: ita Dei filius in ſæuiſsimę paſsionis ſuæ tempeſtate omnia quæ habebat proiecerat. Iã auulſi erãt capilli, corpus vulneribus lacerũ, ſanguis effuſus, venuſtatis ſuæ flos amiſſus, ſanctiſsimi oris mutata figura, ſolum arcula illa precioſiſsima cæleſtibus referta theſauris remãſerat, mater, ſcilicet, eius ſanctiſsima, & hanc diſcipulo illi, quem plus amabat, cõmendauit dicens, Ecce mater tua. O quam quietam præbendam Summus Põtifex Chriſtus, D. Ioãni dedit, & ò quã laborioſam D. Petro reliquit. Omnes homines res vnitas potiùs quàm ſparſas habere *Simile.*

17 cupiũt, vt ſiquis mille aureos habet in arca eos aliqua vna ſimul habere malet quã centũ Hiſpali, centũ Toleti, centũ Salmãticę, & in diuerſa loca diuiſos. Ex quo patet inter cæteras differẽtias, quæ inter Dei & mundi ſeruos interſunt, vnam hanc eſſe, quòd qui mundo ſeruiũt res habẽt diuiſas & ſeparatas. Hic enim honorẽ, ibi opes quærunt, hic voluptatem, ibi ſcientiã. Et ita vt ait D. Paulus. Solicitus eſt, quæ ſunt mundi, & diuiſus eſt. At vero qui Deo ſeruit omnia in vno Deo habet coniũcta, in eo enim honorẽ, in eo voluptatẽ, in eo quietẽ, in eo tandẽ quicquid optat inuenit. Hac de cauſa D. Petri præbendã laborioſam dixi, quia per varias mundi partes diuiſa erat, at verò ea, quam D. Ioãni dedit, in vna tantum perſona quæ erat virgo ſanctiſsima continebatur. *1.Cor,7.*

O singulare beneficiũ, ò sublimis dignitas, ò fœlix pastor, qui tã-
lē ouē curæ suæ commissam habere meruit. Nam vt D. Ambro-
sius affirmat: hic Sanctus Apostolus beatissimæ virgini sanctissi
mũ sacramentũ ministrabat; hic illi diuinũ missę mysteriũ cele
brabat; hic tandē omnia, quæ illi necessaria erāt suppeditabat; sa
cerdotis munere fungebatur & filij. Nam vnà quoq; filius erat,
cùm dixerit ei Dominus, ecce mater tua, & matri suæ, ecce filius
tuus. Quibus verbis nonnulli dixerunt, Dominũ sanctissimæ
virginis filium naturalem D. Ioannem fecisse, & quemadmodũ
sacramentalia verba panem in carnem, & vinum in sanguinem
Domini possunt diuina virtute conuertere, ita ea verba D. Ioan
nem naturalem Dei matris filium efficere potuisse. Quæ tamen
opinio nullo innixa fundamento erronea est. Verum tamen est
verba illa singularem filij dignitatem sanctissimæ virginis D.
Ioanni inter cæteros sanctos dare potuisse: quia si reges hoc so-
lo verbo pronunciato (*Sed duque*) priuatum aliquem equitem du
cem efficere possunt: quid faciet Dei verbum? qui vocat ea, quæ
non sunt, tanquam ea quæ sunt? vt ait Diuus Paulus. His igitur
verbis Diui Ioannis & sanctissimæ virginis animas tanto amo-
ris vinculo copulauit, acsi reuera ille filius, illa mater esset. Quo
nam gaudio affici Diuum Ioannem existimamus quoties filiũ
se ab ea vocari audiebat? quot nam Deo gratias ageret, qui talem
sibi matrem dedisset. Quam verè dicere poterat illud Sapien-
tiæ. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Nam si vna tã-
tum gloriosissimæ huius reginæ visitatio causa fuit, vt Diuus
Ioannes Baptista matris adhuc vtero inclusus tanta gratia imple
retur quid faceret in altero Ioanne tot annorum familiaritas?
Non hoc dico, vt de Diui Ioannis Baptistæ, & Euangelistę sancti
tate dissensiones excitem, qui quidem inter se eodem modo se
habere videntur (*Como dos puertas que se juntan de tal manera*) vt
quæ ex vna parte alteri supponitur ex alia super imponatur: ita
etiam in nonnullis rebus gloriosus Baptista, sanctum excedit
Euangelistam, in alijs verò exceditur.

D. Ambro. lib. 5. in Exaemeron cap. 18.

Roma. 4.

Sapi. 7.

Luc. 1.

Inter cęteras autē causas, quas sancti afferre solēt cur Dñs huic
discipulo matris suę curã cõmiserit, vna est: eò quòd castus esset,
& purus. Nullibi enim melius ignis quã in igne, aqua in aqua, aer
in aere conseruatur; ita nullibi virginitas est, quàm in virginita-
te securior. Et quamuis purissima hæc virgo virginitatis suæ cu-

21 ipsa non indigebat, nostri tamen exempli causa voluit eā Dn̄s castitatem discipulo commendare vt doceret nos si puros nos & castos conseruare volumus, cū castis & puris conuersandū esse. *Simile.*
Magnum in musica prodigiū illud esse videtur, quod si duæ citharæ eodē sint vocis sono tēperatæ, si vnius chordā tāgis alia alterius citharę chorda eiusdē toni & cōsonātiæ tremit, quiescētibus alijs. Cuius quidem secreti causam nullus (credo) est, qui assequatur. Idē certè in virtutum musica & concentu contingere experientia probat, quia castus castum, humilis humilem, deuotus deuotum plurimum mouere solet, videt iustus alium orantem, & magna spiritus vehementia suspirantem audit: statim commotum simili affectu animum sentit diuini amoris suauitate dissoluere. Videt & audit eūdem malus aliquis nihil mouetur;
22 sed potius de illius virtute detrahens, vides (inquit) hypocritam, quā bene sanctitatē simulat? En igitur vt vnius chordę tactus in alia eodem tono temperata (quæ quidem duo illa sunt iustorum corda eiusdem virtutis temperamento à Spiritu Sancto temperata) admirabilem hunc causet effectum. Preciosa res est dilectissimi castitas, & in hominibus maioris omnino meriti, quàm in angelis, & ideò angelis virginitatis non datur aureola, vt hominibus, quam Deus per Esaiam pollicetur dicens: Et non *Esai. 56.*
dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridū, id est, non dicat castus, inutilis ego sum, quia hæc dicit Dn̄s, Eunuchis qui custodierint Sabbatha mea, & tenuerint fœdus meū, & elegerint, quæ ego volui, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum nominatū, & nomen melius à filijs & filiabus, id est, dabo eis singularem quā
23 dam gloriam inter cæteros sanctos. Quod quidem de Eunuchis illis intelligitur, qui se tales fecerunt propter regnum cęlorum.

Et notandum est quòd non solum ait Eunuchis, sed addidit *Matth. 19.*
etiā, qui custodierint Sabbatha mea, &c. Quo significat sola castitatē nō sufficere, nisi cū alijs etiā virtutibus coniugatur. Ideò dixit sponsus. Vulnerasti cor meum Soror mea sponsa in vno *Cant. 4.*
oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. In oculis honestas virginis cognoscitur: crines autem humiles sunt cogitationes, & hoc est, quod Deus plurimū amat, virginitas scilicet, cum humilitate coniuncta. Plurimi enim casti sunt, qui hanc ipsam ob causam ita superbiunt: vt ferri non possint. Ideò ait Diuus *D. Ambro.*
Ambrosius virginitatis bonum, quàm magnum videò, tantū ei

nè pereat furẽ superbiã pertimesco. Quare ait Dñs si tenuerint fœdus meũ, & elegerint quę ego elegi. Itaq; cũ res sit adeò preciosa virginitas, æquũ est, vt eã plurimi æstimemus, & eã omni diligẽtia custodire curemus. Et inter cætera quæ ad hoc plurimũ cõfert est, vt dixi, castorũ cõuersatio. Qua de causa talẽ Dñs matri suæ custodẽ dedit, vt, scilicet, hoc nos doceret exẽplo, illa enim, quæ gratiæ cõfirmatiõe impeccabilis erat, nullo virginitatis egebat custode. Lignũ viride ignẽ mala cũ difficultate cõcipit: at si aridę assulę hoc est (*Astillas*) apponãtur, facile, vel exigua quaq; scintilla incendũtur: & ita paulatim ligna quãuis humida sint accendunt. Huiusmodi est damnũ, quod praua mali hominis, vel mulieris cõuersatio afferre solet. Nam cũ mali, assulæ quædam sint aridæ omni virtutis humore destitutæ minima quaq; leuissimæ occasionis scintilla concupiscentiæ carnalis ignẽ concipiũt. Mox verò bonos etiam quãuis Dei gratia & virtute virides sint, eodem igne accẽdunt. Ideo Ecclesiast. Lustraui (inquit) animo meo, & inueni amariorem morte mulierem quæ laqueus venatorũ est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius. O Deus, quibus nam verbis prauæ mulieris periculum exaggerari poterat, quam non solũ Diaboli laqueum vocat, verum etiam (*Red la redera*) quia manibus, oculis, corde, & omnibus suis partibus, capit & irretit. Ideò subdit, qui placet Deo effugiet illam, qui autẽ peccator est, capietur ab illa. Attendite differentiam, quam inter bonos & malos Spiritus sanctus hoc loco facit. Quòd boni, periculi magnitudinem intelligentes, malam conuersationẽ fugiunt, mali autem capi se sinunt, vt deteriores fiant.

Simile.

Eccles. 7.

Hũc ergo discipulũ quẽ diligebat Iesus, *Cum vidisset Petrus dixit Iesu, Dñe hic aũt quid?* Tanquã ille, qui ouiũ Dñi pastor futurus erat, earũ curam gerit. Hoc D. Paul. pręlatos monet, Spiritus sancti dona referens, eorũ vnũ esse ait, qui præest in solicitudine. Qua in re significat hoc donum esse à diuina, liberalitate petendum. Tunc autem Dei pastores vere se esse de ouium salute solicitos ostendent si cũ ipsomet Deo de his rebus agẽt quę ad rectã earũ gubernationẽ pertinẽt & in oratione quidnã illis agẽdũ sit, deliberabũt. Hoc D. Petrus hoc loco præstare cœpit & hanc vnã esse causam [illegible] inter cętera, cur Spiritus sanctus voluerit, vt cum [illegible] hic esset hæc D. Petri interrogatio [illegible] referretur Diui Ioannis excellentia, vt significaret, eum quę di-

Roma. 12.

27 qui tantoperè á Christo Redemptore nostro diligebatur, nihilo minus tamē ouem D. Petri fuisse, cuius D. Petrus tanquam pastor curam habebat. Quamuis de eius morte nihil curæ D. Petro esse Dominus voluit, sed eam sibi seruauit, quia reuera hęc cura ad eum qui præest, non pertinet, sed Deus tantum statuere id debebat, quonam martyrij genere vnumquenque discipulorum glorificaturus esset. Ideò non dixit D. Petro, quid tibi cum eo? sed hoc, quid ad te scilicet, an sit moriturus Ioannes nec nè. Ex quo infertur diabolicam esse superbiam, si qui putant eò quòd quis ad magnum perfectionis, seu contemplationis gradum ascendit: ideò nullius voluntati subiectū esse debere: imo ad maiorem perfectionem ascendere est, vt plus in humilitate subiectione & obedientia descendat, & hoc est ex certioribus veræ perfe-
28 ctionis argumentis. D. Paulus vas electionis, qui Euangelium Iesu Christi filij Dei reuelatione acceperat de seipso ait. Quod post diuinam reuelationem acceptam venit Hierosolymam videre Petrum, & mansit apud eum diebus quindecim; non quia in eo quod ei Dominus reuelauerat error aliquis esse poterat, sed vt D. Petrum tanquam vniuersalem Ecclesiæ pastorem debito honore & veneratione agnosceret. Amate igitur dilectissimi obedientiam, & ita vos quoq; amabit ille, qui pro nobis factus est obediens vsq; ad mortem. *Gala. 1.*

Dicit ei Iesus: sic eum volo manere donec veniam, quid ad te. Quibus verbis significauit Dominus quod posteà factum est, scilicet, post gloriosissima omnium Apostolorum martyria ipsum remansurum diu esse (*Como registro viejo de la sancta Yglesia*) neque
29 tortorum manibus moriturum, & ita eum à feruētis olei dolio, in quod eum Domitianus immiserat, seruauit innoxiū. Redeūti Dauid ex pugna periculosissima dixerunt sui, non egredieris ampliùs nobiscum in prælium, nè extinguas lucernam Israel: ita etiam Dominus voluit vt Diuus Ioānes qui Ecclesię lux erat nunquam posteà in tortorum & tyrānorum prælium egrederetur ne scilicet, extingueretur. Et quemadmodum mundi initio primi illi patres diutissimè viuebant, vt plurimos filios carnales generarent: ita nascentis Ecclesiæ initio æquum erat vt sanctorum Apostolorum aliquis diu viueret, vt plurimos spirituales filios generare posset. In libro Sapientiæ dicitur de Sācto Patriarcha Iacob: custodiuit illum ab inimicis, & à seductoribus tutauit *2. Reg. 21.* *Sap. 10.*

illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret. Ita sanctum hunc 30 Apostolum ne eum tortores & tormenta necarent Dominus custodiuit. Veruntamen plurima martyrij genera nõ ei defuerũt, inter quæ nõ minimum illud fuit tot annos inter tot idololatras

Hiere.9. viuere, quibus tunc vniuersus orbis refertus erat. Si Hieremias aiebat; quis det me in solitudinem diuersorum viatorum, vt fugiam populum meum; quia omnes adulteri sunt; quidnam D. Ioãnes sentiret, qui quo magis amabat Deũ, eò etiam maiorẽ ex his rebus percipiebat dolorem. Martyrij etiam genus fuit à dilecti sui Iesu Christi pręsentia per sexaginta octo annos abesse; tot enim vixisse post sanctissimam eius mortem ex Ecclesiasticis cõ

Psalm.119. stat historijs. Si Dauid dicebat: heu mihi quia incolatus meus prolongatus est; quanto æquius hoc ille dicere poterat, qui suauissima Domini conuersatione frui tanta cũ voluptate solebat? O quam certum est argumentũ Deum à nobis perfecte non amari, eo quod nullum aut certè exiguũ absentiæ dolorem sentien-

Aristo. 2. Ethic. c. 5. & 6. tes, contenti hoc vitæ exilio viuimus. Nam cùm dicat Arist. virtutũ & habituũ animæ propriũ esse promptè & suauiter operationes suas exercere; secus autem habitus & virtutis nomen nõ mereri quonammodo ab eo perfectè Deum amari dicemus, qui hos eius amoris inseipso non sentit effectus? Qui cum de Deo loquitur aut cogitat nullum eum videndi desiderium excitari in animo sentit, magnum hoc esse existimare debet indiciũ perfectum in se Dei amorem non esse, quia perfectè Dei amantes exilij dilatione martyrij genus esse putant. Curate igitur dilectissimi Dei infinitam bonitatẽ serio & perfectè amare & statim amorem mortis desiderium consequetur: vitam autem martyrij ge- 31 nus quoddam & patientiæ materiam libẽter Dei amore perferẽdam esse existimabitis gloriosissimi huius Apostoli imitatione, qui nonagesimum nonum annum agens ex hac mortali vita ad immortalem trãsmigrauit. Quid de eius sanctissimo corpore factum sit nescitur, sed cùm Deus Apostolorum & sanctorũ omnium corpora in terra magna cum veneratione seruare voluerit, credi piè potest sanctissimum huius Apostoli corpus in cælum transferre voluisse. Quod quidẽ eius puritati debebatur, vt scilicet, neq; post mortẽ corruptioni esset obnoxius, qui in vita nulla fuerat corruptione fædatus. Et ita corpus & anima simul cęlesti gloria frueretur, ad quã nos perducat Iesus Marię filius. Amẽ.

In eodem festo Sancti Ioannis Euangelistæ

CONCIO QVARTA.

Dixit Iesus Petro, sequere me conuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus. Ioan. 21.

FAmosa inter alias quæstio fuit à veteribus Philosophis agitata an inter Deum & hominẽ amor esse posset. Et Arist. quidẽ nullum esse posse asseruit, quia ad verum amorẽ hæc tria requirũtur. *Aristot. 8. Ethic.* Aequalitas, beneuolẽtia, & familiaritas, quę inter Deũ & hominem esse nõ posse ait Arist. Nõ enim (inquit) esse inter hæc duo æqualitas potest: quia Deus infinitus est, homo vero finitus. Nõ beneuolẽtia: quia beneuolẽtia est amico bene optare & agere: at Deo quis benefacere poterit, qui summũ est bonũ, & omnia possidet bona? Nõ familiaritas, quia homo in hac infima terræ regione viuens, Deũ neq; videt, neq; audit, qui in sublimi illa cœli parte versatur. His de causis visum est Aristoteli nullũ inter Deum & hominẽ amorẽ esse posse. Neq; mirum videri debet hoc dixisse Aristotelẽ, quia ignorauit Deum aliquando humanã assumpturũ esse naturã: nam si hoc nõ ignorasset, nunquã inter Deum & hominẽ amorẽ esse posse negasset. Recte dixit Aristot. tres in amore conditiones requiri vt perfectus sit: sed male has inter Deum & hominẽ esse posse negauit. Eas enim omnes vt nos Christiana docet fides Deus seruauit. Nam quia amor vel est inter æquales, vel ęqualitatẽ facit, vt D. Hiero. ait. Ideo se Deus, vt se æquaret hominibus hominẽ fecit: *D. Hierony.* Et ita summa veritas dixit. Sic Deus dilexit mundum, vt filiũ suũ vnigenitum daret. Et D. Paul. propter nimiam charitatẽ qua dilexit nos Deus, cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in Christo Iesu. *Ioan. 3. Ephes. 2.* Hoc etiam mystice significauit Dauid dicens, hũc humiliat, & hunc exaltat, quia calix in manu Domini vini meri, id est, quia Deus calicem habebat vino puro refertum quo pura eius & immensa charitas significatur, quæ calix & vinum merum vocatur, ad charitatis, & amoris nostri diffe- *Psalm. 74.*

rentiam, qui vinũ est propriæ vtilitatis & aliarũ imperfectionũ aquę immixtũ. Deũ enim amamus, vt nos in cęlesti gloria beatos faciat & ne perpetuis gehēnæ flāmis cōdēnet, imo eius amorē cũ humanarũ quoq; rerũ amoribus miscemus. At verò Deus puro nos amore amat, nulla vtilitatis mixtiōe: quia nullius rei indiget. Omnia pręter illũ re aliqua necessario egent. Reges quidē nobilibus qui illis seruiant, egent, nobiles rusticis & cultoribus qui terram excolant, terra plantis & herbis quæ eam exornent. Plantæ aqua quæ eas fertiles reddat: aqua aere qui eam exsiccet aer igne qui eum purificet; ignis cœlis, quibus conseruatur, cæli Angelis à quibus mouentur, Angeli Deo qui eorum gloria est,

Esa. 50. Deus autē nullo indiget & nihil omnino ei deest. Hoc ipsemet Deus explicauit cùm dixit: plenus sum. Quid est plenus sum, nisi perfectus sum, & nulla re extra meipsum indigeo? Et hoc ita verũ est vt quãuis omnes maris arenæ omnia arborũ folia, omnes cęli stellę linguæ essent quæ Deum perpetuo laudarēt, nihil illi augeretur gloriæ, & si illi omnibus quæ excogitari possunt iniurijs maledicerent, nulla tamen illi fieret ignominia, quæ ipsum affligeret. Et ideò si nos amat hoc non est, eo quod aliquam ex nostra salute vtilitatem percipiat, sed tantum, ob eius infinitam bonitatem, quia sicut Deus quicquid intelligit, propter se ipsum intelligit, ita quicquid amat propter seipsum amat, & si alia minori bonitate ad amandum moueri posset vilior diuina volũtas & abiectior remaneret. Meritò igitur diuinus amor calix vini meri appellari potest, cuius causa ait Dauid, hunc humiliat & hunc exaltat. Humiliauit diuinitatem ad insimũ nostræ humanitatis, exaltauit humanitatem nostram ad suæ diuinitatis sublime. Et ita humiliata diuinitate & exaltata humanitate facta ist inter humanitatem & diuinitatem æqualitas. Æqualitatem dico personæ; quia duæ naturæ diuina & humana æqualiter sunt (vt ita dicam) personalizatæ, substantificatæ, & suppositatæ à diuina Christi Redemptoris nostri persona, & ita dicimus amorem inter Deum & hominem æqualitatem fecisse.

Seruauit præterea Deus, vt amicus fidelis beneuolētiam, quę

1. Timo. 2. est benè amicis suis optare & facere, & ita dixit. D. Paulus de Deo loquēs: omnes homines vult saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire. Et hoc duobus modis cognoscitur: primò quia Deus sufficiens dat auxilium omnibus, vt saluari possint.

Nam

7 Nam si quis filium suum Salmanticam mittit, vt literis operam det, & ibi quotannis omnia necessaria suppeditat, meritò dicere possumus hunc hominem optare, vt filius suus doctus euadat eò quod omnia quæ ad hoc requirūtur auxilia libētissime præbeat. Ita etiam vere dicere possumus Deū optare omnes saluos fieri; quādoquidem omnibus quæ ad hoc necessaria sunt suppeditauit, omnes enim intellectus, & rationis naturalis luce ornauit, quam si ducem sequerentur homines condemnari nullo modo possent: quia Deus eos diuina sua prouidentia ad fidei, & legis gratiæ cognitionē adduceret, vel Euangelij prædicatione vel admirabili aliqua reuelatione. Quod si nunc in sua infidelitate perseuerant hoc Deus permittit in peccatorum pœnam, quæ cōtra

Simile.

8 rationem, & naturalē legem cōmittunt. ¶ Secundò hoc cognosci potest quia videmus Deū se tam vili pretio hominibus dare. Nam cum quis magnum alicui rei pretium constituit, signū est nō magno eius rei vēdendæ desiderio teneri. Quòd si paruo pretio ad rem aliquā preciosam emendā emptores allicit, tunc quā primum eam vendere optat. Ita cùm Deus cœlestem gloriam, tam vili pretio det, signum est optare vt eam omnes emant. Potuisset (vt ait Scotus) maius illi pretium constituere, cibum, potum, verba, vestes, & alia plurima tali lege præscribens, vt qui secus faceret statim mortalis peccati pœnę reus esset, possetq; nos ad tot quot in lege veteri fuerunt præcepta obligare, quæ (vt ait Burgensis) tot fuere, quot dies in anno: & Guilelmus Parisiensis, & Galatinus multò plura esse affirmant, scilicet, 613. Et tamē voluit legem nobis ita facilem dare, vt dicat D. Paulus. Qui diligit

Simile.

Scotus in 4. dist. 15. q. 1. sub litera D

Burg. lib. 1. scrutinij dis. 18. c. 9.

9 proximū, legem impleuit. Et profectò res est adeò sublimis & præstans Dei æterna fruitio, vt quamuis mille annos nobis viuendum esset, & iuberet Deus vt quisque nudis pedibus per spinas & sentes incederet, in syluis viueret, herbarum radices pasceret, aquā biberet, hybernas niues, & æstiuos soles nudus perferret, hęc omnia læto & libenti animo ferenda essent, vt tanti boni prœmium consequeremur. Attendite igitur infinitam Dei bonitatem, qui cùm hæc iubere potuisset, idem tamen præmium legi suauissimæ qualis est Euangelica proposuit. ¶ Tertia quoque amoris conditio, quæ est familiaritas à Deo seruata est: nam ante quam homo fieret suauissimam illam sententiam hominibus reuelauit, quæ eius nomine dicitur, Deliciæ meæ esse cum

Roman. 8.

Guilel. li. de fide, & legibus.

Galati. l. 11 de arcanis catholicæ fidei. ca. 4.

filijs hominum. O bonitatem Dei ineffabilem, quisnam hoc cogitasset, vt infinitę glorię Dominus terrę vermium conuersatione tantopere delectaretur, vt quo cum illis conuersari posset & è cælo in terrā descēdere vellet, & homo fieri, vt eos redimeret, & in cælum adduceret: vbi suauissima eius & ęterna cōuersatione fruerentur? Videtis igitur Deum exactissime amoris cōditiones seruare, quod si inter homines parum amoris inuenitur, hoc est, quia has conditiones seruare nolunt: primā enim quæ æqualitas est non seruant, quia Deo meliores esse volunt. Vide pater quid dicas: impossibile enim videtur, vt quis Deo melior esse velit. Sed ne temere à me hoc dici putetis hoc manifestissima ratione probabo: peto enim frater quonā modo cæli gloriam assequi velles? vellem (inquies) quietam viuere vitam, opibus abūdare, seruos habere quam plurimos, quicquid volo nullo repugnāte præstare, tum vero mori, & ita cælestē gloriā cōsequi. O Christe vitę reparator & animarū amor suauissime, dic obsecro Dñe, in

Luc. 24. cælum intrasti? Audite quid respondeat dicens. O stulti & tardi corde ad credēdum, nesciebatis, quia oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriā suam? Ita igitur, ò Domine meliores te homines esse volunt, quandoquidem cùm per pasionē & mortē in gloriam tuā intrare volueris, eam illi delicijs & voluptatibus consequi putant. En igitur fratres vt apertè probatum est nolle vos primam amoris conditionem seruare: quæ est æqualitas. De

Psalm. 61. hoc conqueritur Deus per Regiū Psaltem, dicens. Veruntamē pretium meū cogitauerūt repellere, cucurri in siti. Omnis hominū cura est pretiū quo Dei filius gloriā emit reijcere. Pretiū autē eius est, fames, paupertas, ignominia, & mors quæ omnia homines magna cū cura & solicitudine fugiūt. Hac de causa maria nauigāt vsq; ad Indos; hac de causa orbē ambiūt vniuersum, vt paupertatē fugiant, hoc die cogitāt, hoc noctè somniāt, pretium meū cogitauerūt repellere. Ego verò (ait Dñs) cucurri in siti, id est, tanto desiderio tenebar, & siti sanctissim ū meū corpus glorificandi, vt per omnes labores mira velocitate cucurrerim: & ad trigesimum tertiū ætatis annū perueniens, quod est vitæ nostræ dimidium, iam metam quæ est crux contigeram, in dimidio annorū meorū cucurri, ita pius Iesus in laboribus ꝓperauit, nos vero in voluptatibus properamus, & ita æqualitatē non seruamus.

¶ Beneuolentiam quoq; minime seruamus, quę est bene optare amato-

13 amato, quia omnes qui mortaliter peccant malè aliquo modo Deo optant. O rem horrendam, sed verissimam esse probabo. Nam cum mortaliter peccas, nonne velles aliquo modo Deum tuum ignorare peccatum? at hoc ipsum est male Deo optare, quia velles eum infinitam sapientiam non habere. Quod si ais nunquam te hoc optasse, saltem cum mortaliter peccas impunitus velles ne te puniret euadere, at hoc est etiam male Deo optare, quia nolles eum esse omnipotentem. Quòd si neq; hoc te cogitasse dicas saltem velles Deum scelera tua dissimulare, at hoc etiã est male Deo optare, quia optas nõ esse infinite bonũ: nã impossibile est malũ dissimulare, & infinite bonũ esse. Quod si hoc quoq; te cogitasse negas, saltẽ tibi fatendũ est te optare, vt Deus peccata tua minori afficiat supplicio quã digna sunt. At hoc est
140 optare quantum ex te est quamuis indirecte, vt infinite iustus non sit: quia diuina iustitia quantũ est ex se postulat vt pœna sit culpæ æqualis. Quod si Deus nunc pœnitentibus parcens de debita pœna remittit, hoc est, propter infinita Christi redemptoris nostri merita. Videtis igitur quod aliquo modo mortaliter peccando Deo male optatis, & his bonis eum carere, quæ idem cum sua essentia sunt. ¶ Neque etiam beneuolentiam seruamus ei dando quæ debemus, scilicet, honorem, reuerentiam, & timorem: & ita per prophetam Malachiam, conqueritur dicens. Filius honorat patrem, & seruus dominũ suum. Si ergo pater ego sum, vbi est honor meus? Et si ego Dominus sum vbi est timor meus? ait dominus exercituum. O terribilis Adæ filiorum abominatio, qui ita patrẽ & Dominũ suum contemnunt. Nũ time- *Malach. 1.*
15 re illum & reuereri nos dicemus, in cuius cõspectu ea peccata patrare impudẽtissime audemus, quæ corã infimi generis homine patrare pudor nõ sineret? Dic obsecro, ò infelix homo nõne eas quas quotidie cõmittis turpitudines, certò sciens per fidem Deũ tibi plusquã tu ipse tibi adesse: corã alio quouis quamuis vilissimus esset committere puderet? Igitur minus Deũ quam huiusmodi hominem revereris. Hac de causa peccatum suum Dauid exaggerat, dicens. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci: quasi diceret, coram iudice, qui omnia spectat peccare ausus sum. Ita etiam Dñs hominum peccata sæpissime in sacra scriptura exaggerat dicens. Et faciebatis malum in oculis meis, & ego sum iudex & testis, dicit Dñs, & ego sum, & ego vidi, ait Dñs. *Psalm. 50.* *Hieremi. 29*

De

Phili. 3. ¶ De conuersatione autem vere dicere possumus nullam nos cũ Deo habere. Viuens adhuc D. Paul. conuersationẽ suam in cælis esse dicebat: quia quamuis corpore in terra esset, spiritu tamẽ versabatur in cælis. Nostra verò omnis conuersatio in terra est, quasi animalia bruta essemus, & cũ Deus dicat delicias eius esse cum filijs hominum conuersari, filijs hominum nihil grauius, nihil molestius est quàm cum Deo conuersari, ò maxima Adæ filiorum ingratitudo qua omnem exaggerationem excedit.

Audiuistis fratres tres veri amoris conditiones, quas vellem vos diligentisime seruare, vt gloriosus Euangelista D. Ioannes qui verus Iesu Christi amans, & amatus fuit. Nam primo ęqualitatem seruauit, & cum Dei voluntate miram quandam consensionem & conformitatem: & hanc fuisse causam existimo cur in suprema illa pasionis nocte gladio, vt D. Petrus Christum redẽptorem nostrum, defendere noluerit, vt scilicet, se eius voluntati conformaret non ignarus tamen eius laborũ futurum se esse participem, & ita eum nunquam deserere voluit. Inter arbores quę tunc cùm iam creuerunt, & illas quæ adhuc teneræ transponuntur, hæc differentia est, quòd illæ minimo quoque vento euellũtur: hæ vero radices agunt altiores, ita vt facile euelli non possint: ita etiam sancti discipuli Domini, quos iam grandiores elegerat, & in suo amore & doctrina transposuerat, minimæ sunt tribulationis aura diuulsi, & relicto eo omnes fugerunt. At vero D. Ioannes qui tener fuit, in tenera ætate transpositus: ita in amore firmis hærebat radicibus, vt quamuis initio cum cæteris fugerit, ab ipso tamen amore reuocatus, eum ad extremum vsque spiritum, imo ad sepulchrum vsque comitatus sit. Beneuolentiã quoque seruauit quandoquidem per. 68. annorum spatium tot labores, pro amati sui honore pertulit. Conuersatio autem adeò intima fuit, vt supra amati sui pectus in cœna recumbens dormierit.

Simile.

Pro quo notandum est quod quãuis ineffabilis sit suauitas qua anima in Christi redemptoris nostri, humanitatis contemplatione perfunditur, tunc præcipuè cùm eam non solũ tanquam verbo vnitam contemplatur, verum etiam tanquam diuinæ naturæ conditionum participem admirabili quadam deiformitate factam quantũ creatura diuinæ naturæ particeps fieri potest (nam per illam vnionem quasi ferrum in diuinitatis fornace incendebatur,

19 batur, & vt D. Dionysius ait, in naturalibus nostris supra natu- *Dionysi. in*
ram erat) Quamuis inquam huius contemplationis ineffabilis *Epist. 4. ad*
suauitas sit, tamen vltima animæ quies (etiam in hac vita) in diui *Caium quæ*
nitatis contemplatione consistit. Suauis quidem est humanitatis *incipit, quæ*
contemplatio, quę vt non in se ipsa, sed in Deo subsistit, ita eos *ris quidem.*
qui eam contemplantur ad res diuinas extollit, suauior tamen est
diuinitatis contēplatio. In omnibus quidē Redēptor noster pul
chritudine præstat: de quo Dauid dixit. Speciosus forma præ fi- *Psalm. 4.*
lijs hominū: diffusa est gratia in labijs tuis, vbi Paraphrasis Chal
daica habet expresius, pulchritudo tua Rex Messia maior est
quā filiorū hominū: sed tamen plus diuinæ pulchritudinis cōsi-
deratio animā cōsolatur, quā in humanitate positā contēplatur.
20 Hæc dixit non animaduertens fortasse ea, quæ D. Paul. ait Non *Roman. 15.*
enim audeo loqui aliquid eorū quæ per me non efficit Christus.
Nam cùm ferè nullam harum rerum experientiā habeā, de ijs
loqui audacia videbitur. Sed fortasse alicui eorū qui me audiunt
proderunt, cui Deus diuina sua solet reuelare mysteria.

Hoc igitur posito tantopere Dei filius suum discipulum ama
uit, & tantam cum eo familiaritatem habuit, vt ei altissima my-
steria reuelarit. Origines ait: ò Beate Paule raptus es (vt tu ipse
asseris) vsque ad tertium cœlum & audiuisti verba quæ non li- *Origenes.*
cet homini loqui, Ioannes autem intimus veritatis inspector vl
tra omne cœlum cœlorum, hoc est, in causam omniū ascendens
audiuit vnum verbum, per quod facta sunt omnia: & licuit illud
verbum loqui quantum potest hominibus prædicari: & ita ipse-
metfatetur, dicens, quod fuit ab initio quod audiuimus, quod *Ioan. 1. Ca*
21 vidimus oculis nostris, quod perspeximus de verbo vitæ (& vi- *no.*
ta manifestata est, & vidimus, & testamur & annuntiamus vo-
bis vitam æternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis)
quod vidimus, & audiuimus annuntiamus vobis. Videtis quo-
ties ijsdem verbis idem sæpius repetat, vt videatur à mysterijs
illis reuelatis neque oculis, neque ore, neque corde potuisse re-
cedere. Idem etiam significare illis verbis voluisse videtur. Ver-
bum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam
eius, gloriam quasi vnigeniti à patre. Quo in loco Diuus Au- *D. August.*
gustinus ait. Super omnem naturam, & conseruorum claritа- *super Ioan.*
tem Euangelista mentem erigens, ad ipsum verticem bono-
rum nos perduxit, cum ait, vidimus gloriam eius, &c. Itaque
non

non solum Redemptor noster dilectum suum Ioannem in trāsfiguratione, in horto, in cruce, in vita, & in morte socium esse voluit, verum etiam vt in sanctissima cœna altissimis contemplationibus frueretur voluit, vt aiebat sponsa ad sponsum, Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Ita forte in vltima illa cœna videre sanctus hic Apostolus optabat quomodo diuinus pastor beatissimos illos spiritus in cœlesti gloria pascat: & cū hoc corporis oculis videre minime posset, permisit ei Dominus, vt supra pectus suum sacratissimum recumberet, vt in corporali cœna æternam illam beatorum cœnam diuina reuelatione videret cibum & illum diuinum, quo beatos pascit contemplaretur. O brachia sanctissima quæ illum amplexa estis, si me quoque vna amplecteremini, quam securus suauissimo hoc deuinctus amplexu hærerem. O diuinum calorem qui ex Redemptoris nostri corde exibat, amati sui animam incendens, quem, vt aliquo modo refrigeraret, verisimile est aliquas lachrymarum guttas è sacris Redemptoris oculis in iacentis discipuli vultum decidisse ad maius ipsius solatium. Cogitate hominem ardentissima siti laborantem, qui si suauissimum aliquem fontem reperit quantum aquæ, & quanta cum suauitate bibit, qui verò diutissima fame laborauit, si mensa illi omni ciborum genere apponatur instructa quantum, & quanta cum voracitate comedit. Si pauperi permitteretur, vt in arcam numorum plenam manus immitteret, quantum nummorum colligeret. Gulosus in officina aliqua positus fructibus, saccaro, & melle conditis, & huiusmodi gulæ irritamentis referta, quanta cum ingluuie voracitatis appetitui satisfaceret. O animarum fons suauissime, in quo iusti, & bibere, & mergi cupiunt. O lautissima mensa, ô thesaurus immensus, ò delicatissimorum ciborum officina. Hùc sancti huius discipuli spiritus ingressus est, quas nam diuitias, quam voluptatem, inde percepisse existimamus? Merito de eo Eusebius Emissenus dixit: sicut vas plenum oleo mixtionem alterius liquoris respuit, ita in eum nihil sæcularis maculæ introire potuit, in quo plenitudo sanctificationis regnabat. Vos quoque dilectissimi vna cum eo supra hoc sanctissimum pectus curate recumbere, hic enim vera quies inuenitur, cætera autem omnia labor potius sunt, & dolor. Omnes homines quietem natura, & optant & quærunt: sed non omnes, vbi vera quies

Cant. 1.

Simile.

Euse. Emis.

25quies sit intelligunt: & ideo plures eum quem optant finem non assequuntur. Dulce, omnibus dulce videtur, sed non omnibus idem dulce gratum est, sed aliud alijs, nonnulli enim mel comedere non possunt, saccarum autem comedunt. Alij qui rudiores sunt mel quidem libentissime comedunt saccarũ autẽ gustare non possunt. Alij malunt (*Arrope*) Alij neque hoc volunt, sed si vinum dulce est gratissimi videtur esse saporis. Quod si vniuscuiusque sententiam petas quod gustui suo gratum videtur illud laudabit, cætera verò vituperabit: & tamen nihil de saccari perfectione eius vituperatione detrahitur: non enim saccarum illius palati culpa minus perfectum est. In quietis electione idem accidit, & voluptatis: aliqui enim in venatione, alij in ludo suam ponunt voluptatem, alij hæc contemnunt, & nihil cum
26turpibus, & lasciuis amoribus comparari posse affirmant: alij diuitias, honores & dignitates malunt, at Diuus Paulus ait. Si quæ mihi fuerunt lucra hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta, propter quem omnia arbitror vt stercora. In Christo tantum vera quies vera est voluptas, quamuis aliud deprauato malorum iudicio videatur, hic tantũ quietus sibi, & securus Propheta Dauid videbatur, & ideò aiebat: in pace in idipsum dormiam, & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me, idest, quia tu Domine dedisti mihi, vt spem meam, omnem amorem, curam, & cogitationes omnes in te vnũ constituerẽ, ideò in te securè dormio & requiesco. Hic, hic dilectissimi in hoc sacro pectore requiescite: ideò brachia pius Iesus expandit, vt omnes recipere & amplecti posit: quemadmodũ
27per Isaiam promiserat dicẽs. Ad vbera portabimini, & super genua blandietur vobis, quomodo si cui mater blandiatur: ita ego consolabor vos. O verba suauissima, & amore plena. O corda lapidea quæ tanto amore liquefacta non diffluũt: hoc in veteri lege promissum, nunc in gratiæ lege præstatur. O cæcitas, ò error diabolicus: quærunt homines principũ familiaritatem & amorẽ & hoc summam esse putãt fœlicitatem: Dei verò amorẽ nihili faciunt, imo eum ad iram suis sceleribus prouocant. Conqueritur Deus per Oseam dicens. Chanaã in manu eius statera dolosa. O quã verè hoc dici potest de singulis peccatoribus quorũ quisq; vere est Chanaã, idest, cõmutatus, nã cũ homo esset ratione præditus, se in belluã cõmutauit, statera autẽ quæ eius est voluntas, dolosa

Phil. 3.
Psalm. 4.
Isai. 66.
Ose. 12.

dolosa est, quia in ea Barabbas, & Iesus Christus positi, pluris latro quàm Redemptor æstimatur, pluris hominum amor, quàm *Psalm. 61.* Dei. Huc etiam facere possunt verba illa psalmi, quæ paulò ante citauimus: veruntamen pretium meum cogitauerunt repellere, idest, cùm essem (inquit Dominus) infiniti valoris & pretij, homines tamen mundi voluptates maluerunt, minoris me quàm res terræ vilissimas æstimando. O summam rationalis creaturæ ingratitudinem, quam quibusnam supplicijs puniendam esse existimatis? Resipiscite obsecro dilectissimi, & si erga Deum ingratos vos aliquando ostendistis, lachrymis & pœnitentia cum eo vos reconciliare studete, & in eo vno posthac veram quietem inueniri existimate.

Cùm dixisset Sanctus Euangelista discipulum illum à Domino amatum fuisse, & supra pectus sanctissimum in cœna recubuisse, addit hunc etiam à Domino petijsse, quis est qui tradet te? Quæ etiam magna est Diui Ioannis excellentia, & dignitas inter Redemptorem nostrum, & Diuum Petrum aduocatum quodammodo fuisse, quia tum scire Diuus Petrus optaret quisnam futurus esset proditor Diuum Ioannem rogauit, vt hoc à Domino peteret: itaque Ecclesiæ Princeps gloriosum hunc virum sibi aduocatum elegit, & illi secretò Dominus dixit: ille est *Ioan. 13.* cui ego intinctum panem porrexero. Nihil enim Dominus amato suo discipulo denegare voluit. At quanto æquius erit, vt nos peccatores eum nobis aduocatum faciamus in cœlis? quid enim huius quem tantopere Deus amat intercesione non impetrabimus? Disponamus igitur nos vera pœnitentia, vt diuinam nobis gratiam impetrare posit, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sanctorũ Innocentiũ

CONCIO PRIMA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, &c.

Matth. 2.

In

1 IN Hodierno Euangelio persequutio quædam refertur, quam Christus redemptor noster in infantia passus est. Neq; tamen huius sanctissimi pueri labores, vt cæterorum puerorum labores fuisse existimari debent: eius enim anima statim à suo conceptionis instanti omni illa sapiētia prædita fuit, quā posteà erat habitura: & ità D. Basilius libro de incarnatione, verba illa declarans quæ Angelus dixit sancto Ioseph. Quod enim in ea natū est, de Spiritu sancto est, præclarè ponderat, cùm Angelus ea dixit, nondum Christum natum esse, & tamen non ait, quod in ea conceptum est, sed, quod in ea natum est. Ratio autē hæc fuit, quia statim ac conceptus fuit vir fuit perfectus, & non vt cęteri quorum corpus certo tempore animatur: inde post aliquot
2 annos rationis vsum habere incipiunt: ac verò Christus Dei filius omnia simul habuit. Hinc D. Paulus ait. Ingrediens mundū dicit, Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi: holocaustomata & pro peccato non tibi placuerunt, dixi, ecce venio. Ingressus est redēptor noster in mundum sanctissimæ suæ incarnationis tempore, & tunc dixit æterno patri: scio pater veteris legis sacrificia te placare nō posse, quare ipsemet te placaturus aduenio: ex quibus verbis manifestè conuincitur, in ipso conceptionis instanti rationis vsum habuisse. Hinc etiam intelligetis quid nam passus sit infans Iesus Christus in purissimo matris ventre, & quātum pro illo ei debeamus. Cogitet enim vnusquisq; vestrum, quid nam sentiret, si ea qua nunc præditus ratione est matris se suæ visceribus videret inclusum, tot sordibus &
3 immuditijs plenus, quod quidem nobis molestum non fuit, quia iudicio & rationis vsu carebamus. Credite igitur Iesum Christum corpore quidem infantem, sed rationis vsu virum iam sapientissimum carcere illo per nouem mensium spatium contineri voluisse, neque tot respuisse sordes, quot in mulieris ventre quamuis sancta & pura sit, inueniuntur, vt vos teterrimo gehennæ carcere liberaret. Hoc Ecclesia sancta exaggerat cū eo loquēs his verbis: tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti virginis vterum. Hoc igitur rationis vsu & sapientia præditus iniurias omnes, & persequutiones sibi puero ab inimicis illatas magno animi dolore sensit, & æterno patri propter nos obtulit, quæ quidem cæteri pueri quia ratione carent non sentiunt.

D. Basilius
Matth. 1.
Hebra. 10.

Ait sanctum Euangelium. *Apparuit Angelus Domini in somnis Ioseph.* Quæri hoc loco posset cur Ioseph potius quàm Mariæ apparuit? Respõdeo domestica tantum negotia ad mulieres pertinere, externa verò ad viros: hoc autem domesticum non erat. Diuus Paulus scribens ad Titum ait. Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam, & inter alia quæ eum docere iubet hoc est, docere adolescentulas, vt filios suos diligant, prudentes, castas, sobrias, domus curam habẽtes, benignas, subditas viris suis. Ponderate singula verba, & præcipuè illa: domus curam habentes. Hæc enim omnia maximè ad mulieres pertinent. Magna perturbatio est, & confusio, vt mulier foris necessaria curet, vir verò domi otiosus sedeat. In veteri lege præcipiebat Deus. Non inductur mulier veste virili, nec vir vtetur veste fœminea: abominabilis enim apud Deum est, qui facit hoc. Quo significatum est mulierem hominum negotijs minime misceri debere, vt sunt emptiones, venditiones, contractus, lites, & alia huiusmodi: hoc enim est virilem vestem induere. Vir autem effœminatus & mollis, qui negotia sua non curat, hic muliebri veste vti dicitur. Quod apud Deum abominabile est, & odiosum: & quia iter facere, & peregrinari viri negotium erat: ideò apparuit Angelus Ioseph. ¶ Ex hoc etiam inferri potest reuelationes, & huiusmodi alios spirituales fauores, non maiorem sanctitatem, sed maiorẽ necessitatem augere. Non enim ideò Ioseph sanctior quàm Maria: quia Ioseph Angelus apparuit. Plantæ quæ adhuc teneræ sunt sæpius irrigari debent, non quia maioris sint valoris, & pretij quam quæ grandiores iam sunt arbores, sed quia plus egent aquæ alimento: ità etiam Deus infirmos, & imbecilles singularibus sæpe solet fauoribus alere, vt fortiores efficiant. Accipiter qui in venatoris manu pascitur instinctũ illũ aues quas volantes videt insectandi paulatim amittit: ità etiam illi quos Deus spirituali suauitate pascit, desiderium illud humanarum voluptatum paulatim noua, & inusitata cœlestium rerum delectatione deponunt.

Tit. 2.

Deut. 22.

Simile.

Simile.

Apparuit igitur Angelus in somnis Ioseph. Et ità apparuit, vt certissimus vir sanctus remanserit Dei nuntium esse verissimum, & non nocturnum phantasma: nobis quidem, vt plurimum somnijs fides præstanda non est. Si tamen dum in peccato versaris, & à dæmonum multitudine rapi te ad inferni supplicia

7 somnias, quamuis huic somnio fidem præstes non reprehendam, sed potius laudabo: fieri enim potest huiusmodi somnio velle Deum te deterrere, vt te in posterum corrigas: & ita dixit sanctus Iob. Si dixero, consolabitur me lectulus meus, terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties, quamobrem elegit suspendium anima mea. Idem tibi peccator dicēdum est, cùm in lectulo delectari putans, & requiescere horribili aliquo somnio deterreris, monere me Deus hoc somnio vult, & timore concutere: quamobrem æquum est, vt anima mea suspendium, & crucem pœnitentiæ eligat, vt hoc quod Deus forte minatur euitet, *Iob.7.*

Verba Angeli hæc fuerunt. *Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum, &c. Futurum est enim, vt Herodes quærat*
8 *puerum ad perdendum eum.* Ex verbis quæ gloriosus hic Angelus dixit sancto Ioseph cùm ex AEgypto redire iussit, infertur plures sancti pueri Iesu mortem optasse, dixit enim. *Vade in terram Israel: defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri.* Veruntamen id quod optabant præstare non potuerunt, vt Herodes, qui potēs erat. Liberet vos Deus à malitia quæ cum potentia coniungitur, quod enim scelus non audebit? & hac de causa cùm Regina Esther dixit regi Assuero. Si inueni gratiā in oculis tuis ò Rex, dona mihi animam meam pro qua rogo, traditi enim sumus ego & populus meus, vt conteramur. Petijt ab eo Rex: quis est iste, & cuius potentiæ, vt hæc audeat facere? Respondit illa, hostis & inimicus noster pessimus iste est Aman. Inimicum suum ait esse Aman illum Regis domesticum, illum *Esther.7.*
9 diuitem, illum potentem: hæc enim omnia significat iste est Aman: & cum huiusmodi esset pessimum quoque ait fuisse. Nam si pessimus sine potentia fuisset, tantum nocere non potuisset. Ideò etiam Propheta Isaias Regi cuidam Israel dixit. Noli timere à duabus caudis titionum fumigātium istorum, id est, ne timeas hos duos titiones ex vtraque parte ardentes, ità, vt manu, neque hinc, neque inde apprehendi possint: quo duo Reges significantur, potentes & malitiosi. Ideò enim ait à duabus caudis fumigare, id est, ex vtraque parte ardere, vt significet quam dificile horum remedium sit, quia si quis potens est, & tamen ignorantia, aut infirmitate peccat, facile à malo reuocari potest. Est enim tanquam titio ex vna tantum par- *Isai.7.*

te fumigans, qui ab altera potest apprehendi. Item si quis malitiosus est, & tamen potentia caret, remanet in eo aliqua pars quę apprehēdi potest: quòd si potēs est & malitiosus titio est ex vtraque parte fumigans, vix manum, & remedium admittere posse videtur. Ex quo colligitur magnum esse Dei beneficium homines interdum praua sua desideria exequi non posse: nam
2. Reg. 11. quamuis Dauid Bethsabee pulchritudine captus fuisset adulterium tamen, & homicidium reipsa non commisisset, nisi Rex fuisset. Et ideò paupertate contenti esse deberemus, quæ vitijs vires, & alimenta non suppeditat. Plurimi etiam, æstimare deberent homines, in eo se statu constitutos videre, quem gloriæ Rex, & vnigenitus Dei filius nascens & viuens elegit: imo ex eo etiam Ecclesiæ suæ principes, & magistros elegit, quos etiam pauperes esse voluit: & ita eos paupertatem, humilitatem, & rerum humanarum contemptum docuit, non solum diuitijs eos renunciare iubens, verum etiam parentibus, & ijs rebus omnibus
Luc. 14. quæ cæli iter impedire possunt, dicens. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores: adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus. Significans hoc vltimo verbo parum prodesse, omnia deserere, nisi seipsum quoq; deserat. Amabilis prætereà est paupertas ob beneficia, quę Deus in pauperes conferre solet:
Psalm. 9. & ita ait Dauid. Oculi eius in pauperem respiciūt: ita vt defixos in paupere habere oculos Deus videatur, vt ei benefaciat, & de
Eccles. 21. paupere ait Ecclesiasticus: deprecatio de ore pauperis vsque ad aures altissimi perueniet, quasi pauperum precibus nulla sit in cæ-
Psalm. 67. lo ianua clausa: & Psaltes Regius. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus, idest, versaris Domine in infinita gloriæ tuæ suauitate coronam pauperi præparans. Sed his omnibus causis omissis quamuis nullam aliam nobis afferret vtilitatem, quàm ad plurima mala impotentes nos reddere, hac tantum de causa plurimū nobis amanda esset, qui enim pauper est, quamuis ad malum inclinatus sit, eius tamen peccatum in desiderio terminatur.

Diues autem, & malè inclinatus, quæ optat facilius obtinet, &
Psalm. 39. citiùs ferè quam cogitat. Ideo Dauid, nihil sibi nocere diuitias tanquam rem admiratione dignam narrabat, dicens. Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei. Quomodo hoc fieri potest regem esse & mendicū? Nimirū ita bona

sua

83 sua possidebat, acsi ea emendicata accepisset: non enim eius ani-
mum opes inflabant superbia, nulli plus nocebat, quam si pau-
per & mendicus esset, qui panem ostiatim mendicatur: & ideò
inquit, Dominus solicitus est mei. O beatos illos qui ita suis vtū-
tur diuitijs: ita enim Deum obligare aliquo modo videntur, vt
rerum suarum solicitus sit.

Ex his etiam verbis, *Defuncti sunt qui quærebant animam pueri*, In-
fertur finem tandem habuisse pueri sanctissimi persecutores, &
eundem eos omnes habituros esse, qui eos in sua tyrannide imi-
tantur. Quomodo igitur peccare audent qui mortem tam certā,
vitam tam incertam esse sciunt? scilicet, quia iudicium ita depra-
uatum habent, vt ex hac ipsa vitæ breuitate maioris malitiæ, &
tyrannidis occasionem sumant: ita sapientiæ liber affirmat. Di- *Sapien. 2.*
84 xerunt impij cogitantes apud se non rectè, exiguum & cum tæ-
dio est tempus vitæ nostræ, & transibit vita nostra tanquam ve-
stigium nubis, vmbræ enim transitus est tēpus nostrum. Et quid
hinc inferunt? Venite ergò & fruamur bonis, quæ sunt, & vta-
mur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Coronemus nos
rosis antequam marcescant: opprimamus pauperem iustum, &
non parcamus viduæ, neque veterano, neque reuereamur ca-
nos multi temporis: sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ. O
cæcos; ò miseros, quorum malitiæ, & tyrannidis fundamentum
est breuitas vitæ. Aliud ex ea inferebat Rex Ezechias quem *Isaia. 38.*
Isaias dixisse refert, de mane vsque ad vesperam finies me. Tan-
quam flos, scilicet, quæ mane floreat, vesperi autem arescat & de-
cidat. Quid igitur inde sequitur: quod cùm vita tam breuis sit, si-
85 cut pullus hirundinis sic clamabo: qui adhuc implumis cibum
á matre clamoribus petit, ita ego miseriæ meæ & paupertatis
conscius, tanquam pullus implumis clamabo ad Deum meum
assidue, & opem ab eo petam. Meditabor vt columba, cuius can-
tus est gemitus, & cogitatio omnis & cura est, accipitris vngues
euitare, ita ego die ac nocte plorabo, & omnis mea cura erit co-
gitare quonam modo possim diaboli vngues effugere. Hoc vos
dilectissimi perpetuò ob oculos habere vellem, hoc cogitare,
hoc meditari: est enim remedium efficacissimum ad mala quam
plurima euitanda.

Dici etiam hoc loco posset, eorum plurimos odium illud ad-
uersus infantem Iesum, Herodis exemplo fortasse concepisse.

Solet enim hoc passim contingere, vt inferiores prauo superiorum exemplo deprauentur. Quamobrem Regis Assueri sapientes cùm de reginæ Vasthi inobedientia agerent, prudentissimè
Esther, 1. dixerunt. Non solum Regem læsit regina Vasthi, sed & omnes populos & Principes, qui sunt in cunctis prouincijs regis Assueri. Egredietur enim sermo Reginæ ad omnes mulieres, vt contẽnant viros suos & dicant. Rex Assuerus iussit, vt regina Vasthi intraret ad eum, & illa noluit: atque hoc exemplo omnes Principum coniuges Persarum atq; Medorum paruipendent imperia maritorum. Quasi dicerent: hoc malũ se intra domus parietes continere non poterit, sed tanquam pestis per vniuersum regnum latissimè serpet. O huius seculi potentes quàm exactam rationem reddituri estis, non solũ ob cõmissa peccata, verum etiam de damno illato cum alios ad peccandum vestro exemplo prouocaueritis,
Simile. Cùm prægrãdis aliquis lapis ex montis culmine auulsus per latera magno cum impetu ad ima rotatur, frangit arbores, muros euertit, quicquid occurrit deturbat & tandem magna solet damna inferre: quòd si lapis exiguus est, non modo damnũ, sed neq; strepitum edit. Hæc eadem differentia est inter priuati, & publici hominis peccatum: nam qui in aliqua dignitate constitutus est magno cum strepitu cadit, quia diuulgatur statim peccatum; diuulgatum, admirationem, & scandalum parit, & tandẽ alios ad peccandum prouocat. Licere enim sibi cęteri existimãt peccare, cum eos peccare videant, quorum vitam & mores vitæ suæ & morum regulam existimant.

Dicit ergo Angelus. *Surge & accipe puerum & matrem eius, &*
Simile. *fuge in Aegyptum.* Cùm locus aliquis peste infectus est, optimum remedium fuga est, quare cùm puerorum pestis Herodis crudelitas futura esset, iubet Deus pueri custodi, vt fugiat. Fuge in
Simile. AEgyptũ, quia mors, qua eum Herodes necare vult, neque pueri nobilitati, neque prophetijs quæ de eo scriptæ sunt, neque hominum necessitati conuenit. Inter agnos, & hædos hæc inter cæteras differentia est, quòd hœdi & gustui, & stomacho gratiores sunt adhuc paruuli, quam iam grandiores, hirci enim ætate fiunt: quorum caro dura est & malæ concoctionis. Agni è contra, cum paruuli sunt deteriores sunt, quàm iam arietes facti. Hæc eadem differentia inter pueros illos Bethlehem, & puerum Iesum esse videbatur: illi enim hœdi erant tenelli, & Deo grati

19 grati, & grandiores facti, hirci fortasse fuissent, vt eorum parentes, duri & Dei obedientiæ repugnantes: & ideò mors illis fuit in ea ætate vtilior: nam de vno quoque illorum illud Sapientiæ dici potest: raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animam illius. Asparragi si teneri adhuc antequam durescant comeduntur, optimi sunt: posteà enim spinis similes fiunt. At verò sanctissimus puer Iesus qui agnus erat innocentissimus si tunc mortuus esset, tantæ hominibus vtilitatis non fuisset. Potuisset quidem nos circuncisionis sanguine redimere, vel ab Herode se occidi permittere, & statim in cælum reuerti. At dicere homines potuissent quis nos cæli viam ostendet? à quonam virtutem, & perfectionem
20 discere debemus? Quod nobis exemplũ imitãdum relinquitur? Num Moyses balbus? Num Dauid adulter? Num Salomon idololatra? Num homines imperfectionum pleni? Ne igitur huius querelæ occasio esset, necesse fuit, vt Dei filius per plurimos annos in mundo moraretur, vt suo nimirum exemplo & doctrina virtutes ad cælestem gloriam consequendam necessarias doceret. O immensam Dei bonitatem, ò ineffabilem erga hominum genus charitatem, ò perpetuis laudibus celebrandam benignitatem. In hoc impletum est, quod optabat Dauid cum dicebat. Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.

Sapien. 4.

Simile.

Psalm. 93.

Ex quo patet vtilitas quæ ex hac Aegypti fuga consequuta est, qua filius Dei ad crucis mortẽ reseruatus est: sed væ illis qui hoc singulari beneficio abutũtur, maiori enim pœna afficiẽtur,
21 quàm si Dei filius puer ab Herode occisus hominum magister non fuisset. Cùm dixisset Isaias: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas: & ambulabimus in semitis eius: quia ex Sion exibit lex & verbum Dei de Hierusalem: & iudicabit gentes, & arguet populos multos, iterum postea repetit, domus Iacob venite & ambulemus in lumine Dei nostri. Quæ verba omnia apertè de Christo Redemptore nostro, ad literam debent intelligi, & de eius lege quæ exijt de Sion: ibi enim Spiritus sanctus Apostolos confirmauit, & illustrauit, vt ea quæ Dominus docuerat intelligerent, & inde illi exierunt, vt illa cæteros docerent. Lex enim Moysis non è monte Sion exijt, sed de monte Sinai.

Isai. 2.

Exod. 31.

Et prætereà cũ Isaias illud scribebat, iam data erat Moysis lex, & ideo de ea verba illa intelligi non possunt, & quia Hebræi tam mirabili hoc beneficio abusi sunt: ideo statim damna illis ventura prædicit cum Deo loquens his verbis: proiecisti enim populum tuum domum Iacob, quia repleti sunt vt olim. Et cum plurima eorum scelera narrasset, concludit: ne ergo dimittas eis. Pœnam qua eos punijt, videtis hanc fuisse, eos oppressos, contemptos, conculcatos, vbique reliquisse. O sancte Deus quà horribilis pœna! Cùm idem propheta Dei filij incarnationem & ortum prædixit. Loquimini (inquit) ad cor Hierusalem, quia completa est malitia eius. Vbi septuaginta interpretes trãstulerunt, quia cõpleta est humilitas eius, id est, eius ignominia & oppressio. At quomodo posteaquam Dei filius in mundum venit, illi humiliati & oppressi sunt? cur non impleta est Isaiæ prophetia? Nimirũ quia Isaias eo loco a Deo in eos cõferendum beneficium prædicebat: quod si illis maioris ignominiæ causa fuit, hoc eorum culpa factum est: quia honorem à Deo oblatum contẽpserunt. Idem quoque nobis dilectissimi meritò timendum est, quandoquidem parum in ea doctrina proficimus, quam diuinus magister triginta trium annorũ spatio operibus, & verbis edocuit. In Apocalypsi dicitur, quod illi qui vicerunt bestiam & imaginem eius, (id est iusti) aiebant, quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum, quia solus pius es? Quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo. O rem admirabilem. Dicunt iusti Deum esse timendum, quia pius est. Si dixissent, quia potens est, vindex aut seuerus, meritò timẽdus videretur, at pietatem timoris esse causam, hoc admiratione dignum est. Et quare pius? Quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo. Notate obsecro causam, quam afferunt, cur nã Deus timendus sit: quia nimirum pius fuit erga Gentiles eos ad fidem conuertens, relicta Hierusalem, quam tantopere amabat. Hoc fratres nobis maxime timendum est, timeo Domine, quia pius erga me fuisti, & liberalis ne mea ingratitudine irritatus me deseras, vt Hebræos deseruisti. Hoc timore nos incitare debemus, vt nobis accepta beneficia prosint.

Esai. 40.

Apoc. 15.

Accipe puerum & matrem eius. Eat vna mater, quanuis enim aspectu formosa sit, AEgyptij autem lasciui, eam tamen ego custodiam, vt olim Saram cùm illuc vnà cum Abraham descendisset

25 cendit. Eat puer, quamuis enim AEgyptij Hebræorum pueros occidunt, ipse tamen eum seruabo incolumem, vt Moysem. Eat mater vt puerum alat, eat puer vt matrem soletur. (*Comiencen a andar las estaciones hasta el viernes de la Cruz*) qua die limbi animæ à damni pœna quam ibi habent liberabuntur, plenaria illa sanctissimæ passionis indulgentia. Hæc cùm audisset sanctus Ioseph statim angeli iussis obtemperauit. Ex quo infertur magnam esse prudentiam interdum tyrannorum persequutiones fugere, si hoc fiat, vt maior inde spiritualis vtilitas cõsequatur. Docet etiam hac fuga Dominus animæ persequutiones fugere, quę sunt occasiones peccandi, & malorum hominum persuasiones & exemplum. Ne peccaret alter ille Ioseph impudicæ mulieris aspectum fugit, relicto pallio, idem tibi faciendum est, quam *Genes. 39.*
26 uis enim in domo aliqua magno tuo cum lucro & vtilitate verseris, si tamen hoc peccandi periculo fit, fuge relicto pallio, præstat enim pallium quàm animam amittere. Vehementer à Deo rogabat David, viam iniquitatis amoue à me, non peccatum *Psal. 118.* tantum dixit amoue, sed peccati viam, quę est occasio; via enim est occasio ad peccandum adeò facilis, vt in ea homo positus difficile se à lapsu liberet. Et si eam sponte ingreditur iam lapsus *Eccles. 3.* est, & peccauit coram Deo, quia qui amat periculum peribit in *Simile.* illo. Res lachrymis digna est, quod si equus vel aliud animal flumen aliquod transiens in cœno inhæsit, si iterum illac transeundum sit, consistit & prius se fustibus contundi sinet, & confodi calcaribus, quàm vlterius progredi, locum in quo lapsus est agnoscens: homo autem bestijs ipsis stupidior, secundo, tertiò
27 & quartò & sæpius, se in ea loca immittit, in quibus se peccasse nouit. Pudeat vos homines à bestijs hac in re superari, fugite animæ persequutiones, fugite peccandi occasiones, quæ tanti momenti sunt.

Qui consurgens accepit puerũ & matrẽ eius nocte & secessit in AEgyptum. Cõsiderare hoc loco potestis dilectissimi labores quos sanctissima Dei mater in eo itinere pertulerit, imo per septẽ illos annos quibus cũ filio & spõso suo Ioseph in AEgypto summa cũ paupertate vixit, & hac cõsideratione cõfundimini, quãdoquidem optatis, & omni studio & diligentia conamini, vt nihil vobis in hac vita desit, sed omnia abundent. Sanctus Isaias de *Esai. 9.* gratiæ lege loquẽs ait; lætabuntur coram te, sicut exultant victores

res capta præda. Præda appellatur quod vi apprehēditur, & ita quod etiam in mōtibus venamur & syluis prædam vocamus & ita solet dici, & verè ita est quòd præda quo magis cursu agitata est, eò etiam melioris solet esse saporis. Prçda nostra Deus est, &
Matt. 11. meritò ita appellatur, quia vt dicitur per Matthæum, regnū cœ
Genes. 27. lorum vim patitur, & violenti rapiūt illud: cuius rei figura videtur fuisse Esau, cui Isaac iussit: sume arma tua, & pharetrā & arcū, & egredere foras: cumq; venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, vt comedam & benedicat tibi anima mea
D. August. antequam moriar. D. August. lib. quæstionum noui & veteris testamenti ait, cogitandū non esse quod vir tantæ prudentiæ & sanctitatis vt erat Isaac, primogeniti sui benedictionē in venationis sorte posuisset, nisi aliquod in hoc mysteriū includeretur, venationis enim illius præda, Dei filiū significabat, quē qui apprehendit æterna benedictione dignus est. Hæc igitur præda hodie cursu agitari cæpit, vt gustui gratior & suauior esset. Suauis est Christus in præsepio, suauis in sanctissimæ suæ matris sinu positus. Suauis à regibus adoratus, sed cū Herodis crudelitatē Deus omnipotens existēs in Aegyptum fugit, suauior est, vt scilicet, inimicorū iræ cedendum nobis esse doceat, neq; eorum iniurias vindicandas, quamuis ad vltionem vires sufficiāt. O cœlestis prçda, quæ ex tuæ inuisibilitatis syluis egressa, in hunc mundi campum descendisti, in quo ab inferni canibus tandiu agitata & defatigata fuisti, vt tandem rabidis eorum morsibus laceratum in cruce sæuissima morte necarint: & omnia æquo & libenti animo passus es, vt nobis suauior fieres & vtilior. Meritò igitur dixit Esaias, lætabūtur coram te, sicut exultant victores capta prçda. Eia igitur fratres currite, currite, si cælestem hanc prædam assequi vultis. Ex lapide enim & ferro est qui puero Iesu fugiente quiescet otiosus, voluit Dominus hanc fugæ persequutionem initio vitę perferre, vt intelligas, quod cùm tu peccato mortuus
Eccles. 2. gratiæ nasceris, & viues, statim tibi persequutiones occurrent, & ideò te ad patientiam præpares: & ita ait Ecclesiasticus: fili accedens ad seruitutem Dei sta in iustitia & timore & præpara animam tuam ad tentationem. Nam si alia persequutionum genera molesta desint hoc certè deesse non solet, virtutum scilicet ipsa exercitatio, quæ incipientibus solet esse dificilis. Et hæc vna ex causis est cur in sacra Scriptura vestes appellantur

vt in

31 vt in prouerbiorum libro dicitur: fortitudo & decor indumentum eius. Et paulo inferius, stragulatam vestem fecit sibi. Hæc charitas est quæ vocatur vestis stragulata, quã vulgariter vocatis, (*Ropa de girones*) ita autem appellatur quia nullus est qui charitatem & amorem continuè habeat actualiter in voluntate, nã saltem cùm dormit interpolatur. Sola Christi Redemptoris nostri charitas vocari potuit tunica inconsutilis desuper contexta per totum (vt vocata est à Ioanne vestis exterior) quia dormiẽs & vigilans, semper eius voluntas Deum sine vlla interpolatione actualiter amabat. Virtutes igitur vestes appellari dico, quia quẽadmodum vestes recenter factæ initio molestæ sunt corpori, ita virtutes initio difficiles & laboriosæ videntur. Cùm primũ thoracem vel aliquam aliam vestem induitis, vix eam ferre potestis, Prou. 31. Ioan. 19. Simile.
32 elidi vos & exanimari dicitis. Adest sartor qui patienter biduũ aut triduum hoc ferendum esse monet, temporis enim inquit progressu (*Dara de si el paño y assentar se han las costuras*) eodem modo ieiunia, disciplinæ, silentium, oratio, castitas, humilitas, vestes sunt quæ initio vix ferri possunt. Procedente autem tempore earum exercitatione, habitus quidam fieri solent, quibus suauissimæ redduntur.

Considerate etiam hoc loco doloris magnitudinem quem sanctissima virgo percepisse credẽdũ est, cũ se inter tot idololatras videbat, qui tot sceleribus eũ, quẽ ipsa tãtopere amabat Deũ offendebant. S. Dauid aiebat, vidi præuaricantes & tabescebam, vt magnũ quẽ ex peccatis aliorũ capiebat dolorẽ exaggeraret: & antea dixerat, exitus aquarũ deduxerunt oculi mei, quia non Psalm. 118
33 custodierũt legem tuam. Nos verò tot diuinæ legis prçuaricationes siccis oculis contemplamur. Quod argumentum est nullũ, aut saltem exiguum in nobis Dei amorem esse: nam si vt Dauid eum amaremus, lachrymarum riuos vt ille ex oculis funderemus. Ponderat Diuus Chrysostomus quanto cum dolore Sanctus Loth Sodomæ viueret, in vitiorũ illa sentina vbi homines ita sordidi erãt, vt Angelos ipsos prophanare voluerint. At quò magis sanctissima virgo Deũ amauit tantò etiam maiorem capiebat animo dolorem ex diuinæ maiestatis offensionibus. Quãtum igitur per hos septem annos inter illos idololatras sensisse credendum est? O Martyr incomparabilis per hanc peregrinationem, & per dolorem, quem in ea cepisti humiliter te rogamus D. Chryso.

mus, vt à filio tuo fauorem nobis & auxilium impetres, vt [illegible] in hac vita peregrinamur, & in hac lachrymarum valle exu[illegible]mus, diuinæ nobis gratiæ fauor adsit, cuius auxilio ad huius pe[illegible]grinationis finem peruenire possimus, qui est gloria ad quã [illegible] perducat idem Iesus. Amen.

In eodẽ festo SS. Innocentiũ

CONCIO SECVNDA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph. &c. Matth. 2.

Simile. PRudẽs & expertus hortulanus cùm plantis quæ iux[illegible]ta grãdiores arbores sitę sunt vmbrã nocere animad[illegible]uertit, alio transponere solet. Ita æternus pater ne ty[illegible]rãnidis & crudelitatis Herodis vmbra tenerę illi plã[illegible]tę noceret, quæ erat vnigenitus suus filius, recenter homo fa[illegible] & natus, ideò hodierna die eã in AEgyptũ transponi iubet. O in[illegible]comprehensibilia Dei iudicia, ille in cuius conspectu cæli pote[illegible]states prosternuntur, hodie humanam potentiam fugit. Et [illegible] maioris admirationis causa vobis sit, nota [illegible]quòd malos punire tanti honoris Deo est, quanti bonos remunerare. Et hoc meo iu[illegible]dicio verba illa significant quæ Moyses dixit Aaron, cùm ignis Leui. 10. eius filios combussit: Hoc est quod loquutus est Dominus, san[illegible]ctificabor in ijs, qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Quasi diceret, cùm homines quanuis maxi[illegible]me propinqui mihi sint me religionis actibus non glorificabunt, ego me, eos puniendo, glorificabo, & gloriam quam mihi coram populo suis peccatis detrahent eam mihi eorum pœna restituet. Quæ audiens Aarõ tacuit. Et hac de causa in sacra Scriptura ci[illegible]tates, quas Deus euerti & bona quę vri Deus iubebat anathema[illegible]ta appellãtur idest res dedicatę & separatę cultui diuino, & in [He]bręo, vox loco anathematis est; hęrẽ, idest, excisum quod pro[illegible]prium nomẽ est quo sacra Scriptura sacrificia vocat. Itaq; idẽ no[illegible]mẽ sacrificijs imposuit & ijs rebus in quibus diuini supplicij exe[illegible]cutio

3 cutio fit, quia quemadmodum in sacrificijs Dei bonitas declaratur quæ tam facilè peccata ignoscit, ita in supplicijs eadē bonitas manifestatur, quæ tantum peccata abhorret. Et ita hoc sacrificij quoddā genus est, quo quàm bonus & iustus sit Deus ostenditur, neque eo eius iustitia & integritas perfecta remanet quam alijs sacrificijs misericordiæ. Constat hoc manifeste ex Deuteronomio, vbi euerti iussit Deus ciuitates, quæ idola adorarent, & mobilia bona in foro comburerentur his verbis. Ita vt consumas omnia Domino Deo tuo, & non adhærebit de illo anathemate, quidquā in manu tua. Et qui in sacra scriptura versatus fuerit optimè intelliget priora illa verba propria sacrificiorū esse, quæ Deo offerūtur. Quæ cū ita sint cur Deus tyrannis huius crudelitatē & scelus dissimulat, & cū viuū aliquo terrę hiatu deuorari iubere potuisset impunitū tūc eū relinquit, & in Aegyptū fugere maluit? Hoc fecisse dico, vt patientiā & mansuetudinē doceret, qua in hunc mundū venit. Et hoc Esaias prædixerat dicens: ecce virgo concipiet & pariet filiū & vocabitur nomē eius Emanuel, butyrū & mel comedet vt sciat reprobare malū & eligere bonū. Vbi particula illa, vt, nō denotat causam, sed cōsequutionē effectus, idest, quia butyrum & mel comedet, ideo sequetur quod sciebat id quod plus conueniebat eligere. Ex ouiū lacte fit butyrū & caseum: Butyrum molle & suaue, caseū verò durum & aridū. Optimè igitur puer eligere sciuit butyrū comedēs, & non caseum. Ouis natura humana est, in qua duo sunt butyrū molle & suaue, quod est pars aliqua bona, & caseū durū & aridū, quod est peccati corruptio, Dei autē filius homo factus butyrū elegit, idest, quicquid in humana natura bonū erat sine vlla peccati corruptiōe de qua dicitur, coagulatū est sicut lac cor eorū. Apis quę pascitur inter lilia, angelorum est Deus, in quo est misericordiæ mel & iustitiæ aculeus, & ita aiebat Dauid Misericordiā & iudiciū cantabo tibi Dn̄e, in hūc mūdū hęc cælestis apis dilapsa secū misericordiæ mel adduxit, non supplicij aculeū, adeò vt cū eius discipuli dixissent eò quod eum Samaritani recipere noluissent, Dn̄e vis dicimus, vt ignis descendat de cælo & consumat illos? conuersus increpauerit illos dicens nescitis cuius spiritus estis, filius hominis non venit animas perdere sed saluare. Videtis itaq; mel & butyrū comedisse, quia naturę humanæ optimū accepit, & illud cum misericordia diuina vniuit, & homo fuit verus sine pecca

Marginal notes: Deute. 44. — Esai. 3. — Psal. 118. — Psal. 119. — Luc. 9.

(Margin numbers: 4 beside "ri iubere potuisset…"; 5 beside "idest, quicquid in humana natura…")

peccato & Deus verè misericors sine iustitiæ rigore, quandoqui-
dem in hac vita iustitia vti erga homines noluit. Discite dilectis-
simi ab eo quomodo vos in tribulationibus gerere debeatis, eas
patienter tolerando. Dici vulgo solet amorē non nisi amore per-
solui, cùm igitur redemptoris nostri amor erga nos ad id culmē
peruenerit: vt tot & tanta cū patiētia nostra causa passus sit, ideo
vult, vt hunc amorem alio amore tribulationum pleno persol-
Psal. 115 uamus. Hinc Dauid cùm dixisset: quid retribuam Domino pro
omnibus, quæ retribuit mihi? statim sibi ipse respōdet. Calicem
salutaris accipiam & nomen Domini inuocabo. Calicem salutaris
1.Reg. 17. bibam, quod est labores patienter eius amore ferre. Versabatur
Dauid post Goliæ victoriam in magna fœlicitate omniū enim
in se amorem concitauerat, & ne ea fœlicitate superbiret Saulis
persequutionem Deus excitari permisit qua per tot annos affli-
ctus est, & quia ex ea tantam vtilitatem percepit, ideò eo in loco
calicem salutaris appellat. Hac etiā de causa labor vocatur in sa-
D. Augu. cra scriptura, tribulatio, quod nomen, vt D. August. ait, dicitur
à tritura trituræ: & ita quemadmodum cùm messium tritura fit,
frumentū mundatū & omni palea excussum remanet, ita, vt eo
impleri horrea possint, palea verò contrita remanet, vt bestiarū
sit esca, ità mali remanent in tribulatione triti, & impatientia tra-
cti, vt bestijs infernalibus proijciantur in escam, boni autem om-
nibus imperfectionibus purgati remanent, vt in cælestibus hor-
reis collocentur. Ideò aiebat D. Paulus gloriamur in tribulatio-
nibus scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia
autem probationem, probatio verò spem, spes autem non con-
Simile. fundit. Quæ quædam quasi scala est, qua in cælum ascenditur, &
quemadmodum qui tauri insequentis impetum fugit si scalam
aliquam inuenit, quamuis difficilem habeat ascensum, facilis ta-
men & suauis videtur: vt se imminenti periculo subtrahat, mul-
tò suauiores nobis labores & tribulationes videri debēt, quæ sca-
la quædam sunt, vt inferni periculis erepti in cælum possimus as-
cendere. Et eò magis quòd soleat Deus tribulationibus diuina
sæpè miscere solatia.

Cùm Deus dixit Abrahæ, tolle filiū tuum vnigenitū, quem
diligis Isaac, & vade in terrā visionis, atq; offer eum ibi holocau-
stum, quantū ex eo sanctissimus senex dolorem caperet, vos ipsi
cogitate, cùm sibi filius sacrificandus esset, quem tantum op-
taue-

9 tauerat, vt cum Deus illi promissionis terrā pollicitus esset, qua
si hoc nō cōtentus dixerit: Domine Deus quid dabis mihi, ego, *Gene.15.*
vadam absq; liberis? quasi cætera omnia parui faceret, nisi filius
sibi concederetur. Et tamen de eo Christus Redēptor noster, di *Ioann.8.*
xit, Abrahā pater vester exultauit, vt videret diē meū, vidit &
gauisus est. Quā visionē illius sacrificij tempore fuisse Doctores
affirmāt, vt scilicet, hoc gaudiū doloris, quē susceperat vim ali-
qua ratione mitigaret. O Dei bonitas ineffabilis, qui labores eius
amore susceptos nō ęterna tātū corona, sed diuinis etiā cōsolatio
nibus in hac vita remunerat. His omnibus de causis aiebat D. Pau *Simile.*
lus gloriamur in tribulationibus. Iter facienti hyberno tempore
molestus solet esse vētus, qui vultū importunè ferit, & ità se ab
eo quantū potest vel brachio, vel veste defendit, & à se reijcit.
10 Aestiuo verò tēpore cū calore ęstuat suauissimus est, quare eum
ore, sinu & toto corpore libētissimè excipit: ità etiā qui in hac vi
ta iter faciunt, in diuino amore frigidi in vitijs & sceleribus torpē
tes tribulationis vētū ferre nō possunt. Si filiorū, vxoris, aut rei
amissio, si infirmitas, si persequutio, si iniuria, aut alterius aduer-
sitatis ventus ingruit, sexcenta videbitis artificia, quibus se tueri
student vultu, verbis, manibus, & toto corporis motu iram, qua
eum excipiunt præ se ferunt, quæ omnia faciunt eò quod nullo
diuini amoris calore sint præditi, quia vt ait D. Augustinus in *D. August.*
quodā sermone, omnia sæua & ignauia facilia & propè nulla fa
cit amor, & ideò qui diuino amore incensi sunt, tribulationem
tanquam ventum frigidum excipiunt, & brachia vt eam ample
ctantur expādunt. Hoc sponsæ illa verba significant. Fasciculus *Cant.2.*
11 Myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.
Myrrhę arbor folia habet aspera, & spinis plena, quarè fasciculus
Myrrhæ est Christus Redemptor noster, qui verbis & operibus
res docuit sensualitati asperas, at sponsa amore feruida hunc fa-
sciculum libentissimè & intimo cordis affectu recipit, & hoc est
inter vbera mea commorabitur. O Christe sponse amabilissime
tu myrrhæ verus fasciculus, quem in infantia persequūtur ad ne
cem: quem flagellis contusum, spinis transfixum, clauis confos-
sum in cruce sæuissimo mortis genere necant. Fœlix anima illa
quæ te ità complectitur & inter vbera sua per veri amoris affe-
ctum & vitæ tuæ imitationem ponit. Ad tantum perfectionis
culmē & amoris gradū peruenit D. Paulus vt nō solum labores
ipse

ipse & tribulationes patienter susciperet & ferret, sed etiam magnam ex aliorum iustorum tribulationibus lætitiam caperet.
2.Cor.7. Ità multa (inquit) mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis. Et ex eo quòd plurimum in eorum virtute, & charitate consideret, sequebatur quòd mox subdit, repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione vestra. Considerate obsecro verba illa repletus sum, & superabundo: ex quibus inferre potestis optimè gloriosum Apostolum intellexisse magnam esse fœlicitatem tribulationes pro Christo pati, & ex ijs iustos magnam vtilitatem percipere.

Fuge in Ægyptum, & esto ibi vsque dum dicam tibi. Nullum temporis terminum præscribit, quod quidem singulare Dei artificium est, qui ignorare nos vult quam diù tribulationes duraturæ sint, vt plus mereri patientia & constantia possimus. Decreuit iam diuina prouidentia annuam futuram esse persequutionem, & tamen hoc à te ignorari vult, vt eam ita excipias ac si per omnes vitæ tuæ annos duratura sit dicens: eam læto & libenti animo recipio, & plurimas Deo pro ea gratias ago. Tunc autem promptam & sibi indicatam voluntatem Deus spectando plurimi facit quod te tot laboribus tam diù eius amore tolerandis tanta cum animi alacritate obtuleris. Quòd si vnius tantum anni terminum futurum esse sciuisses illud tantum Deo obtulisses, neq; actus tanti meriti esset, vt prior. Quid nam vobis fratres de infinita Dei bonitate videtur, qui artificia excogitare videtur, vt se ab hominibus falli quodamodo sinat? Ponderatione etiam hoc loco dignum est, Sanctum Ioseph nihil ab eo de exilij diuturnitate petiisse, non breuem peregrinationem esse rogasse: sed omnia Dei voluntati reliquisse. Vt intelligatis quam dediti diuinæ voluntati sint iusti: & ita quidā verba illa declarauit, sicut diuisiones aquarum ità cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit, inclinabit illud Cor Regis, id est, cor iusti, quia quod Diuus Lucas ait, multi Prophetæ & Reges voluerunt videre quæ vos videtis. Diuus Matthæus dixit. Multi Prophetæ, & iusti, vbi significatur iustos esse Reges. Iusti igitur voluntas est sicut diuisiones aquarum in manu Domini. Sunt nonulla quæ terminantur facile proprio termino, & difficile alieno; propriam figuram optimè seruant, alienam verò difficilè recipiunt, vt saxa, quæ si quadrata nascuntur

Prouerb. 21
D.Luca. 10
Mattha. 13

15 tur difficilè in aliam figuram mutantur. Alia propriam figuram
non ita ſeruant: ſed alienam facillimè recipiunt, vt aqua quæ effu
ſa ſpargitur, incluſa verò vaſis figuram recipit, & ita D. Augu-
ſtinus ſuper illud Geneſis, ſpiritus Dñi ferebatur ſuper aquas, *D. Auguſt.*
ait aquarum nomine primam illam materiam intelligi, ex qua *ſup. Gen. 1.*
Deus res corporales eduxit, & iјs diſtinctas & proprias formas
dedit: aquam autem appellari, quia quemadmodum artifex nul
lam in aqua repugnantiam inuenit ad id ex ea, quod vult, facien
dum, quia facilè quancunq; figuram recipit: ita etiam materia il-
la prima diuinæ voluntati magna cum facilitate parebat. Hæc
eadem inter iuſtos & peccatores differentia eſt: peccatorũ enim
corda ſaxea ſunt & dura, quia difficilè figuram & formam, qua
Deus ea formare vellet recipiunt: iuſtorum autem corda ſunt
16 quemadmodum aqua in manu Domini, qui nulla repugnantia
diuinæ voluntati obtemperant: huiuſmodi erat ſanctus Ioſeph.
An verò vos dilectiſsimi ſaxea, an aquea corda habeatis hinc
colligere poteſtis, ex repugnantia ſcilicet, vel facilitate & prom
ptitudine, in diuinæ voluntatis iuſsis exequendis.

Futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum.
Conſuluerat infœlix hic tyrãnus legis peritos & ſcribas, vbi Chri
ſtus naſceretur. Sed peti ab eo poſſet, fidẽ ne ò rex prophetiæ
pręſtas, an nõ? ſi nõ pręſtas cur eã petis? ſi pręſtas, quomodo Dei
decretũ impedire poſſe cogitas? Nam ſi vera Michęæ prophetia *Mich. 5.*
(quã audiſti) eſt, in Bethlehem eũ naſciturũ, qui regeret populũ
Iſrael, neceſſario adimplẽda eſt. Sed in animo affectibus cæco ra
tio quærẽda non eſt. Admirationem pariũt errores, in quos pec
17 cator peccati ſui cęcitate prolabitur. Et ita de malorũ congrega-
tione ait Iſaias, Dñs miſcuit in medio eius ſpiritũ vertiginis & er *Iſai. 9.*
rare fecerũt Aegyptũ in omni opere ſuo, ſicut errat ebrius & vo
mens. Spiritus vertiginis eſt ſpiritus erroris & perturbationis,
ſpiritus delirationis & inſaniæ: nam ſi quis in gyrum ſæpius ro-
tatur, & circumagitur, ſtatim vertigine quadam correptus, quo
loco ſit, neſcit. D. Hierony. eo in loco ſpiritũ peccati tranſtulit *D. Hier.*
ex Hebræo, qui quidem eſt praua ad plurima peccata cõmitten-
da inclinatio: ex qua homo ita deprauatus remanet, vt non ſolũ
ipſe in ſuis actionibus erret: ſed etiam cauſa ſit vt alij errent, ſicut
ebrij, vt eo loco ait. Errare fecerunt Aegyptum in omni opere
ſuo, vt errat ebrius. Quæ quidem magna exaggeratio eſt, homi-

nem eo deuenire posse, vt nihil omnino bonum præstet: sed in omni opere erret. Et quoniam hoc grauissimum Dei supplicium est, ideò ait, Dñs miscuit, idest, Propter eius peccata ad hunc malitiæ gradũ deuenire permisit. In hoc statu rex iste infœlicissimus versabatur, quãdoquidẽ tãta huius prophetię luce illustratus nõ est: sed ex ea occasionẽ potiùs desumpsit, vt inauditã hãc exerceret sæuitiam. Cauete obsecro fratres qui in peccato versamini, nè paulatim in hunc deprauationis statum prolabamini.

Qui consurgens, accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Aegyptum. Profectionis tempus sanctus Euangelista apposuit, reditus verò tempus tacuit, neque noctu ne an die fuerit dixit. Vt significaret, quòd cùm Deus à nobis discedit, hoc pro certo sæpe habere possumus ex fide quam credimus. Communiter enim cũ mortaliter peccamus intelligimus nos peccare, & statim Deũ à nobis discedere fide credimus. At verò Dei reditũ per gratiã & iustificationem scire non possumus. Quæ quidẽ res valde timenda est dictu & auditu; pro certo habere peccatorẽ & constantissimè credere, statim ac peccat mortaliter Deũ ab eo discedere, & tamẽ audere peccare, & cùm bonũ infinitum amittat non magis hoc damnum sentire, quàm si rem vilissimam amitteret: & hoc accidit eò quod damni grauitatem non consideret. Admirabili enim prouidentia rerũ creator vniuersalis statuit, vt ijdem oculi, qui in corpore humano visioni inseruiũt, lacrymis etiã inseruirent & fletui: vt significaret vnum ex alio sequi. Nam qui damna spectare nouit, vt spectari digna sunt, ea etiam deplorare, vt deplorari debent optimè nouit, hinc est quod quia tu infœlix peccator non consideras ideò neq; ea deplores, eo enim die quo mortaliter peccasti, rides, & gaudes, ac si tibi prosperum aliquid contigisset. O detestanda cæcitas, ò amentia abominanda. Præclare hoc Abdias propheta exaggerat dicẽs: Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodò conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, nunquid saltẽ racemũ reliquissent tibi? quasi diceret: Clamares, & plorares quanuis latrones isti totam domum tuam, aut vineam non expilarent, sed plurima relinquerent. Cùm autem peccatũ Deum tibi furatur, & tot merita & gratiæ gradus, quæ in anima habes, expilat, vix tanti damni magnitudinem sentis? tunc rides? tunc gaudes? O te infœlicem, qui huc malitia deuenisti.

Abdi. 1.

Tam

21 *Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omnibus finibus eius.* Iussit fortassè omnes in forū Bethlehem conuenire, quasi regiæ suæ magnificentiæ maiestatem ostendere vellet. Quemadmodū mulier gemma aliqua amissa omnes domus sordes & purgamenta in vnū locum colligi iubet, vt videat an gemma inter sordes occultetur: ita etiam Herodes omnes hos pueros simul cōgregari iussit, existimans inter eos gēmam illam pretiosissimam inuenire, quæ ex cælo vt animas nostras decoraret, descendit. O puer Iesu (*qui es mon loyel*) in te enim est gemma illa diuinitatis pretiosissima, auro humanitatis inclusa. Hoc fratres animæ vestræ ornamētum esse debet, vt ita ornata æterni patris oculis placere Simile.
22 possit. Cùm igitur nutrices omnes & matres, cum pueris conuenissent munus aliquod à regia liberalitate expectantes, ecce Herodis milites magno cū impetu egressi pueros matrū hærentes amplexibus arripiunt, hos ense confodiunt, illos allidunt in parietes, hos membratim discerpunt, illos transfigūt verubus: & tandem omniū crudelissimam stragem edunt, vitæ datori vitam eripere existimantes. Videor mihi videre matres sparsis capillis, expansis brachijs opem frustra implorare. Audire mihi videor clamores & fletus. Nihil huic proderat dicere, puer heu non est sed puella. Nihil alteri proderat, nudū pectus & caput imminenti gladio offerre & preces addere, vt se prius quā filiū occiderēt. Imo vt eos ex earū sinibus euellāt, huic manus, illi brachia, alijs vbera secant, alios in ipso sinu vna cū matre transfigūt. O crudelis Herodes, nū te vltū existimas? derisum potiùs & illusum pu-
23 ta, puer enim cui vitā eripere voluisti, viuit adhuc, mortuos verò, Martyres tua crudelitate fecisti. D. Tho. quærit an pueri isti Martyres sint, & cōcludit esse, vt D. Hilarius affirmat & D. Hieron. Et ratio est quia vt perfectū sit Martyriū requiritur mortem pro Iesu Christo pati, quod in his Innocentibus completū est, & ita fatetur & credit Sancta Ecclesia, quæ singularissimæ apud omnes debet esse authoritatis. Plurimos hodie hic tyrannus habet imitatores, qui pauperes innocentes persequuntur & opprimūt. Quare Ecclesiastes magno cū animi dolore dicebat. Verti me ad alia & vidi calūnias, quæ sub sole gerūtur & lachrymas Innocentiū, & neminem consolatorem, & vt qui hoc facitis, peccati vestri grauitatem intelligatis, referam hoc loco maledictiones

D. Tho. 2. 2. q. 12. art. 1. D. Hilar. supra Matthæum. D. Hieron. serm. innocentium. Eccles. 4.

quasdam & deprecationes quibus sanctus Dauid, vel potius spi-
Psal. 118 ritus sanctus tyrannis & pauperũ persequutoribus minatur. Pro
phetiæ enim potius sunt si propriè loqui volumus, quâm depre
cationes. Earum vna est: Constitue super eum peccatorẽ & dia
bolus stet à dextris eius. Vbi particula illa, &, significat, idest, quã
ea, quæ sequuntur priora verba declarant. Diabolum stare à dex
Psalm. 90. tris alicuius & non cadere, dicitur cum vincit, vt alibi de iusto è
cõtra dicitur, cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris
tuis. Quia iustus tentationes omnes vincit & prosternit, tam eas,
quæ à dextris, scilicet prosperitatibus, delicijs & voluptatibus
eius animum superbia extollere tentant: quã eas quæ à sinistris,
scilicet aduersitatibus & tribulationibus, impatientia & despera
tione deprimere vellẽt. Quas omnes iustus prosternit & vincit,
& hoc significat, cadent à latere tuo mille, & decem millia à dex
tris tuis. Ait præterea, cùm iudicatur ex ea condemnatus, & ora
tio eius fiat in peccatum. id est, omnia illi mutẽtur in malum. Et
cùm plures alias addidisset maledictiones subdit. In memoriam
redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini, id est, sit eius
vita adeò deprauata vt in ea omnia maiorum suorum peccata re
nouentur. O Deus! Quodnam crimen infœlix iste commi-
sit tot supplicijs dignum? Eo in loco Spiritus sanctus declarat,
& duo tanquam pœnarum causas potissimas affert, quorum
vnum est. Pro eo quòd persequutus est hominem inopem & mẽ
dicum. Vt ex pœnarum grauitate peccati magnitudinem intel
ligatis. Tyranni etiam sunt & innocentium interfectores illi,
qui cum eorum necessitatibus mederi possent, eos magno crude
Thren. 4. litatis & inhumanitatis genere deserunt. Cùm ageret Ieremias
de illis qui mortui sunt tunc, cùm à Nabuchodonosor capta est
vrbs Hierusalem: Meliùs (inquit) fuit occisis gladio, quám inter
fectis fame: quoniam isti tabuerunt, consumpti à sterilitate ter-
ræ. Nam qui gladio occiduntur breui & vno tantum mortis
genere moriuntur: at verò qui fame necantur, plurima, & diu-
turna mortis genera perferunt. Merito igitur dicere possumus
maiorem esse aliquomodo eorum crudelitatem, qui innocentes
fame absumi sinunt, cùm opem afferre possent, quàm eorũ qui
eos gladio occidunt. Melius fuit illis innocentibus gladio Hero
dis occisis, quã huius ciuitatis innocẽtibus interfectis fame. Sed
maior his omnibus & sæuior illa videtur esse tyrãnis innocentes
spiritua-

24 spiritualiter occidere, eos ad peccandum verbis & exemplo
prouocando. Maior hæc est quàm Herodis crudelitas, quia ille
innocentes Martyres reddidit; tu verò innocentes, Dæmones
efficis. O Deus incommutabilis, ò crudelitatis genus horribile,
animam proximi sui perdere, vt in inferno sempiternis ignibus
ardeat. Loquens Deus de Israelitis ait: Iratus est furor meus in
eis vsq; quò non poterint mundari. Quibus verbis ita se illis ira- *Osee.8.*
tum esse significat, vt eos in suis peccatis perseuerare permissu-
rus esset: & antè quàm hoc diceret dixerat. Proiectus est vitu-
lus Samariæ indignationis suæ causam ait esse, eò quòd in Sama
ria vitulum aureum adorassent. Sed cur Israel punire vis prop-
ter peccatum Samariæ? quia (inquit) ex Israel & ipse est, arti-
fex fecit illum, & non est Deus, quia scilicet, Israelitarum exem
25 plo Samaritani aureum vitulum adorauerant. Heu fratres non
solum ob peccata nostra puniemur, verum etiam ob ea quæ pro
ximi nostri, malitiæ nostræ exemplo prouocati, commiserunt.
At quanto magis si eos non solum exemplo, sed verbis etiam im
portunis & occasionibus prouocamus? O proditores fidei quàm
Deo debetis! Num creauit vos Deus vt ab eius obedientia defi-
cientes, alios etiã sollicitetis, vt ad eũ offendendum vnà conspi-
rent? Pudeat, pudeat tantæ crudelitatis, & eas quas deprauastis
animas, antè quàm Dei ira debita vos pœna afficiat omni dili-
gentia & cura ad eius obedientiam reuocare studete.

Non prætermittam hoc loco habitatorum Bethlehem inhu
manitatem, qui sanctissimam Virginem hyberno tempore no-
cte frigidissima in porticu semiruta iacere passi sunt, & cùm
26 posteà à pastoribus, quæ viderant & audierant narrari publicè
audirent, Reges autem à remotissima orbis terræ parte illuc stel
la duce venisse, nunquam tamen eam Herodis timore recipere
voluerunt. Et hac de causa permisit Deus, vt ille cuius timo-
re peccauerant, filiorum suorum in tantæ crudelitatis pœnam
crudelissimus tortor esset. Quòd quamuis parentum pœna fuit, *Simile.*
singulare tamen filiorũ beneficium fuisse dicendum est. Nam si
alicui ad Indos proficiscendum est, magnum illi beneficium fie-
ret, si quis nauem illi daret, qua nauigare posset: & eò magis si
eum securè ei polliceri posset, illuc esse citò & incolumem per
uenturum. Nam si terrestri itinere illuc proficisceretur, plures
illi essent & maiores labores tolerandi, & serò aut nunquam eò

perueniret. Ita etiam si pueri isti suis pedibus per humanæ vitæ terram iter fecissent, nunquam fortasse ad cœlestem illam patriam aut saltem magna cum difficultate peruenissent. Ideò singulare beneficium fuit aditum illis per sanguinis mare in Martyrij naui præbere; & ita breui ad tutum limbi portum peruenerunt. Ne igitur vos Deus, vt horum puerorum parentes puniat, pij estote & hospitalitatis amatores, ad quam nos Diuus Paulus hortatur dicens. Hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis: vt Abraham & Loth. Vos autem dilectissimi pauperes hospitio recipientes nō solum Angelos vos recipere existimate, sed Angelorum Dominum, qui in huius pietatis præmium suam hic vobis gratiam dabit, & posteà recipiet vos hospitio gloriæ. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Heb. 13.
Genes. 18. & 19.

In eodem Festo Sanctorum Innocentium

CONCIO TERTIA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge & accipe puerum, &c. Matth. 2.

Hebr. 11.

LOQVENS Diuus Paulus de Patriarcha Abraham, Fide (inquit) demoratus est in terra repromissionis tanquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatem (idest firmam & stabilem ciuitatem,) cuius artifex & conditor Deus. Hæc ciuitas adeò firma & secura est cælestis illa Hierusalem: his enim verbis significat Diuus Paulus Deum admirabili sua prouidentia voluisse, vt quamuis Palæstinæ terram, Abrahæ & eius generationi promisisset, vt nihilominus

Gene. 15. & 17.

3 minus tamen in ea tanquam peregrini & hospites, ipse & filius eius Isaac & eius nepos Iacob habitarent: vt inde intelligeretur, fidem tantam vim in iustorum animis habere, vt se in eo quod possident, eius quod optant & sperant amore peregrinos existiment. Et ita cum Rex Pharao peteret à Patriarcha Iacob; quot sunt dies annorum vitæ tuæ? Respondit: dies peregrinationis vitæ meæ, centum triginta annorum parui & mali, & non peruenerunt vsque ad dies patrum meorum, quibus peregrinati sunt. Ex quibus verbis Diuus Paulus in eodem capitulo colligit Sanctos illos Patriarchas tanquam hospites & peregrinos in hac vita fuisse. Quarè (ait) iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicientes & salutantes & considerātes quia *Genes. 47.*
4 peregrini & hospites sunt super terram. Qui enim hæc dicunt significant se patriam inquirere. Ex quo concludit Sanctus Apostolus? ideò non confunditur Deus vocari Deus eorum, parauit enim illis ciuitatem. Verè non confunditur Deus illorum Deum vocari qui nihil aliud in hac vita à Deo optabant, quàm illi obtemperare & omni cura & diligentia seruire. Ex quo inferri potest confundi Deum & tanquam ignominiosum sibi esse, existimare malorum Deum appellari, qui hanc terram tanquam suam possident. Ideò Dauid quamuis Rex esset diues & potens ait, exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationem meam. Et quarè hoc? quia aduena ego sum & peregrinus, sicut omnes patres mei. Et Diuus Ambrosius latronum differentiam notans, qui cum Christo Redemptore nostro in cru- *Psal. 38.* *D. Ambro.*
5 ce mortui sunt, ait, malum futuræ vitæ oblitum hanc petijsse dicendo: Si tu es Christus saluum te fac & nos, bonum verò vitæ huius oblitum aliam petijsse dicendo, memento mei dum veneris in Regnum tuum. Hæc eadem differentia hodie est inter bonos & malos: Boni enim tanquam peregrini de alia tantum vita cogitant mali verò illius obliti, huius tantum rationem habent. Neque solùm sancti illi Patriarchę peregrinos se existimabāt in ea terra quę promissa sibi erat ante quàm eam possiderēt: verùm etiam postea iubebat Deus illis, quibus eam dedit, nihil in ea proprium habere: sed tantum vsufructuarios esse. Ideò enim venditiones perpetuas fieri vetauit: sed retrouendendi conditione apposita, his verbis: Terra quoque non vendetur *Leui. 25.*

in perpetuum, & causam huius rei afferens ait: quia mea est & vos aduenæ & coloni mei estis. Quod si Deus homines, quos temporalibus & terrenis bonis remunerabat, in ijs tamen aduenas eos esse volebat, & nihil in hac vita proprium habere præter Deum (ideò enim in eodem capitulo & in alijs pluribus locis ait; Ego Dominus Deus vester.) Quid dicemus de hominibus Christianis, quos tunc Deus se plus amare ostendit, cum eos bonis temporalibus priuat? Quantò magis aduenas eos esse vult, & animum à rebus terrenis habere seiunctum? Sed heu dolor quàm pauci huiusmodi sunt in Christiana Republica vt propria quisque negotia curat: vel (vt meliùs dicam) vt nemo proprium negotium curat, Christianorum enim negotium est non habere hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirere, vt D.
Hebr. 13. Paulus ait. In Genesi manifeste ostenditur differentia quæ est
Genes. 11. inter præscitos & prædestinatos. In nono enim capite cùm benedixit Noe amato suo filio Iaphet (inquit) Habitet Iaphet in habitaculis Sem. Non dixit habitet in ædificijs Cam, quia Cam nepotes & descendentes tanquam homines terræ amatores ciuitates sibi & domos deliciarum & delectationis causa ædificarunt
Genes. 11. & ita pro certò habentur verba illa Genesis, Venite faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, verba fuisse Nemrod nepotis Cam. Quarè vt significaret Sanctus Patriarcha iustos, qui vt peregrini inquirunt ciuitatem permanentem, magnis non egere ædificijs, sed paruis tabernaculis esse contentos, ideò dixit: Habitet Iaphet in habitaculis Sem. Videtis igitur ex eo tempore benedictos filios Noe à maledictis dignosci cæpisse, eò quod illi in tabernaculis tanquam peregrini habitarent, hi vero magnas sibi domos & superbas turres ædificarent, nomen suum ædificiorum magnitudine immortale reddere existimantes: O beatos iustos, qui nomen sibi & famam alia ratione quærunt, & quod in ædificia insumendum esset, in pauperes malunt insu-
Psalm. 111. mere. Et ideò de vno quoque illorum aiebat Dauid dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Et paulò antè dixerat: In memoria æterna erit iustus. Et vna ex causis est, quia dispersit dedit pauperibus.

Vt igitur Dei filius peregrinos nos esse in hac vita doceret, ideò

9 ideò sacratissimam suam matrem virginalis partus tēpore, procul à patria in itinere & peregrinatione, nō in magna aliqua domo, sed in stabulo parere voluit. Neque hoc solum satis illi fuit, sed voluit etiam vitæ suæ initio in Aegyptū peregrinari, Herodis persequtionē fugiēdo, & ideò: *Apparuit Angelus in somnis Ioseph, dicens: Surge & accipe puerum, &c.* Quā reuelationē fieri Deus voluit sancto Ioseph in somnis, vt significaret Dei seruos in sanctæ contemplationis somno maxime illustrari. De hoc somno aiebat sponsa: Ego dormio, & cor meum vigilat. Et ideò gratus est, hic animæ somnus Deo, vt iubeat vt nemo eam excitet, dicens: Adiuro vos filiæ Hierusalem ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. O quam æquum esset vt hoc considerarent illi, qui suis importunis vocibus & clamoribus *Cant. 5.* *Cant. 8.*
10 Dei seruos cælestis contemplationis somno sopitos excitant. Conuenientissimè rerum diuinarum contemplatio somnus appellatur, quia quemadmodum somno mali corporis humores, qui morborum solent esse causa, cōcoquuntur: ita etiam in spirituali hoc somno, prauæ animæ inclinationes, quæ peccatorum sunt causa consumuntur. Et quemadmodum illi qui somnum nō capiunt colore pallido, viribus infirmis, & membris omnibus fracti esse solent: ita etiam homines hoc contemplationis somno destituti communiter perfecti viri colorem & vires habere non videntur, quia vnus ex præcipuis fontibus ex quibus Christianorum dissolutio & deprauatio manat, & tanta in tentationibus infirmitas, est somni huius spiritualis defectus. Hac de causa dilectissimi, quia hoc ita esse intelligo in singulis meis concionibus *Simile.*
11 hoc vobis persuadere contendo, vt ex tot horis quas in res inutiles insumitis, vnam saltem huic somno detis, supra sanctissimum Iesu Christi pectus suauissimè dormientes, neque hoc persuadere adhuc vobis potuisse existimo; & quoniam hæc Innocentium dies est, incitare vos ad hoc volo innocētiæ desiderio, quæ contēplatione acquiritur. Nam cum sanctus Dauid interrogaret: Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Respondet: innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Ex quibus verbis Diuus Augustinus colligit, in quatuor rebus innocentiam consistere, in operibus, in cogitationibus & desiderijs, in verbis & in ijs omnibus exercitijs, propter quæ anima creata *Psal. 23.* *D. Augu.*

fuit. Ille manus habet puras & innocentes (ait D. Augu.) qui bene operatur. Ille est mundo corde, qui sanctis cogitationibus occupatur. Ex quibus bona nascuntur desideria: quod sponsa notauit, dicens: Exultabimus & gaudebimus in te, memores vberum tuorum. Exultare, est corpore exilire, cùm scilicet, tantā animus concepit lætitiam, vt in corpus etiam ipsum erumpat. Quod clarius etiam patet ex Hebræo verbo, scilicet Guil, quod lætitiā denotat voce, plausu & totius corporis motu significatam: & huiusmodi lætitiā capiunt animæ memores vberum tuorum, siue vt alij vertunt, amorum tuorum. Ex quo patet diuinorum beneficiorum, & amorum considerationem, ex qua tanquam è radice spirituales consolationes nascuntur, esse etiam sanctorum desideriorū radicē, quibus ad seruiendum beneficiorum autori incitamur. Hinc etiam opera sancta, & sancta verba nascuntur. Et hoc significat, non accipere in vanum animam suam, quia illud vanum dicitur, quod finem suum non assequitur. Finis propter quem Deus hominem creauit, fuit; (vt D. August. ait) Vt summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amādo possideret, possidēdo frueretur. Quare qui per hos gradus nō ascendit, ille in vanū accepit animam suam, quia finē propter quem creatus est frustratur. Et cū res ista sit magni momenti, postea quam docuit Dauid quid illi faciendum sit, qui in montem Dñi ascensurus est, statim hortatur homines vehementer vt hoc præstent, dicēs: Attollite portas principes vestras & eleuamini portę æternales & introibit Rex gloriæ. Principes inter creaturas corporales, sunt homines, quorū causa cætera omnia creata sunt, quibus etiam Deus dixit: Dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus quæ mouentur super terram. Et inter omnes homines Principes sunt singulari quadam ratione Christiani, quibus D. Petrus dixit: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, id est, gens estis electa, vt reges & sacerdotes inter cæteros homines eligi solent. Horum principum vnusquisq; duas habet portas æternales, quæ aperiendæ sunt, vt in animam Rex gloriæ ingrediatur, vna est intellectus; altera voluntas: æternales vocantur, non solū quia immortales potentiæ sunt, sed quia eas potissimū Deus creauit: vt in rebus ęternis occuparētur. Magna enim miseria est, vt potentiæ adeò præstātes, se se ad res tā viles, vt sunt terrenæ, demittāt. Has igitur duas portas attolli hoc loco iubet

Cant. 1. (margin, beside "uit, dicens")

D. Augu. (margin, beside "quem Deus hominem")

Genes. 1. (margin, beside "Deus dixit")

2. Petri. 2. (margin, beside "ni, quibus D. Petrus")

15 iubet Dauid: & prius quidē intellectus porta ad diuinorū myste
riorū considerationem attollenda est. Mox alia voluntatis por-
ta, cā diuino amore & vehemēti desiderio incēdēdo vt in omni-
bus rebus diuinæ volūtati obsequatur. Vtrasq; attolli iubet, quia
intellectus speculatio, quæ amorem non parit, est tanquam scin-
tilla ex silice excusa, nam nisi adsit esca, quæ ignē concipiat inu-
tilis est. Viua petra est Iesus Christus, & ita ait Diuus Paulus: Pe
tra autem erat Christus, in qua diuinitatis ignis latet, & ideo cū 1. Cori. 10.
eum intellectus noster fide tanquam ferro munitus. (*hoc est azera
do con el azero de la fe.*) tangit, diuinæ bonitatis scintillæ exiliunt
sed nisi esca sicca præparatur, quæ est voluntas omni carnalis
concupiscentiæ humore destituta, vt diuini amoris ignem conci
piat, frustra laboramus, vt Philosophi, qui vt ait D. Paulus: Cùm Roma. 1.
16 Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt; sed eua-
nuerunt in cogitationibus suis, & factum est insipiens cor eorū.
Euanuerunt (inquit) quia quemadmodum nux appellatur vana,
cùm medulla caret; quamuis perpulchro sit cortice: ita anima va
na appellatur cum diuino amore & charitate caret, & ita pluri-
mum refert voluntatem vnà attollere, vt ea amet quę intellectus
contemplatur. Hoc enim modo in animam introibit Rex glo-
riæ. Vtinam seraphicam nunc linguam haberem, & verba vehe-
mentissima, vt hoc vobis persuadere possem, quod hic sanctus
Dauid Dei nomine verbis obscuris monet. Et quoniam scitis
iam quatuor res in quibus innocentia consistit & radicē ex qua
nascuntur, quantum ad nos pertinet, quæ est somnus ille spiritua
lis, de quo huius considerationis initio loquebamur, obsecro vos
17 dilectissimi, vt magno cum animi ardore in ijs vos exercere inci
piatis. Aliter enim de vobis etiam in vanum animam accepisse
dicetur. O Pater misericordiarum & Deus totius consolationis
rogo te per infinitæ tuæ clementiæ viscera, vt hæc in horum fra-
trum animis imprimas & eos moueas, vt se in illis exerceant.

Surge & accipe puerum & matrem eius. O quam suaue hoc pue-
ri nomē audire & de illa infinita maiestate dici, quę cælos glorię
suæ maiestate implet. Sed non se tamen Deus fecit puerū, vt eū
ideò contemneremus. Et hac de causa cū dixisset Isaias: Paruu- Isai. 9.
lus natus est nobis subdit: Et vocabitur nomen eius admirabilis,
Deus fortis: quasi diceret: nolite eū contēnere, quamuis puerum
videatis, quia Deus est omnipotens: & si se puerū fecit, hoc fuit
vtilitatis

vtilitatis vestræ causa. Inter alias puerorũ conditiones vna [illegible] est, vt quãuis maximè irati sint, facilè tamẽ placari possint; quo-bus, scilicet; cerasis, aut verbis amore plenis: vt si dicas (*No mas no mas mi amor.*) O ineffabilis Dei bonitas, qui se puerum fecit, vt spẽ nobis & fiduciã daret. Ideò peccatores confidite, securè ad eũ accedite, nã quãuis vobis iratus sit, si puro & vero cordis a[ffe]ctu dicat vnusquisq; (*No mas no mas mi amor.*) Nunquã te posthac cordis mei Deus offendã, placabitur. Si vel duo tantum ei cerasa offeras, quæ sunt, dolor qualificatus eò quod eũ offenderis & [fir]mum propositum nunquam postea offendendi; statim placabi-tur. Pro nihilo saluos facies illos aiebat Dauid: Quia nihil est quod peccatores dãt, si comparetur illi, quod tu dare soles. Alia etiam puerorum solet esse conditio, scilicet liberales esse, dant quicquid habent, & amplexus & oscula addunt, vt quod dant re-cipias; quia etiã ipsimet canibus panẽ præbere gaudent. O dul-cissime puer Iesu, Redemptor magnifice, quàm liberalis est tua altitudo, qui ipsimet canibus, id est peccatoribus, diuinæ tuæ misericordiæ panem præbere soles, & eos quibus tua dona largi-ris, amplecteris & tibi singulari amore coniungis. Quis igitur tam tam opportunitatem elabi sinet? Hac de causa fratres se puerum fecit, & puer vocatur, vt vestra ista corda emolliat. Quamobrem cum D. Paulus dicat: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, æquum erit, vt nos quoq; pueros eius amore faciamus; quia [v]e ipsemet dixit: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Effici sicut pueros, est, eorũ innocentiam imitari: pueri enim illatas sibi iniurias non vlciscũ-tur; sed parentes adeũt, dicentes: Pater ille me verberauit, paren-tes autem verbis eos placare conantur: ita etiam cum iniuria ali-qua tibi fit, non est tibi proprijs manibus vindicãda, sed cœlestẽ patrem adi, dicens: Domine scis quanta iniuria affectus sim, pa-tientiam mihi obsecro largire: meis verò persequutoribus cogni-tionem, vt peccati sui magnitudinem intelligant: & meritò ita fa-ciendum est, quia Deus sibi ipsi seruauit vltionem dicens, vt D. Paulus citat; Mihi vindictam, & ego retribuam. Qui candelam manu emungere vult, comburitur, & candelam extinguit. Quare emunctoria fiunt, quibus emungi optimè potest: ita etiam qui se propria manu vlcisci vult, animam vrit, & causa est, vt pro-ximus plus peccet. Et ideò iubet Deus: ne ipsi nos vlciscamur, quia

Psalm. 55.

Ephes. 5.
Matt. 18.

Roma. 12.
Simile.

21 quia ille iustitiam habet, qua quod decet, præstabit, neq; enim existimare debetis Deum iniurias, quę suis in hac vita fiunt obliuisci, aut parui facere: hoc enim non ita esse satis ostendit verbis illis, quæ dixit ad Cain: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, vbi non agit Dñs de iniuria sibi facta à Cain, eò quòd diuinæ suæ legis præcepto non paruisset: sed crudelitatem, qua fratrē suū occiderit cōmemorat; quasi plus iniuriam illi, quā sibi illatā sentiret, quo in loco etiā notandum est, quod nō dixit anima fratris tui Abel clamat ad me, quia iusti à Deo vltionem nō petunt: sed dixit, vox sanguinis clamat ad me, id est, ipsa crudelitas qua sanguinem fudisti clamat ad me. Cū Maria & Aaron aduersus Moysem murmurarunt, tacuit Moyses, Deus autem causam tanquam propriam accepit, & Mariam Moysis sororem le- *Genes. 4.* *Num. 12,*

22 pra puniuit; quia illa iniuriæ illius initium & causa fortasse fuerat. Imitari etiam pueros debemus in fletu: pueri enim præter lachrymas nulla habent arma: ita & nos ad fletum faciles esse debemus, & peccata nostra assiduè deplorare, & ita nos ad lachrymas inuitat Dauid, dicēs: Venite adoremus & procidamus ante Deū ploremus coram Domino qui fecit nos. Si quis internam aliquā habet corruptionem, solet illi per fontem aliquem & cauterium exitus date, & quia de nobis omnibus verè dici potest: corrupti sunt, optimum remedium erit, vt in oculis nostris, aut saltem in corde lachrymarū fons fiat, vt hęc corruptio euacuari possit. Regi Ezechię dixit Deus: Vidi lachrymam tuā & sanaui te. Quod si illi salutem dedit corporalem, nobis si plorabimus verè & ex animo dabit spiritualem. Alia etiam puerorum solet esse condi- *Psalm. 94.* *Simile.* *Isai. 38.*

23 tio nunquam quiescere, nunc saltant, nunc currunt, tunc ludunt & sexcenta ludorum genera excogitant: idem & nobis faciendū est, nunquam enim in vno virtutum exercitio quiescēdum est, sed per omnia debemus excurrere. Supremus rerū omniū Creator, ita creaturis dedit esse ex nihilo, vt illud esse effectiuū esse voluerit, vt nihil otiosum esset: terram plantas producere voluit, mare pisces parere, aerem aues alere, & creaturas omnes vita prę ditas conseruare, cælos suis planetis & motibus mundum illuminare, & in inferiora influere, si inferiores etiam creaturas spectatis, eas omnes occupatas esse inuenietis. Nā ipsę etiam formicæ muscæ & vermiculi sua habent officia & exercitia: solus homo in ociositatis vitio peccat, ex quo innumera vitia nascuntur.

Quod

Quod si quis eũ excusare velit, dicẽs, æquũ esse vt aliarum crea-
turarũ dominus otiosus sedeat tanquã Rex & seruiri potius quã
seruire debere, magnus hic error esset, Quia quẽadmodũ cæteræ
creaturæ, vt homini seruiãt creatæ sunt; ita etiã & multo æquius
homo vt Deo seruiret creatus est: & quoniam inferiores omnes
creaturæ nunquã ab eius seruitio cessant, hominẽ à Dei seruitio
cessare iniquũ est: perpetuus hic motꝰ esse debet, & nũc quidem
corporalia misericordię opera, nũc spiritualia exercẽda illi sunt,
alias orationi & contẽplationi, alias familiæ gubernationi operã
dabit. Prudentia enim ita tẽpus distribuet, vt hæc omnia pręsta-
re possit. Et pręsertim si diu initiũ à sancto orationis exercitio or-
dietur: ex quo cordis quædã dilatatio, & ad difficilia quæq; sube-
Psal.118. cunda fortitudo sequitur, vt affirmat Dauid dicẽs: Viã mãdato-
rũ tuorũ cucurri, cũ dilatasti cor meũ. Si cor angustũ est, quęcũq;
res, siue prospera siue aduersa ita in eo inhæret & transitũ occu-
pat, vt legis obedientiã transire nõ sinat. At verò iustus cui Deus
cor dilatat, neq; honor, neq; auaritia, neq; voluptas, neq; iniuria
in eo inhæret, & ita nõ impeditur iter, quò minus homo per diui-
Simile. næ legis præcepta currere possit. Cum horologiũ, quod suas ha-
bet rotas & artificia, quiescit antequã pondera humũ tangant, si-
gnũ est inordinatũ esse: vnusquisq; Christianorũ est horologium
quoddã tanto spiritualiũ potentiarũ artificio compositũ, quæ
fide & doctrina Euãgelica expolitæ & elaboratæ sunt, huius ho-
Sapien.9. rologij pondera sunt corpus & eius sensus. Quia vt dicitur: Cor-
pus, quod corrũpitur, aggrauat animã. Christianus igitur qui in
seruitio Dei consistit & quiescit antequã hæc pondera ad sepul-
chri humũ morte pertingat, signum est hoc horologiũ debito or-
dine & proportione carere, & è cõtra, si nunquã cessat argumen-
tum est illũ in se ordinem habere. Quem Deus in sponsa posue-
Cant.2. rat, cũ dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit
in me charitatem. Si has puerorum conditiones habebimus, illi
grati erimus, qui se nostra causa puerum effecit.

Cũ hoc Angelus Dñi sancto Ioseph reuelasset, statim paruit
sanctus vir: *Qui consurgens accepit puerum & matrem eius nocte, & se-
cessit in Aegyptũ.* O Christe qui verus es Dux domus Israel, non-
Psalm.20. ne tu ille es de quo ait Dauid: Quoniã tu dolorem & laborẽ con-
Isai.53. sideras? Et Isaias: Verè lãgores nostros ipse tulit? Quod si aliorũ
laboribus libẽter occurris, & eos alijs detrahẽs fortiter excipis &
ita-

27 ita in suprema illa passionis nocte nefariæ illi hostium tuorum turbæ dixisti: Si me quæritis, sinite hos abire. Cur igitur hodierna die hos innocentes pueros tyrãnicæ crudelitatis prædã futuros in Ægyptũ fugiendo deseris? quisnam dux erit, qui suis militibus pugnantibus non præire in pugna velit, & vna cum ijs, si opus est mori? Tu verò ò cælestis Dux cur fugis, & eos lacerari crudelissimè finis? Nõne dicere tu sæpè soles; quemadmodũ gallina congregat pullos suos sub alas, ita velle te homines auxilio tuo defendere? Cur igitur hos pullos alarum tuarum ope destitutos deseris? O diuine Pastor, qui per antonomasiam quandam dixisti: Ego sum Pastor bonus & animam meam pono pro ouibus meis. Quisnam pastor erit, qui agnos suos luporum potestati relinquat? Dico hoc in maiorem horum puerorum vtilitatem à

28 Deo sic esse dispositum. Solent aliquando Duces, qui plurimũ milites suos amant, cautè à pugna recedere, cum nimiru eos strenuè pugnare vident, & vna etiam equites paulatim recedere iubent, vt pedestribus copijs victoriæ gloria possit adscribi: ita etiã cælestis hic Dux hos infantes, qui rectè huius militiæ (*Infanteria*) appellari possunt, solos in mortis & martyrij certamine reliquit: in quo qui moritur, vincit; & ita vt victores coronati sunt. Optimè etiã (quamuis puer sit) pastoris munus nouit, qui cùm agnos à matribus auellere, & diuidere vult, eos ad alia pascua transfert, quæ meliora & vberiora sint. Quamuis hoc magno agnorũ labore, & ouium dolore fiat. Ita etiam prudẽtissimus hic Pastor hos agnos innocentissimos à matribus suis diuidere voluit, & ad limbi pascua transferre, vbi vna cum sanctis patribus cælestis gloriæ *Simile.*

29 spe pascerentur. Inter cætera quæ in solennibus processionibus magno solent esse ornamento, est puerorum Innocentium, quæ præcedit multitudo. Vita, & mors Christi Redẽptoris nostri processio quædam fuit omnium quæ fuerunt & erunt solennissima: & ideò æquum non erat, vt in ea hoc præcipuum ornamentum deesset: sed vt in ea etiam innocentes pueri præcederent: quare tyrannum sæuire permisit in carne illa innocentissima, vt pro eo mortem tolerantes veri Martyres essent, & in gloriosa hac passionis suæ & mortis processione præirent. Nos etiã dilectissimi aliquid eius amore pati saltem optemus, qui tot & tantis præmijs susceptos pro eo labores remunerat, hic gratia & postea gloria; ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

D O.

DOMINICA INfra Octauam Natiuitatis.

CONCIO PRIMA.

Erant Ioseph & Maria mater Iesu *mirantes super his quæ dicebantur de illo.* Luc. 2.

RES Animaduersione digna est de sanctissima Virgine hoc dici, scilicet, admirari quæ de puero Iesu dicebantur, quandoquidem (vt notat D.
D. Fulgen. Fulgentius) omnia diuina mysteria & optime
Luca. 1. sciebat, & firmiter credebat. Et ita sancta Elisabeth cùm eam laudare vellet non virginitatem, non humilitatem, sed fidem tanquam bonorum omnium principium laudauit, dicens: Beata quæ credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino. Cur igitur hoc loco mirari dicitur? admirationem eius admiremur fratres, & hinc in eius quod illa admiratur, admirationē veniemus. Quamobrē notandū est res humanas à diuinis hoc inter cætera differre, quod humana quanuis initio magna videātur, quo plus tractātur minora
Simile. vidētur. Optat puella aliqua cū nobili aliquo iuuene nubere, & si hoc fieret, beata sibi esse videretur. Nubit, post biduū, aut triduum minor sibi ea in re beatitudo esse videtur, quā cogitabat. Magno rei alicuius desiderio teneris, magna tibi ante quam eam assequaris videtur: assequeris tandē & nihil esse cōperis. Diuina verò quanuis initio non ita magna videantur, paulatim tamen
Simile. maiora videntur. Quemadmodū cùm iter faciens turrem aliquā procul aspicis, quæ initio quidem parua videtur, sed quo magis propinquior fit, eò magis eius altitudo & artificiū apparet. Hinc dixit quidā, viri sancti definitionē hanc esse, hominē esse admirantē & obstupescentem, quia cùm assidue res diuinas contēple-
Exod. 25. tur, semper eas admiratur. Et ita Cherubines illos propitiatorij iussit Deus, vt se mutuò versis vultibus respicerent, quadam ad-

mirationis

4 mirationis dispositione & habitudine, significans duo intelle-
ctualium creaturarum genera, Angelos, scilicet, & homines quo
magis diuina mysteria contemplantur, in maiorem admiratio-
nem rapi; quia ea penitus comprehendere impossibile est. Quin
ipsemet Aristo. dixit: Optimorum non esse laudem, sed aliquid *Aristot.*
maius laude, quod est admiratio. Ratio autem est, quia laus est
oratio quædam qua illius rei quam laudamus virtus comprehen
ditur. Cum autem res adeò eminens est, vt oratione comprehen
di non possit, laudari etiam nequit: & ita cùm res diuinæ incom-
prehensibiles sint; ideò eas laudare non possumus, sed eas admi-
rari tantum debemus, quia plus admiratione quam verbis laudã
tur, & declarantur. Plus D. Paulus diuinarum rerũ præstantiam
exclamatione illa declarauit dicens: O altitudo diuitiarũ sapien *Roma. 12.*
5 tiæ & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius
& inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum Domi-
ni, aut quis consiliarius eius fuit? Plus hac exclamatione dixit,
quàm alij longa oratione dixissent. Hinc causam intelligetis, cur
sanctissima Virgo quanuis mysteria illa non ignorabat, quæ san
ctus Simeon prædicebat, scilicet puerum illum lumen esse ad *Luc. 1.*
reuelationem gentium & gloriam plebis Israel: mundum esse re
dempturum, & hominum cordibus dominaturũ, vt prædixerat
ei Angelus, dicens: Dabit illi Dominus Deus sedem Dauid pa-
tris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum. Nihilominus ta
men ea rursus audiens, admiratur, quia res diuinæ (vt diximus)
nouam semper admirationem pariunt. Et hac de causa sancta Ec
clesia hodiernum Euangelium statim post sanctissimi Dei filij
6 natalis festiuitatem proponit, vt nos tacitè reprehendat, qui ni-
hil ferè in hac ineffabilium mysteriorum celebratione admira-
mur. Causa autem est, quia ea nulla consideratione & contem-
platione præterire sinimus. Sanctus propheta Abacuc iuxta se- *Habac. 3.*
ptuaginta interpretum translationem ait: Cõsideraui opera tua,
& expaui, id est, quia consideraui, expaui; & quia nos non consi-
deramus, ideò non admiramur.

Quoties antequam hæc fierent, ea Propheta Dauid conside-
rauerat, & cũ animo iã continere non posset, per os erũpere opta
bat, & omnibus patefieri, quare hoc affectu feruidus ait: Deus do *Psalm. 70.*
cuisti me à iuuentute mea & vsque nunc pronuntiabo mirabilia
tua & vsq; in senectam & seniũ, Deus ne derelinquas me, donec

annuntiem brachium tuũ generationi omni quę ventura est. Po 7
tentiã tuã & iustitiã tuã Deus vsq; in altissima, quę fecisti magna
lia, Deus quis similis tibi? O admirabilis de cælestibus rebus lo-
quendi modus ò vehemẽtissimus deuotionis & seraphici spiri-
tus affectus, ò verba, quę plus quam solis radij illuminãt, & plus-
quã ignis cõburunt? Deus docuisti me à iuuentute mea, & vsq;
nunc, idest, toto tempore vitæ meæ præceptor meus fuisti, ex te
quicquid scio, didici: quapropter non silebo posthac, sed pronũ
tiabo mirabilia tua, quę me docuisti; non per vnius tantum diei,
aut vnius anni spatium, sed vsque ad senectam & senium, & do-
nec moriar. Ne derelinquas me Domine Deus meus, neque tuæ
mihi gratiæ auxilium eripias, donec annuntiẽ brachium tuum,
idest, filium tuum humanatum: & hoc, generationi omni quę vẽ
tura est: quia populus iste Hebræorum carnalis est, durus, rusti-
cus, & non sapit quæ spiritus Dei sunt, & Ecclesię sacramentorũ
capax non est. Scio futuris sæculis aliam generationẽ venturam
esse ab hac multò diuersam, fidelem, prudentem, spiritualem, &
docilem scilicet populum Christianũ: huic ego opto annuntia-
re mirabilia tua: sed quænã mirabilia ista sunt sanctissime Rex?
Num illa sunt quæ olim operatus es? Rubus flammis non ab-
sumptus? aquæ mutatæ in sanguinem? AEgypti primogeniti
occisi? rubrum mare virga diuisum? manna per tot annos à cælo
demissum? nũ hæc mirabilia sunt, quæ venturę generationi an-
nũciaturus es? Minimè (inquit) sed potentiam tuam & iustitiam
tuam Deus vsque in altissima, quæ fecisti magnalia. Maiora sunt
ista sine vlla comparatione quæ dico, quæ terram pauere faciẽt,
& cælos obstupescere, Deum carne tegi, in stabulo nasci, in pan 9
nis inuolui, lacte in Virginis sinu nutriri, pro frigore lachryma-
ri. Hæc dicere opto, quæ admirabiliora sunt quam illa antiqua.
Isai. 43. Et ideò ait Isaias: Ne memineritis priorum, & antiqua ne intuea
mini. Ecce, ego facio noua & nunc oriẽtur, vtiq; cognoscetis ea,
ponam in deserto viã, & in inuio flumina & glorificabit me be
stia agri, dracones & struthiones, quia dedi in deserto aquas & flu
mina in inuio, vt darẽ potum populo meo, electo meo. Populũ
istum formaui mihi, laudem meam narrabit. Quo in loco ad lite
ram de filij Dei aduentu loquitur, de gratiæ lege quam dedit &
cæteris beneficijs gentilibus factis, quos agri bestias vocat, & de
nouo populo quem sibi formauit, scilicet Christianũ. Quaob-
rem

10 rem prisca illa & vetera nihil iam facienda sunt, vt sanctus quoque Ieremias predixit: In diebus illis non dicetur vltra arca testamenti, neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: *Iere. 3.* tantum mirabilia nostra ab illis differũt, vt lux ab vmbra, à figura veritas. Dicite igitur Iudęi increduli quæ nam fieri potuissent maiora, vt præterita obscurarentur? Quidnam vos vidistis tantæ admirationis, vt eius comparatione arcam testamenti, & cætera illa prisca obliuisci posîtis? Quòd si dicitis nondum facta, sed facienda esse, hoc sacræ scripturæ verbis repugnat, quæ ait, nunc orientur, id est, cito vtique scietis ea. Profecto nisi tam cæci essetis intelligeretis, non alia hæc esse posse quam ea, quæ vos ipsi fieri vidistis in verbi diuini ortu, quæ Angeli, stella & admirabilia, quæ Dei filius in vita, in morte & postea operatus est miracu
11 la, clarissimo testimonio manifestarunt. Neque solum in his mysterijs Dei potentia elucet, verum etiam iustitia. Et ideò ait Dauid: Potentiam tuam & iustitiam tuam Deus. O admirabilis iustitia; æterni patris filium pro seruo peccatore mori. Iustitia hæc est Domine, quia in te nulla iniustitia esse potest, sed nos verè eam intelligere & percipere non possumus, sed tantum eam laudemus & admiramur. Et ideò cum dixisset: Iustitiam tuam Deus, addidit, vsque in altissima, quæ fecisti magnalia. Verè altissima & magnalia, quæ nemo comprehendere potest. Pręterea non solum potentia & iustitia Dei in hoc mysterio elucet: verum etiam omnis diuinæ virtutis, bonitatis, misericordiæ, sapientiæ & amoris magnitudo. In hoc, ò æterne Deus, quantum posîs, quantum scias, quantum ames, & quantum ignoscas osten
12 disti. Interrogabat Dauid: Quid est homo, quia innotuisti ei, id *Psal. 143.* est, innotuisti in eo: in omnibus alijs creaturis tam clare quis nam esses, quid nam posses, & quantoperè amares non apparebat, vt in solo homine, quia cùm sis summe bonus, vehementissimè hanc tuam bonitatem communicare optabas; & nihil erat quo hæc benefaciendi sitis extingui posset, donec creatus est homo: & ideò quamuis innumerabiles (vt aliqui affirmant) Angelorum species, cælum, stellas, elementa & tot animalium genera creasti, in nulla tamen creatura requieuisse diceris, nisi in homine creato. Tũc enim ait sacra Scriptura: Requieuit Deus *Genes. 2.* die septimo ab vniuerso opere, quod patrarat. In homine requieuit Deus, nõ in Angelo, non in cælo, non in terra, quia in eo ma-

teriam esse vidit suæ bonitatis exercendæ humanam naturam recipiendo. Hæc omnia considerauerat Dauid, & admiratus annuntiare illa optabat, vsque in senectam & senium, hoc est in omni vitæ suæ tempore. Hæc nobis etiam dilectissimi consideranda sunt, & ita in assidua diuinarum rerum admiratione versabimur, & nunquam gratias pro ijs diuinæ maiestati agere cessabimus, ne quod ad salutem nostram institutum fuit, ob ingratitudinem mutetur in damnum.

Ex his omnibus infertur ex diuinorum mysteriorum consideratione admirationem nasci, & ex admiratione amorem & cordis puritatem. Et ita vbi nos legimus: Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. D. Hieronymus ex Hebræo sic vertit: Recogitabam dies antiquos, annos sæculorum, recordabar Psalmorum meorum, in nocte cum corde meo loquebar, & scopebam spiritum meum. In quo significatur omnem meditationem, cordis puritatem & spiritus reformationem, tanquam finẽ habere debere. Quod D. Paulus quoq; monuit, dicẽs: *Nos verò omnes reuelata facie gloriã Domini speculãtes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatẽ, tanquã à Domini spiritu* scilicet, agitati. Quibus verbis fatetur Diuus Paulus, quod diuinarum rerum contẽplatione, humanis rebus expedito intellectu, ipse & eius socij spiritualiores indies diuini spiritus fauore & Deo similiores fiebant. O si nunquam humanus spiritus se se ad terrena demitteret, sed semper ad cœlestia ascenderet, omnes profecto spirituales potius quã humani essemus. Hoc idem Apostolus vlterius significauit, dicẽs: *Qui intus est, noster homo renouatur de die in diem;* & addit rationem, *non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur*, & hoc est reuelata facie gloriam Domini contemplari, scilicet animum habere à creaturarum amore omnino auulsum: & quoniam his contemplationibus renouatur spiritus, optimè sequitur eos qui huiusmodi contemplationibus non vacant, spiritum habere non nouum, sed senio & vetustate confectum, de quibus sanctus Apostolus ait: *Qui terrena sapiunt quorum finis interitus.* Neque solum huiusmodi considerationibus spiritus renouatur, sed etiam exteriora omnia: quare de illis animalibus quæ vidit Propheta Ezechiel ait, quod facies eorum & pennæ eorum erant extentæ desuper: facies intentionem significat, alæ

Psalm. 76. *2. Cor. 3.* *2. Cor. 4.* *Philip. 3.*

16 alæ autem eleuationem spiritus, quia nimirum iustorum omnis cogitatio & cura de cælestibus rebus esse debet, & in omnibus suis actionibus Deum sibi tanquam finem propositum habere: alarum autem quas habebant duabus quidem volabant, duabus verò corpora sua tegebant: quo significatur quod alias quidem cogitationes in interiori spiritus reformatione positas habebât: alias autem in externa corporis compositione. Sunt enim aliqui, qui ita cogitationes suas in Deum extollunt, vt aliarum virtutum obliuiscantur, quæ ad humanum tam suum, quam proximorum conuictum necessariæ sunt: at non hoc docet diuinus ille spiritus, quem ducem sancta illa animalia sequebantur, sed ita nobis duabus alis volandum esse, vt alijs duabus corpora cō tegamus, nos interdum in corporalium pasionum reformatio-
17 ne, & in operibus ad vitam necessarijs occupando.

Ait sanctum Euangeliũ: *Et benedixit illis Simeon*. In diuina Scriptura inuenitur maiores minoribus benedicere solere; hinc D. Paulus dixit: Melchisedech Rex Salem sacerdos Dei summi, Hebr.7. qui obuiauit Abrahę regresso à cęde Regũ & benedixit ei. Cũ igitur sanctisima Virgo Maria creaturarum omnium, quæ fuerunt & erunt præstantisima esset: quomodo ausus est ei sanctus Simeon benedicere? Respōdeo, benedictionem duo significare, interdum donum & gratiam, & tunc maior minori benedicere dicitur; & ita cùm dicimus: Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus: significamus & petimus vt nobis benefaciat, Psalm. 66. & sua nobis dona communicet. Alias benedictio seruitium significat, & tunc minorem maiorem benedicere dicimus, vt cum di-
18 xit Iacob ad Esau: Suscipe benedictionem, quam attuli tibi. Et Gene.33. quando dixit Abigail ad Dauid: Accipe benedictionem istam, 1. Reg. 15. hoc est, recipe Domine hoc seruitium, & hoc modo omnia illa verba intelligenda sunt, quæ pasim in Psalmis occurrunt, vt: Benedicite omnia opera Domini Domino, benedicite cæli Domino. Benedicite glacies & niues Dño, & in alijs plerisq; locis, vbi creaturæ inuitantur, vt creatori suo seruiant: & ita hoc loco intelligendum est, quod Simeon benedixit illis, hoc est, laudum & prophetiæ seruitium eis præstitit. Et dixit ad Mariam: quia nimirum diuina reuelatione sciebat eam tantam pueri matrem esse: ideò eam alloquitur, dicens: *Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel*. O quàm seuera sententia: huc

hominum malitia deuenit, vt ex omnibus Dei beneficijs condē-nationis suæ plurimi occasionem desumpserint: omnium beneficiorum maximum fuit Dei filij incarnatio, quæ nonnullis propria culpa maioris fuit deprauationis occasio, alijs autem causa salutis. Hoc sanctus Isaias prædixit his verbis: Dominum exercituum ipsum sanctificate, ipse pauor vester, & ipse terror vester, & erit vobis in sanctificationem; in lapidem autem offensionis & petram scandali duabus domibus Israel, & in laqueum, & in ruinam habitantibus Hierusalē, & offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur. O quàm timenda hæc sunt & dictu, & auditu. Pauor (inquit) vester & terror vester, vt scilicet, Deū plurimum timere discamus. Si enim hūc timorem habebimus, erit (inquit) nobis Dominus in sanctificationem, ijs vero qui eo carebunt, lapis erit offensionis: malorum lapsum diuersis iterat verbis, dicens: quod offendent, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur, vt infelicissimum eorum statū significet, qui nullam ex tanto beneficio vtilitatē propria culpa percipere noluerunt. Odor vineæ cùm in flore est, hominibus gratus est, serpentes autem fugat, eodem solis calore mollescit, & diffluit cera; lutum autem durius fit propter diuersas subiecti dispositiones. Idem hodie in omnibus diuinis rebus contingit: sacris enim quę per annū celebrātur festiuitatibus iustus quidem maiorē deuotionem & spiritum acquirit; malus verò maiorem peccandi accipit occasionem. Concionantur diuini verbi concionatores, omnes ad audiendum conueniunt, hi quidem maximo peccatorum suorum dolore & firmissima nunquam postea peccandi deliberatione discedunt: illi verò concionatori irascuntur & maledicūt, qui in reprehēdendo nimius est & imprudens. Quid de altissimo Missę sacrificio dicā? quot in eo simoniæ cōmittuntur, alij verò quot inde spiritualia bona colligūt? idē de sanctissima cōmunione & confessione dici potest. Hoc nobis sępissimè cōsiderādū esset. Num, scilicet, ex ijs rebus quas Dei filius nostra causa operatus est, vtilitatis aut damni occasionē capiamus. Nā si deteriores in dies euadimus, maturè tanto malo occurrendum est: magna enim solatij causa nobis esse debet hoc verbum, resurrectio, cum dicitur; positus est in resurrectionem multorum. Nemo enim resurgere potest, nisi prius cadat: & ideò, qui se cecidisse vident, desperare non debent, sed omni diligentia curare

Isai. 8.

Simile.

22 vt eius auxilio & fauore resurgant: & quamuis non dicat in resurrectionem omnium, sed multorum, quia non omnes resurgere volent, tamen curemus inter hos multos esse. Maximè autem notandum est non dixisse, in ruinam multorum in Babylone, sed in Israel: & hoc est quod admirationem parit, & de quo sępè Deus in sacra Scriptura conqueritur, homines, scilicet, quos fidei lumine illustrauit, & tam singularibus beneficijs affecit, tam ingratos esse, vt eum offendere impudentissimè audeant: hanc ob causam dicunt aliqui, quod quamuis Dominus passionis suæ tempore à pluribus verberatus sit: nihilominus tamen de sola tantum illius ministri alapa conquestus est, quia illi aurem diui Petri gladio auulsam restituerat, quasi de ingratitudine, non de alapa conquereretur.

23 *Et in signum cui contradicetur.* Id est, est positus in signũ ineffabilis Dei amoris, in quod signum omnium nostrorum affectuũ & operum sagittæ dirigi debent: sed huic diuino signo diaboli ministri contradixerunt, quæ quidem cõtradictio tibi, ò sanctissima Virgo, erit gladius, qui tuam ipsius animam pertransibit: ita dilectissimi lætitiæ dolor succedit. Laudauerat Simeon puerum eum lucem, salutẽ & gloriam mundi vocãdo, quod sanctissimæ Virgini maxima spiritualis lætitiæ causa fuit: statim hæc verba addidit, quibus pijssimum illud cor vulnerauit. Cùm quandam victoriam consequutus esset Dauid, & spolia diuisisset, statim aduenit nuntius, qui ei de Ionathæ amici sui morte & exercitus Israel euersione nunciauit: ita vt statim lætitia in dolorem & plausus mutarentur in lachrymas. Et quod plurimum 2. Reg. 1.

24 hic notari debet, est, quod cum cælestis regina maius æterno patri seruitium præstare vellet, quam eo vsque vllus vnquam præstauerat, tunc diuina maiestas hanc doloris amaritiẽ tantę suauitati misceri voluit. Cum quis malum aliquod committere vult & benè succedit: pessimum est signum, quia nimirum sinit te Deus desiderij tui compotem fieri, cum autem male succedit, tunc bonum signum est, quia Deus, ne malum quod cogitabas præstes impedit. Verum bonum aliquod operari velle & malè succedere melius hoc signum est, quia Deus per eandem te viam deducit, per quam sanctissimam suam matrem deduxit. Eo die in quo Iob sacrificiũ pro filijs obtulit, & cum Deo pro pace quam habebant gratias ageret; tunc plurima

illi aduersa successerunt, cum Tobias mortuos sepeliendo defatigatus esset, tunc cæcus factus est. O æterne Deus & quam incōprehēsibilia sunt iudicia tua, quia hęc omnia gaudio & lętitia terminata sunt: at verò è cōtra fiet si cum peccare vis omnia ex voto & animi tui sententia initio succedunt, tandem in malum terminari solent. Quare Propheta Baruch ciuitatis cuiusdā peccatricis nomine ait: Nutriui illos cum iucūditate, & immisi illos cum fletu & luctu. O rem admiratione & miseratione dignā, columbæ sine vllo felle cor magni doloris gladio pertransiri debere; nimirū quia quemadmodū pater vnico filio suo nō pepercit, ita filius vnicæ suæ matri non pepercit ad maiorem gloriæ coronam: ita autem eius animā doloris gladius pertransiuit, vt nullus vnquam Martyr tanto cum dolore passus sit, quia eam solus cordis dolor, sine vllo exteriori martyrio martyrē fecit incomparabilem. Omnibus cæteris Martyribus Dei amor maximo in martyrio adiumento fuit, quia quò magis Deus amatur, minus doloris sentiuntur aculei. At verò hæc beatissima mater quo magis amabat, plus patiebatur, quia in eo quem amabat, patiebatur. Et præterea, quia Martyres in propria carne patiuntur, quam tanquam spiritus aduersariam maximè oderūt: sanctissima verò Virgo in filio suo patiebatur, quem vehementissimè amabat.

Baruch. 4

Tuam ipsius animā pertransibit gladius. Aliquos vulnerat hic gladius, sed in vagina, alios ferit euaginatus, & sanguinem elicit, sed carnem tantum, non animam vulnerat, alijs animam ipsam pertransit. Et hi omniū optimi sunt, primi vestrū plurimi sunt, qui naturali quadā humani animi cōmiseratione, cū de Redēptoris nostri morte agitur, lachrymas effūditis, vt sępè alias cū aliquod auditis infortuniū, aut crudelem nobilis alicuius viri necem: sed tamen in malitię vestrę nido persistitis, eadem durant adulteria, eadem odia & inimicitiæ, quia nimirum gladius vagina reconditus vos verberauit potius quam vulnerauit, nō peruenit ictus ad carnem, non elicuit sanguinem. Secundi sunt, qui cum Redemptoris nostri passionem audiunt, mœrent, dolent, non tam naturali affectu, quàm eius amore commoti: quare membra sua disciplina & ieiunio eius imitatione mortificāt, oculi (inquiūt) Redēptoris mei cū in cruce esset, terrā demissi respiciebāt, quasi me ipsum respicerēt: igitur post hac oculos meos in eo defigam: vt Dauid qui ait: Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet

Psalm. 24.

28 euellet de laqueo pedes meos: brachia in cruce (inquiūt) Redēp
tor extendit, ego post hac ad pauperes & misericordiæ opera ex
tendam: pedes Redemptoris in ligno fuerunt mea causa cōfixi,
ego etiam meos eius amore configam ne ad malum veloces ex-
currere possint. Hos vulnerauit gladius & sanguinem extraxit
sed alijs altius vulnus infligitur & animam ipsam gladius per-
transit, hi autem sunt qui sanctissimæ Redēptoris passionis con
sideratione in cognitionem animæ valoris & pretij deuenerunt,
quia quam inæstimabilis & pretiosa anima sit considerant, pro
qua Dei filius mori voluit: Ex quo millies mori malunt, quā ani
mam tāti pretij mortali aliquo peccato amittere, ne Dei filio fiat
29 iniuria qui eam tam sublimi pretio redemit. Sanctissimam verò
virginem altius etiam hic gladius vulnerauit quæ vehementissi-
mum sensit dolorem non solum ob tormenta quæ proprijs ocu
lis filium suum perferre vidit, sed etiam & multo magis ob gra-
uissimam iniuriam, quæ diuinitati fiebat.

Non est silentio hoc loco prætermittendum voluisse Domi-
num vt sanctissima eius mater maturè & post paucos partus vir
ginalis dies hūc passionis futurę dolorē pręsentire inciperet, vt
in omni vita cor suū hoc gladio trāsfixum haberet illius diei me
moria in quo hęc prophetia adimplēda erat. Inuenimus in sacra
scriptura, Iosue petijsse à Deo vt diē longiorē faceret. Sed nemi *Iosue.10.*
nem petijsse comperimus vt nox longior fieret, quia nimirū vix
quisquam est, qui tribulationis noctem longiorem fieri optet, &
plurimi vellent vt prosperitatis dies nullum haberet finem: hac
de causa voluit Dominus vt sanctissimæ suæ matri lætitiæ dies
30 breuior fieret, doloris verò nox longior, & vitam ferè omnē in
dolore transigeret ad eorum scilicet, solatium qui tribulantur: &
vt intelligamus vtilius esse in hac vita dolere quam gaudere. Ex *Simile.*
tauri cornibus laterna efficitur qua cādela includitur ne scilicet,
aut vento extinguatur, aut ita liquefiat vt statim absumatur: ita
etiam ne superbiæ ventus in Dei seruis gratiæ lucem extinguat,
vel ne humanis voluptatibus & delicijs liquefiāt, ideo eos Deus
laboribus, persequutionibus, iniurijs, & afflictionibus includit,
quæ omnia sunt tanquā laternæ factę ex cornibus taurorum qui
sunt malorū tyrānis & crudelitas. Hinc est quòd cum Deus ami
cos suos tribulari & affligi à malis permittat vt maior illis inde
consequatur vtilitas, ideò eò persequutionē deuenire nō finit vt

eos peccare faciat & in desperationem aut impatiētiam caderēt.
Psal. 124. Hoc significauit Dauid vbi cum dixisset Dominum suorum esse præsidiū his verbis: Dominus in circuitu populi sui, quia dici illi potuisset, cur eos à malis affligi sinit, huic tacitæ obiectioni respondet, non relinquet Dominus virgam peccatorū super sortem iustorum vt non extēdant iusti ad iniquitatem manus suas: & ita inuenietis, quòd Pharao præcepit præfectis operū dicens:
Exod. 5. Ne quaquam vltrà dabitis paleas ad conficiendos lateres, sicut prius sed ipsi vadant & colligant stipulam, & mensuram laterū quàm priùs faciebant imponetis super eos nec minuetis: quod cum præfecti exequerētur ait ibi sacratus textus, flagellati sunt, qui præerāt operibus filiorum Israel, à vexatoribus Pharaonis, vociferati sunt miseri ad Pharaonem dicentes: Cur ita agis contra seruos tuos? hem famuli tui flagellis cædimur & iniuste agi-
D. Hiero. tur contra populum tuum: vbi Diuus Hieronymus transtulit ex Hebræo, hem peccatum populi tui. Quo significatur laborū magnitudinem populum ad peccandum mouisse: quare tunc Deus eos ea seruitute liberare quàm primum statuit, & cælum, terram, mare, & aerem, angelos spirituales, & corporales creaturas omnia in hoc occupari iussit: omnia tentētur & liberetur populus, vt non extendant iusti ad iniquitatē manus suas. Sed Dei prouidentiam attendite, quamuis enim eos eo labore liberauit, alios tamē labores succedere voluit: vix enim ex AEgypto egressis rubrum mare occurrit, quo in loco in tanto periculo se versari videbant vt in AEgypto viuere melius sibi esse videretur: maris periculo diuina potentia erepti siti torquētur, mox fame cui bella succedunt. Sed quò ibit iustus, vbi à laboribus & aduersitatibus liber viuere quietè possit? Et vt vulgari prouerbio dicitur, (*Adonde ira el Buey que no are sino a la carniceria?*) ita vbi iustus
1. Cor. 10. quiescere poterit præterquam in sepulchro? Verum ne desperet, quia vt Diuus Paulus ait, faciet cum tentatione prouentum vt possitis sustinere: hoc enim Deus intendit & optat amicos suos locupletare & ditiores efficere. In magna afflictione versabantur Bethuliæ ciues dum vrbem obsideret Holofernes: sed ex hac afflictione magnum diuina prouidentia bonum consequu-
Iudith. 13. tum est, cum enim Iudith Holopherni caput amputasset discessit exercitus & hostibus opima spolia reliquit.

Ait præterea, *Vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes:* vbi illud

vt

34 vt non denotat causam (vt sæpè aliàs monui) sed consequutionem effectus, perinde enim est ac si diceret, positus est in signum cui contradicent, vt re ipsa contradixerunt in doctrina, in vita, in persona, & in omnibus: verum vt eius nomine dixit David *Psalm. 17.* loquens cum æterno patre. Eripies me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentium: & ex illa contradictione sequetur, quòd plurimorum cogitationes patefient tam bonæ quàm malæ quæ anteà erant occultæ: patuerunt inuidiæ Pharisæorum cogitationes, & Iudæorum malitia, patuit Pilati timor qui ne Cæsaris amicitiam amitteret eum condemnauit, patuit Iudæ proditio, patuit Diui Petri, & aliorum Apostolorum exigua, & infirma fides, patuit filiarum Hierusalem pius & deuotus animus quæ eum cruce oneratum lachrymis prosequutæ
35 sunt, & aliarum mulierum, quæ sanctissimam Virginem comitatæ sunt.

Et erat Anna prophetissa & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Plura hoc loco de hac sancta vidua Euangelista refert, & inter alia vixisse cum viro suo, quo pax & quies denotatur matrimonij, aliter enim mors potius quã vita appellanda est. Ideò *Eccles. 25.* dicitur: commorari Leoni & Draconi plus placet, quàm habitare cum muliere nequam. Et infra, melior est mors quam vita ama- *Eccles. 30.* ra qualis est illa quam homo habet cum muliere litigiosa. Quare curate sorores meæ affectus vestros superare ne maritis tantorum malorum occasio sitis. Pro sermonis cõclusione notare vos volo quomodo cum sanctus Euangelista Simeonis & huius venerabilis viduæ de Christo Redemptore nostro præconia, &
36 quæ de eo mirabilia prædixerunt, prius vtrumque laudat, vt significaret Deum malorum laudes contemnere. Hac de causa quã- *Luc. 4.* do exibant dæmonia à multis clamantia & dicentia, quia tu es filius Dei, increpans non sinebat ea loqui: & sanctus Oseas, om- *Ose. 14.* nem (inquit) aufer iniquitatem & accipe bonum & reddemus vitulos labiorum nostrorum: quasi dicat, si aufers à nobis peccatũ statim à nobis laudes recipere poteris & benedictiones, & reddemus (pro quia reddemus) sacrificia labiorum nostrorũ & ideò antè quam Deum laudare incipiamus, purificanda esset conscientia vt nostras ille laudes recipere posset.

Dum laudaret Simeon puerũ superuenit ipsa hora sancta hæc vidua Anna, vt simul etiam eum laudaret, ait enim Euangelista:

Et

Et hac ipsa hora superueniens confitebatur. Ac si dicat, in ipsamet hora in qua confitebatur Simeon confitebatur & Anna: Galli media nocte non vnà omnes cantant, sed vnus post alium, at cum iam illucescit omnes simul vnà fere voce & cantu orientem solem salutant: ita etiam in scripturæ legis nocte non eodem tempore omnes Prophetæ cecinerunt, sed sibi succedebant diuersis temporibus. Nunc verò cum gratiæ legis dies illuxit vnà omnes canunt Simeon, Anna, Angeli, Pastores, Reges, omnes simul Deum laudant: Nos etiam fratres charissimi eum vehementissimo amoris affectu laudare æquum est quandoquidem tota ab eo beneficia accepimus: & quoniam hæc plurimi meriti oblatio est, ea gratiam consequemur & postea gloriam. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica infra Octa. Natiuitatis

CONCIO SECVNDA.

Erant Ioseph & Maria mater Iesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Lucæ. 2.

EXistimãt nõnulli verba illa, erãt mirantes, non ad beatissimam Virginem, sed tantũ ad Ioseph referri debere quia ille tantũ admirabatur, vt verba illa Matthęi, Vidẽtes discipuli indignati sunt dicẽtes, vt quid perditio hęc, &c. ad Iudã tantũ referri debẽt, qui indignatus est. Et latrones qui crucifixi sunt cum eo, improperabant ei, de malo tantum latrone intelligenda sunt quia ille tãtum improperabat. Alij tam ad Ioseph, quam ad Mariam referenda esse dicunt qui quidem non mirabantur ea quæ dicebantur qui iam sciebant, sed à quo dicebantur: quemadmodum cum vir aliquis eruditus à rustico aliquo propositionẽ aliquam dici audit quam ipse magno cum labore & studio didicerat, non propositionem admiratur, sed à rustico dici: ita etiam sanctissi-

Matt.26.

Matt.27.

3 sanctissima Virgo admirabatur quia ea mysteria quæ secreta & ignota cæteris esse existimabat ita publica esse videbat, vt & pastores & Reges & Sacerdotes ea non ignorarent. Dici etiam potest admirationem in ea non ex ignorantia, sed ex magnitudine mysteriorum ortam esse, quæ quo plus considerantur maiorem pariunt admirationem. Duplex enim admiratio est, vna quæ ab ignorantia nascitur, alia quæ à sapientia. Prior est qua admirantes homines incipiunt philosophari: vt cum priscis tēporibus viderent homines sereno cœlo solem aliquando obscurari cū causam ignorarent philosophari cœperunt & causam inuestigare, quam esse inuenerunt eò quod Luna inter Solem & nos interponeretur. Altera est quę ex rei ipsius magnitudine prouenit, & itaquo plus diuina cōsideramus & perfectius intelligimus, plus
4 etiam admiramur: quare Angeli quia maiorem rerum diuinarū cognitionem habent plus eas admirantur. Hinc Isaias. Obstupefacti interrogant, quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? Quam interrogationem omnium beatorum spirituum esse, D. Dionysius ait: Qui sibi inuicem respondent, iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Sanctus etiam Dauid diuina sapientia plenus Dei magnitudinem contemplans exclamat, Domine Dominus noster quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Quia igitur Maria Virgo sapiētissima erat & diuina mysteria optimè intelligebat, ideò ea maximè admirabatur: hoc postulat & optat Deus, vt mirabilia quæ nostra causa homo factus operatus est assiduè cōsiderantes in eius bonitatis admirationem rapiamur: sunt enim
5 ineffabilia, incomprehensibilia, admirabilia. De his dixerat Ieremias. Ecce dies venient dicit Dominus, & nō dicent vltra, viuit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti, sed, viuit Dominus qui eduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, & de cunctis locis ad quos eiecerant eos: quæ verba vt notāt interpretes de Babylonicæ seruitutis liberatione intelligi non possunt, quia hæc nō fuit tā admirabilis vt Aegyptia, quæ tot miraculis facta est: quare de libertate intelligi dicendum est, quam nobis Redemptor noster è diaboli seruitute liberando restituit: nā non vnus tantum populus Redemptoris nostri vita & morte redemptus est, sed cuncti loci, id est, omnes orbis terrarū populi, si hoc remedio vti ad salutem suam voluerint. De Babylonia liberatione ait

Esai. 63.
D. Dionys.
Psalm. 8.
Ierem. 23.

Psalm. 125 ne ait Dauid, In conuertẽdo Dominus captiuitatem Sion facti
D. Hieron. sumus sicut consolati: vbi D. Hierony. ex Hebræo vertit, facti sumus sicut somniantes, quasi tantam ex libertate lætitiam caperent, vt vix liberos se esse crederent, sed somniare sibi potius viderentur. At quanto maiorem lætitiam ex nostra redemptione percipere debemus qua ex peccati culpa & inferni pœnis redēpti sumus? & vna cum gaudio admirari etiam debemus infinitæ maiestatis Deum hunc nos redimendi modum eligere voluisse.
Simile. Fingite Regis alicuius potentissimi filium, venenoso serpētis alicuius morsu vulneratum, morti propinquum esse, & medicos vna omnes voce de eius vita & salute desperasse nisi alterius hominis morte illi remedium adhibeatur, necessariũ enim esset vt quis vulneris venenum lamberet, cui necessariò moriendũ esset. Quod nã igitur consilium eligeret rex? Profectò hominem aliquem morti damnatum, vel seruum aliquē cuius vita parui pretij esset adduci iuberet vt eius morte Principis vita seruaretur: hoc esset humanæ prudentiæ consilium. At fingite contrarium omnino accidisse, scilicet seruum aliquem vilissimũ eo morbo laborare: & cũ omnes venenum è vulnere sugere recusarēt, Regis filiũ pietate motũ spōte se offerre & vt seruus viuat mori velle quis nã hoc cogitare posset? Cuius vnquã charitas, cuius amor & pietas huc deuenit? At quid hoc est cũ eo comparatũ quod Dei filius nostra causa præstauit? Hoc igitur quod nullus terræ princeps præstaret, neq; præstari ab eo posse homines cogitarēt; hoc Dei filius nostra causa præstauit. O ineffabilis charitas, ò amor immensus, quibus nam verbis gratias tibi pro tanto beneficio agemus? Nihil omnino, fratres charissimi efficere viriũ nostrarũ imbecillitate possumus quã amore & gratitudine plenos in assidua diuini huius beneficij admiratione & stupore versari: quia tunc Deo gratias agimus cum nos ad gratias agendas fatemur in-
D. Gregor. dignos illius maiestatis consideratione deterriti: Hinc D. Greg. in Moralibus, tunc (inquit) diuinæ virtutis opera facundius loquimur cũ stupescēdo reticemus. Hoc tempore ipsemet Deus se ipsum in nobis laudat, qui talem nobis sensum & deuotionis affectũ largitur, vt eius magnitudinē cōsiderare & verborũ omnium ornamento maiorē existimare possimus: & ita eũ silentio potius & admiratione prædicemus. Sed quibusnam verbis exaggerari potest ingratitudo si tantus Dei amor non magis animos

mos nostros commoueret quam si bruta animalia essemus? Mõtes ait Dauid sicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini omnis terra. Quasi diceret, Deum in mundum hominem factum descendere res est tantæ pietatis, & amoris vt lapides ipsos & vniuersum terrarum orbem liquefacere posit, & tamen tu, ò peccator durus & frigidus remanes, acsi Deus nihil tua causa fecisset. *Psalm. 96.*

Posteà quam sanctus Simeõ benedixit illis, dixit ad Mariam matrem eius: *Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum*: quæ verba intelligenda sunt, Redemptorem nostrum sufficientem fuisse causam vt multi à peccatis resurgerent, nemini tamen causam fuisse ruinæ & lapsus, sed plurimos propria malitia ex eius sanctissima vita & doctrina peccandi occasionẽ sumpsisse: Res tamen est animaduersione digna: qua de causa cum voluntas velle non posit neq; bonum neq; malum nisi Deus cũ ea concurrat, dicitur tamen Deus virtutis, non peccati causa. Respondeo hoc esse quia prius natura inclinatur voluntas ad volẽdum malum quam Deus cũ ea concurrat ideò non est causa peccati. Secus verò de opere bono dicendum est, quia prius natura mouet ad illud Deus voluntatem, quam volũtas moueatur. Exẽplum primi ponit Diuus Paulus dicens: nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu, quod perinde est, ac si diceret, nemo dicit blasphemiam contra Iesum motus spiritu Dei, sed ex sua malitia quia perditio vniuscuiusq; ex se incipit: exemplum secundi in eodem D. Pauli loco extat, cum ait: Nemo potest dicere Dominus Iesus nisi in spiritu sancto: hoc est, nullus potest cõfiteri Iesum Christum esse verum Dominũ & Deum nisi prius moueatur à spiritu sancto: vtrumque significant verba illa quæ Deus dixit per Oseam: perditio tua Israel tantũ modo scilicet, ex te: in me auxilium tuum. Itaque mali ex se ad peccandum, boni à Deo ad bonum mouentur & disponuntur: vnde Beatus Paulus reprobatos vocat vasa iræ apta in interitum, prædestinatos verò vasa misericordiæ quæ Deus praparauit in gloria. Non ait Deum fecisse malos aptos in interitum sed ipsosmet ex se vasa esse apta in interitum, prædestinatos vero ait Deum præparasse ad gloriam. Notate hæc, dilectissimi diligenter, & voluntates vestras frænare discite ne ad malũ excurrere posint quandoquidem perditionem vestram in manu vestra positam esse videtis.

1. Cor. 12.

Osee. 13.

Roma. 9.

Ecce

Ecce positus est hic in ruinam. O peruersitas terribilis, ex tanto bono tanti mali occasionem desumere. Cùm ageret D. Paulus, de lege
Roma. 5. quam Deus dedit Hebræis ait: Lex subintrauit vt abundaret delictum, quibus verbis ostendit legis medicamento non modo non fuisse concupiscentiæ & peccati incendium extinctum vt
Roma. 7. etiam auctum fuerit: vnde rursum ait: Cùm venisset mandatum peccatum reuixit. Mira res, mandatũ ideò datum est vt peccatum extingueret, quod tamen viuacius & potentius reddidit: vnde subdit, & inuentum est mandatum quod erat ad vitam mihi esse ad mortem. Cur ita tandem? Primum quia prohibitio legis irritauit & auxit cupiditatem, nitimur enim in vetitum & negata
Prouer. 9. vehementius optamus. Hinc meretrix illa prouerbiorum ad illicitas voluptates inuitans dicebat: Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior. Deinde multarum rerum prohibitione quæ seclusa lege peccata non erant, nouæ delinquendi occasiones infirmis mentibus additę fuerunt: & tandem peccato
1. Cor. 15. rum grauitas lata lege aucta est. His igitur de causis diuinus Apo
2. Cor. 13. stolus ita legem deprimit vt (quod miserabile est) eam stimulũ peccati, literam occidentem & ministerium mortis atq; damnationis appellet. Quod ideò facit vt Dei gratiã & redẽptionis beneficiũ & necessitatẽ extollat & morbi nostri magnitudinẽ ostẽdat eò quod tãtis à Deo remedijs adhibitis nõ modò non sublatus sit, sed etiã auctus. Hoc enim deploratę ægritudinis propriũ esse solet vt adhibita remedia non modo nihil ægroto conferant
Roma. 7. sed etiam noceant. Hoc autem communis huius morbi propriũ est, quod in hoc exitiali naturæ morbo euenisse idẽ Apostolus confirmat his verbis. Vt appareat peccans, peccatum per mandatũ, idest, vt appareat quãta sit illa naturæ corruptionis & concupiscẽtię vis quę medicamẽta in venena cõuertit, dũ carnis appetitio mãdati prohibitione irritata operata est in me omnẽ con
Hebræ. 7. cupiscẽtiã. Et quanuis res omnino fuit miseratione digna homines veteri illa lege abusos esse, mirãdũ tamẽ nõ est quia vt ait idẽ Apostolus neminẽ ad perfectũ adduxit lex, quia per legẽ cognitio peccati nõ autem gratia quæ fugam parit odiũq; peccati. At verò cũ Deus humanã carnẽ assumens nouam legem hominibus dederit & sacramẽta gratia & sanctificatione plena, & tamen ex hoc homines maiorẽ deprauationis occasionẽ desumpsisse, ita vt de Deo humanato dicatur, hic positus est in ruinam multorum,

hoc

15 hoc mirandum est. Origines tamen, & glossa aliam horum ver- *Orig.*
borum sententiam afferunt, fuisse nimirum Redemptorem no-
strum, positum in ruinam multorum vitiorum & plurimarum
virtutum resurrectionem: stabant anteà vitia, & vt Diuus Pau- *Roma. 6.*
lus dixit. Regnabant, nam, non regnet (inquit) peccatum in ve-
stro mortali corpore vt obediatis concupiscentijs eius, sed nec
exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: quæ ver-
ba significant peccato tanquam regi omnes animæ potentias &
corporis sensus paruisse eò quòd omnes eius essent seruitio dica
tæ, & prætereà peccatum omnes tanquam regem in magno ha-
buisse honore: quanti enim facere solent mali & æstimare pec-
catum, quanti æstimant illatas vlcisci iniurias, proximum falle-
re, ad honorem aliquem & dignitatem iniustè ascendere, aut tur
16 pem aliquam delectationem assequi? vt se iactant & impuden-
ter gloriantur? hoc vehementer dolebat Dauid cùm aiebat, quo *Psalm. 9.*
niam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ & iniquus bene
dicitur. Hac de causa venit Dei filius in mundum vt peccatum
è sede sua deturbaret & iniusto priuaret imperio. Quare loquẽs
Angelus Gabriel cũ propheta Daniel de admirabili verbi diui- *Daniel. 9.*
ni aduentu, eius finem esse ait, vt consumatur præuaricatio, & fi
nem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iu-
stitia sempiterna: idem pluribus verbis iterat, vt efficaciam sig-
nificaret, qua Dei filius ex sua parte peccatum erat euersurus.
Ait in ruinam multorum, quia nunquam ferè peccata sola esse
solent (*Son como gente de palacio que no saben estar solos*) inuicem se
inuitant, superbia cupiditatẽ pecuniæ attrahit, vt plures seruos
17 & familiares alere possit, cupiditas inuidiæ mater est, ex inuidia
nascitur ira, & ita peccata turmatim incedunt: ideò de peccato-
ribus ait Dauid: fiant viæ illorum tenebræ & lubricum, vt signi- *Psalm. 34.*
ficaret quod quemadmodum illi, qui per vias lubricas & obscu-
ras incedunt, sæpè labi solent & rotari præcipites, ita etiam pec-
catores prolabuntur & è peccato in peccatum magna cum volu
bilitate rotantur.

Natus est itaq; Dei filius in horum omniũ peccatorum rui-
nam: sed heu dolor, quibus nam verbis hoc dicam? à te ipso Deus
maiestatis infinitæ, verba & efficaciam petam, vt hoc quod di-
cturus sum ab his qui me audiunt intelligatur, scilicet, quòd cũ
verbum diuinũ ad hoc ipsum è cœlo in terram descenderit vt

peccatorum multitudo euersa caderet, nos miseri & infœlices tanto hoc tēpore si quæ humi iacebant rursus extollimus, gulā conuiuijs & commessationibus extollimus, fraudes, periuria & mendacia aleæ ludo, turpes carnis voluptates & illecebras inhonestis mulierum familiaritatibus, superbiam, vestium luxu & pompa: quo igitur supplicio digni sunt qui ita sanctissimo filij Dei ortu abutuntur? terræ hiatibus viuos vos non deuorari miror tanquam sacrilegos & sacrorum horum dierum violatores.

Ait etiam, multorum, cum de virtutū actibus loquitur, vt de peccatis dixerat: ait enim in resurrectionem multorum, quia cũ virtutes se mutuò comitari solēt: vnde D. Petrus monet, vos autem curam omnē subinferentes ministrate in fide vestra virtutē, in virtute autē scientiam, in scientia autē abstinentiā, in abstinētia autē patiētiam, in patientia autē pietatē, in pietate autē amorē fraternitatis, in amore autē fraternitatis charitatē. Hęc enim si vobiscū adsint, & superent: non vacos & sine fructu vos constituent. Attendite virtutum catenā, quarū prima fides quia est cæterarum omniū virtutum fundamentum: & ideò D. Paulus eam substantiam dixit esse sperandarū rerum, & argumentum non apparentiū: cū enim substantiā, ait, totius spiritualis ędificij docet esse fundamentum: vox autem Græca, quæ argumentum significat est vt Græci doctores notant Elenchos quod medium significat sine syllogismo concludens & ita D. Ambrosius hunc locum declarat, fidem scilicet, esse (*Vn cimiento y conuencimiento de lo que no se ve*) quapropter fides syncera debet esse & solida, cuius rei figura illud fuisse videtur quod iussit Deus dicens: si altare lapideum feceris mihi nō ædificabis illud de sectis lapidibus, si enim leuaueris cultrū tuū super eo polluetur: altare quod in cordis templo ædificari debet fides est, quia quemadmodū super altare sacrificia offerebantur, ita etiam super fidem tanquam altare amoris & charitatis ornamēto ornatū orationes, ieiunia, eleemosynæ & cætera bona opera offerenda sunt: ait autē hoc altare humani intellectus cultro tangi non debere, quia humanis rationibus quod supra rationē est probari non potest: si quis autē ingenij sui acumine hoc fidei altare sibi secare & conficere vellet, hac ipsa de causa esset altare pollutum: significare volo fidem naturalibus rationibus inniti non debere: nam posteaquā iam est in corde fundata vtiles sunt rationes ex quibus apparet

[Margin notes: 2. Petr. 1. — Hebræ. 11. — D. Ambro. — Exod. 20.]

21 paret naturalem rationem non solum fidei non repugnare verũ etiam vna consentire, quia quamuis verũ esse quod creditur nõ probat, credibile tamen esse & non impossibile ostẽdit, imo plu rimũ rationi conueniens. Cum arbor plantatur extrahitur terra & magna fit fouea, mox verò posteà quã plantata est arbor, rur sus ipsamet terra quæ extracta & eruta fuerat, fouea impletur quia arbori vtilis est: ita etiam rationes, cũ iam plantata est fides vtiles sunt vt & ipsa fides radices in nobis altiores agat & possimus alijs eorũ quę credimus rationem cũ poscent, afferre, vt D. Petrus ait his verbis: Parati semper ad satisfactionem omni pos centi vos rationem, de ea quæ in vobis est, spe. Ait præterea vt

Simile.

1. Petri. 3.

22 in fide virtutem ministremus, quia vt radix ex folijs, floribus & fructibus cognoscitur, ita fides ex bonarum cogitationum folijs, ex bonorum desideriorum floribus, ex bonorum operum fructibus tanquam radix viua cognoscitur: vndè eius nomen, vt D. Augustinus ait, ex facio & dico cõponitur, quasi fides sit faciẽs & dicẽs: hinc D. Iacobus fides (inquit) sine operibus mortua est: fidei vita non sunt bona opera, sed charitas, & ita D. Iacobi verba significant bona opera signum esse fidem viuam esse, & si ea deficiant mortuam esse conijci posse. Quia quemadmodum ho mo cum viuit motum habet & pulsum, mortuus autem omni motu caret, ita etiam fides viua cor assiduo quodam percussu fe rit, & hominem ad bonum incitat. Et quemadmodum mortuũ corpus pessimum ex se odorem exhalat, ita etiam magna est

D. Augu.

Iacob. 2.

23 Christiani infamia & ignominia qui cum fide sciat quantum Deo debet, quod credit operibus & virtutum exercitatione nõ probat. Hac de causa D. Petrus ait, vos autem omnem curã sub inferentes ministrate in fide vestra virtutem.

Neque solũ virtutem nobis operari iubet, sed magna cũ cura & diligentia operari. Ex quo præcepto confundi omnes debe remus videntes quanta cũ diligentia & cura Deũ offendimus, in rebus autẽ quæ ad eius seruitiũ pertinent, quã negligẽtes simus & pigri. Legitur quod vitulo aureo tanta Dei iniuria cõflato sur gentes mane obtulerunt holocausta & hostias pacificas, & sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere. Attendite curã eorum & diligentiam in malo qui tã negligentes semper in bono fuerãt: verba hoc loco prætermittẽda essent & lachrymis potius nostrorum temporum miseriæ deplorandæ: quam enim

Exod. 32.

cura vos inuicem ad vestras voluptates incitatis dicentes: mane surgamus, huc vel illuc ibimus, ludemus, comedemus, nullũ voluptatis genus deerit, & his cogitationibus distracti per totã noctẽ insomnes vix quiescere potestis. Quod si aliquod vobis pietatis & religionis opus faciendum est tanta cũ pigritia & negligẽtia fit, quasi res esset inutilis & ad vos minime pertineret. O cæci & miseri Adæ filij, excitamini aliquãdo ex tam graui somno & omnem curam subinferentes ministrate in fide vestra virtutẽ in virtute autem scientiam, hæc est prudentia qua bona opera fieri debent vt Deo placere possint in scientia autẽ abstinentiã, id est, vt prudẽtia nimia nõ sit, esset enim vitiosa curiositas. Præterea abstinentia significat modestiã quæ est humilitas & ait, in scientia abstinentiã quia quò maiorẽ quis scientiã & prudẽtiam habet, eò debet esse modestior & humilior: & quia ad hãc humilitatem patientia requiritur, ideò addit, in abstinẽtia autẽ patientiam: quæ quidẽ patientia nõ debet esse rabie plena, ita vt cor interiori quadam rabie corrodatur, sed hilaris debet esse & læta qua omnia aduersa perferri debent: iubebat Deus in veteri lege vt piscis qui squamis careret & alis, immũdus haberetur: squamę in pisce sunt, quasi lorica qua se à scopulis, petris & cęteris rebus duris defendit. Et alæ sunt quibus super aquã eleuatur & natat, quo significabat Deus immundos eos existimandos esse, qui patientiã cũ animi lætitia & hilaritate nõ habent, quę duo sunt per squamas & per alas significata, qa huiusmodi homines à tristitia & mærore obrui se in tribulatione sinunt, qui verò patiẽtia præditi sunt, vnà cũ ea quam dixi alacritate, qua animus super amaras aduersitatis aquas extollitur, hi Deo offerri possunt in sacrificium, in patientia autem pietatem: hæc pietas est intima animæ cum Deo familiaritas pio quodam & tenero cordis affectu. Hoc verbis illis sponsę significatur: eccè tu pulcher es dilecte mi & decorus, lectulus noster floridus: quibus verbis anima Deum inuitat corde malorum affectuũ & cupiditatum vacuo, sed sanctarum cogitationũ floribus referto, & obedientiæ prõptitudine ac suauitate molli: hæc pietas superiores virtutes conseruat: & eam quæ sequitur gignit, hoc est, in pietate amorẽ fraternitatis, quam virtutem plurimum diuinus præceptor inter cæteras cõmendauit, & ideo hærere deberet in animo. Nam vt discipulus omnia quæ à præceptore audiuit retinere memoria non possit miran-

Cant. 1.

27 mirandum non est, sed si cum præceptor ait, notate, hic enim omnis versatur difficultas & ideò eius vos obliuisci nollẽ, si tũc discipulus attentè non audit neq; ea quæ maximè illi notanda sunt commendat memoriæ, profectò discipuli nomine indignus est: ita etiam quamuis reprehendendi simus si omnium quæ diuinus hic præceptor Iesus Christus nos docuit non recordamur, Ioan. 3.
maiori tamen reprehẽsione digni erimus si illius præcepti obliuiscimur in quo totius suæ doctrinæ summã contineri monuit dicens. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei eritis si dilectionem habueritis adinuicem: nullo vnquam tempore voluit Deus oues suas sine aliquo signo esse quo possent à Diaboli hircis dignosci, in veteri lege circuncisione dignoscebantur nunc verò amore: quod quidem cum præcipuum sit Christianæ vitæ
28 præceptum Deum scilicet, amare & proximos nullo modo illud obliuisci deberemus. Vtinã fratres in cordibus nostris amor iste vigeret, melius enim & promptius proximorum necessitatibus mederemur, nam vt quod sentio liberè dicam inter cætera, quæ in Christiana Republica magnam mihi admirationem parere solent est, cum video hos quidem fame & inopia laborare, alios in morbos præ ciborum superfluitate incidere, hos nudos, illos vestibus oneratos, & non solum corpus ipsum tegere sed etiam humum vestibus verrere, hos nudis pedibus incedere, illos verò serico & auro ornatos, & omnes quidem Christianos esse Iesu Christi filios, omnes pretiosissimo eius sanguine redemptos & tamen ita cœlum speramus & poscimus. Aut est Deus aut non est, aut nullum post mortem est cœlum, aut est, aut verè time-
29 tur infernus aut frustra, aut veritas Euãgelium est aut fabula: sed veritas est Euangelium & omnium veritatum verissima, Deus est & infinitæ potentiæ qui pauperem fame laborantem solabitur, infernus est diuitis crudelitatem æternis flammis vlturus. Pudeat igitur fratres charissimi hoc Iesu Christi discipulorum signo carere, sed proximos vestros amare incipite in opere & veritate & in amore fraternitatis ministrate charitatem: hæc enim si adsint in portu vos tuto & securo constituent: sed non solum satis fuit Apostolo dicere, hæc si vobiscum adsint, sed addidit; & superent, vt significaret non debere nos harum virtutum mediocritate contentos esse, sed maiores quotidie progressus facere. Videtis igitur vt virtutes se mutuò comitantur, & ideò Sanctus

Simeon dixit Dei filium positum esse in resurrectionem multorum, eas enim quæ humi antea iacebant excitauit, vitia autem quæ stabant prostrauit.

Ait prætereà ad sanctissimam virginem, *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Quis nam de afflictionibus & doloribus conqueri audebit cũ sanctissimam virginem à Deo supra omnes puras creaturas amatam doloris gladio vulnerandam esse hoc loco audiamus? Et potissimũ cum sciamus tribulationes à Deo vtilitatis nostræ causa permitti: sumus enim ad malum adeò proni vt nisi nos persequutiones detineant, statim ad delicias & voluptates prolabamur & inde plurima vitia & Dei offensiones consequuntur. In libris Regum dicitur. Transierunt tres anni absque
3. Reg. 22. bello inter Syriam & Israel, quod fuit tunc cum rex Achab lapidari iussit Naboth vt vineam ei eriperet, qui si bello fortasse Syriæ occupatus fuisset, nunquam hoc facinus cõmisisset. Diluuii
Gene. 7. aquæ quæ peccatores omnes submerserunt, arcam in qua iusti versabantur extollebant. Vt dicitur, arca ferebatur super aquas consumptaque est omnis caro quæ mouebatur super terram, ita etiam tribulationes quæ præscitos sua impatientia submergunt, iustos ad maiorem perfectionem & meriti gloriam patientia ex-
Roma. 8. tollunt, ideò Diuus Paulus dixit, diligentibus Deum omnia coo-
Iona. 1. perantur in bonum: puniuit Deus Ionam qui peccatum suũ in tempestatis periculo cognouit: quare cum quisnam esset nautæ interrogarent, respondit Hebræus ego sum, & Dominum Deũ cœli timeo qui fecit mare & aridam. Quibus verbis peccati sui grauitatem exaggerare voluit, Hebræus (inquit) sum quẽ Deus tot beneficijs affecit, quod si gentilis essem, leuius omnino peccatum videretur: quæ audientes nautæ cum in mare deiecerũt, & cùm à pisce vorari viderunt occisum ab eo esse existimarũt, eum tamẽ viuum in ventre triduò seruauit, & illæsum in littus proiecit. Existimãt nõnulli aduersitates & tentationes esse tanquã cete, &, vt immanes quasdã belluas iustos vorare vt eos destruãt, nõ vt eis medeãtur: quod igitur maximè interest est, vt labores magna cum patientia suscipiãtur, quę quidem Dei donũ
Roma. 12. est singulare, & ideò D. Paulus inter cætera Spiritus Sancti dona enumerat, esse in tribulatione patientes. Quamobrẽ cum in hac misera & infœlici vita adeò necessaria sit, ne aduersitates nobis noceant sed prosint, humiliter à Deo petenda est, & quantum

33 tum in nobis est hæc mansuetissima & patientissima virgo Dei mater imitanda, quæ huius gladij vulnus tanta cum constantia & patientia pertulit, ita diuinæ gratiæ hic participes facti perfruemur in cœlo gloria, ad quam nos perducat Iesus eiusdem Mariæ filius Amen.

In die Circuncisionis Domini

CONCIO PRIMA.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circunciderentur puer. Luc. 2.

1

CElebris quęstio est cur nam Dei filius circuncidi voluerit cũ circuncisio esset originalis peccati remediũ quo caruit qui vt omniũ nostrorũ bonorũ principiũ originale esset, natus est, neq; eius capax fuit: sed ante quã huic quæstioni respondeam notare vos volo, inter cætera quibus singularis patris alicuius erga filium amor ostenditur hoc esse, cum scilicet ipsemet eum erudire vult, neque vllius præceptoris disciplinę tradere: vnum tantum Deus habet filium in hoc mundo valdè delicatũ & à se maxime amatum, populum scilicet Christianum, de quo dixit per Hieremiã filius honorabilis mihi Ephrain, puer delicat⁹, quia Hierem. 31.
2 ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius, idcirco, conturbata sunt viscera mea super eum, miserãs miserebor eius: vbi glossa per Ephrain Christianũ populũ intelligi notat tot a Deo beneficijs ornatum. Quid autem huic filio suo facturus esset paulo post declarat dicens: dabo legem meam in cordibus eorum & in visceribus eorũ scribam eam & non docebit vltrà vir proximum suum dicens, cognosce Dominum: ipsemet, ait Deus eum docebo ne alterius præceptoris disciplina deprauetur. Itaque ipsemet in terram vt nos erudiret aduenit, & suis discipulis dixit: cùm venerit paracletus quem ego mittam vobis à patre Ioann. 15.
ille vos docebit omnem veritatem: ex quo patet quæ credimus, ab ipsomet Deo omnia reuelata esse. Hac de causa vix natus

Esai. 11. in præsepio docere incœpit, vt prædixerat Esaias dicens: delectabitur infans ab vbere super foramina Aspidis, & in cauerna reguli, qui ablactatus fuerit manũ suam mittet: foramina de quibus eo loco propheta loquitur sunt peccata, quorum causa est Diabolus, qui assiduè peccatorũ corda effodit vt se intus occultet: addit cauernas, vt significaret peccatorum alia esse maiora alia minora. Aspidis & Basilisci mentionem facit, quia alter ore & lingua, alter oculis occidit, vt significaret dæmones, lingua potissimum & oculis hominum nocere.

Itaque non tantum, sanctissimus puer Iesus suauissimis matris suæ vberibus, delectabatur, quantum ex eo tempore cum peccatis pugnare & ea adhuc puer superare: quia delectatio eius rei quam plurimum anteà optauimus, præsentia causatur: & si filius Dei aiebat, deliciæ meæ esse cum filijs hominum, hoc erat ob desiderium, quo nos à peccatis & hostium nostrorum violentia defendendi, tenebatur: & quia adhuc puer hoc præstare cœpit ideò ait Esai. delectabitur infans ab vbere bellum illis indicere & pugnam aggredi: ideò hodierna die circuncidi volui, vt obedientiam & humilitatem docendo, superbiam & inobedientiam prosterneret: inter cætera enim Redemptoris nostri opera, quibus eius humilitas maximè elucet, fuit circũcisio, & ita in ea clariùs verba illa D. Pauli adimpleta sunt, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati & de peccato damnauit peccatũ in carne. Si peritum aliquem medicum grauem alicuius morbum quodam medicamento curare videres, qui diceret, si omnes eo morbo curari vellent eo vterentur remedio, & ipsummet medicum postea eo vti videres, meritò ex eo conijceres eum eodem morbo laborare. Laborabat genus humanum originalis peccati morbo, remedium autem huius morbi erat circuncisio à Deo hac de causa instituta, qui dixit: si quis vt mihi pareat circuncidetur, ab originali culpa eruitur. Adest ipsemet medicus Iesus Christus à cælo in terram delapsus verus Deus & verus homo, & eodem vtitur remedio, se hodierna die (octaua scilicet) ab eius ortu circũcidens, significare videtur peccatum originale habere, quamuis eo reuera careret, & ideo in hoc opere potissimum plus quàm in cæteris peccati suscepit similitudinem vt Diuus Paulus ait, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, non pecca-

Rom. 8.

Simile.

6 peccati carne, sed carne peccati carni simili, quia peccatricis carnis sentiebat molestias quę peccati sunt pœnæ, & pręterea tā quam peccati morbo laboraret, peccati medicinam adhibuit, & de peccato damnauit peccatum in carne, hoc est, secundum D. Augustinum ipsius peccati armis peccatū vicit, vel vt dici vulgo solet (*A costa del mesmo peccado,*) vt cum dicimus. (*A su costa dan guerra al Rey,*) cum ipsiusmet Regis opibus regem persequuntur: peccati opes sunt pœnæ fames, frigus, labor, & mors. His igitur peccati opibus Dei filius peccatum vicit: quod est (vt clarius loquar) pœnis quæ in mundum per peccatum ingressæ sunt (& ideo peccatum vocantur) euertit Deus peccatū quoad culpam, eas omnes pœnas in se ipso recipiens, & pro nobis æterno patri offerens. Hanc peccati similitudinem accipiēs D. August.
7 plus se Dei filius humiliauit quam hominū & Angelorum linguis explicari posset, quia nihil est Deo ita contrariū vt est peccatum, quia peccatum nihil aliud est quam Deo repugnare, & Dei inimicum esse, quid autem plus Deo repugnare potest quā Deum sibi ipsi contrarium & inimicū esse. Et ideo cum Deus peccati similitudinem accepit, tunc se maximè humiliasse dicimus, quod in circuncisione contigisse videtur in qua tanquam peccator peccati remedio vsus est. Veram igitur (vt dicebā) nos hodie docuit humilitatem, qui cum summa esset innocentia peccatori similis fieri voluit. Est autem humilitas virtus Euāgelicæ professionis ita propria, vt cū Philosophi Gētiles tres illas theologales virtutes Christianę religionis proprias, fidē, scilicet, spē & charitatē non cognouerint, ita etiam humilitatis virtutem ig
8 norarūt: quod vel ex eo satis probari potest quod proprio nomine hæc virtus apud Latinos careat: queadmodū ea quibus veteres non vtebantur, Latinis nominibus carent vt sunt (*Los tiros de artilleria.*) quos vulgari nomine (*Bombardas*) appellamus, & alia huiusmodi, ita etiam hæc virtus eo quod ab ijs ignoraretur, Latino nomine caret: hoc enim humilitatis nomen apud Latinos, non virtutē aliquā, sed potius tenuitatē, abiectionē, & ignobilitatem significat. D. Ioannes Climacus de ea loquens, cum aliorum definitiones retulisset, vltimo loco suam affert sententiam donum esse sine vllo nomine, sed inter eos tantum nomen habere qui eam experti sunt: per nomen autem definitionem intelligit, qua iure eam Deo aliquo modo similem fecisse videtur, qui D. Ioan. Clim. grad. 25.

definitione caret & quid nam sit explicari minime potest, & sancta Ecclesia vt eam in cordibus nostris imprimeret, inter cæteras sanctissimæ incarnationis & mortis causas hanc refert, vt scilicet nos humilitatem doceret, & ita inquit, Deus qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum saluatorē nostrū carnem sumere, & crucem subire fecisti: ideo vitæ suæ initio eam docere voluit exemplo, vt tu peccator qui peccati sordibus purus existimari vis & sanctus, puritatis fontem & gratiæ peccatori similem factum videns, confundaris. Hac tua inflatus superbia honoribus & dignitatibus te dignum esse putas, & eas magna cum anxietate optas & ambis, nec recordaris infœlix quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, vt D.Iacob.4. D. Iacobus ait. Fabricare quantum vis, tantumdem enim Deus 1.Reg.5. euertet. Idolum illud Dagon ante arcam Domini positum nomine capite, & manibus abscissis Deum prostrauisse meministis? Ita Deus superbum prosternit, qui tanquam idolū adorari vult manus illi & caput abscindit, suas omnes inuentiones & machinas quas mente fabricatur euertit, humilibus autem dat gratiam. Quis igitur fratres charissimi hæc audiens non omnem adhibebit curam vt præstantissimam hanc assequatur virtutem? Et quia non solum superbia illi contraria est, verumetiam ipsæmet virtutes illi nocere solent, quia homini occasio sunt vt se magni æstimet, ideo qui eam acquirere optatis non tantum virtutes quibus præditi estis spectetis, sed peccata quæ commisistis, & quibus nam pœnis digna essent. Quomodo nam poterit mercator diuitis animos habere, si non quid in arca inclusum habeat, sed quid debeat, tantum cogitet? & si omnia debet, quomodo se diuitem existimare poterit? Hac igitur consideratione Psalm. 59 & diuino potissimum fauore freti dicite vnà cū Dauid. In Deo faciemus virtutem, & ita vires vobis ille supeditabit, vt eum in ea imitari possitis.

Voluit præterea redemptor noster circuncidi, vt nos à dura illa & molesta circuncisionis lege liberaret: hoc est quod Diuus Paulus dixit. Galat.4. Misit Deus filium suum factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret: potuisset quidem ea nos liberare si diceret, nolo pater posthac circuncisionis præceptum esse, & aliud originali peccato suauius remedium daret: & tamen circuncidi voluit, & circuncisionis dolorem patiens, pa-

12 tior dixit, nè eum homines posthac patiantur, sed suauissimum illis baptismi lauacrum dabo, quo se ab originali culpa lauare poterant: & ita omnes in eo circuncisi remansimus, vt Diuus Paulus affirmat, dicens. Repleti estis in illo qui est caput omnis principatus & potestatis, in quo, & circuncisi estis non circuncisione manu facta in spoliatione corporis carnis, sed in circuncisione Christi, consepulti ei in baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Beatos vos esse existimate (inquit Apostolus) quia lege liberati estis, non per Angelorum, aut Archangelorum ministerium, sed per illum qui eorum omnium caput est in quo circuncisi estis non cruenta & carnali circuncisione, sed ipsamèt Christi circuncisione, quia sacrum baptismum recipientes eo à pec- *Colos. 2.*
13 cati morte noua gratiæ vita resurgitis: passus itaq; Christus est ne nos pateremur.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer.* Maturè sanguinẽ nostra causa profundere & pretium redemptionis persoluere incipit, octauo, scilicet, ab eius ortu die. Deus iubebat, quòd si quis possessionem suam paupertatis causa venderet, propinquus eius posset eam si vellet eodem pretio redimere. Vendidit Adam cœli possessionem & eius quod omnes in eã habebamus, & ex ea lege poterat propinquus eam redimere si pretiũ ad redimendũ haberet. Omnes homines sunt Adæ propinqui, sed omnes pauperes erant, neque pretium redemptionis necessarium habebant, Deus autẽ diues quidem erat, sed ex nostra cognatione non erat, & ideo miseriæ *Leuit. 25.*
14 nostræ compatiens hominẽ se fecit, vt propinquus noster factus posset hanc possessionem redimere. Hæc vna ex causis est, quas D. Anselmus adducit. Quia scilicet, cõueniebat vt esset qui redimere nos debebat, Deus & homo, homo quidem vt hominum propinquus esset & pati posset, Deus autem vt sanctissimę humanitatis operibus infinitum daret valorẽ. Et ita ait D. Petrus. Scientes quod nõ corruptibilibus auro vel argento redẽpti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi Iesu, & incontaminati: quod si pretiosus eius sanguis redemptionis fuit pretium, ergo innocentissimum eius corpus erat huius thesauri arca, quæ hodierna die aperta est vt pretium solui inciperet, cum nimirum *D. Ansel. lib. cur Deus homo.* *1. Petr. 1.*

sanctissima eius caro fuit in circuncisione præcisa. O magnæ læ-
titiæ diem miseris peccati captiuis, quantam enim animo perci-
perent lætitiã si qui in crudelissima aliqua captiuitate positi, ali-
quem dicentem audirẽt, gaudete, adest enim qui vos redempturus est & arca referata pretium ostenderet? Idem hodierna die
Dei filius præstitit, & vix natus nobis seruire & nostra causa pa-
Psalm. 87. ti incœpit: ita vt vere illud psalmi dicere possit, pauper sum
ego & in laboribus à iuuentute mea, imò ab infantia mea. Nos au-
tem quod illi debemus seruitium in vltimam senectutem differimus, & ætatis florem mundo, carni & diabolo seruientes insu-
mimus. O dementiam detestãdam qui scis, ò infœlix an eò vsque
peruenire dabitur, & an hodie aut cras mors te inopinata rapiet?
Matth. 24. audi quid Deus dicat. Quòd si dixerit malus ille seruus in corde
suo, moram facit Dominus meus venire & cœperit percutere
conseruos suos, manducet autem & bibat cum ebriosis, veniet
Dominus serui illius in die qua non sperat & hora qua ignorat,
& diuidet eum. O verba timenda quæ plus diuidunt ac secant
quam acuti gladij, cuius nam cor integrum ad eorum ictus remanebit? Quis coram Deo negligentiã poterit suam excusare quandoquidem ipsemet hæc antea monuit? veniet cum hoc minus
cogitabis & diuidet animam tuam à corpore: & prętereà ab omnibus te bonis, & omni remedio separans. Quomodo hæc audiens non contremiscis? quæ saxa hoc fulmine concussa non frangentur? Dei hic ego & hominum fidem imploro: hic cœlum, terras, maria, tantæ dementiæ testes inuoco, cum ita viuamus, quasi
hoc quod credimus merum somnium & puerorum terriculamenta putaremus. Sed quamuis certam senectutis spem haberemus,
nihilominus tamen statim pœnitentiam aggredi deberemus antequam cor obduresceret. Plorabat propheta Dauid dicens: Pu-
Psalm. 37. truerũt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ,
vbi significat stultitiam esse magni detrimenti, animæ vulnera
corrumpi sinere, eo quod difficilius curentur.

Simile Atramenti guttæ quæ candidam aliquam vestem fœdant, si
statim lauantur, facile delentur quod si diu ibi eas senescere sinimus, vix tolli posſũt. Ideò quidã ex sanctis patrib⁹ monebat, vt
si decies in die cadimus decies surgere conemur, & si millies millies pijssimi illius patris misericordia freti, qui D. Petro iussit,
vt nõ septies tantũ, sed septuagies septies ignosceret. Quia si hoc
potest

18 potest ab humana pietate sperari, quantò magis poterit à diuina & infinita sperari? quāobrem obsecro vos dilectissimi Dei nomine vt filios vestros à pueritia Dei seruitio dedicetis sanctissimi huius pueri imitatione: bonum est viro cū portauerit iugum ab adolescētia sua. Plantæ si in eo loco in quo natæ sunt relinquū- *Threno.3.*
tur, aut nullū, aut certe amarū afferunt fructum & ideo trāsponi debēt, & hoc mature, quia si duriores fiunt difficile alibi radices *Simile.*
agere poterūt & si agent tenuissimæ erūt & exiguæ virtutis, ita vt possint quocunq; vento auelli: ita etiā si puer in praua illa inclinatione relinquitur qua natus est, quæ culpę originalis est pœna, quos afferet fructus Deo amari erunt: ideo antequam durior disciplinæ & institutioni fiat transponi debet, vt optimas in virtute radices agat, neq; facile tentationum ventis possit auelli. Si
19 cum Regi alicui seruire vultis à primis pueritiæ annis seruire incipit, si militię operā dare vultis aut literis, maturè equitandi & arma tractādi arte vel doctrinis & scientijs eruditur, quod si hac diligentia in his rebus vtimini quę breues & caducę sunt, cur nō maiori, vel eadē saltē vtemini, vt à pueritia in Dei seruitio exerceatur? Nimirū quia minoris cælestia quā terrena æstimatis. Sicut sagittæ (inquit Dauid) in manu potētis, ita filij excussorum: iusti rerum humanarum contemptores vocantur hic excussores *Psal. 126.*
quorum filij sunt eorum cura & solicitudine in Dei seruitio diligentes: sicut sagitta in manu potētis, ita vt virtus qua pater filiū suū instituit, eum sagittam efficiat esse velocissimam quæ Dei cor ferit, & vulnerat. At non ita peccatores, quare D. Hieronymus immediate post illa verba erubescetis super hortis quos ele- *D. Hieron.*
20 geratis, transtulit, & erūt quasi terebinthus, & Simachus vertit *Isai. 1.*
quasi quercus: quo significatur malos, aut nullum afferre fructū vt terebinthus, aut si afferunt esse tanquam fructum quercus durum & insipidum, vt sunt glandes, quæ porcorum sunt esca: ita etiam malorum filij, mala deprauati disciplina rebus omnibus inutiles sunt, præterquam vt diabolo tradantur in escam, & sæpe permittit iusto iudicio Deus, vt quos virtute non educastis cum iam grandiores sunt vobis parere recusent, neque canitiem vestram venerari sciant, quos neque Deum ipsum venerari docuistis. Notandum etiam hoc loco est quod vt puer inter Hebræos circuncideretur, non erat necesse hoc in templo & à Sacerdote fieri. Sed quicunque eum circuncidere poterat si præ-

D. Hieron. si præceptum legis adimplendi intentionem haberet: & ita D.
D. Bernar. Hieronymus, de vera circuncisione: & D. Bernardus de lamentatione Virginis, aiunt redemptorem nostrũ à sanctissima Virgine eius matre circuncisum fuisse.

Et vocatum est nomen eius Iesus. Nomen in circũcisione imponebatur vt nũc in baptismo, duas ob causas, primũ vt intelligatur hominem vix hominẽ dici posse, donec à peccato originali mũdatus sit, & in Dei gratia cõstitutus, quia nominis munus est esse hominis significare, & cum omnes nascamur filij iræ vt D. Paulus dixit. Omnes sumus nihil, quia vt idem dixit. Si charitatem non habuero, nihil sum, & ita nomine indigni sumus donec charitatem & gratiam habeamus. Secunda ratio est quia nunc in baptismo & antea in circuncisione in domum Dei tanquam eius serui admittuntur, & ideo æquum est vt eis nomen imponatur. Quod cum ita sit æquum erit fratres, vt in eius seruitio diligẽtes simus quandoquidem nos eius futuros esse seruos in baptismo pollicemur, nisi eum præmij obliuisci volumus. Dicite enim obsecro si quis alicui magna aliqua mercede seruiret certũ est quod non satis ei esset octauo quoque die seruire, vel semel tantum in die, sed maioris diei partem in eius seruitium insumeret. At quis maiori seruos suos mercede remunerat quam Deus? Et quis seruiri dignus est vt ille? & tamen si octauo quoq; die in Ecclesiam conuenitis, quod illi debetis præstitisse vobis videmini. Benedicant te Angeli ò cœli & terræ Rex, quandoquidem parũi te homines æstimant! O error non ferendus: ò diuinæ maiestatis deploranda contemptio. Nolite obsecro dilectissimi in Dei seruitio tanta negligentia vti: sed vt ait: D. Paulus. Siue manducatis, siue bibitis, vel aliud quicquam facitis, omnia in gloriam Dei facite. Hæc duo potissimum notauit, quia ex his tanquam ex fontibus plurima mala nascũtur: significare autem vult omnes Christiani actiones diuinæ legis regula esse dirigendas, & ea mensura & ordine fieri debere, vt Deo offerri possint, & ex ijs magna Deo gloria consequatur, quia scilicet quisquis eas videt Deum glorificet, quia talem homini virtutẽ largitus est, & hoc est Deo assidue, & in omnibus seruire, & tandem id quod debemus & promisimus accurate præstare.

Ephes. 2.
1. Cor. 13.
1. Cor. 10.

Matth. 1. *Et vocatum est nomen eius Iesus.* Huius sanctissimi nominis causam Angelus declarauit dicens. Vocabis nomẽ eius Iesum: ipse enim

24 enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum, quia Iesus
idem est quod saluator: meritò dixit Dauid, secundum nomen *Psalm.47.*
tuum Deus, sic & salus tua in fines terræ. Accidere sæpè inter
homines solet vt homini nomen non rectè conueniat: mundus
enim in nominum impositione decipitur. Nomen habes quod
viuas & mortuus es: ait Deus, ita etiam Regis quis, & Domini *Apoc.3.*
titulum habet, qui diaboli seruus est: eques quis appellatur qui
in virtute non equitat sed repit in vitijs: illustris quis dicitur, qui
omnis virtutis luce caret. Magnificus vocatur, qui auarus est &
sordidus, aut si liberalis est erga eos tantũ erit qui ad turpes suas
cupiditates adiumẽto sunt: & tandem omnes Christiani nomẽ
habemus, aliqui tamen vt infideles & ethnici viuunt. Sepulchra
quædã videre est candidis exornata marmoribus, in quibus ma
25 gni sunt tituli eorũ qui in ijs iacent inscripti, vt hic iacet illustris
eques ((*Don Pedro.*) Hic iacet illustrissim⁹ comes (*Don Iuan. &c.*)
quod si lapidẽ tollitis, vt illustres illos & fortes videatis nihil, nisi
putredinem, nihil nisi ossa & cinerẽ inuenietis. At non ita in hoc
sanctissimo nomine contingit, quod saluatorem significat, quia
vere saluator est, & omnes qui cælestis gloriæ participes facti
sunt huius saluatoris meritis saluati sunt, quod si alij nõ saluãtur,
hoc eorũ culpa cõtingit qui eius meritis vti nolũt. S. Hieremias *Hier.8.*
ait malorum nomine, transijt messis, finita est æstas, & nos salua
ti non sumus, idest, merendi tempus transit, nos verò in nostris
peccatis absq; vllo remedio remanemus, quibus Deus respon-
dit, nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi?
Quare nõ est obducta cicatrix filiæ populi mei? O miseros pec-
26 catores qui cum in sancta Ecclesia tot sint diuinorum sacramen-
torũ medicinę, eas tamen ad vestra vulnera curanda non adhibe
tis. Studeamus igitur fratres charissimi huius saluatoris imitatio
ne ea prę̃stare vt nominibus quæ habemus digni esse videamur,
qui clerici aut religiosi nomen habet, viuat vt clericus & religio
sus: qui nupti nomen habet viuat vt nuptus, & quia omnes Chri
stiani nomen habemus, vt Christiani viuamus, Christum caput
nostrum quantum possumus imitando. Iussit Deus Moysi vt fi *Exod.28.*
liorum Israel nomina in pretiosis lapidibus scriberentur, qui-
bus alius lapis supponeretur in quo inscriptũ esset: doctrina, &
veritas, & vt Iosephus affirmat in eo nomen etiam Dei tetra grã
matõ scribebatur: ita etiam christianorũ nomina supra pretiosos

multa,

multarum virtutum lapides fundari debent, & virtutes omnes su- 17
pra preciosissimum Iesu Christi nomen collocari, quia nomen Iesus, & nomẽ tetragrammatõ, non solũ synonyma sunt: sed etiã idem nomen: ait D. Paulus. Obsecro vos ego vinctus in Domino, vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate. Quorum verborum duplex potest esse sensus, vnus vt vita vestra sit vocationi conueniẽs & statui ad quẽ vos Deus vocauit: alius est vt vita sit nomini quod habetis conueniens, & cum Christiani vocemini, vt Christiani viuatis. Imposuerunt etiam ei hoc nomen in circuncisione vt significaretur huius sanctissimi nominis virtute frui nos minime posse, nisi nos circuncidamus. Legitur paupercula quædam mulier Elisei consilio, quod debebat parua olei quantitate persoluisse: oleum effusum 18 nomen tuũ, dixit sponsa sponso, in quo nomine remedium nostrum consistit: & ita dixit D. Petrus. Neq; enim aliud nomen est sub cœlo datũ hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, quare vt Eliseus viduæ illi dixit eo oleo suæ necessitati mederi posse, ita verus Eliseus Iesus Christus, Si quid (inquit) petieritis patrem in nomine meo dabit vobis: sed vt oleo illo ea tantum vasa, quæ vacua erant impleta sunt: ita etiam diuini huius nominis (quod suauissimum est oleum) virtutem ea tantum corda recipiunt quæ humanarum rerum amore vacua sunt: & ideò fratres prauos istos affectus, cupiditates istas & ambitiones effundite, hæc enim est spiritualis circuncisio qua se homines disponunt ad huius diuini nominis virtutem recipiendam.

Ephes. 4. *4. Reg. 4.* *Cant. 1.* *Act. 4.* *Ioan. 15.*

Hęc sit fratres charissimi huius concionis peroratio vnũquemque 19
vestrum humiliter orare, vt quandoquidẽ primus hic anni dies est huic sanctissimo nomini dedicatus, quisq; apud se firmiter statuat omnẽ post hac ineffabilis huius nominis iniuriã, periuriũ & blasphemiã, tanquã rem Christianis indignam à seipso, & à familia sua prorsus tollere. Recordamini enim quod cum Dñs Euangelicam legem daret, dixit. Ego autem dico vobis, nõ iurare omnino, neq; per cælum, quia thronus Dei est, neq; per terrã, quia scabellũ est pedum eius, neq; per Hierosolymam, quia ciuitas est magni Regis, neque per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere, aut nigrum, sit autem sermo vester, est est, non nõ, quod autem ijs abũdantius est à malo est.

Matt. 5.

O Deus

30 O Deus summe. Quantus verborum rigor quantaq; in hoc de-
prauatio est, cùm præsertim nullum sit in iuramento lucrum ne-
que vlla honoris vtilitas aut corporis delectatio, quæ tria homi
nibus solent esse ad peccandum incitamenta. Ex quo infertur
hac etiam de causa iuramentum grauissimum esse peccatum eò
quod eadem non habeat incentiua vt plurima alia vitia, sed de-
prauatam tantum consuetudinem. Quare vt hoc vitium magno
posthac odio prosequamini audite quid de eo dicat Ecclesiasti *Eccles. 23.*
cus, vir multum iurans replebitur iniquitate, hoc est, iuramento
rum vsu se homines disponunt, vt Deus eos in plurima peccata
prolabi sinat. Concubinarium esse, vsurarium, proximorum de
tractorem & alia huiusmodi vitia sæpè sunt pœna iuramento-
rum. Subdit etiam, & non recedet à domo eius plaga: quot mor-
31 bi, quot ignominiæ, quot damna hominibus accidunt in huius
peccati pœnam? Timore igitur saltem fratres deterriti abstinete
à iuramentis & sanctissimum hoc nomen vt par est veneramini
& eo vtimini non vt mendacia vestra confirmetis, sed vt hostiũ
vestrorum propellatis iniurias, vt diuinæ gratiæ in hac vita parti
cipes facti gloriam in alia consequamini, Ad quam nos perdu-
cat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem die Circuncisionis Domini

1 CONCIO SECVNDA.

*Postquam consummati sunt dies octo vt circuncidere-
tur puer, &c.* Luc. 2.

SAnctus propheta Isaias cùm de admirabili verbi diui *Isai. 10.*
ni incarnatione ageret, cõsummatio (inquit) abbreuia-
ta inundabit iustitiam: consummationem enim & ab
breuiationem Dominus Deus exercituũ faciet in me-
dio omnis terræ. Carebant res humanæ sua perfectione vltima,
quam in Iesu Christo receperunt: & ideò incarnatio vocatur cõ-
summatio: dicitur autẽ abbreuiata nõ quia infinita diuinitas ab-

breuietur & coangustetur, sed quia locus in quo habitauit angu-
D. Basilius stus est & breuis. Diuus Basilius ait, hoc incarnationis mysteriũ
libr. de hu- igne & ferro optimè declarari, quia vt ignis ferrũ penetrat & in
ma. Chris. cendit & in se quodammodo trãsformat, ita diuinitas humanita
gener. tem. Itaq; hanc metaphoram sequendo quia Deus se humanita-
ti nostræ tanquam ignis ferro cõmunicauit, Verbum diuinũ es-
se in humanitate dicimus singulari quadam ratione & longè ab
ea diuersa qua est in omnibus creaturis, in quibus est per essẽtiã,
præsentiã & potentiam, quod theologi illapsum generalẽ appel
lant: in iustis etiam alio illapsu particulari esse dicitur eis suã gra
tiam communicando. In sola verò humanitate verbum diuinũ
est alia ratione magis speciali quia illi personale suum esse com-
municauit; & ita humanitas subsistentiam in sua proprietate nõ
habet, sed habet in proprietate diuina, ita vt idem omnino esse
personale sit verbi diuini & sanctissimæ humanitatis. Quare ver
bum diuinum hoc illapsu singularissimo, totam humanitatẽ im-
plet & ambit & interius penetrat plusquam ignis ferrum. Quod
si Deus vniuersam ignis sphæram in exiguo aliquo vase include
ret rectè sphæra abbreuiata diceretur, ita etiam quia Deus totam
suam diuinitatem in exiguo vnius infantis corpore inclusit meri
Simile. to hæc ab Isaia abbreuiatio appellatur, & si plus etiam in hac cõ
sideratione ascendere vultis ingentem aliquam sphæram imagi-
namini cuius circunferentia termino careat in cuius medio sit pũ
ctum (quod est circũferentiæ centrum) in eo aliquo modo infini
tum circunferentiæ abbreuiatum & contractum inuenietis: &
ita geometræ mundi centrum mundum abbreuiatum appellãt
quia lineæ quæ à circunferentia rectè ducuntur omnes in centro 4
coniungũtur & illam circunferentiæ quantitatẽ quodãmodo cõ
trahunt. Eodẽ modo diuinitatẽ sphęrã esse quandã infinitã dici-
mus, cuius centrũ est humanitas instar puncti, lineæ quæ à circũ
ferentia ad centrum ducuntur, sunt diuinæ perfectiones quæ vię
quædã sunt vt sapientia, bonitas & iustitia infinita per quas Deus
cognoscitur, de quibus Salomon dixit: viæ eius viæ pulchrę: illę
omnes lineæ & vię in centro quę est sanctissima humanitas con-
iunguntur quia verbum suas omnes diuinas perfectiones huma-
Colos. 1. nitati communicat, & ita Diuus Paulus dixit. Quia in ipso com
Colos. 2. placuit omnẽ plenitudinẽ habitare & clarius infra: quia in ipso
habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter idest, vere non

5 figuratiuè aut per ęnigma: solet enim Diuus Paulus figuratum corpus appellare quia figuram appellat vmbram, vt eodem capite cum de legis rebus loqueretur, quæ sunt vmbra futurorum corpus autem Christi id est vmbrarum illarum corpus, est corpus Christi, quia corpus est vmbræ causa: quare cum omnis plenitudo diuinitatis habitet in illa humanitate corporaliter id est realiter, merito puer hic sanctissimus appellatur Deus abbreuiatus, hac de causa dixit Sanctus Isaias, verè tu es Deus absconditus Deus Israel Saluator. *Isai.55.*

Sed quamuis Deus humanam carnem assumens se abscondit, nunquam tamen postea quam è purissimis matris suę visceribus prodijt, ita se abscondit vt hodierna die in circuncisione. Vnde Diuus Paulus de incarnationis mysterio agens, illud pronuncia *Philipp.2.*
6 uit his verbis in similitudinem hominum factus & habitu inuentus vt homo: habitum Sanctissimam humanitatem appellat quia vt habitus est vestis, quæ totum corpus tegẽs manus pedes & vultum nudos relinquit, ita etiam quamuis diuinitas esset humanitate vestita, nonnulla tamen nuda remanserunt, ex quibus ea quæ latebat diuinitas apparebat. Absconditus erat in præsepio inter duo animalia iacens sed ex Angelorum, pastorum & regum adoratione Deum esse apparuit; & in omni vitæ suæ curriculo quamuis pauper defatigatus & contemptus videretur, miraculis tamen verum se Deum esse ostendebat: quin etiam in ipso Caluariæ Monte cruci tanta cum ignominia affixus suam ostendit diuinitatem, & hinc causam intelligetis cur inter duos latrones crucifigi voluerit, potuisset enim ita res disponere, vt hinc
7 D. Petrus, illinc D. Ioannes vnà cum eo crucifigerentur: verum quia tunc infinita sua potẽtia Sol obscurari, Terra tremere, lapides collidi, & velum templi scindi debebat quia vero tanta erat Iudæorum malitia, vt si aliquem Sanctum virum cũ eo crucifixũ viderent, illi ea miracula tribuissent, ideò inter duos latrones mori voluit vt infinitam suæ diuinitatis potentiam manifestè cognoscerent, per miracula quæ latronibus adscribi non poterant. At verò in Circuncisione, diuinitatem suam omnino abscódisse videtur, nulli enim hic Angeli, non stella, non Reges, non pastores adsunt, non tremit terra, non obscuratur sol, in omnibus se peccatorem ostendit, plorat, sanguinem effundit, circuncidi se sinit, quæ erat peccati medicina. Meritò igitur dicebamus

hic maxime illud Isaiæ adimpleri, verè tu es Deus absconditus. O Dei charitatem admirabilem, ò humilitatem prædicandam, non modo enim se hominem nostra causa facere voluit & tot pœnas vnà cum humanitate recipere, sed peccatoris etiã similitudinem non recusauit. De sancto Ioseph legitur quòd cùm patris sui iussu ad fratres suos profectus est missus de valle Ebron venit in Sichem, vbi cum eos non inuenisset sed ex eo loco recessisse audiet, perrexit post fratres suos & inuenit eos in Dothain. Hoc (vt alia multa sancti illius viri Ioseph) Dei filij figura fuit qui patris sui iussu in hunc mundum venit, vt homines fratres suos homo factus viseret, & ijs mederetur: peruenit ad Sichem, idest, ad pœnam, & homines è Sichem ad Dothain, idest, à pœna ad culpam transierant, quia ita se homines deprauauerant vt pœnas quas eis dederat Deus vt ijs pro peccato satisfacerent, eas in culpam commutarent: fames, peccati pœna est, sed ab ea ad culpam transierunt, quia cum merendi esse potuisset occasio si paucis & moderatis cibis contenti fuissent, ex ea culpæ occasionem homo desumpsit, tot enim ciborum genera & eos condiendi modos excogitauit, vt pœna in gulæ culpam sit commutata. Sitis etiam peccati est pœna, quæ aqua tantum aut modico vino contenta fuisset: sed homo hanc pœnam præterit & eam in culpam commutat, tot delicata vinorum genera delectationis & voluptatis causa quærens. Nuditas peccati etiam pœna est, sed ea etiam vili est panno contenta, at homo hanc pœnam præteriens mutauit in culpam tanta preciosarum vestium pompa. Domo egere peccati est pœna, sed priscis temporibus quamuis homines per octingentos & mille annos viuerent paruulis tamen quibusdam casulis & tugurijs contenti erant: nunc verò hanc pœnam mutantes in culpam sumptuosissima sibi palatia & ædificia construunt marmoribus & auro ornata. Seruis egere peccati etiam pœna est; nunc verò tanta seruorum turba mutatur in culpam, quos vt alant violentia sæpè & tyrannide erga pauperes vtuntur.

Genes. 37.

Ideo quàm verè illud de hominibus dici posset, vocabuntur termini impietatis: quia scilicet, quod Spiritus sanctus præceperat seruare noluerunt. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Temperantia illa in cibo & potu, in vestitu modestia, in ædificijs paupertas, qua antiqui illi patres

Malachi. 1.
Prou. 22.

11 tres mundi primordio vsi sunt, limites erant & termini intra quos si se homines continere voluissent satisfacere pro peccato & plurimum mereri potuissent: sed consistere ibi noluerunt, & terminos illos immoderatè transgresſi pœnam vt toties iam diximus, mutarunt in culpam. O verbum cæleste. O Christe Redemptor noster, qui æterni patris iussu homines quæris, & cum iam ad pœnam deueneris nondum eos inuenisti quia à pœna ad culpam transgresſi sunt, num tu etiam eo te conferes & non inuentos in pœna quæres in culpa? O ineffabilem bonitatem, ita nos amauit vt vlterius etiam progredi voluerit, & ad culpam ea qua potuit ratione peruenire quod erat peccatoris similitudinem accipere se vt homines peccatores circumcidens in quo etiam obedientiam nos docere voluit & legi nos
12 debere subijcere, cui ille qui ea solutus erat parere non recusauit: & ita vbi nos legimus, factus est principatus super humerum eius, translatio Chaldaica inquit, & recipiet super se legem ad seruandum eam. Primum quod hominibus Deus præcepit fuit obedientia, vt patet ex Genesi vbi dicitur, quod præcepit Deus Adæ ex omni ligno paradisi comedes, de ligno autem sciētiæ boni & mali ne comedas. Vbi Diuus Augustinus interrogat, dic mihi obsecro Domine arbor quam creasti aut bona erat aut mala, si mala cur creasti? si bona cur vetasti? Et sibi ipsi respondens Dei nomine ait, Abor quam plantaui bona erat, sed eius fructum comedi prohibui, quia cum Deus sim ex omni parte perfectus volui etiam hominibus cibum abundè prębere, & quia homo ex anima & corpore constat, ideo tam animæ quam
13 corpori alimentum suppeditaui: corpori quidem cùm dixi, de omni ligno paradisi comede; animæ verò cum dixi, de ligno scientiæ boni & mali ne comedas, huius enim præcepti obediētiam pro animæ cibo tradidi. Ex quo videtis obedientiæ præstantiam quæ virtus omnium prima fuit ad animam alendam à Deo homini data in statu illo innocentiæ, & Christus Redempter noster dixit discipulis suis, meus cibus est vt faciam voluntatem eius, qui misit me. Iactare se solent principes in eorum mēsa eosdem cibos apponi quæ in Regis mensa apponuntur. Si igitur Iesus Christus Rex vester est & Regum Rex, cur non eodē cibo vesci gloriosum vobis existimatis? Eius autem cibus vt audistis obedientia est. Præclare Diuus Paulus obedientiæ præ-

Isai. 9. *Genes. 2.* D. *Augu.* *Ioan. 4.* *Hebræ. 5*

stantiã exaggerat de Redẽptore nostro loquẽs his verbis: & qui-dẽ cũ esset filius Dei didicit ex ijs quę passus est obediẽtiã & cõsummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, idest, obedientiæ pręstantiam vsu expertus est. Quã præclara res est propriam abnegare voluntatem: in castitate negatur voluptas, in spiritus paupertate auaritia, in mansuetudine ira, at verò in obedientia homo se ipsum abnegat quæ difficillima res est & præstantissima. Cùm Moyses in Aegyptum vnà cum vxore & filijs proficisceretur & esset in itinere in diuersorio, occurrit ei Dominus & volebat occidere eum. O pietatis & misericordiæ Deus cur hominem occidere vis, qui propriam domum relinquens in Aegyptum vt tibi pareat tanto cum labore proficiscitur? Nimirum quia tunc grata illi obedientia non est, cum in ijs tantum rebus illi obtemperas, quæ nihil tua referunt, in ijs verò quæ repugnantiam quandam voluntatis habent, parere recusas, irascitur Deus Moysi in Aegyptum proficiscenti quamuis eò proficisci iussisset, quia ibant vnà cum eo filij, quos circuncidere vt Deus imperauerat recusabat, eo quod plus apud eum vxoris amor posset, quæ hoc fieri non patiebatur, quàm diuinæ legis præceptum & ideò fratres intelligite in omnibus Deo esse obtemperandum vt grata illi obedientia sit.

Exod.4.

Circuncidi præterea voluit ne ab Hebręis posset tanquã legis transgressor accusari & à populo Israelitico eijci tanquam gentilis & idololatra: inter cęteras enim circũcisionis causas hęc fuit, vt Hebræi à Gentilibus distinguerentur: & ita aiebat Deus, ego Deus vester qui separaui vos à cęteris populis, & paulò inferius, & eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus & separaui vos à cæteris populis vt essetis mei. Attendite vt eorum omnium, quæ illis præcipiebat finis erat diuinæ puritatis & sanctitatis imitatio, & præteret va à cæteris gẽtibus dignoscerentur. Quod si Hebræos à gentilibus differre Deus volebat, quantò magis à nobis hoc postulabit quos maioribus affecit beneficijs: hoc argumento sanctitatem Diuus Paulus Christianis suadet, dicens: peccatum vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia: causam autem afferens ait. Cùm essemus in carne, passiones peccatorum quæ per legem erãt vigebant in membris nostris ad fructificationem mortis, nunc autem soluti sumus à le-

Leuit.20.

Roma.6.

ge

17 ge mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiri tus; quasi dicat, lex illa quę peccata prohibebat, non dabat spiritum, lex autem euangelica cœlesti virtute oprimit & frāgit peccatum. Et ad idem nos hortatur dicens: Hoc itaque dico fratres, atque testificor in Domino vt iā non ambuletis sicut gentes quę ambulant in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habētes intellectum propter ignorantiam quæ est in ipsis, propter cæcitatem cordis eorum qui desperātes, semetipsos tradiderūt in operationem immunditiæ omnis in auaritiam. Notate verbum illud, qui desperantes id est qui fidei luce & cœlestium bonorum spe destituti, cum nullam aliam esse vitam crederent, nihil esse sperandum nihil timendum, omnibus se voluptatibus tradiderunt, auaritia tanquam medio vtentes, vt haberent quod in vitia *Ephes. 4.*
18 posset insumi, & tantum vitæ amitti existimabant, quantum voluptatibus detrahebatur. Vos autem (inquit) non ita didicistis Christum, hoc est sublimiorem Philosophiam profitemini aliū vobis finem propositum habetis, alia fide, alia spe, alio spiritu erudimini. Quid igitur erit si ea lege quam profitemur tam lasciui, tam ambitiosi, tam auari & plus fortasse quam gētiles sumus? O Deus æterne, qui tuus populus vocamur gentilium more viuimus. Equidem præstare dico vt nos terra viuos dehiscat, quā te pijssimum & clementissimum patrem tot iniurijs afficere nisi nos emendamus.

Hac igitur de causa quia iusserat Deus circuncidi Hebræos vt à gentilibus differrent, conueniens fuit vt verus hominum magister se cum cæteris conformaret, ne vt incircuncisus reijci
19 posset: ideo postquam consummati sunt dies octo circuncisus est. Pati festinat quia maximo salutis nostræ desiderio ardebat: nos vero pigri & lenti in nostra salute sumus, cum tamen de vitæ termino simus incerti. Quam vtile esset fratres ea Ecclesiastici verba in animis habere impressa. Quodcunque facere potest manus tua instanter operare, quia neque opus, neque ratio, neque sapientia, neque scientia erunt apud inferos. Ponderate quæso vnumquodque verbum, sunt enim referta mysterijs. Quodcunq; inquit, hoc est, ne sis hoc vel illo contentus, sed quicquid facere potes instanter tibi faciendum est. Manus tua dixit quia scilicet; salutis nostræ negotia aliorum manibus relinquenda non sunt, aut hæredū voluntati, magna enim stultitia est *Eccles. 9.*

existimare vt quis maiori erga te pietate, quam tu ipse, vtatur:
Eccles.11. Addit, quia neque opus neque ratio erũt apud inferos, sed vt ipse ait vbicumq; ceciderit lignũ ibi erit. Solet autem in eam par-
Simile. tem cadere, in quam erat inclinatum. Stat in sylua arbor vetustissimis humi fixa radicibus: quam rusticus securi nunc hos nũc illos ramos amputans vehementissimis ictibus ferit, nutat arbor & ruinam inclinato vertice minatur, peto in quam partem cadet? profecto in eam in quã inclinatur. O homo tu illa es arbor, tempus autem tibi nunc dentes, nunc oculos, nunc pulchritudinem, nunc vires amputat: tu verò quasi nuda arbor & suis spoliata ramis nutas & ruinam pronus minaris, quò cades? profectò in eam partem in quam inclinaris, ideò dum datur tempus ad virtutem inclinare, eam promptè & libenter exerce & in eam partem diuinæ misericordiæ auxilio casurum te esse confide.

Super hæc verba, *Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer*, Notari potest quod spiritualis iustorum circuncisionis terminus breuis est, malorum verò, cum sua debent vitia circuncidere de die in diem differtur. Hoc Diuus Stephanus in He-
Act.7. bræis reprehendebat dicens: Dura ceruice, & incircuncisi cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis. Iubebat
Deutero.9. Deus, circuncidite præputia cordis vestri. Quæ quidem circun-
& 10. cisio est etiam his temporibus & erit vsque ad vniuersalis iudicij
Simile. diem necessaria, quãuis altera illa carnis cum lege cessauerit. Dicite enim obsecro dilectissimi si quis esset qui nunquam sibi vngues secaret, non capillum tonderet, non lauaret faciem, nõ oculos, non aures, non nares, non dentes purgaret à sordibus, qualis nam videretur? Apagè rem tam sordidam, syluestre potius aliquod animal quam homo videretur. Vtinam Deus mentes vestras illuminet, vt per hoc intelligatis quanta sit spiritualis huius circuncisionis necessitas ne Dei oculis monstra aliqua & syluestres belluæ videamini. Secate, secate fratres charissimi iracundiæ vestræ vngues, qua proximos vestros sæpè laceratis, secate bonorũ temporalium capillos restitutione & eleemosynis, mundate murmurationum dentes, conscientiæ faciem, & turpium affectuum pedes, vestris lachrymis & vera pœnitentia lauate, in his enim rebus spiritualis circuncisio consistit. Vt circunciderетur puer: non ait vt circunciderеtur rex regum & gloriæ princeps, sed puer: pueri nomine omnipotens Dominus contentus est,

23 est, pueri nomine omnis diuinæ maiestatis altitudo includitur
Vbi, vbi reuerendissimi, illustrissimi, regiæ maiestates & cæteri inanes hominū tituli? Vnū hoc humilissimum nomen hominū superbiam & stultitiam condemnat, quæ nunc inter Christianos plus viget, quam vllo vnquam tempore inter ipsos Gentiles inualuit. Quis est qui non illustrem se appellari velit? quod si in literarum quæ ad eum scribuntur titulo, non apponitur, non modo eas legere non vult, sed neque aspicere. Neque hoc mirum videri debet; nam in ipsis sepulchris, vbi vermes quinam simus ostendunt, titulos aureis literis inscriptos apponunt. Vocauerūt nomina sua in terris suis ait Dauid. Hic in terris suis, in his terris hominibus datis, gloriosis his nominibus appellantur, qui in terris eorum qui viuunt, nullum fortasse nomen habebunt, sed tan-
24 quam ignoti à Deo terribili illa voce reijcientur: nescio vos. *Psalm. 48.*

Puero igitur isti sanctissimum hoc nomen Iesus impositū est, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cęlestium, terrestrium, & infernorum, vt D. Paulus ait: Ita enim sublimari debet humilitas. Iesus Saluatorem significat, & vt admirabile Dei artificium in hoc nomine imponendo intelligatis, notate quod inter cætera quæ diuinæ maiestati maximè grata sunt, est gratitudo, & vt anima Deo grata sit, plurimū confert diuinorum beneficiorum memoria, quæ in ea amorem excitat & incendit. De Phœnice naturales historici referunt vnā tantum esse, & in Arabia viuere; eam senescentem naturali quodam instinctu, in sublimi aliquo monte, casia thurisque ramulis construere nidum, & quamplurimis replere odoribus, eū mox ascē-
25 dere, & expansis alis expectare donec solis calorem congesta ligna concipiant, & ita ibi tanquam in funeris rogo comburi, & cinerem fieri, ex quo vermiculum quendam nasci, mox fieri pullum, & tandem, nouam Phœnicem existere. Vniuscuiusque anima meritò Phœnix vocari potest, quia ita Deus vnam quamq; æstimat, acsi vna tantum & sola esset, neque vlla alia vniuerso terrarum orbe inueniretur. Et ita ait: Vna est columba mea. Hęc igitur anima si renouari optat, & diuino amore incendi, ad diuinorum beneficiorum montem consideratione ascendat, & in ijs tanquam in nido Phœnix collocata voluntatis alis expansis, suspirans & plorans suam ingratitudinem diuino illo comburetur incendio, & in perfectæ humilitatis cinerem commutabitur, ex *Philip. 2.* *Simile.* *Cant. 6.*

quo renouata, grata & beneficiorum memor tanquã noua Phœ
nix existet, nunquam Deo gratias agere cessans. Optimè hoc in
Psal.102. telligebat Dauid, & ideò aiebat: Benedic anima mea Domino
& omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Vt Domino be
nedicam, quid mihi faciendũ est anima respondet. Noli (inquit
D.Augu. Dauid) obliuisci omnes retributiones eius. Retributiones, vt D.
Augustinus declarat, significant ea, quibus Deus accepta remu
nerat & compensat. Retribuere enim est, compẽsare & remune
rare, & vt vulgo dicimus (*Dar en retorno*) Sed quidnã nos Deo da
mus quod dignum remuneratione sit? quid damus præter offen
siones & iniurias? O admirabilẽ loquendi modũ, quo ineffabilis
Dei misericordia significatur. Perinde enim est, ac si diceret Da
uid: Noli obliuisci anima mea quod cum Deũ tot affeceris iniu
rijs, tñc cũ te inferni pœnis punire deberet, tuas iniurias & pecca
ta innumeris remunerat beneficijs. Addit qui propitiatur omni
bus iniquitatib⁹ tuis, &c. Qui coronat te in misericordia & mise
rationibus: quasi dicat, septã te beneficijs tenet, ne ab eius amore
& obedientia discedere possis: non adimit libertatem, sed si lapis
aut diabolus nõ esses, acceptis ab eo beneficijs ita teneri deberes
quasi septa & inclusa, vt ademptã tibi ad peccandũ libertatẽ exi
stimandũ esset. Nã si sancto illi Ioseph accepta à Dño suo bene
ficia libertatem sibi ademisse videbãtur, ne eũ posset afficere ig
Gene.39. nominia, & ita lasciuæ illi mulieri respondit: Quomodo possum
hoc malũ facere & peccare in Dñm meũ? quanto magis tibi ani
mæ tuæ peccãdi adẽpta potestas videri debet? Profectò si nõ ti
bi ita videtur, hoc est quia retributionum eius obliuisceris. 2.

Cùm igitur beneficiorum memoria tantæ sit (vt diximus) effi
caciæ, attendite admirabilem Dei prouidentiã, qui filio suo hoc
nomen Iesus, idest, Saluator imponi voluit, vt nomen ipsum no
bis in memoriã reuocaret labores, quos vt nos saluaret passus est,
Isai.26. & omnia redemptionis nostræ beneficia. Hoc sanctus Isaias mul
to ante præuidens aiebat: Nomen tuum & memoriale tuum in
desiderio animæ meæ, id est, nihil plus anima mea desiderat, nul
la re magis incenditur, quàm sanctissimi nominis tui memoria.
O suauissima verba, quæ vnusquisq; nostrum vere & ex corde
dicere deberet. Nomen (inquit) tuum & memoriale tuum, quia
hoc nomen Iesus est beneficiorum omnium, quæ ab eo accepi
mus memoriale. Ex quo infertur, quonam amoris & gratitudinis
anc

29 affectu hoc suauissimum nomen pronunciandum sit. Si cum quis magni alicuius pelagi fluctibus penè obrueretur, natator aliquis nudum se ad opem illi ferēdam in vndas proijceret, & magno cum labore cœno fœdatus ad littus extraheret, quonā amore, quanta cum gratitudine naufragij periculo liberatus, liberatorem suum aspiceret & alloqueretur? Cum homo in magno naufragij periculo versaretur, clamabat à Deo petens auxilium, dicens: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsq; ad animam meam, infixus sum in limo profundi, & non est substantia, id est, nullum est fundamentum, cui inniti possim nisi tu tuo faues auxilio. Proiecit se Deus in tantæ miseriæ pelagū, sua quasi maiestate & dignitate nudatus, & in eo triginta triū annorum spatio natās ad vitæ littus, & orā, (quando in cruce fuit positus) Simile.
30 egressus est. O Christe Dei fili, quis te cœno sordidauit? quis pulchritudinis tuę florem fœdauit? quia nimirū tanquā natator, vt hominem ęterna morte liberares, has ignominias recipere voluisti. Ergo quonam amoris affectu nostrum hunc Saluatorem debemus aspicere? quanta cum veneratione, eius nomen sanctissimū appellare, in quo omnia quę pro te passus est, includuntur. ❡

Sunt in Hispania nonnulla collegia instituta, vt pauperes homines alant, qui literis vacent, & inde ad totius regni gubernationem admitti possint. Hi omnes collegæ in more positum habēt, vt cum eius nomē audiunt qui collegiū instituit in gratitudinis & venerationis signum caput detegant. Quid igitur nos facęre æquum erit, cùm sanctissimum hoc nomē Iesus audimus à quo tot bona, & iam accepimus, & in posterum expectamus? Consi-
31 derate fratres charissimi, beatos illos qui Deo in cœlo perfruuntur, & inde eorum tormenta vident, qui sæuissimis inferni pœnis torquentur, quia vt dicitur: Erunt ad visionem omni carni: cum inde horrorem illum contemplantur, & tot ac tanta pœnarum genera, & se non modo ijs omnibus liberos vident huius Saluatoris Iesu Christi meritis, sed in magna etiam fœlicitate positos, quas illi gratias agere existimatis? quanto cum amore laudes illi & Hymnos decantabunt? De tribus illis pueris legitur, quòd cùm flammas sibi parcere animaduerterent, tanto diuini amoris igne incensi sunt, vt omnes cœli, terræ & maris creaturas, vt Deo benedicerent inuitarent, dicentes: Benedicite omnia opera Domini, Domino, laudate & super

Isai. vlt.

Dan. 3.

per

perexaltate eum in secula. Quid igitur eos facere existimatis,
qui æterno se igne liberos vident & in æterna gloria collocatos?
Itaq; cur non in hac vita alterius vitæ laudes præcinere incipi-
mus, & sanctissimum hoc nomen omni, vt par est, cura & studio
glorificare, cælestes illos & beatos illos spiritus imitantes? Sed
heu dolor, quomodo impudentiæ nostræ nō pudet? Mūdi enim
Principes quanta cum veneratione nominamus (*Esto manda
la Magestad Imperial, esto dize la Serenidad Real, esto hizo su Alteza,
o su Excelencia del Duque.*) solum sanctissimū Dei nomen nulla ve-
Matth. 26. neratione, nullo nominatur honore, quod neq; impius ille Ca-
phas facere ausus est, qui dixit: Tu es filius Dei benedicti? Atten-
dite quanta cum reuerentia D. Paulus de Deo loquatur, quem
ferè semper addere inuenietis; qui est benedictus in secula. Vos
autem sacrilegi passim quocunque in loco, quin etiam inter ve-
stras sæpè turpitudines & scelera Dei nomen ore sordidissimo
vsurpatis, ac si aliud quodcunque nomen esset: ita enim simplici-
ter Christum dicitis, ac vulgaris alicuius & infimi hominis no-
men. O horribilis impietas, ò ineffabilis Dei patientia, qui hoc
patitur. Nos verò hæc nulla admiratione tanquam omni sensu
carentes audimus, vel tanquam nullam haberemus fidem. Alij
ita sunt deprauati, vt Dei nunquam recordari videantur, nisi vt
iurent magna cū sanctissimi huius nominis iniuria. In Exod. dici-
Exod. 20. tur. Non assumes nomen Dei tui in vanū. Assumere Hebraicè,
Psalm. 14. exprimere & pronunciare significat. Et ita vbi dicitur: Qui op-
probriū non accepit aduersus proximos; significat, qui oppro-
brium non protulit aduersus proximos suos. Quot igitur in va-
num sine vlla necessitate, sed praua tantum consuetudine, & te-
merè sanctum Dei nomen iurando vsurpant? At moneo vos fra-
tres charissimi, quod qui pessima hac præditi estis cōsuetudine,
in condemnationis statu versamini. Et ita quemadmodum con-
cubinarius nisi occasionem tollat, absolui non potest: ita neque
qui passim temerè iurat, nulla rei & causæ habita ratione, sed
prius apponenda illi est medicina aliqua præseruatiua, personæ
qualitati conueniens, alio enim modo si absoluatur, mortaliter
peccatur. Per clemētissima Iesu Christi viscera obsecro vos dile-
ctissimi, vt hęc quæ à me vobis pij animi affectu dicuntur, in cor-
dibus vestris collocetis, ne pestifera huius veneni labes ea possit
inficere. Scire tamen vos volo, quod ea Domini nostri verba ni-

iura-

35 iurandum omnino, ita intelligenda sunt, vt nostra voluntate iu- *Math.5.*
rare nolimus, neque hoc faciamus, nisi necessitas postulet: & v
intelligatis quanti facerent veteres Gentiles iuramenta, referam
quod Valerius Maximus de Marco Attilio Regulo narrat: nam *Val.Max.*
cum in pugna quadam Carthaginensium captiuus factus esset,
& plures item Carthaginenses Romanorum, decreuerunt Car-
thaginenses Marcum Attilium libertate donare; ea conditione
vt Attilius cum Romano senatu de Carthaginensium libertate
ageret; quòd cùm se pręstare pollicitus esset dijs se Carthaginem
rediturū esse iurauit. Romam profectus cùm senatu de captiuo-
rum permutatione egit, quam cū senatus non probasset eò quòd
Attilius senex esset, & Reipublicæ inutilis, Carthaginensiū au-
tem captiui iuuenes & militiæ idonei, Carthaginem, vt quod iu
36 rauerat, præstaret, reuersus est, vbi quatuor equorum caudis vin
ctus discerptus esse dicitur. Satis ne hoc probare potest, quanti
Gentiles illi æstimarent iuramentum falsis dijs præstitum? Nos
verò Christiani ea, quæ vero & immortali Deo fiunt ita contem
nimus, vt quam faciles ad iurandum sumus, tam faciles simus ad
datam iuramento fidem frangendam. Discite igitur ab Ethnicis
nisi à bonis Christianis discere vultis iuramenta plurimi facere;
quaquam (vt dixi) sine magna necessitate præstanda non sunt.
Assuescite etiam sanctissimum Dei nomen magna cum venera-
tione pronuntiare, aliquo semper honoris additamento, vt Chri
stus Dei filius, Iesus Saluator noster, Deus Dn̄s noster, vt verbis
cordis amor excitetur, & ita diuinam gratiam acquiratis & po-
stea gloriam: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.
37

In eodem die Circuncisio-
nis Domini

CONCIO TERTIA.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer. Luc.2.

DE

1.Reg.17. DE Gigante illo Goliath legitur, quòd stans cla-
mabat aduersum Phalangas Israel & dicebat:
Eligite ex vobis virum, & descendat ad singula-
re certamen: & ita exprobrabat agminibus Is-
rael. Israelitæ autem stupebant & metuebant ni-
mis & nemo in campum audebat descēdere, donec venit Dauid
qui erat adolescēs rufus & pulcher aspectu & quamuis Saul illum
cum armis induisset, non tamen illis Gigantē superauit, sed quin-
que lapidibus de torrēte electis & funda. Hoc totum generis hu-
mani figura fuit, cui cum diabolus exprobraret, neq; quisquam
cum eo pugnare auderet, verus Dauid Iesus Christus è cælo cum
hoc Gigante pugnaturus aduenit, qui quamuis Saulis arma in-
duit, hoc est legis ceremonias, cum nimirum circuncidi octauo
die, & quadragesimo in templo præsentari voluerit; non tamen
diabolum his armis, licet infiniti meriti voluit superare: sed quin-
que illis lapidibus è sanctissimæ suæ passionis torrente selectis,
qui fuerunt sacra eius vulnera & preciosissima mors: ita vt quam-
uis nos potuisset circuncisione redimere, quia meriti fuit infiniti
maluit tamen hoc ipsi passioni mortique tribuere. Quod cum
ita sit cur circuncidi voluit, qui redempturus nos circuncisio-
ne non erat? Respondetur hominem factum esse, non modo vt
Diabolum superaret, verum etiam vt mundum debellaret & car-
Esai.55. nem, & vna etiam dux noster esset & præceptor, vt per Isaiam
æternus Pater promiserat, dicens: Ecce dedi eum ducem ac præ-
ceptorem gentibus: priùs ducem futurum esse ait, mox præcep-
torem, quia dux præire solet, & primus omnium hostium incur-
sus excipere. O cœlestis Dux & magister Iesu Christe, qui san-
guinem prius effundis, quàm præcepta tradas, imò antequam lo-
qui posses, vt scilicet, prælatos doceres, prius exemplo quam
verbis docendum esse.

Sed peto cur Ducem aduenisse dicimus, vt bellum inferret
cum Angeli in eius ortu cecinerint, & in terra pax hominibus?
Dico hoc rectissimè dici, quia pacem bonæ voluntatis homini-
bus attulit: Dæmoni verò & eius sectatoribus bellum, pacem di-
xi bonæ voluntatis, quia ita hæc verba intelligenda sunt, vt non
B.Cyprian. ad homines, sed ad pacem referantur, vt adnotauit Beatus Cy-
prianus sermone de Natiuitate Dñi, qui vt amphibologia tol-
leretur, transtulit, pax bonæ voluntatis datur hominibus, vt hæc

pax

4 pax à mundi pace distingueretur, quæ à bona voluntate non nascitur. Diabolus potentissimus hominum hostis tres militum ordines habet, qui quidem illi sunt de quibus Diuus Ioannes dixit: Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ: hos etiam ordines tres illi dentium ordines significabant, de quibus Daniel. Ecce (inquit) bestia alia similis vrso, & tres ordines erant in ore eius & in dentibus eius, & sic dicebant ei: Surge comede carnes plurimas: hæc bestia diabolus est, cuius cibus sunt homines carnales, quos in hac vita tribus his dentibus mandit, scilicet, superbia, auaritia & luxuria: sed cauete ne vos aliquando deglutiat, quia si semel vos in inferni stomachũ immittit, nullum postea salutis vestræ remedium erit. Nunc enim in hac vita peccatores qui in pecca- *1.Ioan.2.* *Dan.7.*
5 to versantur, sunt tanquam cibus qui dentibus manditur qui facile expui potest: & hinc intelligetis, cur Episcopis baculum in consecratione tradunt qui dentiscalpij figuram habet, quo significatur eius munus esse Diaboli dentes scalpere, & ex ijs doctrina & exemplo peccatores extrahere. Quę cum ita sint cõueniẽs fuit, vt Dei filius qui hos Sathanæ ordines superare debebat, rebus se contrarijs armaret, paupertate scilicet, quæ est auaritię cõtraria; humilitate superbiæ inimica; labore & dolore quæ turpitudini sensuali repugnant: & ita statim ac mũdum ingressus est, pugnam aggreditur: quod prædixit Propheta Isaias, dicens: Ecce Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur AEgyptum, & mouebuntur simulacra AEgypti à facie eius: vbi vt Diuus Hieronymus notat: si literæ tantum sententiam spectare- *Isai.17.* *D.Hiero.*
6 mus hoc verum non esset, sed per nubem sanctissima significatur humanitas leuis, quia nullo fuit onerata peccato; hac verbum diuinum contectum mundum ingressus est, & statim omnia sunt Idola concussa. Diuitum Idolum auaritia est, superbi ambitio, sensualis voluptas, quæ omnia Idola sunt verbo diuino in AEgyptum, idest, mundum ingrediente prostrata, quia scilicet, plurimi hæc vitia contemnere, & abijcere eius imitatione cœperunt. Hac enim de causa statim suæ vitæ initio tantam sibi paupertatem in stabulo nascens elegit; tantum se demisit & humiliauit, circuncidi se sinens, quod erat originalis peccati remedium & corpus suum delicatissimum vulnerari, & tot affligi pœnis voluit, vt paupertatem, humilitatem & corporis laborem

suo

Iud.7. suo doceret exemplo. Iussit Deus, vt aduersus Madianitas dux
Gedeon illos tantum eligeret, quos in fluminis transitu aquam
manibus potare vidisset; eos autē reijceret qui flexo poplite bi-
berent; eos quos elegisset lucernas vacuis lagenis inclusas mani-
bus tenere præcepit. Quod cum ita factum esset, & ad pugnam
omnes essent parati, Gedeon autem omnes monuisset, vt quod
se facere viderent, omnes identidem facerent, confregit dux hy-
driam & eius imitatione milites quoque confregerunt suas, & ita
fractis hydrijs, & accensis lucernis inimicorum copias supera-
runt. Hoc ipsum cælestis hic dux Iesus Christus præstitit, qui
eos tantum sibi milites elegit, qui bonorum temporaliū aquam
manibus tantum bibunt, non qui se in eas toto corpore dimit-
tunt, idest, qui ex ijs necessaria tantum desumunt: hos autem la-
genas manibus suis tenere iubet, hoc est corporum suorum & af-
fectuum dominos esse: his lucernas habere inclusas, idest, ani-
mas gratia & amore incensas, & quemadmodum lagenam suam
confregit cum corpus suum sanctissimum hodierna die in cir-
cuncisione vulnerari, & postea tot pœnarum & tormentorum
generibus lacerari permisit, & prorsus in cruce confringi. Idem
etiam nos præstare vult, dicens: Quod me facere videritis, hoc fa-
cite, vt scilicet, tentationis tempore, quod pugnæ tempus est, no-
stra corpora ieiunijs, cilicijs, & verberibus frangamus, vt fractis
corporibus emicent animæ charitate accensæ, quibus inimico-
rum oculos perstringentes eos eius imitatione vincamus.

Fuisse autem illam Gedeonis victoriam huius Domini victo-
Isai.9. riæ typum Propheta Isaias satis apertè manifestat, vbi cùm de
gloriæ rege Iesu Christo ad literam loquens, dixisset: Lætabun-
tur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores
capta præda, quando diuidūt spolia. Subdidit statim: Sceptrum
exactoris eius superasti sicut in die Madiā; quasi diceret; O Rex
Messia domus Israel Dux, cui nam tuas victorias, tua trophæa,
& res præclarissimè gestas comparem nescio, nisi victoriæ illi
quam Gedeon de Madian reportauit, quandoquidem sanctissi-
mi tui corporis hydriam confringens hostes tuos superasti. Di-
scant igitur hinc prælati & principes, eorum munus esse subditis
suis exemplo præire, vt eos cæteri sua excitati imitatione sequā-
4.Reg. 13. tur. Cùm Ioas Rex Israel ab hostibus se suis videret obsessum,
Eliseum morientem adijt, & plorans clamare cœpit: Pater mi,
Pater

10 Pater mi, currus Israel & auriga eius. Quasi diceret, tua nos sanctitate gubernabas, & tuis meritis corā Deo munibas: plus enim sanctus ille vir ad regni præsidium, quam omnes currus & equites, omnesque armatorum hominum phalanges conferebat: & ait illi Eliseus: Affer arcum & sagittas, & cum attulisset, dixit ad Regem Israel: Pone manum tuam super arcum, & cū posuisset, superposuit Eliseus manus suas manibus Regis, & ita sagittam iecit. Canere autem Propheta cœpit: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: quo significatur, quòd si prælati principes & patres manus suas inferiorum suorum manibus superimponerent, ea priùs præstando quæ iubent, maiorem haberent vim ictus aduersus diaboli tentationes: sed illorū plurimi præcipere tantum volunt, manus autem superimponere eorum
11 quæ iubent exercitatione recusant: & ita subditi, pigri & lenti in virtute sunt, qui vtinam quandoquidem bona in ijs exempla non vident, saltem non viderent mala. Sed quo feruore & spiritu ad virtutem animabitur subditus, si eum qui præest propriam tantum vtilitatem spectare videt, & argenti viui instar esse, quod appellamus (*Azogue*) cuius ea est proprietas, vt quicquid in illo deijciatur quamuis ferrum sit & plumbum, in eo natet præter aurum quod in fundum deprimitur: ita etiam malus Princeps & prælatus tanquam argentum viuum nunquam quiescit, & in eius corde omnia natant, nihil intus penetrat præter aurum, non fidelitas quam suo debet officio, non amor quem subditis debet, non veritas, non suæ salutis solicitudo, quia nihil horum ex corde & animo facit, solum aurum & lucrum cor pene-
12 trat, quia hoc solum spectat & amat. Et ita vbi Deus Hebræis per Isaiam minatur, dicens: Effœminati dominabuntur eis, septuaginta interpretes & Theodoretus transtulerunt, illusores dominabuntur eis: quo significatur sæpè in peccatorum nostrorum pœnam homines nobis dominari sensuales, qui munus suū non serio, sed tanquam per iocum exercent. Has miserias sua etiam ætate deplorabat Apostolus, qui aiebat: Neminem habeo tam vnanimem, qui syncera affectione pro vobis solicitus sit: omnes enim quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi: quod si hoc Diui Pauli tempore erat, quid de nostris hisce temporibus dicendum erit? Cauete igitur obsecro vos fratres charissimi, ne illis qui vestro subijciuntur imperio, vestro exemplo peccandi

Simile.

Isai. 3.
Theodo.

Philip. 2.

2.Mach.6. præbeatis occasionem, æternis enim supplicijs pœnas aliquando dabitis. De Eleazaro legitur, qui vnus erat de primoribus Scribarum vir ætate prouectus, quòd cùm porcinam carnē comedere, mortis pœna proposita compelleretur, mori maluit quam comedere, & cum eius amici iniqua miseratione commoti carnes quasdam afferri iussissent, quæ porcinæ carnis similitudinem habebant, vt ita Regem falleret, & mortis periculo liberaretur, respondit, præmitti se velle in infernum: non enim (dixit) ætati nostræ dignum est fingere, vt multi adolescentes arbitrantes Eleazarū, nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, & ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc maculam atque execrationem meæ senectuti conquiram: nam etsi in præsenti tempore supplicijs hominum eripiar, manum Omnipotentis neque viuus, neq; defunctus effugiam. O venerabilis senex, cui tantam Deus fortitudinem & prudentiam præbuit, vt non modo quod prohibebatur, sed quod eius habebat similitudinem præstare recusares. Pudeat nos, qui in gratiæ lege viuimus audientes quam seueri essent eorum temporum senes, vt in omnibus virtutis & integritatis exemplum iuuentuti imitandum relinquerēt, nos verò non modo virtutum exempla præbere, sed vitiorum etiam nos sæpè duces efficimus.

Voluit præterea Christus Redemptor noster, vitæ suæ initio sanguinem effundere tanquam mercator, qui mercatus initio merciū, quas empturus est arrham relinquere solet, & peracto iam mercatu omnia simul soluere, & ita cum Dei filius ad huius vitæ mercatum animas empturus venisset, voluit statim tanquā arrham & pretij initium circuncisionis sanguinem dare, què postea totum in cruce effusurus erat redemptionis pretium æterno Patri persoluens, & id omne quod Adæ peccato amiserat iam sibi rat autem vniuersos homines, & ita vitam suam & sanguinem sibi ipsi dedit, qui etiam vt homo cæteris omnibus hominibus præstabat. Ex quo colligere possumus, quòd cùm hæc vita mercatus quidam sit, & nos omnes qui viuimus negotiatores, qui ad

Simile. hunc mercatum conuenimus, mercatores imitemur, qui anno peracto suas rationes colligunt, vt quid lucri, quid dāni sit appareat, & mox noui anni initio nouum sibi librum conficiunt: ita & nobis faciendum est, conscientiæ liber euoluendus, & num

lucrum

16 lucrum damno sit maius vidẽdum, vereor enim ne si hoc facias, maius esse damnum comperias, ita vt meritò plorare & dicere possis. Me miserũ, quam male mihi in hoc mercatu successit, superiori anno malus, hoc verò deterior, superiori anno carnalis, nunc concubinarius, superiori anno lusor, nunc lusor, periurus & detractor: heu quid faciam? alium & alium annum transiens tanquam noriæ rota, in eodem semper loco hæreo, aquam assiduè exhauriens, ne concupiscentia carnalis arescat. Hoc sanctus Hieremias deplorabat, dicens Dei nomine: Confortati sunt in terra quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus: quibus verbis significatur peccandi assiduitatem peccatores fortes efficere. Et ideò fratres quandoquidem hodiernus dies anni est initium librum vobis nouum conficite, sit post Hiere. 9.
17 hac vita noua, sint noui mores, omnia tandem renouentur: iam enim tempus est, vt salutis vestræ opus serio aggrediamini. Audite quid S. Hieremias Dei nomine dicat: Nunquid, qui cadit, non resurget, & qui auersus, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste auersione contentiosa? O mirabilis exaggeratio videtur enim Deus tantæ perfidiæ & obstinationis causam querere, vt nimirum tu quoque eius magnitudinem admirans infœlicissimum hoc peccandi filum, quo per tot annos peccata euoluta texuntur, præcidas. Hiere. 8.

Et vocatum est nomen eius Iesus. Nobiles & primariç fœminç rosaria quædam habere solent, ex preciosa aliqua materia artificiose confecta, è quibus solet sancti alicuius imago suspensa pendere, & hoc ad suorum corporum ornamentum. Quod si interrogatis cuiusnam sit imago, respondebunt nomen esse in titulo appositum, & præterea quæ vnaquæque imago gestat insignia, hoc declarare posse. Nam si claues manibus gestat Diui Petri imago est, si ensem, Diui Pauli, si sagittis confixa est, Diui Sebastiani: voluit æternus Pater animas nostras preciosissimo decorare rosario ex Redemptoris nostri laboribus confecto, quorum quisque granum est benedictum, quo mille animarum millia purgatorij pœnis liberari possunt: huius verò rosarij gemma est ipsemet Christus Redemptor noster, qui ex suis laboribus & afflictionibus suspensus tanquam rosario gemma pendebat: & vt patris imago quæ in hac gemma Simile.
18

erat, titulo aut signo dignosci posset, hodierna die lignum circuncisione & titulus nomine Iesu apponitur, & ita circuncisione verus homo, nomine vero verus fuisse Deus & mundi Saluator cognoscitur.

Hoc sanctissimum nomen Iesus omnia Dei nomina includit, quæ Deus antiquis patribus reuelauerat: sed omnia parum omnino infinitas Dei excellentias significabant, & ita dixit Moysi: Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob, & nomen meum Adonai, non indicaui eis. Quasi diceret, qui plus me cognoscebant, diuersis me nominibus appellabant, sed nomen meum vnicum singulare & essentiale nemo vnquam sciuit. Verum quemadmodum diuersa ex ære & argento vasa (ea quæque per se exiguum sonum edunt, omnia vero simul fusa campanam conficiunt quæ maximum edit sonum, ita etiam in purissimo sanctissimæ Virginis ventre, (*Como en molde*) diuini amoris igne, omnia illa nomina fusa quo dãmodo sunt & liquefacta, ex quibus omnibus sacratissimum hoc nomen Iesus conflatum est. Promiserat hoc Deus per Zachariam, dicens: In die illa erit nomen Domini vnum, quo omnes Dei excellentiæ inclusæ significabuntur: nam quemadmodum cum nostri Regis potentiam significare volumus eum varijs regnorum titulis appellare solemus, vt Rex Leonis, Rex Castellæ, Rex Aragoniæ, Rex Nauarræ, Rex Murciæ, &c. Et vltimo loco dicimus Rex Hispaniæ, quo cætera omnia comprehendimus, ita etiam antiqua illa Dei nomina aliquas Dei perfectiones significabant; hoc verò nomen Iesus omnes comprehẽdit, quia (vt ait grauissimus quidam Doctor, & magnus Hispaniæ Prælatus in libro, quem ia de diuino hoc nomine scripsit) sicut nomen, tetragammaton (id est, nomen yhuh) significabat diuinam essentiam & tres diuinas personas absolute & absq; effectu aliquo, ita idem hoc nomẽ Iesus significat, & præterea significat Christum quatenus Deus & homo, & quatenus Saluator. Huic altissimo nomini ait D. Paulus: Omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum. Quod si interrogatis, cur cum Dei filius vocetur, vt ait Isaias: Admirabis Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis hoc tantum nomen nos venerari iubeat; & nõ alia? Respõdetur, ea quæ magna cũ difficultate & labore acquiruntur, pluris æstima-

Exod. 6.

Simile.

Zacha, 14.

Philip. 2.

Isai. 9.

22 æstimari solere, quam ea quæ nullo labore parantur: & hac de
causa sæpè videmus accidere, vt quis opulentissimam maioraz-
gui alicuius hæreditatem adiens vno tantum die plus insumat,
quàm eius pater, qui maiorazgum instituit, decẽnio insumebat,
quia quæ paruo labore acquisiuit, parui æstimat: ita dicimus hos
titulos, de quibus loquitur Isaias hæreditario iure ab æterno ha-
buisse à patre sine vllo labore, & quamuis eos infinitè æstimat,
quia infiniti sunt valoris; tamen quia hoc Saluatoris nomen, tot
tantisq; laboribus per triginta trium annorũ spatium toleratis,
& crudelissima crucis morte acquisiuit, ideò illud particulari af-
fici honore voluit. Hac de causa pluris faciebant Romani nomi
nailla & titulos, qui illis ex re aliqua præclarè gesta imponeban
tur, quàm ea quę à maioribus suis acceperãt. De hoc sanctissimo
23 nomine ait sponsa: Oleum effusum nomen tuum, quia eius pro- *Cant.1.*
prietas est corda emollire. Nullus est liquor oleo liberalior, cuius
vel vna tantum gutta si in vestem decidat, diffunditur, & dila-
tatur: ita etiam deuotionis gutta ex cælesti hoc nomine ema-
nans cor adeò liberale efficit, vt Diuus Paulus de se ipso dixerit:
Factus sum omnia omnibus, quia nimirum sacrum hoc nomen *1.Cor.3.*
in corde suo gerebat impressum. Oleum in maris vndas effusum
eas sedat & æquat, ita etiam hoc nomẽ tentationũ vndas cõpes-
cit, & vires vt eis resistere possimus, suppeditat. Et ita ait Iere-
mias: Nomen tuum magnum in fortitudine. Oleum res obscu- *Iere.10.*
ras clarificat, & ita cum homines res in pelagi fundo demersas
inuestigant, oleum ore gerunt, vt cum se in fundum, demiserint
aquas clariores eo efficere possint: ita hoc nomen Iesus in animę
24 ore positum quod affectio est, & deuotè pronunciatum intelle-
ctum, obscurarum rerum & ignorantiæ tenebris expulsis, verita
tis luce illustrat. His omnibus de causis sponsa dixit: Oleum effu
sum nomẽ tuum. Effusum vocat, quia eius virtus per cęlos, per
terram, per infernum, & tandem per omnia diffunditur: & præ-
terea, quia datum est tanta cum liberalitate, ac si res esset parui
pretij; quemadmodum liquor vilis effunditur, quo infinita Dei
liberalitas significatur. Subdit statim: Ideò adolescẽtulæ dilexe
runt te. Adolescentulæ sunt animæ quæ recenter ad Deum con
uersæ sunt adhuc in amore nouitiæ, quæ quamuis culpæ vulne-
ribus liberæ sint; vulnerum tamen cicatrices habent, id est, pra-
uas illas inclinationes quæ post peccata remanere solent: & vt

tollantur diuinum hoc oleum plurimum prodest, quo tanquam cælesti vnguēto praui habitus tolluntur ex anima: ideò adolescentulæ dilexerunt te, quia hæ animæ plus hoc remedio egent. Monere tamen vos dilectissimi volo, existimandum non esse quod in solis literis nominis Iesu, vel in ipsa dictione prolata sine interiori verbo quod repræsentat ea quæ significat, huiusmo-
Roma. 10. di virtus inest. Nam cum D. Paulus ait: Omnis qui inuocauerit nomen Domini saluus erit: non intelligendum est in literis hanc esse virtutem, sed in eo etiam quod nomē ipsum significat, quasi diceret: Dei bonitas & potētia corde cognita & ore prolata, hoc quod est nomen Iesus auxiliatur & prodest: & hoc modo omnia sacræ Scripturę loca quæ de Dei nomine loquūtur, intelligenda
Psalm. 153. sunt: quod vt significaret Dauid, cùm dixisset, Deus in nomine tuo saluum me fac, subdidit: Et in virtute tua libera me: vt priorē partē declararet, quasi diceret: Deus in nomine tuo, id est, in virtute tua, potētia & bonitate tua saluum me fac & libera me. Eodem modo quomodo intelligēda essent verba illa Redēptoris
Ioan. 6. nostri: Ego sum panis viuus qui de cælo descendi, si quis mandu-
1. *Cor.* 11. cauerit ex hoc pane viuet in æternum, declarauit D. Paulus dicens: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c. Ne quis existimaret ex Redemptoris verbis satis esse ad vitam æternam, cælestem hunc panem quocunq; modo manducare, ideò dispositionem necessariam esse monuit. Iudicium enim (inquit) sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini, id est, nullam constituens differentiam inter diuinum hunc cibū, & cæteros communes. Ita etiā verba illa Ioan-
Ioan. 15. nis: Amen Amen dico vobis, si quid petieritis Patrē in nomine
1. *Cor.* 12. meo, dabit vobis: quomodo intelligenda sint idem D. Paulus declarat, dicens: Nemo potest dicere Dominus Iesus nisi in Spiritu sancto: quæ verba exponens doctissimus ille Doctor & Præsul paulò antè citatus: Videtur (inquit) D. Paulus sentire quod cùm quis hoc nomen Iesus pro re aliqua impetranda profert quæ vires naturæ excedat, probare seipsum antea debeat, hoc est, probabiliter credere se esse in gratia, & tunc implebuntur quæ dicta sunt à Domino, si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis, id est, in nomine Iesu. Possunt etiam ea Diui Pauli verba ita intelligi, vt nemo posit dicere, Dominus Iesus digne & meritoriè cum reuerentia & amore debito nisi in spiritu Sancto,

quia

28 quia si lingua tantum hoc nomē proferimus, nihil proderit; quia
aues etiam nonnullæ hoc nomen Iesus proferre docentur. Legi- Act. 19.
tur exorcistas quosdam, cum Diuum Paulum viderent Dæmo-
nes huius sanctissimi nominis virtute eijcere, idem præstare vo-
luisse, dicētes: Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat, qui
bus dæmon respondit: Iesum noui & Paulū scio vos autem qui
estis? Quasi diceret; si Paulo obtemperamus est, quia non tātum
ore, sed inflammato cordis affectu Iesum nominat, vobis autem
qui illum lingua tantum nominatis, cur obtemperare debemus.
Nolite igitur fratres hos exorcistas imitari, sed sanctissimum
hoc nomen non solum ore, sed etiam corde pronunciate: quod
cum Spiritus sancti donum esse Diuus Paulus affirmet, magna
cum efficacia à diuino hoc Spiritu petite, vt hoc vobis donum
29 communicet, vt quando quidem Iesus est idem quod Saluator,
& hoc illi nomen impositum est: quia vt Angelus dixit: Ipse sal-
uum faciet populum suum à peccatis eorum, Deo ob tanti bene
ficij magnitudinem grati dicere possitis: benedictum sit hoc no-
men, benedicta sit hæc salus, benedictus sit hic dies, qui tam læ-
tos nuncios hominibus attulit: cæteri omnes saluatores, quos
Deus meus hucusque miserat, corporis tantum & carnis saluato
res erant, qui domos, vineas, facultates saluabant, animas verò in
diaboli potestate relinquebant. Ideò Iacob morti proximus di- Gene. 49.
xit: Expectabo salutare tuum Domine: super quæ verba inter-
pres Chaldæus ait: Salutem tuam expectabo Domine: quasi
diceret, non Gedeonis salutem filij Ioas expectabo quæ tempo-
30 ralis est, neque salutem Sansonis filij Manue, quia salus tran-
sitoria est, sed redemptionem vncti filij Dauid quam anima mea
expectat: ita ea verba interpretatur Chaldæus interpres natione
Hebræus & magnæ inter Hebræos authoritatis, qui antè Salua-
toris aduentum scripsit: ex quo patet quantopere errarint He-
bræi existimantes salutem, quam Messias daturus erat, tempo-
ralem & corporalem futuram esse: nam quandoquidem Patri-
archa dum moreretur se expectare adhuc dixit Salutare Domi-
ni, manifestè sequitur, non temporalem, sed æternam expectas-
se salutem. Psal. 118.

Dicamus igitur omnes cum Dauid: Defecit in salutare tuum
anima mea: deficit anima mea salutem expectans quæ Redem
ptoris mei meritis ventura est. Ex hoc infertur quam abomi-

nabilis sit nostrorum temporum consuetudo, quibus sanctissi-
mum hoc nomen passim omnium ore sine vllo honore proferri 1
audimus, & leuissimis de causis ab ipsis & pueris in iuramentis
D.Tom.2. adhiberi: scitote fratres quod iurare secundum B. Thomam, est
2.q.99. Deum in testem adducere seu implorare: & ideò quod alio mo-
do probari potest, iuramento confirmandum non est. Et ita D.
Hebr.6. Paulus dixit. Homines enim per maiorem sui iurant, & omnis
controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentum:
quam ob causam ius ea de re plus inquiri vetat, quæ iam est ap-
probata iuramento, quia omnis quæ mox fieret inquisitio in iu-
ramenti contemptū redundaret. Si igitur de leui aliqua re alter-
cantes cum vxore, puta num rectè sit mensa apposita, num bene
cœna cōdita & cocta, & de alijs huiusmodi rebus leuissimis Re-
gem accerseretis, vt litis illius esset testis: nonne meritò fustibus 2
vos contundi iuberet, eò quod Regiam maiestatem quodammo-
do eludere videremini? At quid obsecro est in Regia maiestate
cum diuina comparandum, quam tamen passim in ineptiarum
tuarum testem inuocas? Per reuerentiam quæ sanctissimo huic
nomini debetur, refrænate obsecro vestrarum linguarum teme-
ritatem, & nunquam nisi necessitas postulet, iurare velitis: tunc
Psalm.62. enim laudabile iuramentum est, & vt ait Dauid: Laudabuntur
omnes qui iurant in eo. Quid dicam de iuramentis quæ non ad
res leues & vanas, sed falsas confirmandas adhibentur? quid de
blasphemijs, quibus sanctissimo huic nomini nefariè maledici
solet? Impius ille Rex Nabuchodonosor cùm tres pueros flam-
marum periculo ereptos Dei fauore vidisset, rei nouitate deterri-
tus, ne quis nomen Dei Israel blasphemare auderet, publico im- 3
perauit edicto. Quid igitur Christiani Principes facere deberēt,
vt nephariæ blasphemiæ seuerissimis supplicijs punirentur? Vti-
nam ita fiat, & hanc doctrinam spiritus sanctus in cordibus
vestris imprimat, vt in ea vos exercentes, diuinam
gratiam assequamini, qua acquiritur gloria:
ad quam nos perducat Iesus
Mariæ Filius,
Amen.

IN

1 In eadem die Circuncisionis Domini

CONCIO QVARTA.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer, &c. Luc. 2.

HOdierna dies noni anni exordiũ est, & ideò ęquũ est vt humiliter à Deo petamus, quod Dauid à *Psalm. 64.*
2 Deo petebat his verbis: benedices coronæ anni benignitatis tuæ & campi tui replebuntur vbertate, pinguescent speciosa deserti & colles exultatione accingentur. Induti sunt arietes ouium & valles abundabunt frumento, clamabunt, etenim hymnum dicent: non petit hoc loco Dauid Dei benedictionem anni tantum initio, sed coronæ anni, id est, totius anni orbi: ait autem anni benignitatis tuæ quia singularis est Dei benignitas & misericordia annum & tempus nobis, vt mereri possimus concedere: ita D. Paulus benignitas (inquit) Dei patientia & longanimitas ad pœnitentiam nos *Roma. 2.* adducunt, hoc est, nos vt boni & grati simus inuitant: hac benedictione (inquit Dauid) campi tui replebuntur vbertate vbi metaphoricè loquitur per res istas materiales diuersa hominum ge-
3 nera intelligens: quòd manifestè apparet, quia cum dixisset campi, valles, colles, & oues, vltimo loco dixit, clamabunt, & hymnum dicent quare per campos homines seculares significat, per speciosa deserti homines Deo dicatos, per valles & colles populares & nobiles: & his benedictionibus induti sunt arietes ouium hoc est homines fiunt pacifici, mansueti, patientes, & reipublicæ vtiles. Annum suum sancta mater ecclesia à Domini circuncisione orditur, quia ea renouationis nostræ & spiritualis circuncisionis significatur initium: pro quo notandum est quod cum Deus Abrahæ vt circuncideretur iussit dixit, statuam pactum meum inter me & te, & inter semen tuum *Gene. 17.* post te vt sim Deus tuus & seminis tui post te: admiratione

enim videtur dignum cur pro re tam parui momenti vt est exi-
guam corporis pellem præcidere præmium Deus promittat
D. Augu. singulare: quia hoc Dei nomen vt D. Augustinus ait naturā quā-
dam omnibus bonis refertam, & vndique perfectam significa[t],
quare cùm eius se Deum futurum esse pollicebatur, hoc erat pol-
liceri quicquid in se erat, ad Abrahæ & ad eius descendentium
vtilitatem polliceri: vt promissi magnitudinē intelligatis, cùm
ait Deus, Deus tuus ero, ideò Dauid toties in Psalmis plurimum
admiratur quòd Deus se huius promissi oblitum quodammodo
ostenderet, hinc ait, quia tu es Deus fortitudo mea quare me re-
Psal. 42. pulisti, & quare tristis incendo? Itane Dauid Deum tui oblitum
esse admiraris? Quia nimirum Deus meus est, & se Deum no-
strum appellans, ad opem nobis in nostris necessitatibus feren-
dam quodam modo obligauit & nobis vt eam audacter petere
ab eo possimus tanquam rem propriam & nobis iure debitam
Psalm. 45. audaciam præbuit, quam obrem in Psalmo, qui incipit. Deus
noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, verba illa
refugium, virtus, & adiutor in tribulationibus apposita esse vi-
dentur ad illius particulæ declarationem, Deus noster: idem
enim significat Deus noster, quod Deus refugium nostrum,
D. Bernar. nostra virtus & salus: & hac de causa Diuus Bernardus verba il-
Psalm. 9. la declarans. Dicet Domino susceptor meus es tu, in Creatio-
ne, in Redemptione & in pluribus beneficijs Deum appellari
Deum nostrum, quia quantum in eo est, eius bona in omnes
diffunduntur, & ideò Deus noster: at verò in proprijs vnius-
cuiusque necessitatibus eum quisque appellare potest Deus
meus proprius, quia ita illi opem fert ac si eius tantum non alio-
rum Deus esset. Ex quo incredibilis quædam oriri deberet læ-
titia eo quòd qui terræ vermes sumus tantæ maiestatis Deū tam
Lucæ 1. proprium habeamus, & hoc sanctissima virgo verbis illis signi-
ficare voluisse videtur, exultauit spiritus meus in Deo salutari
meo, hoc est, gauisus est spiritus meus & pręgaudio exiluit re-
cordatus talem habere Deū & Dominū. O quā vere ferrei sunt
illi qui tali consideratione non molliores reddūtur: quæro igitur
cur promisit Deus rem tantam pro re tā exigua vt est circunci-
Deut. 3. sio. Declarasse hoc videtur Moyses cum dixit: Deū in Circunci-
sione petere vt animæ potius quam corporis superfluitates cir-
cuncidamus: & ita cum Hebræorum captiuitates prædixisset,
quas

quas propter eorum peccata passuri erant, & posteà eos Dominũ magna esse cum benignitate liberaturum dixisset eò quod eius legem seruaturi essent, prima lex, quã eos seruaturos ait, est lex circuncisionis, quam ita declarat: circuncidet Dominus cor tuũ & cor seminis tui vt diligas Dominũ Deũ tuum ex toto corde tuo & in tota anima tua vt possis viuere: illis qui hoc præstãt pol licetur Dñs suum Deum futurũ esse & hoc potissimum ab Hebræis exteriori circũcisione petebat: & hæc circuncisio spiritualis nobis quoq; cõmunis est cum illis iubebat Deus, vt siquis mulierem aliquam pulchram in bello cepisset, si eam vxorẽ ducere vellet priùs vestem in qua capta erat deponeret, cæsariem raderet, & vngues circuncideret, & domi per vnius mensis spatiũ sedens parentes suos deflèret: quæ quidem omnia significabant satis non esse à cælesti duce Iesu Christo in passionis & mortis suę pugna captos esse vt anima nostra eius sponsa fiat, sed vestem deponẽdam esse vngues & crines secandos quod peccatorum omnium mortalium separationẽ & verũ illorũ dolorẽ & pœnitentiã significat. Hinc intelligetis mysteriũ cur corporis circũcisionem fieri Deus iusserit Iosue non gladio ferreo sed lapideo qui Iesu Christi quæ vera est petra figura erat à quo spiritualis circũcisio fieri debebat: & ita discipulos suos circũcidit dicẽs, beati pauperes spiritu, & beati mũdo corde: Hęc vna ex causis est cur corporaliter circũcidi voluerit, vt nos spiritualẽ circũcisionẽ doceret: mos est vena aliqua auri cõperta, statim cũ aurũ erutũ est an verũ sit aurũ explorare, ita Redẽptor noster ex purissimo matris suæ vtero egressus explorari hodierna die voluit, an eius corpus sanctissimũ verum esset corpus & humanis doloribus obnoxiũ: desideràuimus enim eum virum dolorum & scientem infirmitatẽ: ait Isaias vt patiens nõ solum nos redimeret sed patienter nos pati doceret: voluit æternus pater vt statim ac vnigenitus eius filius natus est pro nobis pati inciperet: & ita Diuus Paulus ille (inquit) qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso: quæ verba D. Hieronymus, declarans ait, pro nobis peccatum fecit, quasi diceret, ac si esset ipsum peccatum: peccatum non cognouisse ait quia nunquam peccauit, qui quidem vsitatus est loquẽdi modus, dicimus enim de inquieto, quiescere nescit, & de eo qui nũquã sedet, sedere nescit, de eo qui nemini nocet, nocere nescit, quia nimirũ quod nũquam

Margin notes: *Deut. 21.* — 8 (beside "tis non esse") — *Iosue. 5.* — *Matth. 5.* — *Simile.* — 9 (beside "rũ sit aurũ") — *Isai. 53.* — *2. Cor. 5.* — *D. Hiero. lib. 2. contra Iouini.*

quam facimus ignorare videmur: pro nobis autē ipsummet peccatum factum esse ait exaggerationis causa, vt eum qui candidissimus est, candorem ipsum esse dicimus: & vt hoc intelligatis fingite ex omnibus mundi peccatoribus quot sunt quot fuerunt & erant vnum tantum peccatorem esse conflatum, hunc ipsummet peccatum appellaremus: hoc idem de Christo Redemptore nostro dicitur, qui pro omnibus peccatoribus soluit ac si ipse vnus omnium peccata haberet. Hoc Isaias declarauit dicens: omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit & posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrorum: vt scilicet, pro omnibus soluens nos in eo non solum iustos, sed etiam ipsammet iustitiam efficeret, quod etiam exaggerationis causa dicitur, vt quam iusti Redemptoris nostri meritis efficiemur significetur: itaq; secundum D. Paulum Christus Dei filius maximus est peccator non in se ipso sed in nobis, nos verò iustissimi, non in nobis sed in eo & per eum.

Isai. 5.

Quo igitur amore dignus est, qui vt nobis benefaceret tot mala perferre voluit? O infœlices illos qui ex animo tanti beneficij memoriā deponent: hac de causa hodierna die ei hoc nomē Iesus imponi voluit quo causam cur passus est significatur, vt nos de hoc beneficio assidua recordatione moneret. Cū quis supplicio afficitur preire solet preco supplicij causam declarans: hodierna die quid aliud fit quā Dei filiū circuncisionis pœna affici? & vt intelligeremus hanc nō suorū peccatorū pœnam esse à præcone supplicij causam palā dici iubet, quia nimirū mūdi Saluator est, ideo enim sanctus Euāgelista tanquā præco cū circuncisum esse dixisset, pœnæ huius causam declarat dicens: *Vocatum est nomen eius Iesus.* Magnū fuit beneficiū Deū filio suo nomen imponere quod nobis declararet quis esset: quid enim prosunt in officina medicamētorū phialę nisi suus vnicuiq; titulus apponatur? hoc igitur nomē sanctissimo huic puero hodierna die imponi, nihil aliud fuit, quàm phialæ huic cœlesti titulū apponere, ne quæ in se cōtinet remedia ignoraremus. Loquēs de Deo Plato ait: Eius maiestas nec mente cōprehēdi, nec lingua exprimi potest: quare nunquā homines Deo nomē imponere potuerūt sed vt sibi ipse imponeret necesse fuit: sed quēadmodū noluit Deus omnē simul de se ipso cognitionē hominibus dare, ita etiā neq; nomina, sed paulatim alia alijs tēporibus manifestauit, & ita cùm quoddā my-

Simile.

Plato in Timæo.

sterium

13 sterium reuelaret Danieli dixit:tu autem Daniel claude sermo- *Daniel.12.*
nes & signa librũ vsque ad tempus statutũ, causam addit dicens,
plurimi pertransibunt & multiplex erit sciẽtia. Quemadmodũ
si cum quisnam esses scire cuperem & cum à te quærerem respõ
deres te Italum esse, & plures post dies nobilem te esse ex tali fa
milia, diceres, totidem post dies vxorem habere, diuitem esse, &
alias huiusmodi qualitates narrares, progressu temporis magnã *Genes. 12.*
tui cognitionẽ haberem: idem prorsus præstitit Deus Abrahæ
enim dixit: Egredere de terra tua faciam te in gentem magnam,
quasi diceret, vt consideret se enim potentem esse & magnis prę
mijs remunerare posse: plus dixit Patriarchæ Iacob cũ vidit sca *Genes. 28.*
lam & Dominũ innixum scalæ dicentem sibi, Ego sum, Domi- *Exod.6.*
14 nus Deus Abraham patris tui. Plus reuelauit Moysi cui reuelas
sese dixit, quod superioribus Patriarchis non indicauerat: nomẽ *Psalm. 50.*
(inquit) meum Adonai non indicaui eis. Plus se deinde manife-
stauit Dauid, qui ideò dixit, incerta & occulta sapientiæ tuæ ma *Ioan, 15.*
nifestasti mihi: & tandem in gratiæ lege ita se Deus manifesta-
uit: vt discipulis suis dixerit; vos autem dixi amicos quia omnia
quæ audiui à patre meo nota feci vobis. Et quoniam antè hanc
gratiæ legẽ tam clara Dei cognitio nõ habebatur, ita nulla erant
à Deo data nomina, quæ simul omnes Dei excellentias & admi
rabilem humani generis Redemptionem significarent: in hac au
tem gratiæ lege Deus se nobis hominem factum vna cum nomi
ne dedit: quod & quid Deus sit, & quid pro nostra salute pręsti-
terit significat, & hoc est sanctissimum nomen hoc Iesus,

Posteà quam Propheta Isaias de incarnationis mysterio ege- *Isai.9.*
15 rat dicens: paruulus natus est nobis & filius datus est nobis sub-
didit, & vocabitur nomẽ eius admirabilis, cõsiliarius, De⁹ fortis,
pater futuri sęculi, princeps pacis. Quę omnia nomina huius no
minis Iesu glossę merito appellari possunt: hoc enim nomen est
admirabile, quod Saluatorẽ significat, quid enim est admirabi-
lius quã Deum vt homines saluet in cruce mori? nomẽ est etiam
consilij inauditi: omnia enim hominũ consilia vtilitatẽ proposi-
tã habent eorũ qui à nobis cõsiliũ petunt, his enim cum nos con
sulũt, respõdere solemus, hoc vel illud tua vtilitas postulat hac
de causa Reges tot habere solẽt cõsilia (*Como de guerra, de haziẽda de ordenes*) vt scilicet, quæ ab illis decernuntur in vtilitatem ipso
rum, & Regum redundent. At vero Deus, qui vt ait Dauid

terri-

Psalm.65. terribilis est in consilijs super filios hominum, cum se ipsum de hominis Redemptione consuluit, non propriam, sed homini utilitatem spectauit, vt scilicet eius vnigenitus filius pro humano genere moreretur: & ita Iesus dicitur consiliarius, quia verbi diuinum vnà cum patre & spiritu sancto ab æterno incarnationis mysterium decreuerunt, vt scilicet, verbum homo factū veritatē prædicaret, & si opus esset pro eius defensione moreretur. Præterea Deus fortis huius nominis Iesus interpretatio est, quia admirabilis fortitudo fuit Dæmones lachrymis & sanguine imperare, homines vero redimere, Sansonis vires Deus in crinibus qui infirmissima sunt corporis pars collocauit, quod fortissimi huius Sansonis Iesu Christi figura fuit, qui rebus tam infirmis sunt lachrymæ, verbera, spinæ & dolores Dæmonum exercitus profligauit & ita cum angeli interrogabāt: quis est iste qui venit de Edon tinctis vestibus de Bosra, respondit ipsemet Dominus ego propugnator sum ad saluandum, idest, Dux fortissimus sum ad victoriam consequendam. Pater futuri seculi est etiam huius nominis interpretatio quia ille alterius nobis seculi nuntios attulit, ille cælestes illas gloriæ Indias detexit, ille ad beatissimum illud seculum iter & aditum patefecit, & ideò vocatur Iesus, hoc est pater futuri seculi quandoquidem nobis illud morte acquisi-
Ephes.2. uit. Tandem idem est quod princeps pacis, quia vt ait D. Paulus ipse est nostra pax qui fecit vtraque vnum & ideo mortuus est vt nos cum patre reconciliaret,

Ex his omnibus quantum illi debeamus colligi potest quod idem Apostolus his verbis exaggerat, nō estis vestri, empti enim
1.Cor.6. estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro. O verba efficacissima, post tot accepta beneficia vestri inquit nō estis, sed illius qui vos tā sublimi pretio redemit, & ideò eum non solum in spiritu, sed etiam in corpore vestro gerere debetis, ita vt exterius etiam in operibus eius vos esse seruos appareat: quod gloriosissimum Apostolum fecisse ipsemet affirmat
Galat.6. dicens: ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Quasi dicat Iesu Christi ferro impressus sum, & Iesu Christi seruus per stigmata vbique dignoscor: vbi elegantissimè à seruis metaphoram desumpsit quos Domini suo solent ferro notare, vt cuius serui sint dignoscātur: ita se seruum Iesu Christi esse gloriatur Apostolus, cuius stigmata & notæ sunt, benefacere & malū pro

animarum

19 animarum salute perferre: eodem modo omnes hoc ferro notari
debemus quandoquidē nostri non sumus [illegible] cum sanctissimum
hoc nomen proferri audiemus, harum obligationum recorde-
mur quæ omnes in eo includuntur: & ita qui in veteri testamen
to hoc nomen Iesus habuerunt hæc omnia Domini beneficia in
suis operibus & rebus gestis repræsentarunt. Primus qui appella Eccles. 46.
tus est Iesus, fuit Iosue, qui appellatur Iesus Naue & in libris Ma 1. Mach. 2.
chabæorū vocatur Iesus: ex quo patet idē nomē esse Iesum & Io Iosue. 10.
sue: huic Deus paruisse dicitur eò quòd vt D. Chrysostomus ait, D. Chrysost.
Deus sanctissimum hoc nomē in eo veneratus sit, & ideò mira- homi. super.
culū illud tam singulare per eum operari voluit, vt sol eius voce hunc locum.
per vnius diei spatium constiterit: neque hoc solum sed per eun
dem Hebræos in promissionis terram introducere voluit, vt sig
20 nificaret verum Iesum ducem nobis futurum esse ad gloriam. Se
cundus qui hoc nomine appellatus est fuit Iesus filius Iosedech
sacerdos magnus, de quo Zacharias, & hic veri huius sacerdotis Zacha. 3.
figura fuit, qui seipsum in sacrificium pro humano genere obtu Eccles. 19.
lit. Tertius fuit Iesus filius Sidrach, & hic etiā veri huius Iesus in
doctrina & sapiētia figura fuit. Videtis igitur quandiu anteà hoc
nomē diuina beneficia hominibus repręsentauit, vt ea omnia in
hoc vno nomine inclusa perpetuò habeamus ob oculos. Magnū
autem solatium nobis esse debet scire quo nam nomine eum ap-
pellare debeamus, quod optimè Diuus Paulus notauit cùm di- Ephes. 2.
xit: fratres iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sancto
rum & domestici Dei: nā cùm quis hospes est & eius loci homi-
nes ignoti illi sint, quo quisque nomine & titulo sit appellandus
21 ignorat, quod si eius loci ciuis est aut in Regis domo educatus op
timè nouit vniuscuiusque nomen & dignitatem: hoc ipsum ait
Apostolus, fratres iam non estis hospites: eia Christiani gaude- Philipp. 2.
te, agere enim cum Deo debetis non tanquam hospites, sed tan-
quam domestici, iam eius nomen scitis, scitis quonam hono-
re affici debeat: qualis autem hic honor sit, idem declarauit Apo
stolus, in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terre-
strium, & infernorum. Quasi dicat, quandoquidem fideles
omnes qui in cœlo glorificati sunt, aut in terra iustificati, aut in
purgatorio purificati sanctissimi huius nominis beneficio salu-
tem consequuntur, æquum est vt illud magna cum humilitate
adorent & venerentur. Neque verò verba illa Diui Pauli, non
estis

1.Petri.2. estis hospites D. Petro repugnant, qui fratres (inquit) obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desiderijs: nam D. Petrus hospites nos ait esse & aduenas in hoc sæculo ne scilicet, humana amemus, sed per ea velocissimè transeamus ne nos contaminare possint, ad cœlestia properantes, quia militant, vt ibi ait aduersus animam: at D. Paulus hospites nos esse ait, & domesticos in domo Dei & tanquam cœli ciues quonam honore diuinum hoc nomen afficiendum sit nos debere. Hinc quanta sit eorum impudentia patet, qui illud passim in iuramentis magna eius iniuria vsurpant.

Lex erat apud Romanos vt qui per Deum Ianũ iuraret morte puniretur, nisi hoc senatu permittente, vel sacerdotibus praesentibus fecisset; ne scilicet nisi in rebus grauissimis iuramenta adhiberentur, secus enim nemo hoc à senatu postulare ausus esset. Iurari autem coram sacerdotibus iubebant, vt iuramentum maiori cum veneratione fieret. O Christe fili Dei qui homines tanto affecisti honore & ignominia ab illis pro dato honore afficeris quomodo oculos in cœlum tollere audemus videntes maiorem à gentilibus Dijs suis honorem præstari solitum quàm à Christianis vero Deo præstatur. O cœlum, ò terra, ò insensibiles creaturæ, ob tantam irreuerentiam obstupescite, qua supremus ille rerum omnium creator ab ijs contemnitur quos cæteris omnibus orbis terrarum gentibus nobiliores effecit. Expellite obsecro à vobis dilectissimi teterrimam hanc iuramentorum pestem, quæ nunquam nisi maxima necessitas postulet & debitis circunstantijs adhibeantur, tunc enim non solum non est malum, sed etiam meritorium: ita Diuus Paulus iurabat, qui, testis (inquit) mihi Deus est cui seruio in spiritu meo, & in eadem epi-

Roma.1. stola, veritatem dico in Christo Iesu, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto. Quod si quæritis quæ nam circunstantiæ sint, sanctus Hieremias eas

Hier.4. enumerat dicens & iurabis, viuit Dominus in veritate & in iudicio & in iustitia & benedicent eum gentes ipsumque laudabũt. Prima conditio est in veritate, aliter enim mortaliter peccatur. Secunda est in iudicio hoc est cũ iudicio & prudentia nõ temere nulla rei & necessitatis habita ratione. Tertia est in iustitia hoc est vt quod iuramẽto cõfirmatur iustũ sit, cũ enim ad res iniustas adhibetur iuramentum, vt si eleemosynam te daturum non

25 non esse iures, aut illatam aliquam iniuriam vlturum, mortaliter peccas.

Et vt intelligatis quam odiosa Deo sint iuramenta, nisi his cõ- *Zacha. 5.*
ditionibus fiãt, audite quid per Zachariã dicat, Veniet, inquit, (scilicet ira mea) ad domũ iurantis in nomine meo mẽdaciter, & cõmorabitur in medio domus eius, & cõsumet eam, & ligna eius & lapides eius. O suppliciũ horribile quo non solũ periuros, sed eorum etiam domos punire vult, vt quantopere hoc scelus detestetur ostẽdat: nõ hoc metuunt sanctissimi Dei nominis contemptores? Timete obsecro dilectissimi & memores hospites iam nõ esse & aduenas, sed ciues sanctorũ & domesticos Dei, Regis vestri nomẽ eo qui illi debetur honore afficite: recordamini, quod cũ hoc nomen illi impositum est, sanguinem eo die effudit, quia cũ
26 omne redemptionis pretiũ trigesimotertio ætatis suæ anno persoluturus esset, Saluator antea appellari noluit sine pretij arrha quæ hodie nobis in circũcisione datur. Qua in re docere voluit nomẽ sine operibus inutile esse & inane: fidelis nomẽ habes, opera autem & verba infidelis, non bene hæc duo cõueniunt: nobilis nomẽ habes, at quid est esse nobilem? num à tributis immunẽ esse? Nõ in hoc cõsistit nobilitas: verum quidem est nobiles hac immunitate frui, sed hoc illis cõcessum est, vt tanquam nobiles, non vt tyrãni crudeles & superbi viuant: viuere autem vt nobiles decet, est pauperibus fauere, viduas defendere, orphanorum esse patrem, sanctitatis in republica exemplum esse, sanctissimi Dei nominis gloriæ zelatorem esse: his rebus homo ostẽdere debet merito fidelis & nobilis nomẽ habere, & ita dignus erit, vt
27 Deus melius illi nomẽ imponat. Dixit Deus ad Abraham, nõ vltra vocabitur nomẽ tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium cõstitui te. Abram significabat pater excelsus, & quia sanctus ille vir huic nomini respõdit operibus, quia in pietate, fide, obedientia, & in omni fuit virtute sublimis: ideò hoc illi nomen commutauit in melius, & patrem multarum gẽtium appellari voluit, vt omnes qui eius fidem & virtutẽ habẽt eius filij vocẽtur, & ipse omnium, cuiuscunq; sint gẽtis, pater. Ex quo patet quãtopere errent Hebræi, qui se solos Abrahæ filios esse existimãt, cùm dicat eo loco Dominus eum se multarum gentium patrem efficere. Vtinam nostra etiam opera cùm nominibus cõsentiãt, ita enim suo tempore nobis quoq; *Gene. 17.*

Apoc. 3. alíud dabitur nomen, vt Deus pollicitus est dicens. Qui vicerit scribam super eum nomen meum nouum: ita igitur hic gratia viuere studeamus vt hoc tandem præstetur in gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In die Epiphaniæ Domini

CONCIO PRIMA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, &c. Matthæi. 2.

MAgnus, solēnis, & gloriosus est hodiernus dies dilectissimi tribus magnis miraculis illustratus: hac die enim in Iordane fuit à Diuo Ioāne baptizatus, hodie aquam in vinum in Galilææ nuptiis cōmutauit, hodie à tribus Orientis Regibus stella duce in præsepio est adoratus: hæc omnia eodē die accidisse dico, sed diuersis annis: & quamuis omnia sint admiratione dignissima, nihilominus tamen sancta Ecclesia Regū adorationem maiori lætitia & solennitate celebrat, quia hæc fuit Gentium conuersionis initium: & vt hoc mysterium recte intelligatur, notandum est ante Christi redēptoris nostri incarnationem de tribus regnis mentionem in sacra scriptura fieri. Primū est cælorum regnum, cuius quāuis plures sint fine vlla cōparatione, quā vniuersi terrarum orbis habitatores, (nam vt ait B. Dionysius. Multi sunt supernarum mentium beati exercitus, infirmā atq; constrictam excedentes nostrorum naturalium numerorū commensurationem) veruntamē vnum tantum est regnum & tot angelorum millia vni tātum Deo obediunt. Quòd si inter homines etiam seruaretur vnum tantum esset inter eos regnum, sed cùm homines diuersas haberēt leges & Reges, ideo diuersa quoque erant regna: & ita Dauid dixit, Regna terræ cantate Deo psallite Domino. Quasi diceret. Quamuis regna sint ex legum diuersitate diuisa, saltem in hoc conueniant, vt omnia pariter

Diony. c. 9. de cæl. hier.

Deo

3 Deo laudes, & hymnos decantent. Et quia duæ erant leges inter homines sanctæ, vna quidem scripta, sub qua Hebræi tantum viuebant naturalis, altera quæ ad Gentiles etiam pertinebat: ideò vniuersaliter loquendo duo erant tantum in orbe terrarum regna. Hebræorum vnum, Gentilium alterum. Itaq; tria (vt dixi) erant regna, vnum cælestium spirituum in cælo, duo hominum in terra.

Ad horum omnium regnorum pacem & vtilitatem maximè conferebat, vt vnus omnium Rex esset, quia ipsemet Aristoteles naturali ratione ductus dixit. Entia nolunt malè disponi, pluralitas autem principatuum mala. Verùm cùm vniuersalis Rex qui Deus est, purus sit spiritus, & Angeli spiritus quoque sint: ideo in hominibus tantum maioris amoris & obe- *Arist. 12. Metaphysi.*
4 dientiæ causa futurum erat si Deus homo fieret, & humanum corpus, vt illi assumeret, vt quemadmodum Angeli, qui spiritus sunt Deum habebant Regem qui spiritus est: ita & homines Deum hominem factum pro Rege haberent. Sed quoniam contendere inter se homines potuissent, ex quo nam genere oriri Deus deberet, num ex Gentilibus, qui erant plures, num ex Hebræis, qui erant sanctiores, voluit Deus vtrisque satisfacere, & ex vtroque genere nasci: & ita viri ex quibus descendit omnes Hebræi fuerunt, at inter mulieres nonnullæ Gentiles quarum prima fuit Thamar, ex qua & Iuda natus est Phares. Secunda fuit Raab, ex qua & Salomon natus est Booz. Ruth tertia fuit, quæ regis Dauid proauia fuit, ex ea enim & Booz natus est Obed, qui fuit auus Dauid. Quare Rex cæli & terræ vni-
5 uersalis ex Iudæis & Gentibus ortus est: & vt Angelorum, Hebræorum & Gentium Regi, statim ac natus est in stabulo Bethlehē tria hæc regna ad obedientiam humiliter præstandam conuenerunt: nam & Angeli à cælo delapsi laudes illi, & hymnos obtulerunt dicentes, Gloria in excelsis Deo, mox pastores tanquam Hebræorum primitiæ eum adorauerunt; & tandem hodie tres hi gloriosissimi Reges ab vltimis orbis terrarum partibus Gentilitatis nomine, tanquam Regem suum naturalem agnoscunt, & venerantur. Quare vbi nos legimus. Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci septuaginta interpretes transtulerunt, accipiet fortitudinem seu virtutem Damasci: ita legit Diuus Chrysostomus *Isai. 8. Chrys. opere imperf. sup. Mat. hom. 2*

Et Damasci fortitudine beatos hos reges intelligi ait, quos redi-
ptor noster, vitæ suæ initio cum pueri parentes suos vocare ne-
ciunt (ipse enim si voluisset sciebat) ex diaboli potestate eripu-
cos autem fortitudinem appellare (ait) quia sapientes, quales q
erant sunt regni, & cuiuscunque reipublicæ fortitudo: quæ si
sapientibus est tanquam corpus ossibus & neruis destitutum
vt ad sua munera exercēda vires non habeat. En igitur causa
hodie Dominus hos reges ad stabulum stella duce adduxerit.

Præterea hoc fecisse dicimus vt ostēderet nō ideò pauperem
nasci, qua plus præstare nō posset. Cùm in aula Regis propri-
Simile. cipis alicuius ortu publica spectacula fiunt solent aulę princip
& nobiles in publicum prodire preciosissimis vestibus auro, g
mis, & alijs huiusmodi rebus quam maximè possunt ornati: su
tamen inter eos nonnulli qui vt se omnia illa ornamenta conte
nere ostendant, tunc rudes & viles vestes induere solent, sed n
alij hoc necessitate compulsos fecisse se dicāt, preciosis illis ve
bus non vt cęteri nobiles se ipsos, sed seruos suos ornant, & ita i
lud propria voluntate, non necessitate, pręstare declarant. Eo
modo Dei filius qui in hunc mundum vilibus pannis inuolut
ingressus est, ne quis cogitaret hoc necessitate, non ꝓpria electi
ne fecisse, seruos suos cęlestis claritatis radijs vestitos ostēdit, A
gelorum, scilicet, exercitus diuina luce fulgentes: & ita cùm de
eo qui pastoribus apparuit D. Lucas loqueretur, ait, claritas Dei
circunfulsit illos: & paulò inferius addit, facta est cum Angel
multitudo militiæ cælestis laudantium Deum: hodie vero pote
tissimos hos Reges ab oriente auro, & alijs muneribus onerato
adducit ad stabulum, qui in vrbe Hierusalem eius se esse seruo
publice profitentur dicentes: venimus cum muneribus ado-
rare eum, vt homines cognoscant eum, qui huiusmodi seruos
habet potentem esse, & diuitem, sed pauperem sponte nasci,
quia scilicet, ita nasci voluit vt homines humanarum rerum con-
temptum doceret.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Cùm natus esset Iesus in diebus*
Herodis Regis. O ineffabilis Dei bonitas qui crudelissimi huius ty-
ranni tempore singulare hoc beneficium conferre voluit: quæ-
quidem consuetudo eius est vetustissima tunc cum maximè
eius indigemus auxilio accurrere, quod cum intelligeret Dauid
Psal. 101. aiebat. Tu exurgens Domine misereberis Sion, quia tempus
mise-

9 miserendi eius quia venit tempus. Quod nam tempus aduenit? quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius: quasi diceret, Nunc cùm in maiori necessitate versamur, nunc tempus est cum tu Domine, tuis opem ferre soles: nunc cum lapides illi, qui seruis tuis tantopere placere solebant, (virtutes scilicet, quas iusti tanti æstimabant) humi iacent prostrati, & ab omnibus contempti, nunc miserendi tempus est. Hoc ipso tempore. *Ecce Magi ab Oriente venerunt.* Tunc cum tyrãnus iste regnabat, tunc cùm vitia maxime florebant, tunc cum virtutes iacebant, ecce Magi ab oriente venerunt verum regẽ humiliter adoraturi. Quo docemur, tunc cum cæteri sunt in malo feruentiores, nos etiam maiori amoris affectu Deo seruire debere: ita faciebat Dauid vt ipsemet fatetur, dicens. Tempus faciendi Domine: nunc tempus est vt plus *Psalm. 118*
10 in virtute exerceamur quam ob causam? nimirum, quia vt ipsemet addit dissipauerunt legem tuam: & ideo quia mali legis tuæ præcepta frangere maxime student: ideò dilexi mandata tua super aurum & topazion, propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui: vbi particula illa, ideò, magna est ponderatione digna, qua denotatur peccatorum scelera sancto prophetæ stimulos ad virtutẽ & incitamenta fuisse. O beatos illos qui illius vestigia imitabuntur: idem vos dilectissimi præstare vehemẽter obsecro. Dicat vnusquisq; secum ipse, quia illi periuri sunt & sanctissimo tuo nomini maledicunt, ideo gratias tibi Domine agere & benedicere volo: quia illi libidinum se cœno fœdant, ideò castum me & purum conseruabo. Recordamini nunc maxime Dei ecclesia vestra virtute & sanctitate ege-
11 re, nunc cùm mores corruptissimi sunt, accurrite, & opẽ in tãta necessitate, tanquã filij parenti afferte: & ita benedictionem ab æterno patre recipere, vt pij & optimi filij digni aliquãdo eritis.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Quasi dicat, diligẽter attẽdite, parentũ vestrorũ diligentiã, ab oriente fideliũ primitiç venerũt ad pigritiæ & negligẽtiæ vestræ cõfusionẽ. Magos autẽ eos semper sanctus euãgelista appellat, quos nos reges vocare solemus, quia nimirum in ijs sapientia quæ vera est laus, laudare voluit, non humanam potentiam, quam sæpe indignis tribui solere videmus. Quare pluris eos facit eo quod sapiẽtes, quã quod reges essent. Praeterea sapientes eos appellat, id in eis laudans quod Dei inuestigandi occasio fuit, scilicet, sapientiam: & quia hæc homines

Tullius in Paradoxis. d minor efficit, & potentes, nam vt ipsemet Tullius affirmat bo-
lus sapiens est Dominus & liber, malus autem seruus: nos ve
Reges eos appellamus nō sapientes id illis tribuentes, quod p
nobis ipsis optamus, malumus enim Reges esse quam sapien

Ecce Magi ab oriente venerunt. Hi sunt vere sapientes, vera en
sapientia est Deū quærere, & qui hoc ignorat, ignarus est. Si
Hiere. 9. Deus Hieremię non glorietur (inquit) sapiens in sapientia su
sed in hoc glorietur qui gloriatur scire & nosse me. At sapien
sua quia alia est Dei sapientia, alia sapientia nostra. Iactat se t
logus se tot annos theologiā publicè interpretari, sed quo p
in doctrina proficit eò minus virtutis habet, & maiori supe
inflatur, hæc sua sapientia est, quia non Dei honorem, sed ip
tantum scire tanquam finem sibi propositū habet. Alter iu
consultus venit in hāc vrbem pauperrimus: breuissimo temp
ris spatio magnas sibi opes suis legibus comparauit. & ita
omnes sapientem vocant: sed hæc sapientia sua est, nec se de e
iactet, quia in eodem temporis momento, in quo Deus huma
carnem assumpsit, hæc humana sapientia stultitia, & insania fa-
1. Cor. 1. cta est. Quia vt ait D. Paulus, Stultam fecit Deus sapiētia hu
mundi: pauper enim in stabulo nascens, & in tanta rerum omni
inopia viuens, magnam esse stultitiam ostendit homines
sapiētia res humanas tāta cū anxietate parare: de his ait
D. Paulus scriptū esse, perdam sapientiā sapientiū, & pruden-
tiam prudētium reprobabo. O magnam nostrorum temporum
infœlicitatem, prisci illi sapientes omnes erant paupertatis ama
Seneca. tores: ita vt Seneca ad sapientiam necessariam esse paupertatem
dicat. Plurimi vero nostrorum temporum sapientes quamuis Chri
stiani sint, in cōgerendis diuitijs occupātur, & quia sapiētes sunt
Plutar. res sibi omnes possidere debere videntur. Plutarchus vt sapientē
laudat Photionem Athenarum Philosophum, qui quāuis Athe
nis in magna omniū ęstimatione esset, pauper tamē erat non co
actus, sed sponte: quod ex illo satis aperte probatum est, nam cū
Alexander de Persis triūphauit ex opulentissima præda magnā
auri quantitatem misit ad Photionem, qui muneris pretium ad
ratus nuntios interrogauit, cur illa sibi potius ab Alexandro quā
cæteris Athenarum Philosophis mitterentur, qui cūm id
Alexandrum respondissent, eo quòd illum cæterorum omnium
optimum existimaret, si ita (inquit) est, Regi, vestro di
lem

15 lem me esse sinat, qualem me esse existimat, aurum verò suum
alijs det, nè in me cito alium ab eo, quem ipse cogitabat, inue-
niat: & ita aurum nullo modo recipere voluit, quamuis Alexan
drum indignaturum esse dicerent. Hinc inter Athenarum sapiē
tes varia quæstio est, vter esset maior Alexāder nè an Phocio, qui
cum & eius dona contēpserat. De Anaxagora quoq; legitur plu
rimas contempsisse diuitias & tandē in Athenarum carcere mor
tuum esse eo quod solem Deum esse negaret.

Præstabant profectò huiusmodi sapientes plurimis nostrorū
temporum, qui non diuitias sapientiæ amore, sed sapientiā diui-
tiarum amore contemnunt. O tempora infelicissima, in quibus
qui humanarum rerum auidiores sunt illi sapientiores existiman
tur. Hæc igitur hominū sapientia est, & ideò dixit Spiritus san
16 ctus, non glorietur sapiens in sapientia sua, sed in hoc glorietur,
qui gloriatur scire & nosse me: Væ animæ illi, quæ Deum igno
rat, hoc enim malorum omniū fundamētum est. Nuntiant Moy
ses & Aaron Dei nomine Pharaoni vt dimittat populū: ille ve-
rò diuinæ voluntati repugnat: punitur grauissimis à Deo suppli
cijs: at ille obstinatus obdurat. Vnde hoc malum ortum est? quia
nimirum cum illi dicerent, hæc dicit Dñs Deus Israel. Dimitte
populum meum vt sacrificet mihi in deserto, respondit Pharao
quis est Dñs, vt audiam vocem eius, & dimittam Israel? Nescio
Dominum, & Israel nō dimittam. Et obstinationis fons Dei, sci
licet, ignoratio, sed notandū est duo hic cognitionis genera appo
ni scire & nosse, quia satis non est speculatiuam Dei cognitionē
habere, sed practica etiā necessaria est: miles peritus in militiæ ar
17 te vocatur, qui plures vitæ suæ annos & ætatis florem in varia &
diuersa bella insumpsit, & fortiter pro Regis sui gloria & hono-
re pugnauit. Vis igitur ò Christiane practicā Christianæ militiæ
cognitionē habere, meliores vitæ tuæ annos sub hoc duce milita
& fortiter aduersus carnē, & diabolum pro Dei gloria & honore
pugna, hoc enim est scire, & nosse Deum, de quo Sapiens glo-
riari debet: vt Dauid, qui ideò de seipso ait, super senes intelle- *Psal. 118.*
xi. Cur? num quia plures libros euoluisti? Num quia Salmanti-
cæ, aut Parisijs literis operam dedisti? Minime, sed quia manda
ta tua exquisiui hoc homines sapientes coram Deo efficiuntur.
Idem verba illa significant. Cor sapientis in dextera eius, & cor *Eccles. 10.*
stulti in sinistra illius; nam in sacra scriptura per manus opera

August. de serm. Domini in monte. ca. 24. intelliguntur (vt D. August. ait) & ita intelligitur illud Prouerbiorum Date ei De fructu manuum suarum. Manus autem [illegible] teræ nomine bona opera intelliguntur, quæ in gratia fiunt, [illegible] stræ verò nomine mala: ait igitur verum esse sapientem, qui
Prouer. 31. suum & amorem in bonorum operum exercitatione collocat [illegible] habet, & è contra stultum esse illum qui quãuis in humanis [illegible] tijs maxime versatus sit cor tamen suum inclinatum habet [illegible] tia, & ea sectatur & amat: de huiusmodi hominibus dixit D. Pau-
Rom. 1. lus. Obscuratum est insipiens cor eorum, quia in magna ignorantiæ nocte versantur.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Ab oriente fidei nostræ parti[illegible] venire Deus voluit, oderat enim orientis terrã in qua prima [illegible] culpa nata est, & quæ posteà fuit Abel sanguine fœdata, & tandem, ex qua idololatria originẽ duxit, & hac de causa fidem [illegible] que gentilium primum ibi nasci voluit, significãs culpam [illegible] tollere velle, quæ ibi tam fortes radices egerat. Hac etiam de causa redemptorem nostrum in cruce positum orienti terga ver[illegible] Damascenus ait, vt culpæ oblitum se esse significaret quæ [illegible] ibi principium habuerat. Hinc etiã intelligetis causam cur [illegible] Hebræi versus occidentẽ adorent, Mauri vero & infideles versus meridiem, Christiani versus orientem adorant, quia inde [illegible] dei nostræ primitiæ venerunt, Ait *cum natus esset Iesus, ecce Magi ab oriente venerunt*, quia non tantum Iudæis, sed etiam Gentilibus nasciturum esse redemptorem per prophetas prædictum
Aug. in lib. de ciui. Dei. erat: (vt D. Augustinus probat) vbi plurimas refert mulierum prophetias, quæ Sibyllæ appellabantur, vt scilicet, ostenderet Deus non solum se Hebræos, vt ipsi existimabãt, sed etiam Gentiles redẽpturũ esse. Inter has gẽtium prophetias celebris est [illegible]
Nume. 24. prophetæ Balaã, cuius hæc verba sunt. Videbo eum, sed nõ modo, intuebor illum sed non prope: orietur stella ex Iacob, & consurget virga Israel, & percutiet duces Moab. Videbo eum [illegible] licet, per meos successores, sed non modò & non prope, quia [illegible] eo ad Christum, ex Bibliæ contextu mille & quingenti an[illegible] merantur: per stellam sanctissima virgo significatur: per vir[illegible] autẽ Dei filius cuius figura fuit virga illa Moysi quę in terram
Exo. 4. & 7 iecta mutata est in serpẽtem: ita vt fugeret Moyses, Magorum serpẽtes deuorasse dicitur: ita etiã virtutis Dei virga quæ est verbũ diuinũ in virginaliũ Marię viscerũ terrã cadens se homin[illegible]

& quasi

21 & quasi serpens triginta annorum spatium per tot miseriarum & pœnarum terram serpens Moysem, id est, eius legem fugauit, & diaboli astutias & artificia superauit. Potest etiam per virgam eiusdem filij Dei doctrina & correctio intelligi: de qua vir Psal. 109. virga Dauid cum ipsomet Redemptore loquens dixit virgam virtutis tuæ emittet Dominus (scilicet pater) ex Sion, quia inde exijt doctrina Euangelica per Apostolos Spiritu Sancto plenos: dominare in medio inimicorum tuorum: quia ante quam prædicaretur Euangelium erat quidem Deus inimicorum suorum, id est, peccatorum Dominus, (summum enim in eos habebat imperium, vt de ijs quicquid vellet præstare posset) verum non in medio eorum dominabatur, scilicet, in corde quandoquidem eius voluntati non obtemperabant: quare hac virga
22 quam misit in mundum hominum voluntates & corda ad eius amorem allexit. Et quoniam à Christo & eius euangelica doctrina dæmonum est profligata potentia ideò addit Balaam, & percutiet duces Moab. Hac de causa tres istos reges ab oriẽte venisse D. Chrysostomus hoc loco ait, quia qui ex genere Balaam de- D. Chryso. scendebant vt illi tempus illud quod his verbis eorum propheta prædixerat, expectabant.

Nocte autem illa fœlicissima Natiuitatis Domini apparuit illis in aere stella fulgentissima in qua pueri figuram fuisse aliquos dixisse Diuus Chrysostomus refert: quam cum Magi adorare vellent ab Angelo admonitos fuisse, D. Augustinus ait, ne D. Augu. eam adorarent sed ad regem natum adorandum, cuius illa erat imago, proficiscerentur: & ita magna cum pompa ad vrbẽ Hie-
23 rusalem, stella duce, venerunt, vbi quærere cœperunt, *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Attẽdite mysteriũ, dicũt enim qui natus est Rex: cæteri reges in tanta ignorantia & miseria nascuntur, vt neque alijs imperare, neque illis imperari possit. at verò puer hic sanctissimus natus est rex, & è præsepio hos ipsos reges regebat, regebat Angelos & pastores, & ad se ipsum attrahebat. Aiunt præterea, vidimus stellam eius in oriente & venimus adorare eum. Ex eo quod non dicant stellam hanc satis apertè ostenditur antè quam Hierusalem ingrederentur stellam illam occultatam esse. O Deus incommutabilis, tunc ne cum plus duce indigebant, duce destituuntur? Respondeo hoc factum esse, quia quemadmodum cum vir aliquis magnæ au-

thoritatis loquitur cæteri silent vt solus ille qui dignitate & au-
thoritate præstat loquatur, ita etiam quia in vrbe Hierusalem
prophetia loquutura erat quæ maioris est authoritatis & clarius
Redemptoris ortum declarat quam stella: ideò illa tanquam vr-
bana & modesta silet & diuina prouidentia occultatur; & vt in-
2.Petri.1. telligatis quantæ sit authoritatis prophetia, notate hæc Diui Pe-
tri verba qui cum Redemptoris nostri testimonium dedisset his
verbis, non enim indoctas fabulas sequuti notam facimus vobis
Domini nostri Iesu Christi virtutem & præscientiam, sed specu-
latores facti illius magnitudinis, accipiēs enim à Deo patre hono-
rem & gloriam voce dilapta ad eum huiuscemodi à magnifica
gloria, hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui
ipsum audite, & hanc vocem nos audiuimus de cælo allatam cum
essemus cum ipso in monte sancto: cum hęc (inquā) dixisset, ad-
didit, & habemus firmiorem propheticū sermonem. O summæ
bonitatis Deus quid nam Sancte Apostole dicis? dico cum me
vidisse gloriosum & patris vocem audiuisse & tamen quamuis
etiam Moyses ibi & Elias adessent quibus filij Dei diuinitas [illegible]
tis probari poterat, nihilominus prophetarum & sacræ scriptu-
ræ testimonium firmius fuisse dico: si hæc Diui Petri verba ad
Euangelium quod ipse & eius socij prædicabant, referantur: [illegible]
ligitur quidem prophetiam cum eo cōparatam firmiorem fuis-
se, sed non veriorem, neque clariorem, neque maioris authorita-
tis: firmior autem fuisse dicitur relatiue Iudæorum habitatio-
ne, apud quos propheta um scriptura multo ante tempore con-
firmata erat: Euangelium vero quod tunc prædicari cœperat, [illegible]
erat in eorum mentibus non ita firmiter hærebat. Quare aliud
est prophetiam in se firmiorem esse, hoc enim modo falsum
esset, quia Euangelium Redemptoris nostri ore prædicatum
hanc supra cæteras omnes scripturas dignitatem habet vt q[illegible]
uis omnes firmæ eodem modo sint Euangelium tamen maio-
rem habeat authoritatem: vel potest dici firmior, quia apud gen-
tiles omniū firmissimum argumentum fuit prophetarū testimo-
niū, qui tam clarè & apertè Redemptoris nostri aduentum mul-
to ante prædixerant: quam authoritatem neque apud gentiles
neque apud Hebræos Euangelium ab Apostolis prædicatum
habere poterat, quia propria malitia moti dicere poterant eos
de Christo prædicasse eò quod eius amici & discipuli essent,
quod

27 quod de antiquissimis prophetijs dicere non potuissent. Quod si hæc Diui Petri verba ad visionem illam, quam in monte viderat, referamus, dici potest eius respectu prophetiā fuisse firmiorem, quia dubitare homines potuissent diaboli fraude deceptos an id quod audierant aurium & oculorum fuisset illusio: at verò de ijs, quæ prophetæ diuersis temporibus & locis tanta cum consensione prædixerant, dubitandi causa non erat, & ideò ait D. Petrus, habemus firmiorem propheticum sermonem, & cum ita diuinam scripturam extulisset addidit, cui benefacitis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco donec dies illucescat. O singulare consilium: versamur in hac vita tanquam in tenebris, verbum autem diuinum est quasi lux ne prolabamur in vitia: sed quemadmodum in religiosorum dormitorijs commu-
28 nis solet esse lucerna ex qua vnusquisque suas sibi candelas accēdere possit; ita etiam prædicatio & sanctorum librorum lectio est tanquam lucerna communis ex qua vnusquisque quod sibi necessarium est debet assumere vt & intellectum illustret & voluntatem diuino amore accendat.

Audiens autem Herodes turbatus est. O regem infœlicem, Deus te per hos reges vocat, tu verò turbaris: illos per stellam vocauit & statim suis regnis relictis longissimum & difficillimum iter aggressi ad te veniunt vt scilicet, natum regem eorum incitatus exemplo inuestigares vt ipsi, tu verò regni amittendi timore turbaris: nescis infœlix quod diuinus hic rex non eripit mortalia, sed regna dat cælestia. Vt cæteros reges regnare doceat rex iste regnabit, cæteri enim reges sunt regnorum
29 suorum onus & eorum plurimi grauissimum, ita vt plurima regna vix vnius tantum regis onera ferre aliquando possint, sed diuinus hic rex omnia subditorum onera vnus ipse suscepit, & ideò de eo Esaias dixit, factus est principatus super humerum eius. Ex quo reges, iudices, & cæteri omnes qui præsunt discere debent, vt inferiores suos oneribus quam maximè possunt alleuare conētur. De hoc ipso rege idem propheta æterni patris nomine dixit, dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet, non clamabit, neq; accipiet personam, neq; audietur vox eius foris, calamum quassatum non conteret & lignum fumigans non extinguet, in veritate educet iudicium. Hæc omnia de cælesti rege intelligi vt Diuus Matthæus citauit fidele est

Esai. 9.

Esai. 42.

Matth. 12.

cre-

credere: & eius imitatione ea cæteri reges & iudices humani habere debẽt: primum ait eum non clamare neq; crimina exaggerare vt nõnulli faciunt qui sæpè reorum animos ita deterrent, diuinæ misericordiæ spem videãtur adimere: ait præterea non accipiet personam, quia princeps ad neutram partem inclinare debet: omnis enim respublica errabit, si publica priuatis affectibus flectitur & eo ipso publica persona esse desinit, cum priuatis adhæret. Nõ audietur (inquit) vox eius foras, hoc est secretos hominum errores non publicabit, neminẽ afficiet infamia, sed culpas nisi aliud necessitas postulet honore seruato corriget. Hieremias etiam ait, suscitabo Dauid germen iustum, regnabit rex & sapiens erit: quæ verba ipsimet Hebræi de Christo alio Dauidi illi promisso intelligunt & ita nomen Dauid vt ex Hebræo constat datiuus eo loco est, id est, orietur Dauidi filius iustus, & regnabit rex, quia nõnulli regnant, qui reges nõ sunt sed tyranni, & quãuis vobis iudices ex vestris Iustinianis foris, & legibus iudicãdum sit quæ principes vobis dederunt, tamen censuram & moderationẽ quæ in legibus seruanda est ab hoc regum rege Iesu Christo & eius Euãgelio discere debetis, non enim iudices tantũ, sed Christiani iudices estis. Hac de causa dixit eo loco Esaias: calamum quassatum nõ confringet, & alibi dicitur: noli esse nimis iustus: non quod in propria virtute vlla debeat esse moderatio, sed de publica iustitia loquitur quia non semper summo est iuris seueritate iudicandum: nam si medici Hippocratis regulas magna cum prudentia temperare in vsu & exercitatione solent, æquum etiam erit vt iurisconsultus regum & imperatorum decreta Euangelij suauitate temperet. O cælestis Angelorum & hominum rex Iesu Christe, tu qui tua vita & doctrina omnes quomodo nos regere & gubernare debeamus docuisti, da nobis etiam spiritum & gratiã vt ea quæ docuisti præstare possimus.

Hierem. 23

Eccles. 7.

Et quoniam hæc Herodis turbatio per mille & quingentos & octoginta annos in Dei Ecclesia iure reprehenditur & admirationem eius artificia pariunt quæ vt sanctissimum puerum necaret excogitauit, plus nos ipsos reprehẽdere & admirari debemus quia hoc Herodes regni amittendi timore præstauit, nos verò sæpè Redemptorem nostrum quantum in nobis est occidimus non regni vnius causa sed rerum quæ ita pueriles sunt & viles vt dici sine pudore non possint. O hominum cæcitas &

insa-

33 infœlicitas qui non intelligunt quo maior est in peccatis diuinæ maiestatis contemptus, eò maiorem esse malitiam: in ijs autem maior est Dei contemptus in quibus minor inest vtilitas, aut voluptas quæ nos ad peccandum incitare posſit. Considera igitur cùm Deum offendis, qua de causa ostendas? cur in diebus festis sæpè accidit vt leuiſsima de causa sanctiſsimo missæ sacrificio non ades? cur in rebus nullius momenti praua tantum consuetudine iuras? quænam voluptas allicit? quod lucrum, quæ te mouet vtilitas? In huiuſmodi rebus magnam dico Deo fieri iniuriā, quia manifestè apparet Dei contemptus, vbi autē maior est contemptus, maius est peccatum. Hoc significauit Spiritus Sanctus per Hieremiam dicens: sicut cisterna frigidā facit aquā sic isti frigidam faciunt iniquitatem. O metaphoram admirabi- *Hiere. 6.*
34 lem, aqua quæ ex sua natura frigida est in cisterna posita, & conseruata frigidior fit: ita genus est hominum quoddam qui naturalem peccati malitiam faciunt sua peruerſitate & peccandi facilitate maiorem, mortaliter enim peccant non voluptate & vtilitate incitati, sed quacunq; occasione oblata, ita facile & sine vllo timore ac si verè Deus non esset, quia nimirum quod faciunt Dei iniuriam esse nihili æstimāt. Herodis igitur crudelitatem qui regni timore peccauit admiramini, vestram autem malitiam cum nulla de causa peccatis, non admiramini.

Cùm ab vrbe Hierusalē Magi discesſiſſent, *Ecce stella quā viderant in oriente antecedebat eos, vsq; dum veniens staret super vbi erat puer.* D. Maximus ait, stellā supra stabulū nouis radijs emicuisse quasi quod latebat indicaret; & diceret: ecce agnus Dei, ecce qui tollit *D. Maxim.*
35 peccata mūdi. Vt sensit sanctiſsima virgo aduētātis multitudinis strepitū, & seruorū turbā, camelorū greges, equitūq; turmas vidit, ne puero nocere vellent, timuit, & ita deterrita eum fœno in præsepio occultauit. Sed cum aduentus causam audiſſet eum regibus remoto fœno ostendit. Quemadmodum eos quos itineris labore defatigatos hospitio excipere & cibis statim appositis vt se reficiant, inuitare soletis, ita etiam virgo sanctiſsima nobiles illos viros puerum suum in manibus tenens inuitabat his verbis, reficite vos & recreate à longi itineris labore, en mei ventris fructus, sed fructus est recens: nondum enim æstas aduenit: & quia nondum erat maturus, ideò eum in fœno posueram, sed tamen vitæ laboribus & doloribus maturescet, & tandem *Simile.*

in

in crucis mensa maturus apponetur, quia quo plura homin[um] causa patietur, plus amorem suum ostendet & salutis nostræ de-siderium. *Et procidentes adorauerunt eum.* Cuius lingua spiritu[ali] lætitia posset explicari quam tres illi reges ex gratissimo t[am] pueri quam matris aspectu ceperunt. Dominus ille qui ab ill[is] inueniri se infinita sua misericordia voluit, a nobis etiam se inue-niri concedat, hic gratia & posteà gloria. Ad quam nos perdu-cat idem Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem die Epiphaniæ Domini

CONCIO SECVNDA.

Cùm natus esset Iesus in Bethlehem in diebus Herodis re-gis, &c. Matth. 2.

3. Reg. 4. TEmpli Salomonis ædificium ex pluribus & precio-
3. Reg. 3. sissimis lapidibus constructum fuisse legitur, qui ex Iudææ lapicidinis excidebantur. Ligna verò ex mon te Libano adducebantur, qui in gentilium terra posi-tus erat ad cuius radices Damasci ciuitas iacebat. Hoc Ecclesiæ sanctæ typus & figura fuit, quam verus Salomon Iesus Christus ex Iudææ lapidibus & gentilium lignis, hoc est ex Iudæis & Gentilibus ædificauit: & ita à pastoribus tanquam Hebræorum primitijs, & à regibus gentilibus, tanquam gentilitatis primitijs
Isai. 62. adorari voluit. Hoc Isaias prædixerat propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur, vt splé-dor iustus eius, & Saluator eius vt lampas accendatur, & vide-bunt gentes iustum tuum, & cuncti reges inclytum tuum. Pro-pter Sion (inquit) & propter Hierusalem, hoc est, ob Ecclesiæ tam militantis quam triumphantis bonum: Sion enim quod spe-culationem significat, Hierusalem verò pacis visionem, quorum primum militanti, alterum verò triumphanti Ecclesiæ opti-mè conuenit. Non tacebo (inquit) donec egrediatur: hoc om-

3 nium prophetarum & iustorum nomine dicit, qui vsque ad verbi diuini incarnationem extiterunt: hi enim assiduis clamoribus redemptionis beneficium à Deo petebant. Iustus (inquit) & Messias vt lampas accendetur, quo Redemptoris conceptionem significat; nam quemadmodum fax flatu ipso & spiritu sine externo aliquo igne accendi aliquando solet, ita Dei filius in vtero virginali, non carnalis concupiscentiæ calore, sed Spiritus Sancti operatione conceptus est. Egredietur autem tanquam splendor, cùm scilicet, ex vtero egressus est, tanquã splendor qui per vitrum sine vlla eius læsione transmittitur, nisi quod vitri colorem solet accipere: ita etiam Dei filius humanum colorem accepit, verus homo factus, in sanctissima virgine, sed eam integrã reliquit & puram sine vllo eius virginitatis detrimento nascens:
4 & tunc viderunt gentes iustum suum, & cuncti reges inclytum suum, vt hodierna die adimpletum est. Videtis igitur quàm apertè hoc mysterium eo loco propheta prędixerit. Sed res est ponderatione digna, cur cùm se tam Iudæis quàm gentilibus reuelare voluerit, ex illis pastores, ex his reges elegerit. Cuius rei causa, vt intelligatur sciendum est, ad diuinorum mysteriorum reuelationem aliquam in homine dispositionem necessariam esse. Hoc apertè docet Ecclesiasticus his verbis: volatilia ad sibi similia conueniunt, & veritas ad eos qui operantur in illa. Metaphoram eo loco desumit (*Del reclamo*) ait enim, aues ad auium sibi similium cantum conuenire, nam si perdicis cantus est, perdices, non corui, conueniunt, & è contra, ita (inquit) veritas speculatiua ad practicæ veritatis cantum conue-
5 nire solet, hoc est morum & vitæ veritatem allicere tanquam cantu doctrinæ veritatem; quia si bene moraliter viuimus Deus nos sua bonitate & misericordia illuminat, & sui nobis cognitionem dat. Et ita nonnulli verba illa declarant: Audientes autem gentes (scilicet, Apostolos prædicantes) gauisæ sunt, & crediderunt quot quot erant præordinati ad vitam æternã, hoc est, illi qui rectum aliquem viuendi ordinem habebant; quæ quædam erat ad fidem dispositio. Hoc etiam monet Diuus Paulus dicens: surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Prius sopitum, mox mortuum appellat peccatorem: quid enim aliud peccator est, quàm sepulchrum viuum, in quo anima rationalis mortua & sepulta est, quandoqui-

Eccles. 27.
Actor. 13.
Ephe. 5.

doquidem in eo non hominis ratio, sed belluæ sensus v
huic profundissimo hoc somno sopito & in anima mortu
Apostolus, surge, hoc est dispone te & ita te Christus, qui
est lux & vita, illuminabit, & seipsum tibi manifestabit. h
causam intelligetis cur aliqui frigidi, alij diuino amore a
tes à prædicatione discedant, quia nimirum scintillæ è
excussæ non humidam escam, sed aridam & optimè ad ig
concipiendum dispositam apprehendunt, petra autem est C
stus, ex qua fulgentissimæ veritatis & doctrinæ scintillæ pr
dicatorum lingua excussæ exiliunt. sed carnales & sensuales
mines innumeris vitijs humidos non apprehendunt, sed eos
tum qui aliquam in seipsis dispositionem habent, & quia ma
Hiere. 5. res Hebræorum & optimates perditissimi erant vt Hierem
affirmat dicens: ibo ad optimates & loquar eis & ecce magis
Amos. 6. mul confregerunt iugum, ruperunt vincula: & Amos, væ vo
(inquit) qui opulēti estis in Sion optimates, capita populoru
ingredientes pompaticè domum Israel: non ait, væ vobis q
pauperes estis & infimi in Sion: gentilium autem maiores era
philosophi sapientiæ & virtutis amatores, infimi autem om
ferè corruptis & deprauatis moribus erant, ideò gentilium ma
res, Hebræorum verò infimiores elegit, in quibus maiorem inue
nit dispositionem.

Ait igitur Sanctum Euāgeliū: *Cum natus esset Iesus in Bethleem, eccè Magi ab oriente venerunt*. O magna nostrorum temporum cō-
fusio; regē gloriæ tam propinquū habemus, ita vt eū paruo labo
re adorare possimus, nunquam tamen nos ad hoc iter faciēdum
expedimus. Quomodo ex Arabia in Iudæam ad summum hoc
bonum inuestigandū, vt tres isti beatissimi reges profecti essēt,
qui vix è domo ad Ecclesiam proficiscuntur? Quomodo thesau
ros suos obtulissent, qui nec duo quidē minuta pauperi
re dare volūt? meritò Sanctus Euāgelista hos viros Magos, id est,
sapientes appellat, quandoquidem statim ac stellam viderūt &
animarum medicum natum esse cognouerunt, statim regnis
suis relictis ab oriente venerunt, non sumptus magnitudine,
non vitæ periculo, non itineris difficultate deterriti, & quo-
niam fidei nostræ magistri fuerunt eos imitemur, illius præce-
Ecclef. 32. pti memores: in hora surgendi non te trices: vnaquæque hora,
hora est è peccato surgendi: cur igitur nos magis ac magis quo-
tidie

9 tidie irretimus? vt quis cadat, & vel in capite, vel in brachio, vel in alia corporis parte lædatur mirum non eſt, at vt poſt vulnus acceptum à chirurgo curari nolit, & ſe cubiculo aliquo ſerpentibus & venenoſis animalibus pleno includat; hoc eſt admiratione & miſeratione dignum. Sed maior eſt ſine vlla comparatione ſtultitia, vt quis peccatorum vulneribus plenus Ieſu Chriſti remedium recuſet accipere. Si rex literas ad te mitteret eius nomine ſubſcriptas, vt quam primum ad ſe venires, velle enim ſe magnam tibi aliquam dignitatem dare, quòd ſi eo maturè non peruenires, triremibus te ſtatim eſſe condemnandum, quidnam obſecro hoc tibi iter impediret? quanam diligentia properares? cur igitur non eadem diligentia ad regem tuum Ieſum Chriſtum feſtinas, qui tot literis ſuo nomine ſubſcriptis te quotidie vt ſum- *Simile.*
10 mis te beneficijs ornet accerſit, ea pœna propoſita, vt niſi dum tempus eſt peruenias, in perpetuam gehennæ triremem damnãdus ſis? Sed dices ſi literas (pater) à Deo acciperem nulla interponeretur mora: Mali Chriſtiani hæc reſponſio eſt, quia certum eſt te quotidie plurimas Dei literas accipere, quas ſtatim ac legiſti ſcindis aut eijcis, vt eas quibus nolumus reſpondere; nuntius autem qui eas attulit redit deluſus: hæ literæ diuinæ ſunt inſpirationes ab Angelis allatæ, in quibus hæc ad te Deus ſecretò ſcribit. Recordare te Chriſtianum eſſe, recordare quonam te pretio redemerim, recordare me crudeliſsimam crucis mortem ſubijſſe, recordare regnum me tibi habere paratum, recordare me inferni & pœnarum Dominum eſſe, recordare tandem omnia iſta quæ te detinent caduca eſſe & tranſitoria: O munde vt tranſis, ò
11 inferne vt expectas, ò mors vt aduenis improuiſa. Vides igitur frater quoties huiuſmodi literas accipias, quibus nihil vt dixi reſpondes; & quod in eis Deus petit (ſcilicet vitæ tuæ emendationem) de die in diem impudentiſsimè differs. O impudentem ergà Deum & Angelos qui ad Deum reuertuntur inanes, quonam ſupplicio magna hæc punietur iniuria, qua vniuerſalem rerum omnium Dominum afficis. Cum deſcendiſſet Moyſes cum tabulis, quas Dei digito ſcriptas habebat, eas ad radicem montis confregit, eò quòd populum vitulum adorare videret, & eum Dei literis indignum exiſtimaret. Eodem modo Angelus ille, qui tibi à Deo cuſtos eſt datus, in cœlo (tanquam in mõte Moyſes) à Deo petit, vt ad te literas ſcribat, hoc eſt ſanctas & pias inſ- *Exod. 32.*

pirationes, quas secum è cęlo descendens adducens, timeō ne[…] te talem videat, illis indignum existimet, & eas (tanquam Moses) confringat, quæ magna erit pœna, sed illa es & alia etiam maiori dignus. Quæ cùm ita sint, obsecro vos Dei nomine fratres charissimi, ne salutis vestræ remedium longiùs prorogetis, sed vna cum his regibus iter aggrediamini.

Ecce Magi ab oriente venerunt. Veniunt quia Deus per stellam
Psalm. 126 eos vocauit, aliter enim non venissent, & hoc est quod ait Dauid: vanum est vobis ante lucem surgere; surgite postquam sederitis, qui manducatis panē doloris. Ante quàm cælestis lux nos illuminet nemo surgere potest, & vires omnes quas adhibemus inanes sunt. Cur igitur si surgere non possunt, ait propheta surgant? quia nimirum impossibile est, vt Dei auxilium deficiat: quare cum inspirationes, sermones, aduersitates, beneficia Dei, sint lux quæ vos illuminat, surgite qui manducatis panem doloris, scitote omnia ista peccata, quæ ad mundi mensam sedentes manducatis, si homines estis optimi rerum æstimatores, panem doloris futura aliquando esse. Sicut sedenti mensa aliqua
Simile. suauissimis cibis instructa esset apposita: alius autem euaginatum teneret gladium, vt eū statim ac cœnasset occideret; quamnam voluptatem infœlix ille ex ciborum suauitate perciperet, panem profectò doloris manducaret. Heu si scires carnalis, auare, superbe, quisnam sit cibus peccatum, quod vix consensu manducasti, cum statim æternis gehennæ flammis damnatus remanes, vt illud doloris panem vocares? ò homo, stulte & miser qui quod corpore breui temporis momento comedis, corpus vna & anima æternis pœnis persoluet. Expuite obsecro dilectissimi malos hos cibos, & ad Iesu Christi mensam properate, ad præsepium, ad sanctissimæ virginis sinum, vbi vitæ panem inuenietis.

Venerunt Hierosolymam dicentes, vbi est qui natus est rex Iudæorum. Mira profectò res: nascitur rex, & in stabulo nascitur, & pro throno habet præsepiū: huius autem rei causa est, quia vt vulgo dicere soletis (*Las penas que se dan por las culpas son para la camara del Rey*) quod verè adimpletum est in diuini huius regis cubiculo, quod ex pœnis factum est originalis peccati, quæ sunt fames, frigus, paupertas, nuditas ac labores: quia nimirum voluit ipse eas nostra causa suscipere, & in ijs nasci: *Vbi est qui natus est Rex?*

Statua

15 Statim angelorum & hominum rex natus est, & adimpletum est quod Dauid tanto cum affectu petierat: da imperium tuum pucro tuo. Cur ò propheta imperium puero dādum est? Nonne grandi alicui & forti dari melius erat, qui nos ab hostium nostro rum tueretur iniurijs? Noli (inquit) Domine imperium tuum superbis & inflatis dare, qui eos qui illi seruiunt nulla alia re remunerare solent, quā vna hac voce (*Tengolo en seruicio*) sed puero qui quicquid ab eo petitur liberaliter dat, & qualibet re illi seruias contentus est: ideò Domine peto à te, vt regem nobis des puerū: nostra enim paupertas exigua illi munera offerre poteſt, eius autē liberalitas quicquid ab eo petemus elargietur. En igitur puer rex quem petebat Dauid, qui vel vna tantum lachryma & suspirio, nisi plura dare poteſt contentus erit. Magnam etiam so- *Psal. 85.*
16 latij causam nobis hęc verba afferre debēt: quia hic nascitur rex, & noster est frater, suas nobiscum diuitias communicare tenetur: hoc significare voluit Diuus Paulus cum dixit: scimus autē quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonū; iis qui secundū propositū vocati sunt sancti: nā quos prasciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Tāta inquit Apostolus, ornauit Deus dignitate eos à quibus se diligi nouit & qui æterna sua misericordia diuinæ voluntatis decreto vocati sunt sancti, hoc est vocati sunt ad sanctitatem, vt omnia illis & prospera & aduersa, & virtutes & peccata ex Dei ordinatione cooperentur in bonum, eò quòd eos ante tempora secularia (quia eos prædestinauit) præsciuit & definiuit futuros esse, & in hac vita & in gloria con- *Roma. 8.*
17 formes filio suo, qui est imago eius inuisibilis, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et quamuis diuino huic primogenito, vt homini multa sint concessa priuilegia, scilicet vt sanctissima eius anima in suæ creationis instanti, antè omnes gloriosa esset, vt primus omnium sine peccato conciperetur, primus qui ad immortalitatem resurgeret, primus qui ad cælos ascenderet, nihilominus tamen nos qui eius fratres sumus, quandam cum eo similitudinem habere eius virtutum imitatione debemus; sed vt illis similes fiamus, ille vt primogenitus opem nobis ferre debet, vt fratribus, quandoquidem æternus pater præsciuit & definiuit nos conformes fieri imaginis filij eius. Hoc autem omne ait D. Paulus à diuina prędestinatione procedere secūdū

propositum diuinæ voluntatis, ait enim, quos præsciuit, & præ destinauit, vbi illa dictio, & non est copulatiua, sed causalis, hoc est, quos præsciuit, quia prædestinauit. Esse autem prædestinationem bonorum omnium fontem, paulò post magis declarat his verbis, quos autem prędestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iustificauit, quos autem iustificauit illos & magnificauit: non solùm in cœlesti gloria, sed in hac etiã vita: ex quibus diuinæ prædestinationis effectibus sequitur quòd nemo vnquam Dei amicos cœlestis glorię corona priuare poterit: & ideò addit, si Deus pro nobis, quis contra nos? & cum alia prædestinationis beneficia retulisset concludit, quis ergo nos separabit à charitate Christi? id est, cùm tantum Deo debeamus, quid nos ad peccandum incitare poterit: certus (inquit) sum quod nulla creatura poterit nos separare à charitate Christi, quę est in Christo Iesu, id est quã nobis meruit Christus Iesus. D. Hieronymus vbi nos legimus, certus sum, vertit, cõfido quod optimè quadrat, nam de se & de cæteris Apostolis loquens Apostolus, potuit quidem dicere certus sum, at verò de alijs Christianis satis est si dicat cõfido. Intellexistis fratres, quomodo diuinus hic rex est primogenitus in multis fratribus, quòd si eius fratribus omnia cooperantur in bonum, quia ex ipsismet peccatis maioris humilitatis & curæ occasionem desumunt, quantò maiora bona ex hoc beneficio colligent regem habere Iesum Christum, qui eorum frater est primogenitus, & ideò eos tanquam primogenitus alere & rebus omnibus necessarijs instruere debet? & ita dixit Esaias, factus est principatus super hũmerum eius: reges plurimi & principes sua regna & principatus infra pedes habent vt eos premant, & nouis quotidie tributis & oneribus conculcent. Porca filios suos ab omnium belluarum iniurijs, quamuis feræ & crudeles sint, defendit, ita vt lupis & vrsis se pro eorum defensione opponat, sed postea ipsamet eos discerpit & vorat, ita etiam nonnulli sunt principes, qui subditos suos ab externis hostibus defendunt, sed ipsimet eos lacerant & vorant, crudelius autem est à propria matre, quam ab alia bestia extranea lacerari. De his conquerebatur Deus dicens: principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. At verò cœlestis hic rex non est huiusmodi, sed principatus eius super humerum eius, vt nos scilicet extollat. Nam cum quis rem aliquam

D. Hieron. ad Gelasiũ. q. 9.

Esaiæ. 9.

Simile.

Esai. 1.

21 quam in sublimi loco positam videre, aut assequi optat, neq; per Simile.
se hoc potest eò quòd pusillo sit corpore, alius suos illi humeros
supponit, vt ita quod optat videre & assequi posit. Optabant
homines altissimi maiestatem videre, & cælestis gloriæ diuitias
assequi, sed tam exiguis eorũ meritis per se ipsi non poterant, &
ita eos cæli rex Iesus Christus humeris suis imposuit, idest, meri
tis virtutis & potentiæ suæ; & ita eam quam optabant gloriam
assequũtur. Benedictus & glorificatus sit talis Rex: beatus ille, qui
ei se ex toto corde subijcit. Hic erat rex quẽ gen⁹ humanũ opta *Esai. 16.*
bat & eius nomine Esaias petebat dicens: emitte agnum Domi-
ne dominatorem terræ: da nobis Domine regem & principem
qui non sit lupus, & nos, vt aliqui terrę principes deuoret, sed ag-
nus vt nostrum sit sacrificium, & nos suo sanguine redimat.
22 *Audiens autem Herodes rex turbatus est*. Turbato rege turbatur
Hierosolyma: hæc est subditorum cõsuetudo, vt principes suos
tam in bono quam in malo imitentur, & ideo qui alijs imperant
plurimũ cauere debent, ne eos suo deprauẽt exemplo. Res est
animaduersione digna quod cum scriberet Moyses mundi crea
tionem & in ea nonnulla quæ tanti momenti esse videbantur, vt
est Angelorum creatio, tamen nullam de ea mentionem fecit:
quòd non temerè, sed diuina prouidentia factum est, ne malorũ
Angelorum lapsus scriberetur, ex quo homines ad malum proni
dicere potuissent; quid mirum nos qui ex infirma carne consta-
mus peccare, si angeli qui spirituales sunt ita peccarunt. O quan
ta hic deplorandi daretur materia, si vero & perfecto amore
Deum prosequeremur, & proximos cùm à principibus & opti-
23 matibus tot libidinum, ludorum dissensionum & aliorum scele-
rum subditis exempla præberi videamus. Iussit Deus Moysi fac *Numo. 10.*
tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis mul-
titudinem quando mouẽda sunt castra: si semel clanxeris veniẽt
ad te principes & capita multitudinis Israel: hoc etiam fieri ho-
die vult Deus, & quod tunc figura ostendebatur adimpleri nam
cum Christiani exercitus tubæ, quæ sunt diuini verbi prædicato
res cælestis suæ doctrinæ sono cecinerint, optimates & capita po
pulorum prius conuenire iubet, vt cætera populi multitudo eos
sequatur duces. Sed heu dolor in vitijs eos præire video, in vir-
tute verò vltimos esse, de Magis Pharaonis legitur omnes eorũ
vires in eo positas fuisse vt pœnarum mala quæ Moyses Dei vir *Exod. 8.*

tute faciebat augere quidem possent, tollere autem non possent, plures ranas & plus sanguinis faciebant, tollere autem minime poterant: ita & plurimi nunc sunt ex magnatibus, qui prauo suo exemplo ad culpæ mala facienda adiumento esse possunt, vires autem non habent, vt ea tollant; quia effæminati sunt, & infirmi ad bonum.

Sed quæro ò Christe vera lux & vere animarum magister quandoquidem tres istos reges docuisti vt te natum quærerent, nonne melius fuisset eos in Bethlehem recta via deducere quam stellam illis occultare vt necessario ad vrbem Hierusalem veniendum esset: hoc modo enim neque se mortis periculo exposuissent, non turbatus esset Herodes, non occisi pueri, non tu in AEgyptum vna cum matre fugisses. O admirabilia Dei artificia, quæ, vt iusti labores & persequutiones patiantur excogitat, vt maiores assequantur coronas. Eunti in Bethlehem, quæ domum panis significat & beatitudinis typus est vbi beati Deo satiantur, per labores & pericula Hierusalem transeundū est. Prædicens Esaias Hebræorum persequutiones, visio (inquit) Esaiæ quam vidit super Iudam & Hierusalem vbi septuaginta interpretes transtulerunt, visio Esaiæ, quam vidit contra Iudam & Hierusalem, quo significatur quod persequutiones illæ quas quis impatienter fert, & quibus durior & deterior efficitur, dicūtur venire super eum; quia ijs se opprimi sinit & hæ tantū persequutiones contra illum esse, qui eas patitur dici possunt: illæ enim quas patienter quis tolerat non cadunt supra illum, imo ille superior remanet: persequutiones autem pedibus subiectæ tanquam scalæ illi sunt, per quas ad maiora merita & maiorem gloriæ coronam ascendit, & ideò hæ contra illum esse dici non possunt, sed in eius potius vtilitatem; & quia Hebræi Dei flagellis deteriores facti sunt, ideò nostra translatio ait, visio Esaiæ quam vidit super Iudam, septuaginta verò interpretum translatio, contra Iudam. Hac de causa voluit Dominus, vt sancti hi viri per Hierusalem transirent, ex quo plurimæ persequutiones, & illis & alijs Dei seruis sunt consequutæ.

Esai. 1.

Turbatus igitur rex est, & statim sanctissimo puero mortē machinari cœpit, timens ne cū grandior factus esset sibi regnū adimeret, quare, *Congregans omnes principes sacerdotum & scribas populi sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur.* Ponderat hoc loco D. Ber-

Bernardus.

nar-

17 nardus similem huic tyrannidẽ contingere solere in nõnullis cõ gregationibus, quãuis ex iustis & sanctis constent, in quibus non nulli ita tyrannice vsurpant imperiũ, vt cęteros quos virtute pręditos vident ad nullum dignitatis gradũ sinant ascendere, ne eos corrigere possint & quod indignè possidẽt adimere. Hac de cau sa Pharao iussisse legitur, vt Hebræorum masculos interficerent Exod. 1. fœminis autẽ parcerẽt, quia illos ne sibi regnũ grãdiores facti adi merent, metuebat, à fœminis autẽ nullum esse metuendũ pericu lum sciebat: ita etiã tyrãni & ambitiosi perfectos in virtute viros viuere non sinunt, ne suæ voluntati aucti dignitate repugnent, ef fœminatis tantum & infirmis fauent quia eos nihil metuunt.

At illi dixerunt, in Bethlehem Iudæ, sic enim scriptum est per prophe-
18 *tam: & tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iu da, ex te enim exiet, qui regat populum meum Israel.* Hæc verba sunt prophetæ Michææ. Sed attendite sacerdotum & scribarum ma- Mich. 5. litiã qui prophetiam detruncarunt, & ea tantum dixerũt quæ regi grata esse futura intelligebant: nam immediatè ait de hoc cæle sti duce propheta: & egressus est ab initio à diebus æternitatis. Hæc malitiose tacuerunt: vbi manifestè Messiã verũ & æternũ Deum futurũ esse affirmat, fortè enim visum est maiorem hoc esse posse turbationis causam. Idem prorsus his tẽporibus plurimi regum & principum consiliarij præstare solent, qui ea tantũ dicunt, quæ principis auribus non ingrata futura esse putãt: qua propter consulo vobis dilectissimi, vt nunquã eos rerũ vestrarũ consiliarios adhibeatis, qui vobis indigẽt: nam necessitas efficiet vt non quæ conueniunt, sed quæ vobis grata sunt dicant. Hoc ea
19 rum auium exemplo probari potest quos ficedulas appellamus, illæ enim dum propria manu alimus breui temporis spatio quæ cumq; volumus verba cãtu exprimere discunt: & Iesus & sancta Maria optimè & expeditè cùm volumus pronunciant: quod si eas liberas emittitis neq; vt anteà alitis, dum per tecta volãt pro fectò nec Iesus dicunt nec Sancta Maria. Huiusmodi sunt consi liarij quos alimus, nam tanquam aues illæ, ea tantum verba quæ vobis grata esse didicerunt loquuntur: homo verò liber qui te non indiget si etiam virtute præditus sit, liberè, quod verum esse sentit exponit. Magna igitur horum est malitia, qui si ea quæ sequuntur dixissent forsitan infœlici huic tyrãno profuissent, aut saltem quod illi debebant præstitissent. Per Malachiã Mala. 2.

 ait

ait Deus labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem re-
rent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est: sed quia
isti non Domini, sed Sathanæ Angeli essent, non omnem quam
sciebant veritatem exposuerunt. O iuris periti quantum hac
peccatis, qui si litis initio, veritatē quam sentitis libere dicere-
neq; litigantes tantū in lites insumerent, neq; vos animas ve-
condemnaretis. Sed cùm vestrum aliqui diuitias tantum a-
mulare finem sibi propositum habeant, nihil de veritate cu-
quam maximo cum scelere occultatis legibus vos regi dicen-
tes, sed si legum normam sequeremini, profectò eas ad eum
vultis sensum non ita detorqueretis, ex ijsdem verbis contra-
sensus eliciētes, vt ex eadem campana diuersi eliciuntur soni:
Sapi.1. quidem pro viuis, alter pro mortuis. Quòd si Sapiens dicit:
quod mentitur occidit animam, quid faciet ille, qui res loquitur
quæ tanto sunt proximis detrimēto, vt scribæ & sacerdotes
causa fuerunt vt ex ea scriptura, quam illi citarunt moueretur
Herodes ad innocentes pueros occidendos: ita etiam interdum
iuris periti causa sunt (legis alicuius textu male adducto) vt quis
proximo suo innocenti vitam adimat, bona quibus ille alebatur
eripiens. Huc humana malitia deuenit, vt legibus tam diuinis
quam humanis ad suas iniustitias comprobādas abutantur. Hoc
1.Reg. 24. modo serui Dauid ei, vt Saul in antro occideret persuadebant,
Dei vtentes testimonio his verbis: eccè dies, de qua loquutus est
Dominus ad te, ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei si-
cut placuerit. Quæ verba melius Dauid intellexit, quem postea
eà vestem tantum secasse pœnitebat.

Tunc Herodes clam vocatis Magis dixit: ite & interrogate diligen-ter de puero. Noluit puerum regem appellare, vt illi appellaue-
rant: eos enim quos odio prosequimur, nullo appellare solemus
honore. Sed hominis admiror stultitiam: partem enim prophe-
tiæ, in qua nasciturum esse in Bethlehē dicebatur, credidit, illam
verò partē ab eo, scilicet, populū Israel regi debere nō credidit.
Fidē ei præstitit quod sibi prodesse videbat, ei verò quod ei noce-
re poterat nullā habuit fidē: difficile enim omnino est ea quæ cu-
piditati, & appetitui repugnant, credere & ita si quis vos de mor-
tis incertitudine monet, & posse vos in ipso ætatis flore facillime
mori, hoc quod appetitui vestro repugnat, persuaderi vobis mi-
nime potest. Admirationē etiam hoc loco parit cur scribæ illi &
sacer-

33 sacerdotes, cùm parum Bethlehem distaret vna cũ Regibus eò
profecti non sint, cum præsertim de stella illa admirabili audis-
sent. Quã vere in eorũ vituperationẽ, & Magorũ laudẽ dictum
est. Populus quẽ non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obe- *Psalm. 17*
diuit mihi: filij alieni mẽtiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt,
& claudicauerũt à semitis suis. O filij alieni dæmonis filij, qui ea
qua præditi estis sciẽtia abutimini. Optãs Dauid aquã ex cister- *2. Reg. 23.*
na Bethlehẽ bibere, & pro ea suspirãs dixit. O si quis mihi daret
potũ, de cisterna quę est in Bethlehẽ. Sed cũ aquã illi ex ea cister
na adductã prębe rẽt, bibere noluit, sed statim effudit. Ita etiã Iu
dæi filij Dei aduentũ optauerũt, & pro eo sæpissime suspirarũt,
sed veniẽtẽ recipere noluerũt. Imò preciosissimũ eius sanguinẽ
crudelissime effuderũt. O cæcitas diabolica, neminẽ in vrbe Hie
34 rũsalẽ extitisse qui miraculi nouitatẽ à Regibus audiẽs, nũ hoc
verũ esset, scire voluerit, cũ præcipuè vt dixit Bethlehẽ nõ lõge
distaret, & hunc Regẽ quẽ natum iã esse audiebãt per tot annos
expectassent. Ex hoc profecto intelligere potestis, quò dementię
populus ille dęmonis arte deuenisset, & quã deprauata esset ciui
tas illa quæ olim tanta sanctitate floruerat. Merito de ea cõquere
batur Isaias dicẽs. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis *Isai. 1.*
plena iudicij? Iustitia habitauit in ea, nũc autẽ homicidę: argẽtũ
tuũ versum est in scoriã. Vbi nos legimus iustitia habitauit in ea *D. Hieron.*
D. Hieronymus trãstulit, iustitia requieuit in ea: & septuaginta
interpretes: iustitia dormiuit in ea: hęc enim omnia vox Hebręa
significat, scilicet, quã fortes in ea ciuitate egerat radices virt⁹ &
sanctitas, in qua ita quiescebat & dormiebat iustitia, vt nihil de
35 discessione cogitaret: & tamen eam Hebræorum peruersitas, vt
ex hoc loco patet deiecit. Hoc etiam Hieremias. Dei nomine *Hiere. 13.*
comminabatur dicens. Omnis lagunculа implebitur vino, & ita
gisse declarans addit: ecce ego implebo omnes habitatores terrę
huius, & Reges, & Sacerdotes & Prophetas, & omnes habitato-
tes Hierusalem ebrietate. O verba horrore plena, si diligẽter ex
penduntur, inter maiora diuinæ iustitiæ supplicia, hoc esse solet
oẽs vnius regni, vel ciuitatis homines vniuersali quadã ignoran-
tia excæcare, vt omnes peccent, neq; vitæ & morum suorũ de-
prauationẽ, quadã quasi ebrietate impediti cognoscant. O Deus
maiestatis infinitæ hanc obsecro à nobis ebrietatẽ auerte: omnes
enim fere hodie tã ebrios, & tam erroris sui ignaros animaduer-

to, vt magna animi commiseratione, motus facere non possim quin ad te clamē. Quod si qui sunt dilectissimi qui ad hanc ebrietatem & insaniam nondum deuenerunt caute viuant, & diuini auxilij fauorem humiliter petant, ne se in eam, vt cæteri prolabi sinat. Qui vero ebrij iam sunt audiant Dei voces per prophetam Ioel clamantis, expergiscimini ebrij, & flete & vlulate. Ioel.1.

Qui cum audissent Regem abierunt: & cùm rursus stella apparuisset ea duce peruenerunt Bethlehē, vbi *inuenerunt puerum cum Maria matre eius*. Quo nam stupore eorū animos perculsos esse existimatis, cùm Deum ipsum in stabulo natum viderunt? Audite quid hac de re dixerit Dauid. Reges (inquit) terræ congregati sunt, conuenerunt in vnum: quia simul venerunt, & ad eundem finem: ideò ait, conuenerunt in vnum. Addit, ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos. *Et procidentes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis, &c.* Ex ijs rebus quæ pluris in suis regnis æstimabantur adduxerant dona, quę supremo Regi offerrent: ita dixit Iacob filijs suis sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera. Ipsis etiam hominibus meliora offerre solemus, quanto æquius est hoc cum Deo præstari? Sed tanta hominum malitia est, vt Deo semper deteriora offerant, vitæ quidem senectutem, diei horas inutiles, & temporalibus negotijs non impeditas, vestium eas quæ vetustate vel longo vsu detritæ prodesse non possunt, panum duriores, filiorum quos vel ob ingenij tarditatem, vel ob malā corporis habitudinem mundus reijcit, hos dicatis Ecclesiæ. Attendite quid per Malachiam dicat Deus. Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus. Nonne auditis eos maledictos appellari, qui deteriora offerunt, cùm ille cui offeruntur Deus sit, Rex magnus & potens. Cùm igitur aliquid Deo offerre vultis, horum verborum recordamini, Rex magnus ego, dicit Dominus, & nomen meum horribile, vt meliora puro cordis affectu illi offerentes, eius hic gratiam consequamini, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

Psal.47. Gene.43. Mala.1.

1 In eadem die Epiphaniæ Domini

CONCIO TERTIA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Hero dis Regis, &c. Matthæi. 2.

MAgna cum lætitia sacrum hunc diē nostra mater Ecclesia celebrat, quia in eo admirabilis Dei hu-
2 manati manifestatio facta est: quod singulare fuit erga nos beneficium. Quid enim thesaurus absconditus tibi prodesset, si quonā lateat loco ignoras? Et ita ait Ecclesiasticus Sapientia abscō *Eccles.* 20.
sa, & thesaurus inuisus: quæ vtilitas in vtrisq;? Parum Deum ho-
minē fieri profuisset, quamuis preciosissimus sit thesaurus si ig- *Simile.*
notus fuisset. Cōficit sibi mulier aliqua stromata reticulata, hoc est, (*Paños de pared de red*) in quibus aues quam plurimas, animalia diuersa, diuersas arbores acu artificiose pingit. Sed si nudo parieti apponantur artificium, quod in ijs est vix apparet, quod si purpuræ superimponatur, nihil erit, quod optime dignosci
3 non posit. Ita etiam, dicere possumus misericordiam, benignitatem, clementiam, & iustitiam Dei, esse quidem ex se infinitæ perfectionis, sed ab hominibus in operibus creationis non ita exacte cognoscebantur, donec hæc ipsa diuina attributa infinitæ verbi essentiæ consubstantialia, vnà cum ea in hac sanctissimæ humanitatis purpura posita sunt, quam verbum diuinum hypostatica, & personali vnione recepit: & ita hominē factū, & in stabulo Bethlehem natum, se statim manifestare voluit,
& tunc vt Diuus Paulus ait, Apparuit benignitas, & huma- *ad Titum.* 3.
nitas Saluatoris nostri. Primum se manifestauit pastoribus, hodie vero Gentilibus. Pastoribus se Hebræorum manifestauit, non optimatibus, & potentibus: significans singulare hoc redemptionis beneficium infimis tantum Hebræorum vtile futurum esse, cæteros autem in peccatorum suorum pœnam esse

Roma.9. in misera illa infidelitate remansuros. Hoc D. Paulus affirmat, Isaiam citans his verbis. Isaias autem clamat pro Israel, si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquæ saluæ fient, verbum enim consummans, & abbreuians in æquitate quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram. Reliquiæ eo in loco ait, metaphora à mensa aliqua desumpta, omni ciborum referta genere, ex quibus quæ supersunt, reliquias certum est minoris esse quantitatis, quam ipsos cibos qui erant appositi. His igitur reliquijs comparantur eo loco filij Israel, qui saluari debent, & cæteris omnibus cibis eos qui damnandi sunt quos innumerabiles esse ait tanquam arenas maris: quare quemadmodum posteà quam inuitati cœnarunt colligit quis hinc inde micas, quæ exigui valoris esse videntur: ita etiam Deus qui animarum salutem tanquam cibum expetit hinc vnum inde alium colliget, cæteros vero omnes dæmonum esca fient. Ait autem hic D. Paulus eos Deum esse conuersurum per verbum Euangelicum, quod vocatur verbũ consummans hoc est, hominẽ perducens ad perfectionem, & abbreuiãs, quia sacrum Euangelium est veteris legis summa & breuiarium. Addit in æquitate, quia quicquid in eo iubetur æquum est iustum & rationi maximè cõueniens. Magnas hic laudes Euãgelio Spiritus sanctus tribuit, ex
Isai.9. quo magnum quoddam mysterium intelligetis. Nam Isaias capite nono, vbi Christi redẽptoris nostri nomina referuntur his verbis. Vocabitur nomẽ eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis pater futuri sęculi, & princeps pacis, Septuaginta interpretes horum omniũ nominum loco transtulerunt, vocabitur nomen eius magni consilij nuntius, tanquam significantes, quòd quita- 6
lem legẽ & tale Euangelium hominibus dedit erat Deus, Deus fortis, Princeps pacis, & pater futuri sæculi. Ex Gẽtilibus autem sapientes & potentes, vt se manifestaret elegit: vt significaret
Iudi.6. quod optima & præcipua populi Gentilis pars diuini huius mysterij fidem receptura erat. Nunciauit Deus Gedeoni per Angelum, Madianitas eum esse superaturum, qui hoc ab eo sibi dari victoriæ signum postulauit, vt lanæ vellus quod in area poneret, cælesti aqua ita irroraret, vt terra circunstans sicca remaneret. Concessit ei Deus quod postulauerat, & cùm ita factum esset expressit Gedeon vellus, & iterum Deum ne sibi irasceretur rogauit, vt aliud sibi signũ daret, se vellus in eodem loco positum

esse

7 esse: & si mane siccum esset vellus, terra vero omnis rore madere, certum se de victoria futurum esse: & ita vt petijt factum est. Magnum hic latet mysterium, non enim credendum est Gedeonem fidē Angelo non præstitisse, neque Deum tentare his petitionibus voluisse, qui præceperat, Nō tentabis Dominū Deum tuum: & D. Paulus Gedeonem inter sanctos veteris testamenti enumerat. Quin etiam si Deum tentare voluisset, ea à Deo non impetrasset, aliquod igitur mysterium latere dicendum est. Hoc igitur Hebræi populi reprobationem præfiguratam esse dico, & Gentilis receptionem, vellus enim Hebræus est populus, qui primū diuina gratiæ aqua irroratus fuit, & pluribus alijs cælestibus donis, sed hoc vellus ingratitudine maiori ex parte exaruit, & Gentilium terra rore fuit aspersa, & hoc, trium horum Regum significauit aduentus, qui cælestia dona à diuina manu hodierna die receperunt. Neque solum in hoc benignitatem suam & misericordiam Deus, verum etiam suam omnipotentiā ostendit. Optat Rex aliquis aut Princeps publicum aliquem mercatum libere, nulla personæ suæ & dignitatis habita ratione spectare: libere omnes alloqui, & quicquid in eo fit diligenter aspicere: sed quia hoc regijs vestibus, regio comitatu & pompa præstari non posset, pretiosis illis vestibus rudes & pastorales superimponit, faciem quoque ne agnosci posset contegit, & ita libere quocunque vult ignotus perambulat. Sed tamen si attente manus inspicitis non rustici & pastoris, sed Principis manus esse videbitis, candidæ enim sunt & delicatæ: si verba etiam attenditis, aulam & palatium redolere videbuntur: quin etiam interdum aurum aut sericum aliquā apparere inter rudes vestes videbitis, & huiusmodi alia signa dari, ex quibus personæ dignitas agnosci posit. Eodem modo Dei filius Princeps pacis, cum per hunc mundi mercatum deambulare vellet, & electorum suorum animas emere, quia diuinæ maiestati derogari aliquo modo videbatur, cum peccatoribus conuersari, cum Publicanis publice manducare, quin etiam seipsum illis offerre, vt cum Zachæo fecisse legitur: ideo diuinitatem suam rudi & vili naturæ nostræ veste contexit, habitu inuentus vt homo: ita vt in præsepio positus plorans, circuncisionem recipiens, in Aegyptum fugiens, purus homo videretur: quod si manus quę sunt admirabilia eius opera spectasses: videlicet ab Angelis laudari

Deut. 6.
Heb. 11.
Simile.

8 (margin, at "Regum significauit")
9 (margin, at "interdum aurum")

laudari hymnis & canticis, à Regibus orientis adorari, mortuos resuscitare, hæ manus principis erant, non rustici, Dei non hominis opera: hominum cogitationes cognoscere, populos suspensos tenere in verbis gratiæ eius quę procedebant de ore eius, sublimem doctrinam prædicare, nullo humanæ disciplinæ auxilio ventis, morbis, Dæmonibus imperare & morti; non humana hæc erat lingua, sed diuina, & immortalis: in transfiguratione autem inter viles humanitatis nostræ vestes animæ gloria quæ ex diuinitatis visione procedebat in corpore, vbi latebat emicuit.

Ait igitur Sanctum Euangelium. *Cum natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymā dicentes, Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* O viri prudentissimi, cur non alium ibi esse Regem consideratis, qui si alium vos Iudæorum Regem nominare audiet præter se occidi vos imperabit? O fortitudinem admirabilem quantum in anima potes Dei impulsu & motu, vt nihil times, vt nullo periculo deterreris: tales debent esse iusti, Christum enim Dei filium secreto & publice, ore, corde & operibus confiteri debent, & se mortis periculo (si necesse est) exponere. Plurimi hoc iter incipiunt, sed regnare Herodem audientes, antequam eius aspectū videant, reuertuntur: si timidos se appellari audiant, & illatam sibi iniuriam timore ignoscere, vel in sumptibus ob auaritiam non humilitatem parcos esse, statim ab incepta virtutis via reuocantur. O effœminati & timidi, quid si corpori nudatos enses obijcerent, vt peccatum aliquod committeretis, quàm facile assentiremini qui tam leui de causa Deo terga vertitis? Similes isti sunt illis de quibus Diuus Ioannes ait. Veruntamen ex Principibus multi crediderunt in eum, sed propter Pharisęos non confitebantur, vt de Synagoga non eijcerentur, dilexerūt enim gloriam hominum, magis quàm gloriam Dei. Nolite obsecro dilectissimi ex eorum numero esse, sed per omnia quamuis vitæ ipsius pericula fiant, horum Regum imitatione quod semel incepistis ad exitum animose perducite. Deo seruire, humiles esse, non iurare, non superfluos sumptus facere, in his omnibus verum honorem consistere existimate, & vt hæc præstare possitis à Deo humiliter petite, vt vos cælesti moueat impulsu, vt hos Reges mouit, Frigebat aliquando feruentissimus ille Hieremiæ spiritus

Ioan. 12.

13 & à populo derisus nolle se amplius Dei nomine prædicare *Ierem. 2 c.*
aiebat, factus sum (inquit) in derisum tota die, omnes subsan-
nabant me, quia iam olim loquor vociferans iniquitatem, &
vastitatem clamito, & factus est mihi sermo Domini in oppro-
brium & in derisum tota die, & dixi, non recordabor eius,
neque loquar vltra in nomine illius. Sed audite vt frigus illud,
& torpor diuino sit igne sublatus: subdit enim, & factus est in
corde meo quasi ignis æstuans, claususque in ossibus meis, &
defeci, ferre non sustinens. O vtinam corda vestra hic idem
ignis exureret, statim enim omni timore deposito, animi qui
nunc iacent abiecti excitarentur, & nihil est tam difficile &
periculosum, quod non magna cum alacritate susciperent, vt
sancto Prophetæ contigit, qui statim ait, audiui contumelias
14 multorum, & terrorem in circuitu, qui dicebant: persequa-
mur eum, & præualeamus aduersus eum, & consequamur vl-
tionem ex eo: sed num huiusmodi minis deterrebatur? mini-
me, imò lætus dicebat: Dominus mecum est tanquam bellator
fortis, & tali munitus auxilio cur timebo? Idem venerabiles hos
viros dixisse credo: & ideo audacter interrogabant, *Vbi est qui na-
tus est Rex Iudæorum?* Mirum est Reges sapientissimos de Chri-
sto saluatore in tyranni aula & palatio interrogare, de Deo in
Regis palatio interrogatis? Si noua vestiũ genera vanitatis cau-
sa excogitata videre vultis, si murmurationes, adulationes, ir-
risiones, & alia huiusmodi audire quam plurimos ibi inue-
nietis magistros: de Deo vero nihil ibi agitur, neque quis ille *Ecclef. 29.*
sit scitur. O quam vere de ijs dicere possumus, quod Ecclesia
15 sticus dixit. Quamuis de re diuersa: domus protegens turpitu
dinem.

Audiens autem Herodes Rex turbatus est. Malus quem mala con
scientia torquet quacumque re turbatur: & ita minatus est Moy *Leu. 26.*
ses Dei nomine illis qui datam legem frangerent, his ve bis: ter-
rebit eos sonitus folij volantis, & ita fugient quasi gladium. O
quãta exaggeratio, folij volantis sonitu peccatores ita inquit de
terrebit, ac si imminentem capiti gladium viderent: idem etiam
sanctus Iob plurimum exaggerat dicens: sonitus terroris sem- *Iob. 15.*
per in auribus impij, & cũ pax sit, ille semper insidias suspica-
tur, vt impio huic Herodi cõtingit, qui cœlesti pace perturbatur,
nã quamuis Angeli pacem in terra hominibus cecinerunt, tamen
addi-

addiderunt bonæ voluntatis, quia his tantum redemptoris or...
pacem attulit, malæ vero voluntatis hominibus eorum culpa
maioris fuit inquietudinis, & perturbationis occasio, quod et...
in istis festiuitatibus cõtingere videmus, iusti enim quanuis sem-
Psalm. 118 per licere possint illud Psalmistę. Ambulabã in latitudine, quia
mandata tua exquisiui: hoc est ex mandatis tuis magna est mi...
in aduersitatibus magnanimitas consequuta: ita vt nullum sit in-
fortunium, quod animus meus capere non possit, quanuis in-
quam hoc iusti omni tempore dicere possint, in maiorũ tamẽ fe-
stiuitatum celebratione maiorẽ in se pacẽ & quietem sentire so-
lent: mali verò plus perturbantur vt experientia videmus: tam
enim inquieti sunt sacris his diebus, vt nunquam in eodem volu-
Psalm. 100 ptatis genere quiescere possint, sed noua semper die & nocte
oblectamẽta quærant: ita vt de illis illud dici possit: turbati sunt
& moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia eorum deuorata e...

Turbatus est igitur Herodes: & ex turbatione puerum occidendi
si desiderium natum est. Idem à vobis quærere vellem, vbi est qui
natus est rex Iudæorum? quomodo vos quoque turbaremini, &
ex turbatione non occidendi puerũ desiderium nasceretur, sed
illi omni studio & diligentia seruiendi. Dicite igitur, vbi est qui
natus est rex Iudęorum? Profectò hæc interrogatio magnum no-
bis timorem deberet incutere, cùm nullũ in cordibus nostris ve-
stigium appareat ex quo Regẽ nostrũ natum ibi esse dignosci
Iob. 28. possit. Interrogat Iob. Sapiẽtia vbi inuenitur? & inter alia in qui-
bus eo loco respondit, non inueniri, ait, in terra suauiter viuẽtiũ;
abyssus dicit, non est in me, & mare loquitur, non est mecum.
Quod magnę nobis tristitiæ causa esse debet, quandoquidẽ non il-
inuenitur Deus in vita voluptatibus & lasciuijs plena, neque in
Abysso, id est malitioso, qui cor habet profundum, neque in ma-
ri tempestatibus agitato, id est in homine ira, odio, impatientia
& vltionis cupiditate æstuante. Ex quo sequitur in pluribus no-
strũ hũc regẽ natũ non esse, cùm fere omnes inter eos de quibus
Propheta hic loquitur enumerari possimus: cur igitur nõ turba-
mur cum quæri audimus, Vbi est qui natus est rex Iudæorum?
Neque vero Herodem tantum turbatum esse sanctus Euangeli-
sta ait, verum etiam omnem Hierosolymam cum illo. O infœ-
lices Hebręi cur tam lætis nũtijs perturbamini? cùm gratias Deo
agere deberetis, qui ab his regibus eos vobis afferri voluit.

19 Prædicens Isaias diuinum hoc mysterium, cùm dixisset, ambulabunt gentes in lumine tuo & Reges in splendore ortus tui subdidit: leua in circuitu oculos tuos & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: quasi diceret, lætare, nam in tuam vtilitatem hi Reges venerunt noli turbari. Ait præterea: dilatabitur cor tuum quando fortitudo gentium venerit tibi inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian & Epha. Fortitudinem gentiũ vocat hos Reges, quia regni alicuius aut Reipublicæ vires, & nerui sunt sapientes, dilatabitur (inquit) cor tuum, quin ad te venire videris, quasi tacitè eam reprehenderet, eò quòd tunc cum lætari deberet turbaretur. Sed quænam vtilitas ex hoc Regum aduentu nasci Hebræis poterat? Magna profectò, quandoquidem quod tantopere diu optaue- *Isai. 40.*
20 rant adimpletum esse nunciarunt, & eos suo exemplo incitabant, vt vnà etiam natum Regem quærerent, quem ipsi tanto labore, & periculo procul à patria quærerent, Meritò igitur ait Spiritus sanctus, venerunt tibi, magnæ enim vtilitatis esse solent huiusmodi exempla illustria & præclara, in libro Iosue dicitur, quod cùm per Iordanis aquas admirabili Dei potentia iter patefactum est, festinauit populus, & transijt. Qui tamen cùm Pharaonem fugeret insequentem in maris rubri ingressu, quod Moyses in duodecim semitas virga diuiserat, constitisse, & præ timore ingredi recusasse dicitur donec tribus Iuda ingressa est, quæ cæteris omnibus animum & audaciam præbuit: hic verò ad Iordanem cùm nullum esset hostium à tergo periculum, tamen nihil immoratur, sed apertas aquas, nulla interposita mo- *Iosue. 4.*
21 ra secare festinat, quæ nam huius rei causa fuit? nimirum quia tunc non præibant sacerdotes, qui primum amnem ingressi eos animarent, & ideo quamuis magno hostium periculo in littore constiterunt, verum hoc loco præibant sacerdotes quorum exemplo vniuersus populus commotus festinauit & transijt. Quod si Hebræi nullam ex hoc præclarissimo trium Regum exemplo vtilitatem perceperunt, saltem nobis dilectissimi inutile non sit, sed pudeat his temporibus Christianam legem profitentes à gentilibus, qui nondum fidei lumine illustrati erant superari. Hãc enim vnam esse causam inter cæteras intelligite cur sacra hæc festiuitas celebratur, vt scilicet, sancta quadam æmulatione incitemur: quãdoquidem nulla alia re mouemur, in quo

Deus matrem mihi aliquam imitatus eſſe videtur, quæ cùm
filium nihil delicijs & pomis moueri videt, & quicquid ei da
faſtidire & contemnere, ſerui filium ad ſe vocat, ei blanditur &
pomum, vel ſimile quidquam dat, vt hac ſaltem æmulatione fi-
lius pluris quod ei datur æſtimet. Hoc ipſum hodierna die con-
tingit, Deus enim noſter eſt pater, ſancta verò eccleſia mater, ſu-
perioribus diebus cœleſtem illum puerum recenter natum no-
bis magno cum amore dederunt, vt eum accipiamus & in cordi
bus noſtris deuoto amoris affectu & pia imitatione ponamus.
Sed cùm magnum hoc donum recipere voluerimus nihilo facti
eius humilitate, & paupertate meliores, vocat ad ſe pia mater ec
cleſia ſeruum ideſt, populum gentilem horum Regū aduentum
hodierna die repręſentās, vt quos non pueri Ieſus paupertas mo
nit, non S. Stephani lapides, non D. Ioannis contemplatio, non
Innocentium mors non Redemptoris ſanguinis in circunciſio-
ne effuſio, hi ſaltē Reges quadam quaſi æmulatione cōmoueāt.
Veniunt ò Chriſtiane ſerui vt nobis dato munere fruantur, ſi nō
amore moueris, ſaltem mouearis inuidia, ſancta enim & pia erit
inuidia quæ amori dabit ingreſſum. O pudor, ò ignominia, vt
aurum quęrant Chriſtiani ad Indos nauigāt, vt eccleſiaſticas di-
gnitates aſſequantur Romam proficiſcuntur, ſcientiarum acqui
rendarum cauſa ad varias ſe conferunt Academias quę omnia hu
mani deſiderij ſitim explere nulla ratione poſſunt, vt verò
Deum inueniant qui in ſpirituali puræ conſcientiæ quiete inue-
nitur, nec minimum quidem laborem ſuſcipere volunt. Ille
cui tanta iniuria fit tanti erroris tenebra à fidelium ſuorum men
tibus nulla meritorum noſtrorum habita ratione diſcutiat. Et
congregans omnes principes ſacerdotum, &c. vſque, vt ego
veniens adorem eum. Hoc eſt hominum artificium qui cum ma
li ſint boni videri volunt: cogitabat Herodes puerum occidere,
& adorare ſe velle affirmat: quæ quidem ſimulatio magnam ve-
Exod. 8. ræ virtuti authoritatem detrahit. Hac de cauſa cor Pharaonis
obduratum eſſe legimus neq; Moyſi fidem pręſtitiſſe, eo quod
ſigna quæ faciebat à Magis quoque fieri videret: quamuis diffe-
rentiam, quæ inter Moyſem & Magos erat, conſiderare infœlix
debuiſſet quandoquidem illi defecerunt in tertio ſigno, Moyſes
verò maiora quotidie præſtabat. Eodem modo magnam bono-
rum virtuti fidem & authoritatem detrahi, dico, quia plurimos
ſæpe

25 sæpè videmus hypocritas, qui eiusdem vel etiam maioris virtu-
tis specie nos fallunt, vitia autẽ & scelera quæ intus occultantur
ignoramus: quamuis si diligenter hoc & nulla animi perturba-
tione attendere volumus, optimè dignoscemus hypocritas qui
vt Magi Pharaonis deficiunt & defatigantur, nam vt dixit Ari- *Aristot.*
stot. nemo potest diu fictam ducere personam, vt in Herode pa
tuit qui diu desiderium suum simulare nõ potuit, sed paulò post
vt puerum occideret innocentes iussit occidi: at verò qui verè
sunt iusti inceptum virtutis iter prosequuntur & maiora indies
vt Moyses operantur. *Qui cum audissent Regem abierunt, & ec-*
ce stella quam viderant in oriente antecedebat eos. Occultauerat se
stella in Hierusalem quia stellæ oriente sole non apparent: sol
erat sacra scriptura quæ in vrbe Hierusalem seruabatur & tan-
26 quam sol fulgentissimus quonam loco Messias esset nasciturus,
eius munus & diuinæ suæ essentiæ æternitatem declarabat, qua
re solis huius præsentia stella illa non apparebat donec ex vrbe
Hierusalem egressi sunt.

Et videntes eam gauisi sunt gaudio magno valde. Tantum ne ò san-
cte Euangelista hoc Regũ gaudium exaggeras? Quid nam dices
cum Regem quem quærunt, videbunt? Quia nimirũ hoc gaudiũ
verbis quidẽ exaggerari potest, illud verò nõ potest, quare silen
tio prætereundũ est, & ita dixit eo loco Euãgelista: *intrantes do-*
mum inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Nulla ibi fuit interro
gandi necessitas, vbi est qui natus est Rex Iudæorũ, quia gẽma
illa cælestis auro humanitatis inclusa eorũ intellectus ita splen-
doris sui radijs illustrauit, vt statim eũ esse quem quærebant ag-
27 nouerint. Sed quã ab eo, quẽ cogitabant, diuersum inuenerunt!
in magna aliqua vrbe in magnificentissima domo in pretiosissi-
mo aliquo lectulo inuẽturos se eum esse existimabãt, sed in sta-
bulo, in presepio reclinatũ vilibus pannis inuolutum inueniũt.
O filij Adam quonammodo vestrum vobis Deũ finxistis? vbi
eum inuenire existimatis? Respondete superbi, ambitiosi, carna *Psal. 17.*
les: videte quid dicat Dauid, in tenebris posuit latibulũ suum: fa-
mes sitis, paupertas, & cætera omnia quas mũdus põpæ & vani
tatis amator cõtẽnit, tenebræ sunt in quibus Deus inuenitur. Per
syluã quis transiens cedros, vlmos, & sublimes alias arbores spe- *Simile.*
ctat attẽtus, neq; se pedibus herbas salutiferas & medicinales cõ
terere, animaduertit. O filij hominũ qui obedientiã humilitatẽ,

paupertatem, & alias huiusmodi herbas salutiferas concul-
tis, quia oculos ad sublimes arbores, id est, ad mundi honore
dignitates extollitis. At in tenebris posuit latibulum suum
his virtutibus quærendus est, quæ tenebræ appellantur, no
quia splendore in se careant, sed quia obscuræ & tenebrosa se-
sualitati videntur.

Inuenerunt puerum. Quærunt Regem, & inueniunt puerum.
Qui Deum Regem quærunt, id est, qui eum, vt par est, veneran-
tur & timent, eum puerum, id est, mansuetum, liberalem, nona-
perum non iracundum inueniunt. Qui verò eum puerum quæ-
runt, qui scilicet, eum contemnunt, nec debito honore afficiu
hi eum Regem suorum criminum iudicem & vltorem inueniu.
Inuenerunt puerum cum Maria matre eius. O beatum laborem qui ta-
le assequutus est præmium: attendite laborum finem qui pro
Deo suscipiuntur. O infelices illos qui Dæmoni, mundo, &
Roma.5. carni seruiendo laborant: hos Diuus Paulus interrogabat: quem
fructum habuistis in ijs in quibus nunc erubescitis? Quot hic ade-
stis qui maiores fortasse labores mundi causa pertulistis, quam
sanctorum aliqui, qui nunc Deo fruuntur, pertulerunt vt vitam
consequerentur æternam? vos verò quam nam ex his laboribus
vtilitatē percepistis? O stulti quare appēditis argentū non in pa-
Isai.50. nibus, & laborē vestrū non in saturitate? ait Isaias. Si quis duos tā-
tū haberet argenteos, quibus se alere posset, & ijs plumā sibi ad
pileum exornandum vel aliquid huiuscemodi cōpararet non ne
eum stultum existimaretis? quid igitur agis ò stulte, qui vitam &
tempus quo cœlum tibi emere deberes in res læuissimas, & nul-
lius vtilitatis imo plurimi damni insumis? Nolite obsecro fra-
tres ita insanire, sed vt addit eo loco propheta, audite audientes
me & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima ve-
stra: comedite agnū hunc suauissimum quem vobis dat sanctis-
sima virgo, & magna lætitia anima vestra perfundetur, quis enim
animæ lætitiam explicare posset quæ Deum possidet? Eam igi-
tur vt assequamur vitam & tempus debemus insumere. Et proci-
Isai.11. dentes adorauerunt eum. Adimpletum hoc loco est quod Isaias
prædixerat dicens: habitabit lupus cum agno, & puer paruu-
lus minabit eos, quandoquidem hos Reges qui tanquam lupi
feroces in sua infidelitate & tyrannide versabantur, puer paruu-
lus Iesus Christus ad sui cognitionem & amorē adducit & trahit

& tanta

31 & tanta clementia eos & affabilitate recipit, quanta agnos idest, pauperes illos pastores receperat. Quis igitur ad diuinæ maiestatis thronum nō audebit accedere quandoquidem lupos & agnos eodem amore recipit.

Notandum autem maximè est, quòd quamuis hi reges magna cum seruorum camelorum & dromedariorum pompa & comitatu venirent, non ideo tamen à Deo reiecti sunt: vt intelligant reges & principes, non ideò se eos esse reiecturū eò quod ad ecclesiam veniat, ea pompa & comitatu, qui principes decet, dummodo absit superbia quæ hominē Deo odiosum reddit. Iussit Deus vt in templo ad orientalem partem porta quędam esset, quæ nūquam nisi cum Rex ingredi in templum vellet aperiretur, quia æquum est vt Rex multis in rebus particulari afficiatur honore. *Ezech. 46.*
32 Pedester in hac vita Redemptor noster incedebat & tamen non reijcit equitantes, pauper vixit & tamen recipit diuites. O magnum amoris & clementiæ argumentum. Non tamen paupertas impedimento fuit quo minus hi reges eum humiliter adorarent quia fides non externo tantum cortice contēta penetrat interiora. Videbat latro hūc ipsum Saluatorem cruci affixum derisum vulneratum & quoad externam speciem peccatori similem & tamen clamauit, Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. O fœlix latro quid in hoc homine vides ex quo Regem eum esse cognoscas: corona spinea est, serui sunt tortores, solium regale est crux, cur igitur eum Regem appellas quia nimirum fides externa nō spectat sed regiam maiestatem esse ibi credit occultā, o admirabilis latronis fides, sed nō minus admirabilis ho-
33 rum Regum fides, qui sub paupertate illa latere crediderunt diuinitatem. Nos quoque dilectissimi eiusdem fidei lumine illustrati, non externa tantum spectemus, sed interiora scrutemur & ita quamuis vitia delectationis, virtutes verò laboris speciem habeant, interius tamen contrarium omnino esse apparebit, ex quo vitij odium virtutis verò amor consequetur, vt ita diuinæ gratiæ muniti præsidio cœlestem gloriam asse qui mereamur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In Epiphania Domini

CONCIO QVARTA.

Cum natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, &c. Matth. 2.

RES Solet eſſe difficilis, & laborioſa ruſticum qui ſemper in agris verſatur vrbanis & aulicis moribus erudire, & ſi eos nouit, ſuo loco & tempore vti neſcit, neque perſonarum rationem habet, ſepè enim reueretur indignos, & medicum aut tonſorem Regis aut principum titulis appellat, Regem verò aut principem ita alloquitur ac ſi paſtorem aliquem alloqueretur. Mundum iſtum villæ & ruri comparare ſoleo, mundani enim tanquam ruſtici honore & reuerentia indignos afficiunt, dignos verò contemnunt: colunt & honorant pecuniam, voluptatem, gulam & alia huiuſmodi nullo honore digna, virtutes verò tanquam res viles deſpiciunt. In Syria magnam adhibent curam vt camelos genua flectere doceant, quia onera tergo excipere alia ratione non poſſunt ob corporis altitudinem: hæc diaboli cura eſt, curare vt ſe homines tanquam cameli proſternant vt rerum humanarum onus excipiant: huiuſmodi enim res quæ animæ ſunt pondus grauiſſimum, tanti homines faciunt vt proſtrati eas venerentur vt Deũ, ita vt vere dici poſsit illud Hieremiæ: Seruietis dijs qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. *[Hiero. 16.]* Nepharia hæc eſt idololatria quia vt ait Diuus Thomas, idololatria eſt cultum Deo debitum tribuere alicui creaturæ. *[D. Thom. 2.2.q.94. articul. 1.]* Magna Regem afficit ignominia, qui eo viuente in eodem regno alium eligit Regem, at quantò maiori afficit Deum qui ei debitum honorem creaturæ tribuit & eam Deum ſibi facit: quia vt ait Diuus Auguſtinus ſuper epiſtolam ad Galatas, hoc quiſque Deum facit quod ſupra Deum diligit, *[D. Augu.]* & ita Diuus Paulus de nonnullis aiebat:

4 bat: quorum Deus venter est: cui vt optimè ait Hugo de Sancto Victore libro de claustro animæ, in mensa tanquam in altari sacrificant cuius lintea si sordida vident seruis suis ira-scuntur, altaris verò lintea si Galiciæ cauponæ linteis sordidiora vident, nihil curant quia nimirum maiori cum munditia ventri, quàm Deo sacrificare volunt, quid de huius altaris ministris dicam? coqui, cellarij, pocillatores, architriclini, & tot seruorum ministrantium greges vt vix eos gulosi domus capere possit. Alij diuitias suum sibi Deum faciant vt de Ephraim dixit Oseas his verbis, & dixit Ephraim, veruntamen diues effectus sum: inueni idolum mihi: vbi glossa, sicut inquit gulosis Deus venter est, ita auaris Deus est pecunia, quod probatur, quia fidem, spem, amorem & obedientiam, quam Deo
5 debent, ibi positam habent, & illud plus amari dicitur cuius causa plures labores perferantur. Si sacerdos aliquis in peccatorum vestrorum pœnitentiam iuberet vt mare quis vestrum traijceret, non ne imprudens vobis & nimis seuerus videretur & alium qui leuiori vos pœna absolueret quæreretis? At pecuniæ causa ad Indos traijcitis & nauigandi laborē benè collocatum esse existimatis. O cæcitas, o peruersitas quo vos vestrorum affectuum vis rapit. Rustici vt dicebam estis qui creaturas tanto honore afficientes Deum qui eo dignus est contemnitis. Hæc igitur inter cæteras causa fuit cur Dei filius homo factus venit in mundum vt homines cœlestem vrbanitatem doceret, vt à creaturarum honore desisterent & eum soli Deo tribuerent. Quamobrē vitæ suæ initio in ipsomet stabulo in quo natus
6 est tam ab Hebræis quam à gentilibus adorari voluit. Et ita gloriosi hi reges venimus (inquiūt) adorare eum: & vt sciatis quomodo adorandus sit æquum est vt prius quid sit adoratio intelligatis: ea autem à D. Thoma definitur, exhibitio reuerentiæ alicui personæ ratione dignitatis & excellentiæ in ea habitæ. Quid autem reuerentia sit, explicat Scotus dicens: reuerentiam exhibere est bona propria æstimare parua in cōparatione illius cuius bona reputas magna, tunc enim alicui reuerentiam exhibemus cùm nos ipsos in eius comparationē, parui facimus, & eo inferiores & viliores nos esse æstimamus. Hęc autem ęstimatio duobus modis fit, vel intellectu quo aliquid maioris esse valoris quam aliud iudicamus, & tunc cum intellectus illud pluris æstimat,

Philip. 3.
Hugo. de S. Victore.
Ose. 12.
D. *Tho.* 2. 2. *q* 84. *art.* 1. & *q.* 103. *articul.* 1.
Scot. in 3. *Sent. dist.* 9 *q. vnica litera.* A.

reueretur. Vel voluntate, cùm voluntas pluris hoc æstimat quàm illud, & tunc pluris æstimare est plus amare. Exemplo hoc facilius intelligetis: fingite duo hîc esse lintea, vnum quidem sericeo eleganter & artificiose elaboratum, aliud verò auro, sed non tanto artificio elaboratum: si vobis daretur electio, intellectu quidem aureum linteum maioris valoris & pretij iudicaretis, nihilominus tamen sericum plurimi eligerent, quia illud non intellectu sed voluntate pluris æstimant. Hinc intelligetis bonorum & malorum differentiam: Christiani enim omnes per fidem & rerum diuinarum cognitionem quam habent, intellectu credunt & æstimant Deum infiniti esse valoris, & gloriæ bona humanis & caducis præstantiora esse, & ita voluntate omnes Deum adorant & reuerentur. Mali verò quamuis intellectu Deum & cælestia bona pluris æstimant quam humana, voluntate tamen pluris æstimant humana, hæc quærunt, hæc amant, hæc eligunt Dei obliti, & ita veram & perfectam reuerentiam Deo non exhibent: in qua tam intellectus quam voluntatis æstimatio requiritur fides scilicet, & charitas: quia vt ait Diuus Augustinus verus Dei cultus fide inchoatur, spe tenetur charitate perficitur. Cùm Deum vos creasse creditis, redemisse, & alia plurima in vos contulisse beneficia, statim in anima spes quædam firma & certa nascitur ipsummet Deum assequendi qua fide & spe anima diuino amore incenditur, magnum peccatorum suorum dolorem concipit, nunquam postea peccare statuit, & hac dispositione diuina illi gratia & charitas communicatur. Hinc patet quàm pauci vere & perfectè Deum adorent: peccatores enim omnes qui humanas res pluris quam Deum voluntate æstimant verè illum non adorant. O miseriam detestandam fœdas carnis voluptates Deo anteferrè. Quid agis infœlix? quid eligis? quid relinquis? quid in pretio habes? quid contemnis ac despicis? O quam verè sub nomine Chanaan de improborum peruersitate Propheta Oseas dicit: Chanaan in manu eius statera dolosa: hic enim velut in altera statera parte Deus, & hæreditas æterna, in altera verò terrenum lucrum, aut popularis aura, aut carnis voluptas proponitur, & in tam dispari rerum conditione, homo adeò desipit, & insanit, vt in statera cordis fœdissimam brutorum voluntatem Deo anteferat & plus apud illum

D. Augu. in Enchiri. ca. 4.

Ose. 12.

10 illum vile lucrum, cum ipsa vita periturū, quam cœli hæreditas nunquam interitura valeat. Quis igitur hoc non miretur quis non obstupescat? Quia vero homines tanta rei indignitate non commouentur, ideo Dominus per Hieremiam cælum inuocat his verbis: Obstupescite cœli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer. Cur ita Domine, quæ tanti stuporis causa? quia duo (inquit) mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & fecerunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas, hoc est, fœlicitatis siti laborantes fontem aquæ viuæ, qua plenissimè satiari poterant, deseruerunt, & ad ea bona confugerunt quæ non sitim extinguere, sed acuere magis & excitare solent, ad honores, scilicet, fugitiuos, perituras diuitias, & pecorum voluptates, quibus *Hiere.2.*
11 fœda carnis prurigo non extinguitur, sed irritatur. Humana omnia, sunt cisternæ dissipatæ. Suspirat virgo aliqua nuptias, nupsit, nacta est maritum, qui ludo dotem & omnia bona profundit. Quid hoc est; cur lętitiæ aqua tā breui tēporis spatio effusa est, quia nimirū cisterna est dissipata, quæ aquas continere non potest. Optas filium in quo tuum nomen & familia propagetur, cisternam quæris lætitiæ aquam refertam, nascitur filius, sed quem tibi & familiæ magni futurum esse honoris existimabas, perpetua te & posteros afficit ignominia: cur ita? cisterna erat dissipata, quæ aquam continere non potest, & tamen huiusmodi cisternas malumus, quam infinitæ lętitię, & æterni gaudij fontem, qui est Deus. Tanta hæc confusio est, vt si diligenter consideraretur, ipsamet sola quibusdam quasi stimulis nos torqueret, vt nostram
12 agnosceremus insaniam: & ita vbi nos legimus in Isaia. Agnitio vultus eorum respondebit eis, septuaginta interpretes verterunt, confusio vultus eorum restitit eis: quo significatur peccatorū scelera tantæ esse confusionis & ignominiæ, vt hæc ipsa ignominia eos assiduè ad pœnitentiam stimulet, nisi ita deprauati sunt, vt nihil iam peccare pudeat. Intelligite igitur dilectissimi, quanta hac in re Deo fiat iniuria, & eum posthac non intellectu solum, sed etiam voluntate pluris quam cætera omnia æstimate, & ita perfectè præceptum illud seruabitis: Dominum Deum tuum adorabis. *Isai.3.*

Præter hanc interiorem adorationem, alia est adoratio exterior quæ corpore fit, quia vt Damascenus ait: quia ex duplici na- *Damascen.*

li.4.orthod. fidei.ca. 13. in princ. tura compositi sumus, intellectuali, scilicet, & sensibili, duplicem adorationem Deo offerre debemus: exterior autem adoratio ex his corporis motibus cõstat, cùm, scilicet, dimittimus corpus genua flectimus, Deum tanquam Regem nostrum venerantes: cùm pectus tundimus errasse nos confitentes, & alijs huiusmodi ceremonijs vtimur, quibus cæteros ad deuotionem prouocamus: interior enim adoratio per exteriorem tantum cognosci potest: ijs etiam in nobis ipsis deuotionis excitatur affectus: & quemadmodum & animam, & corpus à Deo accepimus, ita etiam æquũ est vtroque illi seruire. Quamuis autem hæc adoratio, soli Deo tanquam infinitè bono debeatur: nihilominus tamẽ nonnullis creaturis aliquod adorationis & reuerentiæ genus debemus ob perfectiones quas Deus illis cõmunicauit, vt sanctis quibus bonitatem suam & puritatem cõmunicauit, parentibus quia vniuersalis omnium parentis fœcunditatem repræsentant, præceptoribus, quia æternam sapientiam repræsentant, prælatis & dominis, quia Dei dominium & imperium repræsentant. Verum tamẽ est inter has creaturarum dignitates gradus esse, & ita quo maior est dignitas quam repręsentant eo maior illi reuerentia debetur, maior parenti quam præceptori, maior Papæ quam Regi, & sic de singulis. Ex quo patet iniustè reges à nonnullis accusari eò quod se tanquam Deos adorari faciant: meritò enim à subditis hic ei honor præstatur, & meritò sibi ille præstari permittit.

D.Tho. 2. 2. q. 84. art. 2.

Exod.18. In Exod. legitur, quod cum Iethro Moysis socer eum viseret, Moyses egressus in occursum illius adorauit eum tanquam

3.Reg.1. patrem, quia iustus vxoris suæ parentẽ parentis loco habere debet. De Nathan Propheta legitur, quod cum introisset in cõspectu Regis, & adorasset eũ pronus in terram dixit, &c. Videtis, vt quamuis esset Propheta & antea Dauid reprehendisset, eum tamen adorauit pronus in terram. Quare æquum est, vt vnusquisque eo afficiatur honore qui eius statui debetur, non quod ex se illi debeatur, sed propter id quod repræsentat: habet quis hidalguiæ priuilegium, vel annui alicuius redditus quem Rex illi quotannis persolui iussit, maxima cum diligentia hoc priuilegium seruat, & clauibus accuratè custodit. Cur illud tanti æstimat? num quia charta est pergamena? num quia optimè sunt literarum characteres formati? minimè, sed quia tantum regio sigillo & nomine signatum est. Ita etiam Papam &

16 Regem adoratis & veneramini, ob Regium sigillum quod in ijs Deus impressit, & ob dignitates, quibus diuinam repræsentant. Quod reprehendi potest, & debet illud est quod inferiores se superioribus æquari velint, & priuati homines, tanquam Reges adorari velint. Cùm tamen cæteros illi despiciant, & aspere omnes & superbè alloquantur; qua de causa odiosi fiunt: quia vt ait Ecclesiasticus: Verbum dulce multiplicat amicos. Vbi Vatablus legit, & lingua diserta plurimas consequitur salutationes: quare suauiter & modestè dilectissimi proximos vestros, quamuis inferiores sint alloquamini, neque ijs verborum superbia iræ & indignationis occasionem præbeatis. Hæc omnia de adoratione diximus, eò quod hodierna die adorationis festiuitas celebretur. Et in sancto Euangelio à tribus his
17 beatis Regibus quomodo facienda sit, docemur: de qua latissimè sancti Doctores.

Eccles.5. D.Augustinus libr.10. de Ciuitat. Dei, Diuus Thom.lib.3 contra gentes.cap.119 doct.in.3.d. 19. Pater Castro de hære. verbo adoratio. Valden. libr. de sacramentalibus, tit.13.

Cũ igitur natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente venerunt. Cùm dixisset Dauid: Tanquã sponsus procedẽs de thalamo suo, de ortu huius sanctissimi pueri loquens; subdidit: Exultauit vt Gigas ad currendã viam: significans, quãto cum ardore & studio animarũ remediũ esset suscepturus: quod etiã hodierna die apparuit, quia cùm natus esset in Bethlehem Reges ab Oriente ad sui cognitionem statim adduxit: hinc sancti res quæ ad Dei seruitium & animarũ remediũ pertinẽt magna cũ cura & diligẽtia prestare didicerũt. Ideò D. Paulus de seipso dixit: Cursum consummaui. Et Isaias de iustis ait: Qui sunt isti qui vt nubes volãt, & quasi colũbæ ad fenestras suas. Quanta enim cũ velocitate iusti ad virtutũ
18 exercitationẽ festinãt, per quas tanquam per fenestras ad perfectionem, & ad intimam Dei conuersationem ingrediuntur, & se ab infernalis vulturis vnguibus, tanquam columbæ surripiunt. Hoc etiam verbo, Magi, optima illorũ temporum gubernatio denotatur, in quibus sapientes & Magi regnabant. Nam vt ait Seneca: Fœlix illa ætas quando non poterat esse maior, nisi melior, eò quod nemo maior in dominio esse posset, nisi prius esset in virtute maior, neq; cæteris imperare qui sibi & suis affectibus nõ imperaret: neq; tantum virtutẽ in suis Regibus, sed etiam sapientiam requirebat: nunc etiã qui in gratiæ lege viuimus sapientiæ amatores esse debemus, non vt per eam assequamur imperia, sed vt melius Deo seruiamus, & quia plurimi ob sapientiam

Psalm.18. 2.Timo.4. Isai.60. Seneca.

damnati

damnati sunt, eò quod ea abusi sint, æquum est, vt cum diui-
Psalm. 118 Psalte dicamus: Da mihi intellectum & scrutabor legem tuã:
Sed non hîc consistere debemus, sed finis esse debet, vt custodiã
illam in toto corde meo. Nam qui hunc sibi finem proposit[um]
Hiere. 4. non habebunt, vt ait Hieremias: Sapientes sunt vt faciant ma-
lum, bene autem facere nescierunt: & de hac scientia ait Diuus
1. Cor. 1. Paulus: Scientia inflat, nam quemadmodum stomachus natura-
Simile. li calore destitutus cibos concoquere minimè potest, sed quo
plus cibi datur eò magis oppilatur, & in maiori vitæ pericul[o]
versatur: ita qui in diuino amore friget quò maiorem scientiam
acquirit, eò magis superbit, & est condemnationi propinquior.
Vtimini igitur sapientia, vt ea plus Deum ametis; nolite Tanta-
lum illum imitari, quem Poetæ aiunt, cum aquis septus sit, eas
non gustare, sed perpetua siti laborare: res est miseratione digna,
quòd cùm intellectus tanta sit sapientia præditus, eius ne mi-
nimam quidem guttam voluntas bibat. Ex hoc etiam sequitur, à
Deo petendum esse, vt prælatos nobis & superiores det, qui ve-
rè sint sapientes, ita vt & sapientia, & sancto animarum zelo præ-
diti subditorum curent remedium. Hebręis enim in peccatorũ
suorum pœnam Propheta Isaias minatur Dei nomine, dicens:
Isai. 3. Ecce Dñs exercituũ auferet à Hierusalẽ & à Iuda prudentẽ elo-
quij mystici, & Theodocion, vt refert D. Hierony. super hũc lo-
D. Hier. cũ vertit, prudentẽ incantatorẽ, quia prudentes & sapientes arti-
ficiosa sua oratione peccatores, qui sunt tanquam serpentes vene-
nosi, quodammodo incantãt, ita vt veneno suo non noceant, sed
peccatis mortui remaneant: quare magnum est Dei supplicium
huiusmodi sapientes incantatores de Republica tollere, & per-
mittere vt homines præsint insipientes, crudeles, cupidi, & tyrã-
ni; quales erant illi quibus Propheta Michęas Dei nomine dixit:
Mich. 3. Audite principes Iacob, & duces domus Israel: nunquid non ve-
strum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis ma-
lum? qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem
eorum de super ossibus eorum qui comederunt carnem populi
mei, & pellem eorum de super excoriauerunt, & ossa eorum con-
fregerunt & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in me-
dio ollæ. O hominum crudelitatem, quonam humana malitia
deuenit, vt ita inferiores suos affligat, vt in desperationem indu-
cat, hoc enim significat & ossa eorum confregerunt. Nam, qui
pre-

22 piè vt subditi tantum emendentur, castigant; vt pater & præceptor, maximam habent curam ne ossa confringant; & ideò eas partes verberare solent quæ carne munitæ ossa tueri, ab ictibus possint, at verò qui crudeliter & iracundè vulnerant, nullam ossium rationem habent: & hæc eadem differentia est inter flagella, quibus Deus filios suos tāquam pater punire solet, ab ijs quæ à Dæmone & eius ministris infligi permittit; ita enim Deus flagellat, vt ossa quæ sunt virtutes non frangantur: ideò Dauid, Dominus (inquit) custodit omnia ossa eorum, vnum ex ijs non conteretur. Et D. Paulus: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere. Diabolus verò & eius ministri curant, vt eius flagella ossa comminuant, vt, scilicet, virtutes qui ab ijs
23 puniuntur, amittant. Sed tanti sceleris ministri audiant quid eo loco Propheta dicat: Tunc clamabunt ad Dominū & non exaudiet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinuentionibus suis. Ponderate autem quòd paulò inferius ait, de huiusmodi tyrannis, quòd nimirum si quis eorum voluntati non obtemperabat, sanctificabant super eum prælium, hoc est, nullum illis crimen videbatur eos persequi, imò res esse sancta & iusta.

Psal. 33.
1. *Cor.* 10.

Ait igitur sanctum Euangelium, quod isti Magi Hierosolymam venerunt, dicentes: *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Diuina prouidentia decretū est, vt quamuis stellam ducem haberent, nihilominus tamen legis sapientes, qui Hierosolymæ versabantur, conuenirent; & ab ijs quod optabant, quærerent: vt intelliga
24 tis Deum consilij esse amicum, & quamuis stellam vobis habere videamini, & cælesti luce illuminari, tamen humiliter sapientes consulatis, ne decipiamini. Hoc exaggerat plurimum Doctor ille grauissimus Gerson Eremitæ cuiusdam verba adducens, qui dicere solebat: Si aliquem adolescentem videbis cælum per se solum sine vllo doctore & magistro ingredi velle, quamuis alterū pedem in ipso cæli limine positum habeat, manu alterum arripe & deturba, quia eo modo nunquam eo ingredi poterit: quin etiá Spiritus sanctus ait: Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, & consilium illius, sicut fons vitæ permanet. Quæ verba mirè prudentis consilij vtilitatem ostendunt: ideò suspirans Dauid dicebat: Quandiu ponam consilia in anima mea; quia hanc vtilita-

Gerson.
Eccle. 21.
Psal. 12.

vtilitatem, quæ ex sanctis consilijs percipitur, intelligitis.
Ponderate autem nomina, quæ Spiritus sanctus scientiæ sapientis imponit, cùm eam inundationem appellat abundantem, & fontem vitæ permanentem: nam quemadmodum fluminis inundatio agros fertiles & fœcundos reddit, ita animam sapientis consilium fœcundat, & vt plus etiam efficere significet consilium in anima, quam inundationem in agris quæ diu non durat; ideò consilium fonti, qui permanet, comparauit.

Admoniti igitur Reges cōsilio sibi Hierosolymæ dato abierunt, neque vnquam constiterunt, donec ad locum in quo summum illud bonum, quod quærebant, versabatur, peruenirent: nullo labore, nullo mortis periculo reuocari ab incepto potuerunt; sed magna animi constantia perseuerarunt. Quodquidem magna nobis esse deberet confusionis occasio, qui minima quoque aduersitate ab incepta virtutis via desistimus, tanquam pueri, quibus si pomum aliquod, aut aliud huiusmodi è manibus aufers, omnia magna cum rabie & ira proijciunt. O miseros & infelices, qui si Deus vobis filios, aut diuitias, aut aliud quid temporale abstulit, statim sanctum virtutum exercitium tanquam Deo irati deijcitis. At non ita sanctus ille Iob, qui cum se tot laborum pelago immersum videret, aiebat: Donec deficiam nunquam recedam ab innocentia mea. (*Iob.27.*) Pater quidam doctissimus ordinis Prædicatorum refert, quod cùm quidam latro inimicos suos se insequentes videret, & eorum manus effugere iam non posset, brachia in modum crucis magno peccatorum suorum dolore & contritione expandens, ad eos se forti & constanti animo conuertit, & mortem (dixit) qua me vultis afficere, merui; quandoquidem toties Creatorem meum, & Redemptorem offendi, en membra quibus Iesum Christum in suis membris sum persequutus, vos nunc ei à me illatas iniurias vlciscemini: & cum hæc diceret occisus est: non longè ab eo loco viuebat Eremita, cum reuelatum fuit ab Angelis eius latronis animam in cælum fuisse translatam: sed qui proximi sui bono gaudere debebat indignatus est, dicens: quid hic ago infœlix? cur non me carnis voluptatibus trado? cùm moriendum erit, tunc dabitur, vt huic latroni, pœnitentiæ locus, cùmque eam vitam

28 tam, quam per plurimos annos agebat, deserere decreuisset; iam
vt in vrbem rediret, iter erat aggressus. Sed ò diuinæ prouiden-
tiæ iustitia! cum per pontem quendam angustissimum in itine-
re transiret, in amnem infœlix decidit, & ita à diabolis ad ge-
hennæ flammas arreptus, pœnas suæ inconstantiæ dedit: vt in-
telligatis dilectissimi quanti momenti sit perseuerare: neque vl-
la re à virtute vos reuocari sinatis, vt de vobis dici posit, quod
de Dauid dicitur: Semper ibat proficiens, & crescens, & erat 2.Reg.3.
seipso robustior.

Et procidentes adorauerunt eum. Ipsemet Dominus qui ad se
eos attraxerat deuotam hanc, & humilem docuit adoratio-
nem. Discite ab his fratres, in ecclesijs humi magna cum hu-
militate prostratos, sacro Missæ sacrificio adesse vos debere,
29 non rectos & stantes, vt facitis, nulla cum deuotione & reue-
rentia, ita vt nisi cum sacerdos consecrare vult, nemo se fere in-
clinet, & tunc altero genu flexo. O sacrilegi, num Deus tan-
to vobis indignus honore videtur, vt duobus genibus eum
adorare nolitis? Non obscurum hoc argumentum est dimidiam
vos tantum Christianæ religionis partem habere, siquidem
vno tantum genu eum adoratis: integra enim & perfecta Chri-
stianorum religio est, fidem habere, quam charitas & opera co-
mitentur. Vos, vos lapides & marmora templorum iniuriam
quæ creatori vestro fit, sentite; quandoquidem homines etiam cū
quam sensu carentes, non sentiunt. Obsecro vos dilectissimi,
vniuscuiusque genibus obuolutus, vt nemo vestrum hoc impu-
dentię genere vti velit, sed vtrisque genibus humiliter flexis vti
30 nam quisq; dicat: ò Domine mille haberem genua, vt omnibus
maiestatem tuam adorare possem. Sacerdoti stare ad altare per
missum est dum sacra facit, quia tunc cum Deo de salutis nostræ
negotijs agit, & à diuina liberalitate tam spiritualia, quam cor-
poralia dona ad animarum nostrarum remedium tanquā media-
tor implorat: populus verò æquum est, vt post mediatorē suum
humiliter prostratus culpam suā agnoscat, & quod petit, exaudi-
ri deuote postulet. Prędicēs sanctus Dauid honorem, qui Rede-
ptori nostro præstandus erat, dixit: Corá illo procident AEthio- Psalm.71.
pes, & inimici eius terram lingent. Ait, terram lingent, quia
in AEthiopia terram osculari, est reuerentiæ & adorationis sig-
nū. Quod si hoc inimici faciunt, qui se conuertunt; cur vos, qui

eius

eius vos esse amicos profitemini recti, tanquam stipites, ...re vultis?

Et apertis thesauris suis obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham. Plurimi hic in Ecclesia adorant, sed ne vnum quidem obolum offerunt; at verò hi reges adorauerunt & obtulerunt, vt animal in lege veteri mundum esset, hæc duo habere debebat. Primum, vt ruminaret. Secundum, vt vnguem haberet diuisum: plurimos inuenietis qui ruminant, contemplantur, & orant: sed vngulam habent integram: eleemosynam dare ne iubeas: alij liberales sunt, sed contemplationis & orationis inimici sunt. Quiquidem vt sues diuisam quidem habent vngulam, sed non ruminant. Vt igitur animalia munda simus & Deo grata, hæc duo habere debemus. Plurimum autem hoc loco notandum est, Hierosolymæ nullam de his muneribus eos fecisse mentionem; sed tantum dixisse, venimus adorare eum, quia iusti plus præstant quàm dicunt: vt Patriarcha Abraham cum peregrinos illos hospitio excepit, fecisse dicitur: nam cucurrit in occursum eorum, & adorauit in terram, & dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed afferam pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri; ponamque buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Ponderate singula sanctissimi senis verba, & quanto eos cum affectu domi suæ detinere & excipere studeret: nullis enim verbis nostrorum temporum crudelitas erga pauperes exaggerari potest, vix ad cordis ianuam diabolus aliqua tentatione pulsauit, cùm statim consensu admittitur; ad pauperum verò voces surdos vos fingitis. Si inueni (inquit sanctus ille vir) gratiam eò quòd intelligeret, eum qui pauperi benefacit maius accipere beneficium, quàm dare: quia pauperi datur cibus; ille verò qui eleemosynam dat necessaria dispositione centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit: & ideò diuites rogare deberent pauperes, vt suas eleemosynas reciperent. Sed quod ad rem nostram facit; est, vt verbis quod facturus erat, diminuat: nam cùm dicat: Afferam pauxillum aquæ, & ponam buccellam panis, mensam varijs ciborum generibus instructam apposuit; quia nimirum amor causa est, vt iusto quicquid in Dei seruitium præstat, parum esse videatur; & præterea qui corde humilis est,

Gene. 18.

34 est, in verbis etiam humilitatem ostendit.

Hos sanctos Reges qui se ipsos vnà cum auro obtulerunt imitantur religiosi, qui se ipsos Deo offerunt, & sua omnia quæ possident bona: qui verò Ecclesiasticus fit, vt tria vel quatuor aureorum millia annui redditus consequatur, quæ si alia ratione assequi posset, ecclesiasticus non fieret; hic non eos imitatur, quia ideò seipsum Deo offert, vt Deus suum illi aurum det: in quo Sichem & eius socios imitantur; qui Hebræorum ritum & circuncisionem receperunt, vt ipsorum Hebræorum bona possiderent, & ita dixerunt: Si circuncidimus masculos nostros, ritum gentis imitantes, substantia eorum, & pecora, & cuncta quę possident, nostra erunt. *Gene. 34.* His muneribus adorationis suæ finem ostenderunt. thure quidem, quod à theos, id est, Deus, dicitur,
35 diuinitatem significarunt: myrrha, sanctissimam eius mortem qua nos redempturus erat: auro verò, eius imperium: ei igitur debetur adoratio tanquam Deo summe bono, tanquam rerum omnium Regi & gubernatori, & tandem tanquam hominum Redemptori: & quamuis has omnes ob causas Deo adoratio debetur; potissimum tamen quia Deus est, verum, summum, & infinitum bonum, & ita eum fide & amore (vt par est) adorantes diuinum eius fauorem, & gratiam consequemur, vt eum cum beatis perpetuo adorare possimus in gloria: ad quam nos perducat Iesus Mariæ Filius, Amen.

DOMINICA PRI-ma post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Cùm factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, &c. Lucæ. 2.

QVAESTIO Est scitu dignissima, vtrum diuinæ legis obseruatio sit facilis, an difficilis. Nã ad facile omnes inclinãtur, difficile autẽ omnes effugiũt; videmusq; diuinam legẽ in sacris literis modo facilẽ, modo difficilem nũcupari. Quando Dominus dixit: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suam, &
Matth. 16.
Matth. 7. sequatur me. Et cũ dixit: Arcta est via, quę ducit ad vitã, & pauci sunt, qui ambulant per eã. In his verbis, alijsq; huiuscemodi, quæ sunt in sacra Scriptura, significauit Dñs suæ diuinæ legis obseruantiam esse difficilem. Contra verò dicens: Tollite iugũ meũ super
Matth. 11. vos, iugum meũ suaue est, & onus meũ leue, ipsius legis obseruantiam facilẽ esse significauit. Idẽ Baruch propheta declarauit, dicẽs: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace super terram.
Baruch. 3.
Prou. 21. Et in Prouerbijs dicitur: Gaudium est iusto, facere iustitiam. Et
Psalm. 118 Dauid de seipso dicebat: In via testimoniorũ tuorũ delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs. At, quęret quispiã, quomodo vna eademq; via facilis esse potest, atq; difficilis? Ad hoc vtrunq; verum esse respondeo, si ad diuersa respiciamus. Etenim naturæ nostræ corruptæ per se consideratæ non est dubiũ, quin diuina lex difficilis videatur. Sin autem huic deprauatæ naturæ diuinũ auxiliũ, charitas atq; æterni præmij addatur spes, omnia ei facilia
Ibidem. & suauia videbuntur. Ideoq; dixit Dauid: Viam mandatorum tuorum cucurri, cũ dilatasti cor meũ. Cordis amplitudo, iucundissimiq; gustus, quibus Deus seruos suos perfundit, efficiũt, vt perdiu...

4 diuinæ legis obseruantiam facilè currant. Seruos (inquam) suos, non enim Deus hæc in impios beneficia cõferre consueuit. Vnde pro eo, quod nos legimus: Spectabo nomen tuũ, quoniam bonũ est in conspectu sanctorum tuorũ, Beatus August. legit: Quoniam iucundũ est in conspectu sanctorũ tuorum. Cæteri quippè cum non disponantur, quinam sint hi gustus, nequeunt intelligere: quando autem sese disposuerint, illosq; gustarint, tunc quales sint, cognoscent. Si homini, qui nunquam gallinam vidit, dicerẽ: ò quàm suauis est gallina: & ille me interrogaret: quid sapit gallina; licet ei plurima dicerem, varijsq; modis eius saporem explicarem, nunquam tamen me intelligeret, quousq; illam gustasset. Quid sapit bubula? quid arietinæ carnes? Incassum vtiq; ei dicerem: bubula sapit bubulã, &c. Nisi enim iste viderit atq; gustauerit, non me intelliget. Si quis quærat; quid sapit Deus? respondebo, sapit Deũ, neq; enim amplius quicquam responderi potest. Quemadmodum nunquam quis bubulæ, aut gallinæ saporem cognoscet, quousq; illam gustet, sic nunquã Dei saporem intelliget, quousq; eum gustet. Et sic nos sanctus Propheta Dauid ad huius diuini boni experientiam inuitat, dicens: Gustate, & videte quoniam suauis est Dominus: quasi dicat: Tunc videbitis, quoniam suauis est Dominus, si gustaueritis. Verum ad hoc necesse est conscientiã mundare, ac purificare. Dicit igitur Dauid: Iucũdũ est nomen tuũ in conspectu sanctorũ tuorũ, sed nõ in conspectu impiorum. Hisq; Deum gustantibus diuina ipsius lex est suauis, simulq; ad Christianæ legis obseruantiam facilem reddendam plurimum conducit nos ei diu assuefieri: nam diuturna con-
6 suetudo difficillima quæq; facilia reddit: cõtra verò non assuefactis, facilia etiã difficillima videntur. Cum Dauid certamen cũ Philisthæo esset aggressurus, induit eũ Saul vestimentis suis, & imposuit galeã æream super caput eius, & vestiuit eũ lorica. Accinctusq; Dauid gladio eius, cœpit tẽtare si armatus posset incedere: nõ enim habebat cõsuetudinẽ; illisq; magnoperè grauatus, neque arma sustinere valẽs: dixit Sauli: Nõ possũ sic incedere, quia nõ vsum habeo, & deposuit ea. Mirabile quidem: arma, quibus Saul facilè prœliabatur, adeò grauia, molestaq; erãt Dauidi, vt ea mouere minimè posset. Huius rei causa erat, quia Saul eis assuefactus erat. Dauid autem non. Arma contra diabolũ sunt orationes, ieiunia, eleemosynę, totiusque Christianæ legis obseruatio:

Psalm. 53.

Simile.

Psalm. 33.

1. Reg. 17.

ijsq; armis, quia assuefacti sunt, facillimè præliantur. Alijs a-
grauissima sunt, atq; amaritudinē gignūt, quia nūquam illa ex-
Hebr. 12. cuerunt. Hoc aperte dixit D. Paulus, his verbis: Omnis autē dis-
ciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœro-
ris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam red-
det iustitia: in præsenti, id est, in principio cùm quis incipit ope-
rari quicquam in virtute videtur esse mœroris. Postea exercita-
tis reddit fructum pacatissimum: propter quod (inquit Beatus
Apostolus) remissas manus, & soluta genua erigite, gressus re-
ctos facite pedibus vestris. Ecce quomodo nos hortatur, vt bo-
nis operibus assuefiamus, sperantes longa exercitatione ea
Simile. nobis facilia esse reddenda. Nonnulli sunt equi adeò pauidi, vt
crucis vmbra terreantur, quæ nullum eis potest afferre detri-
mentum: imò potiùs equitantes in eis viam docent, ne errent. Sic
corpora nostra quasi equi pauidi pœnitentia deterrentur, quæ
est vmbra crucis Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ animam in
corpore quasi in equo equitantem ad æternam vitam deducit.
Quapropter, quemadmodum bonus eques equum compellit,
& calcaribus stimulat, quousq; eum ad crucem facit accedere,
atq; sæpenumerò per vmbram illam eum præterire cogit, quo-
adusq; ei timor adimatur: sic hæc corpora, quę facilè deterrentur,
diuini amoris, ac timoris calcaribus per pœnalia opera sæpissi-
mè præterire, compellere debemus; facientes, vt ieiunijs, cilicijs,
totiusq; sanctæ legis obseruantiæ assuefiant: nam si sæpenumerò
per hęc pœnalia exercitia præterierint, illisq; assueta facta fuerint,
postea illa suauissimè operabuntur.

Hæc omnia fratres charissimi, vobis dixi occasionem sumens
ex eo, quod nobis in hodierna sancti Euāgelij lectione refertur,
scilicet, sacratissimam Virginem Mariam Dominam nostram,
& sanctissimum Ioseph eius sponsum quotannis ijs diebus, qui-
bus lex præcipiebat, Hierosolymam ad templum ascēdere con-
sueuisse. Ad eorum igitur exemplum, atq; imitationem nos
etiam discamus, ijs, quæ nobis diuina lege præcipiuntur, longa
consuetudine, atq; diuturno habitu assuefieri, siquidem vt ex su-
perioribus perspeximus tanta hinc dimanat vtilitas.

Ex hac etiam cælesti doctrina infertur, quemadmodum ex
sanctarum exercitationum continuatione, ac consuetudine bo-
ni gignūtur habitus, quibus virtutes operatu faciles redduntur,
sic

10 ni gignuntur habitus, quibus virtutes operatu faciles reddun-
tur: sic etiam ex assidua, diuturnaque peccandi consuetudine
malos habitus generari, per quos in tantam deprauationem ani-
mus deuenit, vt nullam in peccatis sentiat esse molestiam. In Za *Zacha.5.*
charia in iniquitate plumbi talentum fuisse positum, dicitur. Vt
significetur quam graue atque onerosum sit peccatum. Iuxta
quod quot peccatis infecta est anima, tot plumbea talenta hume
ris sustinet. Et tamen præ diuturna peccandi consuetudine in
eum statum anima deuenit, vt hæc peccata non sentiat: atq; tam
pacificè viuat, ac si Deum nunquam offendisset. Sanctus etiam
Isaias dicit: Formido, & fouea & laqueus super te, qui habitator *Isai.24.*
es terræ. Vbi loquitur de peccatore, qui est habitator terræ:
quia in ea cum corpore, anima, affectione, atque omni denique
11 corde suo habitat: nam quicquid cogitat, quicquid cupit, quic-
quid loquitur, ac denique quicquid operatur, est terrestre. Ete-
nim iustus in hoc sensu habitator terræ propriè non potest ap-
pellari: sed habitator potius cæli dicendus est. Licèt enim corpo
re sit in terra; spiritu tamen in cęlestibus commoratur: quoniam,
vt Diuus Augustinus, alijque sancti Doctores aiunt. Anima
plus est vbi amat, quàm vbi animat. Et ratio est, quia anima in
re dilecta est secundum meliorem portionem, & puriùs, atque
perfectiùs spiritualem, scilicet, secundum intellectum, memo-
riam, atque voluntatem: id enim, quod amat, excogitat, il-
liusque recordatur: vbi verò animat, secundum minorem ope-
rationem suam manet, scilicet, viuificando, & vegetando. Pec-
catorique habitatori terræ dicitur hic: super te formido. Et ta-
12 men si est peccator longo ex tempore sceleribus assuefactus,
iam ferè plus timoris non habet, quàm si esset animal rationis ex
pers. Non solum autem tantum hoc malum, sed aliud etiam
pessimum, atque perniciosissimum, sequitur incommodum ex
assidua peccati continuatione, inueterataque peccandi consue-
tudine, quæ est conscientiæ duritas, & obstinatio. Dicit Dauid: *Psalm. 11.*
In circuitu impij ambulant. Sumit hic Propheta metaphoram
à iumento; molam volutante, quod nunquam ex vno circulo
exit, & in vno, eodemque gyro semper incedit: sicque terram,
quam toties conculcat, duriorem reddit. Sic peccator quod ho-
die, idem cras, plurimisque diebus facit, quod anno præterito fe-

cit: idem hoc anno committit, anno præterito fuit turpis, ac li-
dinosus, hoc anno etiam: anno præterito lusor, murmurator, ali-
næque famæ obtrectator, hoc etiam anno in eisdem vitijs per-
seuerat. Semper in eadem via incedit cor suum his peccatis con-
culcans, sicque illud in dies durius efficit. Quàm vilis facta es ite-
Hiere. 2. rans vias tuas, dicebat Hieremias Propheta. Nam quantò cre-
brius hæ iniquitatis viæ cursantur, tanto vilior atque corruptior
remanet anima, duriorque efficitur, & magis disponitur, vt il-
lam Deus è manu sua dimittat. Pro quo scienda est regula Bea-
August. ti Augustini in sermone de induratione Pharaonis ad diuinam
misericordiam, iustitiamque manifestandam, scilicet, Nun-
quam Deus deserit hominem, nisi prius Deus ab homine dese-
ratur. Cumque hæc sit grauissima huius seculi pœna (quam vt
Psalm. 50. talem timebat Dauid, qui dicebat: Ne proijcias me à facie tua [illegible])
sequitur illam nunquam nisi ob maxima, atque creberrima pec-
cata imponi. Ne homo in tantam deueniat infidelitatem, valde
necessarium est, principijs diligentissime obuiari. Saluberrimũ
Eccle. 7. nobis Spiritus sanctus consilium præbet, dicens: Noli facere ma-
la, & non te apprehendent; dicens: Noli facere mala. & noli face-
re malum, nobis significat peccatum sæpius iteratum hominem
Simile. apprehendere atque deuincire, vt in malo statu permaneat. Et
quemadmodum accipiter compedibus in custodia, id est, (En
la alcandara) vinctus oculis capitio coopertis & si aliquando,
quia tumultum audit, aut præ aucupandi cupiditate aduolare cu-
pit, paululum tantum alas concutit, atque in custodiam redit: sic
homo à peccatis suis apprehensus, libidinosus, ambitiosus, siue
quiuis alius peccator, si quando aut reprehensione, ac commi-
natione perterritus, aut quia est quadragesima ad agendam
pœnitentiam volare vult: cum adeò deuinctus peccatis sit, ni-
hil aliud facit, quàm alas concutere, atque iterum ad pristina
reuertitur desideria. Nihil (inquam) aliud facit, nisi alas con-
cutere, quia tantummodo mente considerauit bonum esse se
ab illo malo statu exire; quod tepidè propositum non pro-
greditur vlterius: quia ipsi peccatorum compedes illum deuin-
ciunt, & apprehendunt. Quam ob rem noli facere mala, &
non te apprehendent. Et inferiùs etiam dicit: Ne alliges du-
plicia peccata, neque enim in vno eris immunis. O admira-

bilem

16 bilem sententiam, saluberrimumque consilium, fœlix, qui illud obseruarit. Nonnulli priusquam vnum peccatum admittant, sibi resistunt, at illo perpetrato ianua facilis aperitur, per quam alia complura introeunt. Et hoc significat quod dixit Diuus Paulus his verbis: Peccatum operatum est mihi mortem, vt fiat supra modum peccans, id est, peccatum semel admissum operatum est tantum malum, vt fiat, scilicet, homo, supra modum peccans: quousque ad cordis duritiem, impœnitentiamque deueniat. Ideò frater diligentissimè caue, ne peccare incipias: quod si fortè peccaueris, ne alliges duplicia peccata, ne te Deum relinquentem Deus iure optimo deserat, sicut illic dicit D. Augustinus, quæ (vt diximus) est grauissima huius sæculi pœna: scilicet, Deũ animam peculiarissimis auxiliis priuare, quæ magnam in cordibus impressionem facere solent. Etenim ex fide tenemus auxilia necessaria ad hominis salutem, quantumuis homo sceleribus grauatus existat, a Deo nunquam auferri. Quis igitur tam ferreus est, vt hæc audiens non expauescat? quis tam amẽs, vt non ea omni ratione studeat deuitare? si hæc ipsa apud vos nihil efficiunt, quid agã? quo me vertam? quidue remedij suscipiam? quid denique vltra dicam? vtinam liceret mihi per vias publicas progredientem pedibus me cunctorum hominum prosternere, suppliciq; ab omnibus voce deposcere, vt sibi quisque consulat, sibi, dum tempus est, prouideat, suique ipsius misereatur antequam ad tantum malum perueniat. Si vos non religio, nõ timor Domini, non Christi crux, non claui, non alapæ ad hoc mouẽt, moueat vos saltem amor vestri, æternæq; condemnationis timor, quò saltem hoc modo intelligere incipiatis in quanto periculo versamini, vestrisque malis remedium curetis adhibere, veramque ex animo pœnitentiam faciatis. Rom. 7.

17 (marginal number beside "lijs priuare... / lent.")

18 (marginal number beside "stri, æternæq;")

Ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi: Præcipiebatur tribus temporibus anni, apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel: in quibus verbis duo vel maxime notanta sunt. Primũ est, quia licet Deus in omni loco sit, peculiariter tamen in templo existere dicitur, & ingredi in templum est in conspectu eius apparere. Ex quo colligi potest, quanta cùm reuerentia, Exod. 34.

 timo-

timore, atq; tremore in sanctas ecclesias ingredi debeamus, præcipuè nunc in ecclesias legis gratiæ, siquidem non solum Deus in eis est peculiari illo modo, quo in templo Hierosolymæ esse consueuerat: sed per alium singularissimũ modum in ineffabili sacramento altaris existit. Valerius Maximus dicit, quãdo Alexander Magnus Tyrum cepit, adeò furibundum ingressum fuisse, vt sex millia satellitum iugularit, aliaq; duo millia iuxta mare crucifixerit: nihilominus tamẽ ijs omnibus pepercisse refert, quos inclusos in templo reperit, extra quod omnes occidi, atque vri iussit. Vt sciatis quantæ reuerentiæ Ethnicus ille tyrannus Idolorum templa habuerit, siquidem ad illud ei templum accedenti totus furor quo excandescebat, mitigatus est. Nũc autem Christiani in veri Dei templo quacunque occasione furore inflammamur, & propter negligentem oculorum custodiam pluri mi igni turpitudinis sensualis inflammantur, quod quidem visu atq; auditu horrendum est.

Valerius Maxim.

Alterum notabile est, quòd hoc præceptum de viris tantum, non autem de fœminis meminit, vnde fœminę immunes erant ab eo: attamen nonnullæ propter pium affectum, ac deuotionem in illis festis in templum ascendebant, sicut hic apparet de sanctissima Virgine Maria Domina nostra, quæ cum suo sancto sponso ascendere solebat. Voluit vtique Spiritus sanctus, vt sanctissima Virgo in hoc nuptas mulieres doceret, ne vnquam à viris suis recederent: nam vbi primum ab eis recedunt, maximis periculis exponuntur. Et sic vbi nos legimus: Faciamus ei adiutorium simile sibi. Alia translatio habet: Faciamus ei adiutorium, quod sit coram eo. Donotans in hoc, quod quantum fieri poterit, vxor nunquam debet à viro procul abesse. Si prima mulier coram viro suo stetisset, nec ab eo recessisset, vt cum Dæmone loqueretur, proculdubiò, quod effecit, nunquam fecisset. Ecce quantum ex sermone fœminæ cum eo, qui non erat vir suus, vniuerso mundo aduenerit detrimentum. Hoc vtique singulare consilium est: nam vir plurimos ludos, plurimas turpitudines, plurima denique peccata vitabit, si cum vxore sua perstiterit, vxorque plurimas effugiet miserias, si cum viro suo fuerit conuersata. Vnde legitimus sensus horum verborum, quod sit

Gene. 2.

22 coram eo est, vt assiduo vterque inuicem cõuersentur. Et hoc significat etiam quod dicit sponsa: Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius; quasi dicat: hoc est subsidium meum, hic est custos meus, ab eo nunquam recedam, nec ipse à me aberit. Deus Moysem ad negotia maximè necessaria peragenda mittebat, dicitur tamen, tulit ergò Moyses vxorem suam, & reuersus est in Aegyptum. Animaduertite vtrum vir sanctus intelligeret quam necessarium esset, se oculos ab vxore sua non remouere. In hoc etiam ascensu ad Hierusalem nos hæc sacratissima præceptrix docuit nos non debere esse contentos, eo quòd ea quæ nobis Deus præcipit tantummodo faciamus: sed plura etiam facere curare debere. Dixit Dominus: quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. *Cant.7.* *Exod.4.* *Matth.5.*

23 O mirificam doctrinam! In his verbis docet diuinus magister quod si diuinam legem facilè obseruare desideras, curare debes plura etiam, quàm tibi in ea præcipiuntur, efficere: & sic quod de præcepto est, tibi facile erit. Hoc significatur memorabilibus illis verbis, quæ habentur apud Ecclesiasticum, vbi dicitur: qui diligunt Deum replebuntur lege ipsius: qui aliquid secundum mensuram largiuntur, parce id dare, & hostorium nimium calcare, & aduersus alterum potiùs quàm aduersus se facere solent. Cùm verò quicquam amico suo metiuntur, mensuram replere gaudent, eamque refertam ei donant, & contra se potius, quàm contra illum faciunt: mensuramq; amici ei præbent. Qui Deum imperfectè tepidèque diligunt, legis ipsius obseruantiam parcè, illiberaliterque ei præstant, hostoriumque nimis comprimunt, & potius aduersus Deum, quam aduersus se faciunt. Hoc (aiunt) mihi præcipit Deus sub mortali, hoc ergo faciam, & non plus; qui autem intimi, singularesque Dei amici sunt, legem eius abundanter adimplent, & plura quidem ei faciunt, quàm lege præcipitur. Hoc est amici mensuram illi præbere quia & potius contra se quàm contra Deum agunt. Ideoque non dicit Spiritus sanctus: implebuntur, sed replebuntur lege ipsius. Plurimiq; hoc diuino amore, & charitate commoti non solum plura faciunt, quam sibi lege præcipitur: sed ad illorum etiam obseruantiam voto astringuntur, quod Diuinæ Maiestati gratissimum est. Et hæc est *Eccle.2.*

24

vna ex expositionibus, quibus verba illa declarantur, quæ su-
Lucæ. 1. perna cœlorum imperatrix dixit: Magnificat anima mea Do-
minum. Non dicit Deum, sed Dominum. Quando vestro pro
exemplo quenquam, qui prius Sathanæ membrum erat, ad
Luc. 1. Dei ministerium conuertitis, tunc Deum ampliorem Domi-
num quodammodo facitis, & quo plures conuertitis, eo maio-
rem eum Dominum efficitis, quo pluribus bonis in eius mini-
Psalm. 53. sterio faciendis vos astringitis, eò maiorem vestri dominatio-
nem ei præbetis, & ita dicit Dauid: accedet homo ad cor altum
& exaltabitur Deus. Alti, sublimisque cordis est omnia sæcu-
laria relinquere confidendo nobis necessaria non esse defutura.
Filij huius sæculi infimum, atque abiectum habent cor, ideo-
que omnia seruant arbitrantes sibi cuncta esse defutura. Hi de
Deo diffidentes eum paruificant (vt ita dicam) sicut illi in Deo
confidentes eum magnificant. Quando igitur quisquam in reli-
gionem ingreditur cum sublimi corde, tunc Deus in maius do-
minium super eum ascēdit, & hoc est magnificare Dominum.
Dicet aliquis: & si me Deo per votum ipsius ministerio altrin-
gere, Deo gratissimum est tamen si votum hoc violauero, in-
de condemnationem eliciam, vbi prius nulla erat. Et verum
quidem dicit, sed si quod semel Deo promissum est, diligen-
ter impleatur, opera illa multò maioris sunt meriti: & hinc in-
Roma. 5. telligetis verba illa Beati Pauli dicentis: vbi abundauit deli-
ctum, superabundauit & gratia. Ad quorum intelligentiam,
1. Tim. 1. notate quod dicit Beatus Paulus, finis (inquit) præcepti est
charitas quasi dicat. Si Deus nos præceptis obligat, atque de-
uincit, hæc omnia facit propter suam ineffabilem in nos cha-
ritatem, vt plura mereamur. Plus enim homo meretur operi-
bus, quæ ex obligatione, quam ijs, quæ voluntariè facit. Vnde
qui orat, aut eleemosynam dat, aut aliquod aliud opus facit,
quia illud sibi confessarius pręcepit, multò plus meretur, quam
si idem vltrò faceret. Notandum est etiam nonnullos fuisse Ro-
mæ tempore Diui Pauli, qui de Deo conquerebantur, quia tot
sibi præcepta imposuerat, ideo enim commissa sunt plura, &
maiora peccata: quibus vt Sanctus Apostolus satisfaceret, scri-
psit dicens: vsque ad legem peccatum quidem erat in mundo:
peccatum autem non imputabatur, id est, Priusquā Deus legē
Moysi

28 Moyſi daret, & ſi qui naturalem legem non cuſtodiebant, peccabant: at propter nimiam legis obliuionem non cernebantur tam apertè peccata in hominibus. Lex autem ſubintrauit, vt abundaret delictum: ſed vbi abundauit delictum ſuperabundauit & gratia. Hoc eſt, non inficior, eò quòd tam perſpicuam Dominus legis ſuæ cognitionem, vobis præbuit, peccata veſtra grauiora extitiſſe, quæ contra legem illam, qua tenebamini, commiſiſtis. Non autem conqueri debetis: nam quum Deus legem illam ſcriptam, iſtamque nunc Euangelicam hominibus daret, non præcipuè intendit, nos ad peccata obligare, ſed vt in nobis gratia ſuperabundaret. Quemadmodum enim Chriſtianorum peccata grauiora ſunt propter ingratitudinem, qua vtuntur ob diuinam legem, & beneficia, quæ per-
29 ceperunt: ſic etiam opera, quæ fecerint, maioris gratiæ digna erunt. Idemque de votis dicere poſſumus, quòd vbi ea violando ſuperabundauit delictum: illa obſeruando ſuperabundauit & gratia.

Deferebat ſecum in templum ſacratiſsima Virgo Maria ſanctiſsimum puerũ Ieſum. Sanctiſsima enim Virgo Maria, & ſanctus Ioſeph eius ſponſus maxima cum diligentia dies feſtos obſeruabant & templum inuiſebant, omni timore tyrannorũ poſt poſito, qui tunc temporis puerum Ieſum perdere nitebantur. In quo ſatis horrendum quoddam, nimiumq; in orbe vſitatum malum reprehenditur: quæ eſt obliuio, atque negligentia, qua vtuntur parentes in liberos, non curantes, vt eccleſias, diuina officia concioneſque audituri cõueniant: relinquenteſque illos per vias
30 mille inſultationes perpetrantes, filiaſque ſuas domi in ancillarum malæ conſcientiæ ſocietate deſerentes, quæ quatuor drachmis earum virginitatem proſtituent. Quod ſi confeſſarius matrem obiurgat, quia filias ſuas ſecum in templum non defert, respondet: Pater hoc in hac regione non eſt vſitatum. Attendite Chriſtianæ fœminæ reſponſionem: non eſt vſitatum filias in templum deferre: cùm tamen ad videndos tauros, ad ludos publicos atq; ad ludicros congreſſus deduci conſueſcant, vbi videantur, cupiantur, atq; etiam ad turpitudines perpetrandas aſsiduò prouocentur. O fratres, ſororeſq; meæ ſcitote quãdò Deus pollicitus eſt Abrahæ ſe illi filium eſſe daturum, his verbis locutum

fuiſſe

fuisse: & benedicam ei, scilicet Saræ: & ex illa dabo tibi fi-
lium, cui benedicturus sum. Et in libro Genesis sæpissime fi-
liorum generatio diuina esse benedictio dicitur: sicque illam
vocat Spiritus Sanctus: vna verò ex præcipuis rationibus, qua-
re Deum vobis liberos concedere, diuina est ipsius bene-
ctio, hæc est, quia vobis merendi materiam tribuit, quæ est li-
beros istos docere, vt serui Dei sint. At, credite mihi, si hu-
ius obliti fueritis, benedictio in maledictionem vobis conuer-
tetur. Nec solum contenti esse debetis omnem possibilem ad-
hibere diligentiam, quo liberi vestri Deum diligant, atque ve-
reantur, sed vos etiam oportet à diuina maiestate instanter ex-
poscere, vt eos bonos efficiat, diciteque: Domine quid diligentia
mea sine tuo auxilio proderit? tu Deus meus dextræ tuæ vir-
te efficito, ne res vlla mea te offendat. In eodem capite dix.
Ibidem. Abraham alloquens Deum: vtinam Ismael viuat coram te: id
est, ad nutum, beneplacitumque tuum, in tui ministerio, obe-
dientia, atque dilectione persistat. O eximiam orationem. Ne
arbitremini sanctum Patriarcham vitam tantummodo Ismae-
li postulasse, præcipuè enim vitam sanctam precabatur: ideo-
que non contentus est dicere: vtinam Ismael viuat, sed addidit
Genes. 13. etiam dicens: coram te. Hoc etiam Deus ab ipso Abraham po-
poscit dicens: ambula coram me, & esto perfectus: quasi dice-
ret: vt sis perfectus, ambula coram me. O mirificam senten-
tiam Dei pectore prolatam! Nullis verbis huius sententiæ fœ-
cunditas, ac prægnities explicari potest: scilicet, ambula co-
ram me: nam illius obseruatione vir interiùs, exteriusque in
cogitationibus, desiderijs, visu, auditu, verbis, actionibusque
componitur, diligenterque curat, ne quid in eo interius, ex-
teriusue reperiatur, quod oculos Dei sui offendat, quem co-
ram se gerit, seque ab eo vndique circunspici non dubitat.
Psalm. 17. Et sic dicebat Dauid, & ero immaculatus cum eo, & obserua-
bo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi Dominus secun-
dum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mea-
rum in conspectu oculorum eius. Cum eo id est, coram eo:
ecce quot bona eliciebat Dauid ambulans coram Domino. O
immensam Dei probitatem, nunquid Domine vniuersi cœ-
li ciues non tibi ministrant? vt quid in diuinis oculis tuis vi-
lissimum

34 lissimum terræ vermiculum vis habere? quare dixisti Abrahæ: ambula coram me? non ob suam quidem, sed propter Abrahæ vtilitatem hoc ei præcipit, multum enim ad eius perfectionem conducit ambulare coram Deo. Cumque Abraham cognosceret hoc valdè necessarium esse, neque sine diuino auxilio fieri posse, hoc etiam beneficium filio suo deposcebat dicens: vtinam Ismael viuat coram te. Cui Dominus respondit dicens: super Ismael quoque exaudiui te. Ex quo colligi potest Ismaelem in sua persona fuisse saluatum, etsi per eum mali significantur, sicut Beatus Paulus assignat: nullum autem de illo malum legitur, sicut de Gene.25.
Esau: vnde nonnulli tenent illum saluum fuisse. De illo namque dicitur etiam, mortuus est, & appositus ad populum suum:
35 quæ verba paulò antea sacer textus de patre ipsius Abraham dixerat, vt sciatis quantum bonorum patrum orationes meritaque proficiant. Quocirca fratres dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri vos rogo, vt liberorum vestrorum misereamini, verbisque, pijs exemplis, supplicijs atque orationibus, omnibus denique modis spiritalem eorum salutem curetis.

Consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius existimantes autem illum esse in comitatu. Tunc enim fœminæ per vnam, viri autem per alteram viam ibant, quæ sancta quædam consuetudo erat: infantesque teneræ ætatis cum alterutris ire poterant. Hancque sanctam consuetudinem obseruarunt celebres illi prædi-
36 catores Beatus Augustinus, Beatus Ambrosius, Beatus Ildefonsus in Ecclesijs, quibus præerant. Qui in templis peculiaria loca fœminis, aliaque separata viris statuerant, velumque in medio eorum apponi iusserant, ne se inuicem viderent, nunc autem (quæ nostra est miseria) omnia sunt confusa: atque idcircò fortasse plurimæ fucantur, nimisque componuntur, quia in templis videndæ, atque etiam tractandæ, & prouocandæ sunt. Multum conducit ad bene operandum mali occasiones adimere: sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca agri duplici. Dicuntque nonnulli super hunc locum illam speluncam in duplicem locum fuisse diuisam, vt in vno viri, atque in altero fœminæ conderentur. Nam etiam post mortem

Gene.23.

mortem non indecorè videntur viri à fœminis separati: quæ
Gene. 3. magis viui. Ostendit mater nostra Eua, quam mala sit visio, quamque potens vt nos in peccatum prolabi faciat. Quæ cum Dæmon interrogaret: cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi? respondit ei mulier: De fructu ligni, quod est in medio paradisi præcepit nobis Deus ne comederemus, & ne tangeremus illud, nè forte moriamur. Notate quæso, Deum solummodo dixisse: de ligno scientiæ boni, & mali nè comedas: non autem dixisse: ne tangas illud: vt patet.
Gene. 2. At intellexit Eua, & optime quidem Deum ipso facto, qui eis esum prohibuit, tactum etiam vetuisse: nam tangentes arboris illius fructum periculo maximo exponebantur edendi illum. Sic fratres mei ratio, atque experientia nos docet, si quidem nobis ex vetito isto fructu comedere non licet, illum etiam tangere nobis non licere: ne verò illum tangamus, valde necessarium est eum non videre. Nè quod edere, aut tangere tibi non licet, aspicias: ibi enim te passio tua superabit, vt diuinam maiestatem grauiter offendas. Et sic sacra historia inferius dicit:
Gene. 6. Vidit mulier quod pulchrum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit. Et inferius dicitur: videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. Quam vniuersalis diluuij causam fuisse assignat. Quod quia homines fœminarum pulchritudine perspecta, eas adamarunt, atque à viris suis abstractis eis tanquã propriis vxoribus vtebantur. Ecce quantum malum ex illa visione dimanauit. Quapropter fratres mei oculos operite & quicquid vobis libuerit, intuemini: nam hic erit condemnationis vestræ fons, & initium. Timete fratres mei Deum, illumque confidenter
Psal. 118. rogate, quod Dauid precabatur dicens: Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Et remansit puer Iesus in Hierusalem. Eum quippè qui bona indole natus est satis est, vt primum virtutis elementũ doceas ipse enim velut equus in cursu positus à recto tramite nõ discedet. Hoc idem in puero Iesu apparet qui etiam trãsactis solennitatis diebus ibidem remansit in quo nullus parentes negligentiæ arguet. Cumque duæ viæ essent, arbitrata est sacratissima virgo Maria sanctissimum filium suum per virorum viam cum sancto Ioseph

40 Ioseph fuisse reuersum, sanctus autem Ioseph existimauit eum cum sacratissima genitrice sua in via fœminarum venisse. Et sic illum Hierosolymæ remansisse nescierunt. Super quo notãdum est, quemadmodum cœlestis hæc virgo vnigenitum Dei filium concepit, peperitq; propter vtilitatem nostram: sic propter nostrum commodũ eum amisisse, atq; reperisse. Amisit eum absq; culpa sua cùm rediret à Hierusalem. In quo significatũ est vnum ex malorum nostrorum fundamentis, propter quæ culpa nostra Deũ perdimus, esse, quia à Hierusalem, hoc est ab interiori quiete, ac tranquillitate eximus, & quia nos nimia solicitudine perturbamur hæc sæcularia perquirentes. Manasses cum magna cordis sui afflictione Deũ sic allocutus est. Incuruatus (inquit) sum multo vinculo ferri: & non est respiratio mihi. O quot hodie idẽ 2. *Para*. 36.
41 dicere possent, qui tot curis, atq; negotijs opprimuntur, vt vix valeant respirare, & dicere: Benedictus Deus: hoc autẽ peius est, quod tantis oneribus oppressi illa onera esse non ducunt, sed quadie negotijs non sunt submersi vsque ad oculos, nesciunt quid faciant, & præ merore conficiuntur. Ephraim vitula docta diligeretrituram: dicit Oseas Propheta. Idemque de Ephraim hoc est, de hoc populo Christiano tot Dei beneficijs locupletato, *Ose*. 10.
sicut diuinis sacramentis, euangelicaq; doctrina, dicere possumus, cuius maior pars ex his omnibus fructum percipere nescit. Plurimi namq; Christiani sunt quasi vitula iugi subiectioni assuefacta, & hanc amant, huic intendunt, hancque fœlicitatem suam esse ducunt quasi plus fidei, quàm Ethnici non haberent. Videns Pharao ingentem Israeliticæ plebis propaginẽ & quod *Exod*. 1.
42 præter opinionem in dies numerus eorum crescebat, & multiplicabatur, timensque rebellionem deprimere eos conatur; quare ait ad populũ suum. Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis est, venite sapiẽter opprimamus eũ, nè fortè multiplicetur: proposuitq; eis magistros operum, vt affligerent eos oneribus. Quia quiete, ac trãquillitate illos tãtopere multiplicari cognouit, iussit, vt in extruendis vrbibus magnopere occuparẽtur. Super quo dicit Origenes eandem esse diaboli inuẽtionem, qui *Origenes*.
videns Christianos spiritali quiete, ac tranquillitate virtutibus, accrescere, meritisq; proficere, humanis eos negotijs curat occupare, lutoque, quo inficiantur, detinere: hortatur eos domos construere, vineas plantare, aliaque inutilia negotia peragere:

quo sic inquieti, & conturbati, vix quicquam boni in Dei mini- 43
sterio perficere norint: sicq; non solum in meritis, ac vi rtutibus
non multiplicentur, sed à malis etiam in deteriora prolabantur.
Et hoc est Deum amittere, quia homo ab Hierosolyma recedet.
Relinquite fratres solicitudinem istam, nec tam serio ludicra ista
suscipiatis, quiescite, animis vestris, tranquillitatem quærite, in
qua quantum diuinæ maiestati debeatis, consideretis: & quid
facere vos oporteat, contemplemini, vt his acceptis beneficijs,
tantæq; obligationi quodammodo respondeatis. D. Paulus sæ-
penumerò nomen hoc, requies, repetit, & quomodo Deus dixit
de malis: si introibunt in requiem meam loquens de terra pro-
missionis. Nec verò arbitremini terram illam requiem fuisse vo-
catam, eo quod in ea vestes, aut calceos, consutos essent repertu-
ri, siue quod panẽ, aut vinũ inculta latura esset: hęc enim omnia, 44
sicut & nunc labore acquirenda erant. Sed dicebatur requies eò
quòd cessaturum erat desiderium illud, solicitudo, atq; anxietas
qua iam in certo loco, & non in solitudine persistere cupiebant.
Sic quando vos hortamur, vt quietem quæratis, nolumus vos
monere, vt ea tractare desinatis, quæ ad conditionem vestram
spectant, sed vt ita illa geratis, quòd animus vester nimia solici-
tudine captiuus non maneat, sed ad se Deo tradendum liber exi-
stat, diuinamq; ipsius gratiam possit exquirere, qua cœle-
stis gloriæ beatitudo comparatur. Ad quam nos
perducat Iesus Mariæ filius, qui cum patre,
& spiritu sancto viuit, & regnat in sæ-
cula sæculorum.
Amen.

In eadem

In eadem Dominica. I. post Epiphaniam.

CONCIO SECVNDA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam, &c. Lucæ. 2.

IN hodierna sancti Euãgelij lectione fratres charissimi dicitur sanctus Ioseph cũ sacratissima virgine Maria sponsa sua Hierosolymam ascendisse, sicuti diebus, quibus lex præcipiebat, facere cõsueuerant. Nã pręcipiebat Deus: tribus tẽporibus anni apparebit omne masculinũ tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel. Estque hoc magnæ admirationis dignum, quòd præceperit Deus omnibus viris totius Israel, vt ter quotannis derelictis domibus, possessionibusque suis Hierosoymam ascenderent. Quæro, quis interea domos fundosque illorum custodiebat, nè gentes confines in eos inuaderent: nam propè illos Moabitides, Amonitides, Idumæi, Philistæi quoq;, & Madianitæ habitabant, qui cuncti Iudæorum capitales hostes erãt, quomodò ergo vniuersi hi Ethnici tantam occasionem prætermittebant? quomodò Hebræorũ bona non deperdebant, eorumque agros non depopulabantur? Ad hoc respondeo ipsum legislatorem singulari quadã promissione remediũ addidisse immediate dicentem. Cùm dilatauero terminos tuos, nullus insidiabitur terrę tuę ascendẽte te, & apparẽte in cõspectu Dñi Dei tui ter in anno. Itaq; ipse Deus legẽ sanciẽs statim sub protectione sua populũ suscepit, dicẽs se eo tẽpore, quo lex erat adimplenda illorũ possessiones esse protecturũ, neq; enim ab alio, quã ab ipso Deo melius poterat custodiri, quod idem Dñs admirabili quadã similitudine declarauit dicẽs. Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prędã suã, cũ occurrerit ei multitudo pastorũ, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pauebit, sic descendet Dominus exercituum, vt pręlietur super montem Sion

Exod. 34.

Isai. 31.

Sion, & super collẽ eius, sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Hierusalem, protegens, & liberans, transiens, & saluãs. Ecce quot verbis exaggerat hic Dominus sedulam curam quam de seruis suis gerit super quo valde pensandum est, hunc clementissimum patrem, in modo, quem in suis defendendis obseruat, duabus dissimillimis rebus sese contulisse, scilicet, famelicis leonibus, & auibus volentibus nidos suos protegere, quorũ alteros naturales vires fulciũt, vt vniuersos timores contemnãt: alteras vero intimus pullorum amor compellit, ne vlla pericula pertimescant. Leo famelicus nulla pastorum cohorte nec canũ latratibus deterretur, vt prædã dentibus dimittat. Auisque quã tumuis imbecilla sit, vt pullos suos tueatur, nullum timet periculum, amor enim eorum eas illi vires addit, quæ sibi à natura denegantur. Quibus similitudinibus voluit Dominus demonstrare quàm securi sint serui sui, siquidem ad defensionem suam tam supernum amorem, atque potentiã qualis est Dei, habent. Ideoque in eodem capite paulo superius quosdam acerrimè comminatur, qui huius protectionis obliti ad Regem AEgypti auxiliũ petituri confugerunt, dicens. Væ qui descendunt in AEgyptũ ad auxilium in equis sperantes, & habentes fiduciam super quadrigis, quia multæ sunt, & super equitibus, quia prævalidi nimis, & non sunt confisi super sanctum Israel, & Dominum non requisierunt. AEgyptus homo, & non Deus, & equi eorum caro, & non spiritus, & Dominus inclinauit manum suam, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur. Animaduertite quomodo vult Deus, vt homines præcipue in suo auxilio confidant, & hoc maximi æstiment: & quantam sibi iniuriam ducit inferri, cum hominesipso derelicto, fiduciam suam in alijs hominibus constituunt: siquidem tantum ob hanc culpam de his supplicium sumpsit. Itaq; noster optimus Deus cum quicquam iubet ex cuius implemento, & executione aliqua inconuenientia sequi videntur, omnia statim solet adimere. Sic cum legẽ illam sanxit, vt septimo anno terra sabbathũ perageret, & quicquid illo anno terra proferret, pauperibus erogaretur: quia ipsi dicere possent: quid igitur nos interea comedemus? Huic obiectioni statim Dominus respondet, dicens. Dabo vobis benedictionem meam anno sexto, & faciet fructus trium annorũ seretisque anno octauo, & comedetis

Leuit. 25.

veteres

veteres fruges vſq; ad nonũ annũ, donec noua naſcantur, edetis vetera. Ex his duabus legibus duo notabilia elicim⁹: alterũ quod quãdo ex diuinę legis obedientia, atq; obſeruãtia aliquot incõuenientia ſequentur, aliquaq; nobis aduenerint detrimenta, deterreri nõ debemus, ſed certiſsime credere nos à Deo eſſe iuuandos, atq; ab illis incõuenientibus eſſe liberãdos: aut ſaltẽ eũ alijs præſentibus, ſiue futuris bonis illa eſſe nobis reſarturũ. Itaq; ſi iudex, teſtis, aut aduocatus, eo ꝙ fideliter munere ſuo fungitur acerrimas ſimultates, grãdiaq; incõmodatẽporalia ſibi adductura pertimeſcit: oculos ꝑ fidẽ, viuãq; cõfidentiã in cælũ eleuet, atq; ad patrẽ miſericordiarũ, cũi ſeruire conatur, & ob cuius amorẽ illis incõuenientibus obijcitur, eos dirigat, firmiterq; credat eũ in his anguſtijs ſibi nõ eſſe defuturũ. Idẽ dico de cõfeſſario, ſi eo ꝙ quãdo oportet, abſolutionẽ negat, & de cõcionatore, qui quãdo neceſſe eſt reprehẽdit, & de prælato ſi eo ꝙ munere ſuo recte fungitur, labores aliquot fuerint perpeſsi gaudere debent, ſic enim inter Dñi ꝓphetas, atq; Apoſtolos eos collocari oportet, ſic cõfortauit Dñs diſcipulos ſuos dicẽs. Cũ maledixerint vobis homines, &c. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis, ſic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos, *Matth.*

Alterũ, quod hinc elicitur eſt, ꝙ his legibus voluit Dñs homines diſponere, vt ſibi credere atq; in ipſo ſperare aſſuefierẽt, neq; omnẽ fiduciã in ſua ipſorũ diligẽtia cõſtituerẽt, ſic ut dicit Moyſes afflixit te penuria, & dedit tibi cibũ manna. quod ignorauerunt patres tui, vt oſtenderet tibi, quod nõ in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod egreditur de ore Domini, hoc eſt, vt diſcas Deo confidere qui qualibet re tibi ſubuenire poteſt. Cũ enim toties in anno tam longũ facerẽt iter, Hieroſolymęq; octo ſaltem dies morarentur, videntes tandiu tot tamq; crudeles hoſtes ſuos à Dño contineri, quiq; tam propinqui erant eis, quo minus vel minimũ quenq; de gregibus eorũ hœdum acciperẽt, neque ſatis ſuis damnum aliquod inferrent, duriores equidẽ marmoribus eſſent, niſi hæc vidẽtes firmiſsimam quandã cõciperẽt ſpẽ, qua tanto tamq; bono Deo confiderẽt, qui ſic eos protegebat, & niſi feruentiſsimo eius inflãmarẽtur amore. Nos quoque qui hæc omnia fide, quã habemus, credimus, multoq, maiora ab hoc ſuperno æternoq; Deo beneficia percepimus, ſciamus nos multò maiorẽ, firmiorẽq; cõfidentiã, atque ardẽtiorẽ amorẽ ei *Deut.*

præſtare debere. Si ergo illi nihil ſibi defuturũ eſſe credebãt, etiã ſi
tã longũ conficerẽt iter: quare vos, cũ Chriſtiani ſitis, adeo diffi
dẽtes eſtis, vt arbitremini, ſi quotidie vnã ſaltẽ horã cõſumeretis
in præſentãdo vos diuinæ maieſtati, beneficijſq; à diuina ipſius li
beralitate acceptis cõſiderãdis, & ſcrutãdo vtrũ legẽ vobis ab ip
ſo datã obſeruetis necne, atq; in æternis tormẽtis, quibus ei⁹ trãſ
greſſores contorquẽdi ſunt, cœleſtibuſq; præmijs, quæ ipſius ob-
ſeruatores accipere debẽt, in memoriã reuocãdis, omnino vos ei
ſe perituros, corporalẽq; alimoniã vobis eſſe defuturã? ò incredu
li diuinæ ꝓuidẽtiæ! qui quia in re tãti momẽti diffiditis in mag-
no cõdẽnationis periculo viuitis. Attẽdite quid propheta dicat.
Pſal. 118. Niſi quod lex tua meditatio mea eſt, tũc forte periſſem in humili
Ambroſ. tate mea: tũc, id eſt, iã pridẽ. D. Ambroſ. per hãc humilitatẽ atq;
abiectionẽ tentationũ pericula intelligit, cuius præcipuũ reme-
diũ in aſsidua diuinæ legis cõſideratione, atq; horũ, quæ ſuperius
dixi, & his ſimiliũ meditatione ſitũ eſt. Vnde de impio bis dicit
Pſalm. 9. Nõ eſt Deus in cõſpectu eius, ſiue vt alij verterũt, nõ eſt Deus in
vllis cogitationibus eius: & ex hoc ſequitur, ꝓinquinatæ ſunt viæ
illius in omni tẽpore. Attẽdite quã aperte dicit hic ſpiritus ſan-
ctus homines ob piæ conſiderationis defectũ peruerti, atque in
peccatis diu permanere: vt intelligatis quã ſtulte reſpõdent, qui
de hoc admoniti dicũt. O pater hoc munus eſt religioſorũ, quaſi
ipſi animã non haberẽt, neq; Deũ diligere tenerentur, neq; illo
Simile. in cæleſti beatitudine ſe fruituros ſperarent. Nunquid bonũ re-
mediũ inueniſſe diceretis eum, qui cũ furibũda tẽpeſtate cõcuſ-
ſus iã iam maris fluctibus mergeretur malos abſcinderet, velaq;
in mare proijceret, gubernaculũ frangeret, omniaq; inſtumẽta, in
quibus nauis gubernatur, diſſolueret? an qui hoc facerẽt, ſtultos
eſſe nõ diceretis? Tales equidẽ eſtis vos, & peiores etiã: nã cũ ſæ
culares ſitis, maioribuſq; periculis quã religioſi viri, ſitis expoſi-
ti putatis vobis licere remedijs, quæ diuina prouidẽtia cõtra iſta
pericula præbuit, minus vti, quæ ſunt aſsidua cæleſtis meditatio
nis exercitia, crebraq; orationis, diuinorumq; ſacramentorũ aſ
ſiduitas. Et profectò vna ex rationibus, & cauſis, vnde hoc proce
dit, modica confidentia, qua Deo fiditis eſſe videtur, nam arbi-
tramini (vt ſupra dixi) res humano victui neceſſarias vobis eſſe
defuturas, ſi quam temporis partem in his ſanctis exercitationi-
bus conſumeretis: quæ diabolica fraus eſt, quòd omnem fidu-
ciam

tiam vestram in diligentia vestra, in Deo autem modicam, aut nullã constituatis. Præcepit hic pater misericordiarũ Moysi dicẽs. Pones super mensam panes propositionis in cõspectu meo semper. Hoc præcipiebat Dominus, vt homines intelligerent sicut panes illi semper in ipsius cõspectu erãt (ideoque propositionis vocabantur, quia semper debebant proponi) sic ipsum semper oculos intẽdere in ea quæ ipsi gesturi sunt. Sicuti mater plurimos habens filios, qui assiduo ab ea panem petunt, plurima panis fragmenta coram se ponit, vt passim eis alimenta suppeditet. O benedictus talis Deus, ò glorificatus talis pater, qui tam diligenter creaturas suas rebus necessarijs alit. Vt autem solicitam cælestis huius patris prouidentiam magis admiremini, animaduertite, notabilia illa verba, quæ Isaias Propheta Dei nomine dicit. Vbi Babylonis deos irridens, qui cum à iumentis atque ab hominibus in humeris asportarentur, ipsi tamen eos in nihilo ad iuuabant, dicit, confractus est Bel, contritus est Nabo, facta sunt simulacra eorum bestijs, & iumentis. Onera vestra graui pondere vsque ad lassitudinem contabuerunt, & contrita sunt simul, non potuerunt saluare portantem, & anima eorum in captiuitatem ibit. Statimque addit Deus ipse dicens. Audite me domus Iacob, & omne residuũ domus Israel, qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua vsq; ad senectam ego ipse, & vsq; ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram, ego portabo, & saluabo. O dulcissima & suauissima verba? ò homines adamãtibus duriores, quomodo illa audiẽtes, teneritudine nõ deficitis quomodo hæc audientes quæ ineffabilis Deus, atq; infallibilis veritas dicit firmissimam non concipitis confidentiam? falsi illi Dij cũ labore maximo à suis cultoribus portabantur: hic autem verus Deus non solũ in manibus, sed in visceribus etiam cultores suos tanquam pia mater asportat. Et quid est quod ait, vsq; ad senectã ego ipse, & vsq; ad canos ego portabo? nũquid (vt ait Iob) sicut dies hominis dies eius, aut anni eius sicut humana sunt tempora? vt quid ergo dicit, à iuuentute sua, vsque ad seniũ, & canos se suis diligenter esse fauturũ? Minime quidẽ: sed hoc dicẽdi modo perpetuam, assiduamque quam de suis curam gerit, significare voluit. Ideo dicit Diuus Paulus. Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite, id est in aduersis, ac prosperis semper grati estote, quia ipsi semper cura est de vobis.

Exod. 25.

Simile.

Isai. 46.

1. Thes. 5.

Ascēdentes igitur sacratissima virgo Maria, sanctusq; eius spō
sus Ioseph cū sanctissimo puero Iesu Hierosolymā ad festi cele-
brationē, cōsummatis diebus cū redirēt, inscij eū Hierosolymis
reliquerūt. Et hoc est quod dicit sacer textus: remāsit puer Iesus
in Hierusalē quod nō casu quidē, neq; ipsius ignorantia cōtigit,
Orige. cū ex instāti sacratissimę cōceptionis eius sacratissima ipsius ani
ma totā habuerit sapientiā, qua in perpetuū prędita erit. Verùm
quæret quispiā: si tota hac sapientia præditus erat, quomodo di-
cit hic sanctū euangeliū, *Proficiebat sapientia?* Origenes mirifica
quadam elucidatione verba hæc exponens dicit: hoc incremen
tū nihil aliud fuisse, quam eum magis, ac magis excellentiam, sa
Simile. pientiamque suam indies manifestare. Ingredimini in bibliothe
cam, reperitisq; librum vetustissimū nudis tabulis vmbilicatū,
id est *Enquadernado*, quem cum aperiatis legere incipitis magna-
que in eo arcana, mysteria comperitis, dicitisq; ò quam excel-
lens liber: hic dignus est, qui aureis tabulis vmbilicetur, non autē
ligneis nudisq; tabulis circundetur, quia tot tamque sublimia in
eo mysteria insunt: voluitis alterum folium, aliudque mysteriū
inuenitis, voluitis aliud, & aliud reperitis: sicq; vsq; ad finem, &
sic alia in dies plura & maiora mysteria reperitis. Itaq; magis ac
magis libri excellentia detegitur. O sacratissime puer Iesu quā
excellens liber es liber antiquus, liber æternus æternaliter geni-
Isai. 29. tus, & in tempore vmbilicatus humanitatis nostræ tabulis. Hic
est liber, quo Deus Hebræis seuerissime cōminatus est per Isaiā
prophetam dicens. Obstupescite, & admiramini, fluctuate, & va
cillate, inebriamini, & non à vino, mouemini, & non in ebrieta-
te. O Deus quid ex tanta prægnitie debet exire? quid hic Domi 13
nus dicere vult, cum à tam terribili principio exordiatur? quo-
niam (inquit) miscuit vobis Dominus spiritū soporis: clausit ocu
los vestros, prophetas, & principes vestros, qui vident visiones
operiet, & erit vobis visio omniū sicut verba libri signati, quem
cum dederint scienti literas dicent: lege istū, & respōdebit: nō
possum: signatus est enim, & dabitur liber nescienti literas dice-
turq; ei: lege, & respōdebit, nescio literas. Et dixit Dñs: eo quod
appropinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorificat me:
cor autē eius longe est à me: ideo ecce ego addā, vt admirationē
faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. O puer Iesu
æterni Dei filius, tu es visio prophetarum, ò horribile suppliciū

Erit

erit visio prophetarũ, idest, filius Dei incarnatus quasi liber clausus atq; signatus, quẽ nec sapiẽtes (quia signatus est) nec imperiti (quia literas nesciunt) legẽt, hoc est manifestabitur verbum diuinũ, & nõ cognoscetur ab eis: ostendã eis (inquit æternus pater) filiũ meũ, & in medio illorũ orietur in Bethlehẽ terra Iuda, & cũ eis conuersabitur atq; inter manus eũ habebunt, nec tamen ipsum cognoscent, nec eo fruentur, nec ex illo fructũ percipient. Quãdo de filio tuo, qui te læsit, cupis vlcisci, accipis pomũ in manu, & ostendis ei dicens: ecce pomũ, sed illud non capies. Ostendit Deus Iudæis vnigenitũ filiũ suum, at illum non cognouerunt. O Iudæi videte illũ natũ in Bethlehẽ, at illum non edetis: ecce quẽ Magi reges adorant, vos blasphemijs insectamini: ecce illum in cruce, sed non deferetis eũ, non illo fruemini, siquidem præ malitia vestra illũ non cognouistis. Profecto iure optimo dicit Dominus. Ecce ego addã, vt admirationem faciã populo huic miraculo grandi, & stupendo: nã miraculũ magis obstupendũ, quod nullo vnquã tẽpore in mũdo extitit, fuit hoc, quòd cũ Deus homo factus in terrã descenderit, & coram hominibus tam præstantia miracula fuerit operatus, in eũ tamen ipsi nõ crediderint, neque ex illo fructum perceperint. Hanc autem tantã maledictionem, quare Deus in eos effudit? quia illi eum labijs honorabant, cũ tamẽ eorũ corda ab eo procul abessẽt. Heu, heu, heu, quomodo hoc dicam? O Deus infinitæ maiestatis, per ineffabilẽ clemẽtiam tuam te deprecor, vt hoc terribile supplicium nos facias intelligere, quod de his infœlicibus sumpsisti: quo maxime vereamur, siquidẽ aliqui forsitan peiores sumus. Nã si illis hanc (ò Domine) maledictionem inijcis, quia cor suũ tecum non habebant, quid facies illis, qui nec labijs, nec corde tibi ministrãt? Animaduerte, (ò homo peccator,) cũ quo labia tua habes? de quibus die, noctuq; loqueris? Attende quot turpitudines, quot mendacia, quot blasphemias, quot deniq; dolos passim labijs tuis loqueris. Quid igitur speramus, nisi eandem maledictionem super nos ad maiorem condemnationem nostram esse casurã? Dicite fratres, vnde prouenit quod cũ Dominus Iesus Christus in sacrosancto altaris sacramẽto existat, nosq; ita realiter & vere credamus, tanto ex beneficio tam parum fructus percipiamus? Nonnullos videbitis adeò huius diuini cibi cupidos, vt ad sanctam communionem frequẽtissimè, studiosissimeq; accedant, hocque cœlesti Simile.

mysterio crebro fruātur, quibus profecto liber iste apertus existit illumq; legere norunt, & ex infinita ipsius excellentia aliquid intelligunt. Alij autem sic eum deserunt quasi non esset Deus nec eum reuerenter honorant, neque in ipsius conspectu cum debita reuerentia, modestiaq; sistūt, neq; ex eius virtutibus atque effectibus fructum percipiunt, ac si in eum non crederēt. O quanta maledictio est talem librum habere, neq; eum legere scire, quod tam sapientibus superbis, quam malignis insipientibus accidit. Hæc vtique maxima est Dei maledictio, in pœnam peccatorū vestrorū. Idemq; quod de sanctissimo sacramento dico, de tota innocentissima diuini saluatoris nostri vita dico: quā paucissimi tam ex Ecclesiasticis, quā ex sæcularibus legere norunt: sin minus dicite quot horas in toto vitæ vestræ tempore in hoc libro legendo cōsumpsistis? fortasse nōnulli hic adestis, qui vere dicere possetis vos toto vitæ vestræ tempore ne vnam quidē integram horam in sacratissima Iesu Christi vita legenda cōsumpsisse: quomodo ergo pudore nō confundimini sciētes quot horas inutilibus rebus agendis cōteritis, quæ ad cōdēnationem animarum vestrarū præparātur, nec tamen vnam in salute vestra exquirenda consumitis? dico vos hunc librū legere nolle, eumq; vobis adeò obsignatum esse, grauissimum peccatorū vestrorum esse supplicium. Vnum ex ijs, quæ nobis sanctus Isaias Dei nomine maxime cōmēdat, est: discite benefacere, quasi dicat. Nemo scit Theologiam, nisi qui eam discit: nemo scit vllam ex humanis scientijs, nisi qui diu ei diligentissimam operā dederit. Si ergo vultis scire quomodo Deo seruiendum, quomodo passionibus vestris resistendū, quomodo corda vestra mollē facienda sint, vt proximorū misereantur, oportet vos hæc discere, hisque diligenter operam dare: liber autem in quo diuina hæc sciētia cōtinetur, est verbū humanatū, cuius literatura sunt perfectissima ipsius opera. Huic igitur cælesti libro diligentissime vos oportet incūbere: sin minus quantumuis humanarū literarū discatis, semper tamen in diuino cōspectu insipientes eritis, sicut illi, de

Roman. 8. quibus dicit B. Paulus, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, adeò vt mutauerint gloriā incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Ecqua maior stultitia esse poterat, quam gloriam Deo debitam serpentibus tanquam dijs præberi?

Hic

Hic igitur liber, qui in huius mundi bibliothecâ nudis tabulis vmbilicatus, pauper in præsepi collocatus apparuit, per mirabilia opera quæ fecit, cœpit aperiri, quem pastores, reges, atque etiam latro pendens in cruce perlegit, & qualis esset agnouit, & centurio item dicens: vere filius Dei erat iste. Et deniq; sicut qui in illo supra dicto libro asiduè mysteria legeret, indies pluris ac pluris eum æstimaret, sic Iesus Christus filius Dei magis ac magis indies reuelabatur, ideoq; de illo dicit sanctus Euangelista: *Proficiebat sapientia*. B. Gregorius hæc verba per solis similitudinem exponit. Sol exit mane, & per nostrum ascendit hemisphærium, dicimusq;, sol accrescit: certum est solem in circuitu suo non crescere: nam idem eiusdemq; magnitudinis est hodie, cuius erat in principio, quando creatus est. Dicimus autem solē accrescere, quia radios suos clarius manifestat, maiorem mūdo lucem emittit, ardentiorem deniq; calorem operatur. O sacratissime puer Iesu, qui sicut sol splendere cœpisti in sanctissimo natali tuo: & inde pastoribus regibusq; illuxisti, posteaq; indies proficiebas ab effectu (ait D. Gregorius) quia Sapientiam tuam magis, ac magis indies reuelabas: & sic quo plures animas illuminabas, tuiq; amore inflammabas, eo magis proficiebas, atq; crescebas. B. Bonauentura dicit: proficiebat sapientia experimentaliter. Peritissimus quidam medicus speculatiue plurimas herbarum proprietates nouit: quem tamen si interroges: hanc nè herbam aliquādò gustasti? respondet: minime, sed optime noui eam huius esse proprietatis. Herbamq; degustans experientia comperit, quòd anteà speculatiue tantummodo sciebat. Et de hac experimentali scientia loquitur D. Paulus dicens: & quidem cùm esset filius Dei, didicit ex ijs quæ passus est, obedientiam. Eximius vtiq; discendæ obedientiæ modus est, obedire. Quo plures, maioresq; labores Dominus Iesus propter sui æterni patris obedientiam tolerabat, eo maiorem habebat experientiam earum rerum, quæ in conceptionis suæ instanti intellectu cognouit. Vulgari prouerbio circunfertur. Non est talis chirurgus, sicut qui pluribus vulneribus est percussus. Hoc est: qui arte chirurgus est, & postea plurima ei vulnera infliguntur, bonus chirurgus est, quia terebenthinæ vim est expertus, & quam clementer atque humaniter vulneribus oporteat mederi cognoscit. O Christe vitæ reparator, vereque vulnerum nostrorum

Simile.

Bonauentu.

Hebræ.5.

Chirurge: priusquam ærũnas nostras esses expertus, adeò aspe rè illis medebare, vt propter vnum lethalem reatum magnas hominum strages ederes. Homo autem factus, famem expertus, frigore defatigationeque concussus, verberibus cæsus, crucifixus, tanquam expertus chirurgus peccatorum nostrorum vulneribus suauius mederis. De qua experientia dicit seraphicus hic doctor intelligi posse verba hæc: proficiebat sapientia.

Cùm igitur verum sit, eum summa esse sapientia præditum, certissimum est, siquidem Hierosolymæ tanquam perditus mansit, hoc non casu quidem, neque ex ignorantia euenisse, sed admirabili prouidentia factum fuisse. Ad literam dixit

Psalm. 30. Dauid ipsius nomine: Factus sum, tanquam vas perditum. Si reperitis vas nouum & sanum, obseruatis illud, quia vobis placet, & quoad plurimum illo ad bibendum vtimini: si verò vas confractum inuenitis, ad plurima vobis deseruiet, etenim in illud aquam, atramentum, terram, domusque vestræ immunditias potestis immittere, ad omnia vobis deseruit. Ideò filius Dei se vasi perdito confert, quia ad plurima nobis profuit, fuit nobis Magister, fuit socius, fuit cibus, fuit dux, & in hoc denique nobis deseruit, quod scelerum nostrorum immunditias in se recepit, pro illis æterno patri quæ nos debebamus exoluens. O dulcissimam considerationem animæ in domus suæ angulo consternatæ, & cum hoc cælesti Domino conuersanti, atque loquenti vbi nunc eum amicum, nunc patrem, nunc sponsum, nunc denique iudicem illum appellat: Factus sum tanquam vas perditum, quod ad plurima prodest: ego autem ad omnia hominibus necessaria prosum. Ideò seraphicus pater noster Diuus Franciscus cum hoc clementissimo Domino loquens ei dicebat: Deus meus, & omnia: & præ diuini Saluatoris nostri consideratione bonitatis atque liberalitatis totus lachrymis perfusus hæc verba sæpenumero repetebat. Huius (inquam) Saluatoris nostri largitatem considerans, qui se nascens dedit socium, conuescens in edulium, se moriens in pretium, se regnans dat in præmiũ. O fœlix anima, quæ merito dicere potest: Deus meus, & omnia. Nam licet verum sit eum esse diuitias, saturitatem, honorem, voluptatem, amicum ac patrem denique nostrum: attamen nos solo illo non sumus contenti, sed sæcularem etiam honorem, diuitias, saturitatem, voluptates deni-

que

que volumus adipisci. Ideoque ille iure optimo dicit: Deus meus, & omnia, qui solo eo contentus est, sæculariumque rerum illa tantummodo vult habere, sine quibus nullatenus viuere potest. Vt autem nobis magister existens famem frigusque nos pati doceret. Hierosolymæ voluit remanere, vbi tandissimæ genitricis suæ refugium, auxilium & fauor sibi deesset. Vnde Beatus Bernardus in quodam sermone & Diuus Basilius, alijque doctores tenent, bonum Iesum in illo triduo ostiatim eleemosynas ad vescendum mendicasse. Et ita vbi nos legimus, propter nos egenus factus est, in Græco contextu habetur propter nos mendicus factus est. Et sic legit Beatus Basilius. O ineffabilem Dei probitatem quantopere se voluit humiliare atque abijcere, vt superbiam, elationemque nostram prosterneret, atque vt nos doceret non solum labores æquo animo tolerare, sed nos etiam abijcere atque humiliare. Maximũ vtique ò diuine Saluator mysterium fuit, te, qui tandiu in orbe desideratus, totque ac tantis lachrymis & suspirijs accersitus, & in sanctæ Ecclesiæ repræsentatione heri natus, atque à regibus adoratus fuisti, iam hodie ab ipsa sancta Ecclesia perditum repræsentari, deq; te dici: R*emansit puer* I*esus in* H*ierusalem*. Dicite fratres, si expectato rege grandes in hac vrbe sumptus fierent, atque in ea exornanda, vijsque præparandis plurima aureorum millia consumerentur: his autem omnibus præparatis rex per vnum ostium ingressus per aliud protinus egrederetur, non ne magnopere miraremini? sic vtique, quarè igitur tu ò diuine Saluator, cùm iusti tot tantisque suspiriorum ac lachrymarum sumptus fecerint, vt te digne reciperent, cùm heri veneris hodie dispares, & Hierosolymæ perditus remanes? ad hoc respondeo, illum non perdi, sed peccatores potiùs esse perditos. Quia vero (vt vulgo dicitur) perditus est, qui post perditos ambulat, perditus est bonus Iesus (si ita dici potest) vt peccatores perditos reperiret, quorum, suique ipsius nomine dicebat Dauid. Erraui sicut ouis, quæ perijt, quære seruum tuum. Confertur peccator oui perditæ, quæ ideò perdi solet, quia viridi herba vescens manet. O miseri filij Adæ, si ea, quorum causa perdimini, attentis animi oculis consideraretis, quam perspicue cerneretis, omnia illa nihil aliud esse, quàm virides herbas, quæ cito marcescunt. Ecquid sunt voluptates? ecquid

D. Bernar. *D. Basil.* *2. Cor. 8.* *Simile.* *Psalm. 118*

quid honores? Ecquid denique omnia sæcularia, nisi quid inco- sistens, quod mane virescens vesperi arescit? adeo autem insa- sunt homines, vt propter hanc herbulam á cęlesti pastore suo re- cedant, & tanquam oues peccatorum vepribus inuoluantur. Et sicut perdita oue pastor in montibus & collibus aberrat, atque deperditur, vt eam inueniat, sic perditis hominibus vnigenitus Dei filius perditur, vt eos inueniat, honorem contumelijs, re- quiem sudoribus atque defatigatione, pulchritudinis suæ flore solis calore, frigoris, atq; ventorum concussibus, sanguinē innu- meris verberibus, plagisque, vitam denique in cruce deperdēs.

Gene.37. Legitur sanctum Ioseph patris sui iussu fratres suos quærens in agro aberrasse, & perditum fuisse. Et inuenit eum (ait sacer tex- tus) vir errantem in agro: & interrogauit, quid quæreret: at ille respondit: fratres meos quæro. O superne Ioseph Iesu Christe fi- li Dei, quid quæris Domine ostiatim panis fragmēta mendicās? quid quæris quadraginta dies in aspera solitudine ieiunans? quid quęris defessus, sudoribusq; perfusus per vias de ciuitate in ciui- tatem sacrosanctū prædicans Euangelium? quid quæris in horto Gethsemani sanguineis sudoribus insudans? quid quæris colum- nę astrictus verberūq; diluuio coopertus? quid quæris per vias Hierosolymæ grauissimam humeris baiulans crucem? quid in caluariæ mōtis cacumine crucifixus exquiris? quid quæris errās in agro? quid in tam crudeli morte perquiris? fratres (inquit) meos quæro. O benedictus & glorificatus talis frater, qui tot tan- taque patitur, vt fratres suos quærat atque à culpæ perditione subtrahat. O beati qui tantum amorem, tamq; singulare benefi- cium cognoscentes debitas pro eo gratias agere norunt.

Cùm sanctissima virgo, & B. Ioseph diuersis vijs proficiscerē- tur, sanctissimum puerum Iesum Hierosolymis manere non no- uerunt, quousque vnius diei itinere confecto pariter conuene- runt, & cæli terraque thesaurum se amisisse cognouerunt. Quæ- nam lingua poterit explicare quàm acuto doloris gladio tener- rimum pijssimæ matris cor fuerit percussum quando tantum si- bi incōmodū aduenisse perspexit? quidque hac crudelissima sa- gitta vulnerata patrarit, nō est difficile perscrutatu. Quid aliud factura esset, nisi ad illum cōmunem iustorū laborantiū portum

Psalm.31. cōfugeret qui est oratio? Ad hūc confugit Dauid cum dixit: tu es refugium meū à tribulatione, quæ circundedit me: exultatio

mea

37 meæ erue me à circundantibus me. Attendite verborũ teneritu *Psalm. 82*
dinẽ, qua Beatus Propheta in sancta oratione vtitur. Et alibi di-
xit: Deus, quis similis erit tibi? quasi dicat: ecquis Domine reme
dium à se postulantibus auxiliabitur, sicut tu tuis fauere consue
scis? Ideoque ne taceas, neque compescaris Deus. Et alij ex He-
bræo verterunt, ne taceas, neque quiescas Deus. Quoniam ecce
inimici tui sonuerunt, ecce quàm instanter se aduersus inimicos
suos petit adiuuari, quorum strepitus iam in auribus sibi resona-
bat, qui eum iam iam destruere properabant. Ideo dicit: ne quie
scas Deus, quod est eximiũ exaggerationis genus, quo sollicitu *Iona. 2.*
do significatur, qua Deus seruis suis auxiliatur. Et sanctus Ionas
in ventre ceti in magna se afflictione perspiciens ad hoc etiam
refugiũ acclamauit dicens, cùm angustiaretur in me anima mea,
38 Domini recordatus sum, vt veniat ad te oratio mea. Idemq́; fa- *Hiere. 17.*
ciebat Hieremias propheta dicens: nõ sis mihi tu formidini spes
mea in die afflictionis. Ad hunc igitur portum Benedicta virgo
confugit, & lachrymis perfusa diceret, credo, ò æterne pater quẽ
admodum pristinis quondam temporibus stellã misisti, quę feli
cissimos illos Magos ab oriente ad filium tuum adorandum in
præsepe deduceret: sic nunc lucem tuã, quæso, emitte, quæ me-
recta via deducat, quò vsque vbi dulcissimus filius, ac redẽptor
meus commoratur, accedam. O dilecte à visceribus meis fili cor
dis mei, quid in me vidisti, quia sic me afflictam, ac mœrore cru
ciatam relinquere voluisti? optimè nosti Domine reuerentiam
& amorem, quo hæc humilis mater, & ancilla tua tibi deseruit, à
die, qua te in stabulo Bethlehem peperit, vsque in præsentem
39 diem, & quòd priusquam te dulci lacte lactarem, teque rudibus
pannis inuoluerem, humi prostrata omni, qua poterã reuerentia
te Deum, dominumq; meum adorabam. In his sanctis, alijsque
similibus meditationibus totam illam (credo) noctem sanctissi-
ma virgo traduxit. Cumque sequentem diem totum in sanctissi
mo puero inter notos, & cognatos quærendo consumpsissent,
non inuenientes eũ regressi sunt in Hierusalem quærentes eum.
Et per viam omnes, quos reperiebant, interrogabat Beatissima
virgo, nunquid vidistis puerum duodecim annorum in consutili
veste (*Entre pardilla y morada*) indutum, longis Nazaræorum in-
star, flauisq; crinibus, candidum, ac rubicundũ super omnes fi
lios hominum speciosum? Hæcq; signa, quæ sacratissima virgo
red-

reddebat erant, tanquam culter acutissimus, quo virginalia ip- 40
sius viscera transfigebantur: eiusq; oculi in lachrymarum fontes
vberrimos vertebantur. Domina (dicerent viatores) summope-
re gauderemus talem puerum perspexisse, vt fœlices tibi de illo
nuncios redderemus: nãque si puer est similis matris absq; dubio
nullus talis in orbe puer existit. Vlteriusq; sacratissima virgo
procedens diceret cùm rubũ aliquem videret: ò vtinam in hoc
rubo diuinus mihi Saluator meus appareret, sicut Moysi in soli-
tudine apparuit: non opus esset iubere me excalciari, cum nu-
dis gradiar pedibus, tantaq; afflictione concussa. Vidensq; iuni-
perum diceret: ò æterne Deus, qui defessum Eliam ad iuniperi
vmbram consolatus es, si nunc me afflictam, atq; defessam cõso-
lareris paracletum meũ mihi offerens. Accedẽte igitur illa Hie-
rosolymam per singulas vias illum inuestigans omnes interro- 41
gabat vtrùm puerum cuius signa reddebat, perspexissent: cui
alij responderent: domina puer iste, quem dicis heri ad hoc ostiũ
peruenit panis fragmentum Dei amore petiturus, quo accepto,
nunquam vltra illum vidimus. Alij dicerent: domina puer iste
hac transijt quærens vbi esset hospitale, in quo reciperetur. Tũc
sanctissima virgo ex hospitali in hospitale abire inciperet, quo-
usq; in aliquo ei dicerent: domina puer iste hic dormijt hac no-
cte, cuius pulchritudinem, modestiam, atq; pietatem omnes val-
de mirati sumus: in illo angulo supposito capiti lapide in nuda
humo recubuit, neq; enim alium lectũ voluit. Hic contemplari
potestis quid pijssima mater sentiret hæc omnia audiẽs, & quã
acutæ sagittæ essent hæ, quibus tenerrima ipsius viscera transfi-
gerẽtur. Et quanuis clementissima virgo (vt valde credibile est) 42
sæpenumerò in templum illum quæsitura, æternumq; patrẽ pro
illius inuentione oratura, fuerit ingressa, diuina tamen prouiden-
tia ad maiorem ipsius coronam, ac gloriam eum non reperiebat.
Quousque transacto triduo illum in medio doctorum sedentem
inuenerunt. Quantam cœlestis regina ex thesauri, quem amise-
rat, lætitiam inuentione perceperit, siquidem nulla prorsus lin-
gua valet explicari, vestris pijs cordibus ruminandum, assidue-
que considerãdum relinquo vt Deum lachrymis inuestigare di-
scatis, quo ipsum cum exultatione reperiatis, & in hoc sæculo
per gratiam in futuro per gloriam illo perfrui valeatis. Ad quam
nos perducat idem Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica Prima post Epiphaniam
CONCIO TERTIA.

Cùm factus esset Iesus annorum duodecim &c. Lu.2.

PRæcipiebat Deus omne masculinũ tribus anni temporibus in conspectu suo apparere. Hæc autẽ tria tẽpora erant: Pascha Pentecostes, & templi dedicatio. In quo se Deus habebat tanquam pater, cuius filij in distanti Academia literis operam dant, quibus ille præcipit, vt in Paschis sese ad eum conferát, vt quantum in literarum studijs proficiant, cognoscat. Idemq; nunc á vobis oportet obseruari, quippè cùm in templũ die festo venitis, considerare debetis vos accedere, vt cælesti patri vestro prouẽtus spiritalis illius hebdomadæ rationem reddatis. O quàm sancta, atq; vtilis est hæc consideratio. Dauid vitæ suæ puritatem, confidentiamq;, qua se cælestia dona, præmiaq; percepturum sperabat, explicuit dicens: retribuet mihi Dñs secundũ iustitiã meam, & secundum puritatẽ manuũ mearũ retribuet mihi. Attendite quomodo bis repetit verbũ, retribuet, vt significet quã securã hanc retributionem fore sperabat. Cuius causam addit dicẽs: quia custodiui vias Domini, neq; impie gessi à Deo meo: quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & ero immaculatus cũ eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Super quæ verba animaduertite verã iustitiam duos oculos, duosq; respectus habere debere, alterum scilicet ad preterita, alterũ vero ad futura debere respicere. Ideoq; hic Sanctus Propheta dicit: quia custodiui vias Dñi, ad preterita respiciẽs: &, ero immaculatus cũ eo ad futura prospiciẽs. In medio autẽ horũ omnium verborum dicit: quoniam omnia iudicia eius in cõspectu meo. Quia hic forsitan fuit fons, ex quo hæc bona, hæc vitæ puritas, atque integritas dimanarunt. O quot malis liberaremur, quotque virtutes operaremur, si terribilia Dei iudicia semper ante oculos deferremus. Videns vnus ex illis venerabilibus eremi senibus iuuenem ridentem, in eum quasi

Exod.35. *Simile.* *Psalm.17.*

leo acerrimus inuasit, ac dixit: reddituri sumus rationem Deo, & rides? O sententiam grauissimam & consideratu dignissimam. Nam mirabile profectò est, homines ista credentes posse ridere, nec immenso lachrymarum mari plerunque perfundi: huius autem amentiæ causa est, quia hæc sicut oportet, non cõsideramus. Atq; hinc prouenit, quòd non solum ridemus, sed etiam adeo peruertimur, ac profanamur, quasi nihil eorũ crederemus, quæ à diuina lege docemur. De his autẽ, qui ita viuunt intelliguntur

Roma. 2. verba Diui Pauli dicentis: qui sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.

Ambr. Beatus Ambrosius super illa verba eiusdem sancti Apostoli,

Roma. 7. Ego autem viuebam sine lege aliquando. Dicit: viuere sine lege est peccare sine lege; & viuere sine timore Dei tanquam si Deus non iudicaturus esset actus humanos: quod est propriũ eorum, qui ex consuetudine peccant. Hoc etiam habetur in milloquio eiusdem sancti & de his, qui sic viuant, quasi lex non esset lex, & quasi vitia non essent vitia, dicit D. Paulus: sine lege peribunt. Hoc est lex in nulla re illos excusabit, imo in omnibus eos accusabit, siquidem in omnibus illam violarunt. Ná eos, qui sic mali non sunt, etsi in eo, in quo deliquerunt lex accusat, in ijs tamen, quæ obseruarunt, eos excusat. Ecce perditionem, ac peruersitatem, in quam deueniunt homines, eo quòd à reddendæ Deo rationis consideratione diuertuntur.

Ideoq; suspicor vnum ex ijs, quæ diabolus magnopere expetit, esse hanc nouissimæ rationis obliuionem. Sicque ego intelli-

Eccles. 12. go verba illa. Nõ credas inimico tuo in æternum sicut enim æramentum æruginat nequitia illius. Et inferiùs dicit: & in nouissimo cognoscas verba mea & in sermonibus meis stimuleris: in quibus nos docet spiritus diuinus, vt ab hac Sathanę persuasione caueamus, ne animi nostri eius malitia penetrentur, & postea à diuina lege torqueamur, atque accusemur, etenim damnati semper diuinam legem ante oculos habebunt, Deique præcepta cõtinua mentis consideratione ruminabunt, & quia cùm tam facilia sint, illa non obseruarint, eis semper atrocissimum inferent bellum. Itaq; diuinæ legis facilitas, quam ante oculos habebunt, eorum cruciatus magnopere augebunt. Ideoq; hic dicit Spiritus Sanctus: fac quod tibi dico nè te à diabolo decipi patiaris, qui nunc tibi suadet: vt sermonum meorum obliuiscaris, & rationis arctissimæ, quam Deo redditurus es, non recorderis: nè in nouissimo

ſimo cognoſcas verba mea & in ſermonibus meis ſtimuleris. Et
cum tanta fuerit fratres mei miſeria veſtra; vt hæc ſemper ante
oculos non feratis. Saltē quando die feſto in tēplum eſtis profe-
cturi, prius domi veſtrę profunde cogitate quomodo acceditis
in tēplū, rationē Deo reddituri, quomodo in illa hebdomada vi-
xiſtis. Quòd ſi vos ſanctā ipſius legē obſeruaſſe reperitis, pluri-
mas ei gratias agite, quia vobis ad eius obſeruantiā diuinū auxi-
liū præſtitit: humiliter ab ipſo ſanctā perſeuerantiā poſtulantes.
Quod ſi in aliquo vos deliquiſſe cognoſcitis, ante diuinę maieſta
tis oculos cū efficaciſsima cōtritione proſternimini, veniā precā
tes, firmiſsimeq; emēdam proponētes, etſi prudētius, tutiuſque
eſſet, ſi vos mortaliter deliquiſſe perſpicitis, ad ſacrū pœnitētiæ
ſacramentū accedere. Et ſic alterutro modo perfectā pœniten-
8 tiā agētes ab æterna cōdēnatione liberabimini. Nā vt ait Nahū *Nahum. 1.*
propheta nō conſurget duplex tribulatio. Et ſeptuaginta inter- *Psal. 142.*
pretes hūc locum clarius trāſtulerunt dicētes: nō iudicabit Deus
bis in idipſum, & ſic intelligetis verba illa prophetę. Non intres
in iudiciū cum ſeruo tuo Dn̄e, quia non iuſtificabitur in conſpe
ctu tuo omnis viuens. Maximæ vtiq; temeritatis eſſe videtur,
cōtra illud petere, quod infallibiliter futurū eſſe reuelatū eſt, ſi-
cut affirmat D. Paulus dicens: omnes enim ſtabimus ante tribu- *Roma. 14.*
nal Chriſti. Et paulò inferius: vnuſquiſq; (inquit) noſtrū, pro ſe
rationē reddet Deo. Quę cū ita ſint, quomodo auſus eſt dicere
Dauid: nō intres in iudiciū cū ſeruo tuo Domine, ſiquidem pete
bat rē Dei decreto cōtrariā? dico nō ſolum Dauid, verùm, & om
nes etiā iuſtos hoc petere, atq; impetrare: nā accepta per veram
9 pœnitentiā peccatorū venia, nō intrat Deus cum illis in iudiciū
cōdemnationis, etſi intrat in iudicium diſcuſsionis. Ideò dicit;
Beatus vir cui non imputauit Dn̄s peccatū, hoc eſt, quanuis pec *Psalm. 31.*
cauit, nō tamen imputatur ei peccatum, quia iam remiſſum eſt.

Dicit igitur Sanctum Euangelium. *Cum factus eſſet Ieſus anno-
rum duodecim &c.* Animaduertite quomodo conferens ſe ſacra-
tiſsima Virgo Maria cum Beato Ioſeph ſpōſo ſuo Hieroſolymā
ad feſti celebrationem pretioſiſsimum puerū Ieſum duodecim
iam annorum ſecum deferebat. Quando pueri ſunt paruuli non
afferri debēt in templū: ad nihil enim aliud proſunt, niſi ad eos,
qui in templo ſunt perturbādos atq; impediendos. Eos autē, qui
iam ratione vtūtur iam ad tēplum afferre tenemini, prius eos do

mi docentes qua reuerentia & tranquillitate in templo debeant commorari, vt in eo Christiani esse discant. Vos autem ò fœminæ quoad fieri poterit, diligēter cauete, ne filias vestras domi relin-
Exod.32. quatis, sed eas vobiscum in templū afferte: recordamini dū Moyses cū Deo loqueretur, legemq; ab eo acciperet, populū in idololatriā incidisse, vitulumq; adorasse, vt dicitur. Animaduertite quale tēpus expectauerit dæmon vt pessimā hanc telam ordiretur, quando scilicet illius populi dux, atq; gubernator cū Deo loqueretur, resq; grauissimas perageret. In hoc tempore replet diabolus manicas suas. Expectat quippè, vt vos in templum ad Deū alloquendū conferatis: tuncq; filios vestros peruertit, quo plurima insulta cōmittant. Ne quæso, fratres tanti mali occasioni sitis: animaduertite vos arctissimam animarum eorum rationem esse reddituros. Quòd si tanquam boni parentes curatis vt
Gene.18. filij vestri Deum timeant, Deus abundantem vobis propterea referet mercedem. Volens Dominus turpissimas illas vrbes Sodomæ atq; Gomorrhæ destruere dixit: nū celare potero Abraham quæ gesturus sum cū futurus sit in gētē magnā, ac robustissimā? Diligenter perpēdite quāti Deus amicos suos æstimat, videtur quippe nō posse aliter facere, quā eis cordis arcana reuelare, sicut hic apparet, siquidē dicit: nū celare potero Abrahā quę gesturus sum? O benedictus & glorificatus talis De⁹, qui vilissimos terræ vermiculos tāti ęstimat. O quātopere nos confundi oportet cōsiderātes, quàm parui nos altissimā ipsius facimus maiestatem. Et malumus res nostras alijs hominibus perditissimis, atq; nequissimis sicut nobis reuelare, quā ei illas in oratione cōmunicare. Animaduertite etiā vnā ex rationibus, ob quas dicit Dñs se nō posse cōsilium suum Abrahæ occultare esse, quia multarū gētiū pater futurus erat, vt illa diuina iudicia posteris recēseret, sicq; illi sciētes quā seuęrū Deus de illis turpissimis ciuitatibus supplíciū sumpserit, Deū timere discerent, sensualesq; turpitudines effugerēt. Altera fuit, scio enim, quod pręcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se, vt custodiāt viā Dñi, vt sciatis quanti æstimat Deus, quòd parentes liberos suos doceāt, vt eū timeant, & faciāt iudiciū, & iustitiam. Ex his etiam verbis infertur Deum non solū factas iam virtutes, sed futuras etiā iustorùm persoluere, cū dicat se hoc beneficiū in Abrahā velle cōferre propter egregiā, sanctāq; doctrinā, quā in posterū filijs suis erat eruditurus. Siquidem

13 de igitur fratres mei scitis quã pretiosum hoc sit corã Domino,
quantoq; iure hoc facere teneamini: ego vos Dei nomine adiuro
vt diligentissimè id facere amodo incipiatis: quod nisi feceritis,
vos ad arctissimã Deo rationẽ reddẽdã accersio. Cõsummatisq;
diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem. Mirabi
le fuit sacratissimam virginẽ à dulcissimo filio suo sic oculos re-
mouere potuisse, vt illum amitteret. Dico eam hoc fecisse, quia
cũ in templo diuinis adesset officijs, ad ea tota corporis, atq; ani
mi intentione voluit aduertere: nam ad corporali filij sui visione
fruẽdũ satis superérat tẽporis. Discite igitur fratres mei ex hac
sacratissima magistra: & si quidem à re tanti ponderis ac momen
ti oculos voluit diuertere, vos cum missę, alijsq; diuinis interestis
officijs, toto corporis, mẽtisq; affectu ea consideretis, nec ad vi-
14 ros, aut fœminas perpolitas curetis aspicere. Sic enim diuerti
poteritis, vt præcepto de audiendo sacro nõ satisfaciatis, & mor
taliter peccetis. Atque etiam quia visus diffusio: & ad isthæc ap
plicatio plurimorum est fons malorum: quapropter nullibi fie-
ri hoc debet, quantò minus in templo. Vt autem hoc sicut opor-
tet, faciatis, instanter à Deo postulate, sicuti postulabat Dauid di- *Psal. 118.*
cens: auerte oculos meos ne videant vanitatem. Quare tu (ò vir
sancte) illos non auertis? quia nequeo (inquit) ideoque deprecor
ò Domine, auerte oculos meos: nam nisi tu illos auertas, ego per
meipsum solũ neqeuo hoc facere. Ex quo apparet quàm parum
possit homo per se solum, siquidem ne oculos quidem à vanita-
tibus valet auertere: nec solum vero cum sacrum auditis, sed
quotiescunque etiam Deum aliquid oratis, curare debetis atten
15 tissimè hoc facere, ad quod præstandum animaduertite consiliũ
D. Bonauenturæ dicentis: quum diuinum officium, siue aliam
quamlibet recitabis orationem, teipsum sedato, tranquillumq́;
esse cura terrestrium rerum omnium obliuiscens, quò ea deuo-
tione, affectu, reuerentia, timore atque lætitia orationes reci-
tes, ac si in medio Angelorum in diuinæ maiestatis conspectu
constitutus præsentialiter cum eis laudes Domino offerres. Vt
autem hanc materiam clariùs intelligatis, sciendum vobis est
ad orationem, actualem vel virtualem attentionẽ requiri. Atten
tio virtualis est causa, ex qua procedit oratio, quę est pręparatio
qua se bonus Ecclesiasticus munit, quando diuinum officium
soluturus est, & quam facit quiuis alius Dei seruus, quando

Simile. orare intendit. Nam quemadmodum musicus antequam musicam edat, instrumenti quod pulsare conatur, chordas tentat, vt sciat, vtrum optime consonent, quòd si non cōsonant, alias astringit, alias verò relaxat, quousq; instrumentum temperat: sic orantem oportet prius instrumentum, idest, animam temperare, curādo vt chordæ, idest, potentiæ, memoria scilicet, intellectus, atq́ue volūtas in debita proportione consistant. Intellectus imaginationibus vacuus, voluntas pia affectione repleta, memoria verò tota occupetur in cōsiderando, quantū Deus meretur, & quātum ei debet. Et in virtute huius præparationis atq; attentionis qua quis orare incipit, est oratio diuinæ maiestati iucunda, dummodo ex puro lætaliq; culpa carente corde profluat, quamuis in ca propter humanam fragilitatem aliquando diuertatur, neque

Psalm. 9. actualem habeat attentionem. Et hoc est, quod dicit Dauid loquens de iustis cum Deo: præparationem (inquit) cordis eorum

Scotus in 4. dist. 3. audiuit auris tua. De actuali autem attentione dicit Scotus, absolutè non esse necessariam: nā Deus nō nos ad impossibilia, neq; ad nimium quidem difficilia obligat. Cūq; impossibile, aut saltem difficillimum sit hominē semper orationibus satis attēdere, neq; diuerti, sequitur hoc non esse necessariū ad satisfaciendum voto, atq́; ad gratiam, & gloriam promerēdam: nam hæc omnia virtuali attentione merentur, etsi actualis attentio necessaria est ad sapidum animi gustum, atq; delectationem: nam hæc non accipitur, nisi in actuali attentione. Orationem autem (quæ vtraq;

Psalm. 16. harum attentionum caret) dicit Dauid in labijs dolosis fieri, auribus (inquit) percipe orationem meam non in labijs dolosis, idest, quá fundo nō in labijs dolosis. In quo significauit, tunc orationē is fieri in labijs dolosis, cùm alterū lingua profertur, alterum verò culpabiliter corde cogitatur. Cū labijs profers: pater noster qui es in cœlis, & aduertenter mille nequitias cogitas, oculosq; huc illucque diuertis, hæc est oratio in labijs dolosis, qua potius Deū offendis, quàm ei seruis; siquidem eū tam irreuerēter alloqueris.

Dignissimum est etiam notatu super hæc verba: *Remansit puer Iesus in Hierusalem*, quod, vt diuinus Redemptor ea perficeret, quæ sibi pater æternus commendarat, sanctissimam genitricem suam insciam remansionis suæ reliquit. In quo nos docuit ad mundum relinquendum, atque ea quæ ad salutem nostram pertinent operanda, angulum in Sancta religione quærendo,

ubi

gibi tranquilliùs, atq; securiùs Deo seruitur, non opus esse à parentibus licentiā petere, sicut tractat B. Hierony. dicens: si super limina domus pater, & mater iaceant, vt egressum prohibeāt, per calcatos perge parentes, & ad vexillum crucis aduola: summum enim genus pietatis est in his esse crudelem. Nā istud, quod crudele videtur, pijssimum misericordiæ est opus, quod animæ tuę confert, necnon & parentum tuorum. Summa namq; veritas dixit Matthæi. 19. omnis qui reliquerit patrem, aut matrem propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Vnde loquens Moyses cum Deo, & certum quoddam hominum genus laudans dixit: qui dixit patri suo, & matri suæ nescio vos, & fratribus suis, ignoro illos, & nescierunt filios suos, hi custodierunt eloquium tuum. Quando Iacob ex domo Laban fugit, persequebatur eum Laban, & triplicem ei querelam obijciebat: primam: cur (inquit) ignorante me fugere voluisti, neque indicasti mihi, vt prosequerer te cum gaudio, & canticis, & tympanis & citharis? secundam: non es passus (ait) vt oscularer filios meos, & filias. Tertiam: cur furatus es Deos meos? Has querelas habet mundus aduersus homines ipsum fugientes. Ipse enim primum volebat, ne homines clam eum fugerent, vt esset, qui eis fugam impediret, dicens: attende te esse debilem hicque optimè posse saluari sine tot laboribus, vt quid nunc in afflictionē istā te immittere vis? secundo vellet mundus singulos in egressu osculari, vt prius ipsius voluptatibus ac turpitudinibus fruerentur; nam quemadmodum oscula & amplexus in memoria nostra magnopere illos imprimunt à quibus discedimus: sic vellet etiā mundus, vt qui ab eo recedunt, voluptatum, ac turpitudinum ipsius prorsus non obliuiscerentur: vt semper illa exoptarent Idcircò vir prudens neque egressum suum à mundo manifestare cuiquam, neque eius amplexibus antea frui vult, nè posteà illos gustasse sibi officiat,

Hier. epis. x erem. ad Helio. & epist. ad Nepotianum.

Matth. 19.

Deut. 33.

Gene. 31.

Tertiò conqueritur mundus, quia qui religionem ingreditur idola sibi subtrahit. Idola mundi sunt honores, vltiones atq; diuitię Atq; ille hęc ei subtrahit, qui ea contēnit. Ex quo prouenit, vt alij etiam illa negligāt, neq, adorare velint, & hoc est ei idola surripere. Idcirco sapiētes viri neq; mundo, neq; fratribus, neq; parētib⁹ suas sanctas intētiones patefaciūt, nec eas carni, aut sanguini manifestāt: quia in his omnibus impedimentū potius, quā

1. Reg. 4. auxilium se reperturos esse cognoscunt. Dicitur Deo excitante puerum Samuelem in templo dormientem senem cæcum Heli ei dixisse: reuertere fili, & dormi. Hoc quotidie nunc ad literam agitur: excitat quippe Deus filium tuum in templo dormientem, hoc est qui cum Christianus sit, negligens est in Dei ministerio: tu verò ò miser cum pater eius sis, quia passione cæcus existis, & nimia illius affectione caligas, dicis ei, reuertere fili, fruere his diuitijs quas tibi comparaui. O crudelis homo, qui filium tuum à tanto bono separas. O fratres mei ij, qui expediti estis, nullam eis fidem habeatis, sed confundimini, quoniam penitus iã ab eis non separamini, atq; à propinquis, familiaribusque vestris non prorsus abscedītis, vt cũ maiori spiritus libertate creatori vestro seruire valeatis: cum ipse vos docuerit inimici hominis domestici eius: derelinquite illos quãdoquidẽ salus vestra inter eos adeo periclitatur. Qui in mũdo versantur, in media arena incedũt magnoq; expositi sunt periculo, in tauri cornua incidẽdi atque pereundi: religiosus antẽ vir in sancta religione quasi in sublimi, securoq; loco, idest (*En talanquera*) cõmoratur, & tanquã homo ex sublimi monte maris procellas prospiciens. Suspirabat sanctus Hieremias dicens: quis dabit me in solitudinẽ diuersorum viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis, quia omnes adulteri sunt, & cœtus præuaricatorum. Deũ deprecamini fratres charissimi, vt vobis oculos adaperiat, sicut huic sancto viro aperuit, vt idem quod ipse cupiatis, & omni diligentia id curetis adipisci: nam (vt vera loquar) sicut dicit B. Bernardus, homo in religionis solitudine persistens cum maiori conscientiæ puritate viuit, rariùs cadit, è culpa citiùs surgit, diligẽtiùs vigilat, cautius viuit, crebrius laboribus suis remediũ atq; auxiliũ efflagitat, maiorem agit pœnitentiam, cõfidentius moritur, & deniq; maiori gloriæ abundãtia afficitur. Et profectò talis est sanctæ religionis status, vt Deum assiduo rogare deberetis, ij qui in eã ingredi non cupitis, vt vobis hoc faciendi ardentissimũ cõcederet desiderium: nam vt Diuus Iacobus dixit: omne datum optimũ desursum est descẽdẽs à patre luminũ. Et vbi nos legimus, Dñe dabis pacem nobis omnia enim opera nostra operatus es nobis, Septuaginta interpretes transtulerunt: Domine Deus noster pacem da nobis: omnia enim reddidisti nobis. In quibus verbis ostenditur nos non solum bona opera diuino auxilio perficere, sed

Matth. 10. — *Hiere. 9.* — *Iacob. 1.* — *Esai. 26.*

sed vniuersa etiam sancta desideria nobis à Domino dimanare: quocirca ab eo omnia nos oportet exposcere. Vt autem hi, qui his sanctis desiderijs flagratis, quid apprehendere conamini cognoscatis, & quem statū suscipere vultis, apertius noueritis, atque ij qui iam sacrosanctum religionis statum accepistis, quales vos esse oporteat, intelligatis, audite Beatum Ioannem Climacū diffinientem quid sit monachus his verbis: Monachus est ordo, & status angelicus in sordido, & materiali corpore cōsummatus hoc est, qui in mortali corpore viuens Angelicam vitam ducere curat. Alteram q; secundam diffinitionem addit dicens: Monachus est qui ad Deum solum acie mentis semper intentus ipsum orat in omni tempore, loco & re. Et hoc est eum quodammodo Angelo vbique Deum videnti similem esse. Quod si quis quærat quomodo mortalis homo hoc possit efficere, siquidem com pluribus corporis necessitatibus debet occurrere? Ad hoc respō det idem sanctus aliam tertiam diffinitionem subiungens, & dicens: Monachus est perpetua naturæ violentia, sensuum q; vigilantissima & indefessa custodia: hoc enim requiritur ad Angelicam puritatem, & perfectionem contemplationis habendā, quæ sunt prędictę res in superioribus diffinitionibus collocatę. Quid autem mirum, si eos Angelos vocem, cum in sacris literis dij deificati diuina imitatione vocentur? Nam sicut cum in mundo speculo solis radij reuerberant, adeò splendidū efficitur speculū, vt quodammodo alter sol esse videatur: sic anima omni peccati macula purificata, omniq; superflua cura expurgata ad diuinū solem per excelsam cælestium rerum contemplationem conuersa, sic illustratur & clarificatur, vt sol poti⁹, & Deus, quā anima esse videatur. O vtinā diuina maiestas nobis permitteret, vt animā hoc splēdore illustratam videremus: quam attonitis animis prę illius visione maneremus: & quā libenter eum statum eligeremus, vbi tanta est opportunitas his splendoribus, atque illustrationibus recipiendis: qualis est sancta religio. Considerandum est etiam quomodo prouidentia diuina disposuit, vt cælestis regina vnigenitum filium suum in illis festiuitatibus perderet, quod fuit prognosticum prænuncians in tantam malitiam, & corruptionē plurimos Christianos esse deuenturos, vt diuinæ festiuitates occasio Dei amittendi eis futuræ essent. Explicuit Dominus quomodo festa debeant obseruari dicens; memento vt diem Sabbathi

Ioannes Climacus.

Simile.

Exod. 20.

sanctifices: sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: septimo autem die Sabbathi Domini Dei tui nõ facies omne opus tu, & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, iumentũ tuũ, & aduena, qui est intra portas tuas. Super hęc verba primo vobis notandum est in lege veteri Sabbatum oseruari solui... ob honorem beneficij creationis mundi, quia illo die requieuit

Genes. 1. Deus ab omni opere, quod patrarat. Post hanc autẽ obligationẽ & debitũ alio maiori beneficio sumus astricti, videlicet beneficio reparationis. Nam quid prodesset Deũ nos creasse si animi nostri extinctã abolitãq; imaginẽ Deus sanguinis sui rubicũdo colore nõ reformasset, & reuiuificasset? Cumq; Christus Redẽptor noster vna Sabbathorũ, id est die dominico resurrexerit, celebratio Sabbathi ad illũ translata est. De lege naturali est, aliquod oportere statutũ tempus esse, in quo homo se Deo cõmendet pro innumeris, quæ ab eo accepit beneficijs, ei gratias agens, eumq; verũ Deũ ac Dominũ suũ esse cognoscẽs, & miserias suas intelligens, atq; ab ipso remedium illis et flagitans: hoc autẽ tempus diem Dominicã esse debere sancta mater Ecclesia decreuit. Die Dominica mũdus cæpit existere, in ea Angeli sunt creati, in eadem boni præmio affecti: mali autẽ in tartarũ sunt deiecti:

Osor. die Dominica exierũt filij Israel de Aegypto. Et secũdũ Osorij sententiã die Dominica dedit Dñs Moysi legẽ in tabulis scriptã

Origenes. & iuxta Origenẽ die Dominica cœpit manna pluere in deserto eademq; die ortus est Christus Iesus Saluator mundi, eadẽ circũcisus est, eademq; resurrexit: & deniq; Dominica die Spiritum Sanctũ in Sãctos Apostolos effudit. Et propter hæc nouissima, & altissima mysteria, quæ Deus in hac die operatus est, idcirco sancta mater Ecclesia hanc diẽ festiuitatis nostræ esse decreuit. Secũdò super hęc verba Exodi notandũ est quòd ad festũ sanctificandũ dicit Dominus in eo nõ prorsus seruile opus esse faciendum: animaduertendũq; est Deũ non corporalem nobis laborẽ prohibere, eo quod malus sit, sed quia intentionẽ eius impedit, quæ est, vt homo se ipsius ministerio totũ tradat: quò vniuersis rebus expeditus liberius diuinis ministerijs, atq; seruituti incũbat. Tam facilis est Deus placatu, vt quãuis iuxta maximã obligationẽ nostrã ei toto vitæ nostræ tempore seruire, semperq; diuinis ipsius laudibus intẽdere deberemus, solũmodo à nobis festa postulet, quæ sancta Ecclesia ipsius nominẽ nobis præcepit obseruare

suare, quod ad hunc finem facit. Itaq; cæteri omnes dies nobis ad
ministeriũ nostri conceduntur: dies autẽ festi, vt in illis Domi-
no seruiamus. At mali, omnia vice versa faciũt, nam in die festo
Deo minus seruiunt, eumq́; magis offendunt, nã in illũ diẽ om-
nes dissolutiones, ac turpitudines differunt, cũ tota hebdomada
artibus suis occupentur vt quatuor drachmas acquirãt, atq; vix
peccare meminerint. Alij vbi primũ dies festus obrepit diluculo
surgũt, & libris rationũ suarum onerati ad aliud oppidũ se cõfe-
rũt, deq; alijs ad alia migrantes septẽ oppida die festo percurrũt
adeo inquieti ac perturbati, vt nec missam, neq; cõcionẽ, nec di
uinum quicquã audire meminerint, arbitranturq́; se à peccato
excusari dicẽdo agricolas in diebus hebdomadæ domi non repe
riri sicut die festo quiescunt. O Deus bonitatis infinitæ quam la-
32 mentabile hoc est. Per Amos prophetã dicebat Deus Hebræis, *Amos.3.*
Odiui, & proieci festiuitates vestras, & non accipiã odorem cœ
tuum vestrorum: vestras ait, & non meas: siquidem eas in carnis
vestræ, non autem in mei ministerio consumitis, in eisque oble
ctamini, & me offenditis. Magnopere timeo, & merito quidem
ne Deus idem de festiuitatibus nostris dicat, siquidem in eis di-
uinam ipsius maiestatem tantopere offendimus, suspicorq; si-
cut sanctus propheta Hieremias lamentans dicebat. Viderunt *Thren.1.*
eam hostes, & deriserunt sabbatha eius, sic etiam, & maiori etiam
ratione inimicos nostros diabolos festiuitates nostras irridere, si-
quidem illas tot abominationibus inficimus atque profanamus.
O Deus infinitæ maiestatis per clementiã tuam te deprecor, vt
tantis his malis remedium adhibeas: hisq; fratribus meis sensum
33 atque prudentiã præbeas, quo sciãt ad celebrẽ & perfectam festi
sanctificationẽ nõ sufficere vnã missam simpliciter audire, atque
aquã benedictã assumere, & valde cõtẽtos domos suas redire. O
miserã hominum cæcitatẽ, qui tã parum facientes plurima, quæ
Deo debẽt, se persoluere putãt. Viri Christiani veritatẽ scitote,
audite quid dicat Deus Hieremiæ prophetæ. Sta (inquit) in por *Hiere.7.*
ta domus Domini, & prædica verbum istud, & dic. Bonas facite
vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto:
nolite confidere in verbis mendacij dicentes. Templum Domi-
ni, templum Domini est. Etenim arbitrabantur eo quod tẽplum
illud habebant, & in illud aliquando ingrediebantur; nullum id-
circo incommodum eis euenire posse.

Idem igitur vobis ipse dico, pie, sanctéq; viuere cũrate, bonaque opera facientes diuinam legem obseruate: ne in aquæ benedictæ sumptione, atq; in vna missa simpliciter audienda solummodo confidatis, hæc enim per se non sufficiũt ad salutem: nam quanuis hoc optimum necessariumq; sit, cum eo tamen Deus vitæ sanctitatem, morumq; integritatem postulat. Tota hebdomada mentimini, murmuratis, iuratis, aliaque quam plurima scelera perpetratis: & solummodo quia in templum ingredimini omnibus iam remedium adhibitum esse putatis. Longe quidem fratres opinione fallimini: satis ad literam hoc statim inferius Dominus dixit Hebræis his verbis. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacij, qui non proderunt vobis, furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, & ire post Deos alienos, quos ignoratis, & venistis, & stetistis coram me in domo hac, in qua inuocatum est nomen meum, & dixistis, liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas, hoc est, quia in hoc templum sumus ingressi: eo quod, id est, etiam si fecerimus omnes abominationes istas. Nonne illorum amentium hominum væcordiam admiramini, quia tam stulte semetipsos illis fallacibus verbis decipiebant? quare igitur vos metipsos nõ miramini, siquidem in ipsomet errore versamini? Attendite quod et amplius dicit: nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? quasi dicat? non vtique, vt arbitremini solum eo quod in eam ingrediamini rapinis, iniquitatibusque vestris remedium esse adhibitum. Idem vobis ego ipsiusmet Dei nomine dico, 6
vosque semel, ac millies deprecor, vt idem faciatis, quod Dominus illis paulo antea præcepit, dicẽs. Bonas facite vias vestras & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Sicque vobis maxime proderit, Ecclesiam adire, & rem sacram audire. Nec non vos instantissime rogo, vt non contenti sitis diebus festis priuatam missam audire, sed summa cum reuerentia solenni, cantatæque missæ, & concioni adsitis: magnæ enim confusionis est, iam nullum virum primarium missam maiorem paucosque concionem audire, sed contentos esse priuatæ eiq; breuissime recitatæ missę interesse, adeo fastidiosæ illis sunt res diuinæ. Ego vos deprecor per ineffabilem illam charitatem, qua noster altissimus reparator, se nobis in hoc sacrosancto altaris

sacra-

sacramentō reliquit, quod in diuino missæ ministerio consecratur, vt non sic faciatis, sed vos adinuicem ad rem sacram & conciones audiendas inuitetis, nec male consumptam ducatis vnam horam, quam in maiori missa audienda consumetis, quandoquidem hoc ad Dei gloriam, proximorumque vestrorum ædificationem piumque sanctitatis fiet exemplum, atque ad maius meritum gratiæque cælestis augmentum, & æternæ beatitudinis incrementum valde conducet. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, qui cum patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

In eadem Dominica. I. post Epiphaniam

CONCIO QVARTA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam, &c. Lucæ. 2.

LOquens Christus redemptor noster, de malis eos *Matth.* 25.
hœdos nuncupauit, dicens, quòd cùm ad iudican-
dum venerit, statuet hœdos à sinistris, loquensq; *Luca.* 10.
cum discipulis suis, illos agnos appellauit dicens.
Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Com- *Ioan.* 21.
mittensq; Diuo Petro summum pontificiū ei dixit. Pasce agnos meos, significans in hoc non quales sint Christiani, sed quales omnes esse deberent. Malos autem idcirco hœdis comparauit, quia hœdus semper è malis in deteriora progreditur: quò magis accrescit, eò durior, esuque redditur difficilior: quando vero iam in perfecta ætate consistit, non potest comedi, valde namque efficit. Talis est peccator: nam licet in initio aliquam cordis habebat teneritudinem, & missam, aut concionem audiens aliquantulum compungebatur, præ nimia tamen peccatorum assiduitate in dies durior, ac peior efficitur. Sicut maledictus ille
Balaam, qui apparenti sibi Angelo dixit. Peccaui nesciēs, quod *Nume.* 22.
tu

tu stares contra me: & nunc si displicet tibi, vt vadam, reuertar. Concedenteque illi Angelo facultatem, vt vlterius progrederetur, vbi primum Israelis castra perspexit, teneritudine correptus dixit. Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia. Veruntamen statim sese auaritiæ, ac sceleribus tradidit, maledictumque hostibus consilium præbuit, quo Hebræos ad Deum offendendum cōcitarent. Peccatori cuidam
Isai. 22. dixit Isaias propheta Dei nomine. Quasi pilam mittet te in terram, & quanquam sanctus Propheta illic ad literam de longissimo quodam exilio loquitur, quo peccator ille mulctandus erat in pœnam scelerum suorum: at singulis reprobis hæc eadem aptissime dici possunt, videlicet, quod Deus permittet, vt quemadmodum lusores pilam nunquam quiescere patiuntur, sic ipsi à dæmone, atque à suis pessimis propensionibus de alijs in alia mala circunferantur, nulliusque vitij voluptate contenti alias in dies delicias perquirant. Et hoc est etiam quod dicit
Psalm. 82. Dauid, non in orationis, sed in prophetiæ modo. Deus Deus meus pone illos vt rotam, idest, permittes eos esse instabiles, quasi rotam se volutantem, & sicut stipulam ante faciem venti, qui scilicet eam in vno loco non patitur requiescere. Et hoc
Eccle. 33. etiam significat quod dicitur. Præcordia stulti quasi rota carri, & axis versatilis cogitatus illius, idest, nunquam in vno vitio sistit, sed ex vno semper in aliud volutatur, & ex vna mala cogitatione in aliam peiorem progreditur: & de Cain dicitur.
Genes. 4. Egressus à facie Domini habitauit profugus: & in Hebræo est nod: quod proprie instabilem, & inconstantem significat. Tales enim sunt, qui se à Domino separant: iusti autem agnis comparantur, quia sicut agnus quo magis accrescit, melior est, & cum iam aries efficitur tunc optimus existit: sic iustus semper de virtute in virtutem perseueranter accrescit. Maximum est atque optimum homines feruentissimo spiritus affectu Deo seruire incipere: nam semper ille primus feruor animum ad maiora excitat, neque eum ab incepto deficere patitur. Id-
Roma. 12. circo Romanis denuò conuersis dicebat Diuus Paulus in ea quam ad eos scripsit. Spiritu feruentes, Domino seruientes, si quis enim tepide incipit, mirum erit eum ad perfectionem peruenire. Quando fundamenta sunt lutea, angusta, parum-
Simile. que profunda signum est ædificationem non fore sublimem: si autem

si autem fundamentum profundum, amplum, & firmis lapidibus, ac calce iaciatur magnum, atque excelsum fore ædificiũ potest sperari. Pater noster Diuus Franciscus in conuersione sua à sæculo cum maximo quodam spiritus feruore cœpit, omnia penitus sæcularia derelinquens, labijs suis leprosorum vlcera tangens, corpus suum asperrime tractans, noctes, dieique suspirijs extollendis, lachrymisque effundendis consumens, dolensque tempus quod vanè consumpserat: & cum hoc profundum fundamentum iecisset, ad altissimum perfectionis gradum, arctissimamque Dei amicitiam breuissimè conscendit. Cum initio olla feruere incipit, tunc ei multum ignis applicatur, & sic intensissime feruet: postea vero non est necesse illi tot ligna iniungi: nam calore, quem in principio concepit, postea caro coquitur, & ad debitam dispositionem, perfectionemque peruenit. Sic etiam Dominus plurima ligna applicare, plurimisque fauoribus hominibus ad amorem sui denuò conuersis solet indulgere, vt calorem percipiant, & in bono perseuerent, & licet eis hæ postea indulgentiæ desint, pari tamen spiritus feruore vlterius progrediantur: quòd si non faciunt de illis Deus maxime & merito quidem conqueritur. Et sic dicit Diuus Ioannes Angelo, idest, prælato Ecclesiæ Ephesi: habeo aduersum te pauca, quòd charitatem tuam primam reliquisti: memor esto itaque vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Idem ego ipsius nomine Domini ijs dico, qui cum spiritu ardenti affectu atque feruore, ei seruire cœpistis, & postea in relaxationem deuenistis: memen tote scilicet vnde cecidistis: & isti primi feruores vobis erunt stimuli, quibus erubescentes ad pristina opera magna cum solicitudine redeatis.

Simile.

Apoc. 2.

In hac sancti Euangelij lectione dicitur sacratissimam virginẽ Mariam, cum sponso suo sancto Ioseph pretiosissimum puerum Iesum secum deferens ad cuiusdam festi celebrationem Hierosolymam ascendisse, qua finita iterum reuersi sunt Nazareth. Et ego certissime credo, etsi festiuitates finitæ sunt, huius tamen cœlestis dominæ admirabilem spiritus affectum, ac deuotionem non fuisse finitam. Nam ipsa est singularis illa fœmina, de qua Diuus Ioannes dicit. Signum magnum apparuit in cælo mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius. In eo quod Sole amicta est, feruentissima ipsius charitas denotatur, in eo autem

Apoc. 12.

autem, quòd lunam sub pedibus habebat, significatur illam t. tam mutabilitatem superasse, semperque in omni virtute, deuotione, sanctitateque perseuerantissimam extitisse. Sicque finitis festiuitatibus non solum ei deuotio non finiebatur, sed cum maiori etiam illius plenitudine, atque abundantia remanebat. Nostrum autem miserorum nonnullis finiuntur festiuitates, dies, menses, & anni, atque etiam tota vita, nec tamen pluquam durissimi lapides deuotionis habemus: cuius ærumnæ testes sunt vestræ metipsorum conscientiæ: ipsæ quid sentiant, dicant. Videamus nunc quid ex omnibus his festiuitatibus vobis remansit? quid ex sanctissimi pueri Iesu lachrymis elegistis? quid ex Circuncisione? quid ex stabuli paupertate? quid ex præsepis duritate? quid ex Regum aduentu? Hoc vtique maximam affert admirationem homini profundè illud considerare volenti: videlicet, quòd cum isthæc omnia vestri causa perfecta fuisse credatis, cum tanta siccitate, tamque aridi maneatis, quasi ista minime crederetis. Alij vero etsi in ipso die festo aliquid spiritus ac deuotionis habuistis, festo tamen finito, spiritus etiam & deuotio arefacta est. Idemque quotidie in sermonibus audiendis agitur: nam si qui vestrum illos audientes timorem aliquem, compunctionem, seu deuotionem concipitis, finita concione vtrumque finitur. Vnum ex maximis bonis, quæ Christus redemptor noster discipulis suis promisit, fuit quod dixit. 15. cap. Ioannis. Posui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Hoc interest, inter nostram, & sacrorum Apostolorum prædicationem: quod nos diuino auxilio sæpenumero tam in nobis, quam in alijs fructum facimus: & sancta desideria ministerialiter gignimus: at fructus noster plerumque non manet. Fructus autem sanctorum Apostolorum quandiu permanserit, aperte perspicitur, & quandiu sit permansurus fide tenacissima creditur. In supplicium peccatorum Iuda & Hierusalem dixit Isaias Propheta, Dei nomine. Ecce Dominus exercituum auferet ab Hierusalem, & ab Iuda prudentem eloquij mystici: & septuaginta interpretes hunc locum ita verterunt. Auferet Dominus exercituum ab Hierusalem & Iuda prudentem auditorem. Et sic credo ego pœnam esse peccatorum vix vnum prudentem auditorem verbi diuini existere, qui quam audit doctrinam pruden-

Ioann. 15.

Esai. 3.

ter

liter conseruet, vt eam opere exequatur. Magnæ quippè imprudentiæ est in concione colligere gemmas, quibus animus locupletari atque exornari potest: peracta vero concione omnes disperdere, quasi nunquam fuissent auditæ illarum obliuiscendo. O imprudentes homines: quare tantam insaniam admittitis? stultum diceretis eum, qui gemmam decem aureis æstimatam disperderet, nec vero animaduertitis stultitiam, in quam inciditis pretiosissimas margaritas contemnentes, quibus cælestis beatitudo comparatur? Cauete fratres ne propterea in alia grauiora mala prolabamini, quod Diuus Paulus significauit dicens. Propterea abundantius oportet nos obseruare ea quæ audiuimus, ne forte pereffluamus: pereffluere est superfluere. Vult igitur dicere Beatus Paulus, vt timeamus, ne in *Hebræ.2.*
33 tantæ ingratitudinis pœnam, postquam gratia & charitas nobis defluxerit, fides etiam supereffluat, omnique cælesti dono vacui maneamus. Diuus Ioannes Damascenus dicit hominis *Ioannes Damascenus.* cor esse quasi vas porosum, quod vndique aquam diffundit. Quòd si vacuum esse nolis, passim ei liquorem debes infundere: sic semper cor sanctis considerationibus refici debet, Missam concionesque audiendo, sanctos libros legendo, alijsque sanctis exercitationibus intendendo, quibus vacare consuescunt, qui Deo placere desiderant. Sicque etsi festo finis imponatur, non tamen deuotio finietur, & non erimus tanquam hœdi, qui cum sint teneri, duri capri efficiuntur, sed agnos imitabimur, qui ex bonis ad meliora gradiuntur.

Dicit igitur sanctum Euangelium. *Consummatis diebus, cum re-*
34 *direnta remansit puer Iesus in Hierusalem.* Postea vero cũ à sacratissima virgine genitrice sua, eiusque sponso Ioseph repertus est, dixit eis. Nesciebatis quia in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? In hoc nos diuinus magister erudiuit, quando duo pariter sese obtulerint, quorum alterum ex naturali affectione dimanat, alterum autem ad publicũ hominis munus spectat, prius id, quod est de munere publico, quam, quod naturali affectioni quadrat, esse faciendum. Et hæc est causa, quare pendens Christus saluator noster in cruce prius pro peccatoribus locutus est, dicens. Pater ignosce illis: atque etiam prius allocutus est latronem illique pepercit dicens. Hodie mecum eris in paradiso, quàm cum sacratissima virgine Maria matre sua loqueretur

tur, eique diceret, Mulier ecce filius tuus. O Christe vere mundi magister, siquidem Domine tantopere nobis commendasti parentes nostros honorare, consolari, eorumque necessitatibus subuenire, quare Domine tam sero sanctissimam, amantissimamque tui matrem allocutus es? Aliud vtique tempus te manebat, in quo cum latrone loqui, æternumque patrem pro atrocissimis istis carnificibus posses exorare. O immaculate agne quare velociter nõ subuenis oui mansuetissimæ dolorosis suspirijs iuxta crucem balanti, tuoque sacratissimo sanguine perfusæ? Ad hoc respondetur, cum eius munus esset peccatores saluos facere, & ad hoc in mundum venisset, prius munere suo fungi, publicæque peccatorum saluti occurrere voluisse, quam priuato amori, quo charissimam genitricem suam prosequebatur. Prius redemptoris, postea vero filij munus exercuit. Sic etiam hic, etsi filialis amor eum inuitabat, vt à sancta genitricis societate minime discederet: illud tamen, ad quod missus fuerat in mundum, & quod ad æterni Patris honorem spectabat, eum commouit, vt Hierosolymæ remaneret. Hoc autem sacratissimæ virgini non reuelauit, non quidem ob ipsius contemptum, sed vt nos erudiret diuinas res non carni ac sanguini esse reuelandas. At vos qui adestis, interrogo, si in illo triduo, quo sacratissimus hic puer Iesus Hierosolymis remansit, solus absque sanctissima matre sua, illic vos commoraremini, cælesti fide qua nunc estis illustrati, illumque ostiatim eleemosynas mendicari videretis, quo amore ac reuerentia eum ad ostium vestrum accedentem reciperetis? quam humaniter eum tractaretis? quomodo tanto hospite lætaremini? quanta viscerum teneritudine illi diceretis? O dulcissime Iesu, omnes cælestes hierarchiæ altissimam maiestatem tuam laudent, & pro me tibi gratias agant: ego namque rudis, & ineptus eas tibi digne agere nescio, pro tanto tamque singulari beneficio, quod apud me manens mihi fecisti, nullus (credo) vestrum hoc omnibus viribus suis totoque conatu non faceret. Nunquid igitur (ò fratres) non creditis, quod hæc summa veritas affirmat dicens. Amen dico vobis quandiu fecistis vni de fratribus meis illis minimis, mihi fecistis? Si ergo hoc creditis, quomodo pauperculos istos non recipitis, qui ad ostium vestrum accedunt, & quomodo recipientes eos vos Iesum Christum

Matth. 25.

recipere

ſ recipere non putatis? Profectò hæc modica pietas, qua hodie in pauperes vtimur, aut ex fidei, aut ex amoris, ac conſiderationis defectu proficiſcitur. Animaduertite quæſo, animaduertite Dominum vobis dicere, vt quicquid miniſterij vni de his fratribus ſuis minimis exhibueritis, illud ſibi exhibere putetis. O ineffabilem Dei probitatem, adeò paupercules vulneratos ac nudos diligit tantique illos æſtimat, vt eos fratres ſuos appellet. O ſi hoc attente conſideraretis, quam ſuauiter hos Domini fratres reciperetis. Nondum Patriarcha Abraham hæc verba audierat, & tamen de illo dicitur. Abraham plantauit nemus in Berſabee: & quanuis terra illa aridiſsima eſt, ibi tamen ei Dominus fontem oſtendit, vt in eodem capite patet. *Gene.21.*

19 Dicitque Nicolaus de Lira eum illic viretum amœniſsimum, omnique arborum genere refertum ſeruiſſe, vt peregrinos illac tranſeuntes reficeret. Et hoc vocat hic diuina ſcriptura nemus: & vlterius addit: & inuocauit ibi nomen Domini Dei æterni: in quo ſignificatur, eum non viretum ſolùm ad peregrinos pauperes conſolandos & recipiendos, ſed ſacellum etiam ibidem habuiſſe, in quod peregrini poſt prandium Deo gratias acturi conueniebant, & antea dicitur, quòd vbi primum cognouit Abraham ciuitates illas Sodomam & Gomorrham fuiſſe combuſtas, profectus eſt inde (ſcilicet de conualle Mambre) in terram auſtralem. Cuius cauſam aſsignant Hebræi dicentes illum regiones quæſijſſe, in quibus melius cum peregrinis hoſpitalitatis munus exerceret. Cùmque *Gene.20.*
20 vſque illud tempus præcipuæ, atque illuſtres ciuitates eſſent illę Sodoma, & Gomorrha, magna peregrinorum frequentia per vallem Mambrè Sodomam euntium & ex illa venientium præteribat: vt autem vrbes illæ cælitus combuſtæ ſunt, peregrinatio ceſſauit, ſicque non erat Abrahæ occaſio (ſicut antea) illius charitatis exercendæ, atque ideo in aliam regionem profectus eſt, vbi maiorem reperiret opportunitatem. Eo quòd ſanctus hic Patriarcha tanta charitate floruerit, eamque cõſanguineum ſuum Loth erudierit, eos in exemplum attulit Diuus Paulus hanc nobis virtutem commendans his verbis. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci, per hanc enim placuerũt quidam, Angelis hoſpitio re- *Hebr.13.*

Gen.c.19. ceptis, qui quidem fuerunt hi duo sancti viri, & super illa verba Genesis. Respiciens vxor (scilicet Loth) post se versa est in statuam salis, dicunt Doctores Hebræi, hanc mulierem in salem potius, quàm in aliam statuam marmoreā fuisse conuersam, quia nocte proxima, cum vir eius domum suam peregrinos, qui erant Angeli hospitio recipiendos deduxit, opus illud mulier ægrè tulit, neque illorum hospitio grauisa, imo potius contristata est, neque eis sponte seruiuit, & sic cœnam, quam esturi erant, noluit sale condire in cuius crudelitatis & inhumanitatis supplicium versa est in salis statuam: vt omnibus innotesceret, quomodo Deus inhumanos punit.

Vbi primum sanctissima Virgo se charissimum filium suum amisisse perspexit, statim illum intimo cordis dolore quærere cœpit, sicut apparet ex illis verbis, quæ postquam eum inuenit ei dixit: scilicet, *Dolentes quærebamus te*. Et si sine culpa sua illū perdiderat, cum lachrymis tamē ac dolore perquirit: & anxia per vicos & plateas omni modestia & honestate discurrit, quærens quē diligit anima eius. Tu vero infelix peccator, qui Deum tuis sceleribus amisisti, ne vnam quidem lachrymam effundere nosti, nec magis eum perditum doles, quàm si calcei corrigiam amisisses.

Eccles.5. Confundere igitur (ò frater) & amodo summum hoc bonum quærere incipe, quod tua culpa perdidisti. Attende quid tibi consulat Spiritus sanctus, dicens. Non tardes conuerti ad Dominū & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdette. Si cum aliqui per mare nauigant rimam in naui perspiciunt, qua ingrediatur aqua, ò quam celeriter commouentur, nauimque resarcire curant: alij abstrahendæ aquæ intendunt, alij tabulas ad reficiendum foramen afferunt, alij picem ac stupas præparant: denique omnes cæteris postpositis huic soli diligentissimè inseruiunt. Bone Deus quare sic acceleratis? nunquid hoc lenter facere non potestis? Profecto in eum qui hoc eis diceret stomacharentur: & responderent, Quid? Videns in quanto periculo versamur, cui nisi velociter occurrerimus, omnes in profundum demergemur, dicis hoc nobis? O quanto maiori diligentia animi nostri strages ac deprauationes curare deberemus: vbi primum peccatum aliquod lethale in nobis perspexerimus, omnem nos diligen-

tiam adhibere oportet, vt ab illo exeamus. Mirifice hoc exaggerat Propheta dicens. Conuertantur peccatores in infernum, & *Psalm. 9.* alibi dicit. Conuertantur, & erubescant valde velociter. Infernũ *Psalm. 6.* vocat hic Spiritus sanctus, statum hominis in lethali culpa commorantis: vt sciatis quid sit peccatum, & quid oporteat sentire animam in eo existentem, quandoquidem illud infernum appellat. Valde etiam pensate quoties verbum hoc, conuertantur, repetit, & quomodo non est contentus dicere, velociter, sed addidit etiam, Valde velociter.

Tu autem, ò peccator etsi te in peccato, atque in condemnationis statu esse cognoscis, & si credis quod si nunc te incautum mors occuparet, in profundum inferni demergendum esse: tamen securus es, & facis sicut gallus, qui vnguibus terram fodit, & retrorsum emittit. Sic tu hæc iterum atque iterum cogitas, *Simile.* & post terga demittis eorum obliuiscens, quasi parui aut nihili tua interessent. Non sit ita te deprecor, per illam infinitam misericordiam, qua Deus te hucusque expectauit, & te nunc expectat si ex ea fructum percipere velis. Quod si dicis, ò pater sic aridum, tepidum, ac sine dolore me experior, vt ne vnam quidem lachrymam effundere posim. Non miror hoc frater, imo potius admiror te aridiorem, algidioremque non esse, siquidem rationes aliquas ac remedia, quibus mollesias ac tener efficiaris, perquirere nescis. Etsi Niniuitæ Ethnici erant, neque magistrum, aut prædicatorem habebant, vt primum eos Ionas corporali morte comminatus est, prædicauerunt ieiu- *Ionæ. 3.* nium, & vestiti sunt saccis à maiore vsque ad minorem, præcepitque Rex, vt non homines tantum, verum & pueri, ac iumenta ipsa rationis expertia ieiunarent, bouesq́;, & pecora non gustarent quicquam, neque biberent.

Animaduertite Ethnicorum prudentiam, statuerunt quippè vt neque infantes lac sugerent, neque iumenta comederent, vt pueri præ fame plorarent, pecoraque ruderent atque mugirent, & sic illis vlulatibus & mugitibus ipsi teneri redderentur, atque ad peccata sua lamentanda mouerentur. Tu vero, ò Christiane, doctrina eruditus euangelica, æternaque morte ac condemnatione perterritus, si quando tibi aliqua aduenit tristitia, eo quod in peccato commoraris, statim domo exis, & ad

ridentes atque ludentes te confers, vt tristitia illa ex corde tuo discedat. O me miserum, me miserum, quam mala via est ista ad cordis dolorem, tristitiamque impetrandam. Erubescite fratres, quod vobis Ethnici excellant, modos aliquos exquirite, quibus ad plorandum, & non ad ridendum concitemini. Cùm Deus per Iohelem prophetam dixisset. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, addidit, & scindite corda vestra. In quo ostendit, quem modum obseruare debeant qui conuerti ad Deum, suaque peccata lamentari voluerint, scilicet, ostendit eos corda sua in plurimas partes diuidere debere: alia est recordatio infinitæ Dei probitatis, & quomodo nos ad veniam inuitat: alia crebra acceptorum beneficiorum memoria: alia magnæ ingratitudinis nostræ cogitatio, quia cùm Deus talis sit, nosque ei tanto beneficiorum numero simus astricti, eum tamen grauiter offendimus: alia denique assidua æternorum suppliciorum, quibus deuincti sumus, animi contemplatio. Diuisumque cor in omnes has partes in teneritudinem, conuersionem, ac planctum maximum deuenit. Ad hoc autem recollectio & solitudo, non verò profanorum hilariumque hominum familiaritas requiritur, vt in Genesi dicitur. Anam filius Sebeon inuenit aquas calidas in solitudine, cùm pasceret asinas Sebeon patris sui. Idem vobis spiritualiter eueniret, si sensuum vestrorum asinos sanctis considerationibus, ieiunijs ac cilicijs, sanctorum quoque librorum lectione in solitudine pasceretis: nā calidas aquas hoc est, lachrymas deuotas, atque ex contrito corde persluentes inueniretis, quibus scelera vestra lauaretis, sicque Deum reperiretis.

Ioel. 2.

Genes. 36.

Cùm sanctissima Virgo magno cum dolore sacratissimum puerum quęsijsset, post triduum tandem in templo in medio doctorum illum inuenit: & dixit ad illum, *Fili quid fecisti nobis sic, ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* O admirabilem doctrinam humilitatis & obedientiæ huius sapientissimæ magistræ sanctæ Ecclesiæ. Discite hinc nuptæ matronæ & quæ nupturæ estis, quomodo viros vestros tractare debeatis. Animaduertite quomodo cælorum Imperatrix, & superni Dei genitrix pauperem honorat fabrum, cui desponsata erat, dicens.

Pater

30 Pater tuus, & ego. Et si vxor egregia atque illustris, vir autem non tam nobilis sit, semper tamen eum super caput collocare debet. Sic admonet Diuus Paulus dicens. Mulieres viris suis subditæ sint sicut Domino. Diligenter pensate verbum hoc, sicut Domino. Mirabile namque est vxori præcipi viro suo tanquam Domino obedire, statimque rationem subdit sanctus Apostolus dicens, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ: ipse saluator corporis eius, sed sicut Ecclesia subdita est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus. O mirifica verba, & omnia ac singula quæque pensatu dignissima, in quibus satis aperte declaratur obedientia, quam vxores viris suis præstare debent. Ideoque communiter dicitur Deus fœminam ex recurua atq; reflexa costa, non autem ex directo osse formasse, vi- *Ephe. 5.*
31 delicet, vt hanc humiliationem subiectionemq; denotaret. Sancta Sara tanto honori, atq; reuerentiæ virum suum Abraham habebat, vt non eum virum sed Dominum appellaret, & sic dixit. Postquam consenui, & Dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? At credo neq; Saram, neq; vniuersas mundi vxores tantum viris suis honoris exhibuisse, quantum hæc sacratissima virgo sponso suo Ioseph præstitit. *Gene. 18.*

Concluditque sanctum Euãgelium dicens. Quòd postquam bonus Iesus ab eis est inuentus, descendit cum eis, & venit Nazareth, *Et erat subditus illis*. In nullo alio sancti Euangelij loco verbum hoc, nisi hic reperietis. Propter labores, quos in eo quærendo passi sunt, vult vnigenitus Dei filius de se dici, quòd duobus pauperculis subditus erat. Singularis vtique via est ad
32 magnas à Deo indulgentias ac fauores impetrandos, propter eum labores atque angustias æquo animo tolerare. Ecquis deinceps alteri homini obedire dedignabitur, collumque ac ceruicem suam obedientiæ iugo non libentissime inclinabit, cùm potentissimum Deum, rerumque omnium creatorem hominibus subditum esse perspiciat? Vnum autem in hac materia valde necessarium à vobis vellem adnotari: videlicet quod loquẽs David, huius diuini saluatoris nomine dicit, Sacrificium, & oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi, idest, eas promptas, atque perfectas ad obediendum tibi reddidisti. Cui sensui faciet etiam interpretatio, qua Diuus Paulus hæc verba ex- *Psalm. 39.*

plicuit, dicens. Corpus autem adaptasti mihi, ideſt, aptum ad ti bi in rebus omnibus obediendum perfeciſti. Hæc verba dicit Chriſtus quatenus homo ęterno patri ſuo: in quibus fatetur, quẽ admodum ab eo cuncta, ſic etiam obedientiæ donum ſe accepiſ ſe. Ex quo elicimus, quantopere nos oporteat diuinam maieſtatem inſtanter orare, vt nos ad bene obediendum diſponat, & (quæ ſua eſt miſericordia) nobis hoc ſingulare obedientiæ donum communicet: quo in illa ſuperno magiſtro, conformes ſi-
Pſalm. 72. mus. Vellem etiam à vobis attente conſiderari verba Prophetæ dicentis. Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecũ. Non dicit, vt homo factus ſum apud te: nã homo ſeipſum onerare cõſueſcit, onuſq; ad libitum, & quando vult ſibi imponit: iumentum autem alter onerat quando ei libet, & quo pondere libet, ipſumque patienter, & ſine querelis, aut calcibus ſuſcipit onus. Sic verus obediens non debet ſe ijs, quibus vult, onerare, ſed pati debet, vt alter ſecundum prælati voluntatem ſibi onus imponat: ipſeque tanquam iumentum tacere, æquoque animo illud debet aſportare. Sicque diuinum magiſtrum noſtrum imitantes gratiam hic recipiemus, qua cæleſtis beatitudinis gloria comparatur, Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, qui cum patre & Spiritu ſancto viuit, & regnat, in ſæcula ſæculorum.

Amen.

DO-

DOMINICA II. post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, &c.
Ioannis. 2.

IN hodierna sancti Euangelij lectione, fratres charissimi celebre illud miraculum refertur, quod Dominus ad nuptias inuitatus in Cana Galilææ operatus est aquã in vinum conuertens. Et valde notandum est hoc miraculum, Magorumq; aduentũ, & adorationem sacrumq; Domini in Iordane baptisma vno & eodem die, licet diuersis annis fuisse operata: quæ tamen sancta mater Ecclesia sigillatim cõmemorat, diuersisq; diebus celebrat. Etenim die Epiphaniæ Regum aduentum, atq; adorationem, in die octaua sacrosanctum Domini baptisma & quæ in eo gesta fuerũt, mysteria celebrauit: hodie vero de miraculo in nuptijs facto meminit. In quo nos docet diuina mysteria non oportere à nobis coniunctim, atque confuse considerari, sed lentissime, prolixaque mentis contemplatione ruminari, sicut animal, quod in veteri lege mundũ habebatur coniunctim alimoniam recipit: postea vero paulatim illam dentibus ruminat, vt ei in nutrimentum conuertatur. Circa quod notandum est vnum ex ijs, quæ Christiano viro magis necessaria sunt, esse sacratissimæ saluatoris nostri vitæ contemplationem, asiduamque aliorum cælestium mysteriorum considerationem. Atque hæc est causa, quare cum Dominus tantas Samsoni vires concesserit, in capillis eius illas sitas esse voluit: quæ crinibus cum fortiudine similitudo est? Nunquid non sufficeret si brachia, siue alia corporis membra *Luc.11.*

Hiero. sup. Isai. tanta fortitudine roboraret? Hoc vtique admirabili prouidentia 4
Dominus effecit. Nam vt ait D. Hieronymus super illud Isaiæ
Isai. 3. dicentis: Et erit pro crispanti crine caluitium, per crines cogitationes designantur.

Vt igitur Dominus significaret maximam animi fortitudinē
Iudi. 16. in sanctis cogitationibus sitam esse, in crinibus Samsonis vires constituit. Vultis fratres vos à diabolo non superari? Sanctis quidem meditationibus intendite, cogitationesque vestras in Deū
Mar. 14. erigite: & ideo dixit Dominus discipulis suis. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Hoc est, ne tentatione superemini. Quod si animæ vestræ his crinibus caruerint, facile diabolus vobis faciet, quod Philistæi Sansoni fecerunt. Attendi-
Iudi. 16. te quam crudeliter illum afflixerunt, ei oculos euellentes, molæque tanquam iumentum applicantes, vt illum deriderent. O quis tanta dicendi efficacia, atque eloquutione polleret, vt hoc sicuti se habet filijs huius sæculi penitus persuaderet. Vnde vobis prouenire arbitramini quòd cæci, & quasi ludibrium Sathanæ tanquam iumenta effrænatæ cupiditatis funibus voluptatis molæ deuincti sitis, nisi ex eo quòd sanctarum conside-
Hiere. 12. rationum crinibus caretis? O quanto spiritus affectu hoc lamentabatur Hieremias propheta dicens. Desolatione desolata est omnis terra: quia non est qui recogitet corde. Aduertite quomodo verba conduplicat, dicens. Desolatione desolata est, videlicet vt quanta inter filios Adæ strages existat, amplius exaggeraret, nec verò contentus est dicere, Desolata est terra: sed dicit etiam, omnis terra, vt quam vniuersale sit hoc malum significaret: quia non est qui recogitet corde. Non dicit, qui cogitet: 6
nam quantumcunque homo sit malus aliquando tamen ei aliqua bona cogitatio aduenit: veruntamen non recogitat corde, id est, non iterum atque iterum profundè considerat. Si ergo mundus propter considerationis defectum peruersus, atque dissipatus est: si vobis remedium vultis adhibere à sancta consideratione debetis exordiri. Ex ea quippe Dei ardentissimum concipietis amorem, veramq; peccatorū pœnitentiam agetis.

Hanc suspicor esse causam, ob quam anima iusta toties in libro Canticorum sponsa vocatur. Nam quemadmodum sponsa pulcherrimum atque amantissimū habens sponsum, cùm adhuc in

in amore sit tenera & recens, cumque amor in eius pectore in ini-
tijs maximè ferueat, laborans, loquens, ac denique comedens
semper illum consideratione recogitat, sibique illum adesse cre-
dit: vixque ab eo cogitationem semouere potest. Sic anima iu-
sta, sponsa dilectissima Christi Iesu omnem cogitationem suam
in eo constituit: & illum semper in oculis ferens quasi sui ipsius
immemor eum assidua animi contemplatione meditatur. O
quàm sui ipsius sæculariumque rerum immemor esset ille, qui
Deum tam ardenter amaret. Quemadmodum poma sacato co- *Simile.*
cta totum proprium saporem amittunt, totumque illud saca-
rum esse videtur: sic anima feruentissimo Dei amore capta, ni-
hil carnale in mente iam tenere videtur. Cum igitur ita sit quod
sancta consideratio animarum nostrarum saluti nimium neces-
8 saria est, quomodo hanc sanctam considerationem, meditatio-
nemque fieri oporteat, nos sancta mater Ecclesia docet, myste-
ria, quæ vno eodemque die facta sunt, diuidens atque disiun-
ctim celebrans: quo nos non hæc solùm sed alia etiam sacro-
sancta mysteria, quæ Deus propter nos operatus est, atque nunc
etiam operatur, animi consideratione diuidere ac discernere no
uerimus, vt sic maiorem in animis nostris operationem faciant.
Dixit Deus Mosi: sume tibi aromata æqualis ponderis, & cùm *Exod. 30.*
in tenuissimum puluerem contuderis, pone ex eo in tabernacu-
lo fœderis. In quo significauit, quidnam à nobis fieri vellet: ete-
nim aromata sunt superna opera, quæ diuinus Redemptor no-
ster pro nobis operatus est: lachrymæ quas effudit, suspiria quæ
protulit, sanguis, quo peccata nostra diluit, corpus quod passum
9 est, charitas denique ardentissima, qua mortē acerbissimam to-
lerauit, hæc (inquam) omnia pretiosissimus storax odoriferum-
que incensum, atque aromata fuerunt, quæ æterno patri suo suf-
fijt (idest, thurificauit) illumq; placauit. Super hæc verba Exo-
di, quæ supra recensuimus, dicit Origenes, quod quemadmo- *Origen.*
dum storax cæteraque aromata nisi conterantur, atq; in ignem
mittantur, nullum ex se odorem emittunt: sic nisi reparationis
nostræ mysteria lentissimè ruminentur, atque assidua considera
tione confringantur, parum ex illis fructus, atque consolationis
elicietur. Cum ea, quæ filius Dei pro nobis operatus est, quæq;
tam verbo quam exemplo nos docuit, sint tot, tamque pretiosa

aromata, quomodo tu ò vir Christiane illa simul gustare, côiun-ctimque contemplari conaris? Non sic vtique, non sic, sed prius ea conteri oportet in pilo cordis tui, posteaque in affectionis ignem immitti vt animam tuam amore inflamment, gratumque Deo sacrificium offeratur. Quæ postquam dentibus sæpenumerò sunt attrita in stomachum emittuntur, maximè proficiunt: quæ verò integra & sine confractione deuorantur, officiunt, sicuti quotidiana experientia comperimus. Et sic dicitur: substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim crescit, augebitur. Homo prudens ac sobrius non vult sibi coniunctos cibos apponi, sed vbi primum vnus catinus aufertur, alterum iubet afferri: sic oportet facere illum qui in diuinæ sapientiæ mensa manducat, vt ei omnia prosint, scilicet postquam vnum mysterium considerationis dentibus contriuerit, illoque in Dei amorem fuerit excitatus, alterum incipiat ruminare, neque ea simul deuorare velit.

Simile.

Prouer. 13.

De hoc miraculo nuptiarum dicit Diuus Ioannes: *Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ, & manifestauit gloriam suam.* Hucusque æterno patri curæ fuit filij sui dilectissimi gloriam manifestare, Angelos qui in sacratissimo eius natali concinerent, pastores ac reges, qui eum adorarent immittens, sanctum ac venerabilem Simeonem, laudabilemque Annam monens, vt eum prædicarent atque laudarent, gloriosum Baptistam erudiens, vt eum digito demonstraret, atque spiritum sanctum immittens, qui ei super Iordanẽ appareret, iubensque cælos aperiri, vocemque suam emittens, cum diceret: hic est filius meus dilectus. Nec verò his omnibus contentus verus animarũ Magister, mundique Redemptor proprijs operibus gloriam suam voluit demonstrare. Mirabile vtiq; Christiano viro exemplum: etenim non solum contentum eum esse oportet testimonio, quod de illo in sacrosancto Baptismate perhibetur, vbi filius Dei adoptiuus instituitur: sed simul operibus suis de se testimonium reddere debet, vt suum cælestem Redemptorem imitetur. Hoc optimè adimplebat Diuus Paulus, siquidem cùm dixisset: reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Tamen dicit, castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cùm alijs prædicauerim, ipse reprobus

2. Timot. 4

1. Cor. 9.

13 bus efficiar. In quibus verbis nos docuit, etsi nos prædestinatos esse certò sciremus, nihilominus tamen quantum est ex nobis nos laborare oportere, quasi hoc penitus nescíremus. Nam etsi prædestinatio non cadit sub merito: eius tamen effectus meritis comparatur, quæ quidem est gloria, quam nullo vnquam tempore Deus nobis adultis concedet, nisi in eius seruitio laborauerimus, diuinamque ipsius legem (sicut oportet) obseruauerimus. O quàm bonum pietatis exemplum Sanctus Abraham Ethnicis, cum quibus morabatur, perhibebat, siquidem de illo dicitur quòd cùm vxori suæ Saræ sepulchrum emere vellet, ei responderunt Ethnici: audi Domine princeps Dei es inter nos. Attendite quanto illum honore afficiebant, cùm eum Dominum ac Dei principem nuncuparent. Quod perinde est, ac si dicerent: *Gene. 23.*
14 adeo purè, atque syncerè inter nos vixisti, tamque irreprehensibilem te te præbuisti, vt non dubitemus, quin sis vnus ex præcipuis Dei amicis princeps Dei, idest, præcipuus, ac princeps in diuino cōspectu. Vt cognoscatis quomodo nos inter proximos nostros viuere, qualeque de nobis testimonium illis perhibere debeamus. Quemadmodum malum granatum decoris repletū granis, ardentissimis in illud solis reuerberantibus radijs mediū aperitur: illaq; rubicunda grana demonstrat: sic iustus ardentissimo Dei amore radiatus viscera sua aperit, exterioribusque operibus interiores virtutes, inflammatissimamq; charitatem aperte manifestat. Etenim sicut inter omnes fructus malum granatum corona insignitum est, sic vtiq; illo coronabitur, qui interiori atque exteriori sanctitate fulgebit. Vnde de anima sancta dicitur: *Simile.*
15 quæsiuit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarū. *Prouer. 31.* Lineis interius, laneis autem vestibus exterius operimur. Et sic significat hic diuinus spiritus, animam sanctam non interioribus quidem virtutibus esse contentam, sed exterioribus etiam occupari, atque illis extrinsecus exornari. De iusto etiam dicitur super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea, hoc est super eum tanquam flores, sanctitates atq; virtutes efflorebunt. *Psalm. 131*

Miraculum, quod Dominus operatus est, quoque gloriam suam ostendit, fuit aquam in vinum conuertere. Et sufficit Beatum Ioannem illum scripsisse atque dixisse: *Hoc fecit initium signorum Iesus, & manifestauit gloriam suam*; quò infallibiliter cre-

datur

datur, hoc opus esse, quo Iesu Christi honor comprobatur & quod eum naturalem Dei filium esse manifestat. Etenim non minus potentiæ requiritur ad vinũ ex aqua efficiendum, quam ad vinum ex nihilo creandum. Patet hoc exemplo. Si tu iubes sartori vestem efficere, neque ei das pannum, ex quo eam conficiat, ipse ex nihilo (inquiet) nihil facere possum. Quod si dicas: ecce lapidem, ex quo vestem efficias: pariter respondebit, tam impossibile mihi est de lapide, quàm de nihilo vestem conficere: sic etiam eadem potentia requiritur ad vinum ex aqua, quæ ad vinum ex nihilo faciendum. Siquidem igitur Dominus hoc fecit, gloriam suam, seque verum Deum esse demonstrauit. Et sic semetipsum celebri illo miraculo confirmans, suam sanctissimam doctrinam illius autoritate comprobauit, illaque tanquam irrefragabili sigillo obsignauit. Miserabile est homines hæreticis credere, quorum doctrina nulli alij signo, neque securitati innititur, nisi quòd carnali consonat appetitui: & hoc solum sufficit illam in filiorum perditionis animos inducere. Quæ miracula operati sunt hæretici, quibus suam perniciosam atque pestiferam doctrinam confirmarent, nisi quòd carnales sunt, libertatemque amore, pœnitentiam autem odio maximo prosequuntur? Quantò magis, quanquàm miracula ab eis fieri videremus, adeò constantes in catholica sacrosanctæ Ecclesiæ fide persistere nos oportet, vt nulla possimus tentatione, aut controuersia remoueri. Tunc firmiter lapis parieti situs esse dicitur, cùm ipsi artifices eisdem instrumentis, quibus eum illic statuerunt, illum de pariete nequeunt amouere. Miracula fuerunt instrumenta, quibus lapides (hoc est credentes) in hoc sanctæ Matris Ecclesiæ ædificio collocati sunt, Apostolique fuerunt operarij, & artifices Dei, qui hoc ædificium construxerunt. Quòd si per impossibile, ipsi nunc venirent, nosque ab hac veritate remouere, aliudque nouum illi contrarium prædicare vellent, licèt miracula facerent, illos repudiare, nec eorum dictis assentiri deberemus. Hoc dicit Apostolus his verbis: licèt nos, aut Angelus de cælo Euangelizet vobis præter quàm quod Euangelizauimus vobis: anathema sit, sicut prædiximus, & nunc iterum dico, si quis vobis Euangelizauerit præter id, quod accepistis

Simile. *Simile.* *Gala.1.*

stis, anathema sit. Ex quibus omnibus apparet quam cæci hi miseri extiterint, cum se tam facile decipi passi fuerint. Quæ omnia aliorum ingentium peccatorum (quibus inquinati erant) supplicia fuerunt. Illis enim anima disponitur, vt erroribus postea credat Et dicit Diuus Paulus. Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee, vt milites bonam militiam conscientiam habens bonam, quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. Ecce quomodo Sanctus Apostolus dicit, eo quod nonnulli homines bonam à se conscientiam expulerunt, fidei naufragium fuisse perpessos: quapropter fratres cauete ne tanto vos periculo offeratis, bonam conscientiam habere curate, sicut hic Diuus Paulus admonet. Etenim hoc est præstantissimum conseruandæ fidei remedium, sicut etiam Dauid affirmat dicens: intellectus bonus, omnibus facientibus eum. Qua si diceret, ecquis purum intellectum errorisque expertem in lege Domini habebit? qui eam custodierit, qui verè, & ex animo Deo seruiunt, hi bonum, sanumque intellectum habebunt. Fides quippe hinc illuc salire videtur, vultis fratres nè fides è regione vestra discedat? manibus eam tenete, bonis illam operibus conseruate, estote pudici, mites, pacifici, mansueti, misericordes, & iniuriarum dimittentes: his quippe manibus fides Euangelica retinetur. O quis satis dignè verbis explicare posset, quanti hoc nostra in his calamitosissimis temporibus referat, cum iam infidelitatem regnis nostris tam propinquam esse videamus, & quasi aditum quærentem, quo in illa introeat, fidemque ab eis expellat, sicut ab alijs infælicissimis regnis eam relegauit, perspiciamus. O Deus æterne atque incomprehensibilis pietatis, ecquid Domine prodest, quod ista hæc ego dicam, nisi tu verbis meis efficaciam conferas, atque illa in horum fratrum meorum cordibus imprimas? Per tuam ineffabilem clementiam te deprecor Domine, vt hæc mea (licet rudis atque imperita lingua) instrumentum sit tuum, quo istos fratres meos ad hæc, quæ eos tuo nomine exhortor, facienda commoueas.

1. Timo. 1.

Psalm. 110.

In his nuptijs, quæ in Cana Galilææ celebratæ sunt, dicit Sanctum Euangelium, sacratissimam virginem Mariam dominam nostram extitisse. Ex quo qui bene sentiunt inferunt

runt quòd siquidem (cum tam pudica atque modesta virgo sanctissima esset) illic aderat, absque dubio nuptiæ illæ aliqua ex parte ad eam pertinebant: & ita cõmuniter habentur fuisse sancti Ioannis Euangelistæ, ex quibus eum sanctissimus Saluator mundi vocauit. Nam vt ille erat Aquila, voluit eum cito docere quomodò ei volandũ esset: primusq; ipsis volatus fuit ex coniugali thalamo ad Euãgelicæ perfectionis sectationem. O quàm admirabilis volatus: ò quam optimum initium, etsi difficillimũ. Non enim sunt modici, nec debiles compedes ad homines detinẽdos, eorum sponsę, nec nimium fragile vinculum est homini vinciẽdo carnalis matrimonij voluptas. Dixit Deus: quamobrẽ relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit vxori suæ. Nunc autem homines, vlterius progressi sunt; nam pro vxoribus suis viri non solum patrem & matrem, sed etiam Deum ipsum relinquunt: idcircò qui eas prorsus reliquit, vehementer volauit. Maximus volatus est fugere quod omnes diligunt, illudque sequi quod omnes effugiunt, quæ est austera, religiosaque vita. Maximum miraculum fecit rex gloriæ in illis nuptijs aquam in vinum conuertens: sed pręstantissimum etiam nimisque mirabile opus effecit, sponsum sine cordis dolore atq; amaritudine virginem à coniugali thalamo subtrahens. Optimus esset molarum euulsor, qui absq; carnis eradicatione, absq; dolore & ferri manusve tactu, sed solo verbo molam euelleret. Qui sine dolore spõsum ab sponsæ consortio separauit, suam admirabilem potentiam satis apertè demonstrauit, seque à terrestribus huius sæculi rebus corda euellere nosse cõprobauit. Voluit autem Dominus Diuum Ioannem purum ac Virginem à mundo eripere, quia sacratissimæ Virginis Mariæ matris suæ minister & capellanus futurus erat. Atque etiam vt plus in eo dispositionis existeret ad reuelationes, quas se ei demonstraturum esse decreuerat: & vt maiores in eo amoris sui effectus imprimeret. Scriptum est enim qui diligit cordis munditiam, propter gloriam labiorum suorum habebit amicum regem. Cumque gloriosus hic vir, virgo mundusque cordis extiterit, eius opera & verba cœlesti regi Iesu Christo gratissima fuerunt, & propter illam cordis puritatem peculiari eum amore dilexit. Non solum autem eius verba Deo gratissima fuerunt, sed vniuersæ etiam Eccle-

Genes. 2.

Simile.

Prouer. 22.

Ecclesiæ vtilissima extiterunt. De quibus merito dici potest il-
lud quod (etsi ad aliud propositum) dixit Dauid: sagittæ poten- *Psalm.119*
tis acutæ. Eius enim verba sagittæ quædam acutissimæ fuerunt
aduersus hæreticos: atque hæreses quæ in hoc sæculo surrexe- *Ioan.1.*
runt: sagittam quippè primam emisit dicens: in principio erat
verbum: qua illos prostrauit, atque destruxit, qui filium Dei in
tempore incepisse principiumque habuisse dixerunt. Aliam
quę sagittam immisit dicens: & verbum erat apud Deum. Hoc
est filius non est pater, sed est in patre: atque illa Sabinum hære-
ticum dissipauit, qui nullam in diuinis personis distictionem
neque differentiam esse dicebat. Aliam sagittam coniecit dicēs:
& Deus erat verbum, qua Arrium constrauit dicentem, filium
patre esse minorem, neque Deum esse. Aliam sagittam proie-
56 cit dicens: omnia per ipsum facta sunt, qua Manichæum euer-
tit, affirmantem res visibiles à Deo non fuisse creatas. Aliam de
nique sagittam emisit dicens: & verbum caro factum est: Apolli
nariumq; hæreticum destruxit, qui asseuerauit corpus Christi
esse Deitati consubstantiale, hac etiam sagitta Valentinum hæ-
reticum disperdidit, qui dixit Christi carnem fuisse de cælo. Ad
mirabiles sagittæ fuerunt hæ ad sacrosanctam Dei Ecclesiam pro
tegendam. De his possumus dicere quod dixit Dauid, Beatus *Psalm.126*
vir, qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confundetur,
cum loquetur inimicis suis in porta. Et in Hebræo contextu ha
betur: beatus vir, qui impleuit pharetram suam ex ipsis. Per pha
retram mens, & intellectus significatur, quem qui his diuinis ver
bis huius sacri Euangelistæ plenum habuerit, quique ex corde il
57 las dilexerit, ab hostibus suis hæreticis non superabitur, neque
confundetur, quando cum eis in porta Ecclesiæ (quæ est fides)
disputauerit.

Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias. O fœ-
lices nuptias, quibus Iesus Christus filius Dei, eiusque san-
ctissima mater adest. In nuptijs autem huius miseræ tempesta
tis plerumque scurræ, garrulatores, perditique homines repe-
riuntur. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta, & dis- *Eccles.12.*
sipabitur capparis. Amygdalus insipiens est dominus quidam
huius sæculi, qui vanitatum sæcularisque gloriæ flores pro-
ducit, plurimas vestium inuentiones proferens, conuiuiaque
omni-

omnibus epulis refertissima celebrans. Locusta verò nullius vi[illegible]litatis, maximique detrimenti animal, quod omnia dissipa[t], nec in vno loco diu persistit, sed hinc illuc semper insultat[:] scurra atque adulator:& hæc est locusta, quæ amygdali floribus impinguescit. Vt autem hi pingueant, & vanis suis pompis, ac vanitatibus floreat amygdalus capparis dissipatur, per quam infimi atque abiecti agricolæ, ac subditi significantur, quos magnates destruunt, eorumque bona diripiunt, vt suis immoderatis sumptibus satisfaciant. Nunc autem plus est deplorandum circa hos nimios nuptiarum sumptus, quàm pristinis olim temporibus: cùm quia nunquam tam immodici extiterũt, tùm etiam quia quondam principes atque potentes tantummo-
Eccles. 10. do his conuiuiorum sumptibus vtebantur. Vnde Salomon lamentabatur dicens: væ tibi terra, cuius principes manè comedunt. Quid? an ne tantum malum est manè comedere? non credo illum tam de hac comestione loqui, quàm de altera perniciosiori. Vult dicere: væ terræ cuius principes statim in initio diei, vitæ suæ patrimonia sua ludendo atque edendo consumunt, vbi primum primogenituram hæreditant, adeò ludere festinant, & tam immodicos faciunt sumptus, vt omni vitæ suę tempore pauperes ac perditi maneant. Et sic necessitate oppressi plurimas subditis suis iniurias inferunt, & vix opera misericordiæ possũt exercere. Ecce quomodo Salomon solos principes, terramque vbi habitànt, lamentabatur.

Nunc autem non solum dicere possumus: væ tibi terra, cuius principes manè comedunt, sed etiam, væ tibi terra, cuius omnes habitatores manè comedunt: siquidem hæc est adeò vniuersalis ærumna: ducit adolescens artifex vxorem, & trecenti aurei illi dote donantur, quorum centum in sponsa induenda, centum in se exornando, & reliqua centum in nuptijs præparandis consumit, & ita nisi vterque illo anno moriatur, aut eleemosynas mendicaturi sunt, aut miser adolescens tot illicitas conuentiones, vsurariosque contractus initurus est, vt Deum offendat, ac demum in carcere summa cum paupertate moriatur. Væ tibi miseræ terræ, cuius omnes habitatores in initio cum statutam viuendi rationem suscipiunt, ad complura peccata perpetranda disponuntur, in horum vtique nuptijs

non

non credo Deum esse conuiuam, sed Dæmonem potiùs, qui eos ad tot, tantosque sumptus, ac profanitates faciendas stimulat. Fratres in Christo Iesu ego vos deprecor, vt attendatis vos Christianos esse, arctissimamque istorum omnium Deo rationem esse reddituros; in omnibus, quæ feceritis sacri Euangelij legibus gubernamini, sicut oportet. Et sic semper vnigenitus Dei filius hospes, atque conuiua vester erit, quem si habueritis pater etiam, ac Spiritus sanctus vobis aderit sicut ipse Dominus promisit, dicens: Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. *Ioan.14.* Etenim omnes istæ vanitates ex elatissima superbia dimanant, quæ Diuinæ Maiestati infert iniuriam. Et sic vbi nos legimus: Audiuimus superbiam Moab, superbus est valdè superbia eius, & arrogantia eius, & indignatio eius plus quam fortitudo eius. *Isai.16.* Quæ verba illis vndique quadrant, qui præ nimia animi elatione ampliores sumptus facere volunt, quàm eorum substantiæ, atque diuitiæ patiuntur. Hic transtulerunt septuaginta interpretes: Audiuimus iniuriam Moab, contumeliosus est valdè. In quo manifestè ostenditur, superbiam per Antonomasiam Dei iniuriam nuncupari: & superbus valdè contumeliosus appellatur. Et credite mihi, nisi vos in meliorem frugem receperitis, quando minus existimabitis Deus de vobis supplicium sumet.

Nec verò supernus hic Saluator nuptijs adest, quæ cum debita animi intentione non fiunt. Quod vt melius intelligatis, oportet vos animaduertere obstupendum casum, quem diuiniæ literæ referunt. Dicitur Sara filia Raguelis septem viris in matrimonium, tradita fuisse, omnesque illos interijsse, quia Dæmonium occidit eos. Admonēsq; Angelus Raphael Tobiam iuniorem, *Tob.6.* vt eam in vxorē duceret, & ne à Diabolo sicut & alij occideretur, dixit ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt quibus præualere potest Dæmonium: hi namq; qui coniugium ita suscipiunt, vt Deū à se, & à sua mente excutiant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatē Dæmonium super eos. Ne igitur & sanctus iuuenis illam ducens à Diabolo necaretur, illum admonuit, vt sanctas quasdam diligentias prius adhiberet, & posteà (inquit) accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quàm libidinis ductus, vt in semine Abrahæ benedictionem in filijs consequaris.

Animaduertite isthæc fratres, non enim sunt fabulæ, sed textus sacræ scripturæ infallibilis veritatis: atq; hinc discite quo animo vxores ducere debeatis, quiq; iam vxores habetis, quomodo vobis coniugalibus voluptatibus vtendum sit. O Deus quanta circa hoc in sancta Dei ecclesia versatur abominatio. Etenim maior pars iuuenum plus attentionis, ac considerationis non habent, quàm bruta animantia, nihilq; aliud quam pulchritudinem, voluptatem, vtilitatemq; considerant: si cui dicis, Domine duc illã fœminam in vxorem, quia illi deuinctus es: statim respondet, o pater est informis, & pauper. O infœlix iuuenis nunquid non est maius inconueniens te Deum offendere, atq; in infernum detrudi, quàm informem, pauperemq; ducere vxorem? maximè verò cùm eam deflorauceris? Non vtiq; hæc filij perditionis intelligunt. Neq; verò eorum parentes quicquam aliud considerant nisi si vbi diuites reperient, quibus liberos suos matrimonio coniungant. Vult quispiam filiam suam viro tradere, eumq; perquirit, qui locupletissimus, non autem qui optimus sit, dummodo repletam nummis habeat crumenam, perditissimum, ac flagitiosissimum quemq; in generum suscipiet. Ideo quippe destructus, sceleribusq; oppressus est mundus: nam quales liberos gignet hic lusor, ac populorum euersor. Dignum vtiq; est, quod sanguineis lachrymis deploretur: quod ad equas vestras fœtandas optimũ & præstantis generis equum, quid autem dicam ad equas? imo ad canes etiam, vt ex illis optimi catuli venatorij oriantur, omnes, quos potestis, modos exquiritis: liberis autem vestris nõ optimum quidem, sed locupletissimum quemq; suscipitis.

Aliter quidẽ fecit patriarcha Abraham qui cũ filio suo Isaac sũ vxorẽ traditurus esset, dixit seruo seniori domus suę. Pone manũ tuã, subter fœmur meũ, vt adiurem te per Dñm Deũ cœli & terræ vt non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Chananæorũ: sed ad terrã, & cognationẽ meam proficiscaris, & inde accipias vxorẽ filio meo Isaac. Plurima hic nobis notãda occurrunt: primũ sanctũ Abrahã vxoris filij sui electionẽ nõ insano quidẽ iuueni, sed maturo iam seni Deũq; timẽti cõmẽdasse: nũc autẽ adolescẽtes stulti coniugia moliũtur, qui quãti põderis, ac momẽti rẽ tractãt, penitus ignorant: atq; etiã sæpenumerò lenonibus interpositis cõiugia sua negotiãtur. Secũdò animaduertendũ est, seruũ diligenter admonitũ fuisse, nè quaquã filio suo Chananęã trade-

Genes. 24.

37 tradere vxorem. Omnes enim erant maledictæ plurimisq; abominationibus plenæ. Nec verò ei iussit, vt decoram, diuitem ve fœminam eligeret, sed solummodo curet, vt quam filio suo accepturus erat vxorē, esset virtute prædita. Tertiò attendite patris solicitudinem in quærenda filio suo vxore: neq; enim filius eam quærebat, sed illam accepit, quam sibi pater tradidit. Pergit igitur seruus in Mesopotamiam ad vrbem Nachor, quò vt accessit, sicut seruus Dei Dominum exorauit dicens: Domine Deus Domini mei Abraham occurre obsecro mihi hodie, & fac misericordiam cum Domino meo Abraham. O si coniugia vestra feruēti spiritus affectu Deo commendaretis, quàm disparem haberent exitum, atq; habent. Verùm adeo horū omniū obliuiscimini, ac si Ethnici essetis, neq; Deum in patrem haberetis. Facta oratione
38 conuenit cum Deo prudens seruus, & dicit: Puella cui dixero: inclina hydriam tuam, vt bibam: & illa responderit: Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipsa est quā præparasti seruo tuo Isaac. Et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum Domino meo. Ecce quàm conformis erat famulus voluntati Abrahæ etenim nō dicit: quam pulchriorem, ditiorē ve perspexero, sed quæ maiori in me, seruosq; meos vsa fuerit charitate, hanc intelligam esse, quam tu præparasti Domino meo. Vt autem ad bonū respexit, eam non solū virtute, verū & pulchritudine etiā, ac venustate prædită reperit. Etenim sic solet accidere, quod quando deuotā, honestā, misericordē in pauperes, virtutisq; studiosam vxorē quæritis ad seruiendū melius Deo: Diuina ipsius maiestas sic res disponit, vt vtruq; reperiatis. Quando autē ad corporalia
39 tātū respicitis, Deus permittit, vt neutrū inueniatis, sed quā sicut stellas pulcherrimā esse ducebatis, post triduū informis tanquam phantasma efficiatur. Per reuerentiā Dei vos deprecor dilectissimi fratres vt in hoc coerceamini, quod permagni vestra interest longè quippe à via veræ virtutis aberratis: nec verba illa obliuioni tradatis quæ angelus dixit Tobiæ; quæ valde notabilia sunt, maximeq; illa posteriora, videlicet: accipies virginē cū timore Dei amore filiorū magis quàm libidinis ductus: vt in semine Abrahæ benedictionē in filijs consequaris. Hoc est, vt tales filios habeatis, quos quicunque virtutis studiosissimos esse perspexerit, dicat: Benedictus pater, qui eos genuit: & benedicta mater, quæ illos peperit. Hoc est benedictionem in filijs consequi:

Hoc valdè admiror, quòd cùm in vna quaque Republica sin- singularum artium, officiorumq́; examinatores, alius enim tonsores, alius sartores, alius sutores examinat, nullusque antequam examinis literas habeat officinam posit instituere, eorum qui vxorem ducturi sunt, nullus adsit examinator. Nunquid arbitramini vxorem habere non esse officium? Est vtique maximum, atque grauissimum. Quare igitur viri antequam matrimonium contrahant, non examinantur, vtrum ea norit, quæ ad vxorem habendam, ad familiam conseruandam, atque erudiendam, ad rem domesticam moderandam, ad liberos educandos, diuinuḿque timorem erudiendos spectant? Siquidem autem præpositi reipublicæ nullam harum rerum curam gerunt, vos patresfamilias filios vestros erudire tenemini quo animo vxores ducere debent: & reliqua, quę eos facere oportet pręcipueq́; fidem, quam vxoribus suis seruare, amoremque, quo illas diligere debent. Diciteque illis: Attende fili quòd cum Deus vellet Adæ vxorem tradere, non eam ex pedibus, aut ex capite abstraxit, sed ex costa ipsius: nam vxorem sociam, non autem ancillam, neque dominam esse oportet. Filiabus autem dicite: Animaduerte filia primam mulierem ex osse fuisse formatam, vt significaretur mulierem, pudicam & castam esse debere. Illud autem os erat costa recurua, debet enim fœmina humilis esse, & modestæ, non autem dissoluta, neque elata: ex interiori parte fabricata est, quia mulierem clausura, atque pudicitia oportet oblectari, omnes quippè virtutes in impudica fœmina millies periclitantur. O quot malis obuiaretur, & quot bona fierent: si parentes liberos suos isthæc accuratè docerent. Sic enim eorum matrimonia, & nuptiæ à diuino conspectu adiuuarentur, cœlestique ipsius gratia replerentur, qua æternæ gloriæ Beatitudo comparatur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem

In eadem Dominica Secunda post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, &c.
Ioannis. 2.

GLoriosus Apostolus Paulus Virginitatem maxi mè cõmendat, eiusq; vtilitatis rationem reddit di cens: Mulier innupta & virgo cogitat quę Domi ni sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu: quæ autẽ nupta est, cogitat quę sunt mũdi, quomodo placeat viro. Maximũ equidẽ bonum est sancta cõ sideratio siquidẽ sanctus Apostolus virginitatẽ laudat, quia qui ea floret, plus habet tẽporis ac dispositionis vt se diuinarũ rerum contemplationi tradat, qua interiorem, exterioremque sanctitatem comparari dicit. Vt sit (inquit) sancta corpore & spiritu. Nã etsi honor atque opinio sæpenumero efficit, vt curemus boni exteriùs apparere: interior tamen splendor, animæque synceritas assidua diuinarum rerum consideratione adquiritur. Quemadmodum enim cera fulua sæpius soli exposita paulatim albescit, & quãtò diutius solis radijs illustratur, tantò candidior efficitur: sic anima diuino præsentata conspectui per spiritus eleuationẽ, purior, atque candidior in dies redditur. Et ita dicit Ecclesiasticus. Qui timent Deum præparabunt corda sua & in conspectu eius animas suas sanctificabunt. Quid clarius dici poterat: aut quæ maior laus in sanctam meditationem conferri poterat? Ideò iure optimo dicit Dauid, Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum, & sic Felicianus Episcopus cogitationes prunis accensis cõfert, quæ si breui tempore manu apprehendantur, parum in ea impressionis efficiunt. si verò diutiùs teneantur, comburunt. Quamobrem vnum ex ijs, quæ Christianis viris crebrius prædicari oportet, est, vt quantum vniuscuiusque statui possibile fuerit, sanctis semper cogitationibus intendant,

[Margin notes: 1. Cor. 7. — *Simile.* — *Eccles.* 2. — *Psalm.* 118]

& in cœlestium rerum consideratione, eas persentire ac gustare curent. Atque hoc est vnum ex argumentis, quibus quanti hoc nostra interest, comprobatur, scilicet, quòd cum pœnitentialia opera multò difficiliora, & laboriosiora sint, quàm sanctæ orationis exercitatio; multò tamen maiorem repugnantiam sanctę orationis exercitia habent, quàm pænitẽtialia opera. Vnde facilius reperientur viri acerrimæ pœnitentiæ deditissimi, quàm qui assiduæ diuinarum rerũ considerationi crebræque orationi incumbant. Ex quo apparet: Dæmonium hæc opera magis, quàm illa timere, atque ita diligentiùs ea tanquam intentioni suæ magis contraria propter maximos atque vberrimos fructus, quos ex illis Christiani elicere possunt, diligentius impedire. In sanctorũ Patrum historijs legitur, monachum quendam maximè in cubiculo suo contristari, eiusque solitudinem illi grauissimam esse consueuisse. Cuius causam à longæuo quodam patre interrogati ille respondit dicens: Huius causa est fili, quia corporum resurrectionem nunquam perspexisti, neque tormenta quibus damnati in inferno cruciantur, vidisti: quæ si vidisses, etsi cubiculum tuum plenum esset vermibus, qui corpus tuum vndique lacerarent, ne pedem quidem ab eo velles subtrahere. In his verbis significauit venerabilis ille senex, monachum illum iuuenem non esse considerationi diuinarumque rerum contemplationi deditum. Etenim hęc, quæ ille dicebat, certum est in hac vita nõ posse videri: verumtamen assidua animi cõsideratione spiritui possunt proponi, vt id quod in nobis operarentur si ea nostris met oculis cerneremus, idem in nobis illa profundè considerantibus operentur. Harum autem aliarumque similium rerum cõsiderationem in priorum hominum cordibus nimium operari, patet ex illis verbis, quæ in lib. Iosue de filijs Israel dicuntur: seruiuit
Iosue.24. Israel Domino cunctis diebus Iosue, & seniorum, qui longo vixerant tempore post Iosue & qui nouerant omnia opera Domi-
Iudic.2. ni: quæ fecerat in Israel: & post eà sequitur. Omnis autem illa generatio congregata est ad patres suos. Et surrexerunt alij, qui nõ nouerant Dominum & opera quæ fecerat cum Israel. Feceruntque filij Israel malũ in conspectu Domini, & seruierunt Baalim, & dimiserunt Dominum. Per ineffabilem Dei charitatem vos deprecor fratres, vt ad hæc animaduertatis, etenim quãdiu filij Israel diuina Dei beneficia memoria tenuerunt, Deo seruierunt:

ubi

7 vbi primũ verò illorum consideratio defuit, eum dereliquerunt, seque ad idola contulerunt. Vt quanti nostra intersit sancta consideratio cognoscatis: dicitur Angelum sancto Esdrę dixisse: Vade pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diem, qui præterijt, Et quãuis hæc materialiter sumpta impossibilia sint, omnia tamen quodammodo consideratione complentur: illa enim efficit, vt præterita beneficia homini præsentia videantur: illa ventum, quæ est vitæ breuitas demetitur: illa deniq; gehennalis ignis terrorem, grauitatemq; perpendit. Quæ tria necessario maximam in humano corde operationem facere debent. Vt autem hæc cõsideratio sit vtilior, nos sancta mater ecclesia diuina mysteria celebrandi modum erudit, & quomodo nos in eis habere debeamus instituit. *4. Esdr. 4.*

8 Nam hoc miraculum, quod sancti Euangelij lectio hodierna recenset: in ipso Epiphaniæ die factum est. Illud illinc segregans, hodie nobis in memoriam reuocandum seruauit. In quo nos docet quàm peculiariter, quàm minutim, quàmque diuisim, ac lenter singula quæque diuina mysteria debent pensari. Idcirco alia ab alijs tantopere separauit. Verùm proh dolor quàm lentæ obscœnarum ac turpium huius sæculi rerum consideratione homines intendunt: & quàm velociter, & quasi per transennam saluationis suæ negotia contemplantur, quasi illa permagni isti hæc autem parui, aut nihili eorum interessent. Ideò Ecclesiasticus dixit: In ore fatuorum cor illorum: significans, quemadmodum nihil in homine magis publicum est, quàm os, sic in fatuis atq; insensatis hominibus nihil patentius atq; aper- *Eccles. 21.*

9 tius corde reperiri. Vineam custodiunt, thecam septem clauibus occludunt, crumenam duos habentem obolos viginti nodis implicant, miserum tantum cor in eis apertum remanet vt quicunque quidlibet ferens quauis hora, quod voluerit confecturus introeat. O stulti rem tam pretiosam sicut cor in tã periculoso loco, sicut ore collocatis? cumq; maximè curetis ne domos vestras suspiciosus quisquã damnum aliquod vobis illaturus ingrediatur. in corda vestra turpes atq; iniquas cogitationes ingredi, & in eis quandiu voluerint demorari sinitis, cum animabus vestris tã perniciosæ sint? Deus vos illuminet, quò tantũ malum cognoscatis, eique remedium adhibeatis. Inter sex vitia, quæ Salomon nimis odibilia Deo esse dicit, vnum est, cor machinãs cogitatio- *Prouer. 6.*

nes pessimas; & sic vitium hoc seuerè à Deo puniri consueuit. Atque ita vbi nos legimus visitabo super fructum magnifici cordis Regis Assur, Septuaginta interpretes verterunt: visitabo sensum, & mentem magnam Regis Assur. Hoc est vanas, superbasque Regis Assur cogitationes puniam. Quod si Deus & meritò quidem hoc in Ethnico rege castigat, quanto dignius de Christianis viris, quibus tantum sui splendorem communicauit, propter elatas ipsorum cogitationes supplicium sumet? Fratres dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri vos deprecor, vt corda vestra omni malæ cogitationi claudatis: quod si per negligentiam aliqua introiuerit, eam statim procul expellatis. Solis autem sanctis cogitationibus, diuinarumque rerum considerationibus corda patefacite, illasque in eis sinite lentissimè commorari.

Isai. 10.

Postquam gloriosus Euangelista hoc miraculum commemorauit, dicit. *Hoc fecit initium signorum Iesus, & manifestauit gloriam suam.* Vniuersa opera, quæ Deus quotidie facit, mirabilia sunt omnesq; creaturæ non solũ ad diuinę ipsius Maiestatis cognitionem, sed ad singularē etiam ipsius amorem nos perducere deberent. Et ita dicit Diuus Augustinus: cœlum, terra, & quæ in eis sunt, omnia mihi dicunt, vt diligam te Deus meus. Omnes hæ creaturæ sunt linguæ quædam, quæ nos vocibus suis ad conditoris sui laudem exhortantur. Etsi (vt ipse Beatus Doctor Augustinus ait) miracula Dei, quibus totum mundum regit, vniuersamque creaturam gubernat, assiduitate viluerunt. Atque etiam quia hominibus peccatorum nebula super mentis oculos est imposita, qua impediũtur, quominus Deum in creaturis inspiciãt. Auarus omnes creaturas in thesauro adaugendo vellet occupare. Homo libidinosus omnia sibi ad turpitudines suas committendas ministrare cupit. Quando ante oculos rubrum vitrum proponitis, omnia vobis rubicunda videntur, quod si vitrum sit viridis aut fului coloris, omnia vobis eiusdem speciei repræsentantur. Sic proposita ante animum deprauatũ peccandi affectu, omnia vitij volorem videntur assumere: musicæ suauemq; cõcentũ, quē audis, pecunias quas habes, cibos quos comedis, hęc omnia te ad carnales voluptates inuitare existimas. Ob id etiã quotidiana Dei opera admirabilisq; creaturarũ compositio mentem nostram ad diuinum spiritum non eleuant: atque ideò necesse

August.

D. August. homil. sup. Ioan. 6.

Simile.

fuit

13 fuit Deum aliqua opera extra communẽ naturæ cursum effice-
re, quæ nos ad infinitam ipsius magnitudinem atque potentiam
cognoscendam, diligendamque commouerent. Quod hoc exẽ-
plo cognoscetis. Alit pater filium omniaque illi necessaria suppe *Simile.*
ditat, puer autẽ omnia illa sibi iure deberi putat: si autem pater
eidrachmam ad ludendum porrigit, illa magis exultat, ardẽtiusque
ad patrem diligendum atque illi obediendum, quam com-
munibus alimoniæ sumptibus concitatur. Sic sumus homines,
etenim maius est vniuersum mundum pane, ac vino ali, quàm
parum aquæ in vinum conuerti. Hoc tamen, quod extraordina-
rium est, nos ad Dei cognitionem atq; amorem efficacius exci-
tat. O ineffabilem Dei probitatẽ, quot modos exquirit, quibus
14 nos ad se alliciat. Hæc considerans B. Augustinus dicebat: Domi *Augusti.*
ne quid tibi sum, quia iubes me diligere te? Quis (inquit) sum
ego, aut quid tibi ex me prouenire potest, quia tot modos acra-
tiones exquiris, vt me ad tui amorem adducas? quid hoc tua inte
rest Deus meus? perspicuum est vtiq; tua nihili, mea autem ma
ximi interesse. Ex quo tuus in me amor ardentissimus, salutisq;
meæ desiderium maximum manifeste perspicitur.

Dicit igitur sanctum Euãgelium: *Nuptiæ factæ sunt in Cana Ga-
lilææ. Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias.* O Christe la
chrymarum amator, vereque voluptatum contemptor, ac super
ne pœnitentiæ prædicator, quomodo te in nuptias confers? Re-
giæ personæ tuę grauitatem dedecere videtur hisce rebus adesse.
Dico Dominum hoc diuina prouidẽtia fecisse, videlicet, vt ma
lignantium hominũ tolleret offendicula, quò licet in similibus
15 locis sanctos, spiritualesq; viros esse perspiciant, de illis male nõ
iudicent imò illic cernũtur quales sint spiritales viri. Etenim in
concione, aut in missa lachrymari, spiritusque affectum habere
bonum est, verum in his rebus spiritualibus spiritũ habere non
est mirũ: in nuptijs autem atque conuiuijs quenquam se spirita-
lem præbere, hoc est maximi æstimandum, in plateis & conuer
sationibus Christianarũ grauitatem ostendere, hoc est laude dig
nissimum. Quapropter cùm in talibus locis viros iustos videritis
considerate illos eò se contulisse, vt alios ad Deum laudandum,
eique seruiendum inflammẽt. Et sic verba illa quæ sapiẽtia de
seipsa dicit. In plateis sicut cynnamomum & balsamum aroma-
tizans odorem dedi, ad literam intelligenda sunt, quòd hæc ope *Eccle. 24.*

ratur sapientia in eis, in quibus verè habitat: vnde legitimus sen- 17
sus horum verborum est, quòd iusti, qui à sapientia gubernatur,
in prophanioribus locis, atq; vbi plures sunt peccati occasiones,
illic suauissimum præbent boni exempli ac pietatis odorẽ. Ideo
ne scandalizemini cum iustum in foro, siue in conuiuio videri-
tis: ibi enim quasi balsamum redolet, atque est medicina quædã
præseruatiua, vt illi qui ibi sunt Deum non offendant. Atque
etiam voluit Dominus his nuptijs interesse, illasq; autoritate sua
comprobare, primum in eis miraculum faciens, vt spem coniun
galibus viris præberet, quòd si matrimonio bene vsi fuerint, non
solum in hoc sæculo per gratiam illum socium, hospitemq; ha-
bebunt, verum eius etiam consortes in cœlestibus mansionibus
1. Timo. 2. efficientur. Dicit Beatus Paulus: Saluabitur mulier per filiorum
generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctitate,
cum sobrietate. O quàm cælestis ac necessaria doctrina, quo nu-
ptæ mulieres nouerint quid eas facere oporteat ad cœlestem bea
titudinem consequendam. Valdè autem notandum est Sactum
Apostolum, non dicere mulieres esse saluandas propter libero-
rum educationem, aut quia eos in diuino timore instruxerunt,
quò melius Deo seruirent: sed per filiorum generationem, vt in-
telligatis ex ijs etiam, quæ vobis obscœna atque inhonesta vidẽ
tur meritum, spiritualemq; salutem elici posse. Maxima profe-
ctò est hæc sancti Apostoli ponderatio, maximamq́ue coniugi-
bus affert consolationẽ. Nã si ex cõiungalibus voluptatibus me
ritũ potestis elicere, quãto maius ex matrimonij oneribus æquo
animo toleratis, atq; ex assidua diligẽtia in familia vestra diuinũ
timorem amoremque erudienda præmium percipietis? Verum 18
animaduertendum est Sanctum Apostolum postquam dixit
saluabitur mulier per filiorum generationem, addidisse. Si per-
Matth. 15. manserit in fide. In fide (inquam) non solum Deo, sed etiam
viro suo debita: de qua summa veritas dixit: Erunt duo in carne
vna. Sin autem fuerit inter eos diuisio, adimplebitur quod eadẽ
Matth. 24. veritas dixit: Duo erunt in lecto, & vnus assumetur, & alius relin
quetur: hoc est, quia sunt duo, quia sunt diuisi quia non sunt vna
caro. Dicet quippe Deus vni; hic est meus: diabolus autem di-
cet: alter est meus, ego illum mecum deducam. Quam obrem
Deo, virisque vestris fidem obseruate. Et dilectione, inquit. Et-
enim non solum in Dei charitate, sed in proximorum etiam, ma

ximèq; in virorũ vestrorũ dilectione perseuerare debetis. Atq; etiã in sanctificatione. D. Chrysostomus super hũc locũ nuptis fœminis cõsulit, vt si per totum vitæ suæ tẽpus viros suos in sui dilectione velint cõseruare, eos sanctitate, honestate atq; virtute ad se curent allicere. Nam si vir tuus te propter honestatem atq; virtutem amore complectitur: etsi senescas, pulchritudinemque amittas; semper tamen in tui amore permanebit. Sin autem illũ fucis, ac ficta pulchritudine hoc facere conaris, quamuis te quã diu es adolescentula decora, varijsq; vestibus exornata diligat; postquã tamen isthæc amiseris, illicò te oderit. Ideoq; dicit Sanctus Apostolus: Si permanserit in dilectione & sanctificatione. Postea verò addit cum sobrietate. Hanc autẽ sobrietatẽ obseruare debet nimis modestã, atq; coarctatã se corã viro suo præbẽs, non autẽ dissolutã quasi meretricem. Cùm sancta Rebecca ad nubendum Isaac veniret, illumque à longinquo in occursum suum venientem perspiceret tollens citò pallium operuit se. Mirabile vtiq; nó propter seruum senẽ, propter virum autem suum iuuenem operitur. Hic maximè exaggeratur cõpositio, pudicitia, atq; honestas, quam mulier nupta coram suo viro iuuene habere debet: adeò vt vir eius vultum videre desideret. Dicit sponsus sponsæ: Ostende mihi faciẽ tuam, sonet vox tua in auribus meis. Tã pudicam, ac perinde mutã oportet esse adolescentulam, vt opus sit viro eius hæc illi verba dicere. At quanquam modo non nullę non sunt tam modestæ, neq; pudicæ, necesse tamen est earum viris eis dicere: Ostende mihi faciem tuam. Nam vix vnquã naturalem eis faciem ostendunt: etenim semper super impositis coloribus, ac medicaminibus illam insculptam atq; fucatam gerunt. O quàm miserabile est visu quod hodie circa hoc agitur in orbe terrarum. Dixit Dñs: Non potes (scilicet tu ò homo) vnum capillum album facere, aut nigrum. Et alibi dixit: Quis autẽ vestrum cogitans potest adijcere ad staturam suã cubitum vnum? Hæc autẽ, quæ humanæ potentiæ impossibilia sunt, colorum, crispationum, sublimiũq; calciatuum: artificijs atq; fictionibus, mulieres possibilia reddere conãtur: quæ omnia parum spiritus, parum humilitatis, ac parum sanctitatis in eis existere apertè demonstrãt. Etiam in sobrietate intelligitur, de moderatione quæ ornatibus, vestibusq, sibi tantum necessarijs vti debet, quod idẽ Apostolus paulo antea explicuerat, dicẽs: Mulieres in habitu ornato

Chrysost.

Gene. 24.

Cant. 2.

Matth. 5.

Matth. 6.

nato cũ verecundia & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Quid vobis videtur; quomodo vestium, ornamentorumque vestrorum vanitas atque superfluitas cum his sancti Apostoli monitis conuenit. O maximam Christianæ gentis confusionem: etenim Mauri atq; Ethnici maiorem in hoc sobrietatem seruant.

Vt autem quantum sit hoc malum apertiùs cognoscatis, scitote duas priores conciones, quas sanctus Propheta Isaias prædicauit, aduersus iudices, gubernatores & præsides fuisse directas, tãquã quod permagni intererat, nã ex illis regnorum vtilitas, aut detrimenta dimanant. Tertiam autẽ prædicationem contra prophana, nimiumque polita mulierum ornamenta fecisse. In cuius culpę pœnam captiuitatem, Hierosolymæ que euersionem assignat: ex pœna, videlicet, culpę grauitatem ac magnitudinẽ ma-
Isai.3. nifestans. Et sic dicit: Pro eo, quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt in extenso collo, & nutibus oculorum ibant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & torques, & monilia, & mitras, & inaures, & annulos ac gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & erit pro suaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispante crine caluitiũ, & pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimique viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio, & mœrebunt, atque lugebunt portæ eius, & desolata in terra sedebit. O quàm metuenda sunt auditu hæc omnia, præcipuè nobis Hispanis, qui hæc quæ dicit hic sanctus Propheta in mulieribus Hispaniæ nostræ perspicimus. Et quia tã curiosè adornãtur, gaudent in templo discoopertis capitibus commorari, vt ab omnibus videantur, quod satis magni mali occasioni est hominibus. Etenim idcircò Diuus Paulus pręcipiebat, dicens: Mulier propter virum creata est, ideò debet velamẽ habere super caput suũ: & propter Angelos, hoc est, propter viros Ecclesiasticos. Attendite quàm eximiam rationẽ reddit Diuus Paulus: Si quidem inquit, mulier ad hominis bonum creata fuit, ne illi mali occasioni sit, neuè ei offendiculũ afferat: sed caput suum operiat, compositionemque suam ac pulchritudinem tegat: & antea dixerat: Omnis mulier orans, aut prophetans

1.Cori.11. (margin, beside "cipiebat")

tans

35 stans non velato capite deturpat caput suum: quòd si noluerit
operiri, videte quid dicat: si non velatur, tondeatur: si verò tur-
pe est mulieri tōderi, aut decaluari, velet caput suum. O si essent
homines pleni spiritu diuinoque timore, qui hæc sancti Aposto
li præcepta complerent, vxoresque suas comminarentur dicen-
tes: Attendite quòd nisi operiamini, atque modestissimæ sitis,
tondebimini, quod si hoc ignominiosum esse ducitis, operite ca-
pita: sic vtique plurimis peccatis obuiaretur.
Vellem etiam alia verba eiusdem Apostoli à vobis diligen-
ter aduerti: dicit enim: Mulier in silentio discat cum omni sub- 1. *Tim*. 2.
iectione. Hoc quippè valdè necessarium est paci in matrimonio
conseruandæ. Vna enim ex causis, ob quas inter coniuges rixæ,
36 ac dissensiones plerumque esse cōsuescunt: hæc est, scilicet, quia
coniuges furiosis virorum sermonibus nimium, atq; impudicè
respondent, nec linguas suas silentij fræno coercent, ne quod ver
bum aduersus viri sui dicta pronuncient. Si hæc omnia obserua
uerit, saluabitur mulier per generationem filiorum. Quid pater?
nihil de viris dicis? Solę mulieres per generationem filiorum sal
uandæ sunt? De illis etiam loquitur Diuus Petrus. Nam post- 1. *Petr*. 3.
quam dixit, mulieres subditæ sint viris suis, sicut Sara obediuit
Abrahæ, Dominum eum vocans, addidit, dicens: Viri similiter
cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo mu-
liebri impertientes honorem tanquam cohæredibus gratiæ vi-
tæ, vt non impediantur orationes vestræ. Ecce quomodo hic fa-
tetur Beatus Petrus, si tam vir, quam vxor in officio perstite-
rint, coniugalibusque voluptatibus, sicut oportet vsi fuerint cæ
37 lestis vtrumque beatitudinis fore cohæredem. Vnum autem ex
ijs, quæ princeps Apostolorum hic maximè commendat, hoc
est, videlicet, vt viri magno honori habeant vxores. Liber Can
ticorum plenus est honore, quo sponsus sponsam afficit. Et il-
la dicebat: Nigra sum: ille tamen dicebat: Sicut lilium inter spi-
nas, sic amica mea inter filias: &, Tota pulchra es amica mea, &
macula non est in te. Iterumque illi ait: Soror mea, amica mea,
columba mea, immaculata mea. In his omnibus docet Spiritus
sanctus quomodo vir vxorem suam tractare debeat, quantoque
illam honore afficere teneatur. Scitote fratres, quantum honoris
vir vxori suæ præstiterit, tantum ipsam ab alijs extraneis esse
percepturam. Qualis fuerit vxor tua in oculis, atque in ore tuo,
talis

talis erit in oculis, & in ore famulorum, vicinorumq́; tuorũ. Et animaduertite sanctum Apostolum dicere: Cohabitantes secundum scientiam. Necesse est enim diu discere, vt quis vxoris suæ ingenium perferre possit, ne confringatur: ideoque addit, dicens: Quasi infirmiori vasculo muliebri impartiẽtes honorẽ. Plus vtique vitreo, quàm argenteo vasi honoris perhibetur. Etenim vitreũ vas maxima cũ cautione pertingitis, ne frãgatur: argenteũ verò manibus obtrectatis, nec tãta illo animaduersione vtimini: sic nõ tot præmunitionibus & cautionibus opus est ad hominẽ alloquendũ, & cum illo conuersandum, quot requiruntur ad mulierem tractandam. Est quippè vas vitreũ, & ideo semper illi honorem, atque indulgẽtias debetis exhibere, ne perfringatur. Cuius rationem reddit S. Petrus illis verbis: Tãquam cohæredibus vitæ æternæ, vt non impediantur orationes vestræ: quod perinde est, ac si diceret: Non est mirum si eas bene tractetis, quia vobiscum sanguine sacratissimo, diuinaq; Iesu Christi gratia, atq; sacramentis, & tandem æternæ cælestis gloriæ beatitudine fruituræ sunt, æquales sunt vobis in participatione gratiarum Dei atque etiam, quia domesticæ iræ, atque simultates magno sunt impedimento orationis fructui consequendo.

Sequitur in textu, *Et deficiente vino, dicit mater Iesu: Vinum non habent.* Hic nos docet hęc sacratissima Magistra, & Domina nostra quomodo hęc tẽporalia postulare debeamus. D. Gregor. in homilia quadã dicit: Ecce alius in oratione petit vxorẽ, alius villã, alius vestẽ, alius sibi dari deprecatur alimentũ: & quidẽ cũ hęc desunt, ab omnipotente sunt petenda. Neq; ea petere est errare, sed tamen non nimiũ petantur. Considerate quomodo sanctissima Virgo ab vnigenito filio suo remediũ in illa tẽporali necessitate tanta cũ modestia deprecata est. Etenim necessitatẽ tantummodo, defectumq́; manifestauit, dicẽs: *Vinum non habent.* Et iuxta hoc intelligi oportet alia memorabilia verba D. Augustini in quadam homilia dicentis: Qui verè Christianus est, nõ ista tẽporalia petere debet, sed totũ pondus orationis, & intentionis suæ ad expetendã æternã beatitudinẽ debet impendere. Ista enim tẽporalia & quando Deus dat, & quando tollit, gratiæ sibi agantur: quando enim voluerit, illa tribuet; & quãdo voluerit illa tollet: tantum est vt seipsum nobis nõ auferat. Vbi verba illa: Non ista temporalia petere debet: intelligenda sunt, quod non nimis illa

(Margin: Grego. — August.)

illa petere debet. Aliquando concedit Deus hominibus bona tẽporalia, quæ à se instanter efflagitant, vt quæ pro peccatis suis merentur, exoluant. Rogitas amicum tuum, vt equum suum tibi accommodet, at ille dicit: Equus meus est indomitus, & si in eum ascenderis, prosternet te. Cui tu, non prosternet (inquis) nã ego ei firmiter adhærebo, neque me deijcere poterit. Ille igitur rogationibus tuis molestus, equum tibi accõmodat: in quem vbi primum ascendis, te humi proijcit, pedibusque conculcat: ita, vt ad portas mortis appropinques. Honores, diuitiæ, cæteraque bona temporalia sunt equus indomitus, quæ summa cũ cautione tractari oportet. Deus ea tibi cõcedit, quia tu eum assiduis rogationibus exorasti: quando autem minus arbitraris, occasioni sunt tibi maximæ ruinæ, grauissimorumq; peccatorum. Hæ vtiq; ruinæ sunt supplicia aliorum scelerum quæ antea perpetraueras. Quæ cum ita sint fratres charissimi, ne Dei manus vinciatis eũ rogitantes, vt ea faciat, quæ appetitui vestro conformiora sunt. Sed diuinam Maiestatem exorate, vt circa postulationes vestras ea faciat, quæ sibi gratiora videbuntur: sic faciebat Dauid qui dicebat: Effundo in conspectu eius orationem meam. Qui aquam effundit, non dicit, huc, aut illuc perueniet: sed, perueniat quocunque peruenerit; sic orans non debet dicere: Domine hoc necessario illuc vsq; perueniat, sed quousque tu Domine volueris: atque idcircò statim sanctus Propheta subdidit, dicens: Et tribulationem meam ante ipsum pronuntio, quasi diceret: quando me laboribus oppressum experior, ad Deum confugio, eosque in sinum ipsius effundo, quò tanquam pater misericordiarum, & Deus totius consolationis omnia disponat, sicuti potius animæ meæ viderit conuenire. Ne sitis fratres tanquam pueri, qui plerunque deplorantes ea, quæ sibi nocumento sunt, petunt: quousque illorum eiulatu, atque singultibus mater molesta eis petita, quamuis nociua concedit, dicens: Accipe iam, desine me, non tibi proficiat. Deum rogitas, vt tibi liberos concedat, at Deus dicit: sint tibi liberi, ne me pluries rogitationibus istis molestes: illi tales erunt, qui tibi officiant. Concedit tibi Deus filios, quos satius tibi esset non habere. Sicuti Beniamin matrem suam occidit: etenim vt eum pareret, mortua est. Quocirca ipsa egrediente iam anima præ dolore, & imminente iam morte vocauit nomen filij sui Benoni, id est, filius doloris

Simil.

Psal. 141.

Gene. 35.

doloris mei. Etiam Rebeccæ liberos habere magnoperè desideranti labor maximus accidit: postquam enim se concepisse perspexit, adeò grauata, in tantoque periculo constituta est, præ infantum rixa, quam in ventre gerebant, vt dixerit: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? O quot ob liberos adipiscendos lachrymas effuderunt, quos postquam adepti sunt, meritò suspicari potuerunt illos sibi propter peccata sua fuisse concessos: cùm se illorum causa maximis afflictionibus oppressos esse perspiciant.

Gene. 25.

Num. 11.

Vulgus promiscuum, quod ascenderat cum eis flagrauit desiderio sedens, & flens iunctis sibi pariter filijs Israel, & ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Adeoque Deo assiduis rogationibus molesti fuerunt, vt ad ipsorum supplicium eorum desiderio satisfecerit, mittens eis innumeras coturnices, quas comedere, atque saturari cœperunt. At, attendite quæ protinus subsequuntur: adhuc carnes erant in dentibus eorum, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. O quot hominibus sicut his bona temporalia ad maiorem ipsorum confusionem concedit. Quapropter fratres in Christo Iesu in necessitatibus vestris ad infinitum misericordiæ pelagus confugite, sicut sacratissima Virgo cōfugit, dicēs: *Vinum non habent.* Necessitatem quippè manifestauit, reliqua verò prætermisit, vnigenitique filij sui beneplacito reliquit, vt ipse secundum nominis sui gloriam faceret. In hoc etiam cælestis hæc Regina, materque misericordiæ nos docet, eum, qui charitate inflammatus est, alienas necessitates, vt suas sentire, illarumque remediū tanquam suarum exquirere. Ideò Spiritus sanctus per Isaiam Prophetam viros charitate, clementiaque præditos viros misericordiæ vocat, significans misericordiam ipsis dominari, eosque tanquam ipsius mācipia in eius ministerio semper occupari, vt proximis suis benefaciant. Verùm ò fœlix talis seruitus. Nam sicut ait Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et sic vbi nos legimus: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum; & non tradat eum in animam inimicorum eius. Hæc omnia, quæ in translatione nostra in optandi modo sunt: Beatus Hieronymus transtulit ex Hebræo in futuro dicens: Dominus custodiet eum,

Isai. 57.

Matt. 5.

Psalm. 40.

Hiero.

eũ, & viuificabit eũ, & beatus erit in terra, & nõ tradet eũ in animã inimicorũ suorũ, Dñs confortabit eũ in lecto infirmitatis, totum stratũ eius vertisti in ægrotatione sua. O mirificas Dei pollicitationes: ecquis fratres adeò durus existit hæc audiens, vt non mollesiat, atq; amodo egenorum remedium statuat exquirere eadẽ diligẽtia, qua necessitatibus suis illud exoptat? Cũ tantæ curę sit Deo pietatis opera munerandi, vt non contentus sit, propterea æternam beatitudinem illorũ executoribus concedere: verũ in hoc etiam sæculo spiritalia dona, corporaliaq; auxilia largitur, si quidem dicit se illorũ infirmarium esse futurum, & sicut matrem pijssimam ipsorum culcitras esse mollliturum: quæ est admirabilis quædam exaggeratio. Ipse nos diuina luce sua clarificet, quò omnes ad hæc pia opera exercenda confortemur, atq; hæc auxilia, diuinamq; gratiam cõparemus, qua intercedẽte cœlestis beatitudo cõceditur: ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius, Amẽ.

In eadem Dominica secunda Post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, &c. Ioan. 2.

Mirabile est visu quam accuratè nobis Deus commendat, vt in necessitatibus nostris in eo speremus & quàm seuerè de illis per omnes ferè Prophetas conqueritur, eosque accusat, qui ipsius diffidentes auxilio humanos fauores exquirunt. O quàm terribilia verba sanctus Propheta Hieremias ad hoc propositum dixit: Maledictus (inquit) homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius: erit enim quasi mirycæ in deserto, & non videbit, cum venerit bonũ: sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis, & inhabitabili. Attendite quot verbis atq; metaphoris hic Sanctus Propheta comminatur ei, qui postrabito Dei auxilio spem, fortitudinemq; suam (etenim hoc significat hic brachiũ) in carne constituit, hoc est, in homine mortali: hic enim sicut arbor in sterili solitudine (vbi vix in Hiere. 17.

toto anno pluit) plantata, debilis ac sine fortitudine remanebit. Humanũ autẽ auxiliũ vocatur hic siccitas, & terra salsuginis, & inhabitabilis. Et potissima ratio, quare Deus aduersus Hebraeos
1. Reg. 8. maximè iratus est, quia Regem petierunt, & dixit Samueli: Non te spreuerunt, sed me, fuit quia existimarunt se Regis fauore tutiùs, quàm fide ac spe in Deo habita esse protegendos: quod satis apertè significarunt, cùm Samueli admonẽti eos, vt considerarent quid facerẽt, dixerunt: Nequaquam, Rex enim erit super nos: & erimus nos quoq; sicut omnes gentes, & iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. In quibus verbis apertè dixerunt se instar Ethnicorũ malle Regis sui auxilio atq; iudicio adiuuari, quam solo Dei fauore atq; sententia gubernari; quę quidẽ maxima fuit abominatio. Et sicut Deus hanc à nobis cõfidentiam vehementer exposcit, perinde ad nobis fauendũ manet astrictus. Sic ipse Dñs per Isaiam
Isai. 1. Prophetã affirmat dicẽs: Quærite iudiciũ, & subuenite oppresso, iudicate pupillo, & defendite viduã, & venite, & arguite me. O quã mirificã vim habet hoc verbũ: Arguite me, quod perinde est, ac si dicat: si vobis hæc faciẽtibus ego non succurrero, me tanquã mendacẽ Deũ accusate. O diuinã exaggerationẽ, mirificæ cuiusdã cõfidentiæ in Christiano pectore causatricẽ, qua anima tã secura manet, vt cũ Dauide dicere posit: In pace in idipsum dormiã, & requiescã: vel vt alij verterunt: in pace simul accubabo, & dormiã: hoc est, vbi primũ accubuero, somnũ capiã.
Psalm. 4.
Hiere. 17. Nulla humana solicitudine conturbabor, nec vani timores efficient, vt noctem insomnem ducam. Et sanctus Propheta Hieremias viri iusti securitatẽ, & quàm expers humani timoris viuit, declarat dicens: Benedictus vir, qui confidit in Dño, & erit Dñs fiducia eius, & erit quasi lignum quod trãsplãtatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit, cùm venerit æstus, & erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, neque aliquando desinet facere fructum. O quot verbis exprimit hic sanctus Propheta securitatem illius, qui spẽ suam in Deo sitam habet: omnibus his verbis manifestè indicat pium hominem virtutis huius firmitate munitum, nihil prorsus metuere, licet varijs periculis circundatus teneatur. Quæ res quantam gloriam Deo & homini pariat, breui oratione Beatus
Bernard. Bernardus complexus est, dicens: Nihil est, quod omnipotentia

verbi clariorẽ reddat, quàm quòd omnipotentes facit sperantes in se. Quam sententiam summa veritas confirmauit cùm hominem quendam fulciens, vt in ipso crederet ac speraret, dixit: Omnia possibilia sunt credenti. O admirabilem dignitatem atque honorem, in quem Dei serui efferuntur. Attamen hoc vnũ in hac materia notabile, maximeque necessarium vellem vos intelligere, videlicet iustos non adeo diuinæ misericordiæ confidere, neq; in ea requiescere eo quod sperãt, res semper eis ad ipsorũ libitum esse euenturas: sed quia sciunt, si Deus velit, eũ sibi posse succurrere, atq; hoc sufficit efficere, vt quibuscunq; successibus acquiescant. Cùm enim infinitam Dei probitatẽ, atque potentiam firmiter credant, quodcunq; illis eueniat, cũ spiritus tranquillitate supportant, credentes hoc sibi potiùs expedire. *Mar. 9.*

6 Quando Nabuchodonosor iussit tres pueros in fornacẽ ignis immitti, illi responderunt: Ecce Deus noster quem colimus, potest nos eripere de camino ignis ardentis, & de manibus tuis ò rex liberare: quòd si noluerit, notum sit tibi Rex, quòd Deos tuos nõ colimus, & statuã auream, quam erexisti, non adoramus. Maximè notate hos tres iuuenes, nõ ideo stabiles in fide perstitisse neque statuam adorare renuisse, quia scirẽt se à Deo esse liberãdos, sed quia firmiter credebãt se à Deo ex igne posse liberari, si De⁹ vellet, qui si nollet, gloriosissimum duceret, pro Deo infinitæ potentiæ atq; probitatis tormenta tolerare. Sic igitur fidem ac spẽ nostram perfectam esse oportet: vt cum forte aliquando perspexerimus res nõ secundũ voluntatem nostram euenire, non ideò fiduciam amittamus, cum vtrum illud nobis potiùs conueniat, ignoremus. *Dan. 3.*

7 Hoc optimè intelligebat D. Augustinus, qui in quodam soliloquio maximas Deo gratias agit propter aliqua, quæ illi aliquibus temporibus acciderunt, quæ maxima sibi infortunia esse, maximumque detrimentum allatura videbantur, postea verò nimium sibi vtilitatis attulisse perspexit. Quãdo sanctus Ioseph in Aegyptum venditus, plorans, atq; à Deo remedium postulans ducebatur (quod tamen Deus illi distulit) quis labores illos ad ipsius honorem ac gloriam esse iudicaret? hac autem via Deus illum in tam excelsum dignitatis gradũ erexit, sicut omnibus cõpertũ est. Quamobrẽ in necessitatibus vestris ad Deũ ita confidenter vos oportet accedere, scilicet, quòd si vobis, quæ petitis, viderit conuenire, libentissime concedet, sin minus, *Augusti. in soliloq.* *Gene. 41.*

vobis ad labores ęquo animo perferēdos patiētiā, fortitudinē
Psalm. 95. donabit. Hoc docet Spiritus sanctus: nā pro eo quod nos legim
Hieron. sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius, B. Hieron.
vertit: Fortitudo, & exultatio in sanctuario eius. Hoc est, ex sanctuario Dei, etsi quod petitur, nō impetret: cōparatur tñ fortitudo, & exultatio, ad necessitates, atq; labores suauiter perferēdos.

Vt nos hanc fiduciā in sua diuina probitate habere Dñs erudiret, plurima in mūdi discursu mirabilia extra naturę limites (quę miracula vocamus) operatus est, vt se super omnē naturā potentiā habere demōstraret: quò cū nos aliqua tribulatione circumseptos viderimus, in qua nobis naturale remediū penitus deficiat ad eū cōfugiamus: cuius infinita potētia nō naturæ quidē legib.
Exod. 14. ac terminis septa tenetur. Cōtra vniuersum naturæ cursum fecit Hebræos per medias aquas pertransire, cùm tāta necessitate premerētur, vt Aegyptij iam propè illos occupare viderētur. In me-
Dan. 6. dio famelicorū leonū Danielē custodiuit. Viduæ iam penè de-
3. Reg. 17. ficiēti parum tamen farinæ, oleiq; habēti misit Dominus Eliam Prophetam, qui adeò farinam, oleumq; multiplicaret, vt illis comedentibus nunquam cibi fuerint exhausti. Hæc & alia complura mirabilia operatus est Deus, sicut in vtroq; (veteri scilicet atq; nouo) testamento apparet, & in sanctorum monumentis comperitur: vt nos doceret diuinæ ipsius probitati confidere. Ipse enim affirmat hoc esse quoddam sacrificij genus sibi gratissimū.
Psal. 49. Non in sacrificijs (inquit) arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Quasi diceret: Non est ò popule mi, quare de tuis exterioribus sacrificijs conquerar: nam satis multum animalium sanguinem effunditis, & multa mihi brutorum offertis sacrificia: vnum autem ex gratioribus mihi sacrificijs tibi manifestare volo. Inuoca (inquit) me in die tribulationis eruam te & honorificabis me. Honorificabis me, dicit, quia gloriosum Deus sibi ducit, quòd in necessitatibus nostris ad se, non autem ad mundum, neque ad Dæmonem curantes ex illis illicitis rationibus euadere, confugiamus. Etenim plurimi quotidie peccatores, vt à suis corporalibus necessitatibus liberentur plurima atq; horrenda peccata committunt. O quot latrocinia, quot fraudes, quotq́ue sensuales turpitudines quotidie in orbe perpetrantur vt fames, nuditas atque ignominia fugiatur. Ne sic fratres charrissimi Deum vituperetis: sed illum honorate ad

eum

eũ tanquam ad clementissimum patrem in necessitatibus confugientes, cum ipse dicat hoc sibi gloriosum esse, vt vobis animum atq; audaciam augeat, qua ad ipsius fores confidenter accedatis.

Atque inter alia miracula, quæ Dominus ob hãc causam operatus est, vnum fuit, quod fecit in nuptijs in Cana Galilææ, de quo hodierna sancti Euangelij lectio meminit. Quæ sic exorditur. *Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, &c. Et vocatus est Iesus ad eas.* Fœlix matrimonium, quod à Deo exorditur: infœlix autem illud, in quo primus conuiua est diabolus. In matrimonio, quod propter carnalem tantum voluptatem, humanamque vtilitatem contrahitur, probabiliter conijci potest primus conuiua esse diabolus. Vna ex causis, quas diuinæ literæ vniuersalis iudicij reddiderunt, est: quòd videntes filij Dei filias hominũ quòd essent pulchræ: acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. Et secundum B. Chrysostomum super hunc locum per filios Dei filij Seth significantur, qui à patre suo diuinum Dei cultum, amorem, & cognitionem fuerant eruditi. Filiæ autem hominũ filias Cain designant: quæ vanæ, dissolutæque erant. Præceperat autẽ Seth liberis suis, ne illas ducerent in vxores: at illi carnali appetitu, ac libidine concitati contra parẽtis sui præceptum eas acceperunt; solummodo, quia pulchras perspexerunt, non autem, vt filios benedictionis gignerent. Quocirca Deus ira concitatus est, dixitq;: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est, id est, carnalis. Et secundũ nõnullorũ sententiam hæc est vna ex rationibus, quare Deus diluuium super terram immisit. Quapropter fratres aduertite, quo animo vxores ducitis: attendite vos esse Christianos, cælestis doctrinę lumine illustratos, neq; tãquam Ethnicos matrimonia contrahere debere: sic dixit Tobias vxori suæ: Filij quippè sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gentes, quæ ignorant Deum. Simulque cum pia intentione rem hanc efficacissimè Deo commendare debetis, vt vobis vxorem concedat, quæ vos ad ipsi seruiendum, non autẽ ad eum offendendum adiuuet. Scriptum est enim: Domus & diuitiæ dantur à parentibus, à Dño autem propriè vxor prudens. Quid clarius dici potest, donum Dei esse bonam, prudentemq; vxorẽ inueniri? atq; idcircò à diuina maiestate id oportet expostulari & quanquã hoc Deo debetis cõmendare: non tamen ideo minorem diligentiam debetis adhibere in ea quærẽda, quę optima

Gene. 6.
Chrysost.
Tob. 8.
Prouer. 19.

sit, atque optimis orta parentibus. Idemque oportet patres at-dere, cùm filias suas viris tradere volunt. Quando Eliezer coniugium cum patribus Rebeccæ sancto Isaac contrahebat, dixit
Gene. 24. eis: Dominus benedixit Domino meo valdè, & magnificatus est, & dedit ei oues, & boues, argentum & aurũ. Attendite quomodo etsi argentum, diuitiasq; Dominum suum plurimas habere recensuit, hoc tamen prius dixit, plurisq; æstimauit, scilicet eum esse Dei amicum: hoc enim maximum thesaurum omnis iusti in hoc sæculo esse ducunt. Et iure quidem optimo, & fortassis hæc dicens, scilicet, eum esse Dei amicum, existimauit illos efficaciùs commoturos esse, vt Domino suo filiam suam traderent. Nunc autem magnoperè curatis filiam vestram Regis amico tradere, quamuis autẽ amicus Dei sit, non magni hoc æstimatis. Ideóq; coniugia vestra plerunq; molestijs, atq; laboribus condiuntur, infœlicíq; exitu finiuntur.

2. Paralipo. 21. Rex Ioram vbi primum pater eius Iosaphat mortuus fuit, & regni gubernaculũ in manu sua perspexit, fratres suos omnes occidit gladio, & quosdam etiam de principibus Iuda interemit. Adeoq; eius malitia accreuit, vt sicut & Ieroboã Idola colere volensq; sancta Scriptura aliquã perditionis eius causam assignare dicit: Filia quippe Acab erat vxor eius, & fecit malũ in conspectu Dñi, quasi diceret: Vxorem habebat Athaliam filiam Regis Acab, & Iezabel: cùmq; tam iniquã comitem haberet, ne admiremini eum tot scelera perpetrasse: vt videatis quãtum ex eo incommodũ proficiscatur, quòd quisquam peruersorum parentũ filias ducat vxores. Diuinæ etiá literæ manifestant quantũ malũ iniqua vxor viro suo afferat. Post quã sacra Scriptura ingentia
3. Reg. 21. Regis Acab mala recensuit, tandem ait: Igitur non fuit alter talis sicut Acab, qui venundatus est, vt faceret malũ in conspectu Domini: & post hanc maximam exaggerationem statim tot abominationum causam reddit, dicens: Concitauit enim eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est in tantum, vt sequeretur Idola, quę fecerãt Amorrhęi. Liberet vos Deus à mala vxore, nimis enim potens est ad virum peruertẽdum. Et quanquã (vt ibidem dicitur) Rex hic propter Eliæ prædicationem pœnitẽtiã egit, Deusq; eius peccata quantũ ad culpam secundum nõnullorum sentẽtiã dimisit. (Etenim de pœna satis expresse declarat illis sacratus textus:), Post triennium tamen iterũ Deũ denuò offendit.
3. Reg. 22.

Et B. Ambrosius modicæ illius perseuerantiæ in seruitio Dei, ra *Ambros. li.*
tionē reddēs, dicit: Quia habuit vxorē Iezabel, cuius inflāmaba *de Nabo. c.*
tur arbitrio, quæ conuertit cor eius. Itaq; propria eius vxor illū *17.*
in peccata prolabi, atq; reincidere fecit. Aduersus hoc malū salu
berrimū consiliū præbet Spiritus sanctus, dicens: Nō des mulie- *Eccles. 9.*
ri potestatē animæ tuæ, ne ingrediatur in virtute tua, & cōfunda
ris. Virū fœminæ sententia gubernari, via est, per quā in confu-
sionē deueniat. Est enim tāquā si quis absq; nauta per medios flu
ctus nauim nemine gubernāte nauiget: ideoq; dicit: Nō des mu-
lieri potestatē animæ tuæ. Indecorū est hominē, qui vniuersum
mundum consilio suo gubernare præsumit: & quod peius est, li-
teris illustratū ita mulieris voluntati subiacere, vt nihil aliud po-
rit efficere, nisi quod ipsa præcepit. O homo ne adeò insanus sis,
18 vt mulieri animę tuę potestatē des, ne ingrediatur in virtute tua.
O eximiam exaggerationem, in qua significatur, totā hominis
vim debilitari, eiusq; virtutē eneruari, post quam in eam mulier
eius dominatura ingreditur. Hic etiam mulieris superbia, atque
elatio denotatur: nihil enim ei placet quousq; se hominis domi-
nam perspiciat, ita vt quasi fræno illum huc, atque illuc ad appe-
tituum suorum executionem deducat.
Quia verò rationi dissentaneū est quod totū malū mulieribus
inesse dicamus, etiā in sancta Scriptura Deus de viris conqueri-
tur, etenim nonnulli tā iniqui sunt, vt vxores suas peruertāt. Hie-
re 44. dicūtur mulieres, quæ in Aegypto morabātur Idola ado
rasse, quas cū sanctus Propheta de idololatriæ reprehēderet, illę re
sponderut, etiā viros suos idē facere: quasi dicentes se ab eis Idola
19 venerari, didicisse. Ideoq; illos cōminatur, dicēs: Vos, & vxores *Hiere. 44.*
vestræ locuti estis ore vestro, & manibus vestris impleistis dicen
tes: Faciamus vota nostra, quæ vouimus, & sacrificemus Reginę
cæli: & libemus ei libamina. Ecce ego vigilabo super vos in
malum & non in bonum, & consumentur omnes viri Iuda
qui sunt in terra Aegypti gladio, & fame, donec penitus con
sumantur: viros solos dicit esse consumendos, quia ipsi præci-
puam culpæ partem habebant, eo quod vxoribus suis malū prę-
buerant exemplum, cum illud eis bonū perhibere tenerentur. O
quot vxores virtute præditæ essent, si viros haberent, qui eas
non peruerterent: multò autem magis si eas vniuersim virtu-
tum, ac pietatis opus edudirent. Eia fratres amodo salutationis

 vestræ.

vestræ negotium suscipite, spiritalemque vxorum vestrarum salutem pari diligentia curate perficere. O quis verbis explicare posset, quod circa hoc sentio. O Deus infinitæ maiestatis, ecquid prodest quòd hæc hisce fratribus meis ego recenseam, nisi tu verbis meis efficaciam concedas, eaque in eorum cordibus imprimas, vt te metuant, atq; à via sua mala resipiscant, nec super eos ira tua decidat, sicut decidit super eos, quos tuo nomine sanctus Hieremias comminatus est? Ex his omnibus, quæ vobis hic dixi fratres charissimi, oportet vos intellexisse quanti vestra intersit bonas vxores inuenire, & cum eis matrimonia contrahere, quas virtute præditas esse perspicitis, quantiq; vestra referat hæc omnia, quæ vobis hic præbui consilia custodire, quo matrimonium animarum vestrarum remedium existat, non autem ad condemnationem propter scelera vestra cõtrahatur, præcipueq; nunc in lege gratiæ, in qua maximè sanctificatum est. Et sic dicit
Augusti. D. Augustinus tit. 9. in Ioannem post initium: Dominũ his nuptijs interesse voluisse, vt coniugalium statum autoritate sua cõprobaret. Nec vero contentus est, sua diuina præsentia matrimonium confirmare, sed postea illud sacramentum instituit, gratiæque ac sanctificationis instrumentũ esse voluit. Quàobrem multo sanctiori intẽtione illud suscipi oportet: non solum autẽ hæc necessaria sunt modò, verum sub nouo mortali peccato ille, qui hoc sacrosanctum sacramentum recepturus est, cum tali præparatione, atq; dispositione tenetur accedere, vt se in gratia existere probabiliter credat. Quapropter operęprętiũ erit priùs peccata cõfiteri, sanctissimũq; sacramentũ altaris accipere. Ex eo autẽ quod matrimoniũ in remediũ peccati, vniuersalisq; Ecclesiæ sacramentũ fuerit institutũ: sequitur, omnes seruos, atq; ancillas liberè posse contrahere matrimoniũ, sicuti cætera omnia sacramẽta, quæ in peccati remediũ, humanæq; fragilitatis munimẽ instituta fuerunt, suscipere possunt. Iniustum enim esset seruos Christianos pretiosissimo Iesu Christi sanguine redemptos à medicinis, atq; beneficijs, quibus corruptã atq; subuersam naturã adiuuari, ac refici oportet esse defraudatos: sic vt eis tremendũ Eucharistiæ, Baptismatis, & Confirmationis, Extremæq; vnctionis sacramentum recipere licet: solummodo sacris ordinibus recipiendis sunt inhabiles, quia dominis suis debita ministratio prorsus defraudaretur. Quocirca quẽadmodum mortaliter peccaret, qui

qui eos impediret quominus baptizarentur, confirmarētur, aut ad sanctissimum altaris sacramentum accederent, sic etiam peccaret, qui eis impedimento esset quominus matrimonium cōtraherent: & in eum culpa cōferretur omnium peccatorū, quę tales committerent eo quòd matrimonium eis fuit impeditum. Verùm proh dolor quot homines parum timentes Deum ancillis suis impedimento sunt, quominus nubāt, easq; aliorum concubinas esse patiuntur, quo tanquā vaccæ quotānis sibi fœtus producant. Quod si quis dicat durum esse cum tanto pretio mancipiū emerit, ei non posse matrimonium impedire: huius rei causam Deo attribuat qui omnium vniuersalis est Dominus: voluitq; legem istam in emendis mancipijs obseruari vt integra illi libertas remaneret ad spiritalia medicamēta suscipienda. Quod si vobis
4 durum videtur, durius vtiq; fuit quot Deus præcepit, scilicet seruum Hebræum post septennium liberum dimitti. Quia verò populus tēpore Sedechiæ regis præceptum hoc nō custodiuit, misit Deus Hieremiā Prophetam, qui eis nunciaret mala, quæ propter hanc inobedientiam euentura erāt, adeoque peccatum hoc Deus exaggerauit, vt dicat illis: & reuersi estis, & cōmaculastis nomē meū, & reduxistis vnusquisq; seruum suū, & vnusquisque ancillam suam, quos dimiseratis, vt essent liberi, & subiugastis eos, vt sint vobis serui, & ancillæ. Quantò igitur maiori ratione Deus de vobis conquereretur, si seruos vestros à tam salubri medicina, sicut est sanctissimum sacramentum matrimonij defraudaueritis, cùm ex hoc non tantum vobis detrimentum proueniat, quàm si eos liberos dimitteretis? Per charitatem Dei vos rogo,
25 vt ad hæc attendatis: valdè enim vobis necessaria sunt.

Exod. 21. *Hiere. 34.*

Et deficiente vino dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent. Cui respōdit optimus Iesus dicens: *Nondum venit hora mea.* O Christe vniuersarum rerum potentissime Domine quomodo dicis Domine horam tuam nondum accessisse? nunquid super omnia tempora potestatē non habes? Nunquid Dauid de te nō dixit: Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es auroram, & solē? O ineffabilem Dei probitatem. Etenim & si omnia tempora, atque horæ suæ sunt, illam tamen peculiarius horam suam appellat, in qua nobis vtilius est aliquod beneficium, quod in nos conferre conatur. Sic horam suam horam mortis suæ vocauit, quia nobis futura erat vtilissima. Quia verò miraculum, quod facere

Psalm. 73.

decreuerat, vtilius futurum erat hominibus postquam sibi vinum deesse cognoscerent, horam suam nondum venisse dicit, quia nondum accesserat hora maioris illorum vtilitatis quæ erat quando miraculi cognoscendi, & per illud eum qui hoc fecerat, verum Deum esse credendi, maior esset occasio. In hoc verbo firmissimam nobis Dominus fiduciam addit, vt cùm ad eum in necessitatibus nostris confugimus, nec nobis statim subuenit, consideremus eum nobis dicere. Nondum venit hora mea: hoc est. Nondum tempus accessit, quo hoc, quod à me petis ad maiorem Spiritus tui vtilitatem te oportet accipere. Ego enim optime scio quid tibi sit vtile, & quo tempore tibi conueniat beneficium istud accipere. O benedictus talis Deus, & talis amor! qui ad maiorem confugientium ad se vtilitatem cuncta disponit. Hæc est ratio, quare clementissimus Deus multarum pollicitationum, quas fecerat, executionem distulit, vt tunc eas adimpleret, quando hominibus, qui eas accepturi erant, vtiliores essent. Dicitur
1.Reg. 16. Deus Dauidem in regem elegisse cùm adhuc puer esset, sed prius quàm illud impleretur multum temporis præterijt, plurimosque labores Dauid perpessus fuit, quibus exactis possessionem regni suscepit. Etiam Archangelus Gabriel dixit sacratissimæ Virgini Mariæ dominæ nostræ: loquens de vnigenito
Luc. 1. filio eius: Dabit illi Dominus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum. Ecquis (nisi spiritus sancti gratia plenus existeret) cum Iesum Christum bonum nostrum triginta annos in tanta humilitate, ac paupertate videret, postea vero tres illos annos, quibus mundo sese manifestauit, tanto cum opprobrio, ac persecutione, & deniq; illum tanquam scelestissimum ac flagiosissimum homicidam inter duos latrones mori perspiceret, promissiones illas adimplendas esse cogitaret? At promissiones iam diu factæ tunc adimpletæ sunt, cùm hominibus commodiores erant. Ipse nouit quando diuinæ maiestatis suæ maior est gloria promissa complere, eius autem gloria est tunc promissis stare, cum nobis vtiliora sunt. Idcirco in orationibus nostris illis verbis Isaiæ Prophetæ nos muniri oportet dicentis: qui crediderit, non festinet. Hoc est, longanimitate expectet. Longanimitatem Diuus Paulus in sancto
Isai. 28.
Hebr. 6. Patriarcha Abraham maxime commendat dicens: Abraham ...

que promittens Deus: quoniam neminem habuit, per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum dicens, nisi benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo te, & sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. In his verbis significat sanctus Apostolus, etsi Deus firmissimo iuramento promissiones illas Abrahæ fecerat tamen patientiam, & longanimitatem, qua illarum dilationem pertulit dispositionē fuisse, vt illas Deus adimpleret. Idcircò etiam sæpenumerò etsi viri sancti cùm iræ, inuidiæ, luxuriæq; passionibus quatiantur, & obscœnis, ac turpibus carnis motibus torqueantur à Deo instantissimè se ex illis eripi deprecantur, Deus eorum precibus sordescere videtur, quò cùm se liberos animaduerterint, beneficium hoc Deo, non autem sibi attribuant. Videntes se tot exercitationibus, atq; diligentijs hoc per se consequi nequijsse: & sic ex toto corde suo dicant cum Dauid, dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me, dextera Domini fecit virtutem. O quoties idem repetit, quasi non satiaretur Deum laudare, quia propter suam infinitam misericordiam eum à tot periculis liberauerat. *Psalm. 117.*

Itaq; ob maiorem postulantium vtilitatem respondet Dominus dicens: *nondum venit hora mea*: maximè quando sic perspicit conuenire. Quapropter oportet nos viuam quandam spem semper in cordibus nostris cōseruare. Nam qui à Domino beneficiū aliquod expetentes, nec illud assequentes patientiam, ac spem statim deperdunt, cum magno saluationis suæ periculo viuunt. Vnum tātum vobis dicam, quod vos obstupefaciet, ex quo quā- *Isai. 18.* tum malum sit confidentiam amittere cognoscetis: scilicet quod loquens Isaias Propheta de perditionis quibusdā hominibus dicit: Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam, & dilaceratam, *D. Hiero.* ad populum terribilem. Vel, vt Beatus Hieronymus vertit, ad populum horribilem, post quem non est alius, ad gentem expectantem, & conculcatā: vel, vt Beatus Hieronymus vertit, ad gentem expectantem expectantem, & conculcatam. Hic (vt ait D. Hieronymus) loquitur Sāctus Propheta per Ironiā quasi diceret: Festinēt prædicatores genti euulsæ à Deo, terribili, atq; horribili prędicare, idest, durę ac malę famę, quę omnē spē suā in terra costituit. Vt autē spem hanc exaggeret, verbum expectantē, expectantem, duplicat: festinent igitur prædicatores his hominibus concionari, parū quippe illis profuturum est. Hāc literā sic

verte-

verterunt septuaginta interpretes: Ibunt nuncij leues ad gentem excellam, & peregrinum populum & pessimum, qui est tran. eum, gens absq; spe, & cōculcata. Notate quāta sit hęc exaggeratio: postquam enim tot mala de populo illo dixerat, adhuc alium peiorem esse dicit: videlicet, qui spem in Deo non habet. In hoc maximas abominationes videtur includere. Liberet vos Deus, fratres ne in tantum malū deueniatis. Viā autem, qua huc peruenitur, videtur innuere Isaias, siquidem dicit post populum illū auulsum à Deo durum atq; infamem, cuius vniuersa spes in terra sita est, aliam gentem esse sine spe, significans in hoc, per hæc mala, quæ superius recensuit, homines in diffidentiam deuenire.

Perueniente hora, scilicet vini inopia perspecta, iussit Dñs vinum ex hydrijs hauriri, quas ipse aqua iusserat adimpleri, quam sua admirabili potentia in vinū conuerterat, dicens: *Haurite nunc & afferte Architriclino.* Nō vtiq; contentus est Dñs creaturarum Dñm se ostēdere, cū illas in quicquid voluerit, trāsformare possit, ipsę q; illi obtēperēt, sed vult etiā vt Architriclinus degustet miraculum, quod fuerat operatus. Vultq; altissimus Dñs opera sua ab hominibus examinari, quò perspiciatur quā perfecta sunt omnia, quæ in hominū ministerio operatur. Atq; ipse etiā Deus

Genes.1. postquā creaturas omnes creauerat, illas examinauit, vidit Deus cūcta, quæ fecerat, & erāt valde bona. Certū erat, cū Deus perfecte cuncta creasset, illa optima esse futura, & tamen vult illa examinare, atq; hic vult etiā vinum suū in examē adduci, quia sunt res, quas hominis seruituti disposuit, cui placere, honoremq; exhibere conatur. O maximā cōfusionē miseris Adæ filijs, quā parū curāt operibus suis infinitę Dei Maiestati cōplacere. Ideoq; opera, quæ in ipsius ministerio faciūt, non examinant. Opera, quæ homines in aliorum ministerio faciunt sæpe numero examināt, quia eis placere desiderant. Quæ autem Deo faciunt qualiacunq; sint, sufficere arbitrantur. O infernalē ingratitudinē, atq; irreuerentiam, quòd hæc Deo de illis tam bene merito persoluat. Considerate ò homines preces, quas funditis, missas, & conciones, quas auditis, eleemosynas, quas erogatis, ieiunia, quę facitis, qua perfectione, studio, & charitate cōncitis, vt hac consideratione

Exod.12. confundamini. Dicitur agnus, qui decimaquarta luna immolandus erat, decima luna domum adduci consueuisse, qui examinabatur vtrū defectum, aut maculam aliquam haberet, ob quam il-

lum

ilum Deo nō oporteret offerri. Sic igitur nos faciamus, & sanctis operibus nostris diligens præcedat examen, atq; ab eis omnem imperfectionis maculā quò meliùs poterimus auferamus, sicq; diligēter examinata illa Domino offeramus. Dicit spiritus sanctus: Fili in mansuetudine opera tua perfice: quasi dicat? Opera bona quæ facis tibi sunt, atq; ad vtilitatem tuam facis, nulliq; hominum tantum, quātū tibi debes. Aequum est ergo vt siquidem ea tibi operaris, cum mansuetudine ac tranquillitate perficias. Quæcunq; homo facit, nisi cùm spiritalem salutem suam operatur, non sibi facit, sed aliena sunt opera: ideoque dicit: opera tua perfice in mansuetudine. Ieiunium fiat sicut oportet; inimicis ex toto corde dimittatur, &c. Verùm nos sumus tāquam artifices, qui omnem perfectionem in venalibus operibus constituunt, ea verò, quæ sibimet ipsis operantur, etsi imperfecta sint, nihili sibi interesse ducunt. Videbitis in sartorū officinis vestes miro quodam artificio perpolitas, si verò eas consideretis, quas ipsi gerūt, adeò rudes atq; ineptę sunt, vt ab eisdem factæ non fuisse videantur. Tales sunt filij huius sæculi: etenim humana negotia maximo artificio perficiunt, domus constructionem, vineæ plantationem, hæc quæ aliena sunt opera (siquidem vniuersa in hoc sæculo relinquenda sunt) quò melius possant perficere satagunt. Opera verò saluationis ipsorum, quæ suamet sunt (nam quia sunt eorum, illa Deus acceptat, ministeriaque sua vocat quasi illis indigeret) tam imperfecta relinquunt, vt horribilia sint visu. O fratres dilectissimi per illam infinitam misericordiam ac probitatem, qua æternus Deus ac Dominus noster se inclinauit, ad tot tamq; præstantia pro nobis opera facienda vos deprecor, vt vos amodò talia propter eum faciatis, propter quæ diuinam in hoc sæculo gratiam, & in futuro cœlestem gloriam comparetis: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

Ecclesi. 3.

Simile.

In eadem Dominica secunda post Epiphaniam

CONCIO QVARTA.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, &c. Ioan. 2.

Huc

HVC vſque ſancta mater Eccleſia (dilectiſsimi fratres) operibus quibus ęternus Pater cõprobauit Christũ verum Deum eſſe demonſtrauit. Hodie vero ipſe Christus verus Deus & verus homo, primitias diuinitatis ſuę chariſsima ſponſæ Eccleſiæ dare incipit. Et ita dicit hic B. Ioannes. *Hoc fecit initium ſignorum Ieſus, & manifeſtauit gloriam ſuam.* Apoſtoli etiã præſtantia miracula effecerunt, illis tamen gloriam ſuam non manifeſtarunt: etenim illis non ſe Deos eſſe declarabant, nam in miraculis non tam opus, quàm finem ob quem fit, oportet attendi. Miracula verò quæ Sancti Apoſtoli faciebant, non erant ad probandum eos Deos eſſe, ſed Ieſu Christi veri Dei Apoſtolos atque diſcipulos eſſe. Miracula autem, quæ ipſe Dominus faciebat, propter hunc finem operabatur, vt ſe verum Deum eſſe comprobaret. Et ſic cùm dixiſſet, Ego & pater vnum ſumus: paulò inferiùs addidit: opera, quæ ego facio in nomine patris mei, hęc teſtimonium perhiberent de me. Dicereque nunc Sanctum Euangeliſtam; manifeſtauit gloriam ſuam, perinde eſt acſi diceret; manifeſtauit diuinitatem ſuam. Et ita, quando Iſaias Propheta Dei nomine dixit. Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo: vbi nos legimus regem reſpondiſſe dicentem: Non petam, & non tentabo Dominum, ſeptuaginta interpretes verterunt. Non glorificabo Dominum: ſciebat enim ſi peteret, ſe accepturum eſſe ſignum & per conſequens Dominum eſſe glorificandum per illud miraculum, Dominus non ſolum gloriam ſuam manifeſtauit, vt homines in eum crederent, ſed vt in eum credentes ipſi obtēperarent, æternamque beatitudinem impetrarent: ſola enim fides nõ ſufficit ad hunc glorioſum finem conſequendum. Quod ſi quis dicat, Diuus Paulus probat hominem per fidem iuſtificari: citatq; illud Geneſis, credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam quomodo ergo tu dicis, ſolã fidem in Ieſum Christum ad æternam beatitudinem non ſufficere? Ad huius dubij ſolutionem notãdum eſt plurimos huius loci Geneſis expoſitores dicere, per illum actum fidei, quem illic refert ſancta ſcriptura, conſequutum fuiſſe Abraham omnium peccatorũ ſuorum remiſsionẽ. Et D. Anſelm. ſuper hũc locũ B. Pauli dicit Abrahã per hũc actũ fidei originalis peccati, ceterorũq; reatuũ actualiũ veniã impetraſſe, eo quod illic difficillimã quãdã rẽ crediderit, ſicut ipſe

Margin notes: Ioan. 10. — Iſai. 7. — Galat. 3. — Gene. 15.

Beatus

B. Apostolus exaggerat. Quòd si expositorũ illorũ sententia vera est, necessariò cõcedendũ est, quod Abrahã ante illũ actũ fidei in mortali culpa existebat: quod durissimũ dictu, durius autem creditu esse videtur. Nam ille ante hunc actũ fidei fidelis erat atque in vnum Deũ credebat, virq; spiritalis erat, & sacerdoti Melchisedech decimas exoluit, & nõnullæ diuinæ reuelationes legũtur, quas ipse cœlitus acceperat ibidemq́; Deo altari erexisse illicq; pacificas atq; iucundas hostias dicitur obtulisse. Si ergo tot in eo virtutes inesse dicuntur, quomodo cẽtesimo ætatis suæ anno iustificatus est, fidesq; reputata fuit illi ad iustitiã? Quamobrem locũ illũ aliter exponendũ esse arbitror: videlicet Abrahã multò ante illũ actũ fidei iustũ fuisse: at quia inter omnes actus fidei illius hic illustrior extitit, quia credidit contra spẽ in spem, quòd cum esset iam centum annorum, vxorq; eius nonagenaria filium conceptura esset, atque ex ipsius progenie Saluatorẽ mundi esse nasciturum & quãuis triginta fere anni inter priorẽ promissionẽ, quæ facta fuit & eius executionem interpositi sunt, de diuina promissione; nullo vnquam tẽpore dubitauit. Quam fidẽ vt sancta scriptura sublimaret, dixit: Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Quasi diceret: Et si iam iustificatus erat, ille tamen actus fidei sufficeret illum ad primam gratiã consequendam disponere, nisi illam iam haberet. At quia illam iam habebat, reputata est illi fides eius ad iustitiã: id est, ad iustitiæ augmentũ, quæ est iustificatio secunda. Quemadmodũ sacramentum pœnitentiæ primã dispositis gratiã infundit: sed si per cõtritionẽ iam eam habent gratiæ augmentum illis conceditur. Gẽn. 12. 13 & 14. Genes. 17. Gene. 12,

Mirabile est autem quòd idem exemplum, quod sanctus Paulus adducit ad probandum Abraham non per opera quidem legis, sed per fidem iustificatũ fuisse, adducit etiam D. Iacobus in sua canonica, vt probet fidem sine operibus mortuam esse. Nã affirmans hic sanctus Apostolus fidem per se non sufficere ad salutem, dicensq;: Tu credis quia vnus est Deus? benefacis, & Dæmones credunt, & contremiscunt: addit statim: Vis autem scire ò homo inanis quia fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster nõne ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium suũ super altare? Quid est hoc? quomodo hic vnus alteri, vno eodemq; exẽplo Apostolus cõtradicit? Huic dubio respõdet D. Augustinus dicens, eorũ facilem esse concordiam: non enim vnus & Iacob. 2. August.

idem

idem Spiritus diuinus diuersis instrumētis sibi inuicē cōtradi[c]
Etenim B. Paulus non opera, nec D. Iacobus fidem excludit.
Paulus asserit hominem iustificari per fidem, quæ per dilectio-
nem operatur, quam vocamus formatam. Informem autem
reijcit D. Iacobus, qui per opera hominem iustificari dicit, co-
perante autem fide. Et ita addidit dicens. Vides quomodo fides
cooperatur operibus illius, & ex operibus fides cōsummata est.
Et sic nullam in eis esse discordiam, sed maximam quandam
Simile. dei (tanquam totius boni fundamenti) confe[illegible]
ministratur. Verùm quemadmodū ædificij fundamentum ho-
Roma. 8. minem protegere non sufficit, nisi tota domus constructa sit,
etiam fides sine operibus hominē saluare non sufficit. Id
sanctus Paulus confirmauit dicens: Nihil ergo nunc damnatio-
nis est ijs, qui sunt in Christo Iesu: qui non secundū carnem am-
bulant: lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit me à lege
peccati, & mortis. Ecce quomodò dicit quòd nō solū quia fidei
lumine illustrati sunt, nihil dānationis habent, qui sunt in Chri-
sto Iesu, sed etiā, quia nō secundū carnē ambulāt. Ambulare se-
Gala. 5. cūdū carnē est opera carnis exercere. Et vt idē B. Apostolus ait,
manifesta sunt opera carnis, quę sunt fornicatio, immūditia, im-
pudicitia, luxuria, &c. Et quia lex Spūs vitę nō solū liberauit eos
à lege veteri, sed exercita in illis liberat eos ab æterna dānatione.

Ait igitur sanctum Euangelium. ¶ *Nuptiæ factæ sunt, & vocatus
est Iesus ad nuptias.* Maximam affert admirationem, Magistrum
pœnitentiæ, totiusque sanctitatis atque virtutis conuiuium acce-
ptare voluisse, seseque ad nuptias contulisse. Spiritus Sanctus di-
Eccles. 7. cit: Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij.
In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens co-
gitat quid futurum sit. Et inferiùs ait: Cor sapientium vbi tristi-
tia est, & cor stultorum vbi lætitia. Hoc quotidie experientia
comperimus, quòd etiam perditissimi quique ac flagitiosissimi
audientes luctum, qui in domo defuncti fit, deterreri & à vitijs
resipiscere consuescunt: multò autem magis cum ipsum cadauer
aspiciunt, in quo eis repræsentatur qualis existat anima in pecca-
Simile. to. Nam quemadmodum liberi parentibus similes esse, ipsorum-
que indolem atq; ingenia hæreditare consuescunt, sic mors pec-
cati filia (nam vt Diuus Paulus dixit) per vnum hominem pecca-
tum in hunc mundum intrauit, & per peccatū mors: iatis aperte
peccati

10 peccati effigiẽ manifestat: qualisq; anima post peccatũ manet,
ostẽdit. Sicq; cùm peccator per se peccati deformitatẽ nõ norit
per mortẽ quę est eius filia in illius cognitionẽ deuenit. Ideoq; di
cit hic Ecclesiastes, quòd vidẽs homo alterius finẽ cõtemplatur
quomodo vniuersa finienda sunt; & quid post mortẽ de se facien
dũ sit mente cõsiderat; sicut sancta Ecclesia singulorũ peccatorũ
nomine decantat dicẽs: quid sum miser tunc dicturus? quẽ patro
nũ rogaturus, cum vix iustus sit securus? Iustus plane erat B. Cy-
prianus cumq; ob Iesu Christi fidẽ vinctus in carcere teneretur,
nõ tã sibi prominentẽ mortẽ, quã diuinũ iudicium formidabat:
& orabat dicens: væ peccatis meis: cui mõti dicturus sum Dñe vt
cadat super me? Si tam sanctus hic vir, qui quodammodo iterum
sanguine suo baptizandus, gloriosoq; martyrio abluendus, imo
11 & cõsecrãdus erat, tãto huius diuini iudicij metu cõcutiebatur;
quomodo flagitiosus homo, qui tã multorũ sibi criminum cons-
cius est, nõ timebit? In domo autẽ cõuiuij homo præ lætitia mor
tis, ac sui metipsius obliuiscitur: nimiaq; ciborum abundãtia est
quoddam vitiorũ seminarium: ideoq; melius est ire in domũ lu-
ctus, quã in domũ conuiuij. Solinus duos fontes esse testatur, ex *Solinus.*
quorũ altero qui bibit, adeo ridet, vt ridens tandem moriatur: si
verò alterius aquã bibat, cessat à risu & mortẽ euadit. Prior horũ
fontium est mortis obliuio: posterior autem est ipsius recordatio.
Etenim cum in obliuionis fonte potamus, absq; prudentia, & ani
maduersione ridemus: atq; delectamur sęcularibus rebus appeti
tibusque nostris deuincti, post eos laxis habenis decurrimus,
quousq; in æternũ interitũ deuenimus. Si autẽ opportunè ex al-
12 terius fontis aquã bibimus, quæ est mortis recordatio, in nos me
tipsos reuertimur, & à vanis risibus, & voluptatibus resipisci-
mus, easq; in amaritudinis lachrymas conuertimus. Nullis ver-
bis satis dignè exaggerari potest quantũ humanæ voluptates ho
mines peruertũt. Quando Nabuchodonosor fecit statuã aureã,
illãq; iussit adorari, pręcepit adorationem fieri, cùm tubæ, citha
ræ, tympana, aliaq; musica instrumẽta personarent. Optimè nã- *Daniel. 3.*
que rex idololatra cognouit, cum homines musicæ suauitate di-
stracti, & quasi concentu illo soporati essent, facilius peruerti
posse, vt ante statuã prosternerẽtur, eamq; adorarẽt. Ex quibus
omnibus infertur quã necessariũ sit seruis Dei vanas huius sęcu-
li voluptates effugere, modosq; perquirere, quibus ad mortẽ sæ

Hiero. epist. ad Pauli. de script. eccle. penumerò contemplandam inuitentur. Vt enim dicit B. Hiero-
nymus facilè contemnit omnia, qui se semper cogitat esse mori-
turum. Cũ igitur hęc ita sint ò Christe summe mundi Magister,
quomodo te ad nuptias & cõuiuia cõfers? Ad hoc nobis respõde-
ri potest, nullũ esse tã licitum cõuiuium, quã quod in nuptijs ad
honorẽ coniugalis status celebratur: & nisi diabolus tantopere
cõuiuia profanasset, nõ turpe esset viris Ecclesiasticis eis interes-
se, sicut in illo tẽpore Iesus Christus spiritalis vitę reformator cũ
suis Sanctis Apostolis in illo cõuiuio non male vsi sunt, neq; il-
lis nuptijs interesse eis indecorum fuit, in illo (inquam) tempo-
re, quo in nuptijs non fiebant dissolutiones, quæ modò fiunt.

Voluit autẽ Dñs his nuptijs adesse, vt homines doceret, q ad
nuptias & cõuiuia sua viros spiritales, virtuteq; pręditos propter
sancti sacramẽti matrimonij honorẽ semper inuitẽt: atq; vt intel-
ligerẽt Christianos viros dedecere sanctissima sacramẽta leuibus
hominibus, rebusq; lasciuis, atq; inhonestis profanare: quæ om-
nia grauium, sanctorũq; hominum præsentia remouentur. Pręce-
Deut. 14. pit Deus Hebræis nè in festiuitatibus suis leuitarum obliuisce-
rẽtur. Comedes (inquit) corã Dño Deo tuo, & epulaberis tu, & do-
mus tua, & leuita, qui intra portas tuas est: caue ne derelinquas eũ.
Sẽper sęcularẽ hominẽ in festiuitatibus, gaudijsq; suis aliquos
ecclesiasticos viros secũ habere oportebat, qui eũ docerent, & de
Dño Deo loquerentur, illiq; tãquã frẽnũ essent, ne dissolueretur,
aut malũ aliquod faceret. Præcipiebat etiã Deus idẽ Hebręis vt
Deut. 16. rẽ hãc amplius exaggeraret dicẽs: epulaberis corã Dño Deo tuo
tu, & filius tuus, & leuites, qui est intra portas tuas, & aduena &
pupillus, & vidua, qui morãtur vobiscum. Animaduertite Dñm ij
nõ solum eis præcepisse, vt viros probos, sed pauperes etiã in eo-
rum oppidis cõmorantes, atq; peregrinos illuc cõcurrentes inui-
tarẽt. Nunc autẽ cum cõuiuia nõ corã Dño fiãt, nõ pauperes nec
seruos Dei ad illa inuitatis, sed alios diuites, ac perditos: sicut &
vos accersitis. Quod si quos pauperes inuitatis, hoc facitis: quia
sunt scurræ garrulatores, quò dissolutionibus, vaniloquioq; suo
vobis afferant voluptatẽ, quod quidẽ parum vobis, aut nihil vir-
Psalm. 67. tutis inesse demonstrat. De iustis enim dicitur, iusti epulẽtur, &
exultẽt in conspectu Dei, & delectentur in lætitia. Nõ prohibet
Spiritus sanctus iustos epulari, atq; delectari, sed præcipit, vt ita
voluptatibus vtantur, sicut decet eos, qui in diuino Dei cõspectu
commo-

16 cōmorantur. Et sic cum Iethro ad visendū generum suūm Moy sen accessit, Aarō, senioresq́; Israel cōuenisse dicuntur, vt comederēt panē cum eo corā Dño. Nō vult dicere sacra scriptura (vt notat D. Augustinus super hunc locum) eos coram tabernaculo Dei ad vescēdum cōsedisse: nondum enim tabernaculum fuerat instructum: sed quanquā cum hospite comesturi cōuenerunt, vt lætitiā, quā ex eius aduentu perceperant, demonstrarēt, illumq; eo cōuiuio celebrarent, tantā fuisse illorum cōpositionem, atque religionē acsi corā Deo epularentur, quem (vt arbitror) ipsi semper ante oculos ferebāt. Quia hoc nunc deest, nihil est vobis odibilius, quā cōuiuijs, gaudijsq́; vestris spiritales viros adesse, cùm enim illi adsunt, detrahendi ludendi atq; ridendi libertatē vobis deesse iudicatis. Ex eo vel maximè horum hominum pietas
17 conijci potest, quod Dominum ad nuptias suas inuitarunt. *Augusti.*

Vt autem nuptijs matrimonijsq́; vestris Iesus Christus spiritaliter adsit, sicut & illis corporaliter interfuit, sanctis quibusdam admonitionibus vos instruere volo. Vt autē quā necessariæ sint, melius cognoscatis, notate priùs, quod dicitur: Adā nō inueniebatur adiutor similis illi: noluit Deus, vt Adā adiutricē aut comitē inueniret: volebat enim ipsemet illā ei dare: quò illū hoc beneficio arctiùs deuinciret. Et pensandū vobis est, Deū paulo antea illi dixisse: nō est bonū hominē esse solū: videlicet, vt cognosceret Adā quantopere societatis indigeret, & sic eā maximè cōcupisceret: & sic fecit, vt eā inter vniuersa animantia quæreret: dicit enim sacratus textus, q̄ formatis cūctis animantibus adduxit ea ad Adam: & paulo inferi⁹ dicit: Adam verò nō inueniebatur adiutor similis eius. Vnde apparet Adā inter omnia animalia societatē quæsisse, nec eam inuenire potuisse. Hęc oīa fecit De⁹, vt cū ipse illā ei cōcederet eā pluris æstimaret, atq; ardētius amaret. Maximūq; fuit Dei artificiū, vt homo naturaliter vxorē diligeret illā ex ipsiusmet costa subtrahere: quò sicut homo naturaliter corp⁹ suū diligit sic etiā naturali, nō aūt adiectiuo amore vxorē diligeret, eò q̄ sit caro ex carne ei⁹, & os ex ossibus eius. Et quēadmodū propter carnē suā patrē, ac matrē relinquit, sic etiā propter vxorē suam eos dimittat, illiq́; adhæreat. Et quāuis Deus his omnibus artificijs vsus est, sunt tamē homines adeò crudeles atq; inhumani, vt vxores suas odio habeāt, & affligant. Hinc elicere meritò potestis, quòd si mulięr illa, quā Dñs dedit Adæ, vt esset adiu- *Gene. 2.*

D. Ambros. lib. de operi. paradisi. trix eius (hoc enim significatũ est, sicut perpẽdit D. Ambrosius in eo, q̃ quando Deus creauit Adã nõ addidit dicẽs: vidit Deus quod esset bonũ, sicut in cæteris operibus dixit: postquã autẽ virũ, ac mulierẽ formarat, dicit sancta scriptura: vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona. In quibus verbis illos etiã cõprehendit: quod ita factum fuit, vt magnã perfectionis viri partẽ ex bona mulieris societate pendere cognoscamus) etsi à Deo illi data fuit cum hac intentione vt eũ adiuuaret, & tamen illum destruxit, quid igitur faciet vxor viro, quã nõ Deus quidẽ, sed diabolus illi coniunxit? O quã metuendum est dictu, atq; auditu nõnullos esse viros, quos non Deus quidẽ sed diabolus potiùs vxoribus sociauit. Etenim illi, quibus diabolus persuasit, vt propter pulchritudinẽ tãtũ, quã in fœminis perspexerunt, vt in eis suis turpibus appetitibus satisfacerẽt, quodãmodo dici possũt à diabolo vxores accepisse: siquidẽ eis persuasit, vt cũ eis matrimoniũ cõtraherent ad maiorẽ ipsorum condemnationẽ (Deo in pœnã aliorum peccatorum, quæ forte prçcesserãt, permittẽte) Fratres dilectissimi nè fœminarũ pulchritudine decipiamini, nè sit cõdẽnationis
Gene. 12. vestrç laqueus. Sãctã Sarã dicit sacra scriptura adeò pulchrã esse vt cum plusquã septuaginta esset annorũ vir eius ei dixerit, noui quòd pulchra sis mulier. Et vnũ ex maioribus periculis, quibus expositus fuit Abrahã, fuit propter illius speciẽ, siquidẽ propter illã corporalẽ vitã se amissurũ esse credidit, at, secũdũ nõnullorum doctorum sentẽtiam spirituali vita priuatus est, quod longe peius fuit, nã secundũ illos, mortaliter peccauit, quia quãtum ex se erat mortis timore perculsus vxoris pudicitiã prostituebat, cũ ei dixerit: cũ viderint te Aegyptij, dicturi sunt, vxor illius est, & interficient me, & te reseruabunt. Dic ergò obsecro te, quòd soror mea sis, vt benè sit mihi propter te cùm tamẽ omnia ab eo post poni oporteret, ne Deum offenderet. Quapropter ad virtutem, quæ vobis ad saluandas animas fauere potest, non autem ad pulchritudinẽ respiciatis, quæ magni mali vobis occasioni esse potest. Nec verò inficiẽdum censeo prudentis viri esse, illam deligere vxorem, quæ tã speciosa non sit, vt ab omnibus cupiatur, nec tã informis, vt ab omnibus negligatur, illiq; alicuius dissolutionis occasioni sit. Itaq; vt in hac re rectũ sicut oportet faciatis, necessarium vobis est, omnium coniugiorum vestrorum fundamentum esse Dei ministerium, finemq; quẽ diuina ipsius maie-

stas

12 stas matrimonij esse constituit, ad quod sanctis meditationibus, assiduisq; orationibus vti debetis. Sanctus Isaac quadragesimum iam attingebat annum, nec verò vxorem quærebat, nec patri suo dicebat vt eam exquireret. Tanta puritate iuuenes illius tẽpestatis nitebant, sicque appetitus suos coercere discebant. Quãdo autem senex ille sponsam ei ex Mesopotamia deferebat, attendite vbi repertus fuerit: dicit quippè sacratus textus & egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam nocte. Non vtique ludis intendebat, nec ad nuptias, vanitates inanes exquirebat: sed in agro, & solitudine persistebat: dicitq; illic diuina scriptura: accepit eam vxorem, & in tantum dilexit eam vt dolorẽ, qui ex morte matris eius acciderat, temperaret. Considerate filij pietatem: etenim plus quam triennium erat, ex quo mater eius Gene. 24.
13 obierat, & adhuc eius obitum deplorabat. Et quanquam vxorem duxit, præ vxoris amore non dolorem penitus amisit, sed exultatio hæc eius mœrorem aliquantulum temperauit. O quanto amore, atq; reuerentia matri suæ viuæ seruiebat, qui eius obitum tantopere sentiebat. Nunc autem vbi primum liberi vxores ducunt, statim viuorum etiam, quantò magis defunctorum parentum obliuiscuntur. O quanta est hæc confusio, & quam parum tam graue malum sentimus. Ex hoc igitur sancto viro fratres charissimi discite, qui siquidem in lege naturæ tanta perfectione pollebat, quantò magis nunc in lege gratiæ illa vos oportet excellere? sicq; matrimonio copulati id, quod Deus instituit, custodire curate. Etenim vbi primum hominem creauit ei præceptum imposuit dicens: ex omni ligno paradisi comede, de ligno autẽ Gene. 2.
14 scientiæ boni, & mali ne comedas. Hoc illi præcepit prius quam mulier formaretur. O Deus infinitæ sapientiæ, vt quid Domine mulierem priùs non formas, & posteà vtriq; præceptum istud impones, quò audiens illud mulier ex tuo diuino ore maiori illud habeat reuerentiæ? O admirabilem Dei prouidentiam, voluit vtiq; Dñs, vt vxor ex viro, quæ esset Dei voluntas addisceret, illumq; haberet in magistrum. Ideo B. Paul. ait mulieres, si discere volunt domi viros suos interrogent. Hinc etiam apparet viros diuinas res scire debere, vt eas vxores suas doceant. Verùm proh dolor quàm pauci huiuscemodi reperiuntur. 1. Cor. 14.

Pensate etiam quomodo Eua ex Adæ doctrina, cognouit præceptum viro suo impositum à Deo, vt ipsam doceret etiam sibi

datum fuisse, seque ad illius obseruantiam teneri: & si Deus peculiariter dixit Adę: ne comedas: in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris. Siquidē ipsa dixit serpēti: de fructu ligni, quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus nè comederemus. Non dicit: præcepit viro meo, sed præcepit nobis. Aliud etiam mysterium circa hoc adnotate, scilicet, illum hominē à Deo ad ipsius imaginē factum fuisse: dixit enim Deus: faciamus hominē ad imaginē & similitudinem nostram: postea vero mulierem viro similem formauit, siquidem dixit, faciamus ei adiutorium simile sibi, & per consequens factum fuit ad similitudinem Dei. Verum attēdite diuinum artificium. Etenim quia mulier Deo similis facienda erat, voluit Deus vt hanc similitudinem haberet, eo quod viro similis erat, voluit vt eius similitudo cum ipso per conformitatem cum homine fieret. Vt ex hoc & vxor intelligeret, ad conformandum se diuinæ voluntati valde necessarium esse in bonis viri sui arbitrio adhærere: sciretq; si voluntati viri sui repugnat, Deo etiam se fore discordē, quæ si vos ò coniuges omnia obseruabitis maximam, atq; latissimam aperietis ianuā, per quam Dn̄s ad nuptias vestras libenter introeat. *Et deficiente vino dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.*

Gene*s*.2.

Videamus nūc, tā intēperantes erāt cōuiuę illi, aut tā improuidi, atq; negligētes erant coniuges vt medio conuiuio pręcipuū quod est vinū illis defuturū esset? Dico hoc factū fuisse diuina dispositione, videlicet, vt illic clemētissimę genetricis pietas, vnigenitiq; filij eius omnipotētia ostēderetur. O virgo sacratissima quā fortunati sunt cliētes tui, qui sese tibi affectuosè cōmēdāt, siquidē cū adhuc rogata non sis ipsa te te offers, rēq; nō nimis necessariā sicut vinū, sine quo mediocriter conuiuiū finiri poterat, exposcis: quid facies cū assiduis supplicantiū precibus rogiteris in rebus præcipuè ad animarū salutē spectātibus? Vsitatum est à sancta Ecclesia cælestē hanc Dominā verbis illis Ecclesiastici, glorificare, dicētis: transite ad me omnes, qui cōcupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini, in quibus significatur, illā nos ad sui deuotionem, atque ad patrociniū suum inuitare: nam si eius clientes, ac deuoti fuerimus omnes eius generationes pro nobis habebimus. Ipsa enim Saluatoris nostri Iesu Christi naturalis est mater, spiritualisque sanctorum omniū genitrix: à quibus cūctis credibile est eos omnes esse iuuādos, qui fideles ipsius serui

Eccle*s*. 24.

18 serui fuerint, atque deuoti. Notandum est etiam sanctissimam
hanc pietatis matrem non expectasse, vt vinum omnino defice-
ret: dicit enim Sanctus Euãgelista: *Deficiente vino* ne illi sui deuoti,
atque amici verecundiam paterentur. O quam meritò debetis
erubescere, pudoreque confundi ij, qui non solum proximorum
vestrorum calamitatibus remedium non exquiritis, sed sæpenu-
merò etiam illas in lucem profertis, vt fratribus vestris illudatis,
& cauillationibus deturpetis. O pectora totius charitatis exper-
tia, ò impia viscera, quo vultu, aut quibus oculis à Domino mi-
sericordiam petere audebitis, siquidem vos in pauperes (qui in
ipsius loco sunt) misericordiam non vtimini.

Dicit ei Iesus: quid mihi, & tibi mulier? Nondum venit hora mea. Sã-
ctissimam virginem mulieris non autem matris nomine nõ pro
19 pter amoris, & reuerentiæ defectũ diuinus Redemptor appella
uit. Neque hoc purissimæ ipsius virginitati derogauit: nam Eua
virgo erat, quando eã Deus ab Adę costa subtraxit, virgoq; fuit
quandiu in paradiso voluptatis habitauit, eam tamen Adam co
ram Deo mulierem nuncupauit dicens: mulier, quam dedisti mi *Gene. 3.*
hi sociam dedit mihi de ligno, & comedi. Et ipsam Spiritus san-
ctus mulierem vocat dicens: & ædificauit Deus costam, quã tu-
lerat de Adam in mulierem. Sed eam hoc nomine appellauit, vt *Gene. 2.*
vna ex admirabilibus illius excellentijs designaret. Nam mulier
idem est quod molliens herũ. Hoc est mollefaciens Dominum
vnde apparet nullam purã creaturam hoc nomen mulieris tam
dignè fuisse promeritam, quam beatissimam hanc cælorũ impe-
ratricem, siquidem nulla vnquam Dei furorẽ sicut ipsa placauit.
20 Vult igitur Dominus dicere, O mollefaciens, & placãs Deũ op-
timè nosti nostrũ nõ esse vini defectũ supplere, sed cõiugũ po-
tius saluationi consulere. Ad istud autẽ, quod me facere deside-
ras nondũ venit hora: nondum enim inopia vini cognita fuit: &
si nũc miraculũ istud efficerẽ non tã ab omnibus cognosceretur:
quamobrem illud in aliud tẽpus differamus, cum maius cõuiuis
emolumentum ex eo subsequuturum sit. In hoc significauit Do
minus quãdo præceptũ occurrit, quod in certa hora obligat, il-
lud nõ oportere in aliud tempus differri. Verbi gratia die festo
rẽ sacram audire, aut in vigilia ieiunare tenemini: nõ potestis ist-
hæc in aliũ diem differre, quanuis arbitremini, alio in tempore
aptiorem ad hoc faciendum dispositionem vobis esse futuram.

Quando autem opus non est de necessitate præcepti, bene potest in aliud tempus differri, quando vobis oportunius fieri posse, aut maius ex eo emolumentum subsequẽdum esse videbitur. Possetis vtique vni hodie, & alteri cras eleemosynā pauperi erogare, sed dicit vobis auditor pœnitentiarius, vt si in his eleemosynis disiunctim erogandis centum aureos, aut aliquam notabilem pecuniæ quantitatem consumpturi estis, illam congregetis ad virginem viro tradendam, aut ad captiuum redimendum: bonũ est ad perfectius opus faciendum pecuniam illam differri. Filius Dei non contentus erat bona opera facere: sed in omni perfectionis genere illa longè præstantissima faciebat. Non contentus est ieiunium qualecunque ieiunare, sed perfectissimum ieiuniorum quæ in orbe fuerunt ieiunium ieiunauit. Non contentus est esse pauper, sed pauperrimus omnium extitit. Idemq; in patientia, castitate, cæterisque omnibus virtutibus obseruauit. Ideoq; aptiorem coniunctionem, opportunitatemq; expectauit, vt miraculum illud efficeret. O quàm miserabile est visu quomodo temporum opportunitates homines ad sua negotia conficienda expectant. Si centum aureos habes, quibus aliquid emere vis, eam temporis occasionem expectas, cum vilius rem illam emere possis, quod si quid vendere conaris, illud tempus, & locum obseruas, in quo id carius vendas. In spiritualibus autem mercimonijs nihil expectamus tanquam homines, qui nulla spiritalia lucra desideramus. Etiam ad peccata perpetranda homines tempora, modos atq; artificia exquirunt, quibus peccata coram diuina maiestate grauiora redduntur. Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum quod de hominibus huius miseræ tempestatis dici etiam posse suspicor. Quemadmodum inter artifices nonnulli sunt adeò perfecti, periti, atq; exacti, vt artificiosissima quæque semper excogitent, sic etiam malitia hominũ nouos semper peccandi modos inuestigat. Atq; ita in orbe terrarum mala in dies accrescunt. Videbitis superbum, qui de hoste suo vlcisci conatur, excogitantem quomodo iniuria, quæ illi illaturus est, grauior, & contumeliosior fieri possit: ad quod temporis, & loci occasionem exquirit, curatq; iniuriam die, in foro, coram frequenti hominum multitudine illi inferre: arundineq; potius quā ligno illum percutere decernit, aut ligno potius quam gladio cum

Gene. 6.

Simile.

cædere

34 cædere conatur. Idemq́ue de reliquis omnibus peccatorum ge-
neribus dici potest: iam enim omnia ferè magnó artificio perpe-
trantur, quo perfectissima, nimiumq́; cōsummata committan-
tur. Opera autem virtutis adeò imperfectè a nobis fiunt, vt illa
Deo odibilia esse existimem. Etenim nonnulli die festo vndeci-
ma hora sine attentione, deuotione, atq; reuerentia rem sacram
audiunt. Præceptum confessionis Sabbatho sancto, aut etiam
post Pascha adimplent: quod si propter morbum eis præcipitur,
vt confiteantur, id tempus expectant, cùm iam rationis exper-
tes existunt. Alienæ pecuniæ restitutionem in testamentum dif-
ferunt. Cùm ieiunant, adeò noctu reficiuntur, vt cœnare po-
tiùs, quàm collationem facere dici possint. Omnes eorum elee-
mosynæ in modicum panis fragmentum, aut in obolum resol-
35 uuntur, quem etiam tanquam inuiti, plurimisque pauperum
clamoribus compulsi largiuntur. Denique vix quisquam tem-
pora, modos, aut artificia exquirit, quibus opera sua coram
Deo præstantiora sint: plurima autem hæc excogitant, vt pec-
cata sua grauius Deum offendant. Cuius miseriæ vnam causam
esse suspicor, quia opera bona propter Deum, mala vero pro-
pter nos efficimus: cumq́ue nosmetipsos plusquam Deum di-
ligamus, hinc est quòd ea, quæ nostri causa facimus, efficacius
quam ea, quæ propter Deum facimus, operemur. O maximam
filiorum Adæ peruersitatem: nulla quippè sunt verba, qui-
bus satis dignè valeat explicari. O lux beatissima quando nos il-
luminabis, vt ab his erroribus exeamus? O Sol iustitiæ quando
nos cælestibus radijs inflammabis? O ignis infinitæ actiuitatis
36 quando hæc corda nostra combures, fæcesque istas, quibus ple-
ni sumus, consumes, hasq́; tam algentes animas in ardentissimas
prunas conuertes: quo sic tuo diuino amore inflammati, ratio-
nes, artesq; quæramus, quibus tibi gratius seruiamus? Quo
diuina gratia referti te in cælesti sempiternaque
beatitudine fruituri ad æterea regna con-
scendere valeamus.
Amen.

DOMINICA III. post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Cum descendisset Jesus de monte secutæ sunt eum turbæ multa, &c. Matth. 8.

IN excelsi montis cacumine diuinus magister cũ discipulis suis commoratus fuit, illicque quomodo orandum, amandum, ignoscendum, atque etiam quomodo docendum sit, homines erudiuit: illic quippe dixit, Vos estis sal terræ, & vos estis lux mundi: cumque tam sublimibus, atque necessarijs exercitationibus intenderet, non tamen eorum oblitus est, qui eum in conuallibus expectabant: erant etenim ibi plurimi languidi, varijsque morbis laborantes. Tamque arduis negotijs relictis quia egenorum, languentumque necessitas ex inferiori clamabat, de monte illos curaturus descendit. O mirificum exemplum ijs, qui in Dei ministerio sapienter se gerere cupiunt: quod cum proximi necessitas poposcerit, filum sanctarum exercitationum infringant, eique subueniant, præsertim si sunt prælati. Sæpenumero vobis prædicauimus exteriora opera quantumcunque bona sint, interiorum exercitationum spiritualiumque operum societate indigere. Sicque eos, qui misericordiæ operibus intenditis admonuimus, vt aliquam diei partem in cordibus vestris ad Deum eleuandis consumere curetis, quod etiam in corporalibus exercitationibus vobis magnopere curandum sit consuluimus. Ecclesiasticus enim ait. Beatus vir qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia sua meditabitur, & qui in sensu suo cogitabit circunspectionem Dei. Singula hæc verba diligenter pensate, dignissima sunt enim animaduersione. In priori enim parte beatum illum dicit, qui conscientiæ suæ puritate sanctarumq; rerum meditatione sapidam quandã Dei scientiã curat adipisci, omnibusq; viribus, ac toto conatu conseruare intendit.

Eccles. 14.

In

4 In secũdo loco illũ beatificat, qui cũ cõsideratione meditatione que id quod tenetur, efficit, & hoc secũdũ status sui cõditionẽ. Itaq; antequam eleemosynam tribuat, siue aliquod aliud pietatis opus efficiat, intra se cogitat quomodo id perfectius operetur. Et hoc significat qui in iustitia sua meditabitur. In fine tãdẽ beatum eum appellat, qui se à Deo passim cogitat aspici. O quis in tantam perfectionem perueniret, quam circunspectus, cõpositus, diuinoq; timore plenus incederet. O quantum ex his spiritualibus exercitationibus thesaurum eliceret, qui eis diligẽter incumberet. Ecquis peccaret, si semper se à Deo perspici cogitaret.

Idcirco Isaias propheta dissolutiones nostras obiurgans earum causam huius considerationis defectũ esse affirmat dicens: quare dicis Iacob, & loqueris Israel, abscondita est vita mea à Dño, & *Isai.40.*
5 à Deo meo iudiciũ meum transiuit? Nunquid nescis, aut nõ audisti, Deus sempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, & non deficiet, neq; laborabit, neq; est inuestigatio sapientiæ eius? O quot sunt hodie, qui licet idem ore non proferant, corde tamẽ sibi non penitus persuadent Deũ illis semper adesse, neq; sibi iudiciũ futurũ existimãt, sicut stulti illi Israel, quibus cũ hic Isaias loquitur. Vna ex causis perditionis Cain fuit, quod existimauit, Deum nõ videre quod in hoc orbe fit, sicq; sibi persuasit, eum nõ vidisse necẽ, quam fratri suo intulerat. Ideo interroganti eum Dño vbi est Abel frater tuus? ille respõdit, nescio: nũquid custos *Genes.4.* fratris mei sum ego? O scelestissime in hũc errorẽ incidisti? nunquid qui plãtauit aurẽ non audiet, aut qui finxit oculũ non considerat? dicebat Dauid. Maximæ esset stultitię arbitrari, eum, qui *Psalm.93.*
6 omnibus visum tribuit, cęcũ esse futurũ. Pręcepit Deus Moysi *Exod.25.* dicẽs. Facies lucernas septẽ & pones eas super cãdelabrum, vt luceãt ex aduerso. Vt quid Domine domi tuæ cãdelabrũ septẽ cãdelas accẽsas habentẽ vis? scilicet vt tu ò homo tibi persuaderes, in domo Dei, qui est vniuersus orbis, nihil tam absconditum, atque obscurum esse posse, quod ipse nõ aperte perspiciat. Dauid *Psalm.128* Dei nomine dixit. Forsitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis? Respondetq; dicens. Tenebrę non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Tam aperte videt Deus nocte, quã die, vnde luminaria illa noctu, dieq; lucebant. Quæ cum ita sint impij, quomodo corã diuinæ maiestatis oculis peccare audetis?

Vnus vtiq; ex fontibus vnde tãta audacia, dimanat, est cõsideratio tionis defectus. Ideoq; dicit Spiritus sanctus. Beatus vir, qui in sensu suo recogitabit circunspectionẽ Dei. Nõ dicit, cogitabit, sed recogitabit. Sępe nanq; nos considerare oportet, nos à Deo vndiq; conspici; hoc enim significat circunspectionẽ Dei. Quẽ admodum igitur eos, qui corporalibus exercitationibus intendunt, tanquam rem longe maximè necessariã quotidie exhortamur, vt his etiam spiritualibus occupationibus vacent: sic etiam nũc eos admonemus, qui cælestiũ rerum contẽplatione delectãtur, spiritualibusq; plerumq; operibus occupantur, vt exterioribus etiã pietatis actibus se tradere curent, norintq; nõ omne illorum studiũ interiores actus esse oportere. Cũ Moyses in montis fastigio legẽ à Deo populo suo tradendã acciperet, in medio dulcissimi illius, cælestisq; colloquij ei dixit Deus, Vade, & descende, peccauit populus tuus, quẽ eduxisti de terra Ægypti. Quid Dñe? nũquid Mosi dulcius nõ est tecum isthic conuersari? Sic vtique: verũ cum eius proximi necessitate premãtur, rationi cõsentaneũ est, vt quãuis Deum cũ verbo (vt aiunt) in ore derelinquat, eis remediũ adhibiturus descẽdat; præcipueq; cũ necessitas spiritalis sit. Quoties Christus redẽptor noster in horto Gethsemani ab oratione cessauit, etsi oratio illa magis necessaria, atque vtilis erat omnibus orationibus, quæ in orbe factæ sunt, neque vllo vnquã tẽpore fict: vt discipulis suis occurreret? Discite igitur fratres dilectissimi ab hoc diuino magistro, proximorũque vestrorũ necessitatibus cũ charitate sucurrite. Habacuc propheta dicit, Iustus in fide sua viuit, idest, iustus suã viuẽdi rationẽ secundũ fidei suæ præcepta dirigit, atq; gubernat. Ecquid enim fax accensa prodest, nisi ea illumineris? Fides est fax accensa, qua homo vitã suam gubernare debet. Si Rex tibi literas mitteret, in quibus te aliquid in sui ministerio facere iuberet, maximę esset impudentię factũ, si literis intellectis, regiaq; volũtate perspecta cõtẽtus esses illas tantũmodo legisse, nec quicquam amplius faceres, sed magnũ regi ministeriũ à te exhibitũ fuisse iudicares, quia illius epistolã legisti. Scitote fratres vniuersa, quę à catholica fide docemur, literas esse à Deo missas: cũq; oratis, atq; illa animo cõtẽplamini, tunc literas istas legitis, fideiq; documẽta ruminatis atque hinc intelligetis, hominibus absq; diuinarũ rerum cõsideratione fidẽ esse taãquã epistolam obsignatã, sigilloq; munitã, in qua licet

Exod. 32.

Habacuc. 2.

Simile.

docet maximæ lætitiæ, aut mœroris nūcij referantur, tamē quia ob
signatā epistolā præ manibus habent, neq; eam aperuerunt, atq;
legerunt, quasi illā nō accepissent, ad neutrum istorū cōmouen-
tur. Nihil potest maioris esse terroris, atq; lætitiæ, quā ea, quæ no
bis à catholica fide prædicātur. At, quia mali epistolā hanc nun
quā adaperiunt, vt quid in ea referatur, aspiciant, hoc est, quia di
uina sacrosanctæ fidei nostræ mysteria nunquā, aut rarissime cer
te cōsiderant, nec metuendis inferni cōminationibus deterrētur.
nec suauissimis cœlestis beatitudinis promissionib⁹ delectātur:
quod quidē grauissimū quoddā malū est. Cùm igitur sanctissi-
mę fidei diuinæq; legis, quā ipsa nos credere docet, mysteria sint
literæ à Deo missæ, vna ex causis, quare illas legere, ac ruminare
11 debetis, est, vt quæ vobis Deus in eis imperat, cōpleatis. Ex quo
intelligetis, quā stultum sit, homines esse contentos, hanc episto
lā solummodo legere, soliq; cœlestium rerū contēplationi se tra
dere, atq; hoc tantummodo facientes arbitrari se iam Deo satis
fecisse, longe opinione fallimini fratres: animaduertite.

Quod iustus in fide sua viuit: vitamque suam iuxta fidei do-
cumenta moderatur: siquidē autē fides vos docet Deū vobis prę
cipere, vt proximorum vestrorū necessitatibus succurrere cure-
tis secundū vires vestras, summa animi cōtētione ista Dei pręce
pta adimplere curate. Hoc significatū, atq; insculptū est in libro
Canticorū, vbi sponsa dicit. Ego dormio, & cor meū vigilat, hoc *Cant.* 5.
est, ego corporalib⁹ rebus dormio, cor autē meū in spiritali exer
citatione peruigilat. Et cōtingere potest, animam ita se cōtēpla-
tioni tradere, actioniq; ianuas claudere, vt Deus in hac cōtēplatio
12 ne nō inueniatur, sed foris existat. Vnde statim subdit spōsa di-
cens. Vox dilecti mei pulsantis, aperi mihi soror mea, quia caput
meū plenum est rore, & cincinni mei guttis noctiū. Spōsus ille,
qui suorū necessitatibus se solet induere, illasq; proprias facere, si
quidē dicit, quandiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, *Matth.* 25.
mihi fecistis: ille (inquam) est, qui in pauperibus suis ad fores pul
sat, necessitatibusq; suis remediū exposcit acclamans. Contēpla
tiuus autē vir ex intus respōdet, spoliaui me tunica mea, quo mo
do induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? pul-
sat pauper ad ostiū madidus & frigore cōtremiscēs, atq; necessi
tati suæ in nomine Iesu Christi remediū efflagitat, cōtēplatiu⁹ au
tē respōdet, iam me ab omniū tēporalium rerū cōsortio, & actio
ne

ne separauit totum me cōtēplationi tradidi. Videns autē ho: 13
spōsus manū suā misit per foramen, Deus enim aliquando pro-
pria necessitate illū tāgere cōsuescit, qui proximi sui miseriæ suc
currere se excusat. Et ita necessarium est sponsæ exurgere, sicut
ibidē ipsa fatetur dicens: surrexi, vt aperirē dilecto meo, manus
meę distillauerūt myrrhā. Quādo vir contēplationi dedit⁹ exur
git ad proximorū suorum necessitatibus occurrēdum, tunc eius
manus odoriferā distillant myrrhā: quod diuinę maiestati gratis
simum est. In chronicis nostri ordinis dicitur, Fratri Accursio in
oratorio infirmorum conuentu. B. Francisci Florentino orāti sa
cratissima virgo Maria Domina nostra apparuisse, eiusque san-
ctissima verba audiens cuiusdam infirmi gemitum auribus per-
cepit, pietateq; cōmotus dulcissimo illo colloquio derelicto ad
ei subueniendum se contulit, quē postquā consolatus est, adora 14
tionem redijt, cui iterum clemētissima pietatis mater apparuis-
se dicitur, & de pio illo opere facto gratias retulisse.

Chron. ordi. mino. 2. par. c. 45.

Dicit igitur sanctū Euāgeliū. *Cum descendisset Iesus de monte &c. Et ecce leprosus veniens adorabat eū.* Diligēter hāc sancti Euangelistę
exaggerationē pensate, dicit enim. Ecce leprosus veniēs. O ver-
bum dulcius melle, ac ditius cælo, eadē exaggeratione, qua regū
aduentū recēsuit, dicēs. Ecce Magi ab oriēte venerunt, nunc pau
peris leprosi aduētū exaggerat. Hæc est diuini ingenij generosi
tas, atq; amplitudo, tāti nāq; pauperū quā regum ministeria æsti
mat non quippe hominis qualitatē, sed eius potius animū atque
affectū attēdit. Minus donū erat duo minuta pauperis viduæ, vi
liorq; personę qualitas, quā potētes, ac diuites Hierosolymorū
& tamen illud pluris quā pinguia aliorū munera Dñs æstimauit 15
dicēs. Vere dico vobis, quia vidua hęc pauper plusquā oēs mi-
sit, cuius ratio est, quia qualitates, & circunstātiæ, quibus ministe
ria Deo grata sunt, sunt gratia, spiritus & feruor amoris ardētissi
mus: quibus omnibus fieri potest, ꝙ pauper magis, quā diues abū
det. O benedictus sit talis Deus ò glorificat⁹ sit tā clemēs Dñs. Et
pauper exulta, si ad Deum tuū adorandum velis accedere: tanti
tuum quanti præpotētis Imperatoris, & pluris etiā, si cum maio
ri spiritus affectu accedas aduentū ęstimat. Vnde loquens Isaias
propheta ad literā de superno mundi saluatore dicit, Nō secun-
dum visionē oculorum iudicabit. Et septuaginta interpretes, trā
stulerunt, Non secundum gloriā iudicabit, Dñs enim nō ad pō

Isai. 11.

16 pã gloriam atq; autoritatẽ ad se accedẽtiũ sed vt supra diximus
ad eorum affectũ: & deuotionẽ respicit. Satis autẽ huius leprosi
dispositio apparet, si quidẽ dicit sanctũ Euangeliũ. *Ecce leprosus ve*
niens adorabat eum. Et B. Lucas eandẽ historiã referẽs dicit. Et ꝓci *Luc. 5.*
dẽs in faciẽ suã. Gratissimũ est Deo, quod eum spiritu, & corpo
re atq; omnibus quę ipse nobis dedit adoremus. Miserabile est
visu quã irreuerẽter homines hodie Deũ aloquuntur: Vix enim
cũ ab eo misericordiã postulãt, genua in terra ꝓsternere norũt.
Si vos ò fratres mei Manichæi essetis, qui solã animã se à Deo ac
cepisse credebãt, nõ esset mirũ si cum illa tãtũmodo eum colere
tis. Si quidẽ autẽ Christiani estis, vobisq; tã corpus, quã animã à
diuina eius manu data fuisse creditis, vtroq; vos illum oportet
adorare, spiritum scilicet ad eum in cęlum eleuãtes, corpus autẽ
17 in diuino eius cõspectu in terrã humiliter prosternẽtes. Moyses *Nume. 16.*
atq; Aarõ dicuntur in faciẽ proni cecidisse, atq; dixisse. Fortissi
me Deus spirituũ vniuersę carnis, nũ vno peccãte cõtra omnes
ira tua desęuiet? Perpẽdite quã reuerẽter orabãt. Orabat Dauid *2. Reg. 12.*
pro paruulo, & iacuit super terrã. Qui nos inuitat dicẽs. Venite *Psalm. 94.*
adoremus & procidamus ante Deum: & de Christo redẽptore no
stro dicitur, & progressus pusillum procidit in faciẽ suã orans, & *Matth. 26.*
dicẽs, Pater mi si possibile est, &c. & vna ex rationibus, obquas
quicquid petijt, impetrauit, fuit maxima reuerẽtia quã suo ęter-
no patri quatenus homo præstitit. Et ita non dicit D. Paulus, eũ *Hebræ. 5.*
propter ieiunium, aut prædicationem fuisse exauditum, sed di-
cit, Exauditus est pro sua reuerentia. Non solum intelligatis pro
sua reuerentia, passiue, hoc est quia filius Dei erat, idest quod Hi
18 spane dicimus, *Por ser quien era*, sicut viro religioso dicere cõsues-
citis. Ego hoc faciã pro tua reuerẽtia quod si alter mihi iuberet,
minime facerẽ sed etiam verba hęc intelligenda sunt actiuè hoc
est, quia Deũ maxime reuerebatur: omnẽq; famulatũ, & adora-
tionem patri præstabat. Ideò non contentus est B. Paulus dicere *Philip. 2.*
Cum metu vestrã salutem operamini, sed post verbum metu; ad
didit, & tremore. Nam metus respectu animæ, tremor autẽ res-
pectu corporis dicitur. Et enim corpus tremore, atq; humiliatio-
ne animam debet adiuuare saluationem suam operari.

Consternatus leprosus ante dominum dixit ei. *Domine si vis po*
tes me mundare. Eius omnipotentiã cõfitendo omnia in ipsius vo
luntate relinquit. In quibus verbis dicit D. Lucas cum remediũ

salutem

salutemq; suam postulasse. Et sane multo efficacior erat hũiuscemodi tacita postulatio, quã si dixisset: Dñe quia potes mũda me. Nam tacita illa precatio, & maiorẽ prę se ferebat modestiã, ac humilitatẽ, & submissionẽ quandã totius negotij sub volũtate Dñi exprimebat, nec dixit: si vis quasi de eius benignitate dubitaret: quia ex ijsdẽ omnino didicerat quãta esset, ex quibus didicerat potentiæ ipsius magnitudinem: sed quòd eius volũtati modeste submitteret negotiũ, quẽ solũ sciebat nosse quid maxime expediret, facere. Tã substantialis, & efficax est hæc oratio, vt Christus Saluator noster ea apud æternũ patrẽ suũ vsus fuerit dicens in horto. Abba pater omnia tibi possibilia sunt, & alibi, si vis
Mar.14. transfer calicẽ istũ à me. Dicit vtiq; *Si vis potes.* Nã diuina volũtas nõ semper cum Dei potẽtia pari lãce rependitur. Si Deus vel
Lucæ.22. let omnia quæ potest, quid esset tibi, o infœlix peccator? Est ne hic aliquis cõcubinarius? aliquis homicida? aliquis, qui proximo suo diuitias, aut famã subtraxerit? Dic infœlix, siquidẽ Deus facere potest, vt terra aperiatur, teq; viuũ deglutiat, quid tibi esset, si sicut potest, vellet? vult autem te ad pœnitentiam expectare. O quã insensibilis es, si hæc nõ sentis, Deiq; omnipotentiã considerans toto corpore non contremiscis. Si vniuersam hanc mun-
Psalm.148 di molẽ Deus solo verbo construxit: ipse dixit & facta sunt: resque facilius labefactantur, quam fiunt, tamque facile isthæc omnia, quæ oculis perspicimus, Deus effecit, quã difficilè arbitraris illũ hæc omnia in momẽto posse destruere, quam difficile autẽ erit ei te in instanti occidere, atq; in profundũ Auerni pręcipita- 21
re? O ineffabilẽ Dei misericordiã. Etenim cũ in hoc instanti de te suppliciũ sumere posset, te ad pœnitentiã expectat, nec solum te non punit, verũ plurima etiã in te beneficia cõfert, ex quibus
Isai.63. quãto te amore prosequatur, agnoscas. Postquã Isaias propheta plurima Hebræi populi demerita recensuit: propter quę destructione dignissimus esset, dicit, circũspexi, & non erat auxiliator quæsiui, & nõ fuit qui adiuuaret, & saluauit mihi brachium meũ & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Videns Deus scelestissimum illum populum omni ope, atque auxilio destitutum, potentiãque, quod est ipsius brachiũ, quo eum adiuuit, dicit Dominus sibi metipsi fauisse: significãs in hoc se adeo gaudere populo illi auxilium ferre, quasi ipsemet illo auxilio iuuaretur. Dicitq; ipsam indignationẽ sibi auxiliatã fuisse, vt bonũ illud efficeret,
vt-

22 vt cognoscamus, si Deus ex sceleribus nostris nos adiuuādi occa
sionē sumit, quid faceret si ei seruiremus. ¶ At animaduerte ô pec
cator, nisi ex his Dei auxilijs fructū pcipias, vniuersa tibi in ma-
lū esse cōuertēda. Hoc est quod ad literā affirmat D. Paulus, me Roma. 2.
tuēdis quibusdā verbis, dicēs. An diuitias bonitatis eius & patiē
tię & lōganimitatis cōtēnis? Ignoras quoniā benignitas Dei ad
pœnitentiā te adducit? Secundū autē duritiā tuā, & impœnitēs
cor thesaurizas tibi irā in diē irę, & reuelationis iusti iudicij Dei,
qui reddit vnicuiq; secundū opera eius. Diuitię bonitatis Dei
sunt vitę pductio, vindictę dilatio, interior & exterior vocatio,
pia receptio, amicabilis remisio, tot preces, promissiones & de-
niq; cōminationes, atq; ad pœnitentiā diuturna expectatio, hęc
omnia sunt diuitię bonitatis Dei. Magna vtiq; est D. Pauli pōde
23 ratio dicētis. An diuitias bonitatis Dei cōtēnis? Interrogatiuè lo
quitur, ac si diceret. Nūquid fieri potest quod talis in te ingratitu
do cadat? quomodo fieri potest quod tantū bonū cōtēnas? nō vi
debatur posibile esse quod homo in tātū malū incideret, ideoq;
sub dubio rē hanc cōstituit, vt eā amplius exaggeret, atq; hoc in
terrogatio ista significat: an diuitias contēnis? nā incredibile vide
tur tot, tantaq; bona per tantū cōcessa largitorē ad tā excelsum
finē, atq; vt te à tāto malo eripiat tibi pręsertim adeò indigno, à
te negligi posse. Quia vero nō solum ex his diuitijs fructū nō per
cipis, imo ea contēnis, dicit S. Apost. te thesaurizare tibi irā. Ori Orig.
genes super hūc locum dicit, thesaurum appellari multarū diui-
tiarū, pretiosisimorūq; moniliū, rerūq; magni valoris aceruū cō
gregatum, atq; cōseruatum: etenim obolorū, aut minutorū nō di
24 citur thesaurus. Sic in spiritualibus rebus thesaurus in bonā & in
malā partē accipitur. In bonā, vt dicit Dñs. Thesaurizate vobis Matth. 5.
thesauros in cœlo, idest, diuersa meritorū genera cōgregate. In
malā autē partē accipitur hic, quēadmodū enim in terra thesau
rizās plurimas diuitias resq; preciosas accumulat, qui vero in cę
lo thesaurizat, plurimas atq; heroicas virtutes operatur: sic ho-
mo duri cordis plurima & grauissima peccata coaceruat. Et sicut
qui thesaurizat anxius semp incedit, sic peccator, quotidie atq;
etiā singulis horis tāta cū solicitudine peccat, quasi in eo ipsius sa-
lus cōsisteret, quapropter grauissima supplicia in dies pmeretur,
quę per irā significātur, vt idē D. Paulus ait. Nūquid iniquus est Roma 3.
Deus qui infert irā? hoc est pœnā & vltionē? absit. Rationēq; red
dēs dicit, quia iniquitas nostra iustitiā Dei cōmēdat. Et Michęas, Mich. 7.

Irã Dñi portabo, quoniã peccaui ei, id est, vltionẽ: vocatq; hic
Apostolus diẽ iudicij diẽ iræ Dei, id est, vltionis & reuelationis:
quia ibi reuelabũtur abscõdita tenebrarũ, omniaq; manifesta pa-
tebũt: apertèq; pspicietur quã iustè iniqui a Dño puniũtur, ecce
peccator, quẽ nũc duritas tua, patiẽtięq; diuinę cõtẽptus habitu-
Simile. rus est. Cũ quis pretiosum liquorẽ in vas conatur infundere, illud
semel emũdat, q tñ adhuc remanet obscęnũ: ille verò iterũ, atq;
iterũ illud abluit, sed vas nihilomin⁹ manet immũdũ: quod cũ il-
le perspiciat iã abluẽdo fatigatus vas in terrã deijcit, illudq; cõ-
fringit. O quã ad literã hoc inter Deũ, & te peccator quotidie agi-
tur. Etenim vt in te pretiosum gratię liquorẽ infundat: te quasi vas
immũdũ reprehẽsionibus, ac laboribus perficat, tu verò indies
immũdior redderis & obscęnior: animaduerte: & caue nè tuis tur-
pitudinibus molestatus idẽ tibi faciat, q alijs fecit: etenim te per
mortẽ in terrã proijciet, illuc q; in perpetuos inferni cruciatus
detrudet, sicut vas cõfractũ & immũdũ in sterquilinium deijci-
tur. O *sancta Maria* ... talia profectò sunt hæc, quæ si assidua
mentis cogitatione perpensaremus, penitusque intelligeremus, cor-
da nostra contringere, nosq; in speluncã includere sufficerent: si-
cuti B. Athanasius se inclusit, vt huius sæculi malitiam euitaret.

Domine si vis potes me mundare. In diuitibus, atq; potentibus
huius sæculi plerunq; potestas, atq; voluntas circa res pessimas
pariter decurrunt: fere quippè cũcta quæ possunt, volũt. Achab
3. Reg. 21. Regi placuit vinea Naboth: potest illam vsurpare? vtiq;. Acce-
pit igitur eam contra iustitiam, Dominoq; eius morte illata. Di-
cunt Dñi huius sæculi: possumus inferioribus nostris noua po-
dagia, & tributa imponere, siquidẽ nõ est qui nobis resistat: ergo &
volumus. Nullusq; plerunq; Dñs tyrannus existit, qui statim iu-
risconsultũ non reperiat, qui hoc sibi licere affirmet. De radice
colubri egredietur regulus, & semen eius absorbens volucrem,
Isai. 14. dicit Isaias. O recurue coluber iurisperite iniquæ conscientiæ,
qui legum sensus reflectis, vt iniquitati faueas. Atq; hinc oritur
basiliscus: nam cautelis iurisperiti malę cõscientiæ desæuit tyran-
nus, & tãquam basiliscus efficitur erga inferiores suos: semẽ autẽ
quod ex vtroq; procedit, pauperculos debiles deuorat. At ipsi
isthæc aliquando persoluent: siquidem vita breuis est & cito fi-
niẽda: tunc autẽ omniũ harũ immanitatũ rationẽ arctissimã red-
dẽt. Loquens Dauid de hac materia dicit. Adhuc pusillum & nõ
Psalm. 36. erit peccator: & quæres locũ illius, & nõ inuenies: & paulo post.

18 Obseruabit peccator iustũ, & stridebit super eum dẽtibus suis.
Dñs autẽ irridebit eum: quoniã prospicit, q̃ veniet dies eius. Attendite quã manifestè dicit hic Dauid, quo tẽpore peccator tyrãnides suas exercet Deũ illũ deridere, quoniã prospicit quã cito eius vita finiẽda est, vniuersaq; scelera atq; iniquitates æternis tormẽtis soluturus est. Et hoc significat: quoniã prospicit, q̃ veniet dies eius. Idemq; mirifice exaggerat dicẽs. Vides quoniam tu laborẽ, & dolorẽ cõsideras: scilicet, quẽ tyranni pauperibus afferunt. Vt quid autem illum considerat? vt tradas eos in manus tuas. Statimq; rationẽ assignãs dicit. Tibi derelictus est pauper, orfano tu eris adiutor. Itaq; cõsiderat Deus contumeliosa verba, quę pauperi locutus es, & afflictionẽ qua eum persecutus es mercedẽ quã ei non persoluisti, tributũ deniq; quod ei iniuste impo
19 suisti, hoc autẽ vt tradat te in manus suas: liberet nos Deus ab ipsius manibus, sunt enim grauissimæ, de quibus dicit B. Paulus. Horrendũ est incidere in manus Dei viuẽtis. Attẽdite quomodo nouit Deus ab Aegyptijs Hebræos opprimẽtibus vindictam sumere, quibus paleas auferebant, & laterũ cõficiendorũ numerum adaugebãt. Deus autẽ aquas eorum in sanguinẽ vertit: eosq; alijs plurimis verberibus cõtorsit: quousq; tãdẽ in mari demersi remanserũt. Quomodo etiã crudelissimum Aman puniuit, propter crudelitatẽ atq; tyrãnidẽ, qua in captiuos Hebræos vsus est: vno enim eodemq; die in regia mensa consedit, atq; in furca pependit. Nemo eo quod potens sit, serui Dei iniuriam inferat, nã illã in septuplũ persoluet. Dixit sanctus propheta Samuel Agag regi Amalech. Sicut fecit absque liberis mulieres gladios tuus,
30 sic absque liberis erit inter mulieres mater tua, & in frusta concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis. Vt autem intelligatis quàm præsentia sunt Deo hæc mala, atque iniuriæ seruis suis illatæ, vt de eis supplicium sumat, animaduertite quod dicunt diuinæ literæ. Quando iussit Deus peccatum Iezabel, & Achab aduersus Naboth puniri, dicitur enim ibi, Iehu dixisse: quod Dominus onus hoc leuauerit super eum dicens, si non pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum eius quem vidi heri ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. Diligenter pensate Deum dicere se crudelitatem illam heri perspexisse, etsi plurimi fuerant dies, ex quo cõmissa fuerat, dicit tamen illã heri a se fuisse perspectã, quia in diuino ipsius conspectu ad eam

Psalm. 9.
Hebræ. 10.
Hester. 7.
1. Reg. 15.
4. Reg. 9.

Psalm. 89. vlciscẽdã recẽs erat. Vt enim dicit Dauid. Mille anni ante ocu 31
los tuos tãquã dies hesterna, quę pręterijt. Ob hãc causam regna
atq; imperia ab aliquibus auferre, alioq; trãsferre cõsuescit. Assy
riorũ, Medorũ, Chaldæorũ, Romanorũ deniq; imperia propter
iniquitates eorum de manu in manũ tráslata sunt. Et de Hebręis
Psal. 106. dicit Dauid. Propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Et quod
peius est, propter hoc peccatũ peculiariter dicit sancta scriptura
Deum peccatores è manu sua dimittere solere, vt in grauissima
Apoc. 8. quæq; peccata prolabãtur, sicut apparet. De illa enim maledicta
Babylone dicitur. Et lux lucernæ nõ lucebit in te amplius: & vox
spõsi, & sponsę nõ audietur adhuc in te, quia mercatores tui erãt
principes terrę: quia in veneficijs tuis errauerũt omnes gentes: &
in ea sanguis prophetarũ, & sanctorũ inuentus est, & omniũ, qui
interfecti sunt in terra. O terribilem cõminationem? Ecquod est 32
quantuncũq; durum cor, quod illã audiẽs nõ trepidet? Lucerna
est sanctissima Christi humanitas, intra quã lucet verbũ diuinũ,
& splendor huius lucernæ est doctrina Euãgelica. Hic autẽ splẽ
dor iam ipse in plurimis orbis partibus, vbi vehemẽter illucesce
re cõsueuerat, omnino cessauit. Nouũ enim Euãgeliũ, quod fi-
lij Sathanę in Germania, alijsq, regionibus pręd icãt, nõ est Euã
geliũ, sed abominatio. Nec in illis regionibus spõsi aut spõsę vox
auditur: iam enim illic nec Iesu Christo, neq; eius Ecclesiæ obe-
ditur. Peccata verò, quorũ causa hęc omnia cessarũt, dicit B. Ioã
nes tria esse, scilicet auaritiã, luxuriã, atq; tyrannidẽ. De auaritia
dicit, quia mercatores tui erãt principes terrę. Eo quod seculares
principes pecuniarũ cupidissimi erãt, errori crediderũt sanctissi
mæq; Ecclesię vectigalia sustulerũt, quibus peruersis plebeij ho 33
mines facile peruersi sũt. De luxuria dicit, quia in veneficijs tuis
errauerũt omnes gentes. In veneficijs tuis (inquit) quia luxuria
quos tangit, veneficijs deuouet atq; peruertit, hoc est, *Los enhe-
chiza*. De tyrãnide autẽ dicit, Et in ea sanguis prophetarũ, & san
ctorum inuentus est. Qui pauperi subtrahit alimoniam, hic eius
sanguinẽ effundit, qui subditũ suũ destruit, modicasq; quas pos
sidet diuitias distrahit, eũq; in carcerẽ detrudit, propter debita,
quę soluere nõ potest, meritò sãguinis sanctorũ vocatur effusor.
Eos quippe, qui æquo animo has iniurias, atq; tyrannides perfe-
Isai. 25. runt, sacra pagina sanctos appellat: & ita vbi nos legimus. Super
hoc laudabit te popul⁹ fortis, ciuitas gẽtiũ robustarũ timebit te,
(id est,

34 (idest, gens prędita virtute, ac sanctitate timebit te) septuaginta interpretes trãstulerũt: propterea benedicet tibi populus pauperũ, & ciuitates hominũ iniquitatē sustinentiũ benedicēt tibi. Vnde idē esse apparet: gens fortis, & robusta, quod populus pauperũ iniquitatē sustinens. Quod si propter hęc peccata, & tyrannides illi fidē, sanctęq; ecclesiæ obedientiã amiserunt: quomodo nos nõ timemus, nè in eadē damna incidamus, siquidē eisdē culpis sumus inquinati? O fratres in Christo Iesu per reuerentiam Dei vos rogo vt hęc profunde cõsideretis, hęcq; terribilia Dei supplicia timeatis potentiãq;, quã à diuina ipsius manu accepistis, non in eo quidē offendendo, sed in ei seruiendo cõsumatis.

Dñe si vis potes me mundare. Quãdo tēporalia bona cũ hoc leproso à Deo poposcerimus, oportet nos dicere, Dñe si vis. Quando
35 autē spiritualia dona petierimus, nõ est necesse dicere, si vis, nam Deus cũ sit summũ bonũ, summã habet propēsionē suã diuinã gratiã cõmunicandi. Ex parte autē nostri eis recipiēdis dispositio deest. Et hoc est quod B. Paulus dicit. Deus fidelis permanet, negare seipsum nõ potest, valde pēsandum est verbũ illud, seipsum. Alia etenim extra seipsum potest negare, sicut sępenumero negare cõsuescit, quia sic ipsius clementię, aut iustitię conuenit. Quãobrē hoc vnũ deest, vt ex nobis disponamur ad ea recipienda, quę Deus negare nõ potest, quę nisi receperim⁹, hoc ex culpa nostra prouenies, & sic dixit Dauid. Tu autē Salomõ fili mi scito Deũ patris tui, & serui ei corde perfecto & animo volũtario. Omnia enim corda scrutatur Dñs & vniuersas mētiũ cogitationes intelligit, si quęsieris eũ, inuenies, si autē dereliqueris eũ, proijciet
36 te in æternũ. O quã sanctũ cõsiliũ, quasi à tali patre prolatũ: vbi maxime pensandũ est illũ dicere, semper ex nostra parte prouenire, quod Deũ nõ inueniamus. Ideò dixit frater AEgidius vir sanctus ordinis nostri, gratię, quã homo accepit, & illius, quã non accepit, in diuino iudicio rationē esse redditurũ. Gratię quã accepit, rationē reddet, quomodo ea vsus fuit: illius autē, quã nõ accepit, quia se ad illã recipiendã nõ disposuit, Deus enim illi cõcedendæ paratissimus erat. Quod cũ ita sit fratres charissimi, non est opus dicere, Dñe si vis cõfer mihi tuã gratiã: sed corda nostra purificare, sanctisq; desiderijs, & cõsiderationibus nos oportet ampliare, cõfidenterque eum exorare dicentes. Dñe confer hic mihi tuam gratiam, & in futuro gloriam sempiternam, Amen.

2. Timo. 2.

1. Para. 28.

In eadem Dominica. III. post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Cum descendisset Iesus de monte secutæ sunt eum turbæ multæ, &c. Matthæi.8.

Ecclef.3. OMnia tempus habent, & suis spatijs transeunt vniuersa sub cælo. Tempus nascendi, & tempus moriendi: tempus plantandi, & tempus euellendi quod plantatum est, &c. Hæc voluit Spiritus sanctus scribi, quò homo ratione sua, atque iudicio tempora discernere, rebusque faciendi opportunitatem quærere sciat. Vnde per Hieremiã pro- Hiere.8. phetam homines obiurgat bruta animantia eis obijciens, & dicens. Miluus in cælo cognouit tempus suum, & turtur, & hirundo, & ciconia: populus autem meus non cognouit iudicium Domini, hoc est, cœlestibus auibus hanc legem natura sanciuit, vt ad specierum suarum conseruationem certis anni temporibus fœtus suos producerent, quam ne puncto quidem prætergrediuntur. Populus autem meus (ait Dominus) nõ vult meis legibus gubernari. Hę temporũ diuisiones, quas hic Salomon assignat, sunt respectu dispositionis hominũ in humanis actionibus, & conuersationibus. At negotia vero cũ Deo agendo omnia tempora cõmoda, atq; opportuna sunt, & ita dixit Dauid. Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annũciabo, & exaudiet vocem meam. Psalm.54. Agricola vno anno fundũ sinit esse otiosum sperans se in futurũ annum pinguiores in duplum fructus ex illo esse percepturum: nam si eũ continua cultura fatigaret modicos, aut nullos ferret fructus. Hominem autem non annum, nec diem, nec si fieri posset, horam oportet esse otiosum: statim enim deperdetur. Idcirco semper, & vbique cum Deo animarũ nostrarum salutem agere debemus, semper quippe opportuna ad eam negotiandam dispositio esse potest. Nec vero in omni solum tempore, sed in omni etiam loco id fieri potest. In tẽplo etenim adultera misericordiam

diam impetrauit: in sterquilinio sanctus Iob cum Deo loqueba
4 tur, in ciuitate Centurio serui sui valetudinem negotiatus est. In
via Chananæa mulier sibi filiæ que suæ misericordiam est ade-
pta. In solitudine accessit hic leprosus ad Dominum, ibique cor
poralem, spiritualemque valetudinem comparauit. Ex quo ap-
paret nullum esse locum, vbi homo ad Deum alloquendum oc-
casionem nequeat inuenire.

Ecce leprosus veniens. Leprosi secundum legis consuetudinē, at-
que præceptum in solitudine morabantur: ideoq; hic leprosus *Leuiti.* 13.
in campo ad Dominū accessit: hoc autē præcipiebatur, ne alios
inficerent. O vtinam in rebus publicis christianis idem circa res
maioris ponderis seruaretur: siquidem in medijs ciuitatibus ho-
mines grauiori morbo, quam lepra laborantes habitare perspici
5 mus, qui quidē suo deprauato exemplo, vicos, in quibus habitāt
inficiunt, atq; coinquinant. Hi autem spiritales morbi, non tan- *Simile.*
quam corporales sentiuntur, si es iuxta ægrum & ipse gemit, be-
ne illum audis, si vero procul ab eo distas, quamuis vociferetur,
eum non audis. Cum corpus per proprium amorem tam coniun-
ctū nobis sit, eius querelas audimus, ipsiusq; necessitatibus sub
uenimus. Cùm autē tam procul ab spiritu existamus propter pa-
rū amoris, & affectionis, qua eum amamus, eius miserias nō sen-
timus, neq; illis remediū adhibere curamus. Ideoq; de spiritali-
bus leprosis, tā parū curatur, qui cū mūdū fœtore suo inficiant,
nobis tamē male nō olēt. Hoc deplorabat Isaias propheta dicēs: *Isai.* 5.
Facta sunt morticinia eorū quasi stercus in medio plateaū, quod
si quis hic Isaiā de cadaueribus loqui dicat, scilicet quādo Baby-
6 lonici Hebræos oppugnarūt, dico illū multo tristius spiritualia
cadauera deplorasse, quę quidem corporaliū neciū causa fuerūt.
O quā miserabilis est visu sedula diligētia, qua gubernatores ciui
tatū vias publicas mūdari præcipiūt, ne immunditiarum fœtor
incolas inficiat, & ob hanc causam statuunt vt carnificia in eo vr
bis loco semper instruantur, vnde canalis, per quem animalium
occisorum defluit cruor extra ciuitatem facile possit erumpere:
cum tamen in ciuitatibus constitutas ludorum domos, publicas-
que tabulas vbi principes, atque optimates populi ad ludēdum
conueniunt, in quibus innumeræ iugulantur animæ, pingues-
que dissipantur substantiæ, aliasque meretricum publicas do-
mos, vbi plurimæ turpitudines committuntur esse cognoscant.

nec tamen tot, tantisq; malis obsistant: Hæc vtique omnia ex eo
proueniũt, quod pluris corpora, quã animas æstimãt, modicusque aut nullus Dei timor, neq; amor eorũ pectoribus inest. Comminatus est Deus Hebræos dicẽs. Si nõ volueritis recipere disciplinã, sed ambulaueritis ex aduerso mihi, ego contra vos incedã & mittam pestilentias in medio vestri: sic vtiq; credo Deum in pœnam scelerũ nostrorum permittere, vt alia inter nos periculosior atque nociuior pestis quã corporalis grassetur, quæ est publica corruptio, morumq; pestifera deprauatio, atq; nociua malorum hominũ exẽpla, nec tamen est virtus, neque virilis animi robur ijs, quorũ ex munere interest, isthæc ex ciuitatibus relegãdi. Væ terræ cymbalo alarum: ait. S. Isaias. Cymbalum alarũ est homo inanis diuiniq; amoris vacuus, qui alicui reipublicæ muneri præest. Væ autem terræ, quæ ab huiuscemodi homine gubernatur. Væ terræ cuius gubernatio cymbalo, hoc est insipiẽti diuinique honoris zelum nõ habenti homini cõmittitur: nam propter huiusmodi negligentiam respublica deprauatur, bonorumq; hominũ mores corrumpuntur. Hunc autẽ ipsum locũ septuaginta interpretes sic transtulerunt. Væ terræ nauium alarũ. Naues plurium alarum, hoc est velorum capacissimæ sunt pluri mis rebus recipiendis. Etenim vix vna totius oppidi spolijs potest adimpleri. Ideoq; hæc metaphora cupidis gubernatoribus aptissime quadrat: qui nihil aliud curant, nisi se tẽporalibus bonis adimplere. Væ autẽ reipublicæ, cui huiusmodi iudices præsunt. Etenim quemadmodum præpotens nauis ex vno in alterũ oppidum alia mercimonia affert, & illinc alia defert: sic etiam hi cupiditate sua ciuitates diuitijs spoliatas, vitijsque refertas relinquunt. O Domini mei, & quicunq; rebus publicis præfecti estis ego vos deprecor per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto, vt Christiano pectore tot, tãtorumque scelerum remediũ curetis, ne venenosa hæc, atq; pestifera lepra vniuersum populum inficiat. Vos autẽ leprosi peccatorum lepra referti Deum timete, nec vestro deprauato exẽplo mundum coinquinetis: est enim hoc maximum quoddã crudelitatis genus. Quando duæ illę tribus, & dimidiũ petierunt se citra Iordanẽ relinqui: neq; enim eum transire volebant, ad promissionis terram expugnandã. Moyses illas acerrime reprehendisse perhibetur. Nunquid (ait) fratres vestri ibunt ad pugnã, & vos hic sedebi-

Leui.26.

Isai.18.

8

9

Num.32.

10 debitis? Cur subuertitis mētes filiorū Israel, ne transire audeāt in
locum, quē eis daturus est Dn̄s? Nonne ita egerunt patres vestri
quando missi sunt ad explorandam terram? iratusque Dominus
aduersus Israel circunduxit eum per desertum quadraginta an-
nis, donec consumeretur vniuersa generatio, quę fecerat malum
in conspectu eius. Et ecce, inquit, vos surrexistis pro fratribus
vestris incrementa & alumni hominum peccatorum vt augere-
tis furorē Dn̄i contra Israel. Quia si nolueritis sequi eum in soli
tudine, populum derelinquet, & vos causa eritis necis omnium.
O quā efficax argumentum ac testimonium hinc elicitur, quo
quātum malum exēplum alijs officiat, apertè demōstratur. Pen
sate, quæso, S. Moysem eis dicere: illos paucos deficere, illicque
11 remanere velle causam esse futurā, vt alij etiā deficerent, atq; in
iram Dei inciderent: illudque grauius peccatum, quā explorato
rum scelus esse affirmat: qui quidē terræ promissionis detraxe-
runt, populumque ad desperādum, atq; in AEgyptum redeun-
dum induxerunt: populumq; vniuersum à Dn̄o percutiendum
quarum neciū causam illos futuros asseuerat. In quo significatur
vnū tantū in virtutis via deficere, neq; vlterius progredi velle,
maximā esse occasionē, vt alij etiā relaxētur, atq; in peccata pro
labantur. Quid igitur erit illis, qui non solū in virtute deficiunt,
sed plurima etiā scelera cōmittunt, hæcque (quod peius est) pu-
blicè, atque in omnium conspectu facientes alios ad peccādum
tā verbis, quàm persuasionibus inducunt? ò infælices vos quam
merito dicere possumus: vos causa eritis necis omniū. Et ita alij
suorum tantummodo: vos autem vestrorum, alienorumque cri
12 minum pœnas dabitis. O Deus infinitæ maiestatis vtinam eam
his meis verbis efficaciā conferres, quam illis S. Moysi sermoni-
bus contulisti, quo talem in his fratribus meis operationem face
rent, qualem illi in tribubus Israelis operati sunt: quæ illis minis
perterriti dixerunt: nos ipsi armati pergemus ad prælium ante fi
lios Israel donec introducamus illos ad loca sua. Eia fratres in
Christo Iesu idem vos cum firmissimo quodam proposito dici
te, scilicet à modo nō solum scandalum fratribus nostris esse no
lumus: verum adeo veram ex animo pœnitentiam agere volu-
mus, vt eis simus in hoc spiritali conflictu ductores præstan-
tissimi, quo vsque omnes ęternam beatitudinem consequamur.

Ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine si vis potes me

mundare. O quam insignem magistrum nobis hic diuinus spiritus proponit, ex quo quæ ad nos pertinent discamus. Quandò frater mi te scelerum tuorum lepra coopertum perspexeris, ad hunc diuinum medicum, ad quem hic leprosus confugit, eadem confidentia, animique submissione te confer. Quod si peccata tua tibi magna esse videbuntur, siquidem infinitam ipsius potentiam tibi parcere posse non dubitas: de incomprehensibili eius misericordia, qua tibi volet ignoscere, dubitare non debes. Ipse namque te saluum fieri maximè cupit.
Psalm. 50. Considera humilitatem, qua Dauid accessit, cùm se leprosum animaduerteret, dicens, Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Non dicit: miserere Dauid, sicut
Psal. 131. iterum dixit, memento Domine Dauid. Quod propter humilitatem fecit: nam cùm diuinam gratiam amisisset proprio se vocabulo erubuit nuncupare. Nec vero ausus est dicere: misere-
Psalm. 62. re mei Deus meus: sicuti dixit cum in gratia persisteret Deus
Psalm. 17. Deus meus ad te de luce vigilo. Et alibi, Deus meus adiutor meus. Quia peccans eum perdidit, diabolumque sequens ab ipsius obedientia alienatus est. Accede igitur ò frater cum hac humilitate, eademque verba recensens: Miserere mei Deus.
Luc. 9. Tu Domine dixisti, venit filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat. Tuum est Domine verbum hoc, tu illud tuo diuino ore protulisti: ego autem sum vnus ex perditis, qui saluari volo: hoc in me verbum adimple. Tu Domine
Cant. 2. dixisti, ego sum flos campi, & lilium conuallium: vt significares te non esse clausum sicut flores vireti, & horti conclusi, sed in agro, & valle esse plantatum, omnibusque expositum, qui ad te colligendum voluerint accedere: siquidem autem omnes te sicuti re communi vti possunt, sim, quæso, vnus ex illis. Nec vero hoc in me beneficium secundum magnam miseriam meam, sed secundum magnam misericordiam tuam conferatur, exposco. Si Alexander princeps Ethnicus vile quicquam à se petentem pauperem ciuitate donauit dicens? quanuis te talia petere non oporteat, meam tamen liberalitatem talia donare decet: nolo enim humilitatem, vilitatemque tuam, sed largitatem potius, atque magnitudinem meam animaduertere. O princeps regum terræ, superneq; cælestium Hierarchiarum Imperator Iesu Christe fili Dei, fac mecum Domine misericordiam

rdiam non ſecundum miſeram vilitatem meam, ſed ſecundum
maximam clementiam tuam. O ineffabilem probitatem Dei
mei: in miniſterijs tibi ab hominibus exhibitis non tuam qui-
dem magnitudinem, excellentiamque, ſed eorum potiùs parui
tatem conſideras: in beneficijs autem, quæ illis confers, non
ad eorum vilitatem, ſed ad munificentiam, liberalitatemque
tuam reſpicis. Ideòque ſicut parua munera ab eis acceptas, ſic
tanquam Deus præſtantia in eos beneficia confers. De miſeri- *Oſeæ.6.*
cordia noſtra dicit Oſeas Propheta, miſericordia veſtra tan-
quam nubes matutina, & quaſi ros manè pertranſiens. Quem-
admodum enim ros minimo quoque ventorum flatu areſcit:
ſic humana miſericordia minima quaque occaſione conſu-
mitur. Miſericordia verò tua Domine cùm ſit infinita, nul-
17 la prorſus occaſione poteſt exhauriri. De te Domine decan-
tat Eccleſia: Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parce-
re. Magiſque proprium tibi eſt ignoſcere, quàm igni combure-
re: nam aliquando ignis actiuitatis ſuæ oblitus non combuſsit,
vt apparet cùm tres pueros in fornacem ignis ardentis im-
miſſos non combuſsit: tu autem Domine nunquam oblitus *Danie.3.*
es facere miſericordiam: quia apud te propitiatio eſt dicit Pſal- *Pſalm.129*
mographus. Quaſi dicat: Domine apud te, & non apud me, in
te, non in me cauſam, cur mei miſerearis habes. Quod ſi ego
ſcelus admiſi, cuius cauſa me inferno damnare potes: tu illud
non amiſiſti, quo peccatores ad te conuerſos ſaluare conſue-
ſcis, ſcilicet naturalem, infinitamque probitatem, atque cle-
mentiam. Et Regalis propheta dicit, ſperent in te qui noue- *Pſalm.9.*
18 runt nomen tuum, quoniam non derelinquis quærentes te Do-
mine qui nouerunt nomen tuum, ideſt, qui longa te atque diu-
turna clementiam tuam experientia compererunt. De hac ete-
nim hic cognitione loquitur, quæ maximam petendi ſpem, atq;
animum addit. O Domine quàm diuturnã infinitam miſericor-
diam tuam comperimus experientia: ſcimus enim te cum non-
nullis, quia te rogauerunt, ſicut hic leproſus, miſericordiam fe-
ciſſe, & cum alijs propter aliorum preces, ſicuti cum filia
Chananææ, ſeruoque centurionis, miſericordia vſum fuiſ-
ſe: aliorum autem preces non expectaſſe, verum eos ad benefi
cia capienda inuitaſſe: ſicuti Samaritanam, & paralyticum in pi-
ſcina commorantem. Hoc autem maxime admirandum eſt,
quod

quòd alijs misericordiam fecisti ipsismet contradicentibus, sicut ei cum in cruce ab æterno patre ijs misericordiam, veniamq; deprecatus es, qui te cruci affigebant, morteq; crudelissima afficiebant. Et Paulum gratiæ contradicentem conuertisti. Ecquis igitur cùm tam longa experientia infinitam clementiam tuam norit, ad veniam exposcendam dubitanter accedet?

Et extendens manum Iesus tetigit eum dicens: Volo, mundare. O ineffabilem Dei pietatem, animaduertite quanta cum benignitate clementissimus Iesus manum suam ei porrigit, illumque solo verbo emundat. Cōsiderateque illum manus tactum quoddam indulgentiæ fuisse genus: quasi diceret: ne arbitreris ò paupercule quòd quia sic lepra coopertus es, te exhorreo: Pensanda est etiam liberalitas, qua dicit: volo. In quo quanta benefaciendo, ac hominibus beneficia conferendo voluptate afficiatur, aperte demonstrauit: sicut antea per Hieremiam Prophetam his memorabilibus verbis prædixerat: lætabor (inquit) super eis, cū eis benefecero, & plantabo eos in terra ista in veritate & in toto corde meo, & in tota anima mea. O dulcissima verba. Ecquod est adeò durum marmor, quod hæc audiens amore non liqueat? ex huius diuinæ probitatis consideratione, atque ex cælestis gratiæ participatione iustis etiam prouenit, quod hilari vultu, dili-gentique animo proximis suis benefaciunt. Vnde dicitur: gaudium est iusto facere iustitiam. Quando ò frater mi diues pauper ad te accesserit dicens: Domine si vis potes me adiuuare, cùm verum sit te posse, cum hilari animi promptitudine dicito sicut dixit Dominus, volo. Ne crumenam tuam consulas hęc enim dicet tibi, vt diuitias obserues, ne forte tibi deficiant. Sed tu crede Spiritui Sancto tibi consulenti, atque dicenti: Honora pauperem de tua substātia, & de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. Hoc etiam Ecclesiastes commendat dicens: omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuò non deficiat. Valde notabilia sunt hæc verba, difficilisque in eis contradictio videtur inesse: nam quomodò vestimenta candida esse possunt, si nunquam oleum ex capite deficit, sed semper ex eo decurrit: quo vestes infici consuescunt? Dico Spiritum Sanctum hic non de materiali quidem oleo loqui, sed de misericordia, quæ opera bona illustrare, ac candidiora redde-

Hierem. 32 *Prouer. 21.* *Proue. 3.* *Eccle. 9.*

12 reddere ſolet. Hoc autem oleum vult Deus ne vnquam à corde tuo deficiat: ſed ex eo ſemper miſericordia (tanquam aqua ex perenni fonte) dimanet. Depingens Zacharias Propheta duos viros Deo coniunctiſsimos atq; amiciſsimos (quos nonnulli Eliam & Enoch, alij verò Eliam & Moyſen eſſe volunt) vt Angelus qui cum eo loquebatur, illos altius ſublimaret, dixit ei: isti ſunt duo filij olei ſplendoris, qui aſsiſtunt dominatori vniuerſæ terræ. Quaſi diceret: hi ſunt duo viri valdè miſericordes: nam ſecundum Hebraicam proprietatem qui in aliqua re excellens exiſtit, illius rei filius dicitur. Mirabilis eſt conſideratu promptitudo, qua veteres illi quondam patres ante Euangelicam, atque etiam ante ſcriptam legem pauperibus eleemoſynas erogabant, atque opera miſericordiæ exercebant. Atten- *Zacha. 4.*
13 dite Rebeccæ, Ethnici cuiuſdam filiæ promptitudinem, quæ petenti famulo Abrahæ aquam ad bibendum reſpondit, Bibe Domine mi, celeriterque depoſuit hydriam ſuper vlnam ſuam, & dedit ei potum. Cumque ille bibiſſet, adiecit, quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. Effundenſque hydriam in canalibus recurrit ad puteum, vt hauriret aquam, & hauſtam omnibus camelis dedit. O quàm ſedula ad vtrunq; diligētia, celeriter (inquit) & recurrit. Virgo tenella decem camelis (tot enim erant, vt ibidem dicitur) aquam ex profundo quodam puteo atque ad alios qui cum eo venirent, mira cum charitate hauſit. Nec verò his omnibus cōtenta eſt, verum illum etiam inuitauit, vt in domum patris ſui diuerteret dicens: palearum quoque & fœni plurimum eſt apud nos & locus ſpatioſus *Gene. 24.*
14 eſt ad manendum. O maximā Chriſtianorum hominum confuſionem, quomodo pudore non confundimur animaduertentes quàm inhumaniter nunc peregrinos ac pauperes tractamus: præſertim poſtquam nobis ſumma veritas dixit, Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Intelligebat (credo) Rebecca parentes ſuos gauiſuros eſſe peregrinos illos in domum ſuam excipere, ſiquidem eos tanta cum benignitate inuitabat. Non arbitror nunc filios veſtros idem facere auſuros fuiſſe, non enim hanc liberalitatem atq; humanitatem vobis ineſſe cognoſcunt. *Matth. 5.*

Tangente autem illum Domino ſua diuina manu, atque dicente: *Mundare*, Mundata eſt lepra eius. Super quo notādum eſt,

etſi

Leui. 13. etsi Deus præcepit, ne quis leprosum attingeret, hoc fuisse ne contaminaretur: at si quis leprosum tangens, non modo non inquinaretur sed illi etiam salutem conferret, hunc non esse legis transgressorem. Nam etiam cautum erat ne quis cadauera pertingeret. Elias autem & Eliseus, cùm mortuos suscitarunt, super eos incubuerunt. Conferens verus humilitatis amator atq; Magister egregius huic leproso salutem dixit ei: vide, nemini dixeris. In quo nos docuit, ne opera nostra bona ideo faciamus, vt ab hominibus videamur, eaq; faciētes, illis sed Deo soli placeamus. De illis quatuor mysteriosis animabus, quę vidit Ezechiel propheta qui dicit: & pennas per quatuor partes habebant. Et duabus volabant, seq; inuicem attingebant: duabus vero corpora tegebāt. Duæ (inquit) pennæ singulorū iungebantur: & duæ tegebant corpora eorum. In quo docemur quòd etsi nos oportet extendi ad bona opera proximis nostris facienda (etenim hoc est extensis alis proximorum corpora tangere) illis tamen vni Deo placere cupientes quo melius poterimus ea tegere debemus.

Nume. 19.

3. Reg. 17.

4. Reg. 4.

Ezech. 1.

Simulque Dominus dixit leproso: *Vade & ostende te sacerdoti.* Quid Dñe? lepra eū liberas, nec verò à debita sacerdoti subiectione atq; ostensione reddis immunē? Non vtiq; eū ab ista obligatione vēdicat, quia legem ministrosq; suos autoritate donare vult, illisq; sæculares omnes subijci præcipit. quòd si in lege quę vmbra fuit, hoc obseruauit, in lege quę est spiritus multò melius obseruari volet. Immēsus Deus, qui tāta presbyteros autoritate stabiliuit, vt eorum prolatam in terra sentētiam ad eam in cœlo confirmandam expectet, nunquid non eos ab vniuerso mundo maximæ reuerentiæ, atq; honori haberi volet? Mirabiliter hoc apparuit in illa sindone, quam D. Petrus è cœlo descendentem in spiritu perspexit immundorum animalium plenam, dixitque Dominus illi: Petre occide & manduca. Cui ille respondit: absit Domine, quia nunquam māducaui omne commune, & immundum. Comede hoc Sancte Apostole: quòd enim tu comederis atque comprobaueris, hoc Deus bonum esse ducet: quod autem respueris ac repudiaueris, hoc Deus malum esse iudicabit. Volo dicere: quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunq; solueris super terram, erit solutū & in cœlis. Quantū igitur honoris huic, quem Dominus adeo honestauit, perhiberi debet? Apud omnes totius orbis nationes maxi-

Acto. 10.

mo semper honori sacerdotes Idolorum habiti sunt, quem honorem tàm populares, quàm principes ac reges illis exhibebāt quia eos qui dijs suis coniunctiores erant alijs omnibus præferendos esse iudicabant. Hanc rationem Gregorius Papa Mauritio imperatori obiecit vt eum cōfunderet, eò quòd Christianus cùm esset sacerdotes Iesu Christi maximo non haberet honori, vti habetur vndecima. q. 1. c. Sacerdotibus. Quam etiam Theodoretus refert. Et concilium Mathisconense secundum, dicit: statuimus quòd si quis laicus sacerdoti obuius fuerit, vsq; ad humiliorem venerationis gradum sese illi humiliet: siquidem talis sacerdos tam venerabilem in Christiana religione dignitatem promeritus est. Quod si laicus equitans sacerdoti equiti obuius fuerit, laicus caput suum detegat debitam sacerdoti exhibens reuerentiam: si verò laicus equitans sacerdoti pediti obuius fuerit, cū primum ad eum accesserit, ab equo descendat, illiq; honorabilem atq; charitatiuum præbeat honorem, quem ei sacerdotalis dignitatis ratione perhibere debet. O quis verba & efficaciam haberet, qua quantus hodie defectus circa hoc in mundo versatur, dignè satis exaggeraret. Suspicor autem hoc vel maximè ex modica charitate atq; reuerentia quæ Deo habetur, & ex modica sublimium, diuinorumq; ipsius sacramentorum æstimatione, hanc modicam ministrorum ipsius æstimationem atq; reuerentiā proficisci. D. Antoninus refert quòd cū gloriosus Episcopus Beatus Martinus cum Maximo Imperatore pranderet, illiq; priùs quàm Imperatori patera, seu poculum porrigeretur (hoc quippe infallibiliter fieri consueuerat) postquam bibit, illud capellano suo, qui etiam mensæ consederat, porrexisse. Ideo que prudentissimæ animaduersionis ab omnibus circunstantibus satis fuisse commendatum, eò quòd sacerdotalem imperatoriæ prætulerit maiestatem. O infœlicem tempestatem nostram, in qua omnia ferè vice versa geruntur nec simplices sacerdotes qui Ecclesiasticis redditibus carēt, pluris quasi, quàm plebeij homines æstimantur.

11. q. 1. c. Sacerdotibus. Theodoret. lib. in Gene. c. 106. Conci. Mathisconense. 2.

Diuus Antoninus. 2. par. c. 10.

Dicit ei vlterius: *Et offer munus, quod præcepit Moyses in testimonium illis.* B. Hieronymus (quem sequitur Caietanus) sic intelligit hæc verba in testimonium illis, id est, vt hæc tua oblatio pro emundatione tui, meam illis potestatem testetur, vt aut credant, aut sint prorsus inexcusabiles. Et sic illud: in testimonium

D. Hieron. Caietanus.

nium illis: non cum verbo præcepit, sed cum verbo: offer, corrigendum est. Verum hæc omnia, aliaque ineffabilia miracula non solùm eis non profuerunt: sed ex illis etiam occasionem acceperunt contra tantorum mirabilium perfectorem diriùs sæuiendi: tanta vtique eorum cæcitas atque malitia erat. Quemadmodum cum cuiusdam natura morbo prostrata atq; diuturna consuetudine dissipata, sæpenumero medicamina quæ illi apponuntur, grauiorem illam reddunt, atque in venenum conuertuntur, eiq; magis officiunt: sic etiam illis infœlicibus contingit. Fratres dilectissimi diuinam Maiestatem suppliciter exoremus, ne vnquam in tam miserum statum nos deuenire patiatur, vt ex diuinis ipsius beneficijs deteriores nos efficiendi occasionem sumamus. Sanctus Propheta Esaias Deum efficaciter precabatur dicens: vtinam dirumperes cœlum, & descenderes, à facie tua montes fluerent, aquæ arderēt igni. Hoc Sancti Prophetæ desideriū tunc adimpletum est, quādo verbū caro factum est: & tamen mōtes integri, aquæq; frigidæ remanserunt: siquidem omnes illi sacerdotes, ac pharisæi, neq; defluxerunt, neq; igni exarserunt. Itaque diuinus Domini conspectus ipsorum culpa maiorem eorū condemnationem operatus est. Quod enim Sanctus Propheta prædixit, intelligitur, quòd ex Domini parte talia opera faciēda erant, quæ grauissimos atq; durissimos quosq; peccatores cōuertere possent, nisi ipsi malitia sua eis impedimento essent. Et tamē tanta fuit eorum malitia, vt nullam in illis operationem fecerit. Eia fratres nunquid hic adest mons aliquis per superbiam, aut aqua per luxuriam? ego vos Dei nomine adiuro, vt diligenter aduertatis nos hæc miracula in testimonium vobis prædicare, quò defluatis & igni ardeatis: sin minus omnia vobis in æternam condemnationem esse conuertenda.

Simile.

Esai. 64.

Præcipit etiam Dominus huic homini, vt offerat munus quod præcepit Moyses: quo illud ingratitudinis signum in templo offerens, Deo pro accepto beneficio gratias ageret: hoc enim est vnum ex gratioribus, ac iucundioribus diuinæ Maiestati. Ideò sponsus sponsam laudans postquam generice dixerat: quàm pulchra es amica mea, quam pulchra es: volens partes in quibus pulchritudo refulgebat peculiariter recēsere, priùs oculorum eius pulchritudinem cōmendauit dicens: oculi tui columbarum. In quo eam gratitudinis adnotauit. Columba cum singu-

Cant. 4.

Simile.

34 ſingula grana roſtro deglutit, roſtrũ, atq; oculos in altũ extollit accipit vnũ, & oculos in altũ eleuat, accipit alterũ, & iterum oculos erigit, & deniq; ſic facit, cum ſingula grana deglutit. O beatã animã, quæ pro ſingulis beneficijs oculos in cœlũ erigit. Deoq; gratias agit quotidie, & ſemper Deus in nos beneficia pluit: ſic etiã ſemper nos Deo gratiarũ actiones referre deberemus. Hoc enim efficit animã ſpecioſiſsimam in diuino cõſpectu, eamq; columbarum oculos habere facit. Et hoc præſertim Spiritus ſanctus in iuſtis commendat dicẽs: Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorũ. Hoc eſt, nunquã ceſſant Deũ laudare. Vix in do- *Pſalm.* 117
mibus, atque in oribus iuſtorũ aliud auditur, niſi laudetur Dominus. Et hoc vocat Spiritus ſanctus vocẽ exultationis & ſalutis. Exultationis (inquit) quia ex gratitudine tam ſingulare iuſtis gau-
35 diũ oritur, quod illos exultare facit, quod eſt interiorem cordis lætitiam exterioribus ſignis demonſtrare. Et ſalutis (ait) quia gratiarũ actio, nõ ſolum animam in gratia perſeuerare facit, ſed etiã ad plura atque ampliora beneficia cõparanda diſponit. Tam excellens eſt gratitudo, vt non contentus fuerit Dauid pro acceptis beneficijs gratias agere, ſed pro ijs etiam, quæ ſe percepturũ ſperabat, gratiarũ referret actiones: & ſic dicebat. Laudans inuo- *Pſalm.* 17.
cabo Dñm, & ab inimicis meis ſaluus ero. Atq; ex hoc cognoſcetis quantum malũ ſit, non ſolũ pro acceptis beneficijs Deo gratias nõ agere: ſed ex illis anſam aſſumere ad ſupernum eorum largitorem offendendũ. Si Rex quotannis mille aureos tibi dari iu- *Simil.*
beret, tu verò illos omnes in emendo veneno ad eũ occidendũ, armiſque ad ei bellum inferendum emendis conſumeres, nonne
36 maximam iniquitatem te admiſiſſe, grauiſsimumq; ſupplicium meruiſſe iudicares? dicitur Deus Aegyptios auro, rebuſq; pretio- *Exod.* 11.
ſis ſpoliaſſe: illaſq; Hebręis tradidiſſe, vt diuites ex eorum ſeruitute euaderent. Eodẽque auro quod eis Dñs dedit fecerunt vitulũ in Horeb. Nunquid fratres mei tam execrabilem ingratitudi- *Exod.* 32.
nem non miramini? ab omnibus vtiq; vobis illã abominari, atq; condẽnari credo. Quare igitur ingratitudinẽ, in quã quotidie inciditis, nõ potius admiramini? Etenim pulchritudine, valetudine, ſcientia, honore, diuitijs deniq; vobis à Deo cõceſsis, ipſimet Deo bellũ infertis: & quantum eſt ex vobis eum quotidie crucifigitis. O cœlum, ò terra, ò maria, ò lapides, ò inſenſibiles creaturæ ſuper tã execrabili iniquitate obſtupeſcite, ſiquidẽ homines

rationis participes in tātam insensibilitatem deuenerunt, vt vix eam sentiant. O quanta cum exaggeratione Deus de hoc conquerebatur admirabili quadam metaphora regis, qui maxima in virginem quandam beneficia contulit: qua postquam potens regina facta est, magna atq; execrabilia adulteria illi fecit. Et postquam beneficia plurima, quæ in eam contulit recensuerat, dicit: Perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, & habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo. Exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, vt eius fieres: & tulisti vasa decoris tui de auro meo & argento meo: quæ dedi tibi & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis. Et tulisti filios tuos, & filias tuas quas generasti mihi, & immolasti eis ad deuorandum. Nunquid parua est fornicatio tua? Immolasti filios meos, & dedisti illos consecrans eis: & post omnes abominationes tuas & fornicationes tuas non es recordata dierũ adolescentiæ tuæ, quando eras nuda & confusione plena. Væ væ tibi, ait Dominus Deus. O terribilia verba exaggerantia quantum quaq; graue sit ingratitudinis malũ. Cõstituat vnusquisq; vestrũ fratres mei oculos in suã viuendi rationem, & cognoscetis vos eadẽ me tculpa esse submersos. Etenim etsi illas Ethnicorũ statuas non adorastis (quod hic Dominus fornicationũ nomine intelligit) alia tamẽ plurima Idola, honorem scilicet, voluptatem, saturitatẽ atq; alia quam plurima vitia coluistis, eisque cũ omnibus ijs, quæ vobis à Dño data sunt libẽtissimè seruijstis. Cũ omnia vos ad Deũ amandũ atque laudandũ inuitare deberent, ex omnibus peccãdi occasionẽ sumitis. Liberis ad vltiones vtimini, diuitias vero in voluptatibus ac vanitatibus cõsumitis: nec vero meministis vos è terræ puluere, ad sublimẽ statũ, in quo persistitis, fuisse à Dño sublimatos. Væ, vę vobis: ait Dñs Deus. Terribiles erunt pœnę vestræ, siquidem culpæ sunt adeò horribiles. Etsi Seneca Ethnicus erat, tamen loquens de gratitudine dixit: Non videmus quidem talibus hominibus à lege pœnam aliquam constitui, quod scilicet propter sceleris immanitatem relicta sit Deo discernẽda humana vtiq; iustitia de latronibus, homicidis, alijsque delinquentibus suppliciũ sumit: nec verò ingratos homines punit (ait hic Ethnicus) quia tãtã iniquitatẽ rigorosęatq; seueræ Dei iustitiæ remittit, vt videatis quid de ingratis hominibus Seneca sentiret. Quæ cũ ita sint fratres charissimi, Deũ timete, deque

Ezech. 16.

Senec. lib. 3 de benefic. c. 1. & 6.

40 queꝑ præteritis ingratitudinibus pœnitentiam agite, & amodo gratissimi esse curate vt diuinæ maiestati placentes, cœlestique ipsius gratia exornati ipsius gloria fruituri ad cœlestia regna trāsire mereatis. Amen

AD LECTOREM.

DE hac Dominica duas conciones in feria quinta post cineres in quadragesimali volumine super posteriorem huius Euangelij patrem, in qua agitur de Centurione, reperies.

In Cōuersione B. Pauli Apost.

CONCIO PRIMA.

1 *Saulus adhuc spirans minarum & cædis in discipulos Domini, &c.* Acto. 9.

IN sancta hodiernę epistolę lectione fratres charissimi admirabilis quædā aduocatio recensetur, qua Deus Opt. Max. animā satis lōgè à via veritatis errātem ad se potēter allexit. Qui fuit vnus ex mirabilibus infinitæ misericordiæ ipsi⁹ effectibus. Dulcissimū vtiq;, atq; suauissimū est de diuina misericordia loqui. Quomodo Deus ab æterno misericordias, quas nūc in tempore percipimus, nobiscū facere decreuit. Meritò quidem hoc Isaias ꝓpheta Iudaico populo exaggerabat dicēs. Ad pūctū in modico dereliqui te, & in miserationib⁹ magnis cōgregabo te: in momento indignationis abscōdi faciē meā parūper à te, & misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit Redēptor tu⁹ Dn̄s. Israel (ait Dn̄s) ne contristeris, nā etsi ad modicū tēpus ira cōcitatū me prębeo erga te, ne tamē suspiciosum meū arbitreris amorē: siquidē mea in te misericordia sempiterna est. Maxima nobis inest in hac cōsideratione doctrina. Vtinā in ea Dn̄s diuinū nobis spiritū suū largiatur. Aeterna cognitiōe, volūtate, ac misericordia Deus pater noster scelera nostra respexit, miserijsq; nostris remediū adhibere, ac paupertatē nostrā locupletare decreuit. Ab æterno, glorię suæ filios nos voluit adoptare, ab æterno cōstituit, vt quū nos nasceremur, sacramenta cœlesti gratia profluētia, diuinaq; sanctificatione repleta præparata inueniremus. Ecquis ista cōsiderās in admirabilē huius clemētissimi patris nō rapietur amo- Isai. 54.

rem? Etenim quadraginta, siue quinquaginta anni sunt, ex quo 3
ego esse cœpi, quorũ plurimos cognitionis expers fui, alios vero
in Deo offendendo consumpsi: ipse autem ab æterno mecũ misericordiã fecit. O quam suauis est quæstio inter ardentissimos amatores disceptare, vter alterutrũ priùs amarit? Hoc nos docet diuinæ literæ dicẽtes nos priùs à Deo fuisse dilectos, siquidẽ ipse nos ab æterno dilexit. Et ita dicit D. Paulus, quis prior dedit & retribuetur ei? quoniã ex ipso est, & per ipsum, & in ipso sunt omnia ipsi honor, & gloriã in sęcula sæculorũ Amẽ. Vnũ nobis valde desiderabile esse oportet, videlicet vitã æternã. Cuius pręcipuus finis esse debet, vt siquidẽ nos Deus vna æternitate antequàm essemus, aut illũ cognosceremus, charitate superauit: saltẽ postquam in fortunato illo æternæ beatitudinis statu collocabimur, in posterũ amor noster æternitatis respectu illius amori cõ 4
par existat. Ex hac æterna misericordia tam gloriosi prodeũt effectus, quales sunt peccatorũ conuersiones. Et sic dixit Deus per Hieremiã Prophetã in charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans, scilicet, te: vbi valde pensandũ est verbũ illud: attraxi quod quandã denotat violentiam. Tot nanq; sunt Dei vocationes, inspirationes atq; artificia, quæ ad peccatorem ad se conuertendum exquirit, vt quodãmodo illum cogere videatur: vel saltem, rationi consentaneum sit quod peccator eis adeò se se deuinctũ experiatur, vt nihil aliud se facere posse, nisi ad Deũ cõuerti sibi videatur. Et quãquam in omnibus peccatorũ cõuersionibus Deus suam infinitam misericordiam apertè manifestat, multo tamen clarius illam ostendit, quando eos actualiter peccantes con
uertit. In ecclesiasticis historijs dicitur Iudæum quendam Chri- 5
stiani hominis domum in Syria emisse, in qua Christianus oblitus crucifixi imaginem reliquerat, cumq; plurimi Iudæi domũ visuri conuenirẽt, imaginẽ repererũt, in qua plurimas ac maximas immanitates exercuerũt, quodã autẽ lancea latus eius perforãte, adeo abũdãter sanguis profluere cœpit, vt per terrã decurreret. Qui tã nouũ miraculũ admirati, omnes vniuersaq; ciuitas ad Iesu Christi fidẽ conuersi sunt, & baptizati deinceps fideles, ac boni Christiani extiterunt. O immensam Dei misericordiam! quid Domine te gloriosum in cælo regnãtẽ hi crudelissimi in terra iterum crucifigunt, non solum autem eos non confundis, sed sacratissimum sanguinẹ tuum eis tribuisti, quo vulnera spirituũ suorum

Roma. 11.

Hierem. 31

6 suorum curent, seq; abluant, atq; tuam diuinam gratiam consequantur? ex hoc vtiq; infinita Dei misericordia & bonitas perspici potest. O quàm crebro hoc ad literã fit. Etenim cũ tu actualiter pecces, illic te Deus vocibus, ac conscientiæ morsibus ad se accersit, quò his clementissimis admonitionibus culpam tuam cognoscas, veramq; illius facias pœnitentiam.

De hac materia satis apertè sacra historia, quę in missę epistola decantata est, loquitur. Et ita dicit D. Augustinus, Apostolus Paulus, quẽ certe inuenimus sine vllis meritis bonis, imo cũ multis meritis malis Dei gratiã consecutũ reddẽtis bona pro malis. Hoc idem sanctus Apostolus exaggerat dicens. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum: sed *D. August. lib. de liber. arbit. cap. 6.* *1. Timo. 1.*
7 ideo misericordiam consecutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnẽ patientiam ad informationẽ eorũ, qui credituri sunt illi in vitam æternã. Omnẽ patientiam id est perfectissimam patientiam. Singula hæc verba fratres charissimi valde perpendite; singula enim sunt ardentissimæ prunæ ad corda nostra diuino amore inflammanda. Quia autẽ tantopere diuinam misericordiam, probitatemq; ostendunt, postquã ea sanctus Apostolus protulit, singulari quadã gratiarũ actione prorupit dicẽs: Regi autẽ sæculorum immortali, & inuisibili soli Deo, honor & gloria in secula sæculorũ. Amen. O quã optimo iure dixit hic sanctus Apostolus. Omnia enim vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors. Et posset etiam addere dicens; mea peccata vestra sunt. Hoc est ad vtilitatẽ ve- *1. Cor. 3.*
8 stram; siquidem cũ ego tam grauis peccator essem, tanta Dñs misericordia vsus est mecum, quò vos eius probitati fidatis, qui sine meis meritis misertus est mei, mihique remedium adhibuit.

Ecce qualia erant eius merita siquidem de illo dicit hic D. Lucas. *Saulus adhuc spirans*. Pallia lapidantium B. Stephanus seruarat; cogitans se solũ parum esse profuturũ, si vero omniũ illorũ vestimenta reseruaret, fieri posse vt cuncti eum atrociùs lapidarent. Et adhuc spirans nondũ illic persistit, Ananias enim dixit Dño: *Audiui à multis de viro hoc quanta mala sanctis tuis fecerit in Hierusalem*. Et adhuc spirans. Seruos Iesu Christi morsibus conficiendi maxime cupiebat: & hac rabie exagitatus accessit ad principem sacerdotum, & petijt ab eo epistolas in Damascũ. Erat tanquam

folles, quibus fornax insufflatur & accenditur. Sic ille principes sacerdotũ in irã aduersus Christianos inflãmabat. In hoc verbo spirãs significatur quãto cũ feruore, & efficacia peccatores passiones suas exequũtur, peccatisq; suis deseruiunt. Ita dicitur. Pedes
Prouer. 1. Hiere. 8. impiorũ ad malũ currũt. Et Hieremias. Omnes conuersi sunt ad cursum suũ quasi equus impetu vadẽs ad prœliũ. Tã festinanter accelerãt mali peccata perpetrare, quasi præmiũ aliquod diligentioribus esset præparatũ. Isaias Propheta dicit exercitũ Asyriorũ
Isaia. 5. quãdo Hierosolymã destruere conabatur, velocissimè fuisse cõflatũ, neq; laboribus fatigatũ dicẽs: Ecce festinus velociter veniet, scilicet exercitus Asyriorũ, & nõ est deficiẽs, neq; laborãs in eo, nõ dormitabit, neq; dormiet, neq; soluet cingulum renum eius, neq; rũpetur corrigia calciamẽtorũ eius, sagittę eius acutę, & omnes arcus eius extẽsi, arma omnia in prõptu, vngulæ equorum eius vt silex, idest, nullius equi euulsa est solea, neque vllus eorum claudicauit. In his omnibus significat sanctus Propheta quã velociter mali ad malũ operãdum conueniũt, quãq; indefatigabiles sunt, & quã prosperũ eis redditur iter ad tyrannides, atque iniustitias suas exercendas. Contra verò quam lachrymabilis est visu tepiditas ac negligẽtia, qua virtutis opera exercemus.

Cùm igitur Saulus Damascum cum literis, ac mandatis proficisceretur, vt sacratissimum saluatoris nostri Iesu Christi nomẽ penitus ab orbe deleretur, cùmq; tã crudelibus negotiis intenderet ei Deus obuiã exit, suã cum illo misericordiam facturus. O benedictus & glorificatus sit talis Deus. Hæc fratres mei attentis animis considerate atque confundimini, cum enim aliqua vobis iniuria fuit illata, & vos quisquam Dei nomine veniam deprecatur, respõdere cõsuescitis. Adhuc recentissima res est. Animaduertite quã recẽs erat iniuria cœlorũ Dño illata, qui cũ in cruce suomet cruore conspersus pẽderet, sanctissimumq; eius corpus crudelissimis vndiq; vulneribus esset cõfossum, quãtum est ex se illis ignoscit, suumque æternum Patrẽ instanter exorat dicẽs: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sic prædixerat
Isai. 53. Isaias Propheta de illo ad literã loquẽs. Et pro transgressoribus rogauit. O Christe vitæ reparator dulcissime, animarum nostrarum amor quomodo Dñe in cruce loqueris, interrogatus autẽ à præside cõticescis? sic vtique. Nã quia in cruce de vita nostra agitur quãuis nõ interrogetur loquitur, in domo autẽ Pilati quia de

12 na ipsius vita agitur, interrogatus obmutescit: videlicet vt suũ in nos amorẽ ardẽtissimũ demõstraret. ¶ Attẽdite etiã quãto furore insaniẽs Saulus bellũ ei illaturus in Damascũ properabat, ipse autẽ de cælo descẽdit, vt eũ ad veniam, & misericordiam inuitaret. Et vos cum dicitis: Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, nonne ipsamet die, qua Deũ offenditis, vobis ignosci velletis? quomodo nõ veremini ne Deus ex suo diuino consistorio vobis respõdeat. Vide scelestissime ꝙ in ista oratione te condẽnari, atq; in infernũ detrudi deprecaris: nã dicis: Domine ne mihi ignoscas: ego enim offensoribus meis nõ parco: quod si quis mihi dicit, vt eis ignoscam respõdeo iniuriam adhuc esse recentem. Prętereà si quis vos aureis tegulis lapidaret, etsi illis aliqua vobis vulnera infligeret, nonne illa ęquo animo pateremini, tegulasq; illas colligeretis? siq; ille qui vos lapidauit, vos veniã peccaretur, facilè illi parceretis considerantes vtilitatẽ, quã vobis lapidãdo vos attulit. Quãtũ autẽ vtilitatis atq; prouẽtus, iniuriæ æquo animo toleratæ animæ afferãt ignoratis? Hæc est ratio ob quã D. Paulus nos admonet, ne inimicos nostros timeamus paruo enim labore nostro nos ditãt. Et ita dicit: *In nullo terreamini ab aduersarijs, quę est illis causa perditionis vobis autem salutis.* Verùm attendite illũ vlterius dicere: & hoc à Deo quia vobis donatũ est pro Christo nõ solũ vt in eũ credatis, sed vt etiã pro illo patiamini idem certamen habentes quale & videtis in me: & nunc audistis de me. In quibus verbis ostẽdit B. Apostolus Deũ nos pati sinere, patientiãq; nobis in laboribus præstare, vtrumq; ipsius Dei esse donũ, hocq; per merita Iesu Christi Saluatoris nostri cõcedere. Quapropter instantissimè nos hoc oportet exposcere, magnopereq; gaudeamꝰ vidẽtes nos per illã viã à Deo deduci, per quã & sanctissimi eius apostoli ducti sunt. Nam hac etiam exhortatione fulciebat hic sanctus Apostolus Philippẽses, dicẽs donũ esse Dei eos idẽ certamẽ habere, quale in se ipso perspexerãt, deq; illo audierant & hæc verba: vidistis, & audistis significant certamina, quæ sanctus Paulus Philippis in eorũ cõspectu, atque alibi tolerauerat. Ecce quanto iure aduersarijs vestris debetis ignoscere, siquidẽ quot vobis mala faciũt, tot gẽmas in anima vestra relinquũt. Hoc optimè intellexit Dauid cũ dicẽte illi Semei, egredere, egredere vir sanguinũ vir Belial, dixit seruo suo volenti iniuriam illam vlcisci vt patet,

Matth. 6.

Simile.

13

Philip. 3.

14

2. Reg. 16.

Dimitte eum, vt maledicat iuxta præceptum Domini: si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dñs bonũ pro maledictione hac hodierna. Et sicut dixit ita fuit, nã pro illa patientia eum Dominus consolatus est, atq; ab illa persecutione liberauit! Aduertite vtrum satis recens esset vulnus siquidem Semei actualiter lapidibus simul & iniurijs illum insectãte, sanctissima hæc verba & patientia plena Dauid protulit. Profectò nondum Iesus Christus æternum Patrem suum pro persecutoribus exorauerat neq; Euangelicam legẽ cõmendauerat: nos autẽ post tam præstantia exempla, totq; accepta beneficia, adeo duri atq; proterui remanemus, ac si nihil vnquam tale crederemus.

Plinius. Et subito circunfulsit eũ lux de cœlo, & cadẽs in terrã audiuit vocẽ dicentẽ sibi: Saule, Saule; quid me persequeris? Plinius refert Aquilã etsi altissimè peruolet, nimiũq; à nido recedat nunquã tamen ab eo neq; à pullis suis oculos remouere: quod siquis ad nidum damnum aliquod eis illaturus ascendit, statim velocissimè ad eos protegendũ descendere. O diuine mũdi Saluator, tu

Deut. 32. es aquila regia: de te quippe dixit Moyses, sicut aquila prouocãs ad volandũ pullos suos, & super eos volitans expandit alas suas. Hęc igitur diuina Aquila etsi in admirabili Ascẽsione sua ad cœlũ cõscendit: non ideò à nido suo (quæ est sancta ipsius ecclesia) oculos semouit neq; pullos suos penitus dereliquit, sed semper in eos oculis intendit. Vidensq; à dextera Dei Patris Saulũ tãquã rugientẽ leonẽ in eos impetũ facere conari, vt siquos inueniret hui⁹ viæ viros ac mulieres, vinctos perduceret in Hierusalẽ. Quãdo autẽ se iam omnia fecisse putarat, cœlestis aquila magno impetu è cœlo descendit, illumq; occupat, ex equo in terrã prosternens, & dicẽs: Saule, Saule quid me persequeris? Nunquid horũ Christianorũ nullum arbitraris esse patronũ? animaduerte illos meos filios esse, meque nunquã ab eis oculos semouere. O benedictus sit talis protector, & fœlices qui alarũ eius refugium quę

Eccle. 34. runt. De illo enim dicitur: Oculi Domini super timentes eum protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegumentum ardoris, vmbraculũ meridiani. Nemo de diuina pietate ac protectione diffidat, quamuis se persecutionibus afflictum videat. Considera frater mi te à Deo aspici, & quando tibi potiùs conuenire perspexerit, eum tanquam Aquilam esse descensurum, vt te sua admirabili potentia liberet, siquidem verè persecutiones

18 nes tuas, suas esse ducit. Aduerte quid dicat Saulo, quærens: Cur me persequeris? O Christe verè hominum amator, quandiu in hoc orbe terrarum, passibilis atque mortalis tot laboribus fatiga tus vixisti non es conquestus: & sic dicit de te Dauid: Sicut mutus non aperiens os suum: nec quando sanctissima facies tua tanquam sterquilinium consputa fuit, nec quando sacratissimæ maxillæ tuæ alapis cædebantur, nec quādo columnæ deuinctus verberorū diluuio coopertus es, nec quando sacrosanctū caput tuū spinea corona redimitum fuit, nec quando membris omnibus dissolutus cruci durissimæ affixus es, verbum aliquod querelæ ore protulisti. O cœlestis lingua, quæ tot mutis vocem reddidisti, quomodo in laborum, atq; opprobriorum abysso non quereris: nunc autem, cum ad dexteram Dei Patris gloriosus corpore, *Psalm. 37.*
19 atq; anima sedens conquereris, quia inimici tui te persequuntur? Ad hoc respōdet Dominus dicēs: Scitote illos tunc corpus meū tetigisse, nunc autem animam meam. Anima etenim mea est Ecclesia mea, electique mei: quando ego in cruce æterno Patri dixi: In manus tuas commendo spiritum meum, spiritus quem ego tunc æterno Patri meo commendaui, est ecclesia mea spiritus meus, cor meum & anima mea: hanc autem hic Saulus insequitur: Magisq; sentio hanc animam, spiritumq́, meum tangi atque affligi: quàm meum proprium corpus verberibus, varijsque tormentis fuisse concussum. Hunc amorem, quo Deus suos complectitur, multò antea Zacharias Propheta prædixerat his verbis: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Nūquid tu Domine, oculos, aures, aut manus habes? quomodo ergo dicis: Qui *Zacha. 2.*
20 tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei? Hoc vtiq; dicit, vt singularem suum erga nos amorem significet: nihil est enim tenerius, & in quo magis ictum sentiamus, quā pupilla oculi. Ecquod est adeò marmoreum cor, quod tam suauibus verbis non molliat? Huius rei consideratio nos ardentissimi amoris igne accendere sufficeret, si ei profundissimè vacaremus.

Vnde inferri potest fratres charissimi, si Deus tam grauiter conqueritur, quia sanctorum suorum corpora tanguntur, & cum hoc martyres efficiuntur: quanto magis de illis queretur, qui eorum animabus officiunt, eosque peruertūt, quo sicut diaboli efficiantur? O quam durissimum est, tam immaniter spiritum Domini compungere. Cum Iudæa grauiter peccasset, atque ad co-

lenda Idola se trāstulisset, grauissimis supplicijs Samariam Dominus per Michæā Prophetam comminatur eo quod Samaria Hierosolymā: Hierosolyma verò vniuersam Iudçā hæc peccata
Mich.1. docuerit. Et ita dicit Michæas: Quod scelus Iacob? Nonne Samaria, & quæ excelsa Iudæ? nonne Hierusalē? & ponam Samariam quasi aceruum lapidum in agro cum plātatur vinea, & detraham in vallē lapides eius, & fundamēta eius reuelabo, & omnia sculptilia eius concidētur. Tam Idololatras, quàm Idola Dominus hic se destructurum esse comminatur: eo quòd non contenti fuerint mali esse, sed alios etiam peruerterint. Idemque vobis faciet fratres: etenim substantias vestras, quæ sunt Idola vestra simul & vos destruet, eo quod mala proximis vestris exempla perhibetis. Nec verò vestra tantum, sed illa etiam omnia quæ vestra culpa commissa sunt, peccata soluetis, reique eritis pro omnibus bonis, quæ illi facerent, nisi à vobis fuissent peruersi. Vbi nos legi-
Gene.4. mus: Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me, in Hebræo est: Vox sanguinum fratris tui, in plurali numero. In quo significatur Cain non solum vnius sanguinis, idest, in vna vita Abelis, sed etiam in plurimis sanguinibus, idest, in pluribus vitis liberorum, qui ex eo oriri poterāt, nisi ab eo fuisset interemptus, reum esse condēnatum. Hoc insitum est initio alicuius boni, aut alicuius mali. Etenim qui boni fuit initium, particeps efficitur omnium bonorum, quæ inde procedunt: qui verò mali fuit inuentor, omnia dāna quæ ex eo proficiscūtur participat. Quomodo ergo ij, qui verè cognoscitis vos proximos vestros peruertisse, hæc audientes non contremiscitis? & forte fortuna nōnulli propter ea peccata, quæ vestra causa commiserunt, perpetuis iam inferni cruciatibus contorquentur. O Deus infinitæ Maiestatis, quid hic facio Domine? vt quid in hac solitudine vociferor, vbi homines tam terribilia hæc audientes, non ea plus quàm si durissimi lapides essent sentiunt. Domine per infinitam clementiam tuam te deprecor, vt eorum corda mollefacias, quo tantum malū verè cognoscant, & ex animo illius pœnitentiā faciant. Vos autem eos, qui adhuc horum persecutorum Iesu Christi telis nondum estis transfixi deprecor, Deiq; nomine maximè commendo, vt quoad poteritis ab eorū cōsortio recedatis: contemplamini Dominum efficacissima quædam vobis verba dicentem, quæ per Zachariam prophetam Hebræis inter quosdam Idololatras commo-

24 commorantibus, sic dixit exclamans: O, ò, ò, fugite de terra aqui Zachar. 2.
lonis, dicit Dominus. O Sion fuge, quæ habitas apud filiam Babylonis. Quam ob rem siquidem vos etiam inter filias Babylonis estis commisti, ab eis diligenter recedite: maximi namq; vestra interest, ne cum eis in perpetuum pereatis.

Iacens Saulus sic in terra has querelas audiens, dixit, *Quis es Domine?* At ille. *Ego sum* (inquit) *Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.* Equus aduersus stimulū calcitrans sibi metipsi officit. Talis est qui aduersus inspirationes, & supplicia Dei facit. Et tremēs, ac stupens dixit: Dñe quid me vis facere? Ecce quid lux cælestis operatur: hic enim dicit sacratus textus, illū cælesti luce circunseptum in terram protinus corruisse, statimq; diuinæ voluntati se submisisse dicentem: Dñe
25 quid me vis facere? Vnū ex clarioribus argumētis, ex quibus cōijci potest gratiam animę aduenisse, est illam prostratā humiliatamq; videri. Nam diuina gratia homini cui aduenit, viuam quādam sui ipsius, perspicuamque vtilitatis suæ cognitionem affert. Postquam autē se cognouerit, quomodo persistere poterit, quin diuino Dei beneplacito subigatur? O si cælestis hæc lux nos illuminaret, illaque irradiati mētis oculos aperiremus, vt vtilitatem nostram perspiceremus, quam profundè ex elato æstimationis nostræ throno laberemur: humiliatique statim obediremus, diuinamq; voluntatē adimplere cuperemus: humilitas quippè obedientiam parit. Et ita dicit D. Paulus: Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem. Animaduertendum est autem Philip. 2.
aliam esse intellectus, aliā verò voluntatis humilitatem, hoc est
26 veritatis, & amoris. Humilitas intellectus est cùm ego cogito & cognosco id, quod sum: verbi gratia, cogito me esse peccatorem, ingratum atque vilissimum, qualis re vera sum: nec idcircò ego vlteriùs in humilitate progredior, vt me minoris æstimem. Altera est humilitas voluntatis & amoris: & quia amoris est triūphare, illi autē qui triumphant, ante se hostes suos catenis deuinctos ducunt. Ideò quando volūtas huius humilitatis amore capta est, huiuscemodi virtutis amore animam, & corpus deuincit atque prosternit, quò vtrunque negligat, & nihili pendat.

Atque ex hac humilitate (vt supra diximus) oritur obedientia: animus enim humilis atque submissus in nulla re iudicio suo gubernari vult, sed cum eximia promptitudine dicit: *Domine quid*

quid me vis facere? Circa quod hoc maximè necessarium à vobis animaduerti vellem, scilicet Christianorum nonnullos, per viam consuetā, alios verò per viam rectam ambulare. Videbitis virū religiosum orationibus, ieiunijs atque vigilijs assuefactum, quæ omnia plurimos annos facit; quapropter ab alijs sanctus existimatur, multū autem ad hoc illi deest, quod experiemini si quidquam ei eius prælatus iusserit eorum, quæ facere non solet, statim enim gruniet & queretur: nescit vtiq; per aliam viam, nisi per factam, & diu consuetam ambulare. Attamen hæc nō est via recta: nam via recta, quæ ducit ad cælum, est obedientia, in qua propria voluntas abnegatur. Iustus nullam viam voluntati suæ conformem factam habet: qua enim ire illi iubetur illac tendit. Nunquamque illi vna viuendi ratio, aut exercitatio, vel cœnobium adeò placet, quod si derelinqui ei iubeatur, id libentissime non faciat: & quocunque præcipit obedientia, pergat. Septuaginta quinque annorum erat Abraham, cū egrederetur de Arā, quando ei Dominus dixit: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. O admirabilē viri sancti obedientiam, etsi iam senex erat, noluit excusari, neque dicere: quid Domine nunc senio confectus cùm sim, me domum meam relinquere, & extraneas regiones peragrari iubes? sed submisso capite simpliciter obediuit, deque patris sui domo, & cognatione sua exiuit: & sic statim sacratus textus addit: Egressus est itaque Abraham sicut præceperat ei Dominus, & iuit cum eo Loth: nam boni viri semper de cognatis suis orphanis rationem, curáque gerunt, ac si proprij eorum filij essent. Tamq; prompta fuit eius obedientia, vt neque ipsum dominum voluerit percontari in quam regionem esset abiturus, sperans se à Domino esse ducendum, quo diuinum ipsius beneplacitum decreuisset. Hoc autem valde Beatus Paulus exaggerat, dicens: Fide qui vocatur Abraham obediuit, & exijt nesciens quò iret. Primum bonum quod de Beato Paulo legitur est hoc, videlicet, quid me vis facere? in quo diligenter curare debemus, vt eum imitemur. Consterne te frater in diuino conspectu, consideransque quomodo Christus Iesus te redemit sanguine suo, atque postquam eum millies offendisti, te ad veniam clementer inuitat, dic illi: Domine siquidem tot rationibus atque nominibus tuus sum, tuque Dominus Creator, Redemptor, Rex atque liberator es meus. Hic me tibi

Gene.12.

Hebr.11.

in

30 in mancipium offero, quò tu iuxta voluntatem tuam quicquid libet de me disponas: si vis vt viuam, aut moriar, vt valeam, aut infirmer, vt diter, aut indigeam; vt nobilis, aut ignobilis sim, ad quæcunque voles me tibi offero, tuisque sacratissimis manibus resigno, vt quod tuum est iure, vol\[un\]tate etiam mea possideas. O beatam animam, quæ hoc ex toto corde perfecerit. Verum scitote fratres mei, Beatum Paulum Spiritus sancti dona recensentem, inter illa hoc etiam annumerare dicentem: Domino seruientes, quod perinde est, ac si dicat: Donum Dei est, quod simus Domino seruientes: scire Deo secundum ipsius voluntatem seruire, atque obedire, donum eius est: ideoque instanter nos ab eo illud oportet exposcere. Rom. 12.

31 *Et Dominus ad eum: surge, & ingredere ciuitatem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere.* O Christe vere Magister ac Doctor animarum quare Domine illi voluntatem tuã ilicò non reuelas: sed eũ ad illam ex alio addiscendam mittis? Ad hoc respondet B. Bernardus, dicens: Ne quis alius inde occasionem acciperet aliorum hominum consilium spernendi diuinas expetens reuelationes: & ne quis alium hominem, idquod dubitat percontari; se seque illi humiliare erubeat. Hoc autem non ad idiotas solum, sed peritos etiam doctosque homines spectat: quando enim in propria causa scrupulum habent, aut quicquam dubitant alios interrogare tenentur. Ne innitaris prudentiæ tuæ, ait Salomon. Et paulò inferius: Ne sis sapiens apud te ipsum. Et Ecclesiasticus dicit: Fili mi sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Circa quod vobis consulo, vt semper optimum quemque virtuteq; 32 præditum consulere curetis, & sanctioris potius, quàm doctioris consilio ducamini, dũmodo ille sufficienti literarum peritia polleat. Maiorem fax quàm parua lucerna lucem emittit: sępe verò cum magnati epistola legẽda traditur, dicit puero suo: tolle hinc facem, & affer lucernam: quid? nunquid facis non est maior splẽdor quam lucernæ? vtique. Verùm cùm fax magnum de se fumũ immittat, ipse fumus lucem impedit, eamq; aliquantulum caliginosam reddit: lucerna verò cum non fumiget, etsi parua est, clariorem tamen, & commodiorem lucem mittit. Sunt hic duo viri scientiarũ periti, quorum alter est doctior altero: sed in mortali peccato cõmoratur: alter verò licet non tã doctus, vir probus Deiq; seruus est. Habes tu rem ad conscientiam tuam spectãtem

Bernard.

Prouerb. 3.

Eccle. 32.

Simile.

circa

circa quam vtrum eorum consulere conaris. Consulo tibi, vt seruum Dei potiùs, quam alium licet doctiorem, iniquum tamē, & peccatorem consulas. Ratio est, quia hic vir nimium peritus, licet magnam habeat literarum lucem, tamen cum malæ vitæ, deprauatorumque morum caligine sit obscuratus, non tam rectè, quàm alter, licet tam peritus non sit, conscientiæ tuæ necessitatem cognoscet: nam amicus Dei cum ipsius gratia & fauore iuuetur, clariorem habet mentem, nec illa effrænatarum passionum caligine, fumoque obscuratam: sicq; melius, quid tibi conueniat, dignoscet.

Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damascum, & erat ibi tribus diebus non videns. In quibus, siue in quorū fine ipsius anima in cælum rapta fuit, de quo raptu ipse loquitur, dicens: Scio
2. Cor. 12. hominem in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore, si[...] siue extra corpus nescio, Deus scit: raptum huiusmodi vsque ad tertium cælum: & scio huiusmodi hominem, siue in corpore, siue extra corpus. Quoniam raptus est in paradisum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Raptus est vtique, vt per illam supernam ciuitatem, eiusq; vicos deambularet, atq; vt vrbanitatem cælestium illorum ciuium experiretur, eamque homines in hoc orbe doceret. Raptus est ad illud diuinum tribunal, in quo quanta cum sedulitate, animiq; contentione vniuersi beatorum spiritus salutem nostram negotiantur, aspexit. Vn-
Hebr. 1. de dixit: Omnes sunt administratorij spiritus missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Raptus est vt in diuinos thesauros manus immitteret, quantasque diuitias Dominus diligentibus se præparauerit, intueretur. Et pretiosissimam rem in mentis manibus habuit, quæ fuit essentia diuina, quam intellectu cognouit, & voluntate fruitus est, & quando minus arbitratus est, ab eius manibus excidit, illamque amisit. Raptus est ad cęleste conuiuium, in quo cito buccellam accepit, quæ illi adeò dulcis atq; suauis visa est, vt omnes huius seculi labores atque amaritudines suaues esse duxerit, quò iterum tanto illo cōuiuio frueretur, quo se aliquando tandem fruiturum minimè dubitabat. Raptus est in diuinam cellam vinariam, vbi haustum cælestis illius vini percepit, ex quo beati bibunt. Postea verò triginta quinque annos labia relinxit hoc est. (*Se anduuo relamiendo los labios y por aquel trago mil tragos de muerte.*) Vt per vniuersum orbem vinum

illud

36 illud quod libauerat præconio declararet. O infinitam Dei li-
beralitatem: statim quippè in initio conuersionis huius pecca-
toris diuina Maiestas tam supremum in eum beneficium con-
ferre voluit, vt eum fortius in ipsius amore roboraret. Qui *Simile.*
optimi vini cuppam venalem habet, dicitque præconi, vt eam
præconio manifestet, præco omnibus vinum degustandum gra
tis tradit: qui verò illud gratis libauerunt, si postea illud bibe-
re velint, nummis suis emere debent. Illi primi haustus gratis
donantur, vt homines vinum cupiant & quod bibituri sunt,
emant. Sic facit Deus hominibus ad amorem sui denuo conuer
sis: gratis namque illos spiritualibus gustibus, ac suauitatibus
afficit. Postea verò ipsi eas sanctis exercitationibus, diuturna-
que perseuerantia emere debent. Dicit sponsa loquens de spon
37 so suo: En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fene- *Cant. 2.*
stras, & prospiciens per cancellos. Hic interpres noster vertit
simpliciter hoc quod in Hebræo est positum translatè, & elegan
ter. Nam verbum Hebræum, quod illic est, dicitur propriè de
rosis & floribus quando incipiũt erumpere, cũ supremus tantum
eorum vertex apparet, & sic transfertur similitudo ad sponsum,
qui profert caput suum per fenestram. Flores enim cum inci-
piunt erumpere pulchriores, iucundiores & nitidiores sunt,
quam postquam omnia folia proferũtur, & illę rosę, aut floris cir
cuitus efficitur: Et sic (*En estos assomos del esposo, como assomos de ro-
sas.*) noui gustus, atque delectationes significantur, quas Spi-
ritus sanctus animabus denuò conuersis communicat, vt eas ad
sui ministerium suauiter alliciat, non ad earum quidem merita,
38 sed ad infinitam ipsius pietatem, atque clementiam respiciens.
Atque hinc intelligetis, quare plurimis accidit, quòd cum ad
Deum accedere incipiunt, affectum spiritalemque consolatio-
nem sentiunt, post paucos autem dies sicci, tepidique repe-
riuntur, quod sæpenumero propter dispositionis eorum defe-
ctum solet accidere. Vult enim Deus, vt præteritis illius priori-
bus gustibus atq; suauitatibus gratiæ, quas ipse largitur, aliqua
cõgruitate quæ postea eis dona daturus est, homines mereãtur:
quia verò se se non disponunt, neque hoc faciunt, ea denegare
consuescit. Huic autem glorioso Apostolo non sic contingit, si-
quidem dicebat: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu *2. Cor. 1.*
Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis,
qui

qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, vt possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Quoniã sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christũ abundat consolatio nostra. Etiam nos hic ipse Dominus consolabitur, si huic sanctissimo viro nos conformabimus, & postquam hic diuina ipsius gratia fruiti fuerimus, nos ad cælestis beatitudinis suæ gaudia in æternum duratura perducet, Amen.

In eadem Conuersione Sancti Pauli

CONCIO SECVNDA.

Saulus adhuc spirans minarum, & cædis in discipulos Domini, &c, Act.9.

Exod.33. CVM Moses à Deo peteret, dicens: Respice populum tuum, gentem hanc, atque rogaret, vt ipse Deus tam se, quàm populũ comitaretur; dixit Dominus ad Moysen: Et verbum istud, quod locutus es faciã; statimque rationem, ob quam eum tam cito audiuit, & petita concessit, adiunxit, dicens: Inuenisti enim gratiam coram me. Vt autem Moyses Deum benignum atque affabilem perspexit, amplius petijt, dicens: Ostende mihi gloriam tuam. Statimque ei respondit Dominus, dicens: Ego ostendam omne bonum tibi. Omniaq; hæc beneficia in eo nitebantur, quòd sicut hic Domi- a nus dicit, Moyses coram ipso gratiã inuenerat. Nec verò nimis mirandum est Moysem diuinam gratiam reperisse, siquidem illam tanta animi contentione quæsiuit, sicut in ijs omnibus apparet, quæ sanctus hic vir in Domini seruitute perfecit. Hodie autẽ aliam rem prodigiosiorem, quæque plus affert admirationis habemus, videlicet hominem cũ neque gratiam, neque gloriam quæreret, imò actualiter res illi contrarias faceret, vtramq; tamen inuenisse: qui est gloriosus Apostolus Paulus, de quo sacra hæc historia, quam præ manibus habemus loquitur. O rem admirabilem, quòd cum Iesum Christum persecuturus properaret, ipsius gratiam, ac misericordiã reperit. Vt sanctus Propheta David

Dauid tyrannorum hominum immanitatem execraretur, dixit *Psalm. 33.*
Qui oderunt iustum, delinquent. Quid in hoc vis dicere sancte Propheta? An qui iustum odio habent, hoc odio non actualiter delinquūt? quomodo igitur tu dicis in futuro, delinquent? Vult dicere, in pœnam huius actualis culpæ, quam iustum odio prosequentes admittunt, illos à Domino esse relinquendos, diuinaque ipsius manu dimittendos, quò in alia horrenda peccata prolabantur: hodie verò hæc omnia vice versa perspicimus. Etenim cùm Saulus iustum iustorū Iesum Christū filiū Dei odio haberet, actualiterque ad eū in seruis eius persequendū pergeret: nō solum Deus eū in alia peccata corruere non est passus: sed etiam illum sua diuina misericordia præuenit, ne id quod in animo se facturum proposuerat, exequeretur, eumque ex persecutore fidelissimū defensorem effecit. Tanta est vnius lethalis culpæ malitia, vt Deus eam dimittere gloriosissimū sibi esse ducat. Præpotens quidam Rex non de paruis rebus, sed de maximis gloriatur: illudq; est efficax argumentū, ex quo illius rei magnitudo conijci potest, quod Rex de illa gloriatur. Quantò igitur melius dicere possumus Deū infinitæ Maiestatis non nisi de maximis rebus esse gloriandū. Et siquidem per Isaiam Prophetam, quasi *Isai. 43.*
de hoc maximè se glorians, dicit: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me: sequitur ergo ex his maximum malū esse peccatū. Vnde quādo Deus sese Moysi manifestauit: Cœpit eū Moyses laudare, & inter alias eius commendationes *Exod. 34.*
vna fuit, qui aufers iniquitatem & scelera atq; peccata. Hic est vnus ex ineffabilibus Dei titulis. Cūq; tam graue malum sit vnū peccatum, & Deus peccatorem quærat, totq; modos atq; artificia excogitet, quibus peccator ad tantū beneficium percipiendū disponatur, in hoc etiam infinita Dei probitas & misericordia, maximaq; hominis miseria atq; vilitas clariùs demonstratur, quòd necesse est eum quodammodo quasi inuitū ad hoc tātum bonū percipiendum attrahi, quod bonū vt Dauid significa *Psalm. 31.*
ret, plurima verba repetijt, dicens: Beati quorū remissæ sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatū. Quādo sacra Scriptura quicquā exaggerare vult, illud bis repetit: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, idest simillimū in superlatiuo gradu. Et *Gene. 1.*
in Psalmis: Domine Dominus noster, id est, valde Dominus no- *Psal. 8.*

ster. Hic autem non contentus est David hanc beatitudinem 6
duplicare, sed illam ter repetijt, vt eos qui peccatorum suorum
veniam consequuntur, beatissimos esse demonstraret. Et tamen
adeò viles, miseri atque insipientes sunt homines, vt ad eos inui
tandos, vt hanc veniam accipiant maximis atq; exquisitissimis
Psalm. 17. quibusque artibus Deus vtatur, quas David diuinitus depingit,
dicens: Intonuit de cœlo Dominus, & altissimus dedit vocem
suam, hoc est magna animi contentione, maximisque vociferationibus
Deus peccatores accersit, vt à sceleribus suis exeant.
Explicansque quàm præpotens sit vox Dei dicit: Grando, &
carbones ignis. An ne quis vnquam tale perspexit? dicit quippè
sanctus Propheta Dei vocem grandinem atq; carbones esse succensos.
Ad cuius intelligentiam animaduertendum duplex esse
genus hominũ peccatorũ, atq; à Deo recedentium. Nonnul- 7
li enim plerunq; diuina præcepta custodiunt, neq; crebro peccare
consuescunt: veruntamen propter imbecillitatem aliquando
delinquunt: alij autem sunt dissoluti atq; corrupti, creberrimisq;
sceleribus assuefacti. Prioribus mittit Deus vocem suam
tanquam carbones ignis, hoc est illos ad præteritam necessitudinem
amore inuitat, inspirationes ardentissima charitate inflãmatas
eis mittit, ad eorum corda sic loquens: Considera quanta
pro te feci, animaduerte me cœlestem tibi beatitudinem præparasse,
hisq; interioribus verbis eos mollefacit, atq; ad sui obediẽtiam
redigit. Proteruis autem & malè moratis vocem grandinis
immittit, nam morbis atq; laboribus illos lapidans, ad sui amorem
eos curat allicere. Intelligensq; Dominus adhuc non esse futurum
vt hæc sufficerent, alia remedia adhibuit: & ita dicit vlterius 8
sanctus Propheta: Misit sagittas suas, & dissipauit eos. Hæc
sunt diuina verba terribilibus comminationibus plena, quæ tanquam
penetrantes sagittæ peccatores à sceleribus suis diuertũt.
Quia verò non hoc quidem profuit plurimis, vt ad Deũ conuerterentur:
idcircò fulgura multiplicauit, & conturbauit eos.

Hęc sunt splendidissima miracula, quę diuinus Saluator mũdi
in hoc orbe operatus est. Et apparuerũt fontes aquarũ, quia tot,
tantisq; artificijs plurimi peccatores cõuersi sunt, & facti sunt lachrymarũ
fontes, & reuelata sunt fundamẽta orbis terrarũ. O gloriose
Paule, quã firmũ, ac stabile fundamentũ Ecclesię fuisti. O
B. Petre, ò Beati Apostoli quàm meritò vos totius orbis fundamenta

9 mēta vocamus: Sic vos nominat Spiritus sanctus Christianos consolans, quia sunt superædificati supra fundamentū Apostolorū & Prophetarū, ipso summo augulari lapide Christo Iesu: *Ephes. 2.* qui quidem omniū fundamentū est. Hæc autem fundamēta terra cooperta erāt, terrenis affectibus atq; passionibus plena erāt: sed admirabilibus artificijs, vocibus & cōminationibus, promissionibus, atq; miraculis superni Saluatoris nostri Iesu Christi, reuelata sunt fundamenta orbis terrarū, relictisq; terrestribus passionibus, ac spirituales penitus effecti, hanc sanctissimam Ecclesiam instruxerunt. O vtinam verba, quæ vobis hodie dicturus sum, acutissimæ essent sagittæ, quę corda vestra transfigerent: cōsiliaq; & admonitiones essent tonitrua & fulgura, quæ viscera
10 vestra cōturbarent: atq; hinc lachrymarū fontes effecti proficisceremini, ita vt meritò dicere possemus: Et apparuerunt fontes aquarum, quibus lachrymis peccatorū vestrorum maculas lauaretis. Vniuersa Oceani aqua neq; vnum veniale peccatū abluere, neq; vnā purgatorij prunā sufficit extinguere. Vna autē affectuosa & qualificata lachryma ex oculis diffluēs, totū cor abluit gehennalesq; flammas extinguit. Non solū verò in his Dei artificijs eius infinita charitas ac misericordia splendet, sed infinita etiam ipsius sapiētia atq; potētia illucescit. Ex nouo panno splēdidam vestem effici, nō est mirū: vestem autē attritā atq; discissam ita resarciri, vt noua, & melior etiā quàm noua videatur, hoc *Simile.* ingētis atque mirabilis est artis. Deū, innocentē puerū qui post baptismatis gratiā vix peccatum mortale cognouit, ad cęlorum regna perducere, parū affert admirationis: quòd autem hominē
11 moribus dissolutum, plurimisq; sceleribus abscissum Deus ita resarciat atq; iustificet, vt alijs qui nunquam sic peccauere splēdidior maneat & gloriosior, in hoc infinita Dei potentia & sapiētia clarius innotescit. Et ita D. Paulus de hac materia loquens, postquā dixerat, tā Iudæos, quā Gētes incredulitate peccauisse, *Roman. 11.* subdidit, dicens: Cōclusit enim Deus omnia in incredulitate, vt omniū misereatur: statimque tā supernæ pietatis opus admirās: exclamauit & dixit: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Hic, verbum conclusit, significat quod quemadmodum ex præmissis conclusio elicitur, sic conclusit Deus, id est conuicit atque coarguit eos omnes in incredulitate

Zz z com-

cōmorari, vt omniū misereretur. Nō eos Deus in incredulitatem cōstituit, imò ab omnibus fidē postulabat, verū per occultū, & valde iustum iudicium illos in suo libero arbitrio relinquēs, eos in infidelitatem permisit incidere, & illinc ad gloriosum hūc effectum faciendum occasionem sumpsit, qualis fuit omnium misereri: in eis simul infinitam sapientiam suam ostendens.

His omnibus artificijs vsus est Deus ad B. Paulum conuertendum, suamq; in eo misericordiam, atq; sapientiā ostendēdā: sua quippè diuina prædicatione illū accersiuit suorū cælestiū verborū sagittas ei immittens, quę ex D. Stephani ore percepit, & credibile est illū aliorū etiam Apostolorum concionibus affuisse, qui Hierosolymæ prædicarūt, plurimaq; ex miraculis, quæ ipsimet Hierosolymę operati sunt, oculis perspexisse: nā de his omnibus intelligūtur ad literā verba illa, quę Dn̄s dixit ei: *Durum est tibi contra stimulum calcitrare*: quia omnia illa erāt stimuli cōtra quos calcitrabat Saulus. Cū autē nihil horū profuerit, ipse Dominus descendit, vt eū sua admirabili potentia cōuerteret: & sic dicit sacratus textus. *Saulus adhuc spirans minarum & cædis in discipulos Dn̄i.* Diligenter pēsate verbum hoc, adhuc spirās: in quo agō & animi cōtētio, qua malus appetituū satisfactioné exquirit, ostēditur. Hoc etiā Isaias Propheta significauit, dicēs: *Esai. 5.* Væ qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam & potandū vsq; ad vesperā, vt vino æstuetis. Si homines tā cito, diligēterq; ad Dei ministerium cōsurgerent, & in eo vsq; ad vesperam perseuerarent, quàm diluculo ad se humanis, terrestribusque voluptatibus inebriandos, atque in hoc totum vitæ suæ tempus consumēdum consurgunt (etenim hoc significat: surgere manè & vsque ad vesperā, ex quo ratione vtuntur vsque ad senectutem atque etiam vsque ad mortem, in his rebus occupari) sancti quidem essent: verum ad rès virtutis ac bona opera facienda, vix est qui robur habeat: quod si qui aliquando incipiunt, statim deficiunt, quodcunque minimum offendiculum eos retrocedere facit: solummodo ad mala facienda sunt vires ac perseuerantia. Ideoque paulò inferius idem Propheta subdidit, dicēs: Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Vbi vini nōmine hæc temporalia, honores scilicet, diuitiæ, voluptates, vltiones denique intelligūtur, propter quæ homines spiritualiter labefactantur.

Vt

15 Vt autem rabiem, indefessamque animi contentionem, qua
hic homo has immanitates exercebat, intelligatis animaduer-
tite, quod de illo dicitur: Saulus autem deuastabat Ecclesiam *Actu.8.*
per domos intrans, & trahens viros, ac mulieres tradebat in
custodiam. Nec verò contentus est malis, quæ fecerat Hiero-
solymis: *Sed adhuc spirans, &c. Accessit ad Principem sacerdotum,*
& petijt ab eo epistolas in Damascum. O Deus, quanta hæc homi-
nis erat immanitas, ac rabies leonina. O quã meritò dicit Isaias *Isai.57.*
Propheta: Cor impij quasi mare feruens, quod quiescere non
potest. O quam tumidæ procellæ fluctuant in miseri peccato-
ris corde, quot iræ, quot inuidiæ, quot denique ambitionis flu-
ctus illum vndique concutiunt: quantam autem, quamque ad-
mirabilem tranquillitatem homo ad Deum conuersus in corde
16 persentit. Tanta vtique est, vt ipse homo se ipsum admiretur, se-
cumque loquens, atque admirans idem iure optimo dicere pos-
sit, quod dixit Dauid cum mari loquens: Quid est tibi mare,
quod fugisti? O cor meum, quod tanquam mare fluctuabas, ira *Psal.113.*
rumque inuidiarum, cupiditatum, aliorum denique turpium de
sideriorum fluctibus æstuabas, quo modo nunc pacatum, tran-
quillumque existis? ò tumentes æquorei cordis procellæ quò
recessistis? Hoc Dei mirabili facto, quod in humano corde ope-
ratur, obstupefactus Dauid exclamat, dicens: Venite, & vide- *Psal.45.*
te opera Dei, terribilis in consilijs super filios hominum, qui
conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi læ
tabimur in ipso. Quomodo non lætabuntur in Deo, qui tam mi
rabile perspiciunt opus infinita ipsius misericordia, admirabili-
17 que potentia factum? cùm tempestuosum mare in homine in
firmissimam terram conuersum videant? fluuiumque præ pas-
sionibus, effrænatisque cupiditatibus, atque impatientia extra
alueum exeuntem postea tam mitem, atque pacificum cer-
nant, vt ab omnibus se conculcari patiatur? O gloriose Paule,
quis te vidit adeò spirantem, atque in Damascum iter facientẽ,
tanquam mare furiarum tempestatibus tumescentem, & post
triduũ in angulo amarissimè lachrymantem, atq; à Deo miseri-
cordiam implorantem perspexit: quis tale cernens spectaculum
diuinam Maiestatem non glorificabit? Notandum est etiam su
per hunc locum sanctum Apostolum hanc festinationem, atq;
terrorem, blasphemiam postea nuncupasse. Agonem autem, &

inuidiam, qua Pharisæi Dominum Iesum, & sanctam ipsius Ecclesiam persecuti sunt, ignorãtiam & æmulationem appellasse. Ex quo vna ex iustorũ excellẽtijs demõstratur, videlicet, quòd aliorum peccata minuunt, & quomodo possunt, excusant; sua verò grauissima esse ducunt. Vnde ipse Apostolus dixit, loquens de Pharisęis, & Principibus sacerdotũ; Offenderũt enim in lapidem offensionis: posteaque addidit: Testimonium enim perhibeo illis, quòd æmulationem quidem Dei habent, non secũdum scientiam: ignorantes enim iustitiam Dei, & suam quærentes statuere iustitię, Dei nõ sunt subiecti. Ecce quomodo contradictionem ab Hebręis Domino factam ignorantiã zelum vocat. Cùm verò de se ipso loqueretur, dixit: Qui primus blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus. Cum vnum, idemq; suum, & Pharisæorum peccatum extiterit, suũ aggrauans blasphemiam, aliorum autem peccatum, æmulationẽ illud aliquo modo excusans appellauit. O quam vice versa nos facimus. Etenim cũ quis peccatum, quod ipsemet admisit, in alio perspicit, in se vix id peccatum, in alijs autem scelus maximum esse ducit. Hoc vtique ex proprio amore proficiscitur. Grauissimum homicidium, atque adulterium cõmiserat Dauid, grauissimum (inquam) quia Rex erat, cuius ex munere referebat illa delicta punire: in quibus etiã furtum mente admissum interuenit, siquidem filium alieno patri imponere conatus est, vnde subsequebatur, quod eius, qui pater suus non erat, bona hæreditaret, homicidiumquè non fortuitum, quidem, sed ex consulto factum, ducique suo Ioab reuelatum. Præterea non solum obijt Vrias in periculoso illo conflictu; sed, vt homicidium celaretur, alij plurimi eidem periculo expositi sunt, cum hac sola intentione, vt innocens moreretur, quò Regis luxuriæ locus cederetur. Etenim vix vnquam magnũ aliquod peccatum solum committitur, sed sicut catena ex plurimis annulis confecta alia plurima peccata secum affert, sicut hic contigit. Quod cùm ita esset quando Nathan Propheta accessit ad Dauid, illumque casum diuitis, qui pauperi nullam aliam habenti ouem sustulerat, proposuit: iratus indignatione Dauid aduersus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Viuit Dominus, quoniã filius mortis est vir, qui fecit hoc. Considerate quot verbis hic sancta Scriptura exaggerat indignationẽ, quam Rex hic concepit aduersus hominem, qui furtum illud admiserat, siquidem

Roma. 10.

1. Tim. 1.

2. Reg. 12.

31 dem dicit: Iratus indignatione nimis, quæ omnia maximam quandam indignationem significant: nec verò sua grauissima peccata animaduertebat.

Et cum iter faceret contigit, vt appropinquaret Damasco: & subito circunfulsit eum lux de cælo. O infinitam Dei clementiam! qui tūc temporis cùm terræ iussurus esse videretur, vt aperiretur, eumque viuum deglutiret, illum tam admirabili apparitione præuenit. Verè enim illic ei supernus mundi Saluator apparuit, sicut postea Ananias declarauit dicens: *Dominus Iesus misit me, qui apparuit tibi in via, qua veniebas.* Hac tam ineffabili misericordia, qua Dominus cum Diuo Paulo vsus est, Israelitarum postea conuersionem ipse probauit, dicens: Nunquid Deus repulit populum suum? Absit, nam & ego Israelita sum ex semine Roman. 11.
32 Abraham de tribu Beniamin, non repulit Deus plebem suam, quam præsciuit. Dicit vtique Iudęos non reprobari, quia nulli denegat Deus auxilia necessaria, quibus conuertatur, & quia non est facta lex de negando auxilio speciali, & efficacia Iudæis, quia indies conuertuntur ad fidem, ergo non sunt reprobati, quod sanctus Apostolus inde confirmat, nam & ego (inquit) Israelita sum, quasi diceret: Si quis à Deo reprobandus erat, ego essem: ego verò cùm tam vrgens sanctæ Ecclesiæ suæ persecutor existerem tanta mecum vsus est misericordia, vt, non quidem reprobus, sed electus sim, Posset vtique alios Iudæos conuersos in exemplum adducere, non autem nisi se ipsum affert, vt cum se omnium pessimū esse ducat, rem amplius exaggeret. O admirabilem viri sancti cognitionem atq; humili-
33 tatem. Hæc verba D. Pauli maximam conferunt quibusdam B. Hieronymi verbis authoritatē, quæ dicit in Epistola de ijs, quæ in scriptura Deo attribuuntur. Super illa verba, quæ Deus dixit Moysi: Ego (inquit) indurabo cor eius, scilicet, Pharaonis, & multiplicabo signa, & ostenta mea in terra AEgypti, & non audiet vos, scilicet, quòd etsi alij Doctores dicunt Deum aliquando consuescere peccatoribus ob maxima ipsorum peccata non necessaria quidem ad eorum conuersionem, sed alias diuersas, atque extraordinarias rationes, & media denegare, quibus Deus animas ad se cōuertere solet: & hoc est homines è manu sua dimittere propter eorum rebellionem, atque duritiem. Hic autem gloriosus Doctor dicit Deum non solum nun- D. Hieron. to. 2. & to. 7 c. 7. in. Eccl. Exod. 4.

quam peccatorum corda indurare, illa ad duritiem commouentem (etenim hoc assertum esset hæreticum) verum ne vllo vnquam tempore Deum peccatores obdurare, non illos vocando, sed cum hac sententia, quomodo compatiuntur tot sacræ paginæ loci, in quibus Deus se duritie peccatores puniturum esse comminatur? Respondet Diuus Hieronymus, dicens: Scitote nunquam id, quod Deus facit, nec id, quod non facit, animam obdurare. Quando autem Deus secundum magnam misericordiam suam animam sæpenumero vocat, animaque ei non respondere consuescit, verecundiam amittit, consuetudinemq; acquirit, ita, vt nihili iam æstimet se tanta quotidie inurbanitate vti, vt Deum absque responsione dimittat, atque ita ex assiduis vocationibus peccatoris malitia occasionem assumit, se se obdurandi. Hoc declarari potest illis verbis, quæ dixit Dominus Moysi: Indurabo cor eius: quomodo dicis Domine, te Pharaonis animum indurare velle, cùm tot coram illo signa fieri iubeas, tamque præstantia vt ex se durissimum quemque peccatorem sufficiant mollefacere, atque etiam saxa ipsa possint conterere? Hoc est (ait Diuus Hieronymus) quia signis illis durior effectus est Pharao: in dies quippè magis ac magis verecundiam amittebat, illaque mirabilia opera, quæ omnia diuinę Dei erant vocationes in dies contemnebat. Verum quomodocunq; res sit, væ illi, cuius scelera eo dissolutionis perueniunt, vt clementissimis Dei vocationibus verecundiam sic penitus amittat, vt eas audire sit prorsus indignus.

Prostrato in terra B. Paulo, dicẽtiq;: *Domine quid me vis facere?* præcepit Dñs in ciuitatẽ ingredi, vt ibi quid sibi faciendũ esset erudiretur. In quo nos docuit nos nõ oportere omnia à Dei ore discere velle: verum si rectè facere velimus, alios homines humilitatis causa in magistros nos habere debere, singulareq; Dei beneficium iudicare nos oportere, cũ eos repererimus magistros, qui nos cęlestia doceant, quod ex contrario manifestè patet. Nã vnum ex præcipuis supplicijs, quibus Deus sacerdotem Heli propter ipsius peccatum comminatus est, fuit ei dicere: Et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Quid Dñe? nunqd istud est supplíciũ, & pœna? Imò tranquillitas, & requies mihi ista videtur, propter molestias, quas secum senes afferre consuescunt. Inminus, interrogate nurus adolescentulas, quam molesti eis sunt

1. Reg. 2.

domi

27 domi soceri senes. O inhumanitatem maximam: Etenim mittit vobis Dominus hospicale, vt domi vestræ quo opera misericordię exercere possitis, nec verò vos tam opportuna occasione vtimini. Ergo Deus meus quodnam genus hoc est supplicij? Maximum vtique: senes quippè non ad laborandum quidem, sed ad saluberrima consilia alijs præstanda propter experientiam, qua pollent, maximè prosunt. Hoc autem de sacerdote Heli propter grauissimum eius peccatum supplicium sumit. Non erit (inquiens) senex in domo tua. Non erit, qui tibi sanctum consilium præbeat, nec qui te mali, quod feceris, reprehēdat, nec quæ ad animæ tuæ salutem spectant, erudiat. Vt igitur hoc maximū est Dei supplicium, sic è contra sapientes, sanctosque magistros
28 reperire, donum est excelsi.

Mittensque Dominus discipulum suum, qui erat Damasci, nomine Ananiam, qui ad D. Paulum baptizandum se confert, cùm ille se excusaret dicens illum esse tyrannum Ecclesiæque acerrimum persecutorem, dixit ad eum Dominus: *Vade quoniam vas electionis est mihi iste.* Vnum ex ijs, quæ difficilius in terra hominibus persuadentur, hoc est, Deum ex lapsis plurimos liberare bonosq; efficere. Etenim cum primum virum, siue fœminam in peccatum aliquod prolapsos perspicimus, statim eos sicut Angelos, nunquam iterum surrecturos cecidisse iudicamus: ac si Deus illos suscitare, atq; in instanti in alios commutare, hoc est de malis bonos nequiret efficere. Hoc voluit Deus Hieremiam Prophetam docere cùm ei diceret: surge, & descende in domū figuli, & ibi audies verba mea. In domum figuli descendi, ait san- *Hiere.18.*
29 ctus Propheta, & ecce ipse faciebat opus super rotam, & dissipatū est vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis cōuersusq; fecit illud vas alterū, sicut placuerat in oculis eius, vt faceret. Quare Dñe plane huic Prophetæ quid velis non indicas? quare illum in domum figuli inducis, vt videat quomodò vas ex artificis manibus excidit, & ex illo confracto aliud sicut voluit, fecit? Videlicet vt in illo luto, atq; in illius artificis manibus quid ego facere possim, perspiciat, intelligatq; me ex hominibus, qui ex manibus meis excidunt, nouos viros efficere solere. Et ita dixit ei Dñs: Nunquid sicut figulus iste non potero vobis facere domus Israel? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos domus Israel in manu mea. Sicut diuina Dei manus potest efficere nè homo

iniquorũ hominũ viã sequatur, sic potẽs est eũ in hac via ambu-
lantẽ ab ea reuocare. Et sic vbi nos legimus, sicut forti manu eru-
Isai. 8. diuit me, nè irem in viam populi huius: septuaginta interpretes
transtulerunt. Forti manu recesserunt ab itinere populi hu-
ius. Vnde colligitur, eandem manum, quæ hominem à culpa
præseruat, illum post lapsum ab ea subleuare. Quodque vna
translatio in singulari numero dicit alia in plurali numero ha-
bet. Vt significetur Deus tam potens esse ad multos, quàm
ad vnum è lethali reatu liberandum. Etiam verba illa, fecit il-
lud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret: sunt
pensatu dignissima. In quibus significatur, si Deus hominem
conuertit, eumque ex iræ vase in misericordiæ vas reddit, hoc
non propter hominis merita fieri, sed quia sic diuinæ maiestati
complacuit. 51

Ex hoc verbo, quod Dominus hic dixit: *Vas electionis mihi est
iste*, occasionẽ sumpsit Beatus Chrysostomus in quibusdam ho
milijs, quas fecit de laudibus Pauli, dicendi hoc vas gemmis,
pretiosisq; margaritis, id est, omnibus aliorũ sanctorum virtuti-
bus fuisse exornatum, omniũ (inquam) sanctorũ, qui ex Adamo
ad ipsum vsque miro virtutum splendore floruerũt: fuit hic vir
tanquam Mappa mundi, in quo vniuersæ mundi virtutes reco-
pilatæ sunt. Vt portet nomen meum, addidit Dominus, coram
Iudic. 14. gentibus, & regibus. De leone, quem Samson in via necauit, di-
citur in eius ore postea mellis fauum fuisse repertum. Pergẽtem
D. Paulum tanquam sæuientem leonem per viam Damasci oc-
cidit diuinus Samson Iesus Christus filius Dei, illum (inquam)
mundo, & peccato occidit. In cuius ore postea dulcissimus ille 52
fauus repertus fuit, qui est sacratissimum nomẽ Iesus. Quod nũ-
quam ab eius ore excidit: & quemadmodum vas quando tegmẽ
Simile. ab eo subtrahitur, hoc est, (*quando le quitan la sobrecopa*) quæ inte-
rius latent manifestat, sic quando huius gloriosi Apostoli caput
amputatũ est, sicut vasis tegmine sublato, quod intus habebat,
foris ostendit, dicens ter. Iesus, Iesus, Iesus.

Postquam ingressus est Ananias domũ vbi vir sanctus erat, im
ponens ei manus dixit: *Saule frater, Dominus Iesus misit me. &c.
Vt videas, & implearis spiritu sancto.* Attendite quanta cum man-
suetudine, ac suauitate illi Dei seruus loquitur, etsi eum acerri-
Simile. mum iustorum persecutorem fuisse cognorat. Quãdò accipiter
aucu-

33 aucupem fugit, plurimis ad eum vocibus acclamat, illique cibum, qui dicitur (*señuelo*) manu tenens sæpe demonstrat, vt eũ ad se reducat: & postquam redit, non eum dilaniat, nec ad parietem collidit quin potius eum permulcet, suauissimisque carnibus cibat, vt cùm iterum discesserit, indulgentijs allectus facile reuertatur. Sic Deus plurimis peccatorem inspirationibus, atque artificijs accersit, qui postquam ad se redit, varijs indulgentijs, spiritualibusque suauitatibus eum permulcet atque ab eius oculis lachrymas abstergit, quò illum in sui amorem ardentius inflammet. Vnde non solum indulsit Dominus Diuo Paulo mittens ad eum sanctum illum Ananiam, qui ei tanta cum mansuetudine, ac dulcedine loqueretur, sed, vt communiter habetur, in hoc triduo, aut in eius fine diuinam illi
34 reuelationem demonstrauit, quando raptus fuit vsque ad paradisum Dei, quapropter eum postea efficaciùs secutus est. Canis venatorius dupliciter ad insectandam prædam allici solet, primo modo venationem suismet oculis perspiciendo, posteriori modo, illã odoratu percipiendo: at efficacius, certiusq; quando eam videt, quam quando eius odorem naribus percipit, attrahitur. Quãdo eam solo odoratu insectatur, huc atq; illuc inscius diuagatur, & sæpenumero illam amittit: quãdò autem illam oculis intuetur, absq; ambitibus decurrit quousq; eam apprehendit. Præda, quã omnes nos sequi oportet, quousq; illam apprehẽdamus, est Christus IESVS dulcissimus animarum nostrarũ amor, quòd autem hoc non facimus, ipse conqueritur dicens: Periijt fuga à me, & non est qui requirat animam meam. Hoc est,
35 non fugio, sed expecto nec vero est qui me velit exquirere. Huius diuinæ prædæ odoratus est eximium, quod sacratissimæ vitæ suæ reliquit exemplum: cœlestis ipsius doctrina: sanctissimum Euangelium: diuinæ denique eius promissiones: hæc omnia sunt odor quidam respectu eorum quæ in cœlesti beatitudine sunt: & hoc est, quod nunc Christianos commouet. Diuo autem Paulo prædam ipsam ostendit, vidit, & fruitus est illa, ideoque maiori impetu, & velocitate diuini Saluatoris nostri vestigia secutus est, maiori (inquam) impetu, & instantius quàm nos, qui passim detinemur, & in hac sectatione deficimus. Nam quanuis odor Iesu Christi filij Dei efficacissimus sit, nos tamen ob culpam nostram satis parùm eo commouemur,

Simile.

Psal. 141.

mouemur. O gloriose Apostole per hæc singularia beneficia, quæ ex diuina manu percepisti: te quæsumus, nobis perpetuus adsis intercessor, quò mirabilis potentia, quæ te à tot malis euul sit, atque ad tot bona sustulit, mirabiliter etiam in nobis operetur: vt per veram pœnitentiam relictis sceleribus diuinaq; exornati gratia te te imitemur, quousque tecum cœlesti beatitudine fruituri ad paradisi regna peruenire mereamur. Ad quæ nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

DOMINICA IIII. Post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Ascendente Iesu in nauiculam secuti sunt eum discipuli eius, &c. Matthæi. 8.

Matth. 5. HIC Ipse gloriosus Euangelista dixerat: Videns Iesus turbas ascendit in montem, & cùm sedisset, accesserunt ad eũ discipuli eius. Ex quo apparet, solos discipulos in mõtis ascẽsione illũ fuisse secutos. Nũc etiam in maris ingressu dicit solos discipulos ipsum fuisse comitatos. Etenim illi eum per asperas, & per planas vias, per mare, atque per terram sequebantur. Nonnulli sunt, qui Dominum non sequuntur nisi per planam, firmamque terram: non nisi in eis, quæ sibi placent, eum imitantur. Hoc autem ex proprio amore proficiscitur. Vnum ex maioribus malis, quæ nobis ex peccato processerunt, est nos nostri metipsorum nimio amore captari. Vbi primum primus homo peccauit, statim exquisiuit frondes, quibus se operiret, nuditatique suæ reme-

3 remedium adhiberet. Et cum audisset vocem Domini deambulantis in paradiso, abscondit se à facie Domini Dei in medio ligni paradisi. Vocantique eum Domino dixit: Vocem tuam audiui in paradiso, & timui, eo quòd nudus essem, & abscondi me. Non dixit, quia te offendi, sed eo quòd nudus essem. Quid Adam? nunquid satius non esset te prius in aliam peiorem, turpioremque nuditatem (quæ erat gratiæ amissio in quam per culpam incurristi) oculos coniecisse, teque maximè doluisse, eò quòd tam bonum Deum offenderis? In istam solummodo corporalem nuditatem oculos conijcis? O terribilem cæcitatem! Culpa est offensio Dei, & contra Deum, pœna verò est offensio propria, & contra ipsummet hominem: priusque homo, quod est contra se, quam quod est contra Deũ *Genes.3.*
4 respicit. Hominem quippe prius quæ sua sunt, quàm quæ Dei quærere, peccati est effectus: seipsum polum, & finem, centrumq; in quem omnia dirigantur efficere, est proprius amor & proprium interesse. Ideò dixit Aristoteles: Amicabilia quæ sunt ad alterum ex amicabilibus quæ sunt ad se. Atque hinc prouenit quod vnum plus quàm alterum diligam, videlicet quia me amo: quia ille mihi placet, plus quàm alter. In omnibus, quæ diligit & efficit homo, prius ad se ipsum respicit, vnde plus sibi vtilitatis adueniet. Et si Isaac sanctus erat, cùm duos haberet liberos, alterum Iacob iustum, alterum Esau peccatorem, dicit tamen sacra Scriptura Isaac amabat Esau, eò quod de venationibus illius vesceretur. Hoc non est diligere Esau, sed seipsum amare, amabat enim eum, quia de auibus *Aristot. 9. Ethic.c.1.* *Genes. 25.*
5 & feris quas venabatur, illum cibabat. Vtque etiam & Deum diligit homo propter seipsum. Et sic dicebat Dauid: inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem, quasi diceret: O Domine tanta est cordis mei rusticitas, hoc est (villania) atque durities, vt nisi memetipsum mihi ante oculos meos proponam, ad nihil prorsus boni faciendum valeam commoueri. Idcircò mecum egomet fœdus pepigi dicens mihi: saltem vtilitate commotus Deo serui. Et ita dicebat Diuus Augustinus: Vix quæritur Iesus propter Iesum. Quid ampliùs vultis nisi quod dicunt diuinæ literæ quod Sanctus Iacob vouit votum dicens: si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi pa- *Psal. 118.* *August.*

nem

Genes. 28. nem ad vescendum, & vestimentum, ad induendum, reuersusque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum. Et ex hoc proprio amore dimanat, quòd homo non vult Deo seruire, nisi in ijs, quæ sibi grata, suauiaque sunt, & in ijs, in quibus parum aut nihil difficultatis inest. Singulari quodam stylo hoc Spiritus sanctus exaggerat dicẽs: Dicit piger: leo Prouer. 22. est fortis in medio platearum occidendus sum. Quasi dicat: facillima quæque sibi nocitura existimat: etenim si vnam horam in oratione perseuerat, hoc sibi capitis dolorem allaturum existimat. Vnumque ieiunium vnus leo esse videtur, qui eum interficiat. Denique quodcunque pœnale virtutis opus, quod est via planissima atque tutissima, per quam facillimè præterire posset, leonem sæuissimum esse putat, à quo interficiendus sit. Contra verò quæcunq; in Sathanæ ministerio facit, facillima 7 esse ducit, etsi ex se laboriosissima sunt omnia eius opera: sicut sacra pagina plurimis in locis perpendit: maximèque Isai. 14. Isaias Dei nomine quandam malorum hominum congregationem comminatur dicens: Ponam eam in possessionem hericij. Hericij sicci, sunt opera mala quæ peccatores faciunt, vt ex illis aliquam humanam voluptatem eliciant: sicuti pueri hericiorum spinis compunguntur, sanguineque digitos perfundunt, vt ex illis castaneas auferant, & ita priusquam eas comedant, illisque fruantur nimium laboris patiuntur. O quot labores patiuntur auari! vt nummos suos accumulent. Quot labores perferunt superbi, vt ab eis à quibus affecti sunt iniurijs vlciscantur; quot laboribus anguntur ambitiosi, vt dignitates consequantur, quot angustijs, atque molestijs affliguntur libidinosi, vt turpibus appetitibus satisfaciant. O quam 8 acutis atque crudelibus spinis hi omnes compunguntur, prius quam castaneis perfruantur. Ideo Spiritus sanctus malorũ opera & negotia hericios aptissime vocat. Et quanquam hæc adeo compungunt atque contorquent, obstupenda est visu diligentia, qua illa peccatores amplectuntur. Hoc etiam exaggerauit Dauid dicens: Iniquitates meæ sicut onus graue grauatæ sunt super me. Peccatores autem hæc non onera esse ducunt, quia diabolus eos illa comportare adiuuat: tempus autem adueniet, quando totum onus eorum humeris imponet, quod fiet in inferno. Et tunc dicent, quod dicunt dãnati in inferno,

Psal. 37.

9 no: Ambulauimus vias difficiles, lassati sumus in via iniquitatis: quousque in inferno sese demersos perspexerunt, illas difficiles vias esse non cognouerunt, neque maximam defatigationem ac laborem afferre intellexerunt. Lignum innatans in flumine quantumcunque graue sit, facilè huc atque illuc potest dimoueri, aqua enim maximè adiuuat: at verò cum ad littus accedit, tunc eius grauitas persentitur. In hoc sæculi mari, etsi peccatum ex se grauissimum est, voluptatis tamen, passionis & affectionis aqua illud adiuuat comportare, ne eius grauitas tantopere sentiatur. Postquam autem anima peccatum lethale baiulans ad mortis littus accesserit, cùm illic voluptatum, passionũ, affectionumque aqua finienda sit, tunc eius grauitatem sentiet. O cæci nunc, nunc, quandiu tempus habetis, oculos aperite,
10 istisque tam grauibus oneribus vos exonerate, summaque animi contentione Iesum Christum terra, marique sequimini, ne creatori vestro idem faciatis, quod falsi atque dolosi amici faciunt alijs hominibus, quos Spiritus sanctus obiurgat dicens: est amicus secundum tempus non permanebit tempore tribulationis. Quod si cum hominibus hac perfidia vti reprehensibile est, quantò reprehensibilius erit, illa erga Deum vti? In hanc infidelitatem inciderunt Hebræi, qui cum hostes suos mari demersos perspexerunt, Deum collaudarunt, dicentes: Cantemus Domino gloriosè enim magnificatus est. Cùm autem ipsis post paucos dies deesset alimonia, dicit sacratus contextus, & murmurauit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen & Aaron in solitudine, dixerũtque filij Israel ad eos: Vtinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carniũ, & comedebamus panem in saturitate, cur induxistis nos in desertum istud, vt occideretis omnem multitudinem fame? Vniuersa vtique hæc murmuratio erat contra Deum, qui eos de terra Aegypti educi iussit. Vt horũ hominũ iniquitatem perspiciatis: Deum enim tantumodo in prosperitate colebant. O quot sunt hodie horum Hebræorũ imitatores, qui Deum tantummodo in plana terra sequũtur eumq; malunt amittere, quàm vel minimum quodq; voluptatum suarum punctum prætermittere. Etiam hi Genesarçis illis cõparati optimè possunt, qui cùm Dominus facultatem Dæmonibus concederet, vt in porcos introirent, eosque in mari demergerent dicit

Sapient. 5.

Simile.

Eccle. 6.

Exod. 15.

Exod. 16.

Diuus Matthæus. Tota ciuitas exijt obuiam Iesu, & viso eo
Matth.8. rogabant eum, vt transiret à finibus eorum. O infœlices homines, qui cum porcorum suorum incommodo Domini societatem nolebant. Infœliciores autem sunt Christiani, qui cum fidei lumine sint illustrati, Deum malunt amittere, quàm corpora, turpissimosque sensus suos mortificare. O fratres charissimi per ineffabilem Dei charitatem vos deprecor, ne tantam perfidiam admittatis. Animaduertite diuinum spiritum, hominem fidelem alterius amicum laudare dicentem: Omni tempore diligit qui amicus est & frater in angustijs comprobatur. Multò igitur maiori laude dignior erit, qui fidelitatem hanc erga Dominum obseruauerit: nec verò solum dignus atque probatus verus Iesu Christi frater, sed etiam æternis præmijs
2.Reg.vlt. coronabitur. Maxima vtique est hominum stultitia arbitrantium se tam sublime atque excelsum cœlorum regnum sine meritis suis esse consecuturos. Dicitur Dauid solenne Deo sacrificium offerre voluisse, ad quod offerendum aream ab Areuna Iebusæo petijt: qui respondit ei dicens: Accipiat & offerat Dominus meus rex, sicut placet ei, habes boues in holocaustum, & plaustrum, & iuga boum in vsum lignorum. Omnia dedit Areuna regi: cui respondit rex: nequaquam vt vis, sed emam pretio à te, & non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita: emit igitur Dauid aream & boues. Attendite sancti regis deuotionem, piumque affectum, nolebat enim Deo quod sibi nihili staret offerre. O si eum in hoc imitari vel-
1.Cor.3. lemus pretiosaque & chara Deo sacrificia offerremus, quæ plurimis lachrymis, defatigatione ac laboribus emeremus: siqui-
Philipp.1. dem infallibilis veritas est quam dicit Beatus Paulus quod vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. Ideò ipse Apostolus singulare Dei donum esse ait propter ipsum labores perpeti dicens: Vobis donatum est pro Christo non solum, vt in eum credatis: sed vt etiam pro illo patiamini. Igitur fratres mei æternum Patrem suppliciter exorate, vt per merita vnigeniti filij sui vobis robur concedat, quo plurimos labores in gloriosæ ipsius vitæ sectatione patiamini, sicuti sacri eius discipuli eum terra marique sequentes libentissimè pertulerunt.

Ingrediente igitur bono Iesu, cū sanctis discipulis suis in mare,

Ecce

15 *ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus.* Hoc autem non casu accidit, sed diuina prouidentia constitutum fuit: de qua dicitur: qui educit ventos de thesauris suis (id est, de potentia sua) qui conturbat profundum maris. Hoc *Psalm.* 134
vtique fecit Dominus vt Sanctos Apostolos humiliaret, atque vt suam modicam fidem agnoscerent, nec de se quicquam præsumerent. Etenim vana præsumptio est quædam animi pestis. De qua dicitur ò præsumptio nequissima vnde creata es, coope *Eccles.* 37.
rire aridam malitia, & dolositate illius? hic explicat Spiritus sanctus quàm extensum existat hoc malum, quamque vniuersale sit, & quantum officiat. Vniuersam terram dicit Spiritus sanctus nequissima quadam præsumptione esse coopertam. Pensate quomodo præsumptionem nequissimam in superlatiuo
16 gradu esse dicit, tanquam complurium malorum veneficum fontem. Ideo Spiritus sanctus vnumquenque nostrum admonet dicens: ne extollaris in cogitatione tua velut taurus, ne forte *Eccle.* 6.
elidatur virtus tua per stultitiam & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo. O quàm perniciosa est præsumptio, siquidem tot damna homini affert: illum enim foliorum, fructus, ac denique virtutis relinquit immunem. Etenim in his tribus interior gratia, bonum exẽplum bonaq; opera exteriora significantur. Quæ omnia dicit ab hoc vitio deperdi: est enim tanquam immanis bellua, quæ omnia radicitus carpit. Sæpenumero cum in communia vitia non incidamus, arbitramur, nos sicuti debemus, existere: adueniente autem tentatione, siue occasione, hæc nostra falsa opinio
17 detegitur. Quemadmodum aliquando sub cinere tam absconditus latet ignis, vt nihil illic tale inesse videatur, cum autem paulisper acceditur, & cinis insufflatur delitescens ignis apparet. *Simile.*
Ideò permisit Dominus Beatum Petrum à Pontificis ancilla sępius molestari, atq; ab alijs ministris iniquitatis fraudulenter interrogari dicentibus: Nunquid & tu ex discipulis eius es? vt de illa vana præsumptione decideret, imbecillitatemq; suam agnosceret: arbitrabatur enim in alijs imbecillitatẽ, in se vero esse non posse, sicut manifestauit cùm dixit, etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Sic etiam Hebræos tentauit, quando præcepit Moysi, vt virga rupem percuteret, & ex illa aquam eliceret: sicut per prophetam Dauid affirmauit dicens: probaui te apud aquã *Ioan.* 18. *Marc.* 14. *Psalm.* 80.

contradictionis. Nam quia populus ille tot Dei perspexerat & in AEgypto, atque in eius profectione mirabilia sese iam firmissimum in fide iudicabat. Vt igitur filij Israel suam modicam stabilitatem agnoscerent, atque humiliarentur, eos aquæ defectu tentauit, statimque illam ostenderunt, siquidem illic de diuina prouidentia, atque potentia diffiderunt. Ob eandem causam hanc procellam suis sanctis discipulis accidere voluit. Quod si
Iacobi. 1. quis dicat: Beatus Iacobus dicit: nemo cùm tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est? Ad hoc respondeo, Deum non sicut Sathanam tentare, vt hominem destruat, atque prosternat: & hoc est quod dicit Beatus Iacobus. Solet autem Deus tentare, vt homines ad maximam puritatem, excelsamque sanctitatem attollat. Et ita intelligitur
Gene. 22. illud Genesis. Tentauit Deus Abraham & ita dixit Angelus san-
Tob. 12. cto Tobiæ, quia acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tentatio probaret te. Vt autem horum discipulorum grauior esset tentatio, tempestatis tempore ipse dormiebat super quo mysterium hoc notare debetis: hunc somnũ quem Christus Saluator noster dormiuit procellæ tempore, etsi ad maiorem discipulorum tentationem fuit, ad eruditionem etiam nostram fuisse, vt quid in futurorum temporum discursu cum seruis suis esset facturus, nos erudiret: etenim sæpenumero illos mari laborumque procellis obsidet, seque alto sopore dormire simulat, ne illi ipsum vocan-
Simile. do dormitent. Quemadmodum mater se habet cum filio suo charissimo sic se Deus cum seruis suis gerit. Scit parens filium suum esurire, & edere velle, ipsa vero se dormiẽtem fingit, quod infans quod vult, ab ea postulet. Accedit igitur infans, cumq; illã dormientẽ putet, eam curat excitare, manus, ac velamen eius apprehendit: ipsa nihilominus se dormire simulat, cor autem eius interiori gaudio exultat, quia modos, quos puer ad eam excitandam exquirit, aduertit. Ille clamat: ipsa vero tacet, cum tamen ei ardentius cupiat subuenire, quàm infans famem sibi exoptet extingui: sed illum sic afflictum perspicere gaudet. Videns autem puer illam à se excitari non posse sese angere, ac lamentari incipit considerans nullum alium sibi super esse remedium. Quem cùm mater sic aduertat afflictum, nec amplius dissimulare posit, exurgit, illumque clementer amplectitur, suauissimisque verbis affatur dicens: tace fili mi, tace accipe amor

si mi quod vis, tace ne plores. O Deus meus, & infinitæ misericordiæ pater, tu dormis, vt ego te excitem, te in necessitatibus meis dormientem simulas, quia gaudes me ad te excitandũ artificia atq; modos qui sunt orationes, suspiria, lacrymæ, ieiunia, &c. exquirentem perspicere. O benedictus talis Deus: te Domine cœlestiũ spirituum Hierarchiæ glorificent, quia hos vilissimos terræ vermiculos tam ardenti amore complecteris, nostramq; spiritualem salutem, atq; vtilitatem tam instanter exoptas.

Fratres mei nonnunquam vos morbis, aut liberorum multitudine, quam alere non potestis, siue grauissimis tentationibus, siue tyrannorum persecutionibus afflictos experiemini. Deus autem vobis conticescit, seseque dormientem simulat, sperans, vt vos eum excitetis. Delectatur quippe Deus diligentias vestras perspiciens cùm vos nunc ieiunantes, nunc orantes, nunc plorantes, nunc alios rogantes, vt pro vobis deprecentur, nunc cilicijs vos opertos, nunc denique corpora vestra verberibus affligẽtes cernit: ipse autem tacet, ac dormire se fingit: cum tamen vobis remedium adhibere magis exoptet, quam vosmetipsi cupiatis: & adhuc magis dormit, vt deploretis, ac suspiretis cum David dicentes. Exurge quare obdormis Domine? Exurge, & ne repellas in finem, quare faciem tuam auertis: obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? Exurge Domine adiuua nos, & redime nos propter nomen tuum. Tunc illa infinitæ misericordiæ viscera dirumpuntur, cum tam diuturnum silentium infringitur, suis vos diuinis brachijs suscipit, vestra deniq; afflicta corda consolatur. Accipite (inquiens) filioli mei quod à me petitis, ego volo, vt ab istis laboribus exeatis. Quod si quę petitis vobis incommodũ allatura cognoscit, propter hoc illa non concedit, & alijs spiritualibus consolationibus vobis laborem, quem patimini mitigans ad æternam salutem necessarium esse significat. Hoc ingenue fatetur David dicens: cum inuocarem exaudiuit me Deus iustitiæ meæ in tribulatione dilatasti mihi. Hoc est cordis amplitudinem mihi dedisti, quæ est interior consolatio, qua tribulationem patienti, atque hilari animo valeam tolerare. Dilatasti mihi, scilicet præcordia, & spiritum meum. Etenim quemadmodum cor tristitia, atque mœrore perstringitur, sic lætitia ipsum cor, & spiritus amplissime dilatatur. Et iuxta hunc locum alios similes oportet

Psal. 43.

Psalm. 4.

Psalm. 17. intelligi, vt ille: eduxit me in latitudinem, & ambulabam in la-
Psal. 118. titudine: & ibidem. Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum. Itaque fratres mei Deus in laboribus no-
Hierem. 14 stris dormit, vt nos vigilemus. Quod cum intelligeret Hieremias Propheta Deumque tanquam dormientem in laboribus Israel prospiceret, Deum efficacissima quadam oratione rogauit, omnes rationes quas ad eum excitandum reperire quiuit, adducens, & dicens; si iniquitates nostræ responderint nobis Domine, tu fac propter nomen tuum, quoniã multæ sunt auersiones nostræ: quasi diceret: etsi scelera nostra in tuo diuino conspectu nos accusant, tu Domine nihil aliud, nisi infinitam misericordiam, & probitatem tuam consideres. Et addit vlterius dicens: Tibi peccauimus expectatio Israel, Saluator noster in tẽpore tribulationis: & paulo inferius, tu autem (inquit) in nobis es Domine, & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos. O quàm dulcia verba, quámque efficaces rationes hic propheta sanctus adducit, vt Deum leniat. Et inferius dicit: cognouimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccauimus tibi. Deinde Dei honorem authoritatemque adducit: postea verò pactum, quod cum eis fecit, obijcit, dicens: ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solij gloriæ tuæ. Recordare ne irritum facias fœdus tuum nobiscum. O efficacissima verba, vnumquodque horum, quæso, perpendite, atque sic feruentissimas orationes facere discite: hæ namq; diuinam iram maxime placant.

Et accesserunt discipuli eius, & suscitauerunt eũ dicentes: Domine salua nos, perimus. Et dicit eis, quid timidi estis modicæ fidei? O Christe mitissime agne quare illos Dñe tanta cum acrimonia reprehendis qui ad te necessitatis tẽpore confugiũt, & ideo eos modicę fidei
Roma. 5. vocas? nunquid Diuus Paulus non dicit: ad Deũ habemus accessum per fidẽ? & tu etiam nõ quereris Domine per prophetã de hominibus, qui in necessitatibus suis aliunde subsidiũ quęrũt, di-
Psalm. 4. cẽs: filij hominum vsq; quo graui corde, vt quid diligitis vanita-
Hieron. tem, & quęritis mendaciũ? vbi Beatus Hieronymus ex Hebręo transfert hoc modo: filij viri vsque quo inclyti mei ignominiose diligitis vanitatem quærentes mendacium? est enim vox Dei quæ homini nobilitatem suam preponit, deque ipsius abiectione

27 ne cōqueritur. Filij viri, ideſt, ex rationali creaturã nobiliſsi-
ma progeniti, Et Felix ſic transfert: filij viri vſquequo gloria *Felix.*
mea opprobrio, ſupple, erit, aut fiet à vobis? ac ſi dicat: quandiu
gloriam meam vertitis in opprobrium, & ignominiam caduca-
rum periturarumque rerum (in quibus nulla quies, nec vera con
ſolatio vobis manet, ſiquidē omnia vanitas) amorem amori meo
iniuſte præferētes? Acſi dicat: ſi Deus non præſto eſſet cōfugiē-
tibus ad ſe in tribulatione, non ita mirum eſſet, quod filij viri di-
ligerent vanitatem. In Hebræo contextu eſt dictio, Iſch, quę ſi-
gnificat virũ nobilem: & illuſtrem, & quaſi cæleſtem. Et non nul
li dicũt Dñm hominibus Abrahã, aut Iacob obieciſſe in his ver
bis. Hæc omnia ſignificant, cùm talē tantumq; Deũ habeamus,
qui nos in tribulatione recreat, ſi ad eum cōfugiamus: maximam
28 eſſe abominationem, nos ad creaturas recurrere, creatore reli-
cto, maximè cum talis parentis liberi ſimus. Et ſubdidit dicens:
ſcitote quoniam mirificauit Dominus ſanctum ſuum, vbi Felix,
& Beatus Hieronymus verterunt: ſcitote quoniam mirabilē red
didit, aut ſegregauit Dominus ſanctum ſuũ, id eſt, Chriſtum acſi
dicat Spiritus ſanctus: nolite vana quærere: ſed conſiderate vos
talem apud æternum patrē interceſſorem, patronumq; habere,
propter quē ipſe vniuerſis neceſsitatibus veſtris remediũ ſit ad-
hibiturus. Illud autē quod ſtatim Dauid addit dicens: Dñs exau
diet me cũ clamauero ad eũ, ſic intelligendũ eſt: Deus exaudiet
nos, cùm clamauerimus ad eum. Quia ſic habet vſus, vt cum di-
co, Si benefecero, reddet mihi Deus mercedem bonam: ſi malefe
cero puniet me, hoc ſingulari dicendi modo vniuerſalem iuſti-
29 tiam, quam Deus cum omnibus obſeruat, ſignificem: ſtatimque
nos docet quomodo ad Deum accedere debeamus dicens: Iraſ-
cimini, & nolite peccare: quę dicitis in cordibus veſtris, & in cubi
libus veſtris cōpungimini. Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ, & ſpe
rate in Domino. Vbi Felix vertit: contremiſcite, & nolite pec-
care, hoc eſt cum ſancto timore, ac reuerentia accedite. Et aduer
ſus vanitates, ſceleraque veſtra debetis iraſci, & ſic contriti diui-
noque iuſtitiæ ſacrificio in confeſsione celebrato, in confeſsio-
ne (inquam) in re, vel in voto ſuo tempore facienda, confidenter
in Domino ſperate. Et pro ſacrificate ſacrificium iuſtitiæ habet
Chaldaica Paraphraſis, domate concupiſcentiam veſtram, & re
putabitur vobis ſicut ſacrificium iuſtitiæ, & ſperate in Domino.

Quod cũ ita sit clemẽtissime Iesu quare hos sanctos discipu- 30
los tuos tam vehementer obiurgas, quia in hac vrgentissima ne-
cessitate a te remediũ deprecãtur? Ad hoc responderi potest il-
los à Dño modicę fidei fuisse reprehẽsos, quia suscitaue.ũt eũ,
quasi eis dormiens remediũ nõ posset adhibere. Et animaduertẽ
dũ est quia Dñs sanctos Apostolos suos reprehẽsurus erat, ideo
eos solos in nauim induxisse, nec alios pręter eos in illã cõscẽde
re voluisse: videlicet vt pręlatos doceret, eos nõ oportere subdi-
tos suos corã secularibus hominibus reprehẽdere: ne cũ subditi
se deturpatos viderint, confundãtur, atq; ad impatientiã moueã
tur. Singularis quidẽ, nimiumq; necessaria est reprehẽsio vnde
Esai.5. post quã Deus dixerat: quid est quod debui vltra facere vineæ
meæ, & nõ feci? An quod expectaui, vt faceret vuas, & fecit la-
bruscas? quasi maximam cõminationem diceret, addidit: osten- 31
dam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem eius, &
erit in direptionem. Diruam maceriam eius, & erit in conculca
tionem: quasi diceret: in supplicium grauissimorum scelerũ ve-
strorũ vos absq; correptione dimittam, vt prælati delicta vestra
dissimulent, cumque non corripiamini, in infernũ descendatis.
Dicitq; vlterius: non putabitur, & non fodietur, & ascendent su
per eam vepres, & spinæ, & nubibus mandabo, ne pluant super
eam imbrẽ. Terribile Dei supplicium est, vos reprehẽsionibus,
atq; admonitionibus sanctisq; inspirationibus nõ coli, vt sic vsq;
ad oculos (vt aiunt) vitijs repleamini: quòd si tanta est pœna, &
supplicium correptionis ademptio, manifestè sequitur corre-
ptionem maximum, valdeque necessarium esse beneficium. Ne
cessarium est autem illam prudenter fieri, vt nõ officiat, sed pro 32
ficiat. Ideoq; Dominus discipulos suos secreto voluit reprehen
dere. Atque etiã, vt nos doceret sacerdotum delicta quantũ fieri
possit, esse tegenda, ne populo scandalum afferant. Vnde Nico-
laus Papa Ludouico imperatori ait, in scripturis narratur Cõstã
tinũ imperatorẽ dixisse, verè si proprijs oculis vidissem sacerdo
tẽ Dei, aut aliquẽ eorũ, qui monachali habitu amicti sunt, peccã
tẽ, chlamydẽ meã spoliarẽ, & cooperirẽ eũ, ne ab aliquo viderẽ-
Capit.11. tur. Hoc intelligitur quãdo peccata sunt secreta: nã si sunt mani
scripturis.d. festa publicè seuerius ea puniri oportet. O quantæ cõfusioni est
96. hęc huius pij imperatoris sentẽtia hominibus huius sæculi, qui
sic de Ecclesiasticis detrahunt, illosq; diffamant, acsi animarum

suarum

33 suarum salutem in hac murmuratione lucrarentur: defectusque, in quos eos incidisse norunt, cum maximo animarum suarum detrimento diuulgant, maximumque populis incommodum inferentes, sacratissimumq; sacerdotalem statum maximè vituperantes. Beatus Paulus probat ministros legis gratiæ maiori honori esse habēdos quàm ministros veteris legis, etsi maximè colebantur, & ita dicit: quòd si ministratio mortis literis deformata in lapidibus fuit in gloria: ita vt non possent intēdere filij Israel 2. Cor. 3.
in faciē Mosis propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat mini-
34 sterium iustitiæ in gloria, id est, si Moyses eo quod legis illius, quæ ministratio mortis erat minister, & prædicator esset, tanto afficiebatur honore, lex (inquam) vetus erat administratio mortis: quia illius trangressores, sicut blasphemi, & adulteri corporali morte mulctabātur. Etiam mortis ministratio erat, id est, mortalis quia præ sexcentorū præceptorū multitudine grauissima erat. Ideoq; ministratio mortis, & damnationis appellatur. Erat enim obseruatu difficillima. Quanto igitur magis rationi consentaneū est, quod ministri legis gratiæ, qui iustificationis ministerium exercent, quique suauitatis, & amoris munere funguntur, à populis honorentur. O admirabilem exaggrationē! Etenim dicit gloriosus Apostolus sacerdotem Euangelicū maiori gloria, atque honore dignum esse, quàm Moysem fulgenti facie coruscantem, & hoc propter excelsum ministerium, quod exercet. Vt autē hoc vobis clari⁹ innotescat, animaduertite Spi Eccles. 7.
35 ritū sanctū dicere: in tota anima tua time Dñm, & sacerdotes illius sanctifica: in omni virtute tua dilige eum, qui te fecit: & ministros eius ne derelinquas, honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes. Vbi perpendendum est Spiritum Sanctum postquam debitū Deo amorem, honorem, atq; timorē hominibus cōmendauit, tanquam rem maximè necessariam immediatè præcipere, vt eius ministri honore afficiantur, diligātur, & sanctificētur. Quod si Spiritus sanctus hoc illius temporis sacerdotibus præstari commendabat, quid huius tempestatis ministris fieri volet: quorum manus sunt excelsus maiestatis ipsius thronus? Quid ad hoc respondetis ij, qui potiorem conuersationum vestrarum partem in Ecclesiasticis viris infamandis con-

ſumitis? O infelices vos, quàm manifeſtè in hoc quàm parum vo- 37
bis diuini a noris, atq; timoris, inſit, oſtenditis, per illam ineffa-
bilem charitatē vos deprecor fratres mei, qua diuinus ille Domi
nus hoc ſacrum inſtituit miniſterium ad vtilitatem animarum
veſtrarum, vt ad hæc attentis animis aduertatis, atque à vobis
hoc peſtiferum vitium relegetis. T*unc ſurgens imperauit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna*. O admirabilem vniuerſalis
Domini potentiā, quæ ſic hāc mundi molem diſpoſuit, vt nul-
la inſenſibiliū, atq; irrationaliū rerum ei reſiſteret, neq; à diuino
ipſius beneplacito diſſentiret. Sola rationalis creatura, quia eam
Dn̄s libertate ditauit, paſsim ei audet inobedire. Quomodo fra
tres hāc noſtram ærumnā, atq; infelicitatem ſanguineis lachry
mis nō lamētamur, quod vētos, & maria nobis in diuina obediē
tia pręſtare permittamus? De hoc grauiſsimè Deus queritur per
Hierem. 5. Hieremiā Prophetam dicens: audi popule ſtulte, qui nō habes
cor, qui habētes oculos non videtis, & aures, nō auditis. Me ergo
nō timebitis, ait Dn̄s, & à facie mea nō dolebitis? Qui poſui are
nam terminum mari præceptū ſempiternum, quod non pręteri
bit: & cōmouebuntur, & non poterunt. Et intumeſcent fluctus
eius, & nō trāſibunt illud: populo autē huic factum eſt cor incre
dulum, & exaſperās. O ſeueriſsimā reprehēſionē, Dominus no
bis det mentes, quibus illam ſentiamus. Vnum ex ijs, quæ homi
nis inobediētiam, atq; duritiem magis cōdemnat, eſt ille promp-
tiſsimus inſenſibilium creaturarum reſpectus, atque obediētia
erga Deum. In arenæ carcerem (ait Dominus) turbulenti maris
furorem, & furibundos fluctus incluſi, illaſq; elatiſsimas vndas
arenæ compedibus alligaui, ibique tantopere me reuerentur, vt 38
cum ita feruenti impetu deſæuiunt, atq; ſuperbiunt, vt aridam
abſorbere velle videantur, illam ſolummodo comminentur, ſta
timq; decidant, & arenæ vinculis ſubmittantur, nec carcerem,
quem eis ſtatui dirumpant. Solus homo ratione præditus, obe-
dientiæ meæ vincula dirumpit, & poſt paſsionum ſuarum indo
mitos impetus decurrit. Erubeſce frater quia res tam impetuo
ſa, atque furibunda, ſicut mare, cuius fremitu vniuerſa fere arida
contremiſcit, quando ad ſublimiorem elationis ſuæ gradum per
uenit, ſe humiliter proſternit, paruulæque arenæ vinculis conti
netur, tu verò Deo tuo ſubmitti recuſas. Submitte te frater quan
do furioſæ paſsionū tuarum alæ te arripuerint, atq; ſuſtulerint,
deijce

39 deijce te ad pedes Dei tui quasi mare, ne te à diuina eius lege absoluas, diuinæ ipsius voluntati te subijce. Nam cum hac captiuitate gratiæ libertas, posteà verò gloriæ imperium comparatur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica Quarta post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

1 *Ascendente Iesu in nauiculam secuti sunt eum discipuli eius, &c.* Matthæi.8.

VALDE notandum est sponsam quotiescunque sponsum suum quæsiuit, in custodum manus incidisse, nullibi vero custodes ei fauisse, vt sponsum conquisijsset dicũtur. Nam dicit sponsa, inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem. Num quem diligit anima mea, vidistis? qui ne verbum quidem ei responderunt. Et paululum cum pertransisset eos (vt ibidem dicitur) inuenit quem diligebat anima eius. Et alibi dicit, vigiles non solum sibi non fa- *Cant.3.*
2 uisse, sed etiam ipsam percussisse, palliumque sibi arripuisse dicuntur. Inuenerunt (inquit) me custodes qui circuierunt ciuitatem, & percusserunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt pallium meũ custodes murorum. Nunquid credi, aut dici possunt ministri iustitiæ seruis Dei nõ solũ non prodesse, verùm etiã obesse? Vere litera sacra hoc significat, neq; ab hoc mysteriũ dissonat. Et profectò quemadmodum recti gubernatores, atque prælati Reipublicæ maxime prósunt, multumq; condu cũt, quo animę Deum reperiant: ita etiam qui publicum munu suscipiunt, vt sibi tantummodo consulãt, vt se honorent, aut locupletent, perniciosissimi sunt, & potius Dei ministerio resistunt. quã fauent: & de his propriè hi Canticorum loci loquuntur. Ideoque dicit Spiritus sanctus. En lectulum Salomonis sexaginta fortes am- *Cant.5.* *Cant.3.*

biunt ex fortissimis Israel omnes tenentes gladios, & ad bella 3
doctissimi. Vbi per hos fortes boni præsides Ecclesiastici propriissimè significantur, qui robore, virtute, scientia, pioq; exemplo suo sanctam Ecclesiam protegunt, quæ est lectulus veri Samonis Iesu Christi: & animaduertendum est, non in cassum bis repetitum fuisse: fortes, ex fortibus Israel. Nam plurimi sunt fortes ad mille labores in suis ambitionibus perferēdos, qui vbi primum, quod expetunt consequũtur, omnia in profanitatibus cōsumunt. Hi vtique fortes sunt, non autem ex fortibus Israel non est eorum virtus, atque fortitudo similis Israelis qui soceri sui oues depascens virili animi robore frigora, calores plurimosque labores passus est. Et sic eos pluresque atque maiores etiam patiuntur, qui sunt ex fortibus Israel, vt Dei oues custodiant, nec vero cōtentus est dicere, illos fortes esse, sed addidit illos gladios 4
manibus tenere, quibus pugnarēt, dicens. Omnes tenentes gladios: singuli singulos gladios præ manibus habebāt. Vnusquisq; *Ephes. 6.* horū ensiumest, de quo dicit D. Paulus. Assumite gladium spiritus, quod est verbum Dei. In Hebræo autem contextu verbum passiuum pro actiuo collocatur, in quo significatur, illos non solum gladium tenere, sed ipsos ab eisdem gladijs teneri debere, gladijs (inquam) potentiæ, sapientiæ, & muneris, id est, illos non debere potestatem, ac officium in vtilitatem suam conuertere: sed ipsos potius dignitati, ac muneri seruire oportere. Etiam Centurio etsi Gentilis hoc intellexit, & ita di- *Matthæi. 8.* xit. Ego homo sum sub potestate constitutus. Attendite quomodo potestatem onus sibi dicit impositum: & tanquam hoc intelligens tam prudenter, atque benigne suos gubernabat: 5
ex hoc quippe promptissima eorum obedientia dimanabat: & sic addidit. Dico huic, vade, & vadit, & illi: fac hoc, & facit. Ecce quomodo ex mira gubernatoris prudentia, eximia subditorum proficiscitur obedientia: qui autem tales non sunt, hi *Simile.* sanctam Dei Ecclesiam perturbant. Videbitis domum vietam, atque recuruam: quod si huius deformitatis causam quæsieritis, respondebitur vobis: in illa ædificatione virides, & extra maturum tempus excisas trabes fuisse collocatas, & præ nimio pondere fuisse reflexas, quibus reflexis, vniuersum ædificium incuruatum est. Quæ enim mature exciduntur, ventisque & imbribus obduratæ collocantur semper in sua rectitudine perseue-

uerant. Sic in sanctæ Ecclesiæ ædificatione sunt nonnullæ trabes vietæ, atque reflexæ quæ illam reflecti, & incuruari faciunt in plurimis eius membris: hæ autem trabes sunt imperfecti præsides, qui cum sint passionibus virides, nec virtutibus, atque oratione macerati spiritali perdita rectitudine in causa sunt, vt alij quàmplurimi eam amittant. Vt Christus Saluator noster hæc damna, quæ iniquorum pælatorum causa mundo adueniunt, significaret, sua admirabili prouidentia decreuit, vt se dormiente mare desæuiret, quod fuit prognosticum quoddam, in quo significabatur plurimas ex procellis, quæ in huius sæculi mari aduersus sanctæ Ecclesiæ nauim insurrecturæ erant, ex maiorum atq; gubernatorum somno ac negligentia esse prouenturas.

Et ita dicit Sanctum Euangelium. *Ascendente Iesu in nauiculam*
7 *ecce ventus magnus factus est in mari: ipse vero dormiebat.* Ideo loquens Beatus Paulus de probis superioribus non contentus est *Hebr. 13.*
dicere, vigilant, sed dixit: ipsi vero peruigilant quasi rationem pro animabus reddituri. O Domini mei qui tantum, tamque graue onus, sicut animarum regimen humeris vestris imposuistis, oculos aperite, nec dormiatis. Multum conducit ouium vtilitati præsentia pastoris sui. In cuius rei testimonium legitur, Beatum Apostolum Petrum plurimos ægros vmbra sua sanasse, quod de nullo alio Apostolorum dicitur. *Actor. 5.* Quod ideo factum est, vt ex hoc intelligeremus pastoris vmbram, eiusque præsentiam, atque autoritatem plurimis spiritalibus infirmis mederi, compluribusque animi morbis obuiare. Vnde quasi magnum beneficium pollicebatur Deus Hebræis per Isaiam pro- *Isai. 32.*
8 phetam, dicens. Principes in iudicio præerunt: & de hac præsidentia maiorum plurima bona prouentura testatur, quæ statim singulariter annumerat dicens. Et erit vir sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate, sicut riui aquarum in siti, & vmbra petræ prominētis in terra deserta. Ecce quàm eximijs metaphoris explicat hic Spiritus sanctus huius præsidentiæ commoda: quam dicit homines à ventis, tempestatibus, siti, atque calore, hoc est, à furoribus, contentionibus, ex cupiditatis siti, & à calore luxuriæ esse liberaturam. Luna multo minor est stellis, & tamen multò efficacior est ad hæc terrestria cōmouenda, quàm cunctæ stellæ, cuius rei causa est quia propinquior est terræ. Sic prælatus, pater, ac Dominus quāto propinquior est subditis suis,

tanto

tantò melius eos gubernat. Et quāuis prælatus præsens indoctior 9
sit altero absente, sua tamen pręsentia plus, quam ille conficiet.
At si præsens pigritia, & negligentia dormit, parum eius præsentia proderit: tuto namq; lupi eius oues rapere poterunt.

Valde etiam notandum est, ventum ante quam Dominus in nauiculam ascenderet, non flasse, vbi primum autem in eam ingressus est, statim ita furibunde flare cœpisse, vt discipuli se iam iam perire putarēt. Et hoc etiā quodammodo prognosticū fuit illius, quod quotidie accidit: videlicet plurimos pœnitentes vbi primū sese conuertunt, pœnitentiāq; agere incipiunt, & Christum Dñm in se recipunt statim vanitatis vēto inflari: & hoc dicit B. Gregorius significasse illud, quod dicitur in Numeris, Nazaræos nō abscidisse crines, sed illos crescere desisse, quousq; ad pedes vsq; descendebāt. Erāt hi homines Deo dicati, abstinētes, 10
qui cōmunibus cibis, nec potibus vtebātur, & in tā sancta viuēdi ratione crines procreare, significabat, ipso facto quo quis toto animo, totoq; conatu virtutis operibus intendit, ei longissimos crines esse nascituros, quæ sunt vanæ cogitationes, & satisfactio suiipsius. Vnde cùm Deus accederet, vt loqueretur Adæ, in animumq; illi induceret, vt peccati sui pœnitentiam ageret, dicit sacra pagina, illū venisse ad aurā post meridiem. Quid opus erat Spiritum sanctum explicuisse, quando Deus venit, aerem flasse? Respondeo, hoc ita dictum fuisse, vt significaretur, vbi primum diuina inspiratio in animum tuum ingreditur, quæ te ad bonum faciendum impellit, statim etiam vanitatis auram, atq; miseriam simul introire. Quid ergo remedij erit, vt hæc vanitatis aura bona opera non destruat? Remedium vtiq; est quòd si quidem hæ 11
vanæ cogitationes excusari non possunt, eis aurem non præbeamus. Quemadmodum cùm quis nobis vult loqui, vt quid velit sciamus, sinimus eum loqui, & vbi primum dicere incipit, eiusque animum intelligimus, statim si eius oratio nobis nō placet, dicimus, tolle, tolle isthæc hinc, ne talia dicas: sic etiam vbi primum vanæ cogitationes obrepserint, ne eis aures præstetis, sed dicite illis. Abite, abite, malæ cogitationes, displicet mihi postulatio vestra: simulque Deum feruidissimis orationibus deprecamini, vt vobis aduersus eas victoriam largiatur. Idcircò laudans sponsus spōsam ei dicit: sicut vitta coccinea labia tua. Crines, qui sparsi fœminam deturpant, cōpositi, vittaq; deuincti, pulchram reddunt,

Gregorius *Num. 6.* *Genes. 3.* *Simile* *Cant. 4.* *Simile.*

12 reddunt, nec ei visum impediunt. Sic vanæ cogitationes oratio nisi robore alligatæ non solum animam non deturpāt, sed illam etiam condecorāt. Et hoc significat, sicut vita coccinea labia tua hoc est tua feruida oratio vocalis vanas cogitationes, sicut vitta corporales crines deuincit.

Et accesserunt discipuli, & suscitauerunt eum dicentes: Salua nos perimus. Et dicit eis. Quid timidi estis modicæ fidei? Vbi alij veterūt, quid timidi estis exigua præditi fiducia? Illos tam aspere diffidentiæ reprehendit, quia cùm tot diuinitatis suæ mirabilia in terra perspexissent, in mari timebant. Tales sunt hodie plurimi, quibus cū Deus in præteritis laboribus subuenerit, non confidunt se ab
13 eodē Deo in alijs esse iuuādos. Ita Hebræi de quib⁹ dicit Dauid. Et male locuti sunt de Deo, & dixerunt. Nunquid poterit Deus *Psalm. 77.* parare mensam in deserto, quia percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt? Nunquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo? O inauditam hominū amentiam! Etenim vnde spei, maximæque ac firmissimę confidentiæ occasionem sumere deberent, inde diffidentiæ ansam accipiunt. Attendite qualem dubitationis rationem assignent: sicut (inquiunt) eduxit aquam de petra, nunquid & panem poterit dare? & quare non, siquidem par requiritur ad vtrumque potentia? O stulti nisi tāta cæcitate teneremini, aliter quidē illaturi essetis, scilicet, percussit petram, & fluxerunt aquæ, ergo panē poterit nobis dare. Et sciendum est Deum hac diffidentia adeò indignatum fuisse, vt maximum quoddam ad ipsorum incōmodum miraculum fuerit operatus, dicitur enim inferius. Ideò audiuit Do
14 minus, & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascēdit in Israel. Ista secunda pars, scilicet ira ascendit in Israel est declaratio prioris, scilicet, ignis accēsus est in Iacob. Et quare hoc? quia non crediderunt in Deum, neque sperauerunt in salutari eius. Et supplicium fuit, quia pluit super eos sicut puluerem carnes: & adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos: & ita comedentes in pœnā diffidentiæ suæ mortui sunt. O quot hodie in eandem incidunt culpam, quia ex præteritis beneficijs, quę à Deo acceperūt, ad futuros successus cōfidentiam nō cōcipiunt. Dicitur cùm Assyrij in mōtibus cum filijs Israel *3. Reg. 20* bellum gererent, superatos fuisse Assyrios, ipsi vero non Israelitis quidem, sed montium dijs victoriam attribuerunt. Ideoque sequenti

sequenti anno cum eis in plano decertare decreuerunt arbitrantes Deos illos illic eis fauere non posse. Et ita dicitur ibi: serui regis Syriæ dixerunt ei: Dij montium sunt Dij eorum, ideo superauerunt nos: melius est vt pugnemus contra eos in campestribus, & obtinebimus eos. O amentissimam fraudem: Deus vtique, qui in montibus subuenit, in campestribus etiam succurrit, & qui in terra adiuuat, etiam in mari auxiliatur, quique in vno labore hominem iuuat, in altero etiam illi subuenire potest, siquidem infinita potentia pollet. 15

Tanta, tamque excellens est hæc confidentiæ virtus, vt ad eam in hominum cordibus imprimendam plurima Deus mirabilia fuerit operatus, plurimisq; artificijs vsus. Dixit Deus Mosi. Loquere filijs Israel. Reuersiq; castrametentur è regione Phiairoth, quæ est inter Magdalum & mare. Quando Hebræi diligentissimè properabant Pharaonis copias fugere: tunc eis præcepit Deus reuerti, & in monte iuxta mare castra cõstruere: qui quidem locus periculosus erat, & in conspectu Pharaonis, vt ibidem dicitur, vbi eum ad iracundiam ardentius concitabant, cum tutius eos posset occupare videns illos iuxta mare, nec habentes cymbas aut remedium aliquod, quo illud pertransirent: Et ita dicit sacratus textus: in conspectu eius, scilicet, Pharaonis, castra ponetis super mare: dicturus est Pharao super filijs Israel, coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum. Vt quid autem Deus hos Hebræos in tantis angustijs collocauit, vt se vndique obsessos, hinc scilicet mari, illinc autem hostibus circundatos cernerent, ita vt nequaquam fugere possent? Statim illic rationem addit dicens. Persequetur vos, & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, scientque AEgyptij, quia ego sum Dominus. Omnia hæc artificia exquisiuit Dominus, quo Hebræi acceptum beneficium pluris æstimarent, eoque magis victoria delectarentur: quo maiores perpessi fuerant tribulationes, atque labores. Vt inde discerent in infinita Dei potentia, & misericordia sperare, quando se alijs periculis, atq; laboribus quantumcunque grauibus afflictos aduerterent. Propter hanc etiam rationē, quando eis manna pluit, præcepit, colligat vnusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum gomor per singula capita. Vnumquodque horum verborum valde perpendite, valde namque notabilia sunt.

Exod. 14. 16 17 *Exod. 16.*

Primum

18 ¶ Primũ illud, colligat vnusquisq; ex eo. Nõ dicit, colligant diui
tes, & postea vendant illud pauperibus: sed colligat vnusquisq;
tam pauper, quàm diues. Non vtique sic modo fit: sed plerunque
communibus ciuitatum, atque oppidorum bonis plus diuites,
quàm pauperes perfruuntur, cùm tamen vice versa esse debe-
ret. ¶ Dicit secundò, quantum sufficit. Non dicit, colligat ad su
perfluitatem. Iam tunc volebat Dominus ab eis obseruari, quod
postea Beatus Paulus ad Timotheum dixit. Habentes alimen- *2. Timo. 6.*
ta, & quibus tegamur, ijs contenti sumus. ¶ Dicit tertiò, Go-
mor per singula capita. Hoc fuit maximum miraculum, quod
cum vnus homo voracior, proceriorisque esset staturæ, quam al
ter, vnicuique tamen manna ad vnum gomor in singulos dies
sufficeret, Dixitque Moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in
19 mane, qui non audierunt eum, sed dimiserũt quidam ex eis vsq;
mane, & scatere cœpit vermibus, atque computruit.

At, dicet aliquis: quare eis semel in totum annum, aut men-
sem, aut saltem in totam hebdomadam manna non dedit, ne il-
lis quotidie id colligere necessum esset? Dico Deum hoc sua mi
rabili prouidentia decreuisse, quo illi discerent diuinæ ipsius li-
beralitati confidere, vt crederent, sicut eis hodie manna conce-
debat, sic cras, & alijs diebus esse daturum. Hoc etiam fecit, vt
eos sui amore, ac timore coerceret: vt cognoscentes se diuino ip-
sius auxilio quotidie indigere, tam facile non peccarent: quod si
peccarent citius conuerterentur.

O fratres mei si assiduò vos diuino semper auxilio indigere,
attente consideraretis, quam efficax frænum esset hæc conside-
20 ratio, quo in diuino Dei timore, atque amore contineremini.
Omnia hæc, & alia plurima artificia, atque inuentiones, quas
Deus exquisiuit vt in illorum hominum cordibus suimetipsius
confidentiã induceret, non suffecerunt hoc in eis operari. Vnde
Beatus Paulus compluribus in locis eos filios diffidentiæ vocat,
vt patet ad Ephesios. 2. & inferius. Et ad Colossenses, quod *Ephes. 2.*
in Hebraica phrasi homines diffidentissimos significat. Non *& 5.*
vtique talis erat Sanctus Moyses: sed infallibili Dei verbo fre *Exod. 14.*
tus ad mare populum deducebat, cùm nec naues haberet, nec
apertam viam, qua præterire posset: quamuis Pharaonem cum
eius copijs furentem prospiciebat accedere qui eos iam propè

occu-

occupare videbatur, nec arma ad se protegendos haberent, cumq́ue vniuersa Israelitarum multitudo proclamaret, collachrymansq́ue diceret: forsitan non erant sepulchra in AEgypto? ideo tulisti nos, vt moreremur in solitudine, vt quid hoc facere voluisti, vt educeres nos de AEgypto? nihilominus tamen tam firmiter sanctus Moyses diuino Dei verbo nitebatur, vt eis diceret, Nolite timere: state, & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie: AEgyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis vsque in sempiternum. O admirabilem viri sancti fiduciam qui in medio tot, tamq́; contrariarum rerum, quibus ad diffidentiam poterat prouocari, tam firmiter Dei solo verbo confidit, atque in eo indubitanti corde sperauit, quod merito quidem fecit, quandoquidem verbum hoc est infallibilis veritatis. Eadem confidentia adeò refertus erat sanctus Dauid, vt a:

Psalm. 26. diceret. Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Postquam autem ad hoc propositum plurimas adduxerat exaggerationes, hoc, quod maximam affert admirationem, addidit dicens. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Illud, hoc, dubium gignit, videlicet vtrum de prælio, an de Deo sermo habeatur, hoc est, vtrum Dauid se in prælio, an in Deo speraturum esse dicat. Hoc autem dubium in Latina solummodo translatione est: in Græco namq́ue, & in Hebræo contextu nulla est occasio ambigendi. Clare enim patet illic Dauid aduersariorum arma demonstrare, in quibus se salutis suę spem constituere dicit: vt diuinæ potentiæ magnitudo clarius illucescat. Etenim qui Deum perfecte diligunt, eam vim in corde recipiunt, vt in maioribus (humano videri) laboribus, atque 23 aduersitatibus non solum non frangantur metu, verum etiam isthæc omnia, quæ sibi contraria videntur, pro se stare, ipsosque maxime iudicent adiuuare.

Nam dupliciter Deus suos adiuuare consuescit: vno modo mala diuertens, ne ad eos accedant: altero modo illos iam in laboribus persistentes mirabiliter liberans: hic autem posterior modus est vtilior, & in quo Dei omnipotentia clarius splendet. Et ita dicit Sanctus Isaias, loquens de Hebræis. Factus est

Isai. 63. eis saluator in omni tribulatione eorum non est tribulatus. Ideo que sperabat sanctus Dauid, quantumuis durum esset prælium, quod

24 quod aduersus se exurgeret, in bonum sibi esse conuertendum. Quapropter fratres mei siquidem ipsum Deum in patrem, adiutoremque, quem Dauid habebat, habemus in omnibus laboribus, atque aduersitatibus nostris totam in eo spem nostram constituamus. Maxime nos hoc consolari debet, quòd Deum nostrum potentissimum esse credimus, vt nos tam hilares, & consolatos in paupertate, laboribus, atque infortunijs reddat, quàm alij in imperijs, ac prosperitatibus constituti exultant: & ita Beatus Chrysostomus verba illa Psalmi octogesimi declarat, dicentis, de petra melle saturauit eos. Nam si necessitas rerum saporem sic adauget, vt frigidam aquam mel dulcissimum saperefaciat quid infinita Dei potentia facere non poterit, Dei (inquam) qui labores nostros diligẽtiùs, quàm nos ipsi, appendit? *Chrysost. homi.2. ad popu. Antioche.*

25 si, appendit?

Hac consideratione sanctus Isaias propheta sanctam hanc Ecclesiam consolatur: postquam enim de mundi reparatione, deq; Spiritus sancti super credentes aduentu fuerat locutus addit, dicens. Et creauit Dominus super omnem locum montis Sion, & vbi inuocatus est, nubem per diem, & splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam protectio, & tabernaculũ erit in vmbraculum diei ab æstu, & in securitatem & absconsionem, à turbine, & à pluuia. O dulcissima verba? Ecquis hæc audiens huius clementissimi Dei amore non capitur? singula hæc fratres mei peculiariter pensate. Præsertim vero quomodo dicit: protectio eius est super omnem gloriam. Ecqua enim humana gloria par est illi, quam iustus habet, qui Dei auxi-
26 lio, ac protectione in omnibus calamitatibus adiuuatur? Alludit hic sanctus Propheta ad admirabilem curam, quam Deus illius rebellis populi gessit, cum eum ex Ægypto per inuiam solitudinem deduxit. Etenim nubem in vmbraculum diei, columnam vero igneam in splendorem noctis illis immittebat. Et per hanc periphrasin denotare vult quantam de Ecclesia sua deque singulis fidelibus suis curam gerit. *Isai.4.*

Hac igitur sancta confidentia plenos ad hunc clementissimum Patrem nos oportet accedere, non autem absolute petentes, vt nos à laboribus, quibus affligimur, liberet, siquidem quid nobis potius expediat, ignoramus. Et hunc arbitror esse legitimum sensum illorum verborum psalmi centesimi de- *Psalm.118*

cimi octaui, dicentis. Aspice in me, & miserere mei, secundum 27
iudicium diligentium nomen tuum. Respicere in aliquem in sancta scriptura est curare res illius, & eum in necessitatibus adiuuare. Et ita dicit hic Dauid. Domine non à te peto: vt sicut ego arbitror me tractes, nec mecum ijs misericordijs vtaris, quas ego misericordias esse puto: sed ijs misericordijs, quæ secundum iudicium diligentium te veræ misericordiæ sunt. Etenim qui diligunt te, misericordiam tuam esse ducunt, quicquid eis occasioni est, te ardentius diligendi, vniuersa, quæ eis occasioni sunt recordandi tui, maxima beneficia esse ducunt. Atq; ex nobismetipsis addiscamus animaduertentes quanta animi contentione ad Deum confugimus deprecantes, vt nos à malis pœnæ liberet, & multo maiori diligentia recurramus submissis animis supplicantes, vt nos à malis culpæ eruat. 28.

Cùm ij sancti discipuli sese procellæ fluctibus iam pene demersos perspicerent, omni humano auxilio diffidentes ad Dominum confugerunt: in quo bene nos illos imitamur, in malis videlicet pœnæ: non autem quando nos malis culpæ concussos aduertimus, nam adeò cæci sumus, vt vix illa sentiamus, aut æstimemus: quasi nihil mali nobis acciderit, ideoque illorum remedium tepidissime exquirimus, cùm tamen vice versa esse deberet. Non sic vtique Hieremias Propheta faciebat, qui postquam magna pœnæ mala recensuerat, addidit dicens. *Tren. 5.* Væ nobis, quia peccauimus: propterea mæstum factum est in dolore cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri. O admirabilem sensum ac spiritum sancti Prophetæ: dixerat quippe antea. Hæreditas nostra versa est ad alienos: pupil- 29
li facti sumus absque patre: matres nostræ quasi viduæ, aquam nostram pecunia bibimus: ceruicibus nostris minabamur: lassis non dabatur requies: serui dominati sunt nobis: non fuit, qui redimeret de manu eorum, pellis nostra quasi clybanus exusta est à facie tempestatum famis: propter nullum autem horum laborum dixit: Væ nobis, nisi ad, peccauimus. Non dicit, væ nobis, quia hæreditas nostra versa est ad alienos, nec væ nobis quia captiui ducti sumus, nec væ nobis quia fame, sitique oppressi sumus, quasi nihil horum laboriosum esse ducens. Solummodo dicit. Væ nobis quia peccauimus, propterea męstum factum est cor nostrum: non contristati sumus pro-

pter

30 pter temporalia detrimenta: sed quia mala culpæ commisimus quia Deum offendimus. O Christe dulcissime animarum nostrarum amor, & lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, illumina Domine mentes nostras, quo cognoscamus, nisi malum culpæ habuerimus, sed in tua semper gratia perstiterimus, nullum nobis pœnæ malum esse nociturum. O quam perspicue hoc intellexit Sanctus Habacuc, cum dixit. Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis: mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum: abscindetur de ouili pecus, & non erit armentum in præsepibus. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorum, & super excelsa mea deducet me victor in Psal
31 mis canentem. Eum nobis Deus spiritum concedat, quo ex toto corde nostro hæc verba dicere, & simul animo percipere, valeamus: in quibus hic sanctus Propheta fatetur se licet sibi vniuersa temporalia desint, dummodo Deum in anima sua habeat, spiritalem lætitiam, & consolationem non esse amissurum sed ex his omnibus laboribus victorem euasurum, & propter victoriam Deum esse laudaturum

Habac.3.

Ex hac cælesti doctrina infertur, quàm necessarium nobis sit ad Deum confugere cum sanctæ Ecclesiæ nauim varijs peccatorum, atque hæresum ictibus agitatam perspiciamus. De hoc mundo dixit Regius, ac diuinus Psaltes Dauid. Hoc mare magnum, & spatiosum manibus, illic reptilia, quorum non est numerus: animalia pusilla cum magnis. Hic in huius
32 sæculi mari pisces magni deuorant paruulos, & quemadmodum in mari (inquit Sanctus Thomas) quando cete comedere vult, os aperit, magnumq; ex illo emittit odorem in flatu ex visceribus excũti, vbi habet electrũ (*Vulgo Ambar.*) piscesq; illo odore allecti in os eius ingrediuntur, & ita eos deuorat, sic magnates huius sæculi dulcibus sermonibus, fallacibusque promissionibus paruulos, simplices, agrestesque homines decipiunt, eosq; viuos deglutiunt eorum substantias deuorantes. In hoc mari vanitatum spumas perspicietis: hoc mare mortuos à se reijcit, neque enim illos sustinere potest: viuos autẽ natantes sustentat, iustos peccatis mortuos non potest mundus tolerare: viuos au-

Psal.103.

Simile.

D.Tho. super Ioan.

tem malitiæ hos libentissime sustinet. In hoc mari syrenem reperietis, quæ cantus sui fallaci suauitate nautas soporat, neque vero eam sentiunt, quousque in profundum pelagi demerguntur. Hoc est vitium carnis, ò quam dulce illud tibi diabolus depingit, quam amarum autem est postquam deuoratur. Momentaneum enim est quod delectat, & æternum quod cruciat

In hoc mari vna tantum nauis incedit, quæ ad salutis portum perducit: hæc autem est sancta Ecclesia catholica. Hanc nauim (*asseguro*,) diuinus mercator Iesus Christus in nocte suæ sanctissimæ passionis dicens nautæ, qui est Beatus Petrus. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, hoc est, ne timeas, ò Petre ne nauis tua demergatur: maximis quippe, atque tumentibus hæreticorum fluctibus quatietur, varijsque vitiorum ictibus oppugnabitur: non tamen submergetur: ego enim sum eius protector, atque patronus,

Luca. 22.

O quam meritò nunc dicere possumus. Ecce *motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus*. Hæc magna tempestas est diuersarum hæresum, & errorũ pullulatio quæ in hac misera tempestate cõsurrexit, magis, quàm in alijs temporibus: Quodam tempore in tantam dissolutionem, & corruptionem Hebræi deuenerunt, vt eis Dominus per Hieremiam Prophetam dixerit. Secundum numerum ciuitatum tuarum erant Dij tui Iuda. In singulis vrbibus singula Idola colebantur: non quippe omnes vnum, & idem idolum adorabant. In hanc varietatem deuenerunt infelices homines, qui ex orthodoxæ fidei vnitate exierunt cum enim in hac nauigatione verum polum amiserint, nec cœli ductore gubernentur, singuli singulas vias tenentes per vitiorum mare imprudenter aberrant: nec vero solum singulæ ciuitates, sed singuli etiam hæretici singulos atque diuersos sequuntur errores. Quid autem dicemus de cõtradictionibus, quę in ipsa sanctæ Ecclesiæ naui versantur? Siquidem exteriores tempestates illam tam acriter impugnant, ipsi tamen, qui intus sunt inter se sæpenumero dissidẽt. Si ij, qui in vna sunt naui secũ ipsi decertarẽt, periculosa nimis esset nauigatio. O sancta Dei Ecclesia nõ solum te ab hæreticis oppugnari video, sed intra te tãtam in

Hierem. 2.

Simile.

36 in ipsis Christianis contradictionem, tot contentiones, lites, atq; simultates esse perspicio, vt dictu, quantò magis visu, sit miserabile. Fratres in Christo Iesu per reuerentiam huius altissimi Domini ante singulorum pedes consternatus vos rogo, vt ad sanctę Ecclesiæ necessitatem respiciatis, neque eam dissensionibus vestris conturbetis: sed ad inuicem omnibus possibilibus rationibus vos adiuuare curetis. Quando in mari magna tempestas excitatur, vniuersi in naui commorantes sese ad inuicem adiuuāt, vt aduersus tempestatem præualeant: valde quidem reprehensibilis esset qui tunc otiosus esse vellet quantò igitur reprehensibilior, qui alios vellet impedire? multo autem diligentius nos hoc facere oportet, qui in sacrosanctæ Ecclesiæ naui commoramur cum proximis nostris nimium pacifici, atq; concordes
37 esse curantes. Circa quod hoc saluberrimū vobis consiliū præbere volo, scilicet, quòd cum cōsanguineus tuus iniuria affectus à te auxilium ad vlciscendam iniuriam petiturus accesserit, ei dicas, Domine tu es consanguineus meus: Deus autem est pater, ac Dominus, & illi potius, quàm tibi teneor obedire. Hoc autē tui causa faciā, quòd ad omnia, quæ vir Theologus timēs Deū me facere posse dixerit, me deuinciam, dummodo hoc sine peccato faciam. Cæterum nec ego facere debeo, neque te hoc à me petere fas est. Simulq; vos moneo fratres, vt pro hoc tam præstanti beneficio, quod Deus in nos confert in fide, vnitate, atq; obedientia sacrosanctæ Ecclesiæ nos conseruans, ei gratias semper agamus. Etenim peculiare omnipotentis eius manus est donum. Vnde loquens Isaias Propheta de hac sancta Ecclesia vbi *Isai. 26.*
38 nos legimus. Vetus error abijt, alij transtulerūt, error noster ablatus est, siue, cogitatio nostra firmata est. In quibus verbis significatur errores, quos in omnibus hæreticis perspicimus, Deum à nobis sua misericordia sustulisse cùm nos in illos incidere non permiserit, nobis fauens, vt firmi in orthodoxa fide persisteremus. Et ita dicere debemus: error noster ablatus est: noster enim esset, nisi nos ab eo diuina misericordia custodiret, & cogitatio nostra firmata est, vt nō circūferamur omni vēto falsę doctrinę.

Tunc surgens imperauit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna. Voluit Dominus in hoc naufragio discipulos suos à morte liberare, quia ipsi miraculorum ipsius prædicatores futuri

Simile. erant: iustumque erat, vt ipsi ea prius experirentur. Est quæ- 39
dam hominum congregatio Medicum laudans: prodit autem
quispiam, quem ipse à lethali morbo liberauit, efficacissimeq;
ac feruentissime dicit. Ecce adsum, qui eius scientiam, atque
peritiam satis superque expertus sum, ipse enim me ab omni-
bus desperatum, atque depositum morte liberauit. Eo quòd me
dici peritiam fuerit expertus, feruentius quàm alij locutus est.
Ob hanc causam voluit Christus redemptor noster, vt sancti
Apostoli, qui vniuerso mundo mirabilia sua prædicaturi erant,
priùs illa gustarent, & potentissima ipsius manu ab acerrimo
necis periculo liberarentur, quo illa efficacius prædicarent. O
si diuinis nos rebus occupare, illasque exercere curaremus, ma-
xime vero prædicatores, quam efficaciter de illis ageremus. Be-
Psalm. 65. ne illas expertus fuerat sanctus Dauid, siquidem maximo spi- 40
ritus feruore dicebat. Audite, & narrabo omnes, qui timetis
Deum quanta fecit animæ meæ. Non solum autem prædica-
tores, sed omnes etiam si diuinarum rerum exercitationibus in
tenderemus, Dei præcones essemus alijque alios cum spirituali
prouentu, & gratia animaremus: qua locupletati ad cœlestem
gloriam conscenderemus. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ
filius. Amen.

Ad Lectorem.

In Quadragesimali volumine Sabbatho post Cineres, duas
Conciones inuenies, quæ conuenientissime huic quartæ Domi
nicæ post Epiphaniam adaptari possunt.

4?

1 # DOMINICA V.
Post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Simile factum est regnum cælorum homini, qui semi-
2 *nauit bonum semen in agro suo, &c.* Matthæi. 13.

ISTA verba sic exponenda sunt: sic contingit in regno Dei, quæ est hæc sancta Dei Ecclesia militans: quemadmodum si quisquam bonum semen in agro suo sereret. Et sic exponatur tota parabola vsque ibi, *Triticum autem congregate in horreum meum.* Dicit sanctus hic Euangelista, quod dimissis turbis, quibus hanc parabolam Dominus prædicauit, venit in domum, & accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edisfere nobis parabolam zizaniorum agri. In quo quid inter prædestinatos, & præscitos intersit, ostenditur. Etenim præsciti vana discere cupiunt, non autem necessaria scire student, prædestinati autem non vana quidem, sed necessaria intel-
3 ligere desiderant. Dixit Dominus de prædestinatis. Scrip- *Ioan.6.*
tum est in Prophetis, erunt omnes docibiles Dei, hoc est, erunt omnes apti diuinæ doctrinæ recipiendæ, auidique intelligendi eam. Et hoc sancto desiderio inflammati ea scire student, quæ ad spiritualem ipsorum salutem necessaria sunt, quæque ad spiritale proximorum bonum conducunt. Consiliumque obseruant Spiritus sancti, dicentis. Ne plus sapias,
quàm necesse est, ne obstupescas, quemadmodum enim si cul- *Eccles.7.*
tro ferrum, aut saxa, siue alia dura frangantur, hebes manet *Similes*
iisque frangendis inhabilis, ad quæ factus est, sic intellectus impertinentibus, curiosis, vanisque rebus intelligendis intentus.

Simile. inhabilis efficitur ad ea intelligenda, quæ voluntatem diuino amore inflammant. Ideo nos facere oportet sicut venatores, qui canes huc, atque illuc diuagari non patiũtur, vt olfactum purum in illud tempus obseruent, quando venationem oportet indagari. Idcirco illos catenis vinctos deducunt, si enim quòlibet diuagarentur, eorum olfactus facile corrumperetur. Sic intellectũ oportet deuinciri, ne vana, ac curiosa perquirat: postea enim ad necessaria percipienda inhabilis remanet. Hoc etiam Beatus

Rom. 11. Paulus docuit, dicens. Noli altum sapere, sed time. Etsi Beatus

Hierony. Hieronymus in commentarijs super hanc Epistolam verba hæc ad voluntatem refert, dicitque illa perinde esse, ac si diceret: noli superbire. At B. Augustinus illa ad intellectum refert, ac si diceret D. Paulus: cura tibi necessaria nosse, sublimia vero Dei arcana, quæ ipse sibi reseruauit, scire ac perscrutari nolito. Si igitur in diuinis rebus intellectum oportet infrænari, quare etiam in alijs vanis, & multò magis in lasciuis fræno retineri nõ debebit?

Augusti. in 6. annot. aduersus Pelagianos.

Plinius. Plinius dicit quandam esse regionẽ, in qua mel venenosum, atq; pestiferũ est, cuius ratio est, quia apes ex venenosis floribus, qui illic sunt illud conficiunt. Dulce quidem illud est, attamen occidit. Sic vanorum, atque lasciuorum scriptura librorum, etsi corrupto sensui suauis existat, attamen spiritum necat, est enim mel ex venenosis floribus conflatum, quales sunt turpitudines, prophanitates, mendacia, errores, atque alia huius generis, quos libros fratres charissimi vobis maxime commendo, vt propter Deum in sacrificium comburatis. Sic in primitiua

Actor. 19. Ecclesia fieri consueuerat, vt Diuus Lucas refert dicens. Multi autem ex ijs, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis pretijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Cùm illo feruenti spiritu arderent, nihil aliud audire, aut legere volebant, nisi quòd eos ad spiritalem affectum, & deuotionem feruentius concitaret. Ecce quomodo se docibiles Dei esse demonstrabant. O vtinam diuinus hic spiritus in cordibus vestris dominaretur, quo eosdem illorum effectus operaremini. Verum proh dolor, in quàm modicis hominibus has affectiones, & desideria cognoscendi ea, quæ ad ipsorum salutem spectant perspicimus: & quam pauci ea exquirunt, interrogant,

7 gant, aut in sanctis voluminibus lectitant. Contra verò plurimi ijs legendis, interrogandis atque sciendis intendunt, quibus tanquam alis ad impiorum sedes aduolant. Aduertite quid nunc dicat sanctum Euangelium, scilicet cum Dominus hanc parabolam frequenti hominum multitudini prædicaret, omnes quasi eius intelligentia parui, aut nihili eis interesset, tanquam banausios (*Vulgo Bausanes*) abijsse, neque illius expositionem quæsijsse: quod fuit satis manifestum reprobationis illorum signum. Soli sancti discipuli pio salutis suæ & proximorum desiderio Dominum rogauerunt, vt eam sibi explicaret.

Qui respondens ait illis: *Qui seminat bonum semen est filius hominis.* O dulcissimum, ac suauissimum verbum? Attendite quo se plerumque altissimus Dei filius vocabulo nuncupabat. Filius
8 (inquit) hominis. B. Dionysius dicit, præcipuum nomen, quo se Deus in sacris literis nominat esse bonitatem, quæ omnia alia sub se comprehendit. Cùm enim proprium sit bonarum rerum munus omnes sese communicare, hoc est vocabulum, quod Domino aptissimè quadrat, cuius quidem munus est assidua in nos influere beneficia: cæteraque omnia nomina sunt tanquam expositio, & commentaria huius. Etenim si creator appellatur, est quia se creando, communicat, dicitur vita, quia vitam nobis tribuit, dicitur sapientia, quia nobis sapientiam communicat, nosque sapientissimè moderatur, etsi formaliter & essentialiter vita atque sapientia sit. Itaque omnia nomina, quibus infinitæ Dei excellentiæ significantur, simul infinitam ipsius explicant bonitatem. Vnde vocabulum hoc, quo Deus
9 humanatus sese voluit nuncupare, filium se hominis vocans, infinitam eius bonitatem magnoperè manifestat. Et quantum ei se nobis communicare placuerit, satis ostendit: quando non contentus est homo fieri, sed totum etiam se hominis ministerio tradidit: hoc quippe significat filius hominis, id est, hominis ministerio deditissimus. O si hoc verbum adeo cordibus nostris afferremus infixum, vt nunquam ab eis excideret, quam acuta esset sagitta, quæ in voluntatibus nostris diuini amoris vulnera infligeret. Postquam regius Propheta Dauid in spiritu cum vnigenito filio Dei loquens dixerat: accingere gladio tuo super femur tuum potentissime, & postquam statim explicuerat quis

Dionysius de diuin. nomi. c. 2.

Psalm. 44.

nam esset hic gladius dicens: specie tua, & pulchritudine tua intende prospere, procede, & regna, hoc est tuis pulcherrimis, ac præstantissimis operibus, prosperè hominum dominaberis: illicò subdidit dicens: sagittæ tuæ acutæ (populi sub te cadent) in corda inimicorum regis. Hôc est, dulcissima verba tua acutissimæ erunt sagittæ, quæ cum inimicorum tuorum non corpora quidem, sed corda penetrarint, populi tuæ diuinæ obedientiæ subditi sub te cadent. Vnum igitur ex suauioribus verbis, quæ cælestis hic rex gloriæ locutus est, fuit, se hominis filium nuncupare, in quo nobis manifestauit se totum seruituti nostræ incubuisse. Vnde celeberrima est sacra paginæ regula, quòd vniuersa beneficia quæ Deus in homines confert, maximè verò illa, quæ ad culpæ remissionem, gratiæque collationem, & gloriæ denique communicationem spectant per Iesu Christi Saluatoris nostri merita confert, de culpæ remissione dicitur: gratia, & veritas per Iesum Christum facta est, id est, remissio culpæ, quæ per gratiam confertur. De collatione gratiæ, deque communicatione gloriæ dicitur etiam ibidem. De plenitudine, scilicet meritorum eius, omnes accepimus gratiam pro gratia, hoc est, pro gratia iustificationis gratiam glorificationis. Et B. Paulus vniuersa hæc beneficia comprehendit dicens: Deus autem, qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, cõuiuificauit nos in Christo, cuius gratia estis saluati, & conresuscitauit, & consedere fecit in cælestibus in Christo Iesu. O benedictus sit hic filius hominis, qui tanta animi contentione nobis ministrauit, totque ac tanta dona in æterni patris conspectu nobis promeruit, si tamen nos ex eius beneficijs fructum percipere velimus ea facientes, quæ iure tenemur.

Ioan. 1. 11

Ephes. 2. 12

Hic igitur *Filius hominis est qui seminat bonum semen. Ager autem est mundus. Bonum vero semen hi sunt filij regni.* Iusti vocãtur hic filij regni, scilicet, cœlestis. In phrasi autem Hebræa quemadmodũ filius hominis significat, qui hominis ministerio deditissimus est: ita filij regni sunt, qui cœlestia maximè diligunt, ijsq; operibus diligentissimè intendunt, quibus beatissimum illud regnum comparatur: quorumque tota cogitatio est quomodo rationes, atq; artificia exquirent, quibus Deo magis placeant. Sicuti vice versa

13 versa filij huius sæculi dicuntur, qui mundi seruituti diligenter
incumbunt: quorumque vniuersæ curæ, atque inuentiones sunt
terrestres. Et sic loquens sacra scriptura de filijs huius sæculi, de Gene. 4.
filijs Cain dicit illos musicæ instrumenta reperisse, quibus oble-
ctarentur in terra: armaq; inuenisse, quibus proximos suos læde
rent, atq; necarent, artemq; terrestrium rerum cumulandarum,
quibus ditarentur, exquisijsse: in fine autem capitis dicit de Seth
benedicto filio Adæ: cui natus est filius, quem vocauit Enos:
iste cœpit inuocare nomen Domini: ecce quid interest inter fi-
lios huius sæculi, & filios Dei, illi quippe modos exquirunt, qui
bus hilares, contenti, liberi, ac denique diuites in hoc sæculo
viuant: isti autem rationes excogitant, quibus Deum inuo-
cent, laudent, atque glorificent. Hi sunt semen, quod Chri-
14 stus filius Dei in mundo serit. Nam sunt quidem iusti propter
ipsius doctrinam, exempla, & merita. Et ita dicit Beatus Ia- Iacob. 1.
cobus in sua canonica, voluntariè enim genuit nos verbo veri 1.Cor. 1.
tatis. Atque etiam Beatus Paulus, vos estis in Christo Iesu, qui
factus est vobis sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redem-
ptio: vt quemadmodum scriptum est, qui gloriatur, in Domi-
no glorietur. O mirificum verbum: animaduertite fratres diui
num artificium, quo Sanctus Apostolus loquitur. In primo
vtiq; loco sapientiam collocat: prius enim nobis supernus Dei
filius sapientia fuit, homines erudiens, postea verò illos iustifi-
cauit: nam nisi prius ab eo edocti fuissent, nequaquam iustifi-
cationis, sanctificationis, neque redemptionis ipsius participes
fierent. Ideoque prius nos erudiuit, & postea redemit: quia sa-
15 pientia, quam nobis communicauit, est via ad alia beneficia im
petranda.

Prædicatores etiam Euangelici diuini verbi administrato-
res huius diuini agricolæ nomine sapientiam istam prædicant,
atque communicant. Sic affirmat B. Paulus dicens: Pro Chri- 2.Cor.5.
sto legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos. Fi-
nis autem huius ministerij est peccatores conuerti, quò fi- Hebr.4.
lij regni, non autem filij sint huius sæculi. Nam vt ipse Bea
tus Paulus dicit: viuus est sermo Dei, & penetrabilior omni
gladio ancipiti. Videlicet, vt omnem effrænatam terrenarum
rerum concupiscentiam abscindat. Ideoque prædicatores val-
de

dè curare oportet, vt ipsorum sermo sit viuus omniq́ue spi-
ritali virtute, diuinaque efficacia plenus, hic enim cor vul-
Simile nerat, & in eo impreßionem facit. Si cuiquam à te distan-
ti epistolam immittere conaris, illuc peruenire nequit, leuis
enim est, nec pedes ad ambulandum habet: si tamen ei in-
tus pondus aliquod colloces, eamque immiseris, quò cupis
pertinget, & perueniet. Tale est verbum Dei diuino ipsius spi-
3.Reg. 19. ritu, & virtute repletum. Dixit Deus Heliæ Prophetæ: vade
& vnges Hazael Regem super Syriam, & Iehu vnges super
Israel: Eliseum autem vnges Prophetam pro te, & erit quicun-
q́ue fugerit gladium Hazael, occidet eum Iehu, & quicunque
fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus. Mirabile quidem,
erant hi duo fortißimi, ac crudelißimi, & tamen fortiorem Eli-
sei gladium fore dicit. O Deus infinitæ clementiæ Prophetas, 17
qui tibi sacrificia offerebant, totiusque mansuetudinis exem-
plar futuri erant, tam acutos gladios habere decebat, vt maio-
rem in hominibus quàm crudeles reges stragem ederent? O
diuinam exaggerationem! hoc vtique dixit Dominus, vt diui-
num verbum omni materiali gladio penetrabilius esse signifi-
caret. O si nunc plurimos Deus in mundum mitteret Eliseos,
qui sic acutißimis gladijs homines interficerent, eosq́ue, qui
mundo viuunt, peccatis occiderent, vtique Deo viuos illos
relinquerent. Hoc profectò beneficium Deus mundo pro-
Esai.27. miserat per Esaiam, & ita vbi nos legimus: in die illa visitabit
Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti super leuia-
than serpentem vectem, & super leuiathan serpentem tortuo-
sum, & occidet cetum, qui in mari est, septuaginta interpretes 18
verterunt, in die illa inducet Deus gladium sanctum, & magnũ,
& fortem super draconem colubrum fugientem, & tortuosum,
& occidet draconem, qui in mari est. Hic gladius fortis & san-
ctus est diuinus sermo, quo peccator venenosus draco mundo
mortuus est, qui non contentus fuit esse malus, sed vectis qui-
dam est cœli ianuas occludens, illis, quos suis malis exemplis
peruertit, & in peccatorum mari submersus moratur: hic
igitur, mundo moritur, atque disponitur, vt gratiæ diuino-
q́ue amori reuiuiscat. O Christe vere huius sancti seminisa-
tor suppliciter te deprecor, vt hoc verbum meum, quod hic

tuo

19 tuo nomine prædico in acutum gladium conuertas, quo dracones & serpentes istos, qui adsunt, occidam. Eia dracones, eia serpentes, istud iam venenum deponite, peccata ista euomite per veram confessionem antequam super vos ira Dei descendat. Et ita de vobis dicetur: vos estis in Christo, qui factus est vobis sapientia, & sanctificatio, & redemptio, eritisq; filij regni, & bonũ semen. Diligenter aduertite fratres D. Paulum conclusisse dicẽtem: vt qui gloriatur, in Domino glorietur: significando, nos de hac generis nobilitate gloriari oportere: eo quod filij simus Dei rerum omnium imperatoris: qui regenerauit nos per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gratia ipsius hæredes simus secundũ spem vitę ęternę. Tit. 3.

20 Vbi notandum est D. Paulum, cùm dixisset hęc verba, protinus addidisse: fidelis sermo est. Magnoperè enim oportet homines tam fælices nuntios audientes consolari, deque illis maximè gloriari. De hoc quippè gloriabatur Propheta cum diceret: apud te laus mea in Ecclesia magna. Hoc est, quia tuus sum maiori laude dignus sum quàm quia rex sum: nec tàm de vniuersis mundi titulis, atque nominibus, quam de hoc, quod tuus sum, gloriari possum. His autem laudibus non in hoc sæculo volo commendari, vbi ipsæmet laudes ab humilitatis virtute, quàm tuæ diuinæ Maiestati gratissimam esse cognosco: spoliare me possunt. Sed in futurum sæculum, & in Ecclesiam magnam illas differo, vbi tutius illis frui potero. Vnum ex ijs, de quibus homines inanius gloriari consuescunt, est carnalis generis nobili- Psal. 21.

21 tas: hæc enim inanis gloria nullum habet fundamentum. Si in hominibus idem esset, quod in plãtis, in brutis, in leguminibus, inter quæ in vno eodemque genere magnum est discrimen, atque varietas sicuti in pomis: etenim licet omnia sint poma, satis apertè perspicitur quantũ in odore, atq; sapore alia alijs excellãt, quãtumque inter illa intersit. (Vna camuesa gran ventaja haze en el color, sabor y olor a a otra mançana destas communes) Idem est in brutis, in equis, quantum inter equum bellicũ, & Calaicũ caballum interest. (Gran differentia ay de vn cauallo de rua: a vn rocin de Galizia) In canibus autem quãtum molossus caniculo præcellit. (Mucho excede vn mastin, o vn lebrel, o vn galgo, a vn gozquillo) Meritò quidẽ equus gloriari posset se caballo spe-

ciei suæ nobiliorem, præstantioremq́; esse, idemq; canis cũ altero cane facere posset, habent enim in suamet natura de quo glorientur. Homo verò de quo gloriari potest, cùm humana natura vna, & eadem ac simplicissima sit? Nunquid inter homines nobiles, & ignobiles est discrimen quod inter præstantem, bellicũq; equum, & vilem caballum? Dicite quęso in quo nobiles ignobilibus excellũt? nunquid non infirmantur? non esuriunt? non sitiunt, non algent? non deficiscuntur? non vtriq; pariter moriũtur? an forte nobilitatis causa proceriores, fortiores, pulchriores, saniores deniq; sunt alijs? anne subtiliori ingenij acumine, quá cęteri pollẽt? non vtique, siquidẽ complures plebeios in omnibus his illustres viros excellere cernimus. Et licet in humanis corporibus tanta esset differentia, quantũ inter canes, atq; inter equos interesse diximus, nõ tamen de quo glorientur haberent, cum præcipua hominis pars in anima consistat, corpus autem quasi nihilum reputetur. Quæ cùm ita sint, vnde ò miser homo tanta tibi vanitas proficiscitur? O maximam filiorum Adæ cæcitatem, in quot errores eos induxit. Propter hoc arbitror naturam humanam adeò vnam à Deo fuisse fabricatam, vt in ea species, sicut in Angelis multiplicare noluisset. Videlicet, quia hominũ nouerat arrogantiam, nequid vnus homo plus insitum haberet à natura, quàm alter, de quo gloriari posset. O incommutabilis Deus, ecquis hominum arrogantiam perferre posset, si inter eos in ipsorum natura tantum quantum inter Angelos interest, interesset? cum nos æquales natura produxerit, hominem alterum negligere perspicimus ac si bellua esset, ecquid faceret, si se aliter compositum, dissimilisque, ac præstantioris speciei perspiceret, quàm alterum? Tollite, tollite fratres mei vanam istam elationem è cordibus vestris, & de illa noua regeneratione gloriamini, de qua dicit Beatus Ioannes, dedit eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Hic est honor, decusque nostrum, super hoc contendamus quisnam maiores pro hoc beneficio gratiarum Deo referet actiones. Nec vero inficiendum censeo liberos plurimas à parentibus propẽsiones accipere: nam sicut liberi à patribus suis morbos colorẽ, vultus speciem, atq; alia huiuscemodi ducunt, sic ex cholericis, ac furiosis progenitoribus furiosos filios, à mitibus, mites,

Ioan. 1.

25 mites, ab ingenioſis ingenioſos, à ruſticis deniq; ruſticos perſpicimus proficiſci. Itaq; ſi parentū cauſa aliquo honore afficiendi ſumus, futurum hoc eſt, non quia diuites, ac potentes fuerunt, ſed quia optima indole, moribus, ac virtutibus floruerūt. Quod (quæ noſtra eſt miſeria) parui nunc æſtimari videmus.

De hoc bono ſemine dicit ſanctus Iſaias, omnes qui viderint eos, cognoſcent eos, quia iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus. O metuendam ſententiam. Animaduertite fratres Spiritum ſanctum hic dicere: iuſtos ita viuere, vt exterius iuſti eſſe cognoſcantur. Etenim hoc ſignificat: omnes, qui viderint eos, cognoſcent eos. Iuſti quippe non interioribus operibus contenti ſunt, ſed adeò exterius ſanctis exercitationibus componuntur, vt interius & exterius, eorum iuſtitia illuceſcat. Beatus Augusti *Iſai.61.*
26 nus verſum illum exponens: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini dicit: ò homo ſcio quid quæris? quæris beatitudinem? ſi ergo vis eſſe beatus, eſto immaculatus. Vita autem illius immaculata dicitur, qui exterius, atque interius bonus exiſtit. Hoc maxime deſiderabat Diuus Paulus in omnibus Chriſtianis videre. Et ſic poſtquam fidelibus magnopere commendarat, vt orationes facerent, dicens: obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus, vnum ex ijs, ob quæ illos obſecrari rogat, hoc eſt, vt vitam agamus in omni caſtitate. Quid? nunquid plus quam vna caſtitas inuenitur? vtique. Eſt etenim in corde, oculis, manibus, pedibus, verbis, ac in omni denique exteriori apparentia caſtitas. Veruſque caſtus in omni- *Augu. ſup. Pſalm.118*
27 bus eſt caſtus, ita vt omnes, qui viderint eum cognoſcant eum. Hoc etiam ſignificauit idem Paulus dicens: veritatem dico in Chriſto Ieſu, non mentior: & Beatus Hieronymus ait: quod autem dicit in Chriſto ſe dicere veritatem, oſtendit hominem baptizatum, qui per communicationem corporis, & ſanguinis Chriſti in ipſo manet, & ipſe in illo, quicquid vel facit, vel loquitur in Chriſto eum loqui, vel agere, cuius eſt membrum. O rem mirabilem, quam ſanctus hic doctor D. Pauli verbo innitens dicit: ſcilicet, vt tu ò Chriſtiane animaduertas os tuum, manus, pedes, atq; oculos tuos, os, manus, pedes, ac deniq; oculos eſſe Ieſu Chriſti, totūq; corpus tuū corpus eſſe Ieſu Chriſti. Quapropter omnibus membris tuis opera Ieſu Chriſti te loqui, atq; perficere opor- *Roma.9. Hieronym. ſuper epiſtolam ad Rom.1.9.*

oportet. Si hæc fratres charissimi consideraretis, quomodo Iesu Christi lingua mentiri auderetis? quomodo Iesu Christi manibus proximis vestris officeretis? quomodo Iesu Christi pedibus gressus turpes, atque illicitos faceretis? Impossibile esse deberet, quod vobis tantum sacrilegium admittere persuaderetis. Verum, proh dolor, quantus hodie in orbe terrarum huius piæ apparentiæ exterioris defectus existit, quod satis manifestum est modicæ virtutis interius delitescentis signum. Lamentabatur Hieremias Propheta dicens: candidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo Sapphyro pulchriores: denigrata est super carbones facies eorum, & *Thren. 4.* non sunt cogniti in plateis. Hoc etiam nunc de plurimis Christianis viris possumus lamentari, qui ita prophanè, ac dissolutè viuunt, vt vix Christiani esse videantur. Plurimæ quondam nimiumque dissimiles philosophorum sectæ Athenis extiterunt. Alij namque Stoici, Academici alij, alij Peripatetici, Pythagorici alij, alij denique Epicurei fuerunt, quorum singuli secundum susceptam scholam, atque doctrinam viuebant. Non opus erat interrogari qualem scholam, doctrinamuè sequerentur, sed vbi primum vnumquenque illorum videretis, statim illum in habitu, aspectu, fastuque dignosceretis. Si Stoicum reperiretis, hominem grauissimum, honestissimum, maximè sobrium, immobilem quasi lapidem videretis: quales erant Xenocrates, & Zeno, si vero Epicureum inueniretis, hominem dissolutum, garrulatorem, leuem, ac scurram cerneretis: quales erant Aristippus, Hysippus, atque alij. Denique vnusquisque doctrinam, scholamque, quam sequebatur, sua viuendi ratione demonstrabat. O maximam Christianorum hominum confusionem, quomodo non erubescimus videntes, cùm Euangelicam doctrinam profiteamur, nosque Iesu Christi filij Dei discipulos esse dicamus, totque lectiones, atque documenta in sanctę Ecclesiæ gymnasio audierimus, hæc omnia non opere, aut certe verbo demonstrari? Fratres mei per ineffabilem Dei charitatem vos rogo, vt de hac cœlesti Philosophia gloriemini, vt quicunq; vos viderit vos Dei seruos, semenque, cui benedixit Dominus, esse cognoscat.

Esai. 1. *Zizania autem filij sunt nequam.* Sic etiam illos Esaias Propheta nuncupauit dicens: væ genti peccatrici, populo graui iniquitate,

31 tate, ſemini nequam. Eſt autē valdè notandū, illos, qui Diaboli artificio, atq; induſtria mali ſunt (etenim ideò dicit Dn̄s, inimicus autē, qui ſeminauit ea, eſt Diabolus) etſi malitia accreuerunt, non tamē efficere potuiſſe, quin triticū, accreſceret; matureſceret, atq; ad fortunatā meſſem perueniret. In quo ſignificatur: etſi plurimi ſint mali in orbe terrarū, non ideò bonos in meritis, ac virtute deficere. Nā malorū iniquitates, ac perſequutiones omnes in iuſtorū hominū bona conuertuntur. Vt enim ait D. Paulus, diligentibus Deū omnia cooperantur in bonum. Balaam regi Balac inuitanti eum, vt Hebræos maledictione perfunderet dixit, quomodo maledicam cui non maledixit Deus? illoſq; plurimis benedictionibus repleuit. In quo ſignificatum eſt vniuerſas maledictiones, quæ dicuntur, atq; perſecutiones quæ iuſtis fiunt in ipſorū bonū Roma. 8. Nume. 23.

32 conuerti. Hoc intelligens diuinus Pſaltes aiebat: Maledicent, & tu benedices. Sicq; ipſe Balaā dixit inferius: Dominus Deus eius cū eo. Ibiq; huius rationem aſsignans, de ſummis (inquit) ſilicibus videbo eum. Quaſi diceret: Deus huic populo tantopere auxiliatur, aſsiduāq; de illo curam gerit, propter ſanctos patres, â quibus originē ducunt. Vnde infertur plurima quæ Deus hodie in Chriſtianos beneficia confert, ne illis iniquorū hominū aſtutiæ inſidięque officiant, eſſe propter ſanctorū patrū, qui illos præceſſerunt, merita. Dicenſq; ibidē, nō eſt Deus quaſi homo vt mentiatur, denotat omnipotentiā, quā Deus ad eas maledictiones omnes labefactandas, atque diſſoluendas habet, quaq; illos protegere poteſt. Sicuti per Zachariā Prophetā promittit dicens: Ero murus igneus in circuitu eorum. Inferiuſq; aliam adducit rationem, ob quā ſu- Pſalm. 108. Zacha. 2.

33 per eos malorū hominū maledictio non cadet dicēs. Non eſt Idolum in Iacob. Hoc eſt, non ſunt idololatræ: vnum quippe Deum venerantur. Beati qui propter creaturarum affectionem Deum non derelinquunt: in his enim meritò dici poteſt non eſſe idolū. His vtique labores in bonum conuertūtur. Et ſic vbi nos legimus in Iſaia, egredietur Dominus de loco ſuo, vt viſitet iniquitatē habitatoris terræ: ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt, ecce enim Dominus de ſancto inducet iram ſuper habitatores terræ, vbi per habitatores terræ peccatores ſignificantur: nam iuſti quamuis corporaliter in terra cōmorentur, cœli tamen habitatores eſſe dicuntur: illic enim corde, ac deſiderio habitant. Ira autem Domini ſuper hos cadere dicitur: quia ſupplicijs affecti magis confundūtur, Iſai. 26.

multôq; peiores efficiũtur. Labores autem iustorũ non super eos quidem, sed subter illos cadunt, vt eos ad maiorem perfectionem, da maius meritum ad sublimiorẽ deniq; gloriam efferãt. Ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica Quinta post Epiphaniam
CONCIO SECVNDA.

Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Matth.13.

Arist.1. de anima c.34. *Simile.* PHilosophorũ Aristoteles Princeps semen esse affirmat, ad generationẽ perpetuò conseruandã. Sic iusti sunt semẽ Dei, vt iustorũ generatio in perpetuum in orbe conseruetur. Nam quemadmodum ex vno tritici grano sato, & mortificato plurima grana producũtur: sic vnius iusti mortificatio, spiritalisque prouentus, efficacissima occasio esse solet, vt alij eius exemplo, atque doctrina ad Dominum conuertantur, atque ipso iustificentur. Ideoque semen appellantur, semenque Dei, & à Deo satum esse dicuntur. Deus namque illos serit, fidem, spem, gratiam, & charitatem suam in eis infundens: quo nunquam in hoc sæculo iusti desint, sed alijs mor- *Iosue.3.* tuis alij succedant. Et si Deus dixit Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel, vt sciant; quod sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim: videlicet vt mundus manum meam, non abbreuiatam esse cognoscat: sicut enim vnum Moysem facere potui, sic alterum Iosue facere potero, idcircò in conspectu totius Israel, te nunc extollere volo. Quando quisquam sanctitate insignis è vita discedit, statim in eo cũcta finiri putamus, nunquamq; ei similem alterum venturum esse opinamur, acsi infinita Dei omnipotentia prorsus exhauriretur. Non autem sic est, sed vt ait *Psalm.44.* Dauid pro patribus tuis nati sunt tibi filij: & sic hæc sacrosancta Dei generatio vsque ad mundi consummationem perseuerabit. Super quo mysterium maximũ vos oportet aduertere, videlicet aliter Deũ Angelis, atq; aliter hominibus dona sua communicas-

3 se. Doctrina quippe est D. Dionysij & Magistri sentẽtiarum, quã *Dionysius li.*
sequitur B. Thomas, Deum iuxta naturæ qualitatem, qua Ange- *de Diuinis*
los creauit, eisdem gratiam contulisse. Itaq; spiritus perfectioris, *nominibus.*
præstantiorisq; naturæ maiorem communicauit gratiam. Vnde *Magister. 2.*
quia excellentioris Archangelum, quam Angelũ naturæ creauit, *Senten. d. 3.*
plus Archangelo gratiæ dedit. Principatibus autẽ plusquã Archã *para. 2.*
gelis, & sic pec cælestes Hierarchias ascendẽdo vsq; ad ardentissi- *D. Tho. 1. p.*
mos Seraphim, quos quia excellentiore, quam Cherubim natura *q. 64. ar. 6.*
donauit, illis etiã plus quã omnibus gratiæ contulit. Homini autẽ non sic: etenim non ei Dñs secundũ eius indolẽ, atq; naturã gratiam largitur, Aristoteli, cuius tam acutũ atque sublime fuit ingenium, vt à B. Hieronymo prodigium naturæ fuerit nuncupatus: *Hieronym.*
Platonique, qui ob intellectus acerrimumque ingenij acumen
4 diuinus appellatus est: alijsque huiuscemodi Deus gratiam charitatemque suam non communicauit, sed vt Beatus Augustinus *August.*
ait, perpetuis inferni cruciatibus contorquentur. Reperietis autẽ pastorem, & fratrem laicum in sancta religione, qui vix Domini cam orationem recitare norunt, quibus Deus ardentissimam charitatem, singularemque communicat gratiam. Cuius discriminis ratio hæc asignatur, quia in illis nullam, in his verò maximam, aptissimamque Deus dispositionem inueuit.

Quæ cùm ita sint fratres dilectissimi, efficacissimè nos disponete curemus, vilitatem nostram verè & ex animo cognoscentes, profunde humiliati, peccata nostra intimo, intensissimoq; cordis dolore plangentes, nosq; amplius non peccaturos vitiaque tãquam execrabiliora vniuersis mundi damnis euitaturos propter
5 vnum Deũ esse proponentes: quò sic diuinã ipsius gratiã recipiamus. Etenim propter huius dispositionis defectũ plurimi in misero condemnationis statu inscij, ac nihil tale cogitãtes remanent. Hoc admirabili quadã similitudine Oseas Propheta dicit: Ephraim factus est subcineritius panis, qui non reuersatur, comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. *Ose. 7.* Panis, qui sub prunis, ac cinere coquitur, nisi sæpe, ac sæpius volutetur, hinc comburitur, & inde non coquitur, & sic inutilis, & incomestibilis manet. Tales sunt qui nunquam verè, & ex animo se ad Deum conuertere norunt, sed semper suis deprauatis moribus deuincti perstiterunt, nec vnquam à malis suis penitus recesserũt. Hoc admirabatur Deus per Hieremiã prophe *Hierem. 8.*

tam dicens: Nunquid qui auersus est, non reuertetur? populus autem hic auersus est à me auersione contentiosa, apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Quorum obstinationem inferius explicat Oseas dicens: comederunt alieni robur eius & ipse nesciuit. Dæmones latrones, omne gratiæ, meritique robur ei surripuerunt: & ipse nesciuit: sed securum se esse arbitratur. Quomodo autem incognito malo remedium poterit adhiberi? Atq; hoc amplificat, cum dicit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. Hoc est, ne tunc quidem in ista ætate quando canis opertus est, cùm appetitus remissiores, atque imbecilliores esse consuescunt, penitus à malo recedit: & ipse ignorauit. Et hoc est, quod dicit

Psalm. 37. cit Dauid, putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ me. Liberet nos Deus à tam perniciosa ignorantia. Idcircò dicit spiritus sanctus: de propiciato peccato noli esse sine

Ecclef. 5. metu. Vult spiritus diuinus nos etiam postquam omnes diligentias adhibuerimus, semper de præteritis peccatis vereri, & quando

Simile. do in memoriam nostrã redierint, quasi adhuc vigerent, illa timere. Qui in vase aliquo venenum inscius bibit, etiam post recupera

Simile. tam valetudinẽ videns illud toto corpore contremiscit: Digladiatus es cum viro forti qui te plurimis vulneribus percussit, post aliquot tandem annos obijt, atq; in eius tumulo ipsius simulacrum, clypeũ, gladiũque manu tenens depictum est, quotiescũque illac prẹteris, illudq; cernis, animo conturbaris, recordans vulnerũ, quæ tibi inflixit. Peccati penitus dimissi, nihil aliud nisi simulacrũ, & statua manet, quæ est recordatio ipsius, illud enim iam mortuum est: verùm cum adeò crudeliter peccatorem tractauerit, rationi cõsentaneum est, vt eius statua, quæ est ipsius memoria, eum faciat trepidare. Quantò magis cùm nullus norit, vtrum peccatũ suum mortuum, hoc est, dimissum fuerit. Ideoq; oportet quod de propi

Vatablus. ciato peccato non sis sine metu. Vatablus hic legit: super data venia ne sis securus, vt peccata peccatis amplius accumules. Hæc omnia fratres mei vobis dixi, quò magna cum vigilantia magis, ac magis indies disponamini, vt Deus suam diuinam gratiam vobis infundat, atque vt sitis semen bonum ab eoque instantissimè ad hoc faciendum auxilium postuletis: siquidem Deus iuxta maiorem, aut minorem animarum nostrarum dispositionem plus, aut minus gratiæ communicat.

¶ *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminavit*

9 *seminauit zizaniam in medio tritici, & abijt*. O quam multa hodie
summus mundi magister nobis hic detegit! Hic inimicus ho-
mo, est diabolus (ait ipsa veritas) & sic dixerat Dauid, exurge Do *Psalm.9.*
mine, non confortetur homo. Dicitur diabolus homo, eo quod
hominem superarit. In veteribus libris victores à victis nomen ac-
cepisse dicuntur: Scipio dictus est Africanus, quia Africam supe-
rauit, quia igitur Diabolus hominẽ deuicit (vt enim Ioannes dicit *Ioan.8.*
ille homicida erat ab initio, quia hominẽ interemit) ideò hominis
cognomen accepit, atque homo dicitur. Et hic maledictus homo
superseminauit zizaniam: zizania Græca dictio est, & deriua-
tur à verbo danizo, quod est officio, seu damnum affero. Et sic di-
cit Beatus Ambrosius in Exaemeron quamcunque malam her- *Ambros.*
bam inter triticum ortam, quæ illi officit, zizaniam appellari.
Vnde vniuersis peccatoribus in toto genere lethalis culpæ hoc no
10 omen zizania quadrat: quantum enim est ex se, triticum, id est,
iustos malis exemplis inficiunt illisq; persecutionibus suis, qui-
bus eos ad impatientiam prouocant, maximè nocent. Cùm filij *Nume. 20.*
Israel ad terram promissionis pergerent, in Edom nuncios misis-
se dicuntur, qui dicerent ei: Obsecramus vt nobis transire liceat
per terrã tuam, nõ ibimus per agros, neq; per vineas, nõ bibemus
aquas de cisternis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexterã,
neq; ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos.
Cui respondit Edõ: Non transibis per me: alioquin armatus occur
ram tibi, statimq; (dicitur inferius) Egressus est obuius cum infi-
nita multitudine, & manu forti, vt contradiceret transitum per fi
nes suos. O quàm ad literã hoc inter iustos, & peccatores agitur.
Iusti nihil seculare volunt, sed per medium malorum cito decur-
11 runt oculis in cœlum defixis, & tamen sæpe illis mali contradicũt
quibuscunq; modis possunt officientes. Illis etiam magnoperè
suis malis exemplis nocent, necnon & persuasionibus, quibus ad
malum eos cõmouere student. Hoc significauit diuinus spiritus *Cant.2.*
vbi loquens sponsus sponsę dicit: sicut liliũ inter spinas, sic amica
mea inter filias. Quid autẽ illic sponsus per spinas intellexerit, ex *Bernard.*
plicat Beatus Bernardus super hunc locum dicens spina culpa est:
spina pæna est: spina falsus frater: spina vicinus est malus. O can
dens lilium, ô tener, & delicate flos, increduli, & subuersores sunt
tecum, vide quomodo cautè ambulas inter spinas. Plenus est mũ
dus spinis: in terra sunt: in aere sunt: in carne tua sunt. Versari in

his, & minime lædi diuinæ potentiæ est, non virtutis tuæ: in his verbis explicat Diuus Bernardus contradictiones acerrimas, quibus iusti in hoc sæculo oppugnantur, quæ in hodierna sancti Euangelij lectione zizania, in canticis autem spinæ acutissimæ nuncupantur. Attamen oportet iustos, non deficere, cùm Deus eorum auxiliator sit. Vnde Isaias cum sancta ecclesia loquens dicit:

Isai.54. Paupercula tempestate conuulsa, absque vlla consolatione: Eccè ego sternam per ordinem lapides tuos & fundabo te in Sapphiris, & ponam Iaspidem propugnacula tua & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. O Sancta ecclesia varijs inimicorum persecutionibus tribulata, ne mærore conficiaris, neque tot tribulationibus affligaris, ego te Sapphiris ornabo, qui sunt cœlestis coloris, id est, contemplatiuos viros tibi dabo, qui cœlestes potiùs, quàm terrestres esse videantur. Gemmisque te circunsepiam, id est, iustos varijs virtutibus exornatos, plurimisque laboribus, ac persecutionibus insculptos. Iaspis est species quædam gemmæ, varijs coloribus illustrata: vt autem splendida sit plurimis malleorum ictibus concuti debet. Sic vt eximia iustorum virtus clarius illucesceret, conueniens fuit, quòd plurimis laboribus quaterentur: quapropter vos in hoc mũdo nõ tribulari, neq; laboribus affligi, fœlicissimum esse non ducetis. Sicque dicit Isaias cum Domino loquens:

Isai.26. Indulsisti genti Domine, indulsisti genti, nunquid glorificatus es? quasi diceret: Nuncquid quia imperfectos homines non punisti, ideo ab eis magis glorificatus fuisti? & septuaginta interpretes hunc locũ ita verterunt: Adde eis mala Domine, adde mala gloriosis terræ. In quibus verbis significat spiritus diuinus, ex eo, quòd Deus de malis in hoc sæculo supplicium non sumit, illos ad plura peccata perpetrãda occasionẽ accipere. O si hoc penitus intelligeremus, quãtas diuinæ maiestati gratias ageremus, quãdo nos laboribus, ac cõtradictionibus circũseptos perspicimus, hoc enim est suaue quoddã purgatorij genus, salubrisq; nostris imperfectionibus medicina. In libro Numerorũ dicitur, quòd misit Dñs in populũ ignitos serpẽtes. Cũ autẽ Hebræi propter peccata sua se à serpẽtibus morsos perspexissent ad Moysem cõfugerunt, vt pro ipsis Dñm precaretur: cui pro eis oranti dixit Deus: Fac serpẽtẽ ęneũ, & pone eũ pro signo, qui percussus aspexerit eũ, viuet. O diuinũ artificiũ eodẽ quippe instrumẽto, quo illos percussit, postea sanauit,

Nume.21.

guit. Serpente illos percussit, & serpente illos sanauit. In quo significatum est, ipsos labores, quibus nos percutit, atque compungit instrumenta esse, quibus spiritus nostri vulneribus mederi conatur. Etiam quando Philistæi arcam captiuam duxerunt pluri- 1.Reg.6.
mis supplicijs à Deo percussi fuisse dicuntur: quorum vnum fuit quòd plurimi mures exorti sunt, quibus vniuersa terra dissipata est, ad placandum autem Deum aureos mures conflarunt, eosque illi obtulerunt. Naturali quodam lumine illos consecutos fuisse videtur, plurimum apud Deum valere illud ei patienter offerre quo nos affligit. Quod quidem verissimum est. Gratissimũ namque diuinæ maiestati est te ei dicere, Domine, hanc proximi mei persecutionem: hanc necessitatem, in quam me induxit, hunc honorem, quem à me detraxit, hæc deniq; vulnera, quę mihi inflixit, tibi ex toto corde offero ad iram tuam mitigandam: hæc
16 etenim omnia peccatis meis promerui: sicque zizania, quæ quantum est ex se tritico nocet, bona industria, diuinæque gratiæ patrocinio in maximi spiritalis prouentus occasionem, materiamque conuetitur.

Dicitur autem Diabolus hanc zizaniam serere quia eius industria, atq, opera homines peccant, maliquè efficiuntur. Vt Iacob Genes. 30.
oues concipere faceret secundum desiderium suum virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis partim decorticatas partim autem virides, & integras in canalibus, in quibus effundebatur aqua posuit, vt cum venirent greges ad bibendum ante oculos haberent virgas, & in aspectu earum conciperent. Hoc facit Diabolus in phantasijs, & in sensibus, ad quos intellectus bibiturus accedit, cana, atque infructifera tanquam populeas, caduca-
17 que, ac transitoria sicut amygdalinas virgas collocans. Aliaq, excoriata, alia verô cortice cooperta constituit: nam alia manifestê mala: alia autem non tam aperte offert. Cumq; voluntas ex intellectus cogitatione concipiat, mala, diuersaque desideria in se recipit, quæ posteà opere complens parit, atque producit.

Dicensque Dominus: *cum autem dormirent homines, venit inimicus homo, & superseminauit zizaniam in medio tritici*: denotat Diabolum ad facienda mala, quæ facit, ex negligentia nostra occasionem accipere. Israelitæ de tribu Dan vidisse dicuntur populum Indic. 18.
habitantem in quadam regione absq; vllo timore securũ, & quietum, alijsq; eiusdem tribus dixisse: vidimus terrã valde opulẽtam,

eamus, & possideamus eam nullus erit labor: intrabimus ad securos. Ex eo vtique, quod regionis illius incolas securos, & absque vllo hostium timore viderunt, animam, atque audaciam illius possidendæ acceperunt. Sic credo Dæmones alios alijs inuicem dicere: Homines (inquiũt) persequamur: facillimè nanque eos destruemus: quia ad securos intrabimus. Hæc negligentia nostra diabolis occasionem præbet, vt nobis tantum malum
Actu.5. afferant. Vnde reprehendens Beatus Petrus Animam peccati quod admiserat, dixit ei: cur tentauit Sathanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto & fraudare de pretio agri? O admirabile mysterium, non vtique illi dicit vir sanctus: quomodo te à Sathana superari passus es? sed cur tentauit Sathanas cor tuum? hoc est, quare illi ansam præbuisti, vt te tentaret, atque ita prosterneret? Quasi diceret: nisi tu ei ansam præbuisses, fortasse ille te
Hiere.13. tentare non auderet. O quot à nobis Sathanas victorias reportat, quia nos metipsi ei occasionem præbemus. Hieremiæ præcepit Deus, vt populo Israel annunciaret, si ab hostibus erat euertendus, ipsum eis ad hoc occasionem præbuisse, dicens: tu enim docuisti eos aduersum te, & erudisti in caput tuum Nũquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem? Idẽ vobis fratres dicere possumus: vos enim metipsi Diabolum docetis qua nam vos sit aggressurus, quia somnolenti, negligentesque estis. O fratres in Christo Iesu ne vestri metipsorũ tam inimici sitis, sed opportunum vobis remedium adhibete: attendite namque quòd posteà dolores apprehendent vos, quasi mulierem parturiẽtem, nec tamen quicquã vobis proderit, qua propter aperite nunc oculos & summa cum vigilantia viuite. Ne vos Sathanas incautos reperiat. In Ezechiele dicitur de quatuor illis mysteriosis ani-
Ezech.1. malibus, quòd totum corpus oculis plenum in circuitu ipsorum quatuor erat. In quo maxima vigilantia significatur, quam ad nos à Sathanæ calliditatibus, laqueisque, quos nobis vbique parat, liberare possimus, nos oportet habere. Et quanquam hæc vigilantia singulis quibusque necessaria sit, multô tamẽ necessarior est prælatis, ijsque qui in sublimi dignitatis gradu cõstituti sunt: quorum somnus multò grauius subditis affert incommodum, Vnde nomen hoc prælatus, & rex non solum dignitatem, sed munus etiam, atq; diligentem vigilantiam præ se fert. Quod etsi Antigonus Macedoniæ rex Ethnicus erat, optimè tamen intelle-

xit.

21 xit, qui cuidam filio suo dixit: Scito regnum nostrum esse splen
didam seruitutem. O admirabilem veramque sententiam: in
qua docemur, principem atque prælatum pari studio, ac vigilan-
tia populo ministrare teneri, qua populus ei obedire, atque ser-
uire tenetur: at princeps atque prælatus seruitutem hanc cum dig
nitate exercet. Maximæ vtique Christianis principibus & præ-
latis confusioni erit hoc, quod Ethnicus intellexit ignorare, subdi-
torum suorum obliuiscentes, quasi eorum curæ non incumberent.
Aduersus hos exclamat Ezechiel Propheta, dicens. O Pastor, ô *Ezech.34.*
Idolum. Et peior quidem est malus prælatus Idolo, ac statua, nam
statua si non graditur, neque videt saltem non comedit, neque bi-
bit, nec Domini sui diuitias consumit: quando non prodest, saltem
non obest. Atqui subditorum substantias comedit, cum illis pro-
22 uidere teneatur, nec tamen hoc facit, sumptum sine commodo se-
cum affert.

Et quod dicitur amplius in Euangelio inimicum zizanijs su-
perseminatis abijsse, significat diabolum quàm maximè potest,
studere, vt lateat Sathanas vehementer exoptat, ne tentationes
suæ tentationes esse videantur, quò illas homines non caueant
cumque securiores sint, in illas excidant. Posuisti (ait egregius
Psaltes) firmamentum eius formidinem. Sic possumus dicere, *Psalm. 88.*
vbi homines firmamentum, securitatemque maximam esse arbi
trantur, ibi rationem esse timendi. Vas aureum ferebat maledi- *Apoc.17.*
cta Babylon mater iniquitatum in manu sua. Intus autem abo-
minationes portabat confidens omnes esse bibituros, cùm aurei
vasis poculum securissimum esse ducerent. Hæc omnia signifi-
23 cant verba illa: *Superseminauit zizaniam, & abijt:* Quapropter mil-
lies nos quodcunque nobis offertur, etsi aurũ esse videatur, opor-
tet considerare: nam sub auro isto latet abominatio, qua nos Sa-
thanas peruertere conatur. Hæc autem zizania, quam diabolus
serit, non statim in principio dignoscitur: plurimi namque per
aliquod temporis spatium malitiam suam dissimulant: verum
in ferendo fructum quod sit triticum, & quæ zizania dignosci-
tur. Et sic dixit Dominus: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. *Matth.7.*
Cùm sata viridia sunt, totum triticum esse videtur: verùm non
sufficit hæc bona apparentia, sed bonorum operum fructum fer-
ri oportet. Ideò enim semen seritur. Et ita dicit Isaias Propheta:
Nunquid tota die arabit arans, vt serat, & proscindet, & sarriet, *Esai.28.*

humum suam? quasi dicat: non hoc solum expetit agricola, sed optimum ex ea fructum percipere. Quem locum septuaginta interpretes ita verterunt. Nunquid tota die arabit arans, aut sementẽ præparabit, antequam præparet terram? In quibus verbis clarius etiam hoc mysterium explicatur. Nam sicut agricola non est contentus agrum optimè præparare, sed præ maximi fructus percipiendi desiderio semen etiam accuratissimè seligit: sic non solum non contentus est Deus animam suis diuinis inspirationibus disponere, eamq; cęlesti luce commouere, ac illuminare: verũ etiam suam diuinam gratiam in eam infundit: hæc autem omnia facit, vt amoris & gratitudinis fructum ferat, suamque diuinam legem obseruet: & qui hoc faciunt, triticum sunt: qui verò contra faciunt se zizaniam esse manifestè demonstrant.

Cognita per iustos zizania dixerunt Patrifamiliâs: *Vis imus,& colligimus ea?* In his verbis seruorum Dei zelus detegitur, potissimumque ministrorum iustitiæ, quorum viscera propter zizaniæ detrimentum contorquentur: sicuti cruciabatur Dauid cũ
Psalm. 118. dicebat: Vidi præuaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Et cum sancto zelo, cùm eos à sceleribus non resipiscere perspiciunt, mortem eis desiderare fas est, nisi se se ad meliorem frugem recepturi sint: ne sibimetipsis, proximisque suis suo malo exemplo magis officiant. Cum hoc zelo dicebat Diuus
Galat. 5. Paulus: Qui conturbat vos portabit iudicium, quicunque est ille: & paulô inferius: Vtinam (inquit) abscindantur qui vos conturbant. Et alibi, Non contentus est zelum hunc verbis manifestare, sed opere etiam demonstrauit, docens in hoc quantum publicus peccator officiat, quamque necessarium sit illum puniri, atq; à
1. Cor. 5. bonorum consortio separare: & sic dicit: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita, vt vxorem patris sui aliquis habeat: & vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrûm qui fecit hoc opus. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicaui vt præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis, & meo spiritu cum virtute Domini Iesu tradere huiuscemodi hominem Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? expurgate vetus fermentum.

27tum. O admirabilia verba, atque admirabilem sancti Apostoli zelum. Et valdè notandum est, quomodo Christiani hominis peccatum exaggerat, qui id audet admittere, quod inter Ethnicos nec agitur, nec auditur: dicit namque: Auditur inter vos fornicatio & talis fornicatio, qualis neque inter gentes, scilicet, auditur. Vt autem peccatorem acriùs compungat, non dicit: Admisit peccatum cum nouerca sua sed cum vxore patris sui, dicensque: Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrùm, qui hoc opus fecit: significat illum forsitan notabilem esse virum; de quo Corinthij gloriabantur, vt inter eos commoraretur. Quod ex ijs etiam quæ inferiùs dicit, se in virtute Domini nostri Iesu Christi diabolo Facultatem concessisse, quò illum adeô torqueret, quousque occideret, vt illis tormentis
28 cruciatus ad Dominum conuerteretur, infertur. O si nunc esset vnus Diuus Paulus in mundo, qui homines contorquendi propter peccata sua, & propter scandala, quæ proximis afferunt, facultatem diabolo concedere posset, quot peccatores passim contorqueri videremus: verum nisi se se in meliorem frugem recipiant, quamuis in hoc mundo non torqueantur, in altero tamen in perpetuum patientur.

In his etiam verbis: *Visimus & colligimus ea?* Manifestantur ij, qui in lethali culpa commorantur, non solum in futuro infernum, sed in præsenti etiam sæculo interitum promereri. Quod clariùs Diuus Paulus dixit, vbi hoc conficit argumentum: Irritam quis faciens legem Moysi sine vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri *Hebræ. 10.*
29 supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Per charitatem Dei vos rogo, vt aduertatis qualibus verbis hîc sanctus Apostolus hominis Christiani lethalem nominat culpam, quomodo reuera quando illam admittit, hæc omnia facit: scilicet, filium Dei conculcat: sanguinem testamenti pollutum ducit: & spiritui gratiæ contumeliam facit. Ecquis igitur hæc adeò obstupenda audiens lethalem culpam super omnia mundi odibilia non execratur? O Deus infinitæ pietatis, tu nos domine nunc illumina, quò ex tot tantisq; comminationibus fructũ percipere nouerimus. Si enim tam seuera mors Mosaycæ legis transgressoribus

infe-

inferebatur: quæ nunc supplicia nos promerebimur, cũ tot, tamque ineffabilia beneficia ex tua diuina manu receperimus: si tamen diuinam hanc inæstimabilis gratiæ legem violauerimus? Vltimo vos verbum illud dulcissimum, Patrisfamiliâs, vellem animaduertere: in quo nobis animus, ac confidentia additur, vt ad Deum possimus accedere, siquidem ipse dicitur, atq; est pater huius familiæ, in qua viuimus, quæ est sacrosanctę Ecclesia vniuersalis. Vnde Beatus Paulus dicit: Omnes enim filij Dei estis per fidem, quæ est in Christo Iesu. Siquidem igitur pater noster est, illum intrinseco cordis amore diligamus, latria, animi adoratione veneremur, eique tanquam Patri, tali (inquam) Patri diligentissimè seruiamus: sic enim ipse nobiscum se tanquam Pater geret, suamque nobis hîc gratiam concedet, postea verò nos ad cælestis gloriæ hæreditatem perducet: quod facere dignetur, qui viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

Galat. 3.

In eadem Dominica Quinta post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Simile factum est regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo, &c. Matth. 13.

Genes. 3.

SERPENS erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus qui dixit ad mulierem, Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi? dicitur in Genesi. Dignum vtique consideratu est, cur cûm diabolus hominem tentare vellet, aliud pulchrius animal, aut aliam formam, non tam horribilẽ qualis est forma serpentis, in instrumentum assumpserit. Ad hoc respondetur hoc non ita diaboli electione factũ, sed diuina prouidentia fuisse dispositum, quæ quidem aliter fieri non permisit, vt homo tam turpi, atque obscæno animali plusquam Deo fidem adhibere dedignaretur: atq; vt post lapsum maiorem confusionis, atque pudoris haberet occasionem, quia contra infallibile Dei

2 Dei verbum tam vili animali crediderit. Ob eandem causam non permisit Deus, vt cùm Hebræi Deos petierunt, aurumque in fornacem liquefaciendum immiserunt, pulchra aliqua, ac decora figura conflaretur, sed taurus animal ferum, nimiumque irrationale prodiret, qui ipsa eos figura deterreret, atq; à tanta abominatione reuocaret. Neutris autem hę Dei solicitudines ac diligentiæ profuerunt, sicuti nec nos peccati horribilis turpitudo deterret, quę nobis sua fœditate dissuadet, ne illud admittamus. Non solũ autem serpentis figura primam mulierem deterrere deberet, verum ipsa etiam verba, quæ illi dixit eam admonere deberent, ne tale perpetraret. Dæmon enim tentãs eam, Dominicum præceptum in ipsius memoriam reuocauit, dicens: Cur præcepit vobis Dominus? quæ omnia eius peccatum grauius reddiderunt. Atq; *Exod.32.*
3 hinc verba illa, quæ filius prodigus patri suo dixit, intelligetis: Pater (inquit) peccaui in cęlum, & coram te. Omnia peccata coram Deo fiunt, vbique enim Deus est, & ita dicitur: Corrupta est terra coram Deo: attamen illa peccata peculiariter coram Deo fieri dicuntur, quæ Dei recordans, teque conscientia morsibus stimulante committis: sæpe enim cùm peccamus, Dei non recordamur, & hæc peccata non tam coram Deo, quam altera, facta dicuntur & dicere: Peccaui corã te, idem est quod dicere, peccaui cõsiderans quid facerẽ te prospiciente: hæc sunt peccata Deo odibilia. Concedens Deus remedium ad expianda peccata ijs, qui per ignorantiam, atq, ijs, qui per imbecillitatem delinquunt, sacrificiũ designauit: at, peccatis, quæ ex pura malitia committuntur, expiandis nullum sacrificij genus assignauit, non quidem quod sint *Luc.15.* *Gene.6.* *Leuit.4.*
4 irremediabilia, aut irremissibilia, sed ad maiorem grauitatis ipsorum exaggerationem, atque etiam vt significaret, sperandũ nõ esse quod homines rationis participes, atque consilis contra tã bonum, tamque clementem Patrem ex malitia peccarẽt. Vnde per Hieremiam Prophetam hoc peccatorum genus peculiariter comminatur dicens: Iudicate manê iudicium, ne forte aggrediatur, vt ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat propter malitiam studiorum vestrorum. *Hiere.2.*

In hac sancti Euangelij parabola dicit Dominus: *Cum dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania.* Quod si hominibus vitio vertitur, quia ipsis dormientibus diabolus superseminet zizania, vigilare enim diligentissimè tenebantur:

quanto

quanto grauiori culpæ illis imputabitur, quòd ipsis vigilantibus 5
atque videntibus hæc damna diabolus afferat? O execrabilem
filiorum Adæ abominationem, quia tam libenter Sathanam in
eis tot mala serere patiuntur: quam excusationem ò miseri disso
lutionis, corruptionisque vestiæ reddetis? siquidem vt vestris ef-
frænatis appetitibus satisfaciatis conscientiæ morsibus infernalis
timoris comminationibus, diuinis denique promissionibus inui-
tantibus obsurdescitis? O quam merito de vobis dicere possu-
Zachar. 7. mus, quod Zacharias Propheta de alijs vestrum similibus dixit:
Noluerunt (inquit) attendere, & auerterunt scapulas recedentes,
& aures suas aggrauauerunt, ne audirent, & cor suum posuerunt
vt adamantem, ne audirent legem, & verba, quæ misit Dominus
exercituum in spiritu suo per manum Prophetarum. Appositissi
Hierem. 2. mè etiam quadrat vobis similitudo illa Hieremiæ Prophetæ di- 6
cens: Onager assuetus in solitudine in desiderio animæ suæ attra-
xit ventum amoris sui, nullus auertet eam, in menstruis suis inue
Simile. nient eam, id est, quemadmodum asinus syluester, quo anni
tempore libidine excandescit fœminæ desiderio æstuat, quam
vbi primum rudentē audit, tanto illam impetu insequitur, vt in-
sectantium venabula; aut præparatas insidias nihil æstimet, neq;
ad eas attendat: quapropter à venatoribus facilè cōprehenditur.

Tales estis vos ô corruptissimi, quos nullius rei timor, neque
consideratio ab effrænatorum appetituum vestrorum sectatione
sufficit reuocare. At quæret quispiam, si plurimi apertis oculis,
ac vigilantes se à diabolo superari patiuntur, quomodo, commu-
nis illa sententia intelligitur, quæ dicit: omnis peccans est igno-
rans? Ad hoc respondeo hanc sententiam non dicere, omnia 7
peccata ex ignorantia dimanare: sed dicitur peccator ignorans,
quia quanta sit Dei, quem offendit, probitas, & quot, quantisque
supplicijs dignus sit, atque in quæ mala prolabatur, ignorat. Vn-
de cuiusdam doctoris Theologi opinio fuit, Spiritum sanctum
omnes peccati circunstantias, mala & damna solum sanctis Apo
stolis manifestando illos in gratia confirmasse. Adeò quippè gra
ue malum est lethale peccatum. Et quanquam verè non est hæc
causa, quare sancti Apostoli in gratia confirmati fuerunt, attamen
inficiari non possumus, cognitionem malorum, atque damno-
rum, quæ peccatum secum affert maximum, vehementissimū q;
esse frænum, quo quis cohiberi potest, ne corruat in peccatum.

Orta

8 Orta zizania, perque Dei seruos cognita dicunt ei: Vis imus, & colligimus ea? & ait: non, ne fortè colligentes zizania eradicetis simul & triticum. O ineffabilem Dei patientiam, quomodo malos suffert, cum ipsi statim vt peccant, à terra euelli, ac destrui mereátur. Et ità Diuus Paulus de malis, bonisq; loquens dicit: Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem, & germinans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo: proferens autem spinas, ac tribulos reproba est, & maledicto proxima. Animaduertite quomodo sanctus Apostolus dicit terram bonam, quæ bonum affert fructum, statim à Deo benedici: per quam viri iusti significantur: terram autem spinas, ac vepres ferentem, quæ impios, malosque significat, non dicit statim maledici, sicuti bonam terram statim benedici dixerat: sed *Hebræ.6.*
9 maledicto (inquit) proxima est. Vt immensa Dei misericordia clarius innotescat, qui non statim vt peccatores delinquunt, illos destruit, sed ineffabili patientia illos ad pœnitentiam expectat. Notandum est autem vnam ex rationibus, quare illos suffert esse propter iustos. Hoc exaggerat Beatus Paulus, dicens: Deus sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam. In eo quod Deus iustorum causa tandiu peccatores sustinuit, dicit hic sanctus Apostolus ardentissimum Dei erga iustos amorem illuxisse. Hoc etiam manifestatum est, vbi dicitur: Cum Deus Sodomam incendio subuertere conaretur, petenti Loth ne vrbs quædam iuxta montem sita destrueretur, etsi eius incolæ turpissimi flagitiosissimique erant, Angelus re- *Roma.9.* *Genes.19.*
10 spondisse: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, vt non subuertam vrbem, pro qua locutus es. Festina, & saluare ibi, quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. O benedictus & glorificatus sit talis Deus: ô fœlicissimos, qui tam bono Domino seruiunt. Quid vobis fratres videtur respectus, quem Deus amicis suis obseruat? etenim propter vnũ turpissimæ cuidam ciuitati ignoscit, cumq; omnipotens sit: dicit tamẽ Angelus, qui eius loco erat, quandiu Loth Sodomis esset, se illam euertere, neque ei nocere posse. Et Beatus Clemens dicit se à Beato Petro audijsse nisi Patriarcha Abraham intercederet quando Deus Sodomam succendit, vniuersum etiam mundum igne fuisse succensurum, quemadmodum pristinis quondam temporibus illum *D. Clemens lib.1. itinerarij.*

diluuio

diluuio subuertit: tam malus, turpisque tunc temporis vniuersus orbis existebat. Ex his omnibus infertur quantum viri iusti obitum nos persentire oportet, propter commune reipublicæ detri-
4. Reg. 13. mentum. Idcircò Rex Ioas cum sciret Eliseum Prophetam ægrotare, iamq; propè obitum esse ad eius lectum in quo iacebat, se contulit & flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius. Aurigam eum vocat, quia ipse suo sancto pietatis exemplo, atque doctrina vniuersum Israelis regnum regebat: currum autem illum appellat, quia virtute sua, crebrisque orationibus Israel substinebat, ne Deus illos propter ipsorum peccata destrueret.

Simile. Sic se Deus habet quasi paterfamilias, qui cùm eius famuli scelera aliqua perpetrarint, supplicioque digni sint, si quis fortè vir nobilis, cui reuerentia debeat obseruari, tunc adest, non eos punit, sed dicit eis: gratias habete circũstantibus, at ego vos solos comprehendam, vbi patronos non habeatis, tuncque mihi pœnas dabitis Mundus nunc patronos habet, qui sunt iusti: verum cauete vobis, etenim si à sceleribus vos cohibueritis, tempus aduenient, in
Psalm. 21. quo non erunt patroni. Et hoc est quod dicit Dauid: Pro hac (scilicet iniquitate) orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: veruntamen in diluuio aquarum multarum ad eum nõ approximabunt. Vnusquisque profectò peccatorum à semetipso rationem deberet exigere, vt confunderetur, diceretque: vt quid Deus me plurimos annos viuere permittit? nisi me in meliorem frugem recipiam, hoc vtiq; ad grauius malum mihi erit. O quantoperè te hoc timere oportet ô peccator. Nam Diuus Paulus di-
2. Tim. 3. cit: Mali homines proficient in peius. Nonne Deum maximum tecum miraculum facere iudicas: siquidem cũ tandiu super te misericordias pluat, tu tamen peccata peccatis semper addis? quomodo tantam probitatẽ non miraris? quomodo ô peccator tanta pietas saxeum cor tuum non mollefacit? Maximum quidem miraculum est, Deũ tandiu te peruersissimam, pessimamq; creaturã ferre. Hoc autem miraculo non conuerteris, imò potiùs peior efficeris, siquidem ex hac ineffabili Dei clementia occasionem assumis plura peccata cõmittendi, & pertinacior existendi. O immense Deus! quia tu es bonus, ideò peccator te nõ timens peccare audet: si enim sciret, se vbi primum peccatum lethale committeret, statim sicuti Dathan, & Abirõ à terra viuum esse deuorandum,

14 dum, non vtique sic faceret. O miserum te, quia diabolico mu-
nere (licet dissimiliter) viuis: dissimiliter (inquam) quia Dæmo-
nes in hoc mundo nobiscum occultè colluctantur, nosque inuisi-
biliter persequuntur. Mali autē sunt hostes visibiles, qui nos infe
stantur, non solum corporaliter nobis officientes, sed suis etiam
malis exemplis, crebrisque suasionibus, quæ maximè homines cō
mouere solēt, spiritibus nocentes. Tentationibus autem, atq; oc-
casionibus à peruersis hominibus oblatis difficilius quodammo-
do, quàm ijs, quas Dæmones afferunt, resistitur. Ideò affectuosè
dicebat Dauid: Eripe me Domine ab homine malo, â viro ini-
quo eripe me. Non vtiq; dicit: Eripe me Domine à diabolo, sed *Psalm. 139.*
eripe me ab homine malo. Magis homines iniquos, quàm diabo
los pertimescere videbatur: rationemque reddens, dicit: Qui cogi-
15 tauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia, acue-
runt linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub labijs eo-
rum. Venenum aspidum hominē soporat, sicq; illud nō sentiens
moritur. Talia sunt verba malorū, quibus boni soporantur, vixq;
hoc sentientes spiritualiter moriuntur. Verùm non ideò iustos de
ficere oportet: omnes enim hæ contradictiones permittuntur, vt
ipsi maiorē pulchrioris coronæ consequendæ occasionē habeant:
nec credant, etsi diabolus, eiusque ministri potentissimi sunt, plus
eos facere posse, quā sibi à Deo fuerit concessum: quod vt sanctus
Iob significaret, postquam maximam Sathanæ potentiam, ardē-
tissimumque, quo nos destruendi desiderio flagrat, recensuerat, di-
cens: Ecce absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciā, **Iob.40.**
quod influat Iordanis in os eius: statim addit, dicens: In oculis suis
16 quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares eius; quasi
dicat: Ne arbitremini eum totum quod voluerit damnum vobis
illaturum: Deus enim illum potentiæ suæ fræno coercet. Hoc etiā
apertè patet, Hebræi à diabolo instigati Moysen lapidare volue-
runt, Tunc confugit vir sanctus ad Deum ab eo auxilium petens,
ac dicens: Quid faciam populo huic? Adhuc paululum, & lapida- **Exod.17.**
bit me. Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum: quasi di
ceret. Munere tuo fungere, nec eos pertimescas: mali namque at-
que diaboli omnes potentiam suam voluntate mea terminatam
habent. Ecce quomodo vniuersi illi Hebræi parati erant Moysen
lapidare: in eum autem lapidē mittere ausus est nemo: non enim
eis Deus facultatem concessit.

Estque notandum ex eo, quòd in parabola Paterfamiliâs zi-
zania eradicari vetat, præcipitque, vt sinantur vtraque cresce-
re, dicens: *Sinite vtraque crescere ad messem*, his verbis non pro-
hiberi peculiarem huius, vel illius peccatoris extirpationem, sed
omnium simul malorum in genere: quod nihil aliud est, quàm
non studendum, vt omnes simul mali à bonorum consortio se-
parentur. Vnde iure optimo quotidie per ministros iustitiæ
plurimi mali à mundo euelluntur. Quod iustissimè fit, vt alij ter
reantur, atque timore perculsi à sceleribus resipiscant, cauentes
ne simile aut grauius de ipsis supplicium aliquando sumatur. Si-
Luc. 13. cuti summa veritas significat, vbi dicitur: Aderant autem quidã
ipso in tempore nunciantes de Galilæis, quorum sanguinem Pi-
latus miscuit cum sacrificijs eorum. Hoc communiter declara-
Acto. 5. tur de quodam Iuda Galilæo, de quo fit mentio in Actis, qui
suos docebat Deo pro Romano Imperatore non esse sacrificium
offerendum, quod ægrè ferens Pilatus illos super ipsorum sacrifi-
cia iussit occidi, & ita eorum sanguinem sacrificiorum cruori cõ-
miscuit. Responditque Dominus hæc nunciantibus: Putatis
quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia
talia passi sunt? Non, dico vobis, sed nisi pœnitentiam habueri-
tis, omnes similiter peribitis: sicut illi decem & octo, supra quos
cecidit turris in Siloe, & occidit eos. Putatis quòd ipsi debitores
fuerint præter omnes homines habitantes in Hierusalem: non di
co vobis, sed si non pœnitentiam habueritis, omnes similiter peri-
bitis. Ex ijs verbis apparet hos Galilæos iustè fuisse punitos, quia
Deus propter ipsorum peccata illos Romanorum potestati subie
Roma. 13. cerat: & vt ait Diuus Paulus: Non est potestas nisi à Deo. Nec Do 19
minus hîc Pilati supplicium damnat, imò potiùs comprobat.
Nume. 21. Israel voto se Domino obligans, ait: Si tradideris populum istum
in manu mea, delebo vrbes eius. Audiuitque Dominus preces
Israel, & tradidit Chananæum, quem ille interfecit subuersis vrbi-
bus eius: videlicet, vt quantum Deo malorum supplicium pla-
ceat, cognoscatis.

In his etiam Domini verbis ostenditur supplicium, quod hu-
mana, diuinaque iustitia de aliquibus peccatoribus sumit, esse ad
aliorum correptionem, sin minus, omnes (inquit) similiter peri-
bitis. O terribilem comminationem! ecquis adeò rationis est ex
pers, qui eam audiẽs toto corpore non cõtremiscat? Virga Moy-

si in

20 si in humum coram Pharaone, domoq; eius proiecta non in leo nem quidem, neque in tigrin conuertebatur, qui eos dilaniarent, sed in colubrum, qui eos comminaretur. Cùm autem hoc non profuisset, apertum est mare, illosque viuos deglutiuit. Attendite peccatores ad hoc Dei comminationes, suppliciaque de quibusdam peccatoribus sumpta prodesse, videlicet, vt alijs alij terreantur, sin minus similiter peribunt. Scitote, quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Quantumuis abscondamini, vestrummet peccatum vos reperiet, atque comprehendet, diuinæque vos iustitiæ tradet: idcircò pœnitentiam facite. Notandumque vobis est, Dominum contentum non fuisse dicere: Nisi pœnitentiam egeritis: sed dicit; nisi pœnitentiam habueritis: plurimi namque eam agunt, nec tamen eam tenent, sed statim ab eis recedit: Exod. 7. Num 32.
21 non in ea perseuerant, sed ad pristina peccata reuertuntur: ideoque nos admonet, vt eam perseueranter habeamus, alioquin enim similiter peribimus.

Dicensque Dominus: *Ne fortè colligentes Zizania eradicetis simul & triticum.* Significat ex malis, qui tunc existebant, atq; ex ijs etiã, qui nunc in orbe commorantur, plurimos bonos esse nascituros, qui si mali ab hoc sæculo tollerentur, ab eis boni minimè nascerentur: nam ex Iudæis ac gentibus plurimi iusti sunt orti, alijque in posterum orientur, quapropter Deus eos non euellit. Tempore autem messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, & ligate ea in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum. Explicansque ipse Dominus parabolam dicit: Messores Angeli sunt: quemadmodum qui nunc
22 patronus atque interpellator est noster Iesus Christus Saluator noster, tunc in iudicem seuerissimum conuertetur: sic sancti Angeli, qui nunc pro nobis intercedunt, tunc nostri punitores erunt. Malis quippè omnia conuertentur in malum: sic loquens Ezechiel Propheta de visione per Angelos facta dicit: Vnusquisque vas interfectionis habet in manu sua. O stupendum supplicium! delinquentem à ministro iustitiæ puniri, vsitatum est, at eum à suomet parente puniri, atque occidi, terribile quidem est. Sic etiam malos in inferno à Diabolis contorqueri, non est mirandum: illos autem à suismet patronis, pædagogis, atque custodibus in gehennales ignes detrudi, hoc est mirabile, quodque diuinum furorem, atque iustitiam valdè manifestat: Ezech. 9.

atque in hoc etiam apertè declaratur, peccatorem dignissimum esse, cui in tormentum acerbissimum omnia conuertantur. Hoc Deus Angelis meritò iubebit: ipsi enim noctu, dieque malorum nostrorum testes affuerunt. In hoc sensu exponit Beatus Hieronymus illud Isaiæ, dicentis: Audite cæli, &c. dicitque: Angelos testes vocat nostræ præuaricationis. Et sicut testes dicent: siquidem consilijs nostris gubernari noluistis, illaque despexistis, nec cælestis patriæ nobiscum ciues esse voluistis: nunc cum diabolis in infernum perpetuò comburendi properate, illicque mala, quæ nos vos perpetrare perspeximus, æternis cruciatibus soluite.

Hieron. sup. Isai. 1.

Non solum autem eis præcipit, vt illos in infernum detrudãt, sed etiam vt in fasciculos ad comburendum deuinciant: significans vtique illos, qui vnius culpæ comparticipes fuerunt, vnius etiam pœnæ fore consortes. In vnum fasciculum alligabunt vsurarium, eiusque vxorem, liberos ac famulos, nec non & confessarium, qui eos immeritò absoluebat, siquidem omnes vnius erant culpæ consortes: in alium fasciculum iniquum iudicem, fallacem scribam, iurisperitum fraudulentum, relatorem, ac denique testes mendaces alligabunt: quandoquidem vnam, eandemque culpam cuncti admiserunt. In alium fasciculum medicum, chirurgum, & pharmacopolam deuincient, quia omnes in vnum culpæ genus concurrere solent: in alio fasciculo libidinosos homines, lenonesq; locabunt: sicque in cæteris omnibus scelerum generibus se habebunt. Super hunc literalem sensum aliqui morales sensus optimè considebunt. Contemplamini in hac vrbe diuinum quoddam semen seri tanta doctrina cælestibusque præceptis, quæ tam in cathedris, quàm in pulpitis admonemur. Credibileque est huic semini pluuiam non deesse. Isaias enim dicit, Dei nomine: Et dabitur pluuia semini tuo, vbicunque seminaueris in terra, & panis frugum terræ erit vberrimus: pascetur in possessione tua agnus spatiosè, & tauri tui, & pulli asinorum, qui operantur terram. In quibus verbis significatur omnibus tam incipientibus, quam perfectis; tam imperitis, quam doctis cælestem doctrinam, necessariamque gratiã quantum est ex Deo esse affuturam, dummodo ex parte hominum ad eam recipiendam dispositio non deficiat. Ex hoc semine cælesti, quod in hac vrbe seritur, prouenit; quod tot pij iuuenes in sanctas religiones

Esaiæ. 30.

26 ligiones ingrediuntur, qui postea proximorum animabus maximè prosunt. Verum prohdolor: cũ cathedræ occasio sese offert, aut Ecclesiasticis beneficijs opponimini, venit inimicus homo, & super seminat zizania & prece, vel pretio, fauore, vel amore, seu timore sub specie iustitiæ vos facit à iustitia deuiare. Vnde vobis meritò dici potest, quod B. Paulus dixit: Timeo, ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita corrũpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate, quæ est in Christo Iesu. 2. Cor. 11.

Domine nonne bonum semen seminasti? vnde ergo habet Zizaniam? inimicus homo hoc fecit. Vir primarius, monachus, domina, monialis, omnes deniq; qui passionũ vinculis detinẽtur, sunt hic inimicus homo: siquidem dæmonis munere funguntur, dæmones sunt. Nũ principatus, & potestates dæmoniorũ cum satellitibus suis

27 teste Paulo: Non euacuantur vsq; ad diem iudicij, cũ euacuauerit omnem principatum, potestatem, & virtutem, subiecta erũt illi omnia: interim si Sathanas transfigurat se in Angelum lucis, quid mirum si ministri eius transformentur, vt ipse B. Apostolus ait, vnde per hos dæmon zizaniam serit. De Absalon dicitur, quòd nõ erat pulchrior eo in Israel, & solicitabat corda filiorum Israel, suauibusq; verbis omnes & beneficiorũ pollicitationibus corrupit, & ita breui tempore tot ei suffragati sunt, vt eorum suffragio regni cathedram compararit, illud à patre suo subtrahens. At, aduertite qualem hæ corruptiones finẽ habuerint, Absalon quippè, atq; Achitophel, qui eius fuit consiliarius vterque infœlici interitu perierũt: quorũ alter è quercu pendens tri plici confixus est hasta: alter verò ipsemet se laqueo suspendit. 1. Cor. 15. 2. Cor. 11. 2. Reg. 15.

28 Væ vobis subornatoribus, & væ vobis qui ab eis vos decipi sinitis, de vtrisq; namq; meritò dici possunt verba illa, quæ S. Iudas Thadæus in sua Canonica terribiliter dixit: Væ (inquit) illis, qui in via Cain abierunt, scilicet, cupiditate sua cæci, & in errore Balaã mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierũt: hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes sine timore semetipsos pascentes, nubes sine qua (multa enim promittunt, & modica faciunt) quibus procella tenebrarum seruatur in æternum. Quis igitur hæc audiens vlla vnquam vtilitate commotus, in tot tantaq; mala volet incidere? Crebro etiam bonorum operum semen seritur in hac sancta Ecclesia militanti: sicuti sanctus Oseas Dei nomine admonet, dicens: Seminate iniustitia, & metite in Iudæ. Ose. 10.

Roma. 1. ore misericordiæ: in iustitia, idest, ad iustitiam. Est quippè He- 29
Origenes. bræa Phrasis, vt illud Pauli: Tradidit illos Deus in desideria cor
dis eorum, idest, ad desideria. Origenes hũc locũ sic legit: Facite
Isai. 55. bona opera, & mores vestros emendate, & emite, pro verbo, me
tetis, idest, tam certus erit fructus, quasi iam illum præ manibus
haberetis. Ita Isaias: Audite (inquit) gentes, & comedite bonũ,
pro comeditis bonum. Nec verò solum tam certus erit fructus,
ac si iam illum domi haberetis, sed hic etiam fructus vberrimus
erit, & in ore misericordiæ: os enim pro mensura, siue pro volun-
Genes. 24. tate ponitur: & ita vbi nos legimus: Vocemus puellam, & quæ-
ramus ipsius voluntatem, in Græco cõtextu est: Vocemus puel-
Isai. 30. lam, & quæramus ipsius os. Et Isaias: Os meum non interroga-
stis: perinde est, ac si diceret: voluntatem meam non interroga-
Genes. 47. stis: & vbi nos legimus: Alebat eos præbens cibaria singulis, in 30
Hebræo habetur præbens cibaria ad os paruuli, hoc est, (*A pedir de boca*). Ad mensuram desiderij: hoc igitur est in ore misericor-
diæ, idest, in abundantia iuxta oris vestri petitionem metetis.

Hiere. 12. Animaduertendum est autem sanctum Hieremiam de qui-
busdam loquẽtem dicere: Seminauerunt triticum & messuerũt
spinas. Quod Nicolaus de Lyra explicat de plurimis, qui in hac
vita multa bona opera faciunt, arbitrantes se in futuro sæculo
eorum fructum esse percepturos, nec quicquam tamen inueniũt
præter spinas, quibus compunguntur, & concremantur: & hoc
accidit, quia inimicus superseminauit zizania. Diabolus in eo-
rum cordibus inter opera bona, quæ faciebant superbiam, vani-
tatemq; superseruit: & ita ex illis non emolumentum quidem,
sed condemnationem potiùs abstraxerunt. Quæ cum ita sint di- 31
lectissimi fratres, per viscera misericordiæ Dei nostri vos depre
cor, ne tam alto sopore dormiatis, sed bonorum operum segetẽ
operemini, & negligentia spiritalique somno vestro ne diabolo
occasionem præbeatis, vt vos superbia, vanitateq; repleat: sic
enim postquam abundantem in hoc sæculo gratiam receperi-
tis, ad alterum super abundantem gloriam messuri migrabitis:
quòd nobis præstare dignetur Iesus Mariæ filius, Amen.

DOMI-

DOMINICA VI.
Post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo, &c. Matthæi. 13.

2 POSTQVAM sanctus Euangelista has parabolas retulit, dicit: Hæc omnia locutus est Iesus in palabolis ad turbas, & sine parabolis non loquebatur eis. Ob varias causas summus mundi Magister Iesus Christus filius Dei in parabolis loquebatur: quarum vna est, vt cœlestis doctrina firmius hominum mentibus infixa maneret. Habes pretiosissimum adamantem, ne verò illum si solutus sit amittas, auro aut argento iubes cælari, quò filo possit appendi: sic vnigenitus Dei filius, ne ipsius verba desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum multum ab hominum memoria exciderent parabolis, ac similitudinibus illa cælauit. Alia ratio est, vt cælestis eius doctrina maiori reuerentiæ haberetur. Ideò quippè sanctæ diuorum reliquiæ in capsis includuntur, pre-
3 tiosisque velis operiuntur, vt maiori cum reuerentia atque affectu colantur. Cum autem pretiosissimæ reliquiæ omniū, quæ vllo vnquam tempore fuerunt, aut futuræ sunt, sit sacratissimum corpus Domini nostri Iesu Christi, benedictaque verba, quæ ex sanctissimo ipsius pectore proruperunt, vt homines hæc summo cum respectu ac reuerentia tractarent, voluit vt sanctissimum corpus suum in panis accidentibus, verba autem sua sub similitudinibus, atque parabolis delitescerent. Si Principem nudum gladium manu gestare videretis, illum furibūdum homines occidere velle crederetis: sicque ne homines terreat vaginā illū gerit inclusum. Gladius Iesu Christi, veri Principis Regum terræ, est cœleste ipsius verbum: sic illud appellauit Diuus

Simile.

Psal. 18.

Simile.

Ephes. 5. Paulus, dicens: Assumite gladium spiritus, quod est verbũ Dei. Vt igitur homines ineffabilem ipsius mansuetudinem intelligerent, neq; ad eum tanquam ad amicum fidelissimũ accedere vererentur, gladium hunc vagina inclusit, hoc est, in parabolis, ac similitudinibus locutus est. Tertia ratio est, vt hominibus occasionem piç exercitationis prçberet, eosq; ad diuinas literas perscrutandas excitaret. *Simile.* Quãdo epistola obsignata vobis datur, statim illam aperire, eiusq; subscriptionem scire cupitis, quidq; in ea scriptum sit, nosse optatis: quod si aperta est, illam legere non desideratis. Ideò Deus mysteria sua parabolis operuit, vt illa intelligere cuperemus: & in ijs, quæ sub parabolis latent scrutandis pie nos exerceremus, illaque super nos benedictio caderet, *Psal. 118.* quam Dauid adhibet, dicens: Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

Hic ostẽditur quo animo diuinæ literæ legi, cõcionesq; oportet audiri: scilicet, desiderando sic Deum inuenire. Vnumque vos magnopere notare velim quod B. Matthæus in hoc ipso capite dicit, quod D. Chrysostomus valde perpẽdit: videlicet, quod accedẽtes discipuli dixerũt ei: Quare in parabolis loqueris eis? *Chrysost.* super quo dicit D. Chrysostomus. Videte beneuolentiam virorum, videte misericordes discipulos benigni Magistri. Si domestici familiaresq; regum ac principũ indole, nobilitateq; ipsoũ vti vellent, ò Iesu, Iesu, quã pulcher esset in terra paradisus. Hi sacri discipuli prius diuini magistri sui ingenio vsi sunt: prius domus suas dominica clementia repleuerunt: & sic omnes ex cælesti ipsius doctrina fructum percipere cupiebant. Ideoq; etsi magnoperè parabolam, quam Dominus prædicarat, intelligere optabant: prius tamen quasi cõpassione perfusi interrogare voluerunt, quare alijs etiam parabolam non exposuerit: dolebãt enim illos absque illius intelligentia fructus expertes tanquam banausios abijsse, quibus Dominus respondit, dicens: *Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum: illis autem non est datum.* Ex qua responsione apparet: Etsi Dominus ad prædestinatorum prouentum in parabolis loquebatur propter superius adhibitas rationes, ad præscitos tamen in pœnam scelerum ipsorum fuisse locutum, vt tam stulti sicut antea remanerent. Et ita dicit D. Paulus: *2. Cor. 4.* Quia si opertum est Euangelium nostrum, in ijs, qui pereunt, opertum est, in quibus Deus huius sæculi excæcauit mentes

7 tes infidelium, vt non fulgeat illuminatio Euangelij glorię Chri
sti. Euãgelium gloriæ Christi illud Beatus Paulus appellat, quia
ad animarum vtilitatem fuit institutum, Deus enim nobis bene
ficia facere sibi gloriosissimum ducit. Hic infidelium nomine Theophyl.
obdurati etiam peccatores intelliguntur. Et si Theophylactus
dicit, Dominum præscitis in parabolis fuisse locutum ne gra-
uius peccatum admitterent, si cum cœlestem ipsius doctrinam
intelligerent, illam non operarentur.

Ex hac discipulorum quæstione colligitur hos miseros absq;
parabolarum, quas Dominus prædicauit intellectu, fuisse reuer
sos, nec eas intelligere studuisse, siquidem de earum significatio
ne Dominum percontati non sunt. O quot hodie ad conciones
audiendas conueniunt, & sicut hi domos suas reuertuntur, nec
8 intelligunt, neque intelligere desiderant mysteria, quæ illis præ
dicantur: Solum verò prædicatorem loquentem audiendo dele Ezech. 33.
ctantur. De his conqueritur Deus per Ezechielem prophetam
dicens: filij populi tui audiunt sermones tuos & non faciunt eos:
quia in Canticum oris sui vertunt illos, & es eis quasi carmen mu
sicum, quod suaui dulcique sono canitur. O quam propria simi-
litudo! sicuti qui suauissimum audit musicæ concentum instru
mẽto solummodo, ac voce delectatur, facta vero illustrium viro
rum, qui in litera concinuntur, non intendit imitari: sic plurimi
conciones audiunt, qui prædicatoris stylo, dicendiq; modo de-
lectãtur, nec vero ad doctrinã quã prędicat, attẽdũt illam enim
imitari non intendunt. In alijs autem etsi attenti sunt cõcioni, &
quod prædicatur, intelligũt, nullam tamen cœlestis doctrina fa-
9 cit operationem: nam vt hæc operatio fiat, requiruntur dispositi
beneque affecti auditores: quemadmodum enim fax madida li Simile.
cet igni applicetur, lumen tamen non vult accipere: sic etiã, qui
passionibus pleni, sensualibusque turpitudinibus sunt repleti,
humidi cœlestem doctrinam respuunt, neq; illa inflammari vo
lunt. Vnde dicens Dauid, ignitũ eloquium tuum vehementer,
statim subdidit dicens: & seruus tuus dilexit illud. Seruus vtiq; Psal. 118.
Dei, non autem Sathanæ mancipium diuino eloquio inflamma
tur. Ecce rationes, ob quas potissima hominum pars sic ex con-
cionibus exeunt, vt plurimi ex illis exierunt, qui dominum di-
uina hæc verba prædicantem audierunt.

Valde etiam hic notandum est ecclesiam militantem regnũ

 cœlo-

cælorum à Dño nuncupari: sacræ nãq; scripturæ phrasis est homines rerũ, quas diligũt, nominibus appellare, amatores enim
Hiere.22. terræ terram vocat: & sic dicit Hieremias Propheta terra, terra, terra, audi verbũ Dei. Quasi diceret: O terrestris peccator, cuius omnia desideria sunt terra, omnes sermones terra, omnia opera terra: Dei verbo obtempera, & desines esse terra. Amatores sæ-
Ioan.1. culi vocat mundũ: & ita dicit Ioannes, & mundus eũ nõ cognouit. Hoc est homines mundani; amatores carnis carnẽ nominat,
Genes.6. vnde Dñs dixit. Non permanebit spiritus meus in homine quia
Psal.188. caro est. Cælestium autem rerũ amatores cœlos nũcupat: & ita dicit Dauid confitebuntur cœli mirabilia tua Dñe: etenim veritatem tuã in ecclesia sanctorũ. Cœli, id est, iusti, quia cœlesti-
Coloss.3. bus, non autẽ terrestribus delectãtur. Hæc expetũt, exoptãt, & expectãt: sicut admonet B. Paulus dicens: quæ sursum sunt sapite non quæ super terrã: Hoc est, cœlestibus oblectamini, terrestribus autẽ cõtristamini, horum autem cœlorũ munus est Dei mirabilia confiteri, eiusque veritatem in promissionibus collau-
Exod.15. dare. Hoc optime S. Moyses adimpleuit, qui cùm Pharaonẽ mari rubro submersum cerneret cecinit cum filijs Israel carmẽ hoc Dño, & dixerunt: Cantemus Domino: gloriose enim magnificatus est, & in Hebræo habetur: Cantabo Domino: vnumquẽq; enim sigillatim Deũ pro se, ac pro omnibus oportet laudare: diciturq; Moyses tanquam bonus pastor, ac princeps, quia ad bonũ plebem suam excitat, laudes illas exorsus fuisse. Tunc cecinit. Dictio, tunc, magnã habet emphasim, & mysteriũ. Tunc id est, post acceptum beneficiũ illud, enim tẽpus gratijs agẽdis est aptũ vt autẽ iusti cognoscũt, nullũ esse momentũ, in quo Deus super homines beneficia non pluat, sic optime intelligunt ipsum semper laudari debere. Dicitq; vlterius Dauid hãc confessionẽ esse in ecclesia sanctorũ. Aduertitè quo vocabulo hanc fidelium
Philip. congregationem appellat. Et ita dicebat D. Paulus, vt sitis sine querela, & simplices filij Dei sine reprehensione in medio nationis prauæ, inter quos lucetis sicut luminaria mundi. Deumque hoc nomine suam sanctam. Ecclesiam nuncupare & singulos fideles cœlum appellare, est dicere nobis non quidem quod plurimi nostrùm sumus, sed quod nos omnes esse oportet.

Etiam regnum cœlorum idem est quod regnũ cœleste: sæpe namque in diuinis literis genitiuus casus pro adiectiuo nomine

colloca-

13 collocatur. Ita B. Paulus ait. Transtulit in regnum filij dilectionis suæ, idest, filij dilecti sui & Dauid, speciei domus diuidere spolia, idest, domus speciosa. Et D. Paulus, infœlix homo quis me liberabit de corpore mortis huius? idest, de hoc mortali corpore, Sic etiã hic regnũ cœlorũ, idest, cœleste. Dicitur autẽ sancta ecclesia regnũ cœleste, quia cęlestibus legibus gubernatur. Atq; etiã quia hęc ecclesia militans est vicus quidã illius triumphãtis ciuitatis, vici autẽ semper à ciuitate nomẽ accipiũt. Vnde si quis in vico Salmãticæ habitat, & sese Toletũ, aut Hispalim cõferret, ibiq́; cuias esset rogatus se Salmãticensem esse responderet, verũ equidẽ diceret. Ideoq; ecclesia militans regnũ cœleste nuncupatur, & tanquã vicus cœli cœlestibus donis reficitur. Coloss. 1. Psalm. 67. Romano.

Comparansq; Dñs suã sanctã ecclesiã grano sinapis non solũ
14 significare voluit inops, & humile initiũ, quo in orbe exorsa est, ex quo in tantũ deuenit augmentũ: si enim hoc solum significare vellet, potiùs per aliam similitudinem declararetur: sicuti per nucem, ex qua sata arbor quædam amplissima, altissimaq; proficiscitur, ita vt nubes attingere videatur. At voluit etiã significare, quemadmodum granum sinapis præcipuam virtutem, caloremque interiùs habet, sic præcipuum sanctæ ecclesiæ iustorũque bonum in interiori consistere, & exinde exteriora virtutem pretiumque percipere. Ad cuius intelligentiam animaduertendum est Diuum Paulum dicere: Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima, & corpus in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. In quibus verbis multum inter hæc tria interesse significat, quæ differentia per ignem ad Thess. 5.
15 rem comburẽdam applicitum optimè declaratur: prius enim in ea radicare, illamque comburere nititur, quod postquam effecit, vires suas colligit, vt sursum puriùs aduolet, sicut apparet in flamma, quę ad sphęram suam ascendit. Sic anima corpus amat, illudque viuificans ei communicatur: & in hac communicatione aliquantulum terrestris videtur existere: at, quando sursum quasi flamma tanquam corpus superans extollitur, tunc spiritus esse dicitur. Itaque quod animat, est anima, & quod animatur est corpus, & quandiu hæc anima corpori excellens in diuinarum rerum contemplationem, desideriumque erigitur, est spiritus: deprecaturq; Beatus Paulus, vt hęc tria in sanctitate, ac virtute perseuerent: vndique enim Dei seruũ bonũ esse oportet:

ideò namq; in diuinis literis iustus appellatur. Et sic intelligitur 16
Daniel.9. quod dixit Angelus Danieli. Vir desideriorum es. Hebræa lingua adiectiuis nominibus caret, loco autem illorũ genitiuis vtitur casibus, & hic genitiuus desideriorũ loco adiectiui, desiderabilis, ponitur. Itaq; vir desideriorum idem est quod vir desiderabilis, talem oportet esse iustum, vt nihil in eo, quod bonum non sit, reperiatur, sed totus sit bonus, totus desiderabilis, cuius nec cogitatio, neq; desiderium, neq; verbum, nec opus malum sit.

Peccator autem totus est malus, in cogitationibus, desiderijs, verbis, & operibus: corpore deniq; & anima est improbus, & ita
Iob.20. de illo loquens Iob dicit. Ossa eius implebuntur vitijs adolescẽtiæ suæ, & cum eo in puluere dormient. Denotans in hoc malũ in omnibus esse malum, iniquitatemq; in ossibus inclusam habe
2.Pet.1. re. Hoc est malitiam altas in eo radices egisse. Et Diuus Petrus, 17 loquens etiam de malis dicit: oculos habentes plenos adulterijs, & incessabilis delicti. Significans in hoc peccatores interiùs, & exteriùs malos esse, & omnia, quæ vident, desiderare. Sicut igitur malus in omnibus vult esse malus, sic iustus in omnibus cu-
Luc.12. rare debet esse iustus. Quando Dominus dixit: capilli capitis vestri omnes numerati sunt, significauit, nihil esse in iusto, quod Deus permagni non æstimet: non solum corpus, & animam, sed vngues etiam, & capillos magni facit, & vestes eorum plurimi æstimat: ideoq; in omnibus eius sanctitatem oportet illucesce-
Nume.6. re. Præcipiebat Deus Nazaræorum capillos in sacrificiũ offerri, quod etiam fecit, vt significaret, omnia quæ sunt in iusto, talia esse oportere, quæ Deo possint offerri.

Cum igitur hoc ita sit, quòd corpore anima, & spiritu homo 18 sanctus esse debet: quomodo dicit B. Paulus, testis mihi est Deus,
Roma.1. cui seruio in spiritu meo? In quo significare videbatur se nó corpore quidẽ, sed spiritu Deo seruire, ad hoc respondeo, quòd quia præcipua pars est spiritus: iustusq; ex eo, quòd spiritum ad Deũ per fidem, spem, & charitatem assiduò eleuat, venit, vt corpus suũ cũ sobrietate sustineat sanctisq; exercitationib⁹ exteriùs occupetur: quia igitur hęc omnia ex spiritu proficiscũtur, illũq; se
Roma.6. quũtur, ideo dicit sanctus Apostolus se spiritu Deo seruire, etsi corpore etiã, atq; anima simul & spiritu ei seruiat. Sic etiã intelligitur quod dixit: Nõ secũdũ carnẽ ambulamus, sed secundũ spiritũ, idest, nõ caro quidẽ sed spiritus cæteras post se potẽtias trahit

19 hit. Ideoque nos admonet dicens: ſpiritu ambulate, & deſideria *Galat.5.*
carnis non perficietis: quaſi diceret, ſpiritus enim carnē poſt ſe at-
trahet. Ecce quomodo etſi Chriſtiana vita in exterioribus, interio
ribuſq; virtutis operibus conſiſtit, præcipua tamē eius ratio in in-
teriori conſiſtit, qui eſt ſpiritus, vnde & exterior ſanctitas proce-
dit. Et ſic poſtquam ſpiritus ſanctus dixit, omnis gloria eius filiæ
regis ab intus, ſtatim addidit dicens: In fimbrijs aureis circumami *Pſalm. 44.*
cta varietatibus: ſignificans ex interiori virtute procedere quòd
iuſtus cum fimbrijs aureis, diuerſiſq; coloribus veſtes habeat exor
natas: per quas diuerſarum virtutum exercitationess intelligun-
tur. Et quemadmodum ad grani ſinapis virtutem experiendam
conteri illud oportet alioquin enim non cognoſcetur: ſic etiam ni-
ſi homo diuina ſanctæ eccleſiæ myſteria crebra animi contēpla-
20 tione ruminarit illa ſicut oportet, non æſtimabit nec eorum eſſen
tiam ſentiet, neque in diuino amore inflammabitur: cum tamen
hic ſit præcipuus finis propter quem inſtituta fuerunt: cùmq; ad
hoc etiam faciendum Deus hominē plaſmauerit. Poteſt vtiq; co- *Simile.*
quus byſsino, ideſt linteo tenuiſsimo ſartagines, ollaſq; fricare: byſ
ſinum autem nō ad tam vile miniſteriū fuit cōfectum. Sic poteſt
etiam homo animam ſuam in terreſtribus contemplandis occu-
pare, vnde prouenit, quòd eorū amore capiatur: illa vero ad tā vi-
lem, atq; abiectam exercitationem creata nō fuit. Quēadmodū *Simile.*
ſagitta ab arcu dimiſſa non in aere quidem ſiſtit, ſed vſq; ad me-
thodum, atq; ſignaculū, ad quod directa eſt pergit: ſic etiam cogi-
tationes ab intellectu prodeuntes non in terreſtribus rebus, quæ
ſunt aer, ſiſtere debent: in eis autem ſiſtere, eſt in aere ſiſtere. Sed
21 ad Deum vſq; illas tendere oportet: ipſe enim finis eſt, in quē om- *Cant.8.*
nés actiones, cogitationeſque noſtras dirigere debemus. Ipſe nam
que dicit: pone me vt ſignaculum ſupra cor tuum.

Ex aſsidua Dei, diuinorumque myſteriorum ruminatione gu-
ſtus quidam eius, terreſtriumque rerum tædium, atque execratio
homini dimanat. Idcirco dicit Dauid: guſtate, & videte quoniam
ſuauis eſt Dominus: Beatus vir, qui ſperat in eo. Quaſi diceret:
omnem ſpem veſtram in Deo locabit, ſi ineffabilem ipſius ſua-
uitatem guſtaueritis, omniaq; ſæcularia vobis odibilia videbun-
tur. Cùm ſanctus Ezechiel dixiſſet: ſpiritus eleuauit me, & aſſum *Ezech.3.*
pſit me: ſtatim addidit: & abij amarus, in indignatione ſpiritus
mei: manus enim Domini erat mecum confortans me. In quibus

verbis significauit, se cûm spiritus suus ad diuinarum rerum con- 22
templationem fuisset eleuatus, illasq. gustasset: statim ea, quæ ip-
sis prius dulcia videbãtur, super fel amarissima iudicasse. Postquã
Moyses parentis suæ lac gustauit, nunquam postea, aliarum mu
lierum vbera suxit. Et salmones marini postquam dulcem aquam
gustant, illic vsque ad mortem permanent. O fratres mei si hæc,
quæ vobis dico, experiri velletis, quâm ex animo vestram viuen-
Philipp. 3. di rationem in melius mutaretis. Complura refert Diuus Paulus,
quæ ad Deum conuersus obliuioni tradiderat: quæque penitus ne
glexerat dicens: Ego circuncisus octaua die ex genere Israel de tri
bu Beniamin Hebræus ex Hebræis secundum legem, Pharisæus
secundum æmulationem persequens ecclesiam Dei (propter quæ
maximo ab Hebræis honore affici posset, eo quôd conditionis suę
zelator esset acerrimus) secundum iustitiam, quæ in lege est, con 23
uersatus sine querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitra-
tus sum propter Christum detrimenta. Veruntamen existimaui
omnia detrimentũ esse propter eminentem scientiam Iesu Chri-
sti Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & ar-
bitror, vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Et paulô inferiùs:
vnum autem (inquit) quasi dicat: In hoc sermonem resumere
volo: quæ retro sunt, obliuiscens: ad ea vero, quæ sunt priora
extendens me ipsum ad destinatum persequor, ad brauium super
næ vocationis Dei in Christo Iesu. Ecce quomodo fatetur Diuus
Paulus, se eô quod diuina mysteria, quæ in sancto Euangelio do-
cemur, ante oculos proposuerit, consanguineos, honores celebrem
que in Synagoga opinionem contempsisse, omniaq; vt stercora
reputasse. Posteàque nos admonet dicens: imitatores mei esto- 24
te fratres, & obseruate eos, qui ita ambulãt, sicut habetis formam
nostram. Idcirco hæc Beatus Paulus recensebat, vt homines ad il
lorum imitationem animaret. Nuncque ideo illa prædicamus, vt
quales sumus considerantes confundamur, atque in plurimos qui
eadem nunc faciunt, oculos conijciamus, quique nobis huius sæ-
culi despectu crebraque diuinarum rerum consideratione subli-
mique contemplatione mirificum præbent pietatis exemplum:
cuiuscemodi viri nunquam in sancta ecclesia defuerunt, neque
Exod. 32. vllo vnquam tempore deerunt. Descendens Moyses de monte
lapideas præ manibus tabulas ferens, vidit vitulum, & choros:
iratusque valdè proiecit de manu tabulas, & confregit eas ad ra-
dicem

25 dicem montis: nec verò à Deo propter tabularum fractionem vsquam legitur reprehẽsus: magnum enim in ea latebat mysteriũ: præceptum est autem ei ad montis fastigium iterum ascendere, aliasque adaptare tabulas, in quibus Deus proprio digito suam diuinam legem scriberet. O Deus infinitæ maiestatis, quarè Domine tu posteriores illi tabulas non præbes, sicut & priores ipsi dedisti? Quarè nunc eum tanto labore præcipis fatigari? quia ad mysterium, quod hic inest significandum sic conuenit. Ideo volo (ait Dominus) vt tu ô Moyses tabulas conficias, & ego in illis scribam. Itaque primò homo nihil adhibuit: postremò verò tabulas posuit, in quibus Deus scripsit. In quo significatum est bis hominibus legem datam fuisse: primò in mõte Sinai, postremò in monte Sion, & in hac posterioris legis acceptione homines cor
26 dium suorum lapides esse paraturos, in quibus diuinus digitus, qui est spiritus paracletus esset scripturus, vel (vt clarius loquar) in lege scripturæ Deus non tam hominum cordibus dominabatur, quàm in lege gratiæ dominatur. Etenim nunc crebrius homines corda sua Deo committunt, atq; magis spirituales sunt, quàm tempore veteris legis: huiuscemodi autem homines vsq; ad sæculi consummationem nunquam deerunt. Quod significauit Deus præcipiens secundas illas tabulas fœdere sempiterno in tabernaculo collocari. Dicite enim mihi: tabulæ illæ vbi nunc sunt? Iam non extant. Quomodo igitur adimpletur hoc verbum, fœdere sempiterno? Dico vmbram atq; figuram in veritate compleri, qui sunt iusti ad vniuersalem vsq; mundi consummationem in Sancta Ecclesia duraturi. De his dicit Deus per Isaiam Prophetam, *Isai.51.*
27 Populus meus, lex mea in corde eorum.

Hæc est (iudicio meo) vna ex rationibus ob quas Christus Dominus ecclesiam suam grano sinapis comparauit, scilicet, vt nos erudiret quam diligẽter nos mysteria, quæ à sancta fide docemur oporteat ruminare, assiduæque contemplationis dentibus contere: vt sic in virtute proficiamus, atq; diuinis misericordijs recipiẽdis disponamur. Sic dispositus erat Dauid quãdo eas à Dño postulabat, & ita dicebat. Veniãt mihi miserationes tuę, & viuam quia lex tua meditatio mea est. In quibus verbis docet Dauid diuina mysteria crebra animi contẽplatione meditãdi Dei misericordias aduenire, quò sic in ppetuũ viuat. His sanctis exercitationib' dispositi sunt credẽtes, totq; diuina auxilia perceperũt, vt sancta ecclesia *Psalm. 118.*

max. mê

maximè creuerit, arborque cuius rami per vniuersum terrarũ or- 28
bem dispersi sunt, fuerit effecta. Miserabile autem est visu quomo
do paucis abhinc annis fidelium numerus coarctatus est: Deus
quæ terras, & regna nobis sustulit, atq; ab Ethnicis possideri per
misit: nos autẽ adeo insensibiles existimus, vt vix hæc omnia sen-
tiamus. Hoc quondã Hebræis accidit: quod Dñs nouo quodã in-
Ezech. 24. solitoq; modo per Ezechielẽ Prophetã significauit dicens ei. Fili
hominis eccè ego tollo à te desiderabile oculorũ tuorũ in plagã,
& nõ plãges, neq; plorabis, neq; fluẽt lachrymę tuę, ingemisces
tacẽs: mortuorũ luctũ nõ facies: corona tua circũligata sit tibi, nec
cibos lugentiũ comedes Locutus sum ergo ad populum mane, &
mortua est vxor mea vesperi. Fecitq; mane sicut pręceperat mihi,
& dixit ad me populus, quare non indicas nobis quid ista signifi-
cent quæ tu facis, & dixi ad eos: sermo Domini factus est ad me di- 29
cens: loquere domui Israel, hæc dicit Dominus Deus: Eccè ego
polluam sanctuarium meum, superbiam imperij vestri, & deside-
rabile oculorum vestrorũ, & facietis sicut feci, ora amictu non vela
bitis, & cibos lugentium non comedetis, coronas habebitis in capi
tibus vestris: non plangetis, neq; flebitis, eritq; Ezechiel vobis in
portentũ iuxta omnia, quę fecit facietis, cùm venerit istud, & scie
tis quia ego Dñs Deus. O quàm stupendum est hoc, quòd cũ ho-
mines tot, tantaq; flagella, tamq; insignis templi euersionem, ac
tam præstantis ingentisq, vrbis desolationẽ perspicerent, ne mi-
nimã quidẽ lachrymã effunderent, neque vllo dolore angerẽtur.
Vnde illis insensibilitas tanta dimanauit? Ex peccato quidẽ, hoc
quippe illos subuertit, atq; inebriauit, vt sic quasi insensati rema-
nerẽt. O quis nũc spiritu polleret, sanguineisq; lachrymis lamẽta 30
ri posset id, quod modò nostrismet oculis perspicimus, illis enim
Hebræis insensibiliores sumus. Videmus enim in tot tantasq; an
gustias sanctã Ecclesiã esse redactã, vt nisi summa veritas dixisset:
Matth. 16. Portæ inferi nõ præualebũt aduersus eã: nũc merito timere pos-
semus ne penitus laberetur, petulãtibusq; hostiũ furijs subiaceret:
& tamẽ adeò læti, hilaresq; incedimus, ac si quotidie mille natio-
nes ad orthodoxã Iesu Christi fidẽ, atq; obedientiã cõuerti audire
mus. Sin minus, dicite quęso, quis plorat? quis se se in angulũ reci
pit? quis cilicio operitur? quis vel minimã adhibet diligẽtiã ad Dei
irã, quę tã crebro super nos effunditur, mitigãdã? O stupẽdã insen
sibilitatẽ, quæ vix humanis verbis valet explicari. Hebræis dixit
Isaias.

31 Esaias obstupescite, & admiramini, quoniam miscuit vobis Dñs spiritũ soporis: & septuaginta interpretes transtulerunt: quoniã miscuit vobis Dominus cõpunctionẽ. Et Theodociõ transtulit: miscuit vobis Dñs mentis excessum. Et Aquila vertit: miscuit vobis Dominus grauem somnum. Hæc omnia (quæ nostra miseria) meritò nunc vobis dicere possumus, adeo enim sceleribus intenditis peruersique estis, quasi homines quorum spiritus est infixus malitiæ, hæc est enim compunctio; & sicut ebrij qui vix vnquam dormire cessant, nec sibi illata damna persentiunt. Isai.29.

Eia eia fratres expergiscimini, hancq; sanctę matris ecclesiæ destructionẽ, cladẽq; miserandã lamentamini, oculosq; aperite, nec sicut infœlices Germani, Franci, atq; Vngari decipi patiamini. Attendite D. Paulum vobis dicere: doctrinis varijs, & peregri- Hebra.13.
32 nis nolite abduci: optimum est enim gratia stabilire cor. Vna, & singularis est Euangelica doctrina cũ lumine illustrationis, & intelligentiæ, qua eã sancta Mater Ecclesia elucidat, & exponit, cæteræ omnes sunt peregrinæ: quibus abduci nolite. Græcique doctores adnotant verbum illud, abduci propriè significare hinc illuc circunferri, quousq; homo prolabitur. Et sic vult dicere D. Paulus, ne nos peruerti, & hinc illuc circunduci patiamini, sed Sancto Iesu Christi Euangelio adhærete: vnicum autẽ, ac singulare remedium esse dicit: cor diuina gratia stabiliri: illã per verã peccatorũ pœnitentiã adipisci curãdo. Et cũ hac stabili perseuerantia diuina in hoc sæculo gratia fulti, cœlestẽ in futuro gloriã consequemur, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

1 In eadem Dominica Sexta post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo, &c. Matth.13.

VT Sanctus Propheta Esaias pacis abũdantiã, quæ in aduentũ Dñi nostri Iesu Christi in mũdo futura erat, exaggeraret, dixit: & conflabũt gladios suos in vomeres. Hoc est, tanta pacis vigebit abundantia, vt cũ nõ Esai.2.

opus sit gladijs, illos in vomeres, atque ligones ad agros excō lēdos conuertāt. Simulq; hîc Spiritus Sāctus modū significauit, quo humana corda excoli debēt, vt bonorum operū fructum ferant. Nā per gladiū limata, & subtilia verba intelligūtur, per vomeres autē plana significātur: quæ plusquā perpoliti, ac subtiles
1. Cor. 2. sermones ædificāt. Ideoq; gladios in vomeres cōuerti oportet sicut faciebat. B. Paulus, quod ipse affirmat dicens: sermo meus, & prædicatio mea nō in persuabilibus humanæ sapientiæ verbis,
Simile. sed in ostensione spiritus & virtutis, vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Et quemadmodum siquis gladio agrum vellet arare, minimum quidem efficeret sulcū, nihilq; prodesset, non enim terra bene rupta, & disposita ad fructū ferendum maneret, quia nō nisi vomere, aut ligone bene colitur: sic subtilis perpolitisq; verbis referta prędicatio, satis parū emolumenti afferre consuescit: humilis autem planisq, verbis exposita concio vtilior esse solet, cordaque melius dissecat, atque dirumpit. Hunc docendi modum nos summus prædicatorū Magister Iesus Christus filius Dei erudiuit per parabolas, ac similitudines clarissimas, & ab his rebus ductas, quas passim manibus cōtrectamus, verbisq; simplicissimis, ac omni inani rhetorica denudatis explicitas prædicans: quod in hodierna sancti Euangelij lectione, atque in toto sanctissimæ prædicationis eius discursu apparet. Hoc autem faciebat, vt suam cælestem doctrinam in hominum cordibus magis imprimeret: & etiam, quia ea, quæ prædicabat, infallibilis veritatis erant: veritas autem quomodocunque dicatur, sufficit. Ideòque ethnici philosophi, atque rhetores exquisitissimis, subtilissimisque sermonibus vtebantur, vt ea, quæ dicere volebant, hominibus persuaderent: erant enim mendacia, quibus vti fides adhibeatur subtilibus verbis oportet exornari: quibus non indiget veritas. Mulier deformis,
Simile. vt deformitatem suam operiat, fucis se curat exornare: quæ vero pulchra, candida, & rubicunda est, maximam pulchritudini suæ inferret iniuriam, si his artificijs vteretur. Quia verò Euangelica doctrina ex se pulcherrima est, artificijs, vanisque rhetoricæ elocutionibus non indiget, iniuriamque Sancto Euangelio infert qui illud vanis elocutionibus, subtilibusq; phrasibus, quibus inanes homines suas profanas, atque inhonestas scripturas componere consuescunt, exornare conatur. O

quan

5 quantum est in his infælicibus temporibus circa hoc lachrymã dum, cũ plerique cõcionatores in concionibus suis non tam diuinam virtutem, quàm sermonis sui eloquentiam conantur ostendere cupientes eloquẽtes, acutissimiq; sermonis homines æstimari. Et sic homines modici spiritus dementatos, & quasi veneficijs deuinctos post se ferunt: ij enim ad eorum conciones tanquam ad inanem aliquam comœdiam audiendam humanæ tãtum voluptatis, atque oblectationis causa se conferunt. O perniciosissimam pestem, quæ sanctæ Dei Ecclesiæ tantũ officis. Si hostes ad hanc vrbem expugnandam accederent, ij autem quibus illius protegẽdæ cura incũbit, cum fortissima, & grauissima tela in eos immittere deberent, flores ex mœnibus inijcerent, quomodo aduersarijs aditũ impedirent? O atroces reipublicæ vestræ subuer- Simile.
6 sores: qui sic hostes illã desolaturos ingredi sinitis. O quã ad literã hoc plurimi prædicatores faciunt, quorũ munus est sanctissimis, efficacissimis, feruentissimoq; spiritu repletis verbis, seueris reprehensionibus, suauibusq; promissionibus, quasi ardentibus fistulis æneisque iaculis à republica vitia relegare: quæ cum ex munere facere teneantur, flores emittunt, quæ sunt limata, nimiumq; composita verba, quibus peccatores non percutiuntur, nec vel minimo timore deterrentur. De hoc acerrime conqueritur Deus per Hieremiã dicẽs: date florẽ Moab, quia florẽs egrediũtur. Hoc ironicè dicit: quasi dicat. Sic, sic, immittite flores Moab, satis namq; bonũ ei remediũ adhibebitis, decoreq; florebit. Et statim addit: Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. O terribi- Hiere. 48.
7 lia verba miseros illos, quos cõprehenderint. Opus Dñi per antonomasiã est animarum salus, & maledictus qui facit hoc opus Domini fraudulẽter, sicuti re vera facit inanis predicator, qui nihil aliud præter plebis applausum expetit: ideoq; prohibet gladium suum à sanguine, hoc est verbum reprehensionis à peccatis. O patres mei per clementissima Dei viscera vos deprecor, vt diligentissimè caueatis, ne in has maledictiones incidatis, hocq; sanctissimæ prædicationis ministeriũ verè & ex animo fidelissimè tractandum suscipiatis, siquidẽ, & vestra permagni interest, & ad sanctæ ecclesiæ reformationem plurimum conducit.

Dicit igitur Dñs. *Simile est regnum cælorum grano sinapis.* Regnũ cœlorũ hanc militantem Ecclesiam vocat significans quales om

1.Cor.15. nesChriſtianos eſſe oporteat. Quod vt clarius intelligatis, aduer
titeD. Paulum dicere: primus homo de terra terrenus, ſecundus 8
homo de cælo cęleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni, qualis cę
leſtis tales & cęleſtes. Igitur ſicut portauimus imaginẽ terreni,
portemus imaginẽ cęleſtis. Satis aperte perſpicitis quomodo B.
Paulus diſcrimẽ inter veros iuſtos IeſuChriſti veri ducis, & capi
tis ſui ſectatores, & inter peccatores inobediẽtes terreniq; Adę ſe
Gene.15. quaces cõſtituit. Etenim iuſti cęleſtes, peccatores autem terreni
ſunt. Et hoc eſt myſteriũ, quare loquẽs Deus Abrahę dixit ei: ſu
ſpice cælũ, & numera ſtellas, ſi potes, ſic erit ſemen tuũ Antea-
que ei dixerat: faciam ſemẽ tuum ſicut puluerem terræ. Mirabi
Gene.13. le quidem, primo quippe Dominus filios ei ſe daturũ ſicut pul
uerẽ terræ, poſtremò autẽ ſicut ſtellas cæli pollicetur. Quid hoc
eſt? Dico Dominũ in hoc ſignificare voluiſſe ex Abrahã bonos, 9
& malos liberos eſſe naſcituros: maloſq; terrę puluer i cõfert, quia
terreſtres futuri erãt: bonos autẽ cœleſtibus ſtellis cõparat, quia
Simile. cæleſtes futuri erãt. Terreſtria corpora nõ mouentur, niſi pro-
pter propriã vtilitatem, vt deſideratũ quidpiam acquirãt, cęle-
ſtium autẽ corporum vniuerſi motus ſunt propter horũ inferio
rum vtilitatem: ſic homines terreni nunquam niſi propria vti-
litate commoti mouentur: vix quiſquã illorum propter proxi-
mi ſui cõmodum cõmoueri vult, niſi aliquam ex eo ſperet vtili
Philipp.2. tatẽ. De quibus dixit. B. Paulus, omnes quæ ſua ſunt quærũt, nõ
quæ Ieſu Chriſti. Iuſti autẽ quaſi cæleſtia corpora propter pro-
2.Timot.2. ximorũ vtilitatẽ cõmouentur. Et ita dicebat D. Paulus. Omnia
ſuſtineo propter electos, vt & ipſi ſalutem conſequantur. Imi-
tans, ſcilicet, in hoc diuinum caput ſuum Ieſum Chriſtum, qui 10
tantum laborauit, inſudauit, atque operatus eſt propter ani
marum ſalutem. Etiam cælis iuſti comparantur propter ordi-
nem quem in motibus ſuis obſeruant. Eodem ordine, atque
tenore quo cæli in vere gubernantur, eodem in hyeme regun-
Cant.5. tur. Dicit ſponſa loquens de ſponſo ſuo: manus eius tornatiles,
hoc eſt, (*Hechas a torno*) ſignificans in hoc omnia opera manibus
ſpõſi ſui cõfecta eſſe torno perfectiſsima: in quo etiã diuinus hic
ſponſus vult, vt ſui eum imitentur omniaque eorũ opera torno,
& nõ ad oculũ (vt aiunt) perficiãtur. Etenim opera, quæ ad ocu
lum fiunt, diſparia, & modo parua, & modo grandia prodeunt:
Simile. quæ autem torno perficiuntur, ſemper æqualia ſunt. Videbitis
non

11 nonnullos quaſi riuulos, qui tempore pluuiæ adeò accreſcunt, vt ab alueo exeant. Vbi primum autem tranquillitas fit, minuũtur: & in æſtate penitus areſiunt. Sic nonnulli cum cœleſtis excidit pluuia, & ab Spiritu ſancto cæleſtes accipiunt rores, atq; voluptates, tam feruidi ſunt, vt ab alueo exeuntes, ſuperflua faciant & in rebus pœnitentiæ, atq; orationis modum excedant. At vero vbi primum cæleſtes illæ pluuiæ, atq; diluuia ceſſant, ſtatim in incepto bono relaxantur, aliamq; viuendi ſuſcipiunt rationem: atq; ex hoc paulatim omnia relinquunt. Non enim diu ſtabilis in aliqua exercitatione perſeuerare poteſt, qui appetituum ſuorũ motibus gubernatur. Ideo fidelis Ieſu Chriſti ſectator in hoc cæteris omnibus debet antecellere, quòd opera ſua non ad oculum quidem ſed torno perficiat. Volo dicere, fidelem Dei ſeruum oporte *Simile.*
12 re ſtatuere illa quæ facturus eſt in Dei miniſterio omniq; poſsibilitate ſua curare ne ſanctarum exercitationum ſuarum filum, & continuationem infringat. Opera enim torno perfecta ſemper paria, ac ſimilia prodeunt, & hoc eſt eſſe ſimiles cœlo, quòd modo vigeat tribulationum frigus, modo floridum indulgentiarum ſit ver, ſemper vno, eodemque ordine ac methodo gubernantur. Nam, credite mihi, magis accreſcit arbor quotidiano aquæ vaſe irrigata, quàm illa, cui modo vrna, modo quatuor vrnę, triduo autem nulla effunditur. Sic magis proficit anima quotidie vnam horam ſanctis exercitationibus intendens, quam hodie multum, cras autem nihil in eis temporis conſumens. Ecce cur iuſtì cæli vocantur, & cur Dominus Eccleſiam ſuam regnum cœlorum appellat, ſignificans non quales ſumus ſed quales nos eſſe *Simile.*
13 oportet.

Dicitque: *Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis, quod minimum eſt omnibus ſeminibus: cum autem creuerit, maius eſt omnibus oleribus, & fit arbor ita vt volucres cœli veniant: & habitent in ramis eius.* O quot in his diuinis verbis myſteria includuntur. Dominus mentes noſtras illuminet, quò ea intelligamus, atque explicemus, illamque ex illis vtilitatem hauriamus, quam diuina ipſius Maieſtas à nobis optat hauriri. Sanctam Eccleſiam propter humile, atque inops ipſius initium grano ſinapis comparat. Et ita dicit Beatus Paulus, videte vocationem veſtram fratres, quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confun- *1. Cor. 1.*

dat sapientes, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius. 14
Hoc est, vt apertè cognosceretur multiplicatio, atque augmentum Sanctæ Ecclesiæ in suis credentibus opus esse Dei, neque homines suum opus esse gloriarentur. Si Dauid horribilem illum Gigantem Saulis armis superaret, eis victoria posset attribui: vt autem victoria diuinum opus esse perspiceretur, disposuit
1. Reg. 17. Deus ne Dauidi Saulis arma considerent, nec eis commoueri posset. Et ita ipse Giganti dixit: tu venis ad me cum gladio & hasta & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum & dabit te Dominus in manu mea. Si Sancti Apostoli antequam à Domino ad prædicationis officium eligerentur, rhetores, eloquentes, atque humanarum scientiarum eruditi essent, aliquis quodammodo aditus pateret, quo malignantes homines mundi conuersionem Dei opus non esse suspicarentur: ideoq; 15
homines elegit qui Saulis armis muniti non essent eloquētes, nō Philosophos, neq; sapientes, sine terrestri auxilio, neq; gratia: vt tantorum Gigantum conuersionem Dei opus esse vniuerso mundo innotescat: sciantque homines Dei potentiam, non autem hominum vires tantarum, tamque innumerabiliū gentium sensualitatem, atque peccatum dissipasse: hoc autē per manus pauperū hominum, qui ne primis quidem labris Hebraicas literas degustarant. O ineffabilis Dei potentia quantopere in hoc altissimo opere manifestata es! Hinc fratres mei nos virtutē, atq; confidentiā maximā debemus elicere, ad nostrā viuendi rationem reformandam, atq; ad perfectionē perueniendum. Et siquidē Dei manus tā potentes sunt, in eis nos constituamus, quantumuis enim viles simus, ipse tamen nos perficere poterit, atq; efficere, vt instrumē- 16
ta salutis plurimorū simus. Etenim nihil est tam inutile, cui diuina coniuncta gratia, illud vtilissimum non efficiat. Quid inutilius puluere, quo viatores excæcari solent? & tamen vt dicit
Ioan. 9. Beatus Ioannes commiscens eum Dominus saliuæ suæ saluberrimum confecit vnguentum, quo cæco à natiuitate visum præbuit. O peccator ne deficias, neque diffidas, licêt enim puluis sis, & tanquam puluis plurimos spiritaliter excæcas, proximosque tuos peruertis si bonus Iesus in te saliuam gratiæ suæ collocarit, ex peccatore, ac peruersore te iustum reddet, efficietque, vt sis lux, quæ tuo sancto, pioque exemplo cæcos illu-
Iob. 7. mines. De hac diuinæ ipsius gratiæ saliua dicebat Iob vsquequo

non

17 non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam?
Quemadmodum quandiu saliua in ore persistit, in periculo est *Simile.*
prorumpendi, & vt foras emittatur: postquam autem in stoma-
chum mittitur, iam secura est, ne euomatur: sic gratia quandiu in
hoc sæculo viuimus in magno periculo versatur, ne foras immit-
tatur, atq; perdatur: post mortem autem manet quasi saliua de-
glutita, & firmior quidem, quia remanet confirmata. Dicit igi-
tur Iob: quare Domine me iam ex hoc mundo non tollis, vt gra-
tia, qua me donasti, maneat cõfirmata? Ora igitur ô frater hunc di
uinum artificem, vt siquidem saliua gratiæ suæ tam admirabi-
le medicamentum, quo mundi cæcitatem sanauit, ex tam vili
puluere, qui erant Apostoli sui, confecit: illam etiam in animam
tuam infundat, tibique ita medeatur, vt aliorum etiam salutis sis
18 instrumentum.

Arbor, quæ ex grano sinapis processit, est hæc vniuersalis Ec-
clesia: rami autẽ sunt diuersi eius status, scilicet, monachorũ, cleri-
corũ, coniugaliũ, continentiũ denique status. Ita vt volucres cæli
veniant & habitẽt in ramis eius. Hæ aues sunt iusti, qui propriè
in sancta Dei Ecclesia dicũtur habitare. Eorũ enim affectiones in
sanctissimis ipsius legibus, sacramentis, ac ceremonijs sitæ sunt.
Etenim peccatores etsi per habitum fidei in sancta Ecclesia sunt,
non tamen in ea sic habitant. nõ enim eius res, atq; diuina ipsius
mysteria diligunt. Vt autem intelligatis quàm meritò iusti volu
cres cœli vocantur, aduertite in Genesi dici ex vno eodemq; ele- *Gene. 1.*
mento volucres, ac pisces fuisse formatos. Illic enim dicitur Deus
dixisse: producant aquę reptile animę viuẽtis & volatile super ter
19 ram sub firmamento cœli: piscesq; in suomet elemento remanse-
runt: aues autem super naturam suam ad aëra eleuatæ sunt. Sic est
equidem in hominibus, omnes quippe vnius sumus naturæ: om-
nes ex vno terrę elemẽto formati sumus. Et ita dicit Iob, Ecce me *Iob. 33.*
sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoq; formatus sum:
valde tamen dispares moribus sumus: etenim alij tanquã aues ad
aera volaturi eriguntur: alij autem corruptã propensionem suam
sequuntur, quæ est prona ad malum ab adolescentia sua. Et t n-
quam pisces in huius sæculi aquis, in turpitudinibus, ambitioni-
bus, ac denique cupiditatibus submerguntur, ac si bruta essent
animantia, totiusque rationis expertia. De quibus meritò dice-
re possumus, quod etsi ad aliud propositum Habacuc prophe- *Habac. 1.*

 tà di-

ta dixit: Facies homines quasi pisces maris, & quasi reptilia non 20
habentia ducem. Deus enim hos à diabolo tanquã pisces tractari
permittit. Quemadmodum enim piscator, qui grandem piscem
Simile. hamo suo apprehẽdit, illum vsq; ad litus suauiter deceptum attra
hit, quò vt peruenit, in sicco remanet: sic diabolus peccatorem,
quem in peccato deuinctum tenet, voluptatibus permulcet, quo-
usque illum ad litus, hoc est, ad mortem protrahit, vbi in sicco re-
manet, eiusque deliciæ finiuntur. O quoties piscis in siccum deue
niens in arena volutatur, neq; vllum calamitati suæ remedium re
perit. O infœlix peccator, qui nunc in deliciarum aquis innatas
quã miserè in hora mortis huc, atq; illuc volutaberis, cum in aridũ
deueneris. O quot afflictionibus, atq; amaritudinibus angeris qua
si piscis se se in arena volutans, neq; in re aliqua dolorũ tuorũ so-
latiũ reperies. O in quanta te confusione perspicies, quando iram 21
Dei super te corruere videris. Tũc vtiq; cognosces quantũ malum
fuerit te à iustorũ via recedere. Maximis supplicijs comminatus
Esaiæ. 29. est Deus Hebræos, qui à iustorum viuendi ratione recesserunt, vn
de S. Isaias propheta de hac materia loquens, vbi nos legimus. De
clinauerunt frustra à iusto propter hoc hæc dicit Dominus ad do-
mum Iacob, qui redemit Abraham: septuaginta interpretes tran-
stulerunt. Declinauerunt frustra à iusto: propterea hæc dicit Domi
nus: supra domum Iacob quam separauit ex Abraham. Hoc est,
quam permisit separari à sequentibus virtutem Abrahã. Vbi no-
tãdum est, supplicia, quę illic Sãctus Propheta recenset, vt ibidem
dicitur, super eos ventura esse, significans in hoc illos propter ipso
rũ deprauationem ex his supplicijs fructum non esse percepturos,
sed ad maiorem eorũ cõdemnationem illa esse passuros. Vt enim 22
sæpenumerô diximus, diuina supplicia non super iustos quidem,
sed subter iustos cadere solent: quo ad maiorem perfectionẽ erigã
tur. Et quanuis illic Sanctus Esaias loquitur de magna cõfusione,
atque pudore, quo hi in hoc sęculo affici solent, hęc tamen omnia
modica sunt, si cum ijs conferantur, quæ sentient, quando sicut pi-
sces per mortem extra huius sæculi mare fuerint abstracti: iusti
autem cum eiusdem malorum sint naturæ, magis tamen quàm
aues à piscibus, ab eis differunt: qui etsi natura sunt homines: vi-
uendi tamen ratione non homines quidem, sed Angeli sunt. O he
roicum atque præclarissimum factum hominem suæmet natu-
ræ præcellere. Qualis autem sit horum spiritalium, atque An-
geli-

23 gelicorum virorum vita ex eo vel maxime intelligi poteſt, quod Dauid dicit de ſe loquens (& ſi Rex erat, & tempore legis ſcripturæ, quam longe maxime Euangelica lex excellentia ſuperat) Renuit conſolari anima mea, videlicet in his aquis humanarum voluptatum, quibus mali perfunduntur, & dicunt, Nullum ſit pratum, quod non pertranſeat luxuria noſtra. Ego autem (ait ſanctus Rex) memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus, anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus ſum, & non ſum locutus: cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et meditatus ſum nocte cum corde meo & exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum. O quam mirifice, & pulchrê hic ſanctus Propheta ſpiritualium virorum vitam, mores, atque exercitia in ſemetipſo declarauit. Qui enim
24 Deum guſtat, non his ſæcularibus nænijs oblectatur, ſed omnis eius conſolatio in Dei recordatione ſita eſt. Defecit ſpiritus meus, dicit, quia diuino ſpiritu plenus erat. Omnis ſuperbia, omnis cupiditas, omnis inuidia, omnis denique turpitudo deficit & areſcit in iuſto. Et hoc eſt, defecit ſpiritus meus, quia ſpiritus Domini meũ flauit. Exercitatus ſum. Quibus autẽ exercitationibus intendebas vir ſancte? Anticipauerunt vigilias oculi mei, in diuinis vtique laudibus occupabar, quæ eſt vna ex ſublimioribus exercitationibus quæ in terra fiunt. Et ſic vbi nos legimus. Exaltabo te, confitebor nomini tuo: ſeptuaginta interpretes verterunt: glorificabo te, laudabo nomen tuum. In quibus verbis oſtenditur Deum laudari eſſe Deum magnificari, glorificari, atque extolli, ô admirabilem exaggerationem, in qua ſignificatur, quòd
25 ſi honor, & gloria Dei augmentum poſſet accipere, iuſtorum laudibus, & confeſsionibus illud reciperet. Dicit vlterius. Turbatus ſum, ſcilicet, à confuſione peccatorum, & præ nimia confuſione non ſum locutus: quaſi diceret. Cum me coram Deo tot ſceleribus circunſeptum, penituſque inexcuſabilem reperirem, obmutui, & cogitaui dies antiquos, ſcilicet, in illis vigilijs totam vitam meam tranſactam in memoriam reuocaui, diuina beneficia, quæ in toto illius diſcurſu â Deo accepi, modicaque miniſteria, quæ illi exhibui, ſceleraque, quæ aduerſus eum perpetraui, conſiderans, vt illa omnia lamentarer, eorumq; veniam poſtularem, & annos æternos in mente habui, hoc eſt, præmium illud etiam æternum, gloriamque perpetuo duraturam atque mentis

Pſalm. 76.
Sapien. 2.
Iſai. 25.

meæ oculos proposui, vt cor meum rebelle hoc saltem modo, ad 26
faciendas iustificationes tuas in æternum inclinarem. Et meditatus sum nocte cum corde meo, id est, his alijsque similibus meditationibus cor meum nocte occupabam, quando à regni negotijs ac perturbationibus quiescebat. Hęc enim est aptior, & opportunior hora huic sanctę exercitationi, vbi spiritus præ trãquillitate maiores capit vires. Et sic vbi nos legimus. Anima mea desiderauit te

Hieronym.

in nocte, Beatus Hieronymus vertit. Anima mea desiderauit, desiderauit te in nocte. In qua verbi repetione denotantur vehementissima desideria quæ anima in noctis tranquillitate, ac requie cõcipit. Et septuaginta interpretes transtulerunt. De nocte cõsurgit spiritus meus ad te Deus. quæ translatio rem hanc clarius explicat, quia nocturna diuinarum rerum contemplatio spiritum efficacius excitat, vt ad Deum sublimius efferatur. Dicit vlterius sanc- 7
ctus Propheta. Exercitabar, & scopebam spiritum meum, quasi dicat. Quo altiores erant considerationes meæ, eô diligentius spiritum, & cor meum ab omni vanitatis, & reliquę immunditiæ puluere pœnitentiæ scopa continuis illud lachrymis irrigãs mundare curabam. Quod si rex in medio tot negotiorum, ac perturbationum, quot tanti regni gubernatio secum afferebat, eo præsertim tempore, quo imperfectissimi erant homines, his sanctissimis exercitationibus intendebat: quid credibile est nunc in lege gratiæ plurimos Euangelicos viros tot sacramentis, diuinisq; auxilijs adiutos esse facturos? Hi autem in omnibus sanctæ Ecclesiæ statibus habitant. Ideoque aptissimè iusti volucres cœli esse dicuntur.

Vnde infertur quàm meritò Christianos, qui hoc non faciunt 28
cum tanta eis hoc faciendi adsit opportunitas, ireq, id facere teneantur, confundi oportet. Dicensque Dominus. *Volucres cœli veniunt, & habitant in ramis eius*. denotat duo inter alia. Alterum recollectionem, ac tranquillitatem, qua serui Dei viuunt.

Simile.

Quemadmodum enim apis per prata atque vireta ad colligẽdos flores aduolat, quibus collectis intra aluear fabricatum mella se recipit: sic animus iusti Spiritus sancti flatibus aduolans ad illa prata. & suauissima gloriæ vireta extollitur, ibique sanctarum cogitationum, ac desideriorum colligit flores, ex quibus intra cubiculum suum dulcissimos spiritualium gustuum fauos producit, quos quidem minime produceret, nisi sicut apes se se in cubicu-

li

29 li sui aluear recepisset. Alterum vero perseuerantiam, & longanimitatem in virtute, quod propriùs verbum illud, habitant, significat: & est vnum ex præcipuis quæ Deus à nobis sperat. Et ita Diuus Paulus dicit. Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cum Christo vt destruatur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Ad horum verborum intelligentiam nos scire oportet quid sit vetus homo, & quid corpus peccati, & quid seruire peccato. Vetus quippe homo non est illius Adæ substantia, sed corruptæ naturæ effectus. Vnde non vult dicere Beatus Apostolus Adam, aut alterum hominem simul cũ Christo fuisse crucifixum, sed veterem hominem, id est, omnium malarum propensionum atque habituum congregationẽ, vniuersalemque morum deprauationem. De quibus omnibus intelligitur quod Diuus Paulus ait. Spoliantes vos veterem hominem, cum actibus suis. Vbi inter veterem hominem, eiusque actus discrimen constituit: sicut inter generantem, & generata: omnium namque malorum radix est fomes peccati, & concupiscentia, quæ cum Christo redemptore nostro confixa sunt cruci: non quidẽ penitus extincta, sed attenuata, atq; eneruata: ad quæ superanda ex sacratissima illa morte vires eliciuntur. Corpus peccati iuxta Origenem est congregatio iniquorum hominũ, sicut enim iusti vnũ corpus Christi, ita mali vnũ corpus peccati esse dicuntur. Tuncque peccati corpus destruitur, cùm mali conuertuntur, & Christi corpus efficiuntur. Et sic dicebat Dauid. Iucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino. Cuius rei rationem reddit, dicens. Deficiant peccatores à ter-

Roma.6.

30 *Colo.3.*

Origen. super Epist. ad Ro cap.6.

Psalm. 103.

31 ra, id est ab operibus terrenis, & iniqui ita vt non sint, id est, vt desinant esse iniqui, propter hoc delectabor in Domino. Seruire peccato plus est quam peccare: dicitur enim homo seruire peccato, cum per inueteratum peccandi habitum peccati seruus efficitur, cumq; peccatũ altas iam in peccatoris corde radices egerit, illius cũ atroce tyrannide dominatur. Vt igitur hæc omnia morerentur, summa veraq; vita Iesus Christus filius Dei mortuus est. Additque inferius Diuus Paulus dicens. Scientes quòd Christus resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Sic nos ad gratiæ vitam resurgentes, miseramque atque tyrannicam diaboli seruitutem relinquentes, oportet iterum morti, quod est peccatum, aditum non patefacere, sed

semper

semper in hac diuina gratia persistere, quousque ad cælestem 32 gloriam peruenire mereamur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica VI. post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo. &c. Matth. 13.

QVanto sacratissima saluatoris nostri Iesu Christi anima mortales amore dilexerit, nulla potest orationis vi explicari. Sicque ipsa merito dicere potuit illud Canticorum. (Cant. 2.) Introduxit me Rex in cellam vinariam: ordinauit in me charitatem. Pro quo alia translatio habet: posuit supra me vexillum amoris, hoc est, principem, ducem, & absolutissimum amoris exemplum cælestis pater me posuit in ecclesia. In prælio milites semper in vexillum intentos habent oculos, vt quod debent facere norint. Sic qui Deum, proximosque suos diligere volet in Christum supernum mundi saluatorem oculos conijcere debet, hocque vexillum sequens non errabit. Ideò quando diuinus hic magister hominibus præceptum de proximorum amore commendauit dixit. (Ioan. 15.) Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Cùmque hic amor, quem nos diuinus hic magister erudiuit, sit vna ex præcipuis rebus: quæ à nobis petit, ideô suam sanctam Ecclesiam non granis quidem, sed grano sinapis comparauit. Licet enim plurimi in Ecclesia sint Christiani, omnes tamen vnum cum Deo, & secum ipsis in amoris, & charitatis vnitate illos esse oportet. Tales erant primitiuæ Ecclesię credentes, etsi nunc in hac misera tempestate in paucis quidem hæc vnitas reperitur. Et (Psalm. 132.) sic explicãs quidam doctissimus vir verba illa Psalmi. Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Sicut vnguentum

3 guentum in capite, quod descendit in oram vestimẽti. Sanctam Simile.
Ecclesiam subuculæ comparat quæ in collo & initio cõiunctissimos habet sinus, id est, (*Los pliegues.*) Et quanto inferius descendit, tanto magis sinus explicantur: ita vt in ora nullus iam sit. Sic in huius sanctæ Ecclesiæ initio tanta erat credẽtium vnitas, vt de illis dicatur. Erat illis cor vnum, & anima vna. Paulatim Actu. 4.
vero hæc charitas alsit, alijque ab alijs præ passionibus, odijsque adeò disiuncti, diuisique sunt, vt iam fere in sanctæ Ecclesiæ ora simus: paucissimi etenim sunt, in quibus hæc charitas, & amor reperiatur. O miseros nos, quia tale perspicientes ne minimam quidem ab oculis lachrymam effundere nouimus, quomodo dolore non conficimur videntes plurimos Christianos, qui tanquam canes alij alios se se inuicem mordẽt, atq; dilaniãt, cũ
4 hoc grauissima sit diuinæ maiestatis offensio? adeoque grauis vt plurimis in locis diuinæ literæ significent Deum quodammodo iniurias, quæ proximis inferuntur magis, quam quæ sibi fiunt, persentire. Præcipueque ad hoc propositum in Amos Amos. 1.
propheta verba hoc magnopere manifestantia reperiuntur: vbi dicitur. Super tribus sceleribus Edom, & super quatuor nõ conuertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, & violauerit misericordiam eius: & tenuerit vltra furorem suum, & indignationem suam seruauerit vsque in finẽ mittam ignem in Theman, & deuorabit ædes Bosræ. O quâm aspera verba, & quam seueræ comminationes! Hoc autem maiorem hic affert admirationem, quòd cum hi filij Esau Idololatræ essent, nõ tamen eis dicit Dominus. Hæc mala venient vobis eo quod Ido-
5 lolatræ, atque blasphemi estis, sed eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum. Quomodo non contremiscitis hæc audientes qui cum cælesti fidei lumine illustrati sitis, tã crudeles estis in fratres vestros, quam hi idololatrę? O cæci nunquid terribilem Dei iram magis quã illi vos fugituros arbitramini, nisi forte in meliorem frugem vos receperitis? Quod cum ita sit fratres charissimi, ego vos deprecor, & per infinitam Dei clementiam adiuro, vt diligentissime curetis, vos inuicem diligere, atque adiuuare, quod vt facere sciatis, mirabile quoddam percipite Roma. 12.
documentum, quod tradit Beatus Paulus, qui postquam dixerat: Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere, gaudere cum gaudẽtibus, flere cum flentibus, scilicet oportet

tet vos. Vera namque charitas efficit, vt proximorum bona, & 6
mala nostra esse dicamus, atque nostra sentiamus: statim subdidit dicens. Idipsum inuicem sentientes non alta sapientes, sed humilibus consentientes: nolite esse prudentes apud vosmetipsos. In his verbis dicit sanctus Apostolus duas inter nos concordias esse oportere, alteram intellectuum, voluntatum alteram, & vtramque nos habere admonet. Priorem cum dicit: idipsum sentientes non alta sapientes: nolite esse prudentes apud vosmeipsos: alteram verò cum dicit. Humilibus consentientes tam in fide, quàm in moribus.

Animaduertite autem quàm ordinate procedit: prius enim animorum vnitatem in actibus interioribus petit: quia ex ea exteriorum operum vnitas, & concordia proficiscitur. Impossibile quippe est vbi superbia, vanaque elatio, atque inanis sui 7
ipsius viget æstimatio, veram pacem, atque amorem splendere. Hoc etiam à vobis aduerti volo, quod in ipso capite paulò superius Spiritus sancti dona recensens vnum ex ijs esse dicit, charitatem fraternitatis inuicem diligentes, diuinoque artificio statim addidit, honore inuicem præuenientes. Vbi etiam inter diuina dona hoc alijs alios cũ honore præuenire numerauit, hocque donum statim post alterum posuit, vt significaret ad amorem, nisi sit, generandum, atque ad ipsum genitum conseruandum mirificum esse medium nos inuicem honorare, atque honores alijs offerre. Quæ siquidem Spiritus sancti sunt dona, instãtissime nos ab eo oportet exposcere, omnem ad ea impetranda, quam possumus diligentiam adhibentes, nosque in eis sæpe numero exercentes. 8

Etiam valde notandum est dominum in hac parabola dicere, in ramis arboris, quæ ex sinapis grano processit, qui sunt varij sanctæ ecclesiæ status, quæ quidem ex paupere illo, atque humili defluxit initio (de quo in superiore Concione sermonẽ fecimus) cœli volucres habitare. In quo significauit quàm cœlestes, spiritales, atque à terrestribus rebus eleuatos oportet esse Christianos, qui in sancta Ecclesia commorantur. Et ita dicit Beatus Paulus de illis loquens. Nihil nunc damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant, idest, tam excellens, ac præstans res est hominem cum Christo Iesu tanquam cum suo diuino capite esse coniunctum, vt nihil con-

Roma. 8.

9 condemnationis habeat. Esse in Christo Iesu, vt hic intelligit
diuinus Apostolus, est hominem per voluntatis conformitatem
ei esse vnitum: ita vt vna sit vtriusque voluntas. Hoc rogabat
diuinus mundi Saluator æternum Patrem suum, cùm iam mor-
ti propinquus existeret, dicens. Rogo vt omnes vnum sint, si- *Ioan.17.*
cut tu pater in me, & ego in te, vt ipsi in nobis vnum sint, hoc
est, vt eadem velint, & nolint nobiscum. Hæc præterea vnio,
modusque efficacius existendi per seraphicum quendam, & he-
roicum amorem efficitur, quo amator in rem dilectam trans-
formatur, sicut ferrum in ignem qui illud penetrat transforma
tur. Hunc etiam existendi modum Dominus comparat mo- *Ioan.17.*
do, quo palmites sunt in vite dicens. Ego sum vitis, & vos pal-
mites si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, &
10 arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. O mise-
rum illum, qui in hac diuina vite non permanet, de hoc enim
dicitur, Arescet, valdeque metuendum est hoc, quod hîc sanctus
Apostolus dicit. Quo nihil damnationis nunc est his, qui sunt
in Christo Iesu. In his enim verbis significat eis, qui extra Chri-
stum sunt, aliquid damnationis inesse in hoc sæculo etiã prius-
quam penitus æternis ignibus condemnentur. Pro quo est
notandum cum sanctus Paulus dicat. Nihil damnationis, in
hoc significare se non de condemnatione quidem quæ per pec-
catum fit, loqui, in hac enim non est magis, aut minus, & con-
tra nihil est aliquid. Et quamuis qui plurima peccata com-
misit, quantum ad præsentem iustitiam grauioribus supplicijs
condemnatur: veruntamen tam condemnatus manet, qui vni-
11 cum lethale peccatũ, quã qui plura commisit. Vnde alter nec di-
ci potest magis, nec alter minus condemnationis habere: qua-
propter dicendum est hîc condemnationis nomine similitudi-
nem intelligi, quam peccatores in hoc sæculo cum damnatis al-
terius sæculi habent. In hac enim magis est & minus, & gradus
in peccatoribus.

Primus gradus est intelligẽtiæ spiritalis amissio in præsenti,
cũ Christianus ratione, fideq; sit præditus, hoc est potentias, ha-
bitusque habeat, quibus ad supernaturalium rerum consideratio
nem potest eleuari: quæ sunt gratia, gloria, pœna, & supplicium
peccatorum: & non solum his non vtitur, verum instar bru-
ti ad terrena conuertitur, nihilque de futuro sæculo cogitat,

Hic

Hic iam aliquid damnationis habet, quoddam enim similitudi- 12
Augusti. in milleloqui. fol. 538. nis genus cum damnatis habet. Nam Beatus Augustinus di-
cit. Tantam pœnæ sustinebunt reprobi angustiam, vt vix ali-
quid cogitare valeant, præter pœnam: sed illuc dirigunt vim
cogitationis, & impetum, vbi sentiunt vim doloris. Ibique me-
minit de discipulo quodam vita functo, qui magistro suo appa-
ruit, qui cùm eum damnatum cognouisset, cum interrogauit,
vtrum in impiorum sedibus quæstiones aliquæ à damnatis tra-
ctarentur: qui respondit. Apud inferos solum quæritur quid nó
Ecclef. 9. sit pœna: & ita dicit Ecclesiastes. Quodcunque facere potest ma-
nus tua, instanter operare: quia neque opus, neque ratio, neque
sapientia, neque scientia erunt apud inferos, quô tu properas.
Hic verò miseri iam in hoc sæculo quodammodo tanquam dam
nati sine intelligentia, sine scientia, tanquam immanes belluæ 13
totius rationis expertes terrenarum rerum cogitationibus vin-
ciuntur.

Secundus gradus est quando anima propter ipsius demerita
dæmonum potestati quodammodo derelinquitur, quo illam ab
alijs in alia mala commoueant, atque exagitent. In hoc sensu
Ambros. in milleloqui. fol. 689. explicat Beatus Ambrosius illud Matthæi. quando Dominus
diabolis facultatem concessit, vt in porcos introirent: qui ingres-
si eos ita agitarunt, vt in profundum maris demergerentur. Sic
Matt. 8. dicit hic sanctus doctor Deum facultatem diabolis concedere, vt
peccatores in pœnam scelerum suorum exagitent: additque di-
cens. Nisi quis porci more vixisset, nunquam accepisset in eum
diabolus potestatem, vt tanquam porcus infernalibus furijs agi-
tatus in tot peccatorum pelago demergatur. Et in hoc sensu di- 14
Ioan. 3. xit Diuus Ioannes de misero Iuda. Cùm diabolus misisset in
Lucæ. 22. cor, vt Iudas traderet eum. Et Diuus Lucas. Intrauit Sathanas
2. Timo. 2. in Iudam. Et Diuus Paulus de quibusdam dicit. A laqueis dia-
boli captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Et Beatus Augusti-
nus dicit. Diabolus mouet tales tanquam organa propria, vt ani
ma membra sui corporis. Hic autem est alius peior damnatio-
nis gradus quo hi miseri peccatores damnatis assimilantur, quos
dęmones ab alijs ad alia tormenta commouent, atque exagitát.
Tertius gradus est cordis obstinatio, & duritas, quo etiam dam-
natis aliquo modo similes sunt: etsi illi iam penitus obdurati,
atque obstinati sunt, neque vllo vnquam tempore mollescieri,
aut

15 áut ad Deum conuerti poſſunt. Hi autem ſi voluerint molleſce
ri, ac pœnitentiam agere, peccatorum ſuorum veniam impetrare queunt, ſi quidem ſufficiens illis ad hoc Dei auxilium non deficit. Et de his gradibus dicit Diuus Paulus: Nihil damnationis nunc eſt ijs, qui ſunt in Chriſto Ieſu, quia vero exiſtendi in Chriſto duplex eſt modus: alter per fidem, alter vero per fidem charitatem & gratiam, explicuit ſanctus Apoſtolus vtri horum ſint quibus nil damnationis eſt dicens: qui non ſecundum carnem ambulant. Cum homo ex ſpiritu conſtet & carne atq; harum vtraq; partium ſuas habeat propenſiones & appetitus qui Dei charitate præditi, exornatiq; ſunt, ſpiritus partes ſequuntur: qui vero hac charitate carent, poſt effrænatos carnis appetitus abeunt. Vnde Beatus Auguſtinus, illud Beati Pauli: vos *Auguſt. de*
16 non eſtis in carne, ſed in ſpiritu; exponens ait. Non eſtis in carne *Verb. apoſt.*
quia non facitis opera carnis, concupiſcentiæ carnis conſentien- *ſerm.6.*
do, ſed eſtis in ſpiritu, quia ſecundum interiorem hominem con *Roma.8.*
delectamini legi Dei.

Eia fratres oculos aperite, & conſiderate vtram harum partium ſequamini, ex hoc namque conijcere poteſtis vtrum quicquam vobis condemnationis inſit, aut ſi eſtis volucres cœli, an beſtiæ terræ. Pater luminum à quo omne datum optimum procedit, vos illuminet, quò hæc, quæ vobis hic docui intelligatis: quibus intellectis, aliquoque in vobis damnationis reperto, opportunum vobis remedium curetis adhiberi. In hac etiam parabola oſtenditur vna ex differentijs, quæ ſunt inter Dei, & mundi opera. Etenim ſæcularia ab illuſtribus exordiri princi-
17 pijs exitus autem infœlices habere conſueſcunt: quam admirabile fuit initium Babylonicæ turris, finis autem quanta confuſio *Geneſ.11.*
ne perturbatus extitit. Perſarumque, Græcorum atque Medorum monarchiæ, quanto cum faſtu atque authoritate cæperunt poſtea vero quam miſeros exitus habuerunt. Res autem Dei *Iſai.55.*
non ſic: quemadmodum ipſe dicit per Iſaiam prophetam. Non ſunt (inquit) viæ meæ ſicut viæ veſtræ: quia ſicuti exaltantur cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à vijs veſtris. Animaduertite quomodo hæc ſancta Eccleſia ab homine tanquam delinquente crucifixo, cum tamen ipſe ſumma eſſet innocentia, dimanauit, qui pauperes, ignaroſq; ſcientiarum homines in coadiutores elegit, ex hoc autem principio, quod humano videri vi-

le, atque humile videbatur, ecce quot, quamque gloriosi atque ita abundantes prodierint fructus in tanta iustorum, sanctorumq; multitudine, qui in toto sanctæ Ecclesiæ discursu floruerant. Hanc differentiam significauit Gamaliel in illis verbis, quæ in Pontificum & Pharisæorum concilio dixit. Quoniam si ex ho-
Actor. 5. minibus consilium hoc aut opus, dissoluetur: si vero ex Deo est, non poteritis dissoluere, ne forte & Deo repugnare videamini. Quasi diceret, hoc interest inter Dei, atque hominum opera, quod Dei opera in dies magis ac magis, excellentiam suam, opera autem mundi vilitatem atq; malitiam manifestant. Quæ cùm ita sint dilectissimi fratres, ne vos sæcularibus rebus decipi patiamini, nec diuinarũ rerum labores formidetis, sed dispares, vtrarumque fines considerate: animaduertentes confusionem, qua omnia sæcularia finienda sunt, fructumq; vberrimum, quem ita
Eccle. 7. ex Dei rebus percipietis. Ita vt in Hebræo legitur: melior est finis alicuius rei, quam principium: idest melius est aspicere finẽ alicuius rei, quam principium.

Aliam parabolam loquutus est eis. *Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum.* Hoc nobis primum in hac parabola valde notandum occurrit: videlicet Dominum in similitudine iuxta materiam, de qua loquebatur proprietatem obseruasse. Etenim cùm anteà de semine loqueretur, dixit. *Simile factum est regnum cœlorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo.* Nunc autem de pistura sermonem faciens dicit. *Simile factum est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit.* Incongruum namque est dicere, hominem pinsere, & mulierem sere- 20
re. Nam serere hominum, pinsere autem mulierum est propriũ munus. In his igitur verbis ostendit Dominus, in bene recteque ordinata familia virum virilia opera, fæminamque fæminea fa-
Prouer. 31. cere oportere. Et sic de illa sancta muliere dicitur. Considerauit semitas domus suæ & panem otiosa non comedit. Vbi valde pensanda sunt verba hæc, considerauit semitas domus suæ, Fæmina enim ijs debet intendere, quæ domus suæ ostio continentur: vir autem illa quæ foris sunt negotiari debet. Atque etiam Diuus Paulus de fæminis loquens dicit. Vt sint domus curam habentes. Magnæ cõfusionis est, ac perturbationis, quod
Titu. 2. vir otiosus domi suę cõmoretur, mulier autem ea foris agat, quę ad

21 ad virum propriepertinebant. Dixit Deus, Germinet terra lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum: ita vt malus mala, pyrus, pyra, amygdalus denique amygdala ferret. Quem ordinẽ vult ab hominibus etiam obseruari, ita vt vnusquisq; opera sibi decẽtia faciat. Atq; in similitudine illa quam Dauid adhibuit dicens. Sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominũ Deum nostrum: etiam docuit quomodo in bene disposita domo munera diuidi oportet. Etenim Dominus seruorum, domina vero ancillarum curam gerere debet. Non vtiq; dicit sanctus Propheta. Oculi ancillæ in manibus Domini sui, neque oculi seruorum in manibus dominarum suarum. Dominos enim cum seruis, dominasque cum ancillis assiduo agere dede-
22 cet. Sciendum est etiam res non idem semper in diuinis literis significare, vt adnotat B. Augustinus. Et sicut leo in sacra pagina aliquando in bonam, aliquando in malam partem accipitur: aliquando enim significat Christum redemptorem nostrum. Vicit Leo de tribu Iuda. Aliquando autem per leonem intelligitur Sathanas vt; Liberatus sum de ore leonis. Et sic fermentum in bonam, atque in malam partem accipitur: in malam, vt cauete à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis, hic autem in bonam partem accipitur. Quatenus fermentum corrumpit totam massam accipitur in malam partem: quatenus autem insipidæ massæ saporem tribuit, illamque condit, iusti virtutem piorumque exemplum significat. Posuitq; Dominus tria sata quæ est vox Syriaca, & tria sata idem est, quod tres modij, aut tres
23 mensuræ. Posuitque hos tres modios, quos plerumque mulier in bene disposita familia pinsere fortasse consueuerat. Et in huius mulieris officio suorum fidelium seruorum efficaciam Dominus significat. Etenim vnumquenque virtutis suæ boniq; exempli fermento curare oportet, vt peccatores Deo ingratissimi atque insipidissimi conuertantur & ex insipidis sapidissimi reddantur, diuinæq; maiestati gratissimi sint.

Genes. 1.

Psalm. 122.

Augu. li. 3. de doctr. Christ. Cap. 24.

Apocal. 5.

2. Timo. 4.

Luca. 12.

Dicit autẽ, *Donec fermentatum est totum*. Vt doceat hominẽ denuo cõuersum nõ oportere esse cõtentũ vna, aut duabus virtutibus, sed totum penitus bonum esse debere. Arbitratur homo vitiosus, quia quotidie rei sacrę interest, se iam Deo satisfecisse, nec aduertit quando ad eam audiẽdam accedit, vnde venit, & quot

antea turpitudines commisit, aut quot noctis horas ludẽdo con- 24
sumpsit, neque quò postea pergit vt mille conuentiones illicitas
faciat. O cæce nunquid hac vna boni specie vniuersas iniquita-
tes tuas à te operiri arbitraris? Longe profectò opinione falle-
Iudi. 17. ris. Hebræus quidam nomine Michas idola domi suæ, quæ ado-
rabat, habuit puerumque Leuitici generis, qui domi suæ contra
vniuersa Dei præcepta sacrificia immolaret, conduxit: adeoque
solum modo quia Leuiten domi habebat, contentus remansit,
vt dixerit. Nunc scio, quòd benefaciet mihi Deus habenti Le-
uitici generis sacerdotem. Perpendite idololatræ cæcitatem,
qui illa virtutis specie vniuersas idololatrias atque peccata sua
operiri putabat. O quot sunt hodie in orbe huiusmodi, qui pro-
pter vnam eleemosynam, aut propter vnum ieiunium vniuersa
mala sua dimitti existimant. Ideo dicit hic Dominus, donec fer- 25
mentetur totum. In omnibus namque te iustum atque omnibus
Psal. 118. numeris absolutum esse oportet: idemque facere quòd Dauid,
qui dicebat. Ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam
iniquam odio habui, quid enim tibi prodest plurimas vrbis por
tas claudere, si tamen vnam relinquis apertam, si quidem illac
Matth. 11. ingredietur, qui tibi mortem inferat? Quando Dominus suam
diuinam legem commendauit, non dixit. Tollite iugum meum
super ceruicem, aut super humeros vestros: sed super vos, om-
nes enim hominis partes tam interiores, quàm exteriores huic
cælesti iugo submitti oportet. Vos autem serui Dei, qui piæ
mulieris visceribus huic massæ quodammodo condiendæ de-
betis intendere, ne deficiscamini, donec fermentetur to-
tum. Sicque vtrique diuina repleti gratia cælesti 26
gloria fruituri ad æterea regna conscen-
detis. Ad quæ nos perducat Ie-
sus Mariæ filius.
Amen.

1 In festo Purificationis beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO PRIMA.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, &c. Luc. 2.

2 VNus ex fontibus, è quib⁹ simultates & inimicitiæ exoriri solent, est quemquã aliena diripere: te proximo tuo famã, diuitias ve detrahere, causa est, ex qua inter vtrũque simultas oritur. Et quẽadmodũ cuiquã sua diripi causa est inimicitiæ, sic etiã ipsi dona offerri beneuolentiã, atq; amicitiam gignit. Si quis confractã amicitiã resarcire vult, singulare ad hoc remediũ est, dona offerre. Sic affirmat spiritus diuinus dicens. Munus absconditũ extinguit iras, & donũ in sinu indignationem maximã. Maxima quondam inter Deũ & homines inimicia fuit. Etenim illi Deo debitam obedientiam, reuerentiam atq; amorem subtrahebant: Deusq; illos suis peculiaribus priuabat auxilijs, & sic dicit Dauid. Ipsi autẽ
3 exacerbauerũt eum in consilio suo; & humiliati sunt in iniquitatibus suis. Irritauerunt eũ in adinuentionibus suis; & multiplicata est in eis ruina: hoc est Deum suis prauis consilijs prouocarũt, suisq; idololatrijs ab ipsius obedientia, atq; amore recesserunt: Deus autem complura in eis supplicia multiplicauit. Ad has igitur inimicitias dissoluendas opus fuit Deum nobis dare, quid sibi offerremus, quo eum placare possemus. Vnde Dauid dicebat. Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hic fructus est Christus Iesus summum bonum nostrum, hoc est, optimum donum omniũ, quæ vnquam in orbe fuerunt, aut futura sunt. Ad hoc æterno Patri offerendum, vt ipsius iram mitiget sacratissima virgo Maria domina nostra se se hodie in

Prou. 21.

Psalm. 105.

Psalm. 84.

templum cõfert. Cum sanctus Patriarcha Iacob ex Mesopota 4
mia (licet pinguis, locuplesq;) rediret, timebat tamen fratrẽ suũ
Esau, eò quod ei benedictionem surripuerat? vt autẽ eũ lenirct,
Gene. 32. munera illi misit dicens. Placabo illum muneribus forsitan pro-
piciabitur mihi. Posteaq; vniuersam substantiã suam in tres tur
mas diuisit, atq; in vltimo tandem loco decoram Rachelem cum
sancto puero Ioseph posuit, forte cõsiderãs (& prudenter) quod
quamuis Esau ad munera non respiceret, sed ea negligeret, saltem
admirabilem Rachelis speciem puerique decorem perspiciens
non posset non mitigari. Sic etiam genus humanum intelligens
quanto Deus in se furore indignatus existeret, plurima ei dona
offerre curauit. Statim in mundi primordio multa ei in lege na-
turæ offerens sacrificia, posteaque in lege scripturæ illa offerre
non cessans. Hæc autem omnia non suffecerunt Deum placare, 5
quousque in vltimo tandem loco, hoc est in fine temporis illarũ
legum, naturæ scilicet & scripturæ ei pulcherrimam Rachelem
cum sancto Ioseph obtulit, quæ est speciosissima virgo Maria
pretiosissimũ infantem Iesum brachijs baiulans, hoc est munus
quod ei infinitè placuit, illumq; mitigare suffecit. Ille namque
actus, quo bonus Iesus in tẽplo voluit offerri infiniti fuit valoris.
Nolo dicere hunc diuinum saluatorem hoc vno actu mundum
redemisse, eius enim redemptionẽ eò differebat, vt sua sacratissi
ma morte perficeret, vt suã ineffabilẽ charitatem clarius demon
straret: quia pro ipsismet sibi mortem inferentibus moriebatur,
cùm homines eò cæcitatis deuenerũt, vt maximum insultũ om
nium quæ in orbe fuerunt, admitterent. Et sic B. Paulus magno-
pere perpendit tempus, in quo Dominus infinita hac misericor 6
dia cum hominibus vsus est, videlicet quando ipsi ea indignio-
Roma. 5. res erant. Vnde dicit. Commẽdat autem charitatem suam Deus
in nobis, quoniam cũ adhuc peccatores essemus, secundum tem
pus Christus pro nobis mortuus est. Vbi illud secundum tem-
Hierony. pus (vt dicit B. Hieronymus super hunc locum) verbis illis iun-
gendum est; pro nobis mortuus est, vt ostendat commodissimũ
tempus mortis Christi Iesu, iuxta eximiam ipsius misericordiã
esse quãdo homines ea indigniores erant. In hoc etiam ostendit
quam liberalis sit in eos, à quibus diligitur, cum tam magnificũ
se præbuerit erga eos à quibus odio habebatur.

Cùm Noe & omnis eius familia in arca essent, venit ad eum
columba

7 columba ad vesperam portans ramum oliuę virentibus folijs in ore suo. Et intellexit Noe quòd cessassent aquæ super terram. *Genes. 8.*
O quàm singularem lætitiam columbæ ingressus eorum animis afferret cùm per diluuij aquas nauigarent: ac si diceret. Iam terra patet, iam Deus pacis signa demonstrat. Hodie mitissima columba oliuæ ramum ferens in templum ingreditur. O quanta est hæc lætitia hominibus, qui per immensum peccatorum diluuium, atq; profundum diuini furoris pelagus nauigabant. Iam igitur terra detegitur: iam amicitiæ inter Deum & homines restaurãtur, siquidẽ speciosa columba (scilicet beatissima virgo) ramum oliuę, qui est Iesus Christus in brachijs affert. Hodie nobis singularis via detegitur ad remediũ nostris necessitati-
8 bus cõsequendũ. Qui sunt pauperes & simul infirmi, maximis angustijs conturbari, atq; affligi consuescũt: nam qui pauper est, si tamen valet, labore suo victum acquirit, aut si ægrotat, necessariamq; habet alimoniam, aliquo consolationis genere permulcetur: quenquam autem pauperem esse, atq; infirmari, est duplici morbo laborare. Qui igitur huiuscemodi sunt, hoc refugio vti consuescunt, quòd in præcipuis anni festiuitatibus ad templorũ ostia se conferunt, à potẽtibus viris eleemosynam petituri. Illic eos vulnera detegentes, ærumnasque suas ore promentes cernetis: nec non eis remedium implorantes audietis. Omnes nos sumus pauperes, & ægroti, quod pauperes simus D. Paulus, admirabili quadam exaggeratione affirmat dicens. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis: nullis equidem alijs verbis paupertas nostra amplius exaggerari posse vi- *2. Cor. 3.*
9 detur, nisi dicendo nos ne vnam quidem bonam cogitationem habere posse, sed sufficientiam nostram ex Deo esse. Nos etiam infirmos esse ipse Apostolus fatetur dicens. Infirmi sumus in illo. Propter peccatum enim cæcitas in intellectu nostro remansit, malitiaq; voluntas infecta est, & deniq; vniuersali quodam morbo potentiæ interiores atq; exteriores debilitatę sunt. Quis igitur nobis in tanta necessitate subueniet? Scitote fratres hodie cælestis regni imperatricem in templũ ditissimã introire totum namq; cæli thesaurũ atq; diuitias prę manibus fert. Accedamus igitur cum consideratione nostra ad templi ianuam tanquã pauperes vulnera nostra illi pãdentes atque ab illa remedium mẽdicantes: siquidẽ tam laute atq; abundãter nobis auxiliari potest. *2. Cor. 13.*

D. Bernar. sermon. 12. in Apocal. Sic nos admonet B. Bernardus, dicens. Amplectamur Mariæ vestigia fratres mei, & deuotissima supplicatione beatis illius pedibus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec benedixerit nobis, potens est enim. O fœlices illos, qui tam bona opportunitate vti norunt. 15

Valde autem super hanc sancti Euangelij lectionem notandum est, quænam fuerit causa, ob quam sanctissima Dei mater hanc legem, quæ tamen eam non obligabat, voluerit adimplere? dicebat enim lex. *Mulier si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, &c. Nec ingredietur in sanctuarium donec impleantur dies Purificationis suæ.* Et alibi præcipiebatur, quòd omne masculinũ adaperiens vuluam sanctificaretur Domino. Non adhibuit sancta scriptura particularitates has, eo quòd solitum est in natura fœminas absque viri accessu concipere ac sine corruptione parere. Illas autem posuit, vt significaret vnam absque corruptione, ac viri accessu esse, parituram. Hæc autem est purissima Regina, ac Domina cælorum & terræ virgo Maria mater Dei. Hanc admirabilem prærogatiuam significauit Spiritus sanctus, dicens. Duo vbera tua sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in lilijs donec aspiret dies & inclinentur vmbræ, vt quid ò diuine spiritus nobis vbera numeras dicens: duo vbera tua? Satis vtique compertum nobis est illa duo esse. Præterea quid similitudinis habere poterunt hinnuli ex vnico nati partu cum virginis vberibus? Præterea quomodo dicis lilia esse illorum pastum, cum vix sit viua creatura, quæ lilijs depascatur: Quomodo igitur illa hinnuli edere poterũt? O profunda mysteria præstantissima ab Spiritu sancto depicta metaphora. O sponsa charissima, (ait ille) duo vbera tua, quibus me oblectasti sunt immaculata virginitas, & chara maternitas: hasque duas prærogatiuas, quibus mihi tantopere seruijsti, hinnulis confero qui ab vberibus lac sugũt, vt significẽ istæc duo, quibus mihi magnopere placuisti, duo fuisse præclarissima bñficia quæ à me accepisti. Itaq; dare tu ũ fuit accipere. Ideoq; dico illos esse syluestres hinnulos, quia quãdã esse matrẽ & virginẽ simul nõ est res domestica, nõ est res cõmunis, neq; huius sæculi, sed hęc duo priuilegia ex supernis cælorũ mõtibus descenderunt, vt hæ duæ excellentiæ in simul reperirentur in vno, Fœminã matrem solùm, aut virginẽ solùm esse, facile quidem

Leuiti. 12.

Exod. 13.

tes has ... 11

Cantic. 4.

li edere poterũt ... 12

13 dè in mundo reperitur:at vtranq; harũ excellentiarum simul in vno subiecto reperiri,hoc quidẽ nulli vnquam, nisi tibi cõtigit. Dicensq; Spiritus sanctus hæc duo vbera inter lilia pasci, nobis significauit virginitatis sanctissimæ Dei genitricis mysteriũ inter Sanctos Apostolos,sanctosq; discipulos tanquam inter pulcherrima lilia fuisse celatum,ibiq; depastũ atq; conseruatũ fuisse,quousq; dies sacratissimæ vitæ Christi Redemptoris nostri finitus est,& sancta Ecclesia ignorationis tenebras ab orbe cępit expellere:omnes videlicet credentes mysterium hoc admirabile cum reliquis ineffabilibus fidei nostræ sacramentis erudiens. Quæ cũ ita sint,quare ò purissima virgo purificari vis,si quidem hãc legẽ obseruãs quodãmodo honori,virginitatiq; tuę detrahis, arbitrabũtur nãq; homines te sicut & reliquas esse genitrices? Ec-
14 quis autẽ optime factum fuisse dubitat,quod cælestis hæc regina diuino spiritu plena & ab ipso edocta perfecit? Duo hic aderant, alterum scandalum euitare,ne legem transgredi videretur & hoc poterat ipsa facere,alterum,honorem atq; pudicitiam suã propugnare:quod quidem ipsa facere non posset,licet enim se virginem esse affirmaret,nulla tamen ei fides haberetur. Ideoque vt scãdalum euitaret,quod potuit,facere voluit, quod autẽ nequiuit, in Dei manibus dereliquit. In quo nos docuit quod quando sese nobis duo obtulerint, quorum alterum possumus, alterum autem nequimus efficere:id quod possumus faciamus, alterum verò Dei manibus dimittamus,vt ipse faciat, sicut cum sanctissima genitrice sua fecit sancti senis Simeonis testimonio ipsius honorem,ac pudicitiam commendans. Illata est tibi iniuria, quam
15 si dimiseris,te pusillanimem iudicandum esse suspicaris,honorẽ tuum amittendum arbitraris,fac quod debes, tolle scandalum, quod non ignoscendo præbes, nec vero arbitreris te honorem amittere,Deus enim te dedecore affici non patietur. Vbi nos legimus erit,Dominus exercituum corona gloriæ, & sertum exultationis:septuaginta interpretes transtulerunt.erit Dominus Sabaoth corona spei. In quo docet Spiritus Sanctus,eis,qui honorem suum parui faciunt,vt quod debent,perficiant,sperantes se à Deo esse protegendos,atque ad pristinum honorem restituendos,Deum gloriæ coronam esse futurum;& sic quibus est corona spei,erit corona gloriæ, *Isai.28.*

Dicit vlteriùs Sanctum Euangeliũ: *Tulerunt Iesum in Ierusalem*

Vt sisterent eum Domino. Quod siquis quærat: siquidē sacratissimus 16
hic infans absq; genitricis suæ corruptione natus est, ideòq; lege
hac minime tenebatur, quare in tēplo voluit offerri atq; huic se
legi submittere? ad hoc respondeo Dñm hoc ita fieri voluisse, vt
munus suum inciperet exequi. S. Simeon illum hodie lumen ad
reuelationem gentiū appellauit. Hoc lumen accensum est, sicuti
lumen in solitudine solet accendi. In oppido plerunq; alter vici
nus alteri lumen præstat, si lumen vultis accendere, in domū vici
ni vestri vos confertis & ille vobis lumen suū cōmunicat. In so-
litudine autē lumen instrumentis solet accendi, percussa videli-
cet silice annulo ferreo erumpit igniculus, & in escā ingreditur,
sicq; lumen accenditur. In cælesti Hierusalem beatissima ciui-
tate spiritus beati lumen sibi inuicem cōmunicāt tanquā vicini:
Deus nāq; Seraphim mysteria sua reuelat. Seraphim illa Cheru- 17
bim, illi autē cæteris minoribus spiritibus manifestant; & sic my
Dionysi. de Cæl. Hierar. steria diuina de ore ad os procedunt quousq; ad minimos Ange
los perueniūt. Vnde B. Dionysius dicit: Angeli maiores illumi-
nant minores, scilicet tanquā vicini in vna ciuitate commorātes.
In hoc autem sæculo cum simus in solitudine vt lumen quod no
bis illucesceret haberemus, necessum fuit annulū ferreū silicem
2. Reg. 22. attingere. Silex Deus est: ita dicitur in secundo regū volumine
Dns petra mea. Vnde volēs ipse Deus quam grauia Hierosoly-
mæ peccata essent, ostēdere, vt cōtra diuinā maiestatē suā illa cō
Ezech, 24. missa fuisse demonstraret, dicit per Ezechielē prophetā, sanguis
enim ei⁹ in medio eius est: super limpidissimā petrā effudit illū,
non effudit illū super terrā, vt possit operiri puluere. Annul⁹ au
tē ferreus, idest, (*Eleslauen*) quā plurimis exactus virtutib⁹ fuit sa 18
cratissima virgo Maria, qui hāc silicem supernā fidei humilitatis
& obediētiæ tactibus tetigit dicens, ecce ancilla Dñi fiat mihi se
Luc. 1. cūdū verbū tuū. Statimq; scintilla, quod est verbū diuinū ex si-
lice (qui est pater) procedēs, virginaliū eius viscerū escā apprehē
dit, quæ sic vt esca ab omni malo, carnaliq; cōcupiscentia libera
& sicca erant, ibiq; homo factus est, & inde prodit tāquā lumē,
vt mūdo in tenebris sedēti illucesceret, frigentēque diuini amo-
ris igni inflāmaret. Statimq; in præsepi nos illuminare cæpit, hu
militatem atque paupertatē nos erudiens. Hodieque nos etiam
illuminauit se legi submittens, cum tamen ipse legis esset Domi
nus, & quatenus homo ab illa immunis, siquidem in ortu suo pu

rissi-

19 rissimam genitricem suam integram, incorruptamque reliquit.
In qua submissione nos docuit tam humanis maiorum nostro-
rum, quàm diuinis legibus nos parere oportere. Quam in vobis *Simile.*
furibundus leo stragem ederet, si in libertate dimitteretur? ideo-
que ferreis vinculis deuincitur. Equus autem effrænatus Domi
num suum humi deijceret, pedibusque conculcaret. Quid igi-
tur aliud est homo in sua libertate constitutus nisi immanis leo,
atq; effrænatus equus? idcirco vult Deus, vt hic homo diuinis hu
manisque legibus vinciatur, quibus nisi teneretur, quæ mala non
faceret? ideo dicitur: vincula illius alligatura salutis. Et admonet *Eccles.6.*
vnunquenque dicens: sta in testamento tuo, & in illo colloque- *Eccles.11.*
re, & in opere mandatorum tuorum veterasce. Non est bonus fi
lius, qui parentis sui testamentum non complet. Dei testa-
20 mentum dicitur diuina ipsius lex, sanctumque eius Euange-
lium.

In hoc testamēto filijs suis legitimis bona suæ gloriæ legauit:
hic præstantissima illa legata perscripsit dicens. Beati pauperes *Matth. 8.*
spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum: beati mundo
corde: quoniam ipsi Deum videbunt. O fælicissimos homines,
quibus tam fortunata contigit sors. In hoc testamento suam vlti
mam explicuit voluntatem dicens: qui perseuerauerit vsq; in fi
nē hic saluus erit. In hoc igitur testamento tibi consulit sapiens,
vt sis tanquam bonus filius. In illo permane, passim illud euol-
ue clausulas illas, & legata, quibus te in cælo donandum promit
tit, assidua animi cogitatione considera: in illo colloquere. Ani-
maduerte conditiones, quas testator expostulat, quæ est suorū
21 præceptorum obseruatio, quam exequi debes. Loquens Moy- *Leui.6.*
ses de diuinis præceptis Dei nomine dicit: erūtq; verba hæc quæ
ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & mouebuntur ante oculos
tuos. Quasi diceret, erūt quasi cōspicilia super oculos tuos. O mi
rificā exaggerationem: attendite quales nos Deus in præcepto-
rū suorū obseruātia esse vult. Si quidem tāquam conspicilia sem
per ante oculos nostros illa geri præcipit. Qui conspicilia gerit
quæcunq; videt, mediantibus illis videt, talisq; res quam videt,
ei apparet, qualia, seu qualis coloris sunt conspicilia: sic vult
Deus ne quid optandum siue faciendum perspiciamus, quin
prius ante considerationis oculos diuina ipsius præcepta propo
namus, taliaque desideremus ac faciamus, qualia ipsa nobis
repræ-

repræsentarint. Illaque vt bona sequamur, quæ ipsa nobis bona 22
esse monstrarint. Cum enim tu ò homo tam tenui sis oculorum
acie, nisi his conspicilijs vsus fueris lapidem lignum esse putabis, & è contra bonum pro malo, malumq; pro bono habebis: si
autem hæc diuina conspicilia ante oculos proposueris, omnia re
Psalm. 18. cte facies. Nam propheta dicit præceptum Domini lucidum il-
Psalm. 118 luminans oculos: & alibi dicit: tunc non confundar cùm perspexero in omnibus mandatis tuis. Subijciens se Dominus huic legi etiam nos docuit, non solum inferiores, sed ipsos etiam legisla
Lege Digna vox. C de legibus. tores legibus quas sanciunt, obligari. Et quanuis iuris periti dicunt legislatores suis legibus non teneri, intelligendum est hoc in foro exteriori, quod nullus potest eos ad earum obseruantiam obligare, nisi ipsi illas velint obseruare: coram Deo autem
mortaliter peccant, bonum enim piumque exemplum præstare 23
tenentur.

Luc. 11. Quosdā autē, qui hoc nō faciebant, comminatus est Christus summa veritas dicēs: vę vobis legisperitis quia oneratis homines oneribus, quæ portare nō possunt. Et ipsi vno digito vestro non tāgitis sarcinas. Quod, vę, peccatū mortale significat. Miserabile est visu quā difficilè magnates ac principes vel minimo quidē digito ea pertingunt, quæ subditis suis imponūt. Hoc maximo cū
2. Esdr. 3. affectu atq; dolore dixit Sāctus Propheta Esdras qui labores atque diligentiā, qua filij Israel Hierosolymā denuò ædificarūt recēsens addidit dicens: optimates autē eorū non posuerunt colla sua in opere Domini Dei sui. Optimates tantum ac principes labores oderunt: quod (quæ nostra est miseria) nunc etiam expe-
rientia cōperimus. Etenim Euangelium, quadragesima & deniq; 24
conciones non illis quidem instituta fuisse videntur. Cùm tamē ipsi alijs optimū præbere pietatis exēplum sanctisq; legibus stare potiori iure teneantur. Vnde maiorum peccata, semper apud Deum execrabiliora, magisque exaggerata fuere. Idem namque
1. Esdr. 9. Esdras maximā quandam abominationem recensens, quam filij Israel admisere, quasi magnā exaggeratione faciens dicit: manus etiā principum & magistratuū fuit in transgressione hac prima. Quapropter addit statim: cumq; audissem sermonem istum scidi pallium meum & tunicam, & euelli capillos capitis mei, & barbæ, & sedi moerens. O beatum virum, qui peccata aduersus Deum tantopere sentiebat: præcipuè verò ea, quæ ab ijs facta

fuerant

25 fuerant, qui meliores esse sanctiusq; alijs exemplũ præstare tenebantur propter damnũ, quod scandalo suo minoribus inferebãt. Nulla quippe lingua poterit explicari quantum hoc reipublicæ incommodum afferat. Quod Esaias Propheta exaggerauit dicens: visio dura annunciata est mihi, & quæ fuit hæc visio Sancte Propheta, qui (inquit) incredulus est, infideliter agit & qui depopulator est vastat. Et septuaginta interpretes hunc locũ ita transtulerũt visio dura nunciata est mihi: præuaricator pręuaricatur & iniquus iniquè agit, vbi apertè docet spiritus diuinus præuaricatorem & iniquũ esse Deo infidelem, proximisq; suis perfidum atq; republicæ depopulatorem ac deuastatorem. *Isai.21.*

Et vt darent hostiam secundum quod dictum est in lege Dñi par turturum, aut duos pullos columbarũ. Lege pręcipiebatur quod quę posset, agnũ offerret, quod si non inuenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures, vel duos pullos columbarũ. Sacratissima vero cælorum imperatrix pauperis quidẽ non autem diuitis obtulit munus, quia etsi sancti magi auri copiã ei obtulerant, credibile est, ipsam illud iã in pauperes diuisisse. O admirabile Christianis omnibus, maximeq; Ecclesiasticis viris exemplũ qui de redditibus suis maiori iure pauperibus partem aliquã tenentur erogare, siquidẽ omnia quæ possident sunt munera, quę Christo Saluatori nostro oblata sunt, sicuti quæ magi obtulerunt. Dicit D. Paulus: induite vos sicut electi Dei & dilecti viscera misericordiæ. Non cõtentus est hic S. Apostolus quacunque sicca & famelica misericordia, sed viscera misericordiæ postulat, quod est multo plus, illãq; à nobis indui petit. In quo significat se desiderare, vt omnes nos misericordia simus operti quẽadmodũ corpus vestibus operitur, id est, vt verba, cogitationes, desideria & deniq; opera nostra omnia sint misericordia cooperta. Quod si ab omnib⁹ christianis vniuersaliter petitur, quid Ecclesiasticos viros facere oportet, siquidẽ meliores esse tenentur, & sicut talibus Ecclesiastica vectigalia quæ habent, eis commendata sunt? Habet princeps filiũ, quẽ nutrix educat, & princeps optimos ei cibos præcipit dari, vt infanti bonũ atq; abundans præbeat lac: puer autẽ semper famelicus ac macillentus est quod admirãs princeps perscrutans vnde id proueniat posuit reperit, nutricem illã alios habere liberos, qui eius lac sugunt secreto (*A en hora buena*) (ait princeps) ideò ego admirabar quod filiũ meum

Margin notes: *Leuiti. 12.* (beside line 2 of the second paragraph); 26 (at "set, agnũ offerret"); *Colo.3.* (beside "tulerunt. Dicit D. Paulus"); 27 (at "significat se desiderare"); *Simile.* (beside "dans præbeat lac")

meum adeò macillentũ videbam: nunquid nutrix illa acerrimaq; 28
reprehensione digna vobis non videtur? sic vtiq;. O pauperes filij Dei, ipse Ecclesiasticis viris præbuit vectigalia, quibus vos alant, vos autem semper esuritis, varijsq; necessitatibus opprimimini: nec verò mirandũ est si quidem Ecclesiastici viri, etsi nõ habeant liberos, multi tamen eorũ habent consanguineos, qui omnia quæ pauperibus daturi erant, eis sugunt. Quod magnũ quoddam crudelitatis est genus. In cuius supplicium arbitror Deum permittere vt reges tot necessitatibus opprimantur, vt modos quærere compellantur, quibus de Ecclesiasticis etiam bonis partem sibi vendicent. *Simile.* Ecclesia est refugium, atque protectio delinquentibus: quandiu delinquens in loco sacro moratur, ministri iustitiæ illum non apprehendunt: caueat autem ne à sacris liminibus discedat, statim enim à iustitia comprehendetur. Bo- 29
na Ecclesiastica (vt ait Gerson) sunt bona peccatorum atque delinquentium, quæ pro peccatis suis ad Deum mitigandum obtulerunt; hinc beneficiorum, canonicatuum, episcopatuum deniq; redditus surrexere. *Gerson in l. de vita contemplatiua.* Verùm ò Domini Ecclesiastici animaduertite quomodò redditus istos consumitis: si enim illos extra Ecclesiasticos terminos abstrahitis, eos prophanitatibus, voracitatibus aut leuitatibus consumendo, secularis iustitia illos apprehendet, quia eos extra sacrum locum reperiet. Quando Ecclesiastici redditus in honesto moderatoque victu consumuntur, pauperibusque subueniendis atque alijs pijs operibus faciendis expenduntur; tunc delinquentes in loco sacro commorantur, nec permittet Deus vt temporales Domini eis indigeant, ne necessitatibus coacti eos apprehendant: si vero extra Ecclesiam & eius 30
terminos exierint, ne miremini si à vobis ablati fuerint. O patres ac Domini mei discite quæso ab hac sacratissima præceptrice, quæ tam meritò mater misericordiæ dicitur: ad ipsius imitationem thesauros istos in pauperes distribuite, quo Dominus sua ineffabilia dona vobis impertiatur.

Notandum est etiam circa hoc, quòd præcipiens Deus vt qui agnum non posset, turturum aut columbarum par offerret nos docere voluit, vt cum propter animorum inopiam & peccata iam commissa nos immaculatos agnos offerre non potuerimus. Saltem turtures, aut pullos columbarum per pœnitentiam effectos nos offeramus. Turtures gemunt, pulli autẽ colũbarum

31 barũ vlulant,& ſic per has aues ſignificãtur gemitus & planctus, lachrymę atq; ſuſpiria, quæ ex vera cordis pœnitentia prodeũt. Habes pretioſum, illuſtrẽq; equũ, quẽ latro furatur, & facit lapides atq; arenã aſportare; poſteà illum varijs plagis inſitũ reperis, ita vt iam ei ſellam imponere nequeas. Tunc eius oculos velamine operis ad rotamq; deuincis atq; ad hortũ irrigandũ aquã ex anthla, ideſt, (*Noria*) facis haurire. Animus innocens, purus, gratiæque ſplendore illuſtratus eſt pretioſus quidam equus Dei, in quem diuina ipſius maieſtas aſcendens tanquam eques deambulat, vnde dicitur. Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Perditur hic equus, diabolus hanc animam furatur, illamque tanquã iumentũ lapides (quæ ſunt peccata lapidibus duriora) facit aſportare, terramq; humeris eius imponit, quia illam terreſtribus rebus facit *Simile.* *Sapi.7.*

32 occupari: quærit Deus hunc equum: ideſt, hanc animam, quam ſic corruptam, vulneribus inſitam, ſplendore ac pulchritudine amiſſa reperit, & ſiquidem innocentis munus exequi nõ poteſt, facit eam eſſe pœnitentem. Ad obedientiæ rotam illam deuincit, prudentiæque oculos ei operit, prudentiæ (inquam) humanę atq; carnalis, & oculorum fiſtulis, ideſt, alcaduzes eam ex viſcerum ſuorum anthla lachrymarum aquam facit haurire ad conſcientiæ ſuæ viretum irrigandum, vt bonorum deſideriorum flores & optimorum operum proferat fructum. Turtures, atque columbarum pullos offerebat Dauid Deo, cùm poſtquam peccarat, diceret. Secundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatẽ meam. Amplius laua me ab iniquitate mea. Miſericordia ſolum ſignificat alienarum calamitatum compaſsio- *Pſalm. 50.*

33 nem. Miſeratio verò præter hoc operum etiam ſubſidium erga miſerum atque afflictum deſignat. Ideoque non contentus eſt Dauid dicere: miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Sed addidit etiam: & ſecundum multitudinem miſerationum tuarũ. Et quia ea, quæ abraduntur, aliquod ſui veſtigium; ea verò quæ lauantur, nullum prorſus relinquũt, ſed penitus mũda manent, ne quod in anima ſua peccati veſtigium remaneret, non eſt etiam contentus dicere: dele iniquitatem meã: ſed ſubdidit dicẽs: Amplius laua me ab iniquitate mea, hoc eſt, iterum, atque iterum me ablue, ne quod in me peccati veſtigium, ſignumue remaneat. O peccatores, qui tot maculis eſtis infecti, quot peccata commiſiſtis, ne à viuentium libro delea-

mini,

mini, efficacissima Deum oratione deprecamini, vt ipsæ prius à 34
vobis abradantur: & cũ Dauid Dominum rogate, vt vobis cordis lachrymas concedat, quibus à diuina ipsius maiestate lauemini, ita vt nullum in vobis vestigiũ peccati remaneat. Leæna dicitur, si cum alio, nisi cũ leone socio suo commiscetur, non audere coram eo apparere, nisi priùs abluatur. Idemq; ciconia facit. Cygnus adeò mũditia delectatur, vt si cũ socia sua cõmiscetur prius quã comedat, abluatur. Elephasq; dicitur, si ad sociam suam accessit, alijs Elephantibus se non coniũgere donec lauetur. Quæ cum ita sint ò peccator, ex his brutis animantibus disce, nec eos tibi præcellere patiaris, si aliqua te culpa maculasti ne cũ hominibus audeas conuersari, nec ad mensam tuam considere, quanto minus corã Deo apparere donec sacro sancto pœnitentiæ lauacro abluaris, vt illa te disponente diuinam gratiam consequaris: 35
qua postea cœlesti gloria fruiturus ad æterea regna conscendere merearis. Ad quæ nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo Purificationis Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO SECVNDA.

Post quam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi. Lu. 2.

DVo grãdia mysteria celebrat hodie sancta mater 1
Ecclesia in hac sacra solẽnitate: alterũ, quomodo sacratissimus infans Iesus in templo præsentatus est: alterũ verò quomodo purior cœlis sanctissima virgo Maria domina nostra purificata est.
Exod. 13. Hæc duo distinctis præceptis Deus iusserat Hebręis: pręcepit sibi primogenita & hominũ & brutorũ offerri in memoriã videlicet illius beneficij, quòd Deus in eorũ maiores cõtulit, cũ ipsorũ causa primogenitos Ægypti occidit. Qua plaga percussi Ægyptij eos cõpulerunt vt ab Ægypto exirent. Est autem valde notandum, quòd cùm Deus in lege dicat: quicquid habueris masculini sexus, consecrabis Domino: addidit dicens: primogenitum

2 nitū asini mutabis oue, ꝙ si nō redemeris, interficies. Itaq; alia pri
mogenita volebat Deus sibi offerri nō aūt primogenitū asini. In
quo significauit eos qui diuinę ipsius maiestatis ministerio, pecu
liariter offerēdi & cōsecrādi sunt, nō asinos quidē, neq; insipiētes
sed sapiētes atq; disertos esse oportere: quāto igitur magis diuin⁹
hic Dn̄s eos, qui Ecclesiæ suæ pręsunt, insipientes atq; asinos esse
nolet? Subtus illā decorā, sublimēq; atq; procerā arborē, quā vi
dit Nabuchodonosor habitabāt animalia & bestię, & in ramis ei⁹
cōuersabātur volucres cæli, atq; vt ipse S. Daniel interpretatus Daniel. 4.
est, per arborē illā imperiū & monarchia Nabuchodonosor sig-
nificabatur, vbi aliquis etiā ordo esse videbatur; siquidē aues su-
perius, bestię vero inferius morabātur. ¶ Quod cū ita sit, quomo
do ferēdū esset, ꝙ in sacratissimo Dn̄i nr̄i Iesu Chr̄i imperio atq;
3 monarchia, quę est vniuersalis ecclesia, tāta esset mōstruositas at
q; pturbatio, vt bestię atq; asini per aera volarēt & in ramis quæ
sunt pręeminētes dignitates cōsiderēt, aues aūt ad volādū à Deo
creatę in inferiori loco opprimerētur? liberet nos De⁹ à tāta abo
minatione. ¶ Inter lamētabilia, de quibus querebatur Hieremias Thren. 5.
propheta vnū erat: serui dominati sunt nr̄i; nō fuit qui redimeret
de manu eorū. Hoc etiā magnopere mirabatur sapiēs dicens: est
malū, ꝙ vidi sub sole positū stultū in dignitate sublimi & diuites Eccles. 10.
sedere deorsum: vidi seruos in equis, & principes ambulātes sup
terrā quasi seruos. In his omnibus significat spūs sanctus vnā ex
maximis huius sæculi abominationibus & malis esse quòd stulti
ac vitiorū serui; sapiētes, virtutū diuites passionūq; suarū domi-
nos gubernēt eorūq; dominētur. Valde etiā animaduertēdū est,
4 quòd vbi primū Moyses Dei nomine legē hanc de primogenitis
cōsecrādis indixit, statim addidit: Cumq; interrogauerit te filius
tuus cras dicēs: quid est hoc? respōdebis ei: In manu forti eduxit
nos Dn̄s de terra Aegypti, de domo seruitutis. Ex quo apparet
Deū velle vt ipsius beneficia viua animi recordatione teneamus:
eorū quippe recordatio animū in diuino inflāmat amore. Iosue Iosue. 3.
dixit populo Israel: sanctificamini: cras enim faciet Dn̄s inter vos
mirabilia: nōnulli dicūt hāc sanctificationē fuisse faciendā absti-
nēdo ab amplexib⁹ maritalib⁹: alij verò Hebręi (& meliùs) dicūt
illos ad miraculi magnitudinē animaduertēdā, cōmouere voluis-
se, quasi diceret eis: Attētis animis aduertite quę cras visuri estis;
diligēter ea cōsiderate, hoc enim ad vos sanctificādos sufficit. O si

Christiani magnalia quę Deus eorũ causa pfecit, attẽta animi cõsideratione perpẽderẽt, hoc multũ ad ipsorũ sanctificationẽ conduceret: atq; inde singularis eis cõfidẽtia oriretur, qua in huius sęculi calamitatibus securissimã vitã degerẽt. Ideòq; ipse Iosue ibi dẽ populo suo dicebat: In hoc scietis, quia Dñs Deus viuẽs in medio vestri est, & disperdet in cõspectu vestro Chananęũ. In hoc scilicet opere excellẽti trãsitus Iordanis, cognoscetis quãtopere
Simile. vos in Deo sperare oporteat, & quam merito cõfidere vos ab eo plurima esse beneficia percepturos. Si amic⁹ tu⁹, ppter te vitã, aut honorẽ suũ in discrimẽ adducit, opus illud certo te scire facit, eũ etiã diuitias suas tibi esse prębiturũ, si quidẽ quãtũ est ex se, ꝓprio
Roma. 8. si⁹ ꝙ habuit tibi dedit. Hoc efficacissimũ argumẽtũ cõflat D. Paul⁹ dicẽs: qui etiã ꝓprio filio suo nõ pepercit, sed ꝓ nobis tradidit illũ: quomodo nõ etiã cũ illo omnia nobis donabit? Intelligens 6
Dñs quã efficax sit hęc beneficiorũ recordatio, statim illic pcepit S. Iosue, vt duodecim lapides abstraheret à Iordane, illosq; collocaret in loco castrorũ vbi fixerũt tẽtoria, vt per eos eorũ recordarẽtur, quæ Dñs illic eorũ causa perfecit. Hic aũt primogenita iussit offerri, & quãdo ineffabile sacramẽtũ altaris instituit, dixit, Hęc quotiescũq; feceritis, in mei memoriã facietis. O benędict⁹ & glorificatus sit talis De⁹. Quid Dñe? tã modico cõtẽtus es? Satis apertè pauperib⁹ vẽdere videris, siquidẽ te tã paruo pretio vẽdis. Dico Dñm hoc petere, quia nouit hoc modo homines, nisi fortè
Roma. 12. sint lapides aut Dęmones, sui amore esse inflãmãdos. D. *Paulus*, dicit: si esurierit inimic⁹ tu⁹, ciba illũ: si sitit, potũ da illi: hoc enim faciẽs, carbones ignis cõgeres sup caput eius. Si ergo vnius hominis beneficia in alerius hominis corde amoris ignẽ sufficiũt inflã- 7
mare, quãtũcũq; ille sit alteri infestus: quãtò efficaciùs hoc innumerabilia atq; ineffabilia Dei beneficia idẽ in nobis efficient? ò eximiũ atq; efficacissimũ argumẽtũ! quomodo fieri põt, ꝙ cùm nos Deo infestos esse nõ credamus, eius amore nõ capiamur, & quasi ardẽtissimi carbones inflãmatissimo amore excãdescẽtes illũ nõ diligam⁹, cũ nos tot ab eo beneficia percepisse nouerim⁹?
Eccles. 28. secũdũ enim ligna siluarũ, sic ignis exardescit ait Ecclesiasticus.

Si ergo vnum quodq; beneficium est vnum lignum accẽsum: quomodo in medio tot igniũ nos sic algemus? Hoc vtiq; est vnũ ex magis obstupendis, quæ in sæculo aguntur, illud autem multò maiorem affert admirationem, quòd ex ipsismet Dei benefi-

cijs plu-

8 cijs plurimi occasionẽ accipiũt maiora mala cõmittendi. De quo querit Deus per Hieremiã dicẽs: saturaui eos, & mœchati sunt, & in domo meretricis luxuriabãtur: De iustis aũt dicit Dauid, edẽt pauperes, & saturabũtur: laudabũt Dñm, qui requirũt eũ. Hi comedebãt ad Deũ laudandũ: illi aũt saturabãtur, ad magis peccandũ. O summã filiorũ Adæ peruersitatẽ, beneficia in maleficia cõuertẽtiũ. Dauid nũcios misit ad regẽ Amõ in signũ gratię, ac beneuolẽtiæ: vt eũ de afflictiõe quadã qua premebatur, cõsolarentur: ipse verò rex Amõ adeo ingratus fuit, vt nuncios, & perinde mittentẽ regẽ iniurijs affecerit. Omnia Dei beneficia nũcij eius sunt, siquidẽ ob cõmodũ tuũ ea facit, quæ te ad gratitudinẽ amorẽque inuitãt. At verò tãta est malitia tua ò infœlix homo, vt eis iniuriã inferas diuitijs, valetudine, pulchritudine & sciẽtia deniq; abu-
9 tẽs. Quid igitur ò miser expectas pro tãta iniuria, quã Dño ea tibi mittenti infers, nisi quòd acerrimũ de te propterea supplicium sumat? O per viscera misericordiæ Dei nostri te rogo frater mi, vt tui ipsius miserearis, teq; in meliorẽ frugẽ recipias, atq; huic summo benefactori tuo gratissim⁹ esse cœperis: fac sicut Dauid, qui de seipso fatetur dicens: Inclinaui cor meũ ad faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionẽ. Hoc est, vt gratus sim, vt ex plurimis quæ debeo aliqua saltẽ ex parte, Domino satisfaciam. Et hæc mihi videtur vera huius loci intelligẽtia: Propter retributionem: scilicet ne referatur ad sperata præmia, sed ad accepta beneficia. In quo manifestat S. Propheta adeo efficacem esse acceptorũ beneficiorũ recordationẽ, vt cor ad diuinæ legis obseruantiã, non per quinquaginta aut centũ annos inclinet, sed
10 in æternũ, si tandiu hominis vita duraret. Has leges voluit hodie cœlorũ imperatrix adimplere, quãuis eis minime teneretur. Noluit taxim apud Deum habere dicens: satisfaciã legibus, quæ mecum loquuntur, & non pluribus. Filij Adæ cũ Deo taxim cõstituere gaudent, semel (inquiunt) in anno ad confessionẽ & nõ pluries accedam, & si plura habeam peccata quam Iudas, dũmodo alia præcisa necessitas nõ offeratur: quando mihi bona redundarint, eleemosynam faciã, rei sacræ, festis tantum diebus intererо non alloquar proximũ meum, (*porque el me quito la habla.*) denique dicit infœlix homo; ea tantum adimplebo præcepta, quæ me sub mortali culpa obligant. O ingrate non consideras quomodo se Deus tecum habuerit cum enim alijs medijs te redimere

Ggg 2 potuisset

Hierem. 5.
Psalm. 21.
2. Reg. 16.
Psal. 118.

potuisset propter te homo fieri voluit: cumq; homo factus vna sanguinis gutta te posset redimere, vniuersumq; orbẽ à Diaboli seruitute liberare, tui causa totũ effundere & demũ ꝑ te mori voluit? nullã tecũ beneficiorũ cõstituit taxim: tu verò ministeriorũ 11
2. Reg. 23. quæ illi exhibiturus es, taxis esse vis? Hæc omnia ex amoris defectu procedũt. Nõ sic vtiq; viri iusti faciũt. Illi tres fideles famuli Dauid, vbi primũ Dominũ suũ aquã de cisterna Bethlehẽ desiderare cognouerunt nõ expectarunt vt ipse eis illã portare iuberet: sed statĩ irruperũt castra Philistinorũ & hauserũt aquã de cisterna Bethlehẽ, & attulerũt ad Dauid: sic fidelissimi Dei serui faciunt: etenim nõ expectãt quousq; Deus res eis pręcipiat facere: sed ipsimet vltro multa bona opera faciunt quia ea diuinę voluntati cõ-
Iosue. 4. formia esse cognoscũt. Sãctus dux Iosue nõ solũ duodecim illos lapides è Iordane subtraxit, quos ei Dñs auferre præceperat, sed alios (inquit sacratus textus) duodecim lapides posuit in medio Iordanis alueo, vbi steterunt sacerdotes, qui portabãt arcã fœ-
Matth. 3. deris Dñi, & sunt ibi vsq; in præsentẽ diẽ. Et de his lapidibus dicitur cõmuniter à Doctoribus teste Lira quod B. Ioannes baptizãs 12
in Iordane dixit: potẽs est Deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahæ, illos magis quã alios, qui extra fluuium erant designãs: significãs Deum lapides illos, qui super erogationis opus fuerũt, semper aspicere. ¶ Cùm igitur supererogationis opera tam grata sint diuinę maiestati, diligentissimè quęso, fratres charissimi ea facere curate. ¶ *Et vt darent hostiam secundum quod dictum est in lege Dñi, par turturum, aut duos pullos columbarum.* Hic vana quædã nimiũque vsitata præsumptio confunditur: quod nemo pauper videri vult. Videbitis hominẽ, qui vix habet drachmã, ne antẽ pauper 13
appareat mulam habet & famulos, vestesq; ac maximũ familiæ fastũ, ad quam vanitatẽ sustentandam visceribus dissecatur, modicamq; quã habet substantiam distrahit, quod nisi facere vellet bonis suis mediocriter aleretur. Ne accipias faciẽ aduersus faciẽ
Eccles. 4. tuã dicit Ecclesiast. hoc est, pauper cum sis noli videri diues, stultũ est enim, plurimorũq; hoc tibi futurũ est causa laborũ, necnõ occasio cõplurium peccatorum. Quare fratres mei nos pauperes esse pudebit, si quidem Angelorum regina ne agnum quidem, quem in purificatione sua offerret habuit, & sic obtulit par turturum aut duos pullos colũbarum? O ineffabilẽ Dei probitatẽ, et enim non solũ pauper pro nobis ipse fieri voluit, vt inopia ipsius

omnes

14 omnes diuites essemus, sed omnia etiã indigentia, voluit eligere matrẽ pauperẽ, familiã inopẽ, pauperes egenosq; voluit habere discipulos. Adeo vt vnus ex illis dixerit. Cũ essem apud vos, & egerẽ, nulli onerosus fui. Quibus indigebas ò B. Paule? necessarijs vtiq; rebus, vestibus, cibis domoq;: quod inferiùs significauit dicẽs se vixisse in fame & siti; in frigore, & nuditate. Adeòq; clemẽtissimus hic Dñs paupertatẽ diligit, vt se propter pauperes præcipue in mundũ venisse fateatur. Et sic vbi nostra translatio habet: Ad annunciãdũ mansuetis misit me: septuaginta interpretes trãstulerũt: Euãgelizare pauperib9 misit me: quã trãslationẽ secutus est D. Lucas, Pauperibus Euãgelizare est euangelicę gratiæ participes potissimũ facere. Quis igitur hęc audiẽs paupertatẽ nõ diliget, si quidẽ à Dño adeò vehementer amatur: tãtãq; in 1. Cori. 11. Isai. 61. Luca. 7.

15 animabus operationẽ facit, vt mãsuetudinis virtutẽ illas adiuuet adipisci, vt hic apparet: cũ quos vna trãslatio mites ac mãsuetos; altera pauperes appellet: pręcipuè verò cupiditatẽ, vitiorũ omniũ ianuã atq; radicẽ esse cognoscẽs? Sic etenim illã appellauit D. Paulus dicẽs: radix omniũ malorũ est cupiditas. Quapropter affectuosè rogabat Dauid dicẽs: Inclina cor meum in testimonia tua, & nõ in auaritiã. Vbi notandũ est sanctũ regẽ totã legẽ, diuinaq; præcepta vniuerso peccatorũ generi opponere quæ omnia auaritię nomine cõplectitur, cũ dicit: & non in auaritiã id est, & nõ in omnẽ iniquitatẽ: ipsa enim os est & ostiũ totius iniquitatis. O diuites auari huius sęculi quomodo hęc audiẽtes non trepidatis, remediũq; opportunũ nunc, cũ potestis vobis curatis adhiberi? Vult quis profundũ pręterire vadũ, cui dicitur: ne isthac tran- 1. Tim. 6. Psalm. 118 Simile.

16 seas, nuper enim ibi demersus est homo: at ille ꝓtinus dicit: si sic est, aliud iter assumã licet quatuor aut quinq; millia passuum ambiam, ne per tã periculosum locũ prętereã. Siquidẽ igitur ò frater auare merito tibi dicere possumus in isto itinere nõ solũ diuitẽ epulonẽ, sed alios etiam cõplures fuisse demersos: quare aliã viã licet aliquãto difficiliorẽ nõ suscipis, ne perpetuò gehennalibus ignibus cõburaris? quid enim demẽtius? quid insanius quàm ꝓpter modicũ lucrũ tẽporale, ęternũ suppliciũ subire velle? Hoc cęlum, hoc terra, hoc muta elemẽta, hoc saxa ipsa, atq; ipsa marmora (si id quidẽ fieri potuisset) lamẽtarẽtur, & obstupescerent.

Dicit amplius sanctũ Euãgeliũ: *& ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon, & homo iste iustus & timoratus*, qui quidẽ sanctissimũ infantẽ in vlnas suas accepit. In quo docemur ꝙ ad hũc diuinũ

dñm sicut oportet accipiẽdũ, curare debem⁹ tales esse qualis san- 17
ctus hic Simeõ. Super quo notãdũ est prius quã sanctus euãgeli-
sta eũ iustũ appellaret, illũ hominẽ nuncupasse. Adhoc enim ꝙ
aliquis homo iustus sit, hominẽ eũ esse oportet qui ratione nõ ve
ro passione ducatur: qui enim passione & nõ ratione vtitur, bellua
Simile. potius quã homo dicẽdus est. Nõnulla sunt officia, quæ vt opti-
mè, perfectissimeq; fiãt alia prius addisci necessum est: ad hoc vt
quis scriba sit, prius illũ scire legere oportet: ad hoc, vt sit bonus
aurifex, prius bonus insculptor esse debet: vt sit bonus excusor,
bonum prius architectũ illum esse oportet. Si etiã adhoc quòd
quis iustus sit, prius illum esse hominẽ necesse est. Vnum ex ijs,
ad quæ Deus homo factus est, fuit vt nos homines esse doceret.
Quando quis illatã sibi iniuriã vlciscitur, tuq; illi dicis eum sicut
hominẽ fecisse, mẽtiris: nõ enim sicut homo, sed sicut iumentum 18
contra percutientẽ se calcitrans fecit. Quemquã enim esse homi
nẽ in hoc sensu, de quo loquimur, est eum ratione, mãsuetudine,
humilitate, patiẽtia deniq; vti ad imitationẽ cœlestis illius homi
Matth. 11. nis, qui nobis dicit? discite à me, quia mitis sum & humilis corde.
Vt quis in aliqua arte perfectus euadat, necesse est cũ diu in illa
se se exercere; vsus enim facit magistrum: ideòq; si homines esse
volumus, plurimum ratione vti debemus, causa enim quare tam
pauci in mũdo sunt homines est quia nõ ratione quidẽ sed pas-
sione ducũtur. Qui vero est homo rationeq; ac cõformitate cũ
Iesu Christo filio Dei vtitur, hic merito dici potest iustus: *Iustus*
nãq; dicitur ille, qui secundũ mẽsurã diuinæ volũtatis viuit siue
3. Reg. 17. in modico siue in magno. Sãctus Elias aquã à vidua Sareptana pe
tijt: cũq; illa (inquit sanctus textus) pergeret vt afferret, clamauit 19
post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro, & buccellã panis
in manu tua: ipsa verò excusari cœpit dicens se modicũ tantum
habere farinæ. Quod parum valebat, facilè dabat quod autẽ cari
æstimabatur, difficile datu iudicabat. Cui dixit Elias: Vade &
mihi primum fac de ista farinula subcinericium panẽ paruulum,
& affer ad me: tibi autẽ & filio tuo facies posteà. Si quod nobis
Deus præcipit, appetitui nostro cõsonat facilè facimus: si vero ali
quid ei laboris inest, difficillimè operamur. Qui autẽ verus est iu
stus in modico, & in magno diuinæ voluntati conformari curat.

Et homo iste iustus, nõ solum dicitur iustus quia famulis suis mer
cedem exoluebat: sed quia iustitia præditus erat, quæ apud Theo
logos vniuersalis est virtus, ille quippè in rigore dicitur iustus,
qui

20 qui est humilis, castus, pius, patiens atque misericors. Sacerdos, qui in altari deuotus existit, cùm autem ab eo discedit dissolutus est, non dicitur iustus, religiosus, qui in choro orat & in dormitorio garrulatur, non est iustus. Vestis dicitur iusta quando secundum omnia quadrat: si verò in aliquo deficit, aut redundat, iam non est iusta. O quàm modicos iustos secundũ hoc arbitror esse in orbe terrarum. Naaman princeps militię regis Syriæ erat vir magnus apud Dominũ suum, & honoratus: per illũ enim dedit Dominus salutem Syriæ: erat autẽ vir fortis, & diues: sed leprosus. Animaduertite quot excellentijs sancta scriptura virum hunc extulit, in fine tamẽ dixit eum esse leprosum. Quod vltimum cætera priora maculauit. O de quot hominibus dicere possumus eos plurimis virtutibus esse ornatos, quas tandem aliqua 4. Reg. 5.
21 lethali culpa inficiũt. Dicitis quippè: ille est humilis, clemẽs, mitis, at est leprosus, est carnalis: de alio dicitis, est castus, misericors deuotus, sed est leprosus, est inanis glorię cupidus, de alio dicitis, est humilis, castus, orationi deditus, at est leprosus, est auarus qui ne obolum quidem Dei causa dare nouit. Plerisq; hominibus nõ deest rima, qua oleum effunditur. Nullus horum iustus est, nullus enim iuxta Dei volũtatem viuit. Non equidẽ ex his erat Simeon, ideoq; sancta scriptura illũ iustum appellat. Simulq; erat timoratus. Quum domina plurimis pretiosisquè gẽmis atq; sapphyris, aureisq; monibus exornata est, quãto pretiosiori ornata est apparatu, tanto magis timet, nequis ad se accedat, qui aliquid eorũ sibi subtrahat. Sic iustus quò pluribus splendet virtutibus eò cautius viuit atq; se custodit, ne illas amittat. Adeò excellẽs, *Simile.*
22 ac necessarius est timor Dei, vt dicatur: Deũ time & mãdata eius custodi, & hoc est omnis homo, idest perfect⁹ homo, phrasis nãq; est sanctę scripturę aliquib⁹ in locis hoc nomine: omnis, perfectũ significare. Vt omnẽ escã abominata est anima eorũ, id est, perfectã escã. Quãdò Patriarcha Abrahã sese excusauit, rationem reddẽs quia vxorẽ suã sororẽ quidẽ, & nõ vxorẽ esse simularat: vbi nos legimus, cogitaui mecũ dicens: forsitã non est timor Dei in loco isto, & interficiẽt me propter vxorẽ meam, septuaginta interpretes verterũt: si nõ est in loco isto veneratio Dei. Ex quo apparet timorẽ Dei, venerationẽq; Dei vnũ & idẽ esse Deumq; à timentibus se magnopere venerari: Hominesque illum non timere signum est modicæ cognitionis amorisque, quo diuinam *Eccle. vlt.* *Psal. 106.* *Gene. 20.*

maiestatē diligūt. De cælestibus potestatibus canit ecclesia: Tre 23
munt potestates, quia eum optime cognoscunt, atq; ardētissimè
diligūt, amoroso quodā reuerentialiq; tremore corā illo assisten
tes tremant. ¶ Dicitq; sanctum Euāgelium sanctum hunc virum
esse prætereà expectantē. Hæ duæ virtutes, timor scilicet, atque
Simile. spes, sunt tāquā duæ molæ, quibus anim⁹ noster purificatur. Quē
admodum granum frumēti inter duplicē molā collocat⁹ à se cor
ticē expellit, pulchraq; ac cādida remanet farina, sic animus no
ster in medio spei atq; timoris cōstitut⁹ oēs imperfectiōes à se ex
pellit, candidaque atq; decora remanet farina disponiturque vt
Dei sit cib⁹. Mola inferior est spes, quę animū detinet ne per dif
fidentiā excidat, ne Dæmonum panis efficiatur: timor verò est
mola superior, quæ animā cōprimit, ne per superbiā nimis effera
Deut. 24. tur. Præcipiebat Deus dicēs: Non accipies loco pignoris inferio 24
rē, & superiorē molā, quia animā suā apposuit tibi, hoc est, quia
pignus quod tibi offert, valde sibi necessariū est victui, ideo ne il
lud tollas. Si quidē igitur hæ binæ virtutes magis necessariæ sunt
animæ tuæ, quā illæ molæ homini Hebræo caue nè illas ei adi-
Iob. 31. mas. His optimè munitus erat sanctus Iob: de timore quippe di-
cebat semper quasi tumētes super me fluctus timui Deum: & pō
dus eius ferre nō potui. O incōmutabilis Deus quāta est hæc ex
aggeratio. Singula hęc verba fratres charissimi diligēti animi cō
Simile. sideratione perpēdite: sunt enim pēsatu dignissima, vt quē timo
rē animas vestras oporteat concipere cognoscatis. Quo timore
perculsi sunt qui in medio mari in naui cōmorātes hinc atrocissi
mis piratis, illinc tumētibus maris fluctibus se circūseptos ani-
maduertūt, ita vt passim se ab illis absorbēdos existimēt: præter 25
ea nauim rimosam fluctibusq; patentē vidētes fractū guberna-
culū, vela disrupta cernētes, nauigātesq; A *arbol seco* (vt Hispanè
aiunt) quod nauigationis genus periculosissimum est, timētesq;
in proximas rupes deuenire vbi cōfracta nauis in profundū pela-
gus demergātur? O quā metuēdum est hoc, dictu etiā atq; audi-
tu. Dicite quæso, qui tot tātisq; periculis expositi essent, nūquid
superbiæ, aut cupiditatis cogitationes haberēt, aut sensualib⁹ vo
luptatibus indulgerēt? nō equidē imo diuitias suas celerrime in
mare proijcerēt, vt viui ex tēpestate euaderēt, nec ederēt, neque
dormirent propter procellæ inuersionē. Nunquid igitur ignora
tis in maiori, ac tumidiori procella spiritalē animarum vitā ver-
sari,

26 sari, nosq; ab infernalibus piratis esse circunseptos, qui adeo per ditionē interitumq; nostrum exoptant, vt de vnoquoq; illorum dicat B. Petrus: Tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret? mare tumulentum est hoc sæculum, in quo corporum nostrorum naues corruptis, deprauatisq; moribus rimosæ apertæque sunt, malaq; tanquam aqua per sensus introeunt, prudentiæ gubernaculum amisimus, vela quæ sunt Dei, proximorumque amor distrupta sunt, sicca arbore nauigamus, hoc est fidem sine operibus habemus. Furibundi assiduarum tentationum venti vndique constant, & in maximo periculo passim versamur in infernales rupes incidendi, ibique in æternum pereundi: quis ergo in tot periculis constitutus non timeat? quomodo tam alto sopore requiescimus? quomodo cum tot plorandi, atque timendi 1. Petri. 5.
27 occasiones habeamus, tam hilari vultu ridemus? quo modo ludimus, quomodo tanto gustu, ac voluptate delectamur? quomodo his temporalibus bonis derelictis singuli singulas foueas, in quibus pœnitentiam agamus, non exquirimus? O cæcos nos, qui inter tot pericula tam securi, ac sine timore viuimus. O sancte Iob quàm meritò dicis: Semper quasi tumentes super me fluctus timui Deum, non vnam quidem horam, nec vnum diem, siue vnā hebdomadam, sed semper. De spe autem vir sanctus postquam dixerat: Credo quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Saluatorē meum: addidit, dicens: Reposita est hęc spes mea in sinu meo. Sinus animæ est charitas, bona autem spes in animi sinu debet includi, vt feruida sit & viua: frigida namque ac mortua est equi Iob. 19.
28 dem spes, quæ charitati, diuinoque amori non nititur. Hac feruidissima, vigentissimaque spe præditus erat D. Petrus, eiusq; socij, quapropter Deo gratias agebat, dicens: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui regenerauit nos in spem viuam. Curemus nos etiam fratres charissimi, vt spes nostra optimæ, probatissimaque vitæ innitatur, ne sit vana præsumptio, atque vt in charitatis sinu sit inclusa & semper feruida sit: ne autem ab hoc sinu erumpat, firmo quodam proposito illam astringamus, fortitudinisque corrigia firmiter vinciamus. 1. Petri. 1.

Est etiam valdè notandum Spiritum sanctum non fuisse contentum dicere, venerabilem senem non solum sibi esse expectantem, sed etiā dicere: *Erat expectans consolationem Israel.* Liberet nos

Deus ab hominibus, qui suam tantum consolationem, volupta- 29
tem, honorem, ac deniq; vtilitatem expectant atq; perquirunt. His enim plurimis sceleribus admittendis latissima patet ianua: illum autem qui est iustus Deiq; timens sicut Simeon, ipsa iustitia, charitas sanctusq; timor, eum commouet, vt spiritale omniũ bonum ac consolationem exoptet. Hic vir erat senex & sanctus nunc autẽ (quæ nostra est miseria) nõnullos senes nõ sanctos quidem, sed maximos peccatores cũ magno vniuersæ Reipublicæ scandalo esse perspicimus, cùm tamen ipsi sanctiores esse, meliusq; iunioribus exemplum præstare teneantur. Muri qui ciuitatem custodiunt, dicuntur Hispano sermone (*Barbacanas*) quare autem arbitramini hanc metaphoram sumptam esse à longæuis, qui canos habent in barbis? profectò quia ij virtute, sanctitateq; sua, Reipublicę murus esse cõsuescunt, atq; inde prouenit, quòd 30
muri ciuitatum barbæ canæ dicantur. Animaduertite autẽ non maiores quidem, sed minores muros, qui exteriores sunt, & maiores muros, ciuitatesque muniunt, barbas canas dici. Murus quo Deus nos vallauit, est diuina ipsius lex, sanctusque timor: senes verò sunt barbæ canæ, quæ hanc legem, sanctumq; timorem faciunt obseruari. Et sic dicit Isaias Propheta: Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrhæ similes essemus. Super quo dicit glossa: Semen, id est, superstites, qui sunt senes atq; longæui. Si ergo hi, qui hoc facere tenentur, optimũ non præbent pietatis exemplũ, quid in vniuersa Republica erit, nisi quædam dissoluta corruptio. O patres ac domini mei, qui iam ad vltimũ vitæ terminũ propinquatis: per reuerentiam Dei vos rogo, vt animaduertatis 31
vos hodie, aut cras tremendo ipsius iudicio esse præsentandos, & non vestrorum modo peccatorum, sed eorum etiam, quæ vestra causa commissa sunt, rationem arctissimam esse reddituros: similes Simeoni esse oportet eos, qui Deum suscepturi sunt.

Isai. 1.

Hic dicitur accepisse eum in vlnas suas: nõ dicit, in vlnam, sed in vlnas. In quo significatur, non sufficere nos Deum vna manu accipere, sed binis manibus debere suscipere. Duæ animi manus sunt intellectus, atque voluntas: illique illum vnica manu suscipiũt, quorum intellectus est fidei plenus, voluntas autem repleta malitia. Nonnulli sunt famuli adeò negligentes, quibus si gallinam iubetis assare, versus ignem eam ex altero latere tandiu

Simile.

sistere

32 sistere sinunt, vt partim cruda, partim verò combusta remaneat,
eo quod famulus illam vtrinque non versarit, bina animi latera
sunt intellectus atque voluntas, plurimique intellectum maxi-
mè torrere, & comburere curant multa discentes, atque scientes:
voluntatem autem frigidam & crudam, sine amore, ac charitate
relinquunt. Iusti autem diligentissimè vtrinq; versantur, quò il-
luminato intellectu voluntas amoris igne inflãmetur. Et hoc est
Deum vtraq; manu suscipere, quem si sic receperimus, suam no
bis hic gratiam, in futuro autem cælestem beatitudinem largie-
tur: Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem festiuitate Purifica-
1 tionis Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO TERTIA.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi, &c. Luc. 2.

ADEO inanes erãt olim homines, vt pro minimo
quoq; honoris puncto mundũ euerterent, atq; il-
lius impetrandi causa grauissimis sese mortis peri
culis offerrẽt, plurimasq; miserias tolerãrẽt. Vn-
2 de scribẽs D. Cyprianus in principis palatio edu-
catũ, illiusq; miserias perferre solitũ, dicit ei, se penitus ignorare
quomodo iungi possit, quòd honorũ cupiditas homines tot iniu
rias atq; ignominias faciat perpeti; & cordiũ suorũ elatio tot hu
militatibus ac subiectionibus illos submitti cogat, quibus quidẽ
ij omnes submittuntur, qui aliquid secularium honorum conan
tur adipisci. Inter omnia verò, quę illic dicit, hęc notabilia ipsius
verba vellem à vobis diligẽter aduerti: scilicet, quibus homo sor
dibus emit, vt fulgeat? quod ita profectò verũ est. Et B. Augusti
nus verba illa Ecclesiast. interpretãs, dicẽtis: Vanitas vanitatũ, &
omnia vanitas, dicit sanctã Scripturam res humanas vanitatem
appellare, quia homines propter amorem atque æstimationem
earum

Cypria. libro. 2. episto. ad longæuũ quendam virum.

August. libro. 1. de moribus Eccles. ca. 21.

earum rerum captiui seruiq; efficiũtur, quarum per contẽptum poterãt dominari, quod magnum quoddam vanitatis est genus: quòd tam excellens creatura, sicut homo ad tam miseram seruitutem redigatur, vt parum inanis gloriæ atq; honoris, qui nulla stabilitate nititur, consequatur. Nunc autem in his temporibus iam non sic agitur: enim verò quõdam pro modico honore diuitias, vitamque ipsam homines periculis exponebãt: nunc autem honorẽ ac vitam pro diuitijs obijciunt, adeò illarum auidi sunt.
Matth.20. Et sic in illa parabola vineæ, quam Dominus attulit, optimè hominum huius miseræ tempestatis ingenia mihi repræsentari videntur. Nam operarij illi non murmurabant, eo quòd Dominus alios eis prætulisset, sed quia eos pari præmio donabat: vellent enim ipsi in præmio alijs anteponi; in quo maior auiditas, quàm vanitas repræsentatur. Quantum autẽ malum sit hæc honorum 4
Sapien.4. tẽporalium auiditas, Sapiens satis apertè manifestat dicẽs: Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscẽtiæ transuertit sensum sine malitia. Singulorum verborũ fratres mei pondus attentè perpendite. Fascinatio est corruptio aduemens teneris infantibus ex hominibus, aut fœminis malæ venenosæque complexionis. Et ita hic fascinatio nugacitatis significat corruptionem quam homines in cordibus recipiunt ex terrenarum rerum amore atque affectione, quæ res nugacitas appellantur, quia illam tantum exteriorem habent speciem, cum tam breuiter prætereant, & consumantur: qua specie homines tanquã pueros rationis expertes decipiunt: & hæc est causa, ob quam cælestium bonorum pulchritudinem, splendoremque non dignoscunt. Ideòque dicit: Fascinatio nugacitatis obscurat bona: siquidem efficit, ne virtutes, resque cæle(stes æ)stimentur, sed tanquam obscuræ ac sine splendore negligantur. Et inconstantia concupiscientiæ transuertit sensum sine malitia. Inconstãtia (inquit) concupiscentiæ, quia cupiditas hominem commouet, vt vbi primũ, quod expetebat consecutus est, illud non æstimet, pluraque desideret, quibus comparatis plura etiam, & plura concupiscat atq; expetat. Et hæc est inconstantia concupiscentiæ, quæ homines fatigat atque perturbat, arbitrantes se maiorem in possidendis, quã in possessis rebus voluptatẽ esse reperturos, ipsaq; illorum etiã sensus peruertit, qui neque peccato, neque malitia sunt infecti. Vt autem quomodo hæc cupiditas sensum trãsuertit, cogno-

scatis,

6 scatis: notate quod dicit sacra pagina de maledicto illo Ieroboam, qui cupiditate commotus idololatra factus est, regnumq; suum idololatrare fecit: ad quem obiurgandum cum Propheta quidam Dei nomine accederet, exclamauit contra altare in quo ipse Ieroboam idolis offerebat incensum, statimque altare marmoreum dissecatum est medium, id est scissum est in duas partes, extendentisque maledicti Regis manus aduersus sanctũ Prophetam arefacta est, rogante que Rege, vt pro se Deum precaretur, orauit vir Dei faciẽ Domini, & reuersa est manus Regis ad eum, & facta est sicut prius fuerat. Ecce triplex miraculũ tam breui tempore operatum coram maledicto illo Rege, quæ omnia nõ suffecerunt illum ad Dominum conuertere: adeo fuerat à diabolo excæcatus, atque à sua cupiditate trãsuersus. O quo vnius hominis durities, atque obstinatio peruenit; quomodo hæc audientes non deterremur, & quomodo tantum hoc malum non pertimescimus, quod infœlicibus his temporibus tam tyrãnicè dominari videmus? ex his, quæ modo vobis dicam, cognoscetis quantum hodie cupiditas dominatur. Omnibus compertum est postquam hæc noua mundi pars patefacta est, quæ sunt Indię Orientales, atque Occidentales quam innumera hominum multitudo terra marique perierit: ita vt paucissimi fuerint, qui prospere in patrias suas reuersi sunt. Omnes autem qui ad illuc eundum cõmouentur, non in eos quidem, qui illic perierunt, sed in paucos qui huc reuersi sunt, oculos conijciunt, & sic decipiuntur sibi persuadentes se non illic esse morituros, sed ex illis esse futuros, qui in suas patrias redierunt. Tanta est cupiditatis vis, sicque homi-
8 nes excęcat, vt quasi pueri se decipi patiantur. Ideoque dicit Spiritus sanctus: Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentię transuertit sensum sine malitia, vt propter incerta certissimis periculis exponantur, quæque etsi reuera consequantur; cras tamen finiẽda sunt. Idcircò exclamat Beatus Augustinus, dicens: cur per multa vagaris homuncio quęrendo bona animæ, & corporis tui? quære vnum bonum, in quo sunt omnia bona, & sufficit, ibi enim est quicquid amas, quicquid desideras.

3.Reg.13.

7

Augu st. lib medita.

Maximè nos commouere debet ad hanc veneficam pestem (quæ est temporaliũ auiditas bonorum) è cordibus nostris euellendam, summa paupertas qua sublimis Rex gloriæ in hoc mundo

do viuere dignatus est: & qua sacratissimam etiã genetricẽ suã de 9
gere voluit: quæ quidẽ tãta fuit, vt in suo virginali partu domus
ei defuerit, & sic in stabulo fuerit paritura: nec in purificatione
sua offerẽdũ habuerit agnũ, & sic par turturũ, aut duos pullos co
lumbarũ fuerit oblatura sicut ait sanctum Euãgelium, quæ obla-
tio erat pauperum mulierum iuxta legis consuetudinem. Ecquis
igitur hæc considerans ardentissime paupertatem ab altissimo
Dei filio consecratã, atq; à purissima ipsius genitrice susceptam
non amplectatur? Dignũ autem est consideratu; cur in columba
rum genere non colũbas quidẽ, sed duos pullos masculos colum
barum Dñs offerri iusserit: in genere autem turturũ turtures, nõ
verò pullos turturum postularit? Ad quod respondetur pullos co
lumbarum teneriores, ac sapidiores esse columbis: turturũ verò
meliores turtures magnos, quã pullos. In quo significauit Deus 10
se velle vt sibi meliora semper offerantur. Vult Deus vt sui mini
sterio pullus tener te offeras, non autem cum iam es senex, & sce-
leribus obduratus, & si tunc nõ displiceat. Miseri autẽ filij Adæ
longè aliter faciunt, finis prandium, & tanquam in successiuis
perditisq; horis diuinum officium persoluis, principium autem
diei & totum mane, temporalibus negotijs consumis: quasi sem-
per meliorem vitæ, temporisque partem mundo, peius autem
Deo offerre cõsuescis. Habes binos liberos alterum habilem at-
que ingeniosum, alterum verò ineptum, atque inhabilem, & di-
cis: hunc inhabilem, & fatuum Deo offeramus, sit clericus? hic ve
rò ingeniosus in mundo remaneat, sæcularibusque rebus inten-
dat. O Christe spiritualis vitæ reparator, ac fidelissime hominũ 11
amator: tu in solitudine prius præcipuam, potioremque panum
pisciũq; partẽ turbis diuisisti: tibi autẽ Dñe infinitæ Maiestatis.
tuisq; sanctis discipulis fragmẽta colligi iussisti: nos autẽ vice ver
sa facimus, fragmẽta quippè, atq; ea, quæ neglecta reliquimus,
tibi in pauperibus tuis damus: melius autẽ quasi ingrati nobis ob
seruamus: nõ sic fratres, non quæso sic fiat, sed amodo meliorẽ di-
uitiarum, vitæque vestræ partem Deo immolate. Qui in marina-
Simile. uigant, statim in nauigationis initio nauiũ vela extendunt. Stul-
tũ enim esset expectare, vt illa extẽderẽt, quãdo iam peruenitur
ad portũ, atq; anchoras iaci oportet. Insanius equidem est expe-
ctare in litore mortis vela tendere, & pœnitentiam agere. O ter-
ribilem insaniam, in initio nauigationis, id est vitæ, vela tendere
debuisses:

12 debuisses: tu verò illud tempus expectas, cum iam propè mortẽ fueris iam penè rationis expers, cum quid facias vix noris?

Præcipiebat etiã Dñs turtures, nõ autẽ pullos turturum sibi offerri: quãdo vir est inquietus, aut tumultuosus, siue cum fœmina est stulta ac vana, dicere consuescitis, est turtulus, aut est turtula: aliquid igitur inest turtulis siquidẽ vanos atq; demẽtes illis cõparamus. Vult igitur Deus pullos columbarum, nõ verò turtulos, vt significet homines insanos, vanos atq; inquietos, nõ esse suo diuino ministerio idoneos. Et sic vbi nos legimus: Ad quem aspiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, alia translatio habet: super quẽ requiescet spiritus meus, nisi super humilẽ & quietum? Quapropter vobis magnoperè cõmendo fratres charissimi, vt quoad fieri poterit, quiescere curetis: nã maximis qui- *Isai.66.*
13 busdã peccatoribus dixit ipse Propheta Isaias Dei nomine: Si reuertamini & quiescatis, salui eritis; in silẽtio & in spe erit fortitudo vestra. Cum hac oblatione, ac munere ingressa est hodie in tẽplum superna cælorũ imperatrix sacratissimũ infantẽ Iesum in brachijs baiulãs, vt eũ æterno Patri offerret. Nã quia Deus primogenitos AEgypti occiderat, hãc oblationẽ ab Hebræis petebat vt in illius beneficij gratitudinẽ sibi primogenitos offerrẽt. Ex qua lege optimè intelligi potest quẽ animum, atq; gratitudinẽ Dñs à nobis exposcat, si quidẽ vt nos à crudelissimo Sathanicę seruitutis iugo liberaret, nõ inimicorũ quidẽ nostrorum, sicut AEgyptiorũ primogenitos interemit, vt Hebręos à Pharaonis captiuitate subtraheret, sed suũmet primogenitũ filiũ atrocissimæ tradidit morti. Vnde B. Paul. infert quantum Deo debeamus, di- *Isai.3.* *Exod.13.* *2.Cor.5.*
14 cẽs: Charitas Christi vrget nos ęstimãtes hoc, quoniã si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt, iã nõ sibi viuãt, sed ei, qui pro ipsis mortuus est. O mirabilia verba, & quãtę confusioni nobis esse deberet nos nõ facere quod nobis in eis S. Apostolus cõmẽdat: super omnia autẽ verbũ illud: Vrget nos, perpẽdite quæso quod significat nos aliter facere posse nõ debere deuinctos tãto beneficio. Et credo prætereà per omnes illos primogenitos, quos Hebræi offerebant, hunc supernum primogenitum purissimę Virginis significari, atq; ideò cęteros etiam postulasse. Sicut Herodes propter ingẽs, ac detestabile odium, quo cęlestẽ hunc puerum prosequebatur, omnes pueros Bethlehẽ, & confinium

eius

eius iussit occidi, quò inter illos hunc vnum, quem maximè ode- 15
rat, interimeret. Sic vice versa Pater æternus propter summum amorem, quo Iesum Christum filium suum complectebatur omnes sibi primogenitos præcepit offerri, vt hic vnus inter omnes sibi gratissimus offerretur. Quapropter fratres mei hoc saluberrimum percipite cõsiliũ; si vultis corda, munera, oblationes, orationesq; vestras Deo gratas esse, semper hunc diuinum primogenitum, vobiscum deferte, vt ab æterno Patre amorosis, atq; be-
Simile. neuolis oculis recipiamini. Sicut principũ nutrices eos regibus parentibus suis offerre consuescunt, cum irati sunt, vt præ visi filij gaudio mitigentur & petita concedant. In hoc supernæ cælorum imperatricis ingressu adimpleta est celebris illa Prophetia
Agge.2. Aggæi Prophetæ dicentis: Magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquã primæ: dicit Dominus exercituum: & in loco 16
isto dabo pacẽ, dicit Dominus exercituum. Ad quorum verborum intelligentiã sciendum est ea à sancto Propheta dicta fuisse, cum Hebræi tẽplum reædificare incipiebãt post Chaldæorũ euersionẽ. Etenim nonnulli tunc aderãt senes, qui magnificẽtiæ ac sumptuositatis tẽpli Salomonis meminerant, & desperantes hoc posterius tẽplum sicut prius esse futurum, amare lamentabãtur, nec illud reædificare gaudebãt propter impossibilitatẽ quæ eis in hoc esse videbatur. Tũc surrexit hic vir sanctus diuino spiritu repletus, illosq; consolatus est, dicens: Magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquam primæ. Quomodo ò vir sancte hoc dicis, siquidẽ tam pauperem ædificationem perspicis, & tanta post tẽplum constructum futura est inopia victimarũ? Maior equidẽ prioris gloria fuisse videtur, in quo erat illa fœderis arca 17
super quam gloria Domini descendebat, vbi tanta, tãq; locupletia immolabantur sacrificia. In eodem capite rationem reddit huius maioris excellentiæ secundi templi: etenim non futurum erat gloriosius, quia pluribus diuitijs esset abundaturum, nec maior ministrorum sanctitas esset futura: sed quia adhuc (inquit) vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istã gloria, dicit Dominus exercituum. Hoc est vnum ex efficacissimis argumentis, quibus iam Christus Iesus filius Dei in mundum venisse comprobatur: quia iam hoc secundum templum penitus euersum est: si quidem autem sanctus Propheta illam in illud se-

cundum

18 secundũ templũ venturũ esse prędixit: illud autẽ iam non extat, neq; in eo remansit lapis super lapidẽ: quid ergo cęci Iudęi expe ctant siquidẽ Aggęus Propheta Christũ in illud secũdum tẽplũ quod ipsi reędificabant, venturũ esse prophetauit: atq; etiã hic illud templũ vltimũ esse, nec post illud aliud futurũ esse prædi xit, his verbis: Magna erit gloria domus istius nouissimæ: quomodo igitur infœlices adhuc in templum illud desideratum gẽtibus venturum sperant, si quidem iam penitus fuit euersum atque dissipatum? Hæc igitur erat gloria huic secũdo templo promissa, quòd in illud, verbum incarnatum erat venturum, sicut & venit & in eo prædicauit, ac complura mirabilia fuit operatum. Hodie autem primum in illud ingressum est in brachijs sanctissimæ Virginis Mariæ matris suæ, quam credibile est millia mil-
19 liũ Angelorũ fuisse comitatos, & cũ tanta gloria atque maiesta te, vt dicat B. Augustinus; Nisi fides credat, sermo nõ explicat.

Et ecce homo erat in Hierusalem: cui nomen Simeon: & homo iste iustus & timoratus O quis adeò fortunatus esset, vt de eo hæc omnia merito dici possent. Iustitia in Hebræo sermone vniuersas virtutes amplectitur: iustus etiam dicitur, qui gratia iustificante præditus est, licèt omnes virtutes non fuerit adeptus: sed quas nõ habet curat acquirere, & quas acquisiuit, intensiores facere ac perfectiores intẽdit. Et hoc est quod crebrius in diuinis literis iusti nomine intelligitur. Vnde sponsus, cũ priùs spõsę oculos laudasset, dicẽs: Oculi tui colũbarũ, vt spõsa in dies in virtutibus accrescere, magnosq; pgressus facere perspiceretur, dixit ei postea
20 cãt. 6. Auerte oculos tuos à me, quia ipsi me euolare fecerũt: quæ fuit eximia quędã exaggeratio, quasi diceret: auerte hinc oculos tuos, quia me occidis, neq; enim illos valeo tolerare. O ineffabilẽ Dei pbitatẽ: etenim cũ infinitę sit potẽtię, se ab vnius animæ dilectę sibi perfectione superari fatetur. In eo aũt, quod hic dicit trãslatio nostra septuaginta interpretes sequẽs Hebręus text⁹ habet verbũ quod significat, superare me fecerũt, quod modo poetico ponitur pro me superauerunt, Vbi clarius dicit ac fatetur Deus, se ab illis oculis esse deuictũ: & alij trãstulerũt: auerte oculos tuos à me, quia me superbire fecerũt. O benedicant te cælestes Hierarchię seculorũ omniũ Imperator, quia talia verba tuo nomine dici voluisti. Ecquis nõ obstupescit audiens Deũ magnificari, extolli atq; superbire, quia animã sanctam habet in 1 am?

Augusti.

Cant. 4.

Hæc singularis exaggeratio significat, quod si Deus efferri ac su 21
perbire posset, vnius perfectæ animæ sanctitas ei elationis atq; su
perbiæ esset occasio. Ex quo apparet, quot in virtute progressus
facere solet anima iusti, quæ prius oculos habebat columbæ, si
quidem in tātam perfectionem ac virtutis pulchritudinē perue
nire possunt, vt Deus de illis has exaggerationes dicat.

Simile. Dicit vlterius sanctū Euangeliū: *Et timoratus.* Iustus adeò iu-
stā habet cōscientiā, vt minimę quæq; res illi timorē gignāt. Vi
debitis hominē perpolitū, qui adeò iustū se calciat calceū, vt si
fortè calculus quātūcunq; minimus sit, in eū ingreditur, illū ne-
queat tolerare: videbitis autē rusticū adeò ineptos, ac dissolutos
gerentē calceos, vt quāuis in eos lapides atq; arena includātur,
nulla molestia afficiatur. Hoc interest inter iustorū, atq; pecca-
torū cōscientiā: etenim cōsciētia iusti, quia minimū quodq; otio 22
sum verbū dixit, vix quiescere potest: peccatoris autem animus
adeo amplus ac dissolutus est, vt nihilo molestetur, ne mortalia
quidē peccata pertimescat: quòd si iusti venialia peccata timēt,
quāto magis verebūtur, ne in mortalia prolabātur; scientes alios
sanctiores se, in ea infœliciter incidisse? Ad eū sanctitatis gradū
peruenerat Dauid, vt cū bis capitalē hostē suum Saulē in manu
sua haberet, qui actualiter ipsum occidere conabatur, nollet eū
interficere; postea verò in tantā infœlicitatē deuenit, vt fidelissi-
mū amicū suū Vriā occidi iusserit? Ecquis de sancto hoc viro ta
le cogitaret? Ecquis eū qui crudelissimis hostib⁹ ignoscebat, fide
lissimū amicū occisurū esse putaret? O quā meritò dixit Aposto-
lus: Qui stat, videat ne cadat. Nemo dicat, ex hac aqua non bibā:
sed vnusquisq; in perpetuo timore viuere curet, noueritq; iusti- 23
tiā esse tāquā thesaurū in arca cōsciētię inclusum, arcāq; istā di-
uino timore (tāquā claui) occludi, ne iustitia interius inclusa per
Ecclesi. 27. datur & esse sicut pōd⁹ nauis, quod eā securā pergere facit. Et sic
dicitur: Si nō in timore Dñi tenueris te instanter, citò subuerte-
tur domus tua. Perpēdite verbū illud: instāter, in quo nos docet
Simile. Spiritus sanctus, quā cótinuū in nobis esse oportet hunc diuinū
timorē, & quā diligenter illū debemus inquirere. Est enim timor
quasi vermis semper nos interiùs rodens, semper nobis pericula
in quibus versamur, leges quibus tenemur, rationē arctissimam
quā Deo reddituri sumus, hostes deniq; qui nobiscū atrocissimū
bellū gerūt, ante mentis nostrę oculos proponēs. Satis apertè de-
mon-

24 mõstrauit sanctus Propheta Habacuc sanctũ Dei timorẽ omnes *Habac. 2.*
has operationes in anima sua efficere, cùm dixerit: Super custo-
diã meã stabo, & figã gradũ super munitionẽ, & contẽplabor, vt
videã quid dicitur mihi, & quid respõdebo ad arguẽtẽ me, idest,
vniuersis vanis curis post terga relictis huic vni intendã, scilicet
vt custodiã me. Quapropter stabo super custodiã meã, non edor
miã quasi piger, sed erecto animo vigilabo super munitionẽ meã
aduersus omnia hostiũ tela ac stratagemata. Et diligẽter aduertã
quod mihi Deus in lege sua dicit: Quomodo me inferni ignibus
cõminatur: & quã libẽter mihi gloriã pollicetur: & quid respon-
debo quãdo arctissimã à me exegerit rationẽ. O beatũ virũ qui
sic viuit, atq; huius curæ excitatorẽ habet timorẽ. Recẽsens Da *Isai. 51.*
uid mali peccata, & dicẽs: Quid gloriaris in malitia, qui potẽs es
25 in iniquitate, &c. Statim annumerat supplicia, quibus ille punie
tur dicens: Propterea Deus destruet te in finẽ: statimq; subdit di
cẽs, Videbũt iusti, & timebunt. Experiẽtia cõperimus animalia *Simile.*
habẽtia cornua, vngues ac vires quibus se tueãtur, absq; timore
esse secura. Cætera verò animãtia, quę hoc armorũ genere carẽt,
sicuti lepores, capræ, cerui atq; alia huiuscemodi hac metu ac ti
more perculsa fugiũt, vitãq; suam tuentur, & sic eis timor arma
ministrat. Si quidẽ igitur homo per peccatũ fortissima illa gratię
iustitiæq; originalis arma deperdidit, hoc timore quasi armis ab
spiritalibus cõtradictionibus se se defendere debet. His omnibus
exornatus erat sanctus ille senex Simeõ, & cum senectute atq; la
bore expectabat breui tẽporis spatio Iesum Christũ Saluatorẽ
mundi in terra videre, quãto diligentius nos elaborare debemus
26 vt in cælestibus ipsum in æternum videamus, illoque fruamur.
*Et responsum acceperat à Spiritu sancto, non visurũ se mortem, nisi prius
videret Christum Dñi.* Diligẽter pensate verbũ hoc: non visurũ se
mortẽ. In eo nãq; significantur iusti quãdo moriũtur, mortẽ vi-
dere? quia ex longinquo se ad illã præparant. Malus autẽ oculis
clausis nõ vidẽs mortẽ ad interitũ properat, B. Ambros. dicit: Si *Ambros.*
basilisc⁹ hominẽ videt priusquã ab eo perspiciatur, illũ occidere, *serm. 10. in*
si verò homò prius basiliscũ cernit basiliscũ ab homine interfici: *Psal. 118.*
hoc satis in morte verũ esse cõprobatur. Nam si mors hominẽ in
cautũ & nõ præparatum, sed in lethali culpa cõmorantẽ perspi-
cit, eũ æternaliter occidit, quia cũ primum moritur in infernum
detruditur: si autẽ homo considerationis oculis mortem præui-

det,& cum hac consideratione se diligentissimè preparat, nō sic 27
a morte necatur? siquidem in æternum victurus moritur: imò verò ipse illā occidit, quia mors ei iā enernata & mortua occurrit.

Et venit in spiritu in templum. Ideò nunc non diuina auxilia in templo percipimus, quia nō sicut Simeon ad illud in spiritu, sed in carne venimus. Cauete fratres per reuerentiam Dei ne in hunc sanctum locum in vanitatis spiritu veniatis, sicut illi quos comminabatur Amos Propheta dicens: Væ vobis, qui opulenti estis in Sion optimates capita populorum ingrediētes pompaticè do-
Amos. 6. mum Israel. Ecquis pompaticè ingrederetur ad Regem ab eo veniam petiturus de crimine læsæ maiestatis? siquidem igitur quotidie diuinā lædimus maiestatem, & in templū veniam ab eo petituri venimus, tanquam Rei cum profunda humilitate veniamus. Nec verò à carne cōmoti veniatis, sicuti plurimi ad tēplum 28
vt videant & videantur accedunt, atq; vt cupiant & ab alijs cupiātur: nec in curiositatis spiritu veniatis, sicuti nōnulli veniunt ad loquendū, atq; ab alijs nūcios audiendū: maximè verò fœminæ, quæ tota hebdomada domi suæ cōmorātur, diebus autē festiuis omnia quæ in toto terrarū orbe gesta sunt in illo anno inuicē aliæ alijs nunciant: nec veniatis in spiritu hypocrisis sicut plurimi veniūt, qui oculos in cælū tollunt, cor autē & cogitationes in terra defigūt: neq; in spiritu pigritiæ, sicut nōnulli, qui in medio missæ accedunt & in cōcione dormitant: hi filiū Dei in tēplo nō reperiunt, siquidē eius gratiā non inueniūt: cū nō diuino quidē (sicut Sanctus Simeon) spiritu, sed diabolica persuasione cōmoti in tēplum veniunt. O Rex gloriæ Christe vere Deus, quam pauci te hodie in ineffabili altaris sacramento nos expectātē, vt quā 29
plurima in nos beneficia conferas, reperiunt: quę quidem dispositionis nostræ defectu non accipimus. Per ineffabilem clementiam tuā te deprecor, vt oculos nobis aperias, quibus tantū hoc malum cognoscamus, eiq; opportunum remediū adhibeamus.

Et cum inducerent puerū Iesum, &c. Ipse accepit eū in vlnas suas. O ineffabilē Dei liberalitatē, & quā firmiter stat promissis, ac multò quidē maiora largitur quā pollicitus est. Regi Ezechię Dei no-
1. Reg. 19. mine dictū fuit: Hęc dicit Dn̄s de Rege Assyriorū: Nō ingredietur vrbē hāc, nec mittet in ea sagittā & multo quidē maiora cōpleuit Dominus: nam ipsamet nocte venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorū centū octoginta quinq; millia,

Et

30 Et Isaias dicit: Omnes sitientes, venite ad aquas. Ad solam vtiq; aquã inuitat, postea verò nõ potũ tantũ sed cibum etiã prębet: & sic addidit; Comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra. Sic fecit sancto Simeoni: promisit enim se illi mũdi Saluatorẽ esse ostensurũ, & nõ solũ eum illi ostendit, sed etiã eo illum oblectauit in ipsius manibus Christum collocans. *Isai.55.*

Et benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis seruũ tuũ Domine secundũ verbum tuũ in pace. Hic sanctus ad hoc solũ vita frui volebat, vt viuẽs veram vitam Iesum Christum perspiceret; qua visa nolebat amplius viuere. O quot sunt hodie (quorum fortasse multi adsunt) qui ad bonis tantum temporalibus perfruendum vitam desiderãt: ideòq; summoperè mortẽ execrantur. Credite mihi fratres: pessimum signum est vitam tantoperè diligere: mortem autem

31 adeò odisse. Carnem ab osse facilè separari signum est illã iam esse coctam, siue tostam: quæ enim cruda est difficilè ab osse disiungitur, vt in cælũ cõscẽdamus, oportet nos charitate coctos tostosq; esse. Signũ autẽ ex quo nos tales esse colligimur, est nos à terrestribus rebus esse separatos, iamq; dissolui, & ab hoc sæculo exire desiderare: nos autem mortẽ tantoperè odisse, signum est, quod adhuc crudi ac sine charitate persistimus. Aduersus malos est mors armata, ideòq; illam maximè pertimescũt: arma verò quibus munita est ipsi ei prębẽt: nã (vt dicit D. Paulus:) Stimulus autẽ mortis peccatũ est. Tollite fratres mei hos mortis stimulos, & deinceps illã nõ timebitis. Ideò illã iusti nõ timẽt, quia ad eos venit inermis: sicut eã nõ timebat sanctus Simeõ, sed eam cupiebat atq; petebat in initio huius cælestis cãtici. Multũ inter Cyg *Simile.* *1.Cor.15.*

32 num, & marinam Syrenam interesse comperitur: nam Cygnus cũ ad mortẽ appropinquat, dulcissimè canit; Syrena autẽ cũ se obire sentit, amarè lamentatur: vt enim ait Philosophus in suis problematibus, in morte accedit sanguis ad cor, sanguis autem Cygni est nimium generosus, sanguis verò Syrenę est pessimus, & ille venenosus sanguis ad eius cor accedens, amarissimos gemitus illam proferre cogit: bonus autem sanguis Cygnum canere facit: sic peccatores malus scelerũ sanguis ad eorũ cor accedẽs in morte mœrere facit: iustos autẽ (quasi cygnos) virtutes vt hilari animo moriantur inuitãt. Et hoc est quod dicitur: In malitia sua expellitur impius: iustus autem sperat in morte sua. O singularẽ sententiã in qua Spiritus sanctus ostendit assiduã mortis rę- *Prouer.14.*

cordationem, peccatoribus quidem nimium exosam, quia pro- 33
pter ipsorum malitiã in ea perpetuis inferni cruciatibus cõdem
nandi sunt, iustum maximè consolari: omnes namq; pręsentis
vitę labores citò finiendos esse sperat, & postquam propter eo-
rum tolerãtiam in hac vita gratiam receperit, sempiterna cęle
stis beatitudinis gloria fruiturum, se ad ęterea regna esse migra
turum confidit: ad quę nos perducat Iesus Marię filius, Amen.

In eadem festiuitate Purifica tionis Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO QVARTA. 1

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi. &c, Luc. 2.

Leuit. 12. HAEC lex quam hîc refert sanctum Euangeliũ, quę
habetur în Leuitico, magnam volenti illam attente
considerare admirationẽ affert. Dicit enim: Mulier
si suscepto semine pepererit masculũ, immunda erit
septem diebus, &c. Sin autem pepererit fœminam, immunda
erit duabus hebdomadibus. Ecquis hanc legem non admirabi-
tur, quod non sufficiant fœminæ doloris partus, sed tot etiam
diebus immunda remaneat? quodq; pœna hæc in partu filię du- 2
plicetur, cùm tamen non sit in manu genitricis masculum aut
fœminam parere? Huius rei consideratio primum Origenem, de
inde alios sanctos patres cõmouit, vt in hac essent sententia ma-
nifesteque docerent, antiquas leges pręter literalem sensum quẽ
verba contextus in se habent, alios mysticos, atque latentes sen-
sus & intelligentias habere: ad quas recurri oportet, vt diuinę le
gis iustitia & maiestas clariùs innotescat, quæ in sensu exteriori
non tam manifestè perspicitur. Ad cuius rei confirmationem
vnicam ex plurimis legibus, quas Deus in veteri Testamento
sanciuit, vobis referam; quę in tantam vos admirationem, quàm
Nume. 19. præterita, inducet. Pręcipiebat Deus, vt vitulæ cineres in mun-
do loco reponerentur, & ad hominum purificationem custodi-

rentur.

3 rentur: ſimulq; vt ſacerdos, qui vitulam illam immolaret, veſtes
ſuas ablueret, immunduſq; eſſet vſque ad veſperam: idemq; illã
comburenti cinereſq; obſeruãti præcepit, videlicet vt omnes im
mundi eſſent. Quę erat ratio (vt ait Flauianus) quare illud, quod *Flauianus in*
alios immundos tergebat, atq; mundabat, mundum ſacerdotem *Leuit.*
& miniſtros inficeret, ita vt vſque ad veſperam eſſent immundi?
quomodo fieri poteſt, vt quod immundos purgat, mũdos ſuo ta-
ctu inficiat? In hoc vtiq; manifeſtatur alia maiora myſteria, quæ
ſubhoc cortice deliteſcunt, Deum ſignificare voluiſſe. Ideò dice-
bat Dauid: Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius hoc eſt qui lite- *Pſal. 118.*
ræ ſuperficie nõ contenti interiora eius myſteria perſcrutãtur.
Et ſic illi, qui leges has ſcrutati ſunt, dicunt illã priorem Leuiti
ci legẽ ſignificaſſe animã producentẽ fructũ, quantumcunq; bo
4 nus ſit, in ſui reputatione immundã ſe exiſtimare, & vereri debe
re an fortè fructus ille Deo placebit: ſicuti faciebat Iob, qui dice
bat: Verebar omnia opera mea ſciẽs, quia nõ parceres delinquẽ *Iob. 9.*
ti. Et quãquã de omnibus bonis operibus vereri debet: multò ta-
men magis de exterioribus & corporalibus, quę ſunt filię reſpe-
ctu interiorũ ac ſpiritaliũ operũ, quæ per filios maſculos ſignifi
cãtur, in quibus plerũq; nõ eſt tãta periculi occaſio. Lex autẽ vi
tulę ſecundũ illorum doctorũ ſententiã ſignificat aliter Deũ de
mũdis boniſq; hominibus, aliterq; ipſos de ſemetipſis eſſe iudi-
caturos. Nã licet homo ſit verè mũdus, Deuſq; eum talẽ eſſe iudi
cet, illũ tamẽ mũdũ ſe præſumptuoſè arbitrari, ſufficeret veram
ab ipſo munditiã puritatẽq; ſubtrahere: ſicut accidit illi Phari-
ſæo, qui tũc cœpit eſſe iniuſtus, cũ ſe iuſtũ eſſe reputauit. Idcircò
5 iuſti cauſas exquirũt, quibus ſe contẽnant maloſq; iudicẽt, ſicuti
faciebat humillimus Iob, qui dicebat: Si lotus fuero quaſi aquis *Ibidem.*
niuis, & fulſerint ſicut mũdiſsimæ manus meę in ſordibus intin
ges me, hoc eſt, oculi tamen tui in me ſordes inueniẽt: cùmq; ve-
ſtimẽta mea ſordidũ atq; immundũ me perſpexerint, dicent mi
hi: Recede, abi à nobis. Abominabuntur (inquit) me veſtimenta
mea. Hoc dicebat, quia meminerat ſe diuino inſpirante ſpiritu
dixiſſe. Nunquid oculi carnei tibi ſunt, aut ſicut videt ho-
mo & tu vides? Et ſæpenumerò (vt ſumma Veritas ait) quod ho *Luc. 16.*
minibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum: ſicut aparuit in
illo, cui Dominus dixit: Dicis quòd diues ſum, & locupleta-
tus & nullius egeo, & neſcis quia tu es miſer & miſerabilis *Apoc. 3.*

& pauper, & cæcus, & nudus. Idcircò quantumcunq; iustus quis 6
sit tota tamen huius vitæ hebdomada iniustum se se reputare debet & immundum: quòd si oportet facere animam parientẽ masculum, id est, heroica opera facientem, quid facere debet anima pariens fœminam, id est, remissa & tepida faciens opera? hanc oportet timere ne duabus hebdomadibus pœna afficiatur, scilicet, in hoc sæculo, & in purgatorio. Ideô iure optimo admonet D. Paulus singulos fideles, vt vnusquisque consideret quid super
1. Cor. 3. fundamentum, qui est Iesus Christus, & eius fides ædificet. Alius enim (inquit) ædificat aurũ, & lapides pretiosos: alius ligna, fœnum & stipulas, & vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit: quod si de anima remissa opera faciente hoc futurum est, quę tamen parit fructumq; affert, quid fiet animæ, non solum fructum non afferenti, sed plurimis etiam se malis operibus ac sceleribus 7
maculanti? magnoperê nos pœnitentia purificari oportet fratres mei, antequam nos immundos mors occupet: neq; enim nos immundos esse negare possumus, cùm ad ea, quæ animam coinquinant proximê accedamus.

Triplex est modus rerum, purissima quæq; inficientium, si ad eas accedant: videlicet, fumus, puluis & res liquidæ. De fumo experientia comperitis, quantumcunq; enim dealbata, & speciosa sit domus: si tamen in eam fumus ingreditur, breui eam ita denigrat, vt visu sit miserabilis. Puluis etiam inficit & conturbat: si aqua quantũuis clara ad puluerẽ peruenit, & cùm eo cõmiscetur, statim lutum efficitur, pannusque quantumcunque exactus si ad eum puluis accedat, inficitur. Res liquefactę etiã maculant, sicuti pix, oleum, & alia huiuscemodi. Hæc tria triplex malorũ 8
1. Ioan. 2. genus (quibus plenus est orbis) repræsentant: de quibus dixit B. Ioannes: Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Auaritiam, oculorum concupiscentiam nominauit, quia infœlix auarus vix omnibus quæ posidet (nisi oculis) fruitur famem namque ac nuditatem patitur ne bona consumat, solũ contentus est oculis illa videre. Et hæc cupiditas est puluis animas nostras inficiẽs: fumus est superbia vitæ. Nam sicut fumus nunquam cessat ascendere quousq; euanescit & consumitur, sic superbia humana corda effert, vt nihilo contenta sint, sed ad vnam elata dignitatem ad aliã sublimiorem eleuari concupiscant: & cûm hac imperandi, ac

præ-

9 præualendi anxietate vſque ad vitæ terminum perſeuerant. Etſi autẽ peccatum hoc adeo iniurioſum ſit diuinę maieſtati, vt idem ſit in diuinis literis dicere ſuperbiam, atq; dicere Dei iniuriam, &ſic vbi nos legimus, vę coronę ſuperbię ebrijs Ephraim, ſeptua ginta interpretes tranſtulerunt: Væ coronæ iniuriæ mercenarij Ephraim. In his vtriuſq; tranſlationis verbis ſignificatur, etiam ſuperbiam eſſe quandam animi ebrietatem, ſuperboſq; eſſe mer cenarios: quæcunque enim alijs faciunt beneficia, ideo faciunt, vt eos adiuuẽt conſcendere ac cæteris præualere. Pix liquefacta eſt carnis cõcupiſcentia, quæ magis quam pix homini adhęret, illumque coinquinat. Et ſic dicit Eccleſiaſticus, qui tetigerit picem, coinquinabitur ab ea. Idcirco nobis præcipit ſpiritus ſanctus, vt huius vitij occaſiones diligẽtiſsimè fugiamus. Vnde poſt *Iſai.28.* *Eccleſ.13.* *Prouer.5.*
10 quam dixerat: fauus ſtillans labia meretricis, nouiſsima autẽ illius amara quaſi abſyntium, ad inferos greſſus eius penetrãt, ſtatim addit: lõge fac ab ea viam tuam, &ne appropinques foribus domus eius. Et Eccleſiaſticus dicit: Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circunſpexeris ſpeciem alienam. Statimq; cauſam aſsignat dicẽs: Propter ſpeciem enim mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis ardeſcit. O quàm ſanctum neceſſariumque conſilium: diuina maieſtas nobis vires, efficaciamque ad illud obſeruandũ concedat: ſimulque vt quod dicit ſanctus Iob cuſtodiamus. In fame (inquit) & ſiti beſtiæ terræ pacificę erunt tibi. Et multò magis pacifici erũt beſtiales cor porum noſtrorũ motus, ſi hæc eis medicina applicetur. Ecce fra tres mei tria, quæ nos frequentius inquinant: ſiquidem igitur a- *Eccleſ.9.* *Iob.23.*
11 deò immundi ſumus, rationi conſentaneum erit, vt purificari cu remus. Ad quod faciendum vt nos ſancta mater eccleſia cõmoueat, verba illa Malachię prophetæ cantat dicentis: Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum, & ſedebit cõflans, & emundans argentum, & purgabit filios Leui. Aurum & argẽtum fœcibus admiſtum nequaquam purificari poteſt, niſi igne liquefiat: & cymbalum cõfractum minimè reſarciri poteſt, niſi igni confletur, denuoque ad formam redeat. Singuli peccatores ſunt quaſi cymbalum confractum, de quibus dicitur: cor fatui quaſi vas cõfractum: & ſicut cymbalum fractum male ſonat, ſic peccator turpibus verbis maliſque operibus diſſonat, nullumque aliud habet remedium niſi in contritionis lachrymas diuini *Malach.5.* *Eccleſ.23.*

Hhh 5 amoris

amo ris igni liquefieri atq; ad pristinam formã (quæ est exactis- 12
sima Iesu Christi Saluatoris nostri vita) redire. Et hæc spiritalis purificatio significatur in illa purificatione quã Deus in lege leuitici fieri pręcipiebat, quã hodie sacratissima Virgo cõpleuit.

Itaq; festum purificationis ipsius puritatis & redemptionis, qua diuinus mundi Redemptor redemptus fuit, hodie ab alma Ecclesia celebratur. Cumq; ad hanc purificationẽ, ablutionemq; faciendam in templũ sacratissima virgo veniret, accepit venerabilis quidam senex Simeon nomine, in vlnas suas diuinũ infantem Iesum. De quo quidẽ sene dicit sanctum Euangelium, quòd *erat homo iustus, & timoratus*. Quæ duæ virtutes in hoc sęculo plerũque coniunctæ esse consuescunt. In medio maiorũ gustuum, diuinarumq; consolationũ cum magno timore sunt iusti. Quod ad-

Cant. 2. notauit spiritus sanctus, vbi spõso sponsæ indulgẽti, suauissimo- 13
que sermone loquenti atq; dicenti, Ostende mihi faciem tuã, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora: ipsa importunè respõdit: capite nobis vulpes paruulas, quę demoliuntur vineas: nã vinea nostra floruit. In hoc significat spiritus sanctus quid omnes facere oportet, quòd quãto diuinis muneribus locupletiores fuerint tanto maiori instantia hoc à Deo petere debent. Et quemadmodũ cũ Diabolus manifestè tẽtat, vo-

1. Pet. 5. catur leo rugiens, sicut illũ appellauit D. Petrus, sic quando alias cautelas, ac decipiendi modos exquirit, dicitur vulpes. Cumque iustos tã turpissimis rebus non audeat inuitare, per ambages minimis rebus quas paruifaciunt, illos tentat, vt ex illis leuissimis eos ad maiora peccata deducat. Ideoq; sponsa, minima hæc peccata vulpeculas vocat, quæ florentes perdunt vineas nê maturos 14
afferant fructus. Cum igitur animus in maiori orationis feruore spiritaliq; gustu perstiterit Deum debet deprecari dicens: O domine his Sathanæ astutijs, & calliditatibus libera me, quia mag-

Philipp. 2. nopere me curat euertere. Hoc etiam nos admonet D. Paulus dicens: cum metu & tremore vestram salutem operamini, scilicet nê vos Diabolus incautos, negligentesq; reperiat. Et ad hoc quod quis est iustus, & timoratus additur: & spiritus sanctus erat in eo. Nam rationi consentaneum erat, eũ, qui talibus præditus erat virtutibus sancti spiritus esse domiciliũ. Quemadmodũ vbi pri-

Simile. mũ corpus suis naturalibus mẽbris in matrice organizatur atq; disponitur, statim Deus in illud animã infundit. Sic vbi primũ

anima

15 anima cœlesti auxilio diuinis est ornata virtutibus, statim ad eã tota sanctissima Trinitas descendit. Hoc Dominus affirmauit dicens: si quis diligit me, sermonem meũ seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Et dicens hic D. Lucas: spiritus sanctus erat in eo, significat quàm lenter atq; tranquillè in eo morabatur, non etenim per eum quasi viator celerrimè præteribat. Princeps qui celerrimè viã facit, id est [*que va por la posta*] non domestica supellectilia neque vasa aurea, neq; apparatum secum defert. Cùm verò quietus alicubi cõmoratur, hęc omnia in eius domicilio collocantur. Quando spiritus sanctus per aliquem velociter præterit neq; in eo requiescit, quia per eius cogitationẽ tantũmodo trãsit, animũ suis cœlestibus donis ornatum nõ relinquit, quando verò in eo Ioan.14. Simile.
16 requiescit, illum quasi tanti domini domiciliũ cœlitus adornat.

Et responsum acceperat à Spiritu sancto. &c. Beatus hic vir mundi mala perspiciens Deum crebro precabatur, vt eis mederetur. Sic enim admonebat Isaias Propheta dicens: qui reminiscimini dominum, ne taceatis, & ne detis silentium ei, donec stabiliat, & ponat Hierusalem laudem in terra. Et à diuina misericordia exaudito illi promissum fuit cœlitus, eum mortem non esse visurũ, donec priùs diuina vita fueretur. *Et venit in Spiritu in templum*. O quanto gaudio, atq; lætitia eius cor interius propulsabat. Considerate quid vos sentiretis, si Dei nomine vobis diceretur. vt iretis in templum quia ibi regem gloriæ Iesum Christum in forma visibili intuituri eratis. Ilicq; in templo existente, ecce cœlorum imperatrix cum verbo incarnato in brachijs suis ingressa est. Isai.61.

17 *Et accepit eũ Simeon in vlnas suas.* Et cũ ineffabili iubilo illũ non cessabat in sanctis pãnis inuolutũ osculari, totusq; lachrymis perfusus dixit: *Nunc dimittis seruum tuum Domine secundum verbũ tuum in pace.* O beate vir quid nunc petis? nunc cum longã vitã petiturus esses vt hac sancta luce fuereris, vt te in pace dimittat, exposcis. In hoc vtiq; satis manifeste ostendit se iustũ esse, ac spiritũ diuinum in ipso commorari. Nam iusti magis commune proximorum bonũ, quàm vtilitatem suã expetũt. Peculiare ipsius bonũ erat Iesum Christũ verũ animarũ cõsolatorẽ videre, illocq; diu perfrui: bonũ autẽ cõmune erat bonos nuncios sanctis patribus, qui in sinu Abrahę morabãtur, deferre: quia vero commune bonũ ꝓprio prẹferebat ideò Deũ rogabat vt se in pace dimitteret.

Cũm

Genes. 46. Cùm Patriarcha Iacob filium suum Ioseph viuum perspexit, 18
tantumq; in AEgypto dominũ illũ esse cognouit, postquã eum mortuũ diu fuerat lamẽtatus in eius collũ se se immisisse, & deosculans eum dixisse fertur: Iam lætus moriar, quia vidi faciẽ tuã & te superstitem relinquo. Sic etiã sanctus hic senex, qui Saluatorem mundi ardentius diligebat, quàm Iacob filium suum Ioseph, videns eum dicit: *Nunc dimittis seruum tuum Domine &c.* Vsq; ibi, *quod parasti ante faciem omnium populorum.* Sicuti pater longęuus videns filiam suam optimo viro traditam dicit nunc in pace moriar, si quidem filiam meam optimè locatam relinquo. Loquens

Isai. 61. Isaias Propheta de fructibus aduentus Dei in carne ad mundũ humanam alloquitur naturam dicens: non vocaberis vltra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea: id est amor meus, & terra tua inhabitata (& in 19
Hebræo habetur: & terra tua maritata) quia complacuit Domino in te. O dulcissima & suauissima verba! Ecquod est vel marmoreum cor, quod eorum efficacia non molleſiat? Iam Deus factus est maritus humanæ naturæ vidensq; illam sanctus Simeõ cum tam singulari remedio, in pace se se moriturum esse dicit.

Vlteriusque explicans emolumenta, quæ filius Dei mundo erat allaturus dicit: *Lumen ad reuelationem gentiũ & gloriam plebis tuæ Israel.* In quo vnam ex diuinis Dei conditionibus atque ingenijs manifestauit, scilicet quòd quando quempiam recipit, eum in boni quod habet possessione conseruat, illudque ei perficit, & quod deest adimplet. Illi duo populi Gentilis, atque Iudæus habebant singuli aliquid, at aliquid vtrique deerat. Populus Gentilicus gloriam & honorem habebat, Gentilitas enim totius do- 20
minabatur orbis in Romana monarchia, hanc tamen humanã gloriam habenti, lux deerat, quia absq; Dei cognitione persistebat. Populus autem Hebræus diuinarum scripturarum luce fulgebat, earumque fidem habebat: at ei gloria deficiebat, quia Romanis subditus erat. Veniensque filius Dei in mundum Gentiles in pristinæ glorię, melioris tamẽ effectę possessione reliquit, lucemque quæ illis deerat, scilicet catholicam fidem veriq; Dei cognitionem, altissimorumq; ipsius mysteriorum eis addidit, & ita eorum gloria atq, honor melior effectus est: illos enim docuit veram gloriã atq; honorem nõ in alijs quidem hominibus, sed in se ipsis, passionibusq, suis superandis, diuinęse obedientię sub

21 ijciendo consistere. Iudæis autem lucem, quam habebant clariorem ac lucidorem reliquit, veritatem per legis vmbram significatam eos erudiens, & gloriam, quæ illis deerat, super addidit; quod fecit, eos præcipua, qua premebantur seruitute liberans, quæ erat seruitus peccati, sicuti prædixerat Isaias Propheta dicens diuino mundi Saluatori: Iugum enim oneris eius, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius superasti. Et septuaginta interpretes hoc clarius explicuerunt transferentes: Ablatum est iugum, quod supra ipsos erat, & virga de collo eorum: virga enim exactorum dissipata est. Et dicentes: exactorum, significarunt, Hebræos qui ad fidem Domini nostri Iesu Christi veri Dei, & hominis conuersi sunt, non solum culpæ seruitute, verum corporali etiam ca- *Isai. 9.*
22 ptiuitate liberos remansisse. Nam Romani Imperatores ad sanctissimam fidem conuersi vniuersum populum Christianum (qui ex Iudæis & gentibus erat constitutus) liberum atque immunem esse voluerunt. Ideoque dicit Sanctus Simeon Christum Saluatorem nostrum esse lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis suæ Israël. Quod reuera significat verbum diuinum ideo se se hominem fecisse, hominumque manibus tradidisse, vt illorum defectibus mederetur.

In illo tempore quo Sanctus Simeon hæc dicebat, venerabilis quædam matrona plurimis referta annis, virtutibusque plenior Prophetis, filia Phanuelis, diuino commota spiritu ad sacratissimum puerum Iesum accessit, totumque templum lau-
23 dibus replebat, omnes accersiens. Venite (aiebat) Pontifices, venite Sacerdotes, venite vniuersi populi, procidite ante hunc diuinum infantem. Etenim hic est Messias in lege promissus: hic est Iesus & Saluator mundi, multò anteà à Deo per Prophetas promissus, atque à maioribus sanctisque patribus exoptatus, credite mihi quia hic est. Et cum hoc feruore, spiritu ac reuerentia ad sanctissimum puerum accessit, cum magna omnium admiratione: & quia illam vt prophetidem habebant, eius verbis fidem adhibebant. Cuius prophetiæ genitricis species atque eximia pulchritudo respondebat; cœlestisque pueri admirabilis elegantia consonabat. Et sic maxima in templo excitata est perturbatio, & inde ex templi ostio vsque ad altare

solennis

solennis quædam processio celebrata est: quam duo venerabiles 14
viri Ioseph ac Simeon præcedebant, quos subsequebãtur sacra
tissima Virgo Maria & Sancta vidua Anna. Quam processionẽ
hodie per vniuersum terrarum orbem sacrosancta Ecclesia cele-
brat. Vt primum igitur ad altare peruentum est, sanctissima Vir
go humi consternata diuino amore excandescens, dulcissimis
verbis dilectissimum filium suum Iesum, æterno Patri obtulit di
cens: suscipe sancte Pater omnipotens æterne Deus hanc imma-
culatam hostiam, ac sacrificium matutinum de manibus meis,
quod aliquando tãdem vt vespertinum suscipies sacrificium ex
brachijs crucis, illumque sic Sacerdotis manibus offerens, statim
quinque siclis eum redemit. O rex gloriæ cœlorum primogeni-
te quomodo iam noster effectus remanes: amor quippè te ser-
uum hominum effecit: æternus Pater tuus te nobis dedit: & sa- 25
cratissima genitrix tua te nobis redemit. Qui cum noster sis, me
rita, lachrymæ, sudores, vita, mors omnia denique tua, nostra at-
que ad vtilitatem nostram sunt. Ecce fratres charissimi, sacratis-
simum festum quod hodie celebramus. Venite, venite omnes
cupidi ad has pretiosas nundinas, hodiè Saluator mundi venalis
efficitur. Attendite ad sacerdotem habẽtem diuinum infantem
præ manibus suis in gradibus altaris, vt eum volenti emere ven-
dat. Accelerate, & emite, non enim nimis caro pretio venditur,
quinque siclis hodiè salus ac vita venit, quos nõ ex crumena qui
dem, sed ex corde deposcit. O peccator cedo quinque siclos, &
Deum accipies: cedo pro peccatis intimum animi dolorem, pro
beneficijs gratias age, pro mysterijs laudes reddito pro exemplo 26
imitationem præsta, deniq; pro amore amorem persolue, Deum
que perpetuam hæreditatem tuam habebis. Accede igitur o ho
mo, ne vereare, accede, & ne tantum bonum prætermittas. Etiã
hic pensandum est, quomodo filius Dei magis ac magis in dies
humiliatur. atque descendit propter eruditionem nostram. In
die sanctissimi natalis sui cũ Deus esset, inter homines homo fa-
ctus apparuit, in die Circuncisionis existens homo se in specie
peccatoris ostendit, peccati signo cauteriatum, atque signatum:
hodie vero apparet homo, in similitudine peccatoris ac serui vẽ
diti & empti iuxta altare: in monte autem Caluariæ apparebit
tanquam homo peccator, seruus & iniquus inter duos latrones
crucifixus. Nos ergo fratres dilectissimi ad imitationem huius

27 diuini magiſtri humiliemur: quò cœleſtis ipſius gratiæ partici-
pes effecti ad cœleſtem beatitudinem illo in perpetuum fruitu-
ri conſcēdere valeamus. Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ fi
lius, Amen.

In feſto Sanctæ Agathæ Vir-
ginis & Martyris

CONCIO VNICA.

1 *Acceſſerunt ad Ieſum Phariſæi tentantes eum, &c.*
Matthæi. 19.

VNum ex vitijs quæ longius animam à Deo ſeiun
gunt, eſt turpitudo ſenſualis. Vnde Beatus Pau-
lus dicit: qui adhęret meretrici vnum corpus
efficitur. Qui autem adhæret Domino, vnus ſpi- *1. Cor. 6.*
ritus eſt, ſcilicet cum eo. Statimque addit dicens:
fugite fornicationem. Quaſi diceret: ſi in hac
Dei vnitate perſeuerare vultis, hoc vitium diligenter effugi-
te: ideoque carnis ſanctificationem poſtulabat dicens: Obſecro *Roma. 12.*
vos fratres per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora ve-
ſtra hoſtiam viuentem ſanctam, Deo placentem, vt probetis
2 quæ ſit voluntas Dei bona. Hoc eſt, ſi in vna cum Deo voluntate
perſiſtere vultis carnē veſtram ieiunijs, cilicijs, diſciplinisq; vos
ſacrificare oportet. Quod vitium quia Deo magnopere execra-
bile eſt, etiā in hoc ſæculo acerrime puniri conſueſcit. Et ſic, vbi *Geneſ. 6.*
nos legimus non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro
eſt: alia tranſlatio habet, non litigabit ſpiritus meus in homine,
quia caro eſt, id eſt. Nō reprehendā (ait Dominus) deinceps ho-
mines verbis, ſiquidē eos carnales ac ſenſuales factos fui ſe perſ-
picio: ſed eos operibus puniam. Delebo (inquit) hominē, quem
creaui à facie terræ, ab homine vſq; ad animantia, à reptili vſque
ad volucres cœli. Piſces ſolummodo ex omnibus, quæ extra ar
cam remanſerunt, à diluuio euaſerunt: quia piſces non ſunt

tam

Gent.9. tam libidinosi, quàm cætera terræ animantia; eoquod venis 3 ac sanguine carent. Vnde de Sancto Noe dicitur; vixit post diluuium trecentis quinquaginta annis & mortuus est: nec verò meminit sacra scriptura illũ alios liberos post diluuium genuisse, vnde creditur continentiam obseruasse toto tempore, quo post diluuium vixit: tanto enim timore perculsus est propter crudele supplicium, quod Deum de sensualitate sumpsisse perspexerat, vt nulli deliciarum generi se se tradere ausus fuerit. Quod si vinũ bibit atque inebriatus est, hoc fecit quia vini proprietatem ignorauit. Tam seuerum autem se se Deus in turpes & carnales ostendit vt cùm Sodomitas puniret, eos qui à Sodomis exibant nè retro quidem respicere permiserit, ne cùm tam grauibus tormentis turpissimos illos contorqueri viderent, eorum misererentur. Et est valdè notandum Diuum Bonifacium 4 Martyrem Archiepiscopum Maguntinum ad regem Angliæ quandam epistolam scripsisse dicentem, Siquidem in isto tuo regno tantopere abominatio nephanda præualuit, nè pessimæ istius gentis supplicium dissimules: nec timeas militares tibi copias esse defuturas, si delinquentes occideris: nam ex maledictis his hominibus quæ virtus aut quæ victoria poterit sperari? Sicut in Hispanis hominibus compertum est, qui quia inhonestissimi ac libidinosissimi sunt, adeò iratus est Deus in eos, vt in pœnam peccatorum ipsorum Mauros ac Turcas ad illos miserit, qui illorum terras vsurparent, illisque mortem inferrent. Animaduertite quomodo sanctus hic vir Hispaniæ euersionem, quæ paulò ante præcesserat, attulit in exemplum. Nam epistola hæc scripta est anno incarnationis Dominicæ septingentesimo quinquagesimo quinto: Hispaniæ autem euersio facta est anno septingentesimo decimo quarto. Quid autem mirum si hæc tam execrabilia sint infinitæ Dei puritati, siquidem Beatus Augustinus dicit Dæmones oculos claudere, ne tot carnales immunditias, quot homines in dies excogitant, perspiciant? O terribilem exaggerationem: quomodo non trepidamus hęc audientes, & quæ in hac misera tempestate gerantur aspicientes? magnæ vtique insensibilitatis, atque duritiæ est signum.

S. Bonifa, in.c. sigens Anglorum dist.56.

Augu. lib. de ciui Dei. c.10.

His igitur (quę vera sunt) suppositis, sciẽdũ vobis est vnũ ex vitijs carnalibus, quę Deᵘˢ maxime semp execratᵘˢ est esse adulteriũ

adeò

6 adeò vt aduersus illud seuerissimam zelotypiæ legem statuerit, *Nume. 5.*
eamq; miraculo cōfirmarit, vt habetur in *Numeris*. Etenim ob- *Aulus Gel.*
stupendum est quod Deus illic dicit in huius peccati dete- *lib. 13. c. 4.*
stationem. Aulus Gellius refert, cum alexander Magnus se-
se Iouis filium esse iactaret, eius matrem Olympiadem eum
per literas reprehendisse: eo quod dicens se Iouis esse filium
significaret genitricem suam cum Deo fuisse adulteram, quod
valde ignominiosum sibi esse ducebat, etsi esset cum Ioue qui
ab Ethnicis tanquam Deus maximus colebatur. Tanto etiam
gentes adulterium odio prosequebantur. Hoc etiam apparet
ex ijs, quæ Abraham dixit Sarai vxori suæ, cum essent pro-
pè, vt ingrederentur AEgyptum. Noui quod pulchra sis mulier *Gene. 12.*
& quòd cùm viderint te AEgyptij, dicturi sunt: vxor illius est
7 & interficient me, & te reseruabunt. Super quo dicit Lira Abra
ham nosse AEgyptios nephandum scelus adulterium habuisse:
leuiusque peccatum iudicasse virum interficere, quam eo viuē-
te vxorem ipsius deturpare. Idem sentiebat Abimelech, vnde
reprehendens Abraham propter aliam disimulationem, qua *Gene. 20.*
vsus fuerat dixit ei. Quid fecisti nobis? quid peccauimus in te?
quia induxisti super me & super regnum meum peccatum
grande? quæ non debuisti facere fecisti nobis. Ecce quo voca-
bulo Ethnicus adulterium appellat: peccatum (inquit) gran-
de. Idemque dixit rex Palestinæ Patriarchæ Isaac propter
aliam simulationem similem quare (inquit) imposuisti nobis? po *Gene. 26.*
terat coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras su-
per nos grande peccatum. O quàm asperæ reprehensiones sunt
8 hæ Christianis hominibus: qui tam parui æstimant peccatum,
quod gentes naturali tantum lumine ductæ, tam execrabile esse
ducebant.

De hoc enormi peccato loquitur Dominus in hodierna Sancti Euangelij lectione; quæstioni cuidam à Pharisæis sibi propositæ respondens. Dicit quippè Sanctum Euangelium, quod *Accesserunt ad Iesum Pharisæi tentantes eum.* Horrendū vtique est de hominibus idem dici, quod de Sathana dicitur. De Sathana dixit ipse Beatus Matthæus, accedens tentator, & de his hominibus nunc dicitur: Accesserunt, vt tentarent eum. Nonnulli homines quasi dæmones & peiores quodammodo esse videntur: nam dæmon suasit Domino dicens: si filius Dei es mit- *Matth. 4.*

te te deorsum, ipse autem non est ausus eum præcipitare. Naza- 9
reni verò duxerunt eum, vsque supercilium montis vt præcipi-
Ibidem. tarent eum. Diabolus facultatem à Deo petijt, vt Sanctum Iob
Iob. 1. tangeret, eiusque diuitias ac valetudinem perderet, qua impe-
trata eam executus est. Atque ad ingrediendum in porcos dixe
Matth. 8. runt diaboli, vt ait Diuus Matthæus, mitte nos in gregem por-
corum. Homo autem adeò malignus est, vt contra Dei volunta
tem omnia, quæ potest proximis suis incommoda inferat. Sa-
thanas contentus erat hac probatione, quòd Iesus Christus erat
verus filius Dei, videlicet, si lapides in panes conuerteret. Phari
sæi autem non contenti fuerunt aquam in vinum conuersam vi-
dentes, nec cæcum à natiuitate oculos iam habere, nec mortuos
ad vitam reductos, nec mortem in vitam conuersam aspicientes.
O duritiem inauditam liberet nos Deus, ne malitiæ locum de- 10
mus, vt cordibus nostris dominetur: & peiores quodammodo
diabolis maneamus.

Accesserunt ergo hi tentantes eum, & dicentes: *Si licet homini
dimittere vxorem suam quacunque ex causa.* Cui quæstioni respondēs
Dominus negatiuè, eis declarauit virum propter adulterium
ab vxore sua posse recedere. Hoc autem intelligitur quoad tho-
Prou. 18. rum, non autem quo ad vinculum. Et quod dicit, Spiritus san-
ctus qui tenet adulteram, stultus est, & insipiens: intelligendum
est illa in malo perseuerante: si autem voluerit emendari, non
est stultum illam tenere, sed potius opus misericordiæ ad eam
in bono proposito conseruandam. At, circa hoc volo vos dili-
genter aduertere miserum casum, qui cuiusdam leuitæ vxori
Iudi. 19. accidit, de qua fit mentio in Iudicum volumine, quo vxores de- 11
linquentes timore perculsæ sese in meliorem frugem recipiant.
Refert illic sacratus textus, quod quidam vir leuites accepit
vxorem de Bethlehem Iuda, quæ reliquit eum, & reuersa est
in domum patris sui: & quanquam in nostro contextu non as-
signatur causa, ob quam mulier hæc à viro suo recesserit in He-
bræo tamen legitur hoc modo: & fornicata est apud eum, &
abijt ab eo: quia fortassè reprehensiones, quibus eam propter
hoc vir suus obiurgabat ægre ferebat. Ille autem nè penitus per-
Leuit. 20. deretur, eam requisiuit. At illa, quæ per legē morte digna erat,
nec vnam propterea reprehensionem ferre volebat, etsi homi-
num supplicium euasit, Dei tamen manus non effugit. Qui qui-
dem

12 dem illam crudelissima, & turpissima quadam morte permisit obire: vt ibidem videre est.

Audientes sancti Apostoli quàm forte, ac indissolubile sit vinculum matrimonij dixerunt: *Si ita est causa hominis cum vxore non expedit nubere.* Profectò si matrimonium non Christianis oculis aspiciatur, est vna ex grauissimis crucibus totius orbis: iam fratris quidē crux aliquo modo potest immutari: nam mutato grauiatq; oneroso, & charitatis experte prælato religiosi crux immutatur, & clericus si prælatum suum malè in se affectū sentiat, ad aliam dioecesim proficiscens crucem mutat, crux autem matrimonij necessario vsq; ad alterius coniugis obitum toleranda est. Valerius Maximus refert quosdam latrones, in eos quos deprædabantur maxima quadam crudelitate vti consueuisse: scili-
13 cet, quod alijs mortuis alios viuos sinebant: at viuos ac mortuos vinciebant, & mortuorum manus & ora viuorū manibus, atque oribus componebant, & sic illos relinquebant, quousq; mortuorum fætor atque corruptio viuos occidebat. Nunquid maior in orbe crudelitas est audita? aut miserabilior in hoc sæculo vita poterat reperiri, quàm qua miseri illi homines mortuis alligati viuebant? huic comparari solet vnio animæ cum corpore post peccatum: nam anima immortalis corruptibili corpori admiscetur, & ei os ad os, manus ad manum, & pes ad pedem est coniuncta: nam est tota in toto & tota in qualibet parte. Cumq; corpus per originalis iustitiæ carentiam tam male propensum remanserit, magnas in anima strages operatur. Et ita dicitur: corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam: & terrena cogitatio deprimit
14 sensum multa cogitantem. Nec solum tormentum hoc, vnioni animæ cum corpore comparari potest: verum etiam vnioni viri cum fæmina quodammodo conferri potest, quando accidit quòd prudentia atque ingenio sint dispares, ac disiugales. Et tamen etiam antequam matrimonium esset sacramentum erat bonum, & status conueniens, in quo homines saluarentur, sicut in eo innumeri Dei serui saluati sunt.

Valerius Max. lib. 9. de crudelitate.

Sapi. 9.

Volensq; Dominus duos viros viuos in mundo ad singulare quoddam ministerium, quod ante vniuersale iudicium executuri sunt reseruare Heliam elegit, & Enoc: quorum Helias fuit castus, nec fœminam vllo vnquam tempore cognouit: Enoc verò fuit cōiugatus. Et de hoc dicitur, Enoc placuit Deo, & trāslatus

est in paradisum, vt det gentibus sapientiam. Alterum ex matri 15
Eccle. 44. monij, alterum verò ex castitatis statu Dominus elegit quasi di-
ceret: vterque mihi iratus deseruit, ac placet. Etsi religiosus in
religione sua potest saluari, etiam coniuges in suo statu, quam-
uis non tam perfecte æternam beatitudinem promereri valent.
Etsi antequam esset sacramentum erat bonus status, viaque ad
animarum salutem: nunc postquam illud summa probitas auto-
ritate sua comprobauit: bonumque esse declarauit sacramentum
illud efficiens, gratiæque cælestis instrumentum esse volens,
maiori iure laudari, atque ab omnibus æstimari debet. Ideo ne
infidelibus illud oculis consideretis, seuerissima namque, atque
durissima crux vobis esse videbitur: sed Christianis oculis aspi-
cite, & ardenti spiritus affectu Deum laudate, qui tantum, tam-
que salubre lasciuiæ vestræ remedium præbuit. Scitoteque ali 16
quibus quamuis causa hominis ita sit cum vxore expedire nu-
1. Cor. 7. bere. Quapropter qui Christiana prudentia intelligitis melius
esse vobis nubere, quàm vri, vt ait Diuus Paulus de quibusdam
Prouer. 18. bonam virtuteque præditam vxorem diligenter exquirite.
Nam dicitur: qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum,
& hauriet iucunditatem à Domino. O admirabilem diuini
spiritus exaggerationem. Animaduertite quæso quomodo hic
dicit Spiritus sanctus hunc non vnum quidem, aut duo, sed
vniuersa bona reperisse. Sed dicens hominem ea inuenisse, si-
gnificauit, prius exquisijsse. Verum proh dolor quàm pauci
in bonis vxoribus quærendis diligentiam adhibent: sed vni-
uersam curam suam, quasi Ethnici essent, in eis locupletibus
atque decoris perquirendis constituunt: probitatis vero mo- 17
dicam curam gerunt. Nec etiam mulieres optimæ esse cu-
rant, non enim probitatis, sed pulchritudinis, ac pecuniæ
causa se nupturas esse sperant. Etenim si secundum Lacedæmo-
num legem nupturæ essent, absque dubio optimæ esse cura-
rent. Illius regni lex erat ne quis pater filiæ suæ dotem relin-
quere post mortem, aut viuens dare posset, sed eius dos esset
ipsius virtus: sicque vt nuberent, omnes honestæ, ac virtute
præditæ esse curabant. Vt sciatis quos modos exquisierint
Ethnici, vt filias suas ad virtutem amplectendam inducerent.
Profecto nescio quomodò Christiani hæc audientes pudore nõ
confundimur. Ne permittatis fratres, vt gentes naturali tantum
lumi-

18 lumine ductæ vobis excedant, sed semper in virtutem oculos conijcite: & animaduertite quod cùm Deus primam mulierem formauerit, dicit sacratus textus quòd adduxit eam ad Adam. Ex quo infertur rationi consentaneum esse, quod vir vxorem quam ducit, & fœmina virum cui nubet, aspiciat, vtrum sibi inuicem placeant, non enim est hic contractus post biduũ rescindẽdus, & quia ex hoc plurima inconuenientia exoriri consuescunt, matrimonia per absentes contrahenda non esse sentio. *Gene. 2.*

Contracto igitur matrimonio nè ex illo fel peccatorum, atq́ue amaritudo procedat, coniuges inuicem intrinsecus vos diligenter amate. Ideo namque vtitur sancta mater Ecclesia ceremonia illa, quæ pręcepit, vt sponsus annulum in quarto sponsæ
19 digito collocet, naturales enim philosophi dicunt, venam ex corde procedere, quę ad hunc digitum peruenit. In quo significat Sancta Ecclesia vxorem viro suo, intimum cordis amorem reddere debere, ita vt inter vtrunque vna sit par, & æqua voluntas. *Simile.* Quemodmodum oculi cum sint duo, diuersisque locis dispositi: in actu tamen videndi v́num sunt, vterque enim in re visa cõueniunt, simulq́ue vnam & eandem videndi operationem constituunt: sic coniuges licet ingenio, natione ac genere sint diuersi, vnum tamen in voluntate, & corde esse, suauemq́ue pacẽ ac perpetuam beneuolentiam conseruare debent: ita vt vna eademque voluntas bina corda gubernet. Quam sine contradictione aspicit vnus oculus idem, quod alter intuetur: tales oportet esse bo-
20 nos coniuges. Attendite qualem primi parentes nostri pacem obseruarint: etenim etsi Adam propter vxoris suę persuasionem, se nudum gratięq́ue statu deturbatum perspexit, non dicit sacra scriptura eũ cũ illa fuisse rixatum, nec ligno perculsisse dicentẽ: tu me perdidisti: imo statim se se sub arborem receperũt, & quo melius potuerunt, nuditatem suam frondibus operuerunt. Si fortè alterius coniugis causa infortuniũ aliquod aut detrimentũ accidit nullũ impatiẽtia remediũ ei adhibere potest, sed potius magis augetur incommodum: ergo ad inuicem vos cũ charitate supportate. Ad hanc etiam pacem magnopere vos oportet intelligere vnam ex causis, quare vt dicitur, ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem, quod ideo fecit vt significaret, quemadmodum costa cordis est operimentum, sic *Gene. 2.*

vxorem ex viri costa formatam tegumen, conseruatricem at 21
que custodiam cordis, atque arcanorum viri sui esse debere.
Cuius rei defectus plurima gignit mala. Illam etiam ex co-
sta perficiens significauit Dominus vxorem quasi sociam, non
Genes.17. autem quasi dominam esse diligendam. Vnde Deus Saræ
quæ prius Sarai vocabitur, hoc est, domina mea, nomen im-
mutauit, illamque Saram, id est Dominam, iussit appellari: de-
notans in hoc consentaneum esse vxorem domum suam tan-
quam dominam gubernare, prudenterque illi dominari, viri au
tem sui dominam esse non decere: hoc enim magnæ confusio-
nis est causa. Simulque cum hoc oportet vos scire quod dicit
Cor.7. Beatus Paulus de modestia, & sobrietate qua carnalibus volup-
tatibus vos frui oportet: qui postquam temporis breuitatem
proposuit dicens: tempus breue est, addit dicens, reliquum 22
est, vt qui habent vxores tanquam non habentes sint: non vult
Aristot. consulere, vt omnino viuãt abstinentes, sed in his verbis sobrie
tatem, temperantiamque commendat. Etiam Ethnicus Aristo
teles in œconomicis dixit, virum ea sobrietate cum vxore sua
vti oportere, vt cum ab ea absit ei graue non sit se se cõtinere, ca
steque viuere. Exemplumque Vlysis adducit, qui eum diu ab
vxore sua Penolope abesset, à Circe filia Athlæ rogitatus est, vt
ad eã accederet, quæ & immortalitatem ei pollicebatur, & quã
uis ipse credebat illam si vellet immortalitatem sibi posse largi-
ri, satius duxit Vxori suæ Penelope fidelis existere mortalis ma
nens quam immortalis effectus adulterium perpetrare. O Deus
infinitæ maiestatis & glorię quid Domine de plerimis huius tẽ
poris Christianis dicam si eos Ethnicis illis comparare veli- 23
mus? quid vobis fratres de illa gente videtur, quæ tamen gehen
nalibus nunc ignibus contorquetur? vos autem turpissimi qua
si iumenta saluari speratis? Per clementissima Dei viscera vos
rogo fratres mei, vt ad hæc aduertatis, vitamque vestram mo-
derari curetis secundum Euangelicam legem, quam professi
estis: præcipuè vero ij, qui seniores estis, sanctius in hoc, & in
omnibus pietatis exemplum cæteris præstare tenemini. Vbi
Genes.21. nos legimus Saram cum se peperisse perspexit, dixisse: Risum
fecit mihi Deus, & quicunque audierit, corridebit mihi: alij
transtulerunt, Dominus fecit me in risum, quicunque audie-
rit, irridebit me. Nempe, quia cum essem senio confecta, vo-

24 luptatibus tamen indulsi, iuxta quod valde hic notatur non solum Saræ honestas, sed hominum etiam illius tempestatis mira sobrietas. qui longæuam mulierem prægnantem videntes irridebant. Ideoque de Beata Elisabeth dicit Diuus Lucas. Sentiens se prægnantem occultabat se mẽsibus quinque, & si accepto beneficio gaudebat, se tamen adeò grandæuam prægnari erubescebat, quasi mulier honestissima. Qui enim senes iam sunt oportet iam ab his voluptatibus sese cohibere, vt impensius se Deo tradere, atque in diem mortis diligentius valeant præparare. *Luce.1.*

Cùm Sancti discipuli dixissent: *Si ita est causa hominis cum vxore non expedit nubere. Respondit eis Dominus, Non omnes capiunt verbũ istud, sed quibus datum est.* In quibus verbis summa veritas manifestauit aliquibus magis matrimonij, quam continẽtiæ sta
25 tum propter lasciuiam complexionum suarum conuenire. Et quenquam castum esse velle, atque in perpetua continentia viuere donum Dei esse etiam significauit. Hi autem illud habẽt, quibus datum est: & de his sic ab spiritu diuino adiutis atq; deductis dicit paulò inferius. *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnũ cœlorũ.* Hoc est, qui se voto ad generandũ inhabiles reddiderunt. Nam vt Diuus Paulus dicit. Qui sine vxore est, solicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo. qui autẽ cum vxore est, solicitus est quæ sunt mũdi & diuisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, quæ antẽ nupta est, cogitat quę sunt mundi, quomodo placeat viro: vt autem *1.Cor.7.*
26 Dominus se hoc laudare ostenderet, dixit. *Qui potest capere capiat.* Hoc est, qui huius capax esse poterit, sit. Quod explicuit Beatus Hierony. dicẽs. Qui victor euadere poterit victor euadat, qui poterit pugnare pugnet, qui poterit triũphare, triũphet. Et profecto ego suspicor minus laboriosum esse homini, qui ad hoc se dispositum, aptũque fuerit expertus, semper se castum fore statuere, quam vxorem (qualiscunque sibi contigerit) stultam, aut sapientem, fidelem aut adulteram toto vitæ suæ tẽpore tolerare. Idemque de vxore erga virũ dici potest si ipsa hoc penitus intelligeret. At vna ex maledictionibus, in quas mulier per peccatum incidit, est eam nimium viro esse propensam. Et sic referens sacra pagina maledictiones, quas ei Deus inijcit, *Hierony.*

ſecundum ſeptuaginta interpretum tranſlationem, vna eſt: ad 27
ipſum erit conuerſio tua, ſcilicet, ad virum. Et iſta conuerſio eſt
effrænatus amor, quo illum diligit. Dicenſque Dominus, *Sunt
eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt*, Significat hanc virtutem iam pri-
Lyra ſuper ſtinis olim temporibus fuiſſe exercitam: ſicut affirmat Lyra: di-
Iudi. 11. cit enim in tempore legis veteris fuiſſe laudabilem virginita-
2. Mach. 14 tem, ſiquidem Helias & Razias, de quo dicitur: Hic multis tem-
poribus continentiæ propoſitum tenuit in Iudaiſmo. Et glorio
ſus Ioannes Baptiſta, & ſacratiſsima virgo Maria, Domina no-
ſtra, & filia Iephte, & Diuus Paulus in perpetua virginitate
perſtiterunt. De filia Iephte dicitur, vt videre eſt apud Lyram
quod propter votum, quod pater ipſius Deo vouerat in virgini
tate permanſit: & propter hanc obedientiam, quam parenti ſuo
præſtitit, Hebrææ virgines feſtum ſolenne quotannis age-
bant: quo tantæ obedientiæ, quam hæc filiã patri ſuo exibuit, 28
memoria in perpetuum remaneret: ſiquidem primum patris ſui
manibus ſe commiſit, vt ratione voti, quod vouerat, ipſam ſi vel
let, occideret: poſtea verò cum ſapientes ſtatuiſſent, eum non
oportere ipſum corporaliter interficere, ſed ſufficere illam Deo
dicare, vt in perpetua virginitate perſeueraret, ſicut pater vo-
luit, ſic obediens filia fecit. Vt autem noueritis quanto cum ri
gore votum hoc, aut aliud, quod Domino voueritis, adimplere
tenemini, vellem vos intelligere, quod dicunt doctores circa
Gene. 28. votum, quod vouit ſanctus Patriarcha Iacob, quando fratrem
ſuum Eſau fugiebat, videlicet, ſi fuerit Dominus mecum, &
cuſtodierit me in via hac per quam ambulo, erit mihi Domi-
nus in Deum, & lapis iſte, quem erexi in titulum, vocabitur
domus Dei. Cuius voti executionem adimpleta conditione, 29
qua illud ſanctus Patriarcha vouit, poſtea diſtulit: propter quam
dilationem, & negligentiam maximi ei labores acciderunt: ete-
nim Ethnicus quidam filiam eius Dinam deſtorauit, filij eius Si
meon & Leui, immani & in habitatores Sichẽ crudelitate ſunt vſi:
dilecta illius coniux Rachel ex partu obijt: filius eius Ruben in-
ceſtum admiſit, patriſque ſtratum maculauit. Denique ipſius fi-
lius Ioſeph in Ægyptum venditus, ibíque inhumaniter tracta-
tus eſt. Hos omnes labores aiunt doctores fuiſſe verbera, quibus
Deus afflixit Iacob, eò quòd in voti executione tardus extiterit,
quod

30 quod si tã seuerum de hoc fidelissimo amico suo Dominus supplicium sumpsit, quid vobis faciet fratres mei, nisi sibi factis pro missis steteritis? Per huius altissimi Dei reuerentiam vos rogo vt diligentissime curetis ei præstitam seruare fidem verbumque promissum adimplere, nec tam supernæ maiestati perfidi sitis.

Qui potest capere, capiat, ait Dominus. Non vtiq; ad tantã perfectionem vos obligat, sed si conflictum hunc aggredi vultis fulcimini, atq; ad victoriam reportandam constantes estote: vitium namq; sensuale fortissimus est hostis. Rhinoceros (vt naturales philosophi dicunt) adeò ferus est, vt nunquam domari possit, quo hominibus sit tractabilis: cum tamen verum sit cætera omnia animantia beneficijs affecta domari. De hoc animali dicit Iob. Nunquid alligabis Rhinocerota ad arandum in loco tuo? *Iob.39.*

31 Quod de hoc ferocissimo animali dicimus, idem de immani carnis concupiscentia dicere possumus. Etenim alios malos naturæ motus, atque impetus, diuturna virtutis exercitatio, aut suffocat atque exprimit, aut penitus extinguit: hæc autem pestis vix vnquam prorsus aboletur, neque domatur. Reperiuntur quippe complures Dei serui, qui cum quadragesimum, aut quinquagesimum annum agant, neque opere, nec desiderio castitatem amiserunt, nihilominus tamen, etsi tam diuturna virtutis huius exercitatione percallent, sensualitatis tamen stimulos, & rebelliones quotidie sentiunt: & in senectute etiam illis opus est cum carne præliari. Et sic de sancto quodam viro ordinis Fratrum Minorum, cuius causa plurima Deus miracula faciebat (qui Frater Antonius de Ripa vocabatur) legitur, quod cum decrepitæ iam

32 esset ætatis, & in maximis asperitatibus atque abstinentijs adhuc perseueraret, grauissimas carnis tentationes patiebatur: & aliquando elatis vocibus in dormitorio dicebat. O fratres cauete cauete, nam si vir senio confectus, qui vix sustinendæ naturæ necessaria panis & aquæ sumit alimenta, tam grauia carnis certamina sustinet, quid accidet iuueni, vino & carne stomachum adimplenti? Non sine causa dicit Spiritus sanctus. Vigilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum. *Eccles.31.* At dicet aliquis, quid facis pater? vt quid hanc virtutem nobis tam difficilem repręsentas? Imo potius vt illius amore caperemur nobis dicturus esses spiritus tranquillitatem, qua castus in orbe viuit. Non in hoc erro fratres, sic namque fieri oportet.

Qui

Simile. Qui certamen aggressuri sunt, hostium suorum vires nosse desiderant, vt sese aptiùs præparent: sic nos oportet scire quanta sit repugnantia ex parte sensualitatis nostræ ad hanc victoriam consequendam. Hocq; nos valde consolari debet, quòd quantò maior inest in aliqua virtute difficultas, tanto præstantius propter illam præmium comparatur. Simulq; hoc nos sul ciri oportet, ad hanc atq; alias virtutes apprehendendas, quod in maioribus illarum difficultatibus solet Spiritus sanctus suos mirificos gustus, spiritalesque suauitates communicare, quò fideles ipsius serui in suis sanctis prætensionibus non deficiant, 33
Psalm. 21. atque omnia sæcularia detestentur. Sic affirmat Dauid, dicens. Manducauerunt, & adorauerunt eum omnes pingues terræ: in conspectu eius cadent omnes, qui descendunt in terram. Quē locum quidam interpres sic exponit. Manducauerunt & cum 34
gustassent spiritalia Domini dona, supplices facti sunt potentissimi quique eorum qui terram habitant, & in venerationem illius genua flectent. Nam spiritali suauitate gustata facile car-
Genes. 30. nalis voluptas respuitur. Ruben filius Liæ & Iacob reperit mandragoras (siue lilia candida) quas matri suæ Liæ detulit. Cùmque decoræ Racheli redolerent, adeò earum odore delectata est, vt coniugalem illius noctis voluptatem, qua cum viro suo frui posset, pro mandragorarum odore commutarit. Vnde dixit Liæ. Dormiat tecum (scilicet Iacob vir meus) hac nocte pro mandragoris filij tui. O quot honestis iuuenibus, atque iuuenculis hoc quotidie accidit qui diuina Dei suauitate rapti carnales voluptates, quibus coniugati frui possent libentissime respuerunt, atque in perpetua virginitate viuere voluerūt: atque huma 35
nas voluptates pro illius lilij conuallium Iesu Christi gustu, atque odore mirifico commutarunt. O quam decorum, odoriferum, atque suaue lilium est corpus & sanguis Iesu Christi saluatoris nostri: quod vt plurimi gustent terrestrium rerum gustus contemnunt. O fratres mei ego vos deprecor, vt huic cælesti lilio gustando, eiusque odori percipiendo intendatis, & videbitis quam facile sæculares has nænias respuetis. O Christe dulcissime animarum nostrarum amor inæstimabilis pulchritudinis, fragrantiæ ac suauitatis lilium, per viscera infinitæ misericordiæ tuæ te deprecor, vt horum fratrum meorum interiores excites sensus, quo diuini odoris tui efficaciam sentientes

36 omnibus posthabitis te vnum sequantur, sicut fecit hæc gloriosa virgo beata Agatha, cuius festum hodie sancta mater Ecclesia celebrat, quæ crudelissima propter te tormenta perpessa est, ne singularem thesaurum virginitatis amitteret: ad quæ omnia perferenda tu singulare illi auxilium præstitisti, sicut ipsa quam plurimos perpessa cruciatus in carcere existens expansis ad te manibus maximas tibi propterea gratias agens fatebatur dicens. Domine, qui me fecisti, creasti, & custodisti ab infantia mea, & fecisti me in iuuentute mea viriliter agere: qui tulisti à me amorem sæculi, qui corpus meum à pollutione separasti: qui fecisti me vincere tormenta carnificum, ferrum, ignem, & vincula, qui mihi inter tormenta virtutem patientiæ contulisti: te deprecor, vt accipias modo spiritum meum. Tempus enim est Domine, vt
37 me iubeas sæculum istud derelinquere: & ad tuam misericordiam peruenire, quibus verbis suum tibi spiritum commendauit. Per ineffabilem amorem, quo ei auxiliatus es, te quæsumus, nobis etiam faueas, vt illam imitantes hic te per gratiam, & in futuro sæculo per gloriam consequamur. Amen.

AD LECTOREM.

Dominica secunda post Epiphaniam retro, in qua agitur de nuptijs, multa notatu digna inuenies: ex quibus confici possunt aliæ conciones pro isto euangelio.

SALMANTICAE,
Excudebat Ioannes Ferdinandus.

M. D. LXXXVI.

INDEX OMNIVM CONCIONUM, quæ in hoc opere continentur.

INDEX AVTHO-

ritatum sacræ Scripturæ, quæ spar-sim in hoc opere ab authore expli cantur secundum ordinem li brórum veteris, ac no ui testamen ti.

Ex Genesi.

Ex Prouerbijs.

Ex Ecclesiaste.

Ex Canticis.

Ex Libro Sapientiæ.

Ex Ecclesiastico.

Ex Esaia.

Ex Ieremia.

Ex Ezechiele.

Ex Osea.

Seminate

Ex Ioele.

Ex Iona.

Ex Michæa.

Ex Naum.

Ex Habacuc.

Ex Zacharia.

Ex Malachia.

Ex Matthæo.

Ex Marco.

Ex Luca.

Ex Ioanne.

Ex Actibus Apostolorum.

Ex Epistola ad Romanos.

13 Opta-

Ex Episto. 1. ad Corinth.

Ex Epist. 2. ad Corinth.

Ex Epist. a Galatas.

Ex Epist. ad Ephes.

Ex Epist. ad Philippen.

Ex Epist. ad Colossen.

FINIS.

INDEX RERVM ET SENTENTIArum memorabilium, quæ in hoc opere continentur, iuxta ordinem Alphabeticum conscriptus.

A.

Anathema

B.

D

E

Ecclesia

G.

H.

Maria

O

P

Q

R

Regnum

Spiritus

Venter.

FINIS.

¶ 1 Ordo

52
34

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm